«КОМПАС»

Посібник з освіти в галузі прав людини за участі молоді
Редакція 2012 року — повністю переглянута та доповнена

Автори:

Патриція Брандер
Лор де Вітте
Націла Гані
Руї Гомес
Еллі Кін
Анастасія Нікітіна
Юстина Пінкевічюте

Під редакцією:

Патриції Брандер
Еллі Кін
Віри Юхаж
Аннетт Шнайдер

Остаточне редагування та координування:

Руї Гомес

Художник:

Панчо

Спеціальний внесок до змісту:
Яніна Арсеньєва, Єва Борбелі-Нагі, Карина Чупіна, Ханна Клейтон, Аннетт Шнайдер, Гьоргій Тот

Автори першого видання «*КОМПАСу*» (2002 рік):
Патриція Брандер; Еллі Кін; Руї Гомес; Марі-Лор Лемінер; Барбара Олівейра; Яна Ондрачкова; Алессіо Суріан; Олена Суслова

КОМПАС нараховує декілька партнерських публікацій з питань виховання демократичного суспільства та освіти в галузі прав людини, розроблених Молодіжним та Освітнім секторами Директорату Демократичного Громадянства та Участі Ради Європи. Для отримання більш детальної інформації, будь ласка, відвідайте сайт www.coe.int/compass

Точки зору, що висловлені в даному посібнику, належать авторам, та не обов'язково відображають позицію Ради Європи.

Авторське право на дану публікацію належить Раді Європи. Жодні частини публікації не можуть бути відтворені або передані в комерційних цілях у будь-якій формі або будь-якими способами, електронними (CD-диск, Інтернет і т.д.) або механічними, включаючи фотокопіювання, запис або будь-який інший шлях збереження інформації, або через пошукову систему, без письмового дозволу Видавничого відділу (publishing@coe.int), Управління зв'язків Ради Європи (копія надсилається до Європейського молодіжного центру, Будапешт, вул. Зіватар, 1-3, H-1024 Будапешт, Угорщина; e-mail: eycb.secretariat@coe.int).

Відтворення матеріалів даного посібника в некомерційних освітніх цілях дозволяється лише за умови наведення належного посилання на джерело.

Виключні авторські права на карикатури пана Панчо належать самому художнику. Для отримання дозволу на їх відтворення необхідно звернутися з проханням безпосередньо до художника, окрім випадків, коли дані малюнки планується використати в цілях, які мають безпосереднє відношення до виконання вправ даного посібника.

Дизайн: Studio1
Малюнки: © «Pancho»
Фотографії: сторінка 67: Рада Європи
сторінка 170 © MTI (Нельсон Мандела)
сторінка 170 © Колекція Девіда Кінга (Євгенія Гінзбург)
сторінка 171 © MTI (Мартін Лютер Кінг)
сторінка 171 © MTI (Махатма Ганді)
сторінка 172 © «Гамма Пресс» (Gamma Press) (Дау Аунг Саг Суу Куй)
сторінка 172 © «Тібет Інформейшн Нетворк» (Tibet Information Network) (Нгаванг Сандрол)

Малюнки на сторінках 162, 163 та 180: Джиммі Казоуа

© Рада Європи, жовтень 20
Видавництво Ради Європи

F-67075 м. Страсбург

ISBN 978-966-8398-08-3

Надруковано в Україні

Рада Європи

Генеральний секретар

Одна з найважливіших задач 21-го століття полягає в тому, щоб забезпечити дотримання прав людини для всіх.

Дати відповідь на нові питання, пов'язані з правами людини, є головною задачею Ради Європи. Однак, права людини не можуть бути реалізовані за допомогою лише юридичних процесів. Права людини будуть поважатися, захищатися та цінуватися лише тоді, коли всі ми усвідомимо свою приналежність до них та будемо застосовуати їх в практичних діях.

Освіта в галузі прав людини — це навчання *про*, *через* та *для* прав людини, що є надзвичайно важливим для запобігання порушень прав людини та перетворення демократії у сталий спосіб життя. Особливо це стосується дітей та молоді. Освіта в галузі прав людини, сама по собі, являє право, закріплене у Статті 26 Загальної декларації прав людини. Хартія з виховання в дусі демократичного громадянства і освіти в галузі прав людини, затверджена Комітетом Міністрів у 2010 році, закликає держави-учасниці надати кожному на їх території можливість отримати знання про демократичне громадянство та освіту в галузі прав людини за допомогою всіх методів освіти, включаючи неформальну освіту. Хартією також визнається незамінна роль, яку відіграють в цьому процесі неурядові та молодіжні організації.

Вперше «КОМПАС» було опубліковано у 2002 році з метою підтримати роботу освітян в галузі прав людини за участі молоді. Доступний більш ніж 30 мовами, «КОМПАС» увійшов до життя великої кількості молоді у Європі та в усьому світі. Його версія для дітей — «КОМПАСІТО» — користується таким самим успіхом.

Процес дорослішання в сьогоденній Європі може бути важким та болісним. Забагато молоді заглядає у власне майбутнє з побоюванням та страхом замість того, щоб бути впевненими в собі. Рамка прав людини у роботі Ради Європи забезпечує молодіжну політику та роботу з молоддю етичним і нормативним підґрунтям, на якому базуються права та обов'язки молоді. Практичний досвід освіти в галузі прав людини серед молоді, зелене світло якій надав «КОМПАС», є прикладом розширення прав і можливостей молодих людей в ролі відповідальних громадян, педагогів та всіх тих, хто виступає за права людини.

Я вірю, що нове видання посібника надихатиме та мотивуватиме всіх, хто працює в освіті в галузі прав людини та допомагатиме у їх важливій роботі.

Турбйорн Ягланд

Подяка

Слова подяки та визнання ми виражаємо:

- Членам групи референтів за перевірку «КОМПАСу», їх відданість, поради та підтримку.
- Членам Консультаційної групи з освіти в галузі прав прав людини (2009-2010 рр.) — Олександру Богдановичу, Анні Добровольській, Тьєррі Дюфо, Керолайн Гербара, Георгу Піркер, Аннетт Шнайдер, Костасу Тріантафулосу та Сарі Уфхільм — за їх відданість і турботу.
- Тренерам та учасникам поглибленного тренінгу з використання «КОМПАСу» в освіти в галузі прав людини (Advanced Compass Training in Human Rights Education, ACT-HRE) та виданням Тренінгового курсу для тренерів з освіти в галузі прав людини для молоді за 2009 і 2010 роки, для яких це стало навчальним призначенням.
- Учасникам форуму з питань освіти в галузі прав людини «Жити, навчатися, діяти заради прав людини», особливо членам групи з перегляду «КОМПАСу».
- Маріосу Антоніу, Казунарі Фуджі, Крісті Мейєр, Ганні Розановій, Жужанні Рутай, Агаті Стайєр, Сарі Уфхільм та Вільтруду Вайдінгеру, за їх внесок, думки та час.
- Жюльєну Аттюїлю, Режі Брілья, Давіду Купіна, Сандрін Жуссе, Бріжітт Напівока, Юлії Перерва, Мігелю Сільва, Деннісу Ван Дер Фору, Агнес Фон Маравіч, за люб'язне підсумовування та редагування текстів про роботу Ради Європи.
- Освітнім консультантам «КОМПАСу» з питань освіти з Європейських молодіжних центрів у Будапешті та Страсбурзі, Іріс Бавіндаманн, Горану Булдіоскі, Флоріану Цесону, Менно Еттемі, Жизель Еврар, Ласло Фьольді, Марі Георгеску, Даріушу Гжемні, Сабіні Клокер, Зарі Лавхіан, Надін Ліаморі-Байя, Марті Медлінській, Яель Охана, Анці Руксандра Пандеа, Аннетт Шнайдер та Інге Штуер, за їх зворотній зв'язок, терпіння, креативність і підтримку.
- Антьє Ротмунд за підтримку та дотримання якості, а також забезпечення доступності «КОМПАСу» на рідних мовах людей, які вивчають права людини.
- Членам бази тренерів молодіжного сектору Ради Європи за їх безкомпромісну чесність у відповідях стосовно їх практичного досвіду в освіті у галузі прав людини з використанням «КОМПАСу».
- Перекладачам та редакторам, які брали участь у перекладі «КОМПАСу», за те, що поділилися своїм досвідом.
- Всім тим, хто зробив свій добровільний внесок, в наповненя змісту.
- Рейчел Епплебі за її підтримку у корегуванні англійських текстів — завжди не має перешкод для вдосконалення!
- Жужанні Молнар за її регулярну та постійну секретарську підтримку, а також колегам Ержебет Банкі, Ніні Капур, Джекі Любеллі, Вінченці Куаттроне та Габріеллі Тіжі за їх дружню та сердечну допомогу.

Ми доклали всіх можливих зусиль, щоб простежити посилання у текстах та вправах на їх авторів та віддати належне цим людям. Просимо вибачення за будь-які упущення з нашого боку, ми будемо раді виправити їх у наступному виданні.

ЗМІСТ

Вступ до редакції 2012 року..... 10

Глава 1 — **Освіта в галузі прав людини та «КОМПАС»: вступ**

1.1. Вступ до освіти в галузі прав людини 16

1.2. Підходи «КОМПАСу» до освіти в галузі прав людини 29

1.3. Використання «КОМПАСу» для освіти в галузі прав людини 45

Глава 2 — **Практичні вправи та методи, які використовуються в освіті в галузі прав людини**

Перелік вправ..... 72

Зведена таблиця з переліком тем, загальним оглядом та відповідними вправами 73

58 експериментальних вправ та методів..... 78

Календар прав людини 338

Вправи для початку 345

Вправи для повторення 350

Глава 3 — **Вживання дій для прав людини**

Вступ 357

3.1. Освіта в галузі прав людини та активістська діяльність 358

3.2. Прості дії задля забезпечення прав людини 362

3.3. Розробка плану дій..... 370

Глава 4 — **Розуміння прав людини**

Вступ 381

4.1. Що таке права людини? 382

4.2. Еволюція прав людини..... 395

4.3. Юридичний захист прав людини 401

4.4. Активізм в сфері прав людини та роль неурядових організацій 418

4.5. Питання і відповіді стосовно прав людини 424

4.6. Важкі питання 427

Глава 5 — Додаткова інформація щодо основних питань в галузі прав людини

1. Діти 433
2. Громадянство та участь 441
3. Культура та спорт 448
4. Демократія 458
5. Інвалідність та стигматизація у зв'язку з інвалідністю 465
6. Дискримінація та нетолерантність 474
7. Освіта 486
8. Навколишнє середовище 494
9. Гендер 503
10. Глобалізація 511
11. Здоров'я 520
12. Засоби масової інформації 528
13. Міграція 535
14. Мир та насильство 545
15. Бідність 554
16. Релігія та віра 562
17. Пам'ять 572
18. Війна і тероризм 580
19. Праця 590

Додатки

Вибрані міжнародні інструменти в галузі прав людини

Статус ратифікації основних міжнародних інструментів в галузі прав людини 599

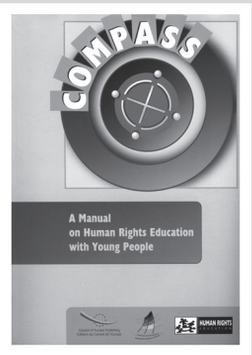
ООН 600

Рада Європи 609

Глосарій 620

Вступ в *КОМПАС*, видання 2012 року

Ласкаво просимо до *КОМПАСу*, повністю переглянутого та доповненого видання посібника з освіти в галузі прав людини за участі молоді.

КОМПАС був вперше опублікований у 2002 році в рамках Молодіжної програми освіти в галузі прав людини Директорату Ради Європи з питань молоді та спорту. Програма була створена тому, що освіта в галузі прав людини включає в себе освітні програми та вправи, що сприяють утвердженню рівності людей на основі людської гідності, що завжди мало і має неоціненне значення у формуванні демократичного громадянства для всієї молоді, а також у розвитку культури універсальних прав людини.

КОМПАС став довідниковим посібником для багатьох молодих людей, залучених до цінностно орієнтованої молодіжної роботи та неформальної освіти. На сьогодні він доступний більш ніж 30 мовами, починаючи від арабської та японської та закінчуючи ісландською й мовою басків. У деяких країнах він став частиною ресурсів для навчання правам людини у школах, але все ж таки в деяких інших країнах його використання у школах є неможливим. Пригоди *КОМПАСу* Європою часто відображають реальність ставлення до освіти в галузі прав людини: підтриманий тут і поборений там, похвалений одними та зневажений іншими.

Успіх *КОМПАСу* наслідував його молодший брат, *КОМПАСІТО* — посібник з освіту у галузі прав людини для дітей, вже доступний декількома мовами, який збирається стати ще одним бестселером з освіти в галузі права людини.

Досвід Молодіжної програми з освіти в галузі прав людини за останні десять років допоміг консолідувати правозахисний підхід до вирішення молодіжних проблем та зробити освіту в галузі прав людини головним та ефективним напрямком молодіжної роботи та молодіжної політики.

Повідомлення форуму «Жити, навчатися, діяти заради прав людини»

Що більш важливо, *КОМПАС* і його публікації різними мовами стали своєрідним містком, завдяки якому освіта в галузі прав людини була внесена до порядку денного роботи з молоддю та включена до програми багатьох шкіл. Тобто, були створені національні мережі з освіти в галузі прав людини в декількох країнах, де вони посилили роботу правозахисних організацій та фахівців-освітян в реальному просуванні права на освіту в галузі прав людини, для дітей та молоді в Європі. Форум з освіти в галузі прав людини за участю молоді, «Жити, навчатися, діяти заради прав людини», що відбувся в Будапешті в 2009 році, підкреслив важливість освіти в галузі прав людини на сьогодні[1]:

> Права людини не можуть бути самостійно захищеними і підкріпленими лише правовими документами. Освіта в галузі прав людини це навчання про, через і задля прав людини, є надзвичайно важливою для того, щоб переконатися, що права людини зрозумілі, підтримані і сприйняті всіма.
>
> Робота, яка проводиться молоддю та для молоді через *КОМПАС* — посібник з освіти в галузі прав людини за участю молоді, чітко показує, що Рада Європи може розраховувати на великодушність, пристрасть і компетентність молоді, щоб зробити права людини доступною реальністю для багатьох інших молодих людей. [...] Досвід роботи з молоддю та досвід неформального навчання були успішно імплементовані у всі проекти сфери освіти в галузі прав людини, включаючи як формальне, так і неформальне навчання.
>
> Освіта в галузі прав людини не може бути лише в компетенції неурядових та молодіжних організації, так само і не може здійснюватися лише на вволонтерських засадах. Держави несуть основну відповідальність за здійснення освіти в галузі прав людини. Освіта має бути сприйнята,

підтримана і, власне, підкріплена ними у спосіб, що передбачає поєднання, як формального, так і неформального секторів освіти.

Для багатьох фахівців-освітян в галузі прав людини *КОМПАС* став своєрідним синонімом освіти в галузі прав людини. Однак освіта в галузі прав людини набагато більша за сам *КОМПАС. КОМПАС* лише вказує шляхи та пропонує практичні вправи щодо застосування освіти в галузі прав людини, але він залишає фасилітатору та, врешті-решт, учаснику вибір шляху і способу навчання.

КОМПАС не є збірником прав людини сам по собі; він навчає правам людини.

Що нового в *КОМПАСі* 2012 року видання?

У перші десять років свого життя *КОМПАС* зіткнувся із швидким зростанням запитань і проблем щодо прав людини та освіти в галузі прав людини. Серед яких: прискорення процесів глобалізації, глобального тероризму і глобальної війни з тероризмом, світова фінансова криза, вплив людини на зміну клімату, різноманітні кольорові революції в Грузії, Україні та ряді арабських країн, експансія Інтернету, війни в Іраку і Афганістані, цунамі і ядерні катастрофи на Фукусімі, та багато іншого.

КОМПАС вказує напрямки учасникам, викладачам та фасилітаторам з освіти в галузі прав людини. Але кожен з них повинен створити свій власний шлях для навчання і дій в галузі прав людини.

КОМПАС відчайдушно вказував на кризи, переходячи від однієї кризи до іншої, а станом на 2010 рік стало очевидно, що в багатьох сферах він виявився застарілим.

Було б легше створити цю версію *КОМПАСу* як «2.0» або «3.0». Однак, все не так просто. Те, що знайдуть читачі і практики освіти в галузі прав людини в цій версії *КОМПАСу*, дуже схоже на те ж саме, що й було раніше: передбачено спірних питань, зосередженість на навчанні та конкретні дії, також очікуються.

Ми взяли до уваги оцінки користувачів — онлайн і офф-лайн, — а також так зване «прискорення історії», тому що не все те, що було важливим у 2002 році, є так само важливим і сьогодні. Нашим головним завданням було створення *КОМПАСу*, що відповідав би реаліям другого десятиліття 21-го століття.

Нашим головним завданням було створення *КОМПАСу*, що відповідав би реаліям другого десятиліття 21-го століття.

Результат є наступним:

— Ширший вибір та більш різноманітніші вправи, включаючи діяльність, спрямовану на вирішення проблеми прав людини у сферах Інтернету, Тероризму, Релігії та Пам'яті. Ми рекомендуємо вам ознайомитися і спробувати їх. У цілому ми розраховуємо, що користувачі *КОМПАСу* отримають користь від більш ніж 60 запропонованих вправ з освіти в галузі прав людини. Ми також сподіваємося, що практикуючі освітяни винайдуть нові та творчі шляхи вирішення проблем прав людини і загальнолюдських цінностей.

— Доданий цілий ряд нових розділів, в тому числі «Інвалідність», «Релігія», «Пам'ять» і «Тероризм». Були реорганізовані інші розділи (такі, як «Гендер і Праця» / «Соціальні права»). Філософія цих розділів залишається такою ж, як у 2002 році: вони виконують підтримуючу функцію та заохочують допитливого педагога/фасилітатора з прав людини дізнатися більше.

— В значній мірі реорганізована глава 1, що зосереджена на освіті в галузі прав людини як на фундаментальному праві людини з урахуванням можливостей, наданих Хартією Ради Європи «Освіта для демократичного громадянства і освіта в галузі прав людини. Вона також забезпечує краще розуміння використання *КОМПАСу* в аудиторіях.

— Більш детальний розгляд тем, що стосуються прав людини, ви знайдете у Главі 5. Але це не позбавлює фасилітатора можливості звернення до інших альтернативних джерел. Така вже природа освіти в галузі прав людини: ви завжди можете піти далі і ви завжди можете піти глибше!

Ми також додали деякі вправи до видання 2002 року, які менше використовувалися. Все це призвело до того, що зараз КОМПАС більш широкого змісту і налічує більше сторінок.

Основні цінності і підходи, на яких базується *КОМПАС*, повністю зберігають свою силу. *КОМПАС* все ще повинен бути:

Достатнім: Користувачі знайдуть все, що потрібно, щоб запровадити та пізнавати освіту в галузі прав людини за участю молоді.

Готовим до використання: Запропоновані вправи не вимагають додаткових ресурсів або тривалої підготовки.

Актуальним для молоді: Діяльність і питання в галузі прав людини легко поєднати із проблемами і точками зору підлітків і молоді.

Практичним та емпіричним: Усі вправи включають пропозиції стосовно роботи та залучають учасників у більше ніж просто когнітивні процеси.

Придатним для формальної та неформальної освіти: Практично всі вправи можуть бути впроваджені у шкільному середовищі та в класах, проте може виникнути необхідність у деяких адаптаціях, особливо відносно тривалості, навіть якщо вони були розроблені для неформальних освітніх установ.

Адаптивним: Всі вправи можна адаптувати до контексту, групи і суспільства, в якому вони будуть виконуватися. Пропозиції щодо варіацій допомагають фасилітатору створювати свої власні адаптації.

Відправною точкою: Зацікавлені фасилітатори та викладачі можуть знайти багато пропозицій і ресурсів для більш глибокого занурення у конкретні питання з метою отримання більше інформації про права людини.

Загальним і цілісним: *КОМПАС* може бути використаний для вивчення будь-яких питань що стосуються прав людини і підходить для будь-якого рівня знань учнів. Він базується на всеохоплюючому і цілісному підході до навчання, який об'єднує цінності, наміри, навички та знання.

КОМПАС написаний для всіх, хто зацікавлений у правах людини, хто хоче брати участь в освіті в галузі прав людини. Немає жодних вимог щодо попереднього досвіду викладання чи правозахисних дій, надається значна підтримка щодо роботи з вправами і стосовно того, як адаптувати і розвивати їх відповідно до потреб учасників і реальної ситуації. Існує спеціальний розділ, присвячений підказкам для викладачів.

Повідомте нам, якщо ми досягли успіху, і допоможіть нам покращити видання через форму зворотного зв'язку на сайті www.coe.int/compass.

Примітки

[1] Повідомлення учасників форуму «Жити, навчатися, діяти заради прав людини», доповідь Гавана Тітлея, Рада Європи, 2010 рік.

Глава 1

Освіта в галузі прав людини та *КОМПАС*: Вступ

Зміст розділу

1. Вступ до освіти в галузі прав людини 16

1.1 Що таке права людини? 16
1.2 Визначення освіти в галузі прав людини 17
1.3 Освіта в галузі прав людини — фундаментальне право людини 19
1.4 Освіта в галузі прав людини в Організації Об'єднаних Націй 20
1.5 Освіта в галузі прав людини в Європі 21
1.6 Молодіжна політика та освіта в галузі прав людини 24
1.7 Освіта в галузі прав людини за участі молоді 26
1.8 На шляху до культури прав людини 27

2. Підходи «*КОМПАСу*» до освіти в галузі прав людини 29

2.1 Освіта в галузі прав людини в різних навчальних закладах 30
2.2 Педагогічні основи освіти в галузі прав людини у *КОМПАСі* 32
2.3 Освіта в галузі прав людини, процес і результат 35
2.4 Освіта в галузі прав людини та інші навчальні сфери 38
2.5 Питання, що часто ставляться, стосовно включення освіти в галузі прав людини до роботи з молоддю 43

3. Використання *КОМПАСу* для освіти в галузі прав людини 45

3.1 Про що йдеться в *КОМПАСі* 45
3.2 Фасилітація 46
3.3 Загальні поради для користувачів 48
3.4 Загальні поради щодо проведення вправ 51
3.5 Адаптація вправ *КОМПАСу* до ваших потреб 56
3.6 Особливі нотатки для вчителів 59
3.7 Основні методи роботи з *КОМПАСом* 61

1. Вступ до освіти в галузі прав людини

«Кожна людина и кожен орган суспільства … прагнули шляхом освіти сприяти поважанню цих прав і свобод».

Преамбула до Загальної декларації прав людини, 1948 рік

«Стимулювати повагу до цих прав і свобод у процесі навчання та освіти» — це фундаментальний принцип освіти у галузі прав людини. Але перш ніж обговорювати, що таке освіта у галузі прав людини і наскільки широко вона застосовуються, необхідно пояснити, що представляють собою «ці права та свободи», які є безпосереднім предметом такої освіти. Тому розпочнемо з короткого введення до теми прав людини.

1.1. Що таке права людини?

Як люди можуть використовувати та захищати права людини, якщо вони ніколи не чули про них?

Історія демонструє, що кожне суспільство розробило системи для забезпечення соціального згуртування за допомогою кодифікації прав та обов'язків своїх громадян. Нарешті, у 1948 році: міжнародна спільнота зібралася з метою узгодити кодекс цих прав, які повинні були стати обов'язковими для всіх держав; цим кодексом стала Загальна декларація про права людини. З 1948 року були узгоджені й інші документи про права людини, включаючи Європейську конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод у 1950 році та Конвенцію про права дитини у 1990 році.

Права людини відображають головні людські потреби; вони встановлюють основні стандарти, без яких люди не могли б жити гідно. Права людини стосуються рівності, людської гідності, поваги, свободи і справедливості. Прикладами прав людини є свобода від дискримінації, право на життя, свобода слова, право на шлюб і створення сім'ї, а також право на освіту. (У додатках наведено резюме та повний текст Загальної декларації про права людини).

Права людини визнані в однаковій мірі для всіх осіб, в усьому світі та назавжди. Права людини є універсальними, тому вони однакові для всіх людей в кожній країні. Вони невід'ємні, неподільні і взаємозалежні, і тому їх не можна відняти — ніколи; всі права однаковою мірою важливі, і вони доповнюють один одного, наприклад, право брати участь в урядуванні (керуванні) і у вільних виборах залежить від свободи слова.

Як люди можуть використовувати та захищати права людини, якщо вони ніколи не чули про них? Загальна декларація про права людини визнає це у преамбулі, а у Статті 26 дає кожному право на освіту, яке повинно «підсилювати повагу до прав і свобод людини». Мета права людини на освіту — побудувати світ з культорою прав людини. Це культура, де поважають права кожного, і самі права людини теж користуються повагою; культура, де люди усвідомлюють свої права та обов'язки, визнають порушення прав людини і докладають зусиль, щоб захищати права інших людей. Це культура, де права людини є такою ж частиною життя індивідів, як і мова, традиції, мистецтво та зв'язок з рідною землею.

1.2. Визначення освіти в галузі прав людини

З 1948 року проводиться величезний об'єм робіт стосовно освіти в галузі прав людини. Є різні способи належним чином забезпечити освіту в галузі прав людини, оскільки люди дивляться на світ по-різному, педагоги працюють у різних ситуаціях і різних організаціях, а державні органи мають різні проблеми; таким чином, практика може змінюватися за наявності однакових базових принципів. Для того, щоб отримати уявлення про велику кількість навчальних підходів та вправ, варто розглянути ролі та зацікавленість різних «суспільних структур», щоб побачити, яким чином формуються їх інтереси щодо освіти в галузі прав людини.

Освітні програми та вправи, спрямовані на забезпечення рівності людської гідності

У 1993 році Всесвітня конференція з прав людини оголосила освіту в галузі прав людини «необхідністю для сприяння та досягнення стабільних та гармонійних відносин між громадами та для зміцнення взаєморозуміння, терпимості і миру». У 1994 Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй (ООН) оголосила Десятиліття ООН з освіти в галузі прав людини (1995–2004 роки) і настійно закликала всі держави-учасниці ООН сприяти «розповсюдженню навчання та інформації, спрямованої на побудову універсальної культури прав людини». В результаті уряди доклали багато зусиль у просуванні освіти в галузі прав людини, в основному за рахунок державних програм освіти. Оскільки уряди турбуються про міжнародні відносини, підтримку законності і порядку і загальне функціонування суспільства, вони схильні розглядати освіту в галузі прав людини як засіб сприяння миру, демократії і соціальному порядку.

Метою Ради Європи є створення спільного демократичного і правового простору на території всього європейського континенту, забезпечення поваги його фундаментальних цінностей: прав людини, демократії і верховенства права. Такий акцент на цінностях відображений в усіх визначеннях освіти в галузі прав людини. Наприклад, посилаючись на свої зобов'язання по забезпеченню активної участі молоді в процесі прийняття рішень та дій на місцевому та регіональному рівні, Молодіжна програма Ради Європи з освіти у галузі прав людини визначає таку освіту, як

> «...освітні програми та вправи, спрямовані на забезпечення **рівності людської гідності**[1], у поєднанні з іншими програмами, такими як забезпечення міжкультурного навчання, участь і розширення прав меншин».

Хартія Ради Європи з виховання в дусі демократичного громадянства і освіти в галузі прав людини (2010 рік)[2] визначає освіту в галузі прав людини як:

> освіту, навчання, підвищення рівня обізнаності, інформацію, методи та вправи, метою яких є **розширення можливостей учасників зробити свій внесок у створення та захист загальної культури прав людини в суспільстві**, задля заохочення і захисту прав та основоположних свобод людини, через надання учасникам знань, навичок, розуміння і розвитку їх ставлення та поведінки.

Існують і інші визначення освіти в галузі прав людини, такі як одне з визначень Міжнародної амністії:

Освіта в галузі прав людини представляє собою **процес**, за допомогою якого

люди дізнаються про свої права та права інших через участь та інтерактивне навчання.

Азіатсько-Тихоокеанський регіональний ресурсний центр освіти в галузі прав людини у своєму визначенні робить особливе посилання на зв'язок між правами людини і життям:

Освіта в галузі прав людини — це спільний процес, який містить свідомі, обдумані комплекси освітньої діяльності з використанням знань про права людини, цінностей та навичок, зміст яких, спрямований на широку громадськість, щоб люди могли усвідомлювати свій досвід та контролювати свої життя.

Всесвітня програма освіти в галузі прав людини визначає таку освіту наступним чином:

освіта, навчання та інформація, спрямовані на ***формування загальної культури прав людини****.* Всебічна освіта в галузі прав людини забезпечує не тільки знання про права людини та способи їх захисту, а й надає навички, необхідні для заохочення, захисту та застосування прав людини у повсякденному житті. Освіта в галузі прав людини сприяє ставленню та поведінці, необхідним для підтримки прав людини для всіх членів суспільства.

Культура, де права людини вивчають, живуть за ними і впроваджують їх

Народний рух за навчання в галузі прав людини надає перевагу навчанню правам людини перед освітою в галузі прав людини і приділяє особливу увагу **правам людини як способу життя**. Акцент на навчанні, замість освіти, також означає запозичення індивідуального процесу відкриття прав людини та їх застосовування у повсякденному житті людини.

Інші органи суспільства включають неурядові організації та ініціативні групи, які зазвичай працюють, щоб підтримати вразливі групи населення, захистити навколишнє середовище, перевірити роботу урядів, підприємств та установ і сприяти соціальним змінам. Кожна неурядова організація має своє бачення освіти у галузі прав людини. Так, наприклад, Міжнародна амністія (Amnesty International) вважає, що «освіта в галузі прав людини має основоположне значення для усунення основних причин порушення прав людини, запобігання порушень прав людини, боротьби з дискримінацією, заохочення рівності та розширення участі населення в процесі демократичного прийняття рішень».[3]

Освіта в галузі прав людини повинна включати гендерне усвідомлення, а також сферу міжкультурного навчання.

На форумі з питань освіти в галузі прав людини «Жити, навчатися, діяти заради прав людини», що відбувся в Будапешті в жовтні 2009 року, стан молоді в Європі був представлений як один із «ненадійних і нестабільних, який серйозно перешкоджає рівності можливостей для багатьох молодих людей відігравати значиму роль у суспільстві [...] права людини, особливо соціальні права та свобода від дискримінації, звучать як пусті слова, інколи навіть як хибні обіцянки. Стійкі стани дискримінації та соціальної ізоляції є неприйнятними і недозволеними». Таким чином, учасники форуму, які займалися питаннями рівності та дискримінації, погодилися, що «Освіта в галузі прав людини повинна включати перспективи гендерного усвідомлення та гендерної рівності. Крім того, вона має використовувати сферу міжкультурного навчання; [...] Ми очікуємо, що Рада Європи [...] включить головні питання меншин до своїх програм з освіти в галузі прав людини, зокрема гендерну рівність, етнічну приналежність, релігію або переконання, здібності і питання сексуальної орієнтації».

Уряди і неурядові організації схильні розглядати освіту в галузі прав людини з точки зору результатів у вигляді бажаних прав і свобод, у той час як освітяне, навпаки, здебільшого зосереджуються на цінностях, принципах і можливостях

морального вибору. Бетті Ридон у своїй роботі *«Вихованні людської гідності»*, 1995 рік, заявляє, що «у структурі освіти в галузі прав людини мається на увазі соціальна освіта, заснована на принципах і стандартах [...], з метою культивувати можливості морального вибору, приймати принципові позиції з питань, — іншими словами, розвивати моральну та інтелектуальну чесність».[4]

Освіта в галузі прав людини стосується вивчення прав людини.

Тренери, фасилітатори, викладачі та інші фахівці — практики освіти в галузі прав людини, — які працюють безпосередньо з молоддю, схильні мислити термінами компетенцій та методології.[4]

Ми сподіваємося, що дали ясно зрозуміти: різні організації, освітяне та правозахисники використовують різні визначення у відповідності до своєї філософії, мети, цільових груп або членства. Проте, існує очевидне розуміння того, що освіта в галузі прав людини включає в себе три аспекти:

- Навчання **про** права людини, знання про права людини, що вони собою представляють і як вони охороняються та захищаються.
- Навчання **через** права людини, визнання того що *контекст* і *спосіб* організації та передачі навчання з прав людини, мають бути сумісними з цінностями прав людини (наприклад, участь, свобода думки і слова, і т.д.) і, що в освіті в галузі прав людини процес навчання не менш важливий, ніж сам зміст навчання.
- Навчання **для** прав людини, для розвитку навичок, позицій і цінностей в учасників з метою застосування цінностей прав людини в їхньому житті і вживання активних дій, самостійно або разом з іншими, для заохочення та захисту прав людини.

Звідси випливає, що, коли ми думаємо про те, як забезпечити освіту в галузі прав людини, про те, як допомогти людям отримати необхідні знання, навички і ставлення, так, щоб вони могли відіграти їхні ролі в рамках культури прав людини, ми бачимо, що ми не можемо «навчити» освіті в галузі прав людини, це необхідно вивчити через досвід. Таким чином, освіта в галузі прав людини є також освітою ***через*** розкриття прав людини на практиці. Це означає, що те, ***як*** і ***де*** проводиться освіта в галузі прав людини, повинно відображати цінності прав людини (навчання ***у*** **середовищі** прав людини); контекст і діяльність повинні бути такими, щоб гідність і рівність були невід'ємною частиною практики.

В *КОМПАСі*, ми зробили все щоб переконати що, незалежно від того, наскільки цікавими і грайливими можуть бути методи і вправи, самі права людини мають настільки суттєве значення, щоб їх вивчення заслуговувало уваги. Існують також різні пропозиції для подальших активних дій.

1.3. Освіта в галузі прав людини — фундаменальне право людини

Освіта має бути спрямована на повний розвиток людської особистості і посилення поваги до прав людини і основоположних свобод.

Стаття 26, Загальна декларація прав людини

Права людини важливі, тому що жодна людина не може вижити поодинці, а несправедливість зменшує якість життя на особистому, місцевому та глобальному рівнях. Те, що ми робимо в Європі, впливає на події, які відбуваються ще де-небудь у світі. Наприклад, одяг, який ми носимо, може бути виготовлений за допомогою дитячої праці в Азії, в той час як спадщина європейської колоніальної історії сприяє політичним та релігійним конфліктам в Іраку, Сомалі та Афганістані, які відправляють відчайдушних осіб стукати в наші двері в пошуках притулку.

Аналогічно, мільйони людей в Африці та Азії змінюють місце проживання у зв'язку із кліматичними змінами, спричиненими здебільшого діяльністю промислово-розвинених країн.

Однак, це відбувається не лише тому, що порушення прав людини в різних частинах світу відбиваються на нас; обов'язок піклуватися про інших є основною мораллю серед усіх культур та релігій. Порушення прав людини трапляються усюди, не лише в інших країнах, а також і вдома, саме тому освіта в галузі прав людини така важлива. Лише при повному усвідомленні, розумінні та повазі до прав людини ми можемо сподіватися розвинути культуру, в якій вони будуть більше поважатися, ніж порушуватися. Внаслідок цього право на отримання освіти в галузі прав людини все частіше визнається як право людини саме по собі.

Права людини — це більше, ніж просто натхнення.

Освіта в галузі прав людини — не лише моральне право, а також юридичне право під захистом міжнародного закону. Стаття 26 Загальної декларації про права людини зазначає, що кожна людина має право на освіту, і що «Освіта має бути спрямована на повний розвиток людської особи і збільшення поваги до прав і основних свобод. Освіта повинна сприяти взаємопоразумінню, терпимості і дружбі між усіма народами, расовими або релігійними групами і повинна сприяти діяльності Організації Об'єднаних Націй по підтриманню миру». Більше того, у Статтях 28 та 29 Конвенції про права дитини зазначається, що «Шкільна дисципліна повинна бути забезпечена методами, що грунтуються на повазі до людської гідності дитини. адмініструватися у спосіб, який відповідає гідності дитини... Освіта має бути спрямована на розвиток особи, талантів, розумових і фізичних здібностей дитини, поваги до прав людини та основних свобод, свідомого життя у вільному суспільстві в дусі розуміння, миру, терпимості та рівності, виховання поваги до навколишньої природи».

Освіта в галузі прав людини — це також законна політична вимога. У повідомленні на Форумі з питань освіти в галузі прав людини «Жити, навчатися, діяти заради прав людини» визнається, що «цінності, які направляють дії Ради Європи, є універсальними цінностями для всіх нас, вони зосереджені на невід'ємній гідності кожної людини». Повідомлення продовжується нагадуванням, що права людини — це більше, ніж просто натхнення: вони також є моральними і політичними вказівками, які поширюються на відносини між державами і народами, як усередині держав, так і серед людей.

1.4. Освіта в галузі прав людини в Організації Об'єднаних Націй

Організація Об'єднаних Націй відіграє незамінну роль у світі по відношенню до освіти в галузі прав людини. Всесвітня конференція з прав людини, що відбулася у Відні в 1993 році, підтвердила ключову роль освіти, професійної підготовки та інформування для просування прав людини. У 1994 році Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй було проголошено десятиріччя освіти в галузі прав людини, яке охоплює період з 1 січня 1995 року по 31 грудня 2004 року.

Всесвітня програма з освіти в галузі прав людини була створена в 2004 році з метою сприяти розвитку культури прав людини

Як результат, у 2004 році була створена Всесвітня програма з освіти в галузі прав людини. Перший етап програми був спрямований на освіту в системах початкової і середньої шкіл. Від держав очікували розробку національних ініціатив в рамках Всесвітньої програми та її плану дій. Рада з прав людини вирішила зосередитися на другому етапі (2010-2014 роки) — освіті в

галузі прав людини в системі вищої школи і підготовчих програм для вчителів і викладачів, державних службовців, співробітників правоохоронних органів і військовослужбовців на всіх рівнях. Таким чином, у вересні 2010 року був прийнятий План дій для другого етапу, підготовлений Управлінням Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини. План також закликав держави-учасниці продовжувати впровадження освіти в галузі прав людини у системах початкової та середньої школи. Безстрокова Всесвітня програма залишається спільною рамкою для дій, а також платформою для співпраці між урядами і всіма іншими зацікавленими сторонами.

Кожна людина і кожний орган суспільства повинен прагнути сприяти повазі прав та основоположних свобод людини шляхом навчання та освіти.

Преамбула Декларації ООН з освіти та підготовки в галузі прав людини

У грудні 2011 року Генеральна Асамблея прийняла Декларацію Організації Об'єднаних Націй з освіти та підготовки в галузі прав людини. Декларація вважається новаторською, тому що вона — перший інструмент, спеціально присвячений освіті та вихованню в галузі прав людини, і таким чином, є дуже цінною для підвищення інформованості та обізнаності про важливість освіти в галузі прав людини. Декларація визнає, що «Кожна людина має право знати, шукати та отримувати інформацію про всі права людини і основні свободи та повинна мати доступ до освіти і підготовки в галузі прав людини» і, що «Освіта та підготовка в галузі прав людини має важливе значення для формування загальної поваги і дотримання всіх прав та основоположних свобод людини для кожного, відповідно до принципів універсальності, неподільності і взаємозалежності прав людини». У Декларації також міститься широке визначення освіти та підготовки в галузі прав людини, яке включає в себе освіту *про*, *через* та *для* прав людини.

Декларація покладає на державу основну відповідальність «забезпечувати та заохочувати до освіти та підготовки в галузі прав людини» (Стаття 7).

У рамках системи Організації Об'єднаних Націй освіта в галузі прав людини координується Управлінням Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини в Женеві під керівництвом Ради з прав людини.

1.5. Освіта в галузі прав людини в Європі

Рада Європи

Орієнтація на права людини — це також орієнтація на освіту в галузі прав людини. Інвестиції в таку освіту забезпечують кожному майбутнє; а короткострокові скорочення асигнувань на освіту призводять до довгострокових втрат.

Повідомлення на Форумі з питань освіти в галузі прав людини «Жити, навчатися, діяти заради прав людини», 2009 рік

Для країн-учасниць Ради Європи права людини — це більше, ніж просто декларація: права людини — це компонент європейської правової системи, а отже, вони мають бути невід'ємною частиною освіти молоді. Європейські країни зробили значний внесок у найважливішу у двадцятому сторіччі декларацію про права людини — Загальну декларацію про права людини, яка була прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року. Європейська Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод, яка має юридичну силу для всіх держав-учасниць Ради Європи, була прийнята двома роками пізніше, запозичивши принципи та філософію з документу ООН. Виникнення прав людини, таких, якими ми знаємо їх сьогодні, багато в чому зобов'язане масовим порушенням прав людини під час Другої світової війни в Європі та за її межами.

У 1985 році Комітет Міністрів видав Рекомендацію № R(85)7 державам-учасницям Ради Європи, яка стосується викладання та навчання правам людини в школах. У цьому документі підкреслюється, що всі молоді люди повинні отримати освіту в галузі прав людини в рамках підготовки до життя в плюралістичному демократичному суспільстві.

Рекомендація була підкріплена Другим Самітом Ради Європи (у 1987 році), коли Глави держав і урядів держав-учасниць вирішили «розпочати ініціативу освіти

для демократичного громадянства з метою підвищення обізнаності громадян про свої права та обов'язки в демократичному суспільстві». Проект виховання в дусі демократичного громадянства, який послідував далі, зіграв важливу роль у заохоченні та підтримці включення цих тем до шкільних систем освіти.

Створення Програми з освіти в галузі прав людини для молоді, публікації та переклади *КОМПАСу* і, пізніше, *КОМПАСІТО*, сприяли подальшому визнанню освіти в галузі прав людини, зокрема в рамках неформальної освіти та через роботу з молоддю.

Держави-учасниці повинні прагнути забезпечити «кожній людині на своїй території можливість виховуватися в дусі демократичного громадянства і освіти в галузі прав людини.

Хартія Ради Європи з виховання в дусі демократичного громадянства і освіти в галузі прав людини

У 2010 році Хартія Ради Європи з виховання в дусі демократичного громадянства і освіти в галузі прав людини була прийнята Комітетом міністрів у рамках Рекомендації CM / Rec (2010) 7. Хартія закликає держави-учасниці включати виховання в дусі демократичного громадянства і освіту в галузі прав людини до навчальних програм в рамках формальної освіти на дошкільному рівні, в початкових і середніх школах, як в цілому, так і для професійної освіти та навчання. Хартія також закликає держави-учасниці «сприяти ролі неурядових та молодіжних організацій у вихованні в дусі демократичного громадянства та освіти в галузі прав людини, особливо в неформальній освіті. Держави повинні визнати їх та їхню діяльність як цінну частину системи освіти, забезпечити їх там, де це можливо, підтримкою, яку вони потребують, і повною мірою використовувати досвід, який може стати в нагоді для усіх форм навчання».

«Забезпечення кожній людини можливість отримання виховання в дусі демократичного громадянства і освіти в галузі прав людини на території своєї держави» відповідно до Хартії має бути завданням державної політики та законодавства щодо освіти в галузі прав людини. Хартія встановлює завдання і принципи освіти в галузі прав людини, рекомендує проведення моніторингу, аналіз та дослідження в цій сфері. Хартія супроводжується пояснювальною запискою, в якій містяться подробиці та приклади щодо змісту та практичного використання документу.

Роль освіти в галузі прав людини в рамках захисту і просування прав людини в Раді Європи отримала подальшу підтримку зі створенням у 1999 році посади Комісару з прав людини. На Комісара з прав людини було покладено «просування освіти та обізнаності про права людини» разом із допомогою державам-учасницям у впровадженні стандартів людини, виявленні можливих недоліків у законодавстві, практиці його застосування та консультуванні з питань захисту прав людини в Європі.

Виконуючи свій мандат, Комісар приділяє особливу увагу освіті в галузі прав людини і вважає, що права людини можуть дотримуватися лише за умови, що люди будуть проінформовані про свої права і знатимуть, як їх використовувати. Таким чином, освіта в галузі прав людини є найважливішим фактором ефективного впровадження європейських стандартів. У ряді доповідей Комісар з прав людини закликав національні органи влади зміцнювати освіту в галузі прав людини. Школярі та молодь, а також вчителі та чиновники повинні бути освіченими для просування цінностей толерантності та поваги до інших. У своїй роботі під назвою «Освіта в галузі прав людини — це пріоритет, потрібні конкретніші дії» він зазначив, що «більший акцент був зроблений на підготовці учнів до ринку праці, ніж на розвитку життєвих навичок, які мають включати в себе цінності прав людини». Повинні бути включені обидва пункти: «права людини *через* галузь освіти» та «права людини *в* галузі освіти».

Таким чином, просування освіти в галузі прав людини в Раді Європи носить міжсекторальний та міждисциплінарний характер.

Рада Європи підтримує зв'язок і координує свою роботу з питань освіти в галузі прав людини з іншими міжнародними організаціями, в тому числі ЮНЕСКО, Верховним комісаром ООН з прав людини, ОБСЄ (Організацією з безпеки та співробітництва в Європі) та Агентством з фундаментальних прав Європейського Союзу. Рада Європи також виступила в якості регіонального координатора Всесвітньої програми ООН з освіти в галузі прав людини.

Європейський центр ім. Вергеланда

www.theewc.org

Європейський центр ім. Вергеланда, розташований в Осло, Норвегія, — це ресурсний центр, що займається освітою в області міжкультурного порозуміння, прав людини і демократичного громадянства. Центр був створений у 2008 році як спільний проект Норвегії та Ради Європи. Основними цільовими групами є освітяни, дослідники, керівники та інші.

Діяльність Центру ім. Вергеланда включає в себе:

- навчання для тренерів, вчителів та інших педагогів;
- дослідницьку та розвиваючу діяльність;
- конференційні та мережеві послуги, у тому числі інтерактивні експертні бази даних;
- електронну платформу для поширення інформації, навчальних матеріалів та передової практики.

Європейський Союз

www.fra.europa.eu

У 2007 році в якості консультативного органу було створено Агентство Європейського Союзу з фундаментальних прав людини (АФП), з метою допомагати забезпечувати захист фундаментальних прав людей, які живуть в ЄС. АФП, зі штаб-квартирою у Відні, Австрія, — це незалежний орган Європейського Союзу (ЄС), створений для надання допомоги та експертизи для Європейського Союзу та його держав-членів при виконанні ними закону Європейського економічного співтовариства з питань фундаментальних прав людини. АФП також має завдання підвищувати рівень обізнаності громадян щодо фундаментальних прав, у тому числі прав людини, гарантованих Європейською конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод і тих, які гарантує Хартія основних прав Європейського Союзу.

Протягом багатьох років молодіжні програми Європейського Союзу приділяли особливу увагу рівності, активній громадянській позиції та освіті в галузі прав людини. Наприклад, програма «Молодь в дії» (2007-2013 роки) охоплювала наступні пріоритетні завдання, тісно пов'язані з питаннями прав людини:

- Європейське громадянство, підвищення рівня поінформованості молодих людей про те, що вони є громадянами Європи так само, як і громадянами своїх рідних країн;
- Участь молоді, підтримка участі молоді в демократичному житті суспільства;
- Культурна різноманітність: повага до культурного походження людей та боротьба з расизмом та ксенофобією;
- Включення: забезпечення того, щоб молоді люди з інвалідністю отримували доступ до молодіжних програм Європейського Союзу.

Багато молодіжних проектів, які проводяться в рамках молодіжних програм, базуються на неформальному навчанні і створюють широкі можливості для молодих людей з метою відкриття цінностей прав людини та освіти в галузі прав людини.

1.6. Молодіжна політика і освіта в галузі прав людини

Рада Європи вже давно закликає молодь до участі у процесі європейського будівництва і розгляду молодіжної політики як невід'ємної частини її роботи. Перші заходи для молодіжних лідерів були проведені у 1967 році, а у 1972 році були створені Європейський молодіжний центр та Європейський молодіжний фонд. З того моменту відносини між Радою Європи та молоддю послідовно розвивалися, оскільки молодь та молодіжні організації є важливими учасниками та партнерами у ключових визначальних моментах для організації і для Європи. Будь то в процесах демократизації колишніх комуністичних країн, в мирному будівництві та трансформації конфліктів у проблемних регіонах або у боротьбі з расизмом, антисемітизмом, ксенофобією та нетерпимістю, молодь та молодіжні організації завжди розраховували на Раду Європи, і, в свою чергу, Рада теж могла покладатися на них. Повна та стала безпека на європейському континенті не може бути створена без вкладу освіти в галузі прав людини і демократичної участі.

Мета молодіжної політики Ради Європи наступна: «забезпечити молодих людей, тобто дівчаток і хлопчиків, молодих жінок і молодих чоловіків, рівними можливостями та досвідом, які дозволять їм розвивати знання, навички та компетенції, щоб повною мірою брати участь в усіх аспектах життя суспільства»[6].

Забезпечити молодих людей рівними можливостями та досвідом, які дозволять їм стати повноцінними членами суспільства.

Роль молоді, молодіжних організацій та молодіжної політики в проголошенні права на освіту в галузі прав людини також чітко прописана у пріоритетах молодіжної політики Ради Європи, одним з яких є Права людини та демократія, реалізований за допомогою особливого наголосу на наступному:

- забезпечення молоді всестороннім дотримання прав людини та людської гідності, а також заохочення їх до відданості цим принципам;
- сприяння активній участі молоді в демократичних процесах і структурах;
- забезпечення рівних можливостей для участі всіх молодих людей в усіх аспектах їхнього повсякденного життя;
- ефективна реалізація гендерної рівності та запобігання всім формам гендерного насильства;
- інформування та сприяння активним діям молоді щодо захисту навколишнього середовища та сталого розвитку;
- полегшення доступу до інформації та консультаційних послуг для всіх молодих людей.

Два інших тематичних пріоритети — Життя разом у різних суспільствах і Соціальна інтеграція молодих людей — також тісно пов'язані з діяльністю освіти в галузі прав людини.

Молодіжна політика Ради Європи також передбачає тісну співпрацю між дитячою та молодіжною політиками, оскільки ці дві групи — діти та молодь — в значній мірі переплітаються.

www.coe.int/act4hre

У 2000 році з нагоди 50-річчя Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод Директорат з питань молоді та спорту почав свою Програму з освіти в галузі прав людини для молоді. Програма забезпечила широке впровадження такої освіти в роботу Ради з молоддю, у молодіжну політику і роботу молоді. Молодь і молодіжні організації взяли на себе центральну роль у Програмі в якості викладачів та активістів прав людини і зробили значний внесок в роботу Ради Європи.

Наступним кроком у Програмі стала публікація *КОМПАСУ* в 2002 році та його подальший переклад на більш, ніж 30 мов. Програма європейських і національних навчальних курсів для тренерів і мультиплікаторів зробила свій внесок у появу формальних і неформальних мереж викладачів та активістів освіти в галузі прав людини, які демонструють видимі результати, хоча такі мережі принципово відрізняються у різних країнах. Успіх Програми з освіти в галузі прав людини для молоді був побудований на наступних засадах:

- підтримка ключових регіональних і національних навчальних заходів по підготовці тренерів і молодих активістів у державах-членах, організованих у співпраці з національними організаціями та установами;
- розвиток формальних і неформальних мереж, організацій і викладачів з освіти у галузі прав людини в рамках неформального підходу до навчання на європейському та національному рівнях;
- включення підходів і методів освіти в галузі прав людини до загальної програми діяльності молодіжного сектора Ради Європи;
- розвиток інноваційного навчання, підходів та стандартів якості освіти в галузі прав людини та неформальної освіти, таких як впровадження дистанційного навчання за допомогою Поглибленного тренінгу з освіти в галузі прав людини за допомогою *КОМПАСу*;
- надання освітніх підходів і ресурсів для європейсткої молодіжної кампанії за Різноманіття, Права людини та Участь — «Усі різні — усі рівні»;
- поширення Живої Бібліотеки в якості методології для міжкультурного навчання, боротьби зі стереотипами і забобонами;
- забезпечення політичної та освітньої структури для міжкультурних діалогів, таких, як програми в контексті Європейсько-середземноморського, Європейсько-арабського і Азіатсько-європейського молодіжних проектів, а також тих, які проходять в рамках партнерства з питань молоді Європейської Комісії та Ради Європи.

Програма також мобілізувала тисячі молодих людей по всій Європі завдяки підтримці пілотних проектів з освіти в галузі прав людини, впроваджених Європейським молодіжним фондом.

У 2009 році з нагоди 60-річчя Ради Європи Молодіжний форум з питань освіти в галузі прав людини *«Жити, навчатися, діяти заради прав людини»*, — залучив до участі в європейських молодіжних центрах в Будапешті і Страсбурзі більше ніж 250 учасників.

Учасники форуму виступили зі зверненням до Комітету міністрів Ради Європи. В ньому підкреслюються принципи і потреби освіти в галузі прав людини в Європі через:

- забезпечення адекватного рівня поширення і ретрансляції через проекти та партнерів на національному та місцевому рівнях, а також шляхом розвитку оптимального зв'язку між європейським, національним і місцевим рівнями дій;
- пошук союзників між представниками формальної та неформальної освіти і між установами з прав людини у зв'язку зі створенням програм національної освіти в галузі прав людини;
- розвиток потенціалу неурядових партнерів у більшому залученні до співпраці урядових молодіжних партнерів;
- підтримка транснаціонального співробітництва та мереж для освіти в галузі прав людини;
- поглиблення обізнаності про конкретні проблеми прав людини, які впливають на молодь (наприклад, насильство, виключення);

- включення проблем гендерної рівності та міжкультурний вимір, як частини концепції рівності у людській гідності;
- тісний зв'язок діяльності освіти в галузі прав людини з реаліями молоді, роботі з молоддю, молодіжною політикою та неформальним навчанням;
- урахування необхідності дублювання і взаємодоповнюючий характер освіти в галузі прав людини з дітьми і з молоддю;
- визнання і заохочення освіти в галузі прав людини, як права людини, і підвищення обізнаності про це;
- урахування захисту свободи і безпеки правозахисників і педагогів, які працюють в галузі прав людини;
- висування на передній план питань меншин, включаючи гендерну, етнічну приналежність, релігію або переконання, здібності та питання сексуальної орієнтації;
- підтримка активної участі молоді та дітей в освітньому процесі;
- підвищення обізнаності про відповідальність держави і органів державної влади у забезпеченні та підтримці освіти в галузі прав людини в системах формальної та неформальної освіти.

1.7. Освіта в галузі прав людини за участі молоді

Здається очевидним, що молодь має цікавитися освітою в галузі прав людини, але насправді більшість молодих людей у Європі не мають широкого доступу до такої освіти.

КОМПАС був розроблений з метою змінити це. Освіта в галузі прав людини для молоді корисна не тільки для суспільства, але й для самої молоді. У сучасних суспільствах молодь усе більше стикається з проблемами соціальної ізоляції, релігійними, етнічними та національними відмінностями, а також із недоліками — та перевагами — глобалізації. Освіта в галузі прав людини розглядає ці питання і може допомогти людям розібратися в різних переконаннях, поглядах та цінностях, а також в очевидних протиріччях сучасних мультикультурних суспільств, у яких вони живуть

У спеціальному звіті Євробарометр (Eurobarometer), складеному у березні 2008 року, під назвою «Ставлення європейських громадян до навколишнього середовища» зазначається, що європейці приділяють надзвичайно велику увагу захисту навколишнього середовища, і що 96% стверджують, що це або дуже важливо, або досить важливо для них. Зокрема, молоді люди мають велике бажання присвятити власні енергію та ентузіазм цим питанням. Наприклад, 100 000 осіб, які вийшли у Копенгагені у грудні 2009 року на демонстрацію, вимагаючи вжити заходів для подолання зміни клімату. Як освітяни з питань прав людини, ми повинні спрямувати цю енергію у потрібне русло. Те, що вони перейматимуть ідеї і діятимуть відповідно до них, видно із багатьох програм, що вже розроблені для молоді — починаючи із дій малого масштабу, які здійснюються на основі радше конкретного випадку в окремих молодіжних клубах чи школах, до великих міжнародних програм, які проводяться Радою Європи та Європейським Союзом.

Одним із прикладів внеску молодих людей в Європі, освічених в галузі прав людини, є підготовка доповідей країн для Групи прав меншин (Minorities Rights Group). Ці звіти, використовуються урядами, неурядовими організаціями, журналістами та вченими, пропонують аналіз питань меншин, включають в себе голоси громад і дають практичні рекомендації та поради стосовно шляхів подальшого розвитку прав людини. Таким чином, освіта в галузі прав людини може розглядатися як доповнення до роботи Європейського суду з прав людини за умови, що порушення допускатися не будуть. Проте освіта в галузі прав людини пропонує більше: це, в першу чергу, і позитивний шлях запобігання порушенням, і забезпечення кращих механізмів функціонування та більш ефективних механізмів запобігання та санкціонування. Люди, які визнали цінності поваги і рівності, здатні до співпереживання, є відповідальними, розвинули навички кооперації й критичного мислення, будуть меншій мірі першими порушувати права інших осіб. Молоді люди також можуть виступати викладачами та фасилітаторами в процесі освіти в галузі прав людини, і тому вони є важливим елементом підтримки та ресурсом при плануванні розвитку з освіти в галузі прав людини на національному та місцевому рівнях.

1.8. На шляху до культури прав людини

«Всі дороги ведуть до Риму» — загальновідома ідіома, яка означає, що є багато способів досягнути своєї мети. Так само, як всі дороги ведуть до Риму, так є і багато різних способів розповсюдження освіти в галузі прав людини. Таким чином, освіта в галузі прав людини, мабуть, найкраще пояснюється через призму того, що вона використовує: створення культури, де права людини зрозумілі, захищені і де їх поважають, або, перефразовуючи учасників Молодіжного форуму з питань освіти в галузі прав людини «Жити, навчатися, діяти заради прав людини», 2009 року, «культури, в якій права людини вивчають, живуть за ними та вживають заходи щодо їх захисту».

Ви можете зрізати всі квіти, але Ви не можете стримати прихід весни.

Пабло Неруда

Культура прав людини — це не просто культура, де кожен знає свої права, тому що знання не обов'язково дорівнюють повазі, а без поваги ми завжди будемо мати порушення. Отже, як ми можемо описати культуру прав людини і які якості мають її прихильники? Автори даного посібника працювали над цими питаннями і сформулювали деякі (але не вичерпні) відповіді. Культура прав людини — це та культура, де люди:

- Знають про права та фундаментальні свободи людини і поважають їх;
- Мають почуття власної гідності і повагу до інших людей, цінують гідність людини;
- Демонструють ставлення та поведінку, які виявляють повагу до прав інших осіб;
- Практикують справжню гендерну рівність в усіх сферах;
- Проявляють повагу, розуміння і визнання культурного розмаїття, особливо щодо різних національних, етнічних, релігійних, мовних та інших меншин та громад;
- Є уповноваженими та активними громадянами;
- Сприяють демократії, соціальній справедливості, гармонії у суспільстві, солідарності і дружбі між народами та націями;
- Беруть активну участь у подальшій діяльності міжнародних організацій, спрямованих на формування культури миру, заснованої на загальних

цінностях прав людини, міжнародному взаєморозумінні, толерантності і ненасильстві.

Ці ідеали будуть проявлятися по-різному в різних суспільствах у зв'язку з різними соціальними, економічними, історичними та політичними традиціями і реаліями. Звідси випливає, що також існуватимуть різні підходи до освіти в галузі прав людини. Можуть бути різні погляди на кращий або найбільш придатний спосіб руху в напрямку культури прав людини, але саме так і повинно бути. Окремі особи, групи осіб, громади та культури мають різні початкові точки і ставлення. Культура прав людини повинна враховувати і поважати ці відмінності.

2. Підходи *КОМПАСу* до освіти в галузі прав людини

Поширення освіти в галузі прав людини серед різних культур та мов за допомогою *КОМПАСу*

Досвід першого видання *КОМПАСу* показав, що достатньо написати один посібник для всієї Європи. Різні мови та різні культури є не перешкодами, а, навпаки, джерелами поширення нашої праці. Права людини стосуються кожного, оскільки всі люди мають почуття власної гідності, яка може бути принижена, що в цілому являється порушенням наших прав. Більше того, права людини є загальними та базуються на міжнародних правових нормах, таких як Декларація про права людини. З цього випливає, що цілі та принципи освіти в галузі прав людини притаманні кожному суспільству, навіть якщо практика такої освіти завжди залежить від певних обставин.

Європа сама по собі є досить різноманітною. По всьому континенту спілкуються більш ніж 200 мовами. В межах європейських кордонів можна відшукати будь-яке віросповідання. Цей континент асоціюється зі створенням демократії і, в той же час, з найгіршим прикладом фашизму і тоталітаризму, який коли-небудь бачив світ. Голокост, колоніалізм та рабство залишили значний відбиток на минулому Європи, але, незважаючи на це, вона і далі зберігає достатньо ядерної зброї для знищення людства по всій планеті. Проте вона щорічно проводить церемонії з вручення Нобелівських премій та заснувала Суд з прав людини, який був схвалений всім світом.

На сьогоднішній день Європа налічує багато держав, які на момент створення Ради Європи в 1949 році навіть не існували та кордони яких протягом останніх сторіч залишилися незмінними. Але деякі, через збройні конфлікти у прикордонних зонах, змінюються і до сьогодні. У зв'язку з цим багато людей в Європі щодня стикаються з жорстокістю та конфліктами, у той час як інші живуть в мирі, безпеці та процвітанні.

Батьки можуть дати тільки хорошу пораду або наставити їх [дітей] на правильний шлях, але остаточне формування характеру людини в її руках.

Анна Франк

В кожній європейській країні є мільонери та мільйони тих, хто знаходиться на межі бідності. Фактор різноманітності існує не тільки всередині країни, але й між самими цими людьми. Ставши вчителем в одному регіоні Європи, Ви зможете отримувати в день більшу заробітню плату, ніж Ваш колега з іншого регіону за місяць. Або ж, ставши вчителем в іншому регіоні, Ви можете не отримати заробітньої плати в кінці місяця взагалі. А що ж з учнями? Кількість років базової освіти коливається від 9 на Кіпрі та в Швейцарії до 13 в Бельгії та Нідерландах. Коли учні покидають навчання в школі, їхні шанси отримати роботу знижуються. Так само як і можливість реалізувати свої соціальні права та стати незалежною людиною Згідно з даними Євростату, безробіття молоді може коливатись від 7,6% в Нідерландах до 44,5% в Іспанії або 43,8% у Латвії.[7]

Соціальне, культурне та політичне регулювання освіти в галузі прав людини є оригінальним для окремих країн та суспільств; таким чином, деталізований підхід, зміст та методи повинні змінюватись, на відміну від основних принципів та цілей.

2.1. Освіта в галузі прав людини в різних навчальних закладах

Досвід першого видання показав, що *КОМПАС* широко використовується не тільки у молодіжних та неурядових організаціях, але і в школах, бізнесі та в державних центрах професійно-технічного навчання. Тобто *КОМПАС* використовується особами різної вікової категорії та у різних навчальних закладах.

Першочергово, нашою основною метою було застосування *КОМПАСу* соціальними працівниками у нетрадиційних навчальних установах. Наприклад, позашкільних клубах, спортивних гуртках, спілках церковної молоді, студентських профкомах, асоціаціях з прав людини та організаціях з молодіжного обміну. В цих закладах організація самого навчання має цілісний підхід, оскільки вони орієнтуються на особистий та соціальний розвиток молоді, вдосконалюють її знання, навички та соціальні відносини.

Однак, *КОМПАС* також використовується в базових навчальних закладах, таких як школи, коледжі та університети, де увага зосереджена на отриманні знань, а не на розвитку навичок та соціальних відносин. На сьогоднішній день багато вчителів знаходять можливість застосування *КОМПАСу* в рамках історії, географії, мови та суспільствознавства, і в майбутньому освіта в галузі прав людини буде включатися до навчальних планів. Навчання персоналу, наприклад, підготовка викладачів, менеджерів, державних посадових осіб та співробітників судових органів, знаходиться десь між формальним і неформальним навчанням, але і тут викладачі знаходять можливість застосування *КОМПАСу* як для навчання в галузі прав людини в цілому, так і для вирішення питань рівних можливостей та расизму в установі.

Вправи *КОМПАСІТО* часто простіші, більш грайливі і, завдяки своєму коротшому терміну, мають кращий потенціал для застосування у класі.

КОМПАС був акредитований в якості офіційного джерела навчання в шкільній системі деяких країн. Усвідомлюючи важливість впровадження освіти в галузі прав людини для дітей молодшого віку, молодіжний сектор Ради Європи розробив *КОМПАСІТО,* посібник з навчання прав людини для дітей. Як випливає з назви, *КОМПАСІТО* заснований на підходах та методології *КОМПАСу* і призначений для дітей віком від 7 до 13 років.

Люди застосовують та вивчають права людини по-різному, і, хоча в кожній вправі *КОМПАСу* пропонуються свої методи і засоби навчання й усі вони є по-своєму цікавими, важливо пам'ятати, що кінцевою метою має бути: *що* учасники зможуть дізнатися і *як* вони зможуть це використати. Деякі з пропозицій, стосовно «закріплення» вивченого матеріалу, включають спілкування з сім'єю, друзями або запис на різні носій. Це два способи, за допомогою яких *КОМПАС* може також використовуватися у неформальній освіті.

Підходи до формальної освіти, особливо методи і роль, яку відіграє вчитель у кожній країні, є різними. Так само як і можливість такого навчання у формі молодіжних гуртків та організацій, їх філософія та діяльність різні в різних країнах. Тим не менш, існують певні структурні відмінності між формальним і неформальним сектором, які можуть бути узагальнені.

Позаформальна освіта

Позаформальна освіта — це постійний процес навчання, оскільки кожен індивід набуває певних навичок, цінностей та знань у своєму власному середовищі та

з повсякденного досвіду. Люди навчаються у сім'ї та від сусідів, на ринку, в бібліотеці, на художніх виставках, на роботі, через гру, читання або спортивні вправи. Засоби масової інформації, п'єси і фільми, музика і пісні, телевізійні дебати і документальні фільми, також є вкрай важливим середовищем для неформальної освіти. Навчання, яке проводиться таким чином, часто є незапланованим та неструктурованим.

Формальна освіта

Формальна освіта — це структурована система, яка в основному впроваджується зі школи (а в деяких країнах і з дитячого садочка) до університету та включає в себе спеціалізовані програми професійної та технічної підготовки. Формальна освіта часто включає в себе систему оцінки знань та навиків учнів, базуючись на навчальній програмі, яка може бути більш-менш адаптована до індивідуальних потреб і особливостей людини. Формальна освіта зазвичай веде до визнання та сертифікації.

Неформальна освіта

Неформальна освіта — це заплановані, структуровані програми та процеси особистого і соціального навчання для молоді, спрямовані на розвиток цілого ряду навичок та компетенцій поза базовою освітою. Неформальна освіта проводиться в таких місцях, як молодіжні організації, суспільні групи, спортивні та драматичні гуртки, де молодь збирається разом, щоб здійснювати різні проекти, брати участь в іграх, вести обговорення, ходити в походи, займатися музикою або авторським мистецтвом. Досягнення неформальної освіти, як правило, важко сертифікувати, навіть якщо її суспільне визнання зростає. Неформальна освіта також має бути:

- добровільною
- доступною кожному
- мати організований процес задля навчальних цілей
- базуватися на участі учасників
- особистісно-орієнтованою
- навчаючою життєвим навичкам і проводячою підготовку до активної громадянської позиції
- заснованою на індивідуальному та груповому навчанні з колективним підходом
- цілісною та зорієнтованою на процес
- заснованою на досвіді та діяльності
- організованою на основі потреб учасників.

Взаємозв'язок знань, можливостей та навичок характеризують добру освіту в галузі прав людини і неформальну освіту як таку.

Висновки форуму Життя, навчання, дії щодо прав людини, 2009

Формальна, неформальна і позаформальна освіта є взаємодоповнюючими елементами постійного процесу навчання. Ми хочемо ще раз підкреслити, що особливості *КОМПАСу* можуть застосовуватися у різноманітних контекстах, у формальній або менш формальній обстановці, як на постійній, так і на тимчасовій основі. Важливо також зазначити, що на практиці автори *КОМПАСу,* як правило, схиляються до неформальної освіти як до потенційно більш сприятливого середовища для навчання правам людини (а також через те, що метою розробки *КОМПАСу* була робота з молоддю). Що стосується шкіл та коледжів, то тут освіта в галузі прав людини не може розглядатися як щось ізольоване в окремих класах; навпаки, вона повинна поширюватися в усіх школах та спільнотах. Наприклад, демократичне управління навчальними закладами є виміром, який — і це відомо всім — відіграє важливу роль у процесі навчання правам людини (і його авторитету)[8].

У цьому посібнику ви знайдете інформацію та найрізноманітніші питання, що стосуються прав людини, а також більше 60 вправ для впровадження освіти в галузі прав людини для молоді. Це не просто вправи, а великий розділ, присвячений методології в галузі прав людини, який описує способи використання вправ у різних ситуаціях, їх адаптацію і розвиток. Є також інформація та рекомендації про допомогу молодим людям щодо вирішення питань, що торкаються їх інтересів та «застосування вправ» (Глава 3).

2.2. Педагогічні основи освіти в галузі прав людини у *КОМПАСі*

В освіті в галузі прав людини, метод і контент є взаємопов'язаним і взаємозалежними.

Недостатньо лише знати про права людини, люди повинні також розвивати навички та ставлення, щоб спільно діяти у сфері захисту прав людини; кожна людина повинна задіювати свій розум, серце і руки для досягнення особистих і соціальних змін, необхідних для створення глобальної культури прав людини.

Цілісне навчання

Питання захисту прав стосуються всієї людини (її тіла, розуму і душі), протягом всього її життя від колиски до могили. Людина живе у світі, де все взаємопов'язано; освіта в галузі прав людини включає в себе цілісний підхід до навчання. Цілісне навчання сприяє розвитку людини в цілому, її інтелектуального, емоційного, соціального, фізичного, художнього, творчого та духовного потенціалу.

Цілісне навчання також передбачає проведення навчання в соціальному контексті, що охоплює повсякденний досвід, та, як наслідок, частково включається до базових предметів шкільної програми.

Цілісний підхід також означає те, що ми прагнемо направляти та залучати пізнавальні, практичні і поведінкові аспекти навчання, тобто, не тільки самі предмети вивчення, але і способи застосування своїх знань у ставленні або поведінці, а також те, як діяти в галузі прав людини, поодинці або з іншими.

Диференційоване навчання також відноситься до цілісного. Освітні вправи *КОМПАСу* призначені для звернення до широкого діапазону стилів навчання, для різних рівнів інтелекту, у когнітивних і афективних галузях.

Необмежене навчання

Необмежене навчання побудоване таким чином, що множинні / комплексні відповіді на питання є не тільки можливими, але й очікуваними. Учасники керуються не тільки однією визначеною «правильною» відповіддю, тому що життя не є чорно-білим, і невизначеність — це реальність світу, в якому ми живемо. Необмежене навчання породжує впевненість у собі, для висловлення своїх думок та критичного мислення. Це має важливе значення для освіти в галузі прав людини, оскільки питання прав людини неминуче призводить до різних думок і непорозумінь; отже, досить важливо, щоб учасники навчались разом, але щоб і вкожного була можливість не погоджуватися з іншими, приходити до інших висновків або мати відмінні точки зору.

З'ясування цінностей

Учасникам надається можливість визначити, з'ясувати і висловити свої власні переконання і цінності, та в безпечних рамках сперечатися з іншими людьми, базуючись на гідності кожної людини, свободі думки і слова, а також повазі до переконань інших.

Участь

Участь молоді в освіті в галузі прав людини означає, що молодь бере участь у прийнятті рішень про те, що і як вони збираються дізнатись про права людини. Завдяки співучасті молодь розвиває різні навички, у тому числі прийняття рішень, вміння слухати, співчуття і повагу до інших, відповідальність за свої власні рішення та дії.

Участь вимагає сприятливого середовища, яке допомагає учасникам брати на себе відповідальність за діяльність і процеси, до яких вони залучені.

Таким чином, освіта в галузі прав людини дає молодим людям можливість вирішувати, коли, яким чином і які теми вони хотіли б опрацювати. Це означає, що фасилітатор або вчитель відіграє роль ведучого, керівника, друга або наставника, але аж ніяк не інструктора, який дає знання або приймає рішення та контролює те, що і як повинно бути вивчене.

Вправи цього посібника вимагають активного залучення учасників; необхідно завжди займатися чимось, але аж ніяк не можна сидіти склавши руки і бути пасивним спостерігачем. У цьому відношенні методологія багато в чому завдячує роботі Аугусто Боаль та інших засновників соціальної освіти з розвитку усвідомленності та формування свідомості. Якщо учні / учасники беруть участь у навчанні не в повній мірі, краще відкласти або зупинити його та запитати їх про причини такого відношення. Це теж є складовою освіти в галузі прав людини.

Участь вимагає сприятливого середовища, яке допомагає учасникам брати на себе відповідальність за діяльність і процеси, до яких вони залучені. Досить важливо бути відкритим і чесним з учасниками. Краще одразу ж оголосити певні обмеження, ніж маніпулювати ситуацією або імітувати участь.

Спільне навчання

Навчитися шанувати інших і працювати разом — ось одна з основних цілей освіти у галузі прав людини. У спільному підході люди навчаються в процесі взаємодії, досягаючи результатів, які є вигідними як для них самих, так і для всіх членів групи. Спільне навчання сприяє кращим досягненням і високій продуктивності, більш турботливим та покладистим відносинам, вищій соціальній компетентності та почуттю власної гідності. На відміну від того, що відбувається тоді, коли навчання структурується на засадах конкурентності. Така освіта, як правило, базується на власних інтересах, неповазі до інших людей і самовпевненості переможців, у той час як переможені часто стають демотивованими та втрачають самоповагу.

Навчання, засноване на досвіді (навчання через досвід)

Навчання через досвід є наріжним каменем освіти в галузі прав людини, тому що не можна навчити основним навичкам і цінностям прав людини, таким як спілкування, критичне мислення, захист своїх інтересів, толерантність та повага; все це треба отримати з досвідом.

Знання про права людини є важливим, але лише цього недостатньо. Необхідно, щоб молодь мала значно більше та глибше розуміння того, як права людини розвиваються разом з людськими потребами та чому вони повинні бути захищені. Наприклад, молодь, яка ніколи не потерпала від расової дискримінації, гадає, що це питання її не стосується. З точки зору прав людини це положення не є прийнятним; люди в усьому світі відповідають за захист прав інших людей.

Одного досвіду недостатньо для навчання

У КОМПАСі ми надаємо досвід шляхом проведення таких вправ, як рольові ігри та тематичні дослідження, щоб ставити учасникам різні питання стосовно існуючих проблем та того, як боротися з ними. Тим не менш, самого по собі досвіду ще недостатньо. Щоб отримати досвід, важливо мати розуміння того що, сталося, робити висновки та постійно застосовувати нові знання на практиці: без докладання зусиль Ви не зможете дізнатися нічого нового.

Цикл експериментального навчання Девіда Колба

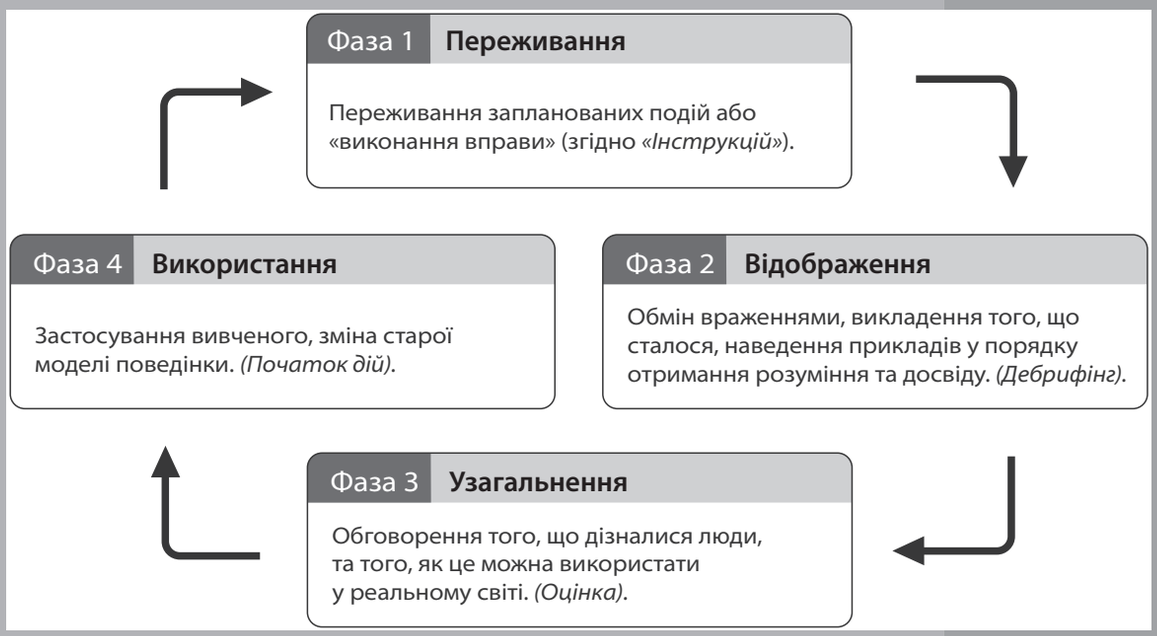
У 1984 році Девід Колб опублікував роботу *«Експериментальне навчання: досвід як джерело навчання та розвитку»*. Його теорія припускає, що в процесі навчання існують чотири фази.

Всі вправи КОМПАСу побудовано на цій моделі. Існує певний досвід (запланована подія / стимул / вправи, такі як рольові ігри), згідно з яким проводиться *дебрифінг* (етап 2) та *оцінка* (етап 3). Кожна вправа включає в себе пропозиції щодо питань дебрифінгу та дискусії, щоб допомогти людям осмислити те, що сталося, як вони себе почували і як отриманий досвід порівнюється з тим, що вони вже знають, та з їх відношенням до широкого світу. Врешті-решт, люди переходять до 4 фази, яка базується на *використанні* своїх знань на практиці. В КОМПАСі ми висловлюємо пропозиції щодо подальшої діяльності, в тому числі, як молодь може використати свої знання в процесі діяльності та принести користь своїй громаді. Важливо розуміти те, що ці чотири фази є найважливішою складовою усього навчального процесу; люди не отримають розуміння користі такого навчання, якщо вони не будуть його використовувати. Проведення лише однієї вправи КОМПАСу (фаза 1) без проходження інших фаз нічим не краще за порушення прав людини!

Деякі люди можуть бути стурбовані таким прагненням до соціальних змін та вважати, що залучення до вправ може завести занадто далеко. Але вони не повинні так думати. Як педагоги, які працюють в освіті в галузі прав людини, ми прагнемо надихнути молоде покоління, привити йому стурбованість стосовно захисту прав людини та дати йому можливість діяти там, коли, і де це необхідно.

Можливо, зараз необхідно уточнити, як саме ми використовуємо термін «вправа» у КОМПАСі. Ми використовуємо його в контексті стимулу, способу або події, яка проходить у 1-ій фазі циклу навчання та у сенсі «всієї діяльності», яка має на меті охопити всі чотири фази навчального процесу. На практиці потрібно чітко визначити контекст, в якому використовується термін, чи йде мова про метод або комплекс методів з аналізу та оцінки, прийняття рішень та подальших стадій.

Цикл експериментального навчання

Орієнтованість на учня

Освіта в галузі прав людини має дуже чітку мету: забезпечення навчання про, для та через права людини. Хоча знання та навички в галузі прав людини є частиною освіти в центрі цього процесу знаходиться учень, або учасник. Важливим є не те, що бажає донести тренер або вчитель, а саме зміст («Сьогодні ми зібралися, щоб поспілкуватися на тему смертної кари»). Для учня / учасника, який знаходиться в центрі навчального процесу, дійсно має важливе значення те, що він вивчив або відчув, що є прийнятним для нього (або неприйнятним взагалі, що також важливо відзначити), таким чином, більш імовірним є те, що цьому буде надано практичне значення. Орієнтованість на учасника має також багато інших принципів і наслідків, в тому числі відкритість ведучого для регулювання змісту та рівня роботи з учасниками; цей процес в КОМПАСі ми позначили наступним чином: «починати там, де є люди».

2.3 Освіта в галузі прав людини, процес і результат

Ключові освітні напрямки, що використовуються в КОМПАСі, а саме: колективне навчання, участь і навчання через досвід, поєднано у вправах, їх обговоренні та подальших діях, і все це з метою створити процес, який:

- починається з того, що вже відомо людям, з їх поглядів та досвіду, і саме на цій основі створює їм умови для подальшого пошуку і спільного винаходження та розробки нових ідей і досвіду (навчання ***про*** права людини);

- надихає молодих людей до участі у дискусіях, бажанню вчитися одному від одного, дізнатися якомога більше (навчання ***через*** права людини);
- підтримує людей у перетворенні їх знань на прості, проте ефективні дії, що демонструють їх неприйняття несправедливості, нерівності та порушень прав людини (навчання ***для*** прав людини).

Аби бути ефективними викладачами, практики з освіти в галузі прав людини мають завжди пам'ятати: права людини роблять молодь грамотною, навіть якщо вона вирішила залишатися неактивною. Насправді не існує різниці між отриманням освіти в галузі прав людини як процесом та як результатом; завдяки участі у вправах молодь стає єдиним цілим, коли процес і зміст, метод і результати є взаємозалежними, як у вислові, що його приписують Махатмі Ганді: «не існує шляху до миру, мир — це і є сам шлях».

Тому, коли ми, автори цього посібника, намагаємося описати особливі риси культури прав людини, ми також намагаємося перерахувати знання, навички та погляди, притаманні особі, освіченій у правах людини. Ці компетенції далі служать основою для розробки наших задач для вправ.

У загальних рисах ми описуємо результат освіти в галузі прав людини в категоріях знань та розуміння, навичок і ставлення:

- Обізнаність та розуміння питань прав людини, аби люди могли розпізнати порушення прав людини: вивчення, що таке «права людини», як їх можна захищати в країні, які державні органи відповідають за їх захист; які міжнародні інструменти застосовуються, які права можуть вимагати слухачі курсу / молодь (навчання *про* права людини);
- Навички та можливість боротися та захищати свої права та права інших людей, а саме: підвищення рівня інформованості, захист та пропаганда, відчуття можливості звернутися до відповідних органів влади або преси (навчання *для* прав людини), і т.п.;
- Повага до прав інших людей, завдяки чому люди намагаються не порушувати прав інших, а слухачі курсу живуть, дотримуючись цінностей прав людини; так званий «горизонтальний вимір» прав людини, що застосовується до міжлюдських відносин, а не лише до відносин між людьми та державними установами («вертикальний вимір»). Такі відносини можуть проявлятися в родинному колі, між однолітками, у школі чи молодіжній організації або у молодіжному клубі (навчання *через* права людини).

Постановка задач відповідно до компетенцій

Проголошення загальних цілей корисне, проте, аби бути ефективними викладачами прав людини, ми маємо бути більш конкретними в наших цілях, і чітко заявити, які саме компетенції ми хотіли б розвинути у молоді, з якою ми працюємо. Ми повинні запитати себе: Які знання необхідні для молоді, аби отримати більш глибоке розуміння питань прав людини? Які навички та погляди необхідні, аби допомогти їм захистити права людини? Відповіді допоможуть нам точніше описати наші цілі. Наведені нижче параметри було визначено у процесі створення КОМПАСу та практики освіти в галузі прав людини з молоддю в європейських країнах. Вони становлять основу для вправ у посібнику.

Знання та розуміння

- Такі ключові концепції, як: свобода, справедливість, рівність, людська гідність, відсутність дискримінації, демократія, універсальність, права, обов'язки, взаємозалежність та солідарність;
- Думка про те, що права людини створюють умови для поведінки в рамках переговорів і домовленостей в родині, школі, суспільстві, і взагалі у світі;
- Роль прав людини, їх направленість у минулому та майбутньому в особистому житті, житті суспільства та інших людей в усьому світі;
- Різниця та взаємозв'язок між громадянськими / політичними та соціальними / економічними правами;
- Місцеві, національні, міжнародні органи, недержавні організації, приватні особи, які працюють заради підтримки та захисту прав людини;
- Різні погляди на права людини та досвід різних суспільств і різноманітних груп у одному суспільстві, різноманітні джерела права — в тому числі релігійні, моральні та юридичні;
- Основні соціальні зміни, історичні події та причини, які призвели до визнання прав людини;
- Права, визнані у більшості міжнародних документів, які існують для здійснення захисту прав людини, а саме: Загальна декларація ООН з прав людини, Конвенція ООН про права дитини, Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод;
- Права людини, що оберігаються їх національними або державними конституціями та законами і органами, відповідальними за їх моніторинг на національному рівні.

На практиці не повинно бути різниці між освітою в галузі прав людини як процесом та як результатом.

Навички

- Активне слухання та спілкування: вміння слухати інші точки зору, захищати особисті права та права інших людей;
- Критичне мислення: вміння знаходити відповідну інформацію, критично оцінювати факти, остерігатися упереджень та необ'єктивності, виявляти форми маніпулювання, приймати рішення на основі мотивованих суджень;
- Вміння співпрацювати і позитивно вирішувати конфлікти;
- Вміння приймати участь та організовувати соціальні групи;
- Вміння розпізнавати порушення прав людини;
- Сприяти та захищати права людини як на місцевому рівні, так і в усьому світі.

Ставлення, погляди та цінності

- Відповідальність за свої дії, прагнення особистого розвитку та соціальних змін;
- Допитливість, об'єктивність та повага до відмінностей;
- Співчуття та солідарність з іншими, прагнення підтримувати тих, чиї права людини знаходяться під загрозою;
- Почуття людської гідності, самоповаги та поваги до інших, незалежно від соціальних, культурних, мовних або релігійних відмінностей;
- Почуття справедливості, бажання працювати на користь ідеалів фундаментальних прав людини, рівності та поваги до відмінностей.

2.4. Освіта в галузі прав людини та інші навчальні сфери

Сьогодні майже кожна світова проблема призводить до порушення прав людини.

Права людини впливають на кожен аспект нашого життя, як локально, так і глобально. Якщо ми поглянемо на Загальну декларацію ООН прав людини, ми побачимо, що сьогодні майже кожна світова проблема — бідність, забруднення довкілля, кліматичні зміни, економічна нерівність, СНІД, недостатня можливість отримання освіти, расизм і війни — містить порушення прав людини.

Важко сказати, яка з цих несправедливих речей більш або менш важливіша за іншу. Точка зору змінюється в залежності від Вашого місцезнаходження й особистого статусу. Насправді ці проблеми настільки взаємопов'язані, що, зачепивши одну з них, перед Вами постане ще одна, або навіть декілька інших. Права людини *неподільні, взаємозалежні* та *взаємопов'язані,* і неможливо вибрати, які саме права людини слід визнати та поважати.

Ці проблеми знаходяться в сфері інтересів не лише викладачів з прав людини; вони також стосуються всіх осіб, зайнятих у справі сприяння миру та справедливості в усьому світі, там, де повага та рівність являються нормою. Якщо люди називають своєю роботою, наприклад, освіту з розвитку людини, виховання у дусі миру, освіту щодо розумного використання ресурсів або виховання громадянськості, ми всі працюємо із взаємозалежними і взаємопов'язаними питаннями, і КОМПАС має що запропонувати кожному з нас. Права людини насправді дуже різноманітні, і зустрічаються вони набагато частіше, ніж ми собі уявляємо! Часто, особливо в роботі з молоддю, ми звертаємось до почуття відповідальності і гідності цих молодих людей і не обов'язково називаємо це освітою в галузі прав людини.

Виховання в дусі демократичного громадянства

Виховання в дусі демократичного громадянства й освіта в галузі прав людини різняться, скоріше, у сфері головної уваги, а не в цілях і методах роботи.

Як йдеться в Хартії Ради Європи з виховання в дусі демократичного громадянства і освіти в галузі прав людини, «виховання в дусі демократичного громадянства й освіта в галузі прав людини тісно взаємопов'язані та взаємно підтримують одне одне. Вони скоріше розрізняються у своїй сфері головної уваги, а не в цілях і методах роботи. У вихованні в дусі демократичного громадянства головна увага приділяється демократичним правам і обов'язкам, а також активній участі у цивільній, політичній, соціальній, економічній, правовій та культурній сферах суспільства, тоді як освіта в галузі прав людини охоплює ширший спектр прав і основоположних свобод людини в усіх аспектах людського життя».

До програми з виховання в дусі демократичного громадянства включені теми про політику та державний уряд, правову систему, засоби масової інформації, мультикультуралізм та рівні можливості. КОМПАС пропонує безліч пов'язаних з цим видів вправ за темами: «Демократія», «Громадянство та участь», «Засоби масової інформації», «Фундаментальні права людини», «Дискримінація та нетолерантність» та «Гендер».

Ці теми КОМПАСу також можуть бути корисними для державних і недержавних організацій, які займаються вихованням в дусі демократичного громадянства серед іммігрантів і біженців, які потребують підготовки перед тим, як стати юридично та соціально визнаними громадянами країни.

Персональне та соціальне виховання

Багато країн мають форму виховання, що розглядає роль особистості в суспільстві та допомагає підготувати молодих людей до викликів, які постають перед ними. Таке виховання може дублювати питання громадянськості, проте воно також включає аспекти приватного життя, що мають відношення до відпочинку, наприклад, спорт, клуби та спілки, музика, мистецтво або інші форми культури. Права людини є складовою частиною такого виховання у двох центральних напрямках: по-перше, оскільки як особистий розвиток, так і особисті відношення включають моральний і соціальний аспекти, які мають регулюватися принципами дотримання прав людини; по-друге, оскільки право приймати участь у культурному та соціальному житті визнається Загальною декларацією ООН з прав людини та іншими міжнародними договорами. Навіть якщо молодь, з якою Ви працюєте, може вимагати це право, у світі є інші молоді люди, які на таке не спроможні.

КОМПАС має декілька вправ за темами «Участь» та «Культура та спорт», які актуальні для вчителів з персонального та соціального виховання.

Виховання моральних цінностей

Не можна критикувати за навчання цінностям з прав людини.

Незважаючи на те, що виховання моральних цінностей є складовою частиною шкільної програми багатьох країн світу, дуже часто люди замислюються над двома принциповими питаннями: яким саме цінностям має вчити таке виховання, та як перевірити, що такі цінності не нав'язані людям, а були сприйняті як цінності більшості? Погляд крізь призму прав людини є обґрунтованим та продуктивним засобом вирішення цих питань, оскільки основу прав людини складають цінності, спільні для всіх основних релігій і культур, які визнаються — проте не обов'язково дотримуються — практично в кожній країні. Цінності, що лежать в основі прав людини, є універсальними за своїм характером, навіть якщо спосіб, у який вони виражені, значно відрізняється у кожному суспільстві. Права людини — це також результат переговорів та консенсусу між урядами всього світу. Тому не можна критикувати за навчання цінностям з прав людини!

Глобальне виховання

Практикуючі фахівці з глобального виховання визнають важливість цілісного підходу до предмету, оскільки вони розуміють взаємозалежність соціальних, економічних, природоохоронних і політичних проблем нашого світу і стверджують, що, як громадяни світу, ми маємо зобов'язання перед світовою спільнотою.

Маастрихтська Декларація про Глобальне виховання (2002)[9] описує глобальне виховання як освіту, що відкриває очі та розум людини на реалії глобалізованого світу та пробуджує її для створення світу більш справедливого і рівноправного для всіх. Таке виховання охоплює освіту з розвитку людини, освіту в галузі прав людини, освіту щодо розумного використання ресурсів, виховання у дусі миру і запобігання конфліктів та міжкультурне виховання.

Коли практикуючі фахівці беруть права людини у якості відправного пункту у своїй роботі з вивчення глобальних соціальних, економічних, природоохоронних та політичних питань, вони збагачують викладання свого предмету.

Спонукаючи студентів та викладачів співпрацювати у вивченні глобальних питань завдяки інноваційній педагогіці, вправи-завдання з глобального виховання дозволяють усвідомити увесь комплекс реалій та процесів сьогоденного світу: вони намагаються створити цінності, положення, знання і навички, які допоможуть людям зустріти, зрозуміти та здолати виклики зростаючого взаємопов'язаного світу, культивуючи дух «глобальної відповідальності громадян світу».

У КОМПАСі існує безліч вправ за темою «Глобалізація», оскільки в наш час багато питань з прав людини мають дуже важливий глобальний масштаб. Наприклад, вправа «Можна увійти?» на сторінці 200, учасники якої моделюють досвід перебування у статусі біженця.

Міжкультурне виховання

Метою міжкультурного виховання є розвиток взаєморозуміння між культурами через вивчення схожих та протилежних рис, притаманних різним культурам та людям. Нестача міжкультурного порозуміння часто веде до расової дискримінації, нетолерантності, приниження та насильства на місцевому та глобальному рівнях. Сумними ілюстраціями проблем, що можуть виникнути з людської неспроможності поважати та жити разом з представниками інших культур, є випадки расизму, дискримінації та насильства, що спостерігаються в усіх суспільствах.

Причини конфліктів непрості, проте несправедливий розподіл ресурсів та політична і соціальна нерівноправність зазвичай входять до числа корінних першопричин, які сприяють зростанню паростків нетолерантності і дискримінації. Тому огляд правових питань є логічним підходом спеціалістів-практиків з міжкультурного виховання. Для них у КОМПАСі та в інших публікаціях Ради Європи міститься багато допоміжної інформації.

всі різні всі рівні

Молодіжний сектор Ради Європи, через Європейські молодіжні центри та Європейський молодіжний фонд, приділяє багато зусиль сфері міжкультурного виховання. Кампанію проти расизму, ксенофобії, антисемітизму та нетолерантності «Всі різні — всі рівні» було розпочато у 1995 році з метою звернути увагу на зростаючі расистську ворожість та нетерпимість до національних меншин[10]. Для цієї кампанії було розроблено учбово-методичний пакет «Всі різні — Всі рівні», який є попередником КОМПАСу і містить багато корисних вправ, що доповнюють вправи з КОМПАСу за темою «Дискримінація та нетолерантність».

Антирасистське виховання

Метою антирасистського виховання є ліквідація вікової практики міжрасових відносин і ідеології та прийняття нового тезису: ми живемо у мультикультурному та демократичному суспільстві, в якому громадяни мають право на рівність і справедливість. Інакше кажучи, таке виховання засноване на принципах права і має дуже тісні зв'язки з міжкультурним вихованням.

Гарною відправною точкою для спеціалістів-практиків з антирасистського виховання стане глава та вправи, що знаходяться в темі КОМПАСу «Дискримінація та нетолерантність». Якщо Ви зацікавлені у використанні метода «взаємної освіти», ще більше ідей Ви зможете знайти в іншій публікації Ради Європи, яка називається *Domino*.

В Раді Європи права людини, виховання та дії проти расизму об'єднані під егідою Європейської комісії проти расизму та нетерпимості (ЄКРН). Завдання ЄКРН є наступним: побороти расизм, расову дискримінацію, ксенофобію, антисемітизм та нетолерантність у Великій Європі з огляду питань захисту прав людини. Робота цієї комісії обґрунтовується Європейською конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод, її додатковими протоколами і відповідною судовою практикою.

Освіта з розвитку людини

Права людини є важливою складовою у розвитку освіти

Загальна декларація прав людини та Міжнародний Пакт про економічні, соціальні і культурні права містять ряд статей, що є найважливішими для розуміння людьми права на розвиток. Наприклад, сприяння розвитку соціального прогресу і кращих стандартів життя, право на недискримінацію, право на участь у суспільних справах, право на відповідний стандарт життя і право на самовизначення. Вони також містить право людини на соціальний і міжнародний порядок, при якому права і свободи, викладені у Декларації, можуть бути повністю реалізовані.

Існуюче право на розвиток було проголошено ООН у 1986 р. у «Декларації про право на розвиток» та затверджено Резолюцією 41/128 Генеральної Асамблеї ООН. Право на розвиток, підтверджене у 1993 р. Віденською декларацією, — це групове право, що надається людям взагалі, і тим самим відрізняється від прав, що їх мають приватні особи.

Спеціалісти-практики з освіти з розвитку людини вже визнали права людини важливим елементом своєї роботи. Проте вони не обов'язково працюють з огляду на питання прав людини. Традиційний підхід даного виду освіти полягає в досліджені зв'язків між людьми, які живуть у «розвинених» північних країнах, з тими, хто живе у південних країнах, «що розвиваються», та у розумінні економічних, соціальних, політичних і природоохоронних сил, які формують людське життя. Ми вважаємо, що погляд на освіту з розвитку людини з перспективи прав людини надасть додатковий стимул в роботі. Додатковою перевагою є вправи, які пропонує КОМПАС для розвитку навичок, поглядів і цінностей, які надають людям можливість працювати разом над втіленням змін, що є важливою задачею освіти з розвитку людини.

Теми КОМПАСу «Праця», «Бідність», «Здоров'я», «Глобалізація» і «Навколишнє середовище» найбільш очевидним чином пов'язані з освітою з розвитку людини.

Освіта для сталого розвитку
Виховання, направлене на охорону природи

Якщо поглянути на питання охорони навколишнього середовища крізь призму прав людини, відправною точкою може стати Стаття 25 Загальної декларації прав людини, а саме, право на відповідний стандарт життя, що включає адекватну їжу, одяг і житлові умови. Враховуючи той факт, що життя людства залежить від здорового та стабільного навколишнього середовища, розгляд прав усіх людей на земному шарі, навіть майбутніх поколінь, виносить питання навколишнього середовища на передній план. Сьогодні дехто навіть каже про необхідність офіційного визнання окремого природоохоронного права людини.

Навколишнє середовище забезпечує нас продуктами та послугами, що підтримують наше життя та образ життя. Втім, уже давно відомо, що ресурси планети вичерпні, а дії людства негативним чином впливають на здоровий стан навколишнього середовища та благополуччя всього людства. З цієї точки зору питання, що стосуються подальшого економічного розвитку, мають бути збалансовані відповідно до їх вартості для людства та світу природи в цілому. Природоохоронне виховання має на своїй меті привернути до вищезазначених питань увагу громадськості та сприяти захисту та бережливому відношенню до світових природних ресурсів.

Освіта для сталого розвитку, яку часто пов'язують з природоохоронним вихованням, також акцентує увагу на необхідності цілісного підходу до питань навколишнього середовища та розвитку. Термін «сталий розвиток» став загальновживаним після саміту вищого рівня «Планета Земля» (Ріо-де-Жанейро, 1992 рік); він означає використання ресурсів, яке задовольняє існуючі потреби без збитку для майбутніх поколінь. Інакше кажучи, забезпечення сталого розвитку полягає в турботі за планетою з метою залишити її придатною для проживання майбутніх поколінь. Тому такі загальнолюдські цінності, як справедливість і рівність, становлять основу ідеї розумного використання ресурсів.

Згідно з ЮНЕСКО (UNESCO), освіта для сталого розвитку має на меті допомагати людям розвивати погляди, навички і знання заради прийняття зважених рішень, корисних не лише для них самих, а й для усіх інших, зараз та у майбутньому, та діяти відповідно до таких прийнятих рішень.

ЮНЕСКО, виступаючи провідним агентом проголошеного ООН десятиріччя «Освіта для сталого розвитку» (2005–2014 роки), намагається інтегрувати принципи, цінності та практики сталого розвитку в усі аспекти освіти та виховання, аби привернути увагу до соціальних, економічних, культурних і природоохоронних проблем, які постали перед нами у 21-му сторіччі.

Існують дуже тісні зв'язки між освітою для сталого розвитку, освітою з розвитку людини, глобальним вихованням і освітою в галузі прав людини, особливо у питаннях, що стосуються розвитку поглядів, навичок і знань заради прийняття зважених рішень, корисних не лише для нас, а й для усіх інших, зараз та у майбутньому, та дій відповідно до таких прийнятих рішень. Окрім вищезазначених тем стосовно глобального виховання і освіти з розвитку людини, КОМПАС має окрему тему про навколишнє середовище, в якій питання сталого розвитку вивчаються з огляду на права людини.

Виховання у дусі миру

Смисловим ядром виховання у дусі миру, яке практикується у багатьох шкільних та університетських програмах, є насильство, його контроль, зменшення і ліквідація. Виховання у дусі миру також включено до програми з конфліктології, мультикультурного виховання, освіти з розвитку людини, вчень про світовий порядок, а також природоохоронне виховання. Найбільш поширений метод — реагувати на конкретні проблеми, які вважаються причиною соціальної несправедливості, конфліктів і війни.

З іншого боку, виховання у дусі миру, що починається з огляду на права людини, смисловим ядром яких виступають людська гідність і універсальність, є легшим шляхом до глибокого розуміння миру, миру не лише як припинення насильства, а у сенсі поновлення відношень і створення соціальних, економічних і політичних систем, яким найбільш притаманне створення довготривалого мирного середовища.

Виховання у дусі миру розглядає багато різних форм насильства. Наприклад, фізичне або поведінкове насильство, в тому числі війна; структурне насильство, а саме, бідність і знедоленість, що з'являються в результаті несправедливих і нерівноправних соціальних і економічних структур; політичне насильство деспотичних систем, які підкорюють, пригноблюють, залякують і зневажають незгодних (опозиціонерів), а також і бідних, безправних і знедолених; культурне насильство, знецінення і знищення конкретної людської ідентичності та образу життя; расистські, сексистські, етноцентричні образи, колоніальна ідеологія та інші форми моральної ізоляції, які виправдовують агресію, домінування, нерівність та пригнічення.

Виховання у дусі миру, що починається з огляду прав людини, є легким шляхом до глибокої концепції миру.

Аналіз усіх цих форм насильства, як порушення конкретних стандартів щодо прав людини, забезпечує конструктивну направленість подальших дій. Методологія освіти в галузі прав людини, що полягає у критичному мисленні і емпіричному навчанні, забезпечує не лише елементи конкретного досвіду, а й нормативні та описові характеристики. В КОМПАСі теми «Мир та насильство» та «Війна та тероризм» містять багато матеріалу для спеціалістів-практиків.

2.5 Питання, що часто ставляться, стосовно включення освіти в галузі прав людини до роботи з молоддю

Незалежно від того, чи є Ви вихователем молоді, шкільним вчителем, членом неурядової організації, що працює з молоддю, і незважаючи на той факт, чи займаєтеся Ви однією з форм щойно описаного «виховання», права людини стосуються і вашої роботи також. Проте з якихось причин у Вас можуть виникнути сумніви щодо застосування освіти в галузі прав людини. У цьому розділі ми представили деякі найбільш актуальні питання про освіту в галузі прав людини і спробували відповісти на деякі побоювання людей у ставленні до освіти в галузі прав людини та її включення до їх роботи.

? *Чи не повинна молодь більше дізнаватися про свої обов'язки, а не права?*

Відповідь: Як права, так і обов'язки є суттю прав людини, і у цьому посібнику приділяється увага як правам, так і обов'язкам. Стаття 1 Загальної декларації з прав людини проголошує, що «Всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні діяти у відношенні один до одного в дусі братерства». Стаття 30 проголошує: «.. [жодна] держава, група осіб або окремі особи не мають права займатися будь-якою діяльністю або вчиняти дії, спрямовані на знищення прав і свобод, викладених у цій Декларації». Вправи *КОМПАСу* призначені показати, що жодне з прав не може бути використано для порушення прав іншої людини, і кожен зобов'язаний поважати права інших.

? *Чи не стануть батьки, керівництво школи або представники місцевої громади заперечувати навчанню правам людини як політичній доктрині, що спонукає до бунтарської поведінки?*

Відповідь: Освіта в галузі прав людини надає дітям, молоді і дорослим можливість брати повноцінну участь у суспільстві і його розвитку. Важливо розуміти різницю між розвитком можливостей учасника курсу і партійною

політикою. Навчання правам людини через дискусію і участь надихає молодь розвивати критичне і допитливе мислення, приймати зважені рішення і себе поводитися відповідним чином. У цьому відношенні освіта в галузі прав людини також пов'язана з громадянською і політичною освітою, і вона також надає молоді можливість бачити зв'язки між правами людини, соціальними питаннями, вихованням і політикою.

Як наслідок цього, може статися так, що молодь дійсно зацікавиться — або втратить інтерес до — місцевих або національних політичних партій з метою реалізації свого права на участь у політичній діяльності і на свободу думки, асоціацій і волевиявлення. Але це має бути її особистим вибором.

Важливо пам'ятати, що, окрім навичок, безпосередньо пов'язаних з освітою в галузі прав людини, вона, як це видно на прикладі КОМПАСу, підтримує розвиток соціальних навичок спілкування, таких як співпраця, робота в групі, активне слухання і вміння виступати з промовою.

? *Чи не являється обов'язком держави забезпечення можливості отримання знань про права людини?*

Відповідь: Країни-учасниці ООН зобов'язані сприяти освіті в галузі прав людини в усіх формах навчання. Стаття 26 Загальної декларації про права людини проголошує, що «(1) Кожна людина має право на освіту. [...] і (2) Освіта повинна бути спрямована на повний розвиток людської особистості і збільшення поваги до прав і основоположних свобод людини». Право на навчання та освіту в галузі прав людини також викладені у Статті 28 Конвенції про права дитини. Незважаючи на це, багато країн роблять дуже мало заради просування освіти в галузі прав людини і включення прав людини до освітніх програм. Окремі викладачі і недержавні організації можуть багато зробити для розвитку освіти в галузі прав людини завдяки їх особистим або спільним зусиллям в шкільних та інших виховних програмах, а також агітуючи та намагаючись впливати на свій уряд для виконання його зобов'язань у цьому питанні.

? *А якщо права людини не порушуються в моїй країні?*

Відповідь: Насправді в світі не існує жодної країни, де б завжди поважали всі права всіх людей, проте буде правильно сказати, що в деяких країнах права людини порушуються частіше і очевидніше, ніж в інших. Однак, освіта в галузі прав людини стосується не лише самих порушень. Це, перш за все, розуміння прав людини як спільного для всіх людей загального надбання, це навчання для їх захисту. На додаток, жодна з країн не може сказати, що в ній не існує порушення прав. Наприклад, фактично всі країни-учасниці Ради Європи були засуджені за порушення прав людини Європейським Судом з прав людини. Дуже простий спосіб поглянути на реальність — придивитися до існуючої соціальної середи або спільноти. Кого виключено? Хто живе у бідності? Чиї діти не користуються своїми правами? Інший спосіб — дізнатися, як Ваш уряд або компанії, що працюють у Вашій країні, порушують права людини в інших країнах, наприклад, продаючи зброю недемократичним режимам; заключають торгові угоди, які експлуатують справжніх виробників; протекціоністські положення та позови щодо майнових прав, патенти на медикаменти заради припинення виробництва більш дешевих непатентованих лікарських засобів.

3. Використання *КОМПАСу* для освіти в галузі прав людини

Є багато різних способів вивчення та навчання правам людини. Спосіб, у який Ви підходите до питання, залежатиме від того, працюєте Ви в офіційному чи неофіційному секторі, від політичних, соціальних та економічних умов у Вашій країні, від віку молодих людей, а також від їх інтересів та мотивації до вивчення прав людини. Також це, безсумнівно, залежить від вашої компетенції щодо питань та освіти в галузі прав людини.

Ви можете бути молодим працівником, тренером, шкільним вчителем чи викладачем, членом церковної молитовної групи чи молодим активістом. Неважливо, хто Ви і де Ви працюєте — ми віримо, що в цьому посібнику Ви знайдете щось саме для себе. Ми не вихваляємося особливими вміннями у викладанні, навчанні чи пріоритетними знаннями про права людини.

Ніхто із нас не знає того, що ми знаємо всі разом.

Лао-Цзи

КОМПАС необхідно розглядати як універсальний ресурс. Пропаганда прав людини — це безперервний творчий процес, в якому Ви — як користувач цієї книги — є невід'ємною частиною. Ми сподіваємося, що Ви використаєте надані нами ідеї і будете їх покращувати відповідно своїх потреб та потреб молодих людей, з якими Ви працюєте. Ми також сподіваємося, що Ви переглянете все вивчене Вами, і залишите нам свої коментарії стосовно набутого досвіду. Анкета зворотного зв'язку знаходиться на веб-сайті www.coe.int/compass.

3.1. Про що йдеться в *КОМПАСі*

Ми переконливо рекомендуємо Вам розпочати с короткого огляду всього підручника для того, щоб отримати загальне уявлення про його зміст. Особливої відправної точки немає; ми наполягаємо, щоб Ви вибрали саме ту частину, яка ближча вам.

Глава 1: Введення до прав людини та освіти в галузі прав людини та підказка, як використовувати посібник.
Глава 2: Глава складається із вправ. Тут Ви знайдете 58 вправ різних рівнів для вивчення прав людини, оскільки вони відносяться до відібраних тем та різних прав. Ці вправи є інструментами для вашої роботи з молоддю.
Глава 3: «Вживання дій для прав людини» пояснює, що саме ми розуміємо під словами «Вживання дій для прав людини», і складається з ідей та порад щодо шляхів просування прав людини в суспільстві та в усьому світі.
Глава 4: Ця глава несе довідкову інформацію про права людини та їх історичний розвиток разом із міжнародними стандартами та документами.
Глава 5: Тут Ви знайдете довідкову інформацію про теми *КОМПАСу* світового масштабу.
Додатки: Короткий зміст основних декларацій, конвенцій та текстів про права людини та глосарій часто вживаних термінів.

Цього матеріалу повинно бути достатньо, щоб дозволити вам розпочати роботу над освітою в галузі прав людини. КОМПАС був написаний для всіх, хто має бажання займатися освітою в галузі прав людини, незалежно від того, вивчали вони цю галузь раніше чи ні. Щоб розпочати, вам не обов'язково потрібно бути «експертом» в галузі прав людини; головне — мати інтерес до цієї галузі та освіти в галузі прав людини.

Теми в галузі прав людини

Ми не можемо сподіватися на те, що всі теми в галузі прав людини будуть відображені в цьому посібнику. Але ми відібрали питання, найяскравіше відображені у житті молоді, і об'єднали їх у 20 тем. Довідкові матеріали на кожну тему надані в 5-й Главі, а перехресні посилання між видами вправ та темами представлені у вигляді таблиц на сторінці 72.

20 глобальних тем:

1. Діти
2. Громадянство та участь
3. Культура та спорт
4. Демократія
5. Інвалідність та стигматизація у зв'язку з інвалідністю
6. Дискримінація та нетолерантність
7. Освіта
8. Навколишнє середовище
9. Гендер
10. Фундаментальні права людини
11. Глобалізація
12. Здоров'я
13. Засоби масової інформації
14. Міграція
15. Мир та насильство
16. Бідність
17. Релігія та віра
18. Пам'ять
19. Війна та тероризм
20. Праця

3.2. Фасилітація

У КОМПАСі ми використовуємо слово «фасилітатори» для людей, які готують вправи, представляють їх та керують ними. Фасилітатор — це людина, яка сприяє виконанню якоїсь дії та підбадьорює інших навчатися та розвивати свій власний потенціал. За допомогою фасилітації ви створюєте безпечний простір, в якому люди навчаються через експеримент, дослідження, віддачу та прийняття. І це не тільки питання однієї людини, лідера, «експерта», який дає знання іншим. Кожен повинен ділячись зростати та ділитися своїм досвідом та співучастю.

Можливості бути фасилітатором для молоді і працювати в атмосфері рівності та співпраці різняться по всій Європі. В офіційному освітньому секторі є різниця між цілями та філософією освіти, технічними можливостями класних кімнат та освітньою програмою. Для учнів та студентів не є звичним вирішувати, що вони хочуть вивчати, а для вчителів — брати на себе функції фасилітатора. В неофіційному секторі є велика кількість варіантів, не тільки в цілях та філософії різних організацій, але й у видах діяльності та можливостях, які вони пропонують, і стиль лідерства варіюється від авторитарного до демократичного. Ці відмінності є очевидними в різних країнах та в кожній окремій країні.

Ми всі живемо і працюємо, дотримуючись освітніх та соціальних норм нашого власного суспільства, яке дозволяє пропустити чи забути про невідворотність етноцентризму. Як результат, ми приймаємо все це як належне та йдемо визнаним шляхом. Для Вас буде корисно подумати про власний стиль, практику та відносини з молоддю, з якою Ви працюєте, з метою розвивати свої організаційні навички[11].

Доволі складно бути лідером, оскільки деякі речі можуть вийти поза межі вашого контролю, але як фасилітатор освіти в галузі прав людини, Ви маєте бути готові перекласти відповідальність на Ваших учасників, щоб вони проаналізували дану ситуацію чи проблему, подумали і дійшли власних висновків. Це не означає, що вся відповідальність має перейти до молоді. Фасилітатори мають завдання створити безпечний простір, в якому молодь може навчатися.

Будьте готові перекласти відповідальність за навчання на Ваших учнів.

Технічна сторона фасилітації у шкільному середовищі не відрізняється від неофіційного навчального контексту, а вказівки щодо діяльності, відображені в КОМПАСі, є повністю відповідними.

Однак, контекст вправ у той же час може потребувати більшої адаптації і може поставити перед фасилітатром, педагогом чи вчителем глибші дилеми. Наприклад, там де курс «Освіта в галузі прав людини» є обов'язковим, це може призвести до відповідних результатів і, можливо, до зміни ставлення учасників до прав людини. Інший аспект стосується оцінювання, що є характерним для багатьох офіційних освітніх систем, особливо якщо предмет оцінювання є серйозним

Вирішення проблем як основа освіти в галузі прав людини

Питання прав людини часто суперечливі, тому що всі люди мають різну систему цінностей і тому бачать права та відповідальності в різному ракурсі. Ці відмінності, що заявляють про себе як про різні точки зору, є основою нашої освітньої роботи.

Дві важливі цілі освіти в галузі прав людини — це, по-перше, надати молоді навички оцінювання — але не обов'язково погодження — різних точок зору стосовно питання, і, по-друге, допомогти їм розвинути вміння знаходити спільне вирішення проблеми.

Цей посібник та його вправи базуються на припущені, що різниця в точках зору може бути використана у навчальному процесі. У багатьох неофіційних освітніх організаціях за мету ставлять не той факт, що всі мають прийти до однієї точки зору, а те, що учасники мають розвивати вміння мислити критично, прислухатися один до одного, виражати свої думки та поважати думки інших.

Діяльність фасилітаторів та конструктивне вирішення конфліктів може здаватися страхітливим, але боятися тут нічого. Кожна вправа включає «Поради для фасилітаторів» та «Подальшу інформацію», які допоможуть вам у роботі.

Корисні поради щодо того як це використовувати можна знайти у роботі *«Навчання демократії. Історичні матеріали про демократичне громадянство та освіту в галузі прав людини».*[12]

3.3 Загальні правила для користувачів

Ви маєте використовувати КОМПАС, щоб задовольнити свої потреби та потреби молодих людей, з якими Ви працюєте. І не має значення, яку сторінку Ви відкриєте першою. Ви можете використовувати КОМПАС як джерело інформації про права людини — основні конвенції, як вони були сформульовані в 1948 році, і як розвивалися після того. Ви також можете використовувати КОМПАС як стислий посібник з інформації про права людини стосовно бідності, гендеру та інших тем. Крім того, всі ці вправи цікавлять людей по всьому світі, тому що вони є інструментами розповсюдження та популяризації освіти в галузі прав людини.

Як вибрати вправу

Перед тим як взятися за справу, для Вас важливо мати чітке уявлення, чого саме Ви хочете досягти; Вам потрібно поставити перед собою цілі. Потім Ви можете продовжити вибір діяльності, що відноситься до тієї мети, якої Ви хочете досягти, та задіяти методи, зручні для Вас та для молоді. Ця вправа має бути на правильному рівні для Вас та вашої групи, та бути розрахованою на певну кількість часу.

Перечитайте вправу принаймні двічі і спробуйте уявити, як має відреагувати група, а також що вона може сказати. Ймовірно, що Ви захочете змінити вправу в деякій мірі, принаймні, відкоригувати запитання «Дебрифінгу та оцінки», щоб зробити вивчення більш доступним. Перевірте, чи є у Вас весь матеріал для роботи. Також підготуйте достатньо місця для учасників, особливо якщо Ви будете працювати у міні-групах.

Кожна вправа подається у стандартній формі. Ілюстрації та заголовки допомагають отримати загальне уявлення.

Ключі до символів та заголовків, які використовуються для розгляду вправ

Теми

Фундаментальні права людини

Теми — це те, що ми вибрали для розгляду в КОМПАСі, наприклад, фундаментальні права людини, бідність та здоров'я.

Права людини є взаємозв'язаними та неподільними та збігаються в багатьох чинниках; як наслідок, кожна вправа відноситься до декількох тем. Ми зазначили 3 теми, до яких з найвищою вірогідністю відноситься одна вправа.

Рівень складності

1 рівень

Під рівнем складності хотілося б зазначити два фактори: як показати метод та критичне мислення, аналітичні та комунікативні здібності, за допомогою яких учасник із задоволенням займатиметься своєю діяльністю.

Більшість вправ, які вимагають базових здібностей, мають також прості методи, які не потребують тривалої підготовки та не займають багато часу. З іншого боку, ті вправи, які потребують хороших комунікаційних та розумових навичок, завжди потребують низку компонентів та тривалу підготовку, та займають значно більше часу.

Вправи першого рівня є доволі простими та короткими. Тим паче, ці вправи є цінними, оскільки вони примушують людей взаємодіяти та спілкуватися один з одним. Активізація та встановлення контакту між людьми для вивчення відносяться до цієї категорії.

Вправи другого рівня не вимагають особливих знань про права людини чи добре розвинених особистих якостей. Багато вправ на цьому рівні створені з метою допомагати людям розвивати комунікаційні та групові навички, а також стимулювати інтерес до прав людини.

Вправи третього рівня є складнішими, вони створені для розвитку глибшого розуміння та занурення у предмет. Вони вимагають вищого рівня компетенції в обговоренні або хороших навичок роботи в групі.

Вправи четвертого рівня довші, вимагають хороших навичок роботи в групі та комунікаційних навичок, концентрації та взаємозв'язку учасників, а також займають більше часу. Вони також є всеохоплюючими, завдяки чому забезпечують ширше та глибше розуміння предмету.

Чисельність групи

Ми вказуємо кількість людей, потрібну для успішного проведення вправи. Якщо частина вправи включає в себе роботу в міні-групі, тоді розмір міні-групи зазначається в дужках.

Час виконання

Ми вказуємо загальну кількість часу, потрібного для проведення вправи, включаючи опитування та обговорення із сталою кількістю учасників, у хвилинах. Приблизно підрахований час не включає в себе обговорення чи сцені дії, пов'язані з етапом доробки.

Вам потрібно самотужки оцінити, скільки часу буде потрібно. Якщо ви працюєте з багатьма міні-групами, тоді вам потрібно більше часу для того, щоб кожен учасник залишив свої коментарі та зауваження. Якщо група велика, тоді вам потрібно більше часу, щоб надати кожному змогу для дебрифінгу та оцінки.

Опис

Ми встановлюємо основні критерії для предмету вивчення та методів, які використовуються під час проведення вправи. Наприклад, незалежно від того, ведете ви обговорення про бездомних людей чи про упередженість у засобах інформації — в обох випадках ваша вправа включатиме дискусію чи рольові ігри.

Відповідні права

Здатність співвідносити досвід та події зі специфічними правами людини є ключем до освіти в галузі прав людини. Але все ж таки, оскільки права людини є суперечливими та неподільними, положення дублюються, і кожна із вправ, як наслідок, відноситься до декількох прав. Отже, посилаючись на Міжнародну декларацію про права людини (див. ст. 600), ми виділяємо три права, які пояснюються у вправі і які мають бути обговорені в ході дебрифінгу та оцінки.

Цілі

Цілі відносяться до професійно-залежних учбових цілей освіти в галузі прав людини в рамках знань, вмінь, ставлення та цінностей, описаних на сторінці 37.

Матеріали

Список матеріалів для проведення вправи.

Підготовка

Контрольний перелік дій для фасилітатора із зазначенням того, що він чи вона мають зробити перед проведенням вправи.
Ми впевнені, що фасилітатор сам має контролювати підготовку, звернувшись до інформації, наданій у Главі 5, якщо це необхідно. Таким чином, це не повторюється після кожної вправи.

Інструкції

Список інструкцій про те, як проводити вправу.

Дебрифінг та оцінка

Тут ми пропонуємо запитання, щоб допомогти вам під час дебрифінгу чи оцінки. Вони призначені відіграти роль вказівок для вас, і ми очікуємо, що ви розробите хоча б кілька власних питань з метою упевнитися, що ви обираєте пункти вивчення відповідно до своїх цілей.

Поради фасилітатору

Керівництво та пояснення методів та інших речей, про які потрібно знати. Наприклад, якщо ви працюєте над стереотипами стосовно меншин, чи є представник цієї меншини у вашій групі?

Варіації

Тут ми пропонуємо деякі ідеї щодо того, як можна використати вправи в тій чи іншій ситуації, а також,як їх вдосконалювати. Однак, це лише пропозиції, і ви, як фасилітатор, маєте право змінювати вправи у зручний для вас спосіб, пристосовуючись до своєї групи.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Проведення вправи — це ще не все; необхідний етап обмірковування подальших дій для забезпечення закріплення та запам'ятовування вивченого. У додаток, нам необхідно пам'ятати, що важливою метою освіти в галузі прав людини є надання можливості молодим людям вчиняти дії з питань, які хвилюють саме їх.

Таким чином, ми представляємо деякі ідеї стосовно того, що робити далі, наприклад, пропозиції щодо вибору тем для дослідження у місцевій бібліотеці чи в Інтернеті, про які пізніше можна буде скласти звіт для цілої групи. Ми також пропонуємо ідеї для інших вправ, яки ви, можливо, захочете спробувати наступними.

Ідеї для вправ

Прийняття рішень є важливою метою освіти в галузі прав людини, і ми сподіваємося, що вам вдасться навчити молодих людей приймати рішення стосовно того чи іншого питання, яке хвилює саме їх. Ми підкреслюємо це, і тому посібник включає в себе окрему главу про прийняття рішень, Главу 3, і тому ми включаємо ідеї для кожної вправи.

Основні дати

ООН та багато інших організацій використовують ідею святкування або пам'ятного дня, щоб привернути увагу до різних аспектів прав людини. Ми зібрали понад дев'яносто таких «основних дат» і пропонуємо вам використовувати їх для прив'язки своїх власних дій. Наприклад, група молодих шукачів притулку в Данії об'єдналася з місцевою гілкою датської молодіжної організації Червоного Хреста, яким належало кафе, і разом вони організували публічну подію на День біженців, 20 червня.

Подальша інформація

Тут ми надаємо додаткову інформацію, яка стосується виключно цієї вправи. У будь-якому випадку радимо вам звертатися до Глави 5, де ви знайдете додаткову інформацію стосовно окремих тем, згаданих у вправі.

Роздаткові матеріали

Це рольові картки, листки з фактами і дискусійні картки, які ви маєте скопіювати. Ви можете змінювати їх згідно з потребами вашої групи.

3.4 Загальні поради щодо проведення вправ

Вправи рідко проходять за встановленим вами планом. Співпраця з КОМПАСом — одночасно і винагорода, і проблема. Ви маєте швидко реагувати на те, що відбувається, і думати на ходу. Головне, що слід запам'ятати: ставте чіткі цілі і будьте готові до всього.

Спільна фасилітація

Взагалі, якщо це можливо, завжди співпрацюйте з кимось іншим. Вчителі називають це роботою в парі. В цьому є і практичні переваги: в такому разі буде вже мінімум двоє відповідальних за фасилітацію в малих групах або тих, хто має справу з потребами окремих людей. Коли двоє ведуть заняття, легше пристосовувати темп до потреб кожного. Двоє фасилітаторів можуть підтримувати один одного, якщо щось піде не за планом, до того ж, оцінювати пройдене разом набагато корисніше, ніж одному.

Спільна фасилітація вимагає від обох фасилітаторів спільної підготовки вправи і впевненості кожного у своїй ролі. Краще все ж таки застосовувати роботу в групі, залучаючи до неї молодь.

Ретельна підготовка

Упевніться, що ви ознайомилися з усією інформацією щодо діяльності — краще навіть двічі! Пропустіть її через себе; спробуйте уявити собі, як вона працює. Спробуйте уявити реакцію групи, що вони скажуть. Звичайно ж, вони ставитимуть запитання, на які у вас не буде відповіді. Проте так має бути; ви також знаходитеся тут для того, щоб вчитися разом із молоддю. Незважаючи на це, ви маєте впевнитись, що ви досить добре обізнані з темою, прочитавши додаткову інформацію.

Перевірте, що ви маєте усі необхідні наочні матеріали і декілька додаткових на випадок, якщо прийде більше людей, ніж очікувалося, або якщо хтось зламає олівець чи фломастер почне текти.

Розподіл часу

Ретельно плануйте і не намагайтеся втиснути занадто багато вправ у відведений час. Якщо певна вправа займає більше часу, ніж ви передбачали, спробуйте скоротити його так, щоб вистачило часу для дискусії (дивіться примітки щодо циклу навчання, сторінка 35). Часто доречно залучати учасників і консультувати їх стосовно того, чи треба зупинитися негайно, за п'ять хвилин, або знайти інший шлях вирішення проблеми.

З іншого боку, якщо у Вашому розпорядженні багато часу, не намагайтеся затягувати дискусію, відпочиньте або виконайте швидку стимулюючу розумову, діяльність, розважальну вправу.

Створення сприятливого середовища

Молоді люди, з якими ви працюєте, повинна вільно досліджувати і відкривати нове, взаємодіяти і ділитися один з одним. Будьте щирими, приязними, заохочуючими, з почуттям гумору. Не вживайте сленг або мову, незрозумілу для учасників. Люди почуваються зручно, якщо знають, що відбувається, тому велике значення має те, як ви запроваджуєте нову вправу. Ви не можете почати просто ні з того ні з сього; ви маєте зробити цю вправу такою, щоб логічно випливала з попередньої. Один із можливих шляхів — це використання розминок.

Встановлення основних правил

Важливо, щоб кожний учасник групи розумів основні правила участі і проведінки. Наприклад, кожен має нести відповідальність за заняття; у кожного має бути шанс бути вислуханим, виговоритися і прийняти участь в усьому. Ніхто не має бути змушений говорити те, що він не хоче обговорювати. Ці основні правила мають бути обговорені і погоджені при першому занятті з класом чи групою, і ви можете повторювати їх час від часу, особливо, коли у Вашій групі з'являються новачки.

Чітке пояснення

Завжди переконуйтеся, що всі зрозуміли ваші інструкції і знають, що вони мають робити. Корисно почати з пояснення в загальних термінах, про що ця вправа і що вона включає, наприклад, що це рольова гра. Визначте часові обмеження для даного завдання і попередьте за п'ять хвилин до завершення, щоб вони могли дійти до логічного кінця.

Фасилітація дискусій

Дискусія є основою процесу освіти в галузі прав людини. Звертайте особливу увагу на те, щоб забезпечити участь в ній кожного бажаючого в групі. Використовуйте слова, вирази і мову, спільні для групи, і пояснюйте незнайомі слова; на сторінці 620 надано глосарій. Запрошуйте учасників висловлювати свою думку. Упевніться в існуванні рівноваги між загальним та приватним, щоб люди відчували безпосередній зв'язок матеріалу зі своїм життям.

Іноді дискусії заходять у глухий кут. Ви маєте визначити причину. Наприклад, таке сталося, можливо, тому, що тема вичерпана, або вона занадто емоціональна. Вам вирішувати, що робити — підказати питання, змінити тему або рухатися далі. Ви не повинні почуватися зобов'язаними знаходити відповіді на запитання чи проблеми учасників; група сама має знаходити свої власні відповіді, ділячись і слухаючи один одного. Звичайно, учасники групи можуть запитати в вас поради або Вашої думки, але група повинна робити власні висновки.

Дебрифінг та оцінка

Жодна вправа КОМПАСу не може вважатися завершеною без дебрифінгу та оцінки; вони забезпечують ключи до навчання і допомагають учасникам сприйняти вивчений матеріал у ширшому контексті. Дайте учасникам багато часу на закінчення завдання і в разі потреби виходьте з ролі перед тим, як обговорювати, що сталося і чому вони навчилися. Залиште час в кінці кожного завдання на обговорення того, чому навчилися молоді люди, і як це стосується їх життя, громади або світу в цілому. Без міркувань люди мало чому навчаться з власного досвіду.

Ми пропонуємо вам пройти через послідовний процес дебрифінгу та оцінки, пропонуючи учасникам питання стосовно наступного:

- що сталося під час вправи,та їх почуття при цьому
- що вони дізналися про себе
- що вони дізналися про питання, які висвітлювалися у вправі, і про відповідні права людини
- як їм рухатися далі і використовувати вивчене.

Повторення

Без рефлексії люди мало чому можуть навчитися з власного досвіду.

Періодичне оцінювання або екзаменування того, що виробите або вивчаєте, є важливим тому, що це допомагає одержати загальне уявлення про стан речей і надає вам змогу покращити практику. Час повторення залежить від обставин: це може бути наприкінці дня на семінарі або в кінці ряду з двох чи трьох занять чи зустрічей.

Коли б ви не повторювали вивчене, слід завжди знаходити час для відпочинку, підведення підсумків та розмірковування:

- Як, з вашої точки зору, проходила вправа (вправи): підготовка, час і т.д.
- Що дізналися учасники і чи відповідає це їх цілям навчання
- Які результати: чим група буде займатися зараз в результаті виконаного завдання
- Що ви самі дізналися про матеріал та про фасилітацію.

Періодичне повторення з групою також важливе і має бути задоволенням, отже, уникайте перетворення повторення в іншу дискусію, особливо якщо ви витратили багато часу на дебрифінг та оцінку. Ви знайдете декілька прийомів, включаючи ті, що використовують мову жестів, зображення і ліпнину, у Главі 2 під заголовком «Вправи для повторення» на сторінці 350.

Темп

Більшість завдань можна виконати за 90 хвилин, отже, труднощів із збереженням темпу не повинно виникати. Незважаючи на це, короткі перерви, наприклад, між самою вправою і дебрифінгом та оцінкою, або між дебрифінгом та оцінкою і обговоренням наступних етапів, можуть бути корисними для залучення людей. Якщо активність справді послаблюється, можете спробувати стимулюючу вправу. Також пам'ятайте про те, що важливо дати людям завершити і відпочити після виконання завдання.

Зворотній зв'язок

Зворотній зв'язок — це зауваження з приводу сказаного або виконаного кимось. Надання і отримання зворотнього зв'язку — це окреме вміння, і Вам потрібно буде допомогти членам групи навчитися робити це.

Часто також зворотній зв'язок сприймається як нищівна критика, навіть якщо це не входило в наміри людини. Ключовими словами стосовно зворотнього зв'язку є «повага», «конкретика» і «аргументованість»

Надаючи зворотній зв'язок, важливо поважати інших людей, зосереджуючись на тому, що вони сказали і зробили, і аргументувати свою думку. Ви можете сказати: «Я зовсім не погоджуюсь з тим, що Ви щойно сказали тому, що...». Негативний коментар сприймається негайно багатьма людьми, і це може бути дуже болісним. В Ваші обов'язки фасилітатора входить пошук шляхів запевнення людей, що зворотній зв'язок носить сприяючий характер. Наприклад, шляхом:

- Запевнення, що зворотній зв'язок починається з позитивного ствердження,
- Поваги іншої людини і відсутності будь-яких принизливих зауважень,
- Зосередження на поведінці, а не на людині,
- Аргументування того, що кажуть учасники, і
- Відповідальності за те, що кажуть учасники, з використанням «Я-повідомлення».

Важко чути зворотній зв'язок, особливо в разі незгоди. Ваш обов'язок — допомогти молоді вчитися з власного досвіду, відчувати підтримку і не здаватись. Заохочуйте людей пильно прислухатися до зворотнього зв'язку без негайного самозахисту або захисту своєї позиції. Особливо важливо, щоб люди точно розуміли, що саме мала на увазі людина, яка давала зворотній зв'язок, і щоб вони мали час оцінити сказане перед тим, як прийняти або відхилити його.

Протидія з боку учасників

Залучення до діяльності в якості фасилітатора дуже вимогливе, і поки Ви будете застосовувати розмаїття прийомів, таких як дискусія, малювання, рольова гра або музика, неминуче те, що не всі вправи будуть завжди подобатися всім учасникам. Якщо учасник впевнений у своїй позиції і здатний обґрунтувати, чому йому не подобається та чи інша вправа, тоді Ви зможете пристосуватися до його потреб шляхом діалогу та переговорів.

Під «протидією» ми маємо на увазі навмисно нищівну поведінку. Всі фасилітатори час від часу стикаються з протидією з боку учасників. Протидія може приймати декілька форм. Небезпечний молодик може заважати скрипінням свого стільця, дзижчанням або розмовою з сусідом. До більш витончених засобів зривання заняття відносяться: недоречні запитання і глузування з будь-чого. Інша «гра», якою користуються учасники — це «нашкодити фасилітатору». В цьому разі вони можуть говорити наступне: «Ви не розумієте, Ви вже давно не молодий», або «Будь-що, крім дискусій, чому ми просто не можемо виконувати вправи?» Третій вид «гри» — це намагання ухилятись від навчання, наприклад, коли люди грають: «так, але...».

Зрозуміло, краще, якщо Ви зможете уникнути протидії. Наприклад, будьте поінформовані про кожну людину в групі і будь-які чуттєві емоції, які можуть бути викликані певною вправою або якимось епізодом в рольовій грі або моделюванні. Упевніться, що кожен почувається зручно, і що його ніколи не примусять сказати чи викрити про себе щось неприємне. Відведіть учасникам час для розминки і згортання перед заняттям і після нього.

Врешті-решт, не забудьте про достатній час для дискусії, щоб кожен відчував, що його думка й участь цінуються.

Вам необхідно вирішити для себе, який спосіб подолання труднощів буде найкращим, але запам'ятайте, що зазвичай найкращий спосіб вирішення проблеми — це її винесення на обговорення всій групі, щоб усі разом могли знайти рішення. Уникайте довгих дискусій або аргументування з окремим членом групи. Це може призвести до образ і розчарувань серед інших учасників і втрати ними зацікавлення.

Подолання конфлікту

Конфлікт є неминучою і необхідною мірою в освіті в галузі прав людини.

Конфлікт може бути корисним і творчим, якщо він належно подоланий; фактично це невід'ємна і необхідна частина освіти в галузі прав людини! Незгода і емоції стосовно питань щодо прав людини неминучі — тому, що люди дивляться на світ по-різному, а їх погляди, припущення та упередження завжди знаходитимуть прояв у питаннях. Конфлікт як частина освіти у галузі прав людини дає людям можливість розвивати вміння та ставлення, такі, як критичне мислення та співпраця, співпереживання і почуття справедливості.

Конфлікти важко передбачити і може бути важко подолати, особливо, якщо вони виникають тому, що учасники почуваються незручно, розглядаючи питання щодо емоцій і цінностей, якщо їм не вистачає навичок групової роботи, або якщо вони мають зовсім різну думку стосовно матеріалу, або різні цінності. Намагайтеся зберігати спокій і холоднокровність і не втручайтеся в конфлікти між учасниками групи.

Вправи в КОМПАСі мають на меті забезпечення навчального досвіду у безпечному середовищі. Ретельно підбирайте їх, і, якщо необхідно, переробляйте. Використовуйте їх, щоб викликати різні думки учасників щодо матеріалу; поясніть їм, що незгода — це абсолютно нормально, і універсальність прав людини не означає, що всі сприймають їх однаково.
Деякі поради:

- Залиште достатньо часу для дебрифінгу та дискусії. В разі необхідності збільшіть час.
- Допомагайте прояснити позицію, думку та інтереси людей.
- Послаблюйте напруження в групі. Наприклад, запропонуйте кожному сісти і поспілкуватися 3 хвилини в маленьких підгрупах або сказати щось, щоб представити ситуацію в перспективі.
- Заохочуйте кожного до уважного вислуховування один одного.
- Наголошуйте на тому, що об'єднує, а не на тому, що роз'єднує.
- Шукайте одностайності. Примусьте людей знаходити спільні інтереси, а не компроміс з метою відходження від власних чітких позицій.
- Шукайте рішення, які б розв'язали проблеми без «поновлення» конфлікту.
- Запропонуйте поговорити з людьми, залученими до конфлікту особисто, в інший час.

Якщо виникають серйозніші і глибші конфлікти, можливо, краще відкласти пошук рішення і пошукати іншу більш придатну можливість розв'язати проблему. Тим часом Ви б змогли поміркувати, як подивитися на конфлікт з іншого боку. Більш того, відкладаючи спробу вирішити конфлікт, Ви залишаєте час поміркувати над ситуацією для людей, залучених до конфлікту, і підійти до нього з іншими підходами і рішеннями.

Конфлікти, що виникають в групі, а також шляхи їх подолання, можуть використовуватися для розвитку розуміння і усвідомлення причин і труднощів конфлікту в ширшому світі. Протилежне теж є вірним; обговорення міжнародних конфліктів може допомогти глибше усвідомити конфлікт.

3.5. Адаптація діяльності *КОМПАСу* до ваших потреб

Вправи у КОМПАСі були випробувані і протестовані в діапазоні формальної та неформальної освіти, а зворотній зв'язок з користувачами говорить нам про те, що, як, за твердженням, сказав Авраам Лінкольн: «Ви можете радувати деяких людей весь час і всіх людей деякий час, але Ви не можете постійно подобатися всім людям», що є цілком розумним! КОМПАС призначений для керівництва, щоб допомогти Вам з вашою роботою, — це не книга рецептів та не канони, написані на кам'яних скрижалях.

Автори КОМПАСу зіткнулися з двома основними проблемами. По-перше, зробити вправи достатньо загальними, так щоб розроблені питання мали відношення до широкої аудиторії, але в той же час досить деталізованими, щоб вони розкривали суть питань, які деякі конкретні групи можуть мати. Друга проблема полягала в зворотньому: представити теми, які досить глибоко розглядають питання, важлива для деяких груп, але ці питання або не є відповідними, або занадто делікатними, щоб бути піднятими в інших групах.

З цих причин ці вправи майже напевно необхідно адаптувати чи розробити для задоволення потреб молодих людей, з якими ви працюєте. На сторінці 61 міститься розділ про «Основні методи», які ми використовували в КОМПАСі. Розуміння того, як працюють різні методи, допоможе вам адаптувати вправи.

Адаптація вправ

Вправи є інструментами, з якими ми працюємо: ви повинні бути впевнені, що той, який ви обрали, впорається як з питаннями, до яких ви бажаєте звернутися, так і з методом, який підійде Вашій групі.

В обов'язки фасилітатора входить точне регулювання, внесення коректівів та адаптування вправи таким чином, щоб вона відповідала потребам молодих людей, з якими він працює.

Практичні питання

При розгляді питання про придатність методу поміркуйте про практичні питання:

Рівень складності: Якщо рівень дуже високий, розгляньте способи спрощення вправи. Наприклад, звузьте питання, перепишіть картки із твердженнями або розробіть інші питання для дебрифінгу та дискусії. Якщо ви гадаєте, що є ризик того, що людям стане нудно або вони відчують, що їх інтелект ображений завданням з низьким рівнем складності, розгляньте його як коротке і веселе введення в тему.

Чисельність групи: Якщо ваша група велика, вам може знадобитися допомога додаткових фасилітаторів, а також додатковий час. Якщо ви можете собі дозволити витратити додатковий час, будьте обережні, щоб сама вправа або дебрифінг і оцінка не затягнулися. Спробуйте розділити учасників на дві групи для дебрифінгу та оцінки, а потім нехай учасники коротко доповідатимуть на пленарному засіданні. Якщо ви влаштовуєте рольові ігри, то нехай дві людини грають разом, або розподіліть по ролі на кожного.

Якщо у вас невелика кількість учасників, і вправа включає в себе роботу в малих групах, скорочуйте число малих груп, а не зменшуйте число людей в кожній малій групі. Таким чином, ви підтримаєте різноманітність внесків всередині кожної групи.

Час виконання: Можливо, вам знадобиться розглянути вправу за два заняття. Крім того, спробуйте влаштувати початок діяльності, коли ви можете зайняти

більше часу, наприклад, у школі організувати подвійне заняття в розкладі. Якщо ви працюєте в молодіжному клубі, виконайте вправу на вихідних за місцем проживання.

Опис: Тут ви знайдете короткий опис основних методик, на яких базується вправа, в тому числі загальні поради з використання методу.

Матеріали: Імпровізувати! Якщо ви не маєте паперу для фліпчарту, тоді купіть рулон шпалер з паперовою підкладкою і розріжте його на шматки. Якщо кімната у вас маленька або заповнена меблями так, що для переміщення залишається мало місця, тоді або розділіться на невеликі групи, або спробуйте знайти іншу, досить велику, кімнату, або якщо погода хороша, то чому б не вийти на вулицю?

Підготовка: Мисліть творчо! Якщо ви хочете скопіювати щось, і не маєте доступу до копіювальної машини, але у вас є комп'ютер і принтер, тоді візьміть цифровий фотоапарат і віддрукуйте копії за допомогою комп'ютера.

Інструкції: Ряд вправ складається з двох частин. Цілком можливо, що лише перша частина дозволить вам задовольнити ваші цілі.

Варіації: Варіації повинні займати більше або менше часу, ніж вихідна вправа. Створіть можливість для цього.

Дебрифінг та оцінка: Якщо запропоновані питання не відповідають вашим потребам, тоді підготуйте інші. Використовуйте довідкові матеріали для натхнення. Однак, будьте впевнені, що ваше ставлення до питань прав людини висловлено до кінця.

Пропозиції щодо виконання подальших дій: Якщо рекомендовані пропозиції не підходять, не відносяться до справи або не представляють практичні завдання, тоді знайдіть інші. Скористайтеся стислою інформацією про вправи на ст. 72, щоб знайти вправу для продовження теми.

Ідеї для вправ: Якщо рекомендовані пропозиції не підходять, не відносяться до вправи або не представляють практичні завдання, тоді знайдіть інші. Зверніться до Глави 3 «Вживання дій для прав людини».

Розробка вправ

Розробка вправи є радикальнішою за адаптацію. Наприклад, Вам може подобатися зміст картки із твердженнями або рольові картки, які задіяні у певній вправі, але Ви можете знайти інший, доцільніший метод. Наприклад, Ви могли б використовувати деякі з карток із твердженнями із вправи «Хвилиночку!» на ст. 303 разом із методом, розробленим у вправі «Де ви стоїте?» на стр. 128.

Крім того, Ви можете забажати опрацювати питання про надання притулку та про біженців, так, як з ідеями вправи «Можна увійти?», але при цьому відчувати, з тієї чи іншої причини, що описана рольова гра не підходить. У цьому випадку Ви все ще можете розділити групу на підгрупи, як описано, і розподілити рольові картки, але потім використайте «акваріумну» методику, описану на ст. 64, і надайте двом біженцям і двом співробітникам іммміграційної служби час, щоб аргументувати свої ситуації. Інший варіант, особливо для вчителів, які працюють з великим класом, — це організувати панельну дискусію (див. ст. 64), або нехай кожен дізнається про питання з рольових карток, а потім візьме участь у повному обговоренні, наприклад, «Цей клас вважає, що всі біженці повинні бути радо прийняті в нашій країні».

Загальні рекомендації

Треба заохочувати молодих людей бути в курсі, що відбувається у світі навколо них, локально і глобально, і взяти на себе питання, які цікавлять їх в якості відправної точки для Вашої роботи — Вашої спільної роботи. Завжди намагайтеся залучити молодих людей до того, як і що вони прагнуть вивчати. Те, як вони проявлять себе на практиці, залежатиме від того, чи працюєте Ви у неформальному або формальному освітньому закладі, від віку молодих людей, наявності у вас часу і ресурсів. Тим не менше, по мірі можливостей дозволяйте учасникам вирішувати, які вправи вони хотіли би провести.

Учасники не повинні соромитися або бути змушені розкрити більше себе та свої переконання, ніж вони хотіли б самі.

Вирішуйте спірні або провокаційні запитання з передбачливістю і турботою. Якщо певне питання є табу у Вашому суспільстві і, ймовірно, викличе опір з боку людей, наділених владою, розгляньте можливість вирішення питання з іншого боку, а не прямо, або встановіть інші рамки. Наприклад, попросіть учасників замислитися про права, пов'язані зі свободою вираження, використовуючи історичний приклад. Питання про релігію, права ЛГБТ і права на шлюб і сім'ю розглядаються таким чином у вправі «Віруючі» (стор. 107) або «Планується оновлення» (стор. 246).

Зіткнення з реальністю того, що ми живемо в світі, де деякі питання є спірними чи такими, які викликають розбіжності, — це важлива частина освіти в галузі прав людини. Проте при розгляді прав, що відносяться до спірних або провокаційних питань, ви повинні переконатися, що учасники відчувають себе в безпеці, і що вони не відчувають збентеження або необхідності розкритися більше, ніж вони хочуть повідомити про себе або свої переконання. Такі методи, як вправа-висловлювання або тематичні дослідження — хороші методи для створення певної дистанції між людиною та цією темою. Інший підхід може заключатися в заохоченні учасників досліджувати різні точки зору. Вони могли б, наприклад, запрошувати когось, хто представляє точку зору меншості, щоб поговорити з групою.

Якщо думки людей у Вашій групі стосовно будь-якої проблеми розділилися, наприклад, якщо меншість вважає, що певне питання неважливе або не має відношення до їх життя, попросіть їх безпосередньо пояснити і обґрунтувати свою думку. Вам потрібно буде привернути їх уяву таким чином, щоб вони відкрилися до ідеї вивчення цього питання. Покажіть фільм, нанесіть візит (у центр для біженців, центр для безхатченків, етнічний магазин або кафе) або запросіть доповідача — все це дієві способи пробудження цікавості.

Коли молоді люди розглядають можливість дій, ви повинні бути готові повідомити їм про наслідки того, що вони мають намір робити. Вони повинні бути повністю обізнані про можливі особисті, соціальні та політичні наслідки дії, які вони планують. Заохочення молодих людей думати самостійно і брати на себе відповідальність є важливою метою освіти в галузі прав людини; таким чином, ви повинні описати будь-які труднощі, які ви передбачаєте, аргументувати ваші думки, і надати поради. Якщо вам потрібно переконати їх, що деякі форми діяльності використовувати недоцільно, ви повинні запропонувати альтернативи (див. Главу 3 «Вживання дій для прав людини» для ідей стосовно різних форм продовження вправ).

3.6. Особливі нотатки для вчителів

Зворотний зв'язок із вчителями говорить нам про те, що КОМПАС використовується в школах по всій Європі на уроках мови, географії, історії, громадянства та політології. Наприклад, на уроках мови цитата з вправи «Всі рівні — всі різні» (сторінка 112) може бути використана як текст для розвитку словникового запасу та розуміння, а цитата з вправи «Хвилиночку!» (сторінка 303) може бути використана для розвитку розмовних навичок. Статистика, наприклад, про працю дітей, гендерну нерівність та доступність освіти (цю інформацію ви можете знайти в різних розділах довідникової інформації, Глава 5) може бути використана в математиці. «Павутина життя» може використовуватися на уроках біології, як інструкція до тематичних уроків про харчову мережу та біорозмаїття, «Повість про два міста» в соціальних науках, «Віруючі» — в релігійному напрямку, «Історія Ашика» та «Увага, ми все бачимо» дають додаткову перспективу на уроках географії, а приклади з «Борців за справедливість» додають цікавинки до світових подій. Можливості безкінечні.

Можуть існувати фундаментальні складнощі в процесі досягненні цілей освіти в галузі прав людини у школі.

Необхідно визнати, що є деякі фундаментальні виклики, які постають перед нами у справі досягнення цілей освіти в галузі прав людини у межах класної кімнаті. Наприклад, типовий термін проведення уроку може бути занадто коротким, щоб завершити всі вправи, або учні можуть знаходитися не в тому положенні, щоб впливати на рішення про те, чому вони навчаються. Крім того, варіанти застосування того, чому вони навчилися, можуть бути більш обмеженими, але ці труднощі не є нездоланними. Наприклад, вчителі знаходять шляхи подолання проблем, таких як тиск розкладу, шляхом розподілу вправи на два заняття, або використовуючи можливості під час «Тематичних тижнів», коли звичайний розклад призупиняється.

У деяких країнах освіта в галузі прав людини вимагає змін у шкільній практиці для того, щоб рухатися від підходу «крейда і розмова» (де вчитель дає учням інформацію, яку необхідно вивчити напам'ять) в бік заохочення критичного мислення і більш активного самостійного навчання. У країнах, де вчителі зазвичай не виконують ролі тренера, консультанта або фасилітатора, зміни повинні вводитися поступово, щоб і вчителі, і учні відчували себе впевнено, працюючи в демократичній атмосфері, де перевага надається дискусії та свободі вираження думок. Розуміння методів, що використовуються у КОМПАСі, допоможе вчителям внести зміни у процес навчання; вони описані нижче на сторінці 61 і включають поради, як організувати дискусії у великих класах. Інший спосіб розвинути навички фасилітації — через спільну роботу з кимось, хто має в цьому досвід. Наприклад, запросити тренера з місцевої правозахисної організації для початку або об'єднатися і вчити учнів разом з вами.

В ідеалі, викладачі усіх дисциплін повинні бути добре обізнані з систематичної точки зору, тобто мати відповідні навички щодо початкового навчання та підвищення кваліфікації. Публікація «Як всі вчителі можуть підтримати освіту в галузі громадянства та прав людини: основа для розвитку навичок» може надати подальші вказівки щодо того, як це робити.[13]

Ряд практичних висновків було зазначено у недавньому, невеликому дослідницькому проекті з використання емпіричних вправ КОМПАСу та навчального пакету *«Усі різні — усі рівні»* на мовних уроках в датських вузах.

Дослідження показало, що учням були дуже до вподоби самі вправи, а вчителі відзначали, яку активну участь брали в них учасники. Тим не менш, під час дебрифінгу та оцінки були деякі труднощі. Учасникам було важко за межі їхнього нормального способу роботи в класі, і вони зверталися зі зворотнім зв'язоком до викладача, а не до учнів-товаришів, а це означає, що бажаний рівень діалогу, вільного обміну ідеями або рівноправного навчання досягнуто не було. Учасники чекають на коментар або на поправки вчителів, а також на те, щоб вчитель, у свою чергу, запросив їх до бесіди. Результатом було те, що учасники були схильні проводити час у роздумах про те, що вони хотіли говорити, а не слухати, що вони самі говорять і відповідають один одному. Крім того, виявилося важко змінити звичну динаміку класу, і домінуючий учасник справді домінував, а кумедний прикидався дурнем.

Освіта в галузі прав людини не може бути нав'язана або диктуватися.

Висновки були наступними: використання вправ у класі може бути корисним, оскільки вони залучають учнів до теми, але, ймовірно, виникатимуть обмеження в тій мірі, в якій можуть бути досягнуті всі цілі освіти в галузі прав людини, особливо стосовно розвитку співпраці та вміння брати на себе відповідальність та діяти. Проте, школи можуть зробити істотний внесок у розвиток певних навичок, які вказані на сторінці 36, як результатів освіти в галузі прав людини, наприклад, активне слухання та комунікативні навички, критичне мислення і цікавість. Аналогічним чином, на перший погляд, застосування таких вправ може здатися проблематичним в школі. Проте, застосування вправ може означати багато різних речей, а в класі це може означати поліпшення загальної поведінки, приділення більшої уваги одноліткам, прийняття учнями самостійних рішень, щоб дізнатися більше про героїв в сфері захисту прав людини, або розвиток більш дискусійного підходу до історії. У Главі 3 міститься ще більше ідей стосовно застосування вправ.

Якщо вчителям важко використовувати багато вправ, вони повинні мати на увазі, що освіта в галузі прав людини також стосується розвитку знань і розуміння, наприклад, знання про те, що представляють собою права людини, історичний розвиток прав, правових документів, а також актуальність прав людини для розвитку громадянського суспільства і миру в усьому світі, де кожен може знайти своє місце в системі формальної освіти. Додаткова інформація про права людини та глобальні теми (Глави 4, 5 і додатки) робить цінними саме викладання і вивчення матеріалу.

Вчителі, які працюють з дітьми віком від 7 до 13 років, можуть також забажати краще ознайомитися з КОМПАСІТО, посібником з навчання дітей правам людини, вправи в якому можуть краще відповідати структурі шкільних класів.

Нарешті, коментар про «сміттєву освіту в галузі прав людини», під якою ми розуміємо вчення, яке претендує на те, щоб бути освітою в галузі прав людини, але через спосіб свого подання воно не має права визнаватися як виховання в галузі прав людини. Є багато способів надання освіти в галузі прав людини, але, як було зазначено на початку цієї глави, процес теж має важливе значення. Таким чином, для того, щоб будь-який вид навчання, пов'язаного з правами людини, міг бути визнаний як освіта в галузі прав людини, він повинен бути поставлений таким чином, щоб забезпечити поважне ставлення до учнів і дати їм можливість поважати і цінувати права людини. Освіта в галузі прав людини не може нав'язуватися чи диктуватися. Крім того, освіту в галузі прав людини не можна розглядати як щось таке, що відбувається в ізольованому класі, вона повинна поширюватися на всю школу та суспільство в цілому.

3.7. Основні методи роботи з *КОМПАСом*

Розуміння основних методів, роботи з КОМПАСом, є необхідним для успішного проведення вправ.

Методи нашої роботи ми називаємо «вправами», адже учасникам треба буде активно проявляти свою вправність, як розумову, так і фізичну. Це не просто активність учасників, спрямована на заповнення вільного часу, але це ще й освітня методика. Деякі види завдань ми називаємо «грою». Такі завдання несуть в собі не лише освітню, а ще й розважальну функцію. На жаль, деякі люди сприймають гру як вид дитячих розваг, забуваючи при цьому про освітню роль будь-якої гри.

Розуміння основних методів стане вам у нагоді не тільки під час роботи з молоддю та створення індивідуальних видів активності з метою задоволення її потреб, але й для розробки власних вправ. Під час написання пояснень щодо виконання тих чи інших завдань ми розраховували на те, що людям відомі і зрозумілі такі поняття, як «командна робота», «мозковий штурм» та «рольова гра». Уточнення цих понять надаємо нижче.

Робота в команді

Робота в команді є основою багатьох вправ, і проходить вона за умови співпраці людей та об'єднання талантів, умінь та сил кожного учасника з метою успішного виконання завдання. Такий вид вправ:

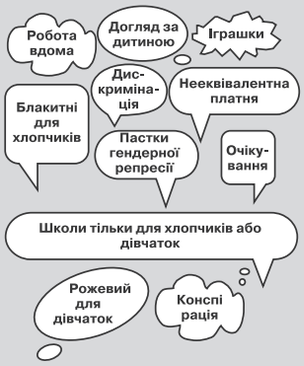
- Підвищує відповідальність. Коли люди відчувають свою відповідальність за виконання того чи іншого завдання, вони зазвичай докладають всіх можливих зусиль до отримання гарного результату.
- Розвиває комунікабельність. Люди повинні вміти не лише слухати та сприймати, що говорять інші, але й пропонувати власні ідеї, відстоюючи їх.
- Розвиває співпрацю. У процесі роботи над досягненням спільної мети люди невдовзі починають розуміти, що спільна робота дає кращі результати, ніж змагання один з одним.
- Залучає навички прийняття рішень. У команді люди швидко вчаться тому, що найкращим шляхом прийняття рішень є аналіз всієї наявної інформації та пошук рішення, яке б задовольнило всіх. Якщо хоча б одна людина в команді не бере участі в обговоренні і прийнятті рішення, це може суттєво погіршити спільний результат, адже незалучення бодай однієї людини до роботи підриває повагу цієї людини до решти команди, та до рішень, які були прийняті.

Важливо зазначити, що під час роботи в команді мета роботи має бути чітко зазначеною. За умов командної роботи завдання «обговорити питання» не є продуктивним. Якою б не була тема роботи, необхідним є чітке визначення мети, досягнення якої вимагає участі кожного члена команди в роботі. Але це не означає, що важливим є виключно досягнення кінцевої мети. Справа в тому, що спільна робота в чітко визначеному напрямку сприяє кращому навчанню учасників у процесі виконання спільного завдання, що і є головним в даному виді діяльності.

У більшості вправ в КОМПАСі використовується робота в маленьких командах, а саме, на таких етапах навчання, як «здобуття досвіду» (вправа), та командна робота на таких етапах циклу навчання, як «відображення» та «узагальнення» (дебрифінг та оцінка). Робота в маленькій команді дозволяє залучити до

співпраці усіх учасників команди і покращити навички взаємодопомоги в колективі. Розмір таких команд залежить від загальної кількості учасників та наявного робочого простору. Так, наприклад, маленька група може складатись і з двох-трьох людей, але кращі результати досягаються в групах з шести до восьми людей. Робота такої групи може тривати як 15 хвилин, так і годину або й весь день, в залежності від отриманого завдання.

Мозковий штурм

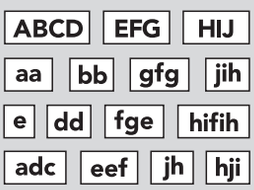

Мозковий штурм — це спосіб представлення нової теми, підвищення творчої активності та швидкої та плідної генерації ідей. Також його можна застосовувати для вирішення особливих завдань або для відповідей на питання.
Як проводити мозковий штурм:

1. Окресліть основне коло питань, які б Ви хотіли б використати під час мозкового штурму, та сформулюйте їх у формі простих тверджень або запитань.
2. Напишіть питання на великому аркуші паперу або дошці, щоб усі могли його бачити.
3. Попросіть учасників висловити свої ідеї, та запишіть їх у формі тверджень або питань. Використовуйте для цього окремі слова або короткі фрази.
4. Мозковий штурм варто зупинити, якщо ідеї щодо зазначеного питання вичерпано.
5. Перегляньте записані пропозиції та попросіть прокоментувати кожну з них.
6. Підсумуйте всі отриманні знання і переходьте до дискусії або виконання обговореного питання.

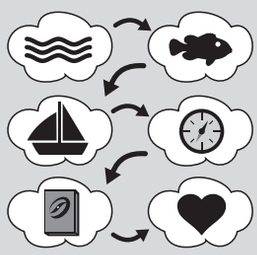
Правила мозкового штурму:

1. Записуйте КОЖНУ нову ідею. Часто саме найбожевільніші пропозиції виявляються найбільш дієвими та цікавими!
2. Жоден з учасників не повинен коментувати або засуджувати попередньо записану ідею, доки не будуть записані пропозиції кожного учасника.
3. Уникайте повторення. Якщо озвучена пропозиція вже згадувалася, делікатно подякуйте та вкажіть на її запис на дошці.
4. Залучайте до участі кожного члена команди.
5. Власні ідеї можна висловити, лише за необхідності заохочення групи до роботи.
6. Якщо ідея висловлена нечітко, попросіть пояснити її.

Записи на стіні

Це один з видів мозкового штурму. Ведучий записує питання або висловлювання для мозкового штурму, бажано на чистій, глухій стіні. Однак, замість ведучого, який би потім записував пропозиції, учасники записують свої ідеї на невеличких папірцях (наприклад, стикерах), та прикріплюють їх на стіні. Перевагою цього методу є те, що кожен учасник має змогу зосередитись і сформулювати свої думки, не перебуваючи під впливом інших учасників. Крім цього, папірці з ідеями дуже зручно розділити на групи для їх подальшого обговорення.

Гра в асоціації

Ще один з видів мозкового штурму, який можна використати як криголам або вступ до дискусії. Учасники сідають у коло, і ведучий називає ключове слово, що є основним в майбутньому обговоренні питання. Далі кожен учасник по черзі повторює ключове слово і швидко називає власне слово, що асоціюється

в нього з основним. Для ускладнення та урізноманітнення гри кожен учасник може називати асоціацію зі словом попереднього гравця.

Дискусія

Дискусія є невід'ємною частиною освіти в галузі прав людини, тому що в процесі обговорення люди вчаться аналізувати інформацію, критично мислити, розвивати навички спілкування, обміну думками та вчитися на власному досвіді, і саме тому «Дебрифінг та оцінка» є основною частиною кожного виду діяльності.

Існує багато різних способів проведення дискусій, і деякі способи, наприклад, ті які пов'язані з рівнем співпраці та активності, можна розглядати як окремі вправи. Такі дискусії в маленьких групах можна назвати «вправами», а їх приклади можна побачити на ст. 303 «Хвилиночку!», або «Поговоримо про секс!» на ст. 259. По завершенні дискусій варто, знов-таки, підвести підсумки та оцінити здобуті знання.

Обговорення у великих групах

Дискусійні групи

Цей метод є дієвим у разі виникнення проблем з обговоренням основної теми у великій групі. Розбийте учасників на менші групи, по два-три учасника в кожній, і попросіть їх обговорити загальне питання, після чого попросіть учасників маленьких груп поділитися своїми ідеями з іншими групами. Таким чином, через певний проміжок часу почнеться активне та неперервне обговорення!

Вправа — «висловлювання»

Виконання цієї вправи дозволяє учасникам висловлювати власні думки без необхідності їх подальшого пояснення. Тим самим така методика виконання завдання дозволяє підвищити рівень самовпевненості кожного учасника і позбавляє його страху висловлювати власну думку.

Підготуйте кілька висловлювань (4–6 має бути достатньо) на тему, яку Ви бажаєте обговорити з групою. Намалюйте + та — на підлозі (або на папері, і розмістіть потім малюнок на підлозі) або покладіть різнокольорові стрічки, які б символізували дві сторони «за» та «проти», і залиште між ними місце для острівця нейтралітету.

Після цього зачитайте одне з висловлювань і попросіть учасників переміститись в ті частини кімнати, які їм до вподоби. Ті, що не можуть визначитись «за» чи «проти» залишаються посередині. Виконавши це, попросіть учасників аргументувати їх вибір. Якщо в процесі обговорення хтось із учасників змінює свою точку зору, він має змінити своє місцезнаходження.

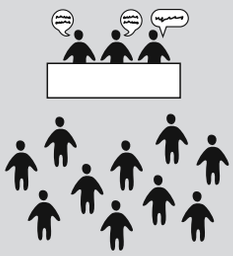
Ще одним варіантом такої вправи може бути гра «Точка зору». Як і в попередній грі, учасники діляться на чотири групи: «Згоден», «Не згоден», «Не знаю», «Маю щось сказати». Так само як і в попередньому варіанті, учасники мають змінювати позицію, якщо в процесі обговорення їх думка змінилася.

Акваріум

Цей метод є корисним способом зробити так, щоб учасники адресували свої зауваження один до одного замість того, щоб робити це на адресу фасилітатора або вчителя. Попросіть кількох — в ідеалі від п'яти до шести — учасників сісти разом у невелике коло в середині кімнати, щоб обговорити тему в той час, як всі інші залишаться за межами цього кола і слухатимуть «рибок в акваріумі». Якщо один зі спостерігачів бажає внести свій вклад в обговорення, він виходить і стає позаду однієї з «рибок». Після чого така «рибка» має встати та приєднатися до слухачів.

Є кілька переваг у використанні цього методу, головною з яких є те, що учасники контролюють обговорення, і будь-яка людина може приєднатися до дискусії тоді, коли вирішить сама, але й інші члени групи можуть перервати промову будь-кого, хто дозволяє її затягувати або повторюється, змушуючи їх дійти до рішення про заміну учасника.

Дебати

Традиційні парламентські дебати корисні, особливо в класі, де є менше можливостей для використання інших методів дискусії. Якщо брати участь в дискусії має весь клас, наприклад, «Дана палата вважає, що права людини є винаходом Заходу, а не світовим досягненням», тоді нехай один з учнів, замість вчителя, виступить в ролі голови.

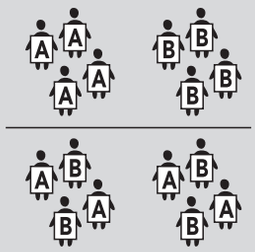
Іншою формою дебатів є дебати експертів, коли аудиторія запрошує групу «експертів» відповісти на запитання. Це хороший спосіб надання інформації, заохочування запитів, надання учасникам можливості дослідити різні точки зору та продемонструвати те, що права людини є складними. Наприклад, роздайте картки з ролями із завдання «Мака китобої» (стор. 178) вісьмом бажаючим (дві особи для представлення кожної з чотирьох організацій, що приймають участь у дебатах). Ці восьмеро осіб використовують картки для того, щоб підготуватися до своєї позиції, а потім займають місце в групі експертів для відповіді на питання та доведення своєї точки зору решті класу. Наприкінці клас може провести голосування щодо того, чи має бути заборонене полювання на китів.

Обговорення в малих групах

Обговорення часто краще за все проводити в невеликих групах, тому що тоді кожна людина має більше шансів на висловлення своєї думки. Люди не тільки відчувають себе більш впевнено, висловлюючись в малих групах, — кожен з них отримує більше реального часу для висловлення думки у бесіді.

Обговорення покладається на певний стимулюючий матеріал, який, як правило, міститься в картках. Приклади стимулюючих матеріалів включають теми, що висвітлюються у телевізійних новинах, зображуються на плакатах, картках з різними висловлюваннями, в цільових дослідженнях та фотографіях. Під час підготовки стимулюючих матеріалів важливо пам'ятати про свою цільову групу і також уникати інформації, яка може образити чи бути занадто особистою для когось. Крім того, необхідно враховувати рівень навичок читання молодших груп і мовних навичок, якщо Ви працюєте в мультикультурній групі; в таких випадках намагайтеся, щоб Ваша мова була простою. Інформація на картках повинна бути якомога коротшою: переважно 2–8 рядків і максимум половина аркуша формату А4.

AAA BBB CCC (Ажурна пилка)

Цей метод є дуже корисним, якщо Ви бажаєте, щоб люди розвивали свої знання і розуміння без Вашого «навчання». Учасники працюють у невеликих групах з метою розвинути свої знання щодо певного аспекту теми. Після цього учасники знову розподіляються на групи та діляться своїми знаннями.

Підготуйте картки з твердженням або питанням для кожної групи на тему, яку б Ви хотіли пропрацювати. Кожна група повинна працювати над різними аспектами одного й того ж питання.

Учасники мають розподілитися на три невеликі групи; одна група є групою «А», друга — групою «В», а третя — групою «С». Дайте кожній групі узгоджений період часу для обговорення питання або проблеми. Потім повторно розподіліть їх таким чином, щоб кожна з нових груп містила одного представника з кожної первинної групи; іншими словами, утворені нові групи мають виглядати так: «ABC», «ABC» та «ABC». Дайте групам «ABC» завдання для вирішення проблеми або можливість прийти до консенсу з урахуванням думки кожного члена групи.

Факти в капелюсі

Цей метод є делікатним способом представити тему, змусити людей висловлюватися або генерувати ідеї. Підготуйте кілька карток з питаннями або висловлюваннями і покладіть їх у капелюх. Капелюх передавайте по колу або помістіть його в середину кола. Кожний учасник має вийняти картку та прокоментувати її.

Замість фасилітатора, який готує картки, учасникам можна запропонувати зробити картки власноруч, помістивши в них своє питання або висловлювання. Таким чином, питання можуть бути поставлені групі анонімно, що корисно, якщо обговорюються такі питання, які можуть вважатися делікатними.

Пріоритетність

Це корисна форма дискусії, коли Ви бажаєте простимулювати цілеспрямовану дискусію в малих групах. Вам потрібен один набір карток із висловлюваннями для кожної малої групи; Вам вистачить від дев'яти до дванадцяти тверджень. Ви обираєте прості висловлювання, пов'язані з темою, яку Ви бажаєте висунути на обговорення учасників, та записуєте по одному висловлюванню на кожній картці.

Групи обговорюють висловлювання і намагаються дійти згоди щодо порядку важливості. Це може бути зроблено у формі драбини або у форму діаманту. У випадку «дробинної» пріоритетності, найбільш важливе висловлювання поміщається у верхній частині, питання меншої пріоритетності розташовується під ним і так далі, аж до найменш важливого питання в самому низі.

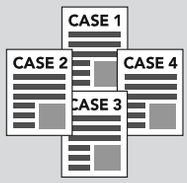
Драбинне ранжування

У випадку «діамантової» пріоритетності Вам потрібно дев'ять карток із твердженнями. Учасники визначають найбільш пріоритетне твердженя, під яким знаходяться два висловлювання трохи меншої важливості, потім йдуть три висловлювання середньої важливості і так далі, як показано на схемі. Через те, що питання рідко бувають чіткими, «діамантове» ранжування часто є більш прийнятним методом, аніж простий метод пріоритетності. Воно не таке заплутане, і тому прийнятніше для учасників. Воно також надає більше можливостей для досягнення консенсусу. Різновидом методу ранжування є написання восьми тверджень із залишенням однієї картки порожньою, для заповнення її самими учасниками.

«Діамантове» ранжування

Цільове дослідження

Цільовими дослідженнями є короткі «історії» про людей та події, що ілюструють проблему. Подібно карткам із висловлюваннями, вони представляють собою корисні інструменти для представлення інформації недидактичним шляхом. Вони також є цінними, оскільки створюють відстань між учасниками і проблемою, що робить обговорення теми менш загрозливим. Наприклад, якщо в групі є задираки і Ви б хотіли вирішити цю проблему, Ви можете представити на обговорення історію з фактом агресивної поведінки, яка б проводила паралелі з реальною ситуацією. Учасники ознайомлюються з історією, аналізують проблему і пропонують дії щодо вирішення такої проблеми.

Постановчі програми

Вивчення ідей і питань через постановчі програми може надати людям можливість виразити себе за допомогою емоцій, думок, бачення та творчості, які вони не в змозі висловити іншим чином. Постановка передбачає участь людини повністю — її розуму, серця і рук, а отже, передбачає участь не тільки за рахунок інтелекту, але ще й за рахунок почуттів та емоцій, що робить її потужним інструментом. Крім того, це найбільш ефективний метод, оскільки він звертається до людей всіх стилів навчання, а саме, за допомогою слухового, візуального, кінестетичного або тактильного сприйняття.

Дебрифінг є особливо важливим після вправ, які базуються на тій чи іншій формі виступу, включаючи рольові ігри та моделювання. Акторам, можливо, знадобиться час для того, щоб вийти з ролі, перш ніж вони продовжать обговорювати свої почуття і причини того, чому вони вирішили діяти саме так, а не інакше.

Рольові ігри

Рольова гра представляє собою коротку виставу за участі присутніх. Не дивлячись на те, що учасники спираються на власний життєвий досвід для обігравання ситуації, рольові ігри є, в основному, імпровізованими. Рольові ігри можуть поліпшити розуміння ситуації і змусити перейнятися ситуацією по відношенню до людей, які в ній зображуються. Вони дозволяють людям випробувати себе в складній ситуації, але в безпечній атмосфері.

Рольові ігри необхідно застосовувати з особливою обережністю. По-перше, важливо, щоб у людей був час все ж таки вийти з ролі. По-друге, кожен повинен поважати почуття інших людей і соціальну структуру групи. Наприклад, у рольовій грі про людей з інвалідністю необхідно взяти до уваги той факт, що деякі учасники можуть самі мати деякі вади (які можуть бути невидимі) або можуть мати родичів чи близьких, які є інвалідами. Вони не повинні відчувати біль, незахищеність чи наслідки маргінальної поведінки. Якщо це станеться, поставтеся до цього серйозно і, вибачившись, поясніть.

Крім того, обов'язково пам'ятайте про схильність до стереотипів. Рольові ігри виказують те, що учасники думають про інших людей через їх «здібність» до гри чи імітації. Це також робить такі вправи задоволенням! Корисно під час підведення підсумків запитати: «Ви гадаєте, що люди, ролі яких Ви грали, дійсно є такими?» З педагогічної точки зору важливо спонукати людей усвідомлювати необхідність постійно переглядати інформацію критично; запитайте в учасників, де вони отримали інформацію, яку вони використали для представлення свого герою.

Моделювання

Моделювання може розглядатися як розширені, структуровані рольові ігри (вони не передбачають такого самого ступенюь імпровізації), які переносять учасників до незнайомих ситуацій та ролей. Наприклад, у постановці «Доступ до лікарських засобів» (ст. 143) було визначено та спланово зал суду, а учасникам була надана докладна інформація про ролі, які вони повинні грати. Моделювання вимагає високого рівня емоційного залучення та інтелектуальних здібностей, особливо для тих гравців, які мають наводити аргументи з точки зору, з якою вони особисто не згодні.

Форум-театр

Форум-театр є інтерактивною формою театру, яка заохочує аудиторію до взаємодії та розгляду різних варіантів для вирішення проблеми або питання. Форум-театр (також відомий як Театр Боаля, «Театр пригнічених» або «Театр для розвитку») був створений на початку 1970-х Аугусто Боалем, який хотів довіряти своїй аудиторії.

Форум-театр є однією з форм рольової гри. Глядач бачить невелику п'єсу, в якій головний герой стикається з тиском або перешкодами, які він не в змозі подолати; предмет представлений таким чином, що співвідноситься із життям аудиторії. Після завершення вистави вона повторюється, а члени аудиторії можуть вийти на сцену і запропонувати альтернативні варіанти того, які дії головний герой міг би вчинити. Актори вивчають результати цих варіантів разом з аудиторією, створюючи свого роду театральні дебати, в яких повторюється та розділяється досвід і ідеї, даючи волю солідарності та почуттю довіри.

Форум-театр є дуже корисним інструментом для передачі принципів освіти в галузі прав людини, наприклад, коли досліджуються шляхи вирішення проблем або конфліктів. Це дозволяє людям вийти на сцену і дослідити різні можливості. Таким чином, подію можна використовувати для репетиції неминучої події або розкриття й аналізу альтернатив у будь-якій ситуації в минулому, сьогоденні чи майбутньому.

Аудіовізуальні методи

Використання зображень: фотографій, малюнків, карикатур, колажів

«Картина замінить тисячу слів». Візуальні образи є потужним інструментом як для передачі інформації, так і для стимулювання інтересу. Пам'ятайте також про те, що малюнок є важливим засобом самовираження і спілкування не лише для тих, для кого візуальний спосіб мислення більш прийнятний, а й для тих, хто не достатньо добре може виражатися в усній формі. Ідеї для вправ зі спільним використанням картинок і малюнків представлені в розділі 2 під загальним заголовком «Гра з картинками» (стор. 124).

Підказки для формування колекції зображень

Зображення є настільки універсальним інструментом, що фасилітаторам краще мати свою власну колекцію. Збирати зображення можна, наприклад, з газет, журналів, плакатів, туристичних брошур, листівок та вітальних листів.

Обріжте зображення, розмістіть його на картці та покрийте прозорою плівкою зверху (такі плівки продаються для обгортання книг), щоб забезпечити його тривале використання та зручність під час роботи з ним. Колекція буде більше схожа на набір, якщо всі картки будуть єдиного розміру. А4 є ідеальним форматом, але А5 є непоганою та практичною альтернативою.

Непоганою ідеєю буде супроводити зображення номером на зворотному боці і записати джерело, оригінальну назву або іншу корисну інформацію в іншому місці. Таким чином, люди матимуть лише те зображення, на яке треба реагувати, і не відволікатимуться на інші моменти.

При відбиранні зображень спробуйте зробити так, щоб вони представляли північ, південь, схід та захід, а також мали різну природну і соціальну атмосферу. При виборі фотокарток людей шукайте різноманітності і враховуйте стать, расу, здібності та наявність інвалідності, вік, національність та культуру. Також майте на увазі, що окремі зображення мають вплив через свій розмір та колір. Цей ефект може спотворити сприйняття людьми картини, тому зробіть так, щоб Ваша колекція була гармонійною та однорідною.

Не забудьте перевірити, чи існують авторські права на фотокартки і зображення, які Ви бажаєте використовувати.

Використання фільмів, відео- та радіопостановок

Фільми, відео- та радіопостановки є потужним інструментом для освіти в галузі прав людини, вони користуються популярністю серед молоді. Обговорення після перегляду фільму можуть стати чудовою відправною точкою для подальшої роботи. Обговорювати необхідно першу реакцію людей на фільм, наскільки «правдоподібним» він був, чи були персонажі зображені реалістично, або ж вони були направлені на зображення якоїсь конкретної політичної чи моральної точки зору, і не забувайти згадати про те, яких саме прав людини фільм торкався!

Не забудьте перевірити, чи існують авторські права або будь-які обмеження на публічну трансляцію відео, які Ви хочете використати. Показ фільму класу або групі молодих учнів вважається публічною трансляцією.

Фотографування, знімання фільмів та відео

Сьогодні технології відеокамер, цифрових камер і мобільних телефонів зробили знімання фільмів та відео більш доступним. Фотокартки та фільми, які знімає молодь, яскраво відображають їх точку зору та відношення, а також формують відмінний матеріал для наглядної демонстрації.

Відео-листи

Відео-листи є перевіреним способом для того, щоб зламати бар'єри та забобони. Вони дозволяють людям, які не мають іншої можливості зустрітися обличчям до обличчя, «поговорити» і обмінятися думками про те, як вони живуть і що для них важливо. Одним із прикладів є британський телевізійний проект, де одна жінка ромської національності і чоловік, який проживав поблизу зазначеного місця розміщення табору, відмовилися розмовляти один з одним. Проте посереднику вдалося переконати їх обмінятися серію відео-листів один з одним. Кожен почав з показу свого будинку і знайомства із своєю сім'єю. Поступово, у наступних листах, у процесі того, як вони розкривали один одному своє життя,

рівень упередженого відношення знизився і змінився на розуміння і співчуття. Кожен зрозумів, що у них було набагато більше спільного, ніж вони могли собі уявити і, нарешті, вони погодилися зустрітися особисто.

Засоби масової інформації: газети, журнали, радіо, телебачення та Інтернет

Засоби масової інформації є надійним джерелом чудового матеріалу для обговорення. Завжди цікавим є обговорення способу подачі новин чи інформації, а також аналізу упередженості і стереотипів. Подальше обговорення може включати в себе такі питання, як право власності на засоби масової інформації, політичні спотворення, цензура і свобода слова. Вправа «Перша шпальта», яку Ви можете знайти на на ст. 241, звертає особливу увагу на ці питання, і Ви знайдете ще більше ідей з додаткової інформації про засоби масової інформації на ст. 528. Не забудьте знову перевірити матеріали, які Ви хочете використовувати, на предмет авторських прав.

Кінцеві примітки

[1] Слова, які мають особливе значення, на думку редакторів

[2] Рекомендації Комітету Міністрів з питання виховання у дусі демократії та захисту прав людини (2010)7 Хартії Ради Європи з виховання в дусі демократичного громадянства і освіти в галузі прав людини /CM/Rec(2010)7 on the Council of Europe Charter on Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education

[3] http://www.amnesty.org/en/human-rights-education

[4] Бетті А. Рідон: «Виховання людської честі» — «Вчення про права та обов'язки», Видавництво Університету Пенсільванії, 1995 рік/ Betty A. Reardon: Educating for Human Dignity — Learning about rights and responsibilities, University of Pennsylvania Press, 1995

[5] www.fra.europa.eu (стартував 13 жовтня 2010 р.)

[6] Постанова Комітету Міністрів з молодіжної політики Ради Європи, ООН, План дій за Світовою програмою освіти в галузі прав людини — Перша фаза, Женева, 2006 рік/ Resolution of the Committee of Minister on the youth policy of the Council of Europe, CM/Res(2008)23б United Nations, Plan of Action of the World Programme for Human Rights Education — First phase, Geneva, 2006

[7] Дані Євростату за грудень 2009 року — прес-реліз «Eurostat» 16/2010 від 29 січня 2010 р.

[8] Див., наприклад, Бекмен Е. та Траффорд Б (2006 р.), «Демократичне управління в школах», Страсбург: Рада Європи/ Backman, E. & Trafford, B. (2006) Democratic governance of schools. Strasbourg: Council of Europe

[9] Керівні вказівки з глобальної освіти — Концепція та методологія глобальної освіти для педагогів та політичних діячів, Північно-південний центр Ради Європи, 2008 рік/ Global Education Guidelines — Concepts and Methodologies on Global Education for Educators and Policy Makers, North-South Centre of the Council of Europe, 2008.

[10] «A second All Different» — Кампанія «Рівноправність молоді Європи за різноманітність, права людини та громадянський обов'язок», розпочата у 2007-2008 рр. /All Equal European Youth campaign for Diversity, Human Rights and Participation was run in 2007-2008.

[11] Тренувальні набори «Основи підготовки» (Training Essentials) та «Організаційний менеджмент» (Organisational Management) забезпечують корисну базу про стилі вивчення та відношення тренерів та фасилітаторів./Тренувальний набір Training Essentials, Видавництво Ради Європи, 2002 р. Тренувальний набір Organisational Management, Видавництво Ради Європи, 2000 р. Матеріал доступний на веб-сайті: www.youth-partnership-eu.coe.int

[12] Голлоб Р., Крапф П., Олафсдоттір О. та Ведінгер В. (2010 р.) «Виховання в дусі демократії»: Базові матеріали з виховання в дусі демократичного громадянства та освіти в галузі прав людини. Страсбург: Рада Європи / Gollob, R., Krapf, P., Ólafsdóttir, Ó., and Weidinger, W. (2010) Educating for democracy: Background ma- terials on democratic citizenship and human rights education. Strasbourg: Council of Europe

[13] Бретт П, Момпон-Жилар П. та Салема М.Х. (2009 рік) Як вчителі можуть підтримати виховання в дусі демократичного громадянства та освіту в галузі прав людини: структура розвитку навичок. Страсбург: Рада Європи/ Brett, P., Mompoint-Gaillard, P. and Salema M.H. (2009) How all teachers can support citizenship and human rights education: a framework for the development of competences. Strasbourg: Council of Europe

Глава 2

Практичні вправи та методи, які використовуються в освіті в галузі прав людини

Перелік вправ

	Рівень	Діти	Громадянство та участь	Культура та спорт	Демократія	Інвалідність	Дискримінація та нетолерантність	Освіта	Навколишнє середовище	Гендер	Загальні права людини	Глобалізація	Здоров'я	Засоби інформації	Міграція	Мир та насильство	Бідність	Релігія та віра	Пам'ять	Війна та тероризм	Праця	Сторінка
З явища	2								✓						✓					✓		78
А які в нас альтернативи?	3	✓											✓			✓						81
«Бінго!»	1										✓											85
Боротьба за багатство та владу	3											✓	✓				✓					88
Борці за права	2		✓								✓			✓								92
Виборча кампанія	2		✓		✓						✓											98
Відповідь расизму	3			✓			✓									✓						101
Віруючі	3			✓			✓											✓				107
Всі рівні — всі різні	2						✓					✓		✓								112
Героїні та герої	2		✓				✓			✓												115
Голосувати чи не голосувати	4		✓		✓						✓											118
Гра з картинками	1										✓											124
Де ви стоїте?	2		✓								✓						✓					128
Домашні справи	3									✓			✓			✓						131
«Доста!»	4						✓												✓	✓		138
Доступ до лікарських засобів	4						✓					✓	✓									143
Електростанція	3		✓								✓					✓						150
Змініть свої окуляри	2					✓									✓		✓					153
Зробіть крок вперед	2						✓				✓						✓					157
Інсценування	2	✓	✓								✓											162
Історія Ашика	2	✓										✓									✓	165
Кидання каміння	2	✓														✓				✓		170
Коли настане завтра	2											✓		✓		✓						173
Мака-китобої	4			✓					✓			✓										178
Мечеть у Сліпвілі	2		✓				✓											✓				186
Мовний бар'єр	2						✓								✓					✓		192
Моє життя — не шоу	3							✓						✓		✓						196
Можна увійти?	3						✓								✓	✓						200
На сходинках	3		✓	✓	✓																	205
«Намалюй слово»	1										✓											209
Насильство у моєму житті	3												✓			✓				✓		211
Наше майбутнє	2	✓							✓				✓									214
Нехай кожен голос буде почутий	3	✓	✓					✓														218
Освіта для всіх?	2	✓	✓					✓														222
Павутина життя	2								✓			✓	✓									228
Пальці та долоні	4								✓						✓	✓						232
Переговори з профспілками	3		✓		✓																✓	236
Перша шпальта	3								✓			✓		✓								241
Планується оновлення	2							✓				✓						✓				246
Повість про два міста	4		✓						✓												✓	250
Поговоримо про секс!	4						✓			✓			✓									259
Права дітей	2	✓						✓			✓											263
Різна заробітна плата	2						✓			✓											✓	268
Робота та діти	2						✓			✓											✓	273
Сила квітів	2	✓									✓							✓				276
Спорт для всіх	2			✓		✓							✓									280
Теги для запам'ятовування	2			✓															✓	✓		285
Тероризм	2											✓				✓				✓		290
Увага, ми все бачимо!	3		✓						✓			✓										294
Узи співпраці	4		✓		✓						✓											299
Хвилиночку!	2			✓							✓	✓										303
Хронологія	3										✓							✓	✓			307
Хто я?	2						✓			✓								✓				311
Чахал проти Великобританії	4				✓											✓				✓		314
Шлях до країни рівності	2						✓	✓		✓												320
Шукайте можливості	2	✓				✓	✓															323
Я хочу працювати	3					✓	✓														✓	328
Як багато нам потрібно?	3							✓					✓							✓		334
Календар прав людини																						338
Вправи для початку	2																					345
Вправи для повторення	1																					350

Зведена таблиця з переліком тем, загальним оглядом та відповідними правами

Назва	Теми	Огляд	Відповідні права
З явища	• Міграція • Війна та тероризм • Навколишнє середовище	У цьому завданні застосовується дискусія та ранжування, щоб допомогти людям зрозуміти, на що схожа раптова втеча з дому.	Право на пошук притулку в інших країнах. Свобода віри та релігії. Свобода переконань та інформації.
А які у нас альтернативи?	• Мир та насильство • Діти • Здоров'я	Це рольова гра, що направлена на проблеми міжособового насильства та погроз.	Право на гідність. Право на захист від всіх форм фізичного чи психологічного насильства.
«Бінго!»	• Загальні права людини	Це просте опитування та варіант гри у «Бінго!», у якій люди діляться своїми знаннями та досвідом в галузі прав людини.	Будь-які права людини.
Боротьба за багатство та владу	• Бідність • Глобалізація • Здоров'я	Це завдання імітує боротьбу за багатство та владу; нерівність та несправедливість бідності.	Рівність у гідності та правах. Право на задовільний рівень життя. Право на здоров'я, продукти харчування та притулок.
Борці за права	• Загальні права людини • ЗМІ • Громадянство та участь	В цьому завданні використовуються інформаційні картки для стимулювання інтересу до борців за права людини.	Свобода переконань та самовираження. Право на рівність перед законом та право на справедливий судовий розгляд. Захист від тортур, жорстокого та принижуючого гідність поводження.
Виборча кампанія	• Демократія • Громадянство та участь • Загальні права людини	Це дискусійне завдання, націлене на права та обов'язки, пов'язані з демократією та демократичними перемовинами.	Право на участь у правлінні та вільних виборах. Свобода переконань та самовираження. Свобода мислення.
Відповідь расизму	• Дискримінація та нетолерантність • Культура та спорт • Мир та насильство	У цьому завданні учасники у рольовій грі розігрують критичний випадок для розгляду проблем расизму та упередженого ставлення, зокрема проти Румунії, та шукають шляхи подолання расизму у школі чи інших навчальних організаціях.	Рівність у гідності та правах. Свобода від дискримінації. Свобода мислення, совісті та релігії.
Віруючі	• Релігія та віра • Культура та спорт • Дискримінація та нетолерантність	Учасники порівнюють та протиставляють свої різні вірування.	Свобода віри та релігії. Свобода переконань та інформації. Свобода від дискримінації.
Всі рівні — всі різні	• Дискримінація та нетолерантність • Глобалізація • ЗМІ	Це короткий тест, досить провокативний щоб бути цікавим самий по собі, який також є основою для ефективного групового обговорення сприйняття та стереотипів.	Рівність у гідності. Право на права та свободи без якихось розмежувань. Право на громадянство.
Героїні та герої	• Гендер • Дискримінація та нетолерантність • Громадянство та участь	В це завдання включена індивідуальна робота, робота в малих групах та робота всієї групи, мозковий штурм та обговорення героїнь та героїв як символів соціалізації та культури, а також обговорення того, як гендерні стереотипи вкоріняються у нашій історичній культурі та повсякденному житті.	Право на рівність. Захист від дискримінації. Свобода переконань та самовираження.
Голосувати чи не голосувати	• Демократія • Громадянство та участь • Загальні права людини	Це завдання включає дослідження людей у суспільстві для вивчення питань щодо голосування на виборах та громадянської участі.	Право на прийняття участі у правлінні та вільних виборах. Свобода мислення та самовираження. Право на мирні збори та створення асоціацій.
Гра з картинками	• Загальні права людини	У цьому завданні люди знаходять картинки, які відображають Статті Загальної декларації прав людини.	Всі
Де ви стоїте?	• Загальні права людини • Громадянство та участь • Бідність	У цьому дискусійному завданні люди буквально відстоюють свої погляди щодо громадянських, політичних, соціальних та економічних прав.	Всі.

Назва	Теми	Огляд	Відповідні права
Домашні справи	• Гендер • Мир та насильство • Здоров'я	Учасники обговорюють конкретні випадки для того, щоб проаналізувати причини виникнення та шляхи уникнення різних типів домашнього насильства.	Право на життя, свободу та особисту безпеку. Захист від тортур та приниження. Право на рівність перед законом..
«Доста!»	• Пам'ять • Війна та тероризм • Дискримінація та нетолерантність	У цьому завданні учасники планують та створюють проект дій для підвищення рівня обізнаності про жертв Голокосту у Румунії.	Право на відсутність дискримінації. Право на життя. Культурні права.
Доступ до лікарських засобів	• Здоров'я • Глобалізація • Дискримінація та нетолерантність	Це завдання — імітація на основі випробування 2001 «ліків від СНІДУ» у Південній Африці. Завдання фокусується на аспектах ВІЛ/СНІДу, доступу до медичних препаратів та суперечливих вимог щодо прав.	Права на життя та гідність. Право на захист моральних та матеріальних інтересів, отриманих на основі розвитку науки. Право на здоров'я.
Електростанція	• Мир та насильство • Громадянство та участь • Загальні права людини	Учасники згадують випадки насильства, які зустрічаються в їхньому повсякденному житті, а потім шукають креативні шляхи їхнього усунення та рішення цих проблем.	Право на життя, свободу та особисту безпеку. Захист від дискримінації. Свобода від втручання у приватне життя, сім'ю, дім та кореспонденцію.
Змініть свої окуляри	• Бідність • Інвалідність та стигматизация у зв'язку з інвалідністю • Міграція	Це дуже просте завдання на вулиці, яке може використовуватися у якості інформаційної навчальної діяльності. Учасники виходять на вулицю та досліджують місцевість з точки зору іншої особи.	Всі.
Зробіть крок вперед	• Дискримінація та нетолерантність • Бідність • Загальні права людини	Всі ми рівні, але деякі більш рівні, ніж інші. Учасники грають ролі та просуваються вперед, в залежності від своїх шансів та можливостей у житті.	Право на рівність у гідності та правах. Право на освіту. Право на відповідний рівень життя для забезпечення хорошого здоров'я та існування.
Інсценування	• Загальні права людини • Діти • Громадянство та участь	За допомогою цього артистичного завдання учасники представляють своє бачення концепції прав людини.	Всі права людини.
Історія Ашика	• Діти • Праця • Глобалізація	Це дискусійне завдання. Початковою точкою є аналіз проблеми дитячої некваліфікованої робочої сили. Учасники переходять до дослідження аспектів дитячої праці; причин та шляхів припинення цього.	Захист від економічної експлуатації. Право на освіту. Право на відпочинок та дозвілля.
Кидання каміння	• Війна та тероризм • Мир та насильство • Діти	У цьому завданні застосовується рольова гра, спрямована на розглядання причин того, чому люди беруть участь у насильницьких діях.	Право на життя, свободу та особисту безпеку. Право на визнання правосуб'єктності. Право на рівноцінний захист законодавства.
Коли настане завтра	• Мир та насильство • Глобалізація • ЗМІ	У цьому завданні використовуються інформаційні листи та обговорення для дослідження питань про захист суспільства від криміналу, прав людини у кримінальній сфері та смертної кари.	Право на життя. Захист від тортур, жорстокого та принижуючого гідність поводження. Право на рівність у повазі.
Мака-китобої	• Культура та спорт • Навколишнє середовище • Глобалізація	У цьому завданні задіяна робота невеликої групи, рольова гра, обговорення та досягнення згоди щодо питань постійного використання морських ресурсів та прав корінного населення на вільне визначення свого економічного, соціального та культурного розвитку	Право приймати участь у культурному житті громади. Право на продукти харчування та доступ до природних ресурсів. Право на життя, свободу та особисту безпеку.
Мечеть у Сліпвілі	• Релігія та віра • Дискримінація та нетолерантність • Громадянство та участь	Ця завдання досліджує спір щодо будівництва нової мечеті у традиційній християнській зоні шляхом скликання зборів міської ради.	Свобода від дискримінації. Свобода віри та релігії. Свобода переконань та інформації.
Мовний бар'єр	• Міграція • Війна та тероризм • Дискримінація та нетолерантність	Це імітація труднощів, з якими зустрічаються біженці під час запиту на надання притулку. Підняті питання включають невіру у свої сили та емоційні фактори, з якими мають зустрітись біженці, долаючи мовний бар'єр та дискримінацію під час процедури подання заявки.	Право на пошук та використання притулку. Право на захист від дискримінації на основі расової приналежності чи країни походження. Право на статус невинного до доказу вини.

Назва	Теми	Огляд	Відповідні права
Моє життя — не шоу	• ЗМІ • Мир та насильство • Освіта	Це завдання націлене на розвиток інформування людей про зловживання інформаційно-комунікаційними технологіями (ІСТ) загалом, та кібермобінгом зокрема.	Право на свободу мислення, погляди та самовираження. Свобода від втручання у приватне життя, сім'ю, дім та кореспонденцію. Захист від нелюдського чи принизливого поводження.
Можна увійти?	• Міграція • Дискримінація та нетолерантність • Мир та насильство	Це рольова гра про групу біженців, які намагаються втекти до іншої країни. Вона сфокусована на тяжкому становищі біженців та соціальних і економічних аргументах щодо надання притулку чи відмові у ньому.	Право на пошук притулку у інших країнах. Право на невисилання. Свобода від дискримінації.
На сходинках	• Громадянство та участь • Демократія • Культура та спорт	Це завдання включає рольову гру та обговорення. Учасники роздумують над значенням участі молодих людей та обговорюють шляхи підвищення їхньої участі у місцевому суспільстві.	Право на участь у правлінні та вільних виборах. Право на участь у культурному житті. Свобода переконань та інформації.
«Намалюй слово»	• Загальні права людини	Це командна гра, в якій люди мають креативно зобразити світ з точки зору прав людини.	Свобода переконань та самовираження. Свобода мислення. Рівність у гідності та правах.
Насильство у моєму житті	• Мир та насильство • Війна та тероризм • Здоров'я	Це завдання, у якому люди використовують свої знання про міжособове насильство.	Право на життя, свободу та особисту безпеку. Свобода мислення, совісті та релігії. Захист від тортур, жорстокого та принижуючого гідність поводження.
Наше майбутнє	• Діти • Навколишнє середовище • Здоров'я	У цьому завданні учасники роздумують та обговорюють свої надії та занепокоєння щодо майбутнього їхнього покоління. До розглянутих питань відносять проблеми навколишнього середовища, які впливають на майбутні покоління, місцевий розвиток та потреби людей.	Право на власний погляд та доступ до інформації. Право на те, щоб бути вислуханим стосовно всіх питань, пов'язаних інтересами дитини. Право на високий рівень життя.
Нехай кожен голос буде почутий	• Освіта • Громадянство та участь • Діти	Це дискусійне завдання у невеликих групах та в повній групі, в якому обговорюється, що таке освіта та як вона задовольняє чи не задовольняє потреби людей. Також обговорюється участь у процесах прийняття рішень.	Право на освіту, включаючи право на освіту в галузі прав людини. Свобода переконань та самовираження. Право на прийняття участі у правленні країною.
Освіта для всіх?	• Освіта • Діти • Громадянство та участь	У цьому завданні учасники мають розмістити та зіставити пари карток таким чином, як, на їхню думку, виглядає ситуація з нерівністю у забезпеченні освіти у світі та як добитися можливості «освіти для всіх».	Право на освіту. Право на повний фізичний, розумовий, духовний, моральний та соціальний розвиток. Право на рівність.
Павутина життя	• Навколишнє середовище • Глобалізація • Здоров'я	У цьому завданні, учасники відтворюють зв'язок у світовому харчовому ланцюзі. Вони досліджують незалежність живих та неживих предметів та вплив всієї людської діяльності на навколишнє середовище.	Право на життя, свободу та особисту безпеку. Право на вільне користування природними багатствами та ресурсами. Свобода віри та релігії.
«Пальці та долоні»	• Навколишнє середовище • Мир та насильство • Міграція	Це імітація змагань для виявлення недосвідченої молодої групи. Вони будуть чесні чи будуть обманювати?	Право на рівність перед законом. Право на життя та виживання. Право на міжнародний порядок, у якому права та свободи можуть бути реалізовані повністю.
Переговори з профспілками	• Робота • Демократія • Громадянство та участь	Це імітація зустрічі між роботодавцем та робітниками разом з представниками їхньої профспілки для обговорення заробітної платні та умов роботи.	Право на роботу. Право на справедливі умови роботи. Право на формування та приєднання до профспілок. Право на проведення страйків.
Перша шпальта	• ЗМІ • Глобалізація • Навколишнє середовище	Це імітація створення групи журналістів, які працюють над підготовкою першої полоси для передання до друку.	Право на свободу мислення та самовираження. Захист від порушення приватності, вторгнення у сім'ю, дім та кореспонденцію. Право на участь у культурному житті товариства.

Назва	Теми	Огляд	Відповідні права
Планується оновлення	• Релігія та віра • Глобалізація • Освіта	У цьому завданні люди обговорюють, як розвиваються вірування, як вони посилюються та як і чому вони змінюються з часом.	Свобода мислення, совісті та релігії. Свобода переконань та самовираження. Право на вільну участь у культурному житті суспільства.
Повість про два міста	• Громадянство та участь • Навколишнє середовище • Робота	Це настільна гра, у якій гравці голосують за тип міста, в якому вони бажають жити та блага, які вони бажають мати. Розглянуті питання включають соціальну солідарність, стягування податків та цінність місцевої демократії.	Право на соціальний захист. Право на власне майно. Право на задовільний рівень життя.
Поговоримо про секс!	• Гендер • Дискримінація та нетолерантність • Здоров'я	У цьому завданні використовується техніка «у всіх на очах» для дослідження сексуальних вподобань, включаючи гомофобію.	Право на рівність. Захист від дискримінації. Свобода самовираження та асоціацій.
Права дитини	• Діти • Загальні права людини • Освіта	В цьому завданні застосовується ранжування для поглиблення знання та обговорення Конвенції про права дитини.	Права дитини (всі). Право вільно виражати свою думку щодо всіх важливих для відповідної особи питань. Право на захист від економічної експлуатації. Право на відпочинок, дозвілля та прихильність до власної культури.
Різна заробітна плата	• Праця • Гендер • Дискримінація та нетолерантність	Це імітація, яка зіштовхує людей з реаліями трудового ринку. Вона сфокусована на проблемах різної заробітної платні за виконання однакової роботи, дискримінації на робочому місці та політиці низької оплати праці молодим робітникам.	Право на отримання бажаної роботи та приєднання до профсоюзів. Право на чесну заробітну платню та рівну оплату за рівний об'єм роботи. Право на захист від дискримінації на основі віку та статевої приналежності.
Робота та діти	• Праця • Гендер • Дискримінація та нетолерантність	Це рольова гра, в якій розглядаються питання репродуктивних прав та дискримінації жінок на робочому місці.	Право на бажану роботу та приєднання до профспілок. Право на одруження та створення сім'ї. Захист від дискримінації.
Сила квітів	• Загальні права людини • Релігія та вірування • Діти	Це креативне завдання, яке веде до обговорення прав людини в цілому: що вони собою представляють, чому вони існують та як ми маємо їх захищати.	Всі.
Спорт для всіх	• Інвалідність • Культура та спорт • Здоров'я	Це енергійне завдання. Учасники використовують свою уяву та креативність для розроблення нових ігор.	Право на використання фізичного та розумового здоров'я. Рівність у повазі та правах. Право на відпочинок та дозвілля.
Теги для запам'ятовування	• Пам'ять • Війна та тероризм • Культура та спорт	Учасники колективно створюють «хмаринку тегів», щоб виразити свої думки та почуття, які в них викликають меморіали, що нагадують про міждержавні війни.	Право на життя, свободу та особисту свободу. Право на участь у культурному житті. Свобода мислення та свідомості.
Тероризм	• Війна та тероризм • Мир та насильство • Глобалізація	Застосування аналізу проблем, учасники обговорюють, що визначає терористичний акт, та формулюють визначення тероризму.	Право на життя, свободу та особисту безпеку. Захист від тортур, жорстокого та принижуючого гідність поводження. Право на мир.
Увага, ми все бачимо!	• Глобалізація • Навколишнє середовище • Громадянство та участь	У цьому завданні учасники дізнаються про соціальні, економічні та навколишні витрати на виробництво бавовняної футболки. Потім вони переходять до планування та покращення дій, спрямованих проти порушення прав людини.	Право на отримання бажаної роботи та приєднання до профсоюзів. Право на належний рівень життя. Право на безпеку та здорове навколишнє середовище.
Узи співпраці	• Громадянство та участь • Демократія • Загальні права людини	Це завдання включає перемовини щодо прав та обов'язків громадян, уряду, недержавних організацій та ЗМІ у демократичному суспільстві.	Право на участь у правлінні та у вільних виборах. Свобода інформації та самовираження. Кожен має обов'язки перед суспільством.
Хвилиночку!	• Культура та спорт • Глобалізація • Загальні права людини	У цьому завданні люди мають бути швидкими та винахідливими у розмові про взаємовідносини між спортом та правами людини, що відбувається протягом однієї хвилини.	Всі.

Назва	Теми	Огляд	Відповідні права
Хронологія	• Загальні права людини • Запам'ятовування • Релігія та віра	Учасники складають колективний план подій, які відмічають розвиток концепції прав з 2000 р. до н. е. до нашого часу, та розмірковують щодо майбутнього.	Право на освіту, включаючи право на освіту в галузі прав людини. Право на життя, свободу та особистий захист. Свобода релігії та віри.
Хто я?	• Гендер • Дискримінація та нетолерантність • Релігія та віра	У цьому завданні задіяні дискусійні групи, мозковий штурм, зображення та групове обговорення для дослідження питань індивідуальність.	Рівність у гідності та правах. Захист від дискримінації. Право на життя, свободу та особисту безпеку.
Чахал проти Великобританії	• Війна та тероризм • Мир та насильство • Демократія	Імітація (міні-випробування), що розглядає реальні випадки, які постали перед Європейським судом з прав людини.	Свобода від тортур. Право на пошук притулку. Право на справедливе відкрите слухання.
Шлях до країни рівності	• Гендер • Дискримінація та нетолерантність • Освіта	Це завдання включає роботу у невеликій групі, уявлення та обрис для дослідження питань гендерної рівності та дискримінації жінок.	Свобода від дискримінації на основі статевої приналежності та гендеру. Право на одруження та створення сім'ї. Право на рівність перед законом.
Шукайте можливості	• Інвалідність • Дискримінація та нетолерантність • Діти	Практичне завдання для пробудження співчуття до людей з інвалідністю. Розглянуті питання включають перепони, з якими зустрічаються люди з інвалідністю під час спілкування з суспільством, та сприйняття прав людей з інвалідністю як основних прав людини.	Право на захист від дискримінації. Рівність у повазі та правах. Право на соціальне забезпечення.
Я хочу працювати	• Інвалідність • Праця • Дискримінація та нетолерантність	В цьому завданні застосовується рольова гра для дослідження питань права на працевлаштування людей з інвалідністю.	Право на роботу. Право на захист від дискримінації. Право на належний рівень життя.
Як багато нам потрібно?	• Війна та тероризм • Здоров'я • Освіта	В цьому завданні проводиться обговорення та прийняття рішень. Робота у невеликих групах, учасники вирішують, як би вони перерозподілили світовий воєнний бюджет до фонду восьми Цілей розвитку тисячоліття.	Право на життя, свободу та особистий захист. Право на розвиток. Право на належний рівень життя. Права на здоров'я та освіту.
Календар прав людини	• Всі	Перелік днів, у які люди у всьому світі вшановують права людини; вшановуються борці за права, згадуються порушення прав людини та вшановуються сподівання. Ключові дати були зібрані з офіційного міжнародного календаря Об'єднаних націй, світових днів, визнаних недержавними організаціями та річниць історичних подій.	Всі.
Вправи для початку	• Підтримка будь-кого, за допомогою будь-якого іншого завдання *КОМПАС*.	Вправи, які тут описуються, не лише допомагають створити позитивну атмосферу в групі, а й представляють ідеї щодо прав людини у веселій формі.	Всі.
Вправи для повторення	• Підтримка будь-кого, за допомогою будь-якого іншого завдання *КОМПАС*.	Повторення є важливою частиною експериментального циклу навчання, що створює основу підходу, який застосовується у цьому посібнику з освіти в галузі прав людини. Наступні завдання є простим та веселим способом допомогти людям навчитися, використовуючи свій власний досвід. Вони можуть використовуватися після проходження одного завдання *КОМПАСу*, але не повинні замінювати детальний розгляд та оцінку.	Право на освіту в галузі прав людини. Право на освіту. Право на участь.

Міграція

Війна та тероризм

Навколишнє середовище

Рівень 2

Будь-яка

30 хвилин

3 явища

Жити — означає вибирати.

Але щоб зробити правильний вибір, потрібно чітко усвідомлювати, хто ти та що ти відстоюєш, куди тобі потрібно та навіщо.

Кофі Аннан

Теми
- Міграція
- Війна та тероризм
- Навколишнє середовище

Рівень складності **2 рівень**

Чисельність групи Будь-яка (малі групи: 5–6 чол.)

Час виконання 30 хвилин

Опис У даній вправі проводяться дискусії та визначається діамантова послідовність, щоб дати людям зрозуміти, як це покидати свої домівки.

Відповідні права
- Право пошуку політичного притулку в інших країнах
- Свобода віросповідання
- Свобода думки та інформації

Цілі
- Розвиток розуміння того, як це покидати свої домівки
- Практика прийняття рішень та навичок досягнення згоди
- Сприяння співчуттю та солідарності до біженців

Матеріали
- Стікери або малі квадратні картки (приблизно 8 см x 8 см), в кількості 3 шт. на учасника
- Олівці або ручки, по одному на кожного

Інструкції

1. Уявіть тему міграції, колективно обговоріть причини виїзду людей на прожи-вання в інші країни.
2. Поясніть, що під час проведення заняття учасники будуть змушені уявити, що їм прийшлося покинути свої домівки. Колективно визначте основні чинники, що спонукають людей до втечі, наприклад війна, стихійне лихо, переслідування або тероризм. Потім запропонуйте групі здогадатись, скільки переселенців є у світі.
3. Тепер попросіть їх розподілитись на малі групи, роздайте папірці та олівці.
4. Запропонуйте кожному уявити, що йому необхідно раптом покинути свою домівку, у зв'язку з певною причиною, і він має право взяти з собою лише три речі. Які три речі вони візьмуть? Треба написати по одній з цих речей на трьох картках паперу.
5. Потім попросіть кожного, по черзі, представити свій вибір і пояснити причини свого рішення.
6. Тепер запропонуйте учасникам працювати разом, щоб обговорити різні варіанти та причини, спробувати прийти до консенсусу, і розставити пріоритети елементів з використанням методу діамантової послідовності (див. стор. 65).
7. Нарешті дайте їм можливість пройтись навколо та подивитись результати роботи кожної групи.

Дебрифінг та оцінка

Розпочніть з аналізу того, в якій послідовності розставила елементи кожна група, потім обговоріть з ними їхні враження, та яке значення мають права людини.

- Чи були якісь незвичні речі, які люди хотіли б взяти з собою?

- Чи було легко визначити послідовність предметів? Якого роду розбіжності виникали між групами?
- Наскільки схожа чи відмінна була послідовність кожної групи?
- Наскільки практичні були учасники? Здебільшого вони думали про їх фізичне виживання, чи вони думали також про свої емоційні чи духовні потреби?
- Наскільки складно було б, якщо вам дійсно довелось бігти?
- За чим би люди найбільше сумували в такій ситуації?
- Чи знають вони когось, хто покинув свої домівки?
- Чи був цей спосіб реалістичний? Чи завжди люди мають можливість вибрати те, що вони хочуть взяти з собою?
- А як на рахунок дітей та молоді? Чи їхні певні потреби враховуються батьками під час збирання речей?
- Що ми можемо зробити, щоб звернули увагу на потреби біженців у нашому суспільстві (або у всьому світі)?
- Які з прав людини особливо захищають біженців?

Поради фасилітатору

Під час проведення даної вправи, спробуйте змусити учасників поміркувати про міграцію загалом. Причини виїзду людей можуть бути наступні: з метою навчання чи роботи, чи тому що це їх спосіб життя, у зв'язку з повінню, землетрусом або засухою, війною чи переслідуванням. Завершаючи колективну дискусію, підсумуйте наведені учасниками причини щодо виїзду людей на проживання в інші країни, відповідно до фактора «поштовху» (війна чи переслідування на батьківщині) чи «привабливості» (кращі можливості роботи чи навчання).

На 4 етапі вам потрібно буде скласти сценарій таким чином, щоб учасники працювали за однією схемою. Оберіть для групи найбільш притаманну або цікаву ситуацію. «Війна» може бути стимулююча, якщо ніхто не мав такого досвіду, але сценарій з терористичними актами здається більш реалістичним. Спробуйте створити такий сценарій, який міг би бути представлений як можливість. Вибравши у якості причини «повінь», можна припустити, що ваше місто розташоване у долині та рівень води в ріці стрімко піднімається, раптова повінь загрожує знищити мости та затопити все навколо. З іншого боку, якщо ви проживаєте у гірській місцевості, є ризики сильних дощів, які можуть спричинити зсув, що завалить місто. Можливо, вам прийдеться пояснити людям необхідність уявити втечу з власних домівок, без можливості повернення назад, в далеку дорогу на довгий час, а може й назавжди.

Від особистого розвитку учасника залежатимуть вибрані ним речі та те наскільки вони є практичні. Що люди візьмуть залежатиме також від багатьох причин, таких як погода, пора року та причина самої втечі. Наприклад, під час повені, якщо вони не вміють плавати, їм прийдеться взяти щось, що можна застосувати у якості плота. Важливо зазначити, що коли мова йде про власне рішення і вибір, не існує вірної чи невірної відповіді, хоча і можуть бути деякі рішення, які є розсудливішими та більш практичними.

Біженці з притулку в Данії, які втекли від війни та переслідувань, всі зазначили, що першочергово брали гроші. Паспорт або документи були важливі, «але якщо необхідно, ви можете завжди купити фальшиві документи», відповіли вони. Така ж сама ситуація і з теплим одягом чи їжею, Біблія була основною підтримкою їхніх духовних потреб.

Пропонуємо використовувати принцип діамантової послідовності та стікери, по-перше, тому що зробити абсолютно правильний вибір складно та неприродньо, по-друге, цей метод є вірним і листки (та думки) можуть бути легко перетворені в тривалі дискусії.

Ключова дата

18 грудня
Міжнародний день мігрантів

За даними УВКБ ООН, на кінець 2010 р. було:
— 10,55 млн біженців
— 14,7 млн внутрішньо переміщених осіб і 3,5 млн осіб без громадянства.

Примітка:

Визначення і пояснення про відмінності між термінами «біженці», «ВПО», «особи, які шукають притулку» і «трудящі-мігранти» в довідковій інформації про міграцію в Главі 5.

Варіації

Цей метод може бути використаний у дослідженні ставлення людей щодо особливостей усіх тем. Таких як,

- Діти: які є 3 найбільш важливі ознаки щасливого дитинства?
- Громадянський обов'язок: які 3 найважливіші властивості повинна мати людина, щоб жити в міжнаціональному суспільстві?
- Культура та спорт: які 3 ознаки вашої культури мають найбільше значення для вас?
- Демократія: які 3 найвагоміші речі потрібні країні для доброго функціонування демократії?
- Інвалідність та стигматизація у зв'язку з інвалідністю: пересування є проблемою багатьох людей з інвалідністю. Які можуть бути 3 найефективніші вдосконалення у нашому місті, наприклад, для людей з вадами зору?
- Дискримінація та нетолерантність: ви довгий час подорожуєте поїздом у вагоні з іноземцями. Оберіть 3 національності, з якими б ви хотіли подорожувати. (Ви можете продовжити тривалість заняття, додаючи ще 3 найменш привабливі національності).
- Освіта: які 3 найпоширеніші мови необхідно викладати дітям у всьому світі, щоб сприяти розвитку спілкування та взаєморозуміння?
- Навколишнє середовище: які 3 зникаючі види мають бути об'єктом наступної кампанії Світового Фонду Дикої Природи?
- Гендер: назвіть 3 основні причини, чому гендерна дискримінація і досі існує?
- Глобалізація: які 3 із завдань розвитку тисячоліття найбільш важливі для вас?
- Здоров'я: тютюн, кокаїн, алкоголь, гашиш, ефедрин, Віагра? Інформацію про які 3 види наркотиків необхідно надати молодому поколінню у вашій країні?
- Засоби масової інформації: які 3 інновації в засобах масової інформації за останні 10 років найбільшою мірою сприяли розвитку прав людини?
- Міграція: якщо б вам довелося покидати свою країну, які 3 країни ви вибрали б для проживання?
- Мир та насильство: які 3 найсерйозніші загрози існують для миру у всьому світі?
- Бідність: які 3 кроки/дії були б найбільш успішним з викорінення злиднів?
- Релігія та віра: які 3 найбільш ефективні речі можна зробити для боротьби з поширення фундаменталізму?
- Пам'ять: подумайте про монумент на честь національної або історичної події у вашому місці. Запропонуйте 3 способи публічного визнання події таким чином, щоб вона була задокументована та вивчена без перекручування або спотворення.
- Війна та тероризм: на даний час існує міжнародна угода про заборону протипіхотних мін; які 3 види зброї необхідно заборонити наступними?
- Праця: які 3 порушення права на гідну працю стосуються вас найбільше?

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Якщо група хотіла б дізнатись, як це покидати свою домівку та шукати притулок, вони могли б виконати вправу «Можна увійти?» на стор. 200 або «Мовний бар'єр» на стор. 192.

Роздуми про минулі події викликають всілякі спогади; якщо група бажала б поміркувати, як монументи на честь загиблих у військових діях викликають спогади, в такому випадку вони могли б зробити вправу на «Теги для запам'ятовування» на стор. 285.

Ідеї для вправ

Запитайте в сім'ї, друзів чи колег, які три речі вони взяли б з собою, та розпочніть дискусію з прав людини та прав біженців.

Знайдіть місцеву організацію, яка працює з біженцями чи шукачами притулку, та з'ясуйте, як ви можете підтримати їх діяльність.

А які в нас альтернативи?

Я дійсно бажав, щоб міг поговорити про це з кимось.

Рівень складності Рівень 3

Чисельність групи 9–24 (3 підгрупи)

Час виконання: 90 хвилин

Теми
- Мир та насильство
- Діти
- Здоров'я

Опис Це рольова гра, що направлена на проблеми міжособистісного насильства та погроз.

Відповідні права
- Право на гідність
- Право на захист від всіх форм фізичного і морального насильства

Цілі
- Розвивати знання і розуміння причин і наслідків залякування
- Розвивати уміння протистояти проблемам
- Викликати співчуття до жертв залякування

Матеріали
- Копії сцен для рольової гри (одну на групу)
- Одна копія аркуша «з дійсними історіями»
- Простір для виконання рольових ігор

Інструкції

1. Представити завдання. Поясніть, що вони збираються працювати в маленьких групах для виконання коротеньких рольових ігор на теми залякування.
2. Проведіть стисле заняття по вилученню думок стосовно «Що таке залякування?», щоб забезпечити цілковиту погодженість щодо поняття залякування, знання його різних форм, і, що таке може статися в кожній школі, коледжі, клубі, організації або на робочому місті.
3. Поділіть учасників на три підгрупи і доручіть кожній одну із сценок. Дайте їм 15 хвилин на репетицію і підготовку рольових ігор.
4. Якщо готові, запросіть кожну групу, по черзі, представити свою сценку.
5. Не залишайте жодних коментарів, поки всі групи не представлять свої сценки і не зберуться на засідання для обговорення.

Дебрифінг та оцінка

Почніть з огляду рольових ігор:

- Звідки групи брали матеріал для своїх сценок? Чи це були історії та фільми про залякування, чи свій власний досвід?
- Чи були сценки реалістичними?
- В ситуації 1, що було сказано людьми конструктивного, що допомагало і що перешкоджало ситуації?
- По відношенню до сценки 2, чи легко щиро розмовляти з другом, який теж залякує. Загалом, які прийоми схильні впливати позитивно, а яка тактика мала б негативний наслідок?
- По відношенню до сценки 3, чи легко розмовляти щиро з другом, якого залякують? Який найкращий спосіб знайти рішення, сприйнятливе для всіх?

Тепер запросіть трьох добровільних учасників для прочитання трьох «дійсних історій». Нехай прокоментують випадки взагалі, а потім продовжать говорити про випадки залякування, як їм можна завадити, і про порушені права.

- На вашу думку, як це бути залякуваним?
- Чи залякувана особа несе за це відповідальність?
- Чому вони залякують? Наприклад, ображаючи інших, чи не намагаються вони довести щось?
- Чи залякування є різновидом насильства?
- Чи залякування свідчить про силу?
- Чи залякування неминуче?
- Якщо ваш друг піддається залякуванню, чи маєте ви повідомити про це владу, навіть якщо цей друг повідомив про свою проблему конфіденційно?
- Які існують найбільш поширені упередження стосовно залякуваних людей?
- Хто несе відповідальність за попередження проблеми?
- Щоб ви зробили, якщо б вас залякували?
- Як покарати людей, що залякують? Як їх перевиховати? Чи слід їх карати?
- Які права людини нехтуються в різних випадках цих історій?

Поради фасилітатору

Залякування може бути пряме і непряме. Пряме залякування означає поведінку таку, як лайка, подразнення, штовхання або тяганина, побиття або напад, віднімання сумки або інших речей і розкидування їх навколо, примушення віддати гроші або інші речі, і напад або погрози на підставі релігії, кольору, вади або звички. Непряме залякування — це поведінка така, як поширення пліток з наміром зробити жертву соціально ізольованою. Така поведінка здебільшого викликана однією чи декількома людьми проти певної жертви або жертв. Як у випадку прямого залякування, так і непрямого, головний чинник це фізична і психологічна погроза, яка систематично має місце впродовж певного часу і створює тривалу схему занепокоєння і образи.

Якщо ви працюєте з розширеною групою або в клубі, коледжі або на робочому місті, можливо ви захочете пристосувати сцени до вашої особливої ситуації. Дізнайтеся про молодь в вашій групі і будь — який особистий досвід залякування. Розбийтеся на групи і поділіться цими ситуаціями.

Варіації

Замість рольових ігор, три групи можуть проаналізувати кожну сцену і пояснити, як вони вирішать проблему.

Ви можете зосередитися на одній із сценок і надати кожній групі для роботи один і той же сценарій. Тому кожна група презентує свою власну версію історії зі своїми різними можливими рішеннями і альтернативами. Перевага полягає в тому, що ви маєте більше заглибитись в ці питання і знайти більше рішень.

Якщо ви не встигаєте або не маєте місця для рольової гри, ви можете скористатися дійсними історіями в якості випадків для обговорення в малих групах. Запросіть людей поміркувати над ситуаціями і запропонувати можливі конкретні рішення і альтернативи, і обговорити, щоб вони зробили якщо б їх залякували?

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Дізнайтеся про існування місцевих програм, що тренують вихователів-однолітків (молодих добровольців) у вирішуванні конфліктів. Запросіть їх виступити перед групою і обговорити налагодження служби по подоланню конфліктів однолітками в вашій школі, коледжі або клубі.

Якщо ви зацікавлені в прикладах гарної практики в освіті однолітками, тоді зверніться до «Миротворчий проект в Офенбах, Німеччина, приклад вирішення конфліктів однолітками в школах», розділ 5.1 в Доміно.

Якщо ви хочете звернутись до кіберзалякування, тоді продивіться завдання «Моє життя — не шоу» на стор. 196. За бажанням група може запровадити політику проти залякування в своїй школі або організації. Метод, описаний в завданні «У відповідь на расизм» на стор. 101 щодо впровадження анти-расистської політики також стосується розвитку політики проти залякування.

В «Історіях, розказаних молоддю» розділ 4 з Доміно, можете прочитати історію Гейборо про те, як його залякували у школі із-за того, що він був єврей. Скористайтеся їм для обговорення антисемітизму і при відповіді на запитання; «А щоб ви зробили в такому випадку?»

Ідеї для вправ

Знайдіть групу або спілку, яка працює над проблемою залякування в вашій країні і пропонує підтримку.

Якщо у вас напрочуд творча група, запропонуйте їм написати свій власний сценарій і виступити з ним перед іншими.

Члени групи можуть також організувати і провести дебати стосовно залякування в своїй школі або громаді.

Разом з іншими друзями створіть групу підтримки в своїй школі або громаді для допомоги залякуваній молоді.

Додаткова інформація

Шантажисти іноді не розуміють, яке лихо завдають людині. Можливо, вони думають, що просто дражнять когось або дурнувато глузують, щоб просто посміятися! Можливо це так і починалося, але через пару днів або тижнів це починає засмучувати людину, над якою глузували. Іноді шантажисти гадають, що чіпляючи інших, вони завдяки цьому стають крутими. Вони можуть просто ревнувати когось або заздрити чиїсь зовнішності. Можливо вони звикли до безмежної уваги і коли хтось стає замість них центром уваги — це не до вподоби їм, отже вони ображають людину. Часто їм не вистачає комунікабельності і вони не знають, як стати гарним другом. У них можуть бути проблеми дома; коли люди стають свідками насильства або якщо люди погано ставляться один до одного вдома, вони імітують те, що бачать. Вони почуваються погано і хочуть образити інших, щоб вони почувалися теж погано. Тілесні покарання можуть також спричинити залякування тому, що вони навчають дітей, що насильство єдина сприйнятлива і належна стратегія вирішування конфлікту або примушення людей зробити те, що їм потрібно. Ви можете довідатись про кампанію Ради Європи щоб зупинити залякування на: www.coe.int «Заборона тілесного покарання дітей, питання і відповіді».

Шантажисти потребують допомоги; вони мають зрозуміти причини, чому вони залякують і навчитися, як змінити свою поведінку, особливо як справитися з почуттями, щоб не ображати інших, і як бути настирним, щоб досягти бажаного. Долучитися до практичної діяльності, де б вони могли знайти собі певні хобі, які б відволікли їх від залякування і де б вони проявили свої дарування, а це б, в свою чергу, допомогло розвити їх самооцінку і здатність вважати себе хорошою людиною, яка не ображає інших.

За детальною інформацією звертайтеся на: www.bullying.co.uk, www.bullying.org, www.bullyonline.org або введіть «залякування» в вашу пошукову систему.

Ключова дата

4 Червня Міжнародний день дітей — жертв насильства

Ресурси

www.bullying.co.uk
www.bullying.org
www.bullyonline.org
www.bullybusters.org.uk
www.kidshealth.org
www.teenhelp.org
www.breaktheabusecycle.com
www.bullying.com.

Матеріал для розповсюдження

Сцени для рольових ігор

Сцена 1
Студент звертається до представників влади і намагається пояснити, що один із його однокласників піддається залякуванню. Директор авторитарний і традиційний. Вона/він вважає, що стандарти зникають і має негативну думку щодо загальної поведінки молоді в наш час. Класний керівник не хоче брати на себе відповідальність за ситуацію. Інші вчителі недооцінюють проблему і не вбачають в шантажисті такого. Представник місцевої влади, якого це стосується, стурбований, але занадто перевантажений, щоб мати можливість втрутитися зараз.

Сцена 2
Група студентів намагається поспілкуватися з товаришем, що залякує меншого студента.

Сцена 3
Різні студенти зібралися, щоб обговорити друга, який піддається залякуванню групою старших студентів. Їм би хотілося допомогти другові і вони аналізують всі можливі рішення, щоб допомогти йому/її.

Реальні історії

Історія 1
«Мені 12 років і я ненавиджу ходити до школи, тому що ніхто мене не любить. Там є група дітей, які ображають мене при кожній можливій нагоді. Вони говорять, що я потворна і жирна і моїм батькам має бути соромно за мене. Мій найкращий друг перестала розмовляти зі мною і навіть потоваришувала з деякими дітьми з тої групи. Я ненавиджу її. Я почуваюся такою самотньою і боюся, що те, що говорять про батьків — правда».

Розанна.

Історія 2
«Я почала навчатись в новому коледжі цього року і з першого дня я відчувала, що деякі дівчата дивляться на мене, насміхаючись. Тоді я усвідомила, що вони заздрять моїй популярності серед хлопців. Тепер я знаходжу маленькі послання на моїх дверях з погрозами. Я також отримую образливі дзвінки вдома. Вони навіть викрадали декілька раз мої книжки. Минулого тижня я пішла в туалет і три дівчини пішли за мною, вони кричали на мене, погрожували мені ножем і наказали мені іти навчатися в інше місце і називали мене повією. Я не можу так більше. Я залякана і розлючена. Я намагалася поговорити з директором, але він насправді не прислухався до проблеми. Я не знаю, що робити».

Лісбес

Історія 3
«Мій найкращий друг розповів мені, що інші студенти докучають йому у школі. Коли я вирішив допомогти йому і поговорити з ними, вони стали поводитися так і зі мною. Тепер нас обох залякують: вони глузують з нас, ошукують нас дуже брутально і погрожують відлупцювати нас. Ми обидва вирішили тримати язика за зубами, тому що боїмося, що якщо розкажемо, стане ще гірше».

Андрій

Бінго!

Що ти знаєш про права людини?

Теми	• Загальні права людини
Рівень складності	Рівень 1
Чисельність групи	8+
Час виконання	60 хвилин
Опис	Це просте опитування, варіант гри «Бінго!», в якому учасники діляться одне з одним своїми знаннями та досвідом щодо прав людини.
Відповідні права	• Усі права людини
Цілі	• Отримати знання щодо універсальних прав людини та того, що вони в рівній мірі стосуються кожної людини на світі • Розвинути навички слухання та критичного мислення • Розвинути повагу по відношенню до інших людей та їхніх поглядів
Матеріали	• По одній копії аркуша із запитаннями та по одній ручці на кожного учасника • Папір для фліпчарту та маркери
Підготовка	• Зробіть копію списку запитань на великому аркуші паперу або папері для фліпчарту. • Ознайомтеся з основними правами, занесеними до списку Загальної декларації прав людини (див. стор. 600) та Конвенції про права дитини (див. стор 605).

Інструкції

1. Роздайте аркуші із запитаннями та ручки.
2. Поясніть, що кожен учасник повинен знайти партнера і поставити йому одне з запитань. Необхідно записати ключові слова відповіді під відповідним запитанням.
3. Після цього пари розходяться та шукають собі нових партнерів.
4. Мета гри — не просто відповісти на всі запитання, але отримати відповіді від різних людей.
5. Хто першим заповнить таблицю, кричить «Бінго!». Цей учасник є переможцем.
6. Перейдіть до дискусії. Візьміть перше запитання та попросіть учасників по черзі поділитися відповіддю, яку вони отримали. Запишіть ключові слова на фліпчарті. На цьому етапі дозвольте учасникам робити короткі коментарі.
7. Коли таблиця на фліпчарті готова, обговоріть відповіді на кожне запитання більш детально.

Дебрифінг та оцінка

- Чи всі запитання стосувалися прав людини? Яких прав?
- На які запитання було відповідати найскладніше? Чому?
- Яке запитання було найбільш суперечливим? Чому права взагалі суперечливі?
- Звідки учасники отримали цю інформацію про права людини та їхні порушення? Чи вони довіряють джерелам цієї інформації?

Поради фасилітатору

Ви можете не вагаючись замінити будь-яке запитання на інше, щоб адаптувати вправу до інтересів та рівня вашої групи.

Коли ви будете записувати відповіді учасників, записуйте тільки ключові слова. Таблиця на фліпчарті повинна потім допомогти провести дискусію. Після кожного запитання коротко розберіть усі уточнюючі запитаннями або відмінні інтерпретації. Занотовуйте проблеми, що вимагають більш глибокого розгляду, та залиште їх на кінець вправи.

Цілком можливо, що учасники наводитимуть приклади, про які ви можете не знати, або тому що вони нечіткі, або тому що є особистими. Це не має значення. Неможливо все знати! Ви можете спитати учасників, звідки у них та чи інша інформація, та обговорити, чи вона є достеменною і чи слід їй довіряти. Це дійсно хороша можливість підштовхнути учасників до критичного мислення щодо отримуваної інформації в принципі.

Деякі відповіді будуть суперечливими. Наприклад, хтось може сказати, що аборт є позбавленням людини права на життя. Деякі учасники можуть дуже завзято підтримувати цю думку; інші можуть так само завзято не погоджуватися з нею. Перший повчальний момент — це те, що дуже важливо вміти розглянути питання з усіх боків: спробуйте встановити, чому люди дотримуються саме цієї думки. Які б не були відмінності у поглядах та інтерпретації прав, люди завжди повинні ставитися до поглядів, відмінних від їхніх власних, з повагою. Можна не погоджуватися з точкою зору іншої людини, але необхідно в будь-якому разі поважати цю людину.

Другий повчальний момент — це те, що ми повинні знати права людини, тому що вони важливі для всіх нас, вони постійно еволюціонують, і точка зору кожного необхідна для того, щоб осмислити значення прав. Не визначено абсолютно чітко раз і на завжди, як їх треба інтерпретувати та застосовувати; їх час від часу необхідно піддавати переоцінці та вдосконаленню. Тому кожен несе відповідальність за свою участь у процесі підтримки та захисту прав людини.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Візьміть одну або кілька відповідей, що викликали протиріччя, та обговоріть існуючі дилеми з реального життя, намагаючись паралельно виробити відчуття культури та поваги до прав людини.

Вивчення прав людини також можна проводити за допомогою образів. Дізнайтеся, як учасники розуміють права людини, у ході вправи «Сила квітів» на стор. 276. Ця вправа може призвести до активних дискусій, наприклад, щодо стереотипів, пов’язаних з нашим індивідуальним бачення світу, та щодо дискримінації.

Ви можете також продовжити, аналізуючи те, як різні події висвітлюються у ЗМІ, і як тему «права людини» можна зробити більш резонансною. Спробуйте провести вправу «Створюючи новину» з розділу «Всі рівні — всі різні».

Матеріали для розповсюдження

Запитання для опитування

Назва документу, що декларує права людини	Особливе право, яке повинні мати всі діти	Пісня / фільм / книга про права людини
Право, якого в твоїй країні позбавлені певні люди	Право людини, якого позбавили тебе особисто	Організація, яка бореться за права людини
Обов'язок, який ми всі маємо по відношенню до своїх людських прав	Приклад дискримінації	Право, якого іноді позбавляють жінок
Людина, яка бореться за права людини	Порушення права на життя	Приклад того, як чиєсь право на недоторканість особистого життя може бути порушене
Право людини, якого часто позбавляють молодих людей	Група людей у твоїй країні, чию свободу від дискримінації часто порушують	Приклад порушення права на безпечне навколишнє середовище у твоєму суспільстві

Бідність

Глобалізація

Здоров'я

Рівень 3

8–25

90 хвилин

Боротьба за багатство та владу

Одні люди борються за свої мрії, інші борються за багатство і владу!

Теми
- Бідність
- Глобалізація
- Здоров'я

Рівень складності Рівень 3

Чисельність групи 8–25

Час виконання 90 хвилин

Опис Дана вправа присвячена темі економічної нерівності та несправедливості та імітує боротьбу за багатство та владу

Відповідні права
- Рівність у гідності та правах
- Право на адекватні стандарти життя
- Право на здоров'я, харчування та житло

Цілі
- Розвинути розуміння несправедливості, що є наслідком нерівного розподілу багатства та влади
- Розвинути навички критичного мислення
- Розвинути почуття поваги прав людини та відчуття справедливості

Матеріали
- 120 монет
- 3–4 пари шкарпеток
- 2 великих аркуші паперу та маркери
- Папір та ручки
- Відкритий простір

Підготовка
- Прочитайте інструкції, щоб мати уявлення про всю вправу. Зверніть увагу, що імітація розділена на три частини: Частина 1: «Боротьба» (10 хвилин); Частина 2: «Пожертвування» (10 хвилин); Частина 3: «Досягнення економічної справедливості» (40 хвилин). Наприкінці проводиться дискусія.
- Візьміть 20 монет і відкладіть їх.
- Виберіть трьох осіб, які гратимуть ролі мігрантів.
- Зробіть настінну карту для фіксування багатства гравців (див. малюнок).
- Підготовте таблицю із заголовком «Почесні жертвуватели»

Інструкції

Поясніть учасникам, що це імітаційна гра. Вони розподілятимуть світове багатство і владу між собою.

Частина 1: Боротьба (10 хвилин)

1. Поясніть, мета гри полягає у тому, щоб зібрати якнайбільше монет. Є тільки одне правило: учасникам в жодному разі не можна доторкатися інших членів групи (ви можете встановити покарання за це, наприклад, штраф в розмірі 1 монети).
2. Попросить усіх, крім учасників, що грають «мігрантів», сісти на підлогу у велике коло (так щоб кожен мав достатньо місця для гри).
3. Візьміть відкладені двадцять монет та розділіть їх порівну між чотирма або п'ятьма учасниками.
4. Видайте чотирьом іншим учасникам по парі шкарпеток. Скажіть, що вони мусять одягти їх на руки та не знімати впродовж усієї гри. Відкладіть обговорення причин розподілу монет і шкарпеток до стадії дебрифінгу.

5. Рівномірно розкидайте 100 монет у середині кола.
6. За командою «Вперед!» учасники починають збирати якомога більше монет. Це, скоріш за все, триватиме не більше 2 хвилин!
7. Після того, як всі монети будуть зібрані, попросіть учасників відзвітувати щодо розміру їхнього багатства решті групи. Занесіть у підготовлену таблицю імена учасників та кількість монет, яку вони назбирали.
8. Нагадайте групі, що ці монети символізують їхнє багатство і владу в світі. Сума, яка їм належить, впливатиме на їхню спроможність задовольняти свої потреби (напр., харчування, житло, одяг, охорона здоров'я та загальна освіта), а також свої бажання (напр., вища освіта, автомобілі, комп'ютери, іграшки, телевізори, свята та інші предмети розкоші). Умови наступні:
   - шість та більше монет — учасники зможуть задовольнити свої базові «потреби» і більшість своїх «бажань»;
   - від трьох до п'яти монет — учасники зможуть задовольнити свої базові потреби;
   - дві і менше монет — учасникам буде складно вижити через захворювання, недоїдання, недостатньо добре житло, а також недостатній для отримання роботи рівень освіти.

Частина 2: Пожертвування (10 хвилин)

1. Скажіть учасникам, що вони можуть, якщо хочуть, віддати частину своїх монет іншим. Тим не менш, вони не зобов'язані це робити. Скажіть, що ті з них, хто поділиться монетами, буде удостоєний звання жертвувателя, а його ім'я буде записано до списку «Почесних жертвувателів».
2. Дайте учасникам 3–4 хвилини на перерозподілу монет за їхнім бажанням.
3. Потім спитайте імена тих, хто віддав монети, та суму, яку вони пожертвували. Запишіть інформацію до таблиці «Почесні жертвуватели».
4. Спитайте, чи хтось змінив свою категорію в результаті того, що віддав та отримав монети, та зафіксуйте зміщення в таблиці багатства за допомогою стрілочок.

Частина 3: Досягнення економічної справедливості (40 хвилин)

1. Розділіть учасників на 3 групи в залежності від кількості монет, що вони мають (велике багатство, середнє багатство, мале багатство).
2. Приведіть у кожну групу по одному з трьох «мігрантів». Зверніть увагу на їхню реакцію щодо розміщення у тій чи іншій групі, але залиште обговорення щодо їхнього розміщення на кінець вправи, коли буде проводитися дебрифінг.
3. Видайте всім ручки і папір. Дайте кожній групі завдання — скласти план справедливого розподілу монет (світового багатства), щоб зменшити прірву між різними категоріями, що володіють багатством та мають владу. План дій кожної групи повинен:
   - пояснювати, що необхідно зробити (якщо взагалі необхідно),
   - описувати, що група планує робити і чому, і
   - доводити, що цей план є справедливим.
4. Дайте групам 10 хвилин на розробку плану. Поясніть, що не варто багато часу витрачати на оформлення плану, а треба, перш за все, виділити деякі можливі дії, які необхідно виконати, щоб посприяти вирішенню проблеми бідності.
5. Попросіть назначити у кожній групі речника, який опише план своєї групи іншим учасникам та відповість на запитання. Складіть список запропонованих планів на великому аркуші паперу.
6. Тепер оголосіть, що відбудеться голосування для вирішення, чий план буде прийнято. Розподілення голосів має наступний вигляд:

- кожний учасник групи з «Великим багатством і владою» — п'ять голосів
- кожний учасник групи з «Середнім багатством і владою» — два голоси
- кожний учасник групи з «Малим багатством і владою» — півголоса

7. Нехай учасники проголосують. Запишіть кількість голосів за кожний план на великому аркуші паперу. Оголосіть, який план буде впроваджено.
8. Запровадьте цей план, перерозподіливши багатство, якщо треба.

Дебрифінг та оцінка

Почніть зі зворотного зв'язку — коротких коментарів учасників щодо самої вправи, та наскільки вона їм сподобалася. Далі обговоріть, що трапилося, чому учасники навчилися, та як ця вправа стосується прав людини. У ході дискусії спирайтеся на наступні запитання:

- Які були відчуття учасників щодо того, яка кількість монет їм дісталася та якрозподілялася? Чи ставлення до них було справедливим?
- Чому ті, що поділилися монетами, вчинили так? Щоб їх удостоїли звання жертвувателів? Тому що вони почувалися винними? З інших причин?
- Що відчували ті учасники, що отримали монети у частині 2? Вдячність? Підтримку?
- Як щодо учасників зі шкарпетками на руках? Які типи людей вони репрезентували? В якій групі вони закінчили вправу?
- Як щодо трьох учасників, «мігрантів», приєднаних до груп? Чи відчували вони, що до них ставляться справедливо? Чи те, що сталося з ними, схоже на те, що трапляється з людьми по всьому світу? Яка це категорія? Чи це той шлях, де люди нічого не досягають?
- Які відмінності були у запропонованих планах справедливого розподілення багатства? Чи ці плани віддзеркалювали багатство груп, які їх запропонували?
- Чому одним людям давалося більше голосів, ніж іншим? Чи це було точневідображення розподілу влади між людьми в реальному світі?
- Чи порушуються права людини, коли ми бачимо такі відмінності у розподілі багатства і влади? Якщо так, то які?
- Хто у вашій країні та у вашій громаді «ті, що мають» і «ті, що не мають»? Яким чином вони опинилися у такому становищі?
- Чи повинні «ті, що мають» перейматися становищем «тих, що не мають»? З яких причин? З міркувань безпеки, економіки, моралі/релігії чи з політичних міркувань? Чому «ті, що мають» іноді дають гроші і ресурси «тим, що не мають»? Чи це спосіб вирішення проблеми бідності?
- Що можуть зробити «ті, що не мають» для покращення свого становища? Назвіть якісь заходи, які уживають «ті, що не мають» по всьому світі і в нашій країні, щоб покращити ситуацію з нерівним розподілом багатства і влади.
- Чи ви вважаєте, що по всьому світу варто було б здійснити перерозподіл багатства і влади? Якщо так, як би ви запропонували зробити це? На яких принципах будувалися би ваші пропозиції щодо змін?
- Чи може аналіз прав людини сприяти новому розподілу багатства?

Таблиця багатства

Велике багатство і влада (6 і більше монет)	Середнє багатство і влада (від 3 до 5 монет)	Мале багатство і влада (2 та менше монет)

Поради фасилітатору

Мета цієї вправи — допомогти учасникам усвідомити, що розподіл багатства та влади на світі є несправедливим, проте існує ризик, що сама вправа може підкреслити нерівність, існуючу в групі в реальності. Тому фасилітатору необхідно добре знати склад групи у соціальному та економічному плані та відповідним чином направляти хід дискусії.

Підкресліть, що, як у реальному житті, якщо вони віддадуть кілька своїх монет, вони втратять частину свого багатства та привілеїв, що їх приносить багатство.

Постарайтеся, щоб учасники захопилися грою та «діяли» по-справжньому, так, ніби монети — це дійсно їхнє багатство. Ви можете сказати їм, що вони можуть залишити монети собі після вправи або під час перерви, і навіть можуть «купувати» напої та/або печиво на ці гроші. Якщо надто жарко, щоб використовувати шкарпетки, скористайтеся іншими засобами, які допоможуть підкреслити, що деякі гравці мають більше багатства і влади, ніж інші. Наприклад, можна затримати деяких учасників і дозволити їм почати збирати монети на 15–30 секунд пізніше, ніж інші. У частині 3 «Досягнення економічної справедливості» ви можете створити відчуття привілеїв та невигідного становища, видавши учасникам, наприклад:

- групі з великим багатством і владою: столи, стільці, склянки з водою, печиво тощо;
- групі з середнім багатством і владою: кілька стільців;

Придбання продуктів у рамках діяльності Міжнародної асоціація справедливої торгівлі (Fair-trade) — це потужний спосіб підтримання виробників з країн, що розвиваються. Fair-trade допомагає робітникам та фермерам заробляти собі на задовільне існування та забезпечувати собі краще життя.
http://www.fairtrade.net/
http://www.european-fair-trade-association.org/

- групі з малим багатством і владою: нічого, крім, можливо, кола на підлозі, в якому ці учасники повинні сидіти.

Запитання для дебрифінгу та оцінки є комплексними і можуть викликати глибокі та довгі дискусії. Якщо ваш час обмежений або якщо група надто велика, можна розділити питання між малими підгрупами. Ці підгрупи повинні бути «змішаними», тобто складатися з представників кожної категорії багатства. Прослідкуйте, щоб різні групи представили результати своєї роботи роботи, так щоб кожен мав можливість почути думку інших та висловити свою думку по всіх питаннях.

Варіації

Частина, в якій проводиться боротьба, може також бути адаптована для розгляду проблем обмежених можливостей. Деяким гравцям можна зав'язати одну руку за спиною: якщо учасник правша, він повинен користуватися лівою рукою і навпаки. Деяким учасникам можна пов'язати пов'язку на очі, інші повинні будуть, наприклад, лежати на полу або сидіти на стільці так, що для того, щоб дістати монети, їм треба нахилятися, або ж сидіти схрестивши ноги, не маючи змоги переміщатися у той час, як інші можуть переміщатися тощо.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Є багато різних способів розгляду концепції «багатство», наприклад, з використанням статистичних даних — скільки бідних людей у суспільстві, рівень смертності та індекс розвитку людського потенціалу. Організуйте дискусію на тему: «Що означає багатство для учасників групи?». До участі у дискусії можна запросити представника якоїсь неурядової громадської організації, що займається проблемами розвитку людства.

Ви можете обговорити більш широке коло питань або запропонувати учасникам підготувати реферати. Можливі теми:

- Як багатство та влада впливають на здатність окремої людини користуватися своїми людськими правами та гідністю?
- Чи з наявністю багатства та влади пов'язана якась відповідальність?

Група, можливо, захоче продовжити розгляд теми багатства та його розподілу за допомогою вправи «Як багато нам потрібно?» на стор. 334.

Ідеї для вправ

Встановіть контакт з організацією, яка працює з неблагополучними членами у вашій громаді, щоб з'ясувати місцеві потреби. Потім переходьте до розробки плану проекту, який дозволить допомогти людям.

Іноді просто «пустити чутку» про проблему — це вже крок до змін. Тому ви можете запропонувати учасникам обговорити проблему розподілу багатства зі своїми батьками та друзями.

Додаткова інформація

Системи місцевого обміну та торгівлі (Local Exchange Trading Systems, LETS) — це торгові мережі, здебільшого місцеві, які використовують свою власну внутрішню валюту. Вони є кооперативними та контролюються користувачами, і, таким чином, люди, що мають більше кредитів LETS, ніж інші, мають не більше влади та можуть споживати не більше, ніж дозволяє їхня справедлива частка ресурсу. Ці системи — це перевірений спосіб стимулювання місцевої економіки, особливо у депресивних містечках. Введіть запит «Системи місцевого обміну та торгівлі» («Local Exchange Trading Systems») у своїй пошуковій системі або зайдіть на сторінку http://www. gmlets.u-net.com/.

Статистичні дані, отримані різними шляхами вимірювання багатства та бідності, можна знайти у розділі «Бідність» Глави 5.

КЛЮЧОВА ДАТА

17 жовтня Міжнародний день боротьби з бідністю

Загальні права людини

ЗМІ

Громадянство та участь

Рівень 2

Будь-яка (малі групи: 3–4 особи)

60 хвилин

Борці за права

Це ідеал, задля якого вартує жити і досягати. Але якщо буде необхідно, це — ідеал, за який я готовий померти.

Нельсон Мандела

Теми
- Загальні права людини
- Засоби масової інформації
- Громадянство та участь

Рівень складності Рівень 2

Чисельність групи Будь-яка (малі групи: 3–4 особи)

Час виконання 60 хвилин

Опис Під час цієї вправи використовуються інформаційні листки для стимулювання зацікавленості в героях із захисту прав людини. До питань, що будуть обговорюватися, належать:
- Політичні репресії
- Активісти двадцятого століття в галузі захисту прав людини
- Боротьба за права в різних країнах

Відповідні права
- Свобода думки і слова
- Право на рівність перед законом і право на справедливий суд
- Захист від тортур та принизливого ставленням

Цілі
- Дізнатися про деяких людей, котрі боролися за права людини в різних країнах
- Розвивати навички обробки та замовлення інформації, співпраця та робота в групі
- Пропагування поваги, відповідальності та зацікавленості правами людини

Матеріали
- Один набір із 30 карток на малу групу
- Ножиці
- Конверти
- За бажанням: клей і шматки твердого паперу для приклеювання до карток ззаду

Підготовка
- Організуйте приміщення, де люди зможуть працювати в малих групах
- Зробіть копії карточок на сторінці 95-96 по одному комплекту на малу групу.
- Виріжте комплект із тридцяти карток, перемішайте їх, щоб вони не були розміщені в порядку і покладіть їх в конверти. Важливо не змішувати комплекти!

Інструкції

1. Попросіть учасників поділитися на малі групи в кількості 3–4 особи. Роздайте по комплекту карток кожній групі.
2. Попросіть їх розкласти картки на підлозі лицевою стороною вниз.
3. Поясніть, що картки відображають події з життя шести активістів із прав людини. Кожна група повинна підібрати події до відповідних персонажів і таким чином створити короткий опис кожної особи.
4. Поясніть, що кожен з персонажів складається із «комплекту з п'яти» (наприклад, одна картка «A», одна «B», одна «C», одна «D» і одна «E»).
5. Скажіть, щоб кожна група по черзі витягала одну картку, поки вони не скінчаться.
6. Дозвольте, щоб учасники кілька хвилин мовчки почитали свої картки.

7. Тоді дозвольте їм рухатись далі... Нехай кожна група розробить свої власні стратегії щодо створення профайлу персонажу. Вони потребуватимуть близько 15-20 хвилин для цього.
8. Зберіть всіх разом і попросіть представника однієї з груп описати своїми словами, одного з персонажів. Потім повторіть це з іншими групами, з метою того, щоб кожний персонал був представлений у повному обсязі, і кожна група могла перевірити, чи вони правильно склали «картки» разом.

Дебрифінг та оцінка

1. Чи легко було виконувати вправу і які стратегії застосували різні групи для сортування карток?
2. Про яку з рис характеру людини, учасники вже чули, а які з них були новими? Чому вони думають, що вони не чули про деякі з персонажей до цього, тоді як інші є добре відомими?
3. Чи були учасники здивовані отриманою інформацією? Що вони відмітили, як найбільшшокуєче чи найбільш вражаюче?
4. Попросіть учасників вибрати питання з якими вони найбільш пов'язують: власну поведінку, якщо б вони опинилися в тій самій ситуації, що й даний персонаж?
5. Які права людини, зокрема, відрізнялися від вимог «правозахисників»?
6. Чи є «героїзм» недоцільним курсом дій для захисту прав людини? Які дії є доступними для людей, які є жертвами порушення прав людини?

Поради фасилітатору

Доступна значна кількість інформації, доступної по кожному з цих персонажів і коротких біографій, які пропонують дуже поверхневе (і суб'єктивне) представлення даного питання. Є також сотні інших дій щодо захисту прав людини, які можна так само додати до даного списку. Див. також http://www.universalrights.net/heroes/

Якщо ви вирішите використовувати приклади з Компасу, але думаєте, що особистості можуть здатися далекими від тих, з якими працюють молоді люди, то ви можете почати з короткого вступу представлення. Знайдіть світлини чотирьох або п'яти знаменитих послів доброї воліООН, які добре відомі у вашій країні, розмістіть їх портрети на великих аркушах паперу і повісте на стіну. Попросіть членів групи назвати їх і сказати, що вони роблять, як посли доброї волі ООН.

Варто також відзначити, що учасники, звичайно, не повинні відчути себе «під тиском» в будь-якому виді вправ, в яких вони беруть участь. Є багато способів боротьби за права людини, і різні індивіди будуть вибирати різні шляхи відповідно до їх переконань і здібностей, наприклад, взаємодію з існуючими НУО, або організація петиції чи то пряме лобіювання.

Варіації

Дайте кожній малій групи бланк картки і попросити їх написати коротку біографію правозахисника на їх власний вибір. Потім, попросіть групи помінятися картками і вгадати описаного «правозахисника». Якщо ви робите ці варіації, будьте готовими до сюрпризів, так як «правозахисники» можуть бути знаменитостями і зірками естради. Ви повинні прийняти всі пропозиції, і зробити акцент на тому, чого люди досягли або за що борються. Запросіть інших учасників прокоментувати можливо підхід щодо вибору, особливо у випадку, якщо ви не згодні із досягненнями даної особистості в галузі прав людини.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Наполегливо рекомендуємо вам виконувати дану вправу, заохочуючи людей знаходити інформацію про інших правозахисників, так щоб вони розвивали розуміння характерів

КЛЮЧОВА ДАТА

10 грудня
День прав людини

тих персонажей, які протягом всієї історії внесли свій внесок у боротьбу за права людини. Група може почати із створення власної «портретної галереї» активістів з боротьби за права людини. Шість персонажей даної вправи можуть бути представлені на початку наступним чином: фотографії можна приклеїти на картон разом із цитатами і короткими біографіями і розвішені по кімнаті. Кожному із членів групи може бути запропоновано знайти відомості про інших і додати їх до портретної галереї. Шість персонажей, які були представлені тут, представляють кампанії в області громадських і політичних прав, але ви можете розширити сферу їхньої діяльності, додавши соціальні та економічні права, як такі. Чіко Мндес може бути, як приклад.

В громадському суспільстві є декілька способів для висловлювання думок та для боротьби за права людини. Якщо, ви хочете ближче познайомитися з цим, ви маєте виконати вправу «Узи співпраці» на стр. 299.

Тепер ви можете думати про ситуації, в яких вам, можливо, доведеться встати на захист власних прав. Якщо це так, то рольова гра «Вгадай, хто прийде на вечерю» в освітній частині Всі різні - всі рівні, створює відповідні умови для того, щоб дослідити те, що може статися, якщо ви приведете «неналежного» хлопця / дівчину для знайомства з вашими батьками.

Ідеї для вправ

Дізнайтесь про деякі з нинішніх політичних ув'язнених або активістів - наприклад, того, кого Міжнародна Амністія (Amnesty International) ідентифікує, як «в'язня совісті». Напишіть листа або організуйте кампанію з метою інформування людей про цього в'язня, щоб чинити тиск на відповідних осіб, задля його або її звільнення.

Додаткова інформація

Відділення Міжнародної Амністії (Amnesty International) у Великобританії створили свій власний історичний настінний плакат правозахисників, який можна замовити через їх сайт:htpp://www.amnesty.org.uk

Матеріал для розповсюдження

Картки для обговорення

A

«Я боровся проти панування білих, і я боровся проти домінування чорних. Я плекав ідеал демократичного і вільного суспільства, в якому всі люди житимуть в гармонії і матимуть рівні можливості. Це ідеал заради якого варто жити і досягати результатів. Але якщо в цьому є необхідність, заради цього ідеалу, я готовий померти.»

Нельсон Мандела

A

«В результаті дещо болісних, але в той же час комфортних зіткнень, я побачив для себе, як з глибин морального здичавіння раптом виник цей крик «це моя вина» і як, за допомогою цього крику, пацієнт виборов право називатися людиною.»

Євгенія Гінзбург

B

Народився в селі недалеко від Умтата, і був обраний президентом Південно-Африканської Республіки на перших демократичних виборах у цій країні у віці 76 років. На той момент - і до цього - його / її життя було присвячене

B

Народився (-лася) в 1906 році в Росії і помер(-ла) в 1977 році в Москві. Працював(-ла) мирно вчителем і журналістом, поки не був(-ла) звинувачений сталінським режимом у тероризмі, в ході сфабрикованої судової справи. Провів(-вела) 18 років у

C

боротьба проти апартеїду, расистської системи, колишнього білого уряду для придушення чорної більшості. Вона/ він страждав від різних форм репресій: було заборонено брати участь у мітингах, змушували піти у підпілля, і, нарешті,

C

Сибірські табори для ув'язнених в страхітливих умовах, тому що вона/він відмовився звинувачувати інших у злочинах, яких вони не скоювали. Провівши перший рік в сирій одиночній камері, із забороною робити вправи, говорити, співати або лежати протягом дня. Пізніше вона/ він був

D

арештовано і засуджено до довічного ув'язнення у віці 44. Вона / він провів наступні 28 років його / її життя за гратами, далеко від його / її сім'ї та дітей.

D

відправлений(-на) то до одного, то до іншого виправного трудовиго табору Сибіру, включаючи покарання за допомогу переслідуваному товаришу, найгірше те, що з цих таборів мало хто повернувся живим.

A

« У мене є мрія, що настане день, коли наша нація встане і буде жити сповідуючи істинний сенс девізу: «Ми вважаємо ці істини самоочевидні: що всі люди народжені рівними». У мене є мрія, що мої четверо дітей в один прекрасний день житимуть в країні, де їх будуть судити не за колір їхньої шкіри, а - за їх характер.»

Мартин Лютер Кінг

A

А«Ненасильство є найбільшою силою в розпорядженні людства. Воно наймогутніше за зброю масового знищення, розроблену в контексті винахідливості людства.»

Мхатма Ганді

B

Народився в Атланті, штат Джорджія, в 1929 році, коли закон вимагав, щоб чорношкірі займали спеціальні місця в автобусах, театрах і кінотеатрах і пили воду з окремих від білих фонтанів . Коли їй/йому було 28, співзасновником

B

Народився в 1869 році, в родині індусів в Гуджараті, коли Індія ще була під владою Британської імперії. Вана / він очолив боротьбу за незалежність, ніколи не відхиляючись від його / її твердої віри в

C

організація чорних церков, які заохочували ненасильницькі походи, демонстрації і бойкоти проти расової сегрегації. Організація брала участь в акції протесту в Бірмінгемі, штат Алабама, в якому сотні школярів співочих шкіл

C

ненасильницький протест і релігійна толерантність, незважаючи на кілька арештів та ув'язнень. Коли індійці вдавалися до насильства один проти одного, або проти британського панування, він/вона постила, поки насильство не припинялося. Вона/він здійснювала пішу ходу у 241 миль через Індію

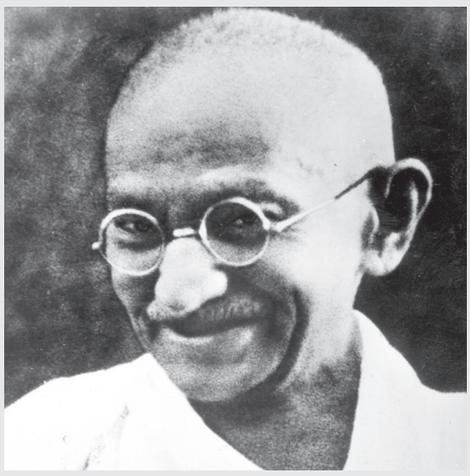
D

вийшли на вулицю для підтримки. Поліція була змушена застосовувати атаки собак і використовувати пожежників і шланги високого водяного тиску. Вона / він був заарештований і поміщений у в'язницю.

D

переконавши своїх прихильників сприйняти жорстокість поліції і солдатів без помсти. Вона / він провів в загальній складності 2338 днів життя у в'язниці в невпинній боротьбі за мир.

A

«Ми не намагаємося зруйнувати або знищити військовий режим; вони постійно погрожують знищити нас, але ... мета нашого руху полягає в створенні суспільства, в якому безпека буде гарантована для всіх наших людей, в тому числі й для військових.»

До Онг Сан Суу Куи

B

Народився/(-лась) в 1945 році, в Бірмі, вона / він був дитиною вбитого національного героя в боротьбі за незалежність від колоніального панування. Став/(-ла) популярним лідером боротьби за демократію проти

C

орстокий військовий режим і був/(-ла) і ледве не була вбита військовими за наказом цілитися в нього/неї. Був/(-ла) поміщена під домашній арешт строком на 6 років без пред'явлення жодних звинувачень, і був/(-ла) фактично відрізана від зовнішнього світу. Навіть після звільнення, уряд

D

перешкоджали йому / їй бачити його / її вмираючого чоловіка. У 1991 році він / вона була відзначена Нобелівською премією миру. На 13 листопада 2010 вона / він був звільнений з-під домашнього арешту

A

«Нажаль, цю сумну пісню, в моїй голові, я адресував тим, хто допомогав ув'язненим. Ці почуття в цю темну похмуру пору - Я ніколи не забуду жахливі тортури. Нехай, ці страждання у в'язниці, ніколи не торкнуться жодної живої істоти.»

Нгаванг Сандрол

B

це буддійська черниця/чернець, вважає, що Тибет повинен бути незалежним від Китаю, і яка/який був арештований в перший раз у десятирічному віці китайськими властями. Його / її єдиним злочином була участь в

C

Мирна демонстрація за незалежність Тибету. Була/в знову заарештований у віці 15 років, і засуджений до 3 років позбавлення волі. Вирок був продовжений, тому що, він / вона співала пісні про незалежність у в'язниці; а потім знову на 8 років, тому що він /вона

D

вигукнув/(-ла) «Вільний Тибет», стоячи під дощем в тюремному дворі. Сьогодні він / вона має проблеми з нирками, черех перенесені тортури

Виборча кампанія

Наскільки переконливими ви є?

Теми
- Демократія
- Громадянство та участь
- Загальні права людини

Рівень складності Рівень 2

Чисельність групи Будь-яка

Час виконання 60 хвилин

Опис Ця діяльність, побудована на дискусії щодо:
- Прав і обов'язків, що пов'язані з демократією
- Демократичного обговорення

Відповідні права
- Права брати участь в управлінні та вільних виборах
- Свобода слова
- Свобода думки

Цілі
- Розглянути деякі суперечливі аспекти демократичного суспільства
- Здобути практику та розвивати вміння слухати, дискутувати і переконувати
- Сприяти співпраці та об'єктивності

Матеріали
- Відкрите приміщення, довга стіна і 2 крісла
- Листки (А4) і кольорові олівці для позначень
- Скотч
- Невеликі листки і ручки для нотаток (за бажанням)

Підготовка
- Зробіть два знаки «погоджуюсь» і «не погоджуюсь» і наклейте їх на початку і в кінці довгої стіни. Переконайтеся, що є достатньо місця, щоб всі учасники вишикувалися вздовж стіни по прямій лінії.
- Поставте посеред кімнати два крісла на відстані 50 см і таким чином, щоб навколо них могли рухатися люди.
- Виберіть одне із запропонованих тверджень або запропонуйте своє.

Інструкції

1. Покажіть два знаки на обох краях стіни і поясніть, що ви зачитаєте твердження, з яким вони можуть погодитися в більшій або меншій мірі.
2. Прочитайте вголос вибране твердження.
3. Скажіть, щоб учасники стали вздовж стіни між двома знаками відповідно до того «наскільки» вони погоджуються або не погоджуються: якщо вони повністю погоджуються або не погоджуються, то вони повинні стояти з відповідного кінця; в іншому випадку вони повинні стояти десь між двома точками.
4. Коли люди стали вздовж лінії, запросіть двох осіб, котрі стоять по двох краях, сісти на два крісла посередині кімнати. Всі інші повинні зібратися навколо крісел, ставши за особою, з чиєю думкою вони погоджуються «найбільше»; або займуть місце в центрі, якщо вони не визначилися.
5. Виділіть обом особам, котрі сидять на кріслах, одну хвилину для викладення свого обґрунтування згоди або незгоди з твердженням. Ніхто не повинен перебивати або допомагати їм. Всі повинні слухати мовчки.
6. Після завершення 1 хвилини попросіть інших осіб з групи перейти і стати за одним чиїншим виступаючим (вони не можуть залишатися такими, що не визначилися). Отже виходить одна група людей «за» твердження, що обговорюється, і одна група

людей — «проти». Дозвольте двом групам окремо одна від одної підготувати аргументи на підтримку своєї позиції і вибрати іншого виступаючого для презентації цих аргументів.

7. Після завершення десяти хвилин покличте групи і запросіть двох нових виступаючих зайняти місця у кріслах і щоб їхні «прихильники» стали навколо.
8. Надайте кожному виступаючому по три хвилини для презентації аргументів і після цього прихильники з одного чи іншого боку можуть перейти в протилежну сторону, якщо аргументи іншої сторони є більш переконливими.
9. Дайте групам ще по п'ять хвилин окремо попрацювати над своїми аргументами і вибрати третього виступаючого. Після виступів знову дозвольте людям поміняти свої позиції, якщо вони хочуть.
10. Зберіть всіх разом для опитування.

Дебрифінг та оцінка

Тепер переходьте до відображення процесу і мети обговорення як форми і причин, щоб цінувати плюралістичне суспільство. Намагайтеся знову не втягуватися в обговорення самого питання.

- Чи хтось поміняв свою думку в ході дискусії? Якщо так, то які саме аргументи їх переконали?
- Чи люди вважають, що на них вплинули інші речі, ніж аргументи, які були висловлені, наприклад, тиск з боку оточення, емоції або відчуття ворожості?
- Для тих, хто не змінив свою думку в ході обговорення, чи існувала якась мета в обговоренні цих питань? Чи можуть вони уявити існування яких-небудь свідчень, котрі б могли переконати їх змінити свою думку?
- Чому люди дотримуються різних думок? Що слід з цим робити в демократичному суспільстві?
- Чи в демократичному суспільстві слід толерантно ставитися до всіх думок?
- Яке було відчуття, коли під час дискусії їх представляла інша особа і навпаки, яким було відчуття виступаючого, який повинен відображати думку своїх прихильників?
- Яке відчуття, коли тебе представляють в політичному житті на місцевому і національному рівні або в організації чи асоціації учасників (чи в класі в школі)?
- Які права людини були під загрозою під час цієї вправи.

Поради фасилітатору

Перша частина цієї вправи, коли учасники розміщуються вздовж лінії, не повинна займати більше декількох хвилин. Суть цього полягає в тому, щоб просто встановити «початкову думку» осіб і щоб вони побачили, де вони перебувають в порівнянні з іншими.

Мета цієї вправи полягає в тому, щоб практикувати навички спілкування і переконання, а також обміркування самих питань. Таким чином учасники заохочуються думати не лише про суть і презентацію своїх думок, але й про тип і форму аргументів, які будуть найбільш переконливими для людей по іншу сторону. Вони повинні перетягнути в свою «партію» максимальну кількість осіб. Час перепочинку між «промовами» вони можуть використати, щоб обдумати позицію протилежної сторони і подумати про те, як її послабити.

Крім запропонованих тем, у вас можуть бути свої, які теж можуть бути використані як основа для дискусії. Важливо вибрати твердження, яке буде контроверсійним в рамках вашої групи.

Зверніть увагу, що обговорення одного твердження на різних етапах обговорення займе близько 30 хвилин. Якщо ви хочете використати більше тверджень, відповідно вам потрібно виділити більше часу.

КЛЮЧОВА ДАТА

19 вересня
День виборчого права

Рекомендується проявляти гнучкість стосовно порядку подій, з огляду на сильні і слабкі сторони групи і в залежності від активності дискусії. Наприклад:

- Ви можете додати один або два інтервали для підготовки групами аргументів, щоб свою точку зору могли презентувати різні виступаючі.
- Якщо ви проводили з групою цю вправу раніше, або навіть якщо не проводили, ви можете зберігати елемент несподіванки, змінюючи метод вибору перших виступаючих. Наприклад, ви можете обрати третіх по черзі осіб з кожного кінця.
- Під час однієї із перерв для підготовки аргументів ви можете попросити «прихильників» кожного виступаючого попрацювати з виступаючим з протилежного боку, іншими словами, готувати аргументи проти позиції, до якої вони самі схиляються. Це хороший спосіб змусити людей розглянути протилежну точку зору і це може стати базою для цікавої зміни, якщо люди взагалі не змінюватимуть точки зору.

Ви можете дозволити виступаючим робити нотатки різних аргументів на блокнотному аркуші, який вони можуть використовувати під час виголошення промови.

Ви можете порушити питання, чи «плюралізм» або свобода висловлювань повинна якимось чином обмежуватися в толерантному суспільстві: наприклад, чи повинні бути дозволені фашистські чи націоналістичні демонстрації?

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Якщо вас зацікавило питання, як формуються чи змінюються думки, особливо з допомогою ЗМІ, ви можете розглянути вправу «Перша шпальта» на стор. 241.

Якщо ви б хотіли продовжити роздумувати над взаємозв'язком між думкою, якої дотримуються люди, та уявленнями та стереотипами, які вони мають про світ, тоді вам може бути цікаво провести вправу під назвою «Пізнання культури (Cultionary)», яка описана в освітньому пакеті «Всі різні — всі рівні».

Ідеї для вправ

Якщо ви виберете твердження стосовно голосування, вам може бути цікаво продовжити цю вправу, провівши дослідження традицій голосування в вашій місцевій громаді; див. вправу «Голосувати чи не голосувати» на стор. 118.

Додаткова інформація

День виборчого права святкується 19 вересня. В цей день у 1893 році в Новій Зеландії право голосу отримали жінки. Нова Зеландія — це перша країна в світі, де було впроваджено універсальне виборче право.

Матеріал для розповсюдження

Твердження для дискусії

- У нас є моральний обов'язок використати свій голос під час виборів.
- Ми повинні дотримуватися всіх законів, навіть несправедливих.
- Єдиними, хто має якусь владу в демократичному суспільстві, є політики.
- «Люди отримують таких лідерів, на яких вони заслуговують».
- Люди зобов'язані контролювати щоденну діяльність уряду.
- Свобода слова означає, що можна казати все, що хочеш.
- Неофашистські партії повинні бути заборонені.
- Екстремістам слід заборонити публічні виступи.
- Голосування повинне стати обов'язковим.
- Не варто голосувати за представників до шкільної ради, тому що рада лише дискутує і дає рекомендації; вона не може приймати обов'язкових рішень.

Відповідь расизму

Кожен повинен звертати увагу на випадки расових утисків та проявів расизму і боротися з ними!

Рівень складності Рівень 2

Чисельність групи 4–30 (малі групи: 4–5 осіб)

Час виконання 120 хвилин

Теми
- Дискримінація та нетолерантність
- Культура та спорт
- Мир та насильство

Опис

У даній вправі учасники у ході рольової гри розігрують проблемну ситуацію з метою аналізу наступних проблем:
- Расизм, стереотипи і культурні відмінності
- Розповсюдженість деяких форм расизму та упереджень, зокрема по відношенню до циган
- Протидія расизму в школі або інших освітніх закладах

Відповідні права
- Рівність у гідності та правах
- Свобода від дискримінації
- Свобода думки, совісті та релігії

Цілі
- Поглибити розуміння культурних відмінностей та поняття інституційного расизму
- Розвинути навички участі у демократичних процесах, комунікації та співпраці
- Сприяти укріпленню почуття відповідальності, справедливості та солідарності

Матеріали
- Великі аркуші паперу або папір для фліпчарту та маркери
- 4 волонтера для презентації рольової гри
- Рольові картки
- Методичні вказівки для фасилітаторів
- Копії правил поведінки у школі та методичні матеріали щодо випадків расистської агресії; у кількості — 1 копія на 2-х осіб
- Копії матеріалу для розповсюдження «Деякі практичні тези для розгляду», або можна записати тези на великому аркуші паперу
- Папір та ручки

Підготовка
- Продивіться опис проблемної ситуації та в разі необхідності адаптуйте її під свої власні обставини
- Виберіть чотирьох волонтерів і попросіть їх підготувати дуже коротку рольову гру, що базується на проблемній ситуації, та представити її іншим учасникам групи
- Підготовте 5 копій карточок з описом сценок рольової гри (по одній для кожного учасника рольової гри та одну для фасилітатора)
- Зробіть копію методичних вказівок для фасилітатора

Інструкції

Ця вправа складається з двох частин: у першій частині проводиться аналіз нашого розуміння поняття «расизм»; у другій частині спільними зусиллями розробляється політика протидії проявам расизму у вашій школі, клубі чи організації.

Частина 1. Аналіз: Що ми розуміємо під терміном «расизм»?

1. Розпочніть вправу з мозкового штурму на тему «расизм».
2. Випадки прояву расизму та потенційні міжкультурні непорозуміння трапляються кожного дня. Перейдіть до мозкового штурму на тему того, які щоденні ситуації та яку поведінку люди вважають расистськими.
3. Попросіть чотирьох волонтерів розіграти рольову гру. Видайте їм рольові картки та копії з описом проблемної ситуації і дайте їм 15 хвилин на підготовку.
4. Поясніть решті учасників, що вони будуть глядачами. Видайте аркуші паперу та ручки і поясніть, що вони побачать три коротких сценки. Між ними будуть короткі перерви, під час яких глядачі повинні будуть записати ключові слова, які стануть тезами для їхніх відповідей.
5. Попросіть волонтерів зіграти рольову гру.
6. Наприкінці проведіть короткий дебрифінг коментарів учасників:

a. Що учасники записали після першої сценки? Що навело їх на такі висновки?
b. Що учасники записали після другої сценки? Що навело їх на такі висновки?
c. Що учасники зрозуміли в кінці рольової гри? Які припущення вони робили до того?

7. Продовжіть обговорення того, як, на думку учасників, учителі, батько Гюли та директор школи могли та мусили б вчинити, щоб зрештою перемогла справедливість?

Частина 2. Розробка політики протидії проявам расизму

1. Поясніть, що метою цієї частини вправи є вироблення вказівок щодо того, як необхідно діяти в ситуації прояву расизму, а також розробка принципів даної політики для шкіл.
2. Проведіть короткий мозковий штурм щодо різних груп людей у школі, наприклад, учнів/студентів, учителів, директора, прибиральників, бібліотекарів, водіїв шкільних автобусів, а також контролюючого персоналу, наприклад, наглядачів гральних майданчиків.
3. Далі попросіть учасників розділитись на малі групи по чотири або п'ять осіб для обговорення обов'язків та відповідальності різних людей, що задіяні в роботі школи, по відношенню до ситуацій прояву расизму. Дайте групам 30 хвилин для обговорення та підготовки звіту за ключовими запитаннями, записаними на великому аркуші паперу.
4. Запросіть учасників знову зібратися разом та відзвітувати про свою роботу. Фасилітатору слід робити короткі записи до кожного запитання на фліпчарті або на дошці.
5. Попросіть учасників продивитися правила поведінки або вказівки, що вже існують у їхній школі. Які пункти необхідно вдосконалити?
6. Тепер слід заохотити учасників до розробки політики. Нехай кожна маленька група попрацює над одним аспектом (кроком або заходом). Наприклад: якщо необхідно внести до правил поведінки школи загальне положення про расизм та дискримінацію, нехай одна з груп візьметься за його складення. Групи також повинні обговорити те, як вони будуть представляти результати своєї роботи на пленумі, наприклад, використовуючи не тільки те, що вони написали, а й картинки, колажі, живі статуї тощо для кращої передачі своїх почуттів.
7. Всією групою обговоріть результати роботи та шляхи реалізації ідей учасників.

Дебрифінг та оцінка

Почніть з аналізу самої вправи та порушуваних прав людини, які в ній розглядалися, а потім перейдіть до того, чому учасники навчилися і якими повинні бути їхні наступні дії в зв'язку з цим.

- Наскільки расизм розповсюджений у вашій школі та в суспільстві в цілому?
- Чи ви знаєте про якісь випадки прояву расизму у вашій школі або громаді?
- Чи якісь групи людей зазнають расистських утисків частіше, ніж інші? Які групи? Чому? Чи ці самі групи зазнавали таких самих утисків двадцять чи п'ятдесят років тому?
- Яке ставлення до циган переважає у вашій країні та в інших країнах Європи?
- Які стереотипи ви маєте по відношенню до циганів? Звідки беруться ці стереотипи? Як можна боротися з ними?

- Які права людини порушуються в розглянутій проблемній ситуації?
- Чи змінилося в результаті вправи ставлення учасників до того, що являють собою прояви расизму? Яким чином? Виділіть окремі приклади.
- Хто несе відповідальність за те, щоб ситуації прояву расизму не виникали у вашій школі чи організації?
- Мати політику протидії проявам расизму — це важливо, але не було б краще, якщо б в цьому, перш за все, не було потреби. Що можна і треба робити, щоб вплинути на прояви расистської поведінки і в школі, і в суспільстві в цілому?

Поради фасилітатору

Ви повинні бути проінформовані щодо етнічного походження членів групи і за потребою адаптувати вправу відповідно до цього. Учасники братимуть у вправі більш активну участь, якщо йтиметься про проблеми, що є близькими для групи. З іншого боку, ви повинні бути готові до проявів певних емоцій в ході виконання вправи. Важливо враховувати почуття тих учасників, які самі зазнавали дискримінаційного ставлення по відношенню до себе у школі.

Мозковий штурм — це класичний спосіб розпочати вправу, але ви можете підняти настрій та пробути зацікавленність учасників, розповівши якийсь расистський жарт. Але виберіть такий жарт, об'єктом якого є група, яка не представлена в вашому класі або молодіжній групі. У кожній країні є традиційні жарти над представниками інших націй. Ви можете розпочати дискусію, попросивши учасників розповісти пару таких жартів. Потім ви можете перейти до відмежування расистських жартів від не расистських. Наприклад, чи є жарти про циган чи євреїв націоналістичними чи расистськими? Це може привести групу до визначення расистського жарту та випадку прояву расизму (див. далі у розділі «Подальша інформація»).

У частини 1 пункт 5 ви можете віддати перевагу форум-театру або техніці живих статуй (див. стор. 67).

У частині 1 пункт 6 реакція учасників може бути дуже емоційною. Це може мати своє відображення у записах, які учасники робитимуть у кінці кожної сценки, і вам може бути складно контролювати процес. Краще буде, якщо ви чітко дасте зрозуміти «акторам», що вони мають робити.

Може статися, що у кінці частини 2 пункт 4 висновки учасників будуть недостатніми для виконання наступного кроку. У такому разі ви можете видати матеріал для розповсюдження «Деякі практичні тези для розгляду» та заохотити групи розробити перші чотири кроки.

Варіації

Вправа може бути адаптована під таку тему як мобінг. Якщо ви обираєте темою мобінг, ви можете спочатку використати вправу «А які в нас альтернативи?» на стор. 81 перед розробкою політики протидії мобінгу.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Здійснюйте моніторинг ситуації та регулярно проглядайте вироблену політику, наприклад, один або два рази на рік. Політику в окремій сфері треба час від часу переглядати, щоб впевнюватися, що вона дійсно відповідає поставленим цілям. По мірі того, як змінюється суспільство, так і політику поведінки необхідно вдосконалювати, щоб забезпечити її відповідність новим викликам.

Якщо ви хочете провести агітаційну роботу, вправа «Доста!» на стор. 138 допоможе вам розробити акцію.

Ще одна вправа, що розглядає проблему упередження та дискримінації, це «Моє життя — не шоу» на стор 196. Тема цієї вправи — кібермобінг. Якщо група хоче розглянути

КЛЮЧОВА ДАТА

21 березня — Міжнародний день боротьби за ліквідацію расової дискримінації (День антирасизму)

проблему дискримінації по відношенню до людей з обмеженими можливостями, ви можете використати вправу «Спорт для всіх» на стор. 280.

Ідеї для вправ

Продовжуйте працювати над розробкою політики у вашій школі чи організації та сприяйте її впровадженню. Група може також приєднатися до антирасистських проектів в інших країнах. Наприклад, можна взяти участь у проекті «Schools Without Racism» («Школи без расизму»), програмі, яка передбачає, що принаймні 60% шкільного населення підпишуть та впровадять антидискримінаційну постанову: http://members. multimania.nl/astrada/szr/swr.html.

Додаткова інформація

Визначення расизму

Расизм, у загальних рисах, полягає у вчинках, словах або стилі поведінки, що підносить або принижує людей через їхній колір шкіри, культуру або етнічне походження. Його малопомітні прояви мають такий ж руйнівний ефект, що й очевидні.

Інституціоналізований расизм можна визначити як загальну неспроможність певної організації надати повноцінні професійні послуги людям через їхній колір шкіри, культуру або етнічне походження. Таке явище проявляється у діях, ставленні та поведінці, що прирівнюються до дискримінації, у вигляді несвідомих упереджень, невігластва, неуваги та расистських стереотипів, що принижують представників національних меншин. Прояви расизму та утиски можуть мати місце у будь-якому навчальному закладі, незалежно від кількості учнів з різним етнічним походженням.

Випадок прояву расизму — це будь-який випадок, що може класифікуватися як расистський по відношенню до жертви або будь-якої іншої особи. Наприклад:

Фізичний утиск: включає в себе найбільш очевидні приклади насильства або фізичного залякування як дітей, так і дорослих з національних меншин, а також випадки «незначного» залякування, які можуть мати кумулятивний ефект.

Вербальний утиск: найбільш яскраві приклади — це лайка в бік представників національних меншин або глузування з приводу походження або культурних звичок особи (напр., музики, одягу, кулінарних звичок). Це можуть бути й інші форми менш очевидної словесної образи за участі учителів, учнів та інших дорослих, такі як спонтанні зауваження расистського змісту, що завдають кривди.

Небажання співпрацювати, неповага: відмова співпрацювати або неповага до учнів, студентів, вчителів, тренерів, вожатих та інших людей, що є представниками національних меншин, у шкільному/освітньому середовищі можуть стати підґрунтям для прояву расизму, якщо є підтвердження расистської мотивації або якщо «жертва» визнає мотивом конфлікту расизм. Неповага, також може бути несвідомою, наприклад, якщо вчитель або тренер проявляє необізнаність щодо культурних норм, прийнятних для певного учня, таким чином, що жертва почувається збентежено і некомфортно.

Інші прояви: расистські жарти і використання специфічної расистської лексики, расистські значки, беджі, футболки тощо, расистські графіті, розповсюдження расистської літератури або плакатів, наявність расистських або фашистських організацій в школі чи біля неї, або ж створення дорослими стереотипів, які можуть призвести до дискримінації.

Багато випадків проявів расизму будуть мати менш очевидну форму. Такі підступні дії найбільш складно вирізнити та протидіяти їм. Багато таких випадків за участі школярів або студентів відбуваються за відсутності вчителів або інших дорослих. Таким чином, дуже важливо, щоб школи розробляли стратегії, які б допомагали усім членам шкільної громади проявляти небайдужість, відчувати відповідальність щодо таких випадків, а також повідомляти про них і протидіяти ним.

Подальшу інформацію щодо расизму, антисемітизму, неприязні по відношенню до циганів, ромафобії ви можете знайти в пункті «Дискримінація та нетерпимість» розділу 5.

Матеріал для розповсюдження

Рольові картки

Рольова картка: директор школи
Для тебе найважливіше — це репутація школи стосовно безпеки та крадіжок.

Рольова картка: вчитель 1
Ти помічаєш, що окрім грошей у школі зникають й інші речі. Ти звернув увагу, що минулого тижня Гюла прийшов до школи з мобільним телефоном.

Рольова картка: вчитель 2
Ти — класний керівник Гюли. Ти знаєш його досить добре, і він тобі подобається. Він хороший, уважний хлопець. Він старанно вчиться, але не має друзів.

Рольова картка: батько
Гюла — хороший хлопець. Ти знаєш, наскільки важливим є навчання, і завжди перевіряєш, чи Гюла зробив домашнє завдання, перед тим, як відпустити його пограти у футбол. Минулого тижня був його день народження.

Проблемна ситуація

Усі сценки відбуваються в кабінеті директора.

Сценка 1: Директор, вчитель 1 і вчитель 2
Директор, вчитель 1 і вчитель 2 обговорюють нещодавній бум кишенькових крадіжок у школі та свою реакцію на цю проблему. Було кілька випадків: наприклад, усе почалося зі зникнення ручки, а після цього пропало ще кілька речей, в основному гроші.
Ходять різні чутки щодо того, хто це міг би бути, і найпоширенішою є версія, що винуватцем є циганський хлопчик Гюла.

Час: 3–5 хвилин

Сценка 2: Директор, батько Гюли і вчитель 1
Директор тисне на батька, щоб той визнав, що саме його син чинив крадіжки. Батько стверджує, що Гюла не став би такого робити. Все ж таки він просить вибачення і пропонує відшкодувати вкрадену суму.
Вчителям незручно через цю ситуацію, і вони обіцяють тримати все в таємниці. Гюла може залишитися в школі, але батько повинен краще слідкувати за сином.

Час: 3–5 хвилин

Сценка 3: Директор і вчитель 2
Директор і вчитель 1 обговорюють покращення атмосфери в школі. Вони радіють — проблему, здається, розв'язано. Входить вчитель 2: він/вона повідомляє, що поліція щойно заарештувала біля шкільних воріт учня (не Гюлу) за кишенькові крадіжки. Очевидно, цей учень зізнався у тому, що вкрав усі гроші.
Вони діляться враженнями від почутої новини.

Час: 3–5 хвилин

Методичні рекомендації для фасилітатора

Нехай волонтери розіграють рольову гру. У перервах між сценками вам слід поставити глядачам запитання, а вони записуватимуть ключові слова, які резюмуватимуть їхню відповідь на цій стадії презентації.

Перша перерва: Перше запитання до глядачів: Якщо б ви були директором, що б ви зробили?
Друга перерва: Друге запитання до глядачів: Чи важаєте ви, що проблема була вирішена справедливо?
Третя перерва: Третє запитання до глядачів: Що ви тепер думаєте?

Деякі практичні тези для розгляду стосовно розробки антирасистської політики.
У справі протидії расовим утискам та проявам расизму необхідно, щоб уся школа (організація) брала участь у розробці та впровадженні антирасистської політики. Важливо також, щоб підходи до вирішення проблеми проявів расизму вписувались у загальну політику і встановлений порядок роботи. Проблеми повинні розглядатися як «особливі, але не окремі».
Деякі практичні тези для розгляду:

- Необхідно розробити чіткі положення, які б давали зрозуміти, що не може бути допущено жодного прояву расизму або расового утиску.
- Обов'язково повинна бути чітко визначена процедура, яка буде застосовуватися у разі прояву расизму.
- Загальний шкільний підхід, у тому числі процедури та узгоджені дії щодо протидії проявам расизму, повинен розповсюджуватися на всіх членів шкільної громади: завідуючих, персонал (учительський та не учительський), батьків, учнів, студентів та відвідувачів.
- Повинно бути чітке розуміння, що кожен член шкільного колективу має бути відповідальним і уважним у плані расизму, а також запобігати його проявам.
- Підхід у цій справі має бути послідовним, тобто таким, щоб кожен усвідомлював, що від нього очікується.
- Усі повинні розуміти, що реакція на прояв расизму повинна бути миттєвою, як тільки випадок стався або коли про нього повідомили.
- Будь-яка подальша реакція на випадок має надійти протягом визначеного строку.

Джерело: http://www.northants-ecl.gov.uk/apps/IPS/msc/rig/hme.asp

Віруючі

Права людини є універсальним стандартом. Вони є компонентом кожної релігії і кожної цивілізації.

Ширін Ебаді

Рівень складності Рівень 3

Теми
- Релігія та віра
- Культура та спорт
- Дискримінація та нетолерантність

Чисельність групи Будь-яка (малі групи: 4–5 осіб)

Час виконання 180 хвилин

Опис Учасники порівнюють та протиставляють свої різноманітні вірування

Відповідні права
- Свобода релігійних вірувань
- Свобода переконань та інформації
- Свобода від дискримінації

Розглянуті питання
- Релігійне розмаїття
- Сприйняття релігії та її вплив на життя молоді
- Знання про різні релігії та їхні принципи в ставленні до духовних та світських питань

Цілі
- Дізнатися про різні системи вірувань та релігій
- Розвити критичне мислення
- Культувати сприйняття різноманітності вірувань та релігій

Матеріали
- Копії заяв-карток (один набір на малу групу)
- Зручні місця для малих груп для сидіння та обговорювання
- Фасилітатор для кожної малої групи

Підготовка
- Виріжте картки
- Прочитайте додаткову інформацію про релігію та віру в Главі 5.

Інструкції:

1. Поясніть, що в цій вправі учасники будуть обговорювати свої переконання та віру, деякі люди можуть бути глибоко релігійними, інші не дуже, а деякі, можливо, не мають ніякої релігії. Мета полягає в тому, щоб прийти до глибшого розуміння статті 18 Загальної декларації прав людини, шляхом особистого обміну поглядами і в тому, щоб мислити критично про різні способи, які надають нам сенс життя.
2. Дуже чітко поясніть учасникам, що вони повинні знати ЩО вони говорять і як вони виражають себе. Захист релігійних переконань, так, як і релігійних символів від образ і наклепу, підпадає під сферу свободи релігії. Проте, захист свободи думки та слова не означає повний імунітет від критики переконань. Таким чином, чесний, відкритий запит прийнятний тоді, коли висловлювання не є мотивовані забобонами та дискримінацією.
3. Розділіть учасників на малі групи приблизно по 4–6 осіб і попросіть їх відобразити індивідуально їхні особисті переконання за 3 або 4 хвилини. Наприклад, якщо у них є релігія, наскільки тісно вони дотримуються віровчення і ритуалів?
4. Потім, в якості фасилітатора, попросіть учасників розказати про їхню першу участь у релігійній церемонії.
5. Тепер розмістіть картки лицьовою стороною вниз в середині групи. Скажіть учасникам, що у них є одна година і вони повинні провести короткі обговорення, щоб мати змогу пройти через стільки карток, скільки можливо. Таким чином, вони отримають широке бачення з проблем, пізніше вони можуть обговорити теми, які сприяли створенню особливого інтересу.

6. Поясніть, що в кожному турі учасник бере картку, читає її вголос, а потім коментує прочитане. Потім, інші учасники мають можливість привести свій приклад зі своєї власної релігії або досвіду.
7. Потім переходьте до іншого раунду, з іншим гравцем та карткою.
8. Коли всі картки будуть обговорені або час закінчиться, переходьте до обговорення (у тих же групах).

Дебрифінг та оцінка

- Чи відчували учасники складнощі з будь-яким із тверджень? Чому?
- Чи були які-небудь факти, переконання, ставлення до вашої власної життєвої позиції, які вас здивували?
- Що люди мають загальне, незважаючи на їх різні позиції в житті?
- Які принципові відмінності були між позиціями життя людей? Чи є вони непримиренними?
- Чому так важливо знати про позиції в житті інших людей? Наскільки ви неосвічені щодо цього? Чи повинні ви знати про них більше?
- Беручи до уваги, що свобода релігії та переконань є правом людини, наскільки легко поважати людей, коли ви в корені не згодні з їхньою життєвою позицією?
- В якій мірі неосвіченість та упередження про різні позиції життя відіграють роль в уявленні людей один про одного?
- Чи всі мають свободу віри і релігії у вашій країні? Чому так, а чому ні?
- Яка форма порушень свободи віри та релігії присутні у вашій країні?
- Якою мірою повинні свобода думки, совісті та релігії дозволяти розпізнавальну практику всередині громади віруючих, які можуть відрізнятися від суспільства в цілому?
- Що потрібно мати на увазі при плануванні заходів для всієї групи, наприклад, пікніка, спортивних заходів або вихідних для жителів будинків, так, щоб кожен міг брати участь, незалежно від їх релігії або переконань?
- Іноді при організації подій, може бути важко задовольнити потреби кожного в залежності від їх релігії або переконань. Як ви намагаєтеся знайти рішення? Якщо ви повинні йти на компроміси, як ви обираєте пріоритети в залежності від потреб різних людей?
- Що було найцікавішим з того, що ви дізналися під час цієї діяльності?

Поради фасилітатору

Ця вправа має справу з уразливою та тонкою темою, тому важливо, щоб кожен відчував себе комфортно. Розпочніть вправу у спокійній манері; спокійна та тиха обстановка допоможе. Будьте впевнені, всі знають, що їх не змушують казати або пояснювати більше, ніж вони хочуть, або відчувають, що можуть.

Поважайте внески та обмеження учасників; не кожен здатний пояснити, чому те чи інше здійснюється в їх релігії, особливо якщо вони росли і здобували освіту в середині певної релігії з самого раннього віку. У цьому відношенні релігія дуже схожа на культуру: ви схильні сприймати і вважати ваші цінності та культурні традиції, як «природні».

Остерігайтеся тиску з боку однолітків. Не дозволяйте учасникам потрапити в оборонну позицію щодо їх релігії або переконань, (наприклад, хтось каже: «Як ти можеш бути цієї релігії і приймати, ...?»).

Уникайте занурювання в занадто дрібні деталі. Зверніть увагу на колоді карток і переконайтеся, що у вас буде достатньо часу для більшості з них. Дозвольте обговоренню природно випливти і втручайтеся тільки тоді, коли ви відчуваєте, що питання вичерпано або, що є ризик зайти надто далеко, або коли «домінує» чиєсь переконання.

Будьте готові внести свій вклад з додатковою інформацією, особливо про релігії, що не були представлені в групі або граючи в гру «Адвокат диявола».

Якщо ви можете, проводьте вправу з із спів-фасилітаторами для кожної групи, для проведення оцінювання та підведення підсумків в малих групах; якщо ж у вас немає спів-фасилітаторів, перевірте, чи можна підготувати кількох волонтерів з числа учасників, щоб допомогти вам у цьому. Це може бути важливим, залежно від групи, поважати внесок і досвід кожного, і щоб переконатися, що опитування є конструктивним. Якщо ви не можете покладатися на спів-фасилітаторів, то влаштувавши оцінювання в загальному колі учасників.

Віра, за визначенням, не може бути пояснена раціональними аргументами і ви повинні обмежити спроби оскаржити релігійні переконання раціональними аргументами. Можливо, вам доведеться підкреслити, що важливо поважати право кожного на свободу думки, совісті і релігії; це не означає, що ви повинні поважати те, в що інші вірять, але ви повинні поважати їх право вірити в те, в що вони хочуть. Пам'ятайте, що для розвитку критичного мислення важливою метою є освіта в області прав людини, і що порівняння різних позицій життя допоможе людям переконатися, що їх вибір думки не скасовує вибір інших. Сподіваємося, що у ході дискусії після цієї вправи, учасники прийдуть до розуміння, що їх вибір не є абсолютним, а є відносним. Дискусія також ознайомить їх з сильними та слабкими сторонами в кожній школі чи традиції. Релігійний фанатизм і ксенофобія зазвичай виникають за суворої вибірковості мислення та відмови від плюралізму. Жодна релігія не є монолітною, а, отже, жодна окрема розповідь в релігії не є авторитетною і представницькою, не кажучи вже про те, що вона не перевищує всі інші оповідання або інтерпретації в інших релігійних традиціях.

Варіації

Якщо ви будете проводити діяльність з декількома малими групами, то гарною ідеєю буде об'єднатися у коло (круглий стіл). Таким чином, учасники сидітимуть один перед одним. Розподіліться на групи і розпочніть пленарне засідання, попросіть групи розглянути наступні питання і будьте готові також відповісти:

- Наведіть приклади ігнорування та упередженного ставлення до релігійних і нерелігійних традиції у вашій країні.
- Що ми можемо зробити, щоб зменшити ігнорування та упередження?

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Якщо ви провели цю вправу з моно-релігійною групою, є багато можливостей для подальшого обговорення. Перейдіть до http://www.religioustolerance.org і скопіюйте їх список релігій і не теїстичних релігій та етичних систем. Задайте групі питання, чи чули вони що-небудь про це, і що вони знають про них.

Ви можете дослідити історію розвитку різних вірувань, зробивши табличку термінів. Подивіться на «Варіації» у вправі «Хронологія» на стор. 307.

Пауло Фрейре сказав: «Навчатися — означає вірити в зміни». Якщо група хотіла б обговорити, що таке освіта і, як вона відповідає, або не відповідає потребам людей, то група може зацікавитися у вправі «Нехай кожен голос буде почутий» на стор. 218.

Ідеї для вправ

Залежно від контексту, в якому ви і учасники живете або працюєте, може бути цікаво відвідати релігійний чи громадський центр іншої релігії і поспілкуватися з їхніми молодіжними групами для того, щоб обговорити можливі спільні дії. Вони можуть включати:

- Події в День прав людини (10 грудня)
- Взаємні запрошення з нагоди важливих релігійних свят / урочистостей
- Спільні дії на користь бідних і нужденних

КЛЮЧОВА ДАТА

16 листопада
Міжнародний день толерантності

Додаткова інформація

Стаття 18 Загальної декларації прав людини стверджує: «Кожен має право на свободу думки, совісті і релігії; це право включає свободу змінювати свою релігію, або переконання і свободу, або самостійно, або спільно з публічними або приватними громадами сповідувати свою релігію або переконання у вченні, богослужінні та статуті релігійного ордену».

Для виконання цієї вправи, з тим, щоб включити якнайбільше число систем вірувань, ми використовуємо визначення релігії від www.religioustolerance.org: «Релігія — це будь-яка конкретна система вірувань про божество, часто за участю ритуалів, кодексу етики та філософії життя». Термін «релігія» відноситься як до особистої практики, що стосується общинної віри, так і до ритуалів групи, які випливають із загальних переконань. Альтернативи релігії включають атеїзм, скептицизм, вільну думку та гуманізм.

У цій вправі ми орієнтуємося на «свободу думки, совісті і релігії», які є правом сповідувати яку-небудь релігію чи ні, залежно від особистого вибору. Таким чином, ми використовували термін «життєва позиція» як загальний ярлик, який охоплює як релігію, так і альтернативи релігії, без будь-якої дискримінації на користь того або іншого. Під терміном «життєва позиція» ми маємо на увазі рамки ідей, які допомагають нам зрозуміти світ і знайти сенс і цінність у житті. Багато життєвих позицій є чітко релігійними, наприклад, християнство, індуїзм та іслам. Деякі життєві позиції не є релігійними, такі як діалектичний матеріалізм Карла Маркса і його послідовників, об'єктивізм Айна Ренда, та гуманізм. Інші життєві позиції, такі як буддизм і конфуціанство, які традиційно класифікуються як релігії, але багато послідовників не згодні з цією класифікацією, аргументуючи це тим, що їхні переконання не включають в себе божество, тому, буддизм та конфуціанство є філософіями. Поняття «життєва позиція» охоплює усіх їх.

В основному, проста у використанні інформація про основні віри практикується в усьому світі, її можна знайти на інтернет-сайтах Ініціативи об'єднаних релігій (www.uri.org) і Онтаріо Консультанти з релігійної толерантності (www.religioustolerance.org).

Ця вправа розвивається від вправи «Віруючі» в Мозаїці, Ті-кіт в Євро-середземноморській молодіжній роботі, опублікованій в рамках партнерства між Європейською Комісією та Радою Європи у сфері молоді.

Картки

У нас є спеціальні обряди, щоб заохотити дітей прийняти нашу життєву позицію.	У нас є специфічні обряди і норми для поховань і похоронів.
Чоловіки і жінки мають різні функції і ролі в нашій життєвій позиції, наприклад, щодо проведення церемоній.	У нас є конкретний термін у календарі для проведення посту.
Злочини та дискримінації були скоєні або виконуються в даний час, в ім'я моєї життєвої позиції.	Нас вчать допомагати нужденним і бідним.
У нас є конкретне уявлення про гомосексуалізм.	Ми носимо символи або спеціальний одяг.
Наше життєва позиція має певні моральні норми і правила щодо шлюбу сексуального життя.	У нас є специфічний погляд на рахунок аборту.
Наша життєва позиція заснована на священних книгах або писаннях.	Ми віримо в цінність життя, як в найголовнішу річ для збереження світу.
Наша життєва позиція вчить толерантному ставленню до інших релігій та вірувань.	Наша життєва позиція зформована пророками, які визнані як носіїв божественних послань.
Ми віримо в життя після смерті і в остаточний суд.	У нас є важливі святкування, які визнані як свята в наших країнах.
Ми віддаємо данину поваги мертвим принаймні раз на рік і відвідуємо цвинтарі.	У нас є власний календар, який часто відрізняється від громадянського. Наш Новий рік не першого січня.
Ми організовуємо школи і класи, де дітей вчать нашої життєвої позиції.	Ми віримо, що життя — не тільки матеріальні речі, але й суттєвий духовний вимір.
У нас є наші власні історії про те, як був створений світ.	У нас є певні уявлення про те, з ким ми повинні або не повинні одружуватися.
Наша життєва позиція вчить не тільки духовності, а також про те, як має функціонувати суспільство.	Нас часто не розуміють, а іноді і ведуть дискримінацію проти нас.
Зазвичай ми молимося кілька разів на день.	У нас є день на тиждень, коли ми не повинні працювати, але повинні проходити спеціальну церемонію, щоб поважати наші переконання.
Ми вважаємо, що у нас є особливі відносини з Творцем.	Ми контролюємо наше власне життя.
Ми вважаємо, що сенс і мета життя — в постійному творчому пошуці.	Любов є важливим способом викладання в нашій життєвій позиції.
Наша життєва позиція забезпечує етичні рамки, і чітко визначені моральні цінності.	Духовність, почуття здивування, що ти є частиною чогось більшого, ніж ми самі, пізнаються через ритуали нашої життєвої позиції.

Всі рівні — всі різні

Всі люди є однаковими і водночас різними. Слід поважати загальну рівність і відмінність.[1]

Рівень складності Рівень 2

Час виконання 40 хвилин

Чисельність групи 6–60 осіб (малі групи: 3–4 особи)

Теми
- Дискримінація та нетолерантність
- Глобалізація
- Засоби масової інформації

Опис Це невеликий тест, достатньо провокаційний, щоб бути цікавим по своїй суті, але також є основою для ефективного групового обговорення сприйняття та стереотипів

Відповідні права
- Рівність у повазі
- Право на права та свободи без якихось розмежувань
- Право на національність

Цілі
- Сприяти розумінню універсальності прав людини
- Розвинути уміння читати інформацію критично і самостійно
- Сприяти усвідомленню етноцентризму і упередженості до себе та інших, а також виробити міжкультурні навички

Матеріали
- Матеріал для розповсюдження
- Ручки або олівці, по одному на людину
- Великий аркуш паперу (А3) або папір для фліпчарту і маркер

Підготовка Зробіть копії матеріалу для розповсюдження, одна копія на кожного учасника. Як варіант, напишіть його на дошці або використовуйте проектор

Інструкції

1. Скажіть учасникам, що наступна діяльність є свого роду перевіркою, але її метою є не встановити, хто правий, а хто помилився, це лише відправна точка для почтаку розмови.
2. Роздайте або напишіть дві цитати. Дайте п'ять хвилин учасникам, щоб прочитати ці цитати.
3. Потім попросіть кожного учасника визначити:
   а) джерело першої цитати; витяга з якої книги або документа є ця цитата?
   б) з якої країни/регіону світу автор другої цитати?
4. Коли все буде готово, розділіть учасників на малі групи по три людини. Дайте 20 хвилин часу на обговорення та аналіз їх індивідуального вибору. Вони повинні подумати над наступними питаннями і повинні бути здатними дати колективну відповідь:
   - Чому вони віддали перевагу одній відповіді серед усіх інших?
   - Що кажуть тексти про авторів?
   - Чому автори пишуть ці тексти?
   - Які коментарі у них є щодо цих цитат?
5. Коли групи закінчать роботу, зберіть відповіді на питання а) від кожної групи. Запропонуйте групам викласти причини, які привели їх до такого вибору. Потім зберіть відповіді на питання б). Запишіть відповіді в лекційних матеріалах.
6. Вказати автора — Саїд Аль Андалусі (з Іспанії) і перейти до аналізу та оцінки.

[1]Декларація прав і обов'язків людини, запропрнована молодими людьми (1989)

Дебрифінг та оцінка

Необхідно почати з короткого опису діяльності, а потім, якщо ви бачите, що група готова до цього, перейти до тлумачення поняття упередженості і етноцентризму. Відповісти на наступні питання (у великих групах або малих, якщо це необхідно):

- Чи здивувала учасників відповідь?
- Яким чином люди зробили свій перший вибір? Чи вибір оснований на здогадках, інтуїції або на реальних знаннях?
- Чи змінили люди свою думку з приводу свого вибору в ході обговорення в малих групах? Що змусило їх змінити свою думку? Тиск з боку однолітків? Сильні аргументи?
- Як учасники захищали свої погляди в малих групах? Вони настоювали на своєму виборі слабко чи сильно?
- Чому автор описує людей з Північної Європи таким чином?
- Які натяки дає нам другий текст про автора, про його зовнішність і про його культуру?
- Наскільки погляди автора відображають його власний етноцентризм і упередженість? Чи справедливо стверджувати, що в той час культура народів Північної Європи була менш «цивілізованою», ніж культура країни, в якій жив автор?
- Чи можуть учасники навести приклади випадків про інших людей, з якими так само поводились, про які вони чули або читали? Як сприйматиметься той факт, що ці люди засуджуватимуться?
- Коли людей не цінують за те, якими вони є, які наслідки часто відбуваються? Чи можуть вони привести приклади з минулого або з сьогодення?
- Що ми повинні зробити, щоб протистояти впливу упередженості? Чи є люди або групи людей з країн учасників, які також стали жертвами зневажливого ставлення до себе? Які саме?
- Освіта є єдиним способом боротьби з упередженістю. Що ще необхідно зробити?

Поради фасилітатору

Витяги були зроблені з книги відомого вченого з міста Кордова (зараз це Іспанія), який народився в 1029/420 р. Саїд Аль-Андалусі був ученим, що прославився своєю мудрістю і знаннями. Для нього цивілізація і наука були тісно пов'язані зі знанням Священного Корану. Він був обізнаний не лише в області релігії, але й знав арабську літературу, медицину, математику, астрономію та інші науки.

Слід пам'ятати, що для автора центром «цивілізації» того часу був басейн Середземного моря, а особливо Арабські королівства навколо нього. Наука не була настільки розвинута на Півночі, як Саїд називає Північною Європою, у порівнянні з арабським світом, Персією, Китаєм та Індією.

Будьте готовими до того, що в залежності від групи вам може знадобитися дати учасникам зрозуміти, як слід читати тексти більш критично. Можливо, вам доведеться зазначити, що з другого тексту відомо багато інформації про автора, його зовнішній вигляд, його культуру, наприклад те, що він мав кучеряве волосся і темний колір шкіри. Критичний спосіб читання передбачає не тільки розуміння змісту тексту, але й осмислення його контексту, ким являється автор і чому він/вона пише, чим він/вона займається. Усвідомлення цього — це важливий крок до розуміння того, як потрібно читати всі повідомлення (історія, новини, вірші, тексти пісень і т.д.), а також знати ті цінності, які вони передають. Один із способів пояснити питання етноцентризму є довести учасникам той факт, що Саїд з його темною шкірою і кучерявим волоссям є чітким прикладом для осмислення «протилежності» — це людина, яка для більшості людей у Європі не може вважатися «нормальною». Важливо також те, що за допомогою обговорення ви допомагаєте учас-никам зрозуміти, що культурні відмінності не роблять людей «кращими» чи «гіршими», за інших. Ви повинні довести, що важко не судити інших без упередження, тому що ми приймаємо наші власні культурні бачення за «норму». Для того, щоб оцінити

КЛЮЧОВА ДАТА

5 травня
День Європи

це, необхідно встановити, що визнання нашого власного етноцентризму є важливим кроком на шляху до визнання його іншими і до успішного спілкування з людьми, які представляють інші культури.

Залиште додатковий час на виконання наприкінці діяльності з тим, щоб у вас була можливість для подальшого обговорення питання та ідей, які були підняті. Наприклад, ви можете заглибитись в аналіз або обговорення різних варіантів викладання історії з різних сторін, а також, як багато (або як мало) ми в Європі вчимо про інші культури.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Якщо ви хочете продовжити роботу над ідеями щодо універсальності прав людини, ви можете б використовувати вправи «Інсценування», що описані на стор. 162, які включають в себе креативність і гру.

Ідеї для вправ

Пошукайте в газетах і в Інтернеті різні версії сучасних або історичних подій, які відбулися у вашій країні/суспільстві, і порівняйте інформацію з різних сторін/груп, об'єднаних спільними інтересами. Веб-сторінка Преси Європи є хорошим джерелом для пошуку новин, представлених у різних газетах різних країн на різних мовах. www.presseurop.eu/en.

Іншим джерелом може бути незалежний медіа-центр Indymedia, який об'єднує багато незалежних організацій засобів масової інформації і сотні журналістів, які пропонують інформацію для широких верств населення і некомерційне висвітлення подій. Він є доступним на різних мовах. http://www.indymedia.org/en/

Примітка:

Витяг з «Книги категорій націй — Наука часів середньовіччя», Саїд Аль Андалусі, переклав Сема ан І. Салем і Алок Кумак, Університет Техаської преси, Остін, 1991 р.

Матеріал для розповсюдження

Всі рівні — всі різні вікторина

а) Яке джерело наступного тексту? З яких книг або документів зроблено витяг?
«Всі люди на землі — від сходу до заходу, від півночі до півдня — складають єдину групу; (вони) відрізняються за трьома основними ознаками: поведінка, зовнішність і мова».

Виберіть одну з наступних відповідей:

а) Декларація ЮНЕСКО про расизм, 1958 р.
б) Геродот «Замітки про подорожі», 198 р. до н.е.
в) Веди, Індія, приблизно 3000 р. до н.е.
г) Доповідь молодіжної кампанії «Усі різні — усі рівні», Рада Європи, 1996 р.
д) Саїд Аль- Андалусі, 1029/420 р.
е) Марко Поло «Подорож», 1300 р. н.е.
Нічого з перерахованого вище

б) З якої країни / регіону світу походить автор наступного тексту?
«Ті люди, які живуть на крайній півночі (Європи ...), страждають від того, що вони знаходяться занадто далеко від сонця. Їх повітря холодне і небо хмарне. Тому їх темперамент холодний, а їх поведінка є грубою. В результаті їх тіла стали незвичайними, шкіра стала білою, а волосся звисає донизу. Вони втратили гостроту розуму і гостроту сприйняття. Їх здолали неосвідченість і лінь, вони вражені безсиллям і тупістю».

Виберіть одну з наступних відповідей:

а) Китай б) Європа в) Індія г) Африка д) Персія е) Нічого з перерахованого вище

Героїні та герої

Вона мій герой! А хто твій?

Теми	• Гендер • Дискримінація та нетолерантність • Громадянство та участь
Рівень складності	Рівень 2
Чисельність групи	Будь-яка (малі групи: 5–7 осіб)
Час виконання	60 хвилин
Опис	Це заняття передбачає індивідуальну, групову та загальну роботу, обмін думками та дискусію про: • Героїнь і героїв як символи соціалізації та культури • Як гендерні стереотипи укорінилися в нашій історії, культурі і в повсякденному житті
Відповідні права	• Рівноправ'я • Свобода від дискримінації • Свобода думок і їх вираження
Цілі	• Показати, чому існують різні точки зору на історичні події • Розвинути навички критичного аналізу • Сприяти цікавості, відкритості і почуттю справедливості
Матеріали	• Папір і ручки (не обов'язково, але бажано по одній червоній і одній синій на кожного учасника) • Фліпчарт і маркери

Інструкції

1. Дайте учасникам 5 хвилин подумати над тим, які національні герої та героїні (з історії або сьогодення) викликають у них найбільше захоплення.
2. Роздайте папір і ручки й попросіть усіх накреслити дві колонки. До першої вони мають вписати (користуючись червоною ручкою) імена трьох — чотирьох героїнь, додавши коротку характеристику про те, хто вони, та що зробили для своєї країни. Внизу аркуша треба написати ключові слова цих характеристик, які у них асоціюються з героїнями в цілому.
3. Те саме треба зробити з іменами трьох-чотирьох героїв, вписавши їх (синьою ручкою) до другої колонки.
4. Тепер запропонуйте учасникам розділитися на менші групи, приблизно по 5–7 осіб, і обговорити вибір кожного стосовно героїв та героїнь. Поставте їм завдання дійти згоди щодо чотирьох найдостойніших героїнь і чотирьох найдостойніших героїв.
5. Зберіть усіх знову разом і напишіть на фліпчарті в дві колонки імена героїнь і героїв кожної групи. Додайте ключові слова, щодо їх характеристик.
6. Обговоріть перелік характеристик і використання героїнь і героїв як рольових моделей, а також міру їхньої гендерної стереотипності. Потім переходьте до опитування.

Дебрифінг та оцінка

Почніть із аналізу заняття того, про що довідалися учасники стосовно героїв і героїнь, а потім перейдіть до розмови про стереотипи взагалі та про їх вплив на уявлення та вчинки людей.

- До якого типу людей належать обрані учасниками герої і героїні? (Звичайні люди?
- Монархи?) Що вони робили? (Боролися? Писали вірші?) Як учасники дізналися про них?

- У чому схожість і відмінність між двома переліками характеристик?
- Які цінності відстоювали ці героїні та герої? Чи були ці цінності однаковими для тих і інших, чи між ними є відмінності?
- Що люди розуміють під словом «стереотип»? Наскільки стереотипи відповідають дійсності?
- Чи є вони завжди негативними?
- Чи маєте ви особисто й люди у вашому суспільстві взагалі якісь загальні стереотипи та очікування щодо чоловіків і жінок?
- Чи відчули учасники, що ці очікування їх якось обмежують? Як саме?
- Чи віддзеркалює складений на цьому занятті перелік характеристик ознаки, які можна назвати національними особливостями?
- В якій мірі соціальні та культурні бар'єри є наслідком стереотипного мислення?
- Яким чином схильність до гендерних стереотипів позбавляє людей їх прав?
- Які документи з прав людини і статті захищають людей від дискримінації через їх стать?
- Стереотипні очікування нерідко діють як перешкоди і для жінок, і для чоловіків, обмежуючи їхній вибір і їхні можливості в житті. З якими гендерними бар'єрами стикалися учасники? Було це вдома, в школі, в клубі чи на роботі?
- Що можуть учасники сказати про ці бар'єри? Чи можуть вони визначити якісь стратегії відходу від культурних норм та цінностей, пов'язаних із мужністю та жіночністю?

Приклад переліку, складеного групою в Україні на етапі 2.

Героїні	Герої
Княгиня Ольга, перша християнка Київської Русі	**Князь Володимир, хреститель Київської Русі (стара назва України)**
Роксолана, дівчина, захоплена в полон турками. Жила в ханському гаремі. Використала своє становище для впливу на політику	**Гетьман Мазепа, борець за незалежність**
Леся Українка, поетеса, писала про українську самосвідомість і жіночу емансипацію	**Тарас Шевченко, поет, співець свободи**
• Сильна, Хитра, Ніжна, Жіночна, Могутня, Гарна	**• Сильний, Могутній, Хоробрий, Сміливий, Непохитний, Наполегливий**

Поради фасилітатору

Слова «героїня» і «герой» сприймаються по-різному в різних суспільствах. Пам'ятайте про це і будьте обережні, вводьте їх значення обережно, може бути корисно підкреслити, що героїні і герої є зразками для наслідування.

Виконуючи пункт інструкцій 5, ви маєте прийняти всі запропоновані групами імена й усе написати на фліпчарті. Якщо хтось пропонує такі терміни, як «жіночий» або «чоловічий», ви маєте погодитися з ними на даному етапі й повернутися до цього під час опитування, коли обговорюватиметься значення цих слів.

Залежно від цільової групи і контексту, це може допомогти людям встановити зв'язки з правами людини, якщо ви попросите учасників визначити людські права героїнь і героїв (захисників / активістів / людей, які, на їх думку, зробили зміни в їх країні або світу). Потім можна перейти до обговорення розвитку прав людини, впливу прав людини на місцевому, регіональному та міжнародному праві, і дилем.

Це добре завдання, для полікультурного середовища, тому що культурний елемент стає дедалі більш очевидним. Змішайте групи і розкажіть учасникам про те, що героїні і герої можуть бути або із країни їх нинішнього проживання або ж із країни їх походження.

Варіації

Працюючи з групою молоді, ви, можливо, віддасте перевагу попрацювати з іншими типам героїв і героїнь — наприклад, героям коміксів або фільмів, зіркам поп-музики, кіно чи спорту. Можна почати заняття з читання коміксів, а потім висловити ідеї щодо характеристик персонажів. Окрім того, можна повісити плакати з зображеннями поп-зірок чи відомих спортсменів і попросити учасників дописати їм «бульбашки» з репліками й додати малюнки на кшталт коміксів. Якщо у відповіді на запитання «хто ваші героїні та герої?» ви дасте повну свободу, результатом можуть стати цікаві несподіванки, що сприятимуть плодотворній дискусії. Наприклад, люди називають своїх батьків, Юрія Гагаріна, Хелло Кітті (Hello Kitty), Нельсона Мандела або Бетховена!

Попросіть учасників індивідуально вибрати двох людей, якими вони захоплюються, не кажучи їм, що вони повинні вибрати одну жінка і одного чоловіка. При аналізі попросіть їх порахувати, чи більше в їх списках чоловіків, ніж жінок, чи жінок, ніж чоловіків. Запитайте учасників, чи має це якесь значення.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Якщо група зацікавиться героїнями та героями боротьби за права людини, виконайте заняття «Борці за права» (стор. 92).

Ідеї для вправ

Пообіцяйте собі приділяти стереотипам у вашому повсякденному житті більше уваги, особливо тим, що ведуть до упередженості з боку інших і (мимоволі!) з вашого боку.

Дізнайтеся про жінок, які зробили свій внесок у вашу країну (світу, якщо ви працюєте в міжнародному контексті), але які не так добре відомі. Організуйте виставку у вашій школі або молодіжному клубі. Ви можете самі написати статтю для місцевої газети або розмістити в Інтернеті коротке відео про цих жінок.

Організуйте свято з нагоди Міжнародного жіночого дня.

Приєднайтеся до місцевих, національних або міжнародних кампаній із жіночих питань, наприклад, про рівну оплату за рівну працю, торгівлю людьми або рівний доступ до освіти для дітей по всьому світу.

Подальша інформація

«Стереотип» — є спрощеним, узагальненим і часто несвідомим упередженням про людей або ідеї, які можуть призвести до упереджень і дискримінації. Це узагальнення, коли ознаки, притаманні частині групи, поширюються на всю групу в цілому. Наприклад: італійці люблять оперу, росіяни люблять балет, люди з темною шкірою походять із Африки. Стосовно ж ролі жінок або чоловіків, то є очікування, як вони повинні поводитися, залежно від їх статі, це і називається «гендерними стереотипами».

Слова «стать» і «гендер» нерідко плутають. Стать стосується біологічних відмінностей між чоловіками та жінками, які є універсальними та незмінними. Гендер належить до соціальних атрибутів, набутих у процесі соціалізації людини як члена даної спільноти.

Отже, гендер асоціюється з соціальними ознаками, ролями, вчинками, обов'язками та потребами, пов'язаними з приналежністю до чоловіків (чоловічої статі) та жінок (жіночої статі) в конкретному суспільстві в конкретний час — як членів конкретної спільноти в цьому суспільстві.

КЛЮЧОВА ДАТА

18 Липня
Міжнародний день Нельсона Мандели

Джерело
Програма розвитку ООН (ПРООН), гендер в програмі розвитку, навчання і інформаційний пакет, програми обліку гендерної проблематики і запису пунктів проекту.
Січень, 2001р.

Демократія

Громадянства та участь

Загальні права людини

Рівень 4

Будь-яка

270 хвилин

Голосувати чи не голосувати?

Голосування — це цивільне таїнство.

Теодор Херцбуг

Теми
- Демократія
- Громадянський обов'язок
- Загальні права людини

Рівень складності Рівень 4

Численість групи Будь-яка

Час виконання 270 хвилин

Опис Ця вправа включає дослідження людей у суспільстві для дослідження питань голосування на виборах та громадської активності.

Відповідні права
- Право на участь в уряді і у вільні вибори
- Свобода мислення та самовираження
- Право на мирні збори та створення асоціації

Цілі
- Оцінювати причини для використання вашого голосу на виборах
- Розвивати навички для виявлення та критичного аналізування інформації
- Оцінювати особистий внесок кожного громадянина в умовах демократії

Матеріали
- Аркуші для опитування 1 і 2, по одному набору на кожну пару
- Копії коробки 1, нотатки про те, як проводити обстеження, по одному набору на пару
- Ручки або олівці для всіх
- Великі аркуші паперу (А3) або папір для фліпчарту і маркери
- Липкі стрічки

Підготовка
- Копіювати коробку 2, приклад вибіркового опитування, на великому аркуші паперу як допоміжний засіб для додання інструкції
- На папері для фліпчарту, зробіть копії листів опитування аркушів 1 і 2 для запису результатів
- Спланувати графік виконання вправи. Вам потрібно буде виділити 60 хвилин для частини 1 — (введення опитування), мінімум 120 хвилин для частини 2 — (опитування) і 90 хвилин на частину 3 — (Аналіз результатів, дебрифінг та оцінка)

Інструкції

Частина 1: Введення в дослідження

1. Поясніть, що основна мета цієї першої сесії є підготовка групи, щоб вийти в суспільство з метою опитування щодо причин, чому люди голосують чи не голосують.
2. Запитайте учасників, чи дійсно вони мають намір голосувати на національних або місцевих виборах наступного (вперше?) разу, коли у них є можливість зробити це. Проведіть опитування за допомогою підняття рук, а потім розділіть групи у відповідності до того, які з них мають намір голосувати (А), і тих, хто не має наміру голосувати (В). Учасники з відповіддю «Не знаю», можуть бути виділені в іншу групу, для того, щоб збалансувати кількість, наскільки це можливо.
3. Попросіть кожну групу скласти список причин, чому вони роблять або не роблять це, мають чи не мають намір голосувати і напишіть їх на великому аркуші паперу. Дайте їм близько 15 хвилин, щоб підготувати свої списки.
4. Зберіть групи разом, і попросіть представників від груп А і В зачитати їхні списки. Дайте час на коротке обговорення в кінці, а також додайте будь-які інші пропозиції до цих списків.

5. Роздайте копії листів опитування 1 і 2. Поверніться до його великої копії, яку ви зробили. Переконайтеся, що люди бачать, що лист 1 для записів відповідей респондентів, які не збираються голосувати, а лист 2 для запису відповідей виборців. Вкажіть, що листи аналогічні, за винятком питання 2, яке відрізняється на двох аркушах. Пройдіться по питанням, переконавшись, що всі розуміють.
6. Тепер поясніть спосіб у який буде вестись запис відповідей. Покажіть групі приклад і поясніть, як використовувати метод «5 штрихові ворота» для підбиття підсумків.
7. Роздайте копії нотаток про те, як проводити інтерв'ю, по одному примірнику для кожної пари. Пройдіться по них і поговоріть про:
    - Як вони можуть переконатися, що респонденти вибираються випадково?
    - Скільки людей буде опитувати кожна пара? (Чим більше, тим краще!)
    - Коли і де проводитиметься опитування?
    - Коли буде зроблено дослідження?
    - Час, щоб повернутися і обговорити результати.

Частина 2: Опитування

1. Переконайтеся, що всі мають чітке уявлення про свої завдання, а потім переходьтедо опитування.
2. Узгодьте час для повернення.

Частина 3: Аналіз результатів

Групи зустрічаються, щоб зібратися, проаналізувати і обговорити результати. Ви повинні мати 60 хвилин для цього.

1. Попросіть пари додати свої результати в кожну коробку і відобразити їх на двохвеликих графіках. Таким чином, інформація з кожної групи буде зібрана та можна буде підрахувати підсумки для всієї групи. Вони також повинні записати «причини», з яких вони беруть інтерв'ю. Якщо одна і та причина була названа кілька разів, запишіть, як часто, знову ж за допомогою методу «5-штрихові ворота».
2. Коли вся інформація зібрана, попросіть людей розрахувати наступну статистику:
    - Загальна кількість опитаних
    - частка виборців у загальній вибірці та частка НЕ-виборців в загальній вибірці
    - частка опитаних чоловіків та жінок
    - частка опитаних у кожній віковій групі
    - вікова група з найменшою кількістю виборців
    - вікова група з найбільшою кількістю виборців
    - найбільш поширені аргументи на користь не-голосування
    - найбільш поширені аргументи на користь голосування
    - можливо, люди дали аргументи (будь-якого роду), пов'язані з людьми, чи партіями.
3. Тепер переходьте до обговорення того, чи людям сподобалося робити опитування, їхній досвід і що вони дізналися нового.

Дебрифінг та оцінка

У ході загального обговорення результатів ви можете торкнутися цілого ряду різних питань, наприклад:

- Які були почуття груп при проведенні опитування? В загальному, чи були люди готові відповісти на запитання анкети?
- Чи важко було проводити опитуванням? Чи сподобалося їм це?
- Чи вдалося групі отримати «представницьку» вибірку населення в цілому? Які були труднощі в цьому?
- Які є проблеми, виходячи з висновків щодо результатів окремих груп? Як можна було б їх уникнути?
- Чи були якісь статистичні дані, що особливо здивували групу?

КЛЮЧОВА ДАТА

18 травня
Перші парламентські вибори із загального виборчого права в Європі — у Фінляндії в 1917 році

- Чи були результати опитування неочікуваними?
- Чи збігаються відповіді, які дали люди, з почуттями в середині вашої групи? Як ви думаєте, ваша група є «представником» населення в цілому?
- Чи зробили б вони що-небудь по-іншому, якби вони повинні були зробити опитування ще раз? Чи були допущені які-небудь помилки?
- Чи представляють результати вашого опитування реальну картину ставлення до голосування у вашій місцевості? Чому так? Чому ні?
- Чи можете ви розраховувати на висновки? Або ви повинні погодитися з результатами попередньо?
- Статистичні дані часто представлені як факти, що підтверджують аргумент. Наскільки обережними повинні бути люди, із статистичними даними?
- Яке сприйняття в групі тепер про необхідність, або можливість іншим чином використовувати свій голос? Чи змінилася чиясь думка (в іншому напрямку!)? Якщо це так, якими були найбільш переконливі аргументи?
- Чи виконується у нас право людини на вибори? Як демократія закріплена в документах з прав людини?

Поради фасилітатору

Частина 1, планування опитування має на меті закласти основу для фактичного опитування, у частині 2. На самому початку, ви можете сказати прямо, що метою діяльності є надання молодим людям почуття власного значення у сприянні демократичному процесу. Бажано підкреслити цей аспект конкретно, замість того, щоб «переконувати» їх використовувати свої голоси. Поясніть, що ви хочете, щоб кожен член групи прийняв власне рішення для себе в кінці сесії, але для того, щоб це зробити, для них буде важливо оцінити багато різних причин для голосування, які існують.

Спробуйте зробити обговорення про те, що, можливо, люди не проголосували (точка 4), як «об'єктивні» можливості, а не заохочення «виборців», щоб спробувати вплинути на «не-виборців». Не витрачайте занадто багато часу на це обговорення, це призначено для проведення сцени опитування.

При обговоренні, як проводити інтерв'ю (пункт 7), вам потрібно взяти до уваги труднощі, з якими група може зіткнутися при проведенні такого опитування. У деяких громадах, людям може бути ніяково бути опитаними на вулиці людьми, яких вони не знають. У цьому випадку може бути краще, щоб члени групи опитали своїх друзів і знайомих.

Приклад, як заповнювати таблицю

Лист опитування 1: не виборці

Питання 1: До якої вікової групи ви належите (необов'язково)?

	До 25	25–40	40–60	Більше 60	Воліє не відповідати
Жінки	𝍸 𝍸 ||	𝍸 𝍸 ||	𝍸 𝍸 ||	𝍸 ||	𝍸 𝍸 ||
Чоловіки	𝍸 ||	||	𝍸 ||	||	||

Питання 2: Яка була ваша головна причина не брати участі у голосуванні на попередніх виборах?

Я думав, що це не буде мати ніякого значення для результату	Там не було нікого, за кого я хотів би проголосувати	Я не погоджувався ні з однією із кандидатур запропонованих політиків	Мене це не цікавило	Інша причина (вказати деталі)
𝍸 𝍸 ||	𝍸 ||	𝍸 𝍸 𝍸 𝍸 ||	𝍸	Я не був у цьому районі в той час Я не довіряю політикам Хтось попросив мене не йти

Вкрай важливо, щоб ви оцінити, скільки інформації може зібрати група здійснюючи аналіз. Не беріть занадто багато, щоб люди не загрузнули у розрахунках. Якщо це велика група, то кожна пара повинна опитати менше людей, ніж ви маєте у малих групах.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Подивіться на інформацію в довідкових матеріалах з розділу «Демократія» на стор. 458, а також дізнайтеся, в якому році жінки вперше отримали право голосу у вашій країні. Крім того, можна з'ясувати, які групи у вашому суспільстві не мають сьогодні право голосувати (наприклад, діти, іммігранти або ув'язнені). Обговоріть причини цього, і чи вважаєте ви це справедливим.

Крім того, можна організувати дискусію з іншими групами або школами про те, що повинно бути змінене щодо права того, в якому віці молоді люди можуть голосувати.

У демократичному суспільстві, є багато можливостей для людей, щоб вжити заходів щодо проблем, які їх стосуються. Вправа «Електростанція» на стор. 150 дає учасникам можливість подумати про те, як сприяти соціальним змінам.

Ідеї для вправ

Організуйте свято в день, коли жінки отримали право голосу у вашій країні.

Якщо ви виявили групи у вашому суспільстві, що позбавлена права голосу, і ви відчуваєте, що це несправедливо, напишіть лист членам вашого парламенту, висловивши зтурбованість з боку вашої групи. Постарайтеся також отримати інші підписи.

Додаткова інформація

Ви можете бути зацікавлені вивченням про Дотмократі в якості інструмента для сприяння участі шляхом голосування. Дотмократі — це рівні можливості та участь групи в процесі прийняття рішень, є визнаним методом спрощення збору та пріоритетності ідей серед великої кількості людей. Учасники записують ідеї і застосовують позначки під кожною ідеєю, щоб показати, яким з них вони віддають перевагу. Кінцевий результат являє собою графік, як візуальне уявлення колективного уподобання групи. http://www.dotmocracy.org/

Матеріал для розповсюдження

Нотатки про те, як проводити опитування

Пошук опитуваних

Підійдіть до перспективних опитуваних навмання: іншими словами, ви не повинні «вибирати» людей, які будуть включені або виключені з опитування, тому що вони молоді, старі, красиві, або жінка, і так далі. Намагайтеся уникати упередженості.

Запитайте людину, в якої ви хочете взяти інтерв'ю, чи не буде вона заперечувати, відповісти на кілька запитань опитування. Поясніть, хто ви, скажіть, що відповіді будуть анонімними, і що результати опитування не будуть оприлюднені, вони призначені тільки для використання в цій конкретній групі.

Запис інтерв'ю

Якщо люди, до якої ви підійшли, погоджується взяти участь в опитуванні, то запитайте їх, чи використовувала вони свої голоси на останніх виборах. Якщо відповідь «ні», то заповнюйте лист 1 «не-виборці». Якщо відповідь «так», тоді заповнюйте лист 2 — «виборці».

Питання 1: Учасники повинні вказати тільки їх вік, якщо вони не заперечують. В іншому випадку, галочку треба поставити в останній колонці.

Питання 2: Покажіть опитуваним варіанти і попросіть їх вибрати один. Якщо у них є інша причина, запишіть її в примітці в стовпці Є. Увага : Різниця між В і С, що в В є причина стосовно участі конкретної людини і С є причиною стосовно участі партії.

Позначки повинні бути чіткими, так, щоб їх можна було порахувати пізніше. Скільки можливо людей, стільки може бути зареєстровано на одному аркуші. Тільки одна позначка повинна бути зроблена після кожного питання для кожної людини.

Лист опитування 1: не виборці (люди, що не голосували)

Питання 1 : В якій віковій групі ви знаходитеся? (необов'язково)

	До 25	25–40	40–60	Більше 60	Бажає не відповідати
ЖІНКИ					
ЧОЛОВІКИ					

Питання 2: Якою була ваша основна причина не голосувати на останніх виборах, що відбулися?

А. Я думав, що це не буде мати ніякого значення для результату.
Б. Не було нікого, за кого я хотів би проголосувати
В. Я не погоджувався ні з однією з кандидатур пропонованих політиків
Г. Мене це не цікавило
Д. Інші причини (вказати деталі)

А	Б	В	Г	Д

Лист опитування 2: для виборців

Питання 1 : В якій віковій групі ви знаходитеся? (необов'язково)

	До 25	25–40	40–60	Більше 60	Бажає не відповідати
ЖІНКИ					
ЧОЛОВІКИ					

Питання 2: Якою була ваша основна причина, щоб голосувати на останніх виборах, що відбулися?

А.Я відчував, що це була моя демократична відповідальність
Б. Я хотів проголосувати за [людину]
В. Я хотів проголосувати за [партію]
Г. Я не хотів, щоб виграла [інша людина / група]
Д. Інші причини (вказати деталі)

А	Б	В	Г	Д

Загальні права людини

Рівень 1

Будь-яка

30 хвилин

Гра з картинками

Картина говорить тисячу слів, а камера не бреше — чи не так?

Рівень складності Рівень 1

Чисельність групи Будь-яка

Час виконання 30 хвилин

Теми
- Загальні права людини

Опис Під час виконання даної вправи люди знаходять картинки, які відображають Статті універсальної декларації про права людини.

Відповідні права Всі

Цілі
- Підвищити поінформованість про значимість прав людини в повсякденному житті
- Розвивати навички «візуальної грамотності", навички слухання і комунікативні навички
- Сприяти співчуттю і повазі до людської гідності

Матеріали
- Колекція з 20–30 пронумерованих фотокарток
- Великий стіл
- Настінна схема з перерахуванням статей Загальної декларації прав людини (копіюється зі скороченого варіанту на сторінці 600)

Інструкції

1. Розкладіть фотокартки на великому столі.
2. Попросіть учасників працювати індивідуально.
3. Зачитайте одну із статей із Загальної декларації прав людини і запишіть його на дошці / фліпчарті.
4. Попросіть учасників подивитися на фотокартки і вибрати ту, яка, на їхню думку, найкраще представляє статтю.
5. Потім попросіть кожну людину, по черзі сказати, яку фотокартку вони обрали і чому.
6. Запишіть, які фотокартки були обрані; напишіть цифри на дошці.
7. Зробіть чотири або п’ять раундів, називаючи різні статті із Загальної декларації прав людини. (Виберіть змішані громадянські, політичні і соціально-економічні права.).

Дебрифінг та оцінка

Почніть з розгляду самої вправи, а потім перейдіть до розмови про те, що учасники дізналися під час діяльності.

- Чи вибирали різні люди різні картинки в різних раундах, чи вони думають, що одна або дві фотокартки говорять про все це?
- Чи вибирали різні люди одні й ті ж фотокартки в різних раундах, або ж люди мали дуже різні уявлення про те, що представляли різні права? Що це говорить нам про те, як кожен з нас бачить світ?
- Перегляньте список на дошці. Які фотокартки були обрані найчастіше? Що було особливого на цих зображеннях? Чому вони були обрані часто? Чи змінювали ситуацію розмір або колір, чи це було щось суттєве в картині?
- Чи хто-небудь обрав одну фотокартку для представлення декількох різних прав?
- Чи хто-небудь був не згоден з чужою інтерпретацією однієї і тієї ж картинки?

- Чи були фотокартки, які ніколи не були обрані раніше? Чи могли вони, тим не менш, бути інтерпретовані для представлення прав людини? Які?

Поради фасилітатору

Немає обмежень на кількість разів вибору конкретної фотокартки. Одне конкретне зображення може бути вибране кілька разів у першому раунді, або воно може бути обране в різних раундах. Іншими словами, одна фотокартка може бути використана для представлення однієї й тої ж статті кількома людьми, або вона може представляти різні статті для різних людей.

Дивіться розділ 1 «Основні методи», на сторінці 61 для отримання додаткової інформації про створення Вашого власного набору фотографій. Фотографії для цієї діяльності повинні показати найрізноманітніші аспекти «життя на землі», вони повинні включати в себе зображення окремих осіб та груп, людей різного віку, культури і здібностей. Там повинні бути фотографії у сільських і міських районах, промисловість та сільське господарство, і люди, що виконують різні види роботи і дозвілля. Не намагайтеся покласти фотографії в будь-якому порядку при їхньому нумеруванні. Метою нумерації є просто легка та зручна ідентифікація.

Завжди пам'ятайте про необхідність перевірки авторських прав на фотокартки, які ви хочете використовувати.

Це залежатиме від групи і їх загальних навичок «візуальної грамотності», наскільки вам потрібно підштовхувати учасників для аналізу зображень. Ви можете почати свою діяльність зі спільного аналізу однієї або двох фотокарток. Питання, представлені у «додатковій інформації» нижче, можуть бути використані в якості орієнтира.

Варіації

Крім того, можна попросити учасників вибрати одну фотокартку, яка найкраще відображає загальну концепцію прав людини для них. Коли всі вибрали, попросіть їх представити свої аргументи.

Ви можете зробити копії ілюстрацій Панчо з Глави 5 і попросити учасників сказати, які права людини вони відображають.

Якщо ви хочете використовувати відео замість картинок, тоді розгляньте вправу «Інсценування», яка використовує драму, щоб дослідити концепцію прав людини, і попросіть групу зробити відео сценки і розмістіть їх на www.youtube.com.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Позичте камери, або пошукайте якісь одноразові, якщо такі виявляться в продажу, і зробіть проект, щоб зняти «погляди на права людини» у вашій місцевості.

Вправа «Змініть свої окуляри» на стор. 153 змушує людей дослідити і сфотографувати їх місцевість з точки зору прав людини.

Зображення виходять не тільки з фотокарток, вони також виходять з ситуацій і подій. Дозвольте групі «побачити» дискримінації через вправу «Зробіть крок вперед», на стор. 157.

Ідеї для вправ

Зробіть виставку фотографій з проекту «Погляди на права людини». Крім того, розвиньте деякі ідеї для плакатів з інших пропозицій нижче, і використовуйте їх для виставки.

Інші способи гри з картинками

Частина картинки

Матеріали / підготовка

- Знайдіть зображення, які розповідають просту історію. Розріжте їх на дві частини так, щоб окремо два зображення могли заохотити учасника відтворити ситуацію таким чином, який досить сильно відрізняється від того, який вони прочитали, але якщо вони співставляють два зображення як єдине ціле, то історію можна прочитати.
- Покладіть дві частини зображення в конверт. Вам потрібен один конверт на кожного учасника.

Інструкції

1. Попросіть учасників розбитися на пари.
2. Дайте кожній парі по два конверти.
3. Попросіть учасників по черзі відкрити конверт і дати своєму партнерові одну частину картинки всередині. Дозвольте партнеру сказати, що він думає, що відбувається на картинці, хто є суб'єктом і що вони роблять на картинці.
4. Потім перший учасник повинен віддати другу частину і запитати свого партнера, як він думає, що відбудеться зараз, коли вони мають повну картину.
5. Давай поговоримо:
   - Які сюрпризи там були?
   - Як часто люди сприймають те, що вони бачать і забувають, що це не може бути «вся історія»?

Поради фасилітатору

Ви також можете використовувати цю діяльність для розігріву.

Заголовки

Матеріали / підготовка

- Колекція з 5 пронумерованих картинок
- 5 смужок паперу і ручка для кожного учасника
- Стрічка або клей
- 5 великих аркушів паперу (А3) або папір для фліпчарту.

Інструкції

1. Покладіть картинки на стіл і попросіть учасників, або індивідуально, або в парах, написати заголовок для кожної із картинок, один напис на кожній смужці паперу.
2. Коли всі закінчили, продемонструйте картинки і запросіть учасників зачитати свої підписи.
3. Приклейте кожну картинку в центрі великого аркуша паперу і попросіть учасників приклеїти або прикріпити їхні заголовки навколо зображення, щоб зробити «плакат».
4. Прикріпіть плакати на стіну.
5. Перейдіть до короткого огляду різних картинок і підписів до них.
   - Що робить хороший заголовок?
   - Якщо картинка може сказати тисячу слів, навіщо взагалі потрібні підписи?

Поради фасилітатору

Виберіть картинки, які відображають тему, на якій ви хочете сконцентруватися, а також розгляньте їх потенціал для зацікавленності і провокаційних підписів.

Деякі з ілюстрацій Панчо в розділі 5 нададуть хороший матеріал для цієї діяльності.

Мовні бульбашки

Матеріали / підготовка

- Картинки, одна картинка на пару. (Дві або більше пари повинні отримати одну і туж картинку.)
- Папір і ручка, одна для двох людей
- Клей

Інструкції

1. Попросіть учасників розбитися на пари. Роздайте картинки, аркуші паперу і ручки.
2. Запросіть їх проаналізувати Хто? Що? Де? Коли? і як? На загальній картинці.
3. Скажіть їм наклеїти зображення на папір і написати репліки для персонажів у картинці.
4. Попросіть пари поділитися своєю роботою і перейти до коротких розборів польотів:
   - Наскільки важко було проаналізувати картинки та написати мовні бульбашки?
   - Для пар, які мали однакову картинку, як порівняти аналіз ваших картинок?
   - Які стереотипи учасники знайшли у картинках, так і в мовних бульбашках до них?

Поради фасилітатору

Ви не повинні обмежувати групи картинками людей. Чому б не включити деякі картинки з тваринами? Це може бути особливо плідним, якщо ви хочете змусити людей говорити про стереотипи. Ви можете почати із зазначення, як часто образи тваринних стереотипів є на карикатурах, а потім запропонуйте групі знайти приклади стереотипів у їхніх картинках і словах.

Деякі з ілюстрацій Панчо в Главі 5 дадуть хороший матеріал для цієї діяльності.

Просто з кадру!

Матеріали / підготовка

- Папір і кольорові олівці та маркери
- Великі аркуші паперу, по одному на пару
- Матеріали для колажу (за можливості)
- Картинки

Інструкції

1. Розкладіть картинки так, щоб кожен міг побачити їх.
2. Поясніть, як фотографи та автори картинок працюють над зображеннями, щоб привернути увагу глядачів саме на те, що вони хочуть показати.
3. Попросіть учасників працювати в парах і попросіть їх вибрати конкретний знімок, над яким би вони хотіли б попрацювати. Скажіть їм проаналізувати зображення, а потім приклеїти його на великий аркуш паперу. Потім, вони повинні намалювати те, що на їхню думку, відбувалося за межами зображення, тобто, вони повинні розкрити задум зображення.
4. Попросіть учасників поділитися своїми роботами та обговоріть наступне:
   - Чому фотограф і редактор фотографії працювали над зображенням?
   - Можливо, працю над фотографією можна розглядати як форму цензури?

Поради фасилітатору

Учасники повинні почувати себе вільно, щоб зробити їхні картинки більш широкими, як в реалістичному так і в фантастичному плані, за їхнім бажанням.

Якщо у вас є можливість, можна здійснювати цю діяльність з використанням цифрових фотографій на комп'ютері.

КЛЮЧОВА ДАТА

25 Жовтня
Міжнародний день художників

Де ви стоїте?

Чи, насправді, важливіше мати дім, їжу і предмети першої необхідності, ніж говорити про те, що хочеться?

Теми	• Загальні права людини • Громадянство та участь • Бідність
Складність	Рівень 2
Розмір групи	Будь-яка
Час виконання	50 хвилин
Опис	На цьому занятті учасники буквально відстоюють свої позиції
Відповідні права	Всі
Цілі	• Розуміння різниці між цивільно-політичними і соціально-економічними правами • Використання і розвиток навичок ведення дискусії і наведення аргументів • Розвиток поваги і широти поглядів
Матеріали	• Одна копія аркуша із твердженнями • Великі аркуші паперу або папір для фліпчарту, ручки • Мотузка або крейда (за можливості) • Копії скороченої версії Загальної декларації прав людини, див. стор. 600 (за можливості)
Підготовка	• Підготовте 2 постери — на одному напишіть «Я згоден/згодна», на другому — «Я не згоден/згодна» і розкладіть їх на підлозі в протилежних кінцях кімнати, так щоб можна було намалювати пряму лінію між ними. (Можна використати крейду, щоб намалювати лінію між ними, або провести лінію за допомогою мотузки). • Дізнайтеся, чому люди розмовляють про «покоління прав» і дві категорії цивільно-політичних і соціально-економічних прав. (Див. поради фасилітаторам далі і Главу 4)

Інструкції

1. Розпочніть із дуже короткого вступу про різницю між цивільно-політичними і соціально-економічними правами.
2. Присвятіть 5 хвилин обговоренню різних прав, які відносяться до кожної з категорій. Запишіть права на фліпчарті під заголовком: цивільно-політичні права і соціально-економічні права.
3. Поясніть, що зараз зачитаєте твердження, з якими кожен із учасників може погодитися в більшій або меншій степені.
4. Визначте два крайніх положення — це постери з написами: «Я згоден/згодна» і «Я не згоден/згодна». Поясність, що учасники можуть займати будь-яку точку уздовж (уявної) лінії, але вони повинні самі вибирати положення, і по можливості біля тих, чиї погляди співпадають з їхніми поглядами. Дозволена коротка дискусія під час вибору місця!
5. По черзі прочитайте твердження.

6. Спонукайте до міркування і дискусій. Попросіть учасників на крайніх точках пояснити, чому вони вибрати такі позиції. Попросіть тих, хто стоїть у центрі, пояснити, що означає їхнє положення: брак точної точки зору або брак знань.
7. Дозвольте учасникам змінювати позицію, коли вони слухають коментарі один одного.
8. Коли ви пройдетесь по всім твердженням, зберіть групу для обговорення.

Дебрифінг та оцінка

Розпочніть з перегляду діяльності в рамках виконання вправи, а потім перейдіть до обговорення того, що дізналися учасники.

- Чи були такі питання, на які учасники не змогли відповісти — тому що вони були складні або тому що питання були неправильно сформульовані?
- Чому учасники змінюють положення під час дискусії?
- Чи були учасники здивовані ступенем незгоди з питаннями?
- Чи має значення те, що ми не погоджуємося із правами людини?
- На вашу думку, чи можуть бути «правильні» та «неправильні» відповіді на різні твердження або це просто особиста думка?
- Чи можливо всім досягнути домовленості за правами людини?
- Чи існує фундаментальна різниця між (першими) двома «поколіннями» прав людини: цивільно-політичними правами і соціально-економічними правами? Чи можливо визначити, які з них важливіші?
- Чи потрібні нам ще права? Чи може бути третє покоління прав?

Поради фасилітатору

Ви можете провести частину з наведенням лінії доволі швидко, не надаючи часу для обговорень, а потім вибрати два-три твердження і обговорити в деталях зі всією групою. Але варто зупиняти діяльність рамках виконання вправи на певних точках лінії, щоб надати учасникам можливість подумати про них і своє положення по відношенню до інших.

Ця вправа стосується всіх прав людини, але, зокрема, соціально-економічних; наприклад, права на працю і відпочинок, охорону здоров'я і базові стандарти життя.

Нижченаведені твердження стосуються дебатів щодо різниці між цивільно-політичними правами, з одного боку і соціально-економічними правами — з іншого боку. Непотрібно вдаватися до деталей на самому початку заняття, так як багато нюансів може виникнути в ході дискусії.

Проте, на два нюанси необхідно звернути увагу. По-перше, невелика різниця, що цивільно-політичні права є моральними вимогами, які ми висуваємо уряду щодо цивільних і політичних питань, як-то право на справедливий суд, голосування, вираження думок тощо; і соціально-економічні права — це вимоги, пов'язані із соціально-економічними правами — бездомність, неналежне медичне забезпечення, бідність, тощо.

По-друге, деякі учасники визначили фундаментальну різницю між різними типами прав. Соціально-економічні права для багатьох не такі важливі та/або їх складніше гарантувати, ніж цивільно-політичні права.

Під час цього заняття, ви можете роздати учасникам копії скороченої версії Загальної декларації прав людини, див. стор. 600; також ви можете зачитати статті і попросити учасників віднести їх до певної категорії. Як правило, статті 16 і 22–29 стосуються соціально-економічних прав.

КЛЮЧОВА ДАТА

5 грудня
Міжнародний день волонтерів в ім'я економічного і соціального розвитку

Варіації

Складіть інші твердження або попросіть учасників групи скласти їх власні твердження.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Організуйте формальні дебати стосовно одного з питань, попросіть учасників підготувати свої аргументи заздалегідь, а потім проголосуйте в кінці дебатів. Можете запросити інших до участі в дебатах.

Знання прав людини — важливе, але бути активним громадянином — це також важливо, якщо потрібно захищати права. Можете провести заняття «Виборча кампанія», див. стор. 98. Вона стосується питання схиляння інших до вашої думки.

При розмові про права людини важливо обирати слова і розуміти їх вплив. Наприклад, треба подумати, яке слово використовувати «гей» або «гомосексуаліст», або «люди з обмеженими можливостями», «інваліди» або «люди з фізичними обмеженнями». Група може обговорити питання промови і політкоректності на занятті «Біле майбутнє» в освітньому блоці «Всі різні — всі рівні» (All Different — All Equal Education Pack).

Ідеї для вправ

Зв'яжіться із місцевою організацією, яка займається правами людини або соціальним добробутом, і з'ясуйте, чим ви можете їм допомогти.

Подальша інформація

Глава 4 посібника містить базову інформацію про різні покоління прав, включаючи вступ до прав «третього покоління».

Матеріал для розповсюдження

Перелік тверджень

- Важливіше мати дім, їжу і предмети першої необхідності, ніж говорити те, що хочеться.
- Люди мають обов'язок працювати, а не право.
- Головною відповідальністю будь-якого уряду є переконнання щодо того, що всі громадяни мають достатньо продуктів харчування.
- Право на «відпочинок і дозвілля» — це розкіш, яка доступна виключно багатим.
- Це не завдання уряду перейматися стосовно того, що люди не голодують — люди самі повинні думати про це!
- Спосіб, який ми використовуємо для поводження із нашими працівниками, не є справою міжнародної спільноти.
- Бідні країни повинні, в першу чергу, піклуватися про забезпечення основних стандартів життя, а не піклуватися про цивільно-політичні права своїх громадян.
- Економічна нерівність є порушенням базових прав.
- Соціально-економічні права є ідеальними для майбутнього, але світ не готовий гарантувати їх сьогодні.
- Якщо права неможливо гарантувати, то немає сенсу їх мати.
- Деякі права важливіші за інші.
- Деякі люди мають від природи більше прав, ніж інші.
- Деякі люди є безхатченками, тому що їм це подобається.
- Багатії щасливіші за бідняків.
- Неможливо викоренити повністю бідність.
- Ми не народжуємося з правами; ми здобуваємо їх.

Домашні справи

Поліція завжди прибуває запізно, якщо прибуває взагалі

Трейсі Чепмен

Теми	• Гендер • Мир та насильство • Здоров'я
Рівень складності	Рівень 3
Чисельність групи	6–30 (малі групи: 2–6)
Час виконання	120 хвилин
Опис	Учасники обговорюють конкретні випадки для того, щоб проаналізувати причини виникнення та шляхи уникнення різних типів домашнього насильства.
Відповідні права	• Право на життя, свободу і особисту безпеку • Свободу від тортур та принизливого ставлення • Право на рівність перед законом
Цілі	• Поглибити рівень обізнаності щодо різних формидомашнього насильства • Розвинути навички обговорення та аналізу порушення прав людини • Сприяти співчуттю і впевненості у протистоянні домашньому насильству
Матеріали	• Великі аркуши паперу або дошка і ручка для мозкового штурму і групової роботи • Оберіть один або декілька навчальних ситуацій або напишіть свою. Зробіть достатньо копій для одного учасника • Копії «Рекомендації для групового обговорення» (одна на маленьку групу)
Підготовка	• Зв'яжіться з організаціями, які займаються підтримкою жертв домашнього насильства у вашій країні чи громаді • Ретельно обговоріть питання, пов'язані з домашнім насильством, яких би ви хотіли торкнутися під час вправи, і будьте готовими допомогти будь-якому учаснику в разі, якщо певне питання виявиться дуже особистим.

Інструкції

1. Почніть знайомство з темою шляхом мозкового штурму «найпоширеніші форми насильства в нашій околиці». Запишіть всі думки учасників, але нічого не обговорюйте на цьому етапі. Залиште фліпчарт або дошку, щоб всі могли бачити записи.
2. Попросіть учасників розбитися на маленькі групи із двох або шести людей. Має бути принаймні три групи.
3. Роздайте копії прикладів і «Рекомендації для групового обговорення».
4. Дайте учасникам п'ять хвилин, щоб ознайомитися із ситуаціями. Підкресліть, що обговорення мають зосереджуватися на цих ситуаціях. Учасники мають усвідомлювати, що обговорення домашнього насильства може бути дуже особистим і ніхто не має права тиснути на тих, хто не хоче повідомляти більше.
5. Дайте учасникам одну годину на цю групову роботу.
6. В кінці, зберіться всі разом і перейдіть до оцінювання та дебрифінгу.

Дебрифінг та оцінка

Почніть з короткого огляду, як працювала група. Чи могли б подібні приклади ситуацій мати місце в вашому місті? Наскільки доречними були питання? Якщо різні групи працювали з різними ситуаціями, нехай групи прокоментують аналіз різних злочинів. Потім перейдіть до обговорення відношення подібних ситуацій до вашого життя:

- Наскільки поширене домашнє насильство в вашій громаді і в вашій країні загалом?
- Які права людей порушуються?
- Які причини домашнього насильства?
- Чому випадків насильства чоловіків щодо жінок більше ніж випадків насильства жінок щодо чоловіків?
- Як можна зупинити домашнє насильство? Що можна/слід зробити:
  - — державними органами?
  - — місцевою громадою?
  - — залученими людьми?
  - — друзями та сусідами?

Поміркуйте над різними формами насильства, які обговорювалися. Знову поверніться до початкового переліку думок висловленних під час мозкового штурму. Подивіться ще раз на початковий список, представлений під час мозкового штурму. Чи залишились деякі питання, які б слід було додати до списку?

Запитайте, чи хотів би хто-небудь й далі попрацювати над будь-яким з порушених питань, а також обговорити подальші дії та вживання заходів.

Поради фасилітатору

Домашнє насильство і образа не дискримінує. Це відбувається як серед гетеросексуальних пар, так і при одностатевих відносинах, в межах всіх вікових категорій, на будь-яких етнічних та економічних рівнях. А коли жінки частіше стають жертвами, чоловіки також зазнають насильство, особливо вербального та емоційного. Домашнє насильство, також відома як подружнє насильство, відбувається тоді, коли одна людина, що знаходиться в інтимних відносинах або у шлюбі з іншою, намагається домінувати і контролювати її. Домашня образа, що містить фізичне насильство, називається Домашнім насильством.

Більшість побутових насильницьких випадків здійснюються проти жінок і відбуваються вдома, звідси і назва «Домашні справи». Тим не менш, іноді, але рідше, кривдником виступає жінка; саме тому ми включили історію Ганса.

Обговорюючи цю вправу, майте на увазі необхідність чутливості і анонімності/інтимності (деякі учасники можуть мати особистий досвід домашнього насильства вдома або в сім'ї). Поясніть, що ні на кого не будуть тиснути, якщо він не захоче розкривати щось особисте. Ви вільні змінювати певні деталі або змінювати інші ситуації при потребі учасників.

Чоловіки можуть активно реагувати на вправу або деякі обговорення. Важливо донести, що мета полягає не в тому, щоб примусити чоловіків або хлопчиків почуватися винними за провини інших чоловіків. Не дивлячись на те, деякі люди сперечаються, що чоловіки є частиною гнітючої патріархальної системи і тому відіграють в ній роль, постулат, що може привести до цікавих дискусій. Можливо вам захочеться дослідити наслідки чоловічого насильства щодо жінок самими чоловіками, як прямо так і опосередковано.

Закінчуйте вправу хвилиною мовчання за жертвами домашнього насильства — це потужний засіб закінчити вправу і сприяти співчуттю і солідарності.

Варіації

Деякі члени групи можуть проявити бажання прийняти участь у одній зі сцен; решта має бути аудиторією. Фасилітатор періодично зупиняє гру і запрошує глядачів пропонувати альтернативні моделі поведінки, які б могли полегшити ситуацію і звести до позитивного результату.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Група може зв'язатися з місцевим відділком поліції і з'ясувати, що вони роблять, коли отримують дзвінок про допомогу у випадках домашнього насильства. Іншим варіантом може бути звернення до найближчого центру допомоги жінкам й запрошення спікера для наведення фактів та цифр про ситуацію в їх місцевій громаді.

Іншою темою майже з категорії «табу» в багатьох країнах є статеві відносини — і гомосексуалізм зокрема. Якщо група матиме бажання вивчити ці питання, вона може звернутися до вправи «Давайте поговоримо про секс» на стор. 211.

Ідеї для вправ

Зверніться до місцевого притулку для жінок або інформаційний центр чи організації, що працює в галузі прав захисту жінок, і з'ясуйте про їхні потреби та способи допомоги їм.

Додаткова інформація

Не дивлячись на те, що факт того, що жінки можуть виступати кривдниками та ініціювати насильство в одностатевих стосунках починають поступово визнавати, очевидною реальністю є те, що в переважній кількості випадків саме жінки та дівчата стають жертвами насильства з боку чоловіків. З цієї причини Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй в 1993 році була прийнята Конвенція про ліквідацію всіх форм насильства щодо жінок (CEDAW). Вона визначає насильство по відношенню до жінок як «будь-який акт насильства на гендерній основі, що призводить або може призвести до завдання фізичної, статевої чи психологічної шкоди або страждання жінкам, включаючи погрози здійснення таких актів, примусу або свавільне позбавлення волі, будь то в суспільному чи особистому житті». Вона включає в себе, зокрема, «фізичне, сексуальне та психологічне насильство в сім'ї, в тому числі жорстокість та сексуальна наруга над дітьми жіночої статі в сім'ї, насильство через питання приданого, зґвалтування в шлюбі, каліцтво жіночих статевих органів та інші види поширеної жорстокості до жінок; позашлюбне насильство і насильство, пов'язане з експлуатацією; фізичне, сексуальне та психологічне насильство, яке має місце в суспільстві в цілому, в тому числі зґвалтування, сексуальне насильство, сексуальне домагання і залякування на роботі, у навчальних закладах та в інших місцях; торгівля жінками і примус до проституції; а також фізичне, сексуальне і психологічне насильство з боку або при потуранні держави, незалежно від місця його скоєння».

Більш детальну інформацію про CEDAW можна знайти у передмові до теми «Гендер».

Насильство по відношенню до жінок протягом їх життєвого циклу

Фаза	Тип насильства
Пренатальний період	Аборт за статевою належністю; наслідки побиття під час вагітності
Раннє дитинство	Умертвіння дітей жіночої статі; фізична, сексуальна та психологічна наруга
Дитинство	Дитячі шлюби; каліцтво жіночих статевих органів; фізичне, сексуальне та психологічне насильство; інцест; дитяча проституція та дитяча порнографія
Юнацтво та доросле життя	Насильство в період знайомства та залицяння (наприклад, обливання кислотою та зґвалтування під час побачення); примусовий секс з корисних намірів (наприклад, школярки можуть мати статеві контакти з «пристарілими добродіями» в обмін на привілеї в навчанні); інцест; сексуальне насильство на робочому місці; зґвалтування; сексуальне домагання; примус до проституції та порнографії; торгівля жінками; насильство з боку партнера; зґвалтування у шлюбі; насильство та вбивства через придане; скоєння вбивства партнером; психологічна наруга; жорстоке поводження з жінками-інвалідами; примусова вагітність
Період похилого віку	Примусове «самогубство» або вбивство вдови з корисних причин; сексуальне, фізичне і психологічне насильство

Джерело: Інформаційний пакет «Насильство проти жінок» — Всесвітня Організація Здоров'я, 1997 р.

КЛЮЧОВА ДАТА

25 Листопада Міжнародний день день боротьби за ліквідацію насильства над жінками

Побутове насильство

Порушення прав людини серед жінок це не те, що відбувається тільки під час війни. Це та річ, яка відбувається, перш за все, вдома. «Приватний характер» цього насильства це саме те, що завжди заважало й досі ускладнює втручання й застосування заходів».[1]

Дослідження послідовно демонструють той факт, що нанесення травм, ґвалтування або вбивство жінок частіше скоюють теперешні або колишні партнери, ніж будь-які інші особи[2]. Домашнє насильство впливає не тільки на жінку але й на дітей, з особливо високою кількістю випадків серед дівчат та молодих жінок.

Виставка «Мовчазні свідки»

Дана вправа була навіяна виставкою на тему домашнього насильства та вбивства жінок, яка мала місце в Європейському молодіжному центрі у Будапешті за ініціативою Асоціації із захисту жінок «NANE» (м. Будапешт, Угорщина), включаючи історії про Естер та Каті. Ця виставка була спрямована на підвищення обізнаності про розмах та жорстокість домашнього насильства та вбивств шляхом донесення історій про вбитих жінок, «мовчазних свідків».

Організація виставки «Мовчазні свідки» може стати дуже практичним і ефективним способом підняття питання домашнього насильства у вашому суспільстві, вашому місті чи регіоні. Існують книги про те, як стати свідками і як організувати виставку, включаючи книгу під назвою «Результати», яка розповідає про перші роки кампанії в США і наводить декілька історій, що могли б бути використані в якості прикладів. Адреса веб-сайту: www.silentwitness.net. Він також містить довгий список міжнародних контактів, які вже мають такі експонати.

Перший європейський закон, що стосується питання насильства за гендерною ознакою

Закон про комплексні заходи щодо захисту від гендерного насильства (Organic Act), що було прийнято 22 грудня 2004 року в Іспанії, передбачає створення спеціальних судів та комплексних центрів реабілітації, надання покращеної допомоги жертвам, а також ряд процедур, спрямованих на захист жінок, які знаходяться під загрозою.

Спеціальний доповідач ООН з питань насильство проти жінок

У червні 2009 року ООН створила посаду Спеціального доповідача з питань насильства проти жінок. У 2010 році перший призначенець, Рашида Манджу (Rashida Manjoo), представила Раді із захисту прав людини першу тематичну доповідь з питань насильства проти жінок, його причини та наслідки. Див. доповідь на www2.ohchr.org.

Додаткові ресурси в Інтернеті

- www.wave-network.org Європейський інформаційний центр з боротьби з насильством має базу даних організацій з допомоги жінкам по всій Європі.
- www.ewlcentreonviolence.org це сайт Центру лобіювання прав європейських жінок з питань насильства проти жінок. Даний ресурс містить багато інформації про насильство проти жінок (VAW), в тому числі звіти по країнам.
- www.whiteribbon.ca Кампанія «Біла стрічка» є «найбільшим зусиллям чоловіків, що працюють над викоріненням насильства чоловіків проти жінок».
- www.europrofem.org «EuroPRO-Fem», Мережа професіоністичних чоловіків Європи представляє собою мережу організацій та проектів чоловіків, що стурбовані домінуванням чоловіків, а також насильством і пригніченням жінок.
- www.hotpeachpages.net Міжнародний довідник організацій з питань домашнього насильства містить інформацію про кожну країну світу.
- www.unifem.org це сайт Фонду розвитку ООН для жінок, який є корисним з точки зору отримання інформації з гендерних питань та насильства по відношенню до жінок.

Примітка:

Випадки Кеті та Естера стали відомі завдяки Христині Морвай та її твору «Терор в сім'ї — побиття дружини та закон» (*Terror a családban — A feleségbántalmazás és a jog*), видавництво «Kossuth Kiado», Будапешт, 1998 р.

Роздатковий матеріал

Приклад 1 — Естер

Він почав суперечку з дружиною, звинувативши її в тому, що вона нічого не випрала, не приготувала та не виконала інші домашні справи. У той же час він продовжував бити її; він бив її по голові та обличчю руками. Він шматував її волосся та бив її чобітьми. Потім він зірвав з неї верхній одяг та кинув її на ліжко з наміром продовжити побиття.

Все це відбувалося на очах у їх 8-річної доньки, яка благала його зупинитися. Тоді він зупинився. Він скинув Естер з ліжка і заснув.

Тієї ночі Естер померла.

Приклад 2 — Кеті

Кеті намагалася втекти від свого нареченого, який ставав дедалі жорстокішим. Вона орендувала квартиру в іншому місті, але він продовжував телефонувати і погрожувати їй. Психічний стан Кеті погіршився.

Одного разу наречений зустрів її після роботи, щоб змусити її повернутися. Він відвіз її в найближчий ліс, де намагався задушити її власним светром. Наступного дня Кеті сказала своїм колегам на роботі, що вона боїться того, що одного разу він задушить і вб'є її.

Чотири дні потому наречений трохи випив. Знову ж таки, він дочекався її з роботи, а коли вона вийшла, почав бити. Увечері він вирішив, що вони повинні відвідати родичів. По дорозі вони зупиняв машину кілька разів. Кеті, бачачи, в якому стані він перебував, погодилася зайнятися з ним сексом, але він був занадто п'яний.

Кеті сказала своєму нареченому, що він її більше не цікавить. Це дуже розлютило його. Він схопив довгий шкіряний пасок і задушив її.

Після чого він стягнув її тіло в канаву і накрив трьома гілками.

Приклад 3 — Марія

Марії було 70 років. Її чоловік помер 10 років тому, і вона жила в невеликому будинку з її сином, Філіпом, якому було 40. Її син був безробітним, а іноді сильно напивався. Марія знала, що він витягнув гроші з її гаманця, але частіше вона мовчала, тому що не хотіла створювати більше проблем. В сп'янілому стані Філіп міг поводити себе дуже жорстоко, а іноді Марії доводилося закриватися у своїй кімнаті, щоб врятуватися від нього.

Одного разу Філіп прийшов додому зовсім п'яний і засмутився через те, що вечеря не була готова. Коли Марія пояснила йому, що вона не приготувала її, тому що почувалася втомленою та хворою, він почав громити все в кімнаті. Марія не мала часу та сил, щоб втекти, і син кинув в неї стільцем. Марія спробувала захиститися, але вона впала і вдарилася головою. Коли прибіг сусід, було занадто пізно. Марія померла в комі, перш ніж дістатися до лікарні.

Приклад 4 — Леонардо

Леонардо було 8 років. Він жив у маленькій квартирі разом зі своєю молодшою сестрою у віці трьох років, своєю матір'ю та її бойфрендом, Жаном. Леонардо ніколи не знав свого батька. Він любив школу, але не любив Жана. Насправді, Жан поводився жорстоко, а іноді й бив. Леонардо дійсно боявся Жана, він почав погано спати та втратив апетит. Шкільна вчителька Леонардо помітила це і хотіла зустрітися з батьками, тому що відчувала, що Леонардо може вчитися краще, ніж є насправді. Він постійно поводився неуважно під час уроків, а іноді проявляв жорстокість по відношенню до друзів. Мати зустрілася з вчителькою, але нічого не розповіла про ситуацію вдома. Коли вона повернулася додому, вона розповіла Жану про те, що сказала вчителька. Жан дуже засмутився і знову побив Леонардо, цього разу зламавши йому руку. В лікарні мати збрехала, сказавши, що Леонардо впав.

Приклад 5 — Баназ

Баназ декілька раз намагалася попередити поліцію про те, що її життя було в небезпеці. У грудні 2005 року її батько напав на неї і намагався її вбити. Вона була дуже налякана і звернулася до поліції. Однак слідчі сприйняли її заяву не досить серйозно.

Баназ втекла, але пізніше повернулася в сім'ю і спробувала продовжити відносини з бойфрендом, в таємниці, але їм обом загрожувала смерть, якщо вони продовжать зустрічатися. Баназ переконували лишатися в безпечному будинку, але вона вірила в те, що буде в безпеці у себе вдома, бо її мати була там.

Баназ зникла 24 січня, а її розкладений труп було виявлено у валізі, похованій в саду три місяці по тому. Під час судового розгляду, її батько і дядько заявили, що вони замовили вбивство через те, що були переконані в тому, що вона зганьбила їх сім'ю, закохавшись в людину, яку сім'я не хотіла бачити частиною своєї родини. Баназ було всього 20 років.

http://news.bbc.co.uk/2/hi/6722699.stm; 11 червня 2007 р.

Приклад 6 — Аміра

Амірі було чотири роки, коли її сім'я втекла з пошматованої війною Сомалі, і оселилася в європейському місті, де її раннє дитинство здавалося набагато кращим.

І ось одного разу вранці, коли їй було одинадцять років, мати Аміри запропонувала відвідати її тітку, щоб Аміра змогла погратися зі своєю кузиною, яка була її одноліткою. Але Амірі не судилося знати про те, що її мати та тітка таємно домовилися про подорож до Могадішо, щоб зробити обрізання своїм дочкам. Вони вважали, що це було необхідно, інакше дівчата ніколи не вийдуть заміж.

Раптом мати з тіткою схопили Аміру. «Вони тримали мене, а потім жінка, яку я ніколи не зустрічала раніше, почала різати. Я кричала, а моя тітка щільно закрила мені рота рукою», розказала вона. «Пообіцяй, що ніхто ніколи не дізнається, що я розказала вам це», благала Аміра. «Якщо люди в моїй громаді дізнаються, вони скажуть, що я зрадила їх, і я стану вигнанкою. І взагалі, я не хочу, щоб мої батьки потрапили у в'язницю».

Джерело: http://www.dailymail.co.uk/femail/article-505796 3 січня 2008 р. та www.fgmnetwork.org

Приклад 7 — Деніз

«Я жертва інцесту; мене зґвалтував власний батько у віці п'ятнадцяти років. Це було не в перший, і не в останній раз. Так чи інакше, цього разу я завагітніла.

Одного разу вночі мені стало дуже погано, і мої батьки відвезли мене до лікарні. Лікар швидкої допомоги виявив, що, крім важкої форми грипу, в мене була 19-тижнева вагітність. Лікар повідомив мені, що я була вагітна, і спитав, що я планую робити. Незважаючи на біль і відчуття провини, я відмовився зробити аборт. Мій батько неймовірно розлютився і зажадав, щоб я згодилася. Лікар відмовився через мою позицію.

Мій батько наполягав на тому, що потрібно знайти акушера, і протягом години таки цей чоловік прибув до лікарні. Я намагалася злізти з оглядового столу, але він попросив трьох медсестер потримати мене, поки він не пристібне мене до ліжка і не введе мені м'язовий релаксант, щоб я припинила чинити опір. Я продовжувала кричати, що не хочу робити аборт, на що він наказав «заткнутися і припинити істерику»! Зрештою, мені зробили загальний наркоз».

Джерело: www.humanlife.org

Приклад 8 — Ганс

Антонія дратувала та чіплялася до свого чоловіка, Ганса, протягом декількох років. Одного разу Антонія сказала, що хотіла б переїхати його автомобілем. Іншого разу вона помилково звинуватила його у розбещенні її дітей. В поштових скриньках сусідів з'явилися листи, в яких Ганса було звинувачено в педофілії. Поліція не повірила звинуваченням, але запідозрили, що до цих листів причетна саме Антонія.

Три роки по тому вони роз'їхалися, а через рік вони розірвали шлюб.

Кілька місяців тому Антонія простежила Ганса від роботи до його дому і, запаливши стрічку, кинула в нього заповнену керосином ємність. Ємність не загорілася, але пізніше слідчі виявили керосин на дверях та стінах.

Одного разу Ганс вигулював свого собаку, коли до нього підбігла жінка. Пролунав вибух. Він скричав і поповз до своєї квартири, а коли потрапив всередину, на нього накинулася жінка. Поліція й медики знайшли його помираючим на підлозі своєї їдальні. Медики не змогли врятувати його; куля увійшла в його праве плече і, розірвавши його легені, засіла в аорті.

Джерело: http://www.seattlepi.com

Рекомендації для групової дискусії

I — Аналіз злочину (20 хвилин)

1. Що ви думаєте про повідомлений злочин?
2. Де міг статися такий злочин? Чи могло б таке статися в вашому районі?
3. Чому злочин мав місце?
4. Чи може такий злочин бути виправдано?
5. Як могла жертва захистити себе?

II — Перехід до соціальної реальності (40 хвилин)

6. Чи відомо Вам або чи чули Ви про будь-які випадки домашнього насильства останнім часом?
7. Яких форм домашнє насильство набуває в нашому суспільстві?
8. Що можуть зробити потерпілі, коли їм потрібна допомога?
9. Чи має поліція втручатися, якщо дізнається про випадок насильства, чи таке втручання слід розглядати як втручання в приватні справи людини та порушення права людини?
10. Які права має жертва в таких ситуаціях? Які права мають правопорушники?
11. Чи чули Ви про випадки домашнього насильства, коли жертвою є чоловік?
12. Перерахуйте деякі з причин домашнього насильства.
13. Як можна запобігти та зупинити домашнє насильство?
14. Що можуть/мають робити:
    a. державні органи?
    b. місцева громада?
    c. безпосередні свідки?
    d. друзі та сусіди?

Пам'ять

Війна та тероризм

Дискримінація та нетолерантність

Рівень 4

Будь-яка (малі групи: 2–3 особи)

60 хвилин

Доста!

Єдина річ, яку ми вчимо з історії — те, що ми нічого не вчимо з історії.

Гегель

Теми
- Пам'ять
- Війна та терроризм
- Дискримінація та нетолерантність

Рівень складності Рівень 4

Чисельність групи Будь-яка (малі групи: 2–3 особи)

Час виконання 1 день

Опис Під час виконання даної вправи учасники планують та здійснюють проект, метою якого є підвищення рівня обізнаності про жертви Голокосту Ромів

Відповідні права
- Право на відсутність дискримінації.
- Право на життя
- Культурні права

Цілі
- Бути обізнаним з жертвами нацистського Голокосту — особливо з Ромами
- Практикувати навички вибору, планування та здійснення публічних акцій
- Розвивати відчуття людської гідності та відчуття справедливості

Матеріали
- Папір для фліпчарту та маркери;
- Копії роздаткового матеріалу «Коротка історія переслідування Х» (вибірково)
- Для 2 частини: Вибір і планування дій може бути корисним з доступом до мережі Інтернет або друкованих довідкових матеріалів
- Копії прикладу-схеми дії проекту в розділі 3, стор. 374 (вибірково)

Підготовка
- Повідомте групу перед сесією, що ви плануєте говорити про Голокост, і порозмовляйте окремо з кожним, хто знаходить це важкою темою
- Зробіть копії роздаткових матеріалів, один примірник для маленькоі групи
- Зверніться до *КОМПАСу*, а саме Главі 3 «Вживання дій для прав людини»

Інструкції

Частина 1: Підготовка групи (90 хвилин)

1. Запропонуйте учасникам розбитися на невеликі групи від 2 до 3 чоловік, які поділяють відчуття та погляди. Це може бути пов'язано з їх етнічною ознакою або громадянською, це також може бути пов'язано з різними соціальними або релігійними групами. Дайте їм кілька хвилин поділитися своїми почуттями стосовно схожості в поглядах у малих групах.
2. Або дайте роздатковий матеріал «Коротка історія переслідування Х«, або виберіть інформацію, щоб дати учасникам можливість відчути жорстокого поводження, що випало на долю населення Х, але не розкривайте їм назву групи населення (Роми).
3. Коротко обговоріть їх реакцію, потім, як і раніше в їх малих групах, дайте їм 15 хвилин, щоб відповісти на наступні питання:

- Що б ви відчули, якщо б з «вашою» людиною поводились схоже в сучасній історії? (Попросіть учасників сконцентруватися на групі, що вони вибрали під номером 1)
- Що було б найбільш складним для спільноти, яка пережила це, і що було б корисним, чи необхідним — наприклад, акти підтримки від членів інших громад — місцеві, національні чи міжнародні?

4. Тепер попросіть малі групи розбитись на пари, щоб поділитися свої відповідями. Дайте цим групам 15 хвилин, спонукайте їх створити список спеціальних пропозицій, які б допомогли б членам громади, які пережили подібне.
5. Зберіть всі пропозиції разом. Поясніть, що 2 частина роботи буде включати в себе вибір однієї з пропозицій групи, яка по-справжньому працюватиме. Проте, перш ніж іти далі, запитайте:
   - Чи можете ви вгадати, про яких людей з роздруківки йде мова?
   - Які інші групи нацисти прагнули знищити?
   - Що сталося з цими групами у вашій країні під час Другої світової війни?
6. Запитайте учасників, що вони знають про становище населення ромів сьогодні. Які права людини порушуються?
7. Розкажіть групі про кампанію Dosta! і запрпонуйте їм скласти проект дій на підтримку кампанії.

Частина 2: Підготовка до дій

Ця частина діяльності заснована на 3 частині *КОМПАСу* — Вживання заходів — які ви можете здійснити з більш детальнішою ідей.

8. Поясніть, що дія проекту, що вони організовують не ставить за ціль повністю вирішити питання, зазначені в попередній сесії, але відображає, що слід робити для досягнення конкретних і видимих результатів, які будуть мати певну користь для громади ромів.
9. Попросіть учасників зазначити будь-які пропозиції на фліпчарті, які вони відчувають, можуть бути досягнутими групою. Вони можуть прибрати деякі з пропозицій або додати інші.
10. Обговоріть пропозиції і прийдіть до консенсусу стосовно подальших дії в групі в цілому. Використовуйте проект плану дій в Главі 3. Переконайтеся, що:
    - дії, які вони визначили внесуть свій внесок у вирішення проблеми
    - дія цілком реальна, враховуючи ресурси групи і з урахуванням перешкод, з якими вони можуть зіткнутися
    - «рішення» є досить конкретним, тож вони будуть знати, чи можуть вони досягнути цього чи ні.
11. Складіть лист розподілу обов'язків, так щоб кожен знав, що повинен робити і коли.
12. Розпочинайте роботу!

Частина 3: Проведення проекту

Дебрифінг та оцінка

Запитання стосовно вживаних дій

- Чи задоволені ви діями в цілому? Чому? Чому ні?
- Що ви думаєте про свій власний внесок, а також про роботу групи?
- На вашу думку, якими були основні досягнення в проекті? Чи співпадають вони з цілями запланованими на початку?
- Як ви думаєте, ви могли б зробити що-небудь по-іншому, так щоб дії були б більш ефективними? Будь ласка, поясніть вашу думку.
- Ви припустилисбь якихось помилок?
- Що б ви зазначили в якості основних «освітніх моментів», якби вам довелося організовувати інші дії (або працювати над іншою темою)?

КЛЮЧОВА ДАТА

8 квітня
Міжнародний день ромів
2 серпня
День пам'яті геноциду ромів та сінті

Питання щодо процесу навчання:

1. Які результати виявились найбільш важливими для вас? Ви відчуваєте якісь зміни в собі. Будь ласка поясніть.
2. Що було найважчим впродовж всієї роботи, починаючи з першої сесії і до кінця?
3. Що принесло найбільше задоволення?
4. Як ви думаете чи можливо втілити те що ви спланували? Ви достатньо вмотивовані щоб зробити це?
5. Що ви вивчили про людські права в рамках даної вправи?
6. Чи важко проводити кампанію з прав людини? Після цих вправ, ви б приєдналися до кампанії з прав людини?
7. Чи вважають права рмів «вийнятковими» чи вони відносяться й до інших маргінальних груп та переслідуваня людей? Поясніть свою думку.
8. Чому робота зі спогадами важлива для навчання щодо прав права людини?
9. Який підхід для вивченя теми Голокосту застосовують у вашій країні?

Поради фасилітатору

Дайте 90 хвилин для 1 частини «підготовка групи», 90 хвилин для 2 частини «підготовка до дій» та 60 хвилин для 4 частини, дебрифінг та оцінка. Скільки ж займає 3 частина, сам проект, все залежить від дій, які планується здійснити! Різні частини можуть виконуватись послідовно та навіть за декілька днів.

Є кілька елементів, які роблять цю діяльність комплексною, не тільки з точки зору організації, але і з точки зору змісту.

Ви повинні заздалегідь знати склад групи та їх можливу реакцію на даний вид діяльності. Якщо будь-яка з груп має родичів, які були причетними до Голокосту, або стали жертвами інших подібних злочинів, ви можете обговорити діяльність з ними заздалегідь, так що у них була можливість підготуватись, або не приймати участь, якщо вони не відчувають себе готовими.

Вам також необхідно підходити до кожного етапу своєї діяльності з чутливістю і гнучкістю, і безумовно, не поспішайте з обговоренням, якщо ви відчуваєте, що людям потрібно більше часу щоб висловити свої почуття. Якщо група вперше зіткнулася з такими питанням, може бути більш ефективним розпочати частину 1, як повноцінну 90–120-хвилинну сесію, а потім залишити певний час, перш ніж розпочати частини 2–4.

У частині 1.1, вам порадять б заздалегідь думати про те, що ймовірно, будуть якісь труднощі. У таких випадках ви могли б надати список категорій і попросити учасників визначити себе як одну з категорій, наприклад, як прихильник конкретної футбольної команди, як французький оратор, як людина, що вивчає іспанську або як людина, яка має пристрасть до хіп-хопу, гри в теніс або плавання. Ви також можете просто попросити учасників розділитися на пари, як «чоловіки» і «жінки».

Якщо можливо, постарайтеся провести частини 1.2 та 1.3 без обговорення про групу X. Справа в тому, щоб спробувати спонукати учасників до обурення по відношенню до несправедливіості і цей вплив можна зменшити, якщо хтось знає, що X це роми. Це через те, що забобони стосовно ромів настільки сильні, що деякі учасники можуть підсвідомо (чи свідомо) виправдати таке ставлення до них.

У короткій хронології Голокосту Ромів (нижче) будь-яке посилання на ромів або «циган» замінене X. При використанні цієї інформації, ви можете звернутися до «групи» або навіть попросити учасників припустити, що це їх групи.

Мета запропонувати учасникам вибрати образ, що для них є важливо спробувати «відчути», як це бути жертвою. Тим не менш, ім все ще може буде важко зрозуміти проблемами ромів зважаючи на сильні забобони стосовно. Ви безумовно, повинні

вирішити цю проблему, якщо це так, то вам необхідно залишити багато часу для частини 1.3, для учасників з метою обговорення їхніх проблем. Скажіть їм, що, за оцінками, від 75% до 80% ромів в Європі були вбиті під час Голокосту, а в деяких країнах цей показник перевищив 90%. Ви можете попросити їх уявити собі, що було б, для них втратити 90% їхнього населення, або 90% людей у цій групі: в групі з 20 осіб тільки 2 людини лишилися б.

Наполегливо рекомендується, якщо це взагалі можливо, на стадії планування і до початку реальних дій, ви спробували б залучити членів громади ромів. Принаймні, ви повинні узгодити з членами даної громади, що дія вашої групи будуть сприйняті позитивно. Або зверніться до місцевої групи, яка працює з/ або підтримує ромів.

Якщо вам не вистачає часу, або якщо учасникам важко продумати планування процесу, можна використовувати приклад плану з Глави 3.

Варіації

Один очевидний варіант полягає у зміні ромів на іншу групу, яка стала жертвою Голокосту. Ви знайдете сайт День пам'яті жертв Голокосту, www.hmd.org.ua. Тут є інформація, в тому числі матеріали для шкіл, про всі групи переслідування з боку нацистів, в тому числі євреїв, геїв, людей з обмеженими можливостями, ромів та сінті, африканської і змішаної раси європейців, неєврейських поляків та інших слов'янських народів, комуністів, соціалістів і членів профспілок. На сайті також є інформація про останні геноциди в Камбоджі, Боснії і Герцеговині, Руанді і Дарфурі/Судані.

Іншою альтернативою є спостереження за людьми, групи чи спільноти, доля яких систематично ігнорується.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Якщо учасники матимуть бажання вивчити життя знедолених людей на власні очі, що живуть на задвірках суспільства, тоді стане у нагоді вправа «Змініть свої окуляри» на стор. 153.

Крім того, якщо групі подобається грати в ролях і всі зацікавлені у вивченні причин, чому люди вдаються до насильницьких дії, то зверніть увагу на вправу «Кидання каміння» на стор. 170.

Додаткова інформація

«Dosta» — це циганське слово, що означає «достатньо», це назва інформаційно-пропагандистськоі кампанії, яка спрямована на об'єднання спільнот не романського походженя, але близьких до них. Ви можете знайти інформацію про Доста! на сайті http://dosta.org. Це може бути корисним, якщо у вас є доступ до Інтернету, тому що учасники можуть провести деякий час на сайті для його вивчення. Є й інші сайти, які містять інформацію про Голокост, яку вони могли б використовувати для дослідження: http://isurvived.org; http://www.preventgenocide.org

Інші організації, що займаються Голокостом — Фундація Пам'яті, Відповідальність і Майбутнє (німецька абревіатура EVZ), www.stiftung-evz.de. Її напрями діяльності і завдання: критичний розгляд історії, займається питаннями прав людини та прихильності жертвам націонал-соціалізму. На цій веб-сторінці ви можете прочитати публікації з прав людини та історії, виклик для освіти.

Інша організація, що займається питаннями Голокосту, — це Фундація Анни Франк (ФАФ) www.annefrank.ch. Мета ФАФ є сприяння благодійній діяльності, відігравати соціальну та культурну роль в дусі Анни Франк, з метою подальшого поліпшення взаєморозуміння між різними релігіями, щоб служити справі миру між людьми, а також заохочувати міжнародні контакти між молоддю. У них є проекти по всьому світу, наприклад, як для далітів в Індії, так і для дітей та сімей з запущених міських нетрів і в сільських громадах у Перу.

Європейський інформаційний офіс Ромів прстіно надає інформацію стосовно становища Ромів в Європі.
http://www.erionet.org

Європейський центр з прав ромів є громадською правозахисною організацією, яка покликана боротися з расизмом проти Ромів і порушенням прав Ромів

Матеріал для розповсюдження

Дуже коротка історія Х переслідувань.

1890	Конференція, організована в Німеччині стовно «Х». Військове право регулювати рух Х.
1909	Проводилася політична конференція на тему «Питання Х». Рекомендується, щоб всі Х були зареєстровані.
1920	Два вчених ввели поняття «негідне життя», припускаючи, що Xs повинні бути стерилізовані і ліквідовані як спільнота.
1922	(і в 1920-ті роки): всіх Х на німецькій території сфотографували і зняли відбитки пальців.
1926	Закон був прийнятий в Німеччині, управляти «Х чумою». (Це лікування є прямим порушенням умов Веймарськоі конституції, прийнятої в Німеччині.)
1927	в Баварії, Німеччині, спеціальні табори будуються для ув'язнення Х. Вісім тисяч Х поміщають в цих таборах.
1928	Всі Х під постійним наглядом поліції. Ще більше таборів, побудовано для ізоляції Х.
1934	Х прийняті для стерилізації шляхом ін'єкцій та кастрації, і відправлені в табори Дахау, Дизельштрасе, Заксенхаузен та в інші місця. Два закони, прийнятих в цьому році: німці забороняють вступати в шлюб з представниками інших рас.
1938	Між 12 та 18 червня, сотні Х по всій Німеччині та Австрії заарештовані, побиті та запроторені до в'язниці. Х — це перша цільова група населення, якій було заборонено відвідувати школу.
1939	Управління з питань расової гігієни подали заяву про те, що «Всіх Х слід розглядати як спадково хворих, прийняте рішення щодо ліквідації. (Ціль повинна бути ліквідована без сумнівів, як несправний елемент в популяції)».
1940	Перший масовий геноцид Голокосту: 250 Х дітей використовуються в якості піддослідних кроликів для тестування газу ціоніду в концтаборі в Бухенвальді. Працевлаштовувати будь-кого з Х спільноти заборонено в цьому ж році.
1941	У липні нацистське остаточне рішення «вбити всіх євреїв, Х і психічно хворих введено в дію». Голокост починається. 800 Х вбито в ніч на 24 грудня в Криму.
1944	1 серпня 4000 Х отруєні газом і спалені в Аушвітц-Біркенау в одній масовій акції.
1945	До кінця війни, 70–80% населення Х були знищені нацистами. Не було Х, які були викликані для свідчення на Нюрнберзькому процесі, ніхто не свідчив від їх імені. Ніяких репарацій військового злочину не було виплачено Х.
1950	Перший з багатьох звітів за попередні роки свідчив, що уряд Німеччини нічим не зобов'язаний Х.
1992	Німеччина «продає» шукачів притулку Х назад до Румунії за $21 млн, і починає вантажити їх у наручниках 1 листопада. Деякі Х вирішили покінчити життя самогубством, але не їхати. Німецьке агентство преси просить західних журналістів не використовувати слово «депортація», тому що це слово має «незручні історичні асоціації»..
2010	Президент Франції зв`язав Х з преступністю, назвав їх табір джерелом проституції і дитячої експлуатації. Французька влада знищила понад 100 таборів і депортувала більше 1000 Х, в основному до Румунії.

Відредагований варіант короткої хронології Голокосту Ромів,
Ян Хенкок. Повна версія на http://www.osi.hu/rpp/holocaust.html

Доступ до лікарських засобів

Спільні міжнародні зусилля зацікавлених громадян можуть змінити ситуацію.
Закі Ахмат, Кампанія з ефективного лікування ВІЛ/СНІДу (ТАС).

Теми
- Безпека людини
- Глобалізація
- Дискримінація та нетолерантність

Рівень складності Рівень 4

Чисельність групи 16–40

Час виконання 190 хвилин

Опис Ця діяльність представляє собою моделювання ситуації, розробленої за підсумками судової справи «Лікарські засоби проти СНІДу», що проходила у 2001 році в Південній Африці. Вона стосується наступних питань:
- ВІЛ/СНІД та доступ до лікарських засобів
- Як вирішити суперечки у відстоюванні прав.

Відповідні права
- Права на життя і гідність
- Право на захист моральних і матеріальних інтересів за рахунок наукової діяльності
- Право на здоров'я

Цілі
- Збільшення обізнаності щодо прав на здоров’я, зокрема, доступності дешевших лікарських засобів та лікування і профілактики ВІЛ/СНІДу
- Розвиток навичок спілкування, співробітництва та досягнення консенсусу
- Зміцнення солідарності та ідеалів справедливості

Матеріали
- Лекційні матеріали і ручки
- Рольові картки для моделювання судового засідання
- Інструкції для роботи в малих групах, одна на кожного учасника
- Маленькі картки (10 см на 6 см). Одна червона і одна зелена картки на кожного учасника
- Місце для роботи у великих і малих групах

Підготовка
До частини 1:
- Зробити копії карток для інсценізації судового засідання, вам потрібно по одній рольовій картці для кожної людини.

До частини 2:
- Зробити копії інструкцій для роботи в малих групах, одна на кожного учасника
- Роздати по одній червоній і одній зеленій картці для кожному учаснику.

Інструкції

Вправа складається з двох частин. Частина 1 являє собою моделювання ситуації, а частина 2 — це фаза, що спрямована на досягнення консенсусу.

Частина 1. Судове засідання (загальний час виконання складає 65 хвилин)

1. Провести вступ. ВІЛ/СНІД є дуже серйозною епідемією в усьому світі. Це велика проблема в Південній Африці, де мільйони бідняків страждають і вмирають невиправдано, тому що вони не можуть дозволити собі купити дорогі лікарські

засоби, які їм необхідні. Єдиною альтернативою для них є вживання дешевших підробок лікарських засобів. Провідні фармацевтичні компанії виступають проти цього. Вони хочуть захистити свої права на власність і тому об'єднали свої зусилля, щоб запобігти підробок своєї продукції, а також їх продажу за нижчими цінами у будь-якій державі. Вони подали судовий позов проти уряду Південної Африки, яка розповсюджує і продає дешеві підробки лікарських засобів проти ВІЛ/СНІДу.

2. Пояснити учасникам, що вони будуть брати участь у моделюванні ситуації під час першої частини — або попереднього слухання — судового засідання, що проходило у Південній Африці в 2001 році. Запитання: чи є право на власність вагомим аргументом, щоб порушити право на життя і гідність групи людей? Та чи права на життя і здоров'я є вагомим аргументом для порушення права на власність?
3. Розділити учасників на чотири рівні групи, що представлятимуть фармацевтичну компанію Фарма Інкорпорейтед (Pharma Inc), уряд Південної Африки та члени Кампанії за лікування ВІЛ/СНІДу (ТАС) та судді.
4. Роздати рольові картки для відповідних груп.
5. Дати групам 25 хвилин, щоб прочитати свої рольові картки і підготувати свої аргументи та/або поставити питання під час судового засідання. Кожна група має також обрати фасилітатора, а також одного або двох його заступників, щоб підтримати фасилітатора і допомогти дати відповіді на питання під час судового засідання.
6. Як тільки кожна група буде готова, попросити людей розпочати спільну роботу. Вони повинні залишатися у своїх чотирьох групах.
7. Потім групи, що представляють фармацевтичну компанію Фарма Інкорпорейтед (Pharma Inc), уряд Південної Африки та членів Кампанії за лікування ВІЛ/СНІДу (ТАС) мають по 5 хвилин, щоб представити свою позицію і поставити будь-які запитання. Судді повинні представити кожну з груп, надаючи їм можливість виступити в свою чергу.
8. Самі судді тепер мають 10 хвилин, щоб відреагувати на будь-які питання, поставлені групами, відповісти на будь-які методичні питання, поставлені перед ними, а також узагальнити різні аргументи і точки зору.

Частина 2. Етап досягнення консенсусу (загальний час виконання складає 100 хвилин)

1. Попросити учасників розділитися на малі групи, кожна з яких складається з чотирьох осіб. У кожній групі має бути один колишній член групи, що раніше представляв компанію Фарма Інкорпорейтед (Pharma Inc), один член групи уряду Південної Африки, член з групи, що представляла Кампанію за лікування ВІЛ/СНІДу (ТАС), а також один колишній суддя.
2. Роздати копії інструкцій для малих груп, одну червону і одну зелену картку кожному учаснику. Переконатися, що всі розуміють, що потрібно робити, і знають, з якою метою роздані кольорові картки та як їх використовувати.
3. Дати групам 30 хвилин, щоб спробувати дійти консенсусу стосовно того, яким чином вирішити суперечливі моменти.
4. Закликати всіх до спільної роботи і попросити доповісти про результати своїх дискусій. Дати кожній групі по 5 хвилин на представлення своєї доповіді. Записати основні рішення і проблемні питання у лекційних матеріалах.
5. Після того, як усі групи представили свої позиції/рішення, перейти до обговорення процесу прийняття рішень. Ви можете запитати:
   - Наскільки легко було прийти до згоди?
   - Які сильні та слабкі сторони цього підходу?
   - Чи виникали проблеми під час спроб прийняти рішення або при намаганні залучити всіх членів групи до прийняття рішення?
   - Які теми були найактуальнішими?
6. Ви можете завершити цей етап діяльності, прочитавши наступний витяг із судової постанови від 19 квітня 2001 року.
   «Мета (...) забезпечити доступ до більш дешевих лікарських засобів (...) є схвальною, але по відношенню до епідемії ВІЛ/СНІДу вона є конституційним обов'язком вищого порядку, що пов'язаний з обов'язком держави поважати, захищати, давати і здійснювати низку фундаментальних прав, включаючи право на людську гідність і життя (що є фундаментальним правом) (...). Немає приводу скаржитися на цей закон з боку заявників (фармацевтичної компанії)».

Дебрифінг та оцінка

Ця оцінка розпочнеться вже в ході обговорення під час проведення частини 2. Потім необхідно продовжити залучати учасників до осмислення процесу в цілому, а далі перейти до визначення ключових питань щодо прав людини після цього судового засідання. Ключові питання можуть включати в себе:

- Чи чули учасники про цей випадок раніше?
- Якої думки були учасники з приводу цієї справи на початку судового засідання?
- Наскільки змінилася думка учасників щодо цього питання в ході судового засідання?
- Яким чином люди порівнюють дві форми процесу прийняття рішень, розбіжності думок і прийняття спільного рішення? Який спосіб дає найбільш задовільні результати? Як визначити успішний результат?
- Які питання щодо прав людини, що виникли вже після цього судового засідання є ключовими?
- Часто буває, що вимоги щодо дотримання різних прав людини повинні бути зважені між собою. Як би ви розставили пріоритети по відношенню до різних вимог щодо виконання прав? Які критерії ви би використовували?
- Які наслідки матиме результат цього судового засідання для ВІЛ-позитивних людей у вашій країні? Наприклад, чи є доступними незапатентовані лікарські засоби у вашій країні?
- Які заходи здійснювалися для інформування громадськості про ВІЛ/СНІД у вашій країні? Що ще можна і потрібно зробити?

Поради фасилітатору

Потрібно багато часу приділити цій діяльності, оскільки це питання є досить складним, а учасники повинні глибоко замислитися над ним. Слід зазначити, що дві частини не повинні обов'язково проводитись у той самий день, вони можуть бути проведеними за два різні заняття.

Вам потрібно буде пояснити, що червоні та зелені картки використовуються з метою допомоги людям в отриманні більших знань щодо того, що сприяє прийняттю рішень, а що перешкоджає цьому процесу. В ідеалі, після завершення обговорень і дискусій під час частини 2 усі учасники повинні показати зелені картки і бути в змозі прийняти спільне рішення.

Під час проведення частини 2 деякі групи можуть прийти до згоди, а інші — ні. У ході обговорення ви повинні використовувати можливість вивчати сильні та слабкі сторони підходу до прийняття спільних рішень. Попросіть групи, які змогли досягти згоди, повідомити не тільки про своє заключне рішення, а й також надати основні аргументи стосовно прийняття спільного рішення. Попросіть членів тих груп, які не змогли досягти згоди, повідомити, які фактори сприяли наближенню до спільної думки, а які викликали розбіжності. Примітка: більше інформації щодо досягнення згоди ви можете отримати у додаткових матеріалах, що вказані у розділі «Мир та насильство» у Главі 5.

Важливо перевірити поточну ситуацію щодо життя ВІЛ/СНІД — інфікованих людей серед місцевого населення і адаптувати/зв'язати цю діяльність з проблемами, що пов'язані з ними. Примітка: назва Фарма Інкорпорейтед (Pharma Inc.) була вибрана для уособлення усієї коаліції фармацевтичних компаній з метою моделювання цього судового засідання.

Варіації

Ви можете також створити групу, яка представляє журналістів, для проведення цього судового засідання. Вам знадобляться додаткові матеріали: камери, комп'ютер і принтер. Ви повинні дати їм певний час, щоб представити свою доповідь по завершенні цього судового засідання. Час виконання буде залежати від формату для розповсюдження інформації, який вони оберуть, наприклад, газети, транслювання по радіо чи телебаченню або блог в Інтернеті. Якщо ви виберете цей варіант, вам необхідно підготувати рольові картки для журналістів. Вам також знадобиться виділити додаткові 15 хвилин для презентації матеріалів журналістів, а також додаткові десять хвилин для презентації матеріалів журналістів.

КЛЮЧОВА ДАТА

1 грудня
Всесвітній день боротьби зі СНІДом

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Обговорити аспекти права на життя та на людську гідність у вашій країні, що стосуються питань охорони здоров'я. Критичні випадки (наглядні приклади), про які повідомляють у новинах, можуть стати основою для вправ для початку, особливо для обговорення у малих групах.

Отримати для себе інформацію щодо здоров'я та права людини у глобальному масштабі. Необхідно відвідати веб-сайт або отримати інформацію з публікацій зі сторони ключові неурядових організацій («Лікарі без кордонів»/Medecins Sans Frontieres (MSF), Кампанія за лікування ВІЛ/СНІДу (TAC), Християнська помічь «Christian Aid», Оксфордський комітет допомоги голодуючим «Oxfam», та міжнародна організація захисту прав дітей в усьому світі «Врятуйте дітей»), а також міжнародні інституції (Всесвітня організація охорони здоров'я (WHO)). Дізнайтеся більше про діяльність, яка здійснюється з метою охорони здоров'я, та внесіть її до лекційних матеріалів.

Кампанія за лікування ВІЛ/СНІДу (TAC) започаткувала дуже успішну програму і є все ще дуже актуальною у Південній Африці та за її межами (див. www.tac.org.za). На жаль, не всі кампанії є настільки успішними, як TAC, в досягненні своїх цілей. Для цього може бути багато причин, наприклад, незадовільна організація і неефективна реклама. Група може вивчити ці питання і розвивати свої навички для підтримки ефективності кампанії за допомогою проведення вправи «Увага, ми все бачимо!», що описана на стор. 294, або «Доста!» на стор. 138.

Ідеї для вправ

Спробуйте з'ясувати, хто підтримує діяльність з питань охорони здоров'я у вашій країні, і як ви можете зробити внесок у цю діяльність.

Додаткова інформація

Діяльність базується на основі випадку, що стався ще до суду, у 2001 році у Південній Африці. Асоціація виробників фармацевтичних препаратів Південної Африки переслідувала президента Південно-Африканської Республіки Нельсона Манделу та інших осіб, включаючи керівництво організації TAC, за ігнорування своїх патентів через дозвіл на виготовлення неякісних лікарських засобів від ВІЛ та імпорт дешевших лікарських засобів і підробки лікарських препаратів з метою лікування мільйонів ВІЛ/СНІД- інфікованих громадян.

Судді повинні були збалансувати різні інтереси і права обох сторін. З одного боку, Асоціація виробників фармацевтичних препаратів претендує на право власності, рівності або вільного вибору торгівлі, діяльності та професії, а з іншого — уряд і TAC стверджували, що обов'язком держави є поважати, надавати і виконувати фундаментальні права на людську гідність та життя своїх громадян.

У св оєму рішенні суд стверджував, що право на власність є менш важливим, ніж право на людську гідність і життя, тому його необхідно обмежити. Згодом виробники лікарських засобів забрали свою позивну заяву із суду. Це широко сприймалося, як «справжня перемога Давида над Голіафом не тільки для Південної Африки, але і для людей, що проживають у багатьох інших розвинутих країнах, які ведуть боротьбу за доступ до лікарських засобів» (спільний прес-реліз неурядових організацій від 19 квітня 2001 р.). «Це рідкісна і дуже значуща перемога бідних прошарків населення над потужними транснаціональними компаніями! Але наше завдання зараз полягає у спільній роботі з виробниками лікарських засобів і урядом, щоб отримати лікарські засоби для тих, хто їх потребує» (Кевін Уоткінс з Оксфордського комітету допомоги голодуючим «Oxfam»). На сайті Time.com опубліковано короткий виклад цих питань від 5 березня 2001 року. Щоб знайти цю інформацію, необхідно ввести «AIDS Drugs Case Puts Our Ideas About Medicine on Trial» в пошуковій системі.

СНІД та тенденції глобалізації

У розвинутих країнах ВІЛ/СНІД — інфіковані мають можливість жити краще і довше через доступність препаратів проти ВІЛ/СНІДу, які надаються державою безкоштовно. У південних країнах ВІЛ/СНІД — інфіковані більше страждають і вмирають раніше через те, що послуги лікування ВІЛ/СНІД не доступні для них. У середньому, річний дохід на душу населення, що виділяється на охорону здоров'я, складає близько 10$, у той час як на трьохкомпонентну терапію, що доступна для людей, які проживають у північних країнах, виділяється від 10,000 $ до 15,000 $ на рік.

Боротьба з ВІЛ/СНІДом є однією з 8-ми цілей розвитку тисячоліття ООН.

Бідність, неосвідченість і соціальна нерівність прискорюють поширення епідемії, але ця проблема є важливішою за усі політичні, урядові проблеми та питання міжнародних органів і фармацевтичних компаній. Для того, щоб боротьба зі СНІДом була ефективною, необхідно залучати найважливіші міжнародні механізми та заклади. Найголовнішими з них є Міжнародний валютний фонд (МВФ) International Monetary Fund (IMF), Світова організація торгівлі (СОТ) (the World trade organisation (WTO)), ТРІПС (Уго́да про торгове́льні аспе́кти прав інтелекту́альної вла́сності торговельні аспекти прав інтелектуальної власності) (TRIPS (Trade Related aspects on Intellectual Property rights)), ГАТС (Генеральна угода з торгівлі послугами) (GATS (General Agreement on Trade and Services)) та Орган вирішення спорів (Dispute Settlement Body), що фактично функціонує у якості органу правосуддя СОТ.Матеріал для розповсюдженняРольові картки

Матеріал для розповсюдження

Рольові картки

Рольова картка судового засідання: фармацевтична компанія Фарма Інкорпорейтед Pharma Inc.

Ви — група керівників фармацевтичної компанії Фарма Інкорпорейтед (Pharma Inc). Ваша компанія є однією з провідних у світі виробників фармацевтичних препаратів. Ви купили права для комерціалізації лікарських засобів для боротьби з ВІЛ та СНІД. Ви повинні підтримувати рівень вашого прибутку і задовольняти інтереси своїх акціонерів. Таким чином, ви хочете захистити права компанії і встановлюєте ціну продажу вашої продукції з урахуванням витрат на дослідження, витрат на виробництво, а також витрат на виплату заробітної плати співробітникам. Дозволити іншій компанії просто копіювати вашу продукцію і продавати за нижчою ціною — означає поставити під загрозу ваш прибуток і стійкий розвиток вашої компанії. Тому ви об'єднали свої зусилля з іншими провідними фармацевтичними компаніями, щоб запобігти копіювання своєї продукції та продаж за нижчими цінами у будь-якій країні, а також подати до суду на уряд цих країн, при необхідності. Ви подали судовий позов проти уряду Південної Африки.

Ви повинні підготувати аргументи на захист своєї позиції. У вас буде п'ять хвилин, щоб представити їх у ході цього судового засідання.

Рольова картка судового засідання: уряд Південної Африки

Ви — високопоставлені посадові особи уряду Південної Африки. Ваш уряд намагається відповісти на запит фармацевтичних компаній, які подали судовий позов проти вас. Компанія (Фарма Інкорпорейтед) Pharma Inc. намагається уникнути надання дозволу на копіювання та продаж своєї продукції у будь-якій країні за нижчими цінами, тобто, нижче роздрібних цін на власну продукцію. В принципі, ви погоджуєтеся з позицією компанії Фарма Інкорпорейтед (Pharma Inc).

Проте народний рух на чолі з організацією «Кампанія за лікування ВІЛ/СНІДу» (ТАС) стверджує, що конституційним обов'язком держави є забезпечувати доступність дешевих лікарських засобів, зокрема, для боротьби з епідемією ВІЛ/СНІДу. Ви відгукнулися на політичний тиск народних мас і дозволили імпорт дешевших (копій) препаратів з таких країн, як Індонезія.

Ви повинні підготувати аргументи на захист своєї позиції. У вас буде п'ять хвилин, щоб представити їх у ході цього судового засідання.

Рольова картка судового засідання: Кампанія за лікування ВІЛ/СНІДу (ТАС)

Ви — група активістів, що представляє членів Кампанії за лікування ВІЛ/СНІДу (ТАС) у Південній Африці. Кампанія стверджує, що держава несе відповідальність за забезпечення доступності дешевших лікарських засобів, особливо, для боротьби з ВІЛ/СНІД. Уряд відреагував і почав імпортувати дешевші лікарські засоби.

Ви також стверджуєте, що держава несе відповідальність за надання фінансової підтримки ВІЛ-інфікованим пацієнтам і організаціям, діяльність яких спрямована на боротьбу з ВІЛ/СНІДом.

Проте уряд Південної Африки був притягнутий до судової відповідальності фармацевтичними компаніями, щоб запобігти будь-якому копіюванню та продажу своєї продукції за нижчими цінами. Таким чином, ви вирішили об'єднати свої зусилля з урядом, щоб захистити роль держави у забезпеченні доступності дешевих лікарських засобів.

Ви повинні підготувати аргументи на захист своєї позиції. У вас буде п'ять хвилин, щоб представити їх у ході цього судового засідання.

Рольова картка судового засідання: судді

Ви — група суддів, які головують на судовому засідання щодо спроби провідних фармацевтичних компаній притягнути до відповідальності Уряд Південної Африки і запобігти наданню дозволу з боку уряду на копіювання своєї продукції та її продажу за нижчими цінами. Активісти, які представляють Кампанію за лікування ВІЛ/СНІДу (ТАС), захищають позицію уряду.

Ваша роль полягає у запрошенні всіх трьох сторін по черзі для представлення своїх позицій. Наприкінці презентації ви не повинні виносити рішення або робити висновки. Ваше завдання полягає у тому, щоб допомогти роз'яснити це питання, а також підсумувати аргументи на підтримку суперечливих позивних заяв.

Суть проблеми полягає у тому, як вирішити конфлікт, що виник після подання позивних заяв на захист прав людини. Відповідач у суді (уряд і ТАС) відстоює права на життя і гідність, а обвинувач (Компанія Pharma Inc.) захищає право власності. В офіційному протоколі судового засідання вказано наступне:

«***Права на життя і гідність*** є найважливішими з усіх прав людини, вони є фундаментальними для всіх інших прав людини. Ми відносимо себе до суспільства, яке базується на визнанні прав людини, тому ми зобов'язані поважати ці два права понад інші. І держава повинна демонструвати це, у будь-якій діяльності, що здійснюється, в тому числі, при покаранні злочинців».

Інша сторона

«***Право власності*** захищене статтею 25 Конституції Південної Африки, в якій говориться наступне: «Власність 25 (1) Ніхто не може бути позбавлений свого майна, окрім випадку, вказаного у нормативному правовому акті загальної дії, і ніякий закон не може дозволити необгрунтоване позбавлення власності».

Ви повинні підготувати питання до трьох сторін. У вас буде десять хвилин, щоб поставити свої запитання і вислухати відповіді на них.

Рольова картка судового засідання: журналісти (за бажанням — див. «Ідеї для вправ», що вказані вище)

Ви — група журналістів, які зобов'язані надати матеріали щодо данного судового засідання для преси.

Ваше завдання полягає в тому, щоб надати звіт щодо данного судового засідання і представити у ньому всі точки зору. У вас є доступ до участі в окремих нарадах, організованих різними сторонами: суддями, членами Кампанії за лікування ВІЛ/СНІДу (ТАС), урядом Південної Африки і компанією Фарма Інкорпорейтед (Pharma Inc). При відвідуванні таких нарад ви виступаєте лише, як спостерігач; ви не може заважати, перервати або сприяти роботі групи. Однак ви можете проводити окремі опитування, якщо це не заважає процесу наради. Для виконання вашої роботи, ви можете фотографувати, а також мати доступ до комп'ютера, принтера та Інтернету.

Ви представлятимете результати своєї роботи після завершення судового розгляду. Ви можете вибрати формат для розміщення інформації, наприклад, блог, твіттер, стаття газети, радіо чи телебачення. У вас буде 10 хвилин, щоб представити звіт.

Інструкції для проведення частини 2 у малих груп

Ви — група, що складається з чотирьох осіб, кожна особа є представником однієї з чотирьох сторін:

- Компанія Фарма Інкорпорейтед (Pharma Inc).
- Уряд Південної Африки
- Активісти, що представляють Кампанію за лікування ВІЛ/СНІДу (TAC)
- Судді цієї судової справи.

Інструкції

1. У свою чергу кожна людина повинна представити себе і сторону, яку вона представляє, тобто роль, яку вона грає.
2. Далі кожна людина повинна вказати свої думки з приводу даної ситуації в кінці судового розгляду. Якщо вона вважає, що буде легко знайти спільне рішення, вона повинна показати зелену карту, а якщо вона вважає, що це буде важко зробити, вона повинна показати червону картку. (Мета використання цих карток полягає у допомозі кожному дізнатися більше про те, як відбувається процес прийняття спільного рішення.)
3. Тепер ваше завдання полягає у спробі прийняти задовільне рішення на основі консенсусу, досягнутого між чотирма сторонами. Ви повинні вести дискусію протягом раундів. Суддя головує в обговоренні і представляє свою позицію в останню чергу.
   - Перший раунд: представити вашу позицію
   - Другий раунд: представити свої ідеї для прийняття рішення
   - Третій раунд: обговорення запропонованого рішення
4. Уважно слухайте один одного. В кінці прийняття кожного рішення ви повинні вибрати колір картки і показати її, щоб повідомити, якої ви думки на даний момент про перспективу прийняття спільного задовільного рішення.
5. В кінці процесу прийняття рішення і досягнення згоди необхідно вибрати одну особу для представлення звітної інформації з результатами спільного засідання.

Мир та насильство

Громадянство та участь

Загальні права людини

Рівень 3

10 + (малі групи: 3–5 осіб)

90 хвилин

Електростанція

Ця електростанція генерує творчу енергію людини!

Теми
- Мир та насильство
- Громадянство та участь
- Загальні права людини

Рівень складності: Рівень 3

Чисельність групи: 10 + (малі групи: 3–5 осіб)

Час виконання: 90 хвилин

Опис: Учасники мозкового штурму здійснюють насильство, яке є спільним в їхньому повсякденному житті, а потім шукають творчі шляхи його вирішення і знаходять рішення проблем.

Відповідні права:
- Право на життя, свободу та особисту недоторканність
- Свобода від дискримінації
- Свобода від втручання в особисте і сімейне життя та переписку

Цілі
- Визначити акти насильства та їх причини і рішення для розслідування
- Розвивати кооперативні і групові навики роботи
- Розвивати почуття справедливості та відповідальності по відношенню до інших

Матеріали
- Довга частина міцного троса або каната, рівний ширині кімнати, щоб представляти електричний кабель
- Аркуші паперу формату А4 2 різних кольорів, наприклад, червоний і зелений
- Маркери, один на кожну малу групу
- Реквізити: гучний дзвінок або гудок, каски, біле пальто, кабельний різак (справжній або зроблений власноруч)
- 2 рулони скотчу
- 2 кімнати (необов'язково, але бажано)
- Помічник для роботи із дзвониками, світлом і будь-якими іншими спецефектами

Підготовка Підготуйте одну кімнату, яка буде «електростанцією". Розчистіть місце в середині. Розтягніть шнур (що представляє електричний кабель) через кімнату на висоті плеча і закріпіть надійно кінці

Інструкції

1. Поясніть учасникам, що вони будуть працювати на електростанції. Нормальні електростанції генерують електрику з урану, вугілля, газу, сміття, біопалива, сонця, вітру або хвиль. Ця електростанція, однак, генерує енергію від актів насильства і, отже, потенційно небезпечна і повинна бути закрита або переобладнана для роботи на іншому паливі. Ви (посередник) — менеджер електростанції, а учасники — техніки.

Частина 1. Мозковий штурм стосовно актів насильства

2. Попросіть учасників здійснити швидкий особистий мозковий штурм «насильство навколо мене». Чітко поясніть, що вони не збираються розглядати такі «великі питання», як тероризм чи геноцид, а ті акти насильства, які всі ми зустрічаємо в повсякденному житті, в школі або в молодіжних клубах, на вулицях і в наших будинках.
3. Розділіть учасників на групи від 3 до 5 чоловік і роздайте по три аркуші (червоні) паперу і маркер для кожної малої групи. Попросіть учасників поділитися колективним

обговоренням щодо питань, які вони обговорювали на мозковому штурмі і дійти до висновку, яка форма насильства, є найбільш важливою для вирішення даного питання. Вони повинні написати їх внизу, по одній на кожному аркуші паперу, великими літерами і з використанням ключових слів або дуже короткими фразами.

4. Зберіть аркуші разом і зробіть швидку перевірку, щоб побачити, чи є аркуші, які дублюються. Відмовтеся від дублікатів, якщо такі є.
5. Дайте учасникам п'ятихвилинну перерву, поки ви готуватиметеся до наступної частини. Повісьте папірці над «Електричним кабелем» близько 0,5 м один від одного. Прикріпіть їх на мотузку так, щоб вони залишалися на своїх місцях і не ковзалися.

Частина 2. На електростанції

6. Коли ви будете готові, і всі «форми насильства» будуть прикріплені на мотузку, скажіть групі, що ви тільки що отримали повідомлення від Виконавчого комітету з охорони здоров'я і безпеки, що завод буде закритий, поки вони — «техніки» — не знайдуть альтернативне паливо для станції.
7. Запросіть «техніків» на «електростанцію». Розділіть їх на 2 команди і дайте велику кількість листів (зелених) паперу, маркери і скотч для кожного.
8. Вкажіть на кабель живлення та папірці, які представляють акти насильства.
9. Поясніть, що одна з причин, чому електростанції є настільки небезпечним є те, що насильство породжує енергію в дуже нерівномірному потоці, є часті скачки. Коли це відбувається, єдиний швидкий спосіб запобігти вибуханню в наслідок цього, це відрізати кабель, проте, це вкрай небезпечна процедура, і її слід уникати за будь-якої ціни. Коли особливо сильний сплеск наростає, лампочка попередження почне блимати, і вони почують дзвінок. Потім вони повинні діяти швидко, щоб відвернути накопичення енергії. Для цього їм необхідно визначити способи трансформації актів насильства на електричному кабелі на позитивні дії.
10. Поясніть, як це працює на практиці: вони почують дзвінок і побачать світлові сигнали. Ви вкажете, де вам, можливо, доведеться вирізати кабель і зачитаєте слова на двох аркушах, які висять на кабелі по обидві сторони від точки поділу. Ці дві команди, матимуть не більше 1 хвилини, щоб розглянути шляхи вирішення двох різних форм насильства. Вони визначають свої пропозиції щодо вирішення проблеми, кожну на окремому аркуші (зеленого) паперу внизу, поспішають, щоб повісити їх якомога швидше на мотузку, коли ви збираєтеся відрізати її.
11. Тепер запустіть електростанцію і дайте їй попрацювати всього протягом хвилини чи двох. Дайте сигнал помічнику, щоб почав дзвонити у дзвінок і ввімкнув сигнальні вогні. Візьміть кабельний різак і зімітуйте, що ви збираєтеся вирізати кабель у певний момент. Прочитайте вголос дві форми насильства і закликайте команди почати їх рятувальні роботи.
12. Через одну хвилину зупиніть дзвінок та сигнальні лампи і відкладіть кабельний різак, зробіть крок вперед і зачитайте те, що написано на «папірцях з рішеннями». Коротко обговоріть пропозиції з усією групою. Закличте команди змінити або скасувати будь-які рішення, які, насправді, не є реалістичними. Заберіть два папірці з «формами насильства» і висловіть своє полегшення.
13. Повторіть кроки 11 і 12, поки всі папірці з «формами насильства» не будуть видалені і замінені на папірці з «рішеннями».
14. Нарешті, зберіть всі папірці з «рішеннями» з мотузки і наклейте їх на стіну поряд з різними проявами насильства.

Дебрифінг та оцінка

Почніть обговорення з розгляду самої вправи, а потім перейдіть до обговорення кожного виразу насильства і запропонованих рішень:

- Як люди відчували себе в процесі діяльності? Чи сподобалося їм це? Чому так? Чому ні?
- Чи погодилися всі щодо важливості різних форм насильства?
- Які причини щодо конкретних проявів насильствабули визначені?

КЛЮЧОВА ДАТА

4 листопада
Європейська конвенція з прав людини була підписана в цей день в 1950 році.

- Чи були запропоновані реальні рішення і дії? У короткостроковій перспективі? У більш довгостроковій перспективі?
- З якими проблемами або опором можуть люди стикатися, коли намагаються реалізувати ці рішення?
- Яким чином молоді люди можуть запобігти насильству і захистити мирні альтернативи?
- Які права людини порушуються в результаті насильства?

Поради фасилітатору

Вам потрібно буде залишити близько 10 хвилин для частини 1, мозкового штурму, близько 60 хвилин для роботи на електростанції і 20 хвилин для для дебрифінгу та оцінки.

Якщо вам потрібно надати людям якусь допомогу щодо початкового мозкового штурму, ви могли б навести приклади актів насильства щодо осіб, наприклад, знущання, образи, сарказм, жарти у поганому смаку, образливі телефонні дзвінки і текстові повідомлення (SMS) і вандалізму приватної власності. Ви також можете запропонувати дії, які не спрямовані на конкретну людину, такі, як насильство, яке ми бачимо у фільмах або чуємо в піснях.

На 11-тому етапі команди повинні прагнути придумати дві або три пропозиції щодо способів вирішення кожної форми насильства, але достатньо й однієї. Рішення повинні бути реалістичними.

Одним з ключів до успіху є спосіб створення робочої атмосфери і створення відчуття терміновості щодо обрізання кабелю. Ви можете завантажити звуки машин, що працюють, і сигнали тривоги з Інтернету. Як менеджер, ви могли б одягти білий халат і каску, а якщо у вас є можливість, нехай техніки також правильно одягнуться. Крім того, ви можете подумати про виконання діяльності в підвалі серед водопровідних труб. Очевидно, певний рівень акторських здібностей з вашого боку буде додавати задоволення, але вам не потрібні спеціальні навички. Просто спробуйте забезпечити розвиток дій і підтримувати короткі дискусії між кожним раундом. Поглиблене обговорення повинне бути залишине для дебрифінгу.

Якщо людям потрібні додаткові роз'яснення про те, як придумати ідеї для вирішення проблем, ви могли б навести наступні приклади. Рішенням проблеми «дідівщини» може бути проведення освітніх семінарів в школах щодо запобігання знущань однолітків або підготовки посередників серед однолітків. Твердженням для «насильство на телебаченні» можна було б вирішити трансляцією насильницьких фільмів тільки після 11 вечора або організовувати заходи для дітей, так, щоб у них були інші альтернативи, ніж перегляд телебачення.

Якщо група мала, ви можете працювати з однією групою «техніків». Причина для роботи з двома командами є в тому, що дві команди дуже часто пропонують різні шляхи вирішення однієї й тієї ж проблеми, що розширює варіанти. Ви також можете збільшити темп діяльності, додавши елемент конкуренції. Щоб зробити це, дайте кожній команді різнокольорові папери і подивіться, яка команда згенерує більше рішень.

Примітки

Цей метод може бути адаптований для використання з будь-якого питання, яке передбачає виявлення проблем та пошук рішень.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Дискримінація чи гендерні питання повинні бути враховані при виконання вправи «електростанція». Навіть якщо учасники цього не зробили, ви можете бути зацікавлені у вивченні питань щодо особистості і права на рівну гідність і повагу. Погляньте на вправу «Хто я?», на стор. 311.

Ідеї для вправ

Вирішення однієї з проблем передбачено у цій вправі. Наприклад, якщо була обрана тема знущання, група може виступити з пропозицією організувати семінар у їхній школі і поставити її на порядок денний на наступній зустрічі шкільної ради.

Додаткова інформація

«Електростанція» була розроблена на основі вправи, яку придумав Даріуш Гжемний, Асоціація дітей та молоді (Шанс), Глогув, Польща.

Змініть свої окуляри

Я знаю, що я не бачу речі такими, як вони є, я бачу їх такими, якою є я.

Лорел Лі (Laurel Lee)[1]

Теми
- Бідність
- Інвалідність та стигматизація у зв'язку з інвалідністю
- Міграція

Рівень складності Ріень 2

Чисельність групи Будь-яка

Час 90 хвилин

Опис Це дуже проста вправа, що виконується за межами приміщення. Учасники виходять на вулицю, та вивчають місцевість очима іншої людини.

Відповідні права Всі

Цілі
- Підвищити обізнаність про нерівність у суспільстві
- Розвити вміння спостерігати та творчо мислити
- Сприяти солідарності та мотивації працювати заради справедливості

Матеріали
- Окуляри. Старі окуляри з комісійного магазину або блошиного ринку, або просто оправа від окулярів
- Великі аркуші паперу та ручки
- Старі журнали, листівки, матеріал та вирізки для колажу, клей
- Стрічка для підвішування малюнків
- Цифрова камера або мобільний телефон, на який можна знімати; ідеально один для кожної особи, або декілька апаратів на всю групу
- Комп'ютер та принтер

Інструкції

1. Колективно обговоріть у групі знедолених людей, які живуть на межі суспільства, наприклад, інвалідів або безхатченків.
2. Попросить кожного з учасників обрати таку особу, про яку їм буде цікаво дізнатися, та поясніть, що зараз вони мають вийти на вулицю та дослідити світ очима тієї особи.
3. Зверніть їх увагу, що важливо не виконувати роль, а вийти та представити, як це бути іншою людиною. Як це відчувати себе іншою людиною? Наприклад, чи зможуть вони скористатися усіма культурно-побутовими об'єктами? Де б вони купували хліб (якщо б змогли собі це дозволити)? Де б вони жили?
4. Якщо ви маєте декілька окулярів, роздайте їх! Скажіть учасникам, що коли вони будуть ходити по місцевості, вони мають фотографувати на цифрову камеру або мобільні телефони, робити знімки-підтвердження. Домовтеся з кожним про час повернення.
5. Після повернення, попросіть кожного учасника перенести свої фотокартки на комп'ютер, потім виберіть дві, три або чотири та роздрукуйте, прикріпіть до великого аркуша папера та закріпіть його клейкою стрічкою до стіни. Фотокартки мають бути неозаглавлені.
6. Коли всі фотокартки будуть виставлені на огляд, запропонуйте кожному спробувати відгадати, яка група була представлена; потім, по черзі, запросіть кожного учасника презентувати свої фотокартки і пояснити, чому саме цю конкретну групу він обрав для своєї спроби «побачити».

Бідність

Інвалідність та стигматизація у зв'язку з інвалідністю

Міграція

Рівень 2

Будь-яка

90 хвилин

[1]У Лорел Лі (Laurel Lee), яка сказала: «Я знаю, що я не бачу речі такими, як вони є, я бачу їх такими, якою є я», у віці в двадцять дев'ять років було діагностовано рак. Всупереч прогнозам лікарів, вона прожила наступні двадцять років, виховуючи трьох дітей, подорожуючи та пишучи. У її випадку, відмова бачити речі такими, як вони є, була її натхненням. За інших обставин, це — безрозсудність.

Дебрифінг та оцінка

Почніть з розгляду виставки, потім, одного за одним, запитайте учасників, що вони відчувають, коли бачать ці фотокартки.

- Що відбувалося? Чи сподобалась їм вправа? Чому?
- Що з того, про що вони дізналися, здивувало їх найбільше?
- Чому ви обрали саме цей приклад для фотографування?
- Які упереджені думки або стереотипи ви мали про людей, яких ви обрали? Який вплив це мало на те, як ви виконували завдання і те, що ви «обрали побачити»?
- Чи змусило вас завдання якоюсь мірою співчувати тій особі, яка перебуває на межі? Чому?
- Що нового ви дізналися про себе?

Тепер переходьте до обговорення більш широких питань:

- «Я знаю, що я не бачу речі такими, як вони є, я бачу їх такими, якою є я». Який вплив мають наші стереотипи та вірування на те, як ми бачимо світ довкола нас?
- Звідки ми отримуємо інформацію про знедолених людей?
- Наскільки сумнівно робити припущення про когось на підставі загальних уявлень про всю групу цілком?
- Наскільки сумнівно робити узагальнення про групи людей на підставі одного чи двох прикладів?
- Які права людини конкретно захищають різні приклади знедолених людей, що були виявлені учасниками?
- Як найчастіше порушуються права таких людей?
- Наскільки просто для них вимагати визнання їх прав?
- Хто має відповідати за дотримання їх прав, з тим, щоб вони могли скористатися ними?

Поради фасилітатору

Ви можете виконати цю вправу на початку, як ввідну або як основну. Під час тренінгу ця вправа може виступати як перерва, аби дати людям можливість вийти на свіже повітря. Також, вправу можна задати як позакласне завдання для виконання учасниками у вільний час.

Інструкцією рекомендується індивідуальне виконання вправи, проте її можна виконувати і малими групами. На рішення, як організувати виконання вправи, скоріш за все, вплинуть практичні міркування щодо розміру групи в залежності від кількості наявних фотоапаратів. Пам'ятайте, що людям знадобиться деякий час, щоб ознайомити із своїми фотокартками, тому, в залежності від розміру групи, обмежте кількість фотокарток, які кожен обере для демонстрації.

Приклади людей, занедбаних суспільством, можуть включати одиноку матір з маленькими дітьми, пенсіонера, іммігранта, людину у інвалідному візку або хворого на ВІЛ/СНІД. Приклади людей, які перебувають на межі суспільства, можуть включати безхатченків, незаконних іммігрантів, безграмотних, розумово хворих або ромів. Це приклади груп людей, які не мають можливостей, доступних для більшості. Всі такі люди бідні та страждають від упередженості і стереотипів, їх часто дискримінують у тому чи іншому вигляді, наприклад, відмовляють у доступі до прийнятного житла та роботи, лише тому, що вони опинилися у цій ситуації.

Дуже важливо, щоб учасники розуміли, що вони не можуть запобігти тому, на що вони дивляться своїми очима, і лише уявляють, як це існувати на межі суспільства. Тому вони мають намагатися не привносити свої існуючі стереотипи та почуття жалю до цієї вправи, тому що вони ризикують закріпити уявлення та переконання, які можуть бути спотвореними або невірними.

Вони також мають розуміти, що стереотипи — це (корисні) узагальнення про групи людей, проте їх потрібно використовувати з обережно, тому що усередині групи можуть бути значні відмінності, і узагальнення не застосовуються до кожної особи. Для отримання додаткової інформації про стереотипи перегляньте довідкову інформацію з теми розділу «Дискримінація та нетолерантність».

Варіації

Інструкцією рекомендується індивідуальне виконання вправи, проте її можна також виконувати і малими групами або всією групою залежно від кількості наявних фотоапаратів.

Замість індивідуальних постерів можна з усіх фотокарток зробити виставку або показ слайдів під назвою «Життя на межі (Lives at the margin)».

Замість фотознімків запропонуйте учасникам, коли вони повернуться, вигадати історію про особу, та показати її як пантоміму.

Якщо ви бажаєте, щоб учасники спробували себе на місці іншої особи (в чужому взуті — англ.), тоді дайте учасникам нове взуття та нові окуляри! Різні мови мають різни вислови для позначення процесу, коли люди намагаються представити себе на місці іншого та співчувати разом з ним.

Описана вправа пропонує учасникам представити, як живуть знедолені та занедбані, а потім вийти на вулицю та поглянути на світ їх очима. Альтернативний варіант: вийти на вулицю, спостерігати, а потім, за допомогою творчої уяви, збудувати картину. Поясніть, що, зазвичай, у нашому щоденному житті ми дуже зайняті і не звертаємо уваги на інших людей. Цього разу вони мають дивитися дуже уважно! Скажіть учасникам вийти на вулицю в місто і через 5 хвилин вони повинні обрати когось, за ким будуть слідкувати. Зверніть їх увагу, що вони мають пристойно вести себе та не бентежити свій об'єкт спостереження. Це може бути будь-хто, кого учасники вважатимуть «цікавим», бажано, щоб це була людина, чиє життя дуже відрізняється від їхнього. Скажіть учасникам, що вони мають постаратися запам'ятати своє перше враження та причини, які змусили їх обрати конкретно цю особу. Тепер вони мають слідувати за своїм об'єктом та уважно спостерігати і намагатися уявити, хто вони є, та створити картину їхнього життя, наприклад:

- Як їх можуть звати?
- Скільки їм років?
- Чим вони займаються?
- Куди вони йдуть?
- Де вони живуть?
- Чи є в них партнер або родина, може, вони одинокі?
- Чи є в них робота? Яка це робота? Може вони безробітні?
- Що могло би зробити їх щасливими?
- Чи є в них хобі? Яке?
- Які їхні улюблені страви та напій?

Домовтеся, що, наприклад, через 30 хвилин всі повертаються та діляться враженнями. Вони можуть розповісти, або проілюструвати життя їхнього об'єкта за допомогою слів та малюнків.

Ви можете використати ролі, вказані в вправі «Зробіть крок вперед» зі стор. 157. Це може бути як корисна ввідна вправ, так і відповідна додаткова вправа.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

У вправі «Зробіть крок вперед», на стор. 157, ви зможете відчути, як нерівність можливостей впливає на життя людей.

В вправі «Повість про два міста», стор. 250, ви можете дослідити, як наш вибір щодо фінансування соціального забезпечення впливає на життя громади.

КЛЮЧОВА ДАТА

Другий четвер жовтня
Всесвітній день зору

Аби вибратися з околиць суспільного життя, людям потрібна робота з пристойною зарплатою. Це може бути непросто, якщо ви, наприклад, інвалід або іммігрант. Деякі з цих питань ви можете дослідити, виконуючи вправу «Я хочу працювати», сторінка 328.

Ідеї для вправ

Виконайте цю вправу разом з родиною, друзями або колегами та почніть дискусію про права людини.

Свої припущення щодо знедолених людей ви можете перевірити, організувавши зустріч з деякими з них за допомогою проекту «Жива бібліотека (Living Library)» або, якщо вас цікавлять безхатченки чи біженці, відвідайте притулок або центр для біженців. Інший варіант — зв'язатися з молодіжним або соціальним робітником, який працює зі знедоленими людьми, та запросити його розповісти вам про реалії людей, з якими він працює.

Додаткова інформація

У контексті цієї вправи ми використовуємо термін «знедолені» для позначення осіб, або групи людей, які не можуть утримувати себе, не є економічно самостійними та не мають справжньої фінансової підтримки. Тому вони бідні. Прикладами можуть бути мати-одиначка, іммігрант або інвалід. Люди часто «знедолені», тому що основна частина суспільства діє таким чином, що «знедолює» їх, тобто лишає сприятливих умов. Такі люди та групи вважають себе знедоленими у разі відмови їм у отриманні лікування, освіти, інформації та роботи, на відміну від тих, хто належить до основної частини суспільства. Також, знедолені люди можуть відчувати брак незалежності, відсутність стимулу, відповідальності та самоповаги. Перепони на шляху до економічної самостійності можуть включати відсутність ресурсів, наприклад, безробіття, відсутність капіталу або доступності суспільного транспорту для фізично обмежених людей. Ще один бар'єр — недоступність (ціна, поганий дизайн, відстань, відсутність публічності та уваги суспільства до групи). Ресурс також може бути недоступним у зв'язку з тим, що він може бути образливим та неприємним для визначеної групи, або йти всупереч їх особистих цінностей. «Знедолені» люди можуть проживати за «межами суспільства».

Коли ми використовуємо термін «межа суспільства», ми маємо на увазі принципове, а не фізичне місцезнаходження. По суті люди, які проживають за межею суспільства, виключені з участі у громадському житті. Прикладами людей, які проживають за межею суспільства, можуть бути ув'язнені, безхатченки, невиліковно розумово хворі або визначені групи, наприклад, роми. Так бездомна людина не може зареєструватися для голосування, тому що не може надати поштової адреси. Це може означати, що під час голосування вони втрачають голоси на важливих для них питаннях, які могли б вплинути на їх положення; вони залишаються зовні суспільства, тому що вони не мають голосу сказати, як ними управляють або які послуги їм надають. Ще одним прикладом може бути безграмотна особа, яка опинилася на задвірках, тому що не може заповнити бланк заявки на інвестиційну підтримку або заяву про вступ на роботу.

Жива бібліотека (Living Library) — ідея, розпочата в Данії у 2000 році, і зараз підтримується Радою Європи за допомогою книги «Не судіть про книгу за її обкладинкою! (Don't judge a book by its cover!» Жива бібліотека працює так само, як і звичайна бібліотека — читачі приходять і позичають «книгу» на визначений час. Після прочитання вони повертають книгу до бібліотеки, і — якщо бажають — вони можуть позичити іншу книгу. Існує лише єдина різниця: книги у Живій бібліотеці — це люди, і такі книги вступають з людьми в персональний діалог. Книги у Живій бібліотеці — це люди, які представляють групи, що часто зустрічаються із упередженістю та стереотипами, і, зазвичай, бувають жертвами дискримінації та соціального відчуження.

Більш детально про шаблон для опису відсутності переваг та питань соціальних дій ви можете прочитати у книзі к.н. Стівена І.Мейера «Що означає «:соціально незахищений?» (What is a «Disadvantaged Group?» Steven E. Mayer, Ph.D) www.effectivecommunities.com/articles

Примітка

Цю вправу адаптовано з іншої, створеної та перевіреної учасниками тренінг-курсу «Освіта з прав людини та недотримання формальностей: як ви дієте у неформальній час та моменти з точки зору освіти з прав людини?» — Асоціація Інтеркультура, Дінан, Франція, травень 2009р. (Human Rights Education and Informality: How you act in informal times and moments in a Human Rights Education perspective? As¬sociation Intercultura, Dinan, France, May 2009). Варіант був розроблений з досвіду теорії Blast/ висловлювання велосипедиста (Blast Theory / Rider Spoke). http://www.blast- theory.co.uk

Зробіть крок вперед

Все походить від прав інших і мій вічний обов'язок поважати ці права.

Емануель Левінас

Теми
- Дискримінація та нетолерантність
- Бідність
- Загальні права права людини

Рівень складності Рівень 2

Численість групи 10–30

Час виконання 60 хвилин

Опис Ми всі рівноправні, але у когось прав більше, ніж в інших. В цьому розділі учасники спробують грати ролі людей, відштовхуючись від їхніх шансів та можливостей у житті.

Відповідні права
- Право на гідність та рівність інших правах
- Право на освіту
- Право на достатній рівень життя, необхідний для здоров'я та благополуччя

Цілі
- Переусвідомити суть нерівних можливостей
- Розвинути уяву та критичне мислення
- Виховати співчуття до тих, кому пощастило менше

Матеріали
- Рольові картки
- Відкритий простір (коридор, велика кімната чи надворі)
- Магнітофон чи CD-програвач, а також спокійна розслаблююча музика
- Капелюх

Підготовка
- Уважно прочитайте інструкції. Перегляньте список «ситуацій та подій» і адаптуйте його до групи, з якою ви працюєте.
- Зробіть рольові картки, по одній на кожного учасника. Зробіть копію (підготовленого та переробленого вами) аркуша з ролями від руки або за допомогою ксерокса. Виріжте з цього аркуша смужки, складіть їх та покладіть у капелюх.

Інструкції

1. Створіть приємну спокійну атмосферу з ніжною музикою. Попросіть усіх учасників мовчати.
2. Попросіть учасників витягнути з капелюха рольові картки. Після цього, поясніть учасникам, що вони не повинні нікому показувати картки та тримати їх біля себе.
3. Запросіть учасників сісти (бажано на підлогу) і уважно прочитати їхні рольові картки.
4. Далі попросіть учасників починати перевтілюватись в ролі. Щоб допомогти учасникам, зачитайте їм запропоновані далі питання, зупиняючись на кожному з них, щоб дати людям час подумати і усвідомити загальну картину їхнього життя:
   - Яке у вас було дитинство? У якому будинку ви жили? Яким іграм ви надавали перевагу? Чим займалися ваші батьки?
   - Яке у вас зараз повсякденне життя? Де ви проявляєте свою соціальну активність? Що ви робите вранці, вдень та ввечері?
   - Який у вас спосіб життя? Де ви живете? Скільки ви заробляєте на місяць? Чим ви займаєтесь на дозвіллі? Як ви проводите свою відпустку?
   - Що вас захоплює і чого ви боїтесь?
5. Потім запропонуйте учасникам зберігати абсолютну тишу, поки вони шикуються поруч один з одним (як на лінії старту).

6. Розкажіть учасникам, що ви прочитаєте список ситуацій та подій. Якщо вони на задану ситуацію чи подію можуть відповісти «так», то їм слід зробити крок вперед. В іншому випадку, вони повинні залишатись на місці і не рухатись.
7. Читайте поступово по одній ситуації. Робіть паузи між прочитаними ситуаціями так, щоб в учасників був час ступити вперед і оглянутись навколо та зрозуміти своє положення відносно інших учасників.
8. Вкінці попросіть кожного взяти до відома його чи її кінцеве положення. Дайте учасникам декілька хвилин для того, щоб вийти з ролі перед загальним опитуванням.

Дебрифінг та оцінка

Почніть з опитування учасників про те, що сталося під час гри і як вони себе почувають у такій грі. Потім продовжуйте розмовляти про порушені питання і про те, що учасники зрозуміли.

- Чи відчувають люди, що вони на крок попереду, чи все-таки ні?
- У тих, хто рухався вперед дуже часто, запитайте, в який момент почали вони помічати, що інші просуваються повільніше?
- Чи були такі моменти, коли хтось відчував, що їхні основні права людини ігноруються?
- Чи можуть люди вгадати ролі один одного? (Дозвольте людям відкрити їхні ролі протягом цієї частини обговорення).
- Було легко чи важко грати різні ролі? Якою вони уявляють людину, чию роль вони грали?
- Чи відображує такий дослід суспільство певною мірою? Як?
- Які права людини поставлені на карту у кожній з ролей? Чи може хтось сказати, що права людини у їхній ситуації були принижені чи до них не було доступу?
- Які перші кроки можна зробити для усунення нерівності в суспільстві?

Поради фасилітатору

Якщо ви проводите цю діяльність надворі, переконайтесь, що кожен з учасників може добре чути вас, особливо тоді, коли ви працюєте з великою групою! Ви можете взяти помічників, щоб робота з групою пройшла успішно.

На початку роботи в процесі фантазування, можливо, що хтось з учасників скаже, що мало знає про життя людини, роль якої йому чи їй прийдеться грати. В такому випадку, поясніть для учасників, що це не має особливого значення і вони лише повинні скористатися своєю уявою і спробувати зіграти роль якнайкраще.

Суть цієї гри полягає у тому, щоб побачити, як зросте дистанція між учасниками, особливо в кінці експерименту між тим, хто рухався вперед дуже часто, і між тим, хто не рухався взагалі. З метою підвищення результативності, дуже важливим є скласти ролі так, щоб вони відображали реальність життя самих учасників гри. Якщо ви зробите саме так, переконайтеся, що ви адаптували ролі так, що лише декілька чоловік може зробити кроки вперед (тобто, які можуть сказати «так»). Це також застосовується, якщо у вас велика група і вам потрібно придумати більше ролей.

Протягом опитування та оцінювання дуже важливо дослідити, наскільки учасники розуміли та знали образи тих, кого їм довелося зіграти. Яке джерело інформації вони використовували: особистий досвід чи інші ресурси (новини, книги, жарти)? Чи впевнені учасники, що інформація та уявлення про осіб, яких вони грали, є достовірною? В цьому випадку ви можете осмислити, як стереотипи та упередження діють.

Ця гра надзвичайно важлива у встановленні зв'язків між різними галузями права (цивільних/політичних і соціальних/економічних/культурних прав) і доступу до них. Проблема бідності та соціальної нерівності є не лише проблемою загальних прав — хоча навіть останні також існують для біженців та осіб, які шукають притулку, наприклад. Проблема дуже часто полягає у тому, що немає якісного доступу до цих прав.

Примітка:

Ця вправа була запропонована Елс ван Моурік та іншими.

Варіації

Перша варіація додає додаткового обсягу для розуміння суті нерівності. Вам потрібна довга мотузка або паперова стрічка, яку можна без зайвих зусиль відірвати. Коли учасники гри вишукуються на старті, пройдіться вздовж лінії, розмотуючи за собою стрічку. Коли ви пройдете повз кожної людини, яка буде охоплена цією стрічкою, то в кінці повинно вийти так, що всі об'єднані в одну довгу стрічку. Коли настане час зробити крок вперед, деякі учасники будуть стояти перед вибором робити крок вперед чи ні, адже це означатиме, що вони розірвуть стрічку. Може навіть статися ситуація, що ті, хто залишився позаду, звинувачуватимуть тих, хто рухався вперед, і тому порвав стрічку. У такому разі слід нагадати людям, що коли вони на певне запитання відповідають «так», вони просто зобов'язані рухатись вперед. В іншому випадку їм слід залишатись там, де вони є, і не рухатись.

Другий різновид: Проведіть перший тур, як описано вище, а потім продовжуйте гру у другому турі, який дає можливість показати інколи недооцінені можливості (компетенції). Учасники грають ті ж самі ролі. В другому турі, прочитайте підготовлені заздалегідь положення, які зосереджують увагу на тому, що знедолені люди можуть мати, виходячи зі своїх ситуацій. Наприклад:

- Ви розмовляєте більше, ніж на двох мовах і користуєтесь цими мовами щодня.
- Ви подолали фізичні та психічні недоліки, і це надало вам впевненості та внутрішньої сили для того, щоб впоратись з проблемою безробіття.
- Ви страждаєте від невиліковної хвороби і тому краще, ніж інші розумієте цінність життя.
- Ви виховувались у селі, далекому від цивілізації, і тому розумієте значення екологічної кризи, яка стоїть перед світом внаслідок зміни клімату.
- Ви знаєте, як жити на маленький бюджет і де можна знайти найвигідніші пропозиції.

Ви можете адаптувати цей метод для виявлення відмінностей у багатьох інших проблемних секторах, як приклад, в питанні доступу до води, в проблемі участі в політичному чи соціальному житті, чи в проблемах інших галузей права. Якщо ви зосередитесь на іншій проблемі, то вам необхідно придумати інші ролі та положення (ситуації та події). Якщо ви все ж таки скористаєтесь цим методом в іншій сфері, то вам необхідно бути добре обізнаним в ролях та положеннях для нової гри.

Ще один шлях роботи, який допоможе отримати більше ідей та результатів, а також заглибити розуміння учасників, є робота спочатку з маленькими групами, а потім згуртування всіх разом для того, щоб поділитись здобутими ідеями. Якщо ви виберете цей вид роботи, то вам неймовірно цінним буде взяти помічників. Спробуйте використати наступний метод у другій частині опитування після того, як кожна роль вже буде показана в менших групах. Попросіть людей дослідити, хто в їхньому суспільстві має менше прав, а хто — більше, які є у них шанси та можливості, і як перші кроки можуть і повинні бути зроблені для вирішення питання про нерівність. Крім того, попросіть людей взяти одну із ролей (як приклад) і запитайте, що можна буде зробити: які обов'язки та відповідальність стоїть саме перед цим персонажем, які зобов'язання має суспільство та уряд перед цією людиною.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Залежно від того, з яким соціальним контекстом ви працюєте, ви можете запросити представників спільноти захисту культурних чи соціальних меншин для розмови з групою. Дізнайтеся у цих представників, за що вони борються і як ви та молодь можете допомогти їм. Така наочна зустріч буде також прекрасною можливістю розглянути та обговорити деякі упередження та стереотипи, створені в процесі дискусії.

Якщо група захоче дізнатися більше про проблеми, пов'язані з нерівністю в забезпеченні освіти, а також про заходи, які вживаються для вирішення проблеми, ви можете подивитись розділ «Освіта для всіх» на стор. 222.

КЛЮЧОВА ДАТА

15 червня
Міжнародний день продовольства

Можливо, група захоче трошки більше часу для розгляду стереотипних уявлень, якими учасники керуються стосовно людей, представлених в «Зробіть крок вперед». Ви можете використати розділ «Euro-rail ‘a la carte» у «Все різне — для всіх освіта рівна», щоб запитати, з якими людьми вони хотіли б найбільше розділити купе в вагоні поїзда і з якими хотіли б це зробити найменше.

Ідеї для вправ

Візьміть ідеї з поданих. Розгляньте, як ви та молодь можете допомогти групам та організаціям, що працюють з культурними та соціальними меншинами і перетворіть ці ідеї в життя.

Матеріал для розповсюдження

Рольові картки

Ви безробітна одинока мати.	Ви президент партійно-політичної молодіжної організації (партія якої є зараз при владі).
Ви дочка звичайного менеджера банку. Ви вивчаєте економіку в університеті.	Ви син китайського емігранта, який працює в успішному фастфуд бізнесі.
Ви арабська мусульманська дівчина, яка живе з щиро відданими релігії батьками.	Ви дочка американського посла в іншій країні, де ви і живете.
Ви солдат армії, який виконує обов’язкову військову службу.	Ви власник успішної імпорто-експортої компанії.
Ви інвалід, який може пересуватись лише на інвалідному візку.	Ви пенсіонер з фабрики, яка виготовляє взуття.
Ви 17-річна циганка, яка не закінчила навіть початкову школу.	Ви подружка молодого артиста, у якого залежність від героїну.
Ви повія середніх років, яка ВІЛ-інфікована.	Ви 22-річна лесбіянка.
Ви безробітний випускник університету, який чекає на першу можливість знайти роботу.	Ви фото модель африканського походження.
Ви 24-річний біженець з Афганістану.	Ви бездомний молодий чоловік, вам 27 років.
Ви нелегальний іммігрант з Малі.	Ви 19-річний син фермера з далекого села в горах.

Ситуації та події

Прочитайте дані ситуації вголос. Витримуйте паузу після зачитування кожної ситуації, щоб учасники встигли зробити крок вперед і щоб побачити як далеко учасники будуть віддалятись відносно один до одного.

- Ви ніколи не стикалися з жодними фінансовими труднощами.
- У вас чудове житло з телефоном та телевізором.
- Ви відчуваєте, що вашу мову, релігію та культуру поважають в середовищі, у якому ви живете.
- Ви відчуваєте, що ваша думка стосовно соціальних та політичних питань вагома і до вас прислухаються.
- Інші люди консультують вас з різних питань.
- Ви не боїтесь, що вас зупинить поліція.
- Ви знаєте куди звернутись за порадою чи допомогою, якщо в цьому буде потреба.
- Ви ніколи не відчували себе дискримінованим через своє походження.
- Вам вистачає соціального та медичного захисту.
- Ви маєте змогу поїхати у відпустку раз на рік.
- Ви можете запросити друзів на вечерю додому.
- У вас цікаве життя і ви налаштовані оптимістично стосовно вашого майбутнього.
- Ви відчуваєте, що можете навчатись і наслідувати професію, яку ви обрали.
- Ви не боїтесь, що на вас нападуть чи будуть переслідувати на вулиці чи в засобах масової інформації.
- Ви можете голосувати на національних чи місцевих виборах.
- Ви можете святкувати найважливіші релігійні свята зі своїми рідними та близькими друзями.
- Ви можете брати участь в міжнародному семінарі закордоном.
- Ви можете ходити в театр чи кіно хоча б один раз на тиждень.
- Ви не боїтесь за майбутнє ваших дітей.
- Ви можете купувати новий одяг хоча б один раз на три місяці.
- Ви можете будувати стосунки з людиною, в яку закохані.
- Ви відчуваєте, що вашу компетенцію цінують та поважають в суспільстві, у якому ви живете.
- Ви можете використовувати та отримувати користь від Інтернету.
- Ви не боїтесь наслідків зміни клімату.
- Ви можете користуватись будь-яким сайтом в Інтернеті, не побоюючись цензури.

Загальні права людини

Діти

Громадянство та участь

Рівень 2

9+ (малі групи: 4–5 осіб)

90 хвилин

Інсценування

Покажіть мені, що ви розумієте під терміном «*права людини*»!

Теми
- Загальні права людини
- Діти
- Громадянство та участь

Рівень складності Рівень 2

Чисельність групи 9 і більше осіб (малі групи: 4–5 осіб)

Час виконання 90 хвилин

Опис Завдяки даній інсценізації учасники показують своє розуміння загальної концепції прав людини

Відповідні права
- Всі права людини

Цілі
- Вивчення загальної ідеї та концепції прав людини
- Розвиток міжкультурних і комунікативних навичок
- Розвиток співпраці і креативності

Матеріали
- Реквізит: одяг для переодягання, іграшки, предмети домашнього вжитку, і т.д.
- Папір і кольорові маркери, кольорові олівці
- Клей, скотч і картки

Інструкції

1. Пояснити, що метою цього практичного заняття є інсценізація для висвітлення загальної ідеї та концепції прав людини, що повинна бути зрозумілою для людей різних культур, які розмовляють різними мовами.
2. Пояснити, що вони не матимуть право використовувати слова взагалі: це повинна бути пантоміма. Однак групи можуть використовувати додаткові матеріали або реквізит, якщо вони побажають.
3. Попросити учасників розділитися на малі групи, що складатимуться з чотирьох — шести осіб, і дати кожній групі великий аркуш паперу та набір кольорових олівців/маркерів.
4. Виділити групам 10 хвилин часу, спочатку для колективного обговорення усіх своїх ідей щодо прав людини, а потім визначити дві або три основні ідеї, які вони хотіли б найбільше зобразити за допомогою пантоміми.
5. Далі виділити групам 30 хвилин часу, щоб скласти і прорепетирувати пантоміму. Пояснити, що це має бути групова робота і порядок слів.
6. Після завершення 30 хвилин необхідно зібрати групи разом, щоб кожна група могла спостерігати презентації іншої групи.
7. Виділити кілька хвилин після кожного виступу для зворотного зв'язку та обговорення.
8. Попросити глядачів запропонувати свою інтерпретацію того, що вони тільки що побачили, та спробувати визначити ключові ідеї пантоміми, які намагалися зобразити.
9. Потім дати самій групі, що показувала інсценізацію, можливість коротко пояснити будь-які моменти, які були упущені під час зворотного зв'язку. Повторити цю процедуру для кожного з виступів.

Дебрифінг та оцінка

Почнемо з розгляду самої діяльності, а потім перейдемо до того, що люди дізналися про права людини.

- Як люди ставляться до цієї діяльності? Чи було це важче чи легше, ніж вони уявляли собі з самого початку? Які були найбільш складні аспекти, що було найважче показати?
- Чи дізналися люди щось нове про права людини? Чи були вони здивовані, зрозумівши, що вони, насправді, знали більше, ніж вони думали?
- Чи були спільні і відмінні риси в різних презентаціях?
- Чи були принципові розбіжності з приводу ідеї прав людини у групі? Яким чином вони були вирішені?
- На основі презентації встановити найбільш важливі і загальні риси прав людини на думку учасників

Поради фасилітатору

Якщо люди зовсім нічого не знають про концепцію прав людини, буде більш цікаво розпочати робити дану вправу з невеличкої вступної пояснювальної промови фасилітатора. Основна мета полягає в оцінці рівня розуміння та знань про права людини, які молодь вже отримала протягом свого життя. Варто наголосити на цьому моменті для групи, перш ніж члени групи почнуть роботу, задля того, щоб вони не відчували себе обмеженими у знаннях щодо точного розуміння прав людини.

Дати зрозуміти учасникам, що їх завдання полягає в тому, щоб зобразити «права людини в цілому», а не проілюструвати одне або декілька конкретних прав людини. Учасники можуть вирішити розглянути одне конкретне право для того, щоб виявити загальні моменти, але слід пам'ятати, що вони повинні показати, що є спільною рисою для різних прав людини. В кінці презентації аудиторія повинна бути здатною (або розпочати!) відповідати на запитання: «Що таке права людини?»

Не дозволяйте тим, хто відчуває себе слабким у цьому процесі, відмовлятися від активної участі! Поясніть, що є багато ролей для всіх, і що це має бути така роль, у представленні якої повинна бути зацікавлена вся група. Використання кількох незвичних реквізитів можуть зробити виступ більш яскравим і сприяти вираженню творчих ідей, наприклад, каструлі, машинки, головні убори, подушки, камені, кришка контейнера для сміття...

Якщо потрібно дати деякі натяки групам для того, щоб вони почали працювати або завершили обговорення, ви можете наштовхнути їх на думку щодо наступного:

- Права людини — це права, якими людина володіє вже лише тому, що він або вона є людиною; кожна людина має рівні права.
- Права надані усім людям у рівній мірі, універсально і назавжди.
- Права людини є цілісними і взаємозалежними: вас не можуть позбавити права лише тому, що це «менш важливо» або «несуттєво».
- Права людини є основними стандартами, без яких люди не можуть жити гідно.

Варіації

Якщо для учасників виявилося важко робити пантоміми, ви можете замість цього попросити їх пограти у гру «Море хвилюється раз» для того, щоб колективно зобразити фігуру. Якщо фасилітатор потім знімає на фотокамеру, ви можете зібрати колекцію фотографій «колективні образи» і використовувати їх в інших ситуаціях, як вправу для початку для обговорення, або на виставці.

Як варіант, ви можете провести вправу з елементами малювання: розділити людей на групи, щоб намалювати плакат, знову ж таки, без слів, щоб виразити таким чином основні ідеї про права людини. Потім зробити виставку різних плакатів.

КЛЮЧОВА ДАТА

10 грудня
День прав людини

Якщо ви хочете зосередити увагу груп на окремих концепціях, ви можете вирізати етапи 3 і 4 з інструкції і дати малим групам ключові слова, наприклад, рівність, мир, бідність і солідарність. Даючи різні слова кожній групі, ви охоплюєте більше понять; даючи ж одне й те саме слово кожній малій групі, ви отримаєте цікаву різноманітність вираження.

Вправа, може також здійснюватися в меншій мірі, як підготовча, а в більшій мірі для того, щоб сформувати і уточнити думки, оскільки деякі люди вже працювали над іншою роботою, вказаною в інструкції, або вже проводили своє власне дослідження.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Розгляньте інші ігри і літературу з тематики, пов'язаної з правами людини, зробіть інсценізацію для членів вашого місцевого співтовариства.

Продовжити працювати над питанням прав людини в цілому, можна виконавши вправу «Сила квітів», описану на стор. 276. Як варіант, якщо група хоче рухатися далі і розглядати деякі конкретні права людини, чому б не розглянути Конвенцію про права дитини за допомогою вправи «Права дитини», що описана на стор. 263.

Ще одним способом для учасників продовжити діяльність може бути написання коротких листів про те, що для них означає концепція прав людини. Див. вправу «Любий друже» у навчальній програмі «Всі рівні — всі різні». Метою написання листів — допомога учасникам висунути свої ідеї, щоб бути здатними дати відповідь і розвивати діалог. Таким чином, листи можуть адресуватися людям з групи або використовуватися для шкільних чи молодіжних групових вправ.

У розділі 4 учбового керівництва «DOmino», спрямованого для боротьби з расизмом і т.д., є «Історії, які розповіла молодь», їх можна використовувати, як основу для обговорення щодо важливості прав людини у повсякденному житті.

Ідеї для вправ

Ви могли б вигадати свої пантоміми або працювати усією групою і зробити інсценізацію для людей поза групою. Якщо ви намалювали плакати або зібрали колекцію фотокарток «колективні образи», зробіть виставку своїх плакатів або фотокарток. Ці обидві ідеї можна використати при святкуванні дня прав людини.

Ви можете також знімати виставу і пантоміми і розповсюджувати їх на сайтах в Інтернеті.

Історія Ашика

Дитяча праця приносить необхідний дохід для сім'ї та громади. Забороніть це, і першими від цього страждатимуть діти. Чи це справді так?

Теми
- Діти
- Праця
- Глобалізація

Рівень складності Рівень 2

Чисельність групи 5 і більше осіб

Час виконання 90 хвилин

Опис У малих групах проводиться дискусія з метою вивчення наступних питань:
- Реальні факти щодо праці дітей
- Причини праці дітей і як з цим покінчити

Відповідні права
- Захист від економічної експлуатації
- Право на освіту
- Право на відпочинок і дозвілля

Цілі
- Розширити обізнаність про дитячу працю, особливо по відношенню до «Цілей розвитку тисячоліття» (ЦРТ ООН)
- Розвинути критичне мислення і навички для аналізу складних проблем
- Розвинути відчуття справедливості і відповідальності для вирішення проблем щодо порушень прав людини

Матеріали
- Копії з інформацією про факти з життя хлопчика на ім'я Ашик; по одній копії на кожного учасника
- Ручки або маркери, одна на малу групу
- Папір для фліпчарту або великі аркуші паперу (формат А3)

Підготовка
- Зробити копію проекту «ідеї для вирішення» на великому аркуші формату А3: одна копія на малу групу, і ще одна — для великої групи
- Знайти інформацію для себе про дитячу працю, визначення терміну «дитяча праця», а також з'ясувати, наскільки вона розповсюджена
- Знайти інформацію про «Цілі розвитку тисячоліття» (ООН)

Інструкції

1. Запитайте учасників, що вони знають про дитячу працю.
2. Поясніть, що ця вправа основана на реальному прикладі з життя хлопчика на ім'я Ашик, який працював у Пакистані. Завдання полягає в тому, щоб спробувати знайти можливі шляхи зміни ситуації, аналогічно до тієї, що сталася з Ашиком.
3. В якості розминки запропонуйте скласти «колективне оповідання». Складіть уявну історію про один день із життя Ашика. Пройдіть по колу і попросіть кожну людину по черзі додати одне нове речення.
4. Розділіть учасників на малі групи, максимум 5 людей у групі. Роздайте всім копії з фактами з життя Ашика. Виділіть 10 хвилин для читання та обміну коментарями.
5. Роздайте кожній групі копію «ідеї для вирішення». Поясніть, що їх завданням є колективно обговорити і вирішити проблеми, на які наштовхнувся Ашика та інші працюючі діти, як він. Вони повинні записати у відповідні колонки можливі заходи, які можуть бути здійснені для вирішення проблем «завтра», «наступного місяця» і «до 2025 року». У них є 30 хвилин для виконання цього завдання, а також призначення представника від групи, який буде доповідати.

Діти

Праця

Глобалізація

Рівень 2

5+

90 хвилин

6. У загальному колі запропонуйте учасникам по черзі висловити свою думку про зміст кожної колонки. Занотуйте ідеї в лекційних матеріалах. Дозвольте провести обговорення ідей, але пам'ятайте, що час виконання обмежений!
7. Після заповнення таблиці переходьте до більш детального обговорення та дебрифінгу.

Дебрифінг та оцінка

- Докладне обговорення залежатиме від загального рівня знань учасників, але необхідно охопити питання як про їхні погляди на дитячу працю, так і про можливі рішення.
- Наскільки люди були обізнаними про існування дитячої праці до проведення цієї вправи? Як вони дізналися? Звідки вони взяли цю інформацію?
- Чи існує проблема дитячої праці у твоїй країні/місті? Яку роботу виконують діти і чому вони працюють?
- Чи повинні діти мати право на роботу, якщо вони цього хочуть?
- «Дитяча праця приносить необхідний дохід для сім'ї та громади. Забороніть це, і першими страждатимуть діти». Як ви відповісте на це питання?
- Яку вигоду з дитячої праці можемо отримати ми як споживачі?
- Наскільки важко було зробити можливі кроки до вирішення проблеми дитячої праці? Яку з трьох колонок — «завтра», «наступного місяця» і «до 2025 року» було найважче заповнити? Чому?
- Багато національних і міжнародних декларацій і конференцій присвячено проблемам дитячої праці. Чому ця проблема досі є настільки масштабною в світі?
- Яким чином Загальна декларація прав людини та Конвенція про права дитини захищає від експлуатації дітей?
- Хто повинен нести відповідальність за вирішення проблеми? (Візьміть ручку іншого кольору і напишіть пропозицію у таблиці).
- Що можуть зробити такі звичайні люди, як ми, щоб сприяти досягненню ЦРТ, особливо для допомоги бідним та голодним, хто потребує загальної початкової освіти? Як і коли?

Поради фасилітатору

кщо учасники дуже мало знають про дитячу працю, ви можете розпочати вправу, роздаючи їм інформацію про дитячу працю та її наслідки. Можна зробити це цікавим способом — надати статистику з таблиці або додаткової інформації, вказаної нижче, і провести коротку вправу.

Можливо вам доведеться зазначити, що 2015 рік є кінцевим строком для досягнення Цілей розвитку тисячоліття (ЦРТ), але експерти сходяться на думці, що цілі не будуть досягнуті в усьому світі до цього строку, тому робота має бути продовжена і після 2015 року:

Ціль 1: Боротьба з бідністю та голодом

– Скоротити вдвічі частку населення, що живе менш ніж на 1 $ на день

– Забезпечити зайнятість жінок, чоловіків та молоді

– Скоротити вдвічі частку населення, що страждає від голоду

Ціль 2: Забезпечення загальної початкової освіти

До 2015 року всі діти — дівчатка і хлопчики — можуть отримати початкову шкільну освіту. Для отримання додаткової інформації про ЦРТ, див. вправу «Як багато нам потрібно?», описану на стор. 334.

Для груп може бути складно знайти ідеї, щоб заповнити перші дві колонки з таблиці («завтра» і «наступного місяця»), це може викликати відчуття безсилля і відчаю. Ви можете заохочувати групи, зачитавши наступне твердження:

«Завдання громіздке, але не настільки обтяжливе, щоб його неможливо було вирішити. Варто, щоб розвинуті країни були залучені до питання дитячої праці. Це вказує на те, що проблеми дитячої праці в дійсності зумовлені не нестачею ресурсів, а

відсутністю зацікавлення. Давайте припинимо це». *Із рішення Верховного суду Індії щодо справи М.С. Мехта проти штату Таміл Наду та інших, Індія, 1986 р.*

Зазвичай, учасники розуміють, що для того, щоб знайти ефективне і довгострокове рішення проблеми, в першу чергу необхідно виявити причини. Після аналізу причин рішення стає більш очевидним. Однак, вам можливо доведеться звернути на це увагу деяких груп, особливо, якщо вони загрузли у пошуку рішень. Ви можете допомогти знайти ідеї для вирішення, натякаючи на одне або більше з наступних варіантів:

- Боротьба з бідністю, щоб дітям не доводилося працювати
- Підвищення заробітної плати для дорослих з тим, щоб дітям не доводилося працювати
- Удосконалення освіти таким чином, щоб вона була більш цікавою і відповідала потребам дітей
- Розробка міжнародних стандартів щодо забезпечення зайнятості дітей
- Заборона продуктів, виготовлених з використанням дитячої праці
- Розробка на міжнародному рівні мінімальних стандартів найму робочої сили, як умова членства у Світовій організації торгівлі (СОТ)

Для того, щоб зробити вправу актуальною та цікавою, використовуйте будь-які локальні або міжнародні джерела новин про дитячу працю.

КЛЮЧОВА ДАТА

12 червня
Всесвітній день боротьби за ліквідацію дитячої праці

Варіації

Якщо ви хочете розширити обізнаність учасників щодо концепції дитячої праці ще до проведення вправи, ви можете провести, наприклад, одну з тих вправ, що описана на Інтернет сторінці www.unicef.org або www.thinkquest.org.

Замість розминки «скласти оповідання» (етап 2 з інструкції), розділіть учасників на малі групи, що складаються максимум з 5-ти людей. Роздайте кожній групі по п'ять аркушів паперу формату А3 і попросіть намалювати п'ять історій одного звичайного дня з життя Ашика та представити їх у формі коміксів. Коли групи закінчать, попросіть їх представити історії.

Фасилітатори, яким добре вдається малювання коміксів, можуть зобразити історію Ашика у формі стрічки коміксів, зображуючи кожну подію з його життя в окремому квадраті. Переконайтеся, що ваш спосіб зрозумілий для всіх, і надаєте лише основну інформацію. Зробіть копії історії (один примірник на групу) і виріжте квадрати. Роздайте один набір картинок на кожну групу і попросіть їх скласти розповідь про Ашика, додавши короткі тексти або репліки. Коли група закінчить, попросіть членів групи представити свої історії.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Наштовхніть членів групи на думку стати активістами руху за відстоювання прав, розповідаючи їм історію того, як 12-річний хлопчик з Канади разом зі своїми друзями заснував організацію «Підлітки можуть звільнити дітей», після того, як він прочитав у газеті статтю про вбивство 12-річного пакистанського робітника заводу, який виступав проти дитячої праці. http://en.wikipedia.org/Вікі / Free_the_Children

Дізнайтеся більше інформації про дітей, які працювали у Перу і організували свій національний рух Організацій перуанської робітничої молоді (іспанською): http://mnnat-sop-natsperu.blogspot.com/

Ви можете продовжувати далі і перейти до розгляду питань стосовно нерівних можливостей для молоді вашого суспільства через вправу «Зроби крок вперед».

Якщо ви хочете порівняти, скільки грошей буде потрібно для боротьби з бідністю і досягнення всіх інших Цілей розвитку тисячоліття (ЦРТ) з витратами на військовослужбовців в усьому світі, — продивіться вправу «Як багато нам потрібно?», описану на стор. 334.

Торкніться інтересів членів родини. Наведіть групу на думку про те, де лежить межа між роботодавцями, які експлуатують дітей, таких як Ашик, і роботодавцями, які платять сміхотворно низьку заробітну плату молоді, яка працює вечорами або по суботах, щоб заробити кишенькові гроші або оплатити собі навчання в школі чи коледжі? А батьки, які використовують працю своїх дітей вдома або для сімейного бізнесу? Який власний досвід з приводу цього мають учасники? Якщо учасники хочуть продовжити ці ідеї, то перейдіть до вправи «Моє дитинство» в навчальному посібнику «Усі різні — усі рівні».

Ідеї для вправ

Ви можете брати участь у деяких кампаніях, наприклад: http://www.cleanclothes.org і почати вибирати одяг та інші предмети, які ви купуєте, дивлячись на країну-виробника. За оцінками Міжнародної організації праці, кількість працюючих дітей скоротилася на 11% в усьому світі за 2006–2010 роки, а кількість дітей, що працюють у шкідливих умовах, скоротилося на 26%. Хоча це й обнадіює, але є ще 218 мільйонів працюючих дітей в усьому світі, 126 мільйонів з яких працюють у шкідливих робочих умовах.

Додаткова інформація

Дитяча праця — це залучення дітей до роботи на регулярній і стійкій основі. Ця практика вважається експлуатуючою багатьма міжнародними організаціями і є незаконною у багатьох країнах. Дитяча праця відрізняється від разової роботи або роботи впродовж неповного робочого дня, яку багато дітей і молодь виконують, щоб заробити кишенькові гроші на додаток до стипендії. Однак, це не означає, що люди, які заробляють кишенькові гроші, не експлуатується час від часу.

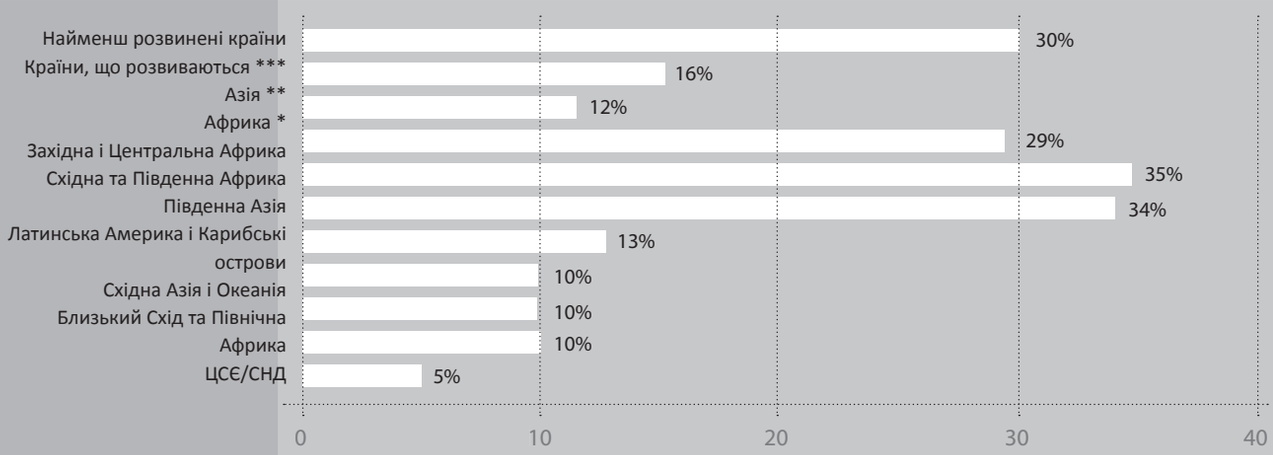
Доповідь Фонду екологічного правосуддя «Діти, які стоять за виробництвом з бавовни», в якій детально описані шокуючи умови, в яких перебували більше одного мільйона дітей, деякі у віці п'яти років, працюючи по 12 годин на день в несприятливих погодних умовах, багато з них постраждали від фізичного, психологічного і іноді сексуального насильства. http://www.ejfoundation.org/ page481.html

У частині «загальна інформація» в Главі 5 про працю дітей можна знайти більше інформації стосовно праці дітей і продукції, яка вироблена з використанням дитячої праці, міжнародні права про дитячу працю і наслідки дитячої праці для дитини.

Кожна шоста дитина у країнах, що розвиваються, залучена до праці. У наступній таблиці показано кількість працюючих дітей у віці 5–14 років (%) у різних регіонах (за 1999–2008 рр).

Масштаб проблеми дитячої праці настільки великий, що стосовно цього питання доступно досить багато інформації. Корисні інтернет-сайти: сайт Міжнародної організації праці (http://www.ilo.Org), ЮНІСЕФ (http://www.unicef.org) і «Врятуйте дітей» (http://www.one-world.org).

Процентне співвідношення працюючих дітей у віці 5–14 років на час проведення дослідження у різних регіонах

* За винятком Нігерії, ** За винятком Китаю, *** За винятком Нігерії і Китаю

Джерело: http://www.childinfo.org/labour.html

Матеріал для розповсюдження

Матеріал 1: Факти з життя Ашика

Персональні дані

Ім'я: Ашик Хашмір

Вік: 11 років

Національність: пакистанець

Сім'я: батьки, бабусі і дідусі,
одна сестра і троє братів

Дохід сім'ї: близько 70 € за місяць

«Професіональні» дані

«Професія»: працівник на цегельному заводі

Години роботи: 12–16 годин на добу (з 30-хвилинною перервою) — 6 днів на тиждень

Вироблення: близько 600 цеглин на день

Заробітна платня: 1,3 євро за 1000 цеглин (але 50% відраховується на погашення позики, його сім'ї).

Працює з 5 років

Інша інформація

Його сім'я була протягом 2 років у боргах, тому що вони взяли кредит близько 6000 пакистанських рупій (110 євро). На сьогодні сума боргу з процентами становить приблизно 280 євро.

Батько відіслав Ашика до школи на три місяці, але власник заводу повернув його на виробництво. Його батько був покараний.

Дохід сім'ї дуже малий, його не вистачає ані на навчання у школі, ані на належне харчування та медичне обслуговування. Джерело: http://www.freethechildren.org

Джерело: http://www.freethechildren.org

Матеріал для розповсюдження 2: Факти з життя Ашика

Які заходи можна вжити у ситуації Ашика, а також по відношенню до інших працюючих дітей?

Завтра	Наступного місяця	До 2005 року

Війна та тероризм

Мир та насильство

Діти

Рівень 2

12–20 (малі групи: 6–7 осіб)

90 хвилин

Кидання каміння

Коли сперечаєшся з каменем, яйце завжди неправе.

Африканська прислів'я

Теми	• Війна та тероризм • Мир та насильство • Діти
Рівень складності	Рівень 2
Чисельність групи	12–20 (малі групи: 6–7)
Час виконання	90 хвилин
Опис	Даний захід використовує рольову гру для того, щоб зрозуміти, чому люди прибігають до насильства.
Відповідні права	• Право на життя, свободу та особисту недоторканність • Право на сприйняття законом як особистість • Право на рівний захист за законом
Цілі:	• Розвинути розуміння того, що змушує людей бути жорстокими, та наслідки їх жорсткості • Розвинути навики реагування на жорстокість у ненасильницький спосіб • Заохотити відчуття жалю, справедливості та відповідальності
Матеріали	• Копії роздаткового матеріалу, по одній копії для малої групи • Камені (за бажанням)
Підготовка	• Зробити копії роздаткового матеріалу по одній для кожної групи. Надати достатньо місця групам для репетиції, а потім представити невеликий рольовий епізод іншій частині групи.

Інструкції

1. Попросіть учасників згадати випадок, коли вони відчували гнів чи розчарування, і коли мали нестримне бажання зробити щось руйнівне. Залиште людей на кілька хвилин в тиші, щоб вони змогли згадати той стан, в якому вони колись перебували.
2. Попросіть кількох волонтерів поділитися своїми спогадами з іншими членами групи, коротко описуючи те, що сталося, а також передати свої емоції, що вони відчували в той час.
3. Тепер зобразіть чоловіка, який має намір кинути камінь. Ваша поза повинна виражати особу в сильному гніві чи розчаруванні, яка навмисно кидає камінь. Затримайтесь в такій позі на декілька секунд.
4. Розділіть учасників на малі групи по 6–7 осіб. Скажіть їм, що у них є 30 хвилин для того, щоб підготувати коротку рольову гру, яка відображає випадок, дія якого закінчується тим, що хтось збирається кинути камінь.
5. Роздайте копії питань для розгляду і поясніть, що це допоможе їм спланувати свою рольову гру.
6. Через 30 хвилин знову об'єднайте малі групи разом і запросіть їх показати свої рольові ігри решті групи. Після кожного показу, залишіть кілька хвилин для реакції аудиторії на те, що вона побачила і для можливості задати питання.
7. Після цього переходьте до дебрифінгу та оцінки.

Дебрифінг та оцінка

- Чи не здалося вам, що різна гра мала різний значення? Чи допомогла вона вам зрозуміти, що саме може спровокувати когось кинути камінь?

- Чи були однакові почуття або емоції для різних рольових ігор, і які були основними, що викликали бажання до насильства?
- Чому ви думаєте, що люди іноді відчувають потребу завдати шкоди або образити когось чи щось? Чи насправді допомагає акт заподіяння шкоди чи образи вирішити те, що його викликало? Чому? Чому ні?
- Чи змогла дана вправа допомогти вам краще зрозуміти акти насильства з вашого боку або з боку інших людей, що оточують вас? Яким чином?
- Чи існують такі акти насильства, які ви не можете зрозуміти взагалі? Чи розумієте ви, що саме змушує людей брати участь у війнах або підривати будівлі чи інших людей?
- Як ви розумієте терористичні загрози, з якими стикаються деякі країни?
- Чи є різниця між розумінням того, що викликало акт насильства, і його виправданням? Чи важливо розуміти, що ховається за насильницькими діями? Чому? Чому ні?
- Що є кращим способом реагування на акти насильства? Які переваги та недоліки реагування ще з більшим насильством або навпаки — мирним шляхом?
- Які права людини були поставлені на карту в кожній з рольових ігор?

Поради фасилітатору

Якщо люди в групі не знають один одного дуже добре, ви можете пропустити перше завдання з пригадуванням. Замість того, можна першу частину виконати за рахунок індивідуального пригадування, але залишити учасників для того, щоб вони обмінялися своїми почуттями в малих групах, якщо вони забажають цього.

Рольові ігри дозволяють учасникам озвучувати реальні розчарування. Таким чином, ви можете зрозуміти, що вам потрібно надати їм більше часу, щоб вони могли дослідити це не поспішаючи.

Дайте кілька хвилин між кожною рольовою грою для кожної групи, щоб зрозуміти, що на вас звертають увагу, і задайте будь-які питання, характерні для їх показу, але не дозволяйте обговоренню затягуватися на цьому етапі. Буде краще, якщо ви подивитесь спочатку всі рольові ігри, а потім перейдете до обговорення загальних питань, піднятих під час них.

Під час аналізу ви можете знайти корисним прямо задати питання про насильство під час терористичних дій, або можете молодь може поставити їх самі. Постарайтеся, щоб дискусія була вільною для обговорення можливих мотивів скоєння терористичних актів, не засуджуючи їх безпосередньо з самого початку. Корисним буде виділення можливих психологічних причин таких дій та їх можливих наслідків; ви можете використати дерево проблем для цього, щоб зробити цю вправу з групою (див. нижче).

Важливо спробувати знайти баланс, з одного боку, між тими, хто здійснює акти насильства як особистість та людина, а з іншого — визначити акти насильства як неприйнятні, особливо там, де їх наслідки викликають страждання інших. Обидві ці позиції узгоджуються з ідеєю прав людини — і обидві вони необхідні для того, щоб знайти шляхи виходу з циклів насильства і взаємної недовіри.

Варіації

Образ з киданням каміння пов'язаний в очах багатьох людей із зображенням ситуації на окупованих палестинських територіях, а засоби масової інформації повідомляють про молодих палестинців, в тому числі дуже маленьких дітей, які кидають каміння в ізраїльських солдатів. Ви можете взяти це в якості сценарію для свого показу самостійно, або в рамках продовження вправи для того, щоб звернути увагу на те, як війна порушує права дітей.

КЛЮЧОВА ДАТА

12 лютого
День Червоної руки

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Візьміть приклад насильства у вашому суспільстві і спробуйте розповісти про дії, що призводять до нього. Ви можете представити це у вигляді графіка, від одної події до іншої. Попросіть групу спробувати визначити точки на часовій шкалі, коли насильству або конфлікту можна було б запобігти або зменшити його ймовірність.

Ви можете продовжити тему тероризму виконавши вправу «*Чахал проти Великобританії*» на стор 314.

Кидання каміння іноді пов'язують зі звичаєм кари через побиття камінням. Відносини між релігійними і культурними звичаями та правами людини завжди цікаві і часто суперечливі. Якщо група захоче дізнатися, як звичаї та переконання змінювалися з плином часу, зверніться до вправи «Планується оновлення» на стор. 246.

Ви також можете використати вправу «Моє життя — не шоу» на стор. 196 для того, щоб дослідити насильство з боку кібер-хуліганів.

Ідеї для вправ

Виберіть приклади актів насильства у вашому суспільстві, які були продемонстровані під час гри, і з'ясуйте, які організації працюють для вирішення проблем та надання допомоги тим, хто виступає з боку злочинців і з боку жертв. Дізнайтеся, що може зробити група, щоб зупинити різні акти насильства.

Організації, що підтримують Глобальну кампанію «Червона Рука», включають «Human Rights Watch», «Amnesty International», «Youth Red Cross Germany», «Terre des homes» і «Plan International». www.redhandday.org

У 2008 році, за оцінками ООН, у світі нараховувалося більш, ніж 250 000 дітей-солдатів. Дізнайтеся більше про цих дітей, які змушені брати участь в насильницьких діях, і приєднайтеся до однієї з багатьох кампаній, щоб зупинити використання неповнолітніх в якості солдатів. Ви також можете дізнатися про роботу організацій, що займаються реабілітацією колишніх дітей-солдатів. Введіть «діти-солдати» в пошуковій системі або завітайте на сайт www.warchild.org, захист прав людини, www.hrw.org або www.redhandday.org.

Додаткова інформація

Дерево проблем є корисним, візуальним інструментом для аналізу проблем. Воно являє собою поєднання мозкового штурму та схематичне відображення мислення. Стовбур дерева представляє собою проблему. Учасники починають з визначення причини проблеми, що зображена у вигляді коріння, а потім переходять до виявлення наслідків, представлених відгалуженнями. Проблеми і наслідки залежать, наприклад, від соціальних, економічних та політичних чинників. Вони можуть бути також пов'язані з відношенням і поведінкою людей. За додатковою інформацією звертайтеся до www.thechangeagency.org і шукайте «аналіз дерева проблем».

Примітка

Вправа базується на ідеї Гри з вогнем Фіони Макбет та Ніка Файн, «New Society Publishers», 1995 рік

Матеріал для розповсюдження

Питання для розгляду

Ви повинні подумати над наступними запитаннями при плануванні вашої рольової гри?

- Хто ця людина і в що або в кого вона кидає камінь?
- Який зв'язок між людиною, яка кидає камінь, і об'єктом або людиною, в який/яку кидається камінь?
- Чи є хто з ними ще чи ця людина сама по собі?
- Якщо є інші, яке відношення вони мають до цього інциденту, якщо взагалі мають якесь?
- Чого людина хоче добитися, кидаючи цей камінь?
- Які були події, що призвели до кидання каменю: чи це є імпульсивний жест або це була запланована дія?
- Чи була якась конкретна подія, яка викликала рішення кинути камінь?
- Що відчуває людина, яка готується кинути камінь?
- Які почуття або розчарування пройшли через його або її розум у період, що призвів до такої дії?

Коли настане завтра

Якщо ти судиш інших так само, як вони засудили тебе до смерті, ти нічим не кращій за них!

Двайт Аданандус

Теми	• Мир та насильство • Глобалізація • Засоби масової інформації
Рівень складності	Рівень 2
Чисельність групи	Будь-яка
Час виконання	60 хвилин
Опис	Під час виконання цієї вправи використовуються інформаційні листи та обговорення для дослідження питань захисту суспільства від криміналу, прав людини у кримінальній сфері та смертної кари
Відповідні права	• Право на життя • Захист від тортур та приниження • Право на рівність у повазі.
Цілі	• Дослідження існуючої інформації про злочинців і міркування щодо смертної кари • Розвиток вміння слухати і критично обдумувати інформацію • Просування почуття людської гідності та справедливості
Матеріали	• Копії матеріалу для розповсюдження «Коли настане завтра» по одній для кожного учасника • Аркуш паперу і олівець кожному члену групи • Великі блокноти або папір для фліп-чарту та ручки для нотаток

Інструкції

Частина 1.

1. Прочитайте вголос для групи Частину 1 «Коли настане завтра». Коли ви завершите, дайте присутнім 5 хвилин для засвоєння інформації і її вираження своїми словами на папері. Потім попросіть їх обмінятися аркушами паперу із сусідами, прочитати нотатки і висловитися на цю тему.
2. Запросіть декілька волонтерів прочитати свої записи, потім обговорити різницю між ними: чи запам'ятали одні більше, ніж інші? Чи додали деякі учасники дещо своє, чого не було в оригіналі?
3. Спитайте про реакцію учасників на історію: хто, на їх думку, є оповідачем? Що сталося?

Частина 2.

4. Прочитайте газетну вирізку і Частину 2 розповіді Нанона.
5. Дайте парам 10–15 хвилин для обговорення нової інформації з партнерами, дайте їм копії «Коли настане завтра», якщо вони хочуть робити посилання на текст.
6. Потім попросіть їх подумати над двома такими запитаннями:
   - Чи змінилася їх думка про Двайта або Нанона, коли вони дізналися, що ті були в камері смертників? Як? Чому?
   - Що, на їх думку, хотів Двайт сказати словами: «Якщо ти судиш інших так само, як вони засудили тебе до смерті, ти нічим не кращій за них!» Чи погоджуються вони з ним?

7. Винесіть питання на загальне обговорення, вислуховуючи думки різних пар щодо цього.

Дебрифінг та оцінка

Ця вправа може використовуватися для розгляду великої кількості важливих і цікавих запитань, які можуть стати предметом подальшої діяльності або дискусії. Проте, рекомендується під час дебрифінгу звернути увагу на теми, які вже розглядали групи, ніж відкривати нові теми (див. далі, під Порадами для ведучих).

- Чи навчило це заняття вас чомусь стосовно себе? Чи змусило воно вас переглянути ваші думки або ставлення?
- Якою, на вашу думку, була мета заняття? Чи вдалося її досягнути, і якщо ні, то чому?
- Що, можливо, це заняття мало розповісти вам про право на життя? Чи порушувалися під час дискусії питання інших прав?

Запишіть ці запитання в блокноті або на фліп-чарті для подальшого використання.

Поради фасилітатору

Під час першої дискусії (після прочитання Частини 1) важливо не робити жодного натяку на ситуацію про двох чоловіків: спробуйте описати враження людей від характерів, але не говорячи про причини цього. Мета: вивчити людські якості двох чоловіків, не знаючи нічого про обставини їх життя або минулого.

Коли учасники робили нотатки в кінці Частини 1, то метою цієї вправи була ідея різних способів сприйняття і запам'ятовування однієї і тієї ж інформації різними учасниками. Необхідно звернути увагу, що це не є «тести», і щоб учасники сміливо робили нотатки; а є вираженням різних точок зору. Попросіть учасників дати коментарі, якщо їх нотатки сильно відрізняються від інших. Запитайте у них, чому так буває, чому, наприклад, деякі люди запам'ятовують ту інформацію, яку не запам'ятовують інші.

Можливо, одне заняття може підняти багато питань, тому намагайтеся дотримуватися запланованої лінії ведення дискусії і не дозволяйте учасникам вступати в дебати, наприклад, з питання самої смертної кари. Намагайтеся зосередити дискусію на двох основних темах:

1. Якою є межа, до якої ми, держава, будь-хто можуть «засуджувати» інших на підставі того, що вони зробили (як нам здається). Можливо, Двайт хотів сказати саме це, коли говорив про «засудження» інших, коли держава засудила його (і Нанона). Держава викреслила їх як людей на підставі того, що вони зробили в минулому (як їй здалося).
2. Навіть так звані «закоренілі злочинці» мають свої ознаки людини — річ не лише в «турботі і піклуванні», про які говорить Двайт, а й у «відчаї і депресії», які описує Нельсон Мандела, як результат ув'язнення.

При обговоренні проблеми «права на життя», намагайтеся утримуватися від коментарів з практичними аргументами за і проти смертної кари. Ведіть дискусію навколо проблеми, чи ще мають ці дві людини право на життя — якщо ні, то як хтось може «позбавити» їх цього права. Наприклад, чи має хтось право відбирати життя у інших, навіть якщо вони скоїли злочин?

«11 пісень, які сколихнули світ»
Джерело: *Songlines World* Музичний журнал, березень 2009 року
Free Nelson Mandela — Jerry Dammers і The Special AKA
From Little Things Big Things Grow — Kev Carmody і Paul Kelly
Get up. Stand up — Bob Marley
Gracias a la Vida — Mercedes Sosa
Al Atlal — Oum Kalthoum
Biko — Peter Gabriel
Didi — Khaled
Imagine — John Lennon
Zombie — Fela Kuti
Nkosi Sikelel' iAfrika — гімн, написаний Enoch Sontonga в 1897
Djelem Djelem — гімн циган, написаний Jarko *Jovanovic*, покладений на традиційну циганську мелодію

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Пісні завжди були потужним інструментом у боротьбі людини за свої права. Група може послухати деякі пісні про свободу і справедливість або написати свою пісню.

Можна показати фільм на цю тему. Ми пропонуємо:

- «Мертвяк йде» (Dead Man Walking, 1995) — фільм американського режисера Тіма Роббінса, який розповідає історію сестри Хелен, яка стає духовним наставником ув'язненого, засудженого до смертної кари.
- «Декалог 5: Не убий» (Decalogue V: Thou shalt not kill, 1988) режисера Кшиштофа Кесьлевського. Головний герой — 20-річний молодик, який скоїв жахливе вбивство, але не менше варварським є спосіб його засудження державою. Драма розкриває, що життя необхідно поважати, і ніхто не заслуговує бути вбитим.

Ви можете зачитати або розіграти (повністю або частково) п'єсу «Звільнені» Джесіки Бланк і Еріка Дженсена (theexonerated.com). Дія п'єси складається із монологів від першої особи і сцен у залах судового засідання; ув'язнені розповідають історії про шість смільчаків, по відношенню до яких Американська судова система помилилися, і як вони пережили це.

Зверніть увагу на запитання, які виникнуть у кінці заняття. Організуйте дебати або використайте метод «Виборча кампанія», див. стор. 98. Серед тем можуть бути:

- Питання покарання: яка мета ув'язнення злочинців та/або страчення їх? Головним чином, захистити суспільство, змінити поведінку злочинців або це помста/покарання?
- Смертельна кара: які аргументи за і проти смертної кари?
- Безпека нації проти безпеки окремої особи: яка межа покарання, яке застосовує уряд проти найстрашніших злочинців або терористів? Наприклад, чи обґрунтовані тортури над окремою особою, коли на кону безпека нації?

Можна розробити проект про смертну кару по відношенню до прав дітей. В деяких країнах дітей засуджують до смертної кари, і цей вирок може бути приведений до виконання. Пошукайте в Інтернеті більше інформації про дітей, засуджених до смертної кари, і відео на youtube.com.

Ідеї для вправ

Відвідайте сайт Канадської коаліції проти смертної кари і ознайомтеся з нарисами ув'язнених (www.ccadp.org). Потім напишіть листа комусь, хто засуджений до смертної кари (на сайті ccadp міститься інформація, як почати листування або як зв'язатися із місцевою асоціацією «Міжнародна амністія» (Amnesty International).

Найсвіжіші відомості про Нанона Вільямса див. на сайті www.nawisa.ch і подумайте, як ви можете підтримати цю справу.

Додаткова інформація

Рада Європи зробила скасування смертної кари передумовою для вступу до ЄС. З 1997 року на території держав-членів ЄС не було вчинено жодної страти.

Першим роком, коли в Європі не було скоєно жодної страти, був 2009 рік; проте, в березні 2010 року Білорусь стратила двох людей.

Інформацію про країни, які ратифікували міжнародні угоди щодо скасування смертної кари, можна знайти на сайті асоціації «Міжнародна амністія»: www.amnesty.org.

Відповідно до звіту організації «Амністія» «Діти і смертна кара: страти по всьому світу з 1990 року», опублікованого в 2002 році, США очолює перелік страчених молодих осіб віком до 18 років; США стратили 18 осіб. Пакистан — одну особу, якій було лише 13 років.

КЛЮЧОВА ДАТА

10 жовтня
Всесвітній день проти смертної кари

Примітка:

Див. повний варіант (Коли настане завтра)
На сайті CCADP (Канадська коаліція проти смертної кари)
http://www.ccadp.org.

Див. більше інформації про Нанона Вільямса на сайті http: http://www.ccadp.org/nanonwilliams.htm.

Організація «Г'юман Райтс Вотч» (Human Rights Watch, HRW — Нагляд за правами людини) стверджує: відомо, що Іран, Судан, Китай і Пакистан страчують неповнолітніх злодіїв з 2004 року. Судан вчинив дві страти в 2005 році, Китай стратив одного неповнолітнього злочинця в 2004 році, і Пакистан — одного в 2006 році. Іран стратив, принаймні, три неповнолітніх злочинці в 2004 році, вісім — у 2005 році, і чотири — у 2006 році. Загалом, в Китаї страчено більше людей, ніж в Ірані. Із розрахунку на особу населення Іран страчує більше осіб за рік, ніж будь-яка інша країна. (www.hrw.org червень 2007 року)..

Матеріал для розповсюдження

«Коли настане завтра» Нанона Вільямса

Частина 1

Наступного дня після смерті Двайта Аданандуса я справді подивився на життя зовсім іншими очами, або я б сказав, це був усвідомлений крок. Починалася зима, я лежав і думав про друга, який міг своєї посмішкою прикрасити будь-який сумний день, я почувався жахливо. Я повільно підвівся, витягнув газету з-під дверей, в якій була стаття про нього.

Я читав її і усвідомлював, що більше ніколи його не побачу, аж раптом відчув, як стискається моє серце. Іноді він виходив на двір і кричав: «Як справи, пацан?» І я озирався, обертався і відповідав: «Чувак, хто ту пацан?», і ми починали сміятися, тому що я був самим молодим в нашому блоці. Я зараз згадую ці моменти, і мені стає сумно, оскільки ніколи більше на дворі мене не покличе Двайт.

Минули роки, змінилися мої звички проводження часу, але я сподіваюся, що вони зробили із мене таку ж прекрасну людину, як Двайт. В хвилини слабкості я завжди думав, що зробив би в такому випадку Двайт.

«Пам'ятай, — сказав би він мені. — Система переможе тебе, якщо тільки ти дозволиш це. Віруй в Господа, живи і цінуй життя, — потім він продовжив би. — Пацан, не знаю, чому ти тут, але так не має бути...».

Частина 2

«По суті, ніхто не повинен бути тут, в камері смертників. Ґвалтівники, викрадачі дітей, крадії, розбещувачі малолітніх і садисти — чхали вони на всіх. Однак є чуйні і турботливі люди, які скоїли такі самі речі, але знайшли в собі сили змінитися, і я хочу, щоб ти ніколи не забував про це,» — сказав він мені за декілька тижнів до страти. — «Запам'ятай це. Якщо ти судиш інших так само, як вони засудили тебе до смерті, ти нічим не кращий за них!» Ці слова досі в моїй голові, гадаю, що мені знадобився час, щоб зрозуміти їх сенс. Звичайно, я чув, що він сказав, в цьому був сенс, зовсім різні речі — вхопити сенс і зрозуміти значення слів. Думаю, тоді я був пацаном, як він мене називав, але реальність стає очевидною, коли з плином часу ми бачимо її.

Я знаю, що ув'язнення — це психологічна зброя тортур, яка сіє повне руйнування до поглинання депресією, але іноді зберігається частка духу і волі. Щодо Двайта, то у нього був такий дух, незважаючи на те, що він скоїв, за що потрапив в камеру смертників, і цим духом він змінив життя інших, які гниють, неначе живі трупи на кладовищі системи. «Я знаю, це непросто, пацан, — сказав би він. — Але ніхто не каже, що життя легке. Цінуй кожен день, і поки ти бачиш світло в кінці шляху, у тебе будуть сили йти по ньому,» — були його останні слова. Не можу навіть сказати, що вони означають для мене, думаю, він сказав це, щоб я міг знайти в собі сили, щоб жити далі. Я ніколи не відмовлявся від принципів або тих речей, які я найбільше ціную в житті — наприклад, родина, любов і те, що одного дня прийдеться піти, і те, що завтра настане, коли воно приходить».

Нанон Вільямс був засуджений до смертної кари Штатом Техас у 1992 році, коли йому було 17 років, за звинувачення у тяжкому вбивстві. Він спростовував звинувачення і провів в камері смертників 13 років, поки його вирок не був замінений у 2005 році на довічне ув'язнення за постановою Верховного суду США Ропера В. Сіммонса, яке забороняє страту неповнолітніх. В 2010 році справа Нанона дійшла до Федерального суду із доказами його невинності.

Джерело: http://www.ccadp.org and www.nawisa.ch

Вирізка з газети

Хантсвіль — 2 жовтня 1997 року. Засуджений грабіжник був страчений у середу за вбивство бізнесмена із Сан-Антоніо, який намагався зупинити його після пограбування банку 9 років тому назад. Аданандус, 41 рік, потрапив до камери смертників за вбивство Вернана Ханана 28 січня 1988 року, з яким він стикнувся в фойє банку в Сан-Антоніо.

Культура та спорт

Навколишнє середовище

Глобалізація

Рівень 4

14+ (малі групи: 5 осіб)

150 хвилин

Мака-китобої

Схаменіться, китобійний промисел — це вбивство, а вбивство — це гріх.

Міжнародна спільнота охорони китів і дельфінів

Рівень складності Рівень 4

Чисельність групи 14+ (малі групи: 5 осіб)

Час виконання 150 хвилин

Теми
- Культура та спорт
- Навколишнє середовище
- Глобалізація

Опис Дана вправа проводиться в невеликій групі, рольові ігри, дискусії і досягнення консенсусу з питань:
- Невичерпне використання морських ресурсів
- Права туземців на вільне визначення їх економічного, соціального і культурного розвитку

Відповідні права
- Право брати участь в культурному житті спільноти
- Право на харчування та доступ до природних ресурсів
- Право на життя, свободу і особисту безпеку

Цілі
- Розвинути розуміння очевидно суперечливих вимог на право участі в культурному житті та захисті навколишнього середовища
- Розвинути критичне мислення, навичок подачі аргументів та навичок досягнення консенсусу
- Розвинути здібності в розумінні різниці культур

Матеріали
- Матеріал для розповсюдження
- Ручки і папір для груп для нотаток

Підготовка
- Проглянути весь матеріал для розповсюдження для ознайомлення із інформацією за питаннями. Тоді, у разі необхідності, ви зможете виступати в ролі експерта.
- Багато копій рольових карток. Кожен учасник повинен мати свою рольову картку.

Інструкції

Це заняття складається із двох частин: Частина 1 (30 хвилин) — Огляд проблем охорони навколишнього середовища та культури; і Частина 2 (90 хвилин) — імітація зустрічі для досягнення спільної позиції між племенем Мака і захисниками китів.

Частина 1. Огляд проблем захисту навколишнього середовища та культури (30 хвилин)

1. Поясніть, що це заняття стосується прав щодо захисту навколишнього середовища та культури. Воно зосереджує увагу на бажанні народу Мака відновити китобійний промисел і опору цьому з боку борців за охорону природи тощо.
2. Розкажіть групі про плем'я Мака та поясніть, що конфронтація триває вже багато років, витрати на яку зростають без досягнення позитивного результату. Борці за охорону природи використовують відчайдушні методи, які наражають на ризик їх життя і життя інших людей, а деякі представники племені Мака незадоволені, що їм доводиться порушувати закон і займатися китобійним промислом незаконно. Це дуже несприятлива ситуація для всіх і, здається, настав час, коли сторони будуть намагатися знайти спільну позицію в прийнятті рішення.
3. Розповісти про деякі теми і попросити учасників відповісти на такі питання, поставив оцінку «добре або погано». (Як використовувати методику, див. стор. 351).

- Необхідно поважати звичаї народу, щоб не порушувати права людини.
- Ми повинні поважати права людини на свободу вибору того, що вони їдять; бути веганами, вегетаріанцями або споживати м'ясо.
- Їжа, яку ми споживаємо, повинна добуватися із дотриманням правил захисту навколишнього середовища.
- Тваринництво не повинно включати жорстокі методи, як-то: інтенсивне вирощування або жорстокі методи забою худоби.
- Культурні традиції дуже важливі для народу, і їх потрібно поважати.
- Китів не можна вбивати, навіть в культурних цілях..

Частина 2. Імітація зустрічі, направленої на зрушення суперечки між племенем Мака та борцями за охорону природи з мертвої точки. (90 хвилин)

1. Нагадати групі, що жорстокі баталії, як словесні, так і юридичні, тривають роками, і саме зараз настав час спробувати знайти рішення. Ця вправа є імітацією зустрічі, влаштованою вигаданою організацією «Крест» (Культура, права, навколишнє середовище, раціональність і діалог). «Крест» — це незалежна організація, яка виражає права людини з точки зору захисту навколишнього середовища. Вона намагається досягнути порозуміння через налагодження діалогу. Імітація — зустріч, де головує «Крест», чотирьох груп:
   a. Племені Мака, яке бажає відновити китобійний промисел.
   b. «Альянс крайньої півночі» (High North Aliance — надалі «HNA») — головна організація, яка представляє мисливців на китів і тюленів берегових культур і невичерпне використання морських ссавців. HNA підтримує плем'я Мака.
   c. «Sea Shepherd» — організація, досліджує та документує порушення міжнародних законів, норм та договорів, які захищають морські види дикої природи.
   d. «Грінпіс» — активісти із захисту навколишнього середовища, які виступають проти китобійного промислу.
2. Роль «Креста» — спростити дискусію, яка буде точитися навколо п'яти запитань:
   - Для чого потрібні кити?
   - Чи є сірі кити вимираючим видом?
   - Чому Мака мають припинити споживати м'ясо китів?
   - Чи можна змінити ритуал вбивства китів племені Мака?
   - Чи можна досягнути домовленості, який моніторинг потрібно запровадити для захисту китів?
3. Попросіть чотирьох волонтерів представити «Крест» і поділити інших членів групи на чотири однакові невеликі групи. Роздайте рольові картки. У груп є 30 хвилин для обговорення інформації та розгляду своїх позицій і надання аргументів за п'ятьма питаннями.
4. Коли групи готові, зберіть їх разом і попросіть представників «Креста» відкрити засідання. Зустріч повинна тривати 60 хвилин.
5. «Крест» відкриває зустріч короткою заявою про права людини і рамки дискусії щодо захисту навколишнього середовища і наголошує, що мета зустрічі — поділитися інформацією і обговорити теми, сформульовані в п'яти запитаннях. Потім плем'я Мака розказує про своє становище. Отже, дискусія відкрита для обговорення.
6. В кінці дискусії «Крест» має підвести підсумки. Зробить невелику перерву і потім переходьте до де брифінгу та оцінки.

Дебрифінг та оцінка

Розпочніть дебрифінг груп за результатами дискусії, чи можливо було досягнути консенсусу за питанням; потім продовжить розмову за основними темами.

- Чи важко було грати різні ролі?
- Про що було найцікавіше дізнатися?

КЛЮЧОВА ДАТА

9 серпня
Міжнародний день корінних народів світу

- Які найкращі аргументи: емоційні, раціоналістичні, логічні?
- Наскільки важко було побачити зворотній бік аргументу? Наскільки важко прийняти його?
- Скільки спільних позицій досягнуто за п'ятьма запитаннями?
- В реальному житті, наскільки важко прийняти культурні звичаї іншого народу, які, на думку, учасників, є жорстокими, незрозумілими або неетичними?
- У якій точці конфлікт культури стає дискримінацією?
- Наскільки важко зрозуміти різницю культур?
- Чи неминуче веде глобалізація до втрати культури? Змінена культура — втрачена культура? Чи потрібно вбачати в зміні культур позитивний процес змінення світу?
- Які права людини були на кону на цьому занятті?
- Часто позови щодо прав вирішуються в судах. Чи це справедливо вирішувати таким чином питання прав людини?
- Що важливіше: права людини на харчування та життя або захист навколишнього середовища і збереження видів тварин?

Завершіть зустріч, ще раз поставив оцінки «добре або погано», щоб побачити, як змінилося відношення людей до теми китобійного промислу. Ще раз поставте питання, які ви ставили в Частині 1.

Поради фасилітатору

Складність тем, які розглядаються на цьому занятті, означає, що воно підходить для досвідченої групи, яка має хороші навички ведення дискусії. Існує багато інформації, і текст на рольових картках передбачає певний рівень знань про права людини та термінології із захисту навколишнього середовища. Ви можете розділити заняття на дві зустрічі і дати групам час ознайомитися із рольовими картками та обдумати тематику.

Основна мета цієї вправи — показати молоді обмеження їхніх власних культурних перспектив і дати їм можливість осмислити своє ставлення до невичерпного використання дикої природи. Китобійний промисел викликає багато емоцій у багатьох людей, а іноді й критичне ставлення. Тема цікава, але складна. Ви можете, наприклад, запитати учасників, як вони б відреагували, якби їм заборонили споживати якусь їжу, характерну для їхньої культури, життя і традицій. Друга мета — розвинути навички досягнення консенсусу, задля якого проводиться заняття у вигляді зустрічі за посередництвом вигаданої організації «Крест» (Культура, Права, Навколишнє середовище, Раціональність і Діалог). Перед заняттям ви можете ознайомитися з інформацією на сторінці 545 щодо досягнення консенсусу.

В Частині 2, Крок 1 Інструкцій ви можете попрацювати з деякими запитаннями.

- Для чого потрібні кити? Розгляньте економічні, історичні, духовні причини і причини захисту навколишнього середовища?
- Чи є сірі кити вимираючим видом? Як це науково доведено?
- Чому Мака мають припинити споживати м'ясо китів? Уявіть, що євреї або мусульмани не їдять свинину з культурних причин, але вони не примушують інших не їсти свинину.
- Чи можна змінити ритуал вбивства китів племені Мака? Уявіть собі, що культура може змінюватися і дійсно змінюється: наприклад, у відповідь на епідемію СНІДу, в культурах розмови про секс не є табу, і сексуальні ритуали, наприклад, як очищення вдови, змінюються і змінилися.
- Чи можна досягнути домовленості, який моніторинг потрібно запровадити для захисту китів? Розгляньте вільний доступ до інформації, хто має оцінювати, коли зграя китів почувається добре, і як попередити шахрайство.

Перевірте, чи учасники повністю розуміють значення деяких терміні і понять, зазначених на рольових картках. Наприклад:

Аборигени

Зовсім неважко виявити відмінності, за якими можна однозначно визначити аборигенів. Загалом, можна сказати, що вони є нащадками народів, які спочатку населили землі до приходу колоністів та до визначення державних кордонів. Вони завжди існують окремо від своїх держав та залишаються племенами. Декларація 2007 року про права аборигенів визнає їх право на самовизначення, їх право на вільне визначення економічного, соціального і культурного розвитку і їх право на гідність і відмінність культур.

Принцип обережності

Відповідно до принципу обережності, «коли діяльність становить загрозу для здоров'я людини або для навколишнього середовища, необхідно вживати запобіжних заходів, навіть якщо повністю не визначений причинно-наслідковий зв'язок з наукової точки зору». Він передбачає вживання заходів у відповідь на невпевненість; зміна тягаря доказу по відношенню до тих, хто створює ризик; аналіз альтернатив потенційно небезпечної діяльності; і метод колективного прийняття рішення.

Сталий розвиток

В 1989 році Всесвітня комісія ООН із захисту навколишнього середовища і розвитку (WCED), яка також відома як Звіт Брундтланда, дала визначення сталому розвитку як «розвитку, який відповідає потребам сьогодення, не залишаючи майбутнім поколінням шансу задовольнити власні потреби». «Невичерпне використання» — це термін, який застосовується виключно до відновлювальних ресурсів: він означає використання ресурсів в межах їх здатності відновлюватися. Це загально прийнятий принцип невичерпного використання світових природних запасів, оснований на науковому підтвердженні та об'єктивних даних.

Варіації

Якщо група невелика, ви можете працювати в двох групах: племені Мака і Союз крайньої півночі — з одного боку, і Грінпіс і Shepherd — з іншого.

Ви можете провести заняття за два дні, щоб групи мали змогу дослідити факти і мали більше часу для розгляду своїх точок зору.

Альтернативним засобом проведення цього заняття є групове обговорення: по одному представникові від кожної групи: племені Мака, Союзу крайньої півночі, Shepherd і Грінпісу. Дайте їм можливість представити їхні справи, а потом переходьте до запитань. В кінці проголосуйте по кожному з п'яти питань. Таким чином, ви зможете врахувати права людей, культурні аспекти і аспекти захисту навколишнього середовища цієї проблематики, проте, елемент досягнення консенсусу буде відсутній.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Якщо група бажає розглянути ідею зміни культури, тоді переходьте до вправи «Планується оновлення» на стор. 246.

Ідеї для вправ

Підтримуйте аборигенів, купуючи їхню продукцію. Багато виробів ручної роботи, які продаються в крамницях «паритетної торгівлі», виготовлені аборигенами. Наступного разу, йдучи в крамниці, купіть там подарунок для когось із своїх знайомих.

КЛЮЧОВА ДАТА

10 грудня
День прав людини

Союз крайньої півночі:
www.highnorth.no

The Sea Shepherd International:
www.seashepherd.com

Міжнародна китобійна комісія:
www.iwcoffice.org

народ Макаї:
www.makah.com

Грінпіс:
www.greenpeace.org

Більше інформації про права тварин і ідею, що добро і повага існують завдяки всім створінням, які наділені почуттями, див. на сайті: www.uncaged.co.uk.

Додаткова інформація

Твір «Мисливець на китів племені Мака і смерть Левіафана: знову вигадана традиція і обговорення достовірності у Вік сучасності» Роба ван Гінкеля, Університет Амстердаму, можна знайти в Інтернеті, пошукайте.

Інформацію про права аборигенів див. на сайті Міжнародної робочої групи з питань аборигенів: www.iwgia.org; повний текст Декларації 2007 року щодо прав аборигенів див. на сайті: www.un.org.

Матеріал для розповсюдження

Загальна інформація для ведучих

Народ Мака (також відомий, як Мака, або плем'я Мака) живе в резервації, на самій крайній північно-західній точці Олімпійського півострова штату Вашингтон, США. Зараз площа резервації становить приблизно 27 тис. акрів. В липні 1999 року, за даними перепису, плем'я Мака налічувало 1 214 чоловік, хоча зараз у резервації проживає лише 1 079 чоловік. Середній відсоток безробіття в резервації складає приблизно 51%. Майже 49% родин резервації мають прибуток нижче федерального прожиткового рівню, і 59% житлових приміщень вважаються такими, що не відповідають стандартним нормам.

Незважаючи на такий вражаючий опис, вони мають міцні традиції, і багато Мака, закінчивши коледж, повертаються в резервацію, щоб працювати для племені Мака, в місцевій клініці та школі.
http://www.statemaster.com/encyclopedia/Makah

Короткий екскурс по недавнім диспутам

- Жовтень 1997 року: за угодою із Міжнародною китобійною комісією племені Мака дозволено вбивати 4 сірих кита на рік.
- 10 травня 1999 року: за 70 років відбулося перше полювання Мака на китів. Протестанти припинили полювання, наражаючи на небезпеку своє життя і життя інших.
- 17 травня 1999 року: одно кита убито.
- 9 червня 2000 року: 9 окружний апеляційний суд наказав, що полювання припиниться до підготовки нової оцінки навколишнього середовища.
- Липень 2001 року: проведена нова оцінка. Полювання знову дозволено.
- 2002 рік: Міжнародна китобійна комісія погодила запит Мака на поновлення квоти щодо відлову китів ще на 5 років.
- Грудень 2002 року: три члени 9 окружного суду постановили припинити полювання на невизначений період до підготовки акту про екологічну експертизу.
- Лютий 2005 року: плем'я Мака подало офіційний запит до Національної служби морського рибальства щодо скасування Акту захисту морських ссавців, що дозволило б їм полювати на китів.
- Вересень 2007 року: деякі члени племені, невдоволені відсутністю позитивних змін, почали полювати на китів незаконно.
- Травень 2008 року: служба рибальства видала проект акту екологічної експертизи.
- Середина 2009 року: відсутність акта екологічної експертизи або рішення по запиту про скасування.

Джерело: www.historylink.org

Більше інформації про полювання на китів і народ Мака можна знайти на сайті www.historylink.org (див. китобійний промисел племені Мака)

Рольові картки

Рольова картка «Крест»

Ваша позиція щодо проблеми китобійного промислу є нейтральною. Ваша роль — надати базову інформацію про права людини і законодавство про навколишнє середовище, виступити посередником між групами і підвести підсумки в кінці дискусії. Ваша робота як методиста зустрічі полягає в забезпеченні того, що дискусія зосереджена на поставленій задачі і роз'ясненні хибних уявлень і непорозуміння. Допоможіть групам відійти від їх розбіжностей і розвинути те, що є між ними спільного задля досягнення консенсусу за такими запитаннями:

- Для чого потрібні кити?
- Чи є сірі кити вимираючим видом?
- Чому Мака мають припинити споживати м'ясо китів?
- Чи можна змінити ритуал вбивства китів племені Мака?
- Чи можна досягнути домовленості, який моніторинг потрібно запровадити для захисту китів?

Розпочніть із привітання. Визначте рамки дискусії. Виділить дві хвилини і розкажіть про основні права людини та аспекти захисту навколишнього середовища, у разі необхідності, використовуючи нижчеподану інформацію. Ще раз нагадайте мету зустрічі: обговорення проблематики для досягнення спільного розуміння для прийняття ефективного рішення по існуючому конфлікту.

Перед початком основної дискусії попросіть плем'я Мака пояснити причини відновлення китобійного промислу. Після 50 хвилин дискусії, ви можете підвести короткий підсумок і скласти перелік тих аспектів, які виникли протягом зустрічі і які необхідно прояснити.

Деяка базова інформація про права людини, культуру і захист навколишнього середовища

В Статті 1 Міжнародної угоди про економічні, соціальні і культурні права мова йде про те, що:

1. Всі народи мають право на самовизначення. На підставі цього права вони вільно визначають свій політичний статус і вільно здійснюють економічний, соціальний і культурний розвиток.
2. Всі народи можуть, на свій власний розсуд, вільно розпоряджатися природним багатством і ресурсами, не маючи жодних зобов'язань, які виникають із міжнародного економічного співробітництва, основаного на принципі взаємної вигоди та міжнародного права. В жодному випадку народ не може бути позбавлений власних засобів на існування.

Стаття 15:

1. Країни-сторони цього Договору визнають право кожного:

(a) брати участь в культурному житті;

(b) користуватися перевагами наукового прогресу та їх застосуваннями.

Преамбула до Віденської декларації 1993 року говорить про те, що «Всі права людини є універсальними, неподільними і пов'язаними між собою. Міжнародна спільнота повинна розглядати права людини на глобальному рівні відповідно до принципів справедливості і рівності, з однаковим відношенням та однаковою розстановкою акцентів… потрібно пам'ятати про значення національних і регіональних особливостей і різних історичних, культурних і релігійних цінностей».

В 1981 році Міжнародна китобійна комісія прийняла рішення дозволити китобійний промисел задля існування аборигенів (ASW). В цьому рішенні було визначено китобійний промисел для споживання місцевими аборигенами, який проводиться від імені аборигенів або місцевих народів і ними самими, які мають сильні зв'язки на рівні спільноти, соціальні та культурні зв'язки, пов'язані із тривалою залежністю від китобійного промислу і використання китів».

Відповідно до Конвенції ООН про Морське право, «Одним з головних принципів є оптимальне невичерпне використання відновлювальних морських ресурсів».

В 1982 році Міжнародна китобійна комісія наклала мораторій на відлов вимираючого виду сірих китів. В 1994 році популяція зросла до 21 тис. особин, і вони були вилучені із переліку США вимираючих видів.

Рольова картка «плем'я Мака»

Ваша роль — представити проблему Індіанців племені Мака, які проживають на північно-західному узбережжі Північної Америки. Китобійний промисел є важливою культурною традицією для народу Мака, і ви лише хочете мати право на вбивство 5 сірих китів на рік.

Ви повинні використовувати свої власні знання прав людини і питання захисту навколишнього середовища разом із такою інформацією:

- Незважаючи на те, що останнє полювання на китів відбулося 70 років тому, церемонії, ритуали, пісні і казки передаються і досі живі. Вся соціальна структура була побудована навколо полювання.
- На сьогоднішній день, індіанці племені Мака займаються виловом сьомги і тихоокеанської риби-шаблі, але стара система передачі знань в родині і між друзями існує й досі.
- Європейці і американці проводили промисловий вилов китів, внаслідок чого їх популяція скоротилася. Зараз популяція відновилася, тому вилучена із переліку США вимираючих видів.
- Наша молодь має індивідуальність, основану на власній культурі і історії. Бути частиною культури, яка має давні традиції, — це такий привілей, який не всі молоді люди в США мають.
- Ми не збираємося полювати на сірих китів у комерційних цілях. Наша мета — церемонія та харчування/існування.
- Ми попросили дозволу на вбивство 5 сірих китів на рік, отже, нам не потрібні вони всі.
- Ми рибалимо у невеликих човниках за допомогою звичайного ручного гарпуна. Ми розглядаємо змінену версію із гранатою на кінці, щось на зразок того, що використовують на Алясці для полювання на полярних китів.
- Ми докладатимемо всіх зусиль, щоб сірі кити не вернулися до переліку зникаючих видів.

Рольова картка «Sea Shepherd і Міжнародна спільнота охорони китів і дельфінів»

Sea Shepherd International — некомерційна, неурядова організація (NGO), яка досліджує і документує порушення міжнародних законів, норм і угод, які захищають морські види дикої природи. Міжнародна спільнота охорони китів і дельфінів (WDCS) — найбільш активна в світі благодійна організація, присвячена захисту і благополуччю всіх китів, дельфінів і морських свиней.

Ви повинні використовувати свої власні знання прав людини і питання захисту навколишнього середовища разом із такою інформацією:

- «Судіть про це, як вам подобається: полювання на китів — це вбивство, а вбивство є неправильним».
  - Кит — це не людина, але він не менш розумний за людину. Світогляд, який дозволяє вбивство китів, співпадає із світоглядом, який дозволяє геноцид «слабкіших» людських істот.
  - В більш глибокому смислі, кити і деякі інші ссавці, наділені почуттями, мають право, як не на права людини, так, принаймні, на «гуманне ставлення»..
- Справжня причина такої ініціативи від Мака полягає в тому, що вони дуже добре знають, що м'ясо китів іде за ціною 80 доларів за 1 кг в Японії. Один кит коштує майже один мільйон доларів.
- Дозвіл на полювання на китів племені Мака створить труднощі для тисяч, тому що Норвегія, Японія, Росія і Ісландія поглянуть на це, як на прецедент.
- Ми ідемо по тонкому канату, намагаючись поважати історичні права народу для здійснення давньої традиції і збалансувати інтереси збереження і захисту китів.
- В 1995 році було розкритиковане полювання на сірих китів Росією, коли стверджувалося, що м'ясо китів не поїдали аборигени, а його згодовували лисам на фермах.
- Культура міняється. Ескімоси із Норт Слоупу на Алясці зараз економічно дуже відрізняються від народів, які полювали на китів століття тому. Розробка нафтових родовищ принесла величезні гроші місцевому населенню. Також полювання з мотосаней і гелікоптерів ніяк не асоціюється із аборигенами.
- Поки міжнародна китобійна комісія продовжує проводити дебати щодо комерційного відлову китів, сотні китів, їх родичі, дельфіни і морські свині, вмирають щороку, непомітно, під час полювання аборигенів.
- В контексті світу дикої природи необхідно слідувати принципу обережності.

Рольова картка «Союз крайньої півночі»

Союз крайньої півночі — головна організація, яка представляє мисливців на китів і тюленів Канади, Гренландії, Фар'єрських островів, Ісландії і Норвегії. HNA працює заради майбутнього берегових культур і невичерпного використання ресурсів морських ссавців.

Ви повинні використовувати свої власні знання про права людини і питання захисту навколишнього середовища разом із такою інформацією:

- Народ Мака полював на китів вже 2 тис. років, коли прийшли білі імперіалісти і забрали китів і знищили традиції Мака та їх уклад життя.
- Зараз китів знову багато, але білі люди хочуть заборонити їх відлов і позбавити нас наших прав.
- Різні культури не зможуть ніколи домовитися про те, які тварини особливі, а які краще підходять для споживання. На півночі Норвегії люди мають особливий зв'язок із звичайною гагою, в той час як в Данії грудка гаги — це делікатес. Тому, ствердження «кити — це інше» породжує питання «інше — для кого?»
- Китобійний промисел, так само як і полювання на тюленів, дозволені лише для аборигенів, і не в комерційних цілях, а виключно для «традиційного використання». Це неправда, тому що:
  - «що є традиційним» визначають далеко не спеціалісти.
  - Прив'язати китобійний промисел і полювання на тюленів до некомерційного виробництва означає відмовити народу в його очевидному праві на визначення свого майбутнього.
  - Жодна культура не стоїть на місці, але політика боротьби із китоловами є де-факто спробою «заморозити» ситуацію, перетворити культуру, що розвивається, на музейний експонат.
  - Комерційний підхід сам по собі вважається поганим більшістю підрядними урядами Міжнародної китобійної комісії (органу, який контролює китобійний промисел). По іронії долі, таку думку виражають уряди, які, як правило, виступають за вільну торгівлю.
- Поточний мораторій, або політику «руки геть від китів», важко відстояти, використовуючи логічні аргументи. Існує багато практичних прикладів в сільському господарстві, рибальстві та лісництві, які не є відновними, проте не існує чіткої заборони щодо них.
- «Морські ссавці є частиною живих ресурсів екосистем океану. Вони повинні захищатися, і полювання на них повинно здійснюватися, коли існує впевненість, що розмір їх популяцій дозволяє це. Полювання може також проводитися для попередження перевищення популяції в морських екосистемах». (Звіт про морських ссавців Ради Європи від 12 липня 1993 року).
- Китобійний промисел є хорошим прикладом, як міжнародна співпраця може трансформувати ситуацію надмірного використання до невичерпного використання. Міжнародна співпраця не є досконалою, але вона може працювати і дійсно працює.

Рольова картка «Грінпіс»

Захисники Грінпіс в усьому світі поширюють свої думки про те, як створити невичерпний світ.

Ви повинні використовувати свої власні знання прав людини і питання захисту навколишнього середовища разом із такою інформацією:

- Народи різних культур в усьому світі відносяться до китів, як до священних і вважають кожен вид суверенною нацією, яка гідна поваги та захисту.
- Кити несуть радість тисячам спостерігачів за ними.
- Грінпіс не підтримує жодного китобійного промислу, але водночас і не виступає проти полювання на китів заради існування, без комерційної цілі.
- Сірі кити мігрують на велику відстань щороку, і вони на нетривалий час заходять у води проживання племені Мака.
- Якщо пропозиція про надання дозволу на полювання 5 китів на рік одним племенем буде прийнята, тоді деякі інші племена в Канаді і Алясці скажуть: «Так, якщо вони можуть полювати на них, то ми також можемо полювати на них».
- Вкрай важко точно визначити поточну кількість китів в різних популяціях китів. Розмір більшості популяцій відомий з точністю плюс-мінус 50%. Так як зміни відбуваються дуже повільно, неможливо сказати, чи популяція зросте або зменшиться за декілька років. Проте, немає сумніву, що популяція китів зменшується внаслідок комерційного відлову.

Релігія та віра

Дискримінація та нетолерантність

Громадянство та участь

Рівень 2

15–30

2–2 ½ години

Мечеть у Сліпвілі

Якщо ви не відстоюватимете нічого, то ви впадете від нічого.

Малколм X

Теми
- Релігія та віра
- Дискримінація та нетолерантність
- Громадянство та участь

Рівень складності Рівень 2

Чисельність групи 15–30 чол.

Час виконання 2–2 ½ години

Опис В даній вправі розглядається спірне питання стосовно будівництва нової мечеті в християнському районі, імітуючи засідання міської ради

Відповідні права
- Свобода від дискримінації
- Свобода віросповідання
- Свобода думки та інформації

Цілі
- Спробувати відчути реальні конфлікти, щодо потреб різноманітних громад, які можуть виникнути під час засідання
- Ознайомитись з правом свободи релігії та віри
- Розвинути навички дебатів та аналізу

Матеріали
- Іменні картки
- Фліпчарт
- Годинник
- Малий дзвіночок для міського голови

Підготовка
- Фотокопія рольових карток на стор. 190. Опис проблеми та правила дебатів (необов'язково)
- Підготуйте іменні картки партій/груп, які будуть представлені на засіданні
- Список різних ролей на фліпчарті, щоб всі змогли їх бачити
- Перевірте, чи достатньо місця для «Засідання Ради» та окремої зони для груп, щоб учасники змогли заздалегідь обговорювати свої точки зору або зустрічатись з іншими

Інструкції

1. Ознайомтесь з описом проблеми у зразку на стор. 85. Поясніть учасникам, що всі вони є мешканцями Сліпвіля та всі вони стурбовані проблемою щодо будівництва нової мечеті на муніципальній земельній ділянці.
2. Покажіть учасникам список різних ролей та запропонуйте обрати кожному по одній. Роздайте рольові картки з описом проблеми, позначте місце зустрічі людей і груп, а також, де пізніше проходитиме засідання міської ради.
3. Ознайомте з правилами ведення дебатів під час засідання. Їх ви можете знайти на стор. 190.
4. Поясніть, що до початку засідання в учасників буде 30 хв. для того, щоб вони змогли зустрітись з іншими мешканцями, дізнатись про їхні погляди та який вибір вони зроблять. Скажіть їм, що засідання міської ради триватиме 40 хв. і те, що через велику кількість бажаючих виступити, часу для промов буде досить мало. У зв'язку з цим, вони повинні підготувати тільки один або два пункти, які вони хочуть викласти.
5. Використовуйте підготовчу фазу, щоб визначити місце для проведення «Засідання ради». Ідеально, щоб учасники розташувались півколом або у формі підкови, на

чолі з Мером на легкій підвищеності. Так як партії або групи мають сидіти разом, ви повинні розташувати їх іменні картки на столах попереду.

6. Після 30 хв., запросіть мешканців на засідання (або запропонуйте це зробити меру). Він/вона повинен нагадати мешканцям основні правила проведення дебатів та сказати вступне слово.
7. В кінці засідання, після 40 хв., мер має закликати всіх до голосування. Коли голоси будуть підраховані та результати оголошені, ви повинні сповістити про завершення заняття, та запропонувати учасникам взяти їхні стільці і сісти у коло для обговорення.

Дебрифінг та оцінка

Почніть оцінювання з привітання кожного учасника, називаючи його власне ім'я, або застосовуйте інший метод для того, щоб учасники відвикли від присвоєних їм ролей. Це дуже важливо зробити до початку обговорення.

Запитайте в учасників про їхні відчуття щодо процесу, в якому вони щойно брали участь:

- Чи були ви здивовані результатами голосування, та чи були вони притаманні позиції особи, яку ви зображали?
- Який вплив, на вашу думку, ви мали на результат (ваша роль)?
- Чи змінила взаємодія з іншими людьми або групами ваші підходи чи переконання стосовно проблеми?
- Як легко було вам вжитись у роль? Чому та чому ні?
- На вашу думку, така ситуація може виникнути в реальному житті? Чи можете ви навести подібні справи, які виникали у вашому місті/місці проживання? Чи змінило дане заняття ваше ставлення в цілому?
- Що ви розумієте під правом на свободу думки, совісті та релігії? Чи знаєте ви якісь випадки в історії чи сьогоденні, коли такі права були порушені?
- Чому ви вважаєте, що свобода віросповідання є фундаментальним правом людини?
- В якій мірі, на вашу думку, це право дотримується в нашому суспільстві?

Поради фасилітатору

Якщо це можливо, проведіть дане заняття разом з асистентом, щоб мати змогу одночасно відповідати на запитання та координувати кожен крок процесу.

За наявності більшого доступного часу, заняття було б кориснішим, особливо під час проведення самого засідання, коли учасники змогли б відповідати на коментарі інших. Також, для збереження часу засідання, ви можете розподілити ролі заздалегідь або в перемішку.

Під час підготовчого етапу, корисно може бути перевірити, чи люди спілкуються з іншими та планують те, що вони будуть говорити на засіданні.

Розподіляючи ролі, зверніть увагу на те, що роль мера є досить вимоглива, і людина проводячи засідання має почувати себе впевнено — якщо це необхідно — зупиняти людей, щоб дати іншим можливість виступити. Вам потрібно буде ознайомити з завданням учасника, який гратиме мера, до початку моделювання вистави.

Бажано, щоб після цього ви не допомагали учаснику, який грає мера, немає значення це він чи вона, він має відчувати вашу підтримку, але інші учасники мають проявляти повагу до його/її рішення, а не дивитись на вас. Звісно, у разі виникнення складнощів, ви повинні втрутитись в процес. Але ви маєте це робити не підриваючи авторитет учасника у ролі мера.

Якщо процес виходить з під контролю — наприклад, якщо люди відхиляються від теми, або вноситься нова інформація — або, якщо рада зайшла в глухий кут і не може дійти згоди, зауважте, що і це може спричинити певний результат в реальному житті, і це ніяк не означає, що заняття провалене. Ви можете це використати в кінці обговорення, щоб обговорити складнощі досягнення згоди в ситуаціях таких, як ці.

КЛЮЧОВА ДАТА

21 вересня
Міжнародний день миру

Під час обговорення дуже важливо уникати повторювання імітацій. Людям самим потрібно постаратись виокремити себе з ролі, яку вони грали протягом завдання, щоб бути спроможними відповідним чином відобразити те, через що вони пройшли. Вам потрібно їм допомогти поглянути на імітацію власним поглядом, а не поглядом їхньої ролі.

Щоб підготуватись до обговорення та аналізу, ви маєте можливість прочитати довідкову інформацію щодо Релігії та Віри на стор. 562.

Варіації

Залежно від контексту, в якому ви працюєте, буде краще скласти завдання щодо «Церкви в Сліпвілі», або «Храму в Сліпвілі», та провести його у мусульманському районі. Або застосувати інші комбінації.

Ви можете також залучити до завдання нових доповідачів, щоб поглянути на процес, який злегка відрізняється. Однак, це може зайняти більше часу, якщо ви обговорюватиме доповіді з групою (дивіться далі пропозиції).

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Обговоріть аспекти свободи віросповідання та конфлікти, які траплялися у вашій країні. Критичні інциденти (історичні випадки) з новин можуть дати хороший старт, особливо, для обговорень в малих групах. Можливо, у вас виникне бажання продовжити дискусію, щоб глибше дослідити сприйняття учасниками релігії та її вплив на молоде покоління, за допомогою вправи «Віруючі» на стор. 107.

Якщо у вас беруть участь репортери, ви можете використати їхні аналізи процесу на окремому засіданні. Особливо, корисно було б поглянути на відмінності між повідомленнями, щоб підняти питання щодо ролі та впливу засобів масової інформації. Вправа «Перша шпальта» на стор. 241 з'ясовує, як думки формуються та змінюються, особливо через засоби масової інформації.

Ви можете зосередитись на розвитку навичок ведення дебатів, аналізу чи переконань, використовуючи деякі спірні заяви, які виникли в процесі підведення підсумків, для виконання вправи «Виборча кампанія» на стор. 98, взявши ці заяви за основу.

Ідеї для вправ

Попросіть учасників поглянути на їх власне середовище та дізнатись, якою мірою дотримаються прав різних релігійних громад. Постарайтесь організувати зустрічі з представниками деяких з цих громад і запропонуйте розповісти про те, як дотримуються їхні права.

Залежно від середовища, в якому ви і учасники живете чи працюєте, поточних питань, які розглядаються на засіданнях ради, може бути цікаво відвідати засідання міської ради, взявши участь у місцевих політичних дискусіях, які впливають на права кожної людини в суспільстві.

Додаткова інформація

Право на релігію в міжнародному праві з прав людини: нижче ви можете скопіювати інформацію для людей з Асоціації Мусульман Сліпвіля та груп Молодих Сліпів за права людини.

Європейська Конвенція з прав людини, стаття 9:

1. Кожен має право на свободу думки, совісті та релігії; це право включає свободу змінювати свою релігію або переконання, а також свободу сповідувати свою

релігію або переконання під час богослужіння, навчання, виконання та дотримання релігійної практики і ритуальних обрядів як одноособово, так і спільно з іншими, як прилюдно, так і приватно.

2. Свобода сповідувати свою релігію або переконання підлягає лише таким обмеженням, що встановлені законом, і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах громадської безпеки, для охорони публічного порядку, здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

Загальна Декларація прав людини, стаття 18:
Кожна людина має право на свободу думки, совісті і релігії; це право включає свободу змінювати свою релігію або переконання і свободу сповідувати свою релігію або переконання як одноособово, так і разом з іншими, прилюдним або приватним порядком в ученні, богослужінні і виконанні релігійних та ритуальних обрядів...

Конвенція про права дитини, стаття 30:
У таких державах, де існують етнічні, релігійні або мовні меншості чи особи з числа корінного населення, дитині, яка належить до таких меншостей чи корінного населення, не може бути відмовлено в праві спільно з іншими членами її групи користуватися своєю культурою, сповідувати свою релігію і виконувати її обряди, а також користуватися рідною мовою.

Хоча це моделювання вправи є вигаданою ситуацією, існує багато інших суперечок стосовно будівництва культових споруд для релігійних меншин по всій Європі та за її межами. В листопаді 2009 року, національний референдум схвалив поправку до конституції про заборону майбутнього будівництва мінаретів у Швейцарії. Результат цього референдуму може призвести до порушення прав мусульман прилюдно сповідувати свою релігію, в богослужіннях, навчанні, виконанні релігійних та ритуальних обрядів, які є невід'ємною частиною права на свободу думки, совісті і релігії. Крім того, існує зростаюча тенденція в цілому ряді європейських та інших держав, які останнім часом приймають закони або розглядають законодавчі пропозиції щодо заборони носіння ісламських атрибутів (будь то паранджа, нікаб або хіджаб) в громадських місцях, що також формує основу дискримінації на підставі релігії. Стаття 19 — Всесвітня кампанія за свободу вираження, це організація з прав людини яка опублікувала правовий коментар стосовно заборони носіння паранжі і прав людини (www.article19.org). Ви також можете провести дослідження щодо інших питань, з якими в даний час зіштовхуються релігійні меншини в Європі.

Ця вправа походить від вправи «Мечеть в Сліпвілі» в Компаньйоні, в керівництві щодо освіти і навчання задля зміни у різноманітті, прав людини і участі, що було опубліковане Радою Європи. Вправа була розроблена Сюзаною Ульріх.

Список учасників зустрічі

Спробуйте збалансувати кількість учасників таким чином, щоб кількість представників від кожної політичної партії та кожної з груп мешкінців була однаковою. Кількість «простих громадян» визначається на ваш розсуд.

- Мер Сліпвіля
- Члени міської ради: мають бути представлені 3 політичні партії, по 1 або 2 члени в кожній партії
- «Молоді Сліпі за права людини!»: 1 або 2 представника
- Асоціація минулого та сьогодення: 1 або 2 представника
- Асоціація мусульман Сліпвіля: 1 або 2 представника
- Прості громадяни: на ваш розсуд
- Необов'язково: 1 або 2 журналіста, які повідомлятимуть про засідання

Правила дебатів

Можливо, у вас виникне бажання змінити ці правила відповідно до чисельності вашої групи та доступного часу.

- Засідання очолюється мером, його/її рішення є вирішальним.
- Якщо ви бажаєте виступити, необхідно підняти руку та запитати дозволу в мера.
- Коментарі мають бути короткі, не більше 2 хв.
- Засідання завершується через 40 хв голосуванням щодо будівництва мечеті чи її заборони.
- Будь-хто з присутніх на засіданні має право висловити свою думку та проголосувати в кінці.

Матеріал для розповсюдження

Рольові картки

Мечеть у Сліпвілі (для всіх учасників)

Ви живете в мальовничому містечку Сліпвіль з населенням біля 80 000 людей. За останні 60 років кількість населення радикально змінилась, частково через те, що молоде покоління старається виїхати у великі міста, так як можливість працевлаштування там є набагато більшою, але також і через приїзд великої кількості сімей іммігрантів, переважно з мусульманських країн. Деякі з цих сімей проживають тут вже 3 покоління, але і досі багато мешканців до них відносяться, як до «новоприбувших». Зараз вони складають біля 15% населення міста.

Питання, що розділяє місто, є бажання мусульман Сліпвіля збудувати мечеть на муніципальній землі. Земельна ділянка була незабудована і стала причиною надходження великої кількості скарг до міської ради протягом років: воно знаходиться біля головної торгівельної вулиці міста і це район, де вандалізм та наркоманія були завжди головною проблемою.

І коли багатий бізнесмен запропонував вирішити це питання, мер подумав, що його щасливий день настав! Міська рада охоче погодилась виділити земельну ділянку та оплатити 20% від ціни будівництва мечеті. Залишок в 10% від будівництва мечеті, які бізнесмен не зміг покрити, покладається мусульманську громаду. Будівництво мало розпочатись цього тижня... але міська рада потонула в скаргах розлючених мешканців, які протестували проти будівництва мечеті. Були скликані надзвичайні збори щодо вирішення цієї проблеми, на які запрошені всі. Засідання триватиме 30 хв.

Рольова картка: мер Сліпвіля

Ви виконуватиме роль Голови Зборів, як тільки почнеться засідання привітайте учасників та нагадайте їм правила дебатів. Під час засідання старайтесь надати слово кожному, та нікому не дозволяйте говорити занадто довго! Ви досить стурбовані поганим розголосом цієї справи та плануєтете, до початку засідання, поспілкуватись з деякими групами, щоб переконати їх пом'якшити свої позиції.

Рольова картка: Член міської ради: Націоналістична партія (1 або 2 особи)

Ви представляєте Націоналістичну партію в міській раді і рішуче виступаєте проти мечеті. Ви вважаєте недоцільним, що муніципальна земля та муніципальні кошти мають розходитись на храм, який не проявляє поваги до традицій країни та цього міста. Ви вважаєте, що сім'ям іммігрантів дали право на проживання, і вони не повинні нав'язувати різні стилі життя країні, в якій вони являються гостями. Вас також турбує те, що мечеть може стати місцем вербування терористів.

Рольова картка: член міської ради: Народна партія (1 або 2 особи)

Ви представляєте Народну партію в міській раді. Ви підтримуєте початкове рішення щодо будівництва мечеті, частково розуміючи те, що мусульманська громада була досить корисною для економіки міста і ви не хочете її втратити. Але ви досить стурбовані скаргами громадян і не бажаєте виникнення зайвої конфліктної ситуації в суспільстві. Ви також переймаєтесь за ваше місце на наступних виборах до міської ради, тому ви скоріше за все підтримаєте будь-яке рішення, яке, на вашу думку, буде найменш суперечливе.

Рольова картка: член міської ради: Опозиційна партія (1 або 2 особи)

Ви представляєте Опозиційну партію в міській раді. Ви вважаєте, що відносно велика частина людей з різних куточків світу зробила свій внесок в культуру та інтереси Сліпвіля, і ви відчуваєте несправедливим те, що місто так надовго позбавило багатьох з цих людей можливості сповідувати свою релігію. Ви також бачите, що безгоспна земля є причиною соціальних проблем в місті і міська рада на даний момент не має коштів для її забудови.

Рольова картка: члени Асоціація минулого та сьогодення Сліпвіля (2–4 особи)

Ви одна з основних груп-противників мечеті. Ваші члени з традиційних (немусульманських) громад Сліпвіля, і на вашу думку, дуже важливо зберегти давній характер міста, де більшість з вас проживали все своє життя.
Запропоноване місце для будівництва мечеті знаходиться в центральній частині міста і її буде видно з багатьох куточків центру. Зокрема, мечеть може заблокувати вид на головну церкву міської площі. Ви відчуваєте, що становище вашого рідного міста повністю змінилось, з громадою, яка сюди нещодавно прибула. Ви не розумієте, чому люди, які приїжджають до цієї країни, не зобов'язані жити за тими самими правилами, що і ви.

Рольова картка: члени Молодого руху «Молоді Сліпі за права людини!» (2–4 особи)

Ваша група була висунута, щоб звернутись з деякими з найгірших проблем молодого покоління Сліпвіля. На вашу думку, будівництво мечеті є вирішальним, як для мусульманської громади, якій потрібно місце для богослужінь, так і для великої кількості соціальних проблем, які виникли в результаті тривалого занедбання земельної ділянки. Ви підтримуєте будівництво мечеті, але ви також стурбовані іншими соціальними проблемами, які можуть бути знехтувані міською радою в результаті сприяння цьому будівництву. Зокрема, бюджет молоді за останні 5 років був знижений до рівня, коли він не може навіть задовільнити своїх потреб в місті.

Рольова картка: члени Асоціації мусульман Сліпвіля (2–4 особи)

Ви роками прохали міську раду забезпечити мусульманську громаду місцем для богослужінь, але вам завжди відмовляли через нестачу коштів. Ви вважаєте несправедливим те, що 10% від ціни на будівництво мечеті повинна заплатити громада мусульман, коли економічне становище для більшості людей є досить складним і коли християнська громада має 11 різних місць для своїх богослужінь, які відвідує набагато менше людей, ніж відвідували б мусульмани. Ви вважаєте, що ваш внесок до міської громади гідно не оцінюється, що люди вашої громади несправедливо дискримінуються в різноманітних аспектах свого життя, та, забороняючи будівництво мечеті, міська рада відкидає членів свого суспільства та порушує фундаментальне право проводити богослужіння.

Рольова картка: мешканці Сліпвіля

Ви стурбовані конфліктом, який заполонив Сліпвіль, та маєте бажання піти на засідання міської ради і проголосувати. На даний момент ви не знаєте, який вибір зробити: вам потрібно поспілкуватись з якомогою найбільшою кількістю груп і пізніше вже прийняти рішення.

Міграція

Війна і тероризм

Дискримінація та нетолерантність

Рівень 2

Будь-яка

60 хвилин

Мовний бар’єр

Чи можете ви відповісти на ці питання? Чи буде прийнята ваша заява про надання притулку?

Рівень складності Рівень 2

Чисельність групи Будь-яка

Час виконання 60 хвилин

Теми
- Міграція
- Війна і тероризм
- Дискримінація та нетолерантність

Опис Це моделювання труднощів, з якими стикаються біженці, при клопотанні про притулок. Підняті питання, включають в себе:
- Розчарування і емоційні чинники, з якими стикаються біженці
- Подолання мовного бар'єру
- Дискримінація в ході процедури подачі заявки

Відповідні права
- Право шукати і отримувати притулок
- Право не піддаватися дискримінації за ознакою етнічного походження або країни походження
- право вважатися невинним, поки не доведена його вина

Цілі
- Підвищити поінформованість про дискримінацію з боку прикордонної поліції та імміграційної влади
- Виробити навички спілкування
- Сприяти співчуттю до біженців та шукачів притулку

Матеріали
- Копії подання «заяви про надання притулку», по одній для кожного учасника
- Ручки, по одній на кожну особу

Підготовка Підготуйте кімнату, так щоб ви могли сидіти за столом і грати роль формального бюрократичного чиновника.

Інструкції

1. Нехай слухачі прибудуть, але не вітайте нікого та не відзначайте їх присутність. Нічого не говоріть про те, що буде відбуватися.
2. Почекайте кілька хвилин після запланованого часу, коли мав відбутися початок, а потім роздайте копії «заяви про надання притулку» і ручки.
3. Скажіть їм, що у них є п’ять хвилин, щоб заповнити форму, але більше нічого не кажіть. Ігнорувати всі питання і протести. Якщо буде необхідність спілкуватися, говоріть іншою мовою (або вигаданою мовою) і використовуйте жести. Зводьте всі комунікації до мінімуму. Пам’ятайте, що проблеми біженців не є вашою турботою, ваша робота полягає тільки в роздаванні форми і збиранні їх знову!
4. Вітайте тих, хто запізнився коротко (наприклад, «Ви спізнилися. Візьміть цю форму і заповніть її. У вас залишилося тільки кілька хвилин, щоб це зробити»).
5. Коли пройде п’ять хвилин, зберіть форми без посмішки або будь-яких особистих контактів.
6. Викличте людину по імені із заповненою формою і скажіть їй вийти вперед. Подивіться на форму і вигадайте щось про те, як вона заповнила форму, наприклад, «Ви не відповіли на питання 8», або «Я бачу, ви відповіли «ні» на запитання 6. Клопотання відхилене». Скажіть людині, щоб вона пішла. Не вступати ні в які дискусії. Строго викличте наступного учасника вийти вперед.

7. Повторіть цю процедуру кілька разів. Не варто переглядати всі заявки, як і раніше, тільки стільки, скільки необхідно, щоб учасники розуміли, що відбувається.
8. Нарешті вийдіть зі своєї ролі і запросіть учасників обговорити, що сталося.

Дебрифінг та оцінка

Для початку запитайте людей, що вони відчували під час заходу, а потім перейдіть до обговорення того, що сталося, що вони дізналися і про зв'язок з правами людини.

- Як почувалися учасники, заповнюючи нечітку форму?
- Наскільки реальним було моделювання відчуття особи, що шукає притулок?
- Як ви думаєте, чи у вашій країні особи, що шукають притулку, отримують справедливе ставлення до себе під час їх клопотання про надання притулку? Чому? Чому ні?
- Якими можуть бути наслідки для того, чиє клопотання про надання притулку буде відмовлено?
- Були учасники коли-небудь в ситуації, коли вони не могли говорити тутешньою мовою і, зіткнулися з посадовою особою, наприклад, поліцейським або контролером? Які були відчуття?
- Які права людини знаходяться під загрозою в цій діяльності?
- Що може зробити особа, що шукає притулку, щоб вимагати захисту від порушення їх прав?
- Скільки осіб, які шукають притулку, налічується у вашій країні? На вашу думку, чи ваша країна займається своїми біженцями?
- Яким правам осіб, які шукають притулку, відмовлено у вашій країні?

Поради фасилітатору

Є досить легка вправа, щоб полегшити роботу: головне, що потрібно від вас — бути «сильним», в ролі, серйозним, жорстким і бюрократичним. Тяжке становище прохачів притулку не ваша турбота, ви тут, щоб робити свою роботу! Справа в тому, що багато людей не хочуть бачити біженців в своїй країні. Співробітники імміграційної служби прикривають під замовлення біженців і дозволяють в'їзд тільки для тих, хто має документи, що засвідчують особу і які заповнюють заявки правильно. Біженці часто погано володіють мовою іншої країни і знайти правильно заповнену форму дуже важко. Крім того, вони знаходяться в тяжкому становищі і емоційному стані. Їм особливо важко зрозуміти, що відбувається, тому що їх заявки часто відхилені, та вони не розуміють причини.

«Заява про надання притулку» креольською мовою. Креольські мови почали існувати в результаті двох народів, які не мають спільної мови, та намагаються спілкуватися один з одним. Результатом є їх суміш. Наприклад, ямайська креольська має в основному англійські слова з діалектною вимовою, накладену на граматику Західної Африки. Є декілька креольських мов, наприклад, на Гаїті і в Домініканській Республіці, та в деяких островах Тихого і Індійського океану, таких як Папуа-Нової Гвінеї і на Сейшельських островах. Причина використання креольської мови в цій вправі у тому, що її знатиме відносно невелике число європейців. Якщо трапиться, що у вас є учасник, який говорить креольською мовою, ви можете попросити його/її взяти на себе роль прикордонної поліції або імміграційної служби.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Якщо ви хочете поглянути на аргументи для прийняття або відмови заяв біженців в країні, подивіться на вправу «Можна увійти?» на стор. 200.

Багато осіб, які шукають притулку, що надходять до Європи відчувають труднощі з інтеграцією, тому що вони мали дуже погану освіту в рідних країнах. Якщо ви хотіли б дізнатися більше про нерівності освітніх послуг по всьому світу, можете використовувати вправу «Освіта для всіх» на стор. 222.

КЛЮЧОВА ДАТА

21 лютого
Міжнародний день рідної мови

Ідеї для вправ

Дізнайтеся більше про процедури, що насправді відбуваються у вашій країні, коли особа, яка добивається притулку доходить до кордону. Де і коли вони заповнять перші форми? Чи є у них право на перекладача з самого початку? Подивіться інформацію в Інтернеті, на офіційному сайті урядової інформації, запросіть співробітника імміграційної служби прийти і поговорити про труднощі роботи, та проведіть інтерв'ю шукачів притулку, щоб дізнатися їхню думку про ситуацію, як вони думають, чи справедлива система, і труднощі з якими вони стикаються, особливо з процедурою початкового заповнення форм. Інформація може бути використана інформаційними кампаніями біженців, або подається назад у відділ імміграції або організації, такі як Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй по справам біженців (УВКБ ООН) і Міжнародної амністії (Amnesty International).

Діти, особливо ті, хто шукають притулку без супроводу батьків або дорослого, який є близьким членом сім'ї, потребують особливого захисту. Дізнайтеся, які процедури існують для неповнолітніх без супроводу і, подивіться, якими практичними способами могли б допомогти, наприклад, надаючи допомогу з перекладом документів, переданих органам, або ставши його опікуном (див. подробиці нижче).

Додаткова інформація

Біженці

Слово «біженець» вживається в загальному сенсі, та означає людину, яка біжить зі своєї країни і шукає захисту. Вона також має точне, правове значення як людина, що офіційно визнана, як та, що потребуюча захисту відповідно до Женевської конвенції 1951 року. «Особа, шукаюча притулку» — це така особа, що прагне стати юридично визнаною, як біженець. Формальні визначення термінів дано у глосарії, більше пояснень та інформації можна знайти в розділі подальшої інформації вправи «Можна увійти?» на стор. 200.

Ви знайдете багато ідей для вправ про біженців в комплекті підготовлених Британським Червоним Хрестом. Перейдіть на www.redcross.org.uk і знайдіть позитивні картинки.

Інформація взята з Європейської ради у справах біженців та вигнанців (ECRE), www.ecre.org.

Шанси біженця на отримання захисту в значній мірі залежать від процедур, які використовуються для оцінки справ про надання притулку. Навіть найпереконливіші клопотання про надання міжнародного захисту можуть зазнати невдачі, якщо вони вважаються справедливими не в повній мірі. Прикордонна і імміграційна влада повинні розуміти зобов'язання приймати осіб, які шукають притулку, та в той же час повинні бути доступні юридична допомога та інтерпретація для осіб, які шукають притулку.

1 грудня 2005 року Директива ЄС процедури надання притулку набрала чинності, вона встановлює мінімальні стандарти процедур для держав-членів щодо надання та позбавлення статусу біженця. Йдеться про такі питання, як доступ до процедур (у тому числі прикордонних процедур), утримання під вартою, розгляду заяв, особистих інтерв'ю та правової допомоги. На думку Європейської ради у справах біженців та вигнанців, директива «не дотягує до стандартів сприяння повному і справедливому розгляду клопотання про надання притулку. ... Проблеми включають ... санкціонування прикордонних процедур відступу від принципів і гарантій самої Директиви». У 2009 році Директива була змінена для забезпечення кращої гармонізації системи надання притулку в Європі.

Ця вправа адаптована Донахью, Д. і Флаверс, Н., Видавництво The Uprooted, Hunter House, 1995.

Діти, що шукають притулок

Комісар Ради Європи з прав людини написав 20 квітня 2010 року: «У нас є обов'язок захищати цих дітей (неповнолітніх без супроводу дорослих). Головне те, що вони мають право на захист. Отож не можна першим кроком автоматично прийняти рішення про

їх повернення, а скоріше — швидкого призначення опікуна, який буде представляти інтереси дитини. Це кращий захист від будь-яких зловживань з боку торговців, та й від можливої недбалості влади в країні перебування». http://commissioner.cws.coe.int

Матеріал для розповсюдження

Форма заяви про надання притулку

Заява про надання притулку	
1. Appellido	
2. Primer nombre	
3. Fecha de nacimiento	
4. Pais, ciudad de residencia	
5. Ou genyen fanmi ne etazini?	
6. Kisa yo ye pou wou	
7. Ki papye imagrasyon fanmi ou yo genyen isit?	
8. Eske ou ansent?	
9. Eske ou gen avoka?	
10. Ou jam al nahoken jyman	

Засоби масової інформації

Мир та насильство

Освіта

Рівень 3

4–30

90 хвилин

Моє життя — не шоу!

Палками та камінням можна поламати мені кістки, але і слова можуть зробити мені боляче![1]

Теми:
- Засоби масової інформації
- Мир та насильство
- Освіта

Складність Рівень 3

Чисельність групи 4–30

Час виконання 90 хвилин

Опис Це завдання націлене на розвиток інформування людей про зловживання інформаційно-комунікаційними технологіями (ІСТ) загалом, та кібермобінгом зокрема.

Відповідні права
- Право на свободу мислення, погляди та самовираження
- Свобода від втручання у приватне життя, сім'ю, дім та кореспонденцію
- Захист від нелюдського чи принизливого поводження

Цілі
- Розширити знання про зловмисне використання мобільних телефонів та Інтернету
- розвивати навики творчого мислення і пошуку способів боротьби з «кіберзлочинами»
- Розвивати співчуття та солідарність

Матеріали
- Фліпчарти та маркери
- Перелік висловів
- Скотч або стрічка для проведення довгої лінії на підлозі.

Підготовка
- Прочитайте практичні поради для кураторів і з'ясуйте суть кібермобінгу, його прояви, способи обговорення проблеми
- Зробіть дослідження на основі своїх базових концепцій законів проти кібермобінгу вашої країни.

Інструкції

1. Почніть з короткого обговорення питання «знущання». Запропонуйте учасникам витратити пару хвилин на обмірковування того, що таке знущання, її прояви. Потім зберіть відповіді та запишіть їх фліпчарт-папері.
2. Зробіть те саме на чистому аркуші фліпчарт-паперу, обговорюючи кібермобінг, його сутність, ознаки.
3. За допомогою нитки або скотчу проведіть вздовж підлоги лінію, яка називається «лінія так». Попросіть учасників стати у дві шеренги, одна повинна стояти з боку «лінії так».
4. Поясніть, що ви будете зачитувати твердження стосовно кібермобінгу, і хочете, щоб вони висловили своє відношення до цієї проблеми, не використовуючи слова. Якщо вони згодні з твердженням, вони повинні зробити крок вбік «лінії так». Учасники повинні відповідати щиро.
5. Зачитайте перше твердження. Дайте час на роздуми та відповідь. Пізніше подивіться на результати і занотуйте, скільки людей встали на «лінію так».
6. Скажіть учасникам повернутися на вихідну позицію і зачитайте нове твердження.
7. В кінці встаньте в коло і почніть підведення та оцінювання підсумків.

[1]**«Палками та камінням можна поламати мені кістки, але словами не можна зробити мені боляче» приписують рабам за часи рабства у США. Ідея полягає в тому, що набагато краще коли наглядач лише проклинає та називає тебе принизливим ім'ям, аніж наносить тобі удари батогом.**

Дебрифінг та оцінка

Почніть з обговорення тверджень та досвіду учасників, а потім продовжіть обговорювати наскільки схожі різні види знущань і як вирішувати ці проблеми.

- Що ви знали про кібермобінг до виконання цієї вправи?
- Чи всі твердження достатньо серйозні, щоб ідентифікувати їх як кібермобінг? Чому? Чому ні?
- Чи є інші види кібермобінгу, які не згадувалися?
- Наскільки розповсюджене явище кібермобінгу у вашій спільноті або країні?
- Які права людини порушує кібермобінг?
- Чому люди знущаються над іншими? Чому люди стають жертвами цього?
- Чому люди, які становали жертвами знущань, продовжують знущатися над іншими?
- Що може бути зроблено, щоб припинити кібермобінг? Жертвою? Іншими?
- Що ви можете зробити, щоб захистити себе від кібермобінгу?
- Про які права людини йде мова, коли знущаються над людьми?
- У статті 19 ЗДПЛ зазначається: «Кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення; це право включає свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань та свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів». Чи повинні бути обмеження свободи слова? Якщо так, то які будуть наслідки і хто повинен визначати ці обмеження? Якщо свободу слова не слід обмежувати, то які будуть наслідки?

Поради фасилітатору

Знущання та кібермобінг — це делікатні питання, і вам слід підготуватися до того, що деякі учасники будуть реагувати емоційно, оскільки вони пригадають свій негативний досвід. Люди, над якими знущалися, відчувають сором та провини; вони не вважають себе жертвами, а ті, хто знущаються, можуть повністю не усвідомлювати, що вони коять. Отже, перш ніж обговорювати тему кібермобінгу, добре підготуйтеся і вирішить, чи хочете ви звернутися по допомогу до когось, хто має відповідний досвід.

Приклади того, як слід реагувати на знущання:

- Не відповідайте на погрози або образи
- Зробіть «чорний» список електронних адрес
- Змініть електронні адреси
- Змініть провайдера Інтернету (ISP)
- Змініть номер мобільного телефона
- Залиште образливе повідомлення як доказ
- Поділіться цією проблемою з кимось, кому довіряєте. Якщо ви неповнолітній, на певному етапі вам необхідно залучити дорослого.
- За певних обставин ви можете протистояти знущанням. Призначте зустріч з посередником і спробуйте допомогти кривднику зрозуміти наслідки своїх дій.
- У деяких випадках, мабуть, бажано повідомити поліцію або проконсультуватися з юристом.

Запам’ятайте, що не рекомендується мститися, відповідати знущанням на знущання, оскільки це тягне за собою цивільну або кримінальну відповідальність.

Приклади дій, які можуть вчиняти люди, щоб захистити себе від знущань:

- Обмежте час зв’язку з Інтернетом: не будьте на зв’язку весь час.
- Ніколи не перевіряйте електронні повідомлення, надіслані з невідомих вам адрес.
- Регулярно змінюйте свої паролі.
- Не залишайте занадто багато персональних даних у своєму профайлі.

Найважливіше, що повинні запам’ятати учасники, виконавши цю вправу, — необхідно говорити про цю проблему, ділитися нею, незалежно від того, чи ви стали жертвою або свідком.

КЛЮЧОВА ДАТА

8 лютого
День безпечного Інтернету

Виховання — це ключ до попередження знущання та припинення таких дій, якщо вони мали місце. У кожному випадку механізми — складні, а причини — різні, але і жертва, і кривдник повинні розуміти соціальні та психологічні рушійні сили, яких задіють для вирішення проблеми. Люди, які стають жертвами, скоріш за все, сором'язливі, делікатні, тривожні та беззахисні, у них низький рівень самоповаги та їм бракує соціальних навичок. Занадто багато фізичних особливостей, над якими можна глузувати: невеликий зріст, фізичне каліцтво або приналежність до іншої раси, релігії або соціальної групи. Люди, які знущаються, роблять це, оскільки так вони краще себе почувають, почувають важливими та контролюють інших людей. Якщо інші роблять це, вони можуть думати, що стануть популярними або «крутими». Знущання — це також спосіб привернути увагу, отримати бажане або покарати людей, яким заздрять.

Варіації

Багато людей, які були жертвами знущань, самі стають кривдниками, тому важливо змусити людей замислитися про особисту відповідальність. Після прочитання тверджень, почніть виконувати другу частину вправи, але цього разу зробіть це з точки зору кривдника. Учасники не стають на «лінію так», а залишаються на місці і розмірковують. Наприклад, «Чи відкривали ви коли-небудь електронну скриньку користувача без його дозволу»? та «Чи ви коли-небудь користувалися чужим мобільним телефоном без дозволу»?

Якщо проблема знущання визнана, то вам може сподобатися ідея вивчити цю проблему більш детально. Імітація форуму — гарний спосіб поглибити розуміння причин знущання та обговорити цю проблему. Поділіть учасників на малі групи та запропонуйте їм розказати про справжні випадки знущання. Мова може йти про власний досвід або досвід знайомих. Кожна група повинна вибрати випадок, з яким будуть працювати. Учасники повинні намагатися уявити причини, чому кривдник знущається, як відбувається знущання, що трапиться потім і які настають наслідки. Потім групи повинні створити невелику виставу і представити її іншим членам групи. Після вистави знову розіграйте фінальну сцену «якими будуть наслідки» і попросіть «аудиторію» запропонувати альтернативні дії, які могла би здійснити жертва.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Зробіть гасло для кампанії проти знущань.

Розробіть політику протидії знущанням для вашої школи або клубу чи передивіться політику, якщо вона вже існує.

Ви можете висловити бажання дослідити інші аспекти насильства завдяки вправі «Насильство у моєму житті» на стор. 211.

Ідеї для вправ

Використайте ідеї другого варіанту і покажіть виставу іншим групам, молодим людям або батькам.

Організуйте публічне обговорення цієї проблеми у своїй школі або клубі, тому що багато вчителів та батьків не знають, що відбувається.

Дізнайтеся, чи проходить у вашому місті інформаційна компанія, присвячена ризикам та зловживанням у сфері ІКТ і який особистий внесок ви можете зробити.

Додаткова інформація

Кібермобінг — це використання електронної пошти, миттєвих повідомлень, чатів, пейджерів, мобільних телефонів або інших інформаційних технологій для переслідування, погроз або залякування. До таких дій належать:

- Погрози.
- Відправлення провокаційних образливих повідомлень расистського або етнічного характеру.
- Гомофобія.
- Намагання розповсюдити вірус у комп'ютері жертви.
- Відправлення на електронну адресу багаточисленних безглуздих повідомлень.
- Розміщення або розповсюдження неправдивої інформації про особу з метою нанесення шкоди їй або її репутації.
- Пошук жертви та запрошення інших знущатися або глузувати з нього/неї.
- Намагання бути кимось, хто створює видимість того, що інша людина каже речі, в які він/вона не вірить або є неправдою про нього/неї.
- Розповсюдження зображення людини, зокрема у незручній ситуації, без його чи її дозволу.
- Розповсюдження електронних листів без дозволу їх автора.
- Здійснення тиску на інших, щоб виключити зі спільноти іншу людини (в режимі онлайн/офлайн).
- Регулярне відправлення комусь брудних, підступних та образливих повідомлень.

Частіше всього кібермобінг здійснюється дітьми, але не тільки ними. Однією з найбільших проблем у боротьбі з кібермобінгом є анонімність кривдника, що ускладнює його/її пошук.

В Інтернеті багато сайтів, присвячених проблемі кібермобінгу. Використайте режим пошуку, щоб дізнатися про місцеві ініціативи. Загальну інформацію можна знайти на сайтах:

http://www.stopcyberbullying.org/
http://yp.direct.gov.uk/cyberbullying/
http://europa.eu/legislation_summaries

Конвенція Ради Європи «Про кіберзлочинність»

Конвенція, яка набрала чинності 1 липня 2004 року, є першим міжнародним договором стосовно злочинів, здійснених через Інтернет та інших комп'ютерних мереж, пов'язаних з порушенням авторських прав, кібер-шахрайством, дитячою порнографією та зломом систем безпеки. Це також стосується низки повноважень та процедур таких, як пошук комп'ютерних мереж та їх прослуховування. Дивіться на http://conventions.coe.int та шукайте договір No. 185.

Твердження

Чи хто-небудь відкривав без вашого дозволу вашу поштову скриньку?
Чи хто-небудь читав без вашого дозволу будь-які ваші смс-повідомлення?
Чи хто-небудь відсилав вам чи то на ваш мобільний телефон, або електронну адресу образливі повідомлення, зображення або відео?
Чи хто-небудь відсилав ваші зображення/інформацію/відео комусь іншому без вашого дозволу?
Чи хто-небудь розміщував ваші зображення або інформацію про вас на сайтах або у соціальних мережах без вашого дозволу?
Чи хто-небудь змінював ваші зображення/відео без вашого дозволу або маніпулював ними?
Чи повідомляли ви кому-небудь ваші паролі?
Чи хто-небудь знущався над вами у інтерактивній ігровій кімнаті чи чаті?
Чи вам коли-небудь надокучали по телефону?
Чи хто-небудь залишав недоречні коментарі у блогу чи соціальних мережах?
Чи хто-небудь розповсюджував про вас неправдиву/образливу інформацію або плітки за допомогою електронної пошти або смс?
Чи знаєте ви когось, хто став жертвою кібермобінгу?
Чи знаєте ви, що є спеціальні закони щодо подібних злочинів?
Чи вважаєте ви, що необхідні обмеження стосовно того, що люди можуть розміщувати в Інтернеті?
Чи правильно заборонити мобільні телефони в школі?

Міграція

Дискримінація та нетолерантність

Мир та насильство

Рівень 3

6–20

60 хвилин

Можна увійти?

Біженці повертайтесь додому! Вони повернулися б, якби могли б.

Рівень складності Рівень 3

Чисельність групи 6–20

Час виконання 60 хвилин

Теми
- Міграція
- Дискримінація та нетолерантність
- Мир та насильство

Опис Це рольова гра, де йдеться про групу біженців, які намагаються втекти до іншої країни. В ній розглядаються наступні питання:
- Тяжке становище біженців
- Соціальні та економічні аргументи за і проти надання притулку

Відповідні права
- Право на отримання притулку в іншій країні
- Недопустимість примусового повернення (право біженців не бути поверненими до своєї країни, де їм загрожують переслідування або смерть)
- Відсутність дискримінації

Цілі
- Сформувати уявлення та розуміння проблем біженців та їх прав
- Практикувати навички наведення аргументів та вміння робити висновки
- Підтримати солідарність з людьми, змушеними раптово залишити свої домівки

Матеріали
- Рольові картки
- Фліпчарт (необов’язково)
- Крейда та/або інвентар для створення прикордонного посту
- Ручки та папір, що надаються спостерігачам для нотаток

Підготовка
- Зробіть копії рольових карток — по одній для кожного офіцера міграційної служби, біженця та спостерігача.
- Підготуйте сцену для рольової гри. Наприклад, проведіть лінію на підлозі, яка символізуватиме кордон, або розставте меблі як фізичний кордон із прогалиною, що виконуватиме роль контрольно-пропускного пункту. Стіл служитиме стійкою міграційної служби. За бажанням, зробіть об'яви з правилами в'їзду та митного контролю.

Інструкції

1. Поясніть, що це заняття являтиме собою рольову гру про групу біженців, які в пошуках безпеки залишили рідну країну й бажають в’їхати до іншої.
2. На початку, під час колективного обговорення, з’ясуйте, що учасникам відомо про біженців. На великому аркуші паперу або папері для фліпчарту напишіть пункти, до яких звертатиметесь під час подальшої дискусії.
3. Покажіть учасникам влаштовану в кімнаті мізансцену та прочитайте наступний текст: «Темна, холодна, дощова ніч на кордоні між Х та У. Сюди прибула велика кількість біженців, які рятуються від війни в Х. Вони хочуть перейти до У. Вони голодні, стомлені та змерзлі. У них мало грошей, а у деяких з них немає жодних документів, навіть паспортів. Чиновники міграційної служби країни У дотримуються різних поглядів: дехто хоче дозволити біженцям перетнути кордон, інші проти цього. Біженці у відчаї вдаються до різних аргументів, аби переконати офіцерів міграційної служби».

4. Розділіть учасників на рівні групи. Одна група представлятиме біженців із країни X, друга група — міграційних офіцерів із країни У, третя група — спостерігачів.
5. Нехай «біженці» та «міграційні офіцери» розроблять для кожного з учасників їх ролі і майбутні аргументи. Роздайте їм відповідні рольові картки та дайте 15 хвилин на підготовку.
6. Почніть рольову гру. Її тривалість визначте самі, але 10 хвилин буде цілком достатньо.
7. Дайте спостерігачам 5 хвилин на підготовку своєї думки, а потім переходьте до дебрифінгу та оцінки.

Дебрифінг та оцінка

Почніть із пропозиції спостерігачам висловити загальне враження від рольової гри. Потім спитайте гравців, як вони почувалися в ролі біженців або офіцерів міграційної служби, після чого перейдіть до загального обговорення цих проблем і набутих учасниками знань.

- • Наскільки справедливим було ставлення до біженців?
- Біженці мають право на захист відповідно до Статті 14 Загальної декларації прав людини (the Universal Declaration of Hu¬man Rights) та Конвенції про статус біженців (Convention Relating to the Status of Refugees), 1951 р. Чи було цим біженцям надано право на захист? Чому?
- Чи країни матють право не пускати до себе біженців? Коли? З якої причини?
- Чи відмовили б ви, якби були міграційним офіцером? А якби ви знали, що на батьківщині біженцям загрожує смерть?
- З якими проблемами зустрічаються біженці, опинившись у вашій країні? Які права людини порушуються?
- Що треба зробити для розв'язання певних проблем, з якими зустрічаються біженці опинившись у вашій країні?
- Чи є у вашій країні внутрішньо переміщені особи? А в сусідній країні?
- Що можна й треба зробити в першу чергу, аби люди не ставали біженцями?

Поради фасилітатору

Влаштуйте обмін думками, щоб з'ясувати, як багато учасники вже знають, чому існують біженці, які причини змушують людей тікати з батьківщини, звідки й куди вони відправляються. Це допоможе вам визначити, як проводити дебрифінг та оцінку, і яка подальша інформація може знадобитися на цьому етапі.

Обміркуйте, як бути, якщо хтось у групі дійсно є біженцем. Залежно від того, як вони ними стали, можливо, ви зможете використати їх досвід як джерело інформації. З іншого боку, це може виявитися занадто травматичним для них.

Три групи не обов'язково мають бути однаковими за чисельністю. Можна, наприклад, обмежитися 3–4 спостерігачами, а решта буде активними виконавцями ролей.

Дія відбувається в умовах темної, холодної, мокрої ночі, тому під час гри можна вимкнути світло й відчинити вікна. За бажанням ви можете облаштувати сцену як прибуття групи на маленькому човнику, що протікає. Аби додати біженцям розгубленості, можна поставити на кордоні позначки та об'яви іноземною (або вигаданою) мовою. Не забудьте попередити міграційних чиновників, про що йдеться в цих об'явах!

Варіації

Проведіть рольову гру ще раз, але нехай чиновники міграційної служби та біженці поміняються ролями. У спостерігачів тепер додаткове завдання — відзначити всі відмінності між першою та другою постановками, особливо ті, що пов'язані з кращим захистом прав біженців.

КЛЮЧОВА ДАТА

20 червня
Всесвітній день біженців

Проведіть ще одну гру із залученням офіційної групи, надісланої УВКБ ООН для допомоги біженцям із країни X.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Дізнайтеся більше про біженців у вашій країні, зокрема про реалії їхнього повсякденного життя. Учасники можуть зв'язатися з місцевим об'єднанням біженців і розпитати співробітників, волонтерів і самих біженців.

Відвідайте сторінку www.newtimes.dk, де ви зможете прочитати історії, особисто написані (англ. мовою) шукачами притулку в Данії. Виберіть окрему статтю для обговорення.

Британський Червоний Хрест (the British Red Cross) має інформацію про події, пов'язані з біженцями, що відбувалися у рамках проекту Створення позитивного образу (Positive Images project): www.redcross.org.uk.

Слухачам курсу можна запропонувати продовжити тему, вдавшись до пошуку інформації про діяльність УВКБ ООН (UNHCR) (http://www.unhcr.ch) з подальшим написанням «офіційної доповіді», що міститиме наступні пункти:

- аргументи, які переконали міграційних офіцерів впустити біженців;
- будь-які прояви неналежної поведінки з боку міграційних офіцерів;
- рекомендації країні Y щодо захисту прав біженців.

Обговоріть, чи відповідає Женевська конвенція (the Geneva Convention) потребам сучасності, або необхідно її переглянути та поновити. Наприклад, у багатьох країнах, щоб отримати статус шукача притулку, необхідно доказати, що переслідували особисто вас; не достатньо бути членом групи, що переслідується або прийшла з зони воєнних дій. Так само і кліматичні біженці не підпадають під дію Конвенції.

Якщо є бажання провести заняття, присвячене подіям після перетину біженцями кордону й подання ними клопотання про надання притулку, проведіть заняття «Мовний бар'єр» (стор. 192). Також, ви можете зробити колаж або постер, що ілюструє проблеми, з якими зустрілися біженці. Дивись «Гра з картинками» на сторінці 124.

Ідеї для вправ

Зв'яжіться з якоюсь місцевою чи загальнонаціональною організацією, що працює для біженців, які отримали притулок у вашій країні, й дізнайтеся яку допомогу ви можете надати. Наприклад, існує багато самотніх людей, яким важко інтегруватися; вони будуть раді новим друзям та допомозі у вивченні мови.

Найбільш вразливими є діти, які прибувають у пошуках притулку самостійно, без супроводу інших членів сім'ї. Група може дізнатися, що відбувається з такими неповнолітніми в їхній країні, і як вони можуть підтримати таких дітей. Можливі варіанти — подружитися, допомагати у вивченні мови та навчанні, грати у футбол, разом проводити своє дозвілля.

Визначення та статистику про біженців і мігрантів можна переглянути у розділі «Міграція», глава 5.

Запросіть до вашої школи чи клубу робітника НУО, який працює з біженцями, або навіть біженця, та дізнайтеся більше про те, як біженці потрапляють до вашої країни, процес надання притулку та їх теперішнє життя.

На інтернет-сторінці Управління Верховного комісара ООН зі справ біженців (УВКБ ООН) (the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)) представлено багато інформації, рекламних листівок та відео стосовно організації у вашій організації або школі семінарів про біженців: http://www.unhcr.org.

Додаткова інформація

Біженці — це люди, які були вимушені виїхати, щоб врятувати своє життя та залишитися на свободі. Вони не мають захисту від рідної батьківщини, більше того, дуже часто уряд Їхньої країни погрожує їм переслідуваннями. Якщо інші країни не впустять їх, або не допоможуть їм, коли вони вже перебувають в іншій країні, то своєю бездіяльністю такі країни засуджують їх на смерть — або на нестерпне життя у тіні, без прав та засобів до існування.

Матеріал для розповсюдження

Рольова картка біженців

Аргументи та варіанти поведінки

Підготуйте свої аргументи й тактику; зокрема, ви маєте вирішити, як викладатимуться ваші аргументи: від усієї групи чи кожен її член окремо бере на себе відповідальність викласти власні аргументи.

Ви можете скористатися наступними аргументами, а також будь-якими іншими, які вважаєте доцільними:

- Отримати притулок — це наше право.
- Наші діти голодні, ви маєте моральний обов'язок допомогти нам.
- Мене вб'ють, якщо ми повернемося додому.
- В мене не має грошей.
- Мені більш не має куди їхати.
- У своєму рідному місті я був лікарем/медсестрою/інженером.
- Ми шукаємо притулку лише до того часу, коли буде безпечно повернутися.
- Інших біженців впустили до вашої країни.
- Де ми? Контрабандисти погодилися доставити нас до країни Z.
- Я спробую підкупити офіцера, щоб він впустив мене.

Перш ніж виконувати ролі, обміркуйте варіанти своєї поведінки у наступних випадках:

- Ви збираєтесь просити притулку особисто чи усією групою?
- Чи розділиться ваша група, якщо офіцери міграційної служби запропонують таке?
- Що ви будете робити, якщо вони спробують відправити вас назад? Чи повернетеся ви додому? Чи попросите їх впустити вас, аби ви змогли добратися до країни Z?
- Чи є у вас які-небудь проїзні документи? Вони справжні чи фальшиві?

Ви маєте виконувати роль змішаної групи біженців, тому, готуючись до гри, кожен повинен визначитися з власною особистістю, а саме: вік, стать, сімейний статус, фах, матеріальне становище, віросповідання та наявність будь-якого майна при собі.

Рольова картка спостерігачів

Ваше завдання полягає у спостереженні за рольовою грою. Наприкінці гри ви маєте надати свої коментарі та відгук про побачене. Виберіть учасника, який стане вашим представником.

Під час перегляду, ви серед інших речей, маєте пам'ятати про:

- Різні ролі, що грають як біженці, так і міграційні офіцери.
- Аргументи, які вони використовують, та яким чином вони їх наводять.
- Слідкуйте за проявами порушення прав людини.

Ви маєте вирішити, як ви будете все занотовувати. Наприклад, ви можете розділитися на дві підгрупи, з тим, аби одна підгрупа спостерігала за міграційними офіцерами, а інша — за біженцями.

Рольова картка офіцерів міграційної служби

Аргументи та варіанти поведінки

Підготуйте свої аргументи й тактику; саме ви маєте вирішити, як викладатимуться ваші аргументи: від усієї групи чи кожен її член окремо бере на себе відповідальність викласти власні аргументи.

Ви можете скористатися наступними аргументами, а також будь-якими іншими, які вважаєте доцільними:

- Вони у відчаї; не можна відправляти їх назад.
- Якщо ми відправимо їх назад, на нас ляже відповідальність у разі їхнього арешту, тортури або смерті.
- Ми маємо правові зобов'язання приймати біженців.
- Вони не мають грошей і потребуватимуть державної підтримки. Наша країна не може собі цього дозволити.
- Чи мають вони якісь проїзні документи або засоби ідентифікації? Вони справжні чи підроблені?
- Чи виглядають вони як справжні біженці? Може, деякі з них просто шукають тут кращого життя?
- Наша країна є воєнним і діловим партнером країни Х. Не можна, щоб нас вважали їхніми захисниками.
- Можливо, вони мають кваліфікацію, яка нам потрібна?
- У нашій країні вже достатньо біженців. Нам треба подбати про власний народ. Нехай їдуть до багатших країн.
- Ми могли б вимагати в них хабара, щоб впустити їх до нашої країни.
- Якщо ми їх впустимо, інші теж вимагатимуть в'їзду.
- Вони не розмовляють нашою мовою, мають інше віросповідання, їдять іншу їжу. Вони не зможуть інтегруватися в наше суспільство.
- Вони спричинять політичні проблеми.
- Можливо, серед них приховуються терористи або військові злочинці.

Перш ніж виконувати ролі, обміркуйте варіанти своєї поведінки в таких випадках:

- Чи дозволите ви перетнути кордон усім біженцям?
- Чи дозволите ви перетнути кордон декому з них?
- Чи ділитимете ви їх на окремі групи за віком, фахом, матеріальним становищем тощо?
- Чи зробите ви ще щось замість цього?

Примітки

Цю вправу було запозичено з підручника «Перші кроки: освіта в галузі прав людини (початковий етап), організації «Міжнародна амністія», Лондон, 1997р. (First Steps: A Manual for starting human rights education, Amnesty International, London,1997).

Наведена на початку цитата «Біженець, повертайся додому! Він би пішов, якби міг» була гаслом, використаним під час однієї з кампаній, що проводилися УВКБ ООН (UN-HCR).

На сходинках

Як громадяни, ми всі зобов'язані втручатися і брати участь — це громадяни, які змінюють стан речей.

Жозе Сарамаго

Теми
- Громадянство та участь
- Демократія
- Культура та спорт

Чисельність групи 12–30

Рівень складності Рівень 3

Час виконання 120 хвилин

Опис Дана вправа включає в себе рольові ігри та дискусії. Учасники міркують над сенсом участі молоді та обговорюють шляхи підвищення їх власної участі в місцевому співтоваристві.

Відповідні права
- Право на участь в уряді і вільних виборах
- Право на участь у культурному житті
- Свобода думок та інформації

Цілі
- Подумати над шляхами молоді, в яких вони можуть брати участь, і про фактори, які перешкоджають або полегшують їх участь в них
- Розвивати навички співпраці, організовувати і діяти разом з іншими
- Розвивати почуття відповідальності за свої власні дії

Матеріали
- Матеріал для розповсюдження: «Драбина участі» (дивіться також довідкову інформацію з питань громадянства та участі в розділі 5.)
- Великий аркуш паперу, фломастер і ножиці
- «Листочки» або невеликі папірці, щоб закріплювати на стіні
- Стіна

Підготовка
- Зробіть копії матеріалу для розповсюдження, по одному на кожну невелику групу
- Зробіть 6 знаків: перешкоди, контроль, без контролю, стимулюючі фактори, контроль, без контролю

Інструкції

Частина 1. Що таке сходинки участі? (45 хвилин)

1. Запитайте учасників, що вони розуміють під терміном «участь молоді».
2. Роздайте схему сходів участі і поясніть, що це одна модель для роздумів про різні способи участі в ній. Коротко обговоріть різні рівні.
3. Розділіть групу на 8 малих груп. Виділіть одну ступінь участі кожній групі і попросіть їх підготувати коротку 2–3 хвилинну рольову гру для ілюстрації рівня, який вони отримали.
4. Коли групи будуть готові, запропонуйте їм представити свої рольові ігри по черзі. Дозвольте поставити запитання або дайте час для коментарів між різними рольовими іграми, якщо учасники хочуть.

Частина 2. Як ми беремо участь?

5. Попросіть учасників попрацювати індивідуально протягом 5 хвилин, намагаючись знайти приклади зі свого власного життя для чим більшої кількості з 8 рівнів. Попросіть їх подумати про те, що вони роблять у всіх аспектах свого життя: вдома, у школі, клубі, на роботі, в сім'ї і з друзями.
6. Потім попросіть учасників поділитися їхніми прикладами в невеликих групах по 4–5 чоловік. При обговоренні прикладів попросіть учасників придумати ідеї

для перешкод (те, що заважає їм рухатися вгору по сходах) та ідеї для створення сприятливих факторів (речі, які допомагають їм рухатися вгору по сходах). Вони повинні написати кожну ідею на окремому листочку.

7. У той час, як групи обговорюватимуть, прикріпіть підготовлені надписи «перешкоди» і «сприятливі чинники» на стіні близько 2 метрів один від одного. Потім запросіть групи на пленарне засідання і попросіть їх прикріпити їхні листочки на стіні під надписами.
8. Перегляньте два списки з учасниками. Попросіть роз'яснити будь-які неоднозначні заяви і спробуйте дозволити будь-які розбіжності між учасниками про позиціонування твердження.
9. Тепер повісьте надписи «контроль» і «без контролю» на стіні під першими заголовками і попросіть учасників розсортувати кожен список на дві підгрупи списків залежно від тих тверджень про те, над чим вони мають (або можуть мати) контроль, або твердження, які залежать від зовнішніх чинників і які знаходяться поза їх контролем.
10. Нарешті перегляньте положення папірців в чотири списки. Потім переходьте до оцінювання та дебрифінгу.

Дебрифінг та оцінка

- Чи допомогла вам вправа мислити більш чітко про те, яку участь ви берете в різних областях вашого життя? Що здивувало вас найбільше?
- Як ви думаєте, участь молоді в цілому є високою чи низькою — у вашій школі, клубі, і спільноті? Які причини?
- Чи має значення, що молоді люди активно беруть участь чи не беруть? Чому?
- Чи вважають вони, що низький рівень участі — це результат в основному внутрішніх (психологічних) чинників, чи головним чином — це результат зовнішніх чинників?
- Як люди почуваються, коли вони мають можливість брати участь у справжньому сенсі — іншими словами, коли їх участь є не тільки символічною?
- Чи сподобалося б учасникам групи мати можливість взяти участь у більш високому «щаблі», ніж в якому вони беруть участь в даний момент? Якщо так, то в яких областях? Які причини для цього, і які аргументи проти?
- Чи сподобалося б учасникам групи мати можливість взяти участь у більш низькому «щаблі», ніж, в якому вони беруть участь в даний момент? Якщо так, то в яких областях? Які причини для цього, і які аргументи проти?
- Як багато людей вважають, що вони могли б брати участь в більшій мірі, ніж вони роблять це в даний час, і як багато людей відчувають, що вони будуть це робити? Якщо так, то як і коли?
- Як право на участь у прийнятті рішень гарантується в документах з прав людини?

Поради фасилітатору

У частині 2 заохочуйте учасників придумати настільки багато різних способів участі, скільки можливо. Для ідей, зверніться до довідкової інформації про громадянський обов'язок.

Коли ви представляєте сходинки участі, поясніть, щоб було ясно, що модель не призначена припускати, що знаходитися на вищому рівні завжди найкраща річ. У різних ситуаціях і в залежності від досвіду людей, наявності часу або рівня зацікавленості, може бути кращим брати участь, наприклад, в якості консультанта або в якості представника. По суті, немає нічого «не правильного» в тому, щоб бути просто проконсультованим (або навіть бути просто проінформованим) в певних ситуаціях. Тим не менш, три нижніх рівня маніпуляції, прикрас та символізму не прийнятні і не можуть розглядатися як «участь», тому що участь і внесок мінімальні або взагалі відсутні. Ви повинні підкреслити цей момент, і бути впевненим, що ніхто не має будь-яких сумнівів на рахунок цього питання.

Коли група намагається подумати про включення факторів та перешкод, допоможіть їм поставити якомога більше тверджень, нижче під категорією «контроль». Ви можете

навести кілька прикладів або нагадати їм, що «перешкоди» можуть бути психологічними, так і фізичними або структурними. У ході обговорень стимулюйте учасників знайти шляхи навколо речей, які можуть виявитися перешкодою, наприклад, якщо вони припускають, що «влада (вчителів або Ради керуючих в клубі або коледжі) не дозволить нам» дізнатися, чи вони намагалися запитати!

Якщо вони кажуть: «Ми не думаємо, що ми можемо зробити це», запитайте їх, як вони могли б довести, що вони можуть зробити це!

Якщо вони кажуть, що «Це лише може розлючити моїх батьків/вчителів/місцеву владу, якщо це зробити», подивіться, чи зможуть вони знайти інші способи вирішення питання таким чином, щоб людина або люди, про яких йдеться мова, будуть реагувати по-іншому.

Ви можете використовувати цю вправу, як можливість говорити про участь членів групи на уроках або в клубній діяльності в цілому. Ви могли б дослідити способи, якими ви або вони будуть в змозі сприяти більшій участі та прийнятті ініціативи з їхнього боку.

Обговорюючи, запитайте, чи деякі члени групи представляють собою перешкоди для інших, позбавивши їх можливості брати участь на більш глибокому рівні, чи може бути шлях у вирішенні питань про тиск і залякування.

Варіації

Ви могли б використовувати рольові ігри на початку, щоб дослідити перешкоди і сприятливі фактори, замість того, щоб молоді люди думали про випадки з їх власного життя. Після кожного виступу, використовуйте техніку Форум-театр (дивіться Главу 1, стор. 67), і попросіть учасників вживати заходів надалі іншим шляхом. Це дозволить їм дослідити шляхи, в яких вони стикаються з перешкодами в ситуаціях, схожими з їх власного життя, які можуть перешкодити їм брати участь більш активно.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Складіть план дій разом з групою, щоб дати людям відповідальність і контроль над тим, що вони роблять і чого вони навчаються.

Вправа «Увага, ми все бачимо!» на стор. 294 сприяє особистим діям та відповідальності і показує способи участі в боротьбі.

Ідеї для вправ

Запропонуйте групі скласти список речей в їхній місцевій громаді, які б вони хотіли змінити. Потім попросіть їх визначити один або два пункти в цьому списку, де вони вважають, що вони можуть мати вплив, а також дослідити, як їх голос може бути почутий і як вони можуть вплинути на зміну якимось іншим способом. Тоді спонукайте їх до досягнення цих ідей, діючи!

Додаткова інформація

Обов'язок молоді — це активне залучення молодих людей протягом всього їхнього спілкування, яке передбачає високий ступінь участі у плануванні та прийнятті рішень у будь-якій діяльності, де молоді люди історично не залучалися; це може бути, наприклад, діяльність, пов'язана зі спортом, школами, клубами, асоціаціями та місцева громада. Це означає, що молоді люди беруть участь у розробці деяких дій, які відповідають справжнім потребам, і що вплив або наслідки поширюються на інших, тобто за межі або за межі самих молодих учасників.

Рада Європи має посібник по переглянутій Європейській хартії про участь молоді в місцевому та регіональному житті, який називається «Маєш щось сказати?». Це чудовий ресурс про участь молоді, який має окремий розділ вправ.

www.coe.int/youth/havey-oursay

В Європі існує традиція консолідованої участі молоді та демонстрація. Наприклад, прихильність Ради Європи в забезпеченні більшої участі молоді можна продемонструвати

КЛЮЧОВА ДАТА

28 вересня
День права знати

Консультативна рада з питань молоді

через свою систему спільного управління в молодіжному секторі. Консультативна рада у справах молоді об'єднує 30 представників міжнародних молодіжних неурядових організацій та національних молодіжних рад, які разом з урядовцями молоді в Європейському керівному комітеті у справах молоді вирішують пріоритети та програми, а також виробляють рекомендації для майбутньої політики і програм. Консультативна рада також формулює думки та пропозиції щодо будь-яких питань, що стосуються молоді в рамках Ради Європи.

Європейський молодіжний форум: www.youthforum.org

Європейський молодіжний форум є незалежною, демократичною, молодіжною платформою, яка представляє близько 100 національних молодіжних рад та міжнародних молодіжних організацій. Європейський молодіжний форум працює, щоб дати молоді можливість брати активну участь у житті суспільства для поліпшення своїх власних життів, представляючи і відстоюючи їхні потреби та інтереси, а також інтереси своїх організацій до європейської Установи, Ради Європи та Організації Об'єднаних Націй. Європейський молодіжний форум вважає, що повинна бути створена «культура участі». Це означає, що порядок денний молодіжної політики повинен розвиватися поряд з більш широкою участю молоді в процесах прийняття рішень з питань, які стосуються і зачіпають їхні інтереси.

У 1992 році Роджер Харт розробив модель «Участь дітей від символізму до громадянства» (ЮНІСЕФ Дослідницький Центр Інноченті, Флоренція):

Участь:

Сходинка 8: Спільне прийняття рішень
Сходинка 7: Молоді люди ініціювали та очолили процес
Сходинка 6: Ініційовані дорослими рішення спільно прийняте
Сходинка 5: Молодих людей проконсультували та проінформували
Сходинка 4: Молодим людям поставили задачу і повідомили

Не участь:

Сходинка 3: Молоді люди формально приймають участь
Сходинка 2: Молоді люди в якості декорації.
Сходинка 1: Молодими людьми маніпулюють

«Намалюй слово»

Не артисти також мають права!

Теми	• Загальні права людини
Рівень складності	Рівень 1
Чисельність групи	8+ (малі групи: 4–5 осіб)
Час виконання	45 хвилин
Опис	Це командна гра, в якій люди мають креативно зобразити світ з точки зору
Відповідні права	• Свобода переконань та самовираження • Свобода мислення • Рівність у повазі та правах
Цілі	• Розвивати знання про Загальну декларацію прав людини • Розвивати навики творчо спілкуватися і мислити • Зміцнювати солідарність і повагу до різноманітності
Матеріали	• Настінна схема, яка перераховує статті Загальної декларації прав людини • Великий аркуш паперу або папір для фліпчарту і маркер для запису балів • Листи паперу (формат А4) і ручки для малювання груп, один лист кожній команді на один раунд гри • Липкі стрічки або булавки для прикріплення малюнків
Підготовка	• Звернутися до скороченого варіанту «Загальної декларації прав людини» на стор. 600 і скопіювати його на великий аркуш паперу • Скласти список прав для себе.

Загальні права людини

Рівень 1

8 + (малі групи: 4–5 осіб)

45 хвилин

Інструкції

1. Попросіть учасників розділитися на малі групи по чотири-п’ять осіб і вибрати назву для своєї групи / команди.
2. Поясніть, що у даній грі вони змагатимуться в командах. Ви будете давати одній людині в кожній команді намалювати Статтю із Загальної декларації прав людини. Решта в команді повинні вгадати, що це за право. Команда, яка першою відгадує право, отримує бал. Команда з найбільшою кількістю балів в кінці перемагає.
3. Скажіть командам взяти кілька аркушів паперу й олівець і знайти де-небудь місце, щоб сісти в кімнаті. Команди повинні бути розподілені таким чином, щоб вони не могли підслухати один одного.
4. Викличте по одному члену від кожної команди. Дайте їм одне з прав у вашому списку, наприклад, «свобода від тортур».
5. Скажіть їм повернутися до своїх груп і зробити малюнок, щоб репрезентувати право, в той час, як їхні партнери по команді намагатимуться вгадати, що це таке. Вони можуть малювати тільки зображення, ні цифри, ні слова не можуть бути використані. Розмови не допускаються, за винятком того, щоб підтвердити правильну відповідь.
6. Інша частина команди може тільки висловлювати свої здогадки, вони не можуть задавати запитання.
7. Після кожного раунду попросіть художників написати на їхніх картинах, яке це було право, не зважаючи на те, чи закінчили вони це чи ні, і перевернути папір на інший бік.
8. Зробіть другий тур; покличте інших людей бути художниками і дайте їм різні види права. Зробіть 7 або 8 раундів. Різні люди повинні залучатися в кожному раунді. Намагайтеся переконатися, що у кожного є можливість намалювати право хоча б один раз.
9. Наприкінці попросіть групи попідколювати їх малюнки так, щоб різні інтерпретації та образи різних прав можна було порівняти і обговорити.

Дебрифінг та оцінка

Починайте з розгляду самої вправи, а потім переходьте до розмови про те, що люди знають про право людини.

- Чи було легше чи складніше чекати, допоки люди зобразять право людини?
- Як учасники вибирали, як зобразити конкретне право? Звідки вони брали образи?
- Якщо вони намалювали насильство, щоб проілюструвати права, чи ці насильства, можливо, мають місце в їхній країні?
- Як порівняти різні образи права? Як багато різних способів було, щоб зобразити та інтерпретувати одну й ту ж концепцію?
- Після того, як всі малюнки були переглянуті, запитайте, наскільки багато — або наскільки мало — учасники виявили того, що вони знали про права людини.
- Чи вважають вони, що права людини мають якесь відношення до їхнього власного життя? Які саме з них?

Поради фасилітатору

Перш ніж робити цю вправу, ви повинні переглянути Загальну декларацію прав людини (дивіться стор. 601) і мати поняття про те, що розуміється під правами людини, наприклад, що вони гарантуються на міжнародному рівні, що охороняються законом, зосереджені на гідності людського існування, захищають як окремих осіб, так і групи, їх не можна відмінити, вони рівні і взаємозалежні, є універсальними.

Вам потрібно буде вирішити, як використовувати настінну схему. Якщо учасники мають дуже мало знань про Загальну декларацію прав людини, ви можете використовувати схему перед початком своєї діяльності так, щоб учасники мали деякі підказки щодо того, що вони повинні вгадати! Якщо ж учасники мають більше знань, тоді використовуйте схему в кінці, щоб стимулювати дискусію про права, які не були намальовані.

Майте на увазі, що люди, які вважають себе поганими художниками, можуть думати, що це завдання буде занадто складним для них. Переконайте їх, що ви не дивитеся на твори мистецтва і закликайте всіх брати участь. Вони можуть бути здивовані!

Використовуйте скорочений варіант Загальної декларації прав людини на сторінці 600 для знаходження прав для малювання. Деякі пропозиції є: право на життя, свобода від тортур, право на справедливий судовий розгляд, свобода від дискримінації, право на недоторканність приватного життя, право на освіту, свобода від рабства, свобода асоціацій, свобода вираження думок, право на громадянство, свобода думки і релігії, право голосу, право на працю, право на здоров'я, право на власність, право одружуватися і створювати сім'ю і право вибору на кому одружуватися.

Варіації

Якщо у вас є мала група менше 8 людей, то ви можете грати як одна група, попросіть одну людину малювати в першому турі, а той, хто відгадує, малює в наступному раунді, і так далі.

Замість того, щоб малювати, ви можете виконувати вправу, запропонувавши учасникам зімітувати обрані права.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Вправа «Сила квітів» на стор. 276 також застосовує малювання, щоб дослідити, звідки походить поняття право.

Якщо групі подобається бути творчою, вони можуть користуватися вправою «Інсценування» на стор. 162, в якій люди повинні робити пантоміми, щоб передати загальну концепцію прав людини.

Група може, ніби перейти, до дослідження деяких з прав, що відносяться до особливої групи, наприклад, права інвалідів, використовуючи вправу «Шукайте можливості» на стор. 323.

Насильство у моєму житті

Дотримуйтесь трьох правил: повага до себе, повага до інших і відповідальність за всі ваші дій.

Далай-Лама

Теми	• Мир та насильство • Війна та тероризм • Здоров'я
Рівень складності	Рівень 3
Чисельність групи	Будь-яка
Час виконання	90 хвилин
Опис	Це заняття, в якому люди досліджують свій досвід міжособистісного насильства.
Відповідні права	• Право на життя, свободу та особисту недоторканність • Свобода думки, совісті і релігії • Свобода від тортур та принижуючого гідність поводження
Цілі	• Розвинення знання і розуміння, що є об'єктом і причиною насильства • Заохочення розвитку навичок боротьби з насильством мирними шляхами • Розвинення цінностей терпимості і відповідальності.

Інструкції

1. Поясніть, що це можливість для учасників поділитися думками і почуттями про особистий досвід міжособистісного насильства, коли люди були насильницькі налаштовані до них і коли вони були жорстокі з іншими.
2. Переконайтеся, що кожен знає і розуміє правила участі у груповій роботі: що до кожного слід ставитися з повагою, що все сказане залишається конфіденційним, і що ніхто не повинен під тиском казати те, що змушує відчувати себе незручно.
3. Проведіть короткий мозковий штурм зі словом «насильство», запропонувавши учасникам навести приклади повсякденного насильства, наприклад, образи, словесні образи, сарказм, порушення черги, вставання без черги перед кимось, пороття або побиття дитини, залякування з боку банд, крадіжки зі зломом, дрібні або кишенькові крадіжки, вандалізм, і так далі.
4. Попросіть всіх поміркувати п'ять хвилин про особисті випадки, коли:
   a. хтось поводився жорстоко з ними
   b. вони були жорстокі до інших
   c. коли вони бачили насильство над іншими, але не втручалися.
5. Попросіть бажаючих запропонувати свій досвід як приклад для групового обговорення. Нехай розкажуть, що сталося і що вони відчувають. Спробуйте отримати по два приклади в кожній категорії A, B і C.
6. Зробіть короткі замітки про події на фліпчарті.

Дебрифінг та оцінка

Почніть з короткого обговорення заняття в цілому, чи дійсно це було важко і чому. Потім перейдіть до аналізу причин і наслідків різних інцидентів.

- Чому сталася ситуація насильства?
- Чому ви поводились саме так?
- Як би інші члени групи поводилися в подібних обставинах?

- Як би ви могли повести себе по-іншому? Чи є у решти групи якісь пропозиції?
- Що можна було б зробити, щоб попередити цей інцидент?
- У випадку с), чому вони не втрутилися?
- Чи були загальні причини інцидентів або вони всі унікальні?
- Скільки інцидентів були результатом непорозуміння, скільки результатом гіркоти, злоби і заздрості і скільки результатом відмінностей у культурі та звичаях, думках або переконаннях?
- Що люди розуміють під словом «толерантність»? Як вони її визначають?
- Чи повинні ми бути терпимі до всього, що всі інші люди роблять або говорять?
- Чому терпимість має ключове значення для сприяння правам людини?

Поради фасилітатору

Підкресліть, що метою цієї вправи є розвиток навичок боротьби з насильством шляхом визначення причин, визнання почуттів та емоцій і розвинення навичок впевнених дій, щоб контролювати ситуацію. Акцент робиться на пошуку ненасильницьких засобів реагування на ситуації жорстокості, а не на допомогу людям подолати травму. Якщо присутні постраждалі в результаті насильства, то скажіть їм, що поговорите з ними наодинці потім, коли ви зможете допомогти їм знайти професійного консультанта.

Будьте готові до сюрпризів та підтримайте тих, хто вважає цю діяльність складною або такою, що засмучує. Ви не можете знати біографію кожного, чи те, що відбувається або відбулося в їх сім'ях. Цілком імовірно, що деякі учасники мали досвід насильства, наприклад жорстоке поводження з дітьми, насильство в сім'ї, психологічне або емоційне насильство, залякування в кіберпросторі, сексуальне насильство, расизм, знущання в школі або на роботі, агресивна поведінка на дорозі, самоушкодження, спроба самогубства, злочини з ненависті, тероризм, геноцид, війни, військові злочини і насильницькі злочини.

Скажіть людям, щоб пам'ятали статтю 1 Загальної декларації прав людини: «Всі людські істоти народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні діяти у відношенні один до одного в дусі братерства». Якщо ми хочемо, щоб інші слідували цій статті, то ми теж повинні їй слідувати.

Якщо у вас більше десяти осіб у групі, ви можете розділити їх на малі групи, щоб поділитися своїми історіями.

Варіації

Ви можете зробити гарну драматичну вправу. Попросіть двох, трьох або чотирьох осіб, щоб підготували коротку рольову гру з якогось інциденту. Інша частина групи спостерігає. Ви можете зупиняти рольову гру з інтервалами і запитувати аудиторію, щоб прокоментували або запропонували те, як рольова гра повинна бути продовжена. Крім того, члени аудиторії можуть втрутитися безпосередньо і замість акторів розвити альтернативні закінчення.

Замість театру обговорення ви також можете зробити «театр зображення» (див. стор. 67). Це дуже ефективний метод, щоб змусити людей замислитися про насильство. Попросіть одну людину — скульптора створити збірний образ, розташовуючи інших учасників так, щоб отримати картину або сцену ситуації насильства. Коли скульптор закінчить, решта групи може коментувати і ставити запитання. Наступним кроком слід перетворити сцену в позитивне, ненасильницьке зображення ситуації.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Можливо, ви захочете обговорити суперечності в Декларації ООН про принципи терпимості, яка підіймає питання про межі терпимості. «Толерантність відповідає принципу поваги до прав людини; прояв толерантності не означає терпимого ставлення до соціальної несправедливості, відмову від або ослаблення своїх переконань. Це означає,

що кожен вільний дотримуватися своїх переконань і визнає право інших дотримуватися своїх». Попросіть групу обміркувати те, що «прояв толерантності не означає терпимого ставлення до соціальної несправедливості», тоді як можна в той же час «визнавати право інших дотримуватися своїх [переконань]», особливо якщо ці переконання є расистськими або фанатичними.

Дізнайтеся про організації, які надають підтримку жертвам насильства, наприклад, телефонні лінії довіри або заклади допомоги жертвам. Дізнайтеся більше про інші організації, які сприяють взаєморозумінню і терпимості у суспільстві.

Якщо ви б хотіли продовжувати працювати з темою миру і насильства, ви можете переглянути вправи «Домашні справи» на стор 131, в якій розглядається насильство в сім'ї, «Моє життя — не шоу» на стор. 196 про залякування в кіберпросторі, і «А які в нас альтернативи?» на стор. 81, яка досліджує знущання.

Ідеї для вправ

Зв'яжіться з організацією, яка діє в інтересах миру та ненасильства в суспільстві і дізнайтеся, як ви могли б допомогти в якості волонтерів.

Додаткова інформація

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) у своїй першій доповіді про насильство і здоров'я (2002) визначила насильство як «навмисне застосування фізичної сили чи влади, чи загроза їх застосування, проти самого себе, проти іншої людини або проти групи чи спільноти, яке призводить або може призвести до травми, смерті, психологічної шкоди, недорозвинення або позбавлення».

Декларація ООН про Принципи

Стаття 1 — Визначення толерантності

1.1 Толерантність означає повагу, прийняття і правильне розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, наших форм самовираження і способів прояву людської індивідуальності. Їй сприяють знання, відкритість, спілкування та свобода думки, совісті і переконань. Толерантність — це гармонія різноманіття. Це не тільки моральний обов'язок, а й політична та правова потреба. Толерантність — це чеснота, яка робить можливим досягнення миру і сприяє заміні культури війни культурою миру.

1.2 Толерантність це не поступка, поблажливість чи потурання. Толерантність — це, перш за все, активна позиція, що формується на основі визнання універсальних прав людини і основних свобод інших осіб. Ні за яких обставин вона не може бути використана для виправдання зазіхань на ці основні цінності. Толерантність повинна проявлятися окремими людьми, групами і державами.

1.3 Толерантність — це обов'язок, який сприяє утвердженню прав людини, плюралізму (в тому числі культурного плюралізму), демократії та верховенства закону. Це поняття, що означає відмову від догматизму, від абсолютизації істини і затверджує норми, встановлені в міжнародних документах з прав людини.

1.4 У співзвучності з повагою до прав людини, практика толерантності не означає терпимого ставлення до соціальної несправедливості, відмови від своїх або поступки своїми переконаннями. Це означає, що кожен вільний дотримуватися своїх переконань і визнає таке ж право інших дотримуватися своїх. Це означає визнання того, що люди за своєю природою розрізняються за зовнішнім виглядом, становищем, мовою, поведінкою і цінностями і мають право жити в мирі та зберігати свою індивідуальність. Це також означає, що погляди однієї людини не можуть бути нав'язані іншим.

Міжнародний день ненасильства Організації Об'єднаних Націй (ООН) є глобальним, і сприяє поширенню ненасильства, освіти та інформуванню громадськості. Він проводиться щорічно 2 жовтня, та співпадає з днем народження відомого індійського лідера Махатми Ганді.

КЛЮЧОВА ДАТА

2 жовтня
Міжнародний день ненасильства

Діти

Навколишнє середовище

Здоров'я

Рівень 2

6+ (малі групи: 3–4 особи)

60 хвилин

Наше майбутнє

Випробування нашого прогресу не в тому, що ми додаємо більшу кількість тому, у кого і так багато, а в тому, що ми забезпечуємо достатньо тих, в кого мало.

Франклін Д. Рузвельт

Теми
- Діти
- Навколишнє середовище
- Безпека людини

Рівень складності Рівень 2

Чисельність групи 6 + (малі групи: 3–4)

Час виконання 60 хвилин

Опис У даній вправі учасники малюють, роздумують і обговорюють свої надії і побоювання за майбутнє свого покоління. Серед кола розглянутих питань:
- Екологічні проблеми, що впливають на майбутні покоління
- Як місцевий розвиток робить або не відповідає потребам місцевого населення
- Рушійні сили розвитку

Відповідні права
- Право на думку і доступ до інформації
- Право бути вислуханим з усіх питань, що стосуються інтересів дитини
- Право на гідний рівень життя

Цілі
- Розвивати розуміння суспільного життя, права і обов'язків
- Відпрацьовувати навички, щоб відкрито обговорювати, працювати в команді і мати бачення
- Сприяти цікавості та переконанню, що майбутнє знаходиться в руках кожної молодої людини, і що вони роблять щодо цих питань.

Матеріали
- Папір для проектів
- Великі аркуші паперу для остаточного проекту
- Фарби, пензлі, олівці, ручки і маркери
- Матеріали для колажу, наприклад, кольоровий папір, журнали, гілки, рис, боби, сухе листя, мушлі, соломинки для пиття
- Ножиці
- Клей і стрічка
- Знімки або фотокартки того, як район/місто виглядав десятьчи двадцять років тому (по можливості)
- Карти, де ви живете, і старі, і нові карти (по можливості)

Інструкції

1. Введіть поняття «зміна з часом». Попросіть учасників згадати, коли вони були молодші і те, якими були їхні будинки і місцеві вулиці, і як вони змінилися. Які-небудь з кімнат у школі або центрі, де ви зустрічаєтеся, ремонтувалися, чи є в них нові меблі? Чи є нові будівлі в районі, наприклад, торгові центри, житлові комплекси, дороги, парки для ігор або велосипедні доріжки?
2. Запитайте людей, чому ці речі змінилися і хто приймав рішення про те, що повинно оновлюватися і як це має бути зроблено. Наприклад, чи забезпечила конкретна схема житла таке необхідне, дешеве житло для місцевих жителів, або це розкішні апартаменти чи будинок для відпочинку, побудований як інвестиційна фінансова компанія?

3. Коротко обговоріть один або два приклади: хто виграв від розвитку і яким чином? Що б вони зробили, якби вони брали участь в політиці управління?
4. Тепер проведіть паралелі між прийняттям рішень, які впливають на інших людей і правами людини. Невже люди вважають, що права людини — це корисне та важливе підгрунття для прийняття рішень? Чи будуть права людини більш чи менш важливі для прийняття рішень у майбутньому? Чому?
5. Скажіть групі, що можливість — це зараз! Це момент для них, щоб ризикнути, щоб почати думати про те і впливати — це майбутнє, в якому вони можуть мешкати.
6. Попросіть учасників розділитися на групи по 3–4 людини.
7. Роздайте папірці і ручки і попросіть їх накреслити або зробити ескіз ідей для їх ідеальних мікрорайонів / міст майбутнього. Вони мають робити це зважаючи на власний розсуд.
8. Коли кожна група погодиться накреслити плани, вони повинні перенести його на великий аркуш паперу і завершити його, використовуючи фарбу і колаж матеріалів.
9. Коли робота зроблена, попросіть кожну групу по черзі представити свій план і розказати, звідки вони взяли свої ідеї і як вони розвивали їх. Дайте час для коротких запитань і відповідей після кожної презентації, але залиште загальне обговорення для дебрифінгу.

Дебрифінг та оцінка

Почніть з обговорення того, як людям працювалося разом у своїх групах. Потім перейдіть до розмови про те, як плани співставлялися або не задовольняли потреби людей для здорового середовища проживання.

- Чи всі почувалися здатними взяти участь і зробити свій внесок у роботу? Як різнімалі групи якнайкращим чином використавували індивідуальні здібності та таланти своїх членів?
- Що вони відчували при отриманні зворотного зв'язку щодо своїх планів?
- Яким було відчуття, коли вони давали зворотний зв'язок щодо своїх планів?
- Чи були вони готові до компромісу стосовно деяких їхніх ідеалів, якби тепер вониповинні були розробити єдиний план, який відповідає потребам і сподіванням всіх укласі або групі?
- Чи бралася в планах увага до охорони навколишнього середовища, наприклад,необхідність скорочення викидів вуглекислого газу, використання відновлювальних істалих ресурсів і утилізація?
- Чи сподобалося людям відчуття того, що вони — «архітектори свого майбутнього»? Чи вірять вони, що ці ідеали могли б коли-небудь здійснитися? Чому так? Чому ні?
- Чи вірять вони, що дорослі люди були б готові обговорити свої плани? Чому так? Чому ні?
- Яким був найбільший сюрприз в будь-якому з планів?
- Якими будуть їхні права, як громадян у майбутньому?
- Якими будуть їхні обов'язки громадян у майбутньому?
- Чи мають молоді люди у вашій школі (клубі або спільноті) право висловлюватися стосовно розвитку, який відноситься до них безпосередньо, або стосовно розвитку вцілому? На які права вони могли б претендувати, щоб мати право брати участь упроцесах прийняття рішень?
- На які можливості молоді люди в цілому повинні впливати щодо демократичних процесів, які формують їхнє життя та майбутнє?
- Які види місцевих пам'яток необхідні для забезпечення права кожного на охорону здоров'я, відпочинок і дозвілля та культурне життя?

Поради фасилітатору

Назва цієї вправи — «Наше майбутнє». Намір з яким використовується форма множини покликаний підкреслити, що майбутнє не є визначеним, а це те, що ми робимо. Таким чином, існує безліч можливих варіантів майбутнього і завданням для молодих людей є побудувати майбутнє, яке відображає їхні ідеали і прагнення.

КЛЮЧОВА ДАТА

12 серпня
Міжнародний день молоді

Щоб зміцнити концепцію змін, ви можете показати старі фотокартки, як місцева площа виглядала десять чи двадцять років тому. Ви також можете попросити їх подумати про глобальні зміни. Наприклад, вони повинні подумати про те, що тридцять років тому Інтернет був предметом наукової фантастики, але через декілька років підключення до Інтернету буде в кожній школі та бібліотеці у світі.

Якщо учасники не впевнені в тому, яким може бути місто в майбутньому, ви могли б спонукати їх, запитуючи:

- Хто буде жити тут? Люди, які народилися тут, або новачки? Якого віку вони будуть? Чи будуть вони жити в сім'ях?
- Яким буде їх повсякденне життя? Де вони будуть купувати продукти? Як вони будуть їздити та подорожувати? На чому?
- Який вид соціальних послуг, такі як лікарні, стоматологічні клініки і т.д., вони потребуватимуть?
- Якими будуть їхні школи?
- Як вони будуть подорожувати?
- Якими будуть їхні будинки?
- Яким буде їхнє соціальне життя? Що вони будуть робити у вільний час?
- Чи будуть у них домашні тварини?
- Яку роботу люди матимуть?
- Про які нові технологічні розробки може йти мова?
- Стосовно навколишнього середовища? Природнього середовища?

Варіації

Замість колажу ви могли б зробити моделі з використанням підручних матеріалів, наприклад, картонні коробки / упаковки, рулони туалетного паперу, або складену картку, або ви можете використовувати будівельну цеглу, наприклад, замість лего блоків.

Замість того, щоб робити загальні плани про те, як би вони хотіли, щоб виглядала їхня місцевість, учасники могли б вибрати місцеву територію, яка в даний час покинута і яка може бути розбудована та доведена до ладу. Нехай група дослідить потреби різних верств суспільства і вийде з пропозицією, до місцевої ради, стосовно того, який внесок вони можуть зробити. Предмети вибору, що розмістити на їхній території, може включати в себе торговий центр, розважальний центр, школу, житло, парковку, зелені насадження, дитячий майданчик, спортивний майданчик, тихий рожевий сад із зоною відпочинку для літніх людей, міську ферму, заповідник дикої природи, парк розваг, парк для мандрівників чи боулінг. Якщо ви хочете зробити це як проект діяльності, ви можете знайти інформацію про планування та здійснення таких проектів в Главі 3.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Ви можете дослідити, як ваша місцевість могла б адаптуватися до майбутніх викликів піку цін на нафту та зміни клімату. Ініціатива зміни міста включає в себе погляд місцевих жителів на всі аспекти їх спільноти (продукти харчування, енергетику, транспорт, охорона здоров'я, серце і душа, економіка і засоби для існування, і т.д.) і пошуку творчих шляхів, щоб в кінцевому результаті запустити визначений та імплементований спільнотою, «Плану дій стосовно зменшення енергетичних затрат» протягом 15–20-річного терміну. Подальші ініціативи включають в себе наступне: створення громадських садів для вирощування продовольчих культур, бізнес в сфері обміну відходами, який прагне досягти обміну і використання відходів однієї галузі іншою галуззю; ремонт старих елементів, а не викидання їх, і розвиток місцевого обміну торговими системами (МОТС).

За додатковою інформацією та прикладами того, як люди розвивають цю концепцію в усьому світі, дивіться www.transitiontowns.org або введіть «Перероджения Міста» у вашій пошуковій системі.

Інша подальша ідея — попросити учасників скласти персоналізовану, своєрідну, ілюстровану, та анотовану великомасштабну карту, де вони живуть, щоб показати особливості, які важливі для них. Наприклад, графіті на стіні, конкретні дерева вздовж дороги, або неофіційна доріжка, якою вони користуються, щоб скоротити шлях до іншого кінця міста. Запис про існування чогось є першим кроком, щоб показати, що це цінується, це спосіб захистити його від знесення в майбутньому задля чийогось «розвитку».

Дивіться www.commonground.org.uk і їхній проект Parish Maps.

Інший спосіб розгляду та запису розташування і розподілу ресурсів, особливостей ландшафту, і використання основних земель ділянки є інструмент, відомий як «поперечна прогулянка», який використовується в аналіз Світовим банком бідності та соціального впливу. Спробуйте одного дня, якщо ви хочете виїхати в сільську місцевість! Пошук про «поперечну прогулянку» на htt p://web.worldbank.org

Дізнайтеся більше про процес планування місцевого розвитку та як впливати на нього. Візьміть участь у прийнятті рішень в школі, клубі або асоціації, будучи присутнім на засіданнях ради, або навіть балотуйтеся на виборах. Є й інші заходи, які можуть бути корисні для дослідження підходів до майбутнього. Наприклад, «Шлях до країни рівності» розглядає, як досягти гендерної рівності.

Якщо ви хочете спробувати інший вид діяльності, який передбачає залучення молодих людей до демократичного процесу прийняття рішень — цього разу про те, який вид освіти вони потребують задля участі у шкільних радах — подивіться вправу «Нехай кожен голос буде почутий» на стор. 218.

У той час як ми мріємо про наше майбутнє, ми можемо започаткуватия побудову справедливішого суспільства. Якщо група хотіла б поглянути на питання щодо знущання і дослідити шляхи розвитку співчуття та поваги до кожного, то вони могли б виконати вправу «А які у нас альтернативи?» на стор. 81.

Ідеї для вправ

Зробіть виставку колажів та запросіть місцеві ради, щоб прийшли та почули ваші думки.

Зробіть копію стратегії планів (річні та довгострокові) для вашої спільноти. Проаналізуйте їх в середині групи, а потім проконсультуйтеся з друзями та родиною. Залиште свій відгук, створивши блог, написавши до однієї з місцевих газет, організувавши громадські збори з даного питання або взявши участь у публічних зборах, організованих владою.

Зв'яжіться з місцевим порядком денним № 21 чи іншою екологічною групою і візьміть участь, працюючи задля сталого майбутнього.

Освіта

Громадянство та участь

Діти

Рівень 3

8–50 (малі групи: 6–8 осіб)

120 хвилин

Нехай кожен голос буде почутий

Навчитись — це повірити в переміну.

Пауло Фрейре

Теми	• Освіта • Громадянство та участь • Діти
Рівень складності	Рівень 3
Чисельність групи	8–50 (малі групи: 6–8 осіб)
Час виконання	120 хвилин
Опис	Це вправа обговорення в малих групах та на пленарних засіданнях, що працюють над такими питаннями: • Що таке освіта і як вона відповідає або не відповідає, народним потребам • Участь у процесах прийняття рішень
Відповідні права	• Право на освіту, включаючи право на освіту у сфері прав людини • Свобода думи і її висловлення • Право брати участь в управлінні своєю країною
Цілі	• Задуматися про систему освіти і наскільки вона відповідає потребам людей • Розвинути навички співпраці та участі у демократичному процесі прийняття рішень в школі і на клубному рівні • Сприяти справедливості і її включенню
Матеріали	• 4 великих аркушів паперу або папір для фліпчарту і ручки, для малої групи з чотирьох осіб • Додатковий папір, достатньої кількості, щоб учасники могли робити нотатки, якщо вони захочуть
Підготовка	Зробіть копії роздаткового матеріалу, по одному на малу групу

Інструкції

Вправа складається з двох частин: Частина 1 (35 хвилин) це обговорення того, яку освіту хочуть мати люди, і частина 2 (60 хвилин) — йде дискусія про те, як розвивати демократичні системи таким чином, щоб молодь мала право голосу щодо освіти, яку вони отримують.

Частина 1. Яку освіту ми маємо і якою б ми хотіли її бачити?
(35 хвилин)

1. Почніть з короткого обговорення того, що люди розуміють під терміном «освіта». Вкажіть, що освіта — це дещо більше, ніж те, що відбувається в школі або коледжі. Намалюйте відмінності між формальною, інформальною і неформальною освітою. Учасники повинні знати, що отримання освіти є одним з прав людини (стаття 26 Загальної декларації прав людини).
2. Проведіть мозковий штурм щодо всіх позитивних і негативних аспектів шкільної системи у вашій країні і зверніть увагу на ключові слова на фліпчарті.
3. Коротко розгляньте ключові слова і подумайте, чому система освіти саме така, з посиланням на деякі пункти із списку, наприклад, навчальний план, розміри класів, правила школи стосовно одягу і позакласної діяльності.
4. Попросіть учасників розділитися на малі групи від 4 до 5 чоловік. Роздайте текст статті 28 Конвенції про права дитини (КПД). Дайте групам 15 хвилин, щоб визначити цінність

свого права на освіту. Наприклад, чи початкова освіта є доступною і безкоштовною для всіх у вашому суспільстві? Якщо ні, то для кого існують виключення і чому? Які форми дисципліни і гідності людини поважають? Чи сприяє талантам і здібностям кожного навчальна програма розвитку особистості? Що знаходиться в центрі уваги, наприклад, виховання хороших громадян, або підготовка робочої сили? Чи входить освіта в сферу прав людини?

5. Поверніться до роботи у великій групі і попросіть людей залишити контакти для зворотного зв'язку з ними.

Частина 2. Розвиток демократичних систем, таким чином щоб люди могли висловити свою думку. (60 хвилин)

1. Запитайте у групи, хто приймає рішення відносно виду освіти, яку вони отримують.
2. Попросіть людей повернутися в свої малі групи, щоб розглянути, як саме приймаються рішення в їх школі. Наприклад, хто вирішує чому навчати, яку позакласну діяльність буде організовано? Як управляється школа або коледж? Як приймаються бюджетно-фінансові рішення? Як розроблюється і узгоджується політика? Наскільки враховується думка молоді?
3. Поясніть їм, що вони не тільки мають право людини на освіту, але й також, що відповідно до статті 12 Конвенції про права дитини, «дитина має право висловлювати свої погляди з усіх питань, що стосуються його/її і думці дитини має бути приділена належна увага».
4. Попросіть кожну групу розглянути позитивні і негативні аспекти існування демократично обраного органу, наприклад, студентської ради, прийняття рішення з питань освіти на місцевому рівні.
5. Наступний етап залежить від обставин в групі. Якщо в вашій школі немає ради, то групи повинні попрацювати, щоб вирішити, якого роду раду вони хотіли б, яку компетенцію вона має мати, і як дійти до її створення. Якщо у вашій школі або коледжі вже є рада, то вони повинні розглянути, як вона працює, і розробити план, як змусити її працювати краще. Поясніть, як зробити SWOT-аналіз і скажіть групі, що у них є тридцять хвилин, щоб розробити план дій, написаних на великому аркуші паперу фліпчарту на дошці.
6. Поверніться до пленарного засідання і попросіть групи повідомити про свої результати.

Дебрифінг та оцінка

Багато пунктів вже було зроблено на різних етапах попередніх обговорень. Однак, буде потрібен час, щоб проаналізувати діяльність в цілому, та відобразити навчання загальними балами і спланувати, що зробити наступним.

- Чи сподобався людям захід? Чи було це корисно? Чому? Чому ні?
- Чому існуючі структури прийняття рішень, саме такі, як вони є? Які є історичні прецеденти?
- Чи виконували вони свої функції в минулому? Чи відповідають вони вимогам сьогодення? Якщо ні, то чому?
- Чому структури прийняття рішень та процедури мають переглядатися регулярно?
- Як порівнювалися плани дій у різних групах?
- Чого вони коштують із розрахунку часу, зусиль і грошей?
- Наскільки вони реалістичні? (Примітка: це добре мати грандіозні задуми, але ви повинні зробити крок за кроком, щоб досягнути мети!)
- «Дитина має право висловлювати свої погляди з усіх питань, що стосуються його/її і думці дитини має бути приділена належна увага». Чи є це реалістичною вимогою стосовно національної програми освіти? Як сюди може ввійти молодь?
- Наскільки поважають в класі статтю 12? Скільки часу має бути присвячено для «висловлення своєї думки»?
- Деякі групи, наприклад, ромів, часто визнають що їх право на освіту порушують. Чому це так та як можна спростити доступ до освіти?

КЛЮЧОВА ДАТА

Тиждень, що включає 15 жовтня
Європейський тиждень місцевої демократії

- Як освіта в галузі прав людини представлена в вашій школі? Ви дізнаєтеся про права людини із різних конвенцій? У вас є можливість взяти участь в проектах щодо заохочення прав людини у вашій школі та у співтоваристві?

Поради фасилітатору

Ця діяльність була написана з посиланням на школи і коледжі із згадуванням про «ради школи або коледжу». Це не повинно стримувати тих, хто працює не в офіційній обстановці, захід в рівній мірі має відношення до молоді в молодіжних клубах і асоціаціях, а не до ради як її керівного органу. Просто відповідно до цього адаптуйте вирази, які використовуватимете.

Ознайомтеся зі статтями 12 і 28 Конвенції про права дитини (див. стор. 605). Якщо ви працюєте з молоддю у віці старше 18 років, то зверніться до права на освіту в Загальній декларації прав людини (стаття 26).

Існує загальна інформація про освіту та права людини в довідковій інформації розділу 5. Замітки про відмінності між формальною, неформальною і інформальною освітою можна знайти на стор. 30. Метод SWOT-аналізу описано і пояснено в «Ідеї для вправ» на стор. 370.

Навіщо потрібна шкільна рада?

Школа/Шкільна рада покликана дати студентам голос у шкільних питаннях, які безпосередньо стосуються їхніх інтересів. Існує багато хороших причин для створення рад і забезпечення їх ефективної роботи. Ті ж міркування стосуються й ради або комітету управління молодіжними організаціями.

Користь для учнів

Участь у шкільній раді сприяє освітньому чи особистісному розвитку учнів, тому що:

- Ради сприяють навчанню громадянству, політичній ефективності і демократичним відносинам.
- Ради сприяють соціальній впевненості та особистим цінностям.
- Учні мають право кинути виклик владі.
- Учні дізнаються, як приймати рішення справедливим і підзвітним чином.
- Учні дізнаються про реалії життя, наприклад, як працювати з обмеженим бюджетом або при байдужому ставленні керівництва.

Практичні вигоди

- Демократичні методи управління діють краще авторитарних, тому що вони в кінцевому рахунку більш ефективні, так як вони заохочують учнів брати на себе відповідальність.
- Ради заохочують співпрацювати, використовувати енергію і зменшувати відчуження.
- Ради можуть поліпшити атмосферу школи: педагоги викликають більше довіри; вимоги сприймаються як більш обґрунтовані.
- Якими б не були обмеження внаслідок зовнішніх, соціальних і політичних тисків шкільної ради, на практиці показано учням добру волю педагогічного колективу, та відданість певним цінностям.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Нехай група і далі працює над ідеями, що виникли в ході виконання вправ і, взявши поради із пункту «Ідеї для вправ», на стор. 358, прагне до більш вагомої ролі у прийнятті рішень в школі, коледжі чи клубі.

Якщо групі сподобалося розмислювати про освіту, яку вони хотіли б мати, вони можуть скористатися настільною грою з вправи «Повість про два міста» на стор. 250, що

задає питання про те, в яких містах люди хотіли б жити. Якщо учасники бажають дізнатися про загальне ставлення до голосування, то перегляньте заходи у вправі «Голосувати чи не голосувати» на стор. 118.

Ідеї для вправ

Учасники можуть розглянути посилання і здійснити обмін інформацією з іншими студентськими радами своєї області, на національному чи міжнародному рівні.

Група може черпати натхнення із проекту «Світло в Правах Автобусного Туру». Організаційне бюро студентських союзів європейських шкіл (OBESSU) і її члени, влаштувало тур по всій Європі, з відвідуванням більш ніж 10 країн і організації різних заходів, прагнучи сприяти активній участі, і зробити так, щоб студентські голоси були почуті. Тур почався у Вільнюсі, Литва, 9 вересня 2001 року, а кінцева зупинка була 21 жовтня в місті Клуж-Напока, Румунія. www.lightontherights.eu.

Додаткова інформація

Міра, в якій молодь може брати участь у процесах прийняття рішень залежить від їх віку та питання, що вирішується. Візьміть драбину молодіжної участі Роджера Харта, як за корисну модель www.freechild.org. Існує більш детальна інформація про драбину участі у довіднику для Громадянства та участі на стор. 441.

Можливості безпосередньої участі у процесах прийняття рішень ростуть в багатьох країнах, наприклад, формування бюджетів, процес, в якому безпосередньо спостерігаються ефекти участі людей, або зміна політики, пріоритету витрат. Це не просто консультаційна вправа, а втілення прямої, дорадчої демократії: http://www.participatorybudgeting.org.uk. Одним із прикладів є програма «Ти вирішуєш» (Udecide), Ньюкасл (Велика Британія), участі програмного бюджетування, де в травні 2008 молодь мала 20% голосів на закупівлю послуг на £2,25 млн для Дитячого Фонду міста. Визнаючи, що діти і молодь є експертами, проект покликаний дати молодим людям у місті, які найбільше виграють від Фонду, шанс мати реальний голос в тому, як він буде розподілений.

Організаційне бюро студентських союзів європейських шкіл (OBESSU)є європейською організацією, яка об'єднує студентські організації. Воно працює для того, щоб:

- Представляти погляди школярів у Європі по відношенню до різних освітніх установ і платформ
- Підтримувати і покращувати якість і доступність освіти та освітньої демократії в Європі
- Покращувати умови в середніх школах в Європі з метою сприяти більшій солідарності, співпраці і взаєморозумінню між школярами
- Покласти край дискримінації і несправедливості в рамках освітніх систем, в країнах Європи, де вони існують.

Більше інформации на: www.lightontherights.eu

Матеріал для розповсюдження

Конвенція про права дитини, стаття 28:
Дитина має право на освіту. Держава повинна зробити початкову освіту обов'язковою, доступною і безкоштовною для всіх, та заохочувати розвиток різних форм середньої освіти, зробити їх доступними для кожної дитини. Шкільна дисципліна повинна бути введена відповідно з гідністю дитини. Освіта повинна бути спрямована на розвиток особи, її талантів і здібностей, поваги прав людини та основних свобод, свідомого життя у вільному суспільстві в дусі миру, дружби, взаєморозуміння, толерантності та рівності, виховання поваги до природного середовища.

Освіта

Діти

Громадянство та участь

Рівень 2

6–30 (малі групи: 4–5 осіб)

90 хвилин

Освіта для всіх?

Чи хороша у вас пам'ять? Настав час перевірити це!

Теми
- Освіта
- Діти
- Громадянство та участь

Рівень складності Рівень 2

Чисельність групи 6–30 (малі групи: 4–5 осіб)

Час виконання 90 хвилин

Опис Під час виконання даної вправи учасники повинні розмістити і скласти пари карток таким чином, як вони оцінюють нерівності щодо надання освіти у світі і як досягнути «Освіти для всіх».

Відповідні права
- Право на освіту
- Право на повний фізичний, розумовий, духовний, моральний і соціальний розвиток
- Право на рівність

Завдання
- Накопичити знання про освіту і про те, як вона торкається всіх сфер життя
- Розвинути можливості пам'яті та навичок критичного аналізу
- Сприяти розвитку відповідальності та почуття людської гідності та справедливості

Матеріали
- 1 набір карток для кожних трьох або чотирьох учасників
- Папір та ручки для нотаток в другій частині

Підготовка
- Прочитайте всі твердження на картках
- Скопіюйте листки з картками для гри і приклейте на звороті твердий папір, щоб картки були більш міцними. Виріжте 40 карток.

Інструкції

1. Спитайте учасників, що вони знають про «Всесвітній форум з освіти» (ВФО) та міжнародний рух «Освіта для всіх» (ОДВ). Якщо буде необхідно, коротко розкажіть про цілі ОДВ і про те, що забезпечення початкової освіти для кожного є однією із Цілей розвитку тисячоліття.
2. Поясніть, що вправа складається з двох частин: частина 1 — гра на розвиток пам'яті,частина 2 — доповіді по питаннях.

Частина 1. Гра на розвиток пам'яті (10 хвилин)

1. Поясніть, що є 20 пар карток. Кожна пара включає картку з твердженням і картку з зображенням, а тоді поставте завдання підібрати пари. Всі твердження на картках стосуються питань по «Освіти для всіх», прав людини та освіти.
2. Спитайте учасників, чи вони знають гру «Концентрація», «Пам'ять», «Пелманізм» або «Пари», тому що саме в ці ігри вони гратимуть в малих групах по 4 особи. Розкажіть правила: учасники розкладають картки лицем вниз на підлозі або на столі. Одна особа починає і перевертає дві картки. Якщо одна (або дві) картки містять твердження, тоді гравець читає вголос назву і твердження (не запитання, написане курсивом — воно призначене для другої частини!). Якщо картки — це пара, то тоді гравець залишає їх собі і отримує ще один хід. Якщо картки не співпадають, то він/вона знову перевертає їх лицем донизу і кладе на підлогу на те саме місце, на якому вони були. Тоді хід переходить до наступного гравця, який вибирає дві картки. Гра завершується, коли всі картки будуть витягнуті. Переможцем є гравець, який зібрав найбільшу кількість пар.

Частина 2. Доповіді по темах (60 хвилин)

1. Розмістіть перелік питань на фліпчарті. Спитайте, чи є бажаючі читати заголовкикарток, коли ви їх будете писати.
2. Попросіть групу визначити від чотирьох до шести питань, які їх цікавлять найбільше.
3. Поділіть групу на підгрупи із 4 або 5 осіб. Попросіть кожну підгрупу вибрати дві теми, які вони хочуть обговорити найбільше.
4. Коли питання узгоджені і розподілені, дайте групам 20 хвилин для обговорення тем, котрі вони обрали. Відправною точкою обговорень повинне бути запитання, надруковане курсивом на картках.
5. Через 20 хвилин покличте групи в зал для доповідей. По черзі переходьте до кожної теми. Дайте кожній групі по 5 хвилин для доповіді та виділіть не більше ніж 5 додаткових хвилин для запитань залу.
6. Після того, як всі групи доповіли по темах, переходьте до дебрифінгу.

Дебрифінг та оцінка

Ви вже мали добру можливість обговорити теми, тому зараз переходьте до оцінки самої гри і того, що люди вивчили:

- Чи сподобалася учасникам гра на розвиток пам'яті?
- Чи це був хороший метод почати дискусію на тему освіти?
- Як пройшли обговорення в групах? Чи всі відчували, що вони могли взяти участь?
- Чи є надто багато викликів? Чи можливо забезпечити «освіту для всіх»?
- Як ви думаєте, чому освіта є однією із Цілей розвитку тисячоліття?
- В чому полягають основні проблеми із забезпеченням права на освіту в вашій країні, громаді чи школі?
- Що можете зробити ви, ваша група, ваша громада, щоб досягнути мети щодозабезпечення освіти для всіх в вашій країні і/або в країнах, що розвиваються?
- Чи існує небезпека того, що право на освіту буде «забуто» в час, коли є така велика необхідність сконцентрувати увагу на освіті для грамотності? Якщо так, то що з цим можна зробити?

Поради фасилітатору

Намір, з яким використовується дана техніка, полягає в тому, щоб додати веселий компонент в процес отримання інформації, яка буде потрібна для проведення дискусії.

Це досить проста для проведення вправа. Перед проведенням вам необхідно прочитати всі картки. Переконайтеся в тому, що ви знаєте, які картки відповідають одна одній, щоб під час гри ви могли забезпечити процес та перевірити, чи пари складені правильно. Під час пояснення принципів гри ви можете продемонструвати, як виглядає одна із пар. Вкажіть на різницю між твердженням і запитанням.

Ви можете сказати людям, що гра називається «Пам'ять», тому що людям потрібно запам'ятовувати, де лежать різні картки, щоб вибрати картки, котрі відповідають одна одній.

У другій частині ви можете організувати вправу так, щоб різні групи обговорювали одну й ту саму тему. Як результат, ймовірно, учасники згенерують більше ідей. Це означатиме, що підгрупи повинні будуть провести певну дискусію стосовно того, які теми обговорювати.

Під час копіювання карток буде корисно збільшити їх за розміром, щоб їх було легше читати. Якщо ви приклеїте листки на твердий папір, то картки стануть більш міцними та легкими в користуванні.

Деякі картки містять скорочення, наприклад, ВФО (Всесвітній форум з освіти). Під час пояснення гри не забудьте пояснити, що означають ці скорочення (див. пункт «Додаткова інформація»).

КЛЮЧОВА ДАТА

8 вересня
Міжнародний день грамотності

Зауважте, що третина карток містять твердження стосовно цілей освіти для всіх, як це закріплено *Всесвітній форум з освіти*, що відбувся в Дакарі, Сенегал, в квітні 2000 року. Решта карток стосуються прав людини і питань освіти, або питань, які потрібно вирішити, щоб забезпечити належну якість освіти для всіх.

Варіації

Якщо немає достатньо часу для проведення другої частини вправи, ви можете використати техніку, що описана в вправі «Хвилиночку» на стор. 303. Попросіть кожного учасника вибрати одне з питань на картках, яке вони вибрали і виступити на цю тему протягом 1 хвилини без сумнівів і повторень. Це хороший варіант, якщо ви відчуваєте, що учасникам потрібно вдосконалювати своє вміння усного виступу.

У другій частині ви можете заощадити трохи часу, наперед підготувавши комплект сильно збільшених карток із зображеннями, на яких ви напишете відповідні заголовки. Потім замість того, щоб писати короткий опис, ви можете виставити картки. Це заощадить ваш час і гарно виглядатиме.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Кілька тем, котрі будуть порушені під час гри «Пам'ять», можна використати в подальших вправах. Наприклад, якщо ви хочете вивчити питання бюджетів на освіту та інші соціальні потреби, і бюджети, які витрачають на озброєння, ви можете провести вправу «Як багато нам потрібно», що описаний на стор. 334. Питання, що стосуються дитячої праці та доступу до освіти можна вивчити в рамках заходу «Історія Ашика», що описана на стор. 165.

Ідеї для вправ

Картки відображають численні проблеми, котрі перешкоджають втіленню проекту «Освіта для всіх». Група може вибрати будь-яку із проблем для проведення дослідження, пошук ідей вирішення і впровадження заходів. Див. розділ 3 Вживання заходів, де містяться вказівки щодо методів роботи.

Чому б не написати листи членам парламенту із запитанням про те, що робить країна для того, щоб виконати цілі, визначені під час *Всесвітнього форуму з освіти*?

Додаткова інформація

Право на освіту закріплене в статті 26 Загальної декларації прав людини. Однак, незважаючи на те, що загалом держави погодилися і взяли зобов'язання забезпечити безкоштовну базову освіту для всіх, насправді безкоштовна освіта забезпечена не для всіх, а для меншості.

Мета освіти для всіх була закладена на Всесвітньому конференції з освіти для всіх, що відбулася в Джомтьені, Таїланд, у 1990 році. Потім у 2000 році міжнародна спільнота зібралася в Дакарі, Сенегал, на Всесвітній форум з освіти, де здійснила оцінку прогресу, досягнутого в забезпеченні базової освіти, а також щоб додати імпульсу зобов'язанням щодо «Освіти для всіх». Близько 1100 учасників із 164 країн прийняли «Дакарські рамки дій», взявши зобов'язання забезпечити якісну базову освіту для всіх до 2015 року. Загальну відповідальність за координування діяльності всіх міжнародних учасників і за підтримання глобального імпульсу було покладено на ЮНЕСКО.

Було визнано, що перед різними країнами постають різні виклики. Наприклад, деяким країнам не вистачає ресурсів, а в деяких відсутня політична воля. Одним із результатів зустрічі стало визнання того, що для досягнення та підтримки цілей і завдань «Освіти для

всіх» необхідно створити широке партнерство між країнами за підтримки співробітництва з регіональними та міжнародними агентствами та установами.

Під час цієї зустрічі було підкреслено фундаментальну важливість освіти для сталого розвитку, миру, ефективної участі суспільства та здорової економіки у 21 столітті. Гідним схвалення результатом ВФО було визначення спеціальних цілей з конкретними часовими рамками, а також визначення заходів, яких необхідно вжити на всіх рівнях для того, щоб досягнути «Освіти для всіх». На питання, чи буде досягнуто цих цілей і чи будуть виконані заходи, можна буде дати відповідь, тільки якщо кожен на кожному рівні суспільства буде знати про «Освіту для всіх» і боротиметься за неї.

Ініціатива ВФО співпала з прийняттям Цілей розвитку тисячоліття. Тільки два дакарських завдання знайшли відображення в Цілях розвитку тисячоліття. Вони стосуються базової освіти для всіх дітей до 2015 року та гендерної рівності. Через два роки було створено механізм фінансування під назвою «Ініціатива швидкого поступу» з метою прискорення впровадження; цю ініціативу створено для сприяння двом завданням із Цілей розвитку тисячоліття, котрі стосуються освіти, і вона робить більший акцент на «завершенні» початкової освіти, а не на «доступі».

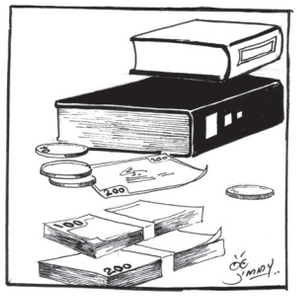
Таким чином, «Освіта для всіх» також сприяє глобальному виконанню восьми Цілей розвитку тисячоліття. Більше інформації стосовно взаємозв'язку між «Освітою для всіх» та Цілями розвитку тисячоліття міститься на сайті www.norrag.org.

Додаткова інформація доступна на таких сайтах:

- Глобальний моніторинговий звіт щодо «Освіти для всіх»: www.unesco.org/en/efareport
- Глобальна кампанія за освіту: www.campaignforeducation.org
- Проект «Право на освіту»: www.right-to-education.org

Джерело

Освіта для всіх ЮНЕСКО: Фінальний звіт Всесвітнього форуму з освіти 2000.

Гроші та освіта

Без грошей уряди не можуть виконувати взяті зобов'язання. Також виникає запитання щодо стандартів: вчителі з низькою зарплатою та відсутність матеріалів ставлять під ризик якість освіти.

Немає грошей, немає освіти! Ви погоджуєтеся?

Гендерна рівність і освіта

Багато країн зробили значні кроки задля мети забезпечення гендерної рівності в освіті до 2015 року. Однак в деяких країнах дівчатам і жінкам забороняється відвідувати школу.

Як ви вважаєте, чи ставить під сумнів це ймовірність «Освіти для всіх»?

Продукти харчування і освіта

Програми Продукти для освіти забезпечують харчування в школах і/або раціони з собою для гарантування того, щоб бідні діти були здоровими і здатними вчитися.

Чи програми Продукти для освіти мають ключове значення для досягнення цілей «Освіти для всіх»?

Освіта для всіх

Глобальний рух «Освіта для всіх» має на меті задовольнити навчальні потреби для всіх дітей, молоді та дорослих до 2015 року.

Для чого ставити перед собою завдання, яке очевидно неможливо виконати?

Наркотики та освіта

Вживання алкоголю, куріння, вживання інших наркотичних засобів є проблемою в багатьох школах / університетах. Це перешкоджає навчанню учнів і збільшує насильство.

Чи правильною відповіддю є жорстка політика шкіл щодо вживання наркотиків?

Армія і освіта

В багатьох країнах велика частина бюджету виділяється на військові витрати а для соціального сектора, особливо для освіти, залишається недостатньо коштів.

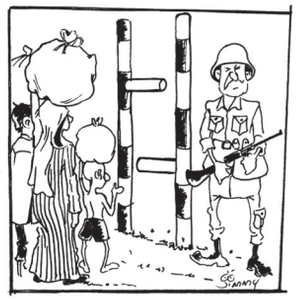
Чи безпека більш важлива, ніж освіта?

Вчителі і освіта

Надзвичайно важливо, щоб вчителі були добре підготовлені. Однак в багатьох країнах їх навчання може бути мінімальним.

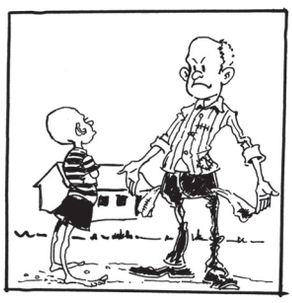
Чи повинні бути встановлені мінімальні вимоги, такі як навчальний ступінь для всіх шкільних вчителів?

Міграція і освіта

Чим вищий рівень освіти, тим більш ймовірно, що особа емігрує. Багато лікарів, вчителів, інженерів, експертів в галузі IT з країн, що розвиваються, працюють в Європі.

Чи з моральної точки зору виправдано, що Європа виграє від витоку мізків з тих країн, де ці фахівці справді потрібні?

Безкоштовна освіта

Уряди зобов'язані забезпечити доступ до початкової освіти для всіх. Реальність така, що в багатьох країнах бідні сім'ї не можуть заплатити за навчання в школі.

Чи реально, щоб навчання в школі було безкоштовним для всіх?

Освіта з прав людини

«Кожна людина і кожен орган суспільства, пам'ятаючи про Загальну декларацію прав людини, через навчання та освіту повинні сприяти повазі цих прав і свобод». Генеральна Асамблея ООН.

Які «органи суспільства» найбільш ефективні для забезпечення освіти в галузі прав людини?

Глобалізація і освіта

Глобальний ланцюжок нарахування вартості змушує фірми в країнах, що розвиваються, спеціалізуватися на певних функціях, наприклад у виробництві одягу на фабриках, де для виконання роботи не потрібно значної підготовки і освіти.

Чи глобалізація підриває цінність освіти?

Мир і освіта

Освіта в ім'я миру повинна бути частиною офіційної програми навчання. Не достатньо, щоб цей вид освіти забезпечувався тільки в неофіційних навчальних закладах.

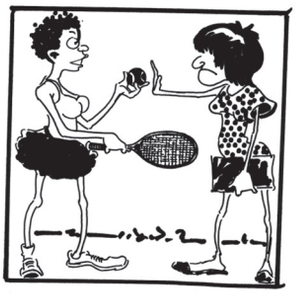
Яким чином би ви включили освіту в галузі миру в офіційну навчальну програму?

Інтернет і освіта

В багатьох країнах інформаційні технології стали ключовою частиною освітнього процесу, що необхідно для досліджень і виконання домашнього завдання.

Якщо б кожна дитина в світі мала доступ до комп'ютера, який потенціал відкрився б? Які проблеми можна було б вирішити?

Спорт і освіта

Спорт повинен завжди бути включений в програму навчання. Він навчає багатьох речей, які неможливо вивчити на інших предметах. Спорт необхідний для повноцінного розвитку тіла і розуму.

Ви погоджуєтеся з цим, чи потрібно зробити пріоритетними інші предмети, наприклад технологію та розвиток навичок?

Університетська (вища і подальша) освіта

У Загальній декларації прав людини зазначається, що «кожен має право на освіту». «Освіта для всіх» концентрує увагу на базовій освіті та грамотності.

Чи право на освіту повинно включати право на вищу та подальшу освіту?

Соціальне виключення і освіта

В деяких європейських країнах циганські діти автоматично переводяться в класи для розумово відсталих, просто тому, що вони цигани. В інших країнах їх переводять в окремі і гірші школи і класи, визначені для циган.

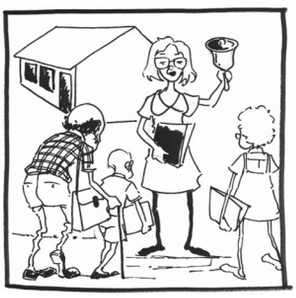
Який найкращий спосіб інтегрувати циганських дітей в систему освіти?

Екологія і освіта

Спосіб життя більшості населення Європи не є сталим. Якщо людям необхідно свідомо обирати, як змінити свій стиль життя, їм потрібно розуміти екологічні взаємозв'язки, економіку і політику.

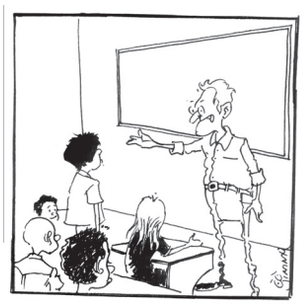
Яким чином ви б включили освіту в галузі сталого розвитку в навчальну програму?

Навчання впродовж життя

Грамотність дорослого населення є великою проблемою в багатьох країнах. Одним із завдань «Освіти для всіх» є підвищити на 50% рівень грамотності дорослого населення до 2015 р.

Чи доцільно вкладати гроші в програми навчання дорослого населення, а не інвестувати в майбутнє, вкладаючи гроші в базову освіту?

Дисципліна і освіта

Школи в різних країнах використовують різні засоби забезпечення дисципліни. До цих методів належить колективне покарання, відлучення, додаткова робота, виключення та участь в раді школи чи коледжу.

На вашу думку, який найкращий підхід до гарантування дисципліни?

ВІЛ/СНІД і освіта

«Першою битвою, яку слід виграти у війні проти СНІДу, є руйнування стіни мовчання та ганьби, що його оточує» (Кофі Аннан).

Яку роль повинні відігравати навчальні установи в боротьбі проти ВІЛ/СНІДу?

Навколишнє середовище

Глобалізація

Здоров'я

Рівень 2

10+

30 хвилин

Павутина життя

Потягніть одну нитку з «клубка» природи і побачите, що вона зв'язана з усім світом!

Теми	• Навколишнє середовище • Глобалізація • Здоров'я
Рівень складності	Рівень 2
Чисельність групи	10+
Час виконання	30 хвилин
Опис	Під час виконання даної вправи учасники досліджують зв'язки у світовому харчовому ланцюзі. Вони розглядають незалежність живих та неживих предметів всієї людської діяльності на навколишнє середовище
Відповідні права	• Право на життя, свободу і особисту безпеку • Право на вільне користування природними багатствами і ресурсами • Свобода релігійних вірувань
Цілі	• Дослідження взаємозалежності живого і неживого • Розвиток навичок спільної співпраці і критичного мислення • Виховання поваги до справжньої цінності життя
Матеріали	Моток із тонкої і товстої пряжі

Інструкції

Ця вправа розділена на 3 частини: частина 1 — будування павутини життя; частина 2 — її руйнування; частина 3 — обговорення дій задля захисту навколишнього середовища.

Частина 1

1. Попросіть учасників стати в коло.
2. Поясніть, що вони мають побудувати модель павутини життя.
3. Ви починаєте. Тримайте клубок ниток в руках і назвивайте зелену рослину, наприклад, капусту.
4. Тримайте кінець нитки в руках і кидайте моток комусь із кола учасників. Він/вона хапає його! Тепер утворилася пряма лінія між вами двома.
5. Ця особа має назвати тварину, яка їсть капусту, наприклад, гусениця. Потім вони тримають нитку і кидають моток третій особі із кола.
6. Третя особа має назвати тварину, яка харчується гусеницями, наприклад, птах, або якщо вони можуть, то назвати вид птаха, наприклад, дрозд. Потім вони кидають моток четвертій особі.
7. Продовжуйте гру, так щоб нитка проходила крізь коло, поки не утворите павутину, яка представляє «павутину життя».

Частина 2

8. Тепер попросіть кожного учасника по черзі навести приклад того, що є шкідливим для цієї павутини життя (наприклад, автостради, які проходять по полям, надмірний вилов риби або спалювання природного палива). Коли вони говорять про це, то виплутуються із нитки.
9. Коли всі висловляться, попросіть учасників подивитися на заплутані нитки, які просто валяються на підлозі. Скажіть їм, що таким буде наш світ, якщо ми нічого не будемо робити, але так не повинно бути; нам просто потрібно робити прості речі заради виходу із існуючої ситуації.

Частина 3

10. Запросіть учасників по черзі пообіцяти вживати прості, практичні заходи задля рятування світу. Наприклад, економити споживання електроенергії — виключати комп'ютер, споживати менше м'яса або менше подорожувати літаком.
11. Коли кожен дає обіцянку, він/вона піднімає нитку з підлоги.
12. В кінці погляньте на нову павутину і зауважте, що вона не схожа на ту, яка була раніше; але вже пізно, повне відновлення неможливе через незворотність виродження.

Дебрифінг та оцінка

Розпочніть із дебрифінгу, що учасники відчули, коли побачили зруйновану павутину, а потім створили нову. Потім продовжіть розмову за темою та про те, що потрібно робити задля захисту навколишнього середовища.

- Що ви відчули, коли побачили, що павутина руйнується?
- Чи було легко називати тварин і рослин в переплетенні харчових ланцюгів? Наскільки добре людина знає історію природи?
- Чи вразить вас новина, що, наприклад, полярні ведмеді зникнуть через 10 років?
- Що ви відчули, коли побачили утворення нової павутини? Чи легко було продумати особисті дії, які зменшать вплив на навколишнє середовище?
- Наскільки ефективні індивідуальні дії?
- Хто має відповідати за захист навколишнього середовища? ООН, уряд, громадські організації, кожен особисто?
- Рівновага природи дуже складна, і нелегко передбачити глобальні наслідки окремої дії. Тоді як приймати рішення щодо використання природних ресурсів?
- Як повинні прийматися рішення щодо використання природних ресурсів? Наприклад, чи потрібно вирубати ліси для використання земель для вирощування зернових? Тоді люди, які живуть за рахунок лісів, будуть страждати на користь тих, хто займається сільським господарством. На кону — принцип рівності.
- Відповідно до статті 1 «Міжнародної угоди про економічні, соціальні і культурні права», всі «люди можуть вільно розпоряджатися своїми природними багатствами і ресурсами». Чи означає це, що люди мають право знищувати навколишнє середовище?
- Ми покладаємося на те, що навколишнє середовище дасть нам їжу і чисте повітря. Без чистого навколишнього середовища ми не зможемо існувати. Це передумова життя. Чи не є нашим першочерговим обов'язком берегти навколишній світ в межах наших прав на його використання (так само, як ми маємо обов'язок поважати права і свободи інших, які обмежують наші власні права як особистостей)?
- Чи потрібні нам нові права людини на захист від наслідків кліматичних змін?

Поради фасилітатору

Цю вправу краще виконувати в групах із 10–15 чоловік. Якщо учасників багато, то необхідно організувати заняття в декількох групах.

Кожен харчовий ланцюг повинен ілюструвати існуючі або можливі зв'язки: наприклад, трава — вівця — людина; або планктон — кити; або планктон — оселедець — свині (свиней часто годують рибою) — людина — тигри! Пам'ятайте, що коли тварина помирає, бактерії перетравлюють її тіло, і мінерали потрапляють в інші зелені рослини. Таким чином, цикл життя починається знову. Мільярди і мільярдів цих циклів переплітаються, утворюючи павутину життя.

Нехай учасники подумають про якомога більше можливих харчових ланцюгів. Зверніть увагу на приклади жителів лісних масивів, лісів, гір, заболоченої місцевості, болота, ставка, річки або моря. Можливо, вам потрібно втрутитися і сказати щось на зразок — «мінерали змиті у воду, де їх споживає фітопланктон (рослинний планктон)», або, наприклад, при переході від морської до наземної екосистеми можна сказати «чайка, яка з'їла краба,

КЛЮЧОВА ДАТА

2 жовтня
Міжнародний день боротьби з природними катастрофами

полетіла на сушу, на поля, які вона удобрила, коли померла». Якщо гравець не може знайти наступний зв'язок, то попросіть інших допомогти.

В частині 2 за перші декілька разів, коли учасники будуть розтягувати нитку, змін не буде помітно, тому що переплетення ниток буде тримати павутину цілісною. Проте, чим більше людей братиме участь, тим більше буде ниток на підлозі, оточених безпорадними людьми.

В частині 3 під час дебрифінгу ви маєте бути готовими до деяких суперечливих відповідей на питання: «Що руйнує павутину?» Деякі люди, наприклад, вегетаріанці, можуть сказати, що павутині зашкоджують люди, які споживають м'ясо. Ви маєте прийняти точку зору і запитати точку зору інших гравців. Однак будьте уважними, не починайте дебати на цьому етапі; завершіть спочатку гру, а потім поверніться до цього в кінці під час дебрифінгу та оцінки.

Намагайтеся не занурюватися у дискусію і не відходити від мети заняття: вплив діяльності людини на навколишнє середовище.

Можна знайти хороші приклади позитивних історій на сайті www.ecotippingpoints.org. Також можете пошукати інформацію в місцевих джерелах. Наприклад, в Португалії асоціація Quercus (www.quercus.pt) регулярно використовує телебачення для надання інформації про проблеми навколишнього середовища і порад, як можна зменшити негативний вплив на оточуючий світ — як жити так, щоб бути «більш дружнім до природи».

Можна прочитати додаткову інформацію в частині 5 перед тим, як ставити запитання про зв'язок між правами людини та навколишнім середовищем.

Ця вправа підійде для роботи із науковим класом.

Варіації

В частині 2, коли ви просите учасників навести приклади того, що руйнує павутину життя, візьміть ножиці і для кожного прикладу зробіть надріз в нитці павутини. Поступово павутина буде порушена, а біля ваших ніг буде купа непотрібних ниток. Знищена павутина — дуже показовий приклад, а загальна ситуація просто навіює депресію, але важливо, щоб люди не відчували себе безпорадними перед такою проблемою. Тому залиште час на невелике обговорення або дискусію про те, що зараз робиться для захисту навколишнього середовища.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Вражаючі позитивні історії місцевого та міжнародного масштабу. Не все так безнадійно! У всьому світі є багато людей, які піклуються про збереження навколишнього середовища заради майбутніх поколінь. «У відповідь на зміну клімату світове товариство вдається до ефективних дій» — Act International Alliance — чудове джерело.

Ця вправа може служити стартом для проведення дебатів щодо прав людини та навколишнього середовища. Наприклад, чи було б добре, якби існувало право людини на навколишнє середовище нарівні з іншими правами людини? Чи варто переоцінювати або недооцінювати значення навколишнього середовища? Чи є сенс надавати права тваринам? (див. додаткову інформацію на стор. 494).

act-intl.org/goodpractice/TCC.pdf

Невичерпне використання ресурсів потребує політичної волі, часу, зусиль і грошей. Подумайте, скільки всі країни могли б зробити для освіти в галузі навколишнього середовища, наукових досліджень та практичних схем захисту навколишнього середовища, якби вони не витрачали так багато засобів на озброєння та війни. Якщо група

бажає розвивати тему далі, то вони можуть взяти участь у виконанні вправи «Як багато нам потрібно» (стор. 334).

Зміна клімату впливає на все живе. Її серйозні наслідки, наприклад, повені, опустелювання і підвищення рівню моря означають, що багато людей не зможуть жити в теперішньому місці проживання і змушені будуть переїжджати. Якщо вас зацікавила тема щодо кліматичних біженців, див. вправу «З явища» на стор. 78.

Ідеї для вправ

Беріть участь в місцевих проектах по захисту навколишнього середовища. Існує багато неурядових організацій:

- Молодь і оточуюче середовище Європи (YEE). YEE — це головна організація для понад сорока регіональних і національних незалежних молодіжних організацій, які беруть участь в дослідженні та збереженні природи і навколишнього середовища в Європі: www.tigweb.org
- Європейська мережа з питань змін клімату (CAN-E). CAN-E — визнана в Європі головна мережа, яка досліджує проблематику клімату і енергетики. 127 членів в 25 європейських країнах організації CAN-E об'єднуються заради праці для попередження небезпечних змін клімату і політики щодо стійких джерел енергії і навколишнього середовища в Європі.
- Друзі планети Земля: www.foei.org
- Мережа WWF співпрацює із урядами, бізнесом і громадою у всьому світі, для гармонійного розподілу природних ресурсів між людиною і природою: www.wwf.org

Зменшіть свій особистий негативний вплив на навколишнє середовище. На сайті www.cutco2.org можна знайти багато практичних порад. Також зверніть увагу на групу Молодих людей, які шукають шляхів зменшення негативного впливу на навколишнє середовище в соціальній мережі Facebook.

Додаткова інформація

В природі все взаємопов'язано. Все живе і неживе пов'язане між собою через цикли, наприклад, вуглецевий цикл і водний цикл. Харчові ланцюги є частиною цих циклів. Харчовий ланцюг розпочинається, коли зелена рослина використовує енергію світла від сонця, мінерали із ґрунту і воду для вироблення власної їжі для надання їм енергії для життя і росту. Коли зелена рослина, наприклад, капуста, з'їдається, то мінерали і енергія, які зберігаються в листі переходять, наприклад, до гусениці для її росту і існування. Так як будь-яку тварину з'їдає інша тварина, енергія і мінерали передаються через харчовий ланцюг. Коли тварина на верху харчового ланцюга вмирає, то її тіло розчиняється, так як його з'їдають бактерії. Мінерали, які були в тілі, потрапляють до зелених рослин, і розпочинається новий харчовий цикл.

Навколишнє середовище

Мир та насильство

Міграція

Рівень 4

Будь-яка (малі групи: 5 осіб)

60 хвилин

Нерозлучні друзі. Пальці та долоні.

Можливо, ми всі прибули на різних кораблях, але зараз ми в одному човні.

Мартін Лютер Кінг молодший

Теми	• Навколишнє середовище • Мир та насильство • Міграція
Рівень складності	Рівень 4
Чисельність групи	Будь-яка (малі групи: 5 осіб)
Час виконання	60 хвилин
Опис	Це моделювання змагання, щоб знайти найбільш активну екологічну групу молоді. Вони будуть чесними чи жульнічатимуть?
Відповідні права	• Право на рівність перед законом • Право на життя і виживання • Право на міжнародний порядок, в якому можуть бути повністю реалізовані права і свободи
Завдання	• Розвинути розуміння цінності співпраці та необхідності моніторингу та перевірки домовленостей • Розвинути навички співпраці • Сприяти розвитку справедливості і чесності
Матеріали	• Копії вказівок, по одній на групу • Копії листка з результатами, по одному на групу • Одна ручка на групу для особи, яка вестиме підрахунок результатів • Місце для роботи в малих групах

Інструкції

Опис ситуації: відбувається змагання з метою виявлення найбільш активний екологічний молодіжний клуб в місті (школі чи класі). Кожен учасник представляє окрему молодіжну групу і відбувається гра на виліт, щоб визначити, хто переходить на наступний етап змагань. Мета полягає в тому, щоб набрати максимальну кількість балів.

1. Попросіть учасників поділитися на групи по 5 осіб і сісти в невеликі кола.
2. Чотири особи будуть грати представників конкуруючих молодіжних клубів і один буде вести облік балів. Учасник, який веде облік балів, також виконує роль судді та відповідає за надання сигналу початку кожного раунду. Він/вона відповідає за заповнення листка з результатами і за дотриманням кожним учасником правил.
3. Попросіть групу визначити, хто вестиме підрахунок балів.
4. Роздайте копію вказівок особі, яка буде вести підрахунок з кожної групи. Попросіть їх вголос прочитати вказівки для своєї групи і переконайтеся, що учасники знають, як грати, і розуміють правила підрахунку балів. Покладіть аркуш так, щоб всі його могли бачити на випадок, якщо вони захочуть подивитися кількість набраних балів.
5. Коли всі групи готові, вони можуть почати з одного пробного раунду. Якщо всім зрозуміло, що вони повинні робити, тоді можна починати конкурс.
6. Після того, як всі групи відіграли по 10 раундів, попросіть осіб, котрі вели запис балів, підсумувати загальну кількість балів групи і відмітити найбільший і найменший результат. Потім, переходьте до дебрифінгу та обговоріть хід гри і чому учасники навчилися спочатку в малих групах, а потім разом.

Дебрифінг та оцінка

В малих групах попросіть учасників розглянути:

- Хто отримав найбільше балів? Як він грав, щоб перемогти?

- Хто отримав найменше балів? Які в нього відчуття?
- Чи хтось почувається обдуреним? Чому?
- Чи ви укладали якісь угоди перед 5, 8 і 10 раундами? Що сталося?
- Чи хтось порушив домовленість? Чому?

Зі всіма:

- Попросіть осіб, котрі вели підрахунки, повідомити найвищий і найнижчий результати і кількість балів всієї групи. Чітко запишіть ці цифри на плакаті.
- Яка група набрала найбільше балів? Чи це група, в якій гравці співпрацювали чи обманювали?
- Яке відношення має ця гра до реальності? Наведіть конкретні приклади.
- Коли люди домовляються виступити з метою захисту навколишнього середовища, яким чином можна гарантувати, що всі учасники будуть поводитися чесно?
- Чи є зміст в тому, щоб одна із груп була «найбільш активною» за рахунок інших?
- Однією із причин, чому політики не змогли досягнути бажаної угоди стосовно викидів CO2 на 15-й конференції з питань зміни клімату в 2009 році, було те, що країни не домовилися про контроль. Чи допомогло б їм, якщо вони повернулися на «крок назад» і не концентрували увагу на практичних деталях, а подивилися б які права людини порушуються? Чому?
- Що стосується зміни клімату, то чиї права зазнають найбільшого впливу? Які права порушуються?
- Пам'ятаючи про те, що внаслідок зміни клімату найбільше страждають бідні держави, а багаті держави створюють проблеми, який метод ви вважаєте доцільним, щоб вирішити питання справедливості.
- Збільшення погодних феноменів, що передбачаються внаслідок зміни клімату, означає, що мільйони людей втратять свої домівки. Як повинна відреагувати на це ваша країна?
- Чи освіта з прав людини має відігравати певну роль в боротьбі зі змінами клімату? Якщо так, то яким чином?

Поради фасилітатору

Результатом гри стане те, що групи, котрі співпрацювали, отримають найбільший груповий результат. Ті групи, де хтось грав нечесно, отримають менший сукупний груповий результат; іншими словами — особа може зробити дуже добре для себе, але за рахунок інших. Що слід зрозуміти: якщо люди співпрацюють, то вони всі від цього виграють.

Під час обговорення недоліків добровільних домовленостей і аргументів за і проти урядових постанов і законів ви можете спитати учасників, що вони думають про інформаційні кампанії з метою отримання від виборців підтримку того, що може бути непопулярним, але необхідним заходом. Розгляньте такий приклад: кілька років тому група Tidy Britain провела кампанію «Моя маленька обгортка нічого не змінить». Було продемонстровано вулицю, встелену обгортками цукерок, на багатьох з яких був написаний слоган «Я нічого не зміню». Що б ви подумали, якби побачили такий постер?

- Якщо я докладу зусиль, щоб забрати своє сміття додому, то тоді вулиці будуть дещо чистішими і це слугуватиме хорошим прикладом для інших. (Це як 1 великий палець і 3 малі пальці).
- Якщо так зроблять кілька осіб, то великої різниці не буде, але різниці взагалі не буде, якщо всі люди збільшать кількість сміття, яке вони кидають. (2 малі пальці і 2 великі пальці).
- Якщо нам вдасться переконати більшість людей виявляти турботу, то тоді вулиці будуть чистішими. Однак завжди буде кілька людей, котрі будуть продовжувати кидати сміття, і які користуватимуться перевагами за рахунок інших. Чому це для них має бути безкоштовно? (3 великі пальці і 1 малий палець).
- Чому я повинен старатися, коли більше ніхто цього не робить? (4 малі пальці).

Таким самим прикладом є твердження: «Мій маленький автомобіль не відіграє великої ролі» (для зменшення викидів CO_2) або «використання барабанної сушки замість вивішування одягу не робить великої різниці» (для економії енергії). Ви повинні знайти приклад, який найкраще стосується людей з вашої групи.

КЛЮЧОВА ДАТА

5 червня
День охорони навколишнього середовища

COP15 — це скорочення, що означає 15-та Конференція сторін Рамкової конвенції ООН про зміну клімату. Вона також відома під назвою Конференція ООН з питань зміни клімату 2009 року

У багатьох містах діють штрафи за викидання сміття і за те, що люди дозволяють собакам забруднювати тротуари; добровільні заходи не спрацьовують. Повинні існувати певні правила. Одним із основних недоліків Копенгагенської угоди є те, результатом саміту 15-ї конференції з питань зміни клімату, є те, що вони не включали жорстких заходів моніторингу та перевірки викидів CO_2.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Група може розглянути ефективність різних видів санкцій і покарань для тих, хто не дотримується правил дома, в школі, в молодіжних групах чи громадах. Який найкращий метод змусити людей дотримуватися правил?

Запропонуйте учасникам, що найкращим методом досягнення найвищого результату буде наказати всім грати в пальці. У реальному світі аналогом може стати наказ уряду припинити їздити на автомобілях (щоб зменшити викиди CO_2), дивитися телевізор максимум протягом однієї години на день (щоб зберігати електроенергію), купувати максимум один технологічний пристрій, наприклад, мобільний телефон, цифровий музичний плеєр, чи ігрову приставку на три роки (щоб зберігати ресурси), і стати вегетаріанцями (більш ефективне використання земель і менше виробництва CO_2 та оксидів азоту від тварин). Чи може група знайти приклади законодавства, яке має ефект наказу всім, що вони повинні «грати в пальці». (Правила дорожнього руху можуть бути одним із прикладів). Попросіть групу подумати, чи ці приклади обмежують права людини. Яке право і як саме?

Вправа «Боротьба за багатство та владу» на стор. 88 є ще одним моделюванням, яке стосується несправедливостей, які виникають внаслідок несправедливого розподілу ресурсів. Якщо ви бажаєте вивчити баланс природи і як ми його руйнуємо, то спробуйте гру «Павутина життя» на стор. 228.

Ідеї для вправ

Група може визначити місцеву екологічну проблему і разом з іншими чинити тиск на політиків, щоб ті почали діяти.

Якщо група цікавиться міжнародною політикою, вони можуть розглянути приклад невдалої угоди на 15-й конференції з питань зміни клімату і можливості сприяння розвитку довіри та порозуміння між країнами.

Необхідність дій у сфері боротьби зі змінами клімату — це найважливіша проблема, яка зараз стоїть перед людством. Нехай група подумає, що вона може зробити, щоб зменшити викиди CO_2 особисто, на місцевому, національному та міжнародному рівнях. Запустіть www.footprintdiary.com, програму для мобільного телефону або Інтернету, яка надає інформацію про наслідки зміни клімату і допомагає користувачам працювати над власним споживанням.

Додаткова інформація

Прозорість була основною темою на 15-й конференції з питань зміни клімату до того, як прибули міжнародні лідери напередодні конференції. На попередніх конференціях з питань зміни клімату принцип було узгоджено таким чином: скорочення викидів країн, що розвиваються, повинні «контролюватися, повідомлятися і перевірятися» (далі — КПП). Зокрема, концепція КПП мала застосовуватися до «Відповідних національних дій з пом'якшення», які країни, що розвиваються повинні приймати на добровільній основі, таким чином, зацікавлені країни, де розміщені найбільші забруднювачі, і які швидко нарощують промисловість, зокрема Китай та Індія, визначають цілі та погоджуються на режим моніторингу та перевірки.

Неспроможність домовитися про справедливий процес моніторингу відображає складність питань, зокрема справедливості та об'єктивності. Частина опозиції країн, що розвиваються, зокрема Китай, вважали, що пропозиція була надзвичайно несправедливою, що їхні викиди на душу населення значно нижчі, ніж викиди на душу населення розвинених країн, які у зв'язку з тим, що саме на них покладається більша частина вини за проблему, повинні нести більше відповідальності за зниження викидів.

Фонд екологічної справедливості встановлює безпосередній зв'язок між необхідністю екологічної безпеки і захистом базових прав людини. http://www.ejfoundation.org

Добровільні дії є корисними; краще робити щось, ніж не робити нічого, і ваш приклад може надихнути. Це є основою Всесвітнього фонду дикої природи ініціативи рятівників клімату. Мета ініціативи полягає в тому, щоб змусити компанії знизити свої викиди двоокису вуглецю. http://www.worldwildlife.org/climate/business.html

Цю вправу взято із «Візьмемо світ в руку», © Woodcraft Folk 1993

Матеріал для розповсюдження

Навчальні матеріали

Мета гри — здобути якомога більше балів.

Правила гри:

- На рахунок «три», потрібно підняти великий палець догори або виділити вказівний палець, інші стиснути в кулак. В кожному раунді вам потрібно змінювати комбінацію пальців або «Великий палець» або «Вказівний».
- Не дозволяється спілкуватися з конкурентами під час гри, дозволено лише перед 5,8 та 10 раундами.
- Ви повинні зіграти всі 10 раундів.

Як вести підрахунок балів

Підрахунок залежить від зіграної комбінації пальців гравців.

- Якщо кожен з 4 -х суперників зіграв комбінацію «Великий палець», тоді всі отримують +1 бал
- Якщо три гравці зіграли «Великий палець», а один гравець «Вказівний палець», то всі гравці отримують по -2 бали, крім гравця з комбінацією «Вказівний палець» — він отримує + 3 бали
- Якщо у 2 х гравців комбінація «Великий палець», то вони втрачають по -2 бали, а 2 гравці, у яких «Вказівний палець» — отримують +2 кожен.
- Якщо у одного лише гравця «Великий палець», то він втрачає -3 бали, 3 гравці у яких «Вказівний палець» отримують по + 1балу
- Якщо у всіх гравців «Вказівний палець», то вони втрачають по -1балу.

Це відображено у наведеній нижче таблиці (комбінації пальців та бали кожного гравця):

TTTT	TTTF	TTFF	TFFF	FFFF
+1 +1 +1 +1	-1 -1 -1 +3	-2 -2 +2 +2	-3 +1 +1 +1	-1 -1 -1 -1

Раунди 5, 8 та 10 — бонусні. Ви можете отримати екстра бонуси:
5 раунд — ваші бали збільшаться втричі
8 раунд — ваші бали збільшаться в п’ять разів
10 раунд — ваші бали збільшаться в десять разу
Після кожного раунду суддя записує результат в обліковий лист

Таблиця балів				
Імя гравця				
Раунд				
0 (Пробний раунд)				
1				
2				
3				
4				
5 (результат × 3)				
6				
7				
8 (результат × 5)				
9				
10(результат × 10)				
Всього балів 1-10				

Робота

Демократія

Громадянство та участь

Рівень 3

10–15

120 хвилин

Переговори з профспілками

Справедливий робочий день заслуговує на справедливу щоденну оплату!

Теми
- Робота
- Демократія
- Громадянство та участь

Рівень складності Рівень 3

Численість групи 10–15

Час виконання 120 хвилин

Опис Це моделювання зустрічі між роботодавцем і працівником разом з представниками їх профспілок (ПС), щоб провести переговори щодо заробітної плати та умов праці. Питання, що розглядаються, включають:
- Роль профспілок
- Колективні переговори на робочому місці
- Права працівників

Відповідні права
- Право на працю
- Право на справедливі умови праці
- Право на формування та приєднання до торгівельних союзів
- Право на проведення страйків

Цілі
- Розширити розуміння про роботу і ролі профспілок у громадянському суспільстві
- Розвивати консенсус навичок для прийняття рішень
- Сприяти участі, відповідальності та солідарності

Матеріали
- Копії роздаткового матеріалу 1, «Ситуація», по одному на кожного учасника
- Копії роздаткового матеріалу 2, «Короткий словник деяких умов праці", по одному на кожного учасника
- Етикетки для ідентифікації цілей (по можливості)
- Папір, кольорові маркери і ручки (по можливості)
- Дві кімнати (бажано, але необов'язково)

Підготовка
- Перечитайте діяльність, в тому числі роздаткові матеріали, так, щоб ви були добре підготовлені, щоб діяли в якості консультанта до будь-якого з гравців під час діяльності.
- Підготуйте кімнату. Поставте п'ять стільців в коло. Ці стільці для представників різних партій і людини, яка буде головувати на засіданні. За ними, організуйте інші стільці для решти учасників.

Інструкції

1. Представте вправу. Поясніть, що це імітація зустрічі роботодавців з одного боку і працівників та представників профспілок — з іншого. Мета полягає в тому, щоб отримати згоду на заробітну плату робітників умови робити використовуючи колективні переговори.
2. В якості розминки, попросіть групу придумати ім’я і бізнес компанії, якій вони хочуть присвятити сценку. Це може бути реальна або уявна компанія, виробництво справжніх чи уявних продуктів. Нехай вони також дадуть назву для профспілки.
3. Тепер розділіть учасників на дві групи в співвідношенні 2:1. Менша група — це роботодавці, а більша — працівники та їхні представники профспілок.
4. Роздайте копії роздаткового матеріалу 1: «Ситуація» та роздатковий матеріал 2 «Короткий словник деяких термінів праці». Дайте людям десять хвилин, щоб почитати матеріали, а потім перевірте, чи всі розуміють інформацію.

5. Коротенько, як проходитиме імітування: роботодавці — це голови рад і один з них є головою засідання. Вони висуватимуть свої пропозиції в першу чергу. Тоді, профспілка та представники працівників висунуть свої пропозиції. Після цього всі сторони будуть вести переговори, щоб спробувати прийти до згоди.
6. Попросіть учасників домовитися про процедуру зустрічі, наприклад, коли ведуться переговори, чи повинні мати обмеження за часом, скільки часу кожна людина може говорити — не більше 2 хвилин, можливо? Загальний час для зустрічі? Процедури, з невеликими перервами, так, щоб представники могли проконсультуватися зі своїми округами і т.д. Хто ще матиме змогу говорити, чи тільки представники?
7. Тепер попросіть людей повернутися в свої дві групи для підготовки (30 хвилин). Роботодавці повинні вибрати двох представників і когось головою наради. Працівники / ПС повинні вибрати двох представників. Потім обидві групи повинні:
   - Розробляти нові пропозиції, які будуть представлені на засіданні.
   - Вирішувати, який вплив на переговорах повинні мати представники.
   - Якою була їх допустима лінія межі стосовно найгіршого сценарію і найнижчих умов прийняття угоди?
8. Коли групи будуть готові, запросіть представників сісти на п'ять стільців у внутрішньому колі, а інші, щоб сіли за ними. Запропонуйте голові відкрити засідання.
9. Коли зустріч закінчиться, візьміть невелику паузу, задля того, щоб дати людям змогу вийти з ролі, а потім переходьте до дебрифінгу та оцінки.

КЛЮЧОВА ДАТА

1 травня
День міжнародної солідарності трудящих

Дебрифінг та оцінка

Почніть з короткого огляду того, чи сподобалася людям діяльність в рамках виконання вправи, а потім перейдіть до обговорення, що відбувалося і про що вони дізналися:

- Як дві групи працювали разом, щоб вирішити їхні початкові пропозиції? Чи було це легко чи складно?
- При розробці своїх початкових пропозицій, чи розглядали групи свої власні інтереси чи інтереси компанії в цілому?
- Чи розробила група тактику для ведення переговорів?
- Як пройшла зустріч? Чи мали можливість говорити всі, хто хотів?
- Чи могли б сторони дійти до спільної взаємоприйнятної угоди?
- Право належати до профспілки є визнаним правом людини. Наскільки важливе це право? Які будуть наслідки, якщо цього права не буде?
- Як багато людей знають про профспілки, хто вони і що вони роблять?
- Наскільки сильними є профспілки в вашій країні? А щодо роботодавців, чи є також організації роботодавців?
- Чи є хто-небудь з учасників членами профспілок? Чому? Які переваги та недоліки цього?

Поради фасилітатору

Перед початком цієї діяльності ви повинні взяти до уваги громадську думку і загальне ставлення до профспілок у вашій країні. Наприклад, у посткомуністичних суспільствах, може чинитися опір до цієї діяльності через спадок від тих часів, коли профспілки розглядалися як «школи комунізму». У цих умовах ви можете почати з вивчення образів та людських стереотипів щодо профспілки. Крім того, можна попросити учасників звернутися до місцевих профспілок за інформацією і зробити інші дослідження з питань праці у їхніх країнах. Ви могли б також відзначити актуальність і важливість профспілок щодо захисту прав працівників, незалежно від політичної системи, з якою вони ототожнювалися.

Залежно від групи, вам може знадобитися дати більш докладні рекомендації про процес переговорів. Ви можете дати учасникам кілька порад про те, що необхідно враховувати при розробці своїх позицій і пропозицій, наприклад:

- Чи було б прийнятно для співробітників відмовитися від підвищення своїх заробітних плат, задля збереження всіх робітників?

- Які категорії працівників мають бути звільнені, якщо звільнення в кінцевому рахунку все ж передбачається здійснити?
- В якій мірі цей проект реальний? Чи може компанія витримати економічний тягар?

Дозвольте зустрічі та переговорам задовольнити свою долю! Якщо під час обговорення, співробітники та профспілки думають про повернення їхньої пропозиції через страйк, то ви можете надати їм папір і ручки, щоб зробити плакати для пікету. Якщо роботодавці хочуть придушити страйк працівників, тобто організувати блокування, переконайтеся, що у вас є інша кімната для робітників, яку можна використати для роботи!

У більшості країн Європи існують закони, що регулюють ведення колективних переговорів. Ви можете застосувати таке законодавство і скопіювати деякі з важливих статей, щоб допомогти учасникам розвинути цю діяльність на повну силу.

Варіації

Інший приклад ситуації, пов'язаної з переговорами про права, може бути зустріч у школі для вирішення суперечки з «проблемним» учнем. Зустріч може бути між школярем і його батьками з одного боку і завуча та класного керівника — з іншого.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Запросіть члена профспілки приїхати, щоб виступити з доповіддю. Ви знайдете телефони профспілок у місцевому телефонному довіднику. Взагалі профспілки готові наблизитися до молодих людей, і це може бути гарною можливістю для вас!
Якщо групі подобається обговорення ідей, то їх може зацікавити вправа «Де ви стоїте?», у якій люди повинні захищати свої думки щодо низки питань про права людини.

Ідеї для вправ

Ознайомтеся з інформацією про права працівників у вашій країні. Якщо ви маєте повний робочий день або якщо ви працюєте задля кишенькових грошей, чи маєте неповний робочий день, роботу для студентів або роботу на літо, ознайомтеся з інформацією щодо своїх прав, наприклад, про більшу оплату у нічний час та у вихідні дні, обізнаність стосовно оподаткування, страхування, необхідності відповідного обладнання, і так далі, також з'ясуйте питання стосовно здоров'я і техніки безпеки.

Розробляйте проект спільно з місцевими профспілками, щоб сприяти профспілковому руху серед молоді.

Додаткова інформація

Міжнародна конфедерація профспілок (МКП) представляє 176 мільйони працівників в 151 країнах і територіях, а також має 301 національну філію. Вона робить щорічне опитування про порушення стосовно прав профспілок з докладними звітами про обмеження, наприклад, вступу до профспілок, право на страйк, колективні переговори і захист працівників у країнах по всьому світі, в тому числі багатьох в Європі. Дивіться www.ituc-csi.org.

23 березня 2010 Міжнародна конфедерація профспілок почала кампанію щодо залучення роботи глобальних профспілок для поповнення та організації молоді. Нова молодіжна кампанія використовує ряд різних інструментів, у тому числі відео, соціальні мережі, плакати та веб-сайти, а також спеціальне керівництво кампанією.

Більш детальна інформація про молодь та членство в профспілці в Главі 5, в основній інформації розділу про роботу на стор. 590.

Примітка

Ця вправа була розроблена у співпраці зі профспілкою ГМО у Великобританії, європейською профспілкою коледжу (ETUCO) та Асоціацією Європейського навчання працівників щодо впливу нових технологій (AFETT).

Матеріал для розповсюдження

Роздатковий матеріал 1: «**Ситуація 1**»

Ця сцена — це зустріч компанії, між роботодавцями та працівниками і профспілкою (ПС), які зайшли в глухий кут у спробі прийти до згоди щодо питання заробітної плати. Завод працює 24 години на добу, 365 днів на рік.

В цілому, він має 1000 одиниць робочої сили — від виробництва до управління. Усі працівники є членами профспілки.

В даний час компанія має фінансові та економічні труднощі, але насправді не є на межі банкрутства. Прибутки залишилися високими, але минулого року вони скоротилися, зважаючи на загальне скорочення в даному секторі, який стикнувся із кризою. За останні три роки заробітна плата знизилася на 3% у реальному вираженні і чисельність персоналу скоротилася на 10%.

Працівники вимагають підвищення заробітної плати відповідно до їх підвищення в інших галузях промисловості.

Керівництво зазначило, що скорочення персоналу буде необхідно задля будь-якого підвищення заробітної плати. Їхня пропозиція:

- 4% підвищення заробітної плати з урахуванням звичайної заробітної ставки за 12 місяців за договорами фізичних осіб (інфляція в даний час складає 2% річних);
- Оплата на основі відпрацьованих годин за рік, а не за щоденні або щотижневі години, а також скасування понаднормових робіт.
- Скорочення числа працівників (10% персоналу — в основному, тих хто працює неповний робочий день, займає тимчасові посада і стажерів — слідуючи правилу «останнім прийшов, першим пішов») і добровільні звільнення.

Пропозиція керівництва була відхилена Генеральною Асамблеєю робітників, які були стурбовані тим, що пропозиції залишать їх в набагато гіршому становищі (на даний момент 40% працівників отримують значну частину своєї заробітної плати і вчасно). Профспілки і працівники зробили зустрічну пропозицію до керівництва:

- Збільшення на 9% заробітної плати протягом двох років;
- Понаднормові і премії завжди залишатимуться без змін;
- Поточна чисельність персоналу зберігається і будь-який співробітник, який змушений зважаючи на надмірність чисельності пройти перепідготовку, проходить її за рахунок компанії.
- Якщо вимоги не будуть виконані, страйк вібудеться.

Зустрічна пропозиція була відхилена керівництвом, яке стверджувало, що пропозиції працівників та профспілки не вирішать проблем, з якими стикається компанія.

Переговори тривають вже протягом двох місяців.

Це політика компанії, що, коли угода не може бути досягнута протягом двох місяців, тоді слід скликати спеціальне засідання за участю всіх зацікавлених сторін. Саме ця зустріч і є основою моделювання. Обидві сторони зобов'язані приходити з новою пропозицією, яка є реальною основою для підписання взаємоприйнятної угоди.

В цілому, повинно бути п'ять чоловік за столом переговорів: два представники від керівництва, один стілець для голови зборів (призначається роботодавцями) і два представники профспілки. Через те, що це позачергові загальні збори, всі співробітники можуть бути присутніми.

Роздатковий матеріал 2. Короткий словник деяких термінів праці

Колективні переговори:	Це процес переговорів, у яких представники роботодавців та працівників колективно прагнуть дійти згоди і вирішити питання, такі як заробітна плата і умови роботи.
Локаути:	Локаут — є одним з найрадикальніших засобів використання влади роботодавцем. Роботодавець відмовляється дозволяти співробітникам входити на їх місця роботи, тобто він/вона буквально змушує їх прийняти вимоги керівництва.
Скорочення штату:	Працівники стають непотрібними і їх звільняють, тому що роботодавець приймає рішення про закриття бізнесу. Співробітники можуть мати право на вихідну допомогу в якості компенсації.
Вихідна допомога:	Якщо постійний працівник несправедливо звільнений або скорочений у зв'язку з реструктуризацією компанії, то він/вона має право на отримання компенсації, яка називається вихідною допомогою. Величина вихідної допомоги часто базується на тій заробітній платі, яку працівник отримував, наприклад, заробітна плата одного тижня за кожний рік роботи.
Страйк:	Право на страйк є одним з основних соціальних прав людини, яке розглядається як необхідний елемент для успішного ведення колективних переговорів і в якості інструмента для пом'якшення нерівності у притаманних відносинах роботодавця і працівників. Страйк — відмова від роботи, або обструкція роботи співробітниками. Робітники не можуть просто піти на страйк, коли вони відчувають це! Деякі умови повинні бути виконані, які зазвичай встановлюються законодавством і відрізняються в залежності від країни.
Профспілка:	Профспілка є асоціацією, яка існує, щоб захищати інтереси трудящих, у тому числі щодо заробітної плати та умов праці. Профспілка в цілому представляє робітників у переговорах з роботодавцями. В багатьох країнах профспілки організовані в конфедерації.

Перша шпальта

Найбільша загроза для свободи — це відсутність критики.

Воле Соінка

Теми
- Засоби масової інформації
- Глобалізація
- Навколишнє середовище

Рівень складності Рівень 3

Чисельність групи 10–24 осіб (для малих груп: 4–8 осіб)

Час виконання 180 хвилин

Огляд Це інсценізація гри для учасників, які зображають групу журналістів, які працюють над підготовкою першої полоси своєї газети, готової до друку. Люди працюють у малих групах, оскільки вони досліджують питання щодо наступного:
- Перекручення новин, стереотипи і об'єктивність ЗМІ.
- Значення засобів масової інформації у вирішенні питань прав людини.

Відповідні права
- Право на свободу думки, переконань та вираження
- Право на невтручання в особисте і сімейне життя, право на таємницю листування
- Право на участь у культурному житті суспільства

Цілі
- Розширити обізнаність щодо засобів масової інформації та їх підходу до питання прав людини
- Розвинути навички спілкування і співпраці
- Розвинути почуття відповідальності і прагнення до соціальних змін

Матеріали
- Велика кімната з площею, достатньою для проведення роботи в двох або трьох малих робочих групах, або для спільних засідань.
- 40–45 фотокарток з газет чи журналів
- Папір та ручки для нотаток
- Великі аркуші паперу (формат А3) або папір для фліпчарту і маркери
- Ножиці і клей на кожну малу групу
- Таблиці з робочою поверхнею великого розміру, щоб можна було розмістити всі документи робочої групи

Підготовка
- Виберіть 40–45 картинок з журналів або місцевих газет. Примітка: вам потрібно три набори однакових 40 картинок, по одному набору для кожної малої робочої групи. Отже, ви повинні або купити три примірники кожної газети, з якої ви вибрали фотокартки, або зробити копії на копіювальному апараті.
- Відобразити один набір фотокарток на дошці.

Інструкції

1. Розпочніть вправу. Поясніть, що це інсценізація вечора в редакції газети, в якій група журналістів працює над першою полосою своєї газети. Хоча це місцева газета, що друкується для суспільства, кожне видання інформує читачів про поточні глобальні проблеми, включаючи права людини.
2. Покажіть приклад першої полоси газети, вкажіть її особливості і продемонструйте приклад типової першої сторінки.

Засоби масової інформації

Глобалізація

Навколишнє середовище

Рівень 3

10–24 осіб (малі групи: 4–8 осіб)

180 хвилин

3. Покажіть учасникам фотокартки. Попросіть їх ходити навколо столу в тиші і не робити ніяких коментарів на даному етапі. Поясніть, що це картинки, з якими вони працюватимуть, їх можна використовувати та інтерпретувати на свій розсуд.
4. Тепер розділіть учасників на три робочі групи від шести до восьми осіб. Кожна група може уявити собі, що це редакційна група, яка працює в іншій газеті. Завдання учасників полягає в тому, щоб розробити та надрукувати видання з цією першою шпальтою завтра вранці.
5. Попросіть кожну групу вибрати назву для своєї газети.
6. Тепер запросіть колектив редакції до роботи. Роздайте папір і олівці, клей і ножиці, для кожної групи, але ще не роздавайте фотокартки.
7. Дійте згідно вказівкам. В них вказано розробити дизайн головної сторінки своєї газети.
8. В учасників є одна година на те, щоб вибрати чотири або п'ять новин, які вони хочуть представити. Вони повинні продемонструвати значення, яке має перша шпальта. А ніж, повний виклад історії з підбором картинок і написанням заголовку. Вони не повинні писати саму статтю, вони можуть просто вказати її позицію на сторінці.
9. Запропонуйте їм розпочати з обговорення теми або питання, які вони хочуть включити в свої доповіді. Скажіть їм, що через десять хвилин вони отримають фотографії.
10. Після того, як групи попрацювали над цим близько десяти хвилин, роздайте набори фотокарток, один набір на групу. Дайте їм 50 хвилин, щоб завершити свою роботу.
11. Коли команди закінчили роботу, скажіть їм, що вони повинні дати свою роботу на загальне читання. Потім переходьте до дебрифінгу та оцінки.

Дебрифінг та оцінка

Почніть з аналізу самої вправи, а потім перейдіть до обговорення засобів масової інформації та прав і обов'язків людини.

- Яким способом групи організовували роботу? Вони працювали, як єдине ціле, розділилися і працювали індивідуально, в парах або втрьох над різними статтями? Як вони приймали рішення щодо того, як необхідно організувати роботу і над якими статтями працювати? Чи був лідер, або ж вони приймали рішення разом? Чи всі відчули, що можуть брати участь і зробити свій внесок?
- Яким чином люди обирають теми або питання, над якими вони працюватимуть? Що було обговорене спочатку: тема або картинка? Тобто, чи вони спочатку визначили проблему, а вже потім знайшли відповідну картинку, щоб включити її до статті, або вони були настільки натхнені певною картинкою, щоб потім написали статтю про неї?
- Які теми чи проблеми були представлені? Як вони ставляться до прав людини? Чи були такі питання, які хтось хотів би використати, але вони були випущені? Чому вони випустили ці питання?
- Що спільного було між різними першими шпальтами у різних роботах груп? Чи використовувалися однакові теми або фотокартки?
- Чи був випадок, коли групи використовувати однакові картинки, але з різною метою?
- Як люди стежать за новинами? Через газети, телебачення, радіо, чи Інтернет? Чому вони стежать або не стежать за новинами?
- Під час цієї вправи учасники намагалися зобразити традиційну титульну сторінку, або ж створювали щось нове? Який найефективніший спосіб привернути увагу читачів?
- Новини з якої галузі домінують у засобах масової інформації в реальному житті?
- Чи в новинах достатньо висвітлене питання прав людини?
- Як часто новини представлені у вигляді розповідей стосовно прав людини?
- Одним з основних моментів обговорення засобів масової інформації є її «об'єктивність». Чи учасники вважають, що можна представити новини об'єктивно? Чи це можливо? Чи це бажано?
- Які права людини або порушення прав людини описані у різних розповідях?

- Чи вони намагалися пов'язати причини і наслідки, Північ і Південь, розвиток і середовище, багатих і бідних, і т. д., у своїх доповідях? Як ці питання представлені в реальних ЗМІ?
- Які враження справляє на учасників молодь з інших частин світу? З бідних країн? З розвинутих країн?
- Чи існують важливі теми або проблеми, які не зображені за допомогою набору картинок?

КЛЮЧОВА ДАТА

3 травня
Всесвітній день свободи преси

Поради фасилітатору

При виборі зображення для використання в цій вправі переконайтеся, що у вас є великий вибір зображень і, що ви уникаєте стереотипів. У реальних новинах часто сповіщається про вбивства, війни та інші лиха, рідше вони містять позитивні повідомлення. (Існує більше новин про події, що відбуваються в Африці, окрім війни і голоду!) Оберіть такі картинки для учасників, щоб вони мали можливість вибрати з них як позитивні, так і негативні новини. Краще використовувати різні зображення, що представляють різноманітну інформацію, яка є цікавою для різних прошарків людей, залежно від їх віку, статі, раси, культурної групи, географічного положення і т.д. Також слід врахувати інтереси молодих людей і додати зображення, які пов'язані з гарячими останніми новинами і відомими особистостями. З переліку, вказаного нижче, можна взяти деякі ідеї.

Ведуча телевізійних новин — жінка
Земна куля
Знімальна група в країнах третього світу
Хлопчик, який чистить взуття, рекламує Philips
Діти, які кидають каміння
Жінки, які роблять греблю
Позитивні моменти безробіття
Африканські шахтарі
Бройлерні кури
Чому немовлята помирають від голоду, якщо є достатньо їжі?
Пестициди
Рекламування фастфуду
Вирубки дерев в тропічних лісах
Сухий ґрунт
Діти, які грають у воді
Зрошення
Мийка автомобіля
Керосин
Дії Грінпіс
Шлейф диму від промислових заводів
Реклама: Batida
Візки, наповнені кавою
Реклама: Кока-кола
Торгівля на пляжі
Ринок в країнах третього світу
Самотня жінка
Бідні райони в Брюсселі
Бідні райони в країнах третього світу
Переповнений смітник
Сортування банок
Холодильники на звалищі
Чорний хлопчик з гітарою
Nintendo
Рок-зірка
Безпритульні діти
Багатокультурна вечірка
Марокканська дівчина
Державна поліція
Графіті
Антирасистський концерт
Парламент
Наркотики
Відомий політик, наприклад, Президент США
Мандела
Світові лідери зустрінуться на КС -15
Табір біженців
Біженці в посольстві
Ерік Кантона
Діти у притулку
Футболіст
Організація «Міжнародна амністія»
Демонстрація на Філіппінах
Американські війська в Афганістані
Сомалійські пірати у військових діях
F16 з бомбами
Партизани
Два загиблих солдати
Ферми не зброя
Гора мішків з зерном
Продаж продуктів, вироблених у країнах третього світу
Жіночий конгрес
Планування сім'ї
Попередження ВІЛ та СНІДу
Натовп людей
Громадський транспорт
Трибунал з військових злочинів
Автомобільна виставка
Пробка на дорозі
Акції велосипедистів
Молодь з мікрофоном
Зліт шатла
Затоплення тихоокеанських островів

При проведенні цієї вправи необхідно вказати типові риси для розміщення першої шпальти: назва, що легко запам'ятовується, щоб привернути увагу читача; підзаголовок з вступним словом від автора (наприклад, нашого кореспондента Мохаммада Шмідта). Далі йде короткий вступ про те, що це за розповідь, після нього слідує текст. Обговоріть, як використовуються фотокартки, щоб доповнити цю розповідь або привернути увагу читача. Вкажіть також на те, чого фотокартки не показують! Обговоріть, яким чином їх було виділено, щоб привернути погляд глядача до того, що фотограф — або редактор — хотів показати. Також вкажіть на те, яким чином написана назва статті. Було б краще продемонструвати це на прикладі роботи, написаної на іноземній мові; це дозволить відволікти увагу від змісту і зосередитися натомість на впливі, який має значеня.

Заохочуйте групи до того, щоб проявляти творчий підхід у своїх ідеях, а також до того, яким чином групи їх представляють. Вони можуть писати, виділяти картинки і малювати карикатури. Їх роботи можуть бути серйозного характеру, з почуттям гумору або іронічними. Залежно від групи, ви повинні вирішити, скільки інформації вам необхідно дати групі про це, або ж просто спостерігати за групою і подивитися, що вони вигадали.

Варіації

Іншим способом провести цю вправу — це представити радіо- або телевізійну програму новин. Якщо ви вирішили працювати над телевізійною програмою, то рекомендується спрямувати зображення з комп'ютера або проектора на екран у затемненій кімнаті, щоб дати відчуття, ніби ви дивитеся телевізор. Інший варіант є представити веб-сторінку або блог.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Обговоріть аспекти прав, які група обрала для представлення своїх новин. Наприклад, як вони виконуються у вашій країні?

Учасники можуть зв'язатися з місцевою газетою, радіо- або телебаченням, щоб поспілкуватися з журналістами про те, як вони працюють, а також обговорити питання об'єктивності та наскільки глобально питання і проблеми прав людини представлені у пресі.

Якщо група зацікавлена у способах, за допомогою яких картинки ефективно або невір-но використовуються в засобах масової інформації, учасники можуть перейти до вправи «частина картинки» і «виділення», що описані у розділі «Інші способи гри з картинками» наприкінці вправи «Гра з картинками», що описані на сторінці 124. Якщо групі сподобалися вправи, спрямовані на розвиток швидкого мислення, учасники могли б перейти до вправи «Хвилиночку!», що описана на стор. 303, в якій йдеться про зв'язок між спортом і правами людини.

Як варіант, якщо група хоче відпочити і послухати музику і, в той же час дізнатися про інші народи, культури, музику і мови, перейдіть до вправи «Голуба Кнісна», що входить до навчального матеріалу «Усі різні — усі рівні».

Ідеї для вправ

Багато місцевих радіостанцій мають можливість транслювати свої передачі для громадських груп. Попрацюйте над груповим проектом, що спрямований на дослідження і представлення радіопередачі про питання, які є важливими для них, наприклад, під заголовком: «Думай глобально, дій локально».

Перегляньте веб-сторінку www.newtimes.dk, щоб побачити приклад того, як безпритульні в Данії використовують засоби масової інформації. Можливо, ви захочете допомогти безпритульним (або іншій групі меншин) у вашій країні зробити щось подібне.

Використовуйте місцеві засоби масової інформації (радіо, газети), а також глобальні, включаючи такі соціальні мережі, як Hi5, facebook, twitter та блоги, щоб розмістити в них свої повідомлення.

Додаткова інформація

Деякі з питань, порушених в ході цієї вправи:

а) Засоби масової інформації

1. Молодь, а також дорослі постійно отримують найрізноманітнішу інформацію через різні види засобів масової інформації. Деякі люди розуміють це, а інші ні. Ми можемо запитати у себе: що нам робити з цією інформацією? Чи означає це, що ми всі більше проінформовані, чи це не обов'язково так?

2. Засоби масової інформації представляють все більше комерційних і спрощених повідомлень; стереотипи і сенсаційність є загрозливими. Чи стало ще важче знайти нормальні новини?
3. Стало важко знайти якісні новини, особливо, якщо мова йде про проблеми нерівності, зокрема, у країнах, що розвиваються. Новини про Схід часто розглядаються лише через призму думок Заходу. Це дуже часто призводить до подання лише негативних новин. Однобічність і негатив стали нормою. Ви згодні?
4. Переважне використання Інтернету призвело до зниження зацікавлення у виданнях журналістики. Ніл Генрі, колишній кореспондент видання «Washington Post», нині професор журналістики в Університеті Каліфорнії у Берклі, каже: «Я бачу світ, в якому прагнення до істини на захист громадських інтересів, як культурна цінність нашого суспільства, знижується на тлі цього технологічного сум'яття; світ, в якому професійна журналістика, яка практикується у відповідності з широко визнаними етичними цінностями, стала менш поширеною в наших новинах та інформаційних системах, оскільки ми входимо до мережі лише, щоб подивитися останні «нові» повідомлення. Тим часом, я не можу нічим зарадити, окрім тільки застерегти вас, що у майбутньому помітно не вистачатиме кваліфікованих журналістів, оскільки при пошуку новин ви наштовхнетеся не на справжні новини, а на останні уїдливі тиради недосвідчених блогерів, які викривлюють новини і спритно поширюють їх під видом робіт журналістів на вимогу рекламодавців, які бажають лише заробити гроші».
5. Блогери і новини з Інтернет-сайтів дозволяють нам краще зрозуміти, що відбувається навколо нас у світі. Матеріал джерела дуже важливий; розгляньте безпосередність і вплив блогів, знайдіть особисті відео і пости на сайтах соціальних мереж про землетрус, інші стихійні лиха і воєнні зони.
6. Інтернет дозволяє людям в усьому світі мати доступ до новин та інформації з різних джерел в кожній країні. Тому набагато складніше контролювати цензуру.
7. Чи є об'єктивність новин можливою і бажаною? Чи можна уникнути нашого власного етноцентризму? І чи можна врівноважити джерела новин і розглядати ситуацію з різних сторін для уникнення інформаційної упередженості? Наприклад, незважаючи на отримані узгоджені твердження Міжурядової групи експертів з питань змін клімату (МГЕЗК) про те, що діяльність людини помітно впливає на глобальний клімат, а глобальне потепління являє собою серйозну проблему, яку необхідно вирішувати негайно, новини зі слів різних осіб дозволили малій групі скептиків, що займається питанням глобального потепління, значно змінити свої погляди.

b) Проблеми щодо прав людини

Засоби масової інформації мають дуже велике значення у підвищенні обізнаності громадськості про права людини. Але ми повинні знати, яким способом представлені ці питання і мотиви. Кожен повинен критично ставитися до тої інформації, що нам надається, або не надається, а також яким чином представлена ця інформація і факти. Наприклад, під час війни бійці можуть бути описані або в якості борців за свободу, або в якості терористів в різних документах, в залежності від різних політичних поглядів. Люди інших культур можуть бути представлені не об'єктивно. Наприклад, ескімоси можуть бути представлені, як екзотичні витривалі люди, які борються за збереження свого традиційного способу життя в іглу, але коли справа доходить до обговорення китобійні, вони описуються, як «убивці».

c) Зобов'язання

На деяких картинках, які були використані під час цієї вправи, повинні відображатися можливості для людей, особливо для молоді, отримати роботу і гідно виконувати свої обов'язки. Як вчителі, працівники з питань молоді і т.д., ми хочемо заохочувати молодь до кращого виконання своїх обов'язків. Ми задаємося питанням, якими способами краще заохочувати молодь до роботи, та чи існуючі можливості дійсно привабливі для молоді. Ми можемо отримати деякі відповіді зі слайдів, які молодь обрала.

Примітка

Ця вправа була розроблена на основі «Фабрики новин», яку написав Роб Адріансен і команда Грінвіч для фламандської платформи розвитку НУО голландською мовою. Пізніше Нелі Хіерс її переклав на англійську мову та адаптував на запит EFIL, Європейської федерації міжкультурного навчання.

Релігія та віра

Глобалізація

Освіта

Рівень 2

Будь-яка (малі групи: 5–6 осіб)

90 хвилин

Планується оновлення

Те, що ми вважали неможливим, тепер, в іншу епоху, зовсім можливе.

Констанс Бейкер Мотлі[1]

Теми: • Релігія і віра • Глобалізація • Освіта

Рівень складності Рівень 2

Чисельність групи Будь-яка (малі групи: 5–6)

Час виконання 90 хвилин

Опис В даний вправі учасники обговорюють, як зароджуються вірування, як вони розвиваються і як і чому вони змінюються з часом.

Відповідні права:
- Свобода мислення, совісті та релігії
- Свобода переконань та самовираження
- Право на вільну участь у культурному житті суспільства

Цілі
- Розвивати розуміння соціальної конструкції вірувань
- Розвивати критичне мислення і дискусійні вміння
- Виховувати відкритість і допитливість

Матеріали
- Стверджувальні картки, один набір на маленьку групу
- Великий шматок паперу і ручки для кожної групи

Підготовка Скопіюйте роздаткові матеріали, додайте більше тверджень або видаліть, якщо необхідно, і розріжте твердження. Зробіть один набір карток на маленьку групу.

Інструкції

1. Поясніть, що це завдання про те, як вірування змінюються з часом. Перші учасники обговорюють вірування, які мали минулі покоління, але які зараз вже застарілі, і потім вони обговорюють свої вірування, які їх діти і онуки будуть вважати застарілими.
2. Проведіть мозковий штурм, стосовно їх розуміння слова «віра».
3. Тепер попросіть учасників розбитися на малі групи по 5–6.
4. Кожна група має обрати свого спікера для підведення підсумків на великому шматку паперу і коментування на засіданні.
5. Попросіть групи продивитися твердження і обрати 5, що змінилися з часу їх дідусів і з якими вони хотіли б попрацювати.
6. По черзі беріть картки і обговорюйте вірування, які були притаманні їх дідусям щодо тверджень. Звідки вони походять? Як вони підкріплювалися? У ретроспективі, чи були вони мудрими? Чому або чому ні?
7. Потім спробуйте уявити, яким би було життя за часів ваших дітей і онуків і обговоріть, які б вони були. Яким би чином їх вірування відрізнялися від ваших щодо обраних тверджень? Чому б вони відрізнялися?
8. Поверніть групи до пленарного засідання і попросіть кожну групу стисло доповісти щодо своїх висновків.

Дебрифінг та оцінка

Почніть з короткого перегляду завдання, а потім перейдіть до обговорення труднощів життя в глобалізованому світі, де вірування і цінності змінюються.

- Чи виникли сильні розходження в групі?
- Як порівняти коментарі різних груп?
- Звідки беруться наші вірування? Чи можна узагальнити, як було в минулому і чим буде відрізнятись майбутнє?

[1] Констанс Бейкер Мотлі, що сказала: «Те, що ми вважали неможливим, тепер, в іншу епоху, зовсім можливе» була, в 1966, першою чорношкірою жінкою в США, яка стала федеральним суддею.

- Чому змінюються вірування?
- Чи є незмінні вірування? Якщо так, які і чому? Якщо ні, чому вірування змінюються?
- Які переваги в спільному дотриманні вірувань?
- Як обмежують нас наші вірування?
- Що б заставило вас змінити ваші вірування?
- Чи легко змінювати вірування? Які вірування важче, а які легше змінити? Чому?
- Як люди можуть захистити себе від пропаганди і хибних заяв, наприклад зворотів політиків, сумнівів кліматичних скептиків або прийомів, націлених на одержання ваших грошей фіктивними організаціями?
- Надайте приклади обмежування прав свободи думки і самовираження. Хто має вирішувати, якими повинні бути ці обмеження?
- Чи можете ви навести приклади порушення свободи мислення, сумління і релігії в вашій громаді, країні, Європі і в ширшому світі?

КЛЮЧОВА ДАТА

5 жовтня
Всесвітній день вчителя

Поради фасилітатору

Хоча учасники працюють у маленьких групах, деякі можуть соромитися щодо вираження своєї думки стосовно певних питань. Щоб уникнути цього потрібно так організувати роботу в маленькій групі, щоб друзі або люди, яким зручно один з одним працювали разом. Також можна для початку обговорювати менш» загрозливі» теми, а потім з зростанням впевненості, представляти до обговорення більш спірні питання.

Процес побудови світу, де права людини вшановуються як норма, так чи інакше означає-піддавати сумніву вірування більшості людей. Таким чином, мета цієї вправи — підвести учасників до думки, що вірування людей є лише творінням і продуктом суспільства і епохи, в яку вони живуть. Сподіваюсь, що в кінці завдання учасники будуть більш обізнані, чому вірування такі закоренілі і важко піддаються об'єктивному перегляду. Вони оцінять, що для того, щоб змінити або шкідливі або застарілі вірування, потрібні освіта, представлення чітких фактів і добре вміння критично мислити.

Слово «віра» часто використовується з релігією, наприклад, коли люди говорять про їх «віру в Бога». Однак, це вузьке розуміння, а вам потрібно впевнитись в тому, що учасники чітко розуміють значення слова. Віра — це припустима правда. Однак, все це віра. Ми створюємо вірування, щоб обґрунтувати наше розуміння навколишнього світу і таким чином, одного разу створивши це вірування, ми будемо дотримуватись його завжди. Існує безліч інформації стосовно, що таке вірування, яким чином вони утворюються і як діють на сайті: http://changingminds.org.

«**Зворот**» це спосіб представлення інформації або ситуації таким чином, особливо так, щоб змусити вас і ваші думки виглядати привабливими (із Оксфордського словника)

Варіації

Представте деякі з цих ідей групі в цілому, використовуючи техніку «Висловлювання», на сторінці 63. В такому випадку учасникам не потрібно щось говорити; вони можуть слухати думки інших людей, що допоможе їм краще зрозуміти ці питання.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

В залежності від ходу дискусії ви могли б продовжувати дослідження вірувань щодо особистих стосунків у вправі «Поговоримо про секс!» або «Віруючі».

Можливо, вам захочеться продовжити говорити про право на свободу релігії та віросповідання у вправі «Мечеть в Сліпівілі», яка досліджує диспут щодо будівництва нової мечеті на традиційно християнській території шляхом імітування зборів місцевої ради.

Ідеї для вправ

Разом з друзями або однокласниками оберіть колективне вірування, яке може створювати упередження або дискримінувати людей в вашій місцевості, наприклад, вірування щодо гомосексуалізму, використання контрацептивів, абортів, зовнішні стосунки або ролі дівчини/хлопця. Запросіть НУО або інші організації для розмови на дану тему так, щоб ви мали більше розумння цього питання. Потім визначіться, що ви хочете зробити.

Ви можете також скласти і поставити п'єсу по обраній темі і виступити перед місцевою громадою. Запам'ятайте, що набагато легше зібрати аудиторію, якщо даиа вистави співпадає з одним з міжнародних або європейських пам'ятних днів.

Якщо вам зручно виконувати подібні завдання, пристосуйте цю вправу для використання під час неформальних моментів спілкування з друзями, сім'єю і колегами. Поцікавтеся їхньою думкою/віруваннями щодо деяких питань. Однак, обережно, оскільки для певних людей окремі питання можуть бути дуже болісними.

Додаткова інформація

Віра — це визнання, що свідчення, ствердження або ідеї — правдиві. Люди можуть визнавати, що вірять в те, що щось вірно з деяких причин: тому що вони бачили/були свідками або зважаючи на особистий досвід, тому що є переконливі докази для віри або тому, що вони мають переконання.

Переконання — це упевнена віра в правдивість або надійність особи, ідеї або речі. Віра — це визнання чогось правдивим, тому що влада вважає це так. Переконання може мати дуже специфічне значення в деяких релігійних контекстах.

Розуміння походження вірувань — важливий крок в сприянні культури прав людини. Психологи, які вивчають зародження вірувань і відносини між віруваннями і діями, виявили, що вірування зароджуються наступними шляхами.

- Ми схильні засвоювати вірування оточуючих в нашому дитинстві. Альберта Ейнштейна часто цитують, щодо його думки стосовно здорового глузду, як суміші упереджень, набутих до вісімнадцяти років. Політичні вірування дуже сильно залежать від спільних політичних вірувань громади, в якій ми живемо. Більшість людей сповідують релігію, яку засвоїли в дитинстві.
- Люди можуть приймати вірування харизматичних лідерів, навіть якщо вони суперечать всім попереднім віруванням, і спричиняють дії, які безперечно не на їх користь. В таких випадках, раціоналісти намагаються узгодити свою безпосередню реальність з вірою і суперечками, стан відомий, як когнітивний дисонанс.
- Повторення формулює вірування, як у випадку з асоціаціями вірувань, наприклад, з образами сексу, кохання і іншими сильними позитивними емоціями. Це головний напрямок реклами.
- Фізична травма, особливо голови, може радикально змінити вірування людини.

Однак, навіть освічені люди, добре усвідомлюючи процес зародження вірування, все ж таки сильно чіпляються за свої вірування, і діють у відповідності до них навіть шкодячи своїм власним інтересам.

На святкуванні міжнародного Дня вчителя 2010, Прабхакара Шишила із Сулія Неру Меморіал Колледжа, сказав, що «вчителям слід прищеплювати студентам раціональне мислення». Ви згодні?

Матеріал для розповсюдження

Віра в те, що земля плоска	Віра в те, що смертний вирок виправданий	Віра в те, що секс до шлюбу — гріх	Віра в те, що люди можуть позбавитися хвороб, які передаються статевим шляхом, вступивши в статевий контакт з незайманою
Віра в те, що це честь померти за свого короля, країну або релігію	Віра в те, що паління не таке і шкідливе для здоров'я	Віра щодо вживання наркотиків та спиртного.	Віра в те, що раси відрізняються за кольором шкіри, типом обличчя, формою черепа, профілем, розміром, будовою і кольором волосся
Віра щодо виховання і дисципліни дітей	Віра в те, що різні раси мають різні моральні цінності і розумові здібності	Віра в те, що розумові хвороби ганебні	Віра щодо чоловічих і жіночих ролей в сім'ї
Віра щодо вживання м'яса	Віра щодо поваги до поліції і іншої влади	Віра в те, що цунамі і торнадо — це Божа кара за гріхи людства	Віра щодо абортів і сурогатного материнства
Віра щодо контрацепції і її використовування	Віра щодо ставлення до злочинців: ув'язнення або реабілітація	Віра щодо порнографії та проституції	Віра щодо одностатевих шлюбів
Віра щодо сприяння самогубству смертельно хворих пацієнтів	Віра в те, що рожевий колір для маленьких дівчат, а блакитний — для хлопчиків	Віра щодо чоловічих і жіночих здібностей виконувати ту ж саму роботу	Віра, що дівчатам і хлопчикам слід грати в різні ігри
Віра про позашлюбні відносини	Віра щодо татуювання і пірсінгу	Віра про дітей поза шлюбом	Віра щодо паплюження
Віра про відсутність релігії	Віра про нудистів або напівоголених	Віра щодо мастурбації / сексуальності	Віра про розлучення / про батьків одинаків

Повість про два міста

Цивілізація — це спосіб існування з однаковою повагою по відношенню до всіх людей.
Корасон Акіно

Теми
- Громадянство та участь
- Навколишнє середовище
- Робота

Рівень складності Рівень 4

Численість групи 4–10

Час виконання 90 хвилин

Опис Це гра за столом, в якій гравці голосують за тип міста, в якому вони хотіли б проживати, а також за розваги, які будуть приносити для них задоволення. Питання, які розглядаються, включають:
- Соціальну згуртованість
- Причетність до сплати податків
- Цінність місцевої демократії

Відповідні права
- Право на соціальну захищеність
- Право на приватну власність
- Право на нормальні стандарти життя

Цілі
- Зрозуміти важливість соціального забезпечення в житті суспільства
- Розвинути спілкування та навички колективної роботи
- Стимулювати цінності солідарності та відповідальності перед суспільством

Матеріали
- Один примірник настільної гри
- Картки розміром А3 або папір (необов'язково, але бажано)
- Гральні кості (1 шт.)
- Скріпки для паперу двох кольорів (червоні та голубі). Скріпок повинно бути порівно кожного кольору. Однієї скріпки досить для кожного гравця.
- Ножиці
- Клейкі стіки або «Blu-tac»
- 4 комплекти змінних карток
- 2 конверти
- Гроші (по 6000 Емс на кожного гравця)
- 2 копії списку завдань Місцевого Банкіра
- 1 копія списку завдань Банкіра Гри
- Папір та ручки
- Таймер
- Проектор для демонстрація правил (необов'язково)

Підготовка
- Прочитайте інструкції, щоб ознайомитись з настільною грою, змінними картками та правилами.
- Візьміть два аркуші змінних карток і виріжте їх. Так, щоб картки не переплутались, пкладіть їх в конверт, чітко позначивши А чи В! (Решта 2 копії аркушів будуть використані на розгляді засідання Ради міста).
- Наклейте копію настільної гри на картки чи картон, для того, щоб вона могла прослужити довго і не зіпсуватися протягом гри.
- Виберіть трьох людей, які будуть грати роль банкірів. Кожне місто потребує по одному банкіру, крім того потрібен один Банкір Гри. Дайте для двох Банкірів Міста по копії списку завдань Банкіра Міста, а також для Банкіра Гри його список завдань. Дайте зобов'язання банкірам зробити беджі, щоб їх було легко розрізняти протягом гри.

- Поділіть решту групи на дві підгрупи. Для однієї підгрупи дайте червоні скріпки, для іншої — голубі.
- Скажіть, щоб кожний гравець зробив власний жетон, написавши на маленькому клаптикові паперу своє ім'я. Прикріпити до цього жетона скріпку, яка була видана раніше.
- Надрукуйте гроші! Скопіюйте гроші зі стор. 354 та виріжте їх, утворюючи банкноти. Вам потрібно по 600 Емс на кожного гравця/громадянина.

Інструкції

1. Поясніть, що запропонована діяльність — це настільна гра та покажіть її. Обведіть рукою площу, яка зображує місто А, а потім зробіть те ж саме з містом В. Зазначте, де два шляхи перетинаються, та покажіть територію, де люди отримують заробітну плату, сплачують податки і отримують «шанс для змін», який означає переїхати та грати в іншому місті.
2. Поясніть, як грати (подивіться на додаткові матеріали нижче). Переконайтеся, що кожен з учасників розуміє правила гри. Вирішіть коли гра закінчиться.
3. Відрекомендуйте банкірів, які зробили для себе індивідуальні бейджі і тепер гравці знатимуть кому платити податки!
4. Грайте! Коли закінчите грати, переходьте до дебрифінгу та оцінки.

Дебрифінг та оцінка

Почніть з розгляду того, як проходила гра, а потім перейдіть до обговорення того, що люди зрозуміли та усвідомили завдяки цій грі.

1. Чи отримали насолоду учасники від гри? Що їм сподобалось і що не сподобалось?
2. На початку гри чи думали люди, що це несправедливо, коли хтось із учасників платить вищі податки, а хтось нижчі? Чи відчувають вони все ще після гри те ж саме?
3. Як проходили засідання Міської ради? Як давались рішення? Все було демократично?
4. Як почуваються люди, які не погодились з рішеннями Міської ради?
5. Хто переїхав з одного міста в інше? Чому вони це зробили?
6. Чи дав хтось на засіданні ради гроші з власної кишені для покращення соціального стану суспільства? Чому вони це зробили?
7. На початку гри соціальні умови були однакові у місті А та В. Якими вони стали вкінці? Чи почали вони відрізнятись? Як саме?
8. Якому місту ви б надали перевагу, щоб жити там? Чому?
9. Чи варто платити вищі податки, для того, щоб мати вищий рівень життя у суспільстві? Чи все ж таки ви б надавали перевагу отримувати заробітну платню (без сплати податків) і купувати все, що вам потрібно і що ви хочете.
10. Яка була ситуація з повагою у двох містах в кінці гри? Чи створили учасники «місто з рівними правами» та соціально слухняними жителями в ньому, які завжди готові платити за соціальні потреби? Чи, навпаки, це було «Суб'єкт-місто», де жителі мали індивідуальну етику і не мали бажання платити податки за соціальні потреби?
11. По шкалі від 1 до 10 (1 — це буде крайність для суб'єкт-міста і 10 буде крайність для Міста з рівними правами) оцініть міста. Які були б податки у вашому суспільстві?
12. Подивіться на кожну частину настільної гри по черзі. Які з людських прав піддались дискримінації?
13. Чи є в вашій країні спільноти чи групи, право яких на рівень життя, необхідного для їхнього здоров'я та благополуччя (стаття 25 Загальної декларації прав людини), порушується? Які та чому?

Поради фасилітатору

Гра є цілком легкою для кожного, хто обізнаний з настільними іграми, але зверніть увагу на пояснення правил гри та як саме грати її. Ймовірно, що гравцям допоможе, якщо ви напишете правила на фліп-чарті чи використаєте транспарант, чи роздасте копії правил гри.

КЛЮЧОВА ДАТА

1 жовтня
Всесвітній день Хабітат

http://www.gmlets.u-net.com/

Найефективнішою гра виявиться, якщо у ній буде брати участь максимум 10 людей, які гратимуть ролі громадян, і потрібно, щоб в кожному місці була рівна кількість громадян на початку гри. Якщо ж у вас є 16 учасників, ви можете переконати банкірів працювати парами. Якщо ж ви працюєте з ще більшою групою, то найкраще буде створити дві гри. В такому випадку, не забудьте, що вам потрібно вдвічі більше робочих матеріалів! Також переконайтесь, що у вас є помічники, які допомагатимуть вам з другою грою!

І ще одна гарна порада: перед тим, як ви спробуєте зіграти зі своєю групою, зіграйте її з друзями та сусідами! Після цього ви будете відчувати себе більш впевнено при поясненні правил та інструкцій і тоді гра стане ще приємнішою

Пропозиції щодо виконання подальших дій

У вправі «Шлях до країни рівності» на стор. 320 ви можете більше дослідити чинники, які допомагають та перешкоджають у розвиткові більш рівноправного суспільства. «Наше майбутнє» на стор. 214 — це інша вправа, яка допоможе людям повірити, що вони можуть будувати саме таке майбутнє, яке б вони хотіли мати

Ідеї для вправ

Дістаньте копію плану розвитку вашого міста та обговоріть його з групою. Дослідіть питання, які стосуються вас, наприклад, яке майбутнє необхідне для молоді на вашій території і розгляньте, як це представлено у плані. Або ж ви можете розглянути інші питання, що стосуються доступу інвалідів до соціального життя, безпеки на вулицях чи плани по заохоченню безпечної їзди на велосипедах. Знайдіть зв'язок з владою за допомогою участі в громадських зустрічах, візьміть участь у створенні блогу вашої місцевості, напишіть у газету чи організуйте громадську пізнавальну зустріч.

Можливо, група захоче дізнатися більше про «загальне фінансування» і надихнутися ініціативами громад у всьому світі. Вони також можуть більше дізнатися про Перехідні Міста і приєднатися до інших з метою почати місцеву ініціативу, щоб зробити стійкою адаптацію до зміни клімату та необхідність зниження викидів в атмосферу CO_2.

Додаткова інформація

«Формування бюджету» — це процес демократичної діяльності, який безпосередньо включає місцевих жителів у формуванні пріоритетів на витрати в громадському бюджеті, наприклад, на захист навколишнього середовища даної місцевості, на комунальне господарство, на заходи безпеки дорожнього руху чи на усунення місцевих злочинів. Дослідіть «формування бюджету» в пошукових системах, щоб знайти корисні посилання.

Перехідні міста, http://www.transitionnetwork.org/ — це мережа людей по всьому світу, які запитують: Як наше суспільство може відреагувати на виклики чи можливості крайнього росту нафти чи змін клімату? Вони працюють на суспільному рівні для того, щоб знайти способи зменшення енергопостачання, а також підвищити власну самостійність. Ініціативи дуже розвинуті, що навіть включають соціальні сади для вирощування їжі; також бізнес з використання відходів, який шукає, як відходи з однієї галузі використати в іншій галузі; ремонт старих речей і їх подальше використання, без відправлення їх на сміття; розвиток місцевих торгових систем обміну (LETS — www.gmlets.u-net.com).

Примітка

Люди, відповідальні за збір податків та управління коштами міст були названі «банкіри». Насправді, банкір не виконує цих функції. Цей термін використовується, тому що це слово використовується в багатьох популярних настільних іграх, наприклад, монополія. Якщо ви відчуваєте, що термін «банкір» не є відповідним, виберіть інший, наприклад, «фінансовий адміністратору».

Європейський кодекс соціального забезпечення

Рада Європейського кодексу з соціального забезпечення була заснована у 1968 році. Станом на березень 2010 року вона була ратифікована 21 державами-членами. Вона забезпечує широкий спектр соціального захисту, в тому числі й гарантії:

- Медичне обслуговування, яке включає в себе загальну лікарську допомогу, спеціалізовану допомогу та невідкладну медичну допомогу
- Допомога по безробіттю
- Допомога старим людям
- Допомога інвалідам.

Матеріал для розповсюдження

Кількість гравців

Від 7 до 13. Троє людей виступатимуть в ролі банкірів. На початку гри необхідно, щоб у кожному місті була рівна кількість гравців.

Мета гри

Переможцем є гравець, у якого буде найбільше грошей у кінці гри.

Як грати

1. Попросіть трьох людей взяти ролі банкірів: один банкір для міста А, другий — для міста В і третій — Банкір Гри.
2. В половини гравців — червоні жетони, в іншої половини — голубі.
3. На початку гри гравці діляться на дві рівні групи. Кожна група має порівну «червоних» та «блакитних» гравців. Одна група буде подорожувати навколо стежки міста А, друга група — навколо стежки міста В.
4. Всі гравці розпочинають з території «старт та заробітна платня».
5. Протягом усієї гри гравець може змінити місто лише тоді, коли він/вона зупинився на території «Шанс для змін».
6. Кожен гравець починає з платні згідно з його кольором:
   - Блакитні гравці: 500
   - Червоні гравці: 100
7. Киньте гральні кості для того, щоб вирішити, хто розпочинає гру.
8. По черзі, кожен гравець підкидає гральні кості та рухається на визначене число кроків вперед по стежці свого міста. Коли гравець потрапляє на визначений сектор, він/вона зачитує вголос вказівки цього сектора та слідує згідно з інструкціями.
9. Зауважте: Гравець, який згідно з інструкцією повинен повернутись назад, зупиняється, якщо він дібрався до кінцевої точки. Він не виконує вказівок наступного сектора.
10. Якщо потрібно заплатити, а у гравця нема грошей, то він/вона залишаться у цьому ж таки секторі і стає жебраком.
11. Два чи більше гравців можуть знаходитись в одному секторі одночасно.

Особливі сектори

Сплата податків

Кожного разу, коли гравець проходить повз сектор сплати податків, він/вона зобов'язаний заплатити. (Гравці платять навіть тоді, коли вони просто проходять повз даний сектор, навіть не зупиняючись у ньому). Розмір податку залежить від зарплатні гравця та міста, в якому він проживає.

Місто А 40%, якщо заробітна платня 500 або більша
10%, якщо заробітна платня 100 або менша
Місто В 10% незалежно від зарплати

Зауважте: Безробітна особа, яка не отримує допомоги по безробіттю, податків не сплачує. Безробітний, який отримує таку допомогу, сплачує 10%, незалежно від міста проживання. Податки сплачуються до банкірів відповідного міста. (Гравці міста А платять до банкіра міста А, гравці міста В — до банкіра міста В відповідно).

Заробітна плата

Кожного разу, коли гравець проходить сектор «старт та заробітна платня» (навіть не потрібно зупинятись у цьому секторі, достатньо лише проходити повз), він/вона отримують свою платню від Банкіра Гри. Якщо ж гравець безробітний і якщо у місті є соціальна програма захисту, він/вона отримує матеріальну допомогу від банкіра міста.

Шанс для змін

Будь-який гравець, що знаходиться в секторі «Шанс для змін», може вибрати, змінювати йому місто чи ні (з міста А на місто В, чи навпаки). У відповідності до такої зміни, йому/їй лише потрібно повідомити про це інших гравців та банкірів. Наступного разу, гравець, який змінив місто, повинен вже рухатись по стежці свого нового міста.

Гравець, що змінив місто, отримує таку ж саму заробітну плату, як раніше, але сплата його податків вже регулюється новим містом.

Засідання Міської ради

Всі гравці, що живуть у місті, відвідують засідання Міської ради. Ці засідання є можливістю змінити щось в політиці міста.

Засідання можуть проходити після кожної 5 сплати податків. Банкіри міста слідкують за тим, скільки людей пройшло повз сектор сплати податків. Коли кожна п'ята особа проходить цей сектор, він чи вона організовує засідання.

Гравці самостійно можуть вирішити, хочуть вони проводити засідання чи ні.

Гра припиняється протягом засідання Міської ради, а також гравці іншого міста змушені чекати, поки не закінчиться засідання, перед тим як відновити гру.

Гравці мають всього 5 хвилин для того, щоб вирішити які є потреби у міста і які необхідні зміни в політиці. Політичні особливості подані на змінних картках і тому громадяни можуть розглянути копію аркуша зі змінними картками і ознайомитись, які політичні особливості на порядку денному (там вони можуть вибрати види політичної діяльності міста).

Щоб змінити політику, гравцям потрібно купувати змінні картки з місцевих податків. Вартість зазначена на кожній картці. Міська рада може щось змінити лише тоді, коли вона може собі це дозволити. Банкіри міста сплачують вартість карток Банкіру Гри. Громадяни можуть вносити стільки змін, скільки вони бажають, але лише якщо вони можуть це собі дозволити.

Якщо місто знаходиться у фінансовій скруті, то воно може продати назад змінні картки до Банкіра Гри. Ціна за повернення карток вдвічі менша від початкової вартості.

Багаті люди, якщо вони бажають, можуть зробити внесок в бюджет міста для того, щоб придбати картки.

Банкір використовує невелику кількість 'Blu-tac', щоб приклеїти змінну картку на настільну гру в узгодженому місці.

Змінні картки

Всього є 17 змінних карток, які відображають політику, яку Міська рада може прийняти на засіданнях. Картки купуються в Банкіра Гри. Вартість карток вказана на кожній з них. Куплена картка приклеюється Банкіром міста на настільній грі в тому секторі, де вирішили громадяни.

Будь-який сектор може бути змінений. Якщо, під час зміни, в цьому секторі є гравець, який не погоджується з новими інструкціями, то він може нічого не змінювати. Нова політика набере чинності лише тоді, коли новий гравець прийде в цей сектор.

На засіданнях Міської ради громадяни вирішують, якою буде місцева політика, і можуть купити одну або більше змінних карток. За всі картки потрібно платити.

Жебраки

Гравець, у якого нема грошей заплатити за податки чи щось інше, залишається у секторі, куди він прибув, і стає жебраком. Хоча існує житло для бездомних в місті, і тому жебраки можуть там спати, якщо вони бажають, замість того, щоб знаходитись у секторі, де вони стали жебраками. Переміщення не звільняє жебрака від його боргів.

Жебраки можуть просити милостиню у кожного гравця, який знаходиться у тому ж секторі, що й і жебрак. Це справа кожного гравця: давати жебраку гроші чи ні. Коли ж у жебраків вистачає грошей, щоб заплатити їхні борги, вони чекають своєї черги, щоб заплатити повинності, кинути гральні кості та рухатись далі.

Жебраки кидають гральні кості кожен раз, коли приходить їхня черга. Для них це шанс.

Якщо випало 6 на гральних костях Знайдіть 50 емс у відрі для сміття
Якщо випало 5 на гральних костях Зберіть 20 порожніх пляшок від пива та отримайте за них 50 емс на депозит, якщо ваше місто має центр утилізації!
Якщо випало 4 на гральних костях Наступна особа, яка пройде тут, дасть вам 10 емс.
Якщо випало 3 на гральних костях, ви простудились і не маєте енергії та спите до наступної черги.
Якщо випало 2 на гральних костях ви спите в парку і знайдете 10 емс прямо під лавкою. Якщо ж парк оновлений у місті, ви знайдете 20 емс.
Якщо випало 1 на гральних костях вас пограбували. Наступне пожертвування ви отримаєте від Банкіра Міста.

Всі виграші жебрака отримуються від Банкіра Міста, в якому жебрак живе.

Коли гра закінчується?

Гравці вирішують, як закінчити гру ще перед початком. Вони можуть вибрати один із запропонованих варіантів:

- Коли перший гравець пройде 20 кругів.
- Після узгодженого проміжку часу, наприклад, 45 хвилин.

Зауважте: гра автоматично завершиться, якщо одне із міст оголосить себе банкротом.

Переможцем буде той гравець, у якого наприкінці гри залишиться найбільше грошей.

Змінні картки

Оновлення парку, з басейном і дитячим майданчиком. Вартість: 200 Емс.	Прибраний парк. Вартість: 100 Емс.	З дорогами все гаразд зараз, повністю реконструйовані. Поширюється на 3 сектори. Вартість: 400 Емс	З дорогами все добре, всі нерівності відремонтовані. Але так буде лише до наступного засідання Міської ради. Вартість: 200 Емс.	Ви втрачаєте вашу роботу! Фонд по безробіттю платить 30% від вашої заробітної плати. В місцевому бюджеті має бути 1000 Емс.
Ви захворіли. Державна лікарня повністю безкоштовна. Потрібно заплатити лише 10 Емс. Вартість: 600 Емс	Ви захворіли. Державна лікарня частково покриє ваші витрати. Заплатіть лише 30 Емс за лікування. Вартість: 400 Емс.	Доступ до пляжу вільний! Насолоджуйтесь! Вартість: 100 Емс	Транспортні проблеми полегшено, тому що є велосипедна доріжка. Вартість велосипедної доріжки: 150 Емс	У школі страйк! Вартість збільшення заробітної платні вчителям: 400 Емс
Новий театр та кінотеатр відкрито. Вартість: 400 Емс	Ваш батько пенсіонер, але не отримує пенсії. Встановлення пенсійних нарахувань: 400	Ви хочете читати і тут нарешті є бібліотека! Ціна: 200 Емс.	Надворі більше не буде бездомних дітей! Дитячий будинок збудовано. Ціна за дитячий будинок: 200 Емс	Переробна система, яка знижує забрудненість. Поширюється на 3 сектори. Вартість: 150 Емс
У вас юридична проблема. Отримайте державного адвоката. Поширюється на 2 сектори. Ціна: 200 Емс	Більше не буде надворі бездомних. Притулок відкрито. Вартість: 200 Емс			

Гроші для гри можна знайти на стор. 354.

Список завдань банкіра міста

Спочатку у міст немає своїх грошей. Всі доходи утворюються за рахунок податків, що сплачуються гравцями при проходженні відповідних квадратів.

1. У своїх облікових листах банкіри міста відзначають, скільки гравців пройшло через квадрат «сплата податків», і після кожного п'ятого скликають засідання міськрад.
2. Банкіри міста збирають податки при проходженні гравцями відповідних квадратів. Примітка: Гравці, які перейшли в інше місто, платять податки згідно з законом міста в яке перейшли.

   Схема оподаткування:

   Місто А 40% при зарплаті 500 і вище
   10% при зарплаті 100 і менше

   Місто Б 10% незалежно від зарплати

   Безробітний, який не отримує матеріальну допомогу, звільняється від податків.

   Безробітний, який отримує — платить 10% від розміру наданої йому допомоги.

3. Інші завдання банкірів міста:
   - зберігати гроші в місті
   - оплачувати покупку «змінних карток» у банкіра гри
   - приклеювати картки на квадрат гральної дошки, визначений городянами на засіданні міськради
   - керувати фондом допомоги безробітним, у випадку, якщо місто вирішить створити такий
   - виплачувати допомогу по безробіттю гравцям, які мають на це право, якщо місто прийняло рішення створити систему соціального забезпечення. При цьому на момент її створення в міському банку повинно знаходитися не менше 1.000 од.
   - наглядати за місцевими бідняками і стежити за тим, щоб вони не порушували наступні правила, коли приходить їх черга кидати кості:

     Якщо випало 6 Знайти 50 од. в контейнері для сміття

     Якщо випало 5 Зібрати 20 порожніх пляшок з під пива, здати в пункті прийому склотари — якщо такий є в місті! — та отримати 50 од.

     Якщо випало 4 Отримати 10 од. від першого гравця, який перетинає Ваш квадрат

     Якщо випало 3 Напитися та проспати свою наступну чергу

     Якщо випало 2 Прокинутися в парку та знайти під лавочкою 10 од. Якщо місто парк благоустроїв, знахідка складе 20 од.

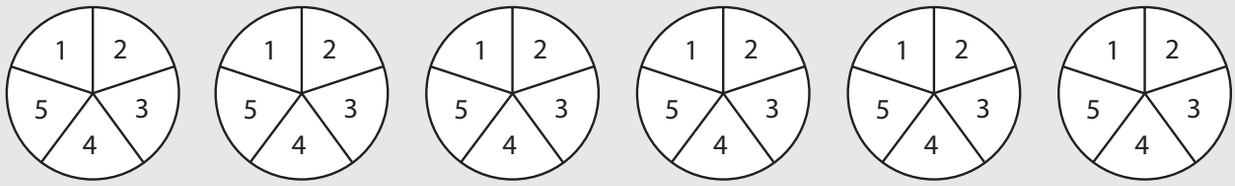
     Якщо випало 1 Стати жертвою пограбування. Наступну милостиню або гроші, які вони можуть отримати, кидаючи кості наступного разу, доведеться віддати банкіру міста.

Примітка: Банкір виплачує їм гроші, якщо їм пощастило щось знайти в парку або в сміттєвому баку, і отримує гроші від них у разі пограбування.

Облік сплати податків

При проходженні гравця у Вашому місті через квадрат «сплата податків» приймайте у нього гроші і відзначайте галочкою у відповідному сегменті круга. Після проходження п'ятого гравця, скликайте перше засідання міськради. Після відновлення гри починайте ставити галочки в другому колі, і т.д.

1-ша Зустріч **2-га Зустріч** **3-я Зустріч** **4-та Зустріч** **5-та Зустріч** **6-та Зустріч**

Рольова картка банкіра гри

На початку гри усі гроші знаходяться у банкіра. Він / вона зобов'язаний / а:

1. Забезпечити безперешкодний хід гри
   - розпочати гру
   - забезпечити дотримання правил
   - стежити за тривалістю засідань міськрад, тривалість яких не повинна перевищувати більш ніж 5 хв, і
   - відповідно до домовленості, завершувати гру після закінчення домовленого часу або по проходженні першим гравцем домовленого кількості кіл.

2. Вести облік
   - на початку гри записати ім'я, колір і місто кожного гравця
   - рахувати, скільки разів кожен гравець проходить стартовий квадрат

3. Виплачувати гравцям зарплату на початку гри і при кожному наступному проходженні квадрата «старт і зарплата». Зарплата виплачується відповідно до кольору гравця, незалежно від міста перебування:
   - Синім: 500 од.
   - Червоним: 100 од.

4. Отримувати гроші в рахунок покупки змінних карток від банкірів міста

Обліковий лист

Записуйте імена гравців червоною або синьою ручкою, відповідно до їх «кольором». Для обліку кіл зручно користуватися методом «п'яти штрихів»: перші чотири штриха вертикальні, а п'ятим ви перекреслюєте попередні. Шостий коло гри відзначаєте новою колонкою з п'ять штрихів. Це спрощує підсумковий підрахунок. Ось як виглядає рахунок після дванадцяти кіл: 𝍸 𝍸 ||

Гравці міста А на початку гри	
Ім'я гравця	Кількість перетину позначки «старт» (до 20)

Гравці міста В на початку гри	
Ім'я гравця	Кількість перетину позначки «старт» (до 20)

Повість про два міста

Настільна гра

МІСТО В

		Дороги занадто погані. Пересування займає багато часу. Пропустіть 1 хід!	Вуличні діти пограбували вас. Віддайте 10Емс	Вільна територія.	Ви захворіли. Лікарень не має в місті. Повернiться на 3 кроки назад.	Ви виграли у лотерею! Отримайте 50Емс.			
		Парк брудний і потребує прибирання. Пропустіть 1 хід, щоб допомогти з прибиранням.				Нема що робити ввечері. Вам сумно. Повернiться на 3 кроки назад.			
Ваш тато похилого віку, але не отримує пенсії. Допоможіть йому, заплативши 20 Емс	Нема що робити ввечері. Вам сумно. Повернiться на 3 кроки назад.	**Старт + Заробітна плата**	Вуличні діти пограбували вас. Віддайте 10Емс	Вільна територія.	Дороги занадто погані. Пересування займає багато часу. Пропустіть 1 хід!	**Шанс для змін!**	Ви захворіли. Лікарень не має в місті. Повернiться на 3 кроки назад.	Вільна територія.	
Вільна територія.		Вільна територія.	МІСТО А			Гарний день щоб піти на пляж. Заплатіть 10 Емс за доступ до пляжу.		Ви втратили роботу! Вибачте!	
У вас проблеми із законом. Найміть адвоката. Заплатіть 50Емс		Нічого почитати. Заплатіть 10Емс за книгу.	КОМПАС Посібник з освіти в області прав людини за участі молоді			Ви втратили роботу! Вибачте!		Гарний день щоб піти на пляж. Заплатіть 10 Емс за доступ до пляжу.	
Нічого почитати. Заплатіть 10Емс за книгу.		Вам повернули роботу. Зарплата така сама, як і була.				Вільна територія.		Ви виграли у лотерею! Отримайте 50Емс.	
Вам повернули роботу. Зарплата така сама, як і була.	Комунальна служба з вивозу сміття на страйку. Пропустіть 1 хід, щоб вивезти сміття.	**Шанс для змін!**	Бездомний п'яничка потурбував вас. Пропустіть 1 хід, щоб розібратися з цим.	Парк брудний і потребує прибирання. Пропустіть 1 хід, щоб допомогти з прибиранням.	Міські автобуси не ходять. Візьміть таксі. Заплатіть 10 Емс	**Податки**	Вільна територія.	Вчителі страйкують з метою підвищення зарплати. Пропустіть 1 хід, щоб потурбуватися про своїх дітей.	
		Ваш тато похилого віку, але не отримує пенсії. Допоможіть йому, заплативши 20 Емс				Міські автобуси не ходять. Візьміть таксі. Заплатіть 10 Емс			
		Бездомний п'яничка потурбував вас. Пропустіть 1 хід, щоб розібратися з цим.	Вільна територія.	Комунальна служба з вивозу сміття на страйку. Пропустіть 1 хід, щоб вивезти сміття.	У вас проблеми із законом. Найміть адвоката. Заплатіть 50Емс	Вчителі страйкують з метою підвищення зарплати. Пропустіть 1 хід, щоб потурбуватися про своїх дітей.			

Засідання Міської Ради
Після кожної
5 сплати податків.

Поговоримо про секс!

Поговоримо про секс, поговоримо про тебе і мене.[1]

Рівень складності Рівень 4

Чисельність групи 10–15

Час виконання 60 хвилин

Теми
- Гендер
- Дискримінація та нетолерантність
- Здоров'я

Опис Ця діяльність використовує техніку «акваріум» техніку, щоб дослідити ставлення до сексуальних питань, включаючи гомофобію.

Відповідні права
- Право на рівність
- Свобода від дискримінації
- Свобода вираження думок і асоціацій

Цілі
- Розширити розуміння щодо проблеми і права, пов'язані з сексуальністю і статевою ідентичністю
- Розвинути у собі впевненість висловлювати свою власну думку про різноманіття в сексуальних уподобаннях
- Сприяти терпимості і співчуттю по відношенню до тих, хто відрізняється

Матеріали
- 3 стільці • 2 фасилітатора (бажано)
- Місце для учасників, щоб могли пересуватися
- Дошка або фліпчарт і маркери
- Невеликі аркуші паперу і ручки
- Капелюх

Підготовка
- Пам'ятайте, що для багатьох людей — особливо молоді! — статева відмінність є дуже особистою і чутливої проблемою. Будьте готові адаптувати або методологію, або тему, — або ж і перше і друге!
- Визначити кілька відомих людей, які відверто розповідали про свою статеву відмінність, включаючи гетеросексуальних і гомосексуальних, бісексуальних транссексуальних чоловіків і жінок.

Інструкції

1. Підготуйте належну обстановку. Поясніть, що, хоча багато хто вважає сексуальну орієнтацію приватною справою, право не піддаватися дискримінації на ґрунті сексуальної орієнтації є основним правом людини, і воно захищене законодавством у більшості євро-пейських країн. Ця вправа дає можливість дослідити ставлення до статевої відмінності і, зокрема, гомосексуалізму та гетеросексізму. Потім, влаштуйте мозковий штурм, в ході якого необхідно називати відомих людей, які відверто розповідали про свою статеву відмінність.
2. Роздайте аркуші паперу і ручки і попросіть людей записати будь-які питання, що виникли, про гомосексуальність або статеві відмінності в цілому, і покласти свої папірці в капелюх. Питання повинні бути анонімними.
3. Поясніть, що ця вправа пов’язана з вивченням відношення до статевої відмінності і, зокрема, гомосексуалізму. Кожен має право висловлювати думки, які можуть бути звичайними або нетрадиційними, суперечливими або такими, що ставлять під сумнів норми їх суспільства. Люди можуть представити точку зору, з якою вони згодні, або з якою вони не згодні, не боючись насмішок або зневаги.
4. Помістіть три стільці півколом перед групою. Вони призначені для трьох співрозмовників, які перебувають в «акваріумі». Решта групи — спостерігачі.

[1]Назва походить від назви пісні — хіта американського хіп-хоп тріо Salt-n-PePa (1991)

5. Поясніть, що ви почнете із запрошення двох бажаючих приєднатися до вашої бесіди в «акваріумі». Якщо в будь-який момент хтось ще забажає приєднатися до вас, то він може це зробити, але оскільки одночасно в «акваріумі» може перебувати лише три рибки одночасно, то комусь доведеться помінятись. Той, хто бажає приєднатися до розмови має вийти вперед і легенько постукати одного із «співрозмовників» по плечу. Вони міняються місцями, і попередній «співрозмовник стає спостерігачем».
6. Всі бажаючі висловити свою думку запрошуються вийти вперед, але вони також можуть висловлювати думку інших, яку не обов'язково вони поділяють. Таким чином, точки зору, які є суперечливими, «політично некоректними», або немислимими, можна висловлювати і докладно обговорювати тему з різних точок зору. Підкресліть, що образливі або шкідливі коментарі, на адресу людей в групі, не допускаються.
7. Попросіть бажаючого витягти питання з капелюха і почати його обговорювати. Нехай обговорення йтиме до тих пір, поки люди не вичерпають тему і учасники почнуть повторюватись.
8. Потім запросіть наступних трьох бажаючих почати обговорення ще одного питання за тими ж правилами, що й раніше.
9. Обговоріть стільки питань, на скільки у вас вистачить часу. Перед тим, як, нарешті, перейти до дебрифінгу та оцінки, зробіть невелику перерву, щоб дати час людям вийти з «акваріума». Це особливо важливо, якщо обговорення було збуджене і суперечливе.

Дебрифінг та оцінка

Почніть з короткого огляду того, що людина відчувала, побувавши як всередині, так і за межами «акваріума». Потім перейдіть до обговорення різних думок, які були висловлені й, нарешті, з'ясуйте, що люди винесли для себе із даної вправи:

- Чи був хто-небудь шокований або здивований деякими точками зору, що висловлювалися? Якими саме? Чому?
- Наскільки в вашому співтоваристві люди взагалі відверті стосовно питання сексуальності?
- Чи мають юнаки та дівчата відповідати конкретній сексуальній орієнтації і ролі? Яким?
- Як сприймаються і лікуються люди (молодь), які не підпадають під ці очікування?
- Чи є деякі групи більш відкритими, ніж інші? Чому?
- Які сили формують розвиток нашої сексуальності?
- Яким чином люди формують цінності стосовно сексуальності?
- Чи відрізняються думки учасників про сексуальність від думок їхніх батьків, бабусь і дідусів? Якщо так, то яким чином вони відрізняються? Чому?
- Чи є у вашій країні закони, які забороняють сексуальні відносини між повнолітніми дорослими людьми? Якщо так, то що саме такі закони забороняють? Чому вони існують? Ви вважаєте їх небезпідставними?
- В Статті 16 Загальної декларації прав людини (UDHR) говориться: «Чоловіки і жінки, які досягли повноліття, без будь-яких обмежень за ознакою раси, національності або релігії, мають право одружуватися і засновувати сім'ю». Чому «сексуальна орієнтація» не входить у цей перелік разом з «расою, національністю або релігією»? Чи повинна вона там бути?
- У деяких країнах закони і соціальний тиск вступають в конфлікт з правами особистості на повагу і гідність, щоб закохатися в людину за його/її власним вибором, на вільний вступ до шлюбу і т.д. Яким чином такі конфлікти можуть бути розв'язані?

Поради фасилітатору

Будьте обізнані в соціальному контексті, в якому ви працюєте, і адаптуйте діяльність відповідним чином. Мета даної вправи полягає у тому, щоб дозволити учасникам замислитися про свою сексуальну орієнтацію і норми їх суспільства, також заохочує їх бути впевненими у собі, у висловленні своєї власної точки зору, будучи толерантними до людей, які дотримуються різних поглядів. Мета вправи не полягає в тому, щоб схилити людей до тієї чи іншої точки зору, та прийти до одного узгодженого рішення.

Перед початком вправи рекомендується підготувати себе, прочитавши довідковий матеріал у Розділі «Гендер», Глава 5. Продумайте, які питання можуть виникнути. Деякі актуальні та суперечливі питання включають:

- Що таке гомосексуалізм?
- Які відмінності між гетеросексуальними, геями, лесбіянками, бісексуалами і транссексуалами?
- Чи є гомосексуальність хворобою?
- Як люди стають геями чи лесбіянками?
- А як щодо ризику СНІДу?
- У деяких країнах гомосексуалізм приймається і геї можуть одружитися, в інших — це карається смертю.

Для вас, як для фасилітаторів, також важливо задуматися про власні цінності і переконання стосовно того, що є правильним власне для вас, ваших рідних та інших оточуючих вас людей, і пам'ятати, що вони будуть віддзеркалені в усьому, що ви робите і говорите, і що ви не робите або не говорите. Дуже важливо, що ви визнаєте свої власні цінності і переконання, та важливо зрозуміти походження цих цінностей для того, щоб учасники могли також розвивати погляди на витоки своїх власних цінностей.

Метою звернення до відомих людей, які були відвертими, стосовно свого сексуального життя, є заохочення самих учасників відкрито обговорювати їх сексуальне життя. Це також можливість роз'яснити такі терміни, як геї та лесбіянки, гомосексуалісти, гетеросексуали, бісексуали і транссексуали. (Див. довідкову інформацію в Главі 5).

Ваша роль у виконанні вправи має вирішальне значення для створення загальної атмосфери. Одним із способів розпочати вправу — за допомогою двох фасилітаторів як співрозмовників. Один з вас може почати, сказавши: «Чи чув ти про те, що Пітер заявив, що він гей?». Інший може відповісти: «Ні, я ніколи б не подумав, я маю на увазі, що він не схожий на гея». Таким чином, ви даєте зрозуміти, що розмова йде про спільного друга, а отже бесіда має «конкретний» характер, а не просто загальнотеоретичний. Вона також допомагає розпочати обговорення, стосовно знань людей про гомосексуалізм та їхнє ставлення до цього.

Сподіваємося, що один із спостерігачів швидко замінить вас, дозволяючи вам таким чином продовжити дискусію серед учасників. Тим не менш, ви повинні продовжувати брати участь в якості спостерігача, бо так ви збережете можливість приймати участь, як співрозмовник. Це дає вам можливість час від часу маніпулювати дискусією, або ж розпочати інші напрямки дебатів чи тактовно видалити учасника, який не дотримується правил дискусії.

Якщо ви бажаєте, то можете ввести правило, що будь-яка конкретна точка зору може бути піднята лише один раз. Це запобігатиме зосередженню уваги дискусії лише на декількох аспектах даної теми і допоможе перешкодити повторенню популярних упереджень.

Якщо вам потрібно надати групі деякі ідеї стосовно запитань, які треба обговорити, то можна запропонувати наступне:

- Чи повинен вік згоди (на вступ до шлюбу або у сексуальні стосунки) бути іншим для гомосексуалістів?
- Чи треба дозволити гомосексуальним і лесбійських парам вступати в шлюб і всиновлювати дітей? Чому так/чому ні?
- Чи правда, що чоловіки, які мають секс з чоловіками, мають більше шансів заразитися СНІДом, ніж жінки, які займаються сексом з чоловіками?

Якщо група велика, то часу може не вистачити, щоб обговорити всі питання. Знайте, що деякі люди можуть відчувати себе розчарованими або засмученими, тому що їх питання не піднімалося. Можете спробувати це подолати, в кінці сесії, зафіксувавши всі питання на стіні. Це буде мотивувати учасників продовжити обговорення в свій власний час.

КЛЮЧОВА ДАТА

17 травня
Міжнародний день боротьби з гомофобією та трансфобією

Варіації

Цей метод може бути адаптований до будь-якого питання, наприклад, расизму, освіти або зміни клімату.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Ви можете поцікавитись та пошукати інформацію про те, як сексуальність і особливо гомосексуалізм представлені в засобах масової інформації. Зберіть фотокартки з газет, журналів та з Інтернету і попросіть людей написати титри або промови, див. «Інші способи гри з картинками» наприкінці своєї діяльності, «Гра з картинками» на стор. 124.

Вправа «Планується оновлення» на стор. 246 розглядає, як відношення, в тому числі ставлення до сексу, змінюються з часом.

Ідеї для роботи

Зверніться до організації, для лесбіянок, геїв, бісексуалів і трансгендерних людей у вашій країні. Запросіть одного із її представників для вирішення і з'ясування в вашій групі, які питання рівності і прав найбільш актуальні в вашій країні.

Додаткова інформація

Сексуальність людини є невід'ємною частиною життя, і однією з наших основних потреб. Наша сексуальність впливає на нашу особистість і поведінкові характеристики — соціальні, особисті, емоційні, психологічні, які є очевидними в наших відносинах з іншими людьми. Наша сексуальність формується нашою статтю та гендерними характеристиками і цілим рядом інших складних впливів, і підлягає динамічній зміні протягом усього життя.

Сексуальне розмаїття та права людини

На перший погляд ці дві проблеми можуть здатися не пов'язаними одна з одною. Можна було б стверджувати, що одна пов'язана з приватним та індивідуальним вибором, інша — із суспільним надбанням правових та політичних структур, які діють стосовно громадянства. Тим не менш, недавні історичні, антропологічні та соціологічні дослідження показали, що сексуальна ідентичність і способи вираження сексуального бажання розглядаються, з плином часу і в різних культурах, як потенційно руйнівні для підтримки громадського порядку. У деяких випадках сексуальний потяг до особи тієї самої статі чи обох статей суперечить традиційним або релігійних переконанням, в інших випадках це може вважатися психологічним захворюванням.

Можливо, існує соціальна та релігійна гегемонія, яка постійно працює на обмеження рівноправного доступу до прав людини. Існує інституційне припущення, що гетеросексуальність є «природним» явищем і, отже, «нормальним» способом вираження сексуального потягу, тобто, морально прийнятним, в той час, як інші форми сексуального вираження є «неприродними» і морально неприйнятними.

Примітка: за матеріалами сайту комісії з прав людини геїв і лесбіянок www.iglhrc.org

Права дітей

У розрізненому світі, діти — об'єднуюча сила, здатна збирати нас усіх разом задля підтримки загальної етики.

Граса Машел-Мандела

Рівень складності Рівень 2

Чисельність групи Будь-яка (малі групи: 3–4 особи)

Час виконання 60 хвилин

Теми
- Діти
- Загальні права людини
- Освіта

Опис

В даній вправі використовується алмазне ранжирування, щоб сприяти обговоренню Конвенції про права дитини (КПД), у тому числі:
- Основні права людини і особливі права дитини в контексті КПД
- Обов'язки та відповідальність відповідно до Конвенції
- Як отримати права

Відповідні права
- Права дитини (всі).
- Право вільно виражати свою думку щодо всіх важливих для відповідної особи питань.
- Право на захист від економічної експлуатації.
- Право на відпочинок, дозвілля та прихильність до власної культури.

Цілі
- Забезпечити знання про Конвенцію про права дитини (КПД)
- Розвинути навички, розглядати інформацію критично і використовувати її у повсякденному досвіді
- Стимулювати почуття відповідальності, солідарності, справедливості і рівності

Матеріали
- Картки з твердженнями — один комплект для малої групи
- Великий аркуш паперу, щоб повісити на стіну схему, а також фломастери
- Достатньо місця для малих груп, щоб працювати самостійно

Підготовка
- Зверніться до скороченого варіанту Конвенції про права дитини на сторінці 605. Перелічить статті на великому аркуші паперу і повісьте список на стіну.
- Ознайомтеся з положенням карток, наведеними нижче і які відносяться до Конвенції про права дитини. Вирішіть, які статті сприятимуть найцікавішому обговоренню у вашій групі. Розгляньте, які питання є найбільш актуальними для членів групи і які будуть найбільш спірними. При необхідності, виберіть інші права і зробіть свої власні картки.
- Підготуйте набір карток для кожної малої групи. Покладіть кожен набір у конверт так, щоб вони не змішалися!

Інструкції

1. Почніть з короткого огляду Конвенції прав дитини. Запитайте, що учасники знають про це. Вкажіть на настінний плакат і пройдіться по основним статтям.
2. Попросіть учасників розділитися на малі групи з трьох-чотирьох чоловік. Роздайте конверти з картками із твердженнями.
3. Поясніть процедуру алмазного ранжирування. Кожна мала група обговорює дев'ять тверджень і розглядає, як часто кожне з тверджень зустрічається у їхньому

власному житті. Потім вони повинні розкласти їх у порядку важливості для них, у формі ромба. Вони повинні покласти найбільш важливе твердження на стіл. Під ним, вони повинні покласти, одне біля одного, два наступних найбільш важливих твердження. Під ними, вони повинні викласти наступні три твердження середньої важливості. Четвертий рядок повинен мати дві картки і п'ятий ряд одну картку-твердження, яке, на їхню думку, було найменш важливим. Таким чином, всі картки лежатимуть у формі алмазу.

4. Дайте групам 25 хвилин, щоб обговорити і прийняти рішення про ранжирування.
5. Коли всі групи закінчать роботу, дозвольте учасникам ходити по кімнаті, щоб побачити, як кожна група розмістила твердження. Тоді, запросіть всіх на пленарне засідання для дебрифінгу.

Дебрифінг та оцінка

Почніть із запрошення кожної групи по черзі представити результати своєї роботи. Тоді переходьте до обговорення, чи сподобалася учасникам дана вправа і що вони дізналися нового.

- Як порівняти алмази для різних груп? Які подібності та відмінності між ними?
- Чому у різних людей різні пріоритети?
- Люди можуть говорити, що конкретне право є більш важливим, ніж інше в їхній громаді, але не правильно стверджувати, що одне право важливіше за інше саме по собі. Чому?
- Після слухання інших, чи виникне бажання у будь-якої з груп переглянути свої власні рішення щодо ранжирування карток? Які аргументи були найбільш переконливими?
- В цілому, які права не дотримуються у вашій громаді, і чому?
- Чи існують які-небудь права, яких не має у Конвенції, але ви думаєте, що вони повинні бути включені?
- Чому дітям потрібна власна Конвенція?
- Якщо діти повинні мати свою власну Конвенцію, то чи не повинна існувати Конвенція для молодих людей віком від 18 до 30 років? Якщо так, то які спеціальні права повинна містити така Конвенція для молоді?
- Одна справа, що діти володіють правами за Конвенцією про права дитини, але, насправді, наскільки реально для них відстоювати їх?
- Як діти можуть відстоювати свої права?
- Якщо участь у демократичному процесі є одним із способів для людей, щоб відстоювати свої права, то що учасники можуть зробити зараз, щоб почати «відстоювати свої права» у себе вдома і в їхній школах або клубах? Які права мають особливе значення для молодих людей в групі?
- Чи є пристрій «youth dispersal» (москіто), що призначений для того, щоб розганяти молодих людей з громадських місць, де-небудь у вашому місті? Які права молодих людей порушуються?
- До кого, у вашій громаді, можуть звернутися діти, якщо вони знають про серйозні порушення їхніх прав?

Поради фасилітатору

Існує більш детальна інформацію про алмазне ранжирування в розділі «Як використовувати посібник» на стор. 45 в Главі 1. Зауважте групам, що немає правильних і неправильних способів, за якими можна розкласти картки. Вони повинні визнати, що у різних людей різний досвід, і тому різні пріоритети, і вони мають бути дотримані. Тим не менше, вони повинні спробувати, в кожній з їхніх малих груп, прийти до єдиної думки з приводу ранжирування. Зрештою, в реальному житті, питання повинні бути пріоритетними, а рішення прийматися в інтересах всіх!

В інструкціях для учасників та в процесі оцінювання, переконайтеся, що учасники розуміють, що встановлення пріоритетів має бути відповідно до актуальності прав на життя учасників. Немає сенсу говорити про пріоритетність важливості прав як права самого по собі. Права людини є неподільними, а, отже, неправильно стверджувати, що право на освіту є

більш важливим, ніж свобода слова. Але правильно стверджувати, що в моїй громаді право на освіту є більш важливим, тому що у нас немає ніякої школи, хоча преса у нас є вільною.

Варіації

Замість надання дев'яти статей для ранжирування, ви можете надати вісім і залишити один бланк картки для груп, щоб дев'яту вони визначили самостійно.

Покладіть картки з твердженнями в капелюх і попросіть людей по черзі взяти одну з них і говорити про вибране твердження протягом однієї хвилини. Зверніться до вправи «Хвилиночку!» на сторінці 199 для отримання інформації про цей метод.

Попросіть малі групи написати коротке оповідання або представити коротку рольову гру-пригоду, пов'язану з обраною статтею. З іншого боку, історії / рольові ігри можуть бути засновані на подіях зі ЗМІ: щось чули або бачили в кіно або театрі, або прочитали в книзі або журналі. Рольові ігри можуть бути розроблені таким чином, що учасники починають з інциденту і переходять до імпровізації рішень або шляхів, щоб запобігти інциденту, зокрема, порушенню в цілому, в майбутньому.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Запросіть когось, хто знайомий з КПД, наприклад, таких, як суддя, адвокат, прокурор штату, голова дитячої лінії допомоги, дитячий психолог або хтось з офісу омбудсмена, щоб провести бесіду з групою. Перед бесідою, проведіть мозковий штурм щодо порушень прав дітей, наприклад, жорстоке поводження з дітьми, сексуальна експлуатація, зневажливе ставлення та знущання. Дізнайтеся у доповідача, хто в місцевому співтоваристві має обов'язки піклуватися і нести відповідальність, наприклад, батьки, поліція, лінія допомоги, соціальні працівники і т.д. Крім того, отримайте поради про те, яких заходів необхідно вжити, у разі якщо вони стають свідками порушень, особливо, якщо це щось таке серйозне, як жорстоке поводження сусіда зі своїми дітьми. Такі питання повинні вирішуватися з турботою, занепокоєнням та обережністю.

Візьміть питання, яке викликає занепокоєння у групи і попросіть їх обговорити і дослідити більш точно та детально, як вони думають, як їхні права порушуються. Вони також повинні враховувати, як порушене право має бути збалансоване в контекст прав інших людей. Вони могли б зробити ще один крок і внести свій внесок у дискусію з дебатами. Запропоновані теми включають в себе: застосування санкцій з викорінення дитячої праці, чи мають право знати своїх біологічних батьків діти, зачаті неприроднім шляхом?, презервативи в школах, стільникові телефони в школах, чи повинен віковий ценз для голосування бути зменшений?, зниження віку для дозволу на вживання алкоголю. Ці та інші питання обговорювалися на http://debatepedia.idebate.org/en/index.php/Category:Youth

Дізнайтеся більше про роботу Ради Європи з молоддю; введіть «Будуємо Європу для дітей і разом з дітьми» в пошуковій системі.

Уважно подивіться на різні питання, що стосуються участі молоді у вправі «На сходинках» на стор. 205.

Діти і молоді люди часто відчувають дискримінацію. Якщо група хотіла б вивчити питання про дискримінацію, вони можуть виконати вправу: «Всі рівні — всі різні» на стор. 112.

Ідеї для вправ

Якщо ви працюєте в школі, дозвольте учням переглянути політику шкільного управління та навчальних програм, щоб побачити, наскільки добре політика виконує свої обов'язки і несе відповідальність по відношенню до КПД. Наприклад, чи забезпечує політика управління освіту, спрямовану на розвиток особистості, талантів і здібностей, або вона

КЛЮЧОВА ДАТА

20 листопада
Всесвітній день дітей

базується на приверненні занадто багато уваги до зубріння, щоб скласти іспити? Чи мають учні право вільно висловлювати свої погляди з приводу усього, що їх зачіпає? Чи приділяється належна увага до поглядів учнів? Іншими словами, чи є шкільна рада і наскільки вона ефективна? Чи шкільна дисципліна підтримується за допомогою методів, які узгоджуються з гідністю дитини? Яким чином школа веде боротьбу з расистськими інцидентами і знущаннями?

Обговоріть, чи є місце для вдосконалення і які заходи можуть і повинні бути прийняті для вирішення цих питань. Подивіться на розділ «Візьмемося за справу» і створіть проект. Будьте обережні, щоб не поспішати з речами або робити речі таким чином, що будуть (надмірно) засмучувати вчителів, особливо, якщо ви перебрали владу на себе!

Якщо ви працюєте в молодіжному клубі або організації, запропонуйте членам переглянути політику управління і можливості для участі в ній.

Участь у дебатах з http://debatepedia.idebate.org (категорія: молодь).

«Якщо 16-річні достатньо дорослі, щоб пити воду, забруднену підприємствами промисловості, якими ви управляєте, якщо 16-річні достатньо дорослі, щоб дихати повітрям, зіпсованим спаленим сміттям заводів, які побудував уряд, якщо 16-річні достатньо дорослі, щоб ходити вулицями, які є небезпечними через жахливу наркотичну та злочинну політику, якщо 16-річні вже достатньо дорослі, щоб жити в бідності в найбагатших країнах світу, якщо 16-річні достатньо дорослі, щоб хворіти в країні з найгіршими громадськими програмами у галузі охорони здоров'я в світі, і якщо 16-річні достатньо дорослі, щоб відвідувати школу в районах, які не мають належного фінансування, тоді 16-річні вже достатньо дорослі, щоб відігравати роль, у процесі, що робить їх кращими».

Ребекка Тілсен, 14, яка свідчила для підкомітету Будинку Міннесоти, в 1991 році при розгляді зниження вікового виборчого цензу

Додаткова інформація

Відповідно до повного тексту Конвенції, відповідних документів ЮНІСЕФ, які щорічно публікуються щодо становища дітей у світі, та інших книг і публікацій, що стосуються прав дітей, дивіться посилання у Главі 4 на розділ довідковий матеріал про дітей.

Парламентська Асамблея Ради Європи закликала до заборони акустичних пристроїв «youth dispersal» (москіто). На своєму засіданні в червні 2010 року Генеральна Асамблея закликала заборонити всі акустичні пристрої, які дискримінують молодих людей, такі, як Москіто-пристрій «youth dispersal», який випускає могутній звуковий сигнал, який чують майже всі у віці до 20 років, але мало хто старше 25 років, для того, щоб уберегти молодих людей від тиняння без діла. У рекомендації, яка була одноголосно прийнята Асамблеєю, яка об'єднує парламентаріїв держав-членів Ради Європи, заявлено, що «вкрай зухвалий» пристрій дискримінує молодих людей, розглядаючи їх, ніби вони є «небажаними птахами або комахами-шкідниками». Це також може порушувати права людини, такі, як право на приватне життя або свободу зборів, і може являти собою принижуюче поводження щодо гідності, тому що завдає «акустичного болю».

Матеріал для розповсюдження

Картки з твердженнями

Скопіюйте наступні статті і виріжте їх, зробивши схему з картками із твердженнями.

Дитина має право вільно висловлювати думку з усіх питань, що зачіпають його/її, і думці дитини має бути приділена належна увага. Дитина має право на свободу вираження поглядів.

Право дитини на свободу думки, совісті і релігії має поважатися. Дитина має право на свободу асоціації та мирних зборів.

Жодна дитина не може бути об'єктом свавільного або незаконного втручання в його/її особисте і сімейне життя, житла чи листування. Дитина повинна бути захищена від незаконного посягання на його/її честь і репутацію.

Батьки несуть основну відповідальність за виховання і розвиток дитини.

Дитина має право на освіту. Держава повинна зробити початкову освіту обов'язковою і доступною, а також безкоштовною для всіх. Шкільна дисципліна повинна бути введена відповідно з гідністю дитини. Освіта повинна бути спрямована на розвиток особистості, талантів і здібностей, на розвиток поваги до прав людини і основних свобод, у напрямку розвитку свідомого життя у вільному суспільстві в дусі миру, дружби, взаєморозуміння, терпимості і рівності, а також на розвиток поваги до природного середовища.

Дитина має право на відпочинок і дозвілля, щоб гратися і вільно брати участь у культурному житті і займатися мистецтвом.

Дитина повинна бути захищена від економічної експлуатації та від виконання роботи, яка є небезпечною для його/її життя і розвитку. Дитина повинна бути захищена від усіх форм сексуальної експлуатації та сексуального насильства, використання дітей в проституції або в іншій незаконній сексуальній практиці, у порнографії та порнографічних матеріалах.

Держава вживає всіх можливих заходів для захисту та догляду за дітьми, які постраждали від збройних конфліктів.

Кожна дитина, звинувачена у скоєнні правопорушення або злочину, повинна вважатися невинною, поки її провина не доведена, мати юридичну допомогу, яка представлятиме його/її справу, а не примушувати до дачі свідчень чи визнання вини, мати його/її особисте життя, яке повністю поважають, і розглядається в порядку, відповідно його/її віку, обставин та благополуччя. Ні смертна кара, ні довічне тюремне ув'язнення, які не передбачають можливості звільнення, не призначаються за злочини, вчинені дітьми у віці до 18 років.

Праця

Гендер

Дискримінація та нетолерантність

Рівень 2

6+

60 хвилин

Різна заробітна плата

Заробітна платня має відповідати виконаній роботі!

Теми:
- Праця
- Гендерна рівність
- Дискримінація та нетерпимість

Рівень складності Рівень 2

Чисельність групи 6+

Час виконання 60 хвилин

Опис Це імітація, яка зіштовхує людей з реаліями трудового ринку. Воно сфокусоване на проблемах різної заробітної платні за виконання однакової роботи, дискримінації на робочому місці та політиці низької оплати праці молодих працівників

Відповідні права
- Право на отримання бажаної праці та приєднання до профспілок
- Право на чесну заробітну платню та рівну оплату за рівний об'єм праці
- Право на захист від дискримінації на основі віку та статевої приналежності

Цілі
- Показати учасникам реальний приклад дискримінації на робочому місці
- Розвинути вміння реагувати на справедливість і захищати свої права
- Сприяти солідарності, рівності і справедливості

Матеріали
- 1 копія «Ставки платні для робітників»
- Наклейки, по одній для кожного учасника/робітника
- Грошові знаки. Можете скористатися *КОМПАС* грошима на стор. 354

Підготовка
- Підготуйте наклейки. Вони мають вказувати стать і вік робітників. Для довідок користуйтеся переліком ставок платні для робітників
- Поміркуйте над конкретним завданням, яке б могли виконати учасники. Для його виконання підберіть потрібне їм обладнання і матеріали

Інструкції

1. Поясніть учасникам, що вони — працівники і мають виконувати певну роботу для свого працедавця (вас!). Їм не слід хвилюватися; кожному заплатять. Ви не погоджуєтесь з рабством!
2. У довільному порядку роздайте наклейки, по одній для кожного учасника.
3. Поясніть завдання і упевніться, що кожен знає, що має робити.
4. Нехай вони беруться за роботу!
5. Коли всі завдання виконані, попросіть вишикуватися в чергу для оплати. Сплатіть людям згідно їх віку і статі, відповідно до переліку ставок платні для робітників. Вам слід підраховувати гроші в голос так, щоб всі чули і були обізнані, скільки отримали інші.
6. Якщо учасники почнуть перепитувати або жалітися, стисло «аргументуйте», але уникайте залучення до дискусії.
7. Вам самим вирішувати, як далеко заходити, але зупиніться, коли відчуєте, що стає гаряче! Дайте кожному час заспокоїтися і вийти з ролі, а потім сядьте в коло для дебрифінгу.

Дебрифінг та оцінка

Обговорюйте поетапно. Почніть з огляду самої імітації:

- Як ви себе почуваєте отримавши більше (чи менше), ніж інші працівники, навіть, якщо кожен точно виконував одне і теж саме?
- Чому деякі отримали більше (або менше), ніж інші? Які були критерії?
- Як ви себе почуваєте отримавши більше за всіх? Менше за інших?
- Чи має місце такий вид дискримінації на робочих місцях в вашій країні або громаді?

Потім поговоріть про винагороду на основі статевої приналежності наступним чином:

- Чи може бути виправдана різна заробітна платня за одну і ту ж роботу, в разі її виконання чоловіком або жінкою? Чому так? Чому ні? В якому випадку?
- А що з того, якщо чоловік виконує цю роботу краще за жінку? Чи це достатня підстава, щоб платити жінці менше?
- Якщо чоловік більш кваліфікований за жінку, чи це є привідом, щоб йому платити більше?
- Як на вашу думку чи існують професії виключно для чоловіків? Чому так? Чому ні? Якщо так, то які?
- Як на вашу думку чи існують професії виключно для жінок? Чому так? Чому ні? Якщо так, то які?
- Ви гадаєте виправданим застосування позитивних дій (або позитивної дискримінації) для зміни соціальних відносин?

Нарешті поговоріть про винагороду на основі віку:

- Чи різниця в платні на віковій підставі це політика вашої країни? Якщо ні, ви гадаєте така політика має місце бути?
- Яке підґрунтя для застосування такої політики, особливо у випадку з молоддю?
- Що ви думаєте про таку політику? Вона хороша? Погана? Необхідна? Зайва? Аргументуйте.
- Які права людей були порушені або були під загрозою в цій вправі?
- Як люди можуть заявити про ці права?

Поради фасилітатору

Якщо вам потрібно додати або виключити деяких працівників з переліку, переконайтеся, що ви все ще маєте баланс, як в гендерному, так і у віковому плані. Якщо група велика або якщо ви хочете заглибитись в обговорення саме двох різних видів дискримінацій, було б доречно поділити групу на дві. Тоді б одна могла обговорювала статеву дискримінацію, а інша — вікову.

Які завдання підходять для такої вправи? Для кожного робітника має бути однакове подібне завдання. Також, спробуйте обрати щось, що може бути виконано одночасно декількома людьми, щоб для інших не було стомливо чекати і спостерігати. Обміркуйте наступне:

- Чи маєте ви досить місця?
- Чи зручно це виконувати, як для людей різного віку, так і для чоловіків і жінок?
- Чи це безпечно?
- Чи почуватимуться люди збентежено чи відмовляться з етичних підстав?
- Скільки часу це займе?
- Чи це потребує багато вмінь?
- Як це повторити декілька разів поспіль?

Приклади завдань:

- Витріть дошку і розбірливо напишіть на ній запропоновану фразу.
- Прийміть книжки з полички і складіть їх в коробку. Віднесіть коробку в іншій бік кімнати, вийміть книжки і складіть їх на іншій поличці.
- Зробіть орігамі (літак або простий капелюх).
- Приберіть в кабінеті або визначену ділянку в саду.
- Позбирайте сміття на певній ділянці в околиці.
- Помийте вікна в школі/будівлі, де ви займаєтесь або помийте машини вчителів/тренерів!
- Назбирайте три різних типа листочків і розташуйте їх на клаптику паперу.
- Знайдіть визначення слова і напишіть його на папері. (Якщо ви оберете різні слова, кожне стосовно прав людини, тоді в кінці ви можете зробити стислий словник термінів!)

Коли ви видаєте платню і маєте обґрунтовувати різницю в ній, вам необхідно продумати «причини». Вони можуть ґрунтуватися на тому, що дійсно відбувалося, або вони можуть бути безглуздими. Наприклад:

- Ті, хто помиляються отримують менше
- Ті, хто посміхаються і виглядають щасливими, отримують більше
- Сьогодні п’ятниця!

Варіації

Замість фасилітатора, який виплачує платню, два учасника можуть бути касирами.

В залежності від обраного вами завдання, ви можете встановити часові обмеження для його виконання, як на фабриці. Якщо завдання дуже легке або у вас більше шести гравців, ви можете мати три або чотири раунди, кожен раунд як один робочий день. Після кожного раунду робітники ідуть до банку, підписують документ і отримують платню за день. Очікуйте, що деякі учасники швидко усвідомлять, що заробітна платня невідповідна і будуть скаржитися. В цьому випадку ви можете звільнити їх, а іншим накажете працювати наполегливіше. Будьте готовими, що зважаючи на це робітники можуть скликати страйк. Остерігайтеся, щоб учасники не захопилися і переконайтеся, що ви дотрималися вашої точки зору щодо первісних завдань навчання.

Якщо ви не відчуваєте доцільність виконання цього завдання в якості імітації, ви можете адаптувати інформацію як підґрунтя до обговорення. Зробіть для кожного робітника «кошторис» з інформацією щодо виконаної роботи, їх віку, статі і компенсацій. Ви також можете включити інші деталі, такі як освіта і отриманий досвід. На вибір, ви можете розробити декілька поглиблених вивчень справ для різних робітник. Однак, майте на увазі, що одне лише обговорення не викличе сильної емоційної реакції подібної до тої, яку ви отримаєте шляхом імітації.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Якщо групі подобаються рольові ігри і є бажання дослідити роль профспілки в контексті захисту прав робітників на справедливу платню і умови праці, можливо ви скористаєтеся вправою «Переговори з профспілками» на стор. 236. Рольова гра «Робота та діти» на стор. 273 торкається питання рівноправ’я жінок на робочому місті.

Ідеї для вправ

Дізнайтеся про права робочих і відповідні закони у вашій країні. Якщо ви працюєте за кишенькові гроші (по вечорам, на вихідних або на свята), переконайтеся, що ви знаєтесь на правах працівника;наприклад, чи отримаєте ви вищу платню вночі або на вихідних? Ви впевнені? Чи обладнання, яким ви користуєтесь, в задовільному стані і чи дотримані правила з техніки безпеки? Довідайтеся про наслідки неофіційної праці, іншими словами, коли ні ви ні ваш працедавець не повідомляє про це податкову поліцію.

Додаткова інформація

Із-за того, що жінки не заробляють в середньому, як чоловіки, вони мають працювати довше за ті ж самі гроші. Щоб продемонструвати це, у другий вівторок квітня святкується Європейський день рівних зарплат тому, щоб показати наскільки більше днів на тиждень жінки мають працювати, щоб заробити те, що чоловіки заробили минулого тижня.

Питання щодо нерівної винагороди робітників, розглядаються по-різному в різних країнах і також різняться в залежності від вікової чи статевої дискримінації. Дискримінація на гендерній підставі є не чим іншим, як свідченням дискримінації жінок. Історично, жінки були обділені в соціальній, політичній і економічній сферах. Прикладами дискримінації жінок на робочому місті є і дискримінація під час відбору та співбесіди кандидатів, дискримінація по відношенню до сприяння перспективи росту і свідчення, що в середньому вони отримають нижчу платню ніж чоловіки. Порушенням права на справедливу заробітну плату являється те, що жінки жінки отримують менше ніж чоловіки за одну і ту ж саму працю.

Як працівники, молодь має також отримувати справедливу винагороду. Однак, тут ситуація складна і відрізняється в залежності від країни. Загалом, рівень без робітництва серед молоді вищий ніж серед дорослих.

Хоча принцип відповідності платні до виконаної праці загалом дотримується, винагорода молоді часто розглядається як виняток і безліч країн провадять політику, яка дозволяє нижчу платню молоді порівняно з дорослими за виконання однієї й тої ж самої роботи. Така політика виправдана лише в двох випадках. З одного боку, метою є завадити молоді йти на ринок праці і заохочувати залишатись у школі, щоб отримати гарну освіту. З іншого — для працедавців все ж таки має бути привабливим наймати недосвідчену і низько кваліфіковану молодь, особливо при постійно зростаючої кількості тих, кого відсіяли зі школи, котрі в іншому випадку «загубилися б на вулиці», потрапивши в халепу і ставши тягарем для країни. Застосування цієї політики і її успіх в зменшенні безробіття серед молоді відрізняється в різних країнах.

Європейський Комітет з соціальних прав (орган, що втілює Європейську Соціальну Хартію) не розглядають низьку платню для молоді як ту, що суперечить гарантії справедливої платні аж доти, поки різниця виправдана і розбіжність швидко усувається. Наприклад, заробітна платня нижча на 30 відсотків, ніж початкова ставка дорослих, вважається прийнятною для п'ятнадцяти- і шістнадцятирічних. Однак, для шістнадцяти- і вісімнадцятирічних різниця не може перевищувати 20 відсотків.

Платня молоді не завжди низька. Насправді є багато освіченої молоді, що заробляє багато грошей — занадто багато в очах деяких! Наприклад, молодь досягає успіху в секторах, які стосуються нових технологій і отримує набагато вищу винагороду за робітників похилого віку, або осіб пенсійного віку.

КЛЮЧОВА ДАТА

Другий вівторок квітня
День рівних зарплат

Право на справедливу винагороду

Міжнародна згода по економічним, соціальним та культурним правам, стаття 7

Країни визнають в цій згоді право кожного на сприятливі умови праці, які особливо забезпечують:

(a) винагороду, що забезпечувала б як мінімум усім трудящим:

(i) справедливу зарплату і рівну винагороду за працю рівної цінності без будь-якої різниці, причому, зокрема, жінкам повинні гарантуватись умови праці, не гірші від тих, якими користуються чоловіки, з рівною платою за рівну працю

Європейська соціальна хартія

Стаття 7 (5) Визнати право дітей і молодих людей на справедливу винагороду або іншу відповідну допомогу, як молодих працівників

Стаття 8 (3) Право працюючих жінок на захист від дискримінації між працівниками чоловіками і жінками стосовно винагород.

Матеріал для розповсюдження

Ставки заробітної плати для робітників відповідно до

	Стать	Вік	Заробітна платня в євро
1.	Чоловіки	35 років	100
2.	Жінки	16 років	30
3.	Чоловіки	22 роки	70
4.	Жінки	32 роки	90
5.	Чоловіки	16 років	50
6.	Жінки	19 років	60
7.	Чоловіки	26 років	100
8.	Чоловіки	20 років	70
9.	Жінки	24 роки	80
10.	Чоловіки	37 років	100
11.	Жінки	17 років	30
12.	Жінки	23 роки	80

Робота та діти

Ви хочете мати роботу? Тоді не плануйте дітей!

Теми	• Праця • Гендер • Дискримінація та нетолерантність
Рівень складності	Рівень 2
Чисельність групи	10–25 (малі групи: 5 осіб)
Час виконання	90 хвилин
Опис	Вправа з рольовими іграми, що стосуються питань: • Право мати дитину маючи робоче місце • Дискримінація жінок на робочому місці
Відповідні права	• Право на бажану роботу і вступу до профспілок • Право на шлюб і сім'ю • Свобода від дискримінації
Цілі	• Поширення знання про репродуктивні права жінок • Розвиток навичок критичного мислення та обговорення • Сприяння неупередженості та почуттю справедливості і соціальної відповідальності
Матеріали	• Великий аркуш паперу, папір для фліпчарту або дошка, фломастер • Місце для роботи в малих групах та рольові ігри • Реквізит для рольових ігор, стіл і стільці, ручка і папір
Підготовка	• Скопіюйте сценарій на дошці, на великому аркуші паперу чи на папері для фліпчарту.

Інструкції

1. Поясніть, що вправа включає в себе рольові ігри щодо питання репродуктивних прав жінок на робочому місці. Проведіть короткий мозковий штурм щодо репродуктивних прав жінок, щоб всі учасники зрозуміли даний термін.
2. Розділіть учасників на малі групи (максимум п’ять осіб у групі).
3. Зачитайте зміст ситуаційної картки.
4. У своїх малих групах дайте учасникам двадцять хвилин, щоб придумати закінчення історії і відтворити її у рольовій грі. Рольова гра має починатися із зустрічі між Марією та паном Владиславом і не повинна тривати більше п’яти хвилин.
5. Запросіть кожну малу групу для представлення своєї рольової гри. Залиште коментарі для етапу дебрифінгу.

Дебрифінг та оцінка

Почніть з вислуховування кожної малої групи про те, як вони розробили свої рольові ігри разом з коментарями від інших. Потім перейдіть до розмови про наслідки і методи боротьби з дискримінацією такого роду.

- Чи здивувала кого-небудь ситуація? Чи має місце подібне у вашій країні?
- Як групи дійшли того, яким має бути вихід?
- Чи виглядали закінчення реальними? Які можна виділити позитивні та негативні моменти способів вирішення ситуації з боку Марії? Наскільки важко бути напористим у таких ситуаціях, а не агресивним чи покірним?
- У вашій країні, які права мають жінки на робочому місці, коли вони стають вагітними?

Праця

Гендер

Дискримінація та нетолерантність

Рівень 2

10–25 (малі групи: 5 осіб)

90 хвилин

- Чому компанія нав'язує такі умови Марії? Хіба це справедливо? Чому ні?
- Чи були порушені будь-які права людини? Якщо так, то які саме?
- Якщо б Марія була чоловіком, чи сталася б така ситуація? Чому так? Чому ні?
- Яким чином чоловіки відрізняються від жінок в контексті сприйняття даної проблеми?
- Що має бути зроблено для заохочення та захисту репродуктивних прав жінок?

Поради фасилітатору

Подумайте над тим, чи потрібно дотримуватися гендерного балансу в невеликих групах. Досвід показує, що наявність одностатевих груп часто призводить до більш провокаційних закінчень і більш бурхливого обговорення.

Учасники можуть бути не знайомі з терміном «репродуктивні права», і вам, можливо, знадобиться допомогти їм з деякими уточненнями для того, щоб отримати повну картину. Репродуктивні права включають право:

- мати приємні статеві стосунки, не побоюючись інфекції та хвороби;
- мати чи не мати дітей;
- на отримання допомоги у плануванні сім'ї з можливістю отримання безпечного та чуйного обслуговування у разі аборту із збереженням гідності та поваги до жінки, а також забезпеченням конфіденційності;
- на статеве виховання.

Майте на увазі, що розбір питання про порушення прав Марії як людини може підняти спірні питання про аборт і право жінки на вибір, на відміну від права на життя плоду. Це дуже важливе питання. Якому приділяється особлива увага в освіті в галузі прав людини, тому що воно вимагає від учасників неупередженості, відмови від стереотипів і упереджених думок, використовуючи свої навички критичного мислення. Це дуже добре ілюструє складності, притаманні розгляду прав людини. Якщо виникає таке питання, ви можете розглянути його іншим разом в рамках обговорення окремого права.

Варіації

Застосуйте техніку Форум-театру (див. стор. 67). Замість поділу учасників на малі групи, ви можете почати з двох волонтерів, які зіграють ролі Марії та пана Владислава, коли інша частина групи зможе спостерігати за їх грою. Потім ви можете періодично зупиняти презентацію і попросити спостерігачів залишити свої коментарі та сказати, що трапиться далі. Як варіант, спостерігачі можуть просто мінятися місцями з акторами для розвитку ситуації під іншим кутом та зміни ходу рольової гри.

Чому б не додати ще персонажів до ситуації? Ви можете включити в ситуацію чоловіка Марії, який є представником профспілки, і тоді рольова гра може вийти за рамки зустрічі у відділі кадрів.

Не вагайтеся давати імена персонажам, щоб продемонструвати популярні імена у вашій країні.

Деякі люди вважають рольові ігри важкими, тому замість цього можна обрати форму розповіді. Розділіть учасників на малі групи, дайте їм копію історії і попросіть їх осудити її та написати свою власну кінцівку. Після цього групи обмінюються думками під час дискусії й порівнюють різні кінцівки.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Якщо статеве виховання є частиною вашої шкільної програми, зверніться до вчителя з проханням по можливості включити дану вправу «Робота та діти» у план уроку. З іншого боку, вправа може бути застосована під час уроку соціальних досліджень чи уроку історії або в поєднанні із заходами, присвяченими святкуванню Міжнародного жіночого дня (8 березня) або Міжнародного дня сім'ї (15 травня).

Група може зробити деякі дослідження в області репродуктивних прав у вашій країні. Для цього вони мають провести інтерв'ю з жінками та роботодавцями для того, щоб дізнатися, як законодавство працює на практиці.

Група може також розглянути курс статевого виховання, який викладається в їх країні. Чи охоплює він всі аспекти репродуктивного права?

Якщо ви хочете вивчити інші види дискримінації на робочому місці, вам може сподобатися вправа «Різна заробітна плата» на стор. 268.

Ідеї для вправ

Розгляньте питання про репродуктивні права у вашій школі або раді вашої організації.

Дізнайтеся, які місцеві неурядові організації працюють на підтримку репродуктивних прав жінок та візьміть участь у їх дебатах та кампаніях.

Додаткова інформація

Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації проти жінок

Крім питань цивільних прав, Конвенція також приділяє велику увагу життєво важливим питанням для жінок, а саме їх репродуктивним правам. У преамбулі задається відповідний тон через заяву про те, що «роль жінки у продовженні роду не повинна бути причиною дискримінації».

Зв'язок між дискримінацією та репродуктивною роллю жінок є предметом, що час від часу підіймається у Конвенції. Наприклад, в статті 5 нею захищається «правильне розуміння материнства як соціальної функції», вимагаючи відповідальність за виховання дітей обома партнерами в рівній мірі. Відповідно положення про захист материнства та догляд за дітьми проголошуються як основні права і знаходять відображення у всіх сферах, охоплених Конвенцією, незалежно від того, чи це стосується зайнятості, сімейного права, охорони здоров'я або освіти. Зобов'язання суспільства поширюється на забезпечення соціальних послуг, особливо по догляду за дітьми, які дозволяють людям поєднувати виконання сімейних обов'язків з трудовою діяльністю та участю в громадському житті. Рекомендуються спеціальні заходи з охорони материнства, які «не повинні вважатися дискримінаційними».

(Стаття 4) Конвенція також підтверджує право жінок на репродуктивний вибір. Примітно, що це єдина угода про права людини, в якій згадується про планування сім'ї. Вона передбачає, що сторони зобов'язані включати консультування з питань планування сім'ї в освітній процес (стаття 10.h) і розвивати сімейні кодекси, які гарантують право жінкам «вільно приймати відповідальні рішення щодо кількості та періодичності народження дітей, а також мати доступ до інформації, освіти та засобів, що дозволяють їм користуватися цими правами» (стаття 16.e).

Матеріал для розповсюдження

Сценарій

Марія не працювала більше року і наразі знаходиться у важкому пошуку роботи. Десять днів тому вона була на співбесіді в місці праці своєї мрії — це було саме те, що вона шукала. Все пройшло добре і їй було запропоновано посаду. Компанія попросила її зустрітися з паном Владиславом, співробітником відділу кадрів, для підписання договору. На співбесіді вона вже попередньо обговорила свої обов'язки та інші питання, що стосуються її роботи. Однак безпосередньо перед тим, як Марія мала підписати договір, пан Владислав заявив, що умовою отримання посади є підписання нею заяви про відмову народжувати дітей протягом наступних двох років.

КЛЮЧОВА ДАТА

15 травня
Міжнародний день сім'ї

www.un.org/womenwatch

Загальні права людини

Релігія та віра

Діти

Рівень 2

Будь-яка (малі групи: 3–4 особи)

80 хвилин

Сила квітів

Усі квіти завтрашнього дня — у насінні дня сьогоднішнього.

Індійське прислів'я

Теми	• Загальні права людини • Релігія і віра • Діти
Рівень складності	Рівень 2
Чисельність групи	Будь-яка (малі групи: 3–4 особи)
Час виконання	80 хвилин
Огляд	Наприкінці цієї вправи ви повинні розвісити на стінці малюнки з квітами, які представлені різними групами. Це — творча діяльність, яка дозволяє обговорити права людини в цілому: ким вони є, чому вони існують і яким чином ми повинні їх захищати.
Відповідні права	Всі
Цілі	• Розвити розуміння зв'язку між потребами людини, особистим благополуччям і правами людини • Розвинути навички відображення і проведення аналізу • Зміцнити солідарність і повагу до відмінних рис
Матеріали	• Гладка стіна з достатнім місцем для розміщення на ній усіх малюнків • Копії матеріалу для розповсюдження, по одній на людину • Олівець для кожного учасника; ластики; кольорові маркери на всіх • Скотч, щоб розвішати малюнки на стіні • Фліпчарт і маркери
Підготовка	Копія матеріалу для розповсюдження, по одній на людину.

Інструкції

Поясніть, що ця вправа спрямована на обговорення прав людини, учасники повинні замислитись над тим, що означає бути людиною.

Частина 1. Визначити, що означає бути повноцінною особистістю

1. Поясніть, що для того, щоб відчувати себе повноцінною особистістю, необхідно задовольнити певні потреби. Наприклад, щоб вижити людині потрібна їжа і вода, сон і повітря, щоб дихати. Для нас також важлива безпека: особиста і фінансова безпека та міцне здоров'я. Ми також прагнемо кохати і бути коханими: дружні і сімейні стосунки. Нам необхідно відчувати себе гідними, відчувати себе потрібними іншим людям і знати, що ми можемо самореалізуватися та бути повноцінними.
2. Скажіть учасникам, що кожен із них повинен намалювати квітку і представити її, зазначивши свої власні потреби, як повноцінної людини. Квітка повинна мати вісім пелюсток:
   - основні потреби
   - особиста безпека
   - фінансова безпека
   - здоров'я
   - дружба
   - сім'я
   - гідність
   - самореалізація

За допомогою розміру пелюсток учасникам необхідно відобразити, наскільки важливою є для них кожна з восьми потреб на сьогоднішній день у житті. Занотуйте приклад вашої квітки у лекційних матеріалах із поясненнями, але відмітьте, що це лише один варіант квітки; квітка у кожної людини буде різною.

3. Роздайте папір, ручки і кольорові маркери та попросіть кожного учасника намалювати свою власну особисту квітку на середині паперу, залишаючи пусте місце навколо. Поясніть, що не існує вірних або невірних, добрих чи поганих «відповідей»; квітка у кожного буде унікальною. Щоб зацікавити людей, скажіть їм, що не потрібно вказувати жодного імені на папері. Дайте їм десять хвилин, щоб пройти цей етап.
4. Тепер попросіть учасників подумати, які умови необхідно створити для того, щоб вони процвітали і були повноцінною людиною. Попросіть учасників намалювати листя навколо квітки, щоб вказати на ньому необхідні умови і написати ключові слова. Виділіть десять хвилин часу на це.
5. І нарешті, попросіть учасників розвісити свої роботи на стіні, щоб зробити виставку.

Частина 2. Зв'язок людських потреб з правами людини

6. Дайте учасникам час, щоб розглянути усі квіти. Потім попросіть їх розділитися на малі групи з трьох — чотирьох осіб для того, щоб обговорити наступні питання:
   - Чи є зв'язок між правами людини, квітами і листям? Якщо так, то який саме зв'язок?
   - Чи є права людини важливими? Чому?
   - Що означають слова «права людини» для тебе?

Тепер попросіть кожну групу висловити свою думку, а потім перейти до дебрифінгу та оцінки.

Дебрифінг та оцінка

Почнемо з короткого огляду вправи, а потім перейдемо до обговорення в малих групах та з'ясуємо, що саме учасники дізналися про права людини:

- Чи сподобалася вам вправа? Чому так? Чому ні?
- Чи було важко прийняти рішення, якого розміру мають бути пелюстки? Чи всі вісім потреб важливі для повноцінного життя?
- Чи існують інші потреби, які не представлені на пелюстках, тобто чи є ще інші пелюстки, які можна додати?
- Чи хто-небудь написав щось в центрі квітки?
- Чи були ви здивовані побачити схожі та відмінні риси між пелюстками різних людей? Що це говорить вам про людину?
- Які наслідки для людини будуть мати пошкоджені пелюстки?
- Що необхідно зробити, щоб захистити різні пелюстки? Що учасники написали на листках?
- Чи є зв'язок між тим, що було написано на листках, та розумінням людських прав?
- Що ви дізналися про вашу власну особистість як людини? Як це співвідноситься з правами людини?
- Які права людини необхідно задовольнити в першу чергу для того, щоб ми процвітали і розвивалися, щоб стати повноцінною особистістю (у країні, в якій ви живете)?
- Чи є деякі права людини, які важливіші за інші? Для кого? Коли? Де?
- Чому ми повинні бути напоготові, щоб захищати і розвивати права людини?
- Що ми можемо зробити, щоб краще захищати права людини?
- Чи є потреби, які не враховані у жодній з існуючих Конвенцій з прав людини?

Поради фасилітатору

Квітка, що наведена нижче, показана лише є прикладом. Важливо підкреслити учасникам, що кожен з них повинен вирішити для себе, наскільки великими повинні бути різні пелюстки. Кольори, які вони вибирають для різних частин, також повинні бути особистим вибором.

КЛЮЧОВА ДАТА

28 травня
Європейський день сусідів

Ви не повинні звертати увагу на центр квітки, щоб дати можливість у процесі проведення цієї вправи подумати, що є життєво важливим. Як варіант, дайте можливість в процесі проведення цієї вправи подумати, які ще можна додати пелюстки, наприклад — культурна безпека, свобода вибору в усіх аспектах свого життя, справедливий розподіл благ, участь, національність, релігія чи віра. Для кожного випадку необхідно встановити взаємозв'язок між потребою, які наслідки будуть, якщо потреба не задовольнятиметься, переваги у випадку, якщо потреба задовольняється, а також яким чином потреби захищені законодавством про права людини.

На четвертому етапі вам, можливо, знадобиться дати людям кілька порад. Ви можете відзначити, що листя дозволяє отримати їжу для живлення квітів за рахунок сонця, води та вуглекислого газу, а потім ви можете зробити припущення, що, наприклад, для забезпечення фінансової безпеки необхідними факторами є робота, банківські системи і профспілки. Звичайно, ви можете згадати про право на працю відповідно до статті 23 Загальної декларації прав людини, але бажано, щоб учасники зрозуміли для себе, як це пов'язано з правами людини.

Важливо відмітити зв'язок між потребами і правами людини та показати, що права людини є основоположними в світі, де повинні виконуватися потреби кожної людини. Ви можете обговорити преамбулу до Загальної декларації прав людини (див. стор. 601) з групою. Вона починається з концепції гідності, рівності і таких невід'ємних прав усіх членів сім'ї як основи свобод, справедливості і миру в усьому світі. Також в ній описано прагнення простих людей до права на свободу слова, віросповідання і свободу від страху і нужди.

Варіації

Щоб скоротити цю вправу, ви можете пройти лише етапи 1–4, а потім перейти до загального обговорення прав людини з усією групою. Це може знадобитися для молодих учасників, яким важко працювати на концептуальному рівні. Деякі з них можуть не зрозуміти ідею зображення різних розмірів пелюсток для того, щоб показати різні рівні важливості описаних потреб. Вони можуть також досить абстрактно сприйняти пошук зв'язків з правами людини.

Ви можете продовжити вправу і спитати учасників, які саме права захищають відповідні потреби людей, що були вказані під час цієї вправи. Використовуйте скорочену версію Загальної декларації прав людини, на стор. 600.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Ви можете запропонувати учасникам провести аналіз, яким чином права людини розвивалися історично і вирішити, що означає термін «встановлення нових прав».

Якщо учасникам сподобалося обговорювати важливі моменти, що сталися у їх житті, вони можуть обговорити своє віросповідання за допомогою вправи «Віруючі», що описана на стор. 107. Як варіант, учасникам може сподобатись вправа «Бінго!» (стор. 85), що сприяє активному пошуку зв'язків між повсякденним життям і правами людини. Якщо вони зацікавлені у встановленні нових прав, то слід розглянути вправу «Нерозлучні друзі. Пальці та долоні» на стор. 232 щодо права на оточення.

Ідеї для вправ

Запропонувати учасникам зробити цю вправу зі своєю сім'єю, друзями і колегами, щоб почати обговорювати права людини.

Додаткова інформація

Ідея стосовно задоволення потреб з тим, щоб стати самодостатньою особистістю, що використовується у цій вправі, розроблена психологами Масловим, Гріффіном і Тірреллем («Те, що дано людині»). Основними потребами є такі, що повинні задовольнятися, щоб

вижити; сексуальні потреби також відносяться до цієї категорії. Особиста безпека включає в себе наявність будинку, «даху над головою», щоб відчувати себе захищеним від крадіїв і злодіїв, а також на випадок війни або терористичних актів. Фінансова безпека означає мати достатньо грошей на гідний рівень життя, а також бути застрахованим, на випадок безробіття. Право на здоров'я означає міцне здоров'я, а також доступність медичного обслуговування на випадок, якщо ви потрапили в аварію або захворіли. Право на дружбу включає в себе можливості вступати до клубів та асоціацій, а також можливість вільно обирати своїх друзів і партнерів для інтимних відносин. Право на родину означає не бути насильно відокремленим від своєї родини. Право на гідність надається, щоб вас поважали і цінували інші за те, якими ви є, і що ви робите. Використання своїх потенційних можливостей також називають «самореалізацією»: це означає, що у вас є можливість бути тим, ким ви хочете бути, використовувати свої здібності у повному обсязі і відчувати себе впевнено по відношенню до своєї особистості і свого місця у світі.

Інвалідність та стигматизація у зв'язку з інвалідністю

Культура та спорт

Здоров'я

Рівень 2

Будь-яка (малі групи: 6–8 осіб)

120 хвилин

Спорт для всіх

Ви коли-небудь намагалися грати в баскетбол у візку?

Теми
- Недієздатність
- Культура та спорт
- Безпека людини

Рівень складності Рівень 2

Чисельність групи Будь-яка (малі групи: 6–8)

Час виконання 120 хвилин

Опис Це енергійна вправа. Учасники використовують свою уяву та креативність для розроблення нових ігор.

Відповідні права
- Право на використання фізичного та розумового здоров'я.
- Рівність у повазі та правах.
- Право на відпочинок та дозвілля.

Цілі
- Поширювати обізнаність щодо соціального та політичного виключення із спортивних подій
- Розвивати групову роботу та вміння співпраці і креативність
- Сприяти повазі та залученню, особливо недієздатних

Матеріали
- Відкритий простір
- Капелюх
- Рольові картки
- Бинти (еластичні бинти — найкраще)
- Блок дерева або подібного матеріалу (щоб зв'язати його під чиїмось ногами, приблизно 30 см x 12 см x 10 см у висоту)

Вам знадобиться один набір обладнання на кожну малу групу.

Поради включають:
- Великі відра або кошики для сміття
- Клубок товстої мотузки/троса
- М'ячі
- Газети
- Шматочки крейди, щоб відмічати кордони
- Ножиці і стрічка для підготовки обладнання

Підготовка
- Вирішіть, яку ваду ви би хотіли задіяти у вправі, і підготуйте рольові картки; зберіть до купи пов'язку, беруші, бинти і.т.д., відповідно
- Підготуйте набір рольових карток і розкладіть їх для кожної групи
- Зберіть решту обладнання так, щоб вийшов один набір на маленьку групу

Інструкції

1. Повідомте учасників про Всесвітній день змагань і поясніть, що завдання полягає у винаході нової гри в кращих традиціях спорту для всіх. Єдиний критерій — гра має включати певне фізичне навантаження, яке посилює серцебиття на 15 безперервних хвилин.
2. Попросіть людей розбитися на маленькі групи.
3. Візьміть капелюх з рольовими картками для кожної групи по черзі і попросіть кожного учасника, по черзі обрати одну картку. Дайте тим, у кого картка з вадами, декілька хвилин, щоб увійти в роль, наприклад, пов'язати пов'язку або прив'язати руку за спину.

4. Поясніть, що у кожній групі є 30 хвилин, щоб придумати гру в спортивному дусі для всіх, тобто, гра в якій кожен може брати участь. Вони можуть використовувати деяке із або все запропоноване обладнання. Кожна група має сама скласти завдання і правила нової гри. Кожен в групі повинен брати участь в плануванні і прийнятті рішень.
5. Нехай групи пограють в один одного ігри.

Дебрифінг та оцінка

Почніть з перегляду того, як люди з різних груп взаємодіяли один з одним і чи подобалось їм це завдання. Потім нехай продовжують обговорювати гру самі, участь та стигматизацію.

- Як ви справилися із складанням правил гри? Які фактори ви брали до уваги? Чи мало якесь значення те, що в вашій групі була недієздатна людина?
- Як працювали групи? Демократично, або одна чи лише декілька людей приймали рішення?
- Люди, які були недієздатні: чи важко було грати вашу роль? Гадаєте, ви спромоглися зіграти її реалістично? Чи щасливі ви від вашого внеску в кінцевий результат?
- Дієздатні люди: що ви мали брати до уваги на нараді для подолання перешкод, які б могли стати на заваді повної і ефективної участі недієздатних людей?
- На які компроміси ви мали піти, розробляючи гру, щоб ви могли з повним правом сказати, що це був спорт для всіх?
- Як ви гадаєте, як це бути молодим і недієздатним в вашій країні? З якими особливими труднощами ви б стикнулися?
- Чи гадаєте, що права недієздатних дійсно поважають? Якщо ні — якими з них нехтують найбільше, і з яких причин, на вашу думку?
- В дійсності, яким чином певні групи виключені зі спорту? Чи таке позбавлення є порушенням їх прав?

Поради фасилітатору

Спробуйте зробити так, щоб групи були «змішані», наприклад, природно високі або низькі люди, з окулярами і без, різні за статтю, віком, фізичними даними, і.т.д.
Ролі мають бути так розподілені, щоб в кожній групі було б не більше двох недієздатних. Це можуть бути одні і ті ж самі вади або різні для кожної групи. Якщо кожна група містить людей з однаковими вадами, то після ігор учасники можуть порівняти, як вони долали одні і тіж самі випробування. Якщо різні групи включали людей з не подібними вадами, тоді було б цікаво дізнатися, чи групи розробляли ігри, які б включали всі вади або лише ті, що представлені в їх окремій групі.

В залежності від групи вам знадобиться почати заняття з мозкового штурму щодо загальних рис гри. Наприклад, ігри потребують чітких завдань або мети і правил. Вам також, може знадобитись встановити обмеження, наприклад, що в гру потрібно грати в межах певного місця або не довше 20 хвилин.

Якщо групам не вдалося закінчити завдання або якщо вони не задоволені результатом, зазначте, що це є відображенням дійсності, і не слід вважати, що завдання не виконано або група не справилася. Вам слід обговорити під час дебрифінгу все, що вплинуло на те, що результат був не досягнутий, або те що деякі люди були незадоволені результатом.

Під час дебрифінгу люди можуть не погодитись, що позбавлення або дискримінація дійсно така велика проблема тому що люди намагаються обирати той спорт, на якому вони дійсно знаються. Наприклад, високі можуть грати в баскетбол, а менш енергійні можуть обирати більярд або шахи. Не дивлячись на це, питання в тому, якщо тільки та молодь, яка подає надію отримує всю увагу і можливості приймати участь в змаганнях, а ті,

КЛЮЧОВА ДАТА

26 травня
Всесвітній день змагань

кому просто подобається грати — обділені ним. Деякі види спорту виключені із-за великої вартості, тому що, наприклад, вони потребують коштовного обладнання або підготовки.

Варіації

Якщо ви хочете використовувати це завдання перед усім, щоб сприяти розвитку навиків групової роботи, ви можете запропонувати одній групі вигадати спільну гру, а іншій — гру на змагання. Під час дебрифінгу ви можете порівняти, яка більше сподобалася.

Ви можете використати завдання для зосередження на справедливості, рівності і ролі прав людини як «правил для гри». В такому випадку ви можете облишити «нездатність» і зробити наголос на тому, як люди співпрацювали для створення гри і залишити на обговорення питання, чи кожний, включаючи недієздатних або інші групи, міг приймати участь.

Хороші правила, як права людей, існують, щоб забезпечити справедливість гри, обмежуючи повноваження одних гравців проти інших. Правила мають бути застосовані до усіх гравців так само, як і універсальні права людини. Багато правил прописуються разом з правами і обов'язками. Наприклад, футболіст має право бити по м'ячу, а не по іншому гравцю. На випадок порушення правил існують пенальті.

Процес прийняття рішень щодо зміни правил можна порівняти із законотворенням «реального життя». Чи змінюються вони указом, законодавчими органами або людьми шляхом референдуму чи консультацією з НУО та іншими організаціями?

В обговоренні ви можете торкнутися таких питань:

- Які ігри найбільше сподобалися учасникам? Що зробило гру «вдалою»?
- Чи важливо мати чітку мету і справедливі правила, щоб кожен міг грати?
- Статті у Всесвітній Декларації прав людини можуть сприйматися як правила життя в різноманітному світі. Але чи справедливі вони? Наприклад, чи універсальні вони для всіх гравців (для кожного в усьому світі)? Чи їх достатньо чи забагато? Чи вони справедливі? Чи всі гравці (всі країни) грають за правилами?

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Якщо група зацікавлена у вивченні інших питань рівності, можливо їм сподобається вправа «Шлях до країни рівності» на стор. 320, яка досліджує питання гендерної рівності. Вправа на симуляцію «Боротьба за багатство і владу» на стор. 88, зосереджена на майнових нерівностях. Вправа також піднімає питання стосовно рівності можливостей, яке можна співвіднести до умов, з якими стикаються інваліди.

Ідеї для вправ

Спільними зусиллями організуйте «День спорту». Запросіть молодь з інших клубів пограти у ваші нові ігри. Саме групі вирішувати, як зробити подію якомога всеохоплюючою.

Зв'яжіться з TAFISA і зробіть цими іграми ваш внесок в Всесвітній день змагань.

А також контактуйте з місцевими організаціями, що підтримують інвалідів у вашій місцевості і дізнайтеся, як ви можете долучитись до цього і допомогти.

Проведіть опитування у вашій школі, клубі або на зборах і запропонуйте прості поліпшення для зручності інвалідів у вашому місті.

Додаткова інформація

ТАФІСА — це провідна міжнародна організація Спорт для всіх з понад 200 членами з більше ніж 130 країн на всіх континентах. Вона запроваджує практичні програми і події в тісному співробітництві з Міжнародним олімпійським комітетом (IOK), Всесвітнею організацією охорони здоров'я (WHO), Міжнародною радою спортивної науки та фізичного виховання (ICSSPE) і ЮНЕСКО (UNESKO).

http://www.tafisa.net

Всесвітній день змагань (ВДЗ) організований ТАФІСА. ВДЗ це товариське міжнародне змагання в Спорті для всіх з фізичним вправами, де громади з усього світу змагаються один з одним. Будь-хто може приймати участь. Всесвітній день змагань є доступним, як для декількатисячних громад, так і для найбільших міст світу. Мета — сприяння фізичній активності та спорту для всіх, не тільки з точки зору спорту для змагань або підтримання активних людей у формі, а й з точки зору усіх форм активності і для всіх людей будь-якого віку, статі і рівня вмінь. Єдиним критерієм, має бути включення до гри певної форми фізичної активності, що збільшує серцебиття учасників на 15 безперервних хвилин. www.tafisa.net

Молодіжні Олімпійські Ігри: видовище Молодіжних Олімпійських Ігор (МОІ) має надихати молодь в усьому світі брати участь в спортивних подіях і приймати і жити згідно Олімпійських цінностей.

http://www.olympic.org

Параолімпійці: Міжнародний Параолімпійський Комітет (МПК) зобов'язаний надавати змогу спортсменам параолімпійцям досягати спортивної досконалості і розвивати спортивні можливості для всіх інвалідів, починаючи з початкового рівня і аж до самих висот. На додаток, МПК ставить собі на меті — сприяти поширенню Параолімпійських цінностей, які включають відвагу, рішучість, натхнення і рівність.

www.paralympic.org/IPC

Ви можете вважати це доречним — як для себе так і для учасників — брати до уваги наступні відмінності між глухим, глуховатим і туговухим:

Глухі: культурна, лінгвістична і політична тотожність, набута багатьма глухими людьми. Особи, які є членами співтовариства глухих, підпорядковані єдиним культурним нормам, цінностям і традиціям цієї групи. Її члени типово вживають мову жестів, як свою першу мову.

Глухота: термін, що вживається для позначення нездатності чути нормальне мовлення і загальні звуки; медичне позначення втрати слуха.

Туговухість: стосується людей з різними ступенями втрати слуху, які здебільшого спілкуються розмовною мовою, з додаванням читання по губах. Туговуха людина може використовувати допоміжні засоби і/або кохлеарні імпланти і може підтримувати залишковий слух допоміжними слуховими приладами. Вона/він може бути глухим за медичним діагнозом, але з технічними засобами, інтегрованим вихованням і освітою, може бути просто туговухими.

Визначення і інформація щодо інвалідності і прав людини може бути знайдена в розділі «Інвалідність та стигматизація у зв'язку з інвалідністю» Глави 5.

Матеріал для розповсюдження

Рольові картки

Ви — глухий.
Візьміть беруші. Ви можете розмовляти (але не чути).
Спробуйте виконати вашу роль реалістично без перебільшень і без вдавання до стереотипів.

Ви — туговухий.
Візьміть трохи вати, щоб вставити в вуха. Намагайтеся представити вашу роль реалістично без перебільшень і вдавань до стереотипів.

Ви — інвалід-візочник.
Сідайте у візок, переконавшись, що навчились маневрувати. Спробуйте виконати вашу роль реалістично без перебільшень і вдавань до стереотипів.

Ви — людина з однією рукою.
Скористайтесь бинтом, щоб прив'язати руку за спиною. Спробуйте виконати вашу роль реалістично без перебільшень і без вдавань до стереотипів.

Ви — людина без обох рук.
Скористайтеся бинтом, щоб прив'язати обидві руки за спиною. Спробуйте виконати вашу роль реалістично без перебільшень і без вдавання до стереотипів.

Ви — кульгава людина.
Скористайтеся бинтом, щоб прив'язати дерев'яну планку під однією ногою, так щоб одна нога була довшою за іншу. Спробуйте виконати вашу роль реалістично без перебільшень і без вдавань до стереотипів.

Ви — людина без ноги.
Скористайтеся бинтом, щоб прив'язати одну ногу за вашим стегном так, немов би ви втратили свою ногу за коліном. Візьміть милиці. Спробуйте виконати вашу роль реалістично і без перебільшень та вдавань до стереотипів.

Ви — людина з розумовими відхиленнями.
Ви нервуєте і вам бракує впевненості і вам потрібно дуже ретельно пояснювати щось. Спробуйте виконати вашу роль реалістично і без перебільшень та вдавання до стереотипів.

Ви — сліпий.
Пов'яжіть пов'язку. Спробуйте виконати вашу роль реалістично і без перебільшень та вдавання до стереотипів..

Ви — глухоніма людина.
Візьміть беруші. Ви не можете ні чути ні розмовляти, ви спілкуєтесь за допомогою мови жестів, пишучи та малюючи. Спробуйте виконати вашу роль реалістично і без перебільшень та вдавань до стереотипів.

Ви — здорова людина без вад.
Спробуйте виконати вашу роль реалістично і без перебільшень та вдавань до стереотипів.

Теги для запам’ятовування

Поки у левів нема власних істориків, історії про полювання завжди будуть прославляти мисливців.

Африканське прислів’я

Теми	• Пам’ять • Війна та тероризм • Культура та спорт
Рівень складності	Рівень 2
Чисельність групи	10–15
Час виконання	120 хвилин
Опис	Учасники колективно створюють «хмаринку тегів», щоб виразити свої думки та почуття, які в них викликають меморіали, що нагадують про міждержавні війни
Відповідні права	• Права на життя, свободу та особисту свободу. • Право на участь у культурному житті • Свобода мислення та свідомості
Цілі	• Розмірковувати про факти та міфи з історії держави та минулі війни й роль національних військових пам’ятників • Розвивати творчість та вміння мислити незалежно • Розвивати уяву та співчуття
Матеріали	• Папір для фліпчарту • Скотч • Велика кількість кольорових маркерів • Фотокартки військових пам’ятників (на вибір) • Приклади хмар ключових слів (на вибір)
Підготовка	З’єднавши разом кілька фліпчарт-аркушів, зробіть великий аркуш паперу (розміром приблизно 1,5 м х 1,5 м). Він повинен бути достатньо великим, щоб всі члени групи змогли найти на ньому місце. Нанесіть нечітку лінію посередині.

Інструкції

1. Поясніть всім, що означає «хмара тегів» і що група буде створювати невіртуальну хмару, щоб продемонструвати асоціації та спогади, які викликають національні військові пам’ятники.
2. Попросіть учасників самостійно пригадати національній меморіал, розташований у місцевості, який викликає спогади про війну, наприклад, Другу світову війну. Вони повинні намагатися пригадати, який він має вигляд, та з’ясувати почуття, думки та асоціації, як негативні, так і позитивні, які пам’ятник викликає в них.
3. Запропонуйте взяти кольорові маркери та знайти місце на папері. Працюючи самостійно, вони повинні намалювати власні «ключові слова» на загальному листі у відповідності з наступними принципами:
   а. Це мають бути власні слова: вони просто показують, як ви сприймаєте певний об’єкт.
   б. Негативні асоціації необхідно записувати ліворуч від центральної лінії; чим більш вони негативні, тим ближче до лівого краю вони повинні розташовуватися.
   в. Позитивні асоціації необхідно записувати праворуч; чим більш вони позитивні, тим ближче до правого краю вони повинні розташовуватися.
   г. Асоціації, які пам’ятник викликає найбільш, необхідно записувати більш великими літерами, ніж почуття, які він майже не викликає.

4. Коли учасники запишуть слова, попросіть їх подивитися на загальний результат. Спитайте:
   а. Чи є у «хмарі» вражаючі послання або приклади?
   б. Чи здивовані вони вибором слів?
   в. Більше позитивних чи негативних почуттів, і навпаки?
   г. Які з викликаних почуттів найбільш сильні?
   д. Як ви вважаєте, чи таким способом майбутні покоління мають пам'ятати про війну? Чого не вистачає або де необхідно відновити баланс?
5. Запропонуйте учасникам знову взяти маркери. Цього разу вони повинні пригадати не існуючий пам'ятник, а створити у своїй уяві меморіал, який нагадував би про найбільш важливі уроки війни. Вони повинні повторити вже виконані дії, знову самостійно написати слова на тому ж аркуші паперу, на якому вже виконали перше завдання. Поясніть, що перша хмара тегів стала загальною, і її не можна зтерти, отже, нові слова необхідно писати вище перших.
6. Коли «хмара» буде завершена, запропонуйте учасникам ще раз подивитися на всю картину і переходьте до дебрифінгу та оцінки.

Дебрифінг та оцінка

Почніть обговорення з процесу створення хмари ключових слів, а потім переходьте до питань стосовно пам'яті та прав людини:

- Чи багато зусиль ви могли докласти, аби контролювати розміри остаточної хмари? Чи були ви розлючені іншими написами, які були більш вражаючими, ніж ті, що ви хотіли висунути?
- Чи діяли ви самостійно при створенні другої хмари, чи ви були схильні обговорити свої ідеї з іншими учасниками, чи об'єднати зусилля для пошуку «ключових слів»?
- У якій мірі на вас вплинули слова інших людей, чи ті, що вже були написані на аркуші?
- Наскільки відрізняється остаточна хмара від попередньої і які основні її думки?
- Чи остаточна хмара репрезентує ідеї, які, на вашу думку, майбутні покоління повинні краще сприймати про Другу світову війну, ніж ідеї попередньої хмари? Чому так? Чому ні?
- Чому офіційні пам'ятники мають здатність «прославляти» війну? Ви вважаєте, що війну необхідно прославляти?
- Чи знаєте ви, що навіть під час ведення війни існують мінімальні стандарти, які викладені у Женевських конвенціях, якими, як вважається, повинні керуватися протилежні сторони у своїх діях?
- Чи ви вважаєте правильним, що солдати фактично втрачають право на життя під час війни?
- Які думки втілюють у собі офіційні пам'ятники про «ворога»? Як ми сьогодні повинні розуміти ці ідеї?
- Наскільки легко для вас було уявити інший пам'ятник? На що був би схожий такий пам'ятник? Що, на вашу думку, було важливим і що ви вважаєте найбільш складним?
- Чи справді пам'ятник міг би нагадати нам про страхіття війни? Як ви вважаєте, чи повинні вони це робити?
- Як ви вважаєте, чи ті, хто вижив під час війни або загинув у бою, хотіли, щоб цей період історії згадували? Чи відрізнялися б їх хмари ключових слів від вашої?
- Якщо ви втратили б когось з близьких під час війни, як би ви хотіли, щоб згадували про цю людину, і що ви хотіли б розказати майбутнім поколінням про війну?
- Чи розширила ця вправа ваше розуміння прав людини? Як?

Поради фасилітатору

Ви можете погратися з кольорами. Наприклад, ви можете запропонувати, щоб всі негативні асоціації записувалися чорною ручкою, а всі позитивні — ручкою іншого кольору; або ви можете використовувати темніші або світліші відтінки (у напрямку від центральної лінії); або якщо ви хочете, щоб друга хмара відрізнялася від першої, ви можете попросити, щоб усі слова першої хмари були написані одним кольором, а слова, які додаються на 5 етапі, — іншим.

Ви можете використовувати фотокартки пам’ятників, якщо вважаєте, що вони можуть допомогти, але ви також можете вирішити, що більш ефективно буде попросити учасників завершити хмару за допомогою пам’яті; це дійсно покаже, які асоціації найбільш стійкі.

Нехай перше оцінювання (пункт 4) буде коротким. Використайте його для того, щоб сформулювати різні думки відносно того, як зберігається пам’ять про минуле, і стимулювати творчий підхід для уявлення інших видів пам’ятників. Якщо учасники відчувають, що перша хмара точно висвітлює спосіб, яким вони хочуть, щоб зберігалася пам’ять про події, спробуйте використати ці ідеї у довідковій інформації розділу «Пам’ять» у Главі 5.

Під час створення другої хмари дозвольте учасникам внести до існуючої хмари доповнення або змінити її, якщо вони забажають, а також обговорити свої думки, навіть, якщо вважається, що врешті-решт вони повинні працювати самостійно.

Під час проведення другого раунду повинно бути достатньо місця для нових слів. Ви можете відчути, що хмара перестає бути чітко вираженою, але це відображає те, що відбувається у реальному житті — ви відчуваєте, що ви загрузли в ідеях, які висунули інші. Розташування нових слів над попередніми може допомогти вам послати сигнал, що сприйняття кожного залежить від його культури та від способу мислення, тому важко змусити почути себе. Однак, якщо ви вважаєте, що це полегшить групі аналіз своїх почуттів та думок, зробіть дві різні хмари з ключовими словами.

Варіації

Замість того, щоб писати безпосередньо на папері, учасники можуть писати свої слова на картках, які можна легко пересувати. Це допоможе вносити зміни на другому етапі, наприклад, розміщувати однакові слова поряд, щоб вони краще виділялися.

Ви можете використовувати інші події, які вам здаються більш слушними, ніж Друга світова війна, наприклад, Голокост, Перша світова війна, громадянська війна або регіональна війна. Важливе лише, щоб ці події вшановувалися на державному рівні.

Молодим людям було б цікаво порівняти своє сприйняття війни і тих, хто її пережив. Ви можете припинити виконання вправи після створення першої хмари, і дати учасникам можливість запитати у представників старшого покоління, як вони хочуть, щоб майбутні покоління пам’ятали війну, і чи задоволені вони існуючими пам’ятниками.

Ви можете використати ідею створення хмари ключових слів (руками або у електронному вигляді) працюючи над іншими вправами *КОМПАСу*, особливо якщо хочете створити наглядний матеріал для виставки.

Альтернативні ключові дати, наприклад, 27 січня — День пам’яті жертв Голокосту або 23 серпня — Міжнародний день пам’яті жертв работоргівлі та ті її ліквідації.

КЛЮЧОВА ДАТА

8–9 травня
День пам’яті та примирення тих, хто загинув під час Другої світової війни

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Порахуйте кількість вулиць у вашому населеному пункті, які носять ім’я командирів армії, які вшановуються, або назви відомих битв, а також кількість вулиць, названих на честь людей, які працювали в ім’я миру. Дізнайтесь, який орган у вашому населеному пункті вирішує, як називати вулиці, і запропонуйте ім’я людей, яких, на вашу думку, слід вшановувати.

Якщо молоді люди захочуть подивитися на що схожа їхня хмара тегів, то попросіть двох волонтерів надрукувати ці слова і документі і розмістити за адресою http://www.wordle.net/create. Вони можуть роздрукувати цей документ або зберегти у розділі «публічна галерея», як запис своїх думок щодо пам’ятників.

Вам може сподобатися вправа «Хвилиночку» на стор. 303, де вам запропонують розглянути проблеми спогадів олімпійського стадіону ім. Гітлера в Берліні, і надати пропозиції стосовно того, що можна зробити з цією будівлею.

Якщо група висловить бажання поміркувати про героїв та героїнь, а також над тим, за що ми їх пам’ятаємо та шануємо, ви можете виконати вправу «Герої та героїні» на стор. 115.

Ідеї для вправ

Навіть якщо ви витратите лише одину сесію на виконання цієї вправи, молоді люди все ще будуть заохочені розмовляти з людьми старшого покоління і отримувати більше інформації.

Проведіть захід для вшанування пам’яті героя, який працював в ім’я миру. Це може бути фестиваль з музикою та танцями, вистава або «імпровізація», під час якої ви разом створите загальний пам’ятник. Розкажіть про захід та попросіть запрошених принести те, що для них символізує вшанування пам’яті. Наприклад, це може бути білий мак, фотокартка родича, загиблого у війні, або черевики, зношені кимось під час приїзду до вашої країни з проханням притулку.

Додаткова інформація

«Хмара тегів» (або наочний «вичерпний перелік») — це візуальне зображення «ключових слів». Зазвичай слова перелічені у алфавітному порядку, а їх важливість визначається за допомогою розміру шрифта або кольору; таким чином, слово може розглядатися як креативне графічне зображення. В Інтернеті, де виникла ця ідея, слова — це зазвичай гіперпосилання, які відкривають велику кількість слів, які асоціюються з даним словом.

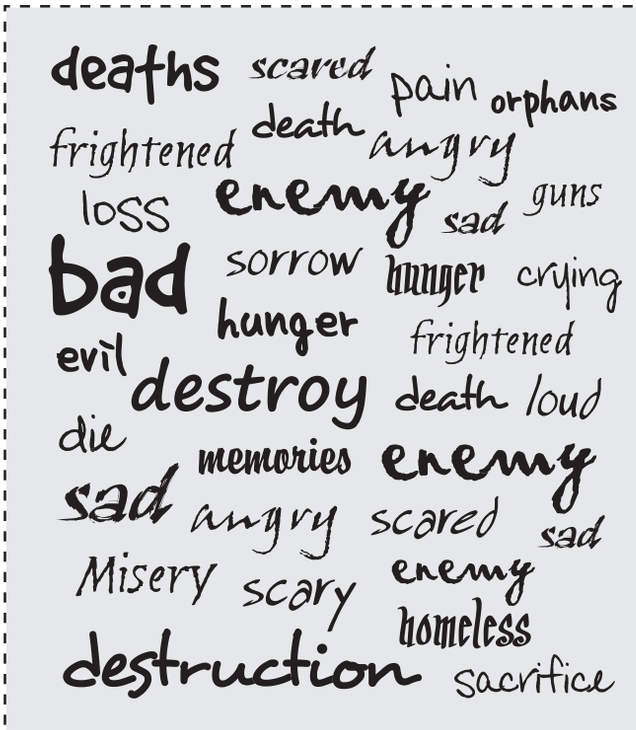
На наступній сторінці наводиться приклад того, на що можуть бути схожі такі слова.

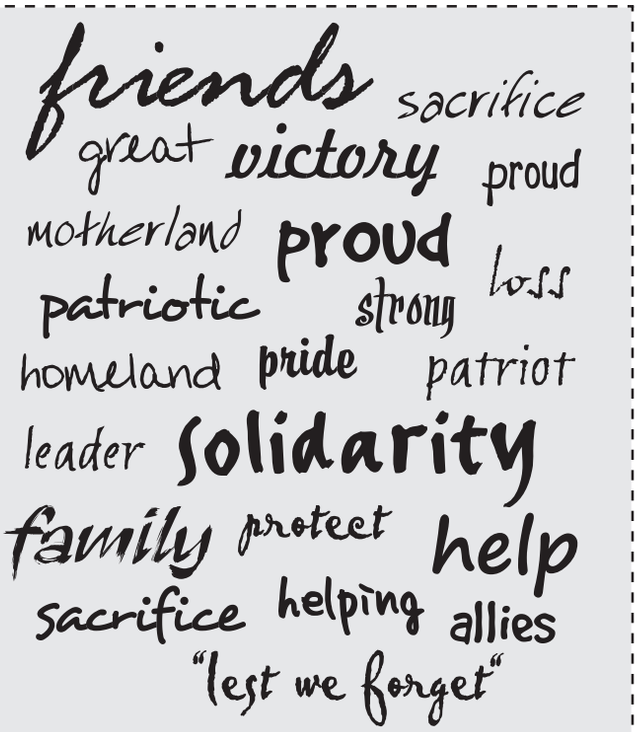
Матеріал для розповсюдження

Інструкції

- Накресліть нечітку лінію вздовж сторінки.
- Негативні асоціації слід писати ліворуч; чим більш вони негативні, тим ближче до лівого краю вони повинні розташовуватися.
- Позитивні асоціації слід писати праворуч; чим більш вони позитивні, тим ближче до правого краю вони повинні розташовуватися.
- Асоціації, які пам’ятник викликає найбільше, необхідно записувати більш великими літерами, ніж асоціації, які він майже не викликає.

Приклад запису слів

Війна і тероризм

Мир та насильство

Глобалізація

Рівень 2

Будь-яка (малі групи: 4–5 осіб)

90 хвилин

Тероризм

Тероризм ніколи не повинен бути прийнятним.
Ми повинні боротися з ним разом, тими методами, які не ставлять під загрозу нашу повагу до верховенства закону і прав людини або використовуватися як привід для інших діяти таким чином.

Анна Лінд

Теми	• Війна і тероризм • Мир та насильство • Глобалізація
Рівень складності	Рівень 2
Чисельність групи	Будь-яка (малі групи: 4–5)
Час виконання	90 хвилин
Опис	Використовуючи конкретні приклади, учасники обговорюють характер терористичного акту і формулюють визначення тероризму
Відповідні права	• Право на життя, свободу та особисту недоторканність • Свобода від тортур та принижуючого гідність поводження • Право на мир
Цілі	• Поглибити розуміння причин тероризму і способів боротьби з ним • Розвинути навики аналізу інформацію і критичного мислення • Заохотити осмислене відношення і незалежне мислення
Матеріали	• Ситуаційні картки • «Питання до розгляду» як роздавальні матеріали • Аркуш паперу А4 і олівець для кожної малої групи • Фліпчарт і маркери
Підготовка	• Зробити копії та вирізати ситуаційні картки. Вам знадобиться один набір для кожній групі • Зробити копію «питань до розгляду», по одній на кожну групу

Інструкції

1. Запитайте у групи, що вони розуміють під словом «тероризм». Проведіть мозковий штурм і подивіться, чи зможе хто-небудь дійти робочого визначення. Напишіть пропозиції на фліпчарті.
2. Скажіть учасникам, що, хоча є ряд міжнародних договорів про боротьбу з тероризмом, жоден з них насправді не визначає поняття «тероризм»! Однією з причин цього може бути те, що держави-члени Організації Об'єднаних Націй часто мають різні тлумачення триваючих конфліктів та різні інтереси у відношенні до певних «терористичних» дій.
3. Припустіть, що для того, щоб створити таке визначення, необхідна група країн, що не є членами ООН, саме як ваша група учасників! Поясніть, що їх діяльність повинна допомогти їм прийти до свого власного визначення тероризму до кінця даної сесії.
4. Розділіть учасників на групи по 4–5 чоловік і вручіть кожній групі набір ситуаційних карт й аркуш паперу. Попросіть їх послідовно обговорити кожне твердження і вирішити, чи справді певну ситуацію необхідно вважати прикладом тероризму, надаючи свої пояснення.
5. Знову зберіть групи разом приблизно через 20 хвилин і зберіть результати. Спробуйте визначити основні причини відмови, щоб віднести конкретні ситуації до випадків тероризму.
6. Коротко обговоріть будь-які відмінності між групами, надаючи кожній стороні можливість пояснити своє рішення. Запитайте учасників, які з ситуацій вони вважають найбільш важкими для оцінки.

7. Попросіть учасників повернутися до своїх груп, щоб сформулювати своє власне визначення тероризму, на підставі рішень, які вони зробили раніше чи будь-яких міркувань, почутих під час дискусії.
8. Через 10–15 хвилин попросіть групи представити свої пропозиції. Потім переходьте до дебрифінгу та оцінки.

Дебрифінг та оцінка

- Чи було важче або легше, ніж ви уявляли, дати визначення «тероризму»? Чому?
- Чи відчували ви, що ситуації були реалістичними: чи «сприйняв» хто-небудь з учасників будь-яку з ситуацій такими, що пов'язані з реальними подіями? Якими саме подіями? Чи зіграло це роль при оцінці ситуації?
- Чому ви вважаєте, що країнам-членам ООН важко досягти згоди у визначенні тероризму?
- Яким чином — якщо ви так вважаєте — акти тероризму відрізняються від військових дій? Як ви думаєте, чи можливо одні дії вважати більш виправданими, ніж інші?
- Як ви думаєте, чи повинні бути певні основні правила, які застосовуються для всіх сторін (у тому числі держав) у «війні з тероризмом»? Чи є речі, які жодна із сторін не має робити? Які?
- Чи вважаєте ви, що дії в будь-яких ситуаціях можуть взагалі бути виправданими? Чому так або чому ні?
- Які права людини, на вашу думку, мають відношення до ситуацій, які ви обговорювали?
- Чи можуть будь-які з ситуацій бути виправдані з «точки зору застосування прав людини»?
- Чому люди стають терористами? Чому люди скоюють злочини, де метою є викликати біль або страх у інших?
- Чи можна сказати, які саме люди стають терористами? Чи можете ви уявити будь-які почуття, що за своєю силою могли б бути схожими на ті, що відчуває людина, що відбирає чуже життя?
- Чи може взагалі коли-небудь бути виправданим позбавлення життя цивільних осіб? Терористів? Чи життя будь-кого?

Поради фасилітатору

Це питання, очевидно, вельми чутливе і суперечливе, і те, як ви вирішите підійти до нього, може залежати значною мірою від конкретних особливостей вашого регіону або вашої групи. Ви маєте право відкласти будь-які з карток, які можуть бути недоречними, і те ж саме стосується запитань під час аналізу. Ви також можете включити інші ситуації, які більше відносяться до повсякденної реальності вашої групи.

Якщо діяльність має бути плідною, учасники повинні відчувати, що вони можуть висловити свою справжню думку без осуду вами або іншими членами групи. Можливо, вам доведеться сказати про це з самого початку і від кожного отримати згоду щодо конфіденційності. Скажіть їм, що метою заходу є опрацювання важких питанньь, коли наші емоції можуть конфліктувати з тими питаннями, які люди відчуватимуть «вірними».

Якщо ви хочете навести деякі факти та цифри для стимулювання інтересу учасників на початку вправи, ви можете знайти цікаві статистичні дані про тероризм на www.nation-master.com.

На етапі 6, коли групи намагаються розробити свої власні визначення тероризму, може буде корисним дати деякі поради, що стосуються попередніх ситуацій для того, щоб прояснити деякі загальні висновки. Учасникам можуть бути надані «питання до розгляду» перед початком формування ними визначень, або ви можете використати питання в кінці для того, щоб перевірити різні визначення.

При обговоренні аспектів прав людини в рамках тероризму, переконайтеся, що учасникам відомі наступні питання:

КЛЮЧОВА ДАТА

21 травня
Всесвітній день боротьби з тероризмом

a) право на життя надається кожному, це гарантовано статтею 3 Загальної декларації про права людини, статтею 2 Європейської конвенції з прав людини та іншими міжнародними документами.
b) навіть під час війни — коли правила застосування збройної сили керуються міжнародним гуманітарним правом (МГП) — навмисні напади на цивільні об'єкти не допускаються. МГП встановлює певні основні правила, яких повинні дотримуватися будь-яка із сторін під час збройного конфлікту. (Див. подробиці нижче).

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Заохотьте групу дізнатися більше про ситуації з прикладів або подумати про інші історичні приклади тероризму, а також про те, чим закінчилися ці кампанії.

Якщо група бажає розглянути причини того, чому люди вдаються до насильницьких дій, зверніться до вправи під назвою «Кидання каміння» на стор 170. Якщо ви бажаєте вивчити інші проблеми насильства, вам може сподобатися вправа «Насильство в моєму житті» на стор 211.

Додаткова інформація

Відповідні статті у міжнародному праві про права людини і міжнародному гуманітарному праві:

Закон про права людини: право на життя

Загальна декларація прав людини:

«Кожна людина має право на життя, на свободу і на особисту недоторканність». (Стаття 3)

Європейська конвенція з прав людини:

«Право кожного на життя охороняється законом (...)» (Стаття 2)

Міжнародне гуманітарне право: принцип відмінності

Міжнародне гуманітарне право (МГП) є органом міжнародного права, яке застосовується в періоди збройних конфліктів. МГП застосовується до всіх сторін у збройному конфлікті, незалежно від того, чи діє така сторона з метою самооборони. Воно також застосовується до міжнародних конфліктів і конфліктів неміжнародного характеру, а також в рівній мірі застосовується до збройних груп, що борються проти держави й самих держав.

Одним з найважливіших принципів МГП є «принцип відмінності», в якому говориться, що воюючі сторони повинні проводити розмежування між цивільним населенням і військовими, а також між цивільними об'єктами і військовими цілями.

Протокол I до Женевських конвенцій:

«Цивільне населення як таке, а також окремі цивільні особи не повинні бути об'єктом атак. Акти насильства або погрози насильством, головною метою яких є посіяти страх серед цивільного населення, забороняються». (Стаття 51.2)

Міжнародне гуманітарне право: заборона актів тероризму

Четверта Женевська конвенція:

«Колективні покарання так само, як і всякі заходи залякування чи терору, забороняються» (Стаття 33)

Протоколи 1 та 2 до Женевських конвенцій:

Цивільне населення як таке, а також окремі цивільні особи не повинні бути об'єктом нападу. Акти насильства або погрози насильством, головною метою якого є посіяти страх серед цивільного населення, забороняються. (Стаття 51.2, Протокол 1; і Стаття 13.2, Протокол 2)

Інші статті МГП забороняють взяття заручників та напади на місця богослужіння.

Для отримання інформації про роботу Ради Європи у боротьбі з тероризмом, в тому числі рекомендації боротьби з тероризмом і дотримання прав людини, див. загальну інформацію в Главі 5.

Матеріал для розповсюдження

Ситуаційні картки

Ситуація 1: Група веде збройну кампанію для того, щоб позбутися тоталітарного уряду. Вони заклали бомбу в Міністерстві оборони, яка вибухнула. Убиті 12 осіб.	**Ситуація 2:** Особа спрямовує свої дії на одиноких матерів, які отримують листи з погрозами їх дітям. Жодного випадку насильства не надходило, але жінки занадто налякані, щоб випускати своїх дітей на вулицю.
Ситуація 3: У війні між двома країнами, одна скидає ядерну бомбу на іншу, під час чого гине близько 100 тисяч мирних жителів.	**Ситуація 4:** Бомба в конверті відправляється на адресу директора крупної косметичної компанії і важко ранить його. Анонімний бомбардувальник звинувачує компанію в експлуатації тварин.
Ситуація 5: Група веде тривалу кампанію проти військових об'єктів, в тому числі регулярно використовує вибухові речовини. Значна кількість членів збройних сил вбита.	**Ситуація 6:** У боротьбі за незалежність, члени етнічної меншини регулярно бомблять громадські місця. Вони попереджають заздалегідь, щоб люди могли евакуюватися з будівель, але мирні жителі гинуть.
Ситуація 7: У країни є хімічна зброя і вона заявляє про те, що готова використати її, якщо відчує загрозу з боку будь-якої іншої країни.	**Ситуація 8:** Група злочинців захоплює банк, бере в заручники членів персоналу, а потім розстрілює заручників, щоб замести сліди.
Ситуація 9: Націоналістичні групи патрулюють і контролюють основні міста і регулярно б'ють або залякують людей з інших етнічних груп.	**Ситуація 10:** Тоталітарна держава керує через залякування свого населення: усі, хто виступає проти, заарештовуються; людей регулярно арештовують, катують і навіть страчують.
Ситуація 11: Група організованих злочинців вимагає гроші у місцевих підприємців. Ті, хто відмовляється дотримуватися вимог, втрачає своє майно через підпали, а іноді їх навіть вбивають.	**Ситуація 12:** В ході війни проти повстанців окупаційна армія атакує села безпілотними літаками. Надходить інформація про декілька жертв серед цивільного населення, а деякі навіть загинули цілими сім'ями.
Ситуація 13: Робітники з країни «А» мають кожного дня перетинати територію країни «В». Прикордонники країни «В» завжди турбують громадян з країни «А», ретельно перевіряють посвідчення осіб, часто обшукуючи їх. Вони часто свавільно затримують людей з країни «А».	**Ситуація 14:** Під час десятирічної громадянської війни, 19-річна дівчина стикається з групою з 10 повстанців. Спочатку її ґвалтує лідер групи, а потім наказує зробити те ж саме своїм людям.
Ситуація 15: В місті існує Міжнародна конференція. Поліція отримує повноваження заарештовувати будь-кого і утримувати протягом 12 годин без будь-яких звинувачень. Вони попереджають людей, щоб ті не виходили на демонстрації.	**Ситуація 16**: «Ви повинні працювати важче, могили не повні», — закликав голос на радіо Руанди.

Питання до розгляду

Питання для розгляду під час вашого обговорення:

- Чи має терористичний акт завжди на меті викликати страх (терор) серед населення?
- Чи вважається будь-яка дія, яке змушує людей боятися, терористичним актом?
- Чи може держава (уряд) займатися тероризмом, або тероризм — це завжди дії проти формальних інститутів країни?
- Чи має тероризм завжди на меті завдавати шкоди цивільному населенню, або він може бути спрямований проти військових цілей чи проти власності?
- Чи може теракт коли-небудь бути виправдано?

Глобалізація

Навколишнє середовище

Громадянство та участь

Рівень 3

Будь-яка (малі групи: 5–8 осіб)

Частина 1: 45 хвилин.
Частина 2: тривалість може змінюватись
Частина 3: тривалість може змінюватись

Увага, ми все бачимо!

Ніхто не робить більшої помилки, ніж той, хто нічого не робить, вважаючи, що він мало на що здатний.

Едмунд Берк

Рівень складності Рівень 2

Теми
- Глобалізація
- Навколишнє середовище
- Громадянство та участь

Опис Під час виконання цієї вправи учасники дізнаються про соціальні, економічні і природоохоронні витрати, пов'язані з виробництвом бавовняної футболки. Вони продовжать планування та виконання дій, пов'язаних з реакцією на порушення відповідних прав людини

Відповідні права
- Право на бажану роботу та вступ до профспілок
- Право на відповідний рівень життя
- Право на довкілля, безпечне для життя і здоров'я

Чисельність групи Будь-яка (малі групи: 5–8)

Час виконання Частина 1: 45 хвилин. Частина 2: тривалість може змінюватись. Частина 3: тривалість може змінюватись

Цілі
- Дізнатися про глобалізований характер легкої промисловості та зрозуміти справжню вартість одягу, що купуємо
- Розвивати вміння аналізувати інформацію, планувати та виконувати дії
- Сприяти розвитку креативності, творчої уяви та прагнення до активної діяльності

Матеріали
- Фліпчарт та маркери
- Надруковані пам'ятки

Підготовка
- Зробіть копії інформаційних листків, по одній на кожного учасника
- Пам'ятайте про вашу роль у забезпеченні участі всіх людей!

Інструкції

Частина 1: Розгляд питання

1. Поясніть групі, що ви збираєтесь розглянути питання про одяг, що вони купують, та соціальні, економічні і природоохоронні наслідки їхнього вибору.
2. Запропонуйте людям подивитися на ярлики на їх футболках та светрах, аби дізнатися, де вони були виготовлені та з якого матеріалу. Скільки вони коштують? На фліпчарті зробіть таблицю з переліком країн та цін.
3. Запитайте, чи є гроші єдиним фактом, що має братися до уваги; потім роздайте інформаційні листки «Відслідковуючи справжню вартість бавовни» та «Справжня вартість бавовняної футболки» та дайте учасникам 5 хвилин для ознайомлення з ними.
4. Потім переходьте до колективного обговорення питань, що висвітлюються у наданій інформації, наприклад, трудові права, включаючи працю дитини, використання ресурсів (води та палива), шкода, яку пестициди та інші токсини завдають навколишньому середовищу, та наслідки глобалізації.
5. Запитайте у групи, що у світлі отриманих знань, вони думають про купівлю футболок. Що вони можуть зробити проти порушень? Обговоріть колективно їх ідеї щодо можливих дій, наприклад, більш дбайливого ставлення до одягу, який вони вже мають, аби він не вибував з ладу занадто швидко, купувати лише етичні футболки, або розпочати у своїй місцевості кампанію з метою підвищення обізнаності серед однолітків стосовно цього питання. Обговоріть, які ідеї, на їх думку, вони б бажали реалізувати. Дозвольте їм зібрати більше інформації та обміркувати план щодо реалізації їх ідей.

Частина 2: Рішення щодо прийняття заходів

6. Дозвольте учасникам переглянути дослідження, допрацювати їх ідеї та погодити між собою, які саме заходи вони будуть застосовувати.
7. Запропонуйте їм створити малі групи відповідно до тих заходів, що вони планують, та скласти стислу пропозицію, що має складатися з:
   - Чіткої цілі та задач
   - Опису заходу, що пропонується (бойкот, концерти, телевізійні та радіопрограми, вуличний театр, розповсюдження листівок і т.п.), з аргументацією свого вибору
   - План-графік підготовки та виконання заходу
   - Місце, де відбудеться подія (школа, громадський заклад, і т.п.)
   - Очікувані витрати та необхідні ресурси.
8. Попросіть групи здати їх пропозиції та запропонуйте кожному прокоментувати дані пропозиції та представити можливі варіанти щодо їх покращення.

Частина 3: Практична реалізація

- Виберіть одну акцію для участі всієї групи, або дозвольте учасникам працювати в малих групах відповідно до акцій, які вони бажають здійснити.
- Наприкінці акції або кампанії зробіть критичний огляд того, як вона пройшла та яких результатів досягла група.

Дебрифінг та оцінка

Заключна частина 1:

- Чи є гроші найважливішим фактором? Чому?
- Наскільки важливими є соціальні, економічні та природоохоронні витрати? Чи є одне більш важливим за інше? Які права людини порушуються?
- Скільки ви готові сплачувати за футболку?
- Що робить кампанію ефективною?
- Як ви вважаєте, чи впливають на ситуацію інститути, що працюють у сфері захисту прав робітників, такі як НУО, міжнародні організації, агенції ООН та організацій, що проводять анти-глобалізаційні кампанії? Чому?

Заключна частина 2:

- Наскільки легко було домовитися про план дій? Чи всі задоволені тим, як приймалися рішення у малих групах? Чому?
- Чому люди вибрали участь саме у цьому заході?
- Чи всі відчували себе причетними до акції? Чому?
- На які саме порушення прав людини були націлені дії різних груп?

Заключна частина 3:

- Як пройшла акція або кампанія? Чи все відбувалося за планом? Чому?
- Що необхідно запам'ятати на майбутнє?
- Чи кожен відчував себе причетним та проявив свої здібності? Якщо ні, то чому і що наступного разу можна зробити краще?
- Що ще ви вивчили під час виконання цієї вправи та участі у акції?

Поради фасилітатору

Добре підготуйтеся. Прочитайте частину у Главі 3 про вживання дій, в якій надається повний опис способів початку дій та методів їх організації. Також ознайомтеся зі Сходами участі Харта (Hart's ladder), відповідний матеріал міститься у довідковій інформації теми про «Громадянство та участь».

Інформацію про транснаціональні компанії ви знайдете у темі «Глобалізація». Перед тим як розпочати цю вправу, перевірте, чи представлені у вашій країні філіали «Кампанії за чистий одяг (Clean Clothes Campaign)» або інших подібних організацій.

КЛЮЧОВА ДАТА

Друга субота травня
Всесвітній день справедливої торгівлі

Ознайомтеся з акціями, що проводить «Кампанія за чистий одяг (Clean Clothes Campaing (CCC))» та розгляньте можливість використання таких підготовлених засобів. Легше виконувати дії, наприклад, розмістити відео «Кампанії за чистий одяг» про спортивний одяг на інтернет-сторінці або у блозі групи, ніж самостійно готувати матеріал для привернення уваги громадськості. Проте, не слід забувати, що однією з цілей цієї вправи є стимулювання причетності до активної роботи та креативності. Тому, вам необхідно зробити акцент на тому, що учасники мають повну свободу «винаходити» будь-які нові стратегії проведення кампанії.

Якщо ви бажаєте позначити вартість у вимірі вуглецевого сліду, скористайтеся розрахунками Екометріка (Ecometrica), яка виконала оцінювання щодо викидів вуглекислого газу, частка яких припадає на одяг. За зразок було взято набір з 3-х пар трусів. Труси та футболки мають однаковий характер викидів — незважаючи на той факт, що, безперечно, труси необхідно прати частіше, проте прасують їх рідше! Результат склав 57 кілограмів CO_2 за все життя. Зайдіть на www.ecometrica.co.uk та дізнайтеся за пошуком «Таблиця даних про одяг (apparel fact sheet)».

Варіації

Ви можете провести першу частину вправи таким чином, щоб заохотити людей більш серйозно замислитися над справжньою вартістю, для цього:

1. Почніть з опитування учасників щодо ціни їх футболок та визначте середню ціну.
2. Потім запропонуйте їм перевірити на етикетках країну походження футболок.
3. Запропонуйте людям обговорити у малих групах всі етапи виробничого процесу, починаючи з вирощування бавовни і до продажу виробу у магазині.
4. Всі разом порівняйте зроблені переліки та зробіть один загальний перелік, що узагальнює різні елементи під заголовками: транспорт, трудовитрати, використання енергії, і так далі.
5. Потім, запропонуйте учасникам знов у малих групах оцінити кожну позицію, наприклад, вирощування бавовни, загальні трудовитрати, транспорт, і так далі.
6. Знову зберіться всі разом і обговоріть групові оцінювання.
7. На закінчення, роздайте інформаційний лист та запропонуйте прокоментувати його.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Зв'яжіться з відділенням «Кампанії за чистий одяг» у вашій країні та продовжуйте розвивати роботу, яку почала група.

Ви також можете дослідити питання справедливої торгівлі спортивним взуттям; посилання http://www.vetementspropres.be представлена статистика щодо дійсної вартості спортивного взуття.

Можливо, група виявить бажання дослідити питання та дилеми пов'язані з корпоративною соціальною відповідальністю. Наприклад, багато добрих справ та подій отримують спонсорство від компаній, винних у порушенні прав людини. Такі компанії можуть під час виробничого процесу товарів забруднювати навколишнє середовище. Можливо, група захоче обговорити деякі з питань, піднятих у наступному висловлюванні Джеремі Джіллі (Jeremy Gilley), режисера та засновника організації Один день миру (Peace One Day): «З точки зору «Одного дня миру» ми не можемо ні існувати, ні працювати без корпоративного спонсорства. Моя позиція дуже чітка. Я переконаний, що аби мати можливість впливати на виробничий ланцюжок постачань, ми маємо бути «в цьому процесі». Це дуже важко, мабуть, неможливо знайти компанію, чий виробничий ланцюжок зверху донизу 100% відповідав би міжнародним нормам прав людини/ торгівельного закону, проте, безперечно, ми бажаємо досягти цього».

Інформацію стосовно саме цього прикладу можна знайти на www.peaceoneday.org та http://www.clearingthehurdles.org.

Якщо група бажає вивчити питання права на бажану роботу та вступ до профспілок, вони можуть виконати вправу «Історія Ашика», сторінка 165, яка розглядає питання дитячої праці або «Переговори з профспілками», сторінка 236. Якщо виникне питання щодо спортивного взуття, і люди захочуть розглянути інші аспекти прав людини, пов'язаних зі спортом, ви можете перейти до вправи «Хвилиночку!», сторінка 303.

Ідеї для вправ

Продовжуйте розпочату роботу, зустрічаючись разом з іншими місцевими зацікавленими групами, відзначайте Всесвітній день справедливої торгівлі. Джерелом натхнення для вас може стати сайт http://www.wftday.org/.

Також ви можете скористатися знанням та досвідом, набутими під час здійснення іншої кампанії з інших питань, що входять до сфери інтересів групи. Протягом року існує безліч можливостей об'єднати свої зусилля, з іншими, з метою підвищення обізнаності про інші права людини, наприклад права жінок у Міжнародний жіночий день — 8 березня; біженців — 20 червня та прав людини — 10 грудня. Співпрацюючи з іншими, ви демонструєте вашу солідарність з усіма, хто бореться за права людини, набуваєте нових друзів, ви розважаєтеся та вчитеся.

Додаткова інформація

Існує багато організацій, що працюють заради справедливого виробництва та справедливої торгівлі. За допомогою пошукової системи знайдіть організації, що працюють в вашій місцевості. Наступні організації мають партнерів у багатьох європейських країнах:

- www.cleanclothes.org надає багато інформації та проводить кампанії, в яких ви можете взяти участь.
- Кампанія «Одяг на зміну (Clothes for a Change)» містить статтю: «Чи не зроблена ваша сорочка з використанням дитячої праці?» http://www.organicconsumers.org
- «Людське дерево (People Tree)» є піонером міжнародного застосування методу справедливої торгівлі: http://www.people-treefoundation.org/
- Звіт Фонду екологічної справедливості (Environmental Justice Foundation) «Діти, які стоять за нашою бавовною (Children behind our cotton)» викриває подробиці шокуючих умов, в яких перебуває більш ніж один мільйон дітей — деякі з них віком не старше 5 років — які працюють по 12 годин у екстремально жарких чи холодних кліматичних умовах, більшість з них страждає від фізичної, словесної або навіть сексуальної образи: http://www.ejfoundation.org
- Місія Фонду справедливого одягу (Fair Wear Foundation) — покращення умов праці у легкій промисловості: http://fairwear.org
- Мережевий ресурс справедливої торгівлі (Fair Trade Resource Network) — це довідковий центр, розроблений для поширення справедливої торгівлі та «створення ринку, що цінує людей, які створюють їжу, якою ми харчуємось, та товари, якими ми користуємось»: www.ftrn.org
- Кампанія «Грай чесно (Play Fair)» — це коаліція груп за трудові права, яка намагається примусити бренди спортивного одягу, що виробляють товари для Олімпійських ігор, припинити потогінні умови в їх постачальних ланцюжках та поважати трудові права: www.clearingthehurdles.org

КЛЮЧОВА ДАТА

Друга субота травня
Всесвітній день справедливої торгівлі

Матеріал для розповсюдження

З чого складається справжня вартість бавовни

Бавовняні футболки виробляються багатьма різними глобальними підприємствами, чия продукція представлена майже у кожній країні світу. Ось, наприклад:

Типова ферма з виробництва бавовни у Буркіна-Фасо належить на правах власності одній родині, яка обробляє шість або вісім гектарів землі. Вартість одного кілограма бавовни-сирцю з Буркіна-Фасо складає 0,23 євро. Для багатьох виробників бавовни кошти, отримані від продажу бавовни, це єдині гроші, за які вони отримуються увесь рік.

З ферми бавовну везуть до фабрики, де з неї роблять волокно; процес, вартість якого становить 0.56 євро за кілограм. Кожні два тижні робітники фабрики отримують 73,40 євро.

Далі бавовну везуть на експорт до Ломе, порту в Того, де її продають комерсантам за 0,88 євро за кілограм. Більше половини бавовни продається до Китаю: її завантажують на товарні судна, що йдуть до портів, таких як Шанхай, де бавовна знов продається вже на місцеві прядильні фабрики за ціною 0,97 євро за кілограм. Більшість зайнятих на фабриках робітників прийшли з найбідніших районів, в Китаї це, зазвичай, місцевості, віддалені від промислових районів. Робітники живуть у гуртожитках і працюють багаточасові зміни, за які отримують низьку заробітну платню.

Одяг, вироблений для західних найбільш відомих брендів, зазвичай, виробляється на тій самій фабриці з виготовлення масового одягу, де прядеться пряжа, забирається до порту для відвантаження на експорт. Середня ціна за футболку, імпортовану до США, становить 1,10 євро, проте магазин у центрі Манхеттену буде продавати пару за 14,70 євро.

Бавовна, що розпочинає свій шлях з Африки вартістю 0,56 євро за кілограм, тепер коштує 18,40 євро за кілограм.

Дану інформацію взято з Інтернет програми каналу BBC «З чого складається справжня вартість бавовни («Tracking the true cost of cotton)» від 2 травня 2007 р.

Справжня вартість бавовняної футболки

- Використання води: 2,157 літрів (45% використовується на іригацію)
- Використання енергії: 8 кіловат-годин (28,800,000 Джоулів) електрики для прядильних та швацьких машин, 41,6–110 літрів палива для морських та автоперевезень
- Транспортні відстані: 8,851–15,128+ км
- Газовиділення: NOx, CO, CO_2, (парникові гази) SO_2 N_2O, летючі компоненти
- Токсини: 1–3 г пестицидів, дизельних вихлопних газів, тяжких металів (барвників)
- Вартість імпорту: 0,44–0,77 євро
- Дитяча праця: в 17 країнах середня заробітна плата становить 0,37 євро в день
- Інше: 53–91 г добрив

Джерело: Earth Intelligence Network,
http://true-cost.re-configure.org/
http://forum.re-configure.org

Громадянство та участь

Демократія

Загальні права людини

Рівень 4

8–20

120 хвилин

Узи співпраці

Демократія — це не те, у що ви вірите, і не місце, щоб повісити капелюха. Це те, що ви робите. Ви приймаєте участь. Якщо ви перестанете це робити, демократія завалиться.
Еббі Гофман

Рівень складності Рівень 4

Чисельність групи 8–20

Час виконання 120 хвилин

Теми
- Громадянство та участь
- Демократія
- Загальні права людини

Опис Це завдання включає перемовини щодо прав та обов'язків громадян, уряду, недержавних організацій та ЗМІ у демократичному суспільстві

Відповідні права
- Право на участь у правлінні та у вільних виборах
- Свобода інформації та самовираження
- Кожен має обов'язки перед суспільством

Цілі
- Сприяти розумінню зв'язків між правами та відповідальністю
- Розвивати навики ведення дискусії та співробітництва
- Заохочувати до громадянської відповідальності

Матеріали
- Аркуш паперу формату А4 та олівець кожній групі для ведення записів
- 4 великих аркушів паперу (А3) та папір для фліпчарту (по одному «листу для записів» кожній групі)
- 3 маркери (червоний, зелений, синій) для кожної групи
- 4 клубки мотузки або пряжі (з нитками різних кольорів для кожної групи)
- Скотч для кожної групи
- Ножиці
- Роздруковані правила гри для кожної групи

Підготовка
- Від кожного клубка мотузки або пряжі відріжте по 6 ниток (загальною кількістю 24 нитки, по 6 ниток кожного кольору, один колір для групи).

Інструкції

1. Поясніть, що мета цієї вправи — скласти «карту» взаємовідносин між чотирма «акторами» в (ідеальному) демократичному суспільстві.
2. Поділіть учасників на чотири рівні групи, які представляють чотирьох «акторів» у демократичному суспільстві: уряд, НУО, ЗМІ і громадян.
3. Видайте кожній групі олівець та аркуш паперу А4 для записів і попросіть їх, щоб протягом 10 хвилин вони разом визначили роль, яку відіграє у демократичному суспільстві їхній «актор», його природу, головні *функції*, які він виконує. Під кінець обговорення їм слід визначитися з 5 найважливішими функціями.
4. Потім вони повинні підготувати свої «листки для записів». Видайте кожній групі великий аркуш паперу (А3 або папір для фліпчарту) і червоний маркер, і попросіть їх написати вгорі аркуша «актора», якого вони представляють, а нижче його п'ять найважливіших функцій.
5. Об'єднайте групи, щоб вони представили свої «листки для записів». Нехай групи обміняються своїми думками. Спитайте їх, чи згодні вони щодо основних функцій даних чотирьох «акторів». За бажанням під час обговорення групи можуть доповнити відповідні списки.

6. Потім знову кожній групі видайте зелений маркер. Дайте їм п'ятнадцять хвилин, щоб визначити, що їм потрібно одне від одного для виконання своїх функцій. Коли час буде добігати кінця, попросіть групи визначити дві найбільш важливі вимоги, які вони пред'являть іншим «акторам», і перелічити їх в окремому списку під заголовком, зробленим зеленим кольором.
7. Роздайте копії «правил гри», продивіться їх та з'ясуйте, що повинен робити кожен учасник. Потім зберіть «листк для записів» та розкладіть їх по середині кімнати у формі квадрата на відстані біля одного метра (див. діаграму). Попросіть членів кожної групи зайняти місце біля свого «кутка».
8. Роздайте кожній групі 6 ниток з клубка або пряжі, скотч та синій маркер.
9. Тепер почніть переговори. Кожен раунд переговорів повинен тривати 10 хвилин. Нагадайте учасникам, що їхня мета — створити «мапу» відносин між різними «акторами», і при досягненні згоди одна нитка з'єднує за допомогою скотча два листки, що означає приймання на себе відповідальності.
10. Переходьте до дебрифінгу та оцінки, коли учасники сидітимуть навколо мапи.

Дебрифінг та оцінка

Попросіть учасників подивитися на створену ними карту та замислитися:

- Чи важко було визначити функції, які у демократичному суспільстві виконують уряд, НУО, ЗМІ та громадяни?
- Чи були розбіжності в учасників групи щодо того, які вимоги слід прийняти, а які відхилити?
- Які вимоги, висунуті іншими групами, вони не згодні визнати своєю сферою відповідальності? Чому? Ви вважаєте, що такі випадки можуть створити труднощі у реальній ситуації?
- Чи визнала група сферою своєї відповідальності ту, яку раніше відхиляла? Що вони думають про це зараз?
- Чи виконання цієї вправи відкрило людям про демократичне суспільство щось нове, що вони раніше не знали? Чи були якісь несподіванки?
- Про які права йшла мова у цій вправі?
- У статті 29 ЗДПЛ зазначається: «Кожна людина має обов'язки перед суспільством, у якому тільки й можливий вільний і повний розвиток її особи». Які ваші обов'язки на даний момент є найбільш важливими?
- Яку роль відіграють різні актори у забезпеченні дотримання прав кожного?
- Яку роль відіграють різні актори у забезпеченні доступу кожного до освіти в галузі прав людини?

Поради фасилітатору

Використання різних кольорів (один колір — один «актор») зробить карту більш привабливою та спростить задачу встановлення зв'язків, наприклад, всі вимоги громадян можуть виділятися жовтим, а ЗМІ — чорним.

Під час виконання 5 етапу інструкцій після того, як групи складають перелік функцій, не витрачайте занадто багато часу для обговорення питань всією групою. Ви повинні використовувати цей етап, як підказку для наступної роботи, яку вони будуть виконувати у малих групах. Групи можуть висловити бажання занотувати функції інших груп.

Якщо групи не можуть визначитися з функціями, спробуйте їх запитати, що робить їхній «актор», і чого б не вистачало, якби його не існувало! Ви можете навести деякі приклади, щоб допомогти групам почати:

- Уряди розроблюють законодавство, вирішують питання загальної політики та забезпечують виконання бюджету країни.
- НУО лобіюють інтереси меншин, розглядають питання, які уряд (або опозиція) не піднімають, та організовують заходи на підтримку змін до законодавства.

- ЗМІ повідомляють про політику уряду, вивчають проблеми, роблять аналіз та коментарі.
- До «функцій» громадян входить все, що має значення для демократичного суспільства: ідеї можуть стосуватися пропозицій створення парламенту, участі у правозахисній діяльності, заснування організацій для захисту окремих груп, опитування та участі у політичному житті тощо.

Коли вони складатимуть свої переліки вимог (етап 5), накажіть висувати реальні вимоги до інших «акторів»! Відповідальність повинна бути прийнятою, отже, вони не повинні висувати несправедливі або нерозумні вимоги.

Під час проведення 9 етапу переговори не повинні представлятися як змагання, а також займати занадто часу. Підкресліть, що учасники групи повинні дивитися один на одного, як на партнерів: мета — створити суспільство, в якому всі актори співпрацюють заради загального блага. Отже, раунди повинні проходити швидко: групи повинні приймати вимоги, якщо вони здаються розумними, а в іншому випадку, навпаки, відхиляти їх, обговорюючи протиріччя пізніше.

Якщо групам потрібна допомога в обмірковуванні вимог та відповідальності, ви можете навести приклад ЗМІ та громадян: журналісти зобов'язані повідомляти про місця подій, а громадяни повинні повідомляти ЗМІ та надавати докази.

Варіації

Використовуючи різну кількість «акторів» суспільства, вправу можна зробити більш або менш складною: наприклад, ви можете додати «бізнесменів», «меншини» або соціально-неблагополучні групи. Хоча це ускладнить процес переговорів, і можливо, що ви не захочете, щоб групи обмінювалися вимогами. Ви також може використовувати категорії, які більш відносяться до життя молоді, наприклад, замініть «громадян» на «молодих людей» і «уряд» на «школу».

Вправу можна зробити більш простою, виключив одну або більше груп: наприклад, працюючи лише з «громадянами» та «урядом». Такий прийом переважно використовується під час роботи з малими групами.

Ви хочере виконати вправу без використання «листків для записів»: під час переговорів хтось з першої групи повинен тримати один кінець нитки і запропонувати тримати другий кінець комусь з іншої групи. Якщо всі учасники будуть тримати свої кінці, то під кінець переговорів все «суспільство» повинно фізично об'єднатися!

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Група може продовжити розробляти карту, додаючи до переліку учасників різні групи суспільства (див. Варіації). Для кращого розуміння вони можуть замінити карту іншим аркушем паперу. Розміркуйте, які зв'язки у вашому суспільстві не встановлено, що можна зробити, щоб змінити це.

Якщо група хоче поміркувати над шляхом, яким рухається суспільство, і, особливо як вони хотіли б його розвивати, вони можуть виконати вправу «Наше майбутнє» на сторінці 214.

Ідеї для вправ

Знову виконайте вправу, але цього разу виконайте її як метод аналізу того, як один з одним взаємодіють ваш уряд, ЗМІ, НУО та громадяни. З'ясуйте, які зв'язки могли би бути кращими і зверніть на це увагу «акторів» за допомогою листів, блогу або статті у місцевих ЗМІ. Ви фактично могли б почати покращувати зв'язки між вашою організацією, школою, коледжем або клубом з іншими «акторами».

КЛЮЧОВА ДАТА

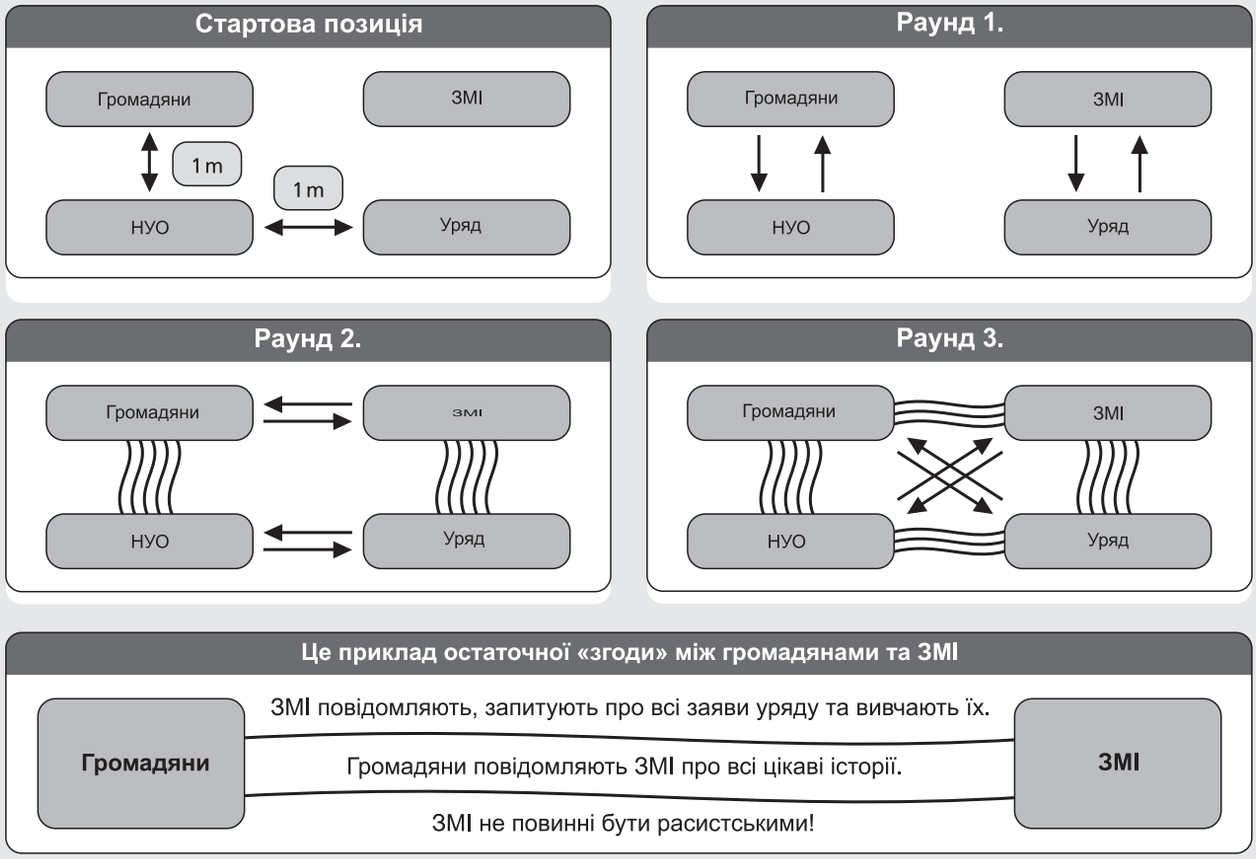

15 вересня
Міжнародний день демократії

Матеріал для розповсюдження

Правила гри

1. Мета вправи полягає в тому, щоб кожний «актор» змусив інших «акторів» прийняти свої вимоги.
2. Переговори між парами «акторів» проходять у три раунди наступним чином:
   - Раунд 1: переговори відбуваються між громадянами та НУО та між ЗМІ та урядом.
   - Раунд 2: переговори відбуваються між громадянами та ЗМІ та між НУО та урядом.
   - Раунд 3: переговори відбуваються між громадянами та урядом та між ЗМІ та НУО.
3. Під час кожного раунду учасники переговорів самостійно вирішують, хто починає, і по черзі висувають один одному вимоги.
4. Висуваючи вимоги, учасники повинні робити це чітко та стисло. Вони також повинні пояснити, що ці вимоги передбачають і чому вони висувають цю конкретну вимогу, чому саме її, чому важливо бути здатним виконувати свої функції.
5. Під час вирішення питання про прийняття вимоги або її відхилення учасники груп повинні вирішити, чи те, що від них вимагається, є справедливим, і чи зможуть вони виконати це.
6. Якщо згоди досягнуто, то групи використовують одну з ниток «заявника вимоги» і зв'язує ними два «листки для записів», що означає досягнуту згоду. Група, яка погоджується, повинна зробити синім маркером короткий запис у своєму «листку для записів», що нагадуватиме їм про відповідальність, на яку вони погодилися.
7. Якщо друга група відхилить вимогу, то нитка не використовується.
8. Проводьте переговори, поки не обговорите усі вимоги.
9. Під час кожного раунду процедура повторюється, поки не будуть встановлені зв'язки між усіма чотирма «акторами».
10. Під кінець цього процесу буде створено карту, яка відображає відносини між різними акторами у демократичному суспільстві. Кожен актор матиме «листок для записів» з переліком своїх функцій (червоний маркер), переліком вимог інших «акторів» (зелений маркер) та переліком дій, які вони погодилися здійснити, щоб відповідати вимогам інших «акторів» (синій маркер). Вимоги та дії позначаються кольоровою ниткою.

Хвилиночку!

Поговоримо лише хвилину — жодних зупинок, жодних повторень!

Теми	• Культура та спорт • Глобалізація • Загальні права людини
Рівень складності	Рівень 2
Чисельність групи	Будь-яка
Час виконання	40 хвилин
Опис	Під час цього заняття люди мають виявити спритність і винахідливість, аби протягом хвилини обговорити взаємозв’язок між спортом і правами людини. ДОДАТИ Відповідні права: Всі
Цілі	• Зрозуміти, що права людини є взаємопов'язаними і неподільними • Розвинути критичне мислення • Розвинути впевненість усобі, для висловлення власної думки
Матеріали	• Формулювання — по одному на учасника • Капелюх • Годинник із секундною стрілкою або таймер
Підготовка	• Скопіюйте наведений нижче аркуш із твердженнями й розріжте його на окремі папірці • Згорніть папірці й покладіть їх до капелюха

Інструкції

1. Запропонуйте учасникам сісти в коло.
2. Пустіть по колу капелюха. Нехай кожен учасник по черзі, не дивлячись, витягне з капелюха папірець.
3. Дайте учасникам 5 хвилин, аби кожен підготував свою однохвилинну промову на тему речення, яке йому дісталося. Умови: жодних зупинок і жодних повторів.
4. Тепер нехай усі по колу презентують свої «промови».
5. Після кожної «промови» давайте учасникам 2–3 хвилини на короткі коментарі. Якщо їм хочеться сказати більше, занотуйте відповідну тему й погодьтеся повернутися до неї наприкінці.
6. Після того, як усі висловляться, завершіть ті обговорення, які довелося перервати.
7. Після цього переходьте до дебрифінгу та оцінки.

Дебрифінг та оцінка

Спочатку проаналізуйте перебіг заняття, а потім перейдіть до обговорення порушених у ньому питань і, нарешті, зв’язок з правами людини.

- Чи важко було говорити без зупинки протягом хвилини на відповідну тему?
- Які теми виявилися найважчими й чому?
- Яке з формулювань було найбільш спірним і чому?
- Що з почутого для учасників виявилося найбільш несподіваним?
- Які права людини були поставлені на карту в кожному з формулювань?
- Чи є право на спорт в правах людини? Якщо так, то як це закріплено в різних документах прав людини?
- Чи всі у вашій громаді мали доступ до спортивних заходів за власним вибором? Якщо ні, то чому? Що можна зробити, щоб це виправити?

Поради фасилітатору

Це заняття розраховане на різні рівні, а питання можна інтерпретувати різними способами. Важливо побудувати роботу відповідно до рівня молоді. Ви можете щось сказати, аби спонукати учасників до глибшого мислення, але пам'ятайте, що в них не повинно скластися враження, нібито ви очікуєте «певної відповіді».

Якщо ви вважаєте, що наведені нижче формулювання не цікаві вашій групі, складіть інші. Якщо у вас дуже велика група, проведіть вправу в підгрупах.

Заохочуйте говорити неохочих учасників. Запропонуйте їм говорити лише півхвилини чи навіть 20 секунд, дозвольте перед промовою коротко порадитися з другом або виступити пізніше. Однак, будьте готові, що деяких людей неможливо переконати.

Хороший спосіб, щоб почати працювати, зіграти в асоціативну гру, як описано на стор. 62. Підготуйте декілька карток з такими словами, як «спорт», «інвалідність» або «Олімпійські ігри».

Варіації

У невеличкій групі можна провести два чи більше раундів промов. У кожному раунді учасники витягують по одному папірцю.

Ще один спосіб гри, це покласти картки в капелюх, як описано в інструкції. Попросіть одну людину дістати одне формулювання і прочитати його. Так вони починають говорити про тему, але замість того, щоб говорити хвилину, вони можуть зупинитися, коли самі побажають, і наступна людина має продовжити, починаючи саме з останніх слів, що використовував попередній гравець.

Цей метод — виймання формулювань із капелюха — можна пристосувати до обговорення будь-якої теми, яку бажаєте обговорити.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Якщо учасники бажають продовжити тему спорту й відчувають приплив енергії, спробуйте провести вправу «Спорт для всіх» (стор. 280).

Якщо інтерес виник до якоїсь іншої теми, зверніться до переліку вправ на початку цього розділу й знайдіть щось на цю тему.

Група може обрати гумористичний підхід до прав людини і грати з мультфільмами Панчо в Главі 5: у розділі «Гра з картинками» на стор. 124, або, можливо, їм подобається розповідати анекдоти: див. «конкурс Єврожарт» у «Всі рівні — всі різні» (стор. 112).

Ідеї для вправ

Визначте проблему, за розв'язання якої можна було б взятися, й домовтеся щодо наступного етапу практичних дій. Розробіть план роботи над обраною проблемою. Зв'яжіться з якоюсь місцевою організацією, що працює в цій галузі. Використайте цей план, як нагоду для навчання й допоможіть учасникам обміркувати свої досягнення з точки зору навичок колективної праці та вміння діяти.

Додаткова інформація

http://www.athletesunitedforpeace.org

Примітка

твердження пов'язують спорт з кожною із 20 тем *КОМПАСу*. Це показує, наскільки взаємопов'язанимиі нероздільними є права людини.

Матеріал для розповсюдження

Аркуш із твердженнями

Спорт і загальні права людини
Чи вважаєте ви, що Еммануель Адебайор є хорошим Послом доброї волі в ЮНЕЙДС?

Спорт і загальні права людини
Спортсмени повинні на міжнародному рівні домовитися про кодекс поведінки, й ті, що порушуватимуть цей кодекс, наприклад, використовуватимуть спортивні події для політичних заяв, підлягатимуть покаранню. Чи є це порушенням права людини на вільне висловлення своєї думки?

Спорт і загальні права людини
Поліція має повноваження не дозволяти виїзд до інших країн на футбольні матчі уболівальникам, які вважаються здатними спричинити заворушення. Чи є законною ця відмова в праві вільно пересуватися й створювати об'єднання?

Спорт і загальні права людини
Як ви думаєте, чи повинні країни бути обраними для проведення Олімпійських ігор, відповідно до їх прав людини?

Спорт і діти
Що ви сказали б амбіційним батькам і тренерам, які примушують дітей годинами безперервно тренуватися? Хто має піклуватися про здоров'я молоді й про те, як вона проводить своє дозвілля?

Спорт і громадянські обов'язки
Є багато людей, які, народившись в одній країні, потім переїжджають жити до іншої і стають її громадянами. Незважаючи на це, вони продовжують підтримувати національну збірну своєї батьківщини, а не збірну країни свого теперішнього проживання. Чи повинен хороший громадянин вболівати за збірну країни, в якій перебуває нині?

Спорт і культура
Культура може бути описана як сукупність загальних поглядів, цінностей, цілей і практики, яка характеризує установи, організації або групи. Чи є «футбольна культура» культурою?

Спорт і демократія
Чи вважаєте ви, що політики у вашій країні використовують спорт або спортивні заходи, щоб відволікти і відвести людей від виявлення цікавості до політичних та економічних питань?

Спорт і інвалідність
Якою мірою Параолімпійські ігри зламали упередження стосовно людей з обмеженими можливостями?

Спорт і дискримінація та нетолерантність
Чи необхідна перевірка спортсменів на статеву приналежність для забезпечення чесних змагань, чи це надто велике зазіхання на людську гідність і порушення права на приватне життя?

Спорт і довкілля
Багато хто вважає, що поля для гри в гольф шкодять людям і довкіллю, бо їх часто влаштовують на землях, які використовувалися місцевим населенням під сільське та лісове господарство. Для утримання цих полів витрачається також багато води, застосовуються пестициди й гербіциди. Чи це перетворює гольф на проблему прав людини?

Спорт і гендер
Дехто стверджує, що брак жінок серед тренерів високого рівня та спортивних адміністраторів є наслідком дискримінації. Чи згодні ви з цим? Якщо так, то що з цим робити?

Спорт і глобалізація
Здешевлення спортивного взуття та іншого спортивного приладдя відбувається завдяки експлуатації дешевої робочої сили в країнах Східної Європи та Далекого Сходу. Тамтешні робітники хочуть працювати і далі й не закликають до бойкоту. Що можемо зробити ми, споживачі, щоб уникнути співучасті в цій експлуатації?

Спорт і здоров'я
Що можна зробити на місцевому рівні для боротьби з вживанням наркотиків в спорті?

Спорт і засоби масової інформації
Чи вважаєте ви правильним, що окремі телекомпанії купують ексклюзивні права на висвітлення тих чи інших спортивних подій?

Спорт та міграція
Кажуть, що один з найпростіших і найважливіших способів для іммігрантів — інтегруватися через спорт та спортивні заходи. Ви згодні? Чому? Чому ні?

Спорт і мир
Якою мірою спортивні змагання сприяють співробітництву та порозумінню між людьми і в якій мірі вони загострюють націоналізм і ксенофобію?

Спорт і бідність
У багатьох країнах заняття спортом, і насамперед футболом, дають людям шанс вирватися зі злиднів. Чи слід бідним країнам у зв'язку з цим більше уваги приділяти футболу?

Спорт і бідність
Більшість футболістів у Європі отримують дуже високі зарплати за їх роботу. Чи виправдано і справедливо?

Спорт і релігійні переконання
Багато спортивних клубів грають у вихідні. Чи є це несправедливою дискримінацією щодо людей, які хочуть сповідувати свою релігію в суботу або в неділю?

Спорт і інвалідність
Якою мірою Параолімпійські ігри зламали упередження проти людей з обмеженими можливостями?

Спорт і пам'ять
Олімпійський стадіон в Берліні був ділянкою Гітлера для показу Олімпійських ігор 1936 року, які були використані нацистами в пропагандистських цілях. Таким чином, для багатьох людей будівля є символом фашизму. В даний час стадіон відремонтовано, хоча деякі люди хотіли знести його, а інші запропонували дозволити йому повільно звалитися «як Колізей у Римі». Що, на вашу думку, мало статися з подібною будівлею?

Спорт і війна і тероризм
«Серйозний спорт не має нічого спільного з чесною грою. Це пов'язано з ненавистю, ревнощами, хвастощами, зневагою всіх правил і садистським задоволенням свідків насильства: іншими словами — це війна без стрілянини». Джордж Оруелл, 1945 рік. Ви згодні?

Спорт і робота
Чи згодні ви, що професійні спортсмени повинні мати ті ж права і обов'язки, як і будь-який інший працівник, включаючи, наприклад, робочий час, сплату податків і право на створення профспілок?

Хронологія

Історія вчить всьому, включаючи майбутнє.

Ламартін

Теми
- Загальні права людини
- Пам'ять
- Релігія та віра

Рівень складності Рівень 3

Чисельність групи Будь-яка

Час виконання 60 хвилин +

Опис Учасники роблять колективну хронологію подій, які відзначають розвиток концепції прав з 2000 р. до н.е. до теперішнього часу з урахуванням майбутніх перспектив. Цей спосіб також може використовуватися для вивчення історії будь-якої групи людей

Відповідні права
- Право на освіту, в тому числі освіту в області захисту прав людини
- Право на життя, свободу та особисту недоторканність
- Свобода релігії і переконань

Цілі
- Поширення знань про розвиток прав людини через історію
- Розвиток комунікативних навичок і критичного мислення
- Сприяння цікавості про права людини і зобов'язання захищати їх

Матеріали
- Моток широкої клейкої стрічки
- 10–12-ти метрова стіна
- Набір наклейок 3-х різних кольорів
- Фліпчарт і маркери різних кольорів

Підготовка
- Прочитайте сторінки 395–400 Глави 4, щоб зрозуміти історію розвитку прав людини.
- Намалювати довгу лінію на стіні клейкою стрічкою. Вона повинна бути на рівні очей. Приблизно за 50 см від лівого кінця, напишіть «2000 р. до н.е.», а у 50 см від правого краю напишіть «2010» (або будь-який інший поточний рік). Позначте 1000 р. до н.е., 0 та 1000 н.е.
- Підготуйте 4 наклейки з поміткою «Цивілізація в Єгипті та Китаї», «Розквіт ассірійської, вавилонської та мінойської цивілізацій», «Римляни були великою державою» та «Королівства в Західній Європі та Візантійській імперії на сході».

Інструкції

1. Ознайомте учасників з хронологією. Поясніть, що близько 4000 років тому (2000 до н.е.) почали свій розквіт перші цивілізації в Єгипті та Китаї. Близько 1000 р. до н.е. почали вій розквіт ассірійська, вавилонська та мінойська цивілізації. Близько 0 року римляни були основною силою, в 1000 н.е. було багато королівств в Західній Європі, а Візантійська імперія правила здебільшого на сході. Відзначте сьогоднішню дату.
2. Поясніть групі, що їх завданням є заповнити дану хронологічну шкалу подіями, які відносяться до прав людини. Наприклад, дати народження або смерті людей, які створили закони або які проповідували чи боролися за справедливість, дати подій, які змінили мислення людей про їх права та викликали відповідну реакцію, а також прийняття законів і конвенцій, які захищають права людей.

3. Роздайте наклейки кожного кольору всім учасникам. Поясніть, що різні кольори представляють різні категорії. Наприклад, синій — для важливих подій, що стосуються прав людини, жовтий — для важливих осіб або установ, а зелений — для важливих документів і законів. Відобразіть дану інструкцію на фліпчарті для подальшого використання.
4. Потім поясніть, що події можуть бути місцевого, регіонального, національного або міжнародного характеру. Учасники мають розпочати працювати індивідуально, намагаючись згадати одну людину, одну подію та один закон чи конвенцію. Вони повинні написати дату і назву події або прізвище людини в наклейці відповідного кольору, а потім помістити її на хронологічній шкалі.
5. Метою є розміщення кожним учасником 3-х повідомлень, а для групи в цілому — отримати якомога більше різних подій, наскільки це є можливим. Таким чином, якщо хтось знаходить конкретну подію, що вже була розміщена, він має спробувати придумати іншу. А якщо хтось стикається з проблемою, він може звернутися до друзів або Інтернету.
6. Заохочуйте учасників отримувати натхнення від подій, які розмістили інші учасники. Якщо хтось хоче розмістити більше трьох подій, це дозволяється.
7. Коли робота сповільнюється, попросіть учасників зібратися та ознайомитися з розміщеними подіями. Попросіть членів групи пояснити або детально розібрати свій вибір подій.
8. Поясніть, що на сьогодні ви збираєтесь закінчити дану вправу, і попросіть всіх повернутися наступного разу до вправи з іншими подіями. Наступного разу повністю розберіть та опрацюйте це.

Дебрифінг та оцінка

- Чи легко було знайти інформацію для хронологічної шкали? Які джерела зіграли найбільш цінну роль?
- Яка частина інформації викликала у людей найбільшу зацікавленість, здивування чи шок? Чому?
- Які були основні сили, що впливали на розвиток прав людини протягом всієї історії?
- Чи важливо знати про історію прав людини? Чому?
- Які ще права будуть нам потрібні в майбутньому?

Поради фасилітатору

Якщо в групі є фахівець з історії, дати йому або їй завдання перевірити з календарем.

Треба пам'ятати, що існує більше 40 різних календарів, що використовуються у світі, в тому числі китайський, ісламський, індуїстський, єврейський, перський та буддійський. Тому дати можуть плутатися; наприклад, 2010 рік у християнському календарі є 1431 роком в ісламському календарі. Таким чином, будьте обережні з можливою плутаниною в датах і використовуйте плутанину для того, щоб підкреслити міжкультурний аспект.

Варіації

Підготуйте картки з датами та подіями, наведеними нижче, та використайте їх в якості вікторини. Прочитайте вголос ім'я людини, подію або закон і попросіть учасників вгадати дату. Потім розмістіть картки на хронологічній шкалі. Нехай ці орієнтири будуть джерелом натхнення для групи.

Попросіть учасників знайти цитати відомих людей, приклади музики, мистецтва та літератури, а також спортивних подій, які заохочують права людини; додайте їх до шкали.

Ця вправа також може бути використана на відкритому просторі (під час семінару, в класі...), а хронологічна шкала може бути завершена у будь-який час.

Цей метод є дуже хорошим способом почати обговорення спогадів та історії народу. Щоб зібрати необхідну інформацію, пошукайте її в Інтернеті. Наприклад, введіть «хронологія Риму», «хронологія Вірменії» або «хронологія саамської Лапландії» в будь-якій пошуковій системі.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Використайте одну з дат, які ви маєте в календарі, як привід для того, щоб об'єднатися з іншими групами з метою проведення вправи із заохочення прав людини.
Якщо група хоче дізнатися більше про деяких сучасних героїв захисту прав людини, вони можуть звернутися до вправи «Борці за права» на стор. 92.
Якщо група цікавиться тим, як змінюються і розвиваються з часом ідеї, їм може сподобатися вправа «Планується оновлення» на стор. 246.

Ідеї для вправ

Продемонструйте хронологічну шкалу з фотокартками або картинками й застосуйте її до події, або налаштуйте хронологічну шкалу під час відкритої вправи й запросіть для участі публіку.

Додаткова інформація

Часткове резюме деяких подій, що зазвичай пов'язуються з історією прав людини:

1760 р. до н.е. у Вавилоні цар Хаммурапі створює «Кодекс Хаммурапі» (що записується на великому камені і обіцяє «зробити справедливе правління в царстві... і сприяти благу народу»).

1440 р. до н.е. (приблизно) Тора Мойсея дає племенам Ізраелю десять заповідей, в тому числі докладні покарання за порушення указу «Не убий».

528 р. до н.е. — **486** р. до н.е. в Індії Будда проповідує моральність, повагу до життя, відмову від насильства і правильну поведінку.

26–33 р. н.е. Ісус Христос проповідує моральність, терпимість, справедливість, прощення й любов.

613–632 р. н.е. пророк Мухаммед вчить принципів рівності, справедливості та співчуття в Корані.

930 р. в Ісландії засновується Альтинг, найстаріша парламентська установа у світі.

1215 р. в Англії підписується Велика хартія вольностей. (Це документ, який обмежує владу короля і дає вільним людям право бути судимими людьми їх рівня).

1789 р. створюється Французька Декларація прав людини і громадян (Національна Асамблея погоджує декларацію, яка гарантує право на свободу, рівність, власність, безпеку й спротив гнобленню).

1791 р. Сполучені Штати Америки: Білль про права (Конгрес Сполучених Штатів погоджує Білль про права, що вносить зміни до Конституції США через включення права на суд присяжних, свободи слова, переконань і зібрань).

1807 р. підписується британсько-американські закони проти рабства.

1859 р. — битва під Сольферино, що заохотила Генрі Дюрана заснувати Міжнародний комітет Червоного хреста та привела до перших женевських конвенцій (з Міжнародного гуманітарного права).

1863 р. — створення Міжнародного комітету Червоного хреста.

1864 р. — прийняття Женевської конвенції.

1899 р. — підписана перша Гаазька Конвенція. Разом з женевськими Конвенціями вона формує основу Міжнародного гуманітарного права.

1893 р. — Нова Зеландія надає право голосу жінкам (перша країна в світі, що зробила це).

КЛЮЧОВА ДАТА

23 серпня
Міжнародний день пам'яті жертв работоргівлі та її ліквідації

1945 р. завершена Друга світова війна.

1945 р. створена Організація об'єднаних націй (ООН) («Щоб затвердити віру в права людини, гідність та вартість людської особистості…»).

1948 р. ООН приймає Універсальну декларацію з прав людини.

1950 р. Рада Європи приймає Європейську конвенцію з прав людини.

1961 р. створюється організація «Міжнародна амністія» як результат кампанії з визволення двох португальських студентів, ув'язнених на сім років за виголошення тосту про свободу.

1965 р. — Міжнародна конвенція з ліквідації всіх форм расової дискримінації (що набрала чинності в 1976 р.).

1966 р. — Міжнародна угода з громадянських та політичних прав та Міжнародна угода з економічних, соціальних та культурних прав (набрала чинності у 1976 р.).

1969 р. підписано Американську конвенцію з прав людини для американців, що набрала чинності в 1978 р.

1976 р. — повстання Соуето, переломний момент у боротьбі за визволення в Південній Африці.

1979 р. — Конвенція з ліквідації дискримінації проти жінок (CEDAW) (набула чинності в 1981 р.).

1981 р. — Африканська хартія з прав людини і народів (прийнята Організацією Африканської єдності, наразі — Африканський союз)

1984 р. — Конвенція проти тортур (набула чинності в 1987 р.).

1989 р. — Конвенція з прав дітей (що набула чинності в 1990 році. Це документ із захисту прав людини, що має найбільшу поширеність серед ратифікованих подібних документів; тільки США та Сомалі не ратифікували його).

1990 р. — Каїрська декларація з прав людини в ісламі (CDHRI).

1992 р. — Конференція ООН з навколишнього середовища; Декларація Ріо-де-Жанейро.

1990 р. — Міжнародна Конвенція із захисту прав всіх робочих-мігрантів та членів їх сімей (ICRMW) (набула чинності у 2003 р.).

2007 р. — Конвенція про права інвалідів (Конвенція отримала найвищу кількість підписантів в історії до Конвенція ООН у день відкриття й набрала чинності у травні 2008 р.).

http://www.gwu.edu/~erpapers/humanrights/timeline/
http://www.hreoc.gov.au/info_for_students/essentials/timeline/index.html

Хто я?

Я є всіма тими зв'язками, які я будую з іншими.

Альбер Жакар

Теми
- Гендер
- Дискримінація та нетолерантність
- Релігія і віра

Рівень складності Рівень 2

Чисельність групи 8+

Час виконання 25 хвилин

Опис Дана вправа включає дискусійні групи, мозковий штурм, малювання і групові дискусії, присвячені вивченню різних сторін особистості.

Відповідні права
- Рівність у повазі та правах.
- Захист від дискримінації.
- Право на життя, свободу та особисту безпеку.

Цілі
- Збільшення розуміння концепції ідентичності та поширити самосвідомість
- Розвиток комунікативних навичок
- Зміцнення солідарності і поваги

Матеріали
- Кольорові ручки і маркери, по можливості різних кольорів для кожного учасника
- Достатня кількість паперу із розрахунку один аркуш на людину
- Папір для фліпчарту і маркери

Інструкції

1. Для розминки попросіть учасників розділитися на пари, щоб сформувати дискусійні групи. Попросіть їх уявити собі, що вони мандрівники, і представитися один одному.
2. Тепер попросіть учасників подумати з приводу того, що важливого або цікавого можна дізнатися про людину при першій зустрічі, і обговоріть загальні категорії інформації. Наприклад, ім'я, вік, стать, національність, роль в сім'ї, релігія, вік, стать, етнічна приналежність, робота/навчання, улюблена музика, хобі, спорт, загальні симпатії і антипатії і багато іншого.
3. Тепер поясніть, що учасники мають з'ясувати, наскільки багато вони мають спільного з іншими членами групи. Роздайте їм папір і ручки і скажіть, що першим кроком для кожного з них є презентація їх ідентичності. Вони повинні представити себе зірками, різні аспекти особистості яких випромінюються в суспільстві. Попросіть людей надати вісім-десять найбільш важливих аспектів своєї особистості й намалювати їхню особисту зірку.
4. Нехай учасники пройдуть по колу і порівняють свої зірки. Коли вони знаходять когось, з ким вони мають однакові «промені», вони мають вказати ім'я цієї людини поряд з «променем». (Наприклад, якщо Ян і Павло мають промінь «репер», вони мають написати імена один одного біля даного променя). Дайте їм для цього 15 хвилин.
5. Тепер знову зберіть їх та попросіть учасників поговорити про те, наскільки індивідуальним кожен з них виявився. Ви можете запитати наступне:
   - Які спільні аспекти особистості люди мають, а які є унікальними?
   - Наскільки схожі або різні люди в групі? Чого люди мають більше у порівнянні один з одним: спільних чи окремих рис?
6. Нарешті, опрацюйте з групою аспекти особистості, які люди вибирають, і ті, які їм притаманні з народження. Напишіть їх у два стовпчика на фліпчарті.

Дебрифінг та оцінка

Тепер переходьте до обговорення того, що люди дізналися про себе і один про одного, а також про наслідки вправи для прав людини.

- Що учасники дізналися про себе? Чи важко було виділити десять найбільш значущих аспектів їхньої особистості?
- Чи були учасники здивовані результатами порівняння зірок? Чи знайшли вони більше або менше спільного, ніж очікували?
- Як поставилися учасники до різноманітності в групі? Можливо, вони вважають, що саме через склад групи їм було цікаво, чи разом їм було важче працювати?
- Чи були такі аспекти особистості інших людей, що в учасників рішуче викликали реакцію по типу «Я — ні»? Наприклад, я не футбольний фанат, я не слухаю техно, не люблю собак, не гомосексуаліст і не християнин.
- Як розвивається особистість? Які аспекти формуються суспільством, а які є вродженими і незмінними?
- Стосовно гендерних питань, зокрема, які аспекти формуються суспільством, а які є вродженими і незмінними?
- Чи використовують учасники слова «жінка» або «чоловік»? З чим вони асоціюють слова «жінка» і «чоловік»? Чи однакові асоціації для обох статей і для всіх чоловіків і всіх жінок?
- Наскільки людей судять за їхніми індивідуальними якостями і наскільки за груповими, відповідно до групи, до якої вони належать?
- В якій мірі люди можуть вільно обирати свою власну особистість? Які є наслідки цього для них самих і для суспільства, а особливо для права людини на рівність та повагу?

Поради фасилітатору

Назва цієї вправи немає помилки! Її метою якраз є спантеличення учасників. Якщо ви хочете додати музичного фону під час цієї гри, ви можете використовувати пісню Френка Заппи «You are what you is, I is what you am…» (*від перекладача — Гра слів з використанням навмисно невірних допоміжних дієслів із займенниками*).

Під час розминки ви можете давати учасникам підказки для того, щоб спрямувати їх мислення у правильний напрямок. Ви можете представити себе в якості прикладу або скористатися уявною особою для прикладу.

Метою надання кожному учаснику різних кольорів є передача ідеї того, що кожна людина є унікальною, а група складається з веселки особистостей. Якщо у вас велика група і дві або більше особи мають ручки однакового кольору, попросіть їх використати різні стилі письма.

Якщо хочете, ви можете зробити вправу трохи складнішою, запропонувавши учасникам намалювати свою особисту зірку з «променями» різної довжини відповідно до того, який характер вони надають певним аспектам своєї особистості — публічний чи особистий. Більш довгі «промені» глибше проникають у суспільство і, отже, мають більш публічний характер.

Деякі з наступних пунктів можуть бути використані в ході заключного мозкового штурму (на шостому етапі):

- аспекти особистості, які я можу вибрати: ім’я, друзі, робота, приналежність до політичної партії, улюблена музика, стиль одягу, футбольна команда, яку ви підтримуєте, місце проживання;
- аспекти моєї особистості, які в мене від народження: стать, вік, зріст, колір очей;
- існують деякі аспекти особистості, які можуть викликати неоднозначну реакцію, наприклад, національність, стать і сексуальність, релігія, належність до будь-якої меншини.

У процесі дискусії про розвиток особистості та про те, які аспекти особистості формуються суспільством, а які є вродженими і незмінними, також можуть стати спірними, особливо ті, які стосуються релігії і статі. Варто запропонувати учасникам поміркувати над їх власними процесами дорослішання, а також над тим, як певні аспекти їх особистості змінилися за ці роки і, можливо, навіть ті аспекти своєї особистості, які вони вважали незмінними.

Ви можете зробити деякі висновки з дискусії, наприклад, що ми всі людські істоти, наділені правами, які не можна подарувати чи забрати, незалежно від раси, кольору шкіри, майнового, станового або іншого становища.

Варіації

В пункті 3 інструкції попросіть учасників намалювати автопортрет або приклеїти свою дитячу фотографію в центр їх зірки.

Якщо у зірках опущені імена, то учасники можуть спробувати вгадати, які зірки кому належать.

Додаткова інформація

Освітній пакет Рада Європи «Усі різні — усі рівні» містить багато інформації і ще більше вправ, що торкаються питань особистості.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

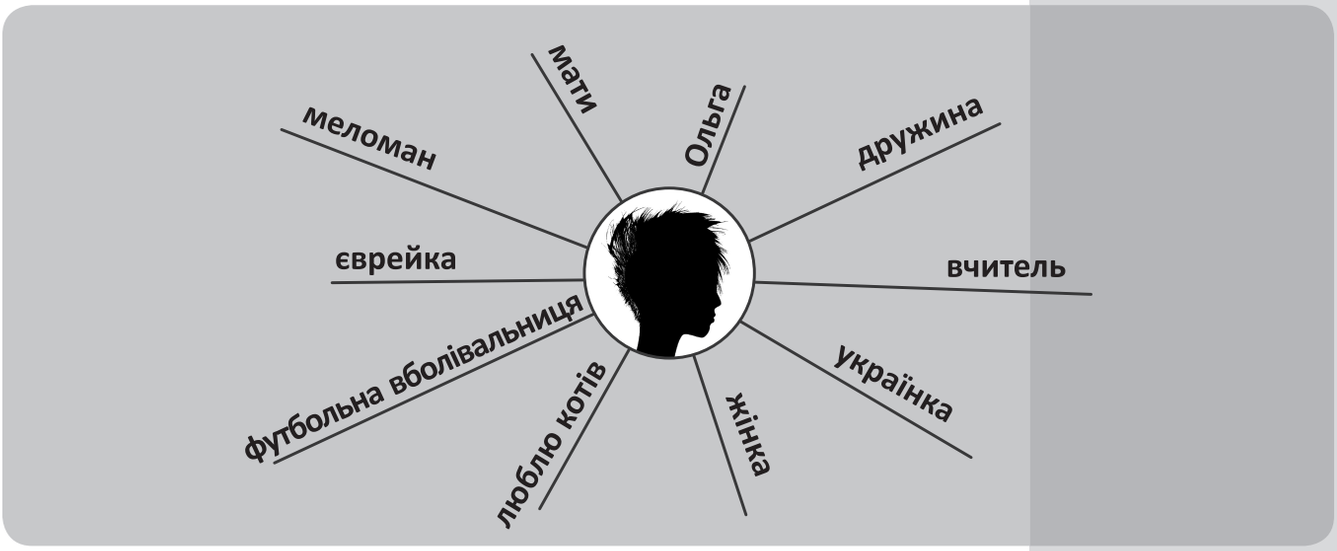
Опрацюйте цю вправу з друзями, колегами та родиною.

Ця вправа може бути використана як введення для багатьох інших обговорень, наприклад, питань універсальності прав людини, дискримінації та ксенофобії, прав дітей і громадянства.

Якщо група хоче додатково вивчити питання особистості та гендерні питання, їй може сподобатися вправа «Героїні та герої» на стор. 115.

Якщо ви хочете перейти від обговорення особистості до прав людини на рівність у гідності та прав людини в цілому, то для цього підійде вправа «Намалюй слово» на стор. 209.

Якщо група є багатонаціональною, і ви хочете простимулювати зацікавленість учасників різними культурами, успішною буде подальша вправа «Моя історія» в освітньому пакеті «Всі різні — всі рівні».

КЛЮЧОВА ДАТА

10 жовтня
Всесвітній день психічного здоров'я

Війна і тероризм

Мир та насильство

Демократія

Рівень 4

Будь-яка

120 хвилин

Чахал проти Великобританії

Якщо він повернеться, його будуть катувати!

Теми
- Війна та тероризм
- Мир та насильство
- Демократія

Рівень складності Рівень 4

Чисельність групи Будь-яка

Час виконання 120 хвилин

Опис Імітація міні-суду, що розгляне справжню справу, яку було представлено на розгляд Європейського суду з прав людини (the European Court for Human Rights)

Відповідні права
- Свобода від тортур
- Право просити притулок
- Право на справедливе публічне слухання справи

Цілі
- Сформувати знання про роль Європейського суду з прав людини та відступ від положень статей закону з прав людини
- Розвинути навички критичного мислення та логічної аргументації
- Розвинути почуття справедливості та співчуття до людської гідності

Матеріали
- Копії рольових карток
- Ручки та папір для нотаток
- Інформаційна картка для методиста

Підготовка
- Зробіть копію та виріжте картки зі сторінки 123. Кожен з учасників має отримати свій екземпляр, кількість карток має бути рівною (або близькою до того), так само, як і учасників: суддів, представників уряду Великобританії та представників пана Чахала
- В кожній групі пронумеруйте картки 1, 2, 3, 4 і так далі
- Вам знадобиться багато місця, аби кожен з «судідв» (3 особи) міг сидіти окремо один від одного

Інструкції

1. Повідомте групу, що заняття буде присвячено судовій справі, яку було представлено на розгляд Європейського суду з прав людини. Запитайте учасників, що їм відомо про Суд та Європейську Конвенцію про захист прав людини.
2. Зачитайте інформацію про справу та пересвідчіться, що кожен із учасників зрозумів, що питання полягає у наступному: «Чи буде депортація пана Чахала порушенням статті 3?»
3. Поділіть учасників на 3 рівні групи:
   - Група А представляє пана Чахала
   - Група В представляє уряд Великобританії
   - Група С представляє суддів Європейського суду з прав людини
4. 10. Кожній групі роздайте копії відповідних рольових карток та поясніть, що учасники мають 30 хвилин на обговорення та з'ясування своєї позиції. Групи А і В мають використати цей час, щоб підготувати свої аргументи, а Група С, судді, має підготувати питання для обох сторін.
5. Через 30 хвилин скажіть учасникам перегрупуватися: перші номери йдуть до однієї групи, другі номери — до іншої і так далі, з тим, аби у кожній групі було по одному представнику пана Чахала, представнику уряду Великобританії та один суддя.

6. Поясніть, що кожна з цих нових малих груп представлятиме міні-суд. Суди мають 20 хвилин на слухання аргументів обох сторін та опитування суддею.
7. Після цього, кожен суддя повинен висловити особисту думку що до того чи буде порушена стаття 3, якщо пана Чахала депортують. Знову зберіть усю групу разом і запросить судді оголосити свої рішення та їх обґрунтування.
8. Запропонуйте представникам інших двох груп висловити свою думку щодо винесених вердиктів, а потім розкажіть їм, яке рішення по цій справі виніс Європейський суд (дивись нижче приведену Інформаційну картку у розділі «Матеріали для розповсюдження серед учасників»).
9. З'ясуйте реакцію учасників на таке рішення, потім переходьте до дебрифінгу та оцінки.

Дебрифінг та оцінка

- Які аспекти справи були найбільш важкими?
- Чи важко було вам грати вашу роль?
- Чи вважаєте ви, що «суддя» вашої мін-групи виніс правильне рішення? Які фактори були найважливішими для прийняття заключного рішення?
- Як ви вважаєте, чому Європейська Конвенція про захист прав людини (the European Convention on Human Rights) ні за яких умов не дозволяє порушувати право позбавлення від тортур, навіть у екстрених випадках?
- Якими могли б бути наслідки, якби іноді тортури дозволялося?
- Яке все це має відношення до нинішньої «війни з тероризмом»? Чи відомі вам випадки або справи, схожі на розглянуту?
- Навіщо нам потрібен Європейський суд з прав людини?
- Чи відомо вам про будь-які судові справи вашої країни, що розглядалися цим судом?
- Хто може подати справу до Європейського суду з прав людини?

Поради фасилітатору

На 4 етапі, коли учасники обговорюють свої ролі, вам необхідно попередити їх, що для фактичної судової справи їх розділять. Запропонуйте учасникам частину часу використати на обговорення подробиць справи, а іншу — на підготовку їх вступної заяви. Судді повинні вияснити подробиці справи, та яку саме додаткову інформацію вони мають запросити від обох сторін, аби прийняти рішення.

Поясніть обом сторонам судової справи, що навіть якщо вони не згодні з позицією, яку вони повинні представляти, під час слухання вони мають представити найкращий захист.

Оптимальним варіантом було б, якщо ви змогли посадити різні «суди» у різних кімнатах (див. пункт 6), або, у крайньому випадку, на відстані, достатній для того, щоб не чути та не бути почутими іншими.

Попросіть суддів самостійно управляти часом протягом «слухання справи». Можливо, вони захочуть завчасно спланувати скільки часу вони виділять на опитування, та як вони поділять час між сторонами справи. Підкресліть, що кожній стороні вони мають надати приблизно однакову кількість часу, при цьому вони мають пересвідчитися, що у них залишиться достатньо часу для з'ясування позицій кожної сторони під час дебатів.

Якщо учасникам ще невідомо про таке, наприкінці, ви можете надати їм деяку інформацію із звіту Діка Марті (Dick Marty), «Секретні арешти та незаконні переправлення затриманих, в тому числі в країнах ЄС: звіт другий (Secret detentions and illegal transfers of detainees involving Council of Europe member states: second report)», в якому йдеться про секретні арешти та умови утримання в затоці Гвантанамо (див. довідкову інформацію з теми «Війна та тероризм»).

КЛЮЧОВА ДАТА

26 червня
Міжнародний день Організації Об'єднаних Націй на підтримку жертв тортур

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Вправа «Тероризм» на стор. 290 розглядає визначення тероризму з різних боків, з наведенням прикладів можливих терористичних актів. Також, ви можете розглянути інше право людини, яке в ніякому разі не має порушуватися, це право на життя (див. вправу «Коли настане завтра», стор. 173). В ній використовується фрагмент тексту, написаний молодою людиною з камери смертників.

Додаткова інформація

Європейський суд з прав людини є міжнародним судовим органом, заснованим відповідно до Європейської Конвенції про захист прав людини (ЄКПЛ/ECHR) у 1950 р. з метою нагляду за дотриманням прав людини у країнах — членах ЄС. www.echr.coe.int

На сайті www.abouthumanrights.co.uk знаходиться викладений у доступній формі звіт про Європейський суд з прав людини та його діяльність.

Суд вирішив, що якщо Британський уряд виконає свій намір з запланованої депортації пана Чахала, це буде вважатися порушенням статті 3. Підстави для винесеної ухвали:

> «Стаття 3 оберігає одну з фундаментальний цінностей демократичного суспільства... Суду добре відомо про значні труднощі, з якими на сучасному етапі зіткнулися держави у справі захисту їх суспільств від терористичного насильства. Проте, навіть в таких умовах, Конвенцією абсолютно забороняються тортури або нелюдське чи принижуюче гідність утримання чи покарання, незалежно від поведінки жертви. На відміну від більшості основних статей Конвенції та Протоколів №1 і 4, стаття 3 не передбачає жодних виключень та відступів з того, що встановлено статтею 15, навіть у разі надзвичайного положення пов'язаного з загрозою життю нації.
>
> ...Заборона, надана статтею 3 проти жорстокості, абсолютно не має виняткових випадків. Таким чином, коли б не були представлені істотні підстави вважати, що особа може піддатися ризику підпасти під дії, що суперечать статті 3, у разі її (особи) переміщення до іншої держави, відповідальність країни-учасниці договору оберігати його або її від такого відношення має бути задіяна у випадку вигнання. За таких умов діяльність вказаної особи, навіть небажана або небезпечна, не може бути доказом для врахування у розгляді справи».

Відступ. Так називається виключення деяких положень закону, або, у випадку з Європейською Конвенцією з прав людини, призупинення правових зобов'язань країни-учасниці щодо виконання деяких статей. Стаття 15 ЄКПЛ дозволяє діяти таким чином «в період війни або інших надзвичайних ситуацій у суспільстві», проте країна має завчасно попередити Генерального Секретаря Ради Європи (the Secretary General of the Council of Europe), а Відступ має бути «надзвичайно необхідним у зв'язку з гостротою положення». Також, статтею 15 визначається, що жодних обмежень не може бути застосовано до статей 3, 4.1 і 7, а Відступ від статті 2 застосовується лише до «випадків смерті внаслідок правомірних воєнних дій».

Протягом декількох років Великобританія обмежувала виконання частини статті 5, дію якої було поновлено у листопаді 2001 р., після терористичної атаки в США у вересні 2001 р., на підставі того, що для Великобританії існує терористично погроза. Великобританія була єдиною країною-учасницею Ради Європи, яка скористалася своїм правом Відступу у наслідок терористичної атаки в США у 2001 р. Відступ було анульовано у 2005 р., відповідно до рішення Палати Лордів, які знайшли це дискримінаційним, і, таким чином, несумісним з Конвенцією.

На сторінці 610 представлено короткий зміст Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (the European Convention on Human Rights).

Ідеї для вправ

Дізнайтеся більше про справи, що розглядає Європейський суд з прав людини, які стосуються вашої країни. Чи були винесені ухвали про порушення прав? Базу даних можна переглянути на сайті www.echr.coe.int та пошуку за назвою «База даних Ради Європи стосовно справ про права людини (HUDOC database)».

Матеріал для розповсюдження

Картка судової справи для використання на 2 етапі інструктажу щодо справи
Суть справи

Карамжіт Сінгх Чахал — громадянин Індії, який зараз проживає у Великобританії. Він сикх і підтримує кампанію за незалежний штат сикхів на території Пенджабу, Індія.

Уряд Великобританії намагається депортувати пана Чахала назад до Індії, посилаючись на той факт, що його підтримка незалежності сикхів та минула діяльність означають, що він представляє загрозу національній безпеці Великобританії, особливу занепокоєність викликає існуюча загроза терористичних актів.

Пан Чахал оспорює депортацію у Європейському суді з прав людини, тому що він заявляє, що якщо його повернуть до Індії, його будуть катувати. Він стверджує, що це буде порушенням Статті 3, і тому уряд не має права депортувати його.

Рольова картка для Карамжіт Сінгх Чахала

Ви — громадянин Індії, який зараз проживає у Великобританії. Ви сикх і підтримуєте кампанію за незалежний штат сикхів на території Пенджабу, Індія.

Уряд Великобританії намагається депортувати вас назад до Індії, посилаючись на той факт, що ваша підтримка незалежності сикхів та минула діяльність означають, що він представляє загрозу національній безпеці Великобританії. Особливу занепокоєність визиває існуюча загроза терористичних актів.

Ви впевнені, що якщо ви повернетеся до Індії, вас будуть катувати, як учинили з багатьма вашими друзями та родиною, і як учинили з вами минулого разу, коли ви були в Індії. Це відбувалося лише 6 років тому, коли поліція Пенджабу заарештувала вас і утримувала протягом 21 дня. Увесь той час вас тримали у наручниках в страшних умовах, били доки, ви не знепритомніли, били електрострумом у різні частини тіла та насміхалися, інсценуючи страту. Потім вас звільнили без яких-небудь звинувачень.

Ви стверджуєте:

1. Ви не представляєте загрози для національної безпеки Великобританії, тому що ви підтримуєте мирне вирішення конфлікту в Індії.
2. Вас безперечно будуть знов катувати, якщо ви повернетеся до Індії, тому що стан справ не змінився значною мірою, і зараз ви більш відомі як сепаратист.
3. Якщо уряд Великобританії дозволить цьому відбутися, він позбавить вас можливості скористатися своїм правом на свободу від тортур. Це порушує статтю 3 Європейської конвенції про захист прав людини (ECHR).

Статті з Європейської конвенції про захист прав людини:

Стаття 3: Заборона тортур
Нікого не може бути піддано тортурам або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.

Стаття 15: Відступ від зобов'язань під час надзвичайної ситуації

1. Під час війни або іншої суспільної небезпеки, уряд може вживати заходів, що відступають від її зобов'язань за цією Конвенцією виключно в тих межах, яких вимагає гострота становищ.
2. Права, надані в статтях 3, 4(і) і 7 ніколи не можуть бути обмежені. Право на життя не може бути обмежено, окрім випадків смерті внаслідок правомірних воєнних дій.

Рольова картка для уряду Великобританії

Суть справи

Карамжіт Сінгх Чахал — громадянин Індії, який зараз проживає в Великобританії. Він сикх і підтримує кампанію за незалежний штат сикхів на території Пенджабу, Індія.

Ви виступаєте від імені уряду Великобританії, який намагається депортувати пана Чахала назад до Індії, посилаючись на той факт, що його підтримка незалежності сикхів та минула діяльність означають, що він представляє загрозу національній безпеці Великобританії, особливу занепокоєність визиває існуюча загроза терористичних актів.

Пан Чахал оспорює депортацію у Європейському суді з прав людини, тому що він заявляє, що якщо його повернуть до Індії, його будуть катувати. Він стверджує, що це буде порушенням статті 3, і тому уряд не має права депортувати його.

Ви вимагаєте:

Пану Чахалу насправді не загрожує тортури, тому що ситуація в Індії змінилася з часу його останнього перебування. У вас є гарантії від уряду щодо його безпеки.

Він представляє загрозу для національної безпеки тут, у Великобританії, у зв'язку з його діяльністю у русі за незалежність сикхів.

Відповідно до вищезазначеного, його право на свободу від тортур повинно бути обмеженим і не мати переважну силу над можливою загрозою для національної безпеки.

Статті з Європейської конвенції про захист прав людини:

Стаття 3: Заборона тортур

Ніхто не може бути піддано тортурам або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.

Стаття 15: Відступ від зобов'язань під час надзвичайної ситуації

Під час війни або іншої суспільної небезпеки уряд може вживати заходів, що відступають від її зобов'язань за цією Конвенцією виключно в тих межах, яких вимагає гострота становищ.

Права, надані в статтях 3, 4(i) і 7 ніколи не можуть бути обмежені. Право на життя не може бути обмежено окрім випадків смерті внаслідок правомірних воєнних дій.

Рольова картка для судді

Суть справи

Карамжіт Сінгх Чахал, громадянин Індії, який зараз проживає в Великобританії. Він сикх і підтримує кампанію за незалежний штату сикхів на території Пенджаб, Індія.

Уряд Великобританії намагається депортувати пана Чахала назад до Індії, посилаючись на той факт, що його підтримка незалежності сикхів та минула діяльність означають, що він представляє загрозу національній безпеці Великобританії, особливу занепокоєність визиває існуюча загроза терористичних актів.

Пан Чахал оспорює депортацію у Європейському суді з прав людини, тому що він заявляє, що якщо його повернуть до Індії, його будуть катувати. Він стверджує, що це буде порушенням статті 3, і тому уряд не має права депортувати його.

Ймовірність тортур: Інформація з різних джерел

У звіті за 1995р., Спеціальний Доповідач ООН (the UN Special Rapporteur) прокоментував ситуацію щодо практики тортур під час перебування під вартою в поліції: «... незначна кількість інцидентів, які вважаються поширеними, якщо не ендемічними, ці явища переслідуються законом, а деякі з них навіть привели до засудження винних правопорушників».

Нещодавній звіт організації «Міжнародна амністія (Amnesty International)» надає перелік прикладів порушення прав людини, вчинених офіцерами поліції штату Пенджаб, діючих у операціях під прикриттям за межами їх рідного штату. Амністія/Amnesty стверджує, що видатні сикхи-сепаратисти все ще знаходяться під серйозною загрозою «зникнення» без суду та обвинувачення, ризику тортур та смертної кари, зазвичай від рук поліції штату Пенджаб.

Статті з Європейської Конвенції про захист прав людини:

Стаття 3: Заборона тортур

Нікого не може бути піддано тортурам або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.

Інформаційна картка для використання методистом на 8 етапі інструктажу

Звіт по судовій справі Чахал проти Великобританії, (22414/93) [1996] ЄКПЛ (ECHR) 54 (15 листопада 1996 р.)

Факти: Позивач є сикхом, який нелегально приїхав до Великобританії, згодом його перебування в країні було урегульовано відповідно до загальної амністії нелегальних мігрантів. У Великобританії він займався політичною діяльністю в громаді сикхів і грав значну роль у створені та організації Міжнародної федерації сикхської молоді (International Sikh Youth Federation). Його було заарештовано, але звинувачень у змові вбити Прем'єр-міністра Індії висунуто не було, пізніше його звинуватили у словесній образі та порушенні суспільного спокою, проте, рішення суду про його засудження було відмінено. Наказ про депортацію було видано у зв'язку з його політичною діяльністю та кримінальним розслідуванням проти нього. Пан Чахал був затриманий до вступу в дію ЄКПЛ.

Позов: Позивач стверджує, що його депортація до Індії приведе до справжнього ризику тортур, нелюдяного або принижуючого людську гідність відношення, що порушує статтю 3 Європейської Конвенції. Він також заявляє про порушення його права на свободу, гарантованого статтею 5.

Судове рішення: Європейський суд з прав людини установив порушення статті 3 та статей 5(4) і 13, порушення статті 5(1) не встановлено.

Підстави для винесеної ухвали: стаття 3 містить гарантію, яка абсолютна для всіх випадків без виключення, тому Великобританія не може посилатися на інтереси національної безпеки аби виправдати депортацію позивача. У разі депортації до Індії, для позивача існує дійсна загроза жорстокого поводження. Порушення статті 5(1) не встановлено, тому що рішення важливе і не може прийматися необачно. Заяви про інтереси національної безпеки не повинні звільняти національні органи влади від ефективного контролю над національними судами, тому слухання в англійському суді не відповідали вимогам статті 5(4).

http://www.hrcr.org/safrica/citizenship/Chahal.html

Гендер

Дискримінація та нетолерантність

Освіта

Рівень 2

4+

120 хвилин

Шлях до країни рівності

Перешкода — це шлях.

Дзенське прислів'я

Теми	• Гендер • Дискримінація та нетолерантність • Освіта
Рівень складності	Рівень 2
Чисельність групи	4 +
Час виконання	120 хвилин
Опис	Дана вправа включає в себе роботу в малих групах, фантазію та малювання для вивчення питань гендерної рівності та дискримінації щодо жінок
Відповідні права	• Свобода від дискримінації за ознакою статі та гендеру • Право на шлюб і сім'ю • Право на рівність перед законом
Цілі	• Уявити майбутній світ, де рівність є нормою • Розвивати спілкування, уяву, творчість і навички для співпраці • Сприяти справедливості і повазі
Матеріали	• 2 великі аркуші паперу (А3) папір для фліпчарту для малих груп • Маркери, ручки різних кольорів, достатню кількість для всіх малих груп • Карта, переважно туристична карта або будь-якого іншого роду, яка показує фізичні особливості, наприклад, гори, долини, річки, ліси, села, мости і т.д.
Підготовка	Добре ознайомтеся з картою і символами, що використовуються

Інструкції

Частина 1. Визначення проблеми і мозковий штурм для прийняття рішень — 15 хвилин.

1. Попросіть учасників розділитися на малі групи по три-п'ять осіб. Роздайте аркуші паперу і ручки кожній групі. Скажіть їм намалювати 3 колонки рівної ширини вниз вздовж аркушу паперу.
2. Нагадайте, що в Країні рівності, є повна гендерна рівність. Попросіть учасників мозкового штурму надати конкретні приклади того, на що ця країна буде схожа. Одна людина в групі зазначає все це в списку в першій колонці.
3. Попросіть групи, щоб подумали про те, яке життя сьогодні, нехай відобразять по кожному моменту в колонці 1 і обговорять, які кроки необхідно зробити, щоб здійснити їхні плани на шляху до Країни рівності від сьогодення до їхнього майбутнього. У другій колонці, напишіть кроки внизу навпроти кожного пункту.
4. Потім запропонуйте учасникам подумати про перешкоди, з якими вони можуть зіткнутися на шляху до Країни рівності і як вони будуть їх долати. Запишіть їх у третій колонці.

Частина 2. Малювання карти — 40 хвилин.

Коротко розгляньте, як виглядає карта. Зазначте способи, як намальовані контури, затінення для гір і річок і символи, які використовуються для лісів, болотяних земель, будівель, електро кабелів, і так далі.

2. Тепер введіть ідеї для поняття інших символів. Запитайте учасників, чи знають вони будь-які казки або інші історії, які використовують метафору «людина збирається в подорож, щоб представити моральні ідеали». Поговоріть про те, як темний ліс, наприклад, може бути використаний як метафора для зла, або червоні, рожеві яблука використовуються для представлення спокуси. Мандрівник може показати моральну силу через плавання вздовж швидкоплинної річки або смиренну допомогу зголоднілим тваринам.
3. Роздайте другий великий аркуш паперу для кожної групи. Попросіть кожну групу зробити їх власну карту фантазії, яка представляє ландшафти сьогодення і майбутнього зі стежкою або стежками, які проходять між ними. Вони повинні зробити свої власні символи для географічних особливостей і перешкод, які будуть або перешкоджати, або допомагати мандрівникові, коли він/вона подорожуватимуть по стежці із сьогодення в Країну рівності.
4. Попросіть всіх учасників повернутися до пленарної зали і поділитися своїми картами.

Дебрифінг та оцінка

Почніть з обговорення про те, як різні групи працювали разом і як вони приймали рішення про те, що представляти і про те, як вони намалювали карту. Потім перейдіть до розмови про те, як Країна рівності може виглядати в реальності, і які перешкоди були б на шляху її досягнення.

- Чи сподобалася людям вправа? Чому?
- Яка колонка була найлегшою і яка була найважчою для заповнення? Чому?
- Які були основні особливості Країни рівності?
- Що необхідно змінити для того, щоб побудувати суспільство, де є гендерна рівність?
- Відповідно до права не вчиняти дискримінацію, чи може політика позитивної дискримінації бути виправдана як короткостроковий захід для стимулювання гендерної рівності?
- Якби вам довелося оцінювати вашу країну серед усіх країн світу щодо забезпечення рівних можливостей для чоловіків і жінок, як би ви оцінили її за шкалою від 1 до 10? 1 — дуже нерівні, 10 — ідеальна рівність.
- Чому так важливо зосередити увагу на правах жінок?
- Поряд з жінками, які інші групи піддаються дискримінації у вашому суспільстві? Як це проявляється? Які права людини порушуються?
- Як знедоленим групам можна відстоювати свої права?
- Яку роль має відігравати освіта в розширенні прав і можливостей?
- Яку роль повинна відігравати освіта в галузі прав людини, щоб розширити права і можливості?

Поради фасилітатору

Переконайтеся, що групи думають про конкретні приклади того, яким має бути життя в Країні рівності. Намагайтеся, щоб групи придумали свої власні приклади, але якщо це важко, можна запропонувати, щоб вони подумали над тим, скільки жінок у парламенті, число жінок, що займають керівні посади у бізнесі, відмінності в доходах, скільки годин чоловіки і жінки працюють на день, і, як вони проводять свій вільний час, розподіляють домашні обов'язки, число зайнятих в неповний робочий день, домашнє насильство, домагання в школі і на роботі або в тому, як часто про чоловіків і жінок згадують у масової інформації.

Не підкреслюйте занадто необхідність символів, тому що метафоричні ідеї не такі легкі для деяких людей. Якщо учасники застрягли, думаючи про те, як представити свої ідеї, ви могли б почати, наводячи приклад, що жінка використовує міст освіти, щоб перейти річку забобонів щодо жінок, які хочуть бути юристами, або чоловік міг знайти краплину задоволення через роботу в якості дитячого вчителя, доглядаючи за дуже маленькими дітьми. Звичайно, вам доведеться подумати про приклади гендерних стереотипів, які відображають реальність у вашому суспільстві.

КЛЮЧОВА ДАТА

8 березня
Міжнародний жіночий день
3 листопада
Всесвітній день чоловіків

Варіації

Групи можуть робити моделі ландшафту, використовуючи «сміття». У цьому випадку, ви повинні будете мати гарну колекцію невеликих коробок, тюбиків, бляшанок, паперу, каменю, гайок, клубки ниток, скріпки і т.д., а також клей і картки для основ моделей.

Метод малювання карти із сьогодення в майбутнє може бути адаптований до більшості питань, в яких ви хочете, щоб учасники вільно та образно мислили при пошуку шляхів проблем.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Витративши час на роздуми про гендерну рівність в даний час і в майбутньому, група може використовувати метод, який використовується у вправі «Хронологія», щоб «дивитися назад» на відомих жінок, заохочувати їх досліджувати, як концепції і практика гендерної рівності змінювалася протягом історії. Пошукайте в Інтернеті «Хронологія відомих жінок».

Крім того, ви можете вивчити питання про дискримінацію і право на культурну самобутність у контексті сталого розвитку у вправі «Мака-китобої» на стор. 178.

Ідеї для вправ

Подивіться на політику у своїх власних школах, клубах або на робочих місцях щодо рівних можливостей на рахунок гендеру та обговоріть, як здійснюється політика і чи дійсно будь-які зміни або додаткові зусилля повинні бути зроблені, щоб принести вашій організації статус Країни рівності.

Введіть «аргументи для паритетної демократії» в пошуковій системі, щоб знайти посилання на дуже практичне Європейське жіноче лобі (EWL) лобіювання та комплекс дій. Ви також можете дізнатися більше про жінок у політиці на www.iknowpolitics.org.

Додаткова інформація

Концепція цієї вправи — це те, що називається «наділення повноваженнями». Розширення прав і можливостей важко перекладати, а іноді і важко пояснити, навіть англійською мовою! «Розширення прав і можливостей» — це і засіб, і результат педагогіки, який деякі люди називають «вільною» освітою. Одне з визначень «наділення повноваженнями» від Оксфам: «Розширення включає в себе складні форми гноблення, які змушують мільйони людей грати ролі в їхньому суспільстві на умовах, які не є рівними, але способами, які заперечують їхні права людини».

Шукайте можливості!

Звертайте увагу на здатність, а не на недієздатність!

Теми:
- Інвалідність та стигматизація у зв'язку з інвалідністю
- Дискримінація та нетолерантність
- Діти

Рівень складності: Рівень 2

Чисельність групи 6–36

Час виконання: 120 хвилин

Опис Практика, спрямована на пробудження співчуття до недієздатних людей. Серед задіяних тем:
- Перешкоди на шляху недієздатних при інтеграції в суспільство
- Сприйняття прав недієздатних, як основних прав людини

Відповідні права:
- Право на захист від дискримінації
- Рівність у повазі та правах
- Право на соціальне забезпечення

Цілі:
- Підвищити проінформованість про деякі щоденні проблеми, з якими стикаються недієздатні
- Розвивати вміння реагувати на потреби недієздатних
- Сприяти співчуттю та солідарності

Матеріали

Для вступу:
- Аркуш паперу і ручка для кожного учасника

Для частини 2, для кожної пари:
- Пластикова коробка з салатним або капустяним листком, олівець, шматок крейди, листя (з будь-якого дерева), шматок кольорового паперу і пляшка будь-якого безалкогольного напою
- Пов'язка на очі
- Шматок паперу і ручка

Для частини 3, на кожну пару:
- 1 рольова картка
- Один аркуш паперу і ручка

Для частини 4:
- Інвалідний візочок, один на вісьмох
- Місце для створення лінії перешкод. (Інша кімната була б ідеальна, але не необхідна.) Альтернативно, доступ до вулиці додав би різноманітності)
- Перешкоди, наприклад, столи і стільці, дерев'яні планки, купи старих газет, і т.д.
- Один великий аркуш паперу або дошка і маркери
- Годинник або таймер

Підготовка:
- Зробіть рольові картки. Або оберіть одну із запропонованих з вправою ситуацій або вигадайте свою власну
- По можливості, заздалегідь підготуйте кімнату для естафети з перешкодами, або краще підіть на вулицю, де було б набагато зручніше. Якщо в приміщенні, скористайтеся столами і стільцями, щоб зімітувати вузькі проходи; і дерев'яними планками або старими газетами на підлозі, для зображення перешкод в природній місцевості

Інвалідність та стигматизація у зв'язку з інвалідністю
Дискримінація та нетолерантність
Діти
Рівень 2
6–36
120 хвилин

Інструкції

Ця вправа складається з чотирьох частин: частина 1, вступ, частина 2, прогулянка із зав'язаними очима, частина 3, співи і частина 4, перегони у інвалідних візках.

Частина 1. Вступ (10 хвилин)

1. Поясніть, що вправа зосереджена на трьох особливих вадах: сліпота, глухота і німота, і параліч.
2. Запросіть учасників трохи поміркувати, як би їм хотілося і не хотілося, щоб до них ставилися, якщо б вони були недієздатними. Хай вони запишуть декілька ключових слів.
3. Тепер попросіть учасників написати, щоб вони більше всього боялися, в разі недієздатності.
4. Після виконання цього попросіть учасників перевернути свої аркуші і підготуватися до «зустрічі з реальністю».

Частина 2. Прогулянка із зав'язаними очима

1. Попросіть людей стати в пари. Візьміть пов'язки. Одна людина з пари — недієздатна, інша — її поводир. Саме на поводиря лягає відповідальність забезпечувати весь час безпеку партнера. Вони можуть задавати тільки прості запитання «так» чи «ні», що пов'язані з безпекою.
2. Попросіть поводиря прогулятись з партнером 5 хвилин поблизу, включаючи східці вверх та вниз, або, якщо можливо, вулицею.
3. Повернувшись в кімнату, хай поводирі відведуть партнерів на свої місця. Але на стільцях - сюрприз! Сумка! Що в ній?
4. Сліпі гравці мають визначити вміст. Завдання поводирів — записати їх здогадки.
5. Потім дозвольте «сліпим» зняти пов'язки і розгледіти предмети. Нехай партнери швидко поділяться своїм досвідом і здивуванням.
6. Дайте людям декілька хвилин вийти з ролі і перейти до наступної частини.

Частина 3. Підписання

1. Скажіть парам помінятися; тепер поводирі мають бути недієздатними, на цей раз німими (не можуть розмовляти), а партнери — поводирями.
2. Роздайте ситуативні картки кожному недієздатному гравцю. Вони не повинні показувати картки своїм партнерам. Дайте шматок паперу і ручку поводирям.
3. Поясніть, що німі гравці мають донести проблему своїм поводирям. Вони не можуть розмовляти, писати або малювати. Поводирі повинні записати, що вони зрозуміли з повідомлення.
4. Коли німий гравець повідомив все, що міг, він/вона відкриває поводирю рольову картку. Попросіть пари швидко переглянути свої наміри, проблеми і розчарування.

Частина 4. Перегони з перешкодами у візках

1. Покажіть учасникам лінію перешкод. Поясніть, що переможе той, хто пройде її найшвидше. За зіткнення з перешкодою на своєму шляху — штраф.
2. Запишіть результат на великому шматку паперу.
3. Коли всі бажаючи пройшли, перепочиньте і переходьте до дебрифінгу та оцінки.

Дебрифінг та оцінка.

Проведіть засідання. Почніть з перегляду частин 2, 3 і 4 вправи, а потім переходьте до розмірковувань, з приводу того, що люди знали на початку і що вони дізналися в результаті отриманного досвіду.

1. Почніть з прогулянки із зав'язаними очима: Хай і ті, хто були сліпі і ті, хто був поводирями, поділяться своїми враженнями:
   • Як вони почувалися під час вправи?

- Що було найважчим? Кумедним? Лякаючим?
- Важко було довіряти і бути надійним?

2. Потім переходьте до перегляду частини 2:
   - Як почувався кожний під час вправи?
   - Що було найважчим? Кумедним? Лякаючим?
   - Чи було розчаруванням подавати знаки та не бути зрозумілим?
   - Чи розчаровує та бентежить нездатність бути зрозумілим?
3. Наступним чином переглядаємо перегони з перешкодам у візках:
   - Як почувалися ті, що перестали рухатися?
   - Що було найважчим? Кумедним? Лякаючим?
4. Тепер перегляньте страхи та сподівання людей на початку вправи. Попросіть продивиться записані ними ключові слова.
   - Чи підтвердилися деякі з їх страхів під час вправи?
   - Як вони намагалися допомогти своєму партнерові?
   - Як була сприйнята допомога?
   - Чи легко оцінити міру допомоги?
5. Чого люди бояться з приводу своєї недієздатності? На чому ґрунтуються їх страхи? Чи вони коли-небудь боялися стати недієздатним в результаті хвороби або нещасного випадку?
6. Що найбільше здивувало під час вправи?
7. Чи знають вони когось сліпого, німого або прикутого до візка? Чи соціалізовані вони? Яку вони викликають реакцію в інших?
8. Подивіться на навколишнє середовище в будівлі та на вулиці поблизу, чи придатні вони для інвалідів?
9. Що можна і необхідно зробити для забезпечення рівності і гідності недієздатних людей?
10. Чи права недієздатних стосуються прав людини? Які права в Загальній декларації прав людини (ЗДПЛ) особливо доречні?
11. Що ваша школа, спілка або місцева молодіжна організація може зробити для сприяння рівності і гідності недієздатних людей?

Поради фасилітатору

Не сильно затягуйте лінію перешкод в частині 4. 2–3 хвилини достатньо, особливо якщо у вас тільки два чи три візка, тому що люди будуть вимушені чекати, а це може набриднути. Можете спробувати позичити візки в місцевій лікарні або організації, що надає допомогу людям, які потребують візки тимчасово. Або ви також можете імпровізувати, вигадуючи учасникам інші фізичні вади. Наприклад, одягаючи величезні гумові чоботи не на ту ногу!

Організація вашої діяльності дуже сильно залежить від групи. Переконайтеся, що кожен усвідомлює, що вони збираються пройти через різні «симуляції дійсності» під час, яких в них буде можливість випробувати свої відчуття і реакції, з приводу, як це бути недієздатним. Поясніть, що метою не є насміхання над кимось, або спричинення несвоєчасного стресу або збентеження. Їм слід діяти «природно», і не перегравати. Заспокойте людей, іноді вони можуть почуватися незручно і невпевнено, але нічого шкідливого або небезпечного не трапиться з ними.

Якщо вам не вистачає часу виконати всі вправи на «симуляцію реальності», тоді зробіть лише одну чи дві. Досвід особистої сліпоти можливо найскладніший і зворушливий з усіх представлених у завданні. Тому якщо ви маєте обирати серед запропонованних частин, рекомендовано обирати саме цю. Хай учасники міняються так, щоб усі спробували себе в ролі недієздатних. Не забудьте в такому випадку підготувати другий набір предметів.

КЛЮЧОВА ДАТА

3 грудня
Міжнародний день інвалідів

Ця вправа серйозна, але будьте готові до багатьох кумедних ситуацій. Нехай. Ви маєте втрутитися або прокоментувати лише в разі, якщо люди роблять щось небезпечне або коментують чи глузують з недієздатних людей. Ви можете також при бажанні посилатися на це під час дебрифінгу та оцінки за допомогою таких запитань: коли люди глузують з недієздатних? Хто так чинить і чому? В якому разі глузувати над вадами людей нормально? Як не перейти цю межу між влучним гумором та образою?

Варіації

Ви можете зімітувати багато інших видів вад, включаючи менш помітні, такі як розумові вади або мовні труднощі, згідно того, що ближче вашій групі. Також можливо конструювати ситуації недієздатності за віком; це може сприяти підвищенню усвідомлення серед молоді (брак) умов для гідного життя щодо людей похилого віку.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Якщо ви працюєте з дітьми, можливо, у вас з'явиться бажання переглянути 23 статтю по правам дітей, яка заявляє, що недієздатні діти мають право на особливий догляд, освіту і навчання, які допоможуть вести нормальне і пристойне життя. Ви можете дати групам завдання дізнатися про людей в їхньому власному соціальному середовищі (включаючи сім'ї), які страждають від якоїсь вади. Вони могли б навіть дослідити, яких послуг та забезпечень вони мають доступ. Чи зустрічаються діти з вадами в молодіжній групі, або організації або школі? Чи можуть вони діяти, як і інші? Якщо ні, то чому?

Якщо групі подобаються рольові ігри, можливо їм сподобається вправа «Я хочу працювати», по дослідженню перешкод, з якими стикаються недієздатні при пошуку роботи.

Якщо група бажала б дізнатися, як реагувати на «щоденні» проблеми дискримінації іншої форми — дискримінації на расовому ґрунті, вони могли б виконати вправу, «Відповідь расизму», що на стор. 101.

Ідеї для вправ

Група, за бажанням, може обрати вразливу групу і вирішити, що вони можуть або що їм слід зробити для їх підтримки. Зверніться до розділу посібника «Вживання заходів» за порадою та ідеями. Важливо працювати разом з організаціями, які працюють з недієздатними, і починати з потреб недієздатних, як зазначено саме ними.

Додаткова інформація

Рівень піклування та гарантії прав інвалідів сильно варіюється від країни до країни, офіційно по економічним причинам, але в дійсності по причинам, які, можливо, більше мають відношення до серйозного ставлення до рівності і соціальної солідарності ніж до чогось іншого. Ситуація різниться від країни до країни. Наприклад, слухові апарати можуть оплачуватись або ні в якості соціального забезпечення. Може спеціально забезпечуватись або ні додаткове телекомунікаційне обладнання для глухих і, якщо комусь потрібен електричний візок, тоді іноді чи громада чи держава сплачує за нього.

Інформацію щодо дискримінації недієздатних можна знайти в додатковому матеріалі «нвалідність та стигматизація у зв'язку з інвалідністю».

Матеріал для розповсюдження

Рольові картки

Ситуація 1.
Без слів, спробуйте пояснити другові, що ви стали жертвою насильства. Група малолітніх злочинців напала на вас у парку, вкрала вашу сумку і побила вас. Де знаходиться поліцейське відділення.

Ви не можете розмовляти, пишіть будь-які слова або малюйте на папері.

Ситуація 2.
Ви в кафетерії; можливо у школі або в одному з Європейських молодіжних центрів. Поясніть кухареві, що ви не можете їсти спагеті болоньєз тому, що ви вегетаріанець: який не їсть не тільки м'ясо, а й молочні продукти (наприклад: молоко, яйця або сир).

Ви не можете розмовляти, пишіть або малюйте на папері.

Примітки

Дана вправа запропонована доктором Монікою Мадай, президентом організації Спільна доля (Кьозос Сорс, угорська НУО, яка працює задля сприяння соціальній інтеграції недієздатних та звичайних людей). Вона також міжнародний молодіжний тренер, дуже зайнята людина, інвалід з народження.

Я хочу працювати!

У мене є навички!

Теми
- Інвалідність та стигмації у зв'язку з інвалідністю
- Праця
- Дискримінація та нетолерантність

Рівень складності Рівень 3

Чисельність групи 20

Час виконання 120 хвилин

Опис У даному процесі використовуються рольові ігри для вивчення питань про право на працевлаштування людей з обмеженими можливостями

Відповідні права
- Право на працю
- Право не піддаватися дискримінації
- Право на достатній рівень життя

Цілі
- Зрозуміти потреби, пов'язані з інвалідністю на робочому місці і в суспільстві
- Відпрацювати навички самозахисту
- Розвивати почуття відповідальності і усвідомлення людської гідності

Матеріали
- Копії рольових карток
- Ручки і папір для спостерігачів
- Невеликий стіл і 2 стільці для рольових гравців; стільці для спостерігачів

Підготовка
- Зробіть копії рольових карток

Інструкції

1. Запитайте учасників, що вони розуміють під виразом «право на працю». Використовуйте інформацію, наприкінці заходу, щоб пояснити, що розглядається в рамках законодавства про права людини, що обговорює аспект інвалідності.
2. Тепер попросіть учасників обдумати бар'єри, з якими можуть зіткнутися люди з обмеженими можливостями при прийомі на роботу. Коротко поясніть поняття «розумне пристосування».
3. Поясніть учасникам, що вони будуть грати роль на різних етапах проходження інтерв'ю на роботу офісного помічника, у відділ обслуговування клієнтів невеликої компанії. Кожен із заявників має інвалідність. Запросіть п'ять бажаючих, щоб грати роботодавців, які збираються провести інтерв'ю і ще п'ять, щоб бути заявниками.
4. Роздайте рольові картки. Нехай гравець кожної ролі вибере одного або двох друзів, щоб допомогти йому увійти у роль. Дайте їм 10–15 хвилин, щоб підготуватися.
5. Організувати стіл і 2 стільці по середині кімнати і попросити решту групи зайняти своє місце в якості спостерігачів. Попросіть одного із спостерігачів стежити за часом.
6. Почніть рольову гру. Попросіть першого роботодавця зателефонувати першому заявникові. Інтерв'ю має бути коротким, і не більше 5 хвилин.
7. Запросіть другого роботодавця зайняти своє місце за столом і взяти інтерв'ю у другого заявника.
8. Коли всі інтерв'ю закінчаться, попросіть учасників, вийти з ролі і приєднатися до спостерігачів для дебрифінгу та оцінки.

Дебрифінг та оцінка

Почніть із опитування інтерв'юйованих:

- Як ви себе почували під час гри? Що вам сподобалося чи не сподобалося?
- Наскільки добре ви впоралися з вашою роллю, на вашу думку? Що було найважчим?

Потім запитайте інтерв'юера:

- Як ви себе почували під час гри? Що вам сподобалося чи не сподобалося?
- Наскільки добре ви впоралися з вашою роллю, на вашу думку? Що було найважчим?

Потім попросіть спостерігачів прокоментувати:

- Чи можуть подібні ситуації трапитись в реальному житті?
- Чи правильно інтерв'юери проявляли повагу і увагу до людей, у яких вони брали інтерв'ю?

Потім відкрийте колективне обговорення:

- Що ви можете сказати про право на роботу осіб з обмеженими можливостями? Як ви думаєте, їх право на роботу гарантується на практиці?
- Що, на ваш погляд, є основними причинами високого рівня безробіття серед людей з обмеженими можливостями? Чи вони справедливі?
- Як ви вважаєте, хто повинен нести відповідальність за забезпечення того, щоб люди з обмеженими можливостями отримували справедливе ставлення до себе? Що ви думаєте про ідею «розумного пристосування»?
- Чи знаєте ви когось, хто зазнав якого-небудь роду дискримінацію, при подачі заяви на роботу? Ви коли-небудь відчували щось подібне на собі?
- Що ми можемо зробити, щоб змінити дискримінаційне ставлення в суспільстві?
- Які права людини є актуальними в контексті можливості працевлаштування людей з обмеженими можливостями?

Поради фасилітатору

Постарайтеся переконатися, що учасники не перебільшують свою роль та ведуть себе так, як дійсно ведуть себе люди в даній ситуації, наскільки це можливо. Це може бути особливо важливо для роботодавців, які можуть бути схильні перегравати роль «злого» роботодавця.

У ході інтерв'ю, учасники, які не беруть участь у рольовій грі, повинні спостерігати мовчки, приймаючи до відома варіанти розіграних ролей і особливих труднощів, що відчувають як роботодавець, так і заявник.

Проінформувати учасників, граючих роль інтерв'юйованих, що рольові картки включають приклади «розумних коректив», які роботодавцеві, можливо, доведеться прийняти, щоб гарантувати справедливе ставлення до людей з обмеженими можливостями.

Ви, можливо, побажаєте обговорити всі варіанти дій, які зможуть використати люди з обмеженими можливостями та молодіжні працівники, при спробі змінити ставлення роботодавців. Крім того, можна обговорити те, яке типове ставлення «роботодавців» до інвалідів або власне ставлення інвалідів було висловлене у рольовій грі.

Коли ви обговорюєте можливі причини високого рівня безробіття серед людей з обмеженими можливостями, ви можете навести деякі з наступних прикладів:

- відсутність знань про потреби інвалідів на робочому місці
- відсутність знань про те, що в змозі робити люди з обмеженими можливостями
- низька якість робочих місць для багатьох людей з обмеженими можливостями
- прийом на роботу із «неправильних» причин (наприклад, слідуючи законам/квотам, але потім не в змозі забезпечити їх проживання)
- страх перед новими технологіями та адаптивними технологіями
- тенденція для багатьох людей з обмеженими можливостями, спробувати приховати цей факт.

Спробуйте виділити відповідальність роботодавців і людей з обмеженими можливостями, граючи в якості їх власного адвоката. Ви можете обговорити, чому люди з обмеженими можливостями часто відчувають, що вони змушені приховувати свою інвалідність у трудовому процесі? Чи відомі учасникам подібні приклади? Як цьому можна запобігти?

Варіації

Ви могли б заздалегідь запропонувати учасникам написати оголошення про роботу для ролі, давши їм опис характеристик робіт і персональний профайл людини.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Залежно від наявності часу і рівня поінформованості членів групи щодо інвалідів, та питання зайнятості інвалідів, ви можете попросити групу розробити рекомендації щодо:

- Зміни ставлення роботодавців
- Запуску кампанії по боротьбі з відношенням до трудового права, та підвищення обізнаності стосовно супроводжуючих питань.

Дайте групам 30 хвилин для обговорення та для запису на фліпчарті, а потім протягом 5 хвилин кожна група представляє свою позицію, представлену на фліпчарті.

Якщо групі подобаються рольові ігри і є бажання вивчити питання, пов'язані з дискримінацією працюючих матерів, то вони могли б виконати вправу «Робота і діти» на стор. 273.

Ще один вид діяльності, який пов'язаний з темою роботи «Переговори з профспілками» на стор. 236. Це моделювання зустрічі роботодавця та працівників разом з їх профспілкою (ПС), представники ведуть переговори стосовно заробітної плати та умов праці.

Робочі умови для людей з обмеженими можливостями були покращені після жорсткого лобіювання політиків. Це дійсно важливо, за якого політика ви проголосували! Якщо ви бажаєте провести дослідження, щоб дізнатися про ставлення людей до голосування на виборах і громадянських прав та обов'язків, то використайте вправу «Голосувати чи не голосувати» на стор. 118.

Ідеї для вправ

Спробуйте знайти організації або компанії в даній місцевості, що займаються політикою щодо інвалідів. Група могла б зробити опитування, щоб переконатися, чи розуміють організації вимоги, що містяться в Конвенції ООН про права інвалідів, і, щоб дізнатися їхню реакцію на ці вимоги.

Додаткова інформація

Факти і цифри про інвалідність із Європейського форуму з проблем інвалідності

- Інваліди становлять 65 мільйонів чоловік в Європейському Союзі.
- Інваліди в два чи три рази частіше є безробітними, ніж люди без інвалідності.
- Тільки 16% з тих, хто стикається з обмеженнями в роботі надається деяка допомога, щодо доступу до праці.
- Багато інвалідів є «зневіреними працівниками», і навіть не намагаються бути робочою силою. Тому вони класифікуються, як неактивні
- Чим важча ступінь інвалідності, тим менше зусиль докладається, щоб бути робочою силою. Тільки 20% людей з важкою інвалідністю працюють, в порівнянні з 68% тих, хто без інвалідності.
- По всій Європі 38% людей з обмеженими можливостями віком 16–34 мають зароблений дохід порівняно з 64% доходу людей, які не є інвалідами. Доходи інвалідів набагато нижчі, ніж доходи людей без інвалідності.

Джерело: www.edf-feph.org

Розрахункова чисельність населення Ради Європи державами-членам становить 800 мільйонів, а це означає, що повинно бути близько 80 мільйонів інвалідів у межах своїх кордонів. За оцінками ВООЗ, у світі сьогодні більше одного мільярда людей, а це близько 15% населення світу, які мають деякі форми інвалідності. Їх число зростає через війни і руйнування, нездорові умови життя, або відсутність поінформованості щодо проблеми інвалідності, її причини, профілактики та лікування. Серед людей з обмеженими можливостями, жінок, дітей, старих, жертв тортур, біженців і переселенців, робочих мігрантів є особливо вразливі. Наприклад, жінки з інвалідністю зазнають дискримінації як з причини їх статі, так і через їх інвалідність.

Право на працю

Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права

Стаття 6:

Держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають право на працю, що включає право кожної людини дістати можливість заробляти собі на життя працею, яку вона вільно обирає або на яку вона вільно погоджується(...)

Стаття 7:

Держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають право кожного на справедливі і сприятливі умови праці (...)

Європейська соціальна хартія (ЄСХ)

Частина I

Кожна людина повинна мати можливість заробляти собі на життя професією, яку вона вільно обирає.

Усі працівники мають право на справедливі умови праці.

Конвенція ООН про права інвалідів.

Цей договір був відкритий для підписання в березні 2007року.

Стаття 27:

1. Держави-учасниці визнають право інвалідів на працю нарівні з іншими; воно включає право на отримання можливості заробляти собі на життя працею, яку інвалід вільно вибрав чи на яку він вільно погодився, в умовах, коли ринок праці та виробниче середовище є відкритими, інклюзивними та доступними для інвалідів. Держави-учасниці забезпечують і заохочують реалізацію права на працю, зокрема тими особами, які отримують інвалідність під час трудової діяльності, шляхом ужиття, у тому числі в законодавчому порядку, належних заходів.

«Розумне пристосування»

Розумне пристосування — будь-які зміни або коригування роботи, умови роботи або того, як, зазвичай, робляться речі, які дозволять людині з обмеженими можливостями, влаштуватися на роботу, виконувати посадові обов'язки або мати рівний доступ до переваг, що є доступними для інших осіб на робочому місці.

Наприклад, сліпа друкарка не може використовувати стандартний комп'ютер і клавіатуру. Для того, щоб працювати з такими перешкодами, була розроблена концепція розумного пристосування. Коли деякі аспекти робочого місця ставлять інвалідність за суттєвий недолік, порівняно з людьми, які не є інвалідами, роботодавець повинен вжити заходів, щоб «зрівняти» робоче середовище. Відповідно до нової Конвенції про права інвалідів, роботодавці будуть зобов'язані зробити таке «розумне пристосування», а невиконання цього буде розглядатися як дискримінація.

КЛЮЧОВА ДАТА

7 жовтня
Всесвітній день дій за гідну працю

Для отримання додаткової інформації про інвалідність та освіту в галузі прав людини, дивіться www.hrea.org

Матеріал для розповсюдження

Рольові картки:

Заявник 1:

Ви людина з поганим слухом. Ви читаєте по губам і в хороших умовах освітлення. Ви завжди перевіряєте, що ви зрозуміли із того, про що йде мова, запитуючи, наприклад: «Я правильно зрозумів те, що...?» Для того, щоб ефективно працювати в організації, вам потрібна індукційна петля в залі засідань (дріт, який допомагає передавати звуки безпосередньо в слуховий апарат), телефон з підсилювачем гучності і з світловою сигналізацією або текстовий телефон.

Подумайте, що вам потрібно буде попросити в інтерв'юера, та як саме ви це зробите.

Заявник 2:

Ви глуха людина і використовуєте мову жестів. Під час співбесіди ви повинні бути в супроводі перекладача і це означатиме, що вам потрібен додатковий час для інтерв'ю. На робочому місці ви будете мати потребу в текст-телефоні (Телетайп — пристрій, який використовує текст, а не спілкування голосом через телефонну лінію) та/або текстове реле служби (служби оператора, який дозволяє людям, які є глухими, з поганим слухом, німим або сліпоглухим, виконувати виклики стандартних користувачів за допомогою телефонної клавіатури або допоміжного пристрою), щоб ви могли спілкуватися з клієнтами.

Подумайте, що вам потрібно попросити в інтерв'юера, та як саме ви це зробите.

Примітка: вам потрібно буде попросити одного з учасників бути вашим перекладачем.

Заявник 3:

Ви сліпий і повинні бути в супроводі помічника, чиї транспортні витрати (на інтерв'ю) повинні бути оплачені роботодавцем. На робочому місці вам знадобиться комп'ютер з клавіатурою і спеціальним програмним забезпеченням, що «промовляє» для вас текст на екрані. Для того, щоб пересуватися, вам потрібно взяти з собою собаку-поводиря. Ви знаєте, що роботодавці можуть не захотіти прийняти вас на роботу через вартість та технічну підтримку, яка вам знадобиться.

Подумайте, що вам потрібно буде попросити в інтерв'юера, та як саме ви це зробите.

Примітка: вам потрібно буде попросити одного з учасників, супроводжувати вас.

Заявник 4:

Ви людина в інвалідному візку. Вам потрібно, щоб будівля була мала парковку, і маєте потребу у тому, щоб усі дверні отвори, ліфти, туалети, офіси та місця загального користування були доступними для інвалідного візка. Якщо є сходи, що ведуть до будь-якого з них, то необхідно встановити пандуси. Вам також необхідно обладнати робоче місце столом, за яким можливо буде працювати на інвалідному візку.

Подумайте, що вам потрібно буде попросити в інтерв'юера, та як саме ви це зробите.

Заявник 5:

Ви людина з дислексією, і подаєте заяву на роботу, яка буде включати в себе певне читання і написання листа. У вас є відмінні кваліфікації для роботи, включаючи можливість дуже добре читати і писати, але вам важко працювати в галасливих або стресових ситуаціях і в стислі терміни. Ви просите більше часу, щоб завершити написання листа, як частину процесу подачі заявки.

Подумайте, що вам потрібно буде попросити в інтерв'юера, та як саме ви це зробите.

Рольові картки роботодавців:

Роботодавець 1:

Ви будете брати інтерв'ю у людини з поганим слухом. Ви говорите із співрозмовником із прикритим на половину ротом, відвертаєтеся і часто сидите в погано освітленому місці, так що чітко бачити ваш рот важко. Говоріть швидко і будьте нетерплячим і не бажайте відповідати на уточнюючі питання поставлені заявником. Коли він/вона просить вас повторити щось, то зробіть це неохоче, і в гіпертрофованому вигляді, створюючи враження, що заявник був дурний, тому що не зрозумів з першого разу.

Продумайте питання, які ви могли б задати заявнику на співбесіді.

Роботодавець 2:

Ви будете брати інтерв'ю у людини, яка повністю глуха, і спілкуватися з нею через перекладача. В інтерв'ю ви звертаєтеся до перекладача, а не до заявника. Ви поспішаєте і не бажаєте витрачати надто багато часу, чекаючи, поки ваша мова буде інтерпретована, або в той час як заявник спілкується з його/її перекладачем. Ви часто переривaєте глуху особу в ці моменти. Ви не можете зрозуміти, як глуха людина зможе спілкуватися з клієнтами і вважаєте, що інтерпретація мови жестів на співбесіді є марною тратою часу. Ви також вважаєте, що глуха людина завжди буде мати потребу в перекладачеві мови жестів на робочому місці — хоча він/вона буде це заперечувати — і не бажаєте мати додаткову людину в офісі.

Продумайте питання, які ви могли б задати заявнику на співбесіді.

Роботодавець 3:

Ви будете брати інтерв'ю у сліпої людини, і ви не можете представити, що хтось сліпий підходить для цієї роботи. Ви впевнені, що необхідна технологія буде занадто дорогою, і, у всякому разі, не зможе компенсувати інвалідність сліпого робітника. Ви також стурбовані тим, що інші співробітники не зможуть спілкуватися з ним/нею.

Продумайте питання, які ви могли б задати заявнику на співбесіді.

Роботодавець 4:

Ви будете брати інтерв'ю у людини, що знаходиться в інвалідному візку. Вона просить про можливість пересування на інвалідному візку, а ваша будівля зовсім не підходить для інвалідних колясок. Ви знаєте, що зробити необхідні зміни вийде занадто дорого, але намагаєтеся не використовувати це як причину, тому що також знаєте, що це незаконно, і є дискримінацією по відношенню до кандидата просто тому, що він з обмеженими можливостями. Ви намагаєтеся знайти інші виправдання і причини, хоча дійсно розумієте, що цей кандидат дуже підходить для цієї роботи.

Продумайте питання, які ви могли б задати заявнику на співбесіді.

Роботодавець 5:

Ви будете брати інтерв'ю у особи з дислексією і ви роздратовані її додатковими вимогами. Всім заявникам були дані тести на перевірку їх здатності письмового листування, і ви не готові визнати, що цьому заявнику треба надати більше часу, щоб виконати поставлене завдання. Ви думаєте, що якщо заявник не в змозі написати листа в поставлений час і за тих же умов, як і всі інші, він не може отримати цю роботу.

Продумайте питання, які ви могли б задати заявнику на співбесіді.

Війна і тероризм

Здоров'я

Освіта

Рівень 3

Будь яка (малі групи: 5–6 осіб)

60 хвилин

Як багато нам потрібно?

Люди можуть досягти спільної мети, і не обираючи однакові шляхи.

Амаду Хампате Ба

Теми
- Війна і тероризм
- Здоров'я
- Освіта

Рівень складності Рівень 3

Чисельність групи Будь-яка (малі групи: 5–6)

Час 60 хвилин

Опис Ця вправа включає в себе обговорення і прийняття рішень. Працюючи в малих групах, учасники вирішують, як вони будуть перерозподіляти глобальний військовий бюджет для фінансування восьми Цілей розвитку тисячоліття.

Відповідні права
- Право на життя, свободу та особисту недоторканність
- Право на розвиток
- Право на достатній рівень життя
- Права на здоров'я та освіту

Цілі
- Розширити знання про Цілі Розвитку Тисячоліття
- Розвити навички вирішення проблем і критичного мислення
- Розвити солідарність і готовність до пошуку вирішень глобальних проблеми

Матеріали
- *КОМПАС* «Гроші» (стор. 354)
- Фліпчарт і 2 ручки різного кольору
- Копії восьми Цілей розвитку тисячоліття, по одній на малу групу

Підготовка
- Отримайте інформацію про Цілей розвитку тисячоліття: http://www.un.org/millenniumgoals
- Скопіюйте *КОМПАС* «Гроші», так щоб у вас були курюри наступних номіналів (один набір на малу групу). Покладіть набори грошей у конверти для зручності.
  8 x 100 Євс
  10 x 50 Євс
  20 x 10 Євс
- Зробіть роздаткові копії цілей, і виріжте фотографії Цілей розвитку тисячоліття. Скріпіть карти разом в набір скріпкою або покладіть їх у конверти для легкої зручності.

Інструкції

1. Поясніть, що ця вправа про те, як світ може знайти гроші, щоб вирішити деякі з найбільш гострих соціальних та економічних проблем, що стоять перед нами сьогодні.
2. Запитайте учасників, що вони знають про Цілі розвитку тисячоліття (ЦРТ). Чи можуть вони перелічити 8 цілей?
3. Розподіліть копії роздаткового матеріалу і, при необхідності, дайте коротке пояснення прихильності Організації Об'єднаних Націй до ЦРТ з одним прикладом кожної мети.
4. Розділіть учасників на групи по 5–6 осіб і відтворіть все на сцені: поясніть, що Організація Об'єднаних Націй прийняла рішення звернутися до експертів («Вас!»), з проханням розглянути витрати для досягнення кожної з цілей. Після тривалого і важливого обговорення, комітет фінансів Організації Об'єднаних Націй прийняв рішення зробити доступними в цілому до 1500 Євс (Європейська валютна система) на рік для досягнення цих цілей. Роздатковий матеріал — набір *КОМПАС* «гроші».

5. Поясніть, що 1 європейська валюта дорівнює 1 млрд доларів США, тому вони можуть витратити до $1500 млрд, якщо вони вважають це за необхідне. Вони не повинні витрачати всі гроші, адже є й інші проекти ООН, на які також потрібно гроші!
6. Попросіть групи обговорити ЦРТ і оцінити, як вони вважають, скільки світ повинен витратити на кожну з них. Попросіть учасників впорядкувати гроші в 8 стовбчиків і записати суми для кожної ЦРТ, та порахувати скільки грошей у них залишається.
7. Тепер попросіть кожну групу по черзі доповісти про те, як багато вони виділяють на кожну ЦРТ, та зазначити цифри на фліпчарті. На даному етапі не повинно бути ніяких обговорень; причини їх вибору необхідно залишити для загального обговорення. Цього має бути достатньо для фасилітатора, щоб привернути увагу до різних варіантів і сум виділенних коштів.
8. Тепер надайте фактичні цифри визначені ООН. Напишіть їх на фліпчарті ручкою іншого кольору, попросіть групи відповідно переглянути їх записи, і підрахувати, скільки вони залишили для військового бюджету.
   - Бідність — 60
   - Освіта — 30
   - Жінки — 3
   - Діти — 10
   - Здоров'я — 6
   - ВІЛ — 18
   - Навколишнє середовище — 21
   - Глобальна співпраця — 50
9. Наразі, представте військовий бюджет для того, щоб зробити порівняння з витратами, передбаченими для 8 ЦРТ. Проінформуйте учасників, що до речі, трохи більше ніж 1500 мільярдів доларів були еквівалентні світовому військовому бюджету 2009 року.[1]

Дебрифінг та оцінка

Почніть з огляду виконання вправи, а потім перейдіть до розмови про те, чого люди навчилися.

- Як їм було працювати в групах? Чи легко було домовитися про пріоритети і оцінки? Як вони справлялися з будь-якими розбіжності в думках?
- Купюра з найменшим номіналом була в 10 Євс. Як групи вирішили проблему, як дати «жінкам» 3 і «здоров'ю» 6?
- Чи є фактична кількість грошей, що необхідна в більшій або меншій мірі, ніж визначено? Хто-небудь цим здивований?
- Якщо фактична кількість грошей, необхідних для досягнення ЦРТ, складає трохи менше 200 млрд доларів, як би ви хотіли витратити решту 1300 млрд?
- Чи є інші цілі учасників, які хотілося б додати в поточні 8?
- Які статті Загальної декларації прав людини до кожної з ЦРТ?
- Як ви думаєте, чи якась із ЦРТ повинна мати пріоритет над будь-якою іншою? Якщо так, то яка? Як ви розставляєте пріоритети?

Поради фасилітатору

Цифри, які використовуються у вправі, були округлені в більшу або в меншу сторону з практичних міркувань, але вони є досить близькими до фактичної кількості. Наприклад, загальний військовий бюджет у 2009 році складав 1,531 млрд доларів.

Визначити пріоритети або оцінити витрати на ЦРТ з невеликими знаннями щодо них не так вже й легко. Поясніть учасникам, що вони повинні використовувати отриманні знання, щоб замислитися щодо пріоритетів і, щоб спробувати зробити реалістичні припущення, наскільки це можливо.

Проблема, як виділити гроші на «жінок» і «здоров'я», на сьомому кроці, може бути вирішена, принаймні, двома способами. Групи могли б сказати, що, оскільки 3 + 9 буде майже 10, вони згрупують одночасно витрати на «жінок» і «здоров'я» разом. Крім того, групи можуть сказати: «У нас залишилося багато грошей, давайте будемо щедрими і просто дамо по 10 кожній групі в будь-якому разі!».

КЛЮЧОВА ДАТА

20 грудня
Міжнародний день людської солідарності

Ви можете зазначити під час дебрифінгу, що картина є насправді ще більш дивною! 1,500 млрд — сума, витрачена в 2009 році на військові витрати у всьому світі. 208 мільярдів доларів — загальні витрати на ЦРТ протягом наступних чотирьох років. Отже, вивести фактичну суму грошей, «що залишилася» на рівні 2009 року — 6,792 млрд.

Деякі учасники можуть бути критичними щодо ЦРТ і сказати, що вони використовуються урядами, щоб «очистити свою совість», і що цього не достатньо. Вам доведеться пояснити, що вправи, як така, не піарить ЦРТ, але повідомляє учасників, що вони існують і що вони є цілями, за які проголосувала Організація Об'єднаних Націй.

Варіації

Ви можете сказати учасникам на 4-му кроці, що 1500 млрд доларів складають військові витрати у світі в 2009 році. Це додасть ще один привід для дискусії, зокрема за і проти військових витрат.

Ви могли б провести вправу як рольову гру щодо переговорів відносно бюджетів на військові витрати та ЦРТ. Призначте групам такі ролі, як урядові делегації, НУО (неурядові організації), що борються з бідністю, ВІЛ, працюють з освітою і так далі, представники військової промисловості, працівники оборонних заводів, солдати та інші зацікавлені групи. Для кожної ролі ви повинні надати деякі рекомендації, наприклад:

- Уряд: вашим пріоритетом є поліпшення якості життя ваших громадян, але, також, і підтримки безпеки вашої країни.
- НУО: в пріоритеті — різко знизити військові витрати і закінчити із заборгованістю найбідніших країн.
- Представники військової промисловості: ваш пріоритет у тому, що ви не хочете втратити ринки і гроші, але ви готові вести переговори.
- Профспілка офіційних військових працівників: в пріоритеті — жити краще в світі, але ви також боїтеся втратити робочі місця.

Пропозиції щодо виконання подальших дій

Вправа «Доступ до лікарських засобів» на стор. 143, «Можна увійти?» про мігрантів на стор. 200 або «Боротьба за багатство і владу» на стор. 88 можна використати для доповнення та поглиблення розуміння учасниками причин і наслідків злиднів, та відсутності розвитку.

Крім того, можна попросити учасників дослідити ЦРТ, і з'ясувати, що їх країна робить для сприяння досягненню даних цілей.

Попросіть учасників порівняти ВНП (валовий національний продукт) або ІЛР (індекс людського розвитку) своєї країни (чи Європи загалом) з країною, що розвивається (або Африки в цілому), а потім вивчити причини нерівності, що склалися історично і існують у даний час. Чи мають багаті країни брати на себе більшу відповідальність за відсутність розвитку в інших країнах?

Ідеї для вправ

Зв'яжіться з установами у вашій країні, що несуть відповідальність за досягнення ЦРТ і дізнайтеся, як ви можете посприяти кампанії.

У рамках школи або іншої події, перетворіть вправу у вікторину. Перелічіть 8 ЦРТ і попросіть людей вибрати одну правильну відповідь з трьох запропонованих варіантів. Крім того, відтворіть діаграму з реальними даними, на великому плакаті і попросіть відвідувачів прокоментувати їх реакцію.

Додаткова інформація

Цілі розвитку тисячоліття (ЦРТ) — це вісім міжнародних цілей розвитку, які 192 держави-члени ООН і принаймні 23 міжнародні організації домовилися досягти до 2015 року. Вони включають в себе скорочення масштабів крайньої бідності, зниження дитячої смертності, боротьбу з епідеміями хвороб, такими як СНІД і формування глобальної співпраці задля розвитку.

Резюме Цілей розвитку тисячоліття

Ціль 1: Подолання крайньої бідності та голоду

- Скоротити вдвічі частку людей, які живуть менш ніж за $ 1 в день
- Досягнути працевлаштування для жінок, чоловіків та молоді
- Скоротити вдвічі частку населення, що потерпає від голоду

Ціль 2: Забезпечення загального доступу до початкової освіти

- До 2015 року всі діти зможуть отримувати в повному обсязі початкову шкільну освіту, надану дівчаткам і хлопчикам

Ціль 3: Забезпечення гендерної рівності та прав і можливостей жінок

- Ліквідувати нерівність між людьми різної статі, в сфері початкової та середньої освіти до 2005 року, і на всіх рівнях до 2015 року

Ціль 4: Зменшення дитячої смертності

- Скоротити на дві третини за період з 1990 по 2015 рр., смертність діток у віці до п'яти років

Ціль 5: Поліпшення системи охорони здоров'я матерів

- Знизити на три чверті коефіцієнт материнської смертності за період з 1990 по 2015 рр.
- Забезпечити до 2015 року загальний доступ до репродуктивного здоров'я

Ціль 6: Боротьба з ВІЛ / СНІДом, малярією та іншими захворюваннями

- До 2015 року зупинити початок тенденції поширення ВІЛ / СНІДу
- До 2010 року забезпечити загальний доступ до лікування ВІЛ / СНІДу всім, хто його потребує
- До 2015 року зупинити початок тенденції скорочення захворюваності малярією та іншими серйозними захворюваннями

Ціль 7: Забезпечення сталого розвитку довкілля

- Включити принципи сталого розвитку в стратегії і програми країн, ліквідувати наслідки процесу втрати природних ресурсів
- До 2010 року скоротити втрату біологічного різноманіття, забезпечивши досягнення значного зниження темпів його втрати
- До 2015 року скоротити вдвічі частку населення, яка не має доступу до безпечної питної води та основних санітарних послуг
- До 2020 року забезпечити істотне поліпшення життя, як мінімум 100 мільйонів мешканців

Ціль 8: Формування глобальної співпраці задля розвитку

- Продовжити створення відкритої, регульованої, передбачуваної і недискримінаційної торгової та фінансової системи
- Задовольняти особливі потреби найменш розвинених країн
- Задовольняти особливі потреби країн і малих острівних держав, що розвиваються
- У комплексі вирішувати проблеми заборгованості країн за допомогою національних та міжнародних заходів, щоб рівень заборгованості був прийнятним в довгостроковій перспективі.

Корисна інформація

доповіді про розвиток людини:
http://hdr.undp.org/en/
http://hdr.undp.org/en/

Стокгольмський міжнародний інститут досліджень проблем миру - СМІДПМ:
http://www.sipri.org/

Інститут країн третього світу:
http://www.item.org.uy/eng/index.php

Більш детальну інформацію про ЦРТ можна знайти за посиланням
http://www.un.org/millenniumgoals

Note

ЦРТ картинки були спочатку розроблені кампанією ЦРТ в Бразилії

Матеріал для розповсюдження

Глобальні ціни тісячоліття

ПОДОЛАННЯ КРАЙНЬОЇ БІДНОСТІ ТА ГОЛОДУ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАГАЛЬНОГО ДОСТУПУ ДО ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ТА ПРАВ І МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК

ЗМЕНШЕННЯ ДИТЯЧОЇ СМЕРТНОСТІ

ПОЛІПШЕННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я МАТЕРІВ

БОРОТЬБА З ВІЛ / СНІДОМ, МАЛЯРІЄЮ ТА ІНШИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДОВКІЛЛЯ

ФОРМУВАННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ СПІВПРАЦІ ЗАДЛЯ РОЗВИТКУ

Календар прав людини

Даний календар являє собою оновлену спробу зібрати дати, в які люди в усьому світі відмічають права людини; шанується пам'ять борців за права, пригадуються порушення прав людини та святкується надія й радість. Ключові дати були зібрані з даних про Міжнародні дні ООН, визнані НУО, ювілеї історичних подій і дні народження окремих видатних борців за права людини. Список дат не слід розуміти як повний або визначений, скоріше — як відправну точку, і вам пропонується додати свої власні пам'ятні дати.

Календар можна скопіювати і зробити у вигляді плаката, щоб можна було його повісити на стіну для стимулювання початкового інтересу до питань прав людини, тим більше, що він є гарним показником сфер їх охоплення та різноманітності. Запропонуйте людям відповісти на наступні питання: «Чи всі події, зазначені в календарі, щось означають для них? Які місцеві та національні ключові дати ви хотіли б додати?»

Кожна вправа у Главі 2 була визначена як ключова дата. Намір полягає в тому, щоб використовувати календар в якості інструменту для розробки освітньої програми з прав людини на рік. На початку кожного тижня або місяця можна проводити «тематичну» вправу. Наприклад, 3 травня, у Всесвітній день свободи друку, можна виконати вправу «Перша шпальта» або 25 листопада, у Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства проти жінок, можна виконати вправу «Доомашні справ». В якості альтернативи, група, можливо, забажає проявити активність, взявши участь у події або заході, що організовуються іншими організаціями в такі дати, наприклад, відсвяткувати з групою із захисту екології День Землі 22 квітня

Якщо вам потрібні деякі початкові ідеї для проведення заходів, зверніться до «Довідника заходів» освітнього пакету «Усі різні — усі рівні». За порадами і рекомендаціями з проведення ефективних заходів звертайтеся до Глави 3 «Вживання дій для прав людини» в даному посібнику.

Даний календар має допрацьовуватися відповідно до розуміння прав людини, яке розвивається з кожним роком. Завдання для вас — користувачів даного посібника — це знайти нові способи для святкування прав людини кожного дня.

Дата	Привід	Інформація про подію	Вправа
27 січня	День пам'яті жертв Голокосту	27 січня відзначається річниця звільнення в'язнів Аушвіц-Біркенау — найбільшого нацистського табору смерті. В 2005 році Генеральна Асамблея ООН оголосила цей день Міжнародним днем пам'яті жертв Голокосту, щоб вшанувати пам'ять жертв нацизму.	«Теги для запам'ятовування»
8 лютого	День безпечного Інтернету	День безпечного Інтернету було засновано Європейською мережею центрів безпечного Інтернету «Insafe» з метою заохочення більш безпечного і відповідального використання онлайн-технологій та мобільних телефонів, особливо серед дітей і молоді.	«Моє життя — не шоу»
12 лютого	День Червоної Руки	До організацій, що підтримують Світову Кампанію Червоної Руки з метою припинення використання дітей-солдатів, належать наступні: «Human Rights Watch», «Amnesty International», Молодіжний Червоний Хрест Німеччини, «Terre des Hommes» і «Plan International».	«Кидання каміння»
21 лютого	Міжнародний день рідної мови	З 1999 року ЮНЕСКО відзначає цей день для заохочення широкої міжнародної підтримки багатомовності і мовного різноманіття, включно зі збереженням мов, що опинилися на межі зникнення.	«Мовний бар'єр»
8 березня	Міжнародний жіночий день	Міжнародний жіночий день (8 березня) є загальносвітовим днем, яким відзначаються економічні, політичні та соціальні досягнення жінок минулого та майбутнього. Вперше Міжнародний жіночий день відзначався в 1911 році. ООН надала статус міжнародного цьому святу у 1975 році.	«Шлях до країни рівності»

12 березня	Всесвітній день боротьби проти кіберцензури	Всесвітній день боротьби проти кіберцензури вперше відзначався 12 березня 2009 року на прохання правозахисних організацій «Репортери без кордонів» (Reporter Without Borders) і «Міжнародної амністії» (Amnesty International).	
18 березня	Перші парламентські вибори із загальним виборчим правом в Європі	Відбулися у Фінляндії в 1917 р.	«Голосувати чи не голосувати»
21 березня	Всесвітній день поезії	Проголошений ЮНЕСКО (UNESCO) в 1999 р. Мета цього дня полягає в заохоченні людини до читання, писання, видавництва і викладання поезії.	
21 березня	Міжнародний день боротьби за ліквідацію расової дискримінації	В цей день в 1960 році поліція відкрила вогонь і вбила 69 людей під час мирної демонстрації протесту проти законів апартеїду в Шарпевілі, ПАР. Проголосивши цей день міжнародним, Генеральна асамблея ООН закликала міжнародну спільноту ще раз подвоїти свої зусилля, щоб усунути усі форми расової дискримінації.	«Відповідь расизму»
22 березня	Всесвітній день водних ресурсів	Вперше офіційна пропозиція була внесена на порядок денний №21 Конференції ООН у 1992 році на тему Навколишнього середовища та Розвитку, що відбулась у Ріо-де-Жанейро в Бразилії. Відзначати цей день почали в 1993 році з метою сприяння усвідомленню того, наскільки сильно розвиток водних ресурсів впливає на економічну продуктивність і соціальний добробут.	
23 березня	Всесвітній день метеорологів	Всесвітня метеорологічна організація (ВМО). Її діяльність в області метеорології є важливою для забезпечення безпеки продовольства, водних ресурсів і транспорту.	
24 березня	Всесвітній день боротьби проти туберкульозу	В цей день в 1882 році лікар Роберт Кох продемонстрував своє відкриття — туберкульозну бацилу — групі лікарів в Берліні. Цей день було проголошено Всесвітньою організацією торгівлі (WHO) офіційним днем ВОЗ в 1992 році.	
2-ий вівторок квітня	День рівних зарплат	Проголошений BPW Europe (Організація жінок-підприємців та жінок-спеціалістів)	«Різна заробітна плата»
7 квітня	Всесвітній день здоров'я	Вперше проголошено в 1950 році Всесвітньою Організацією Здоров'я (ВОЗ) для підвищення усвідомлення громадськістю марних страждань і зусиль, необхідних усім для того, аби гарантувати життя і здоров'я людей.	«Хвилиночку!»
8 квітня	Міжнародний день ромів	Цей день був офіційно проголошений в 1990 році з метою відзначення культури та етносу ромів і привернення уваги громадськості до проблем з якими стикаються роми.	«Доста!»
23 квітня	Всесвітній день книг і авторського права	Відзначенням цього дня ЮНЕСКО прагне сприяти читанню, видавництву та захисту інтелектуальної власності шляхом захисту авторського права. Цей день був вперше відзначений в 1995 році. Він також відомий як Всесвітній день книги.	
28 квітня	Всесвітній день охорони праці	Проголошено Міжнародною Організацією Праці (МОП).	
1 травня	День міжнародної солідарності трудящих	Також відомий як «Травневий день». Відзначення Міжнародного руху трудящих.	«Переговори з профспілками»
2-га субота травня	Всесвітній день справедливої торгівлі	Проголошений Всесвітньою організацією справедливої торгівлі.	«Увага, ми все бачимо!»

3 травня	Всесвітній день свободи преси	Проголошений ЮНЕСКО в 1993 році з метою сприяння свободі преси у світі і визнання того, що вільна, плюралістична і незалежна преса є незамінним елементом будь-якого демократичного суспільства.	«Перша шпальта»
5 травня	День Європи (Рада Європи)	Щорічне святкування миру та єдності в Європі. Існують два різні визначення Дня Європи. 5 травня як день заснування Ради Європи і 9 травня як день народження Європейського Союзу.	«Всі рівні — всі різні»
8 травня	Всесвітній День Червоного Хреста і Червоного Півмісяця	Всесвітній День Червоного Хреста пам'ятає та визнає зусилля національних товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця у всьому світі.	«Бінго!»
8–9 травня	Дні пам'яті та примирення тих, хто загинув під час Другої світової війни.	Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН в 2004 році, присвячений пам'яті жертв Другої Світової війни.	«Теги для запам'ятовування»
15 травня	Міжнародний день сім'ї	Проголошений у 1993 році Генеральною Асамблеєю ООН для привернення уваги до проблем сім'ї.	«Робота та діти»
15 Травня	Міжнародний день відмови від несення військової служби з релігійних міркувань	Проголошений Міжнародними противниками війни для поширення ідей щодо ненасильницьких дій проти причин війни і підтримання та об'єднання людей по всьому світу, які відмовляються брати участь у війні чи підготовці до воєнних дій.	
17 травня	Міжнародний день боротьби з гомофобією та транс фобією	Об'єднана програма Організації Об'єднаних Націй з ВІЛ/СНІД (UNAID). Координується в партнерстві з паризьким Комітетом Міжнародного дня боротьби проти гомофобії та трансфобії	«Поговоримо про секс!»
17 травня	Всесвітній день інформаційного суспільства	Проголошений ООН у 2005 році з метою привернення уваги світової громадськості до суспільних проблем, викликаних появою Інтернету і новітніми технологіями. Також має на меті знизити цифрову нерівність	«Вплив Інтернету»
21 травня	Всесвітній день боротьби з тероризмом	Міжнародний день боротьби з тероризмом. Має на меті боротьбу з усіма видами тероризму і насильства. Він був започаткований в Індії, тому що «тисячі молодих людей заманюють в терористичні табори та організації кожного року».	«Тероризм»
21 травня	Всесвітній день культурного різноманіття в ім'я діалогу та розвитку	Проголошений у 2002 році ООН з метою захисту культурного різноманіття як засобу досягнення процвітання, сталого розвитку і світового мирного співіснування.	«Наше майбутнє»
22 травня	Міжнародний день біологічного різноманіття	Проголошений в 2000 році Генеральною Асамблеєю ООН для привернення уваги до проблеми біо-різноманіття. Цей день спочатку відзначався 29 грудня.	
26 травня	Всесвітній день змагань	Організований кожного року міжнародною асоціацією «Спорт для всіх» (TAFISA). Представники громадськості з всього світу змагаються з метою мотивування якомога більшої кількості людей бути фізично активними.	«Спорт для всіх»
28 травня	Європейський день сусідів	Фінансується Радою Європи. Мета — щоб місцеві і соціальні організації зміцнювали місцеві громади шляхом сприяння проведенню вечірок між сусідами та інших подібних заходів.	«Сила квітів»
29 травня	Міжнародний день миротворців ООН	Започаткований в 2002 році ООН з метою вшанування усіх чоловіків та жінок, які брали участь в миротворчих операціях ООН, завдяки високому професіоналізму, відданості і мужності, і вшанувати пам'ять тих, хто загинув в ім'я миру.	

31 травня	День боротьби з тютюнопалінням	Започаткований в 1987 році ВОЗ з метою заохочення до 24-годинного утримання від усіх форм тютюнопаління для привернення уваги світової громадськості до поширеного вживання тютюну і пов'язаних з цим ризиків для здоров'я.	
4 червня	Міжнародний день дітей — жертв насильства.	Відзначається з 1982 року для визнання і нагадування людям про страждання багатьох дітей, що стали жертвами фізичного, психологічного чи емоційного насильства, і необхідності захищати права дітей.	«А які в нас альтернативи?»
5 червня	Всесвітній день охорони навколишнього середовища	Встановлений в 1972 році Генеральною Асамблеєю ООН, щоб привернути увагу громадськості до проблеми збереження і покращення стану навколишнього середовища.	«Нерозлучні друзі. Пальці та долоні»
12 червня	Всесвітній день боротьби за ліквідацію дитячої праці	Міжнародна організація праці встановила перший Міжнародний день боротьби за ліквідацію дитячої праці у 2002 році.	«Історія Ашіка»
17 червня	Всесвітній день боротьби з опустелюванням і посухою	Проголошений в 1995 році ООН для привернення уваги до необхідності міжнародної співпраці у боротьбі з опустелюванням і наслідками посухи, в тому числі імплементації Конвенції по боротьбі з опустелюванням.	
20 червня	Всесвітній день біженців	Проголошений в 2000 році Генеральною Асамблеєю ООН для відзначення 50-ої річниці Конвенції 1951 року про статус біженців.	«Можна увійти?»
23 червня	День державної служби ООН	Започаткований ООН для того, щоб підкресли внесок державної служби в процес розвитку.	
26 червня	Міжнародний день боротьби зі зловживанням наркотиків й їхнім незаконним обігом	Генеральна Асамблея в 1987 році прийняла рішення відзначати цей день для того, аби зміцнити діяльність і співпрацю для досягнення цілі а саме — існування міжнародної спільноти, вільної від наркотиків.	
26 червня	Міжнародний день на підтримку жертв тортур	Проголошений в 1997 році ООН, цей день присвячений боротьбі з тортурами і ефективним застосуванням Конвенції проти тортур та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження та покарання 1984 року. Цей день вперше відзначили 26 червня 1987 року.	«Чахал проти Великобританії»
Перша субота липня	Міжнародний день кооперативів	Проголошений Генеральною Асамблеєю ООН в 1992 році. Цей день відзначає сторіччя існування Міжнародного Кооперативного Альянсу, визначаючи кооперативи незамінним фактором розвитку.	
11 липня	Всесвітній день народонаселення	Проголошений в 1989 році Програма Розвитку ООН з метою привернення уваги до нагальності і важливості проблем населення.	
18 липня	Міжнародний день Нельсона Мандели	В 2009 році ООН проголосила 18 липня Міжнародним днем Нельсона Мандели на знак визнання внеску колишнього президента ПАР в культуру миру і свободи.	«Героїні та герої»
2 серпня	Міжнародний день пам'яті жертв геноциду ромів і сінтів	Ця дата відзначає ліквідацію так званого «Сімейного концтабору циган», коли нацисти вбили майже три тисячі чоловіків, жінок та дітей в газових камерах Біркенау в ніч з 2 на 3 серпня 1944 року.	
6 серпня	День Хіросіми	Цей день вшановує пам'ять жертв першої атомної бомби, скинутої на Хіросіму у Японії в 1945 році.	

9 серпня	Міжнародний день корінних народів світу	Проголошений в 1994 році Генеральною Асамблеєю з метою сприяння і захисту прав корінних народів світу.	«Макаї-китобої»
12 серпня	Міжнародний день молоді	Встановлений в 1999 році ООН з метою привернення уваги до проблем молоді у всьому світі.	«Наше майбутнє»
23 серпня	Міжнародний день пам'яті жертв работоргівлі та її ліквідації	День встановлений ЮНЕСКО у зв'язку з трансатлантичною работоргівлею. Присвячений повстанню 23 серпня 1791 року, коли раби Санто-Домінго на Карибських островах організували бунт, що зрештою призвів до Гаїтянської революції і сприяв руху за права людей.	«Хронологія»
23 серпня	Європейський день пам'яті жертв сталінізму і нацизму	Встановлений Європейським Парламентом в 2008 році.	
8 вересня	Міжнародний день грамотності	Проголошений ЮНЕСКО і вперше відзначався в 1966 році. Мета полягає у висвітленні важливості грамотності серед окремих осіб, громади та суспільства.	«Освіта для всіх?»
15 вересня	Міжнародний день демократії	Проголошений у 2007 році ООН.	«Узи співпраці»
19 вересня	День виборчого права	День, коли у 1893 році жінкам було надано право голосу Новою Зеландією. Це перша країна, що поширила універсальне виборче право.	«Електро-станція»
21 вересня	Міжнародний день миру	Проголошено у 1981 році Генеральною Асамблеєю ООН і відзначається як день всесвітнього перемир'я та відмови від насильства, а також звернення до всіх держав та народів вшановувати припинення воєнних дій протягом цього Дня.	«Мечеть у Сліпвілі»
28 вересня	День права знати	Засновано захисниками доступу до інформації по всьому світу. Вперше відзначався в 2003 році для підвищення обізнаності про право кожної людини на доступ до державної інформації.	«На сходинках»
1-ий понеділок жовтня	Всесвітній день Хабітат (міста без нетрів)	Цей день був заснований Організацією Об'єднаних Націй. Вперше він відзначався у 1986 році. Мета цього дня полягає у зверненні уваги до стану наших міст і селищ, а також на базове право людини на відповідне житло.	«Повість про два міста»
2-га середа жовтня	Міжнародний день зменшення наслідків стихійного лиха	Визначений в 2002 році Організацією об'єднаних націй для зміцнення глобальної культури зменшення наслідків природного лиха, включаючи запобігання, пом'якшення і підготовку до наслідків.	«Павутина життя»
1 жовтня	Міжнародний день людей похилого віку	Цей день було засновано в 1990 році Генеральною Асамблеєю для того, щоб підвищити обізнаність про питання, які стосуються літніх людей, і з метою поціновування внеску літніх людей у життя	
1 жовтня	Міжнародний день музики	Започаткований в 1975 році Міжнародною радою з музики з метою поширення музики серед усіх верств суспільства.	
2 жовтня	Міжнародний день ненасильства	Міжнародний день ООН про відмову від насильства, що сприяє припиненню насильства через освіту та інформування громадськості. Він припадає на день народження індійського лідера Махатми Ганді.	«Насильство у моєму житті»
5 жовтня	Всесвітній день вчителя	Започаткований у 1994 році ЮНЕСКО з метою підтримки вчителів і гарантії задоволення вчителями потреб майбутніх поколінь.	«Планується оновлення»
7 жовтня	Всесвітній день дій за гідну працю	Започаткований в 2008 році Міжнародною конфедерацією профспілок, це день, коли профспілки у світі виступають за гідну працю.	«Я хочу працювати»
2-гий четвер жовтня	Всесвітній день зору	Всесвітня організація охорони здоров'я: день усвідомлення необхідності звернення уваги міжнародної спільноти на сліпоту, порушення зору і реабілітацію людей з вадами зору.	«Змініть свої окуляри»

10 жовтня	Всесвітній день проти смертної кари	Вшанування бере свій початок з 2002 року завдячуючи Всесвітній коаліції проти смертної кари.	«Коли настане завтра»
10 жовтня	Всесвітній день психічного здоров'я	Вперше відзначався у 1992 році за ініціативи Всесвітньої федерації психічного здоров'я	«Хто я?»
Тиждень, що включає 15 жовтня	Європейський тиждень місцевої демократії	Результат ініціативи Ради Європи, метою якого є поширення знань про місцеву демократію й сприяння ідеї демократичної участі на місцевому рівні.	«Нехай кожен голос буде почутий»
16 жовтня	Всесвітній день продовольства	Проголошений у 1979 році Організацією Об'єднаних Націй з метою підвищення публічної свідомості про світову проблему з продовольством й зміцнення солідарності у боротьбі проти голоду, недоїдання та бідності.	«Зробіть крок вперед»
17 жовтня	Міжнародний день боротьби з бідністю	Проголошений у 1992 році Генеральною Асамблеєю з метою сприяння формування свідомості щодо необхідності знищення бідності та зубожіння в усіх країнах, зокрема, у країнах, що розвиваються	«Боротьба за багатство та владу»
24 жовтня	День Організації Об'єднаних Націй	Проголошени в 1947 році в день річниці Статуту ООН. День «має бути присвячений донесення до народів світу цілей і досягнень Організації Об'єднаних Націй, а також отримання підтримки для своєї роботи».	
24–30 жовтня	Тиждень роззброєння	У 1978 році ООН оголосила Тиждень роззброєння з метою висвітлення небезпеки гонки озброєнь, пропаганди необхідності її припинення й підвищення рівня розуміння громадськістю невідкладних завдань в галузі роззброєння.	
25 жовтня	Міжнародний день художників	Міжнародний день художників є рух, що виник в народі. 25 жовтня є днем народження Пікассо.	«Гра з картинками»
3 листопада	Всесвітній день чоловіків	Міжнародний день чоловіків почали відзначати у 1999 році в Тринідаді і Тобаго. Він підтримується ООН. Шанування цього дня спрямоване на зосередженні уваги на здоров'ї чоловіків і хлопчиків, вдосконаленні гендерних відносин, сприянні гендерній рівності і виділенні позитивних чоловічих рольових моделей.	«Шлях до країни рівності»
4 листопада	Європейська Конвенція з прав людини	Цього дня у 1950 році було підписано Конвенцію з прав людини	«Електро-станція»
6 листопада	Міжнародний день запобігання експлуатації навколишнього середовища під час війни та збройних конфліктів	Цей день був оголошений ООН в 2001 році для сприяння захисту нашого спільного навколишнього середовища під час збройного конфлікту, коли екосистеми та природні ресурси були зіпсовані на тривалий час після періоду конфлікту, поширившись за межі національних територій і нинішнього покоління.	
9 листопада	Міжнародний день проти фашизму та антисемітизму («Кришталева ніч»)	У цей день в 1938 році нацисти почали погром проти євреїв. Єврейські магазини («Ніч розбитих вітрин»). День було визнано Радою Європи.	
9 листопада	Падіння Берлінської стіни у 1989 році	Цей день символізує початок руйнуванню бар'єрів між Західною і Східною Європою.	

11 листопада	Міжнародний день науки в ім'я миру	Заснований ЮНЕСКО в 2001 році з метою зміцнення громадської обізнаності про роль науки в мирних і усталених суспільствах; сприяє національній та міжнародній солідарності з метою обміну науковими відкриттями між країнами.	
16 листопада	Міжнародний день толерантності	Оголошений ЮНЕСКО в 1995 році для підвищення обізненості громадськості щодо небезпеки нетолерантності.	«Віруючі»
18 жовтня	День боротьби з торгівлею людьми	Проголошений у 2007 році за рекомендацією Європейського парламенту; це можливість підвищення розуміння необхідності у більш ефективній політиці, спрямованій на запобігання та боротьбу з торгівлею людьми.	
20 листопада	Всесвітній день дітей	Проголошений ООН у 1954 році з метою шанування дня всесвітнього братерства та розуміння між дітьми, а також день проведення заходів, що сприяють добробуту дітей у всьому світі.	«Права дитини»
21 листопада	Всесвітній день телебачення	Проголошений ООН у 1996 році з метою стимулювання обміну програмами, що фокусуються на таких питаннях, як мир, безпека, економічний та соціальний розвиток, а також покращення культурного обміну.	«Гра з картинками»
25 листопада	Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства над жінками	Активісти серед жінок відзначають 25 листопада як день проти насильства з 1981 року. Його було оголошено як День ООН у 1999 році з метою підвищення громадської свідомості та з метою «сказати «Ні!» насильству проти жінок».	«Домашні справи»
29 листопада	Міжнародний день солідарності з палестинськими людьми	Проголошений у 1977 році ООН з метою демонстрації солідарності через організацію виставок з прав палестинського народу чи інших культурних заходів	
1 грудня	Всесвітній день боротьби зі СНІДом	День було оголошено ООН (ВООЗ) в 1988 році на тлі стурбованості у пандемічних пропорціях синдрому набутого імунодефіциту (СНІД).	«Доступ до лікарських засобів»
2 грудня	Міжнародний день боротьби за скасування рабства	Цим днем згадується дата в 1949 році, коли була прийнята Конвенція ООН про припинення торгівлі людьми та експлуатації інших	
3 грудня	Міжнародний день інвалідів	Оголошений у 1992 році ООН з метою підвищення свідомості та надання чинності заходам покращення ситуації по відношенню до людей з вадами, а також надання їм рівних можливостей	«Шукайте можливості»
5 грудня	Міжнародний день волонтерів в ім'я економічного та соціального розвитку	Проголошений у 1985 році ООН з метою підвищення свідомості про внесок, зроблений волонтерами, тим самим стимулюючи людей в будь-яких сферах життя пропонувати свої послуги в якості волонтерів, як вдома, так і закордоном.	«Де ви стоїте?»
9 грудня	Міжнародний день боротьби з корупцією	Оголошений в 2003 році ООН для поглиблення розуміння проблеми корупції, задля припинення сприйняття корупції як неминучого факту життя, а також визнання її як одну з основних перешкод розвитку.	
10 грудня	День прав людини	Усі країни та зацікавлені організації були запрошені Генеральною Асамблеєю ООН у 1950 році відзначити цей день з метою вшанування річниці прийняття Асамблеєю Всесвітньої декларації про права людини у 1948 році	«Намалюй слово», «Інсценування», «Борці за права»
18 грудня	Міжнародний день мігрантів	Оголошений у 2002 році ООН з метою гарантування поваги прав людини та фундаментальних свобод всім мігрантам	«З явища»
20 грудня	Міжнародний день людської солідарності	Ініціатива у боротьбі проти бідності з боку ООН, започаткована у 2005 році з метою святкування нашої єдності у відмінності й стимуляції солідарності у досягненні Цілей розвитку тисячоліття	«Як багато нам потрібно?»

Вправи для початку

Початок — це вже половина зробленого.

Грецьке прислів'я

Теми • Загальні права людини

Рівень складності Рівень 2

Час виконання 15 хвилин

Опис Активні вправи, описані нижче, допоможуть не лише створити позитивну атмосферу у групі, але й також представити концепцію прав людини цікавим у цікавий спосіб.

Відповідні права Всі

Цілі
- Викликати зацікавленість у концепції прав людини
- Розвити співробітництво
- Стимулювати творчу діяльність, заохочувати і мотивувати

КОМПАС — це більше, ніж просто книга.

Мета данної вправи полягає у представленні КОМПАСу новій аудиторії без слів і у цікавий спосіб.

Інструкції

1. Покладіть копію *КОМПАСу* на підлогу і попросіть учасників встати навколо неї.
2. Поясніть, що це пантоміма і учасники повинні виконати без вправу слів, використовуючи *КОМПАС*, таким способом, яким вони бажають, але не у вигляді книги! Інша частина групи повинна здогадатися, що представляє собою книга.
3. Продемонструвати, піднімаючи книгу і кажучи: «Це не книга... що це таке?» Тоді зробіть вигляд, що ви їсте бутерброд. Коли хтось вгадає «бутерброд», поставте книгу на підлогу і поверніться на своє місце в колі.
4. Нехай учасники по черзі покажуть свою пантоміму. Нехай вони надихають один одного ідеями і виходять вперед і показують пантоміму, коли вони будуть готові.

Поради фасилітатору

Цей метод також може бути використаний у якості початкової оцінки вправ і методів, що будуть використовуватися під час навчального курсу.

Присядьте, будь-ласка!

Ця вправа розвиває впевненість у собі, в контексті висловлювання думок при розгляді питань щодо різноманітності прав людини.

Матеріали
- Необхідний простір у кімнаті
- Стільці, один на кожного учасника і один додатковий
- Готові твердження

Інструкції

1. Попросіть всіх сісти на стільці по колу. У колі повинен бути один додатковий вільний стілець.
2. Зачитайте перше твердження і скажіть тим, хто згоден з цим твердженням, швидко помінятися місцями і сісти на інший стілець. Ті, хто не згоден з цим твердженням, повинні залишатися на місцях, на яких вони й сиділи. Кожен, хто не може визначитися, повинен встати, повернутися навколо себе один раз і знову сісти.

Поради фасилітатору

Це метод, який можна використовувати для початку для розігріву учасників, він сам по собі є цікавим і позитивним. Ви можете завершити цю вправу, поставивши запитання, яким чином ці твердження пов'язані з правами людини; однак, пам'ятайте, що це метод, який можна використовувати лише, щоб розпочати поверхневе обговорення, тому не затягуйте обговорення надовго.

Однак, як варіант, даний метод може бути також використаний і для детального обговорення. У такому випадку необхідно зосередитися на своїх цілях і довести, що за допомогою тверджень, які ви використовуєте, можна досягти наміченої цілі. Ви можете попросити учасників висловити свою думку щодо цих тверджень і спитати, чому вони саме такої думки, та порівняти різні думки учасників.

Як варіант, якщо ви працюєте над конкретною темою, попросіть учасників написати свої власні твердження на клаптиках паперу; далі ці клаптики можна зібрати у капелюх або коробку, і потім зачитати.

Ви можете вибрати твердження з наступного переліку або на основі цього переліку можете сформувати своє власне твердження:

- Мати погану репутацію гірше для дівчаток, ніж для хлопчиків.
- Для молодих дівчат є прийнятним не видаляти своє волосся на тілі.
- Неправильно, що в магазинах продаються трусики-стрінги для дітей.
- Прийнятною є дружба між молодими дівчатами і юнаками.
- Жінки краще готують їжу, ніж чоловіки.
- Геї та лесбіянки повинні мати право на вступ до шлюбу.
- Якщо мій друг скаже мені, що він/вона гомосексуаліст(ка), я все одно дружитиму з ним/нею.
- Тільки стрункі дівчата можуть вважатися гарними.
- Краса йде зсередини.
- Вже з дитинства дівчатка краще справляються з шиттям, а хлопчики — з механікою.
- Іноді зґвалтування — це вина дівчини/жінки.
- Мати м'язи — це чоловіча риса.
- Чоловіки можуть легко виражати свої почуття.
- Іммігранти завжди працюють багато, тому що вони повинні це робити.
- Балет — заняття не для чоловіків.
- Для чоловіка природно брати все під свій контроль і керувати.
- Чоловік на посаді президента/прем'єр — міністра краще, ніж жінка.
- Чоловік не повинен заробляти менше грошей, ніж його дружина.
- Говорити друзям про свої страхи — це означає показувати своє слабке місце.
- Говорити про почуття — не чоловіча справа.
- Любов згасає з часом.
- Секс вимагає любові.
- Погляди дорослих про секс старомодні.
- Ви можете знайти корисні поради про секс в порнографічних журналах.
- Ви можете знайти корисні поради про секс в журналах для підлітків.
- Всі люди рівні.

«Я добре вмію…»

Ця вправа спрямована на розвиток самооцінки, демонструючи різноманітність і солідарність у групі.

Інструкції

1. Попросіть всіх стати в дуже широке коло.
2. Запросіть кого-небудь (будь-кого), зробити крок в середину кола і розказати, що він/вона вміє добре робити.
3. Тепер попросіть решту групи зробити крок вперед і повторити ім'я цієї людини і те, що він/вона вміє добре робити.
4. Потім попросіть наступну людину зробити один крок вперед і стати в середину кола та продовжити гру.

Поради фасилітатору

Спочатку зробіть дуже велике коло з тим, щоб з кожним новим раундом коло поступово звужувалося. Зрештою учасники будуть стояти дуже близько один до одного.

Безстрашний Бенджамін і лагідна Лейла

Виконайте цю вправу з людьми, які бачать одне одного вперше. Окрім того, що ця вправа дозволяє представитися і назвати своє ім'я, вона також розвиває відчуття солідарності та поваги.

Інструкції

1. Попросіть всіх встати в коло.
2. Запросіть одну людину (будь-кого), назвати своє ім'я (наприклад, Бенджамін).
3. Попросіть іншу частину групи додати до ім'я позитивний прикметник, який починаються з тієї ж букви, що й ім'я, тобто, з літери «Б».
4. Попросіть Бенджаміна вибрати для себе одну з пропозицій.
5. Тепер попросіть людину, що стоїть справа від Бенджаміна промовити: «Привіт, безстрашний Бенджаміне. Мене звати... (наприклад Лейла)».
6. Попросіть групу додати прикметник до імені Лейла, що починається на літеру «Л» (наприклад лагідна).
7. Тепер попросіть наступну людину промовити: «Привіт, безстрашний Бенджаміне і лагідна Лейло, мене звати...»
8. Продовжити по колу, поки всі не представляться.

Поради фасилітатору

Важливо пам'ятати, що акцент робиться на позитивних прикметниках, які починаються з тієї ж літери, що й ім'я людини, а не на пошуку прикметників, які насправді описують людину.

Кожна людини сама повинна вибрати собі власний прикметник із тих, що були запропоновані іншими учасниками.

Ви, як ведучий, повинні бути готовими запропонувати позитивні прикметники для будь-якого з імен у разі, якщо ніхто не може вигадати жодного прикметника.

Цікаво також попросити кожну людину зробити наступне, коли вона називає своє ім'я. Наприклад, Бенджамін може погладити себе по голові. Тоді групі доведеться запам'ятовувати кожне ім'я, дію і прикметник.

Вузли

Ця вправа включає в себе співпрацю і спрямована на спільну роботу, щоб знайти рішення проблем.

Інструкції

1. Попросіть учасників розділитися на малі групи з 6–8 осіб.
2. Попросіть усіх встати плечем до плеча в коло, витягнувши перед собою руки.
3. Тепер вони повинні протягнути одне одному руки і взятися за руки. Обов'язковими умовами є те, що а) дві людини не можуть триматися за руки одна з одною б) ніхто не повинен тримати за руку когось, хто стоїть одразу поруч з ним. (В результаті виотримаєте великий вузол з рук!)
4. Тепер попросіть учасників розплутати вузол, не відпускаючи рук.

Поради фасилітатору

Учасники повинні пробиратися, переступати і проходити над і під руками один одного. На це потрібно трохи терпіння, але в результаті сформується одне або два великих кола.

Ця вправа є цікавою і заохочувальною. Якщо ви хочете завершити її, ви можете спитати учасників групи, як вони себе відчували, коли вперше сформували вузол: чи вважали вони божевільним або безнадійним завдання розплутати вузол? Коли учасники виконали завдання, чи були вони здивовані результатом? Ви могли б завершити вправу, попросивши учасників запам'ятати слова Махатми Ганді: «Відмінність між тим, що ми робимо, і тим, що ми здатні зробити, допомогла б вирішити більшість проблем у світі».

Усі донизу

Ця вправа розвиває співпрацю і навички прийняття спільних рішень у групі. Вона передбачає тісний фізичний контакт.

Інструкції

1. Поясніть групі, що для цієї вправи потрібно визначити дев'ять частин тіла, якими можна торкатися підлоги: дві ноги, дві руки, два коліна, два лікті і чоло.
2. Попросіть учасників стати всередині посередині кімнати. Назвіть число від 1 до 9-ти і скажіть кожному учаснику, що він повинен доторкнутися підлоги такою ж однаковою кількістю частин тіла. Повторіть вправу ще два рази.
3. Попросіть учасників знайти собі партнера. Назвіть цифру від 2 до 18-ти. Партнери повинні працювати разом, щоб доторкнутися підлоги правильною кількістю частин тіла. Повторіть ще два рази.
4. Повторіть раунди з учасниками, які працюють у групах, що складаються з 4-х, потім з 8-ми і навіть з 16-ти осіб або до тих пір, поки всі працюють разом.

Поради фасилітатору

Ви можете дозволити людям розмовляти між собою або дозволити спілкуватися лише мовою жестів, як ви забажаєте.

Якщо чотири людини грають разом і назвали лише число два, дві людини стоятимуть на одній нозі і триматимуть інших двох людей! Тому, якщо грають чотири людини, найнижче практичне число, ймовірно, буде чотири. (Найбільше число буде 4 x 9 = 36). У кожному раунді найбільше назване число не може перевищувати 9 помножене на кількість людей у групі!

Попросіть учасників працювати швидко. У великих групах люди витрачають багато часу на те, щоб зрозуміти, хто доторкнеться підлоги і якими частинами тіла. Найцікавіше цю вправу робити у групі, що складається з 8-ми осіб, які намагаються доторкнутися до підлоги шістьма або вісьмома частинами тіла.

Абетка на підлозі

Цю вправу краще виконувати першою для знайомства учасників між собою. Учасники починають представлятися і розповідати, звідки вони, але не говорять надто багато. Це також хороший початок задля обговорення відмінних рис і виховання поваги до тих, хто відрізняється.

Підготовка

- Написати кожну літеру алфавіту на окремому аркуші паперу формату А4.

Інструкції

1. Розкладіть аркуші паперу з літерами у довільному порядку на підлозі та попросіть учасників стати навколо них.
2. Поясніть, що ви збираєтеся поставити декілька запитань, наприклад: як тебе звати? Тоді учасники повинні знайти якомога швидше першу літеру свого ім'я і наступити ногою на цю літеру. Наприклад, Лаура стоїть на літері Л, Руї стоїть на літері Р і так далі.
3. Коли кожен учасник знайшов свою літеру, почніть грати, і нехай кожен по черзі, літера за літерою, скаже своє ім'я.
4. Повторіть це, ставлячи інші запитання.

Поради фасилітатору

Розкладіть листи з літерами таким чином, щоб навколо кожного з них було багато місця, оскільки дуже ймовірно, що більш ніж одна людина повинна буде наступити на одну літеру. Насправді, веселощі починаються, якщо більше трьох учасників одразу намагаються встати на одну літеру, оскільки вони повинні чіплятися один за одного.
Розмістіть літери у довільному порядку для того, щоб учасники допомагали один одному знайти потрібні літери.
Якщо група міжнародна — будьте обережні при виборі алфавіту і переконайтеся, що всі літери легко зрозуміти і прочитати. Насправді, було б дуже цікаво написати літери різних алфавітів на одному аркуші паперу.

Залежно від розміру групи можна провести більше або менше раундів. Не дозволяйте зупинятися. Деякі пропозиції щодо питань, які можна поставити учасникам:

- Як вас звати?
- В якій країні ви живете?
- В якій країні ви народилися?
- Яка ваша улюблена страва/напій?
- Який ваш улюблений колір?
- Яка ваша улюблена книга/жанр музики?
- Яке ваше життєве кредо?

Додаткова інформація

Ви знайдете більше вправ на наступних веб-сайтах:

- http://wilderdom.com/games/Icebreakers.html
- http://www1.umn.edu/humanrts/edumat/hreduseries/hrhandbook/activities/11.htm
- http://www.amnesty.ca/youth/youth_action_toolkit/icebreakers.php
- http://www.corrymeela.org/sitepage/icebreakers.aspx
- http://www.nationalserviceresources.org/taxonomy/term/183

Вправи для повторення

Якщо мудро використовувати отриманий досвід, то ніщо не буде марною тратою часу.

Огюст Роден (Auguste Rodin)

Рівень складності Рівень 1

Чисельність групи Не обмежена

Опис Аналіз є важливою частиною навчання на власному досвіді, яке є основою емпіричного підходу, що використовується у цьому посібнику з освіти в галузі прав людини. Наступні вправи — це дуже простий та веселий спосіб допомогти людям навчатися використовуючи власний досвід. Такі вправи можна застосовувати після проведення основної вправи *КОМПАСу*, проте, вони не можуть замінити дебрифінг та оцінку. Найбільш корисними вони можуть стати наприкінці тренінгу або більш тривалого учбового періоду з метою надання учасникам можливості осмислити що і як вони вивчають, а також надати фасилітатору можливість отримати швидку зворотну реакцію учасників.

Відповідні права
- Право на отримання знань щодо прав людини
- Право на освіту
- Право брати участь

Цілі
- Сформувати поняття та розуміння питання прав людини через досвід
- Розвинути критичне мислення
- Розвинути звичку осмислювати власний досвід, як джерело знань
- Забезпечити оцінювання навчального процесу

Кінець гри

Час виконання: 10 хвилин

Інструкції

1. Коротко нагадайте що відбувалося на занятті.
2. Попросіть учасників сісти в коло.
3. Виберіть одне з нижче наведених тверджень та запропонуйте кожному закінчити цю фразу. Не дозволяєте жодних коментарів або дискусій.
4. Якщо у вас достатньо часу або ви бажаєте дізнатися більше щодо реакції учасників, проведіть декілька раундів.

Поради фасилітатору

Приклади тверджень:
- Найцікавішим було..... а найнуднішим було....
- Мені зовсім не сподобалося..., а більш за все мені сподобалося....
- Найсмішніше.... Найсерйозніше....
- Я б хотів більше... і менше....
- Я дізнався про..., і хотів би дізнатися більше про....
- Зараз я хочу... і я сподіваюсь....
- І я зрозумів..., і мені потрібно....
- Більш за все мене вразило....
- Більш за все мені сподобалось робити (займатися)..., мені не сподобалося робити....
- Найкраще у мене виходило робити..., найгірше в мене вийшло....

Якщо у вас достатньо часу, то аби отримати більш детальні відгуки про заняття, ви можете запропонувати учасниками вказати причини їх відгуків.
Наприклад, «Найбільш мені сподобалось... тому, що.... Мені зовсім не сподобалося... тому, що....

Високо та Низько

Це дуже швидка і корисна вправа, особливо якщо у вас обмаль часу!
Час виконання: 2 хвилини

Підготовка

- Придумайте 3 або 4 питання. Наприклад: Чи сподобалось вам заняття? Чи дізналися ви про щось нове? Чи зможете ви скористатися у вашому повсякденному житті тим, про що дізналися?

Інструкції

1. Поясніть, що ви будете ставити питання про те, чи сподобалось людям заняття, що нового вони вивчили. Учасники мають відповідати, але не вербально, а за допомогою свого тіла. Якщо вони бажають сказати: «Так», вони мають підняти руку над головою і навіть стати навшпиньки, якщо відповідь дуже позитивна. Люди, яким не сподобалось, мають присісти або, якщо можуть, то навіть лягти на підлогу. Люди, які вагаються або мають іншу точку зору, мають самостійно знайти положення тіла, яке демострувало б їх оцінку.
1. Прочитайте перше питання і дайте людям хвилинку аби прийняти бажане положення.
2. Подивіться навкруги і запам'ятайте реакцію учасників, проте не дозволяйте їм коментувати свій вибір.
3. Потім, попросіть їх розслабитися і прочитайте наступне питання.

Точки зору

Даний метод швидкий і надає учасникам можливість коментувати їх точку зору, якщо існує таке бажання.
Час виконання: 20 хвилин

Підготовка

- Придумайте 3 або 4 питання. Наприклад: Чи сподобалось вам заняття? Чи дізналися ви про щось нове? Чи зможете ви скористатися у вашому повсякденному житті тим, про що дізналися?
- З паперу формату А4 зробіть чотири знаки: «так», «ні», «я не знаю» і «я хочу щось сказати». Закріпіть їх до кожної стіни в кімнаті.

Інструкції

1. Вкажіть на знаки на стіни, та поясніть, що вони представляють чотири точки зору. Зверніть увагу, що висловлюватися можуть лише ті, хто стане біля стіни «я хочу щось сказати».
1. Поясніть, що ви будете зачитувати питання, а учасники мають стати біля стіни, що демонструє їх відповідь. Під час виконання вправи люди можуть змінювати свою позицію.
2. Задайте перше питання про заняття.
3. Надайте учасникам час аби підійти до відповідної стіни; потім, запропонуйте висловитися тим, хто хоче щось сказати.

Прогноз погоди

У вправі погода використовується як метафора для позначення почуттів.
Час виконання: 30 хвилин

Матеріали

- Папір та олівці на вибір

Інструкції

1. Коротко поясніть учасникам, що погоду вони будуть використовувати як метафору для об позначення своїх почуттів.
2. Дайте учасникам 5–10 хвилин подумати про сьогоднішнє/семінарське/проектне завдання, в якому вони беруть участь. Нехай вони запитають себе: «Чи подобається мені те, що я роблю? Що мені це дає? Чи принесе це якусь користь?»
3. Потім запропонуйте кожному по черзі розповісти, як вони почуваються, кажучи про це мовою прогнозу погоди.

Поради фасилітатору

Коли ви будете пояснювати ідею метафори, надайте декілька прикладів. Наприклад: «Мій день розпочався з незначного туману. Ближче до обіду розпочалася злива. Декілька невеликих дощиків накрапали після обіду, але на вечір виглянуло сонечко». Це означає, що я розпочав трохи сумніваючись або невпевнено, потім стало дійсно важко. Після обіду справи змінилися на краще, а зараз, наприкінці, я відчуваю, що дуже багато чому навчився.

Варіації

Замість усного опису учасники можуть намалювати погоду.

Ви можете використовувати цю основну ідею задля того щоб виразити свої почуття на кшталт проекту коментаря футбольного або хокейного матчу, або будь-якої іншої події, в контексті звернення до учасників.

На перші шпальта газет

Учасники працюють у малих групах над створенням макету першої сторінки малоформатної газети.
Час виконання: 60 хвилин

Підготовка

- Для кожної малої групи вам знадобляться папір формату А3 та маркери.

Інструкції

1. Попросіть учасників створити групи по 3–4 особи в кожній. Вони будуть розробляти макет першої сторінки таблоїда: велика назва і ніяких довгих статей!
2. Запропонуйте їм обговорити виконану раніше роботу та те, що їм дав даний проект або заняття, потім нехай вони в групах обговорять найважливіші і невдалі моменти.
3. Кожна група має спільно погодити 5 або 6 «статей». Учасники повинні придумати заголовок для кожної з них і додати коротке зміст історії. Їм не потрібно писати всю статтю цілком. Гарною ідеєю може стати залучення до роботи над макетом «фотографа».
4. Організуйте показ сторінок.
5. За бажанням можна провести презентацію та обговорення макетів.

Рюкзак

Цю вправу корисно проводити наприкінці тренінгу. Малюнки завжди скажуть більше, ніж можуть слова.

Час виконання: 40 хвилин

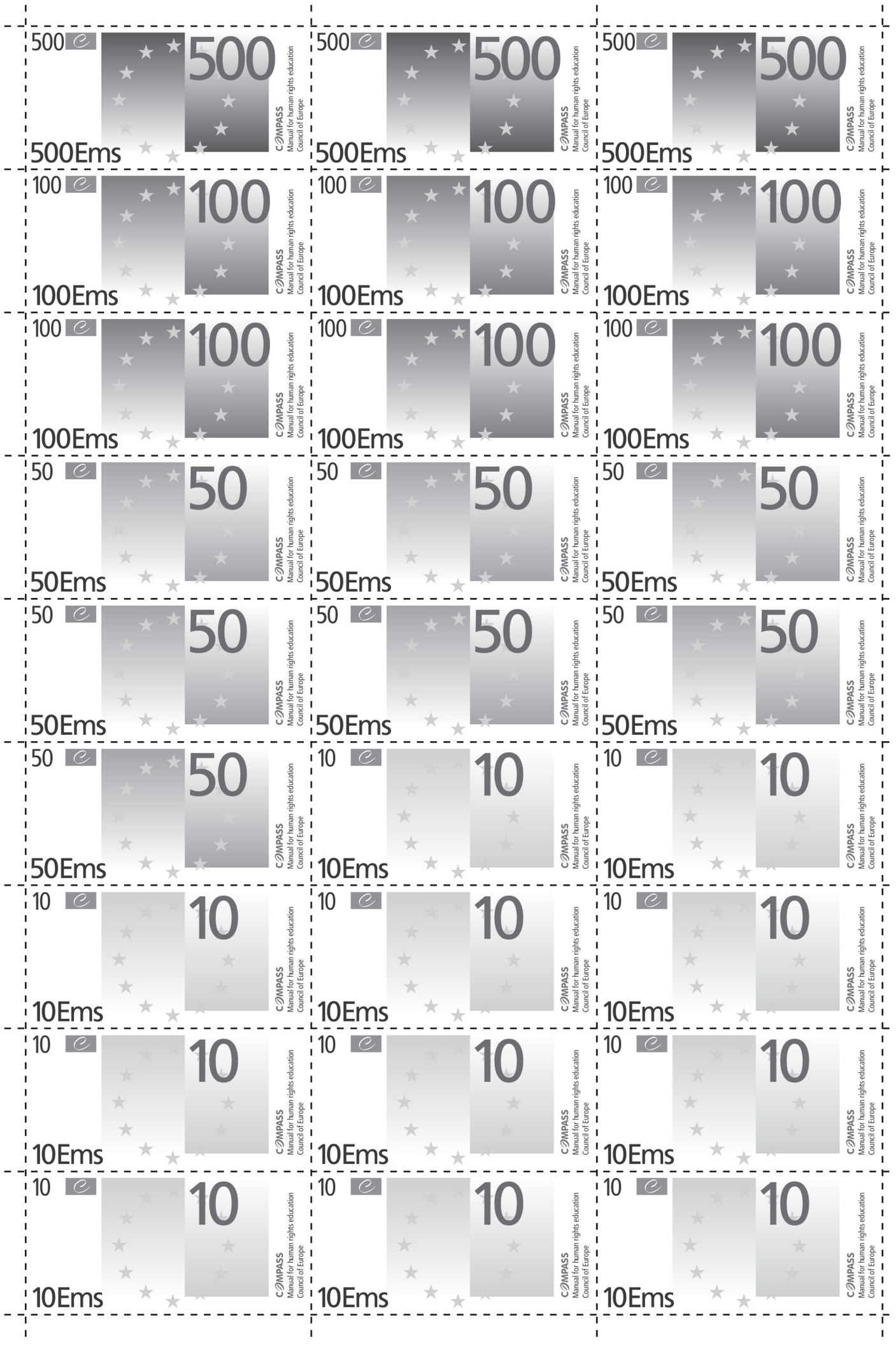
Матеріали

- Папір і кольорові олівці

Інструкції

1. Попросіть учасників згадати все, що вони вивчили під час семінару/заняття, і намалювати себе, як вони прощаються та тримають у руках великий рюкзак, у якому лежать, наприклад, речі, ідеї та сподівання, які вони хотіли б забрати із собою.
2. Вони повинні пригадати все, чому вони навчилися і що хотіли б зберегти. Це можуть бути книги, малюнки, відчуття, люди, ідеї, новий світогляд, сила, якої вони набралися, здолавши труднощі, моральні цінності.
3. Вони також можуть намалювати речі, які вони хочуть залишити у кошику для сміття. Це можуть бути шкідливі звички, старі ідеї, труднощі, погана їжа — все, що завгодно!
4. Підбадьорте учасників, нагадавши про те, що вони не повинні бути великими художниками. Фігурка людини, слова та символи також дозволяються.

500
500Ems
100
100Ems
50
50Ems
10
10Ems
COMPASS
Manual for human rights education
Council of Europe

Глава 3

Вживання дій для прав людини

Зміст розділу

Про розділ..... 357

3.1. Освіта в галузі прав людини та активістська діяльність..... 358

Що таке активізм?..... 358
Що таке «вживання дій»?..... 359
Коли група вживає дії?..... 361

3.2. Прості дії задля забезпечення прав людини..... 362

Публічні дії..... 362
Освіта молоді..... 363
Дійте самостійно..... 364
Зміна політики чи поведінки представників держави..... 365
Приєднання до інших груп чи рухів..... 367
Збір доказів..... 368

3.3. Розробка плану дій..... 370

Перед тим як ви почнете... 370
Пізнайте себе — SWOT-аналіз..... 370
Зробити вибір..... 371
Знання проблеми..... 372
Дерево проблеми..... 372
Зразок дерева проблеми..... 373
Знайте вирішення..... 373
Планування ваших дій..... 374
Яку проблему ви хочете вирішити..... 375
Яка ваша цільова аудиторія..... 375
Які зміни ви сподіваєтесь побачити?..... 375
Яким чином можна досягти змін?..... 375
Які засоби ви будете використовувати, щоб здійснити вплив на вашу аудиторію?..... 376
Організаційні питання..... 376
Заповнення таблиці завдань..... 377
Детальний аналіз і оцінка..... 378

Про даний розділ

Нереалізовані слова і дії про співчуття — це як прекрасні квіти, які є барвистими, але не мають аромату.

Тхіть Нят Хань

Ви, мабуть, помітили, що кожне завдання другого розділу має частину «Ідеї для вправ». Чому? Тому, що на нашу думку, освіта в галузі прав людини, яка залишається в межах класу чи молодіжного центру є незавершеною. Вживання дій — це природна частина освіти в галузіправ людини — частково тому, що це спосіб, коли тема освіти в галузіправ людини стає реальною для молодого покоління, та тому, що ця освіта призначена для змін. Освіта в галузіправ людини повинна призводити до дій.

Пригадайте матеріал з Глави 1, освіта в галузі прав людини повинна бути освітою *про* права людини, *через* права людини та *для* прав людини. Отже вживання дій дій *для* прав людини не є доповненням, а навпаки, невід'ємною частиною навчального процесу; вживання дій означає дію поза звичною навчальною ареною, діяльність, що робить права людини реальністю — для кращого світу прав людини.

Цей розділ знайомить вас з практичним аспектом освіти у галузі прав людини. Його можна представити як перехідну точку між клубом чи класом — базові завдання Глави 2, та більш «професійним» активізмом, окресленим в Главі 4. Це спосіб сприяння молодому поколінню з метою збільшення його активності у захисті та розвитку прав людини, з одночасним збереженням зосередженості на навчальних цілях.

- В Розділі 1, ми розглядаємо, що мається на увазі під активізмом, що ми маємо на увазі під вживанням дій, а також розглядаємо зв'язок з освітою у галузі прав людини.
- В Розділі 2, ми пропонуємо комплекс простих методів та ідей для дій, який ви можете використовувати з групою молодих людей. Більшість пропозицій щодо дій Розділу 2 ґрунтуються на використанні цих методів.
- В Розділі 3, ми наводимо деякі засоби планування для групи, щоб глибше зануритись у проблему, розробивши довготривалу стратегію, та базуючись на індивідуальних цінностях та навичках кожного члена групи.

Кожна з частин не залежить одна від одної, проте для розуміння Розділу 3 краще попередньо розглянути Розділ 1 та Розділ 2.

Вільний університет

Навесні 2008 року, литовські студенти та інші активні молодіжні групи організували серію протестів проти запропонованої реформи, яка поклала б кінець безкоштовній вищій освіті. Невдоволені студенти взяли участь у різних акціях і заполонили центральну площу Вільнюського університету. Хоча їм і не вдалося зупинити реформи, акції зібрали їх і переконали у необхідності гарантувати, що ті, хто бажають навчатись, не повинні бути виключені з освіти через нестачу коштів. Тому вони вирішили створити альтернативний простір, вільний від звичних університетських дисциплін та відкритий для всіх. Вільний університет (LUNI) став центром навчання для тих, хто хоче вчитися або навчати, місцем вільним від расизму, сексизму, дискримінації, та місцем, де знання розглядаються не як власність «експертів», а як щось, що є спільним для всіх.

Щоб отримати більш детальну інформацію, наберіть у пошуку «Вільний університет LUNI»

3.1. Освіта в галузі прав людини та активістська діяльність

Що таке активізм?

Слово «активізм» існує лише близько 100 років, принаймні, в його поточному використанні, і походить від дієслова бути активним. Активіст це той, хто активно агітує за зміни, зазвичай, з політичних чи соціальних питань. Активізм — це те, що роблять активісти, тобто методи, які вони використовують для того, щоб домогтися змін.

Мирні протестувальники та право протестувати

Два мирні активісти організували публічне оголошення імен біля воріт Даунінг-стріт, де проживає прем'єр-міністр Великої Британії. Один з них, Мая Еванс (23), читала імена кожного вбитого британського солдата, поки її колега продовжував читати довгий список іракців, кожен з яких, як відомо, втратив своє життя в результаті війни в Іраку. За акт Мая була заарештована, так як не повідомила заздалегідь про протест поліцію. Подія набула національного висвітлення в засобах масової інформації та викликала дискусію щодо свободи слова та права на протест. У результаті цієї та багатьох інших подібних акцій, уряд погодився переглянути закон, що забороняє акції протесту в центрі Лондона без попереднього узгодження з поліцією.

«Я не хотіла бути заарештованою, але я настільки була стурбована, я не думала, що роблю щось незаконне, стоячи там під дрібним дощем у вівторок вранці з колегою та читаючи імена людей, які загинули у війні. Я не думаю, що це кримінальний злочин, і на мою думку, мене не мали заарештовувати за це», — Мая Еванс

Активізм, коли він застосовується до прав людини, означає захист прав людини там, де вони знаходяться під загрозою або порушуються, на будь-якому рівні. Таким чином, активізм у сфері прав людини є реакцією на несправедливість, жорстоке поводження, насильство або дискримінацію і намаганням це виправити. Він стосується готовності надати та продемонструвати солідарність з боротьбою інших людей, боротьбою з метою переконатися, що до них відносяться з повагою та гідністю, а також допомоги з метою наближення руху до більшої гуманності, егалітаризму та поваги прав у суспільстві. Ефективні активісти мають наполегливість, творчість, зобов'язання, а часто і мужність але, перш за все, вони мають віру в людину та її права. Вони вважають, що світ, де права людини поважаються, є можливим, і вони хочуть, щоб так і було.

? *Чи відрізняються активісти від «нормальних» людей? Які якості активіста притаманні вам?*

Активізм, безсумнівно, вимагає і залежить від прихильності справі або ідеалу і, звичайно, постійних і довгострокових зобов'язань. Наприклад:

- Екологічні активісти виграють один бій, щоб зупинити будівництво вугільних електростанцій і відразу ж починають наступний, агітацію за припинення розширення злітно-посадкової смуги.
- Борці за мир вели 30-річну боротьбу за розробку міжнародної конвенції про заборону протипіхотних мін.
- Місцеві активісти борються із закриттям лікарні або спортивного залу і підходять до проблеми з усіх сторін та знаходять ще один шлях, коли попередній не вдався.

Бачити, що є правильним і не робити цього — ось це є відсутність відваги

Конфуцій

Проте ми віримо, що кожна людина це «міні-активіст», коли вона бере участь у боротьбі за різні цілі протягом всього свого життя, тому в цьому посібнику ми схиляємось не до активізму, а до «вживання дій». Активісти — в їх більш традиційному значенні також «вживають дії», але вони це роблять постійно, використовуючи багато різних методів, і, скоріше за все, не зупиняться доти, доки їхні акції не матимуть певного впливу на проблему, яку вони намагаються вирішити. Молодь, з якою ви працюєте, скоріше за все, то стрибає, а то вистрибує з дії, інколи приєднуючись до інших активістів, а інколи працює над важливою для них проблемою самостійно.

? *«Чи можете ви поміркувати про «справи», які ви розглядали та які захищали? Чи ви думаєте про освіту як «справу»?*

Будь тією зміною, яку б ти хотів побачити в світі.

Ганді

Що таке «вживання дій»?

Коли ми говоримо про групу що діє, ми маємо на увазі щось більше ніж «формальні» заходи — такі як у Главі 2 — і щось, що, ймовірно, включає ширше об'єднання, ніж сама група. Концепція «вжиття дій», як частина освіти в галузі прав людини, створена для того, щоб приносити результати не тільки з освітньої точки зору, але також і за межами освіти. Наприклад:

- Візит до місцевого притулку для безхатченків або центру допомоги може допомогти зруйнувати бар'єри чи упередженість та стати джерелом підтримки для тих кого відвідують.
- Лист до преси молодих людей, які страждають від расизму та нетолерантного ставлення, може викликати занепокоєння засобів масової інформації до суджень молодого покоління та може змусити журналістів протистояти їх власним упередженням.
- Фотовиставка у місцевій громаді, що зображає вплив забруднення на околиці, може відкрити їхні очі та допомогти започаткувати рух щодо вирішення даного питання.

Кожна з цих дій переслідує певну мету та має вплив за межами групи, але кожна також є розширеною та привабливою для самих молодих людей. Практична дія може надати життєвий урок: може надати розуміння прав людини та перетворити їх на щось позитивне. Бачити, що ваші дії можуть принести користь комусь та вам особисто — це потужний урок, вмотивована сила та стимул того, що щось може змінитись, якщо ми захочемо це змінити.

Театр — це форма знань; він повинен і може бути засобом трансформації суспільства. Театр може допомогти нам будувати своє майбутнє, а не просто чекати на нього.

Аугусту Боал

? *Якщо ви працювали з групою, яка була залучена до дій, які були основні результати з точки зору впливу і навчання?*

Освіта в галузі прав людини, вживання дій та активізм: яка між ними різниця?

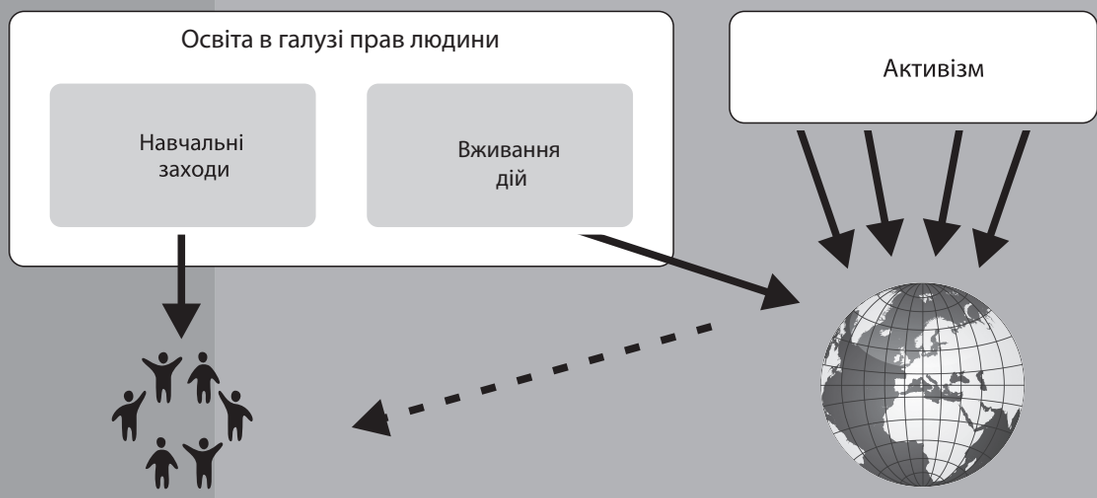
- Навчальні заходи Розділу 2, головним чином, направлені всередину групи: метою є навчання окремих учасників.
- Вживання дій у зовнішньому світі має навчальне значення для групи але також має зовнішній фокус на реальній проблемі в світі.
- Для активістів — як для професійних, так і для «частково зайнятих», єдиною реальною ціллю є проблема та зовнішній світ. Активісти будуть працювати та проводити кампанії доти, доки їх мета не буде досягнена.

«Діти, які ростуть» (Putos que a ta cria)

Група молодих людей, яка проживає у віддаленому районі Лісабона, всі африканського походження, використовувала музику для боротьби з відчуттям виключення з суспільства, та для того, щоб навчити інших проявляти повагу до культурної різноманітності. Як група пояснює на своїй веб-сторінці, друге покоління іммігрантів часто відчуває себе «виключеним» з суспільства в країні, де вони народились та живуть, та вигнаною з суспільства країни де народились та проживали їхні батьки. Єдиним шляхом вираження цієї дилеми та фрустрацій, які вона породжує, завжди була музика.

Тому молоді артисти вирішили використовувати реп та іншу музику у формі соціального навчання для мотивації молодих людей і соціальної згуртованості. Вони використовували ритм та поезію, щоб доносити свої повідомлення і підтримували інших реперів, щоб заохотити їх використовувати музику як інструмент соціальної трансформації. Після чисельних курсів та за підтримки молодіжної програми Європейського Союзу, група Putos que a ta cria записала два диски та DVD, брала участь у різних публічних заходах, організувала молодіжний фестиваль з прав людини, та мотивувала інших реперів. «Хіп-Хоп — це класно, але це також втручання».
http://www.myspace.com/putosquiatacria

«Ціль» освіти в галузі прав людини та активізму

Коли група вживає дії?

Коротка відповідь це «будь-коли». Громадські дії, відображені у частині 2 цього розділу, можуть використовуватись як до, так і після навчальних заходів в клубі чи класі. Перевагою дії після навчання є те, що група має мати глибше розуміння проблеми та здатна бути більш креативною щодо ефективності форми діяльності. Перевагою того, що спочатку вживаються дії є те, що група може бути більше залучена до діяльності, визначивши для себе важливість даної проблеми.

Викладачі, які працюють регулярно над освітою в галузі прав людини, завжди переходитимуть від однієї моделі до іншої, залежно від певної теми, рівня зацікавленості або обізнаності групи, а також, мабуть, від своїх власних відносин з групою. Ми намагались зв'язати багато запропонованих дій даного розділу з певними заходами Глави 2. Вони були визначені на полях, і багато з них в кінці завдань були переповнені «ідеями для роботи». Майже всі дії можна класифікувати як вступ, як до початку діяльності, так і після, як метод надання практичного значення вже дослідженій проблемі.

Громадянський активізм — це щось, що заохочує тебе робити маленькі вчинки кожного дня. Деколи ти починаєш розуміти, що зміна цього світу стає сенсом твого життя. Деколи ти починаєш думати, що можеш багато зробити, простягнувши руку допомоги людям, які цього потребують. Ти стаєш вільним і бачиш світ своїми очима.

Іван Кондратенко, головний редактор російської студентської газети «Переход»

3.2. Прості дії задля забезпечення прав людини

? *Якщо ви бачите несправедливість або не вірите, що політика є чесною, ваші дії в такому випадку? Як ви продемонструєте іншим свої відчуття?*

Якщо ви вмиваєте руки в конфлікті між сильним і слабким, то це означає, що ви підтримуєте сильного, а не означає нейтралітету.

Пауло Фрейре

Ця частина відображає деякі підходи стосовно того, як ви можете використати освіту в галузі прав людини в суспільстві. Пропозиції не є радикальними і ви скоріше за все, багато з них вже використовували в процесі своєї діяльності: виготовлення банерів, обговорення проблем, організація культурних заходів, зустріч з різними організаціями, написання листів і так далі. Такі, очевидно прості методи, фактично дуже схожі з тими, що ви використовували в процесі вашої професійної діяльності і вони є ефективними!

Наведений нижче список є лише маленькою частиною того, що ви з групою могли б робити. Він призначений для генерування ідей, а не є готовим методом для дій. Будьте креативні та запитайте учасників, що на їх думку було найкориснішим або найцікавішим та що відповідало б навичкам тих, хто це б здійснював.

Публічні дії

Публічні дії, такі як вуличний театр, марш протесту, петиції або сидячі страйки мають багато різних цілей, але наведені нижче, можливо, найважливіші:

- Підвищення обізнаності про проблему
- Залучення інших до спільної справи
- Сприяння висвітленню теми засобами масової інформації
- Демонстрація перед політиками або провладними особами того, що люди спостерігають!

Якщо ви розглядаєте можливість публічного заходу, пам’ятайте, що важливо зробити щось, що приверне увагу: заставте людей сміятись, або зупинитись і витріщитись, можливо ви забажаєте навіть їх шокувати. Вам необхідно змусити людей заговорити!

Критична маса

В багатьох європейських містах, зазвичай в останню п’ятницю кожного місяця, десятки і сотні велосипедистів збираються разом, щоб очистити вулиці від машин. Акція є спонтанною: немає ні організаторів, ні запланованого маршруту. Маса велосипедистів разом проїжджає містом щоб призупинити рух, дати зрозуміти загрозу забруднення чи небезпеку їзди на велосипеді на переповнених машинами дорогах, або ж довести людям їх здатність уповільнити звичне міське життя і відсвяткувати радість спільної мети та розділених ідей. Мотивація людей є різною і багато велосипедистів матимуть свої власні банери чи проводитимуть кампанії щоб привернути увагу людей.
Те що почалося з декількох велосипедистів перетворилися на масовий захід та стало щомісячною традицією в багатьох містах.

Більше інформації за адресою: www.critical-mass.info

Пропозиції для групи:

- Напишіть пісню, або мюзикл, або ж вашу власну постановку, та продемонструйте її на вулиці.
- Зробіть банер та організуйте демонстрацію біля місцевої компанії для протесту проти забруднення, аутсорсингу робіт, трудових прав або чогось відповідного.
- Зробіть постери та флаєри щодо вашої проблеми та роздайте або рознесіть по громадських місцях.
- Створіть сторінку на Facebook для обговорення вашої проблеми; потім використайте інші форми соціальних мереж, щоб залучити прихильників.

? *«Люди часто кажуть, що демонстрації є марнуванням часу, але який же меседж повідомляється, якщо ніхто не протестує?»*

Посилання на заходи:
Багато заходів стосуються глобальних питань, які можуть стати предметом кампаній підвищення обізнаності, наприклад, ***«Історія Ашика»*** (дитяча праця), ***«Поговоримо про секс»*** (гендер/гомофобія), ***«Відповідь на расизм»*** (расова дискримінація)

Голос «99%»

У 2011 році Рух «Окьюпай» («Occupay») поширився на близько 1000 міст у більш ніж 80 країнах. Частково отримавши натхнення від «Арабської Весни», де демонстранти відмовились розходитись доки їхні вимоги не будуть виконані, активісти, молоді люди та багато інших людей розклали намети та створили малі самостійні громади, «займаючи» вільні місця у центральних частинах міст по всьому світу. Використовуючи гасло «Ми — це 99%», вони домагались розкриття інформації про величезні багатства, які належали декільком особам. Це призвело до викривлень демократії та до глибокого скорочення послуг, що вплинуло на більшість людей.

Освіта молоді

Публічні дії, які описані в попередній частині, насправді не стосуються навчання; вони більше стосуються доведення рішучого та простого повідомлення, підвищення обізнаності та засівання зерна. Молоді люди можуть бути відмінними педагогами і часто більш ефективними в залученні інших особливо, коли аудиторія є також самого віку як і вони. Роз'яснення проблеми іншим також допоможе молодим людям визначити власну позицію і стати більш впевненими.

Проект Powerpord — http://www.edinburgh-powerpod.org

Единбурзька компанія Woodcraft Folk виграла грант на отримання трейлера з сонячними панелями та вітряними турбінами як практичний навчальний інструмент з використання сталої енергії для студентів в Лотіані, Шотландія. Трейлер відомий, як Powerpord, був сконструйований студентами місцевого університету для демонстрування виробництва сонячної електричної, сонячної теплової енергії та альтернативної енергії вітру.

Перша група молодих педагогів з Woodcraft Folk з'їздила в Центр Альтернативних Технологій, де вони отримали наукові знання та ознайомилися з технічними і можливостями Powerpod. Після повернення вони розробили семінари, щоб привернути увагу дітей та молодих людей їхнього віку. В результаті було розроблено графік семінарів, за яким навчались і інші групи компанії Woodcraft в цьому регіоні. Ці семінари викликали величезний інтерес як у формальному, так і в неформальному секторах освіти.

Джерело: http://www.scotland.gov.uk/Topics/SustainableDevelopment/EWFenergytrailer

Влада тих, хто навчає, часто стає перешкодою для тих, хто хоче вчитися.

Цицерон

Щоб знайти питання, котрі цікавлять молодь, і допомогти їм попрактикувати свої навички в аргументації та дискусії, використайте вправу ***«Де ви стоїте?»*** або ***«Виборча кампанія».***

Щоб викликати креативність думки стосовно прав людини і як основу для імітації та драми, використайте вправу ***«Інсценування».***

Щоб почати роздуми на тему освіти — що вона означає, чому вона така важлива і як вона стосується всіх аспектів життя, використайте ***«Освіта для всіх».***

Пропозиції для групи:

- Організуйте публічне обговорення проблеми, яка вас цікавить, наприклад скорочення витрат на освіту, чи заслуговують злочинці на права людини, чи для зменшення бідності потрібно скоротити військові програми. Запросіть публічних діячів та друзів приєднатись.
- Зробіть своє власне відео або організуйте театральну постановку на тему прав людини.
- Напишіть статтю до місцевої (чи національної) газети або дайте інтерв'ю на місцевій радіостанції/телебаченні. Чи можете ви зобразити картину так, щоб вона була привабливою?
- Поміркуйте над питанням, яке добре розуміє група, та організуйте навчання з іншими групами такого ж віку або з учнями місцевої школи. Чи могли б ви говорити про права людини з іншою групою молодих людей, чи виконати завдання з Глави 2?

Проект Жива бібліотека

Група з Вроцлава, Польща, організувала Живу Бібліотеку, де книжки представляли люди різних культурних, соціальних чи інших груп, і ці книжки можна було позичити на 30 хв. спілкування. До групи входили особи, які, як правило, були виключені з суспільства, і такі, які часто відчували порушення своїх прав людини, наприклад, представники ЛГБТ спільноти, Роми, люди з обмеженими можливостями, люди з інвалідністю, представники релігійних меншин і т. д. Протягом 2-х днів функціонування бібліотеки її відвідали близько 600 людей, та більше 100 «книг» були прочитані. Про цю подію повідомили державне, приватне телебачення і радіо, а також друковані ЗМІ.

Ідея Живої бібліотеки полягала в тому, щоб зруйнувати упереджене ставлення, дозволивши представникам громадськості, які можуть мати упереджену думку про людей з конкретних спільнот, зустрітися, поговорити і вислухати.
«Це дозволило мені прийняти рішення про моє життя».
«Я дізнався багато речей; спілкування з деякими людьми дійсно зламало мої стереотипи».

Більше інформації щодо методики Живої бібліотеки за адресою: www.coe.int/compass.

Дійте самостійно

Партизанський театр використовується для опису спонтанних, несподіваних вистав у непризначених для цього громадських місцях для публіки, яка цього не очікує. Як правило, завданням цих вистав є привернути увагу до політичних/соціальних питань через техніку сатири, протесту та карнавалу.

Вікіпедія

Є декілька шляхів того, як ваша група може призвести до безпосередніх змін, без звертання до політиків, громадськості чи інших посередників. Це може бути найкорисніша з усіх акцій, тому що результат видно відразу і група може побачити, що саме їхня акція зробила цю зміну можливою.

Багато молодіжних груп, наприклад, ефективно працюють у наданні допомоги незахищеним групам населення, чиї права порушуються. Таким людям завжди має допомагати держава, тому що держава несе відповідальність за дотримання прав. Проте, коли держава не виконує свої зобов'язання, суспільству часто доводиться втручатися, пропонуючи негайну допомогу.

Молоді люди можуть допомогти заповнити цю прогалину — часто тільки перебуваючи поряд, регулярно зустрічаючись з тими, хто переживає труднощі, вислуховуючи їхні проблеми, супроводжуючи їх або спілкуючись. Це завжди корисний досвід для обох сторін. Відвідування незахищених та виявлення помилок

з боку держави також може посилити їхню позицію для впливу на відповідальних або ж висвітлити помилки для громадськості, контактуючи зі ЗМІ.

? *«Поміркуйте про конкретну групу: вирішенню яких проблем стосовно прав людини може допомогти візит молодих людей?»*

Інші пропозиції для групи:

- Візьміть під свою відповідальність покинуту частину місцевої громади: посадіть квіти чи овочі і зробіть місце таким, де хотіли б гуляти люди.
- Запропонуйте ваші послуги по садівництву, чи інші навички людям з громади. Чи може ваша група стати центром навчання, як раніше описано в главі Вільний університет?
- Пошукайте стару фарбу та інструменти: прикрасьте молодіжний або місцевий громадський центр, чи навіть чийсь будинок!
- Спечіть щось та віднесіть до притулку для безхатченків чи місцевим безхатченкам, що живуть поодинці. Або роздайте випічку у формі листівок як спосіб привернути увагу до вашої справи.

Посилання на вправи:
Використовуйте вправу «Наше майбутнє», щоб змусити людей думати про територію і як можливо використовувати її простір. Використовуйте вправу «На сходинках», задля пошуку шляхів активізації участі молодих безпосередньо у місцевій громаді.Використовуйте вправу «Боротьба за багатство і владу», щоб досліджувати ідеї справедливості і почуття, які відчувають виключені із суспільства.

Посів зерна

У багатьох країнах у всьому світі існують програми відновлення занедбаних громадських місць та вирощування садів. Це інколи називають «партизанським садівництвом», від іспанського слова guerilla — «мала війна». Група під назвою «Брюсельські фермери» оголосила 1 травня Міжнародним днем Партизанського Садівництва Соняшника. В 2009 році близько 5000 людей у всьому світі взяли участь в цій події, посіявши насіння соняшника у своїй місцевості.

Зміна політики чи поведінки представників держави

Пам’ятаючи, що саме держава, чи її представники, зобов’язані гарантувати дотримання прав людини, зміна в політиці, законі чи нормативному акті часто є кінцевою метою кампанії з прав людини.

Молодим людям це може здатись занадто «серйозною», сферою, де вони навряд чи зможуть щось змінити. Проте, зміна політики виникає — будь то на національному, міжнародному чи місцевому рівні — в результаті багатьох тисків на державу, які часто слідують однин за одним та з різних джерел. Молодь, яка починає свою діяльність з прав людини, може зробити такий самий внесок до цього процесу, як і досвідчений активіст. Молодь, мабуть, має більше шансів побачити результат на місцевому рівні, чи на рівні установ, тому що масштаби менші та доступ до можновладців є більш реальним. Тим не менш, не слід виключати можливості діяльності на національному або навіть на міжнародному рівні, якщо група вирішила спробувати.

Світ є небезпечним місцем не тому, щохтось робить зло, але через тих, хто бачить і нічого не робити.

Альберт Ейнштейн

Іноді кращий спосіб чинити тиск на представників держави полягає у співпраці, намагаючись домогтися розуміння представниками держави своїх аргументів. Іноді найкращим способом є протест чи тиск. Як правило, політика змінювалась в результаті впливів, що надходили з багатьох напрямків, як в рамках співробітництва, так і конфронтаційних.

? *«Чи знають молоді люди, з якими ви працюєте, своїх політичних представників на місцевому, національному та європейському рівні?»*

Освітні реформи відкладені в результаті студентських протестів

Існує багато історій студентських протестів в багатьох країнах, і студентські акції часто мали безпосередній вплив на політику чи ставали спусковим гачком для інших груп, які відчували здатність висловити своє невдоволення політичними рішеннями.
У 2008 році французький уряд запропонував ряд змін до навчальних програм, у тому числі істотні скорочення викладацьких місць і навчальних годин. Студенти вийшли на вулиці в містах по всій країні, в результаті чого уряд був змушений відкласти реформи.

Використовуйте вправу
«Як багато нам потрібно? задля того щоб переглянути Цілі тисячоліття — і наміри уряду щодо їх виконання.

Використовуйте «Чахал проти Великобританії» щоб дізнатися, які ролі грають судові справи у Європейському Суді. Учасники можуть переглянути рішення, що були прийняти проти їх власної країни і подивитися, як вони вплинули на національну політику країни. Використовуйте вправу «Переговори з профспілками» для того щоб практикувати навички ведення переговорів і подивитися на відносини між роботодавцями та працівниками.

Пропозиції для групи:

- Зв'яжіться з місцевими посадовцями, відповідальними за конкретне вирішення проблеми; зв'яжіться з опозиційними політиками чи іншими особами, які мають вплив на політику. Попросіть про зустріч або організуйте громадські слухання та запросіть їх всіх взяти участь.
- Напишіть петицію та зберіть якомога більше підписів. Запросіть ЗМІ для участі саме тоді, коли ви збираєтесь вручити петицію особі, яка, як ви сподіваєтеся, може вплинути на дане питання.
- Дізнайтеся про правові зобов'язання уряду в галузі прав людини і які договори були ними підписані. Ви можете звернутись за порадою до адвоката чи неурядової організації в цій галузі. Потім напишіть листа своєму депутату, чи місцевому політику, в якому запитайте його, що він робить для того, щоб забезпечити виконання цих зобов'язань. Розкажи ЗМІ!
- Розгляньте також і інші механізми, національні чи міжнародні, які ви можете використати для оскарження стосовно вашої проблеми, чи прохання її розгляду офіційним органом.

Слідкувати за поліцією

«Юридична група» — це група молодих юристів, активістів та експертів, що працюють в Росії. Вони спеціалізуються на наданні юридичної допомоги та захисті прав людей, що беруть участь у громадських зборах чи демонстраціях, багато з яких, в результаті участі, відчувають тиск з боку поліції. Подібні ініціативи існують в багатьох країнах.

Спочатку група була створена в Росії для моніторингу та запобігання порушенням прав людини протягом саміту G8 в Санкт-Петербурзі в 2006 році. Пізніше вона перетворилась в колектив, який навчає активістів нормам закону про протести і про те, як висувати звинувачення владі, яка зловживає своїми службовими обов'язками. Група проводить семінари та опублікувала ряд інформаційних матеріалів. Їхня веб-сторінка стала віртуальним місцем для зустрічей, обговорення і консультацій і є координаційним інструментом для проведення акцій.
(http://community.livejournal.com/legal_team)

Приєднання до інших груп чи рухів

Хоча для молодих людей корисно починати свої власні дії, заходи у рамках більш широкого руху можуть також мати переваги, вони можуть переймати досвід під час співпраці з іншими організаціями. Є безліч організацій, як «професійні» НУО, так і спонтанні місцеві рухи, які займаються діяльністю в галузі прав людини, і багато з них будуть раді долучити до себе молодих людей, і раді надати їм підтримку. Пам'ятайте, що організація може не завжди визначати свою роботу, як роботу з «прав людини», проте організації, які працюють над проблемами бездомності, дитячої бідності, насильства в сім'ї, расизму та дискримінації, а також над багатьма іншими питаннями, зазвичай, займаються правами людини, незалежно від того, чи заявляють вони чітко про це чи ні.

Молоді люди можуть брати участь у кампаніях, організованих такими організаціями, а також для більш істотної участі вони можуть запропонувати свою допомогу в плануванні та організації заходів. Місцеві організації без належного фінансування завжди будуть раді отримати додаткову допомогу від добровольців, які готоі прийти та й взагалі вони будуть надавати добровольцям більше можливостей взяти ініціативу на себе. Більші НУО можуть запропонувати практичний досвід в обмін на деяку частину часу для добровільної допомоги. Таким чином, молодим людям може бути надана можливість роботи з професійними активістами на місцях і отримання корисного досвіду роботи, а також отримання уявлення про роботу третього сектору.

Якщо пощастить, самотня фантазія може повністю трансформувати один мільйон реальностей.

Мая Анжелу

? *Чи знаєте ви місцеві організації, що займаються питаннями прав людини? Чи є конкретні питання, які вирішені не ефективно?*

Їжа замість бомб

Їжа замість бомб — це місцевий мирний рух, який почався в Сполучених Штатах Америки і в даний час існує в багатьох країнах по всьому світу. Невеликі групи добровольців, озброєних інформацією про їжу і бомби, пропонують безкоштовні вегетаріанські страви не тільки безпритульним, а й будь-кому іншому, без обмежень. Вони роблять це не тільки, щоб допомогти знедоленим прогодувати себе, а й звернути увагу на той факт, що перенаправлення військових витрат і використання практики харчових відходів може ліквідувати голод в світі. Рух не має офіційної організації, але спонукає людей створювати «місцеві відділення» у своїх містах, і почати годувати інших на знак політичного жесту. Відділення організації «Їжа замість бомб» існують по всій території Сполучених Штатів, а також у багатьох містах Європи.
Додаткову інформацію можна отримати за адресою http://www.foodnotbombs.net/.

«Я думаю, «Їжа замість бомб» продовжує існувати тому, що цей рух дає можливість бачити результати, люди змінюються, коли вони бачать, що вони можуть збирати їжу і мають безпосередній вплив на життя людей, ділячись стравами і продуктами. Інший аспект, який сприяє його тривалому існуванню відображені в нашому принципі — не мати лідерів і заохочувати кожну групу прагнути приймати рішення за допомогою консенсусу. Волонтери не відчувають, що вони змушені щось зробити або не відчувають, що хтось в офісі отримує гроші, в той час, як вони роблять свою роботу безкоштовно. Вони беруть на себе особисту відповідальність за здійснення ініціативи «Їжа замість бомб», — Кейт Мак-Генрі, засновник «Їжі замість бомб».

Пропозиції:

- З'ясуйте, які місцеві організації працюють з питань, якими цікавиться ваша група: організуйте зустріч з представниками, і запропонуйте групі подумати про те, як вони могли б взяти участь в даній організації.
- Подивіться на кампанії, які організовані великими відомими правозахисними організаціями, такими як «Лікарі без кордонів», «Міжнародна Амністія», «Врятуйте Дітей», «Міжнародна федерація

ліги прав людини» (FIDH) або «Грінпіс», і обговоріть з групою, над якими питаннями або на які кампанії їм сподобалося б працювати.

- Зверніть увагу на розділи Планування та Дії у цій главі, і подивіться, чи хотіла б ваша група створити свою власну організацію для роботи над конкретним питанням. Члени групи можуть захотіти зв'язатися з іншими молодіжними групами або запросити друзів, щоб отримати нові навички та ідеї і збільшити чисельність групи. Це, зрештою, так само, як починають діяти правозахисні організації!

Міжнародний Молодіжний Правозахисний Рух

Міжнародний молодіжний правозахисний рух (ММПР) є міжнародною мережею молодих людей і організацій, насамперед, з країн Центральної та Східної Європи. Молоді люди працюють разом, щоб захищати і просувати ідеї і принципи прав людини, підтримувати дії один одного і формувати нове покоління правозахисників. ММПР був започаткований в 1998 році як ініціатива невеликої групи молодих людей. Сьогодні цей рух об'єднує більше 1000 осіб з 37 країн. Більш детальна інформація доступна на www.yhrm.org.

Збір доказів

Молодь і участь — «Що вам потрібно?»

У невеликому місті в Польщі, місцеве молодіжне об'єднання було занепокоєне низьким рівнем активності серед молоді. Вони знали, що місцева влада має туманне уявлення про потреби і склад молодих людей у місті, тому вони вирішили зібрати інформацію, щоб створити більш повну картину. Вони використовували ряд різних інструментів і методів, наприклад, соціальні мережі, текстові повідомлення, інтерв'ю на вулицях, і говорили зі своїми друзями, колегами та сім'ями. Тоді, група організувала публічну виставку і представила результати досліджень. За допомогою експерта було створено офіційний документ з викладом результатів, який відправили до мера міста. Це було вперше, коли голоси молодих людей були почуті в місті.

Дослідження та моніторинг є важливими інструментами для будь-якого активіста, як для того щоб забезпечити картину потреб і питань для відповідної групи, так і для інструменту лобіювання або засобів інформування громадськості. Розуміння різних аспектів питання необхідне для того, щоб мати можливість планувати ефективні дії. Або, як у наведеному вище прикладі, сама інформація може бути корисним способом впливу на владу.

Посилання на вправу: Спробуйте провести вправу ***«Голосувати чи не голосувати»***, щоб дати молодим людям досвід у проведенні опитування.

Використовуйте вправу ***«Павутина життя»*** для вивчення питань, що стосуються навколишнього середовища і забруднення, а потім знайдіть онлайновий «вуглець — калькулятор» і допоможіть учасникам сформувати свій вуглецевий слід.

Як групи можуть брати участь у зборі інформації, наприклад, такої, яка описана вище, і гарантувати, що ця інформація є корисною не тільки для них, а й для вирішення того чи іншого питання? Іншими словами, як збір інформації може стати початком заходу, а також освітньої діяльності?

- Переконавшись, що інформація є свіжою або шокуючою, або не є дуже добре відомою, наприклад, щодо кількісті молодих людей, які живуть без належних умов у вашому рідному місті, їх вік, як вони опинилися на вулиці, і що вони говорять про свої потреби.
- Подумавши про те, хто повинен знати інформацію і про те, що б ви хотіли щоб вони зробили з даною інформацією? Чи будете ви використовувати її, щоб переконати місцевого політика, або спробувати чинити тиск за допомогою громадської думки, або міжнародної організації?

- Подумавши про те, як представлена інформація: виставка, наприклад, організована польською групою, може бути більш привабливою для широкої публіки, а ніж лише статистичні дані!
- Також через інформування ЗМІ про результати вашого дослідження, навіть якщо вони не є безпосереднім об'єктом. Вони забезпечать, щоб питання не просто «щезло».

Спостереження молодих людей за виборами

Парламентські вибори у Вірменії дали можливість молодим людям з цієї країни й з інших країн взяти участь у спостереженні за виборами. Насамперед, було створено посібник молодого спостерігача, в якому містилася вся інформація, яка могла бути необхідною для учасників спостереження за виборчим процесом. Посібник включав інформацію про правові питання, поняття і необхідність у виборах, політичні партії Вірменії, і завдання місії моніторингу. Близько 82 молодих людей взяли участь у спостереженні за виборами. Після цього вони опублікували доповідь про свої висновки, які були поширені серед зацікавлених сторін.

Все це можна переглянути в Інтернеті на веб-сайті Федерації молодіжних клубів Вірменії: www.youthclubs.am.

3.3.Розробка плану дій

Права людини в розрізі історії

Група школярів в Плюса, в Росії, хотіла дізнатися більше про сталінську епоху, і яким було життя при такому режимі. Вони вирішили звернутися до людей, які насправді пережили ті роки. Таким чином, вони кілька разів зустрічалися, щоб вирішити, як вони повинні звернутися до людей, провести інтерв'ю, а потім зібрати, систематизувати та подати інформацію для громадськості.

Вони провели більше 70 інтерв'ю з родичами, сусідами, вчителями зі шкіл та іншими особами, які хотіли поділитися роздумами про спільну історію. Потім діти організували виставку в ряді сіл в Псковській області із світлинами і фрагментами з різних інтерв'ю. Респонденти були раді, що викликали такий інтерес і що змогли говорити про час, коли було важко, але цей час для них був роками становлення. Іноді розповіді були болісними і сумними, як для старшого покоління, так і для молодшого. Проте у всіх сторін це викликало більш глибоке розуміння і співчуття один до одного, і глибше розуміння подій, мотивів, впливу на особисте життя, і людських переживань в такі важкі часи.
Інтерв'ю можна подивитися на http://wiki.antarchia.org/tiki-index.php.

Якщо ти кричиш «Вперед», необхідно безпомилково скласти план, в якому напрямку йти. Хіба ви не бачите, що коли ви не зробите так, то незважаючи на те звернетеся як до ченця, так і до революціонера, і вони підуть у зовсім протилежні напрямки?

Антон Павлович Чехов

Загалом, будь-який захід і, звичайно, добра діяльність вимагає планування. Планування сесії в групі допоможе вам зосередитися на тому, що ви хочете, і що ви в змозі зробити, і на тому, в який краще спосіб це зробити задля досягнення ваших цілей. Для більш амбітних цілей це, ймовірно, перший розсудливий крок, оскільки захід, який не забезпечує бажаних результатів, або який наштовхується на несподівані проблеми, може позбавити сили духу. Перший ваш крок повинен бути ефективним.

Цей розділ дасть вам уявлення про один із способів структурувати ваш план, а також допоможе зосередитися групі на тому, що є найбільш ефективним способом для досягнення мети, яку вона ставить перед собою. Методи корисні для разових заходів, таких як ті, які обговорювалися в попередньому розділі, і вони також можуть бути використані, щоб продумати більш тривалу кампанію, яка може включати в себе ряд різних заходів, спрямованих на досягнення однієї мети.

Перед тим, як ви почнете...

Пізнати себе — SWOT-аналіз

? *Чи знаєте ви, які навички мають учасники групи? Чи знаєте ви їхні особливі інтереси?*

Здатний той, хто думає, що він здатний.

Будда

Кожна група має приховані таланти, і кожен окремий член групи має симпатії та антипатії, особливі навички, та інші речі, які він або вона може виконувати з великими труднощами. Для того, щоб впевнитися, що група потребує використання великої частини навичок і можливостей окремих членів, корисно організувати сесію, щоб подивитися на це. SWOT-аналіз є ефективним способом зробити це. Такий аналіз також розглядає обставини поза групою, які можуть вплинути на те, що ви в змозі зробити.

Акронім ССМЗ (SWOT) розшифровується як:

- **С**ильні сторони: речі, які група добре виконує
- **С**лабкі сторони: речі, які група не так добре виконує
- **М**ожливості: можливості поза групою, які могли б бути використані в інтересах діяльності
- **З**агрози: речі поза групою, які можна використати для досягнення того, що група прагне зробити.

Проведення аналізу вимагає багато часу, рекомендується принаймні 1 година. Розділіть групу на чотири невеликі робочі групи, а також поставте завдання визначити сильні та слабкі сторони, можливості і загрози, в тому числі. Потім зберіть групу знову разом і подивіться, чи люди згодні з аналізом своїх колег. Уточнюйте і додавайте інформацію до різних розділів у разі необхідності.

Наведена нижче схема є одним із прикладів повного аналізу, і вона буде корисною для генерування ідей групою. Тим не менше, не дозволяйте групі надто близько дотримуватися схеми! Майте на увазі, що кожна група унікальна, і будуть інші сильні (і слабкі) сторони, які ви повинні визначити для себе.

Приклад повного аналізу ССМЗ (SWOT)

Які сильні сторони нашої групи?	**Які слабкі сторони нашої групи?**
• Вона велика! • Наш час — в наших руках — і ми зацікавлені в тому, щоб щось зробити • Батько Михайла є політиком • У нас є місце для зустрічей в центрі міста • Габріела вміє добре виступати • В Бойка є комп'ютер	• Занадто багато лідерів! • У нас немає жодних коштів • Дуже мало хлопців • Ми ніколи не робили нічого подібного раніше і ми нервуємо • Деякі з нас живуть далеко від центру міста • Ми не завжди добре працюємо як група
Які можливості існують поза групою?	**Які зовнішні загрози існують для нашої діяльності?**
• Наближаються вибори • Є деякі гранти, доступні для проектів стосовно біженців • Європейський суд щойно виніс рішення проти цієї країни за її поводження з ув'язненими • У нас є нова ратуша, яка підходить для театральних подій	• Економічна ситуація нестабільна • В декого з нас наближаються екзамени • Рада погрожує заборонити публічні збори • Існує дуже багато незадоволення через те, що біженці займають робочі місця • Занадто холодно, щоб зробити що-небудь за межами будівель • Наші батьки не хочуть, щоб ми робили щось ризиковане

Зробити вибір

Як група обирає, над яким питанням працювати? У більшості випадків, люди в групі будуть мати питання, які вони вважають важливими і над якими хочуть працювати. Вони можуть бути викликані реальними подіями, такими як землетруси в Гаїті, або голод в Судані, або тим, що місцеву родину виселяють з будинку. Основна складність може полягати в прийнятті спільного рішення про те, яку проблему обрати, і який найкращий спосіб підходу до неї.

Почніть з того, що правильно, а не з того, що прийнятно.

Франц Кафка

Вам буде потрібно, щоб всі члени групи підтримували будь-яке рішення, тому не поспішайте обговорювати питання: дайте їм достатньо часу, щоб відчути переваги і обговоріть з ними переваги вибору одного або іншого питання. Нагадайте їм, що можливості для вирішення інших проблем можуть бути в інший час. Нагадайте їм також, що найголовніше те, що група залишається разом працювати протягом усього заходу, тому якщо одна людина категорично проти конкретного вибору, то цей захід може бути невиправдано впроваджувати. Спробуйте досягти в групі консенсусу, а не діяти відповідно для роботи над нею.

? *Як ви можете досягнути того, щоб розбіжності в групі мали корисний характер, а не руйнівний?*

Знання проблеми

Дерево проблеми

Дерева і каміння навчать вас того, чого ви ніколи не зможете навчитися у майстрів.

Святий Бернар Клервоський (с.1100)

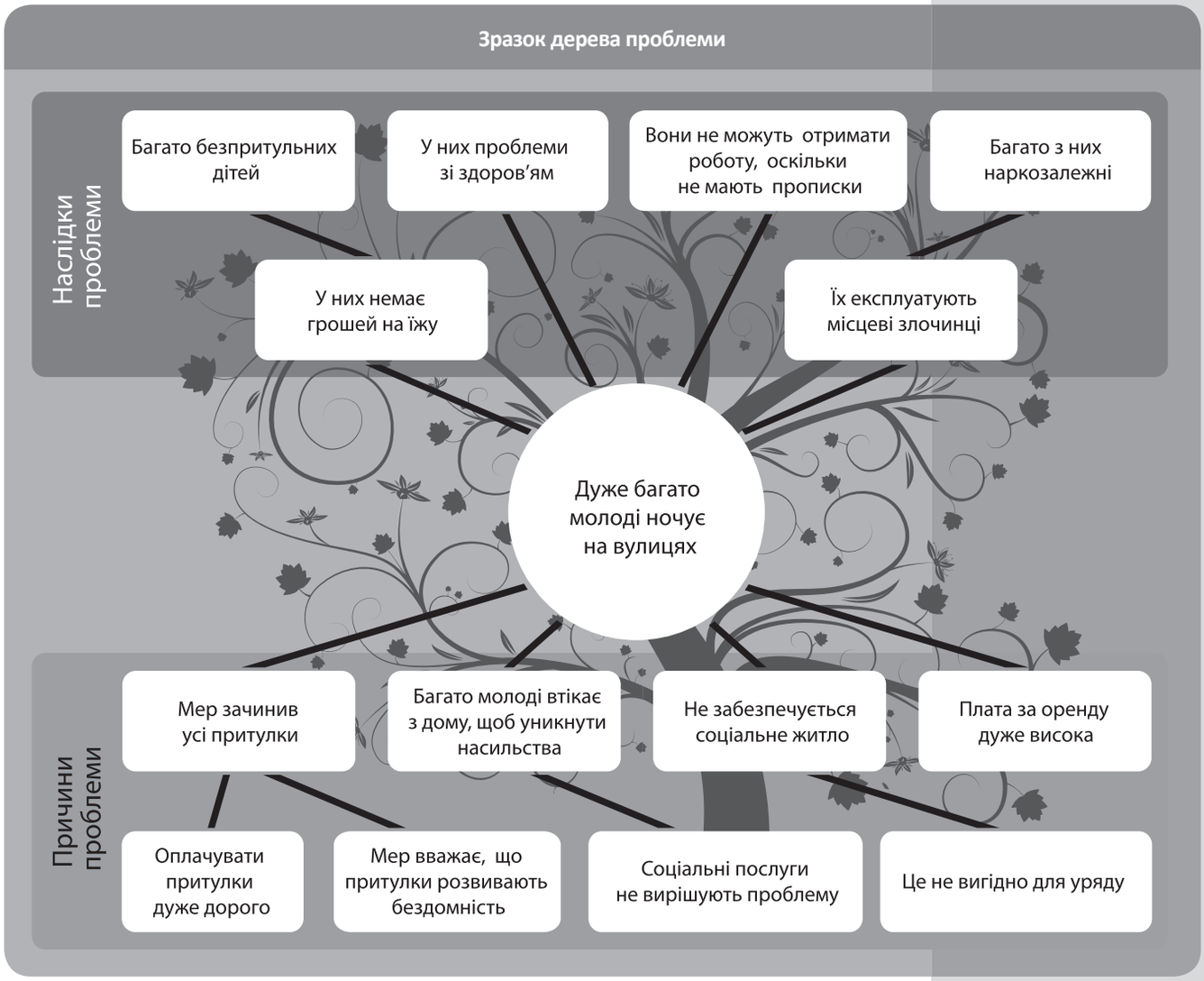
Корисним інструментом для розуміння питання, над яким ви будете працювати є дерево проблеми. Це метод аналізу питання, розглядаючи його причини і наслідки, і місце його в контексті інших проблем у суспільстві. Цей інструмент може бути корисний як для забезпечення кращого розуміння групою, так для сприяння більш стратегічному підходу до вирішення питання.

Зразок дерева проблеми можна побачити на наступній сторінці, беручи за приклад проблему безпритульних дітей як відправну точку. Цю процедуру група могла б використати для розробки іншої процедури стосовно власного питання:

- Почніть із запису проблеми, яку ви хочете вирішити посередині великого аркуша паперу.
- Під нею, напишіть всі чинники, які сприяють проблемі, і пов'яжіть їх, щоб сформувати коріння вашої вихідної проблеми.
- Декілька хвилин подумайте над причинами кожного кореня, малюючи в межах факторів, які спричиняють проблему.
- Продовжуйте працювати над рішенням кожного кореня, доки зможете: дерево може мати більш глибоке коріння, ніж ви думаєте.
- Ви також можете продовжити «гілки» дерева таким самим способом: це будуть наслідки вашої вихідної проблеми. Ви можете виявити, що те, з чого ви почали як з основної проблеми, насправді корінь або гілка іншого дерева.
- Коли ви закінчили, погляньте на ваше дерево. Чи повинні ви вирішувати задачу, яку ви поставили перед собою спочатку, чи лише один з її чинників, який виплив у процесі заходу? Чи допомогло вам дерево знайти шляхи вирішення цієї проблеми?

Знайти вирішення

Важливо зрозуміти, яких результатів заходу ви хочете досягти! Що можна вважати успішним результатом? Дозвольте групі подумати над тим, чого вони намагаються досягти і яким чином вони оцінюють свій успіх або невдачу. Їм може бути корисно повернутися до дерева проблеми і використовувати його,

щоб прийняти конкретні рішення. Взагалі, вирішуючи кореневі причини, можна подолати проблеми, які вказані зверху дерева, наприклад, якби надавалося соціальне житло, або якби орендна плата була нижчою, то більше молоді мали б дах над головою.

Пам'ятайте, при вирішенні дуже складних питань часто буває важко домогтися змін у політиці, і рідко можна вирішити проблему лише за допомогою одного заходу. Група повинна мати реалістичне уявлення щодо своїх сподівань: нагадайте учасникам, що навіть незначний результат може стати безцінним внеском у вирішення великих проблем. Ефективні кампанії майже завжди спочатку розпочинаються з саме таких незначних результатів, і всі рішення, що приймаються під час роботи вашої групи, можуть стати основою для здійснення майбутньої діяльності, або можуть бути підхоплені іншими активістами, що опікуються проблемою.

Єдиним питанням, що турбувало мене, було те, що ми чекали занадто довго, щоб реалізувати цей протест.

Роза Паркс

Для групи може бути корисно визначити деякі загальні причини, щоб вжити відповідних заходів. Це може допомогти їм при виборі тих причин, що є найбільш актуальними для вирішення питань, а також визначити ряд конкретних завдань, яких на їх думку, цілком реально досягти.

? *Подумайте про акції протесту, свідком яких ви були, або про які ви чули нещодавно: чого, на вашу думку, намагалися досягти організатори? Чи були їх дії успішними? Чому так, або чому ні?*

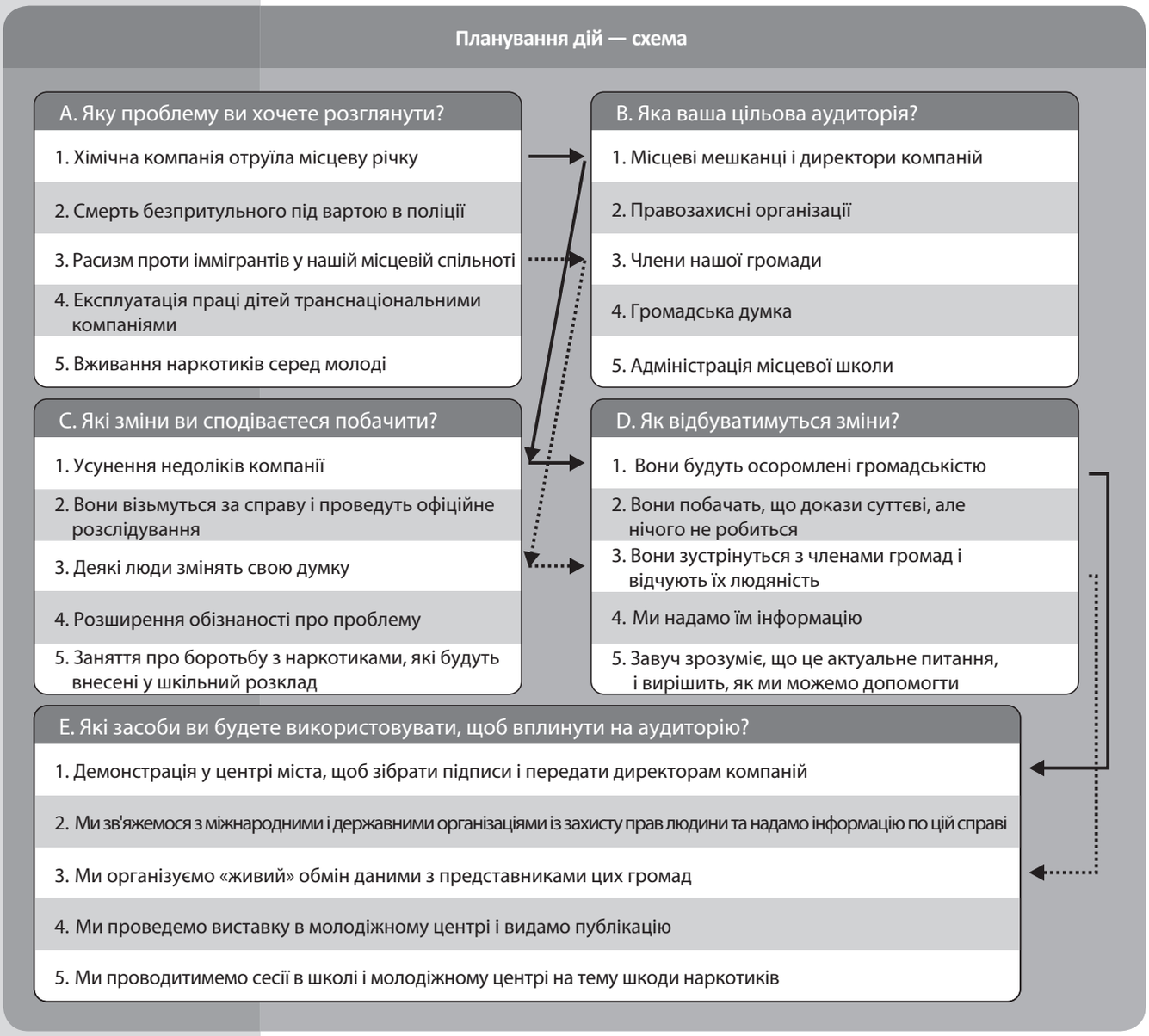
Планування ваших дій

Ваша група тепер прийняла це рішення щодо цього питання і визначила, що вона могли б спробувати зробити. Час прийняти рішення щодо механізму, який вони використовуватимуть для досягнення своєї мети.

Схема, зображена на наступній сторінці, може бути використана як поетапний підхід для вирішення цієї проблеми, а також для того, щоб довести, що те, що вони намагаються зробити, дійсно можливе за допомогою методу, який вони вирішили використовувати. Згідно з цією схемою необхідно зробити п'ять кроків для вибору найбільш відповідної форми діяльності. Також на цій схемі продемонстровано на п'яти гіпотетичних прикладах, яким чином цей метод працює. Кожен крок пояснюється більш докладно в наступному розділі.

Кожен крок пояснюється більш докладно в наступному розділі.

Планування дій — схема

Символічні громадські дії, як форми протесту

- Вивішування прапорів і символічних кольорів
- Носіння символів
- Молитви та богослужіння
- Передача символічних предметів
- Зростання протесту
- Знищення своєї власності
- Символічні вогні
- Зображення і портрети
- Малювання картин в знак протесту
- Нові знаки та назви
- Символічні звуки
- Символічні вигуки
- Грубі жести

Витяг з «198 способів здійснення безкарної діяльності»: http://www.peacemagazine.org/198.htm

Яку проблему ви хочете вирішити?

Цей крок є дуже простим: він стане результатом вправи «дерево проблем», яку виконувала група. Якщо ви не виконували вправу «дерево проблеми», попросіть групу сформулювати проблему, яку вона хотіла б розглянути, якомога точніше.

Яка ваша цільова аудиторія?

Якщо ви сподіваєтесь відразу вирішити цю проблему, то врахуйте, що цільовою аудиторією для вашої діяльності можуть бути такі особи, які можуть і не внести остаточні зміни, на які ви розраховували. Цілком імовірно, що ваші дії знаходяться в одному кроці від внесення змін; наприклад, можливо ви намагається налаштувати громадськість на боротьбу з цією проблемою для того, щоб разом з ними чинити тиск на уряд. Або ви, можливо, намагається створити місцеву групу, яка працюватиме над питанням, яким ви стурбовані.

Ваша цільова аудиторія, що вказана у пункті В — це група людей, якою на яку ви скеровуєте свої дії. Вона може складатися з більш, ніж однієї групи людей, наприклад, в першому випадку, вказаному у схемі, місцеві мешканці і директори компаній є цільовою аудиторією для заходів. Результати заходів залежать від місцевих мешканців, які підписують петицію, оскільки потім цю петицію необхідно надати директорам компаній в надії, що вони відреагують на неї і будуть змушені вжити необхідних заходів.

Які зміни ви сподіваєтеся побачити?

Це питання знову стосується вашого заходу, але не обов'язково пов'язане з остаточними змінами, на які ви націлені. Малоймовірно, наприклад, що дії вашої групи зможуть припинити експлуатацію дитячої праці транснаціональними компаніями! Однак, ви можете викликати зацікавленість щодо цієї проблеми і заохочувати інших, щоб вжити різних заходів. Це, в свою чергу, може бути достатнім, щоб внести зміни до політичної кампанії або до урядових постанов, що застосовуються до цих компаній.

У цьому полі схеми ви повинні викласти подумати про те, яких цілей слід досягти за допомогою даного заходу, і показати, чи дійсно ви досягли успіху. Постарайтеся переконати групу бути якомога більш конкретною, щоб вирішити, наскільки добре чи погано проведена робота. Використовуйте підказки в розділі 3.4.1.4 вище: «Знайти рішення».

Яким чином можна досягти змін?

Питання полягає не в тому, який механізм група вирішує використовувати, а йдеться про те, як захід повинен працювати. Часто необхідно враховувати психологію зміни думки людей, щоб змусити людей зрозуміти, що вони повинні зробити щось по-іншому. Це дуже важливе питання, про яке часто забувають, але його ігнорування може знизити ефективність вашої діяльності.

Припустимо, наприклад, що група стурбована зростанням популярності нацистських або фашистських організацій, і хоче вирішити це питання. Учасники могли б розглянути таку ефективну діяльність, як розповсюдження інформаційних листівок у дверях і будинках людей, які мешкають в районі, де підтримка цих організацій є дуже високою. Однак, якщо вони не розуміють, чому люди виступають проти нацистських організацій, листівки можуть навіть мати протилежний ефект від задуманого. Групі потрібно буде замислитись над тим, як

листівка може змінити чиюсь думку, та які повідомлення доцільно писати у цих листівках для певної цільової групи. Вони повинні бути в курсі деяких причин і проблем, в чому полягає зростання підтримки націоналістичних організацій.

Це поле насправді внесене до схеми для того, щоб перевірити і замислитися над тим, які заходи необхідно здійснити, щоб результат виходив із ситуації, що склалася на даний момент.

Учні проти расизму: допомога шкільній адміністрації

У сільській школі в Португалії, нові учні з Румунії та України стали об'єктом расистських знущань і дій з боку інших. Викладачі та шкільна рада не знали, як на це реагувати, оскільки перший раз зіштовхнулися з такою проблемою в регіоні.

Багато учнів, стурбованих тим, що відбувається, звернулися за допомогою і порадою до працівника місцевого центру дозвілля у справах молоді. Разом вони започаткували кампанію в школі, яка тривала один тиждень, під назвою «Різні зовні, однакові всередині» (Diferente por fora, Igual por dentro). Був використаний кожен момент з дня дитини — прийом їжі, уроки, дозвілля — і були організовані різні заходи, щоб вирішити це питання. У театральному клубі для вирішення цієї проблеми використовувався театральний форум, видавали плакати та значки, зроблені власноручно, в розважальному центрі були організовані вистави, показували фільми, а в кафетерії пропонували торти, виготовлені в різних країнах. Цей тиждень був настільки успішним, що школа вирішила проводити такий захід щороку.

Які засоби ви будете використовувати, щоб здійснити вплив на вашу аудиторію?

Саме це є результатом вказаної схеми! Враховуючи результати попередніх етапів, на цьому етапі необхідно прийняти рішення з приводу того, що саме має зробити група. Тепер група повинна бути в змозі скласти перелік робіт, які допоможуть досягти змін, описаних в попередньому полі схеми. Заохочуйте учасників мислити креативно, розглянути деякі пропозиції з розділу 2 цієї глави, а також провести тематичні дослідження, потім попросіть їх згадати конкретні характеристики своєї групи. Спробуйте ще раз, щоб досягти консенсусу і прийняти спільне остаточне рішення.

Проект «Нові тактики захисту прав людини»

Проект «Нові тактики захисту прав людини» — це група різних міжнародних організацій, консультантів і практиків, спрямована на розвиток тактичних інновацій та стратегічного мислення в рамках Міжнародного співтовариства захисту прав людини. З 1999 року в рамках проекту «Нова тактика захисту прав людини» було створено унікальні ресурси, в основі яких лежать скоріш можливі рішення, а не конкретні питання, географічні регіони або цільові групи. Такі ресурси дозволяють активістам визначати унікальні елементи для того, щоб вирішити дану ситуацію і знайти можливі важливі підходи на основі вже існуючих підходів, які ефективно використовувалися в інших сферах. Такий ресурс допомагає активістам об'єднати різні тактики в одну комплексну стратегію.

Більше ресурсів можна знайти на різних мовах на веб-сторінці www.newtactics.org.

Організаційні питання

Перш ніж прийняти ідеї групи, необхідно провести один заключний етап. Перед практичним впровадженням, групі наполегливо рекомендується скласти план дій задля того, щоб вирішити організаційні питання. Хоча ці питання можуть бути не дуже важливими для реалізації звичайної програми діяльності, організованість може стати корисною для групи, оскільки завдяки їй завдання розподіляються порівну, згідно навичок і переваг. Слід також переконатися, що ніщо не було випущене!

Учасники повинні будуть вирішити:

- які завдання необхідно виконати?
- хто буде відповідальним за виконання завдання?
- коли планується виконати завдання?

Заповнення таблиці завдань

У наведеній нижче таблиці показані уявні дії і завдання, які розподілені на три колонки відповідно до трьох питань. Заповніть таблицю разом з групою, використовуючи наступні пункти як рекомендації:

1. Переконайтеся в тому, що всі поля заповнені, щоб мати можливість контролювати процес. Вам знадобляться два великі аркуші паперу і фломастер.
2. Переконайтеся, що питання, яке обговорюється, зрозуміле для всіх. Виберіть одну особу, яка буде все записуватиі напишіть заголовок у верхній частині аркуша. Проаналізуйте перелік усіх завдань, які необхідно виконати, і запишіть їх на одному великому аркуші паперу так, щоб всі могли його побачити.
3. Проаналізуйте результати за весь день з групою, уявіть, що станеться і двічі перевірте, чи ви врахували всі завдання.
4. Потім продивіться перелік, щоб вирішити, коли необхідно виконати цю роботу — зараз, незабаром або пізніше — і позначте кожну роботу відповідними літерами З, Н, П.
5. Використайте другий аркуш паперу, для «переліку рішень». Перерахуйте всі завдання, які необхідно виконати, у лівій колонці, а потім у наступній колонці запишіть, хто збирається виконати кожне завдання. Нарешті, в третій колонці, вкажіть кінцевий термін виконання завдання.
6. Розподіліть завдання між собою, не вішайте все на одну або двох осіб. Подумайте, що станеться, якщо вони захворіють або будуть перевантажені іншою роботою!

Перелік рішень

Подія: вулична демонстрація на захист прав національних меншин		
Завдання	**Виконавець**	**Кінцевий термін виконання**
Розробити листівки, щоб роздавати їх	Саллі, Джон	Зустрічі 10, 17 вересня
Організувати публікацію	Румен, Бен	Після 20 вересня
Зробити прапори/плакати	Усі разом	Початок тижня, 24 вересня
Закупити матеріали для прапорів и т.д.	Шила, Карен, Іван	Початок тижня, 17 вересня
Зацікавити інших людей	Шила, Мока, Таня	Початок тижня, 17 вересня
Зв'язатися з місцевою радою	Деміен, Сью	Після узгодження терміну
Розказати поліції	Деміен, Сью	
Намагатися зв'язатися з впливовою особою	Тім, Ханна	
Повідомити групи національних меншин	Люсі, Санчіта	
Написати промови	Наталі, Бен, Саллі	
Організувати буфет	Петра, Поул	
Підбити підсумки	Наталі, Бен, Румен, Санчіта	

Дебрифінг та оцінка

Після здійснення заходу, спрямованого на захист прав людини, або будь-якого іншого заходу, дуже важливо виділити час після його завершення, щоб дати можливість групі провести аналіз і оцінку того, що було зроблено добре, а що могло бути зроблене краще. Ймовірно, група завершила свою роботу з сильними емоціями, позитивними або негативними. Важливо дати учасникам можливість обговорити враження і поділитися ними з групою. Це також допоможе у плануванні будь-яких подальших дій.

Наступні питання можуть бути корисними і використовуватися як основи для проведення аналізу.

- Які ваші враження після дня здійснення заходу? (Можна провести опитування учасників групи по черзі).
- Що, на вашу думку, пройшло добре?
- Чи було це складніше, ніж ви собі уявляли?
- Чи було щось несподіване?
- Як ви вважаєте, чи можна взяти уроки цього заходу для планування і здійснення наступного заходу?
- Чи ми досягли того, що намагалися зробити?
- Чи ми досягли чогось іншого, що, можливо, ми не планували?
- Чи ви задоволені собою, чи хотіли б ви спробувати щось на зразок цього ще раз?
- Що ж нам тепер робити?!

Футбольні бутси в Африку

Еміль був учнем 7-го класу школи у м. Фредеріксберг в Соро (Данія), а Анаклайто — гість з Південної Африки — викладав у цій школі. Під час дискусії з класом про домашнє і шкільне життя Анаклайто прокоментував, як багато можливостей і доступних матеріалів мають на його думку, діти і молодь у Данії. Він сказав, що у себе на батьківщині в Південній Африці його учні не мають належного футбольного поля, не кажучи вже про бутси. Це наштовхнуло учнів на ідею зібрати старі бутси, щоб відправити до школи, в якій викладає Анаклайто. Вони запитали вчителя, що він думає про цю ідею; відповідь була позитивною, тому учні розвішали оголошення в своїй і сусідніх школах з проханням зробити пожертви. Місцевий футбольний клуб почув про цю схему і пожертвував кілька пар бутсів, що були загублені і зберігалися в шафі.

Еміль і його друзі зібрали 100 пар бутсів, але жахнулися взнавши, що пересилка усіх пар бутсів до Йоганнесбургу коштуватиме 500 датських крон (67 €)! Таким чином, вони змушені були замислитися над тим, що ж робити далі. Спочатку вони відсортували взуття, щоб визначити, чи варто відправляти усі пари. Залишилися 75 пар для відправки. Далі вони повинні були знайти гроші на поштову пересилку, тому клас написав листи в декілька гуманітарних організацій і до місцевої ради, також учні розмістили оголошення у місцевій газеті і по радіо, щоб попросити фінансову підтримку. Після кількох розчарувань по цьому оголошенню зв'язався і запропонував допомогу голова місцевого турагентства, яке організовує поїздки до Південної Африки. Нарешті, після шести місяців проведеної роботи, Еміль зміг віднести посилки на пошту і відправити взуття до Йоганнесбургу для учнів Анаклайто.

Джерело: The Global Guest Teacher, AFS Interkultur, Данія

Глава 4

Розуміння прав людини

Зміст цієї глави

ВСТУП 381

4.1. ЩО ТАКЕ ПРАВА ЛЮДИНИ? 382

Основні цінності 383
Характеристика прав людини 383
Історичний огляд 384
Права людини в різних частинах світу 388
Як нам скористатися нашими правами? 390
Дилеми прав людини 391

4.2. ЕВОЛЮЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ 395

Обіцянки-цяцянки... 395
Якими правами ми володіємо? 395
Науковий прогрес 399

4.3. ЮРИДИЧНИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ 401

Права людини в межах країни 401
Права людини, визнані в угодах 402
Основні міжнародні документи 403
Забезпечення дотримання прав людини 411
Чи цього достатньо? 417

4.4. АКТИВІЗМ У СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ І РОЛЬ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ (НУО) . 418

Що таке неурядові організації 418
Типи правозахисних НУО 419
Як вони впливають на процес? 419
Приклади успішних акцій 421

4.5. ПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ 424

4.6. ВАЖКІ ПИТАННЯ 427

Вступ

Права людини — це те, чого ніхто не може вас позбавити.

Рене Кассін

Не існує освіти в глаузі прав людини без самих прав людини. Розуміння того, що таке права людини належить до найважливіших знань будь-якого викладача в галузі прав людини. Права людини можна розуміти і пояснювати як простим, так і складним методом. Про них можна говорити в абстрактній і концептуальній формі або побачити їх дуже реально через практичні приклади; їх можна розглядати з глобальної або дуже конкретної місцевої точки зору. Проте дуже важливо, щоб той, хто залучається до освіти в голузі прав людини, відчував здатність реалізовувати власні права людини і відповідати на запитання стосовно них. В той час як першочерговим завданням фасилітаторів є залучення молоді до вивчення всього, що стосується прав людини, частина цього процесу включає забезпечення точною інформацією, роз'яснення складнощів прав людини і вирішення багатьох дилем даній сфері. Однак це неможливо виконати лише за рахунок ключових понять і цінностей, що лежать в основі прав людини: універсальності, неподільності та невідчужуваності. Фасилітатор з освіти в галузі прав людини є також «послом» і захисником прав людини. Неспроможність вирішувати або реагувати на ключові питання про права людини призведе до неефективності навчання. Як і у випадку з багатьма іншими проблемами стосовно прав людини, ніхто і не очікує, щоб фасилітатор знав відповіді на всі запитання. Незважаючи на це, справедливо очікувати,щоб він знав, де знайти ці відповіді і як підштовхнути учасників знайти свої власні відповіді теж.

Неправильне розуміння походження прав людини, зокрема, як вважається «західний» характер їх універсальності та можливості їх застосування може з легкістю перетворити добрі наміри освіти в галузіправ людини на досвід, що підтверджує сумніви і неправильне розуміння замість того, щоб їх роз'яснити. Вивчення прав людини в процесі освіти в галузі прав людини є необхідним і ;безмірно цінним без нього, ніщо інше не має сенсу.

В цій главі ми надаємо користувачам Компаса подальшу інформацію про права людини, які вони, як вони розвивались і як їх можна захищати і розвивати. Це, очевидно, не вся інформація про концепції і системи прав людини, яку можна передавати. Як і у випадку з іншими розділами Компаса, не дивлячись ні на що, він забезпечує своїх користувачів важливими відправними точками і основною інформацією. Це вже фасилітатор вирішує, чи шукати подальшу інформацію у відповідності до характеру його програми і потреб своїх учасників Цю главу також не потрібно розуміти як «те, що всі мають знати про права людини». Замість цього вона торкається різноманітних важливих аспектів прав людини. Окремим учасникам і фасилітаторам може знадобитись більше (або менше) інформації, особливо стосовно шляхів розвитку прав людини і їх захисту у власних країнах.

Права людини повинні розуміти всі, а не тільки спеціалісти.

Ця глава закінчується розділом запитань, відповідей і важких питань стосовно прав людини. Вона охоплює найпоширеніші запитання і сумніви щодо прав людини.

Будучі (недосконалим) творінням (неідеальних) людей, права людини постійно змінюються, розвиваються і вдосконалюються. Ми розраховуємо на користувачів *КОМПАСа* щодо сприяння їх модернізації, особливо у зв'язку зі змінами, які стануться з дати опублікування *КОМПАСу*.

Права людини постійно випробовуються, розвиваються і вдосконалюються.

4.1. Що таке права людини?

Права людини як броня — вони захищають нас; вони як правила — говорять нам, як себе поводити; і вони як арбітри — ми можемо до них звертатися. Вони абстрактні — як емоції, і як емоції вони належать всім й існують, що б навколо не відбувалося.

Вони подібні до природи, тому що їх можна зневажити; та до духу, тому що їх неможливо зруйнувати. Подібно до часу, вони однаково ставляться до всіх нас: багатих і бідних, старих і молодих, білих і чорних, високих і низьких. Вони пропонують нам повагу, і вимагають від нас ставитися з повагою до інших. Вони подібні до доброти, правди і справедливості: ми можемо розходитися в думках стосовно їхнього визначення, але ми впізнаємо їх, коли бачимо, що їх порушують.

? *Яке визначення прав людини дали б ви? Як ви поясните, що це таке?*

Якщо ми називаємо щось правом людини, ми маємо на увазі, що вона обґрунтовано претендує на свій захист з боку суспільства у своїй можливості володіти цим правом, силою закону, або через освіту і формування суспільної думки.

Джон Стюарт Мілл

Право — це вимога, про яку ми справедливо заявляємо. Я маю право на товари в магазинному кошику, якщо я за них заплатив. Громадяни мають право обирати президента, якщо це гарантовано конституцією їхньої країни, а дитина має право відвідати зоопарк, якщо її батьки це їй пообіцяли. На все це люди вправі розраховувати при умові, що інша сторона дала відповідні обіцянки або гарантії.

Однак права людини — це вимоги вищого рівня, які мають одну відмінність. Вони не залежать від обіцянок або гарантій іншої сторони. Право людини на життя не залежить від обіцянки іншої людини не вбивати цю людину: життя його може від цього залежати, але не право на життя. Його право на життя залежить тільки від одного: а саме, від того, що він людина.

Визнання прав людини означає визнання права кожного заявити: я володію цими правами, що б ви не говорили і не робили, тому що я, точно так само як і ви, людина. Права людини притаманні всім людям за правом народження. Але чому це твердження не повинне вимагати певної поведінки для його підтвердження? Чому ми не повинні вимагати від людей того, щоб вони заслужили свої права?

Претензії щодо прав людини, в кінцевому рахунку є моральними претензіями, і спираються на моральні цінності. Моє право на життя насправді означає те, що нікому не дозволено позбавити мене мого життя, це просто неприпустимо. При такому формулюванні це твердження навряд чи потребує особливого обґрунтування. Напевно, немає читача, який би з цим не погодився, оскільки по відношенню до себе ми всі визнаємо, що в нашому житті, в нашому бутті є такі сторони, які мають бути непорушними і яких ніхто інший не повинен торкатися, оскільки вони життєво важливі для нашого буття, для усвідомлення того, хто ми такі і що ми таке; вони життєво важливі для нашої людської природи і нашої людської гідності. Без прав людини ми не можемо розкрити увесь свій потенціал. Права людини всього лише переносять це розуміння на індивідуальний рівень на всіх інших людей планети. Якщо я можу висувати подібні вимоги, тоді це може зробити і будь-хто інший.

Кожного разу, коли вмирає справедливість, це немов би так, як би її ніколи не існувало.

Жозе Сарамаго

? *Чому неприпустимо порушувати чиєсь право на життя? Чому неприпустимо позбавляти когось життя? Це однакові запитання?*

Основні цінності

Таким чином, в основі концепції прав людини лежать дві основні цінності. Перша — це **людське достоїнство**, а друга — **рівність**. Права людини можна розуміти як щось, що визначає базові норми, необхідні для того, щоб жити з почуттям гідності, і їх універсальність випливає з того, що, принаймні, в цьому всі люди рівні. Ми не повинні і не можемо тут когось виокремлювати.

По суті, щоб прийняти концепцію прав людини, достатньо лише визнання цих двох переконань або цінностей, і навряд чи хто-небудь стане з цим сперечатися. Ось чому ідея прав людини отримує підтримку з боку всіх світових культур, всіх цивілізованих урядів, всіх основних релігій. Майже повсюдно визнано, що влада держави не може бути безмежною або довільної, вона повинна бути обмежена необхідністю забезпечити хоча б мінімальні умови всім, хто перебуває під її юрисдикцією, щоб вони могли жити з почуттям людської гідності.

Я розглядаю смертний вирок, як дикість і аморальне впровадження, яке підриває моральні і правові засади суспільства. Я переконаний ... що дикість породжує лише дикість.

Андрій Сахаров

З цих двох основних цінностей можна вивести багато інших, і з їх допомогою точніше визначити, як на практиці повинні співіснувати люди і суспільства. Наприклад:

Свобода: оскільки людська воля становить важливу частину людської гідності; примушування робити щось всупереч нашому бажанню принижує людську особистість.

Повага до інших: оскільки відсутність поваги до інших не дозволяє оцінити їх індивідуальність і їх людську гідність.

Недискримінація: оскільки рівність людей з точки зору людської гідності означає, що ми не можемо судити про людей на підставі фізичних (або інших) ознак, що не мають відношення до людської гідності.

Толерантність: оскільки нетерпимість вказує на відсутність поваги до відмінностей, а рівність не означає тотожності або однаковості.

Справедливість: оскільки люди, рівні у своїй приналежності до людського роду, заслуговують справедливого ставлення.

Відповідальність: оскільки повага прав інших осіб тягне за собою відповідальність за свої дії і надає зусилля для реалізації прав всіх і кожного.

Характеристика прав людини

Філософи можуть продовжувати сперечатись щодо характеру прав людини, але міжнародна громада почала здійснювати свої вражаючі зобов'язання стосовно прав людини шляхом впровадження Всесвітньої Декларації прав людини в 1948. З того часу міжнародна громада запровадила вагомі концепції Всесвітньої Декларації прав людини в багатьох міжнародних, регіональних і внутрішніх правових інструментах. Декларація не мала на меті бути юридично обмежуючою, але встановлення цих норм в безлічі наступних обмежуючих угодах (інакше відомих як «договір» або «домовленість») робить правовий статус цих норм незаперечним сьогодні. Згідно цих принципів:

Як для вас нестерпний будь-який біль, так і для інших. Знаючи цей принцип рівності, ставтеся до інших з повагою і співчуттям.

Суман Суттам

Права людини невід'ємні.

Це означає, що ви не можете їх втратити, оскільки вони мають відношення до самого факту людського існування. За певних обставин дію деяких з них, хоча і не всіх, може бути призупинено або обмежено. Наприклад, якщо хтось визнаний винним у скоєнні злочину, його або її можуть позбавити волі; або під час громадянських заворушень уряд може ввести комендантську годину, що обмежує свободу пересування.

Права людини неподільні, взаємозалежні і взаємопов'язані.
Це означає, що різні права людини по суті пов'язані між собою і не можуть розглядатися окремо. Здійснення одного права залежить від здійснення багатьох інших прав, і немає жодного права, яке було б важливіше за інші.

Права людини універсальні.
Означає, що вони так само стосуються всіх людей в усьому світі, причому без обмежень за часом. Кожен має право користуватися правами людини без якої б то не було різниці, як-то щодо раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища.

Суверенітет держави означає відповідальність, а головна відповідальність за захист людей лежить на самій державі.

Доповідь Міжнародної Комісії щодо посередництва і державного суверенітету, 2001

Слід зазначити, що універсальність прав людини жодним чином не загрожує багатому різноманіттю індивідуальностей чи культурних відмінностей. Різноманіття може існувати і в суспільстві, де всі рівні і в рівній мірі заслуговують поваги. Права людини служать мінімальним стандартом, який стосується всіх людей; кожна держава і суспільство може визначати і застосовувати вищі або конкретніші стандарти. Наприклад, у сфері економічних, соціальних і культурних прав ми зобов'язані відважитися на кроки для досягнення прогресу у повної реалізації цих прав, але не існує закріпленого стандарту щодо підняття податків задля сприяння цьому. Кожна країна або суспільство самостійно визначає таку політику, враховуючи власні обставини.

Історичний огляд

Ідея того, що люди володіють невід'ємними правами, корениться в багатьох культурах і стародавніх традиціях. Численні приклади шанованих правителів і найважливіших збірників законів з історії людства показують нам, що цінності, втілені в правах людини, не є ні «західним винаходом», ні винаходом XX століття. Вони є реакцією на всесвітні потреби людей і на пошук справедливості. Усі суспільства мають свої ідеали і системи забезпечення справедливості, чи в усних чи в письмових традиціях, хоча не всі ці традиції збереглися.

Стародавня історія

- Звід законів царя Хаммурапі у Вавилонії (близько 2000 до н.е.) був першим писаним кодексом законів, заснованих царем Вавилона. У ньому давалася обітниця «здійснювати в царстві справедливе правління, винищувати злих і жорстоких, не дозволяти сильним пригноблювати слабких, ... просвіщати країну і сприяти благополуччю народу».
- До нас дійшли слова давньоєгипетського фараона (близько 2000 до н.е.), який давав вказівку своїм підлеглим: «Коли з Верхнього або Нижнього Нілу приїжджає прохач, зробіть так, щоб все проходило відповідно до закону, щоб був дотриманий звичай і поважалися права кожної людини».
- Хартія Кіра (близько 539 р. до н.е.) була складена царем Персії для народу його царства і визнавала права на свободу, безпеку, свободу пересування, а також деякі соціальні та економічні права.
- • Учення Конфуція (500 ст. д.н.е.) містить, як центральну тему, концепцію дітей або співчуття та любові до інших. Конфуцій казав: «Того, чого собі не бажаєте, не робіть іншим». Доктор Пенг-чун Чанг, китайський експерт по

конфуціанству, який відіграв активну роль в укладанні Загальної декларації прав людини, вірив, що конфуціанство заклало підґрунтя для ідей щодо прав людини.

- Імам Алі Ібн Аль Хуссеін написав Епістолу по правам на початку 8 століття нашої ери. Наскільки нам відомо, цей лист — перший документ, який впорядковує головні права, як вони сприймалися на той час, і перша спроба, яка не порівнює концепцію прав в їх негативному аспекті. Епістола методично перераховує 50 таких прав. Вони створені в дусі, зосередженому на ранніх ісламських заповідях.
- Хартія ду Манде (1222 н. е.) і хартія де Курукан Фуга (1236 нашої ери), засновані на систематизації усних традицій із Західної Африки, підтверджують такі принципи, як децентралізація, збереження довколишнього середовища, прав людини і культурної різноманітності.
- Африканський світогляд «убунту» в своїй сутності включає все, що означає бути людиною. Убунту підкреслює повагу до усіх членів громади, гостинність і шляхетність. Поняття про Убунту підсумоване в цьому: «Людина є нею лише через інших людей». Ця думка має глибинний сенс для прав людини. Якщо ми люди лише через інших, тоді нелюдяність до інших також позбавляє нас самих гуманності — звідси потреба просувати права інших, прощати і отримувати прощення і поважати права інших людей.

Людина є людиною лише через інших людей.

? *Які особистості в історії вашої країни (політичні, літературні і релігійні) відстоювали ідеали прав людини або боролися за них?*

З 13 по 18 століття

Еволюція ідеї щодо універсальних прав людини походить з підвалин понять про гідність і повагу в цивілізаціях усього світу впродовж століть. Однак розвиток ідеї про те, що ця повага має бути закріплена в законі, відбувався протягом значно більшої кількості поколінь. Ми часто черпаємо рішучість для узаконення поняття прав з певного історичного досвіду. Він, безперечно, не є невичерпним джерелом. З розширенням наших знань історії інших культур, без сумніву ми теж виявимо історичний імпульс законодавчих прав також в інших культурах.

На кожному історичному етапі можна почути голоси протесту проти гноблення; в кожному столітті думки про визволення людей також було затьмарене. З наближенням до сучасності ці голоси і думки трансформуються в програми соціальних дій, і іноді втілюються в конституції держав.

Мішелін Р. Ішей

- В 1215 р. англійські вельможі і духівництво змусили короля Англії підкорятися закону, розробивши Велику Хартію вольностей (Магна Карта). Магна Карта захищала лише права привілейованих (шляхтичів) і тому не стосувалася прав людини як таких. Він став широко цитованим документом про захист вольностей, тому що представляв обмеження королівської влади і визнання свобод і прав інших людей.
- У 1689 році Парламент прийняв закон, в якому заявлялося, що він більше не терпітиме королівського втручання у свої справи. Цей документ, відомий як Білль про права, забороняв монарху припиняти дію законів без згоди парламенту, обумовлював вільні вибори членів парламенту і декларував, що свобода слова в парламенті не могла бути оскаржена ні в судах, ні де-небудь ще.
- Хьюг де Грут (1583–1645 рр.) має відношення до запровадження міжнародного права. Його книжка *Про закони війни і миру* пропонує систему загальних принципів, заснованих на «натуральному праві», яке, на його думку, має об'єднати всі нації, незалежно від місцевих законів та звичаїв. Впродовж 17 і 18 століть в Європі, деякі філософи розвинули далі концепцію «натуральних прав».

Свобода — це влада, яку ми маємо над собою.

Хьюг де Грут

Закон про права — це те, на що люди мають права перед будь-яким урядом в світі, загальним чи місцевим, і те, в чому їм не може бути відмовлено ніяким справедливим урядом».

Томас Джефферсон, 1787

- Джон Лок (1689) розвинув теорію,що кожна людина має певні права,що походять від власної природи, а не від уряду і його законів. Законність уряду, фактично, засновувалась на тому, що він надавав ці природні права. Ідея, що ці природні права повинні надати право людям на певний правовий захист, набула більшого поширення і знайшла своє відображення в конституціях деяких країн. Права людини переформулювали цю ідею, а також довели те саме стосовно відносин між урядами і громадянами.
- В 1776 році більшість британських колоній в Північній Америці проголосили незалежність від Британської Імперії в Декларації Незалежності Сполучених Штатів. Вона здебільшого базувалася на «природному праві» теорії Лока і Монтеск'є. На основі переконання про сутність обмеження державної влади і захисту свободи, Декларація пропагувала такі поняття: невід'ємні права; захист особистих прав; свобода слова, преси, петіцій і зібрань; недоторканність приватного життя; належні правові процедури; рівність перед законом і свобода віросповідання.

Мета будь-якого політичного об'єднання полягає у збереженні природних і невід'ємних прав людини. Ці права: свобода, власність, безпека і протидія гнобленню.

Декларація Прав людини і громадянина, 1789. Франція

- В 1789 році французи повалили монархію і заснували першу Французьку Республіку. Французька Декларація Прав людини і громадянина взяла свій початок від революції і була написана представниками духівництва, дворянства і звичайних людей, які написали її щоб втілити думки діячів Просвітництва, таких як Вольтер, Монтеск'є, енциклопедистів і Руссо. Декларація критикувала політичну і правову системи монархії і визначала природні права людини такі як «свобода, власність, безпека і право на протидію гнобленню». Вона замінила систему аристократичних привілеїв, яка існувала за монархії, принципом рівності перед законом. Її терміни рівності і теоретична концепція рівних прав, однак, потребувала часу для практичного застосування. Суспільство було глибоко нерівним, а забезпечення її виконання тривало б цілі покоління.

Ранні міжнародні угоди: рабство і праця

Людина будучи... по своїй природі вільна, рівна і незалежна, ніхто не може бути підкорений політичній владі іншого без своєї згоди.

Джон Лок

У XIX і XX століттях ряд проблем зі сфери прав людини привернув широку увагу і став розглядатися на міжнародному рівні, починаючи з таких питань, як рабство, кріпосне право, жорстокі умови праці та дитячої праці. Приблизно до цього часу належить і прийняття перших міжнародних угод, що відносяться до прав людини. Хоча пропонуючи корисний захист, основою таких угод були взаємні зобов'язання між державами. Це знаходиться в різкому контрасті з сучасними угодами з прав людини, де такі зобов'язання належать безпосередньо власникам індивідуальних прав.

- В Англії та Франції рабство було оголошено поза законом приблизно на початку XIX століття, а в 1814 році британський і французький уряди підписали Паризький договір про співпрацю з метою припинення работоргівлі. На Брюссельської конференції 1890 був підписаний Акт проти рабства, який пізніше був ратифікований вісімнадцятьма державами, заявивши цим про свій намір покласти край трафіку африканських рабів.
- Це, однак, не стосувалось примусової праці і постійних і жорстоких умов праці. Навіть 1926 Міжнародна Конвенція Рабства, мала на меті скасування рабства в усіх його формах, але не впливала на загальну практику примусової праці аж до кінця сорокових.
- Створення Міжнародної організації праці (МОП) в 1919 році відображає переконання у тому, що універсальний і тривалий мир може бути

досягнутий, лише якщо заснований на соціальній справедливості. МОП розвинула систему міжнародних стандартів праці, що відстоювали пристойну і продуктивну працю, свободу, рівність, безпеку і гідність.

- Однією з сфер роботи МОП були заходи,спрямовані на боротьбу проти дитячої праці, особливо в її найгірших проявах. Ця робота стосується багатьох напрямків діяльності в цій сфері і до сьогодні, включаючи сприяння укладенню міжнародних угод з дитячої праці, таких як Конвенція МОП номер 182 щодо найгірших форм дитячої праці і Конвенція МОП номер 138 щодо мінімального віку працевлаштування.
- Протягом 1899-1977 років було прийнято низку важливих угод в сфері міжнародного гуманітарного права, ознаменувавши ще одну сферу раннього співробітництва між державами. Міжнародне гуманітарне право врегульовує ведення збройних конфліктів. Права людини можуть застосовуватися паралельно з міжнародним гуманітарним правом в багатьох сферах, наприклад у ставленні до в'язнів. Однак, міжнародне гуманітарне право більше спеціалізується і деталізує все, що стосується багатьох інших питань під час конфліктів, наприклад дозволене використання зброї і військової техніки.

Краще голодувати вільним, а ніж бути гладким рабом.

Езоп

? *Як ви вважаєте, чому виникла необхідність в прийнятті міжнародних угод, замість розробки окремими країнами власних стандартів?*

XX століття

Ідея захисту прав людини від зловживань урядової влади через закон стала набувати ширшого схвалення в XX столітті, особливо після створення Ліги Націй і Міжнародної організації праці і їх роботи в сфері прав меншин, праці та інших питань. Важливість систематизації цих прав в письмовій формі вже була визнана країнами і, таким чином, описані вище документи стали ранніми попередниками багатьох сучасних угод з прав людини. Однак, саме події Другої світової війни дійсно вивели права людини на міжнародний рівень. Жахливі звірства, скоєні під час цієї війни, у тому числі голокост і масові воєнні злочини, спричинили виникнення наступного органу міжнародного права, і насамперед, створення прав людини такими, які нам відомі зараз.

Війни будуть вестися й надалі, аж доки людство буде нездатним помічати, що людська природа подібна, не важливо, де б на землі ми не опинилися.

П'єрр Дако

Статут Організації Об'єднаних Націй, підписаний 26 червня 1945 р., відобразив це положення. Статут заявляє, що основним завданням ООН є «позбавити прийдешні покоління від лиха війни» і «знов утвердити віру в основні права людини, гідність і цінність людської особистості, рівноправність чоловіків і жінок».

Загальна декларація прав людини була розроблена Комісією з прав людини ООН і прийнята Генеральною Асамблеєю 10 грудня 1948 року. Всесвітня Декларація прав людини, без сумніву, є новаторською і продовжує слугувати як найважливіший глобальний інструмент по правам людини. Хоча не будучи досі юридично обов'язковою, ВДПЛ послужила спонуканням поза численними зобов'язаннями щодо прав людини, чи на національному, регіональному або міжнародному рівнях. Відтоді ряд ключових інструментів, які гарантують її принципи, також були розроблені і погоджені міжнародною громадою. Більше інформації з деяких міжнародних угод можна знайти в подальшій главі.

Права людини в різних частинах світу

Деякі регіони світу утворили свої власні системи захисту прав людини, які існують поряд із системою, створеною в рамках ООН. На даний момент існують регіональні установи захисту прав людини в Європі, Америці та Африці. Деякі кроки щодо встановлення стандартів регіональних прав людини, також приймаються в арабському світі і в регіоні АСЕАН (Асоціації країн Південної Азії). Тим не менше, більшість країн цього регіону ратифікували головні угоди і конвенції ООН з прав людини і таким чином висловили свою згоду із загальними принципами, і добровільно визнали себе суб'єктами міжнародного права у сфері прав людини.

В Європі різноманітні стандарти і механізми з прав людини захищаються Радою Європи, головним контролером з прав людини на континенті. Її роль, особливо за допомогою Європейської Конвенції про захист прав людиги та основоположних свобод та Європейського Суду з прав людини, буде озглянута нижче.

Поруч з Радою Європи, важливу роль також відіграють Європейський Союз і Організація з безпеки і співробітництва в Європі.

Європейський Союз

Зобов'язання Європейського Союзу щодо захисту прав людини отримали новий імпульс з затвердженням Лісабонської угоди, яка набула чинності 1 грудня 2009 р., забезпечивши повну юридичну силу Хартії основних прав Європейського Союзу. Вона містить громадянські, політичні, соціальні і економічні права, і вимагає, щоб як держави-члени, так і сам Європейський Союз дотримувалися цих прав. Суд Європейського Союзу має намір відмінити законодавство ЄС, яке суперечить Хартії і розгляне питання відповідності законодавства країн-членів ЄС праву ЄС, хоча повсякденне правозастосування буде здійснюватися національними судами. Хартія окреслює права за шістьма рубриками: гідність, свобода, рівність, солідарність, права громадян і справедливість. Заголовок «гідність» гарантує право на життя і забороняє тортурри, рабство і смертний вирок; «свобода» включає права на приватне життя, шлюб, думку, самовираження, зібрання, освіту, роботу, власність і притулок; «рівність» охоплює права дітей і літніх людей; «солідарність» захищає соціальні права і права робітників, право на гідні умови праці, на захист проти необґрунтованого звільнення і доступ до медичної допомоги; «громадянські» права включають право на голосування і свободу пересування, і «справедливість» охоплює такі права як право на ефективний правовий захист, справедливий судовий розгляд і презумпцію невинності.

Агентство з фундаментальних прав (АФП) — експертний орган, який збирає докази щодо ситуації з фундаментальними правами в Європейському Союзі і розробляє рекомендації щодо поліпшення ситуації. Воно не виконує роль моніторингу, а співпрацює з відповідними установами в процесі консультацій стосовно покращення забезпечення фундаментальних прав.

Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) об'єднує 56 держав з Європи, Центральної Азії і Північної Америки. Незважаючи на те, що вона спеціально не ставить перед собою завдання захисту прав людини, її комплексний підхід до безпеки дозволяє їй вирішувати широке коло питань, в тому числі питання прав людини, національних меншин, демократизації,

політичних стратегій, боротьби з тероризмом, діяльності в сфері економіки та захисту навколишнього середовища. Діяльність ОБСЄ в сфері прав людини проводиться через Бюро демократичних інституцій і прав людини. Штаб-квартира БДІПЛ розташована в Варшаві, однак БДІПЛ діє по всій території ОБСЄ у сфері спостереження за виборами, демократичного розвитку, прав людини, толерантності та недискримінації і верховенства права. Його діяльність націлена на молодь і включає освіту в галузі прав людини, боротьбу з антисемітизмом і ісламофобією.

ОБСЄ
http://www.osce.org/odihr

В регіоні Північної і Південної Америки стандарти і механізми стосовно прав людини випливають з Американської декларації прав і обов'язків людини 1948 року і Американської конвенції з прав людини 1969 року. Спеціальні документи були прийняті стосовно біженців, попередження і покарання за тортури, скасування смертного вироку, зникнення, насильства проти жінок, довколишнього середовища і інших питань.

Організація Американських Штатів

Африканська Хартія прав людини і народів вступила в силу в жовтні 1985 року і на 2007 рік була ратифікована 53 державами. Хартія представляє інтерес зважаючи на наявність в ній низки положень, що відрізняють її від аналогічних документів, прийнятих в інших частинах світу:

- На відміну від європейських або американських конвенцій, Африканська хартія включає соціальні, економічні та культурні права, а також громадянські і політичні права.
- Африканська Хартія йде далі індивідуальних прав, і передбачає також колективні права народів.
- Хартія визнає також, що особистість має не тільки права, але й обов'язки, і навіть перераховує визначені обов'язки особистості по відношенню до сім'ї, суспільства, держави і міжнародного співтовариства.

Африканський Союз

Кожен має обов'язки перед своєю громадою, і лише в ній можливий повний і вільний розвиток особистості.

Універсальна Декларація Прав Людини

? *Як ви думаєте, чому обов'язки внесені до Африканської Хартії прав людини? Чи не вважаєте ви, що вони повинні бути внесені в усі документи з прав людини?*

Регіональна Арабська комісія з прав людини почала свою діяльність з 1968 року, але вона мала лише дуже вибіркові і обмежені повноваження стосовно сприяння правам людини. Змінена Арабська хартія з прав людини була прийнята Лігою Арабських Держав в 2004 р. і набула чинності в 2008 р.

Арабська Хартія з Прав Людини

Цей документ охоплює соціально-економічні і громадянсько-політичні права, а також посилається на «спільну цивілізацію» арабських держав. Набуття чинності Хартії і її моніторинговий механізм, Арабський комітет з прав людини і Арабська підкомісія з прав людини, стали багатообіцяючими знаками стосовно розвитку прав людини в регіоні. Однак вона також потрапила під жорстоку критику, наприклад, через відсутність заборони жорстокого покарання, або за гарантування економічних і соціальних прав лише для громадян, або за узалежнення деяких прав з ісламським шаріатом, за дозвіл введення смертного вироку для дітей у випадку, якщо це передбачено національним законодавством, а також за схвалення обмежень щодо свободи думки, сумління і віросповідання, якщо це передбачено законодавством.

Асоціація Держав Південно-Східної Азії (ASEAN)

В регіоні Південно-Східної Азії тривають заходи, спрямовані на те, щоб цей регіональний орган виконав свої зобов'язання щодо створення Міжурядової комісії з прав людини, взяті нею в 2009 році. Коло повноважень цієї Комісії від 2009 року зазначає, що вона буде дотримуватись «Поваги по відношенню до міжнародних принципів прав людини, включаючи універсальність, неподільність, взаємозалежність і взаємопов'язаність усіх прав людини і основних свобод, так само як і неупередженість, об'єктивність, невибірковість, недискримінація і уникнення подвійних стандартів і політизації.

Як нам скористатися нашими правами?

Права людини існують для нас. То як же ми можемо ними скористатися? Ясно, що самого їхнього існування не достатньо, щоб покласти край порушенням прав людини, які, як всі ми знаємо, відбуваються кожен день, у всіх частинах світу. Чи можуть вони дійсно щось змінити? Як ми можемо їх використовувати?

? *Ви знаєте, що робити, якщо порушені ваші права людини?*

Визнання ваших прав

Цінності — невидимі подібно до вітру. Ви дізнаєтесь про вітер по тремтінню листків. А цінності ви усвідомлюєте по вчинкам людей.

Єва Анксел

У наступному розділі ми розглядаємо різні види прав людини, які захищені міжнародним правом. Якщо нам відомо, які саме галузі людського існування співвідносяться з нормами законів про права людини, і ми знаємо, що уряди, згідно з цими нормами, взяли на себе відповідні зобов'язання, ми можемо здійснювати тиск на них в тій чи іншій формі. У цьому розділі показано, що майже всі прояви несправедливості мають відношення до прав людини: будь то бідність в якійсь області, нанесення шкоди навколишньому середовищу, проблеми здоров'я, умови праці, політичні репресії, виборчі права, генна інженерія, проблеми меншин, тероризм, геноцид і так далі. І навіть сьогодні кількість проблем не перестає рости.

Деякі з проблем, пов'язані із застосуванням законодавства, що відноситься до прав людини, розглядаються безпосередньо в розділі «Питання та відповіді». У ньому даються короткі відповіді на деякі з найбільш загальних і поширених питань про права людини.

Крім того, в кожній частині Розділу 5 докладно розглядаються всі теми даного посібника. Якщо вам необхідно з'ясувати, як краще захистити якесь конкретне право, наприклад, право на здоров'я, на освіту або нормальні умови праці, вам буде корисно ознайомитися з основною інформацією, яка присвячена конкретній проблемі.

Використання правових механізмів

Ми розглянемо правові механізми, які були створені для захисту різних сфер людських інтересів. У Європі, а опосередковано в Африці і в Америці є постійно діючий суд — Європейський Суд з прав людини, який розглядає скарги про такі порушення. Навіть, якщо скарги не підпадають під юрисдикцію Європейського Суду, як ми побачимо, існують і інші механізми, що дозволяють притягнути держави до відповідальності за їхні дії і примусити їх до виконання своїх зобов'язань відповідно до угод про права людини. Нам легше від самого факту існування таких правових норм, навіть якщо не завжди є равові засоби, щоб примусити держави до їх виконання.

Лобіювання, проведення кампаній і акцій

Важливу роль у здійсненні тиску на держави відіграють різні асоціації, неурядові організації, благодійні товариства та інші ініціативні групи громадян. Ця тема стала змістом розділу, присвяченому ролі активістів і НУО. Діяльність таких організацій особливо важлива для простих чоловіків і жінок на вулиці, і не тільки тому, що вони часто займаються справами конкретних людей, але також і тому, що вони дають звичайній людині можливість брати участь у захисті прав людини. Зрештою, ці асоціації складаються зі звичайних людей! Ми також розглянемо, як вони діють, щоб поліпшити становище з прав людини, а також деякі приклади їх успішних акцій.

? *Чи ви коли-небудь були причетні до розповсюдженняї або до іншої активності з прав людини?*

Стань учасником

У Розділі 3 «Вживання дій для прав людини» описується, якими можуть бути ці заходи в умовах повсякденного життя, і наводяться приклади заходів, до яких ви самі могли б залучитися. Молодіжні групи мають величезний потенціал для тиску на уряди і міжнародні організації з тим, щоб випадки порушення прав людини потрапляли в поле зору громадськості. Наведені приклади повинні підказати вам, які заходи може вжити ваша група, а також ближче познайомити вас з повсякденною роботою неурядових організацій.

У здійсненні своїх прав і свобод кожен має підлягати лише до таких обмежень, які передбачені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги для прав і свобод інших, а також з метою забезпечення справедливих вимог моральності, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві.

УДПЛ, Стаття 29 (2)

Дилеми прав людини

Реалізація прав людини означає зіткнення з рядом перешкод. По-перше, деякі уряди, політичні партії або кандидати, соціальні та економічні гравці та суб'єкти громадянського суспільства використовують тему прав людини в своїх інтересах без будь-яких зобов'язань щодо завдань в галузі прав людини. Іноді це може бути пов'язано з невідповідним розумінням вимог стандартів прав людини. В інших випадках це стається через умисне зловживання або бажання виставити себе таким, що поважає права людини, щоб вигідно виглядати в очах світу. По-друге, уряди, політичні партії, або кандидати або суб'єкти громадянського суспільства можуть критикувати порушення прав людини іншими, але не в змозі самі відстоювати стандарти прав людини. Подібне часто критикується як подвійний стандарт. По-третє, зустрічаються випадки обмеження прав людини від імені захисту прав інших. Це, звичайно, могло б бути виправдано. Права людини не безмежні, і застосування своїх прав не має зазіхати на користування правами інших. Однак, ми маємо пильнувати, щоб захист прав людини інших не було, як порожнє вибачення за нав'язування обмежень. Активне громадянське суспільство і незалежна судова влада важливі для моніторингу таких випадків. І нарешті, є випадки, коли захист прав однієї групи людей може само по собі спричинити обмеження прав інших. Таке слід відокремлювати від вищезгаданих випадків обмеження прав. Не завжди легко розпізнати такі випадки.

Конфлікти прав

Однак, права можуть також бути суперечливими. «Конфлікти прав» стосуються суперечностей, які можуть трапитися між різними правами людини або одними і тими же правами різних людей. Таким прикладом може бути ситуація, коли двоє пацієнтів, щоб вижити, потребують донорського серця; однак, в наявності лише одне для трансплантації. В цьому випадку право на життя одного пацієнта перебуває в конфлікті з тим самим правом іншого пацієнта. Інший приклад стосується випадку з евтаназією, коли право одного на життя може суперечити з його/її власним правом на смерть або правом звільнитись від принизливого лікування. Таким чином, конфліктують різні права однієї людини. Третій випадок стосується ситуацій, коли вступають у протиріччя різні права людини різних людей. Один приклад цього відображений у випадку в єврейській громаді міста Осло та в інших в Норвегії, взятому Комітетом ООН для демонстрації усунення расової дискримінації. В 2000 р. група, відома під назвою «Черевичники», пройшла з маршем на честь нацистського лідера Рудольфа Гесса. Учасники були вдягнуті в «напіввійськову» форму, а лідер містер Терьє Сьйолі проголосив антисемітську промову, після якої натовп неодноразово салютував нацистам і вигукував: «Sieg Heil» (За перемогу!). Протиріччя в цьому випадку було між правом містера Сьйолі на свободу самовираження і правом єврейської громади не зазнавати дискримінації. Комітет ООН гадає, що твердження містера Сьйолі містять ідеї расової переваги і ненависті, і тому подібна винятково образлива промова не підлягає захисту правом свободи самовираження.

Культурні традиції

Стає все більш очевидним, що жіноче статеве каліцтво, злочини проти гідності, примусові шлюби і подібні порушення ніколи не будуть ліквідовані доки жінок не будуть вважати, повноцінними і рівноправними учасниками соціального, економічного, культурного і політичного життя власної громади.

Халіма Ембарек Варзазі[1]

> Культурні традиції відображають цінності і переконання, яких дотримуються члени громади впродовж епох, і часто охоплюють цілі покоління. Кожна соціальна група в світі має особливі культурні традиції і переконання, з яких деякі вигідні для всіх членів, в той час як інші — шкідливі для окремої групи, такої як жінки. Ці шкідливі звички включають наступне: жіноче статеве каліцтво (ЖСК); примусове годування жінок; ранні шлюби; різноманітні табу або звички, які перешкоджають жінці контролювати народжуваність; харчові табу і традиції щодо народжуваності; перевага синів і наслідки цього для статусу дівчинки; жіноче дітовбивство; рання вагітність і ціна приданого. Незважаючи на їх шкідливий характер і порушення ними міжнародних законів прав людини, такі традиції зберігаються, тому що вони не викликають сумніву і набувають моральності в очах тих, хто застосовує їх.
>
> *Бюро ООН Верховного комісару з прав людини*

Традиційні шкідливі звички

Ряд звичок, які негативно впливають на здоров'я жінок і дітей і порушують міжнародні стандарти прав людини, часто називаються як «шкідливі звички». Це не означає, що всі традиції шкідливі і порушують права людини, але коли вони їх порушують, нам потрібно бути здатними піддати їх сумніву і відхилити.

Звичайна практика в багатьох суспільствах — «влаштовані шлюби», при яких дівчина, часто в дуже юному віці, зобов'язана вийти заміж за людину, обрану її сімейством, зазвичай в дуже юнім віці (зверніть увагу, що влаштовані шлюби — це не те ж саме, що примусові шлюби). Чи повинна така практика бути заборонена для захисту молодих дівчат? Чи це стало б проявом неповаги до традиції іншої культури?

В якості інших прикладів можна назвати тривалу в багатьох країнах практику жіночого обрізання. Тисячі людей страждають від наслідків таких звичаїв, і більшість людей, безумовно, вважають їх серйозним порушенням прав людини.

Чи варто розглядати жіноче обрізання як відмінність між різними культурами, до якого потрібно ставитися «терпимо», або порушенням права людини на фізичну недоторканність і здоров'я?

Захист усіх прав людини для всіх обумовлює відмову від шкідливих звичок. Нікому не може бути відмовлено в правах людини і гідності на підставі традицій і культури, не в останню чергу тому, що традиції і культури не викарбовані на камені: вони змінюються і розвиваються; те, що часто було істиною двадцять років тому, не має жодного сенсу для теперішніх поколінь. Шкідливі традиції — це також нагадування, що сприяння у правах людини покладається на освітні програми і зусилля. Багато шкідливих традицій не можуть бути подолані одними репресіями і осудом: для того, щоб мати ефективність, вони потребують освіти і залучення зацікавлених осіб. Навіть держави, які підписали міжнародні угоди по правам людини і несуть основну відповідальність за їх виконання. Саме дії окремих осіб, часто підтримані сім'ями і громадами, забезпечують дотримання цих звичаїв. Їх зміна не може бути нав'язана «зверху», але тут необхідна регулярна просвітницька робота з зацікавленими сім'ями і громадами, це єдиний спосіб, за допомогою якого може бути врегульовано запровадження прав людини разом з тим, що сприймається як особливі культурні права і традиції.

Тоді як необхідно враховувати значення національної і регіональної специфіки та різних історичних, культурних і релігійних особливостей, в обов'язки держави входять заохочення і захист усіх прав і основних свобод людини, незалежно від їхніх політичних, економічних і культурних систем.

Віденська декларація (1993)

? *Чи можна культурні цінності ставитися вище універсальності прав людини?*

Заради доброї справи

Іноді міжнародне співтовариство використовує санкції, щоб покарати режими, які вважаються систематичними порушниками прав людини. Такі санкції забороняють торгівлю з країною-порушником з тим, щоб чинити тиск на її уряд і змусити його переглянути свою політику. Ці дії іноді вирішуються в односторонньому порядку однією державою, а в інших випадках вони будуть прийняті Радою Безпеки ООН. Деякі країни були повністю ізольовані міжнародним співтовариством: протягом багатьох років через систему апартеїду була ізольована Південна Африка, а через десятиліття санкції також були застосовані до Іраку, Північної Кореї, Ірану та інших. Безсумнівно, наслідки таких санкцій відчувають на собі всі люди, але найбільше від них страждає менш захищена частина суспільства. Чи прийнятна така форма боротьби міжнародного співтовариства, щоб покласти кінець порушенням прав людини в певних державах?

У своїй доповіді «Відповідальність за захист» Міжнародна Комісія з інтервенції і державного суверенітету закликала до обережності і акценті на запобіганні, а не на реакції. Проте, коли міжнародному співтовариству необхідно вдаватися до «виняткових і надзвичайних заходів» «військового втручання заради захисту прав людини», вони наполягають на початку на великомасштабних втратах вбитими або етнічних чистках. Навіть в цьому разі вони проголошують наступні «Запобіжні принципи»:

- Правильний намір: Які б не були інші мотиви держав для втручання, головною метою має бути зупинка або запобігання стражданням людей. Правильний намір краще досягається за допомогою багатосторонніх операцій, звичайно підтриманих регіональною думкою та зацікавленими в них жертвами.
- Останній засіб: Військове втручання може бути виправданим лише, коли будь-який невійськовий варіант по запобіганню або мирному врегулюванню кризи був використаний, з обґрунтованими підставами того, що менші засоби не принесуть успіху.

Правосуддя — це право найхитрішого.

Жозеф Жубер

- Пропорційні засоби: Об'єм, тривалість і інтенсивність запланованого військового втручання має бути мінімально необхідним для забезпечення визначеного захисту людини.
- Прийнятні перспективи: Обов'язково має бути прийнятний шанс на успіх в зупинці та запобіганні страждань, який би виправдав втручання, так щоб наслідки акцій не виглядали б гірше, ніж наслідки невтручання.

Заднім числом, як ви вважаєте, ці запобіжні заходи стосуються, наприклад, відповіді міжнародного співтовариства на різанину в Сребрениці в 1995 р., на бомбардування НАТО Косова в 1999 р. або на втручання в Афганістані в 2001 р.? Чи можуть такі акції бути виправданими з точки зору їх кінцевого результату, якщо вони спричинили велику кількість жертв?

? *Чи можна використовувати захист прав людини для виправдання військової кампанії?*

Там, де населення страждає від серйозної шкоди, в результаті внутрішньої війни, заколоту, репресій або неспроможності держави, а розглянута держава не бажає або нездатна зупинити або запобігти цьому, принцип невтручання поступається міжнародній відповідальності захищати.

Доповідь Міжнародної Комісії з інтервенції і державного суверенітету, 2001 р.

У квітні 2001 р. Комісія ООН з прав людини відкинула ідею про те, що заради боротьби з тероризмом можна пожертвувати захистом прав людини. Резолюція Комісії 2001/24 засудила терористичні напади, пов'язані з конфліктом у Чечні, Російська Федерація, і порушення гуманітарного права з боку чеченських сил, а також деякі методи, найчастіше застосовувані в Чечні російськими федеральними силами. Резолюція закликала створити, відповідно до визнаних міжнародних стандартів, національну комісію з розслідування зловживань у Російській Федерації.

Права людини: Постійно міняються, постійно розвиваються

Не на всі питання, підняті в попередньому розділі, є чіткі відповіді — навіть сьогодні вони залишаються предметом запеклих суперечок. Ці суперечки досить важливі. Вони вказують як на плюралізм у підходах, що є головним для ідеї прав людини, так і на те, що права людини — це не наука, не застигла «ідеологія», а область етичної та правової думки, яка розвивається. Ми не завжди повинні очікувати чорно-білі відповіді. Ці питання є складними, і вони можуть бути відповідним чином збалансовані тільки при індивідуальному підході до кожного випадку.

І все ж це не означає, що відповідей немає взагалі або що згоди немає в жодній області. Таких областей багато, і число їх зростає майже щодня. Колись проблема рабства викликала дискусії, а сьогодні терпимість у цьому питанні більше не вважається прийнятною — право на свободу від рабства тепер універсально визнано як основне право людини. Жіноче обрізання, хоча і отримує захист у деяких культурах, широко засуджено як порушення прав людини. Можна стверджувати, що такою проблемою стає і смертна кара, принаймні в Європі, де члени Ради Європи зобов'язалися рухатися до її скасування. Фактично відміна смертного вироку сьогодні — це передумова для членства в Раді Європи. Згідно з Міжнародною Амністією, більше двох третин країн світу скасували смертний вирок за законом або на практиці. В той час, як 58 країн зберегли смертний вирок в 2009 р., більшість ним не користується.

Так що ми повинні вірити, що багато з цих питань також знайдуть своє рішення. Ми ж, тим часом, можемо включитися в дискусію і винести власне судження щодо спірних питань, нагадавши про дві основні цінності: рівність та людську гідність. Якщо якоюсь дією по відношенню до будь-якої людині принижується її людська гідність, значить, воно суперечить духу прав людини.

4.2. Еволюція прав людини

«Усі права людини є універсальними, неподільними, взаємозалежними, і пов'язаними між собою».
Віденська Декларація, 1993 р.

Обіцянки-цяцянки...

Наші лідери прийняли величезну кількість зобов'язань щодо дотримання прав людини, і всі від нашого імені! Якби кожна дана ними гарантія виконувалася, наше життя було б мирним, безпечним, здоровим та зручним; наша правова система була б справедливою та забезпечувала б усім рівний захист, а наші політичні процеси були б прозорими і демократичними і слугували інтересам народу.

Так в чому ж заковика? Одна з причин, здавалося б, дрібниця, полягає в наступному: політики — такі ж люди, як і всі ми, і часто вони обирають найкоротший шлях або лінію найменшого опору, якщо знають, що їм це минеться безкарно! Отже, нам необхідно точно знати, які обіцянки давалися від нашого імені, і почати добиватися їх виконання.

? *Чи завжди ви робите те, що обіцяли? Навіть якщо ніхто вам не нагадує?*

Якими правами ми володіємо?

Ми знаємо, що маємо право, аби усі права людини поважалися. Загальна Декларація прав людини, Європейська Конвенція про захист прав людини та інші міжнародні угоди охоплюють широкий діапазон різних прав, тому розглянемо їх у тому порядку, в якому вони розроблялися і були визнані міжнародною спільнотою. Зазвичай, ці права класифікуються як права «першого, другого і третього покоління», тому ми поки що дотримуватимемося цієї класифікації; але, як ми далі побачимо, така класифікація має обмежене застосування і навіть інколи може дезорієнтувати. Ці категорії не мають чіткого визначення. Вони лише установлюють один — серед багатьох інших — критерій класифікації різноманітних прав. Більшість прав підпадає в декілька категорій. Наприклад, право виражати особисту думку є і цивільним, і політичним правом. Воно важливе не лише для участі у політичному житті, а й являється одним з основних для нашої особистої свободи.

Бути ув'язненим — це не проблема. Проблема — не визнати своєї поразки.

Назим Хікмет

Цивільні і політичні права (права першого покоління)

Теоретично ці права почали формуватися протягом сімнадцятого та вісімнадцятого століть, а в їх основі лежали, головним чином, політичні мотиви. Люди поступово стали визнавати, що існують такі речі, які всемогутня держава робити не може, і що народ повинен мати певний вплив на ті політичні процеси, наслідки яких позначаються на ньому. Двома центральними ідеями були ідея особистої свободи та ідея захисту особи від державного свавілля.

Сьогодні цивільні та політичні права докладно викладено у Міжнародному Пакті про цивільні та політичні права/International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) та в Європейській Конвенції про захист прав людини і основних свобод/European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental

Freedoms (ECYR). До їх складу також входять право брати участь у управлінні державою та заборона тортур. Багато людей (принаймні на Заході) традиційно вважають ці права найбільш важливими, якщо не єдино дійсними правами людини. У наступному розділі ми побачимо, що це хибна думка.

Права людини зневажаються політиками

Під час «холодної війни» країни радянського блоку зазнали нищівної критики за нехтування політичними та цивільними правами. У відповідь ці країни критикували західні демократії за нехтування основними соціальними та економічними правами, які ми розглянемо далі. В обох випадках у критиці була принаймні частка правди. Цей факт також ілюструє, як права людини зневажаються політиками.

> «Шокуюча реальність... полягає в тому, що держави та міжнародна спільнота в цілому продовжують толерантно ставитися до занадто частих порушень економічних, соціальних і культурних прав, які, якби вони сталися відносно до цивільних і політичних прав, викликали б жах і обурення і привели б до спільних закликів про негайне вживання заходів для виправлення ситуації». *Заява Комітету ООН з економічних, соціальних і культурних прав, зроблена на Всесвітній конференції з прав людини у Відні, 1993 р.*

Соціальні, економічні та культурні права (права другого покоління)

Спочатку — хліб, а мораль — потім.

Бертольд Брехт

Ці права стосуються того, як люди спільно живуть і працюють, а також їх основних життєвих потреб. Вони ґрунтуються на ідеях рівності і гарантованого доступу до основних соціальних і економічних благ, послуг і можливостей. Ці права стали набувати більшого міжнародного визнання внаслідок виникнення робітничого класу на початковому етапі індустріалізації, що призвело до появи нових вимог і нових уявлень про гідне життя. Люди усвідомили, що людська гідність потребує більшого, ніж просто невтручання держави, як передбачено цивільними і політичними правами. Соціальні, економічні та культурні права визначено в Міжнародному Пакті про економічні, соціальні і культурні права/ International Covenant of Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR), а також в Європейській Соціальній Хартії/European Social Charter Ради Європи.

Соціальні, економічні та культурні права засновані на ідеях рівності і гарантованого доступу до основних соціальних і економічних благ, послуг і можливостей

- Соціальні права — це права, необхідні для повноцінної участі у житті суспільства. Вони включають, принаймні, право на освіту і право на створення та утримання сім'ї, проте багато таких прав часто вважаються «цивільними»: наприклад, право на відпочинок, охорону здоров'я, недоторканість приватного життя і відсутність дискримінації.
- Існує думка, що, економічні права включають право на працю, відповідний рівень життя, право на житло і пенсію, якщо людина стара або непрацездатна. Економічні права відображають той факт, що для збереження людської гідності необхідним є певний мінімальний рівень матеріального забезпечення, а також той факт, що, наприклад, відсутність гідної роботи або житла може бути психологічно принизливою.
- Культурні права відносять до культурного «способу життя» суспільства, і зазвичай їм приділяють менше уваги, ніж багатьом іншим видам прав. Вони включають право вільної участі в культурному житті суспільства і, можливо, також право на освіту. Проте, багато інших прав, офіційно не віднесених до «культурних», будуть суттєво необхідними для збереження у рамках суспільства виразної культурної самобутності меншин: наприклад, право на відсутність дискримінації та рівний перед законом.

Колективні права (права третього покоління)

Перелік визнаних на міжнародному рівні прав людини не залишається незмінним. Хоча жодне з прав, записаних у Загальній Декларації прав людини, не ставилося під сумнів упродовж 60 років її існування, для прояснення та подальшого розвитку деяких базових концепцій, закладених у цей оригінальний документ, були укладені нові угоди та документи.

право на розвиток, на мир, право на безпечне навколишнє середовище, право на участь у користуванні спільним культурним спадком людства, право на інформацію та на гуманітарну допомогу...

Ці доповнення з'явилися в результаті дії численних факторів: частково вони виникли як реакція на зміни в уявленні про людську гідність, частково в результаті виникнення нових загроз та можливостей. У випадку з появою специфічно нової категорії прав, запропонованої як права третього покоління, це стало наслідком глибшого розуміння різних видів перепон, які можуть виникнути на шляху реалізації прав першого та другого покоління.

Ідея, покладена в основу прав третього покоління, — це ідея солідарності; ця категорія прав охоплює колективні права суспільства або народів, такі як право на стабільний розвиток, мир та безпечне навколишнє середовище. Крайня бідність, війни, екологічні і стихійні лиха в багатьох районах світу привели до того, що прогрес в області дотримання прав людини там виявився дуже обмежений. З цієї причини багато хто відчув необхідність визнання нової категорії прав людини: ці права гарантували б суспільствам, особливо у країнах, що розвиваються, необхідні умови для забезпечення вже визнаних прав першого і другого покоління.

Конкретні права, які зазвичай відносять до категорії прав третього покоління, — це право на розвиток, мир, право на безпечне навколишнє середовище, право на участь у користуванні спільною культурною спадщиною людства, право на інформацію та гуманітарну допомогу.

Проте точаться суперечки щодо цієї нової категорії прав. Дехто з експертів заперечує саму ідею існування таких прав людини, тому що вони «колективні» у тому значенні, що належать до усієї громади або навіть цілої держави. Вони аргументують це тим, що права людини, за визначенням, належать індивідуумам і визначають область, в якій особисті інтереси повинні мати пріоритет перед інтересами суспільства або соціальних груп. Суперечки мають не просто словесний характер, оскільки існують побоювання, що такі зміни в термінології можуть стати «виправданням» того, що певні репресивні режими відмовлятимуть в (індивідуальних) правах людини в ім'я колективних, наприклад, суворо обмежуючи цивільні права заради забезпечення «економічного розвитку».

Інколи висловлюється також стурбованість іншого роду: оскільки забезпечити дотримання прав третього покоління має не держава, а міжнародна спільнота, то й неможливо гарантувати їх відповідальність і виконання. Хто чи що має бути відповідальним за забезпечення миру на Кавказі або Близькому Сході, або за знищення тропічних лісів Амазонії, чи бездіяльність у відношенні до негативних кліматичних змін?

Утім, як би ми не вирішили називати ці права, існує загальне розуміння, що ці області вимагають подальших досліджень і додаткової уваги з боку міжнародного співтовариства. Деякі колективні права вже визнані, зокрема в Африканській Хартії прав людини і народів/African Charter on Human and People's Rights та Декларації прав корінних народів/Declaration of the Rights of Indigenous Peoples. Сама Загальна декларація прав людини включає право народів на самовизначення, а право людини на розвиток було в 1986 році сформульоване в Декларації Генеральною Асамблеєю ООН.

Право на розвиток є невід'ємним правом людини, через яке кожна людина і всі народи мають право брати участь в такому економічному, соціальному, культурному і політичному розвитку, при якому можуть бути повністю здійснені всі права людини і основні свободи, а також сприяти і користуватися його благами. Стаття 1 Декларації ООН Про право на розвиток.

Чи є важливіші якісь права за інші?

Права різного виду значно тісніше пов'язані один з одним, ніж на це вказують їх ярлики

Процес визнання існування соціальних та економічних прав наряду з цивільними та політичними правами відбувся не без труднощів, через причини як ідеологічного, так і політичного характеру. Хоча пересічному громадянину здається очевидним, що такі речі, як мінімальний рівень життя, наявність житла, прийнятні умови праці, є рівною мірою важливими для підтримання людської гідності, політичні діячі були не надто готові до такого визнання. Однією з причин, без сумніву, є те, що забезпечення основних соціальних та економічних прав для кожної людини в усьому світі вимагатиме масштабного перерозподілу ресурсів. Політики добре розуміють, що це не та стратегія, яка завойовує голоси виборців.

З цієї причини, вони висувають цілу низку обґрунтувань, чому права другого покоління відрізняються від політичних та цивільних прав першого покоління. У першу чергу, найчастіше вони стверджують, що соціальні та економічні права не є ані реалістичними, ані придатними для виконання, принаймні найближчим часом, і що ми маємо наближатись до них поступово. Саме цей підхід прийнято у Міжнародному Пакті про економічні, соціальні та культурні права (ICESCR): держави повинні лише демонструвати, що вони вживають заходів для того, аби досягти поставленої мети у майбутньому. Проте, така заява може викликати полеміку, тому що спирається вона радше на політичні міркування, ніж на щось інше. Численні незалежні дослідження виявили, що у світі існує достатньо ресурсів і достатній рівень знань, щоб кожному забезпечити задоволення його базових потреб — треба лише докласти скоординованих зусиль.

Друге твердження полягає в тому, що існує фундаментальна теоретична різниця між правами першого і другого покоління: права першого типу вимагають від влади лише утриматися від певних дій (це так звані «негативні» права), тоді як права другого типу передбачають позитивне втручання держави (так звані «позитивні» права). Існує думка, що нереально очікувати від уряду здійснення позитивних кроків, наприклад забезпечити усіх їжею, і тому він не зобов'язаний це робити. Без будь-якого зобов'язання з боку будь-кого взагалі не може існувати жодного права в загальноприйнятому сенсі цього слова.

Проте, в цій логіці має місце нерозуміння двох основних моментів.

По-перше, цивільні та політичні права у жодному разі не є суто негативними. Наприклад, для того, щоб уряд гарантував свободу від тортур, недостатньо, щоб представники влади утрималися від тортур людей! Справжня свобода у цій сфері вимагатиме впровадження системи нагляду і контролю: системи охорони порядку, юридичних механізмів, свободи інформації та доступу до місць ув'язнення і багато іншого. Те ж саме стосується забезпечення права голосу, а також усіх інших цивільних і політичних прав. Одним словом, ці права, окрім утримання від негативної дії, вимагають від уряду вчинення позитивних дій.

По-друге, соціальні та економічні права, так само, як цивільні та політичні права, вимагають від влади також утримання від певних дій: наприклад, від надання компаніям значних податкових пільг, або стимулювання розвитку в регіонах, які вже мають відносно краще становище, чи введення торговельного мита, яке ставить у невигідне становище країни, що розвиваються тощо.

.

? *Яку позитивну дію має санкціонувати влада для забезпечення справді вільних та справедливих виборів?*

Насправді різні види прав значно тісніше пов'язані один з одним, ніж на це вказують їх ярлики. Економічні права зливаються з політичними правами, цивільні і соціальні права часто не можна розрізнити. Ярлики можуть бути корисними для створення ширшої картини, але вони можуть також дезорієнтувати. Багато прав можуть потрапити майже до всіх категорій. А дотримання права однієї категорії може залежати від реалізації прав з іншої категорії.

Буде доречним згадати спільну заяву, викладену у Віденській Декларації та Програмі Дій, у 5 параграфі якої визнається, що:

> Всі права людини універсальні, неділимі, взаємозалежні і взаємозв'язані. Міжнародне співтовариство повинне відноситися до прав людини глобально, на справедливій і рівній основі, з однаковим підходом і увагою.

Обидва права — на самовизначення та розвиток є ... одночасно особистими та колективними правами.

Chidi Anselm Odinkal

Інші підстави для розділу прав на «основні» та «інші»

Підхід у віднесенні права до якогось покоління є не єдиною спробою розмежувати права у світлі їх значного збільшення. Під час надзвичайних обставин деякі права можуть бути ущемлені, а інші — ніколи. Деякі права визнаються як «jus cogens», або норми, що визнаються міжнародною спільнотою держав як норма, відхилення від якої не дозволяється: прикладом може бути заборона геноциду, рабства та систематичної расової дискримінації. Деякі права — «абсолютні» вони не можуть являтися предметом зневаги або обмеження у своєму прояві, наприклад заборона тортур. «Мінімально основні» зобов'язання було визначено у відношенні до конкретних економічних та соціальних прав, наприклад надання первинної медичної допомоги, притулку та освіти. Деякі можуть припустити, що колективні права є основними, у тому сенсі, що вони встановлюють ті захисні рамки, у яких можуть бути реалізовані індивідуальні права людини. Не має консенсусу або єдиної теорії щодо цього, а більшість спостерігачів підкріпляють свою думку важливістю наголошення на універсальності, неділимості та взаємозалежності прав.

Незалежно від проблеми значного росту кількості прав, іноді наука запускає необхідність застосування норм прав людини до нових викликів.

Науковий прогрес

Інша сфера, в якій визнаються нові права, — це медичні науки. Нові наукові відкриття поставили ряд питань, пов'язаних з етикою та правами людини, зокрема у сфері генної інженерії і трансплантації органів і тканин. У результаті технічних досягнень у кожній із цих галузей довелося мати справу з проблемами, які стосуються самої природи життя.

Рада Європи відгукнулася на цей виклик новою міжнародною угодою: Конвенцією про захист прав і гідності людини щодо застосування досягнень біології та медицини/Convention for Protection of Human Rights and Dignity of the Human Being with regard to the Application of Biology and Medicine (далі у тексті згадується як Ов'єдівська Конвенція/Oviedo Convention, 1999 р.. Цю конвенцію було підписано 30 країнами-членами Ради Європи і ратифіковано десятьма з них. В ній викладено основні нормативні принципи і рекомендації щодо деяких проблемних питань, порушених у попередньому розділі.

Кожна людина має право [...] брати участь у науковому прогресі і користуватися його благами.

Стаття 27, ЗДПЛ

Рада Європи
Ов'єдівська Конвенція

Короткий зміст найбільш релевантних статей:

- Забороняється будь-яка форма дискримінації особи на основі її генетичної спадковості.
- Проведення прогностичних генетичних тестів дозволяється тільки з медичною метою, а не для, наприклад, визначення фізичних характеристик, які дитина матиме у подальшому житті.
- Втручання, спрямовані на модифікацію геному людини, дозволяються тільки з профілактичною, діагностичною або терапевтичною метою.
- Не дозволяється народження дітей за допомогою медичних технологій, якщо на меті мається вплив на стать майбутньої дитини.
- Видалення органів або тканин у живої людини з метою трансплантації може здійснюватися тільки у терапевтичних цілях на користь реципієнта. (Стаття 21 — Заборона отримання фінансової вигоди).

Будь-яке втручання з метою створення людини, генетично ідентичної іншій людині, живій або мертвій, забороняється.

Додатковий протокол до Конвенції про захист прав і гідності людини у зв'язку з застосуванням досягнень біології і медицини, Париж, 1998 р.

Генна інженерія є методом зміни спадкових характеристик організму наперед визначеним чином через зміну його генетичного матеріалу. Прогрес у цій сфері викликав активні дискусії з приводу численних етичних проблем та питань прав людини: наприклад, чи слід дозволяти внесення змін у зародкові клітини, якщо це призведе до перманентних генетичних змін у цілому організмі та в наступних генераціях; або чи слід дозволяти клонування організму з окремого гена людини, якщо це дозволено на мишах та вівцях.

? *Чи повинні існувати обмеження на те, що можуть досліджувати науковці?*

Розвиток біомедичних технологій зробив можливою трансплантацію дорослих та ембріональних органів і тканин з одного організму до іншого. Як і генна інженерія, ця можливість має величезний потенціал для поліпшення якості життя окремих людей і навіть порятунку життя; проте замисліться над деякими проблемними питаннями, що постають унаслідок цих досягнень:

- Якщо можна врятувати або поліпшити життя, використавши орган із мертвого тіла, чи слід завжди намагатися це зробити? Або ж мертві тіла також заслуговують на повагу?
- Як можна забезпечити всім, хто цього потребує, рівні шанси отримати трансплантат, якщо кількість донорських органів обмежена?
- Чи існує правовий підхід до генетично модифікованих продуктів та їжі (ГМП)? Якщо так, то яким він має бути?

4.3. Юридичний захист прав людини

Ми вже знаємо, що права людини — це невід'ємні права, якими володіє кожна людина. Але як нам скористатися цими правами? Де знайти підтвердження того, що вони офіційно визнані державами? І як ці права реалізуються?

Права людини в межах країни

Врешті-решт, захист прав людини — це найнадійніший механізм на національному рівні.

Зрозуміло, що, врешті-решт, захист прав людини та домовленості, які укладаються для захисту цих прав, найбільшою мірою залежать від розробок та механізмів на національному рівні. Закони, політики, процедури і механізми, які існують на національному рівні, є ключовими для здійснення прав людини в кожній країні. Тому дуже важливо зробити права людини компонентом національних конституційних і правових систем, навчати чиновників органів юстиції застосовувати стандарти в галузі прав людини, а також забезпечити накладання санкцій за порушення прав людини. Національні стандарти мають прямішій вплив, а національні процедури доступніші стосовно процедури на регіональному та міжнародному рівнях. Як зауважила Елеонора Рузвельт:

> «То де ж, зрештою, беруть початок загальні права людини? У невеликих містах, біля будинку — такі близькі і такі малі, що їх не роздивитися на жодній карті світу. Проте вони є світом окремої людини: її рідний район, школа або коледж, де вона вчиться; завод, ферма або офіс, де вона працює. Такі місця, де кожен чоловік, жінка і дитина прагнуть рівного правосуддя, рівних можливостей, рівної гідності без будь-якої дискримінації. За винятком, коли ці права мають значення тут, вони майже не мають значення будь-де».[2]

Таким чином, обов'язок держави — поважати, заохочувати, захищати і здійснювати права — є первинним, а обов'язок регіональних або міжнародних трибуналів — вторинним, який вступає до гри, в основному, тоді, коли держава свідомо чи послідовно порушує права. Усім відомі приклади того, як звернення до регіональних і міжнародних механізмів стало необхідним для підтвердження того, що порушення відбуваються на національному рівні. Регіональні та міжнародні інтереси або допомога можуть стати поштовхом до забезпечення прав на внутрішньому ринку, але це здійснюється лише після того, як вичерпано всі внутрішні засоби. Саме тому ми присвячуємо решту розділу саме цьому сценарію. Які ж засоби можна задіяти там, де внутрішні системи були не в змозі забезпечити адекватний захист для здійснення прав людини?

? *Як ви гадаєте, чому навіть ті держави, в яких погано забезпечені права людини, готові підписувати міжнародні угоди з прав людини?*

Права людини, визнані в угодах

Кожна душа — є заручницею власних дій.

Коран

Держави збираються на міжнародні зустрічі і розробляють угоди, предметом яких є права людини. Ці угоди встановлюють для держав реальні норми поведінки, що покладають на них певні обов'язки по відношенню до громадян. Угоди можуть бути двох видів — юридично обов'язкові і необов'язкові.

Обов'язковий документ, який часто називають «договором», «конвенцією» або «пактом», являє собою зобов'язання держав забезпечувати права людини на національному рівні. Кожна держава повинна продемонструвати свою готовність до прийняття зобов'язань, що відбувається шляхом ратифікації або приєднання до документа. (Просте підписання документа не робить його обов'язковим для виконання.) Зазвичай держави мають можливість зробити застереження або заяви у відповідності до Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1979 року, тим самим звільняючи себе від зобов'язань за певними положеннями документа. Мета цієї практики полягає в тому, щоб якомога більше держав поставило під документом свій підпис. Зрештою, краще, якщо держава пообіцяє дотримуватися хоч якихось прав людини, ніж ніяких! Справді, цей механізм може стати джерелом зловживань і дозволити державам відмовляти своїм громадянам в основних правах, дозволяючи при цьому «уникати» міжнародного контролю в тих чи інших областях.

Права людини, однак, тепер також проникли до обов'язкових законів на національному рівні. Міжнародні норми прав людини надихнули держави на старанне втілення таких стандартів у конституціях та інших урядових документах. Вони також можуть забезпечити засоби сатисфакції за порушення прав людини на національному рівні.

На відміну від обов'язкових документів, необов'язкові — це, в основному, просто декларації або політичні угоди держав, де йдеться про необхідність докласти всіх зусиль, щоб забезпечити ті чи інші права, але без будь-яких юридичних зобов'язань. На практиці це, зазвичай, означає відсутність офіційного (або правового) механізму реалізації.

? *У чому сенс простої «обіцянки» дотримуватися правових норм, якщо вона не підкріплена правовими механізмами? Або це краще, ніж нічого?*

Закон не може змінити серце людини, але він стримує безсердечних.

Мартін Лютер Кінг

Будь-яка декларація Організації Об'єднаних Націй або будь-який необов'язковий документ, який також називають правовою нормою «м'якого права», зазвичай є результатом роботи Генеральної Асамблеї ООН чи конференції, скликаної для розгляду якоїсь певної проблеми. Вважається, що всі держави, просто в силу свого членства в ООН, або в силу своєї участі у конференції, згодні з прийнятою декларацією. На національному рівні визнання прав людини може бути результатом згоди між державою та її народом. Коли права людини визнаються на національному рівні, вони стають, перш за все, зобов'язанням держави перед своїм народом.

Основні міжнародні документи

З кожним днем права людини набуваютьвсе більшого значення і отримують ширшу підтримку. Це перемога не тільки захисників прав людини, але всіх людей взагалі. Наслідком цих успіхів стала розробка великого і складного зводу текстів (документів) з прав людини, а також процедура їх виконання.

Зазвичай, угоди з прав людини поділяють на три основні категорії: за їх географічними рамками дії (регіональні або універсальні), за категорією прав, які передбачаються, а також за категорією осіб або груп осіб, на яких права поширюються.

Лише в рамках ООН існує більше сотні документів, які відносяться до прав людини. Тільки уявіть, скільки ж подібних документів існує на різних регіональних рівнях! Всі ці угоди неможливо розглянути у цьому посібнику, тому в цьому розділі ми звернемося лише до деяких з документів, найбільш значущих для освіти в галузі прав людини за *КОМПАСом*:

- широко визнані документи, які заклали основу для розвитку інших угод з прав людини, особливо Міжнародний білль про права (Для отримання більш докладної інформації стосовно спеціальних документів, таких як Конвенція про біженців, Конвенція про геноцид, а також документів, що стосуються Міжнародного гуманітарного права, будь ласка, зверніться до тематичних частин Глави 5);
- основні європейські документи;
- документи, які стосуються спеціальних проблем бенефіціарів, що досліджуються в даному посібнику.

Документи ООН

Загальна декларація прав людини — найважливіший з усіх документів з прав людини.

Найважливішим універсальним документом з прав людини є Загальна декларація прав людини, прийнята в 1948 році Генеральною Асамблеєю ООН. Вона отримала настільки широке визнання, що її спочатку необов'язковий характер змінився, і тепер на неї часто посилаються як на юридично обов'язковий документ звичайного міжнародного права. Це критерій для всіх документів з прав людини, який став відправною точкою для десятків інших міжнародних та регіональних документів, а також сотень національних конституцій та інших законодавчих актів.

Загальна декларація прав людини складається з преамбули та 30 статей, в яких викладено права людини та основні свободи, на які всі чоловіки і жінки всього світу мають право без будь-якої дискримінації. Вона гарантує як цивільні та політичні, так і соціальні, економічні та культурні права:

- Право на рівність
- Свобода від дискримінації
- Право на життя, свободу, особисту безпеку
- Свобода від рабства
- Свобода від тортур та від поводження, яке принижує людську гідність
- Право на визнання правосуб'єктності особистості перед законом
- Право на рівність перед законом
- Право на засоби судового захисту з боку компетентного трибуналу
- Свобода від довільного арешту і вигнання
- Право на справедливі громадські слухання
- Право людини вважатися невинною, поки її вина не доведена

- Свобода від втручання в особисте життя, сім'ю, домашні справи та листування
- Право на свободу пересування в межах країни та поза нею
- Право на отримання притулку в інших країнах для захисту від переслідування
- Право на громадянство і свобода змінювати його
- Право на шлюб і сім'ю
- Право на володіння майном
- Свобода переконань та релігії
- Свобода думки та інформації
- Право на мирні збори та об'єднання
- Право на участь в урядових та у вільних виборах
- Право на соціальне забезпечення
- Право обирати бажану роботу та вступати до профспілок
- Право на відпочинок
- Право на відповідний рівень життя
- Право на освіту
- Право на участь у культурному житті спільноти
- Право на громадський порядок, чітко сформульоване Загальною декларацією прав людини.

Декларація також містить чітке посилання на обов'язки суспільства та громадянства, важливі для вільного та повного розвитку та поваги прав і свобод інших людей. Таким самим чином, права в декларації не можуть бути використані для порушення прав людини окремими особами або державами.

Міжнародний білль про права людини

Міжнародний пакт про громадянські і політичні права та **Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права** вступили в силу в 1976 році і є головними юридично обов'язковими документами, які застосовуються в усьому світі. Обидва пакти були розроблені з метою розширення прав, викладених у Загальній декларації прав людини та надання їм юридичної сили (в межах договору). Разом з Загальною декларацією прав людини вони становлять Міжнародний білль про права. Кожен з цих пактів, як видно з їхніх назв, відноситься до різних категорій прав, хоча іноді вони також стосуються однакових проблем, наприклад, щодо відсутності дискримінації. Обидва документи було широко ратифіковано, причому Міжнародний пакт про громадянські і політичні права має 166 ратифікацій, а Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права — 160 ратифікацій, станом на листопад 2010 року.

На додаток до Міжнародного білля про права, ООН прийняла ще сім договорів, які стосуються конкретних прав або бенефіціарів. Була мобілізована ідея конкретних прав або бенефіціарів — наприклад, права дітей для дітей — незважаючи на застосування всіх прав людини до дітей і молоді, не видно, щоб діти мали рівний доступ до цих загальних прав; вони потребують конкретних додаткових заходів захисту.

Конвенція про права дитини (1989 р.) визнає, що діти також мають права людини і що люди у віці до 18 років потребують особливого захисту для гарантування поваги до їх повного розвитку, виживання та кращих інтересів.

Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (1965 р.) забороняє і засуджує расову дискримінацію і вимагає від держав-учасниць вживання заходів щодо її викорінення усіма належними способами, незважаючи на те, проводять їх державні або інші органи.

Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979 р.) зосереджена на дискримінації, від якої часто систематично і регулярно страждають жінки через «розрізнення, виняток або обмеження на основі статі, метою якого є применшення або заперечення визнання, користування або здійснення жінками [...] в політичній, економічній, соціальній, культурній, цивільній або будь-якій іншій області». (Стаття 1) Держави зобов'язуються засуджувати таку дискримінацію і вживати негайних заходів щодо забезпечення рівності.

Конвенція проти тортур та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих людську гідність видів поводження і покарання (1984 р.) визначає тортури як «сильний біль або страждання, фізичні або психічні» (Стаття 1.1), яке вчиняється навмисне з метою отримання інформації, в якості покарання або примусу, чи з дискримінацією в основі. Цей договір вимагає від держав-учасниць вживання ефективних заходів з попередження тортур в межах їх юрисдикції і забороняє їм повертати людей на батьківщину, якщо є підстави вважати, що там вони зазнають тортур.

Конвенція про захист прав усіх працівників-мігрантів і членів їх сімей (1990 р.) стосується людини, яка «займатиметься, займається або займалася оплачуваною діяльністю в державі, громадянином вона не є» (стаття 2.1), а також членів її сім'ї. Окрім визначення загальних прав людини, від яких такі люди повинні отримувати вигоду, договір уточнює, що, незалежно від того, була вона документально зафіксована в регулярній і правовій ситуації чи ні, дискримінації не повинні зазнавати люди у зв'язку зі здійсненням прав, таких як свобода і безпека, захист від насильства або позбавлення волі.

Конвенція про права інвалідів (2006 р.) демонструє новаторське зрушення не лише у своєму визначенні людей з обмеженими можливостями, а й в їх визнанні як рівноправних суб'єктів з повними та рівними правами людини і основними свободами. Договір уточнює порядок застосування прав такими людьми і зобов'язує держави-учасниці знаходити розумне пристосування для людей з обмеженими можливостями з метою дати їм можливість ефективно здійснювати свої права, наприклад, з метою забезпечити їм доступ до послуг і культурного життя.

Конвенція для захисту осіб від насильницьких зникнень (2006 р.) стосується явища, яке було глобальною проблемою. Договір забороняє «арешт, затримання, викрадення або позбавлення волі в будь-якій іншій формі» (стаття 2), будь то з боку посадових осіб або інших осіб, які діють з мовчазної згоди держав, і не приймає виняткових обставин як для цієї відмови визнати позбавлення свободи, так і приховання інформації про подальшу долю і місцезнаходження потерпілих. Метою Конвенції є покінчити з цим цинічним вивертом, намагатися покарання за серйозні порушення права людини й покінчити з ними.

Основні договори ООН з захисту прав людини

Договір	Контролюючий орган	Факультативні протоколи
Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (1965 р.)	Комітет з ліквідації всіх форм расової дискримінації	
Міжнародний пакт про цивільні та політичні права (1966 р.)	Комітет з прав людини	Перший Факультативний протокол, який встановлює механізм подання індивідуальних скарг. Другий Функціональний протокол направлений на скасування смертного вироку
Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (1966 р.)	Комітет з економічних, соціальних та культурних прав	Факультативний протокол з визнанням компетенції Комітету отримувати звернення від окремих осіб або груп (2008 р.)
Конвенція з прав дитини (1989 р.)	Комітет з прав дитини	Факультативний протокол стосовно залучення дітей до озброєних конфліктів (2002 р.). Факультативний протокол стосовно торгівлі дітьми, дитячої проституції та дитячої порнографії (2002 р.)
Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979 р.)	Комітет з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок	Факультативний протокол з права подання скарг окремими особами
Конвенція проти тортур та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих людську гідність видів поводження і покарання (1984 р.)	Комітет проти тортур та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих людську гідність видів поводження і покарання	Факультативний протокол, який встановлює систему регулярних відвідувань незалежними міжнародними та національними органами — контролюється Підкомітетом проти тортур (2002 р.)
Конвенція про захист прав усіх працівників-мігрантів і членів їх сімей (1990 р.)	Комітет з захисту прав усіх працівників-мігрантів і членів їх сімей	
Конвенція про права інвалідів (2006 р.)	Комітет з прав інвалідів	Факультативний протокол зі звернень дозволяє окремим особам та групам подавати петиції до Комітету
Конвенція для захисту осіб від насильницьких зникнень (2006 р.)	Комітет з захисту осіб від насильницьких зникнень	

Захист певних груп на рівні ООН та на міжнародному рівні

Поряд з визнанням основних прав особистості, в деяких документах з прав людини визнаються також права певних груп людей. Такі особливі заходи захисту прийняті через те, що в минулому мали місце випадки дискримінації цих груп внаслідок їх незахищеного й уразливого становища в суспільстві. Особливий захист не забезпечує нових прав людини як таких, а скоріше прагне гарантувати те, що права людини Загальної декларації прав людини є доступними для всіх. Таким чином, неправильно робити вигляд, що люди з меншин мають більше прав, ніж люди з більшості; якщо існують особливі права меншин, їх задача — просто гарантувати рівність можливостей в доступі до цивільних, політичних, соціальних, економічних та культурних прав.

Далі йдуть приклади груп, які користуються особливим захистом:

Держави охороняють існування національної, етнічної, культурної, релігійної і мовної самобутності меншин в рамках їх відповідних територій і заохочують створення умов для розвитку цієї самобутності.

Декларація ООН про права меншин

Меншини

Меншини не були остаточно визначені в міжнародних документах з прав людини, але вони, як правило, описуються в таких документах, як права з національними або етнічними, релігійними та мовними характеристиками, які відрізняються від більшості населення, і які вони бажають зберегти. Меншини захищені:

- на рівні ООН — статтею 27 Міжнародного пакту про цивільні та політичні права, а також Декларацією про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних і мовних меншин, прийнятою у 1992 році;

- на європейському рівні — обов'язковим документом: Рамковою конвенцією про захист національних меншин, яка створила контрольний орган, що складається з незалежних експертів — Консультативного комітету з рамкової конвенції. Інші сектори Ради Європи містять види діяльності, які відносяться до захисту меншин: Європейська хартія регіональних мов або мов меншин, Європейська комісія проти расизму та нетерпимості (ЄКРН), а також Комісар з прав людини, серед інших, здійснюють діяльність в цьому напрямі;
- наявністю в рамках Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) спеціальної посади Верховного комісара у справах національних меншин та відповідними документами ОБСЄ.

Діти

Дитиною вважається кожна людина до досягнення нею вісімнадцятирічного віку, якщо за законом, який застосовується до даної особи, вона не досягне повноліття раніше.

Конвенція ООН про права дитини

На рівні ООН основний захист дітям забезпечує Конвенція про права дитини 1989 року, документ, який зібрав найбільше ратифікацій у світі (не ратифікували його лише Сполучені Штати і Сомалі). Чотири основні принципи Конвенції є наступними: недискримінація; прихильність до дотримання найкращих інтересів дитини, право на життя, виживання і розвиток; повага поглядів дитини.

В Африці основні права дітей з урахуванням винятковості ситуації на континенті визначає Африканська хартія з прав і благополуччя дитини. Цей документ набув чинності у 1999 році. Пакт про права дитини в ісламі був прийнятий Організацією ісламської конференції у 2004 році. Комісія АСЕАН (Асоціації країн Південно-Східної Азії) з просування та захисту прав жінок та дітей була введена в дію у квітні 2010 року.

Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства набула сили 1 липня 2010 року. Ця Конвенція є першим документом, призначеним для визначення різних форм сексуального насильства над дітьми як кримінальних злочинів, у тому числі таких злочинів, скоєних у домашньому колі або у сім'ї.

Біженці

Права біженців особливо гарантовані Конвенцією про статус біженців 1951 року та Верховним комісаром ООН у справах біженців. Єдина регіональна система, яка має спеціальний документ щодо захисту біженців, існує в Африці, де у 1969 році була прийнята Конвенція про деякі аспекти проблеми біженців. В Європі певний додатковий захист біженців передбачений Європейською конвенцією про права людини.

Жінки

Намагаючись забезпечити рівність жінок і чоловіків в усьому світі, у 1979 році ООН прийняла Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок як спеціальний документ, що захищає права жінок.

У 2009 році у Раді Європи відбулося ухвалення Декларації: Впровадження рівності статей у реальність. Прийняття цієї Декларації відзначається через 20 років після прийняття іншої Декларації про рівність жінок і чоловіків. Мета Декларації 2009 року — це подолання розриву між рівністю статей на ділі, а також у букві закону. Вона закликає держави-учасниці усунути структурні причини порушення рівноваги сил між жінками і чоловіками, забезпечити економічну незалежність і права та можливості жінок, усунути сформовані стереотипи, викорінити порушення гідності та забезпечити здійснення прав людини для жінок шляхом прийняття ефективних заходів з метою запобігти і боротися з гендерним насильством, а також забезпечити інтеграцію гендерної рівності в управлінні.

Інші групи

Таким групам, як робітники й ув'язнені, особливий захист надається тому, що вони знаходяться в уразливому становищі, яким легко зловживати. Це встановлено Конвенцією ООН про права людей з фізичними вадами, яку ми надалі обговоримо у розділі 5.

Інші, наприклад, корінні народи, також отримали спеціальний захист на міжнародному рівні через Декларацію ООН про права корінного населення 2007 року, хоча поки що цей документ не є обов'язковим.

? *Чи можете ви назвати групи у вашому суспільстві, які потребують особливого захисту?*

Регіональні документи

Як ми бачили вище, міжнародні та регіональні документи загалом відстоюють ті ж самі мінімальні стандарти, але вони можуть відрізнятися своєю спрямованістю або у застосуванні щодо питань, які зосереджені в регіонах. Наприклад, проблема стосовно осіб, які здійснили переїзд всередині країни, була очолена в африканському регіоні, перш ніж ця проблема дійсно виникла як питання для ООН; аналогічно, механізм відвідування місць позбавлення свободи з метою запобігання тортурам вперше був встановлений на європейському рівні до того, як Факультативний протокол дозволив те ж саме в рамках Конвенції ООН проти тортур. Ці приклади показують, як регіональні і міжнародні норми і механізми можуть сприяти заохоченняю захисту прав людини.

Практична перевага існування регіональних норм і систем захисту прав людини полягає в тому, що вони, швидше за все, були оформлені на основі більшої географічної, історичної, політичної, культурної та соціальної схожості. Вони ближчі до «домашніх» і, швидше за все, користуються більшою підтримкою. Вони також є доступнішими для високопоставлених осіб, політиків та потерпілих. Тому ми можемо розглядати їх в якості другого «фронту» для відстоювання прав людини на трьох рівнях: перший — внутрішній, другий — регіональний і третій — міжнародний.

Чотири з п'яти регіонів світу встановили системи захисту прав людини. Мета регіональних документів — сформулювати стандарти та механізми захисту прав людини на регіональному рівні без скорочення універсальності прав людини. Згідно з розробками регіональних систем, або внаслідок економічного стимулу, або з інших історичних чи політичних причин, вони також вважають за необхідність сформулювати відданість регіональним правам людини, часто посилюючи механізми та гарантії системи ООН. І дійсно, відомо багато прикладів, коли регіональні стандарти перевищували стандарти, узгоджені на міжнародному рівні. Одним із прикладів є новаторське визнання Африканської системи про необхідність захисту не тільки для біженців, а й для осіб, які переміщуються в межах країни.

Стандарти регіональних прав людини часто перевищують стандарти ООН та підсилюють їх

На Американському континенті існує Організація американських держав, а головним обов'язковим документом є Американська конвенція про права людини 1969 року.

В Африці ми знаходимо Африканську хартію прав людини і народів, яка вступила в силу у 1986 році, в рамках Африканського Союзу, раніше відомого як Організація африканської єдності.

На Азіатському континенті до теперішнього часу не існує реально діючої системи, і єдиним регіональним документом з прав людини є необов'язкова народна хартія — Азіатська декларація прав людини, яка вступила в силу у 1998 році за ініціативою громадянського товариства.

Європейські документи

Європа має добре налагоджену систему захисту прав людини, створену в рамках Ради Європи, наріжним каменем якої є Європейська конвенція з прав людини з її Європейським Судом з прав людини у Страсбурзі.

? *Як ви думаєте, чому різні регіони визнали за необхідне створити власні системи захисту прав людини?*

Рада Європи, до складу якої входять 47 держав-учасниць, відіграла ключову роль у просуванні прав людини в Європі. Там головний документ з прав людини — це Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод (відома також як Європейська конвенція про права людини). Вона прийнята всіма державами — членами Ради Європи, оскільки це одна з обов'язкових умов членства в Раді. Конвенція була прийнята в 1950 році, але набула сили лише через три роки. Вона охоплює цивільні і політичні права, і головна її перевага — це механізм реалізації: Європейський Суд з прав людини. Цим Судом і його юридичною системою захоплюються у всьому світі, на них часто посилаються ООН і конституційні суди багатьох країн, а також інші регіональні установи.

В Європі, як і в системі ООН, соціальні та економічні права розглядаються в окремому документі. Європейська соціальна хартія (переглянута) є обов'язковим документом, який включає права, що гарантують європейцям відповідний рівень життя. Хартія підписана 45 державами-членами і, станом на 2010 р., ратифікована 30 з них.

На додаток до цих двох основних документів, дії Ради Європи в галузі прав людини включають інші конкретні документи і конвенції, які доповнюють гарантії і положення ЄКПЛ щодо вирішення конкретних ситуацій або уразливих груп населення. Звичайні системи моніторингу доповнюються іншими незалежними органами, такими як Європейська комісія проти расизму і нетерпимості і Уповноважений з прав людини. В цілому, у своїй роботі в галузі прав людини Рада Європи повинна бути в змозі прийняти до уваги соціальні та науково-технологічні розробки, а також можливі нові проблеми, які вони представляють для прав людини.

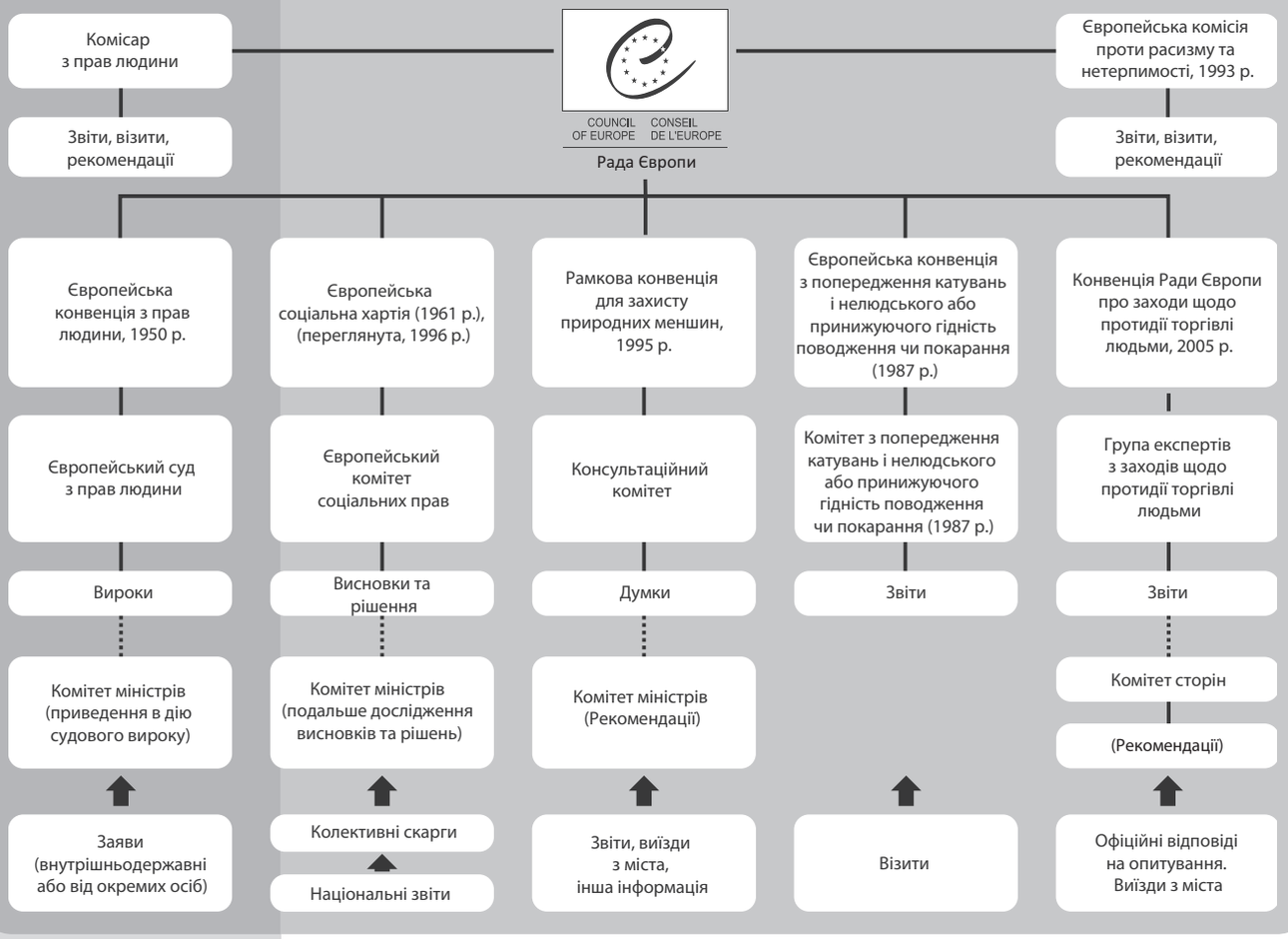
Розвиток прав людини

Документи з прав людини є записом наших останніх на сьогодні знань про те, чого вимагає людська гідність. Такі документи, ймовірно, будуть завжди на крок позаду, оскільки вони вирішують проблеми, які вже були визнані, а не проблеми, які залишаються встановленими та вбудованими в наші суспільства так, що ми, як і раніше, не визнаємо їх у якості прав і порушення прав.

У Раді Європи нормотворча роботи організації має на меті запропонувати нові правові норми з метою реагування на соціальні заходи для вирішення проблем, які виникають у державах-членах стосовно питань у рамках своєї компетенції до Комітету міністрів. Ці заходи можуть включати пропозиції нових правових норм або адаптацію існуючих. Так розгортаються процедури Європейського Суду з прав людини з метою збереження його сили, так були прийняті положення про скасування смертної кари, і так були оформлені нові документи на основі конвенції, наприклад, Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми, яка була прийнята в 2005 році.

У цьому сенсі документи з прав людини переглядатимуться та розширюватимуться до незапам'ятних часів. Наше розуміння, прецедентне право і — що найважливіше — наша активна публічна підтримка буде й далі штовхати, тягнути і розширювати права людини. Той факт, що положення конвенцій і договорів з прав людини й іноді здається, як не настільки важливі у порівнянні з тим, що ми іноді очікуємо, не повинно бути підставою сумніватися, що права людини представляють як надія для людства. Законодавство в галузі прав людини часто залишається позаду того, що очікують прихильники прав людини, але також воно залишається їх найнадійнішою опорою.

Головні документи Ради Європи з прав людини та механізми їх впровадження

Боротьба з расизмом і нетерпимістю

Всі документи з прав людини містять гарантії рівності та недискримінації, будь то стандарти ООН, Ради Європи, ЄС чи ОБСЄ. На рівні ООН Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації набула сили у 1969 році, і зараз контролюється експертним органом — Комітетом з ліквідації расової дискримінації. Комітет отримує звіти про стан і дотримання договору, передбачає процедуру раннього попередження, спрямовану на запобігання ситуацій, мотивованих нетерпимістю, які можуть перерости в конфлікт, і серйозні порушення Конвенції, і порядок отримання індивідуальних скарг, де держава офіційно це дозволяє. Расова директива Європейського Союзу, у свою чергу, стосується зайнятості та надання товарів і послуг суб'єктам державного та приватного права.

Європейська комісія проти расизму та нетерпимості — це механізм Ради Європи. Задача Комісії, створеної у 1993 році, полягає в тому, щоб боротися з расизмом, ксенофобією, антисемітизмом і нетерпимістю на загальноєвропейському рівні, в тому числі і в рамках захисту прав людини. Діяльність Комісії включає всі необхідні заходи для боротьби з насильством, дискримінацією та забобонами на підставі раси, кольору шкіри, мови, релігії, національності та національного чи етнічного походження, з якими зіштовхуються окремі особи або групи осіб.

Членів Комісії уряди їхніх країн обирають з урахуванням глибини їх знань у галузі боротьби з нетерпимістю. Вони призначаються за їх особисті якості і діють незалежно від урядів.

Основна програма дій Комісії включає:

- індивідуальну роботу в кожній країні-учасниці, яка включає проведення поглибленого аналізу ситуації з метою вироблення певних, конкретних пропозицій і подальших заходів, які з них випливають;
- роботу над загальними темами (вивчення та поширення позитивного досвіду щодо конкретних аспектів на підтвердження рекомендацій Комісії, а також розробка загальних рекомендацій);
- роботу з громадськістю, включаючи проведення в країнах-учасницях роз'яснювальних та інформативних нарад, координацію дій із загальнонаціональними та місцевими НУО, пропаганду антирасистських поглядів і підготовку навчальних матеріалів.

Протокол 12 Європейської конвенції з прав людини

Новий протокол до Європейської конвенції про права людини був прийнятий у 2000 році та набув сили у 2005 році; це був Протокол 12. На початок 2011 року він підписаний 19 державами і ратифікований 18. Протокол спрямований на заборону дискримінації. Європейська конвенція про права людини вже гарантує право не піддаватися дискримінації (стаття 14), але, як вважають, у порівнянні з аналогічними положеннями Загальної декларації прав людини і Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, цього недостатньо. Справа в тому, що стаття 14, на відміну від інших міжнародних документів, не передбачає заборони дискримінації як такої, а забороняє дискримінацію лише щодо «користування правами і свободами», викладеними у Конвенції. Коли цей Протокол набув сили, заборона дискримінації знайшла своє життя, «незалежне» від решти положень Європейської конвенції прав людини. Вперше Суд зареєстрував порушення цього положення у 2009 році у справі «Сейдич і Фінці проти Боснії і Герцеговини» (скарги № 27996/06 і № 34836/06, 22 грудня 2009 року).

Забезпечення дотримання прав людини

Як же ми можемо домогтися того, щоб ці захисні механізми працювали? Хто або що забезпечить виконання державами їхніх зобов'язань?

На національному рівні цю роботу проводять суди — коли документи із захисту прав людини ратифікуються або включаються до національного законодавства — але також, залежно від країни, управліннями омбудсменів, комітетами із захисту прав людини, консиліумами із захисту прав людини, парламентарними комітетами і т.д.

Головними органами контролю є комісії або комітети та суди, які повністю складаються з незалежних членів (експертів або суддів), які не є представниками своїх держав. У своїй діяльності ці органи використовують такі основні механізми:

- скарги (представлені окремими особами, групами осіб або державами);
- судові справи;
- процедури подання доповідей.

Оскільки в різних документах з прав людини та в регіональних правозахисних системах найчастіше передбачені різні процедури забезпечення дотримання прав людини, для кращого розуміння їх дії варто навести кілька прикладів.

Скарги

Скарги на держави представляють комісії або комітету в рамках процедури, яка зазвичай іменується квазісудовою. Потім контрольний орган виносить рішення, очікуючи, що відповідна держава його виконає, хоча ніякої правозастосовчої процедури для цього не існує. Найчастіше для того, щоб висловити свою згоду з системою розгляду скарг, держава повинна зробити відповідну заяву або ратифікувати факультативний протокол. Прикладами органів, які розглядають скарги, є Комітет з прав людини та Комітет з ліквідації расової дискримінації, а також Міжамериканська комісія з прав людини в Організації американських держав.

? *Які санкції можна було б передбачити в рамках цього механізму?*

Судові справи

Європейський суд з прав людини

Міжамериканський суд з прав людини

Африканський суд з прав людини і народів

На даний момент три постійних суди є органами, які здійснюють контроль над дотриманням прав людини: Європейський суд з прав людини, Міжамериканський суд з прав людини та Африканський суд з прав людини і народів. Міжамериканський суд з прав людини був заснований Організацією американських штатів у 1979 році з метою інтерпретації та забезпечення роботи Американської конвенції з прав людини. Африканський суд є найостаннішим з обласних судів, який було сформовано у січні 2004 року. Він вирішує справи відповідно до Африканської хартії прав людини і народів по відношенню до держав-членів Африканського союзу. Суд знаходиться у місті Аруша, Танзанія. Його судді були обрані у 2006 році, а своє перше рішення він виніс у грудні 2009 року, заявивши, що не володіє юрисдикцією розглядати справу Йогогомбаї проти Сенегалу.

Міжнародний кримінальний суд

Після ратифікації Римського статуту 60 країнами перший постійний міжнародний кримінальний суд набув чинності у 2002 році для розгляду справ, пов'язаних з військовими злочинами, злочинами проти людяності і геноцидом. Це Міжнародний кримінальний суд (МКС), займається особами, яких звинувачують у злочинах проти людяності, геноциді і військових злочинах, але лише за умови, що національні суди не хочуть або не можуть розслідувати ці злочини у судовому порядку. На сьогоднішній день МКС дослідив п'ять ситуацій у Північній Уганді, Демократичній Республіці Конго, Центральноафриканській Республіці, Судані (Дарфур) і Кенії. Його новаторське прецедентне право допомогло просуванню домовленостей в області захисту прав людини, наприклад, у зв'язку з підбурюванням геноциду і правом на вільні та справедливі вибори.

Міжнародний суд юстиції

Міжнародний суд (МС) представляє собою головний Судовий орган ООН. Він відіграє двояку роль: врегулювання у відповідності з міжнародним правом юридичних суперечок, представлених йому державами, і надання консультативних висновків з юридичних питань. Лише держави можуть порушити справу проти іншої держави, і зазвичай ці справи стосуються договорів між державами. Ці договори можуть стосуватися основних відносин між державами (наприклад, комерційних або територіальних), або можуть бути пов'язані з

питаннями прав людини. МС не дозволяє окремим особам направляти до нього заяви стосовно прав людини або інші претензії. Він, однак, сприяв розширенню прав людини шляхом тлумачення та розвитку положень та принципів в області захисту прав людини у справах, наданих йому державами або міжнародними організаціями. Він стосується таких прав, як самовизначення, недискримінація, свобода пересування, заборона тортур і так далі.

Роль Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), Європейського суду (ЄС) і Міжнародного суду (МС) часто плутають. Насправді ці три органи дуже сильно відрізняються в плані їхньої географічної юрисдикції і тих випадків, які вони розглядають.

Європейський суд є органом Європейського Союзу. Це суд, основним завданням якого є забезпечення того, що законодавство Співтовариства не інтерпретується і не застосовується по-різному у кожній державі-члені. Він заснований на законодавстві Співтовариства, а не на законах про права людини, але іноді законодавство Співтовариства може включати питання прав людини.

Міжнародний суд (МС) є головним судовим органом Організації Об'єднаних Націй. Його роль було обговорено вище.

Європейський суд з прав людини

Європейський суд у Страсбурзі набув популярності з безлічі причин, але, мабуть, перш за все тому, що він вдихнув життя в текст Європейської конвенції про права людини і надав йому сенс. Одна з головних переваг Конвенції — система обов'язкової юрисдикції, що означає, що, як тільки держава ратифікує Конвенцію або приєднується до неї, вона автоматично віддає себе під юрисдикцію Європейського суду. Таким чином, з моменту ратифікації проти держави може бути порушено справу про порушення прав людини.

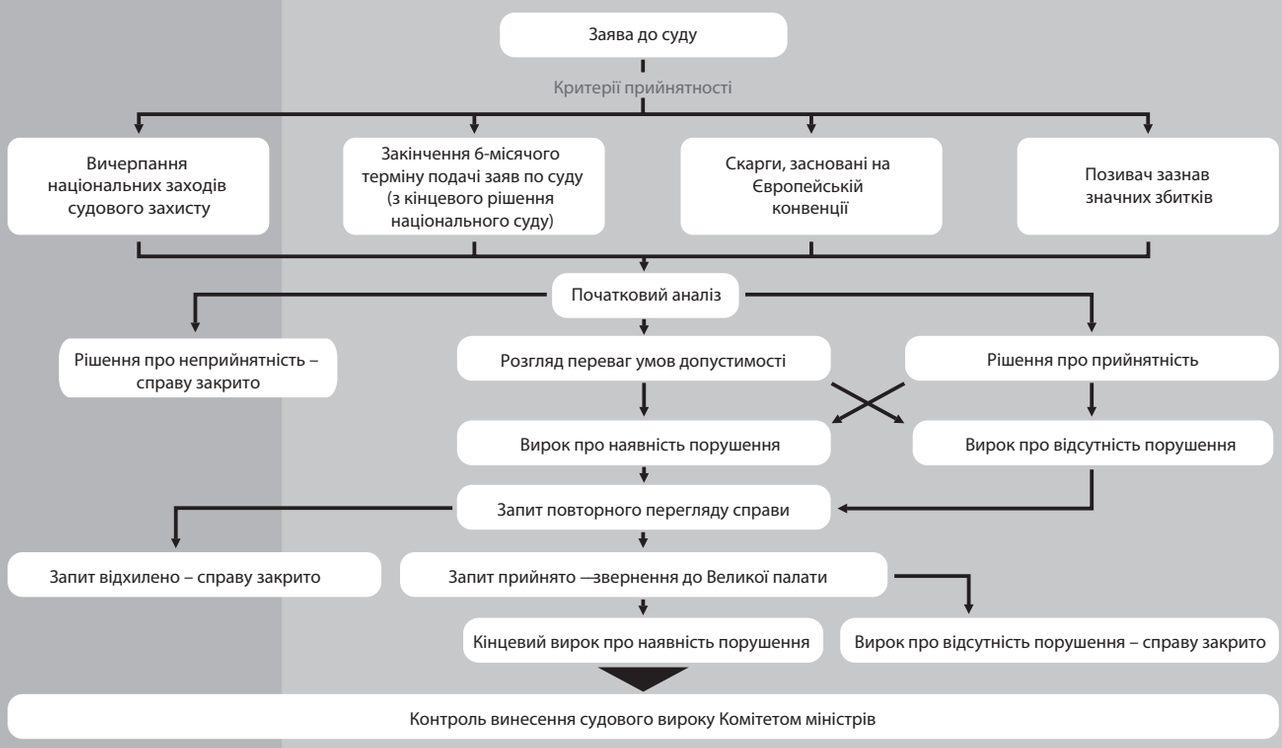
У 2009 році Судом було винесено 1625 рішень, що означає розгляд більш 4 справ на день (включаючи вихідні та свята!).

Ще одна причина успіху Суду — це юридична сила його рішень. Держави зобов'язані виконувати остаточні рішення Суду. За цим стежить Комітет Міністрів Ради Європи.

Яку б справу не розглядав Європейський суд, процедура розгляду передбачає можливість полюбовного врегулювання, заснованого на посередництві між сторонами.

Крім того, Суду вдавалося йти в ногу з часом. Коли він був створений в 1959 році, це був лише тимчасово діючий Суд, який працював спільно з Європейською Комісією з прав людини. Із збільшенням числа розглянутих справ виникла необхідність у постійно діючому суді, і такий був заснований в листопаді 1998 року. Збільшення числа розглянутих справ — очевидне свідчення успіху, але таке робоче навантаження також наражає на небезпеку якість та ефективність системи. Люди знають, що Суд існує і що він здатний заступитися за них, коли порушуються їхні основні права; однак, необхідно гарантувати владу та ефективність Європейської Комісії з прав людини на національному рівні, згідно з «принципом субсидіарності», який означає, що держави несуть первинну відповідальність за запобігання порушень прав людини та за застосування засобів судового захисту, коли такі події мають місце.

Судові переслідування, які розглядає Європейський суд з прав людини

Джерело:

www.echr.coe.int

Найважливіші справи Європейського суду з прав людини

- ***Сорінг проти Сполученого Королівства*** (червень 1989 р.): У цій справі брала участь людина, яку повинні були видати Сполученим Штатам за звинуваченням у вбивстві, тобто в злочині, який там карався смертю. Суд визнав, що екстрадиція цієї людини до США суперечила б статті 3 Європейської конвенції про права людини, яка забороняє тортури, негуманне чи інше принижуюче гідність поводження або покарання. Одним із наслідків цього рішення було поширення захисту громадян з держав-членів Ради Європи за межі Європи. Одним із наслідків цього рішення було те, що захист окремих осіб у державі-учасниці Ради Європи вийшов за кордони Європи. Цей підхід, який повторився і в інших справах, зокрема у справі Джабарі проти Туреччини (липень 2000), також захистив осіб, які шукають притулку, від висилки назад у країну, де їх життя виявилося б в небезпеці.
- ***Тайрер проти Сполученого Королівства*** (березень 1978 р.): У цій справі Суд визнав, що тілесні покарання, які застосовуються в якості покарання малолітніх злочинців, суперечать Європейській конвенції про права людини, оскільки вони порушують гарантоване у статті 3 право не зазнавати тортур, або нелюдського або принижуючого гідність поводження чи покарання. Як заявив Суд, «його покарання, при якому він розглядався як об'єкт, який перебував під владою державних органів, представляло собою попрання однією з головних цілей Статті 3, а саме захисту гідності людини і його фізичної цілісності». Цей випадок — гарний приклад того, що Конвенція — це живий організм, і Суд іде в ногу з мінливим світоглядом нашого суспільства.
- ***Коккінакіс проти Греції*** (квітень 1993 р.): Це була цікава справа, яка стосувалася конфлікту між правами різних людей. В її основі лежала

проблема прозелітизму (звернення інших до своєї віри) і питання, чи не порушує викладання релігії (гарантоване статтею 9 Конвенції) право іншої людини на свободу віросповідання. Суд визнав за необхідне провести чітку відмінність між навчанням, проповідуванням або обговоренням релігії і аморальними й обманними діями, спрямованими на те, щоб переконати людину змінити релігію (включаючи обіцянки матеріальних і соціальних благ, застосування насильства та ідеологічної обробки).

- ***ДХ проти Чеської Республіки*** (листопад 2007 р.): Це був випадок стосовно 18 циганських дітей у світлі того, що учні-цигани були розподілені в спеціальні школи для дітей, які мають труднощі в навчанні, незалежно від їх здібностей. Це означає, що вони також мають мало шансів отримати подальшу вищу освіту або можливість працевлаштування. У своєму рішенні Суд вперше встановив порушення статті 14 (заборона дискримінації) у зв'язку зі «зразком» расової дискримінації в тій чи іншій сфері суспільного життя; у даному випадку це — державні школи. Суд постановив, що цей системний характер расової сегрегації в школах порушує принцип захисту проти дискримінації, визначений в ЄКПЛ (стаття 14). Він також зазначив, що загальна політика чи захід, витримані в нейтральних умовах, можуть ще більше дискримінувати конкретні групи в результаті спрямованої проти них непрямої дискримінації. Справа була першою у протистоянні системній расовій сегрегації в освіті.

? *Чи розглядалися в Європейському суді будь-які справи проти вашої країни?*

Доповіді та огляди

Більшість угод у області прав людини вимагають, щоб держави надавали періодичні доповіді. Вони складаються самими державами, які керуються рекомендаціями контрольного органу. Мета такої звітності, а також її подальший огляд відповідним органом моніторингу, є чесним обміном питаннями, з якими зіштовхуються правозахисники у своїх зусиллях на шляху до реалізації відповідних прав. Доповіді відкрито обговорюються, і це носить назву «державного діалогу». Державні доповіді розглядаються разом із будь-якими «тіньовими звітами» НУО, які базуються на власних джерелах і аналізі зі звертаннями до документів цієї держави. Після діалогу між представниками державних і незалежних членів експертного органу з моніторингу цей орган надає свої зауваження щодо відповідності цієї держави стандартам, які містяться в обов'язковому документі, що розглядається. Ці спостереження стосуються як позитивних, так і критичних аспектів, які, у свою чергу, стосуються документів держави. МПГПП, МПЕСКП і Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок є прикладами документів, які потребують надання таких періодичних звітів.

Окрім проведення цієї процедури державного діалогу, органи контролю також можуть бути уповноважені наносити прямі візити або виїжджати на місця для спостереження за станом дотримання прав людини з перших рук. Більшість таких відвідувань вимагає чіткого дозволу держави за кожним окремим пунктом. Однак, зараз докладаються зусилля для отримання відкритих постійних запрошень, наприклад, з державами, які відкрито видають постійні запрошення на відвідування будь-яким власником спеціального мандата ООН.

В рамках низки документів для забезпечення постійних візитів були також розроблені надійніші процедури з метою не тільки реагувати на випадки порушення прав людини, але також запобігати їм.

Конвенція проти тортур запобігає поганому поводженню з особами, позбавленими своїх свобод у Європі

Європейська конвенція з попередження тортур і нелюдського або принижуючого гідність поводження чи покарання (1987) наводить один такий приклад. В її основі лежить система відвідувань членами Європейського Комітету з попередження тортур і нелюдського або принижуючого гідність поводження чи покарання місць позбавлення волі: наприклад, в'язниць і приймальників-розподільників для неповнолітніх, відділень поліції, армійських казарм і психіатричних лікарень. Члени Комітету з'ясовують, як поводяться із затриманими, і, в разі необхідності, рекомендують вжити заходів щодо забезпечення дотримання права не завдавати тортур або нелюдського поводження. Цей механізм надихнув на розробку аналогічного механізму ООН. Делегації Конвенції проти тортур періодично відвідують держави, які є учасниками Конвенції, але існує можливість організувати спеціальні додаткові візити, якщо це необхідно. Станом на 9 серпня 2012 КПП переглянула 323 і опубліковала 272 доповідей.

Звіти Конвенції проти тортур зазвичай знаходяться у вільному доступі: http://www.cpt.coe.int

Важлива функція роботи ЄКПТ була наочно продемонстрована у справі про голодування в турецьких в'язницях у 2000–2001 роках. Коли турецький уряд вводив зміни до пенітенціарної системи, число ув'язнених розпочало голодування на знак протесту проти деяких реформ. Їх демонстрації стали жорстокими. КПП стала брати активну участь у переговорах з урядом і голодуючими у розслідуванні подій навколо голодовки і, зважаючи на те, як законопроекти могли реформувати турецьку тюремну систему. ЄКПТ відвідують Туреччину щороку, починаючи з 1999 року, за винятком 2008 року. Пізніші візити Конвенція проти тортур нанесла до Сербії, Албанії і Греції.

Комісар з прав людини Ради Європи

Пост Комісара Ради Європи з прав людини було створено у 1997 році. Цей незалежний орган має на меті як затвердження концепції прав людини, так і забезпечення дотримання та ефективної реалізації прав людини в країнах-членах Ради Європи. Комісар обирається Парламентською Асамблеєю строком на шість років, без права переобрання.

Комісар з прав людини — це несудовий інститут, чия діяльність має доповнювати роботу інших інститутів Ради Європи, які займаються затвердженням прав людини. Комісар повинен здійснювати свої функції з повною незалежністю і неупередженістю, одночасно поважаючи правомірність різних наглядових органів, створених відповідно до Європейської конвенції про права людини або згідно з іншими угодами Ради Європи з прав людини.

www.coe.int/commissioner

Основні задачі Комісара з прав людини:

- сприяти ефективному дотриманню прав людини і допомагати державам-учасницям впроваджувати стандарти прав людини Ради Європи;
- сприяти навчанню правам людини у державах-учасницях Раді Європи;
- виявляти можливі недоліки в законодавстві та правозастосовній практиці держав-учасниць;
- сприяти дільності національних установ омбудсмена та інших установ із захисту прав людини, а також;
- надавати консультації та інформацію стосовно захисту прав людини в регіоні.

Комісар може, згідно зі своєю посадою, займатися будь-якою проблемою в межах своєї компетенції. І хоча Комісар не може займатися індивідуальними скаргами, він може, у контексті своїх функцій з просування прав людини, вживати заходів на підставі будь-якої інформації, яка має відношення до справи щодо загальних аспектів захисту прав людини, як вони проголошені в документах Ради Європи.

Така інформація з проханням прийняти за нею відповідні заходи може надходити до Комісара від урядів, національних парламентів, національних уповноважених з прав людини або аналогічних установ, а також від окремих осіб і організацій. Тематична робота Уповноваженого включає випуск доповідей, рекомендацій, думок і точки зору на права осіб, які шукають притулку, іммігрантів і циган.

Посаду комісара Ради Європи з прав людини не слід плутати з посадою комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини.

Комісар ООН з прав людини

Багато НУО лобіювали створення посади Верховного комісара ООН з прав людини, і рішення з її створення було погоджено на Всесвітній конференції ООН з прав людини у Відні у 1993 році, де Генеральній Асамблеї було рекоменовано розглянути питання про створення такої посади Верховного комісара для захисту і просування права людини у першочерговому порядку. Це було зроблено того ж року.

Верховний комісар Організації Об'єднаних Націй з прав людини призначається Генеральним секретарем ООН і затверджується Генеральною Асамблеєю в якості «особи, яка володіє високими моральними якостями», яка має досвід в галузі прав людини як офіційна посадова особа ООН, яка несе основну відповідальність за діяльність ООН в галузі прав людини: його роль включає: заохочення, ефективний захист та здійснення всіх прав, звернення та діалог з урядами щодо забезпечення прав людини і підвищення міжнародного співробітництва і координації ООН для захисту та просування всіх прав людини. В якості основної посадової особи ООН з прав людини, Верховний комісар здійснює діяльність, яка включає напрям Управління Верховного комісара з прав людини (УВКПЛ) та його регіональних та національних офісів. УВКПЛ підтримує роботу багатьох видів діяльності ООН в галузі прав людини і працює задля захисту та просування прав людини та виконання загальних норм права людини, в тому числі Всесвітньої програми освіти в галузі прав людини.

Чи цього достатньо?

Багато хто скаже, що права людини у світі погано дотримуються через відсутність належних механізмів правозастосування. Часто рішення про те, чи варто виконувати отримані рекомендації, залишається на розсуд самих держав. У багатьох випадках реальні гарантії прав окремої особи або групи осіб залежать від тиску міжнародного співтовариства і, в значній мірі, від роботи неурядових організацій. Це менш ніж задовільний стан справ, оскільки може сплинути надто багато часу від скоєнння порушення прав людини до звернення до ООН чи Ради Європи.

Що ж можна зробити, щоб змінити такий стан? Перш за все, необхідно домогтися того, щоб держави гарантували права людини на національному рівні і розробили належний механізм усунення будь-яких порушень. Одночасно потрібно чинити тиск на держави, щоб вони визнавали ті механізми, які передбачають застосування правової санкції.

4.4. Активізм в сфері прав людини і роль НУО

«Кожна людина має право, окремо та спільно з іншими, заохочувати і прагнути до реалізації захисту прав людини та основних свобод на національному і міжнародному рівня».
Стаття 1 Декларації ООН про захист прав людини

Що таке НУО?

Піднімайся, вставай, відстоюй свої права!

Боб Марлі

Термін «неурядовий» або «некомерційний», зазвичай, використовується для позначення категорії організацій, які складають частину громадянського суспільства. Такі організації, як правило, характеризуються тим, що метою їхнього існування є не фінансовий прибуток, а щось інше. Однак це «щось» може включати безліч цілей та найрізноманітніші ініціативи та дії. Коло неурядових організацій включає як невеликі ініціативні групи, які виникають, наприклад, у зв'язку з якимись природоохоронними проблемами або конкретними порушеннями прав людини, так і благодійні організації в області освіти, притулки для жінок, культурні асоціації, релігійні організації, юридичні фонди, програми гуманітарної допомоги (цей список можна продовжити), і, нарешті, величезні міжнародні організації з сотнями відділень і тисячами членів у різних частинах світу.

У цьому розділі ми коротко розглянемо ту істотну роль, яку такі організації зіграли (і продовжують грати) у захисті прав людини в усьому світі. Практично на будь-якому рівні, де здійснюються спроби захистити гідність окремих громадян від посягань державної влади, НУО відіграють вирішальну роль:

- борючись з окремими порушеннями прав людини, безпосередньо або за підтримки окремих прецедентів у відповідних судах
- надаючи пряму допомогу тим, чиї права були порушені;
- домагаючись змін у національному або міжнародному праві;
- сприяючи вдосконаленню змісту цих законів;
- поширюючи серед населення знання про права людини і культивуючи повагу до них.

Внесок неурядових організацій важливий не тільки з точки зору досягнутих результатів, і, відповідно, оптимізму, який вони вселяють щодо захисту прав людини в нашому світі, але також і тому, що НУО являють собою, в самому прямому сенсі, засіб захисту, доступний людям в усьому світі. Вони — як і багато інших організацій — керуються і координуються приватними особами, але, крім цього, їх сила значною мірою обумовлена добровільною підтримкою їхньої діяльності іншими членами суспільства. Цей факт надає їм особливу значущість в очах тих людей, які бажають зробити свій внесок у поліпшення ситуації з правами людини у світі.

Типи правозахисних НУО

На Всесвітній конференції з прав людини 1993 року, відомої як Віденська конференція, були присутні представники 841 неурядової організації з усього світу, кожна з яких визначила свою місію як роботу з правами людини. Хоча ця цифра вражає сама по собі, вона представляє лише малу частку від загальної кількості світових правозахисних НУО.

Більшість організацій, які проголосили себе «правозахисними», як правило, займаються захистом громадянських і політичних прав. Мабуть, найбільш відомими серед таких організацій, принаймні, на міжнародній арені, є «Міжнародна амністія», «Хьюмен Райтс Вотч», Міжнародна федерація з прав людини, Першопочаткових та проміжних прав людини. Однак, як ми вже бачили, цивільні і політичні права є лише однією з багатьох категорій різних прав людини, визнаних міжнародним співтовариством. Більше того, нові права продовжують виникати навіть сьогодні. Якщо ми візьмемо всі ці факти до уваги і включимо до цього переліку неурядові організації, які борються з бідністю, насильством, расизмом, проблемами охорони здоров'я, бездомністю та проблемами охорони природи, — і це лише деякі з питань, — то справжнє число неурядових організацій, зайнятих в області захисту прав людини в тій чи іншій формі, нараховуватиме сотні тисяч в усьому світі.

? *Чи знаєте ви інші НУО, які борються за права людини в вашій країні?*

Як вони впливають на процес?

Неурядові організації можуть прагнути брати участь у захисті прав людини у багатьох різних напрямках і рівнях і, відповідно до характеру їх цілей, змінюватимуться стратегії, які вони застосовують: вони можуть бути більш загальними або більш конкретними, довгостроковими або короткостроковими, місцевого, загальнонаціонального або міжнародного масштабу і т. д.

Бог дає нам руки, але не будує мостів.

Арабське прислів'я

А. Безпосередня допомога

Загальною відмінною рисою неурядових організацій, які діють у сфері соціальних та економічних прав, є надання прямої допомоги жертвам порушень прав людини в тій чи іншій формі. Це може бути гуманітарна допомога, захист або навчання новій професії. Якщо право захищене законом, це може бути юридична допомога чи консультації з питань подачі позову.

Однак у багатьох випадках пряма допомога жертві є або неможливою, або не найкращим варіантом використання ресурсів організації. У таких випадках, а їх, мабуть, більшість, неурядовим організаціям потрібно мислити перспективно та шукати інші шляхи, щоб або виправити ситуацію, або запобігти прояву подібних ситуацій у майбутньому.

Б. Збір достовірної інформації

Якщо існує якась базова стратегія, на якій ґрунтуються різні форми діяльності НУО, то це, мабуть, прагнення «затаврувати» тих, хто творить несправедливість. Дуже часто уряди можуть ухилятися від зобов'язань за

підписаними ними міжнародними угодами, оскільки результати їхньої політики просто не відомі широкій публіці. Збір такої інформації та її використання в цілях просування прозорості урядових документів із захисту прав людини необхідні для притягнення винних до відповідальності, і тому часто застосовуються неурядовими організаціями. НУО намагаються чинити тиск на громадськість і на уряди, виявляючи випадки, що закликають до людського почуття справедливості, і роблять їх надбанням громадськості.

Дві найвідоміші організації, що добре зарекомендували себе точністю моніторингу та складання доповідей — «Міжнародна амністія» і Міжнародний Комітет Червоного Хреста. Обидві організації мають авторитет не тільки серед широкої публіки, а й в ООН, де їхні доповіді розглядаються як частина офіційного моніторингу діяльності урядів, які погодилися вважати себе зв'язаними умовами міжнародних угод.

Як це може бути весело — надсилати листи людям, які очолюють авторитарні чи репресивні режими, мати диктатора за друга з листування, і без кінця дратувати його такими листами.

Стінг

B. Проведення кампаній та лобіювання

Учасники міжнародних відносин часто вдаються до проведення кампаній та лобіювання з тим, щоб викликати зміни в політиці. І знову ми бачимо різноманіття форм, з яких НУО прагнуть вибрати найбільш придатні, залежно від поставлених завдань, характеру «об'єкта» і, звичайно ж, наявних ресурсів. Нижче наведені деякі поширені методи тиску.

- Кампанії з відправки листів — метод, яким ефективно користуються «Міжнародна амністія» та інші НУО. Організації «бомбардують» урядових посадових осіб листами від тисяч своїх членів у всьому світі.
- Вуличні акції або демонстрації з висвітленням у ЗМІ, яких до таких заходів зазвичай залучають, можуть використовуватися, коли організації хочуть заручитися громадською підтримкою або привернути до чогось увагу громадськості з метою «присоромити» уряд.
- Засоби інформації часто відіграють важливу роль у практиці лобіювання, а зараз все важливішу роль набуває Інтернет.
- До органів моніторингу прав людини ООН надсилаються тіньові звіти з метою надання НУО інформації реального стану стосовно використання прав людини в окремій країні.

На додаток до демонстрацій підтримки або громадського обурення, НУО також можуть проводити неофіційні зустрічі або брифінги для посадових осіб. Іноді простої загрози зробити що-небудь надбанням гласності буває достатньо, щоб домогтися змін у політиці або практиці, як показано у наведеній нижче історії. Колись засоби такого типу застосовувалися через магнітофонні записи, плакати, факси, а зараз їм на зміну прийшли кампанії електронних повідомлень, електронні петиції, Інтернет-сайти, блоги та електронні соціальні мережі.

Взагалі, чим ширша підтримка з боку громадськості або якихось інших впливових інститутів (наприклад, іншого уряду), тим більша вірогідність, що кампанія досягне своїх цілей. Навіть якщо НУО не завжди безпосередньо вдаються до такої підтримки, можливості мобілізації проти уряду широкого народного руху буває достатньо, щоб прислухалися до їхнього голосу.

? *Чи проводилися у вашій країні які-небудь помітні кампанії громадськості? Який був результат?*

Г. Освіта в галузі прав людини

Багато правозахисних неурядових організацій займаються також, принаймні, як одним з напрямків своєї діяльності, інформуванням громадськості або освітньою діяльністю. Розуміючи, що основу їх підтримки складає широка громадськість, неурядові організації намагаються донести до окремих людей якомога більше інформації про проблеми прав людини. Чим краще люди обізнані про ці проблеми, а також про методи захисту прав людини, тим більша вірогідність їх дотримання, що, в свою чергу, дає більше можливостей мобілізувати підтримку в разі конкретних порушень прав людини. Саме ця підтримка, реальна чи потенційна, лежить в основі успіхів неурядових організацій у справі дотримання прав людини.

Задача освіти в галузі прав людини — зосередитися на питаннях участі, доступності та всеосяжності

Форум з питань освіти в галузі прав людини «Жити, навчатися, діяти заради прав людини», 2009 рік

Приклади успішних акцій

Центр з житлових прав і виселення (ЦЖПВ)

Ця організація з захисту прав людини була створена у 1994 році з метою захисту житлових прав і запобігання примусовим виселенням по всьому світу. ЦЖПВ використовує поняття міжнародного закону про права людини на «житло» як існування чогось більшого, аніж просто дах над головою. ЦЖПВ підкреслює, що «приблизно половина населення світу в даний час не має доступу до задовільного житла, яке гарантується згідно з міжнародними правами людини». У забезпеченні захисту права на задовільне житло ЦЖПВ та його партнери по всьому світу надають аналіз, підтримку, освіту, навчальну і судову підтримку у зв'язку з наступними питаннями:

- примусові виселення
- забезпечення проживання
- доступ до землі
- вода і санітарія
- жінки та їх житлові права
- судова практика і правовий захист
- відновлення в правах і повернення
- вплив великих подій на житлові права.

Дивись сайт ЦЖПВ: http://www.cohre.org

У недавньому історичному рішенні в листопаді 2010 року, «ЦЖПВ проти Італії», Комітет соціальних прав Ради Європи (який здійснює контроль над переглянутою Європейською соціальною хартією) визнав, що Італія порушила права її населення рома у зв'язку з руйнуванням циганських таборів і виселенням і вигнанням циганів з Італії. Ці масові висилки рома-неіталійців, громадян інших країн ЄС, різко зросла після 2008 року. Порушення були виявлені у відношенні: дискримінації і порушень прав циган на достатнє житло; соціального, правового та економічного захисту; захисту проти бідності та соціальної ізоляції; права працюючих циганських сімей на захист і допомогу. Критики також зазнали політики та практики Італії, які залишають жителів-рома в сегрегації і в явно незадовільних житлових умовах.

Стаття 31 — Право на житло

З метою забезпечення ефективного здійснення права на житло Сторони зобов'язуються вживати заходи, спрямовані на те, щоб:

1. сприяти доступу до житла, яке відповідає належним вимогам;
2. запобігти бездомності та скоротити її з метою її поступової ліквідації;
3. зробити ціни на житло доступними для тих людей, які не мають достатніх коштів.

Європейська соціальна хартія (переглянута), 1996 р.

Питання стосовно навколишнього середовища у Швейцарії

Отруйна спадщина хімічної промисловості не повинна стати тягарем для майбутніх поколінь.

Стефан Вебер, учасник акції «Грінпіс»

З 1961 р. по 1976 р. кілька великих хімічних заводів скинули більше 114 000 тонн токсичних відходів хімічного виробництва у колишній глиняний кар'єр у м. Бонфол, Швейцарія. Сьогодні скидати відходи було б протизаконно, але у 1961 році, коли почалося заповнення кар'єру, закон подібних звалищ не забороняв. Токсичне сміття так і залишилося там, продовжуючи отруювати місцевість і навколишнє середовище сумішшю органічних і неорганічних забруднювачів.

14 травня 2000 р. близько 100 активістів організації «Грінпіс» зайняли територію хімічного звалища в м. Бонфол біля Базелю, Швейцарія, і вимагали, щоб хімічні компанії, які скидали туди токсичні відходи, взяли на себе всю відповідальність за його очищення. Активісти заявили, що вони будуть залишатися на території звалища до тих пір, поки хімічні компанії не зобов'яжуться очистити цю територію так, щоб вона більше не представляла небезпеки ні для здоров'я людей, ні для навколишнього середовища.

Див. сайт «Грінпісу»: www.greenpeace.org

Захоплення території звалища змусило хімічні підприємства піти назустріч представникам місцевих громад і «Грінпісу», і, в результаті, вони нарешті підписали угоду, за якою підготовка техніко-економічного обґрунтування очищення має бути завершена до лютого 2001 року, і в цьому ж році повинні початися очисні роботи. Підприємства також погодилися на участь місцевих громад та екологічних організацій у процесі очищення і зобов'язалися інформувати місцеві органи влади про рівень забруднення грунтових вод та питної води в результаті скидання відходів. 7 липня 2001 «Грінпіс» припинив свою акцію на території звалища.

Боротьба з дискримінацією — Європейський центр захисту прав Ромів (ЄЦЗПР)

Див. сайт ЄЦЗПР: http://www.errc.org

Мета роботи ЄЦЗПР — щоб питання прав людини, які стоять перед циганськими громадами, займали окреме місце на політичному порядку денному в Європі і за її межами. Прискіпливе дослідження ЄЦЗПР постійно надає детальну інформацію про ситуацію рома з правами людини, особливо стосовно насильства, з яким вони зіштовхуються, структурних форм дискримінації, відмови в доступі до економічних і соціальних прав для циган. ЄЦЗПР прагне сприяти дотриманню прав людини у ситуації з циганськими громадами через усвідомлення обізнаності, розробку політики і стратегічних судових процесів. Кампанії зробили надбанням громадськості інформацію про насильство і ворожі висловлювання відносно рома, сегрегацію в школі, примусові виселення та примусову стерилізацію.

Шляхом своєї виховної роботи в галузі прав людини ЄЦЗПР, перш за все, працює над розширенням можливостей циганських активістів у боротьбі за свою рівноправність. Це досягається за допомогою стажування, дослідницьких стипендій, семінарів і публікацій посібників, таких як «Знай по свої права та борись за них: посібник для циганських активістів».

«В ході досліджень ЄЦЗПР у Болгарії, Угорщині, Чехії, Словаччині та Румунії, які були проведені на початку 2010 року із залученням поліції, НУО та експерти з заходів щодо протидії торгівлі людьми виявили, що цигани представляють 50–80% потерпілих [у торгівлі людьми] у Болгарії, 40–80% — в Угорщині, 70% — у Словаччині та до 70% — у деяких районах Чехії».

З Інформаційного бюлетня про права циган, Звіти Європейського суду з прав людини

Алмазні війни

«Глобал Уітнес» — організація, яка працює над виявленням зв'язків між експлуатацією навколишнього середовища та порушеннями прав людини. Вона працює над виявленням випадків жорстокості з метою притягнення винних до відповідальності.

Див. веб-сайт організації: http://www.globalwitness.org

Один з них стосувався кривавих алмазів або конфліктних алмазів — тобто, дорогоцінних каменів, які видобуваються в районах, контрольованих силами або угрупуваннями, які міжнародний уряд визнає протизаконними, і використовуються для фінансування військових дій проти цих урядів чи проти рішень Ради Безпеки ООН. Докази, надані «Глобал Уітнес», підтверждують, що такі ресурси були використані для фінансування конфліктів в Африці, які призвели до загибелі і переміщення мільйонів людей. Алмази також були використані терористичними групами, такими як Аль-Каїда, для фінансування своєї діяльності і з метою відмивання грошей. Вони співпрацювали з іншими НУО і проводили безперервне лобіювання, поки не з'явилася глобальна кампанія, здатна чинити вплив на світову промисловість.

У травні 2000 року основні країни-видобувачі та продавці алмазів, представники алмазної промисловісті, а також НУО, включаючи «Глобал Уітнес», зустрілися в м. Кімберлі, Південна Африка, і створили міжнародну систему сертифікації алмазів у 2003 році, що увійшло в історію під назвою Кімберлійського процесу. За схемою, всі алмази, якими торгують країни-члени, сертифікуються таким чином, що покупці можуть бути впевнені: ці коштовності безконфліктні. «Глобал Уітнес» є офіційним спостерігачем за цією схемою і продовжує кампанію за зміцненням й ефективним здійсненням своїх правил, щоб допомогти гарантувати, що алмази більше не будуть використані в цілях розгортання конфлікту і що, замість цього, вони отримають шанс стати позитивним фактором для розвитку.

«Глобал Уітнес» отримала спільну номінацію на Нобелівську премію світу 2003 року за свою роботу у боротьбі з конфліктними алмазами.

Пандуси для інвалідних колясок у Тузлі

У 1996 році неурядова організація в Тузлі (Боснія і Герцеговина), яка займається проблемами інвалідів, вирішила провести кампанію з інформування громадськості про проблеми інвалідів з транспортом. Ця організація під назвою «Лотос» поставила за мету привернути увагу людей до цих проблем і намітила конкретні завдання, включаючи створення спеціальних стоянок для інвалідних візків, полегшений доступ до громадського транспорту, зручний в'їзд на тротуари і на дороги. Заходи проводилися протягом тижня, якраз напередодні виборчої кампанії. В результаті обізнаність громадськості підвищилася, а всі тротуари в Тузлі були оснащені пандусами для інвалідних візків!

З повною переконливістю заявляю, що в усій Боснії і Герцеговині Тузла є найзручнішим містом для людей в інвалідних візках.

Учасник кампанії, Тузла

4.5. Питання і відповіді про права людини

? *Що таке права людини?*

Права людини — це моральні права, якими володіє кожна особа у світі просто лише завдяки тому, що він або вона є людиною. Вимагаючи дотримання наших прав людини, ми морально вимагаємо, зазвичай від уряду нашої країни, не робити чогось, тому що це є втручанням у мою особисту сферу, попрання моєї особистої гідності. Ані інша людина, ані будь-який уряд не можуть позбавити нас наших прав людини.

? *Звідки вони виникли?*

Вони виникають не лише тому, що ми є фізичними істотами, ми — це моральні і духовні людські істоти. Права людини необхідні для захисту та збереження кожного людського роду, для забезпечення, аби кожна особа могли вести життя, достойне людини.

? *Чому кожному «слід» поважати їх?*

Перш за все тому, що кожен є людиною і, відповідно, моральною істотою. Більшість осіб, якщо їм показати, що вони зневажають чиюсь особисту гідність, будуть намагатися утриматися від цього у майбутньому. Взагалі, людям не притаманно ображати інших людей. Проте, на додачу до морального схвалення від своєї або чужої совісті, у більшості країн світу не існує законів, які б змусили уряди поважати основні права людини їх громадян, навіть якщо вони не бажають цього робити.

? *Хто має права людини?*

Абсолютно кожний. Злочинці, керівники держави, діти, чоловіки, жінки, африканці, американці, європейці, біженці, особи без громадянства, безробітні, ті, хто працює, банкіри, особи, звинувачені в звершенні терористичного акту, працівники благодійних організацій, вчителі, танцюристи, астронавти...

? *Навіть злочинці та керівники держави?*

Абсолютно кожний. Злочинці та керівники держави також є людьми. Сила прав людини полягає саме в тому, що до кожного має бути однакове ставлення щодо його володіння людською гідністю. Деякі люди можуть порушувати права інших, або можуть представляти погрозу для суспільства, внаслідок чого вони мають якимось чином бути обмежені у своїх правах для того, щоб захистити інших, але це має відбуватися у визначених межах. Ці межі визначаються як мінімум, необхідний для життя людської гідності.

? *Чому деякі групи потребують спеціальні права людини? Чи не означає це, що вони мають більше прав, ніж інші?*

Ні, деякі групи, такі як цигані в Європі або даліти та каста недоторканих в Індії, довгий час страждали від дискримінації в наших суспільствах, що зараз необхідні спеціальні заходи аби надати їм можливість доступу до стандартів загальних прав людини, на однаковому з усіма рівні. Після років узаконеної дискримінації

та стереотипів, неприкритої ненависті та перешкод просте проголошення застосування загальних прав і до них та очікування, що цього достатньо для встановлення рівності, було б фарсом.

? *Чому ми говоримо про права людини, а не обов'язки?*

Не зважаючи на той факт, що деякі філософи та НДО висувають вагомі аргументи щодо необхідності обов'язків людини, та навіть складають про таке кодекси та декларації, спільнота з прав людини в основному відмовчується у цих дебатах. Причина полягає в тому, що уряди зроблять «надання» прав людини залежним від якихось «обов'язків», встановлених державою або правителем. У такому випадку вся ідея виникнення прав за правом народження втратить своє значення. Проте, зрозуміло, що ми повинні діяти відповідально (як окремі особи, так і в групі) у відношенні до прав інших осіб, не зневажати права людини та не надавати перевагу своїм або чужим правам. Насправді, у статті 29 ЗДПЛ визнається, що: «1.Кожна людина має обов'язки перед суспільством, у якому тільки й можливий вільний і повний розвиток її особи. 2. При здійсненні своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві».

? *Хто стежить за правами людини?*

Ми всі повинні. На національному та міжнародному рівнях існує законодавство, що накладає обмеження щодо того, що уряди можуть ставитися до своїх громадян, проте, якщо жодна особа не вкаже, що їх дії порушують міжнародні норми, уряди можуть безкарно продовжувати їх порушувати. Як окремі індивідууми ми маємо не лише поважати права інших осіб у повсякденному житті, а й пильно стежити за нашим урядом та іншими. Захисні системи існують для всіх нас, лише якщо ми користуємось ними.

? *Як я можу захистити свої права?*

Спробуйте звернути увагу на той факт, що права було порушено; вимагайте визнання ваших прав. Дайте іншій особі зрозуміти, що визнаєте, що вона не має права поводитися з вами таким чином. Вкажіть на відповідні статті в Загальній декларації прав людини (UDHR), Європейській Конвенції про захист прав людини і основних свобод (ECHR) та інших міжнародних документах. Якщо в вашій країні також є відповідне законодавство, нагадайте й про нього. Розкажіть про це іншим: повідомте пресу, напишіть члену парламенту або голові держави, проінформуйте будь-які НДО, які займаються правозахисною діяльністю. Попросіть у них допомоги. Якщо маєте можливість, то проконсультуйтесь у юриста. Пересвідчіться, що ваш уряд знає про ваші дії. Дайте їм зрозуміти, що ви не збираєтесь здаватися. Покажіть їм допомогу, яку ви можете отримати. В решті-решт, якщо нічого не вийде, ви можете звернутися до суду.

? *Як мені звернутися до Європейського суду з прав людини?*

У Європейській Конвенції про захист прав людини і основних свобод визначено процедуру подання індивідуальних скарг. Проте, існують суворі вимоги щодо допустимості справи до розгляду. Наприклад, ви маєте пересвідчитися, що ваша скарга була розглянута в національних судах вашої країни (навіть у Верховному Суді!) перед тим, як подати її до Європейського суду. Якщо ви бажаєте

спробувати і вважаєте, що виконаєте усі допустимі вимоги, тоді ви можете подавати скаргу. Проте, аби бути впевненим, що ваш позов має реальні шанси на успіх, ми наполегливо радимо вам звернутися за допомогою до юриста або НДО, які займаються правозахисною діяльністю. Майте на увазі, що це може бути тривалий та складний процес, поки не буде винесено заключної ухвали!

? *Від кого я можу вимагати моїх прав?*

Практично всі основні права людини, вказані в міжнародних документах, це вимоги до вашого уряду або державних діячів. Права людини захищають ваші інтереси від держави, тому й ви маєте захищати їх від уряду та його представників. Якщо ви вважаєте, що ваші права порушуються, наприклад, вашим роботодавцем або сусідом, ви не можете відразу звернутися до міжнародного законодавства з прав людини, доки не скористаєтеся усіма можливими варіантами, які ваша держава має виконати, аби зашкодити подібній поведінці роботодавця чи сусіда.

? *Чи зобов'язаний хтось захищати мої права?*

Так. Само по собі право не має ніякого значення без відповідної відповідальності чи зобов'язань з чиєїсь іншої сторони. Кожен індивідуум має моральне зобов'язання не порушувати вашої особистої гідності, а уряд, який підписав міжнародні угоди, має не лише моральні, а й юридичні зобов'язання.

? *Проблема дотримання прав людини актуальна лише для недемократичних країн?*

Навіть сьогодні у світі не існує жодної країни, яка б мала бездоганну репутацію щодо дотримання прав людини. Випадки порушень можуть відбуватися у одній країні частіше, ніж у іншій, або вони мають негативний вплив на більшу кількість населення, але навіть єдине незначне порушення — це проблема, якої не повинно бути, і яку необхідно вирішити. Індивідуум, чиї права порушуються в одній із встановлених демократій, навряд чи почуває себе комфортніше від того, що, взагалі-то, його країна має «кращу» репутацію щодо ситуації з правами людини, ніж інші країни світу!

? *Чи досягли ми якогось успіху у зменшенні випадків порушення прав людини?*

Величезний успіх — навіть якщо інколи він виглядає, як крапля в морі. Згадайте про відміну рабства, надання виборчого права жінкам, країни, які відминили смертну кару, звільнення в'язнів совісті у результаті міжнародного тиску, кінець режиму апартеїду в Південній Африці, справи, які після розглядання Європейським судом, вплинули на зміни в законодавстві. Згадайте й про те, що поступові зміни в міжнародній культурі означають, що навіть найбільш авторитарні режими зараз змушені поважати права людини, аби їх визнавали на міжнародній арені. Відбулося багато позитивних змін, особливо за останні 50 років, проте багато чого ще потребує виконання.

4.6. Важкі питання

Як ми можемо казати, що права людини універсальні, коли у світі ще залишається багато людей, які страждають від порушення їх прав?

Все одно ці люди мають свої права. Сам факт, що до них ставляться таким чином, суперечить не лише моральним нормам, а й міжнародно визнаним нормам. Їх державні представники винні перед міжнародним законом, і деякі країни насправді «покарані» міжнародною спільнотою санкціями або навіть воєнними засобами. Однак, часто такі процеси мають вибірковий характер, коли рішення залежить від інтересів інших країн, а не ступеня порушення. Виникнення Міжнародного Кримінального Суду якоюсь мірою зменшило цю невідповідність. Як перший постійний міжнародний кримінальний суд, заснований на основі договору — Римського Статуту — цей суд вповноважений надавати допомогу у припиненні безкарності тих, хото здійснив тяжкі злочини, що стосуються міжнародної спільноти, а саме: геноцид, злочини проти людства та воєнні злочини.

Яка користь з ЄДПЛ/UDHR, якщо вона не має юридичної сили?

Навіть якщо й не має (поки що) такого міжнародного суду, у якому б судили державу за статтями ЄДПЛ/UDHR, ця декларація мала величезне історичне значення і навіть сьогодні продовжує залишатися критерієм, за яким судять держави на міжнародній арені. Сьогодні уряди вже знають, що якщо вони умисно порушують права, вказані у цьому документі, то їх можуть засудити інші уряди, і навіть ввести санкції. Процес не завжди цілком об'єктивний (!), але це лише початок. ЄДПЛ /UDHR також є основою для практично усіх міжнародних угод, які були заключні і (більшою чи меншою мірою) мають юридичну силу.

Яка користь мені з «прав людини», якщо мій уряд щоденно порушує права звичайних людей і не боїться осуду міжнародної спільноти?

Повторюємо: права людини — лише початок; і це краще, ніж нічого, і, при відповідних умовах і правильному підході, вони зможуть впливати на уряд, аби змінити деякі, якщо не всі, його методи роботи. Іноді це здається дуже далекою мрією, особливо коли порушення уряду суворі й часті, але історія підтверджує, що, час від часу, це можливо. Крім того, можливості, що існують сьогодні, набагато кращі, ніж колись раніше. Сприяння змінам може бути довгим процесом, проте сам факт, що особи мають свої права і вони значною мірою визнаються у всьому світові — і, таким чином, деякою мірою визнаються державами — дає нам потужну зброю і цінну перевагу ще на старті.

Якщо я поважаю права інших людей, чи не означає це, що вони можуть робити, що їм заманеться?

Ні, не означає, якщо вони не мають навмисного наміру зневажати ваші права або права інших осіб. Проте вам необхідно не бути надмірно вибагливим у питаннях, що стосуються ваших прав: можливо, поведінка інших людей і здається вам занадто дратівливою та помилковою, проте це не обов'язково є посяганням на ваші права. Отже, якщо ви бажаєте, аби інші дозволяли вам поводитися, як ви того бажаєте, вам необхідно розвинути в собі почуття толерантності до поведінки інших!

? *Чи можу я робити будь-що, в тому числі застосовувати силу проти інших, аби захистити мої права?*

Взагалі, ні. Проте, якщо це безперечний випадок самозахисту, тоді дозволяється законне застосування сили, у мірі, відповідній до ступені існуючої погрози. Застосування сили не дозволяється у якості «відплати» за зло, від якого вам довелося страждати, це має відбуватися лише як особистий захист від подальшого заподіяння шкоди. Тортури не дозволяються ніколи.

? *Чому я маю поважати права інших осіб, якщо вони не поважають мої права?*

Частково тому, що, якщо ви не будете поважати права інших осіб, у вас у самого виникнуть неприємності з законом; частково тому, що інші заслуговують вашої поваги, просто лише тому що вони люди; і частково тому, що ви особисто можете бути прикладом для інших, що ще більш змусить інших поважати вас. Врешті-решт, це залежить лише від вас, від того типу особи, якою ви бажаєте стати або світу, у якому ви хочете жити. Тому ви маєте порозмислити над тим, що можна було б про вас сказати, якщо ви б робили теж саме, що вам не подобається в інших. Або подумайте про то яким би був світ, у якому кожен порушував права іншого, живучі за порядком «зуб за зуб».

? *Чому ті, хто порушує права інших людей найбільш негуманним способом, мають вважатися суб'єктами «людського» права?*

Це, можливо, найбільш важка, але й суттєва частина теорії прав людини, яку необхідно сприйняти. Іноді може здаватися, що деякі індивідууми втратили всі людські характеристики, і тільки сліпа віра допомагає нам розгледіти в них людину. Можливо, найбільш важливіші аргументи це:

- По-перше, незважаючи на явну не людяність таких людей, кожен індивідуум має щось людське. Злодіє люблять своїх матерей, дітей, чоловік та жінок — або ще когось. Злодії відчувають біль, відразу, відчай, страждання та ревнощі; вони хочуть щоб їх поважали, цінили, підтримували, кохали та розуміли. Всі вони, кожен з них, має деякі, якщо не всі, емоції, притаманні виключно людині. Ці робить їх людьми достойними нашої поваги.
- По-друге, ми особисто не робимо добра, бажаючи завдати болю злодієві тим же чином, як він завдавав іншим. Крім цього, такі почуття лише роблять нас менш достойними поваги.
- По-третє, навіть якщо, якимось чином, злодії б мали «вигляд людини», але без якихось людських характеристик (і хоч таких ніколи й не було), хто серед нас міг би сказати з абсолютною вірогідністю, що він або вона НЕ ЛЮДИНА? За яким критерієм? Можливо, на підставі того, що вони не можуть кохати або бути коханими? А що буде, якщо виявиться, що ми помиляємось у своїх поглядах?

Третій аргумент нагадує нам, що необхідно враховувати ризики для людства цілком, дозволяючи одним людям судити інших, особливо коли наслідки такого суду будуть жахливими і безповоротними. Чи справді ми хочемо жити в світі де робляться такі вироки, і де деяких людей лишають прав людини, тому що їх визнали нелюдями? Ось такий світ ми можемо отримати, якщо не визнаємо абсолютної універсальності всіх прав людини.

Посилання

«Europe, Youth, Human Rights, Report of the Human Rights Week», Yael Ohana (ред.), Європейський молодіжний центр, Будапешт, 2000 р.

Garzon Valdes, E., «Confusiones acerca de la relevancia moral de la diversidad cultural», CLAVES de Razon Practica, No.74, Мадрид, липень/серпень, 1997.

Права людини, основоположне керівництво для членів ООН, Управління Комісії з прав людини, ООН, Женева. 2001. Детальна інформація на сайті http://www.ohchr.org/Documents/Publications/HRhandbooken.pdf

Л. Левін, Права людини, питання і відповіді, ЮНЕСКО, Париж, 1996

Donnelly, Jack, Universal Human Rights in theory and practice, Видавництво Корнельського Університету, 1989.

Freeman, Michael, Human Rights: Key Concepts, Видавництво Polity, Лондон, 2002.

Ishay, Micheline R. ред., The Human Rights Reader, британський видавничий дім Routledge, Лондон, 1997.

Rishmawi, M., The Arab Charter on Human Rights and the League of Arab States: An Update, Human Rights Law Review, 10.1, стор. 169-178

Symonides, Janusz ред., Human Rights: New Dimensions and Challenges, Manual on Human Rights, Видавництво ЮНЕСКО/ Дартмут, Париж, 1998.

Robertson A. та Merrills J, Human rights in the world, Видавництво Манчестерського Університету, 1996. Вебсайт з Комітету з біоетики в Раді Європи: www.legal.coe.int/bioethics

http://www.udhr.org/history/biographies/bioer.htm на замовлення Елеонори Рузвельт.

Hanski, R., Suksi, M. (ред.), An introduction to the international protection of human rights: a textbook, Університет Академії Або, Інститут прав людини, 1999.

Інформаційний лист № 2 (ред. 1), «Міжнародний Білль про права людини», Управління Верховного Комісара ООН з прав людини, www.unhchr.ch/html/menu6/2/fs2.htm

Верховний Комісар ООН з прав людини, www.unhchr.ch

Стисле керівництво до Європейської Конвенції з прав людини, Видавництво Ради Європи.

Європейський суд з прав людини, www.echr.coe.int

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (КЗК), www.cpt.coe.int.

Сайт Ради Європи з гендерної рівності, www.coe.int/t/dghl/standardsetting/equality/default_en.asp

Європейська соціальна хартія, www.coe.int/T/DGHL/Monitoring/SocialCharter.

Рамкова конвенція з питань захисту національних меншин, www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities

Сайт Європейської комісії проти расизму і нетерпимості, www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri Управління Верховного Комісара ООН з прав людини, www.ohchr.org

Комісар ООН з прав людини, www.coe.int/t/commissioner

Risse T., Ropp S., Sikkink K., The Power of human rights, Видавництво Кембриджського університету, 1999 р.

Forsythe, D., Human rights in International Relations, Видавництво Кембриджського університету, 2000 р. www.speaktruth.org

Hijab, Nadia, Human Rights and Human Development: Learning from Those Who Act, Довідковий матеріал Управління звітів з людського розвитку, 2000 р.

Глава 5

Додаткова інформація щодо основних питань в галузі прав людини

Зміст розділу

Діти 433
Громадянство та участь 441
Культура та спорт 448
Демократія 458
Інвалідність та стигматизація у зв’язку з інвалідністю 465
Дискримінація та нетолерантність 474
Освіта 486
Навколишнє середовище 494
Гендер 503
Глобалізація 511
Здоров’я 520
Засоби масової інформації 528
Міграція 535
Мир та насильство 545
Бідність 554
Релігія та віра 562
Пам’ять 572
Війна і тероризм 580
Праця 590

Діти

Вправи до теми:
Історія Ашика
Права дитини
А які в нас альтернативи?
Освіта для всіх
Сила квітів
Нехай кожен голос буде почутий
Наше майбутнє
Шукайте можливості
Кидання каміння

Конвенція про права дитини

У Законі про права людини вказано, що дитина — це будь-яка людина віком до 18 років. Згідно з оцінкою ЮНІСЕФ за 2005 рік, загальна кількість дітей у світі становить 2,2 млрд. Кількість дітей в Європі, ймовірно, складає близько однієї десятої від цього числа — тобто близько 200 мільйонів.

Дитина повинна знати, що вона — диво, такої іншої дитини, як ця, не було ще з самого початку світу, і не буде до кінця світу.

Пабло Касалс

Діти теж люди, тому вони мають точно такі самі права людини, що й дорослі. Однак визнано, що діти потребують особливого піклування і допомоги, з цієї причини вони також мають «свій» договір про права людини — Конвенцію про права дитини (КПД).

КПД затверджена Організацією Об'єднаних Націй в 1989 році і вступила в силу 2 вересня 1990 року. КПД поширюється на всіх дітей віком до 18 років у тих країнах, які прийняли Конвенцію, і майже кожна країна світу прийняла її. Тільки Сполучені Штати Америки і Сомалі не ратифікували Конвенцію.

Чому КПД є настільки важливою?

КПД — це найбільш широко ратифікований інструмент з прав людини у світі. Він виступає орієнтиром в історії прав дітей, тому що це був перший юридично обов'язковий міжнародний документ, прийнятий спеціально на захист прав дітей..

КПД не надає дітям більше прав, ніж іншим людям, але вона визнає необхідність у додаткових гарантіях для того, щоб забезпечити, що діти здатні користуватися правами людини, які має кожна людина. Це стосується міжнародних договорів, що охоплюють повний спектр прав людини: громадянських, політичних, соціальних, економічних і культурних.

Материнство і дитинство дають право на особливе піклування турботу і допомогу. Всі діти, народжені у шлюбі або поза шлюбом, повинні користуватися однаковим соціальним захистом.

Загальна декларація прав людини, Стаття 25 (2)

КПД дозволила зробити великий крок щодо захисту дітей, оскільки згідно з КПД діти — це особистості, які мають права і обов'язки, за рахунок яких вони можуть розвивати свої здібності. Крім того, у КПД визначені певні засади, що домагаються виконання прав дітей.

Якщо кожна дитина, незалежно від її статі, етнічного походження, соціального статусу, мови, віку, національності або релігії, має ці права, то діти також повинні нести відповідальність за повагу до одне одного гуманним способом. Якщо діти мають право на захист від конфлікту, жорстокості, експлуатації та зневаги, то вони також несуть відповідальність не залякувати або не спричиняти шкоду один одному. Якщо у дітей є право на чисте довкілля, то вони також несуть відповідальність і повинні зробити все можливе, щоб піклуватися про навколишнє середовище.[1]

? *Чому деякі права дитини важче захищати, ніж права дорослих?*

Як працює КПД?

Країни, які прийняли КПД, повинні звітувати кожні 5 років перед Комітетом з захисту прав дитини про результати, які були досягнуті у забезпеченні виконання прав, передбачених у Конвенції. Іншим організаціям також рекомендується надавати звіти, а неурядові організації постійно збиратимуть дані про можливі порушення Конвенції, що не увійшли до офіційного звіту з боку уряду.

Комітет захисту прав дитини складається з незалежних експертів. Після розгляду всіх представлених звітів — з боку уряду і неурядових організацій — після проведення засідання в Женеві для опитування представників уряду, і видає ряд заключних зауважень. Ці зауваження були зроблені у формі рекомендацій, які повинні виконувати країни, щоб внести зміни і покращити ті галузі, в яких Комітет вважає, що Конвенція не виконується належним чином. Вони проводитимуть постійні перевірки, чи виконуються ці рекомендації, поки уряд не надасть свій наступний звіт.

**Ваші діти — це не ваші діти,
Вони сини і дочки життя, що
піклується само за себе.
Ви можете дати будинок їх
тілам, але не їх душам —
Адже їх душі живуть у
будинку Завтра,
Який вам не відвідати,
навіть у ваших мріях.**

Халіль Джебран

? *Яку інформацію щодо прав дитини у вашій країні ви включили б до звіту, що надається Комітету з захисту прав дитини?*

Факультативні протоколи до Конвенції про права дитини

Є два факультативних протоколи до Конвенції про права дитини, що прийняті у травні 2000 року, і контролюються Комітетом з захисту прав дитини. Перший Факультативний протокол стосується залучення дітей у збройні конфлікти, а другий є Факультативним протоколом з питань торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії.

У червні 2011 року Генеральна Асамблея ООН з захисту прав людини ухвалила проект третього Факультативного протоколу щодо порядку розгляду Комітетом скарг щодо порушення прав дітей. Новий протокол дозволить Комітету з захисту прав дитини розглядати скарги від дітей та їх представників про порушення їхніх прав.

Важливі риси КПД

КПР включає 54 статті, в яких описаний повний і детальний спектр прав — громадянських, політичних, культурних, соціально-економічних, і всі вони є основою для захисту прав людини у віці до 18 років. КПР основана на трьох категоріях прав і керується за чотирма основними принципами.

Категорії «Три П»

Правозахисні статті Конвенції про права дитини можна згрупувати за трьома категоріями, які часто називають «Три П» (англ. «Three Ps» — participation, protection, provision), тобто категорії участі, захисту та забезпечення.

Перша категорія — **«участь»** — була (і залишається) дуже інноваційною і відображає розуміння дітей, як суб'єктів права, а не об'єктів захисту, згідно Конвенції. Багато

дорослих людей і членів організацій вважають дітей не здатними самостійно мислити, а їх уподобання і висновки не важливими, принаймні, при прийнятті рішень про їх соціальний захист. Однак, Конвенція висуває ідею сприйняття дітей як людей, чиї бажання дійсно повинні враховуватися. Згідно Конвенції, діти мають право на гідність і гідне ставлення до себе вже лише тому, що вони є людьми, незалежно від їхнього віку. Відношення до дітей з гідністю дозволяє їм бути незалежними та висловлювати свої побажання і думки, як тільки вони здатні робити це. А врахування їх побажань і думок є важливим фактором у прийнятті рішень по відношенню до дітей.

Крім визнання прав дітей на участь, Конвенція також визнає, що діти можуть потребувати особливого **захисту**, наприклад, від жорстокого поводження, насильства, експлуатації та зневаги.

Третя категорія — **забезпечення** охоплює необхідні права, виконання яких необхідне для елементарного виживання і повноцінного розвитку дитини, наприклад, право на забезпечення достатнім харчуванням, чистою водою, житлом, формальною освітою і охороною здоров'я.

? *Наскільки ви прислуховуєтеся до молоді і поважаєте бажання молоді, з якою ви працюєте?*

КЛЮЧОВІ ДАТИ

15 травня
Міжнародний день сім'ї
1 червня
Міжнародний день захисту дітей
4 червня
Міжнародний день дітей — жертв насильства
12 серпня
Міжнародний день молоді
20 листопада
Всесвітній день дітей

Дитячий парламент у Фінляндії

В Інтернеті розроблений інтерактивний віртуальний дитячий парламент Фінляндії. Ця віртуальна конструкція надає представникам місце, незалежно від часу і розташування, де можна взаємодіяти між собою і розвивати свою діяльність.

Правління та комітети Дитячого парламенту зустрічаються щотижня в Інтернеті в чатах, обговорюють питання і готуються до майбутніх пленарних засідань. Члени Дитячого парламенту обговорюють проблеми он-лайн на форумах, реагують на результати дослідження, надані з боку керівництва, і проводять двотижневі пленарні засідання на сайті. Правління і всі діти також зустрічаються особисто. http://www.lastenparlamentti.fi

Чотири принципи

В основі Конвенції лежать чотири керівних принципи, або загальні вимоги до виконання всіх прав, закріплених у договорі. Ці принципи також розглядаються як окремі статті у договорі. Коли Комітет ООН з прав дитини розробив Керівництво для звітування щодо виконання прав згідно Конвенції, ці принципи були перераховані як окремі питання, які необхідно внести до звіту.

> Держави-учасниці повинні надавати дитині, здатній сформулювати свою власну думку, право вільно висловлювати свої погляди в усіх питаннях, що стосуються дитини, причому думка дитини враховуватиметься належним чином залежно від віку і зрілості дитини.
>
> *КПД, стаття 12*

Принцип 1: Недопущення дискримінації (стаття 2)

Стаття про недопущення дискримінації є необмеженою: вона забороняє дискримінацію за перерахованими причинами, але й забороняє інші форми, що не згадані в точній формі. Однакові можливості повинні надаватися дівчатам і хлопчикам, працездатним дітям та дітям-інвалідам, мусульманам, індусам і християнам, багатим і бідним і так далі.

Принцип 2: Врахування інтересів дитини (стаття 3)

Цей принцип стосується дітей, які є повноправними людьми, чиї інтереси повинні враховуватися. Цей принцип враховує навіть більше: він не просто стверджує, що потреби дітей є важливими, він говорить, що врахування проблем повинне бути головним чинником у прийнятті рішення стосовно виконання прав дитини. Це не обов'язково означає, що слід робити все, що забажає дитина з будь-якого приводу, а іноді стороння людина виступає кращим суддею на захист інтересів дитини, особливо в довгостроковій перспективі.

? *Хто, на вашу думку, повинен приймати рішення про те, що є кращим для дитини: батьки, дитина або державні органи?*

> Держави-учасниці повинні поважати і забезпечувати виконання прав згідно Конвенції для кожної дитини в межах її юрисдикції без дискримінації будь-якого виду, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного, етнічного або соціального походження, майнового стану, інвалідності, народження або іншого становища дитини, її батьків або юридичного опікуна.
>
> *КПД, стаття 2*

Здійснюючи будь-яку діяльність, спрямовану на захист дітей… найбільшу увагу необхідно приділити інтересам дітей.

КПД, стаття 3

Принцип 3: Право на життя, виживання і розвиток (стаття 6)

Цей принцип набагато ширший, ніж здається на перший погляд: він накладає зобов'язання на держави, які підписали КПД, контролювати не лише фізичний розвиток дітей, але й їх ментальний, духовний, моральний, психологічний та соціальний розвиток. Уряди повинні «створити середовище», яке найкраще підходить для підготовки кожної дитини до самостійного життя у вільному суспільстві.

Принцип 4: Повага до поглядів дитини (стаття 12)

Цей принцип вже частково розглянутий в рамках категорії «участі», описаної вище. Держави-учасниці Конвенції у своєму звіті, який вони надають Комітету з захисту прав дитини, повинні підкреслити необхідність надати дітям можливість висловлювати свою думку стосовно сімейного життя, шкільного життя, закладів соціального забезпечення, а також щодо положень про безпритульних.

Становище дітей: факти і цифри

За рахунок КПД був зроблений гігантський крок вперед у напрямку до формалізації державних обов'язків, які повинні виконувати уряди, та звітності. Тим не менш, це був лише початок процесу. Кожній країні світу належить пройти довгий шлях до захисту прав дітей, щоб забезпечити виконання прав відповідно до стандартів, встановлених у Конвенції.

Держави-учасниці повинні виконувати права на виживання і розвиток дитини в максимально можливій мірі.

КПД, стаття 6.2

Діти в усьому світі

- З 2,2 мільярдів дітей у світі 600 мільйонів живуть у крайній бідності. Це означає, що кожна четверта дитина живе менш ніж на одне євро в день[2].
- Щороку майже 9 мільйонів дітей у віці до п'яти років помирають від тих причин, які значною мірою можна було б передбачити і запобігти. Тим не менш, така статистика була набагато вищою 20 років назад, а зараз продовжує знижуватися.[3]
- 17 000 дітей помирають від голоду щодня.
- За оцінками ООН, близько 250 000 дітей — хлопчиків і дівчаток у віці до 18 років — мають справу з озброєними угрупуваннями або збройними силами.
- Більше 100 мільйонів дітей початкового шкільного віку не відвідують школу, з них більше дівчаток, ніж хлопчиків.

Діти у Європі

Є багато питань, на які наштовхуються діти у Європі, але статистичні дані щодо цього дуже обмежені. В інших розділах цих глав представлена додаткова детальна інформація стосовно деяких конкретних питань.

Права дитини у Європі

- Багато дітей страждають від насильства в сім'ї, в суспільстві, в інтернатах та в інших місцях. У Центральній і Східній Європі 35% школярів заявили під час опитування, що над ними знущалися протягом останніх двох місяців до цього опитування, відсоток таких дітей склав від 15 до 64%.
- 19% дітей у країнах ЄС перебувають на межі бідності.
- Більше 626 000 дітей живуть в інтернатах у 22 країнах Центральної і Східної Європи та країнах СНД.
- Деякі групи дітей страждають від дискримінації, часто за кількома причинами. Наприклад, циганські діти відсторонені від освіти та мають обмежений доступ до медичного обслуговування. Багато дітей-інвалідів постійно відчувають упередження в свою сторону або недостатню поінформованість, їх постійно відсторонюють від участі у прийнятті рішень, що стосуються їх власних інтересів.
- Незважаючи на те, що Європейський Союз є одним з найбагатших регіонів у світі, діти в усьому регіоні, як і раніше, живуть у бідності. 9% дітей віком до 14 років живуть у сім'ях, де жоден дорослий не має оплачуваної роботи. Дитяча бідність і соціальна ізоляція значно зросли в деяких країнах ЄС протягом останніх двадцяти років, причому молодші діти більше страждають від бідності, ніж будь-яка інша група.

Вуличні діти

ЮНІСЕФ визначив три типи безпритульних дітей: діти, які живуть на вулиці, які втекли від своїх сімей і живуть в одиночку на вулицях; діти, які працюють на вулиці, та які проводять більшу частину свого часу на вулицях, перебиваються, як можуть, і діти з вуличних сімей, які живуть на вулиці разом зі своїми сім'ями. У доповіді Суспільства захисту дітей Великобританії вказано, що:

- Кількість мароканських неповнолітніх дітей, що приїздять до Іспанії, невпинно зросла з того часу, як Міністерство внутрішніх справ Іспанії зареєструвало їх у перший раз в 1998 році. Від 811 осіб цього року кількість зросла більш ніж у чотири рази до 3500 осіб за 2002 рік.
- Кількість дітей, працюючих на вулиці в Санкт-Петербурзі (Росія), становить приблизно 10 000–16 000 осіб: 20% з цих дітей залучені до проституції.
- За даними деяких дитячих будинків в Україні, 97% дітей, які залишають інтернати, стають безпритульними.
- Близько 2500 дітей у Грузії опинилися на вулиці, щоб заробити гроші, просячи милостиню або займаючись проституцією.
- 100 000 молодих людей тікають з дому у Великобританії щороку: у 6,7% утікачів були біологічні батьки, 13% з них мали тільки або батька, або матір, 18% були з прийомних сімей, а 30,8% — з родин іншої форми.

? *Чи знаєте ви статистику безпритульних вуличних дітей у вашій країні?*

Чотири місяці ми не відвідували школу, ми шість разів переїздили, ні, сім разів, і шість разів міняли школу… Мені не подобається переїздити, тому що кожного разу я завожу нових друзів, а потім я повинна переїздити знову і знову.

Дівчина, 10 років, цитата з видання «Прислухайтесь до голосів безпритульних дітей»

Торгівля людьми

Майже кожен експерт вважає, що торгівля людьми є зростаючою проблемою, але складність полягає у тому, що фактична статистика кількості людей, залучених до торгівлі людьми, не точна і не узгоджена. За оцінками уряду Сполучених Штатів, приблизно 600 000–800 000 осіб щорічно стають жертвами торгівлі людьми за кордоном. Згідно даних Управління Організації Об'єднаних Націй з наркотиків і злочинності, понад 20% жертв торгівлі людьми в країні та за її межами складають діти.

Настав час захищати дітей — всіх наших дітей — це спільна справа, яка може об'єднати нас, не зважаючи на нашу політичну орієнтацію, релігійну приналежність і культурні традиції. Ми повинні заборонити і не допускати насильство і приниження дітей.

Олара Отунну, Спеціальний Представник ООН у справах дітей і збройних конфліктів

Конвенція Ради Європи про заходи протидії торгівлі людьми

Конвенція Ради Європи про заходи протидії торгівлі людьми набула чинності 1-го лютого 2008 року. Договір заснований на визнанні принципу, що торгівля людьми є порушенням прав людини і посяганням на гідність і самодостатність людської особистості. Це комплексний договір, спрямований на наступні заходи:

- Запобігання торгівлі людьми
- Захист прав людини стосовно жертв торгівлі людьми
- Судове переслідування торговців людьми.

Це стосується всіх форм торгівлі людьми, незалежно від того, яка людина стала жертвою, та незалежно від форми експлуатації.

Насильство дітей

Тілесне покарання

У Законі про права людини встановлено, що діти мають право на захист від усіх форм насильства, включаючи тілесні покарання у себе вдома, в школі, і будь-якій іншій ситуації. Проте, суспільство в усьому світі, в тому числі у багатьох європейських країнах, все ще досі дозволяє і навіть схвалює деякі форми насильства дітей, зокрема, насильства вдома.

У 1998 році Європейський суд з прав людини виніс принципово нове рішення на захист (Справа А. проти Великобританії), це був перший закон про тілесне покарання батьками. Дитина «А», маленький англійський хлопчик, був вітчимом побитий палкою, в результаті чого зазнав серйозних тілесних ушкоджень. Європейський суд визнав, що було порушено право хлопчика на захист від принизливого покарання.

Станом на червень 2011 року, тілесні покарання заборонені законом в школах 117-ти країн, хоча тільки в 29 країнах з них діти захищені від жорстокого насильства, де б вони не знаходилися, навіть вдома. Двадцять дві держави-члени Ради Європи заборонили насильство вдома, в школах, в органах кримінально-виконавчої системи, а також в інших системах соціального забезпечення.

Тілесні покарання дітей — це не просто урок поганої поведінки; це переконливий приклад порушення права менших, більш слабких людей.

Томас Хаммарберг, Комісар Ради Європи з прав людини

? *Чи правильно заборонити всі форми тілесних покарань дітей?*

Єдине свідчення правильності процесу навчання — це щастя дитини.

Марія Монтесорі

Кібермобінг і сексуальне насильство

Діти можуть піддаватися впливу багатьох ризиків, коли вони використовують Інтернет, наприклад, при перегляді небажаного матеріалу, он-лайн знущанні і можуть зазнати переслідування або стати жертвами жорстокого поводження та експлуатації, наприклад сексуального насильства дітей. Люди, які працюють в постійному контакті з дітьми, можуть вжити заходів, щоб захистити їх від таких загроз за допомогою наступних дій:

- написання доповідей, скарг або прохань, якщо ви взнаєте про дитину, яка може піддатися таким ризикам, або виявите заборонений або небезпечний матеріал в Інтернеті;
- розширення прав і можливостей дітей за допомогою інформування їх і обговорювання з ними цього питання;
- розширення прав і можливостей батьків, які повинні бути обізнаними про небезпеку використання Інтернету і можливості відбору і контролю сайтів та веб-сторінок, які відвідують їхні діти.

www.wildwebwoods.org

Рада Європи розробила інтерактивну гру для маленьких дітей під назвою «Дикий Інтернет-ліс», яка допомагає маленьким дітям виявити і протистояти віртуальним загрозам під час пошуку веб-сторінок у безпечному середовищі.

Я вирішила, що краще кричати. Мовчання є реальним злочином проти людяності.

Надія Мандельштам

Сексуальне насильство

Фактичні дані показують, що приблизно кожна з п'ята дитина у Європі стала жертвою тої чи іншої форми сексуального насильства. За оцінками, в 70–85% випадків кривдником є та особа, з якою дитина знайома і якій довіряє. Сексуальне насильство може приймати різні форми: сексуальне насильство в колі сім'ї, дитяча порнографія і проституція, корупція, домагання через Інтернет і сексуальне насильство з боку однолітків.

Сексуальне насильство дітей існує в кожній країні Європи, але є багато факторів, які перешкоджають отриманню чітких даних про його масштаб, глибину та причини. Про більшість випадків не повідомляється, їх розкриття може зайняти багато років, надійні статистичні дані отримати важко, не існує стандартизованого, скоординованого методу збору даних.

Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Лансаротська Конвенція) включає всі необхідні заходи для запобігання сексуальному насильству, щоб захистити дітей та притягнути до кримінальної відповідальності правопорушників. Це перший міжнародний договір, спрямований на боротьбу з усіма формами сексуального насильства над дітьми. Його відмінною рисою є так званий підхід чотирьох «Р»: (англ.: four «P» — prevention, protection, prosecution, promotion), тобто боротьба з насильством над дітьми, захист дітей, які стали жертвами насильства, переслідування злочинців і зміцнення співпраці та політики участі. Лансаротська Конвенція, зокрема, вимагає підбір і підготовку фахівців, які будуть працювати у тісному контакті з дітьми, сексуальне виховання і підвищення обізнаності в цьому питанні, а також підтримку програми інтервенції потенційних злочинців.

КОЖНА П'ЯТА ДИТИНА

Боротьба з сексуальним насильством над дітьми за допомогою конкретних правових документів і проведення комплексних інформаційно-пропагандистських дій представляють собою дві стратегічні цілі програми Ради Європи «Будуємо Європу для дітей і разом з ними». У листопаді 2010 року була започаткована кампанія Ради Європи «Кожна п'ята дитина», щоб зупинити сексуальне насильство дітей. Кампанія «Кожна п'ята дитина» має намір домогтися подальшого підписання, ратифікації та введення в дію Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства, проінформувати дітей, їхні родини/опікунів і суспільство в цілому, надати інструменти для запобігання і повідомлення про сексуальне насильство дітей та підвищити обізнаність про його масштаби.
Детальніше читайте на www.coe.int/oneinfive

Європейська ініціатива

Рада Європи

Рада Європи та її держави-члени прийняли ряд правових інструментів, програм і рекомендацій для вирішення деяких проблем, з якими стикаються діти у Європі сьогодні. Деякі Угоди Ради Європи, що стосуються безпосередньо дітей, включають в себе наступне:

- Європейська конвенція про здійснення прав дітей (2000 р.)
- Конвенція про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (2007 р.), перша міжнародна правова угода, яка передбачає кримінальну відповідальність за сексуальне насильство стосовно дітей
- Європейська конвенція про усиновлення дітей (переглянута в 2008 році).

Звичайно, *всі* угоди, про захист прав людини, поширюються також і на дітей.

Будуємо Європу для дітей та разом з дітьми

Ця програма була впроваджена в результаті проведення Третього саміту глав держав і урядів Ради Європи (Варшава, 2005 р.). Вона складається з двох тісно пов'язаних проблем: розвиток прав дітей та захист дітей від насильства. Основною метою цієї програми є надання допомоги усім керівним органам і учасникам у розробці та впровадженні національних стратегій щодо захисту прав дітей та запобігання насильствадітей над ними.

Рада Європи також наголошує на необхідності підвищення поінформованості та запровадження кампаній щодо вирішення найважливіших питань порушення прав людини, зокрема прав дітей.

У 2007 році Молодіжний сектор Ради Європи опублікував *КОМПАСІТО*: Посібник Ради Європи з навчання дітей правам людини. Цей посібник було розроблено у відповідь на сильно зростаючу вимогу з боку практиків, що займаються освітою в області прав людини з метою зосередження уваги на необхідності виховання молоді та її інформування щодо прав людини. Подальше розповсюдження *КОМПАСІТО* по всій Європі довело, що навчання в області прав людини є дуже ефективним, якщо його починати вже з ранніх років життя дітей.

Виховання в рамках Демократичної програми для громадян встановлює нові правила для реалізації освітньої діяльності, які дозволяють надати дітям можливості і права бути громадянами і розуміти механізми демократії.

Європейська мережа омбудсменів у справах дітей

Слово «омбудсмен» походить від скандинавського слова «ombud», що означає представник, комісар або делегат. Омбудсмен — це людина, яка має справу з і/або розглядає скарги, представляє і захищає інтереси/права певної групи, говорить від імені цієї групи, і намагається покращити умови кожного в цій групі і групи в цілому. Багато країн зараз мають своїх власних омбудсменів у справах дітей, а в 1997 році була створена Європейська мережа омбудсменів з прав дітей (ENOC). Завданням омбудсмена є контроль за виконанням Конвенції про захист прав дитини, зберігаючи повну незалежність від уряду та інших державних органів. Омбудсмен у справах дітей, як правило, захищає інтереси/права дитини у відношенні до публічних та приватних установ, а також стежить за умовами, в яких діти зростають. До 2011 року до цієї галузі приєдналися 39 закладів у 30 країнах. Обов'язок омбудсмена полягає у контролі за виконанням і захисті прав дітей.

Європейська мережа молодіжних радників

Європейська мережа молодіжних радників була започаткована в 2008 році з метою активного залучення дітей і молоді до щорічної роботи в рамках Європейської мережі омбудсменів з прав дітей ENOC і надання їм можливості бути почутими на європейському рівні. Діти та молодь, як власники своїх прав і експерти свого власного життя та середовища, в якому вони зростають, матимуть можливість брати участь у діяльності ENOC для того, щоб поділитися своїм досвідом, дати омбудсменам дітей чітке уявлення про те, які питання стосуються їх і яким чином можна забезпечити захист дітей і виконання їх прав, закріплених в КПД.

? *Чи існує омбудсмен у справах дітей у вашій країні?*

Європейський Союз

У 2006 році Європейська комісія видала документ «На шляху до реалізації стратегії ЄС про права дитини», що став новою рушійною силою у напрямку захисту прав дітей на порядку денному в Європейському Союзі; в ньому визначено сім цілей для здійснення діяльності Комісії та встановлення критеріїв Порядку денного ЄС на 2011 р. Комісія також розробила в 2010 році план дій щодо неповнолітніх без супроводу дорослих і переслідування правопорушників в рамках програми DAPHNE, яка спрямована на боротьбу з насильством дітей, молоді та жінок. Порядок денний ЄС про права дитини націлений на виконання обов'язків з боку ЄС згідно Лісабонської угоди та Статуту основоположних прав з метою контролю за виконанням і захистом прав дитини в усіх важливих галузях політики і діяльності ЄС. До цього порядку денного включено 11 конкретних завдань, виконуючи які ЄС може зробити свій внесок у ефективну підтримку благополуччя і безпеки дітей.

Неурядові організації

Неурядові організації не тільки мають право голосу при здійсненні контролю над виконанням КПД, але також сприяють дотриманню прав дітей через їх повсякденну роботу і практику. Важливу роль відіграють також дитячі організації. Діяльність НУО включає в себе дуже різноманітні основоположні дії, починаючи з освіти дітей в області прав людини, закінчуючи дослідженнями, ініціативами і програмами захисту дітей, партнерством з органами державної влади для здійснення політики, адаптованої для дітей, наданням альтернативних звітів з прав дитини і так далі.

Деякі приклади організацій, діяльність яких спрямована на захист прав дитини:

www.defenceforchildren.org

Організація «Міжнародний захист дітей», міжнародна НУО, яка представлена в 40 країнах світу, чия діяльність спрямована, зокрема, на правосуддя в справах неповнолітніх як через безпосереднє втручання, так і через лобіювання, моніторинг та підготовку фахівців.

www.ecpat.net

«ECPAT», міжнародна мережа, яка представлена в більш ніж 70 країнах, що працюють у напрямку боротьби з дитячою проституцією, дитячою порнографією, торгівлею дітьми і сексуальною експлуатацією дітей.

www.childrightsnet.org

Група НУО, що контролюють виконання Конвенції про права дитини, представляє собою мережу з більш ніж 70 державних та міжнародних НУО, завдання яких полягає у розвитку, реалізації і контролі над виконанням Конвенції про права дитини.

www.youthforum.org

Європейський молодіжний форум — платформа під керівництвом молоді, до якої входять 98 національних молодіжних рад і міжнародних молодіжних організацій з різних країн Європи, яка працює над участю молоді у здійсненні діяльності на захист дітей, представляючи і захищаючи їх потреби і інтереси, а також інтереси своїх організацій у напрямку Європейських закладів, Ради Європи та Організації Об'єднаних Націй.

http://www.ecyc.org

Європейська конфедерація молодіжних клубів(ECYC) представляє собою мережу молодіжних робочих організацій і юнацьких клубів, які здійснюють відкриту молодіжну діяльність і неформальну освіта у співробітництві з 28 організаціями — членами Конвенції, що знаходяться у 27 європейських країнах.

www.savethechildren.net

Врятуйте дітей — організація, діяльність якої розповсюджена у 120 країнах світу, є однією з провідних організацій, працюючих у напрямку розвитку та захисту прав дітей та надання підтримки дітям у задоволені їх потреб. З широким діапазоном ініціативи, від прямого втручання до інформаційно- пропагандистської діяльності та представлення інтересів, ця організація бачить світ, в якому кожна дитина має право на виживання, захист, розвиток і участь.

www.ifm-sei.org

Міжнародний рух «Соколи» — Соціалістичний інтернаціонал виховання (IFM–SEI) — міжнародний освітній робочий рух, діяльність якого спрямована на розвиток можливостей дітей і молоді боротьбу за їх права за допомогою проведення семінарів та тренінгів, організації міжнародних таборів, конференцій та кампаній, спрямованих на забезпечення освіти, адвокації та роботи безпосередньо з уразливими дітьми, які опинилися в складних життєвих обставинах.

Мережа організацій «Eurochild»

«Eurochild» представляє мережу організацій і людей, що працюють по всій Європі, задля покращення рівня життя дітей і молоді. Eurochild є прикладом робіт, що ведуться громадянським суспільством в Європі та за її межами для захисту дітей через спільну роботу організацій, проведення досліджень, комунікацію і пропаганду. Дізнайтеся більше на www.eurochild.org

Кінцеві посилання

[1] Комітет Великобританії для ЮНІСЕФ, буклет: www.unicef.org/pakistan/rightsleaflet.pdf

[2] «Становище дітей в усьому світі за 2008 р»: www.unicef.org/sowc08/docs/sowc08.pdf

[3] «Становище дітей в усьому світі, спецвипуск до 20-річчя Конвенції про права дитини», ЮНІСЕФ, 2010: www.unicef.org/rightsite/sowc/pdfs/SOWC_Spec%20Ed_CRC_Main%20Report_EN_090409.pdf

[4] Заява Генерального секретаря, «Голова ООН: Голод вбиває 17 000 дітей щодня», CNN, 2009: http://edition.cnn.com/2009/WORLD/europe/11/17/italy.food.summit/

[5] «Звіт про гуманітарну діяльність, 2009 р.», ЮНІСЕФ, 2009: www.unicef.pt/docs/HAR_2009_FULL_Report_English.pdf

[6] Всесвітній звіт про результати моніторингу EFA, «Прихована криза: збройні конфлікти і освіта», видання Oxford University, ЮНЕСКО, 2011: http://unesdoc.unesco.org/images/0019/001907/190743e.pdf

[7] Посібник для парламентарів, № 13, 2007 р., Боротьба з насильством над дітьми, Міжпарламентський союз та ЮНІСЕФ: www.ipu.org/PDF/publications/violence_en.pdf

[8] Див: Сайт юстиції Європейської комісії: http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/rights-child/index_en.htm

[9] «Вдома чи в домашніх умовах? Формальне піклування і усиновлення дітей у Східній Європі та Центральній Азії», ЮНІСЕФ, 2010: www.unicef.org/ceecis/At_home_or_in_a_home_report.pdf

[10] Див: www.oecd.org/dataoecd/2/17/43198877.pdf

[11] Всесвітні Новини про безпритульних дітей, Консорціум безпритульних дітей: http://streetkidnews.blogsome.com/ і www.streetchildren.org.uk/news.asp?newsID=73

[12] «Статистика безпритульних дітей», Консорціум, 2009 р.: www.streetchildren.org.uk/_uploads/resources/Street_Children_Stats_FINAL.pdf

[13] Див: http://england.shelter.org.uk/__data/assets/pdf_file/0004/114853/Child_Poverty_and_Housing.pdf

[14] «Звіт з переслідування правопорушників», Державний департамент США, Бюро переслідування та боротьби з торгівлею людьми, 2006 р.: www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2006/65983.htm

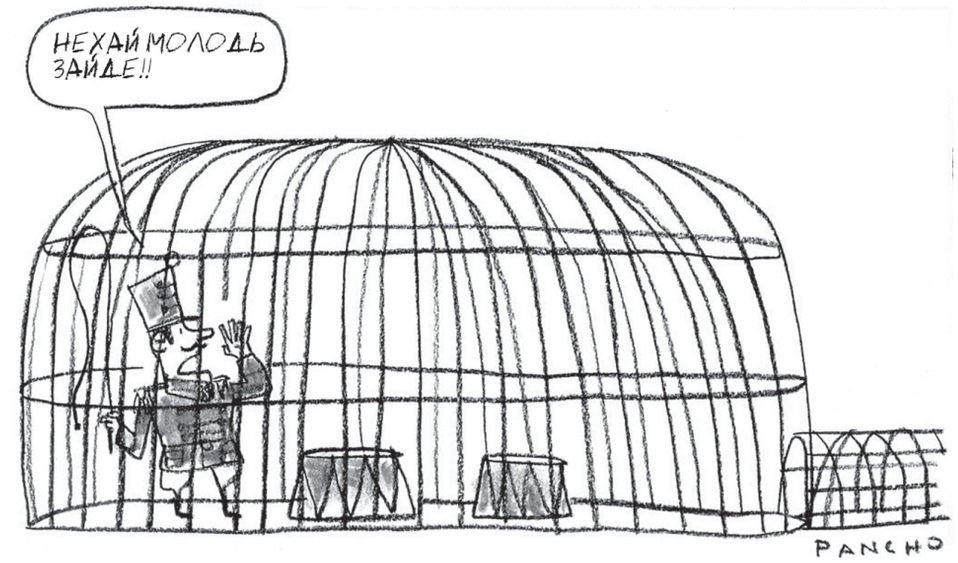
[15] «Діти і тілесні покарання»: «Право людини, а також право дитини на захист від побоїв», Рада Європи, видання 2006 р.: https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=1237635&Site=CM

[16] Пітер Ньюелл. Тілесні покарання в школах і крок до заборони всіх тілесних покарань в Європі та Центральній Азії, Міжнародна ініціатива з заборони всіх видів тілесного покарання дітей, 2011 р.: www.endcorporalpunishment.org

[17] Європейське законодавство: http://europa.eu/legislation_summaries/human_rights/fundamental_rights_within_european_union/index_en.htm

[18] Див: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52011DC0060:en:NOT

Громадянство та участь

Що таке громадянство?

Традиції та підходи до громадянства змінювалися протягом усієї історії і в усьому світі відповідно до різних країн, історії, суспільств, культури та ідеології, в результаті чого склалося багато різних розумінь концепції громадянства.

Походження громадянства можна простежити ще з часів Давньої Греції, коли «громадянами» були ті, хто мав законне право брати участь у справах держави. Проте, ні в якому разі не були громадянами раби, селяни, жінки або іноземці-резиденти, вони були просто суб'єктами. Для тих, хто мав привілейоване право бути громадянами, ідея «громадянських чеснот» чи то бути «хорошим» громадянином було важливою частиною концепції, оскільки участь розглядалася не тільки як право, але також, і в першу чергу, як обов'язок. Громадянин, який не виконував свої обов'язки, вважався соціально руйнівним.

Це поняття громадянства відображається в сьогоднішньому найбільш загальному розумінні громадянства, яке також стосується правових відносин між особистістю і державою. Більшість людей у світі є законними громадянами тієї чи іншої національної держави, і це дає їм право на певні привілеї або права. Бути громадянином також означає, виконувати певні обов'язки стосовно того, що держава очікує від осіб, які перебувають під її юрисдикцією. Таким чином, громадяни виконують певні зобов'язання перед своєю державою і, вони, в свою чергу, можуть розраховувати на захист своїх життєвих інтересів.

Проте концепція громадянства є набагато складнішою, ніж концепція правового громадянства. В даний час «громадянство» набагато більше, ніж правова конструкція і відноситься — серед іншого — до свого особистого почуття приналежності, наприклад почуття приналежності до спільноти, яку ви можете сформувати і впливати безпосередньо.

Така спільнота може бути визначена за допомогою різних елементів, наприклад, загальний моральний кодекс, ідентичний набір прав і обов'язків, лояльність по відношенню до спільної власності цивілізації, або почуття ідентичності. У географічному сенсі, «спільнота», як правило, визначається на двох основних рівнях — відмінності між місцевою спільнотою, в якій живе людина, і державою, до якої належить людина.

Вправи до теми:
Мечеть у Сліпвілі
Інсценування
Увага, ми все бачимо!
Освіта для всіх?
Виборча кампанія
Борці за права
Героїні і герої
Нехай кожен голос буде почутий
Узи співпраці
На сходинках
Електростанція
Повість про два міста
Голосувати чи не голосувати
Переговори з профспілками
Де ви стоїте?

Бути хорошою людиною і хорошим громадянином це не завжди одне і теж.

Аристотель

Громадянство є складною і багатовимірною реальністю, яка повинна бути введена в політичний та історичний контекст .... Демократичне громадянство відноситься, зокрема, до активної участі індивідів у системі прав і обов'язків, яких у громадян в демократичних суспільствах є багато.

Консультативна зустріч Ради Європи з питань Програми освіти для демократичного громадянства, 1996 р.

У відносинах між індивідом і суспільством ми можемо виділити чотири аспекти, які корелюють з чотирма підсистемами, які можна визнати в суспільстві і які необхідні для його існування: політичний/правовий аспект, соціальний аспект, культурний і економічний аспект.[1]

Політичний аспект громадянськості відноситься до політичних прав і обов'язків візаві політичній системі. Розвиток цього аспекту повинен прийти через знання політичної системи і зміцнення демократичних поглядів і навичок громадської участі.

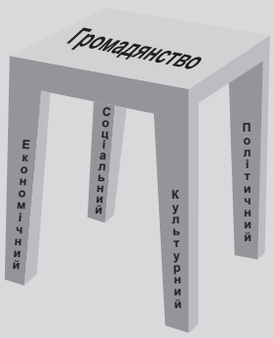
Соціальний аспект громадянства пов'язаний з поведінкою між людьми в суспільстві і вимагає деякої міри лояльності та солідарності. Для розвитку цього аспекту необхідні соціальні навички і знання соціальних відносин у суспільстві.

Культурний аспект громадянськості відноситься до усвідомлення спільної культурної спадщини. Цей культурний вимір слід розробляти на основі знань культурної спадщини, а також історії та основних навичок (мовної навичок, навичок читання і письма).

Економічний аспект громадянства стосується взаємозв'язку між індивідом і працею та споживчим ринком. Він передбачає право на працю і на прожитковий мінімум. Економічні навички (пов'язані з роботою та іншою економічною діяльністю) та професійна підготовка відіграють ключову роль у виконанні цього аспекту.

Ці чотири аспекти громадянства досягаються через призму соціальних процесів, що відбуваються в школі, в сім'ях, громадських організаціях, політичних партіях, а також за допомогою асоціацій, засобів масової інформації, сусідів і однолітків.
Як стілець стоїть на чотирьох ніжках, так кожна людина повинна мати можливість здійснювати чотири аспекти на збалансованій і рівній основі, в іншому випадку повноцінне громадянство буде незбалансованим.

T-Kit Європейське громадянство[2]

? *Яке почуття приналежності ви впізнаєте в собі?*

Коли ми є частиною спільноти, ми можемо впливати на неї, брати участь в її розвитку і сприяти її благополуччю. Таким чином, громадянство розуміється також як практика — практика активної ролі в нашому суспільстві. Така участь може бути в межах нашого міста, у формальній або неформальній соціальній групі, в нашій країні або в усьому світі. Поняття **активної громадянської позиції** передбачає роботу з поліпшення свого суспільства через участь у покращенні життя всіх членів спільноти. **Демократичне громадянство** тісно пов'язане з концепцією, яка підкреслює переконання, що громадянство має ґрунтуватися на демократичних принципах і цінностях, таких як плюралізм, повага людської гідності та верховенство права.

? *Чи вважаєте ви себе активним громадянином?*

Громадянство, участь і права людини

Кожна людина має право вільно брати участь у культурному житті суспільства, тішитися мистецтвом, брати участь у науковому прогресі і користуватися його благами

Стаття 27 Загальної декларації прав людини

Стаття 15 Загальної декларації прав людини визнає право на громадянство, право змінювати своє громадянство і право не бути позбавленим громадянства. Право на громадянство підтверджується в багатьох інших міжнародних документах, у тому числі Європейською конвенцією про громадянство Ради Європи (1997 р.). У контексті міжнародних норм «національність» і «громадянство», як правило, використовуються як слова-синоніми. Це також вірно і для Конвенції, як підкреслено в пояснювальній доповіді 4: національність «... відноситься до певних правових відносин між особистістю і державою, які визнаються цією державою. ... наслідками згідно Конвенції терміни «національність» і «громадянство» є синонімами».

Право на громадянство є надзвичайно важливим через його вплив на повсякденне життя людей у кожній країні. Статус визнаного громадянина країни забезпечує багато правових переваг, які можуть включати залежно від країни право голосувати, займати державні посади, право на соціальне забезпечення, на медичне обслуговування, на державну освіту, на постійне місце проживання, на володіння землею або займатися трудовою діяльністю.

Хоча кожна країна може визначити, хто її громадяни і які права та обов'язки у них є, міжнародні документи з прав людини накладають деякі обмеження на державний суверенітет над регулюванням громадянства. Зокрема недискримінація, як універсальний принцип прав людини та принцип того, що слід уникати обмеженого безгромадянства, що обмежує свободу дій держави щодо громадянства.

Участь у політичному і культурному житті є одним з основних прав людини, визнаних у ряді міжнародних договорів з прав людини, починаючи з Загальної декларації прав людини, яка передбачає право на участь у державних та вільних виборах, право на участь в культурному житті суспільства, право на свободу мирних зібрань і об'єднань, а також право вступати у профспілки. Громадянські обов'язки є основним принципом прав людини, а також є умовою ефективного демократичного громадянства для всіх людей.

Участь є одним з основоположних принципів Конвенції про права дитини. Цей договір говорить, що діти (всі люди у віці до вісімнадцяти років) мають право на те, щоб їх голос був почутий, коли дорослі приймають рішення, які стосуються їх, і їхнім поглядам має бути приділена належна увага згідно з віком дитини та її зрілістю. Вони мають право вільно висловлювати свою думку, отримувати і обмінюватися інформацією. Конвенція визнає потенціал дітей, дозволяє впливати на процес прийняття рішень, що їх стосуються, обмінюватися думками і, таким чином, брати участь в якості громадян і суб'єктів змін.

Без повного спектра прав людини участі досягти важко а інколи і неможливо. Погане здоров'я, низький рівень освіти, обмеження на свободу вираження думок, бідність і так далі, все це впливає на нашу здатність приймати участь в процесах і структурах, які впливають на нас і наші права. Однак, без участі багато прав людини є важкодоступними. Саме через участь ми можемо побудувати суспільство, засноване на правах людини, розвивати соціальну згуртованість, щоб наш голос почули ті особи, що приймають рішення, домогтися змін, і в кінцевому підсумку стати суб'єктом, а не об'єктом нашого власного життя.

? *Які форми залучення або участі, окрім голосування на виборах, можливі для звичайних громадян?*

Здійснення громадянства

Багато дискусій про громадянство зосереджено на проблемі зростання участі громадян у процесах демократичного суспільства. Все більше зростає розуміння того, що регулярного голосування громадян недостатньо, як в плані гарантування того, щоб ті, хто керує в перехідний період, були повністю підзвітними, або сприяли розвитку відчуття розширення прав та можливостей простих громадян. Крім того, низька явка на виборах вказує на рівень політичної апатії серед населення, що серйозно підриває ефективне функціонування демократії.

Другий комплекс питань стосується проблеми тих людей, які з тієї чи іншої причини не отримують всіх переваг від громадянства. Одним з аспектів цієї проблеми є результат реалізації дискримінаційних схем, які мають місце у суспільстві: часто меншини, маючи формальне громадянство країни, в якій вони мешкають, все одно не допускаються до повноцінної участі у житті цього суспільства.

КЛЮЧОВІ ДАТИ

18 березня
Перші парламентські вибори із загальним виборчим правом в Європі (1917 р.)
5 травня
День Європи (Ради Європи)
12 серпня
Міжнародний день молоді
19 вересня
День виборчого права
Тиждень, що включає 15 жовтня
Європейський тиждень місцевої демократії
5 Грудня
Міжнародний день волонтерів
10 грудня
День прав людини

Кожен має право брати участь у управлінні своєю країною, безпосередньо або через вільно обраних представників.

Стаття 21 Загальної декларації прав людини

Кожен має право на свободу мирних зібрань та об'єднань.

Стаття 20 Загальної декларації прав людини

Другий аспект цієї проблеми є наслідком все більшої глобалізації, в тому числі нових схем працевлаштування та міграції, які призводять до того, що значна кількість людей у світі постійно живе за кордоном, але не може претендувати на офіційне громадянство. Серед таких людей можуть бути робітники-іммігранти, біженці, тимчасові резиденти або навіть ті, хто вирішив обрати постійне місце проживання в іншій країні.

? *Чи мають робітники-іммігранти право користуватися перевагами громадянства, якщо вони не є громадянами цієї країни?*

В Європі зареєстровано 70 000–80 000 ромів, котрі не мають громадянства [5]

Третім аспектом є проблема безгромадянства. Хоча право на громадянство є правом людини, гарантованим міжнародним правом в галузі прав людини, є мільйони людей у всьому світі, які не є громадянами жодної країни. Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, агентство системи ООН, що займається захистом та підтримкою біженців вважає, що в кінці 2010 року було 12 млн. осіб без громадянства. Безгромадянство часто є результатом розпаду таких країн, як СРСР чи Югославії, але особами без громадянства можуть також бути переселенці, вигнані мігранти і ті, чиє народження не було зареєстровано владою.

Ідея громадянської участі — це як поїдання шпинату: ніхто в принципі не проти, бо це корисно.[6]

Шеррі Арнштейн

Форми участі

Участь громадян у владі вважається наріжним каменем демократії, і вона може відбуватися через різні механізми і форми на різних рівнях. Були розроблені кілька моделей участі, найперші і, мабуть, найвідоміші були сходи громадянської участі Шеррі Арнштейн (1969 р.).

Арнштейн визначила вісім рівнів участі, кожен з яких відповідає одній сходинці сходів, практично без участі громадян в одному кінці до форми повного керівництва громадян на іншому. Чим вище ви знаходитеся на сходах, тим більше влади у вас є при визначенні результатів. Дві нижні сходинки — маніпуляції і психотерапія — не є участю як такою і їх слід уникати. Наступні три — інформування, консультування та умиротворення — є чисто символічними, вони дозволяють громадянам мати голос і бути почутими, але їх погляди не можуть бути належним чином розглянуті можновладцями. Останні три кроки партнерство, делегування повноважень і громадський контроль — складають реальну владу громадян та повну форму участі громадян.

Права в порівнянні з реальністю

Громади ромів регулярно зазнають дискримінації в багатьох частинах Європи. У деяких випадках роми позбавлені громадянства тих країн, в яких вони живуть. Коли Чехословаччина і Югославія розпалися в 1990-х роках, деякі цигани залишилися без громадянства, тому що держави-наступники вважали їх громадянами інших держав і реалізували закон, який відмовив їм в наданні громадянства. Крім того, батьки циган, які не мають громадянства і не мігрували в іншу країну, часто не мають реєстрації дітей, навіть якщо такі діти мають право на громадянство згідно з міжнародним правом. Як наслідок, такі діти не можуть отримати доступ до деяких зі своїх основних прав, таких як охорона здоров'я або освіта. Інші громади з мандрівним способом життя, наприклад, мандрівники у Великобританії, можуть зіткнутися з аналогічними проблемами.
Навіть тоді, коли роми офіційно визнані як громадяни, вони можуть бути виключені з повноцінної участі у житті своїх громад і до них на практиці відносяться, як до громадян другого сорту, у зв'язку з широко поширеною дискримінацією і упередженнями.

Держави-учасниці визнають право дитини на свободу мирних зборів.

Конвенція про права дитини

Роджер Харт розвинув далі модель Арнштейн і адаптував її до питання щодо дітей та участі молоді. Харт заявив, що участь є одним з фундаментальних прав громадян, тому що це спосіб дізнатися, що означає бути громадянином, і також як бути громадянином. Участь молоді можна також розглядати як форму партнерства молоді та дорослих. Існують різні ступені залучення молоді або відповідальності залежно від місцевої ситуації, ресурсів, потреб та рівня підготовки. Драбина участі Харта ілюструє різні ступені участі дітей та молоді в проектах, організаціях чи спільнотах. Існує вісім рівнів участі молоді:

Сходинка 8: **Спільне прийняття рішень**
Проекти чи ідеї ініціюються молодими людьми, які запрошують дорослих взяти участь у процесі прийняття рішень в якості партнерів.

Сходинка 7: **Молодь керує та виконує**
Проекти чи ідеї ініціюються та виконуються молоддю; дорослі можуть бути запрошені задля забезпечення необхідної підтримки, але проект може здійснюватися і без їхнього втручання.

Сходинка 6: **Ініціатива проекту виходить від дорослих, рішення приймаються спільно з молодими людьми**
Проекти ініціюються дорослими, але молодих людей запрошують взяти участь у процесі прийняття рішень та виконання зобов'язань, як рівноправних партнерів.

Сходинка 5: **З молодими людьми консультуються, їх інформують**
Дорослі керують проектами, молоді люди висловлюють поради та пропозиції, а їх інформують про те, як такі пропозиції сприяють прийняттю остаточних рішень і досягненню мети.

Сходинка 4: **Проект доручають молодим людям і повідомляють їм про його реалізацію**
Проектом керують дорослі, молодих людей запрошують виконати ролі або завдання в межах проекту, і вони є обізнаними про те, який вплив вони насправді мають у проекті

Сходинка 3: **Символічний захід (токенізм)**
Молоді люди отримують ролі в межах проекту, але вони ніяк не впливають на прийняття рішень. Створюється помилкове враження (навмисно чи ні), що молоді люди беруть участь, але фактично вони не мають можливості обирати, що їм робити та як.

Сходинка 2: **Художнє оформлення (Декорування)**
Молоді люди необхідні для участі у проекті, щоб представити молодь, як групу, яка користується меншими правами. Вони не грають ніякої вагомої ролі (окрім присутності), та, як і насправді відбувається з художнім оформленням, молодь висувають на перший план у проекті або організації, щоб їх легко могли помітити.

Сходинка 1: **Маніпуляція**
Молодих людей запрошують взяти участь у проекті, але вони ніяк не впливають на прийняття рішення та його кінцевий результат. Фактично їх присутність потрібна для досягнення інших цілей, до прикладу, для перемоги на виборах в місцеві органи влади, для формування позитивної репутації установи або для отримання додаткових грошових коштів від установ, що підтримують участь молоді.

Земля є однією країною, а людство — її громадянами.

Бахауллах

Участь означає бути залученим, виконувати завдання та ділити обов'язки. Це означає мати доступ та бути залученим.

Пітер Лаурітцен[3]

Перегляньте також **драбину** участі на сторінці 208

Існує багато способів для молоді відігравати активну роль в якості громадян своїх суспільств. У 2011 році було проведено опитування молодих людей у віці від 15 до 30 років, що проживають у країнах-членах ЄС, з метою з'ясування того, як молоді громадяни ЄС беруть участь у житті суспільства. Опитування було сфокусоване на їх участі в організаціях (наприклад, спортивних клубах, громадських організаціях), політичних виборах, волонтерській діяльності та проектах, які сприяють співпраці з молоддю з інших країн.
Результати опитування:

- У всіх країнах меншість молодих людей сказали, що вони були залучені до діяльності, спрямованої на розвиток співробітництва з молодими людьми з інших країн, це від 4% в Італії до 16% в Австрії.
- Близько чверті молодих людей були залучені до організованої волонтерської діяльності в 2010 році. Найбільш високі показники спостерігалися у Словенії, Данії, Ірландії та Нідерландах (36–40%).
- Серед молодих людей, які були досить дорослими, щоб голосувати, приблизно 8 із 10 заявили, що вони брали участь в голосуванні на політичних виборах на місцевому, регіональному, національному рівнях або на рівні ЄС протягом попередніх трьох років. Їх частка коливалася від 67% у Люксембурзі до 93% в Бельгії (де голосування є обов'язковим).

- Приблизно третина молодих людей в ЄС брали активну участь у спортивних клубах в 2010 році. А приблизно шоста їх частина була залучена до роботи в молодіжних організаціях і одна людина з семи брала участь в діяльності організацій культурного спрямування.[8]

? *Що ви можете зробити, щоб ваш голос був почутий в молодіжній групі, організації або школі?*

Участь молоді у діяльності Раді Європи

Мета молодіжної політики Ради Європи полягає в тому, щоб забезпечити молодим людям — дівчатам та юнакам, молодим жінкам і молодим чоловікам — рівні можливості та досвід, які дозволяють їм розвивати свої знання, навички та компетенції, відігравати повноцінну роль в усіх аспектах життя суспільства.[9]

Рада Європи відіграє важливу роль у підтримці та сприянні участі та активній громадянській позиції. Участь займає центральне місце в молодіжній політиці Ради Європи завдяки різним факторам:

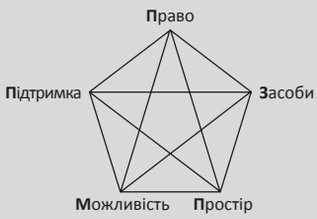
Участь та активна громадянська позиція передбачають наявність прав, засобів, простору і можливості у разі потреби на підтримку участі та впливу на прийняття участі у діях стосовно вкладу в розбудову кращого суспільства.

Переглянута Європейська хартія про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті

- Молодіжна політика повинна сприяти участі молоді в різних сферах життя суспільства, особливо тих, які мають найбільш безпосереднє до них відношення. Все це включає в себе підтримку молодіжних організацій, створення молодіжних платформ або консультативних органів, визнаючи роль студентських рад і студентських спілок в управлінні школами і так далі.
- Молодіжна політика повинна розроблятися, впроваджуватися і оцінюватися разом з молоддю, а саме через методи, які враховують пріоритети, перспективи та інтереси молодих людей та залучають їх до процесу. Це може бути зроблено за допомогою молодіжних рад і форумів (національного, регіонального або місцевого) та/або через інші способи консультування з молодими людьми, у тому числі через форми електронної участі.
- Молодіжна політика і молодіжні програми повинні сприяти підходам, в центрі яких перебувають учасники, до навчання і дій в сфері освіти прав людини, через яку учасники здійснюють і вивчають участь і громадянство.

Ці виміри участі молоді відображають підходи переглянутої Європейської хартії про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті, в якій підкреслюється, що:

> брати участь — означає мати вплив та нести відповідальність за рішення і дії, які впливають на життя молодих людей або які просто для них важливі. Тому на практиці це може означати голосування на місцевих виборах, а також створення молодіжної організації або інтернет-форуму для обміну інформацією про захоплення та інтереси або ж інших творчих способів проводити вільний час. Визначення громадянства в Хартії також показує зрушення в підході до молоді та залучення молоді. Молодь не розглядається як жертва або як вразлива група, що потребує захисту і допомоги (так званий «проблемний підхід»). Молоді люди не розглядаються як об'єкти втручання дорослих, за умови, що дорослі знають, що для краще молоді. В даний час молоді люди розглядаються як активні учасники організацій або суспільного життя, вони розглядаються як партнери з великим потенціалом, талантами і сильними сторонами. Вони повинні мати можливість висловити свої потреби і знайти способи їх задовольнити.[10]

Підхід до участі молодих участі RMSOS

Європейська хартія про участь молоді в місцевому та регіональному житті[11] (розроблена в 1992 р. і переглянута в 2003 р.) є міжнародним політичним документом, затвердженим Конгресом місцевих і регіональних влад Ради Європи. Хартія складається складається з трьох розділів. У першому містяться рекомендації для місцевих і регіональних властей щодо проведення політики, що впливає на молодь в цілому ряді областей. У другому розділі мовиться про інструменти, що сприяють більш широкому залученню молоді. Нарешті, в третьому розділі містяться рекомендації щодо створення інституційних умов, що забезпечують участь молодих людей.

Хартія описує 14 галузевих політик до яких, має бути залучена молодь. Це такі політики як:

1. Політика відносно спорту, дозвілля і суспільного життя
2. Політика підтримки зайнятості молоді і боротьби з безробіттям
3. Міське і життєве середовище, житлова політика і транспорт
4. Політика освіти і професійної підготовки, що сприяє участі молоді в житті суспільства
5. Політика мобільності і обмінів
6. Політика охорони здоров'я
7. Політика гендерної рівності
8. Спеціальна політика для сільської місцевості
9. Політика доступу до культури
10. Політика сталого розвитку та охорони навколишнього середовища
11. Політика боротьби з насильством і злочинністю
12. Антидискримінаційна політика
13. Політика відносно статевого життя
14. Політика доступу до прав і закону

В унікальній манері реалізації участі молоді в молодіжній політиці Рада Європи ввела систему спільного управління в свій молодіжний сектор, де представники європейських неурядових молодіжних організацій та урядові чиновники працюють разом, щоб розробити пріоритети та рекомендації, що стосуються молоді. Ця система спільного управління складається з трьох органів: **Європейський керівний комітет з питань молоді Ради Європи, Дорадча рада з питань молоді Ради Європи** та **Об'єднана рада з питань молоді Ради Європи**

Дорадча рада з питань молоді Ради Європи складається з 30 представників молодіжних громадських організацій та мереж, які надають оцінку та інформацію щодо всіх видів діяльності молодіжного сектора. Її завданням є формулювання оцінок та пропозицій з будь-якого питання, що стосується молоді, в рамках Ради Європи.

Європейський керівний комітет з питань молоді Ради Європи (ЄКММ складається з представників міністерств і організацій відповідальних за молодь держав, що є учасниками Європейської культурної конвенції. Він сприяє тісній співпраці між урядами з питань молоді і служить форумом для порівняння національних молодіжних політик, обміну кращими практиками та розробці стандартних підручників. ЄККМ також організовує конференції європейських міністрів відповідальних за питання роботи з молоддю та готує проекти законів та правил молодіжної політики в державах — учасницях.

Об'єднана рада з питань молоді Ради Європи ЄККСМ і Дорадча рада з питань молоді Ради Європи разом задля прийняття спільних рішень, з метою визначення пріоритетів, цілей і бюджету молодіжного сектора.

Скажи своє слово!
Посібник Ради Європи щодо переглянутої Європейській хартії про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті[12]. Доступний онлайн на 11 мовах

Європейський молодіжний форум

Європейський молодіжний форум — незалежна, демократична, молодіжна платформа, яка представляє понад 90 національних молодіжних рад та міжнародних молодіжних організації по всій Європі. Молодіжний форум працює задля розширення прав і можливостей молоді брати активну участь у житті суспільства, з метою покращення їх життя, через представлення та відстоювання, як власних потреб та інтересів, так і організацій, що вони представляють[13].

Посилання

[1] Ці чотири виміри громадянства були розроблені Руудом Вельдхуісом в його роботі «Освіта для демократичного громадянства: виміри громадянства, основні вміння, варіанти та міжнародна діяльність», Страсбург, Рада Європи, 1997, документ DECS/CIT (97) 23, цитований тут з T-Kit 7 — В процесі будівництва, T-Kit щодо європейського громадянства, Рада Європи та Європейська Комісія, Страсбург, 2003

[2] T-Kit 7 — В процесі будівництва, T-Kit щодо європейського громадянства, Рада Європи та Європейська Комісія, Страсбург, 2003

[3] Пітер Лаурітцен, основні тези промови про участь, представленої на навчальному курсі щодо розробки та імплементації проектів участі на місцевому та регіональному рівнях, Європейський молодіжний центр, червень 2006

[4] Пояснювальний звіт щодо Європейської конвенції про захист національних меншин, Стаття 2, абзац 23: http://conventions.coe.int/Treaty/en/reports/html/166.htm#FN2

[5] Меган Роулінг цитує Томаса Хаммарберга, Комісар Ради Європи з питань прав людини в: «Права сприяють тому, щоб Європа надавала громадянство ромам, котрі його не мають», AlertNet 23 August 2011: www.trust.org/alertnet/news/interview-eu-governments-should-give-state¬less-roma-citizenship-commissioner

[6] Шеррі Арнштайн, «Сходи участі громадян», JAIP, Vol. 35, No. 4, July 1969, p 216.

[7] Роджер Харт, Участь дітей: від символічності до громадянства, UNICEF Innocenti Research Centre, Florence, 1992

[8] «Молодь в русі», Аналітичний звіт, Європейська Комісія, травень 2011 http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_319a_en.pdf

[9] Рішення Комітету Міністрів (2008)23 щодо молодіжної політики Ради Європи

[10] Скажи своє слово!, Посібник щодо Переглянутої європейської хартії про участь молоді в громадському житті на місцевому та регіональному рівні, Видавництво Ради Європи, 2008

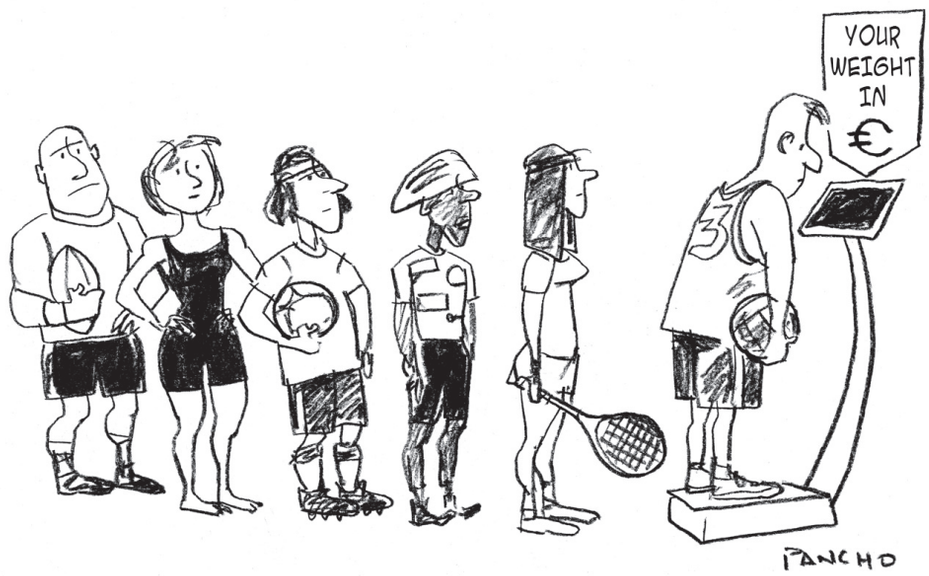
[11] Хартія доступна: www.salto-youth.net/downloads/4-17-1510/Revised%20European%20Charter%20on%20the%20Partici¬pation%20of%20YP.pdf

[12] www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Coe_youth/Participation/Have_your_say_en.pdf

[13] Дізнатись більше можна на веб-сторінці Європейського молодіжного форуму: www.youthforum.org

Культура та спорт

Вправи до теми:
Віруючі
Хвилиночку!
Мака-китобої
Теги для запам'ятовування
На сходинках
Відповідь расизму
Спорт для всіх

Молодих людей, як правило, часто зображують як носіїв амбіцій та сподівань на світі, отже саме вони запроваджують важливі зміни у культурі. Фонд народонаселення Організації Об'єднаних Націй в області народонаселення влучно описує очікування від молодих людей в якості формувачів культури майбутнього:

> Після підліткового віку молоді люди стрімко розвивають свою особистість і стають індивідуалами. Молоді люди не поділяють досвід та спогади тих, хто старший від них. Вони створюють свої власні способи сприйняття, оцінки речей, класифікації та розрізнення проблем, а також знаки, символи і мову, якими вони висловлюються. Реакції молоді на мінливий світ, унікальні способи пояснення і спілкування молодих людей, їхній досвід — все це може допомогти змінити культури їхнього часу та підготувати їхні суспільства для задоволення нових викликів... Молодечий динамізм може змінити деякі з архаїчних і шкідливих аспектів у прийдешніх культурах, які були незмінно вкорінені старшими поколіннями.[1]

Культура — це все. Це те, як ми одягаємось, які зачіски ми носимо, як ходимо, як зав'язуємо краватки. Культура — це не лише написання книг чи будування будинків.

Еме Сезер[3]

Спорт є універсальним елементом в усіх культурах, і тому ми вирішили включити його в якості тем до *КОМПАСу*. Спорт особливо користується популярністю у молоді; статистика показує, що 61% молодих людей у віці від 15 до 24 років регулярно займаються (принаймні один раз на тиждень) діяльності спортом в Євросоюзі. Інша причина, чому ми включили спорт сюди, полягає у тому, що спорт надає молодим людям можливість для соціальної взаємодії, через яку вони можуть розвивати знання, навички та відношення, необхідні для їхньої повноцінної участі в житті громадянського суспільства.

Культура та спорт є правами людини і пов'язані з різними іншими правами людини. Вони також є підставами, де права людини найчастіше піддаються сумнівам і де ними зловживають, в тому числі правами молодих людей.

Що ми розуміємо під словом «культура»?

Слово «культура» використовується в різних значеннях, наприклад, популярна культура, масова культура, міська культура, феміністська культура, культура меншин, корпоративна культура і, не в останню чергу, культура молоді. Ми також можемо говорити про культурну людину, означає маючи на увазі, що така людина має гарні манери і знається на традиціях літератури і мистецтва, або про культурний шок: дезорієнтація і розчарування особи, яка

зіштовхується з незнайомою культурою. Жодне з цих значень «культура», як правило не перетинається з міністерствами культури або їх еквівалентами в розумінні державної влади.

Слово «культура» походить від латинського «cultura» і означає «доглядати, піклуватися, охороняти, культивувати». Близько 1500 до н. е. слово «культура» почало з'являтися в переносному сенсі «вирощування через освіту», але лише в середині 19-го століття це слово почали пов'язувати з ідеями про спільні звичаї та спосіб життя різних угрупувань. Саме це значення культури, як успадкування сталих моделей і загального розуміння, нас цікавить в цьому розділі.

Жодна культура не є однорідною. У кожній культурі можна віднайти «субкультури»: групи людей, які відрізняються від інших субкультур та культури середовища, в якому вони живуть, своєю поведінкою та діями. Крім того, культуру так само важко визначити, як і охопити її межі; культури постійно розвиваються і змінюються. Перефразовуючи Геракліта про те, що двічі в одну річку не ввійдеш, культура, в якій ми знаходимося сьогодні відрізняється від тої, в якій ми були вчора. Проте в наших очах і уявленнях, це дійсно те ж саме.

? *Які нові ідеї або технології змінили твою культуру за останні десять років?*

Комітет ООН з економічних, соціальних і культурних прав визначає культуру таким чином:

> Культура [...] охоплює серед іншого спосіб життя, мову, усну і письмову літератури, музику та пісні, невербальну комунікацію, релігії або системи переконань, обряди і церемонії, спорт та ігри, методи виробництва або технології, природничі та техногенні середовища, продукти харчування, одяг та житло; мистецтва, звичаї і традиції, за допомогою яких індивіди, групи осіб і громади висловлюють свою людяність і сенс, що вони вкладають в своє існування та будують свій світогляд, зіштовхуючись із зовнішніми силами, які формують їхні життя.[5]

Деякі аспекти культури вельми помітні, наприклад, як люди одягаються. Інші аспекти, в основному, сприймаються несвідомо, майже інстинктивно. Один із способів роздумів про культуру є використання метафори про айсберг. Айсберг має видиму частину вище лінії води, а більшу та невидиму частину під водою. Таким же чином культура має деякі аспекти, які ми можемо спостерігати і які ми усвідомлюємо, та інші аспекти, про які ми можемо лише здогадуватися або уявляти, що вони існують чи досягнуті шляхом діалогу (обговорення) та самоаналізу. Так само, як основа айсберга набагато більша, ніж його верхня частина, так і велика частина культури є «невидимою». Ризик — взяти лише частину від цілого. Зосередивши увагу на тому, що видно нам (і що ми, здається, «розуміємо»), ми ризикуємо не побачити те головне та істотне в особах, в людському існуванні.

? *Які аспекти вашої культури, у вашому розумінні, є невидимими для інших?*

Культура також є призмою, через яку ми розглядаємо та інтерпретуємо життя і суспільство. Культура передається від одного покоління до наступного, при цьому до неї додаються нові елементи і відкидаються інші. Для нас дуже важко оцінити нашу власну культуру об'єктивно, тому що разом із молоком матері ми взяли так багато з цієї культури, що ми і є її частиною. Це лише здається, що у нашій культурі все нормально і природно, що наша власна культура є «правдивою, правильною», а інші культури з їхніми різними способами думати і робити є незвичними. Насправді це зовсім не так.

Культура також пояснюється як динамічна конструкція, зроблена самими людьми у відповідь на їхні потреби. Задумайтесь на хвилинку про навколишнє середовище у Північній Швеції та різні проблеми, з якими люди там стикаються, порівняйте ці проблеми з тими, які мають люди, що живуть на теплих берегах Середземного моря. Безсумнівно, вони мають різні проблеми і по-різному вирішують їх, а це означає, що у них різний спосіб життя, а отже, й культури. Сьогодні, внаслідок сучасних технологій і глобалізації, ці дві

КЛЮЧОВІ ДАТИ

21 лютого
Міжнародний день рідної мови
21 березня
Всесвітній день поезії
23 квітня
Всесвітній день книг і авторського права
3 травня
Всесвітній день свободи, преси
21 травня
Всесвітній день культурного різноманіття заради діалогу та розвитку
28 травня
Європейський день сусідів
9 серпня
Міжнародний день корінних народів світу
12 серпня
Міжнародний день молоді
1 жовтня
Міжнародний день людей похилого віку
1 жовтня
Міжнародний день музики
25 жовтня
Міжнародний день художників
11 листопада
Міжнародний день науки і миру
21 листопада
Всесвітній день телебачення

Якщо вам зрозуміло все, про що я говорю, це означає, що ви — це я.

Маїлс Девіс

культури мають більше спільного, ніж в минулому, проте вони, як і раніше, мають багато відмінностей, у тому числі й відмінність у понятті, що означає бути європейцем.

Культура в сучасному суспільстві є місцем суперечок і боротьби за ідентичність, приналежність, легітимність і право.[6]

Хто ми і ким себе вважаємо, залежить значною мірою від культур, в яких ми ростимо, виховуємось і які охоплюють нас. Кожен з нас, однак, є унікальним. Де ми народилися — це випадковість, що спочатку визначає все, наприклад: мову, якою ми вчимося говорити, їжу, яку ми найбільше любимо, релігію, яку ми сповідуємо чи ні. Ідентичність, як і культура, це складне поняття з частинами вище і нижче лінії свідомості, які змінюються з часом та місцем нашого розташування. Ми можемо говорити про особисту ідентичність, гендерну ідентичність, національну, культурну, етнічну, класову або сімейну ідентичність й насправді про будь-який інший вид ідентичності. Прийняти цю ідентичність, яка є складною, різноманітною і динамічною, і в той же час визнати і прийняти, що інші так само мають право на вираження власної індивідуальності, має важливе значення для формування культури прав людини, де кожен пов'язаний рівними правами і повагою. Ідентичність — те, що робить кожного з нас унікальним. Тим не менш, ця унікальність не є сталою, вона постійно змінюється.

Що ми розуміємо під словом «спорт»?

«Спорт» означає всі форми фізичної активності, які шляхом випадкової або організованої участі спрямовані на вираження або вдосконалення фізичного і психічного благополуччя, утворення соціальних відносин або отримання результатів у змаганнях усіх рівнів.[7]

Європейська спортивна хартія

Спорт, і особливо командні ігри, є важливою частиною нашого життя, незалежно від того, є ми глядачі чи то учасники. Для багатьох футбол — це нескінчене джерело розмов, фанати відчувають глибоке споріднення з їхньою командою, і гравці («зірки футболу») отримують статус героїв. Нинішня мода на людей, які бажають виглядати молодими, спортивними і здоровими відображається у кількості фітнес-клубів, що відкриваються, та у кількості журналів про схуднення, що видаються, незважаючи вже й на те, що парки заповнені бігунами. Інші види діяльності, які включають психічне, а не фізичне навантаження, такі як шахи, також вважаються видами спорту. Існує безліч видів спорту на будь-який смак і темперамент, і таким чином спорт дійсно може бути тісно пов'язаний з нашою ідентичністю та культурою в певний момент нашого життя.

Якщо ми проаналізуємо глибше основні цінності і цілі спорту та спортивних ігор (включно з дитячими іграми), стає очевидним, що всі види спорту, чи то футбол, чи метання списа, або йога, розроблені як засіб навчання необхідним життєвим навичкам, і саме тому спорт розглядається в якості важливої частини навчальної програми як формальної, так і неформальної.

Культурні права

Культурні права вперше були закріплені у Загальній декларації прав людини, стаття 27:

> Кожна людина має право вільно брати участь у культурному житті суспільства, насолоджуватися мистецтвом, брати участь у науковому прогресі і користуватися його благами.

Термін «культура» чітко не визначений в законі про права людини. Захист культури в законі про права людини охоплюється визначається двома поняттями. По-перше, право людей на практику і продовження спільних традицій і діяльності. По-друге, захист культури в міжнародному праві охоплює наукові, літературні та художні устремління надбання суспільства.[8]

Захист і заохочення культурних прав має важливе значення для процесу розширення прав і можливостей окремих осіб та громади в цілому. Володіння своїми культурними правами допомагає громадам будувати власну самооцінку, також мотивує на збереження свої традицій, не кажучи вже про повагу до своїх звичаїв та цінностей.

Відповідно до Асоціації, що займається вивченням прав людини, право на культуру в законі про права людини, визначено по суті, як святкування та захист творчості і традицій людства. Право індивіда насолодитися культурою і розвивати культуру і науку без втручання з боку держави є одним з прав людини. У міжнародному законі про права людини держави (уряди) також зобов'язані долучатися до культурних заходів і збереження артефактів, особливо тих, що представляють універсальні цінності. Культура в переважній більшості схвалюється як позитивне явище у переважній більшості документів з прав людини. Право на культуру включає в себе безліч компонентів:

- право на участь у культурному житті
- право на використання результатів наукового прогресу
- право індивідума на користування привілеґіями від захисту моральних і матеріальних інтересів, що є результатом наукових, літературних або художніх праць, автором яких він є.
- право на свободу від втручання держави в наукові розробки або творчі пошуки.[9]

Деякі інші аспекти культури також захищені в міжнародних правах людини, наприклад, право одружуватися і засновувати сім'ю, право вільно висловлювати свою думку, право на освіту, свободу отримувати і поширювати інформацію, право на відпочинок і дозвілля, а також право на свободу думки, совісті і релігії.

Так як культура впливає на всі аспекти людського життя, культурні права ілюструють неподільність і взаємозалежність всіх прав всеосяжним чином, ніж це роблять будь-які інші права. ... культурні права часто є нерозривною частиною інших прав.[10]

Ресурсний центр з прав людини Університету Міннесоти

? *Які ще права людини, пов'язані з культурою?*

Щодо дітей КПР передбачає, що освіта дитини має бути спрямована на: «... розвиток особистості, талантів, розумових і фізичних здібностей дитини в найповнішому обсязі», а також в статті 31 йдеться про право на відпочинок і дозвілля, право брати участь в іграх і розважальних заходах, що відповідають віку дитини. Спорт та ігри — важливі заходи для особистісного та соціального розвитку, зростання і благополуччя дітей та молоді.

У 1966 році Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (МПЕСКП) підкреслив важливість культури: «визнаючи, що відповідно до Загальної декларації прав людини, ідеал вільної людської особистості, вільної від страху і нужди, може бути досягнутий тільки, якщо будуть створені умови, за яких кожен може користуватися своїми економічними, соціальними і культурними правами, а також своїми громадянськими і політичними правами».

Принципи ЮНЕСКО з міжнародного культурного співробітництва (1966 р.) також заявляють, що широке розповсюдження культури та освіти серед усіх людей, свободи і миру, необхідні для підтримки людської гідності. Стаття 1 говорить:

1. Кожній культурі властиві достоїнства і цінності, які належить поважати і зберігати.
2. Розвиток власної культури є правом і обов'язком кожного народу. У своїй різноманітності й взаємному впливові всі культури є частиною загальної спадщини людства.[11]

У 2007 році прийняття Декларації про права корінного населення стало важливим кроком у роз'ясненні концепції культури в галузі прав людини. Декларація підтверджує, що корінні народи рівні з усіма іншими народами, і одночасно визнається право всіх народів відрізнятися, право вважати себе особливими і право на повагу до них. Документ також підтверджує, що всі народи роблять внесок у розмаїття та багатство цивілізацій і культур, які складають спільну спадщину людства.

Усі культури є частиною загальної спадщини всього людства.

ЮНЕСКО

Декларація про права корінних народів

Стаття 8

1. Корінні народи і окремі особи мають право не піддаватися примусовій асиміляції або знищенню їхньої культури.
2. Держави забезпечують ефективні механізми попередження та правового захисту:

(A) Будь-яка дія, що має своєю метою або результатом позбавлення цілісності як окремих людей або їх культурних цінностей, або етнічної самобутності;

Стаття 11

1. Корінні народи мають право на дотримання і відродження своїх культурних традицій і звичаїв. Це включає в себе право на збереження, захист і розвиток колишніх, нинішніх і майбутніх проявів їхньої культури, таких, як археологічні та історичні пам'ятки, пам'ятки матеріальної культури, малюнки, обряди, технології, образотворче та виконавське мистецтво і література.

Чи можуть звичаї культури порушувати права людини?

В принципах ЮНЕСКО з міжнародного культурного співробітництва йдеться, що кожній культурі властиві достоїнства і цінності, які належить поважати і зберігати. Що саме цей принцип означає на практиці?

Такі звичаї, як бої биків, пиття теплого пива, полювання на китів або вживання конини, можуть бути важливими звичаями в деяких культурах, але здаються, незрозумілими і навіть образливими для інших культур. Є й інші звичаї, які мають більш фундаментальні наслідки для прав і гідності людей, наприклад, застосування смертної кари, традиції щодо статевого життя (його наявність чи відсутність) до вступу в шлюб, носіння релігійних символів або тілесні покарання дітей.

Адже часто, коли ми дивимося на інших людей, то ув'язнюємо їх у своїх власних вузьких пристрастях.

Амін Маалуф[14]

? *Чи потрібно поважати всі культурні звичаї?*

Організація Об'єднаних Націй приймає чітку позицію з цього питання: право, яке порушує інше, не може бути використане, як зазначено в Загальній декларації прав людини:

> […] Культурні права не можуть служити підставою чи тлумачитися таким чином, щоб виправдати будь-які дії, що ведуть до заперечення або порушення інших прав людини і основних свобод. Таким чином, використання культурного релятивізму як приводу для порушення або спростування прав людини являє собою зловживання правом на культуру. Існують законні, основні обмеження на культурні звичаї, навіть на добре вкорінені традиції. Наприклад, жодна культура сьогодні не може законно претендувати на право практикувати рабство. Незважаючи на такий звичай в багатьох культурах протягом всієї історії, рабство сьогодні не може вважатися законним, правовим або бути частиною культурної спадщини, що має право на захист у будь-якому випадку. Навпаки, всі форми рабства, в тому числі сучасні звичаї, подібні до рабства, є грубим порушенням прав людини в рамках міжнародного права.
>
> Аналогічно, культурні права не виправдовують тортури, вбивства, геноцид, дискримінацію за ознакою статі, раси, мови чи релігії або порушень будь-якого з інших універсальних прав людини та основних свобод, встановлених у міжнародному праві. Будь-які спроби виправдати такі порушення, що базуються на культурі не мають юридичної сили у відповідності з міжнародним правом.

Серед пасток культури, в які можна потрапити, є маркування людей, іншими словами, «знаходження їх у коробці» відповідно до їхньої культури, якій вони найбільше довіряють, і, отже, увічнення стереотипів і забобонів. Це особливо характерно для представників культури більшості, які вважають дії, вибір або рішення членів групи меншин, як щось, що впливають на їхню культуру, в той час як їхні дії, вибір або рішення, взагалі не впливають на культуру.[13]

У мене є право бути рівним у той час, коли різниця змушує мене поступати, і право бути неповторним, коли рівність ігнорує особливості, що визначають мене.

Боавентура Соуза Сантос

Культурне розмаїття є природним наслідком комбінації людської гідності та прав людини в повному обсязі. Права людини гарантують свободу думки, релігії, переконань, культурне самовираження, освіту і так далі. Так само як перевага більшості не може бути використана для придушення прав меншин, так і культурні права меншин не можуть бути використані для виправдання порушень прав людини, незалежно від того, ким ці порушення були здійснені — людиною з більшості чи з меншин. Повага до розмаїття повинна відбуватися в рамках прав людини, а не використовуватися в якості причини для дискримінації. Розмаїття можлива своїй лише за гідності; рівність повинна співіснувати з розмаїттям.

Спорт і права людини

П'єр де Кубертен, «батько» сучасних Олімпійських ігор, вважав, що спортивні заходи в цілому і міжнародні зокрема є важливими інструментами для просування прав людини: спорт повинен мати явну функцію для заохочення активного світу, міжнародного взаєморозуміння в дусі взаємної поваги між людьми різних культур, ідеологій і вірувань.

Ніякі документи чи пакти про права людини не містять конкретної згадки про спорт. Проте Міжнародний олімпійський комітет (МОК) заявив у своїй Олімпійській хартії, що «практика спорту є правом людини. Кожен повинен мати можливість займатися спортом, без будь-якої дискримінації і в олімпійському дусі».[15]

Участь у спорті може зміцнювати права людини через споріднені спільні інтереси і цінності і навчати соціальним навичкам, які необхідні для демократичного громадянства. Спорт підвищує соціальне і культурне життя шляхом об'єднання окремих осіб і громад. Спорт може допомогти подолати соціальну прірву між людьми і заохотити до діалогу, і тим самим допомогти зруйнувати забобони, стереотипи, культурні відмінності, невігластво, нетерпимість та дискримінацію.

Спорт часто застосовують в якості першого кроку для підбадьорення вразливих і маргінальних груп. Вуличний футбол використовується в багатьох районах міста як спосіб для людей, що працюють з молоддю вступити в контакт з відчуженими молодими людьми. Чемпіонат світу для бездомних — це міжнародний футбольний турнір, в якому команди складаються повністю з бездомних. Захід проводиться щорічно з 2003 року. На офіційному сайті організації ми можемо прочитати, що «... дослідження впливу Кубка світу для бездомних в Копенгагені 2007 року в черговий раз демонструє значні зміни в житті гравців — 71% гравців перестали вживати алкоголь та наркотики, і змінили своє життя, сконцентрувавши свою увагу на роботі, власних домівках, навчанні, освіті, налагодженні відносин, все ще продовжуючи грати в футбол».[16]

Спортивні гравці як приклади для наслідування

Спортсмени і спортсменки часто є прикладами для захоплення завдяки їхньому статусу, досягненням, а іноді надихає шлях, яким вони йшли до успіху. Багато молодих людей поважають їх за докладені зусилля у боротьбі за соціальну справедливість і права людини. Наприклад, Ліліан Тюрам є одним з цікавих гравців в історії французької збірної з футболу, він відомий завдяки своїй боротьбі проти расизму та захисту молоді. Ерік Кантона є також відомим колишнім футболістом. Він походить з бідної іммігрантської сім'ї і в даний час добре відомий своєю акторською майстерністю, а також підтримкою бездомних.

Найголовніше не перемога, а участь.

Девіз Олімпійських ігор

ООН покладається на деяких видатних особистостей із світу мистецтва, музики, кіно, літератури та спорту, щоб привернути увагу до своєї діяльності і сприяти досягненню місії організації. Можна навести такі приклади: футболіст Лео Мессі — посол доброї волі ЮНІСЕФ; зірка тенісу Марія Шарапова, посол доброї волі Програми розвитку ООН (ПРООН) та співачка Селін Діон — артистка ЮНЕСКО за мир.[17]

Спорт без кордонів[18]

Спорт без кордонів є некомерційною організацією, створеною групою спортсменів різних видів спорту. Вона прагне до захисту права на гру і зайняття спортом: кожна дитина, незалежно від її соціально-економічного статусу або контексту, в якому він (вона) живе, повинен мати право грати і брати участь у спорті, вона сприяє розвитку освіти через спортивну роботу з групами ризику і, таким чином, робить внесок у боротьбу проти нерівності. Її девіз: «Солідарність - це насамперед колективний спорт».
www.playthegame.org

Порушення прав людини, пов'язані зі спортом

Використання медичних препаратів, які підвищують фізичні показники, є найбільш відомим зловживанням, яке принижує гідність людини і несе шкоду для здоров'я. Існують і такі суперечливі питання, як гормонотерапія і визначення статі в спортсменок; ці питання стосуються людської гідності та права на інтимне життя людини. Спонсори можуть експлуатувати спортсменів та спортсменок, а амбіційні батьки можуть експлуатувати своїх дітей, які занадто рано проявили здібності у спорті. Тренування з великими навантаженнями і примус до участі в змаганнях несуть за собою фізичні травми та ризики для психіки.

Заняття спортом, а також використання спортивного інвентаря не завжди доступні кожному, адже часто у спорті наявні елементи дискримінації щодо жінок, релігійних і культурних меншин або інших груп. Наприклад, футбольні класи у школі пропонуються тільки для хлопчиків. Комерційні міркування та інтереси також можуть привести до порушень прав людини, що підривають гідність і повагу до інших. Наприклад, деякі гравці

беруть хабарі з метою вчинення «професійних порушень» (навмисне зроблених порушень) у футболі, чи підробляють результати у матчах з крикету.

Деякі порушення прав людини пов'язані з глобалізацією промисловості спортивних товарів. Наприклад, постачальники спортивного одягу та спорядження були піддані критиці за укладення контрактів із заводами, де використовується дитяча праця.

? *Чи всі види спорту однаково доступними для всіх молодих людей?*

Найбільш загальна проблема прав людини, що відноситься до спорту, є питання рівності та відсутність дискримінації. Ефективне забезпечення рівності доступуі до спорту стикається з різними економічними, соціальними і логістичними бар'єрами: наявність спортивного спорядження, до якого завжди буде доступ і змога використання його; безперешкодне прийняття у спортивні клуби без перешкод, їх доступність і так далі. Незважаючи на широко визнану інтеграційну роль спорту, у більшості країн багато молодих людей не мають доступу до занять спортом.

Спорт і політика

Спорт вже давно використовується як мирний засіб політичної діяльності проти несправедливості. В епоху апартеїду багато країн відмовилися мати спортивні відносини з Південною Африкою, чим зробили значний внесок у політичні зміни в цій країні. У 1992 році Федеративна Республіка Югославія була замінена Данією у чемпіонаті Європи з футболу через стан війни серед республік колишньої Югославії.

Проте спортом також зловживають задля націоналістичних чи політичних цілей. Наприклад, в 1972 році під час Олімпійських ігор в Мюнхені вісім палестинських терористів вторглися в штаб ізраїльської команди, яких взяли в заручники. Двоє спортсменів були вбиті зразу ж під час бійки, і ще дев'ять заручників були вбиті після невдалої спроби німецької поліції врятувати їх. Олімпійські ігри, зокрема, вже давно використовуються як своєрідний форум для країн, що бажають зробити політичні заяви. Наприклад, Сполучені Штати Америки разом з 65 іншими країнами бойкотували Олімпійські ігри в Москві в 1980 році через радянське вторгнення в Афганістан. Після цього Радянський Союз і п'ятнадцять його союзників бойкотували наступні ігри в Лос-Анджелесі в 1984 році з міркувань безпеки і побоювань можливих прохань про політичний притулок та можливість його надання. Зовсім недавно вибір Пекіна для Олімпійських ігор у 2008 році зазнав критики через відсутність демократії в Китаї і порушення прав людини.

Спорт і расизм

Расизм у спорті може стосуватися всіх видів спорту і може проявлятися на різних рівнях: в аматорському спорті, на інституційному та міжнародному рівнях, а також у засобах масової інформації. Особливо чітко він проявляється на місцевому рівні — і не тільки (як наслідок реальних чи уявних причин, пов'язаних з кольором шкіри, релігією, національністю чи етнічним походженням) в стосунках між гравцями, командами, тренерами та глядачами або по відношенню до всіх перерахованих категорій, а також по відношенню до суддів.

Відповідальність за боротьбу з расизмом у спорті лежить на кожному: як на державних органах (законодавці, суди, поліція, органи державної влади, які відповідають за спорт, і місцеві органи влади), так і на неурядових організаціях (професійні та аматорські спортивні асоціації загальнонаціонального рівня, спортивні клуби, місцеві спортивні асоціації, клуби вболівальників, організації гравців та організації боротьби з расизмом і так далі), а також на кожній людині.

Мондіалі Антиразісті

Це міжнародний футбольний турнір і великий фестиваль боротьби з расизмом, проводиться щороку близько Болоньї в Італії. Він відкритий для груп вболівальників, антирасистських організацій, асоціацій іммігрантів, молодіжних груп, і всіх, хто любить чесну гру в футбол. Турнір є неконкурентоспроможним і прагне об'єднати людей. Окрім матчів, багато інших заходів організовано, наприклад, дискусії, семінари, кінопокази, концерти і так далі. http://www.mondialiantirazzisti.org

? *Чи потрібно вболівальнику, який підозрюється в хуліганстві, заборонити виїзд на матч до іншої країни? Чи не буде це порушенням його права на свободу пересування?*

Культура та молодь

Ми часто узагальнюємо і говоримо про культуру тієї чи іншої країни, ігноруючи той факт, що культура є плюралістичною. Крім того, ми помиляємось, говорячи про молодіжну культуру, як гомогенну конструкцію. У Європі соціальні, економічні зміни, які відбулися після Другої світової війни, призвели до розквіту молодіжних субкультур. Молоді люди зі своїми специфічними потребами, знаннями, принципами, методами, інтересами, поведінкою та мріями оновили культуру, в якій вони виросли, і переробили її на свій лад: деякі повністю охопили її, інші — відмовившись від неї.

Доступ до інформації та участь у культурній діяльності може стати вектором згуртованості та інтеграції і сприяти активній громадській участі. Таким чином, важливо, щоб молоді люди мали «доступ до культури», чи то в якості споживачів, наприклад, відвідування бібліотеки, музеїв, театрів чи футбольних матчів; або як творців музики і відеофільмів, або активних учасників танців чи спорту.

? *Чи всі громадяни вашої країни мають рівний доступ до участі в культурному житті суспільства?*

Доступ молоді до культури можна полегшити різними способами, наприклад, за допомогою пропозицій низьких цін, абонементів, або за допомогою вільного доступу молоді до музеїв, художніх галерей, опери, театральних постановок і концертів симфонічних оркестрів.Доступ до культури також повинен заохочуватися за допомогою освітніх та розважальних заходів, наприклад, надання субсидій молодіжним театральним колективам та надання підтримки молодіжним клубам, громадським, молодіжним та культурним центрам.

Переглянута Європейська хартія про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті рекомендує місцевим і регіональним гілкам влади наступне: «підтримувати соціально-культурні заходи, що здійснюються молодіжними асоціаціями і організаціями, молодіжними групами та громадськими центрами, які як спільно з родиною, школою або роботою, є одним із стовпів соціальної єдності в місті або регіоні; вони є ідеальним каналом залучення молоді та реалізації молодіжної політики в області спорту, культури, ремесел і промислів, художніх та інших форм творчості, а також в області соціальної активності».

Розуміння соціальної та культурної участі переплітаються. Більшість молодіжних організацій розвивають свою діяльність в цьому напрямку. Вони можуть і не мати за мету своєї діяльності розвиток культури або спорту, але вони існують і працюють, щоб сприяти благополуччю молодих людей, які не можуть бути реалізовані без соціальної, культурної та спортивної складової. Деякі молодіжні організації займаються безпосередньо участю у культурному житті та міжкультурними обмінамиу (наприклад, Європейська Федерація міжкультурного навчання, Молодь для обміну і взаєморозуміння, або Всесвітня Рада молоді в Європі), інші акцентують увагу на спорті, до таких належать: Міжнародна спортивна і культурна асоціація, або Неурядова організація Європейського спорту. Всі вони, особливо безліч великих і малих організацій, що діють на місцевому рівні, пропонують можливість для молодих людей стати суб'єктами соціального і культурного життя, а це означає значно більше, ніж бути просто споживачами культурних надбань, зроблених іншими.

Що відбувається з нашою молоддю? Вони не поважають старших, вони не слухаються своїх батьків. Вони ігнорують закон. Вони бунтують на вулицях з дикими поняттями. Їх мораль в занепаді. Що буде з ними?

Платон,
4 століття до н.е.

Європейський молодіжний форум є платформою європейських молодіжних організацій.

www.youthforum.org

Молодіжна європейська карта — карта, що пропонує знижки на відвідування закладів культури, транспорт, проживання, покупки та послуги в багатьох європейських країнах для молоді.

www.eyca.org

Робота Ради Європи

Європейська Культурна Конвенція[19]

Ця Конвенція Ради Європи датується 1954 роком. «Мета цієї Конвенції полягає в розвитку взаєморозуміння між народами Європи та у взаємоповазі за їх культурне розмаїття, збереженні європейської культури, сприянні національних внесків в європейську культурну

Ми повинні розвивати політичну культуру, що базується на правах людини.

Нельсон Мандела

спадщину, повагу до її фундаментальних цінностей і заохочення, зокрема, до вивчення мов, історії та цивілізації сторін Конвенції. Конвенція сприяє узгодженим діям щодо заохочення культурного співробітництва в інтересах Європи».

Біла книга з міжкультурного діалогу

У 2008 році Рада міністрів Європи запустила новий проект — Біла книга з міжкультурного діалогу Ради Європи «Жити разом, у рівності і в гідності». У Раді Європи міжкультурний діалог розглядається як засіб сприяння обізнаності, розумінню, примиренню та терпимості, а також як засіб для запобігання конфліктам та забезпечення інтеграції і згуртованості суспільства.

Біла книга пропонує різні напрямки просування міжкультурного діалогу, взаємної поваги та розуміння, заснованих на основних цінностях Організації. Міністри підкреслили важливість забезпечення належного бачення (розуміння) Білої книги і закликали Раду Європи та її держав-членів, а також інших відповідних зацікавлених сторін, втілювати в життя рекомендовані заходи, зазначені в Білій книзі.

Конвенція проти застосування допінгу

Конвенція проти застосування допінгу є міжнародним правовим інструментом у боротьбі з допінгом. Вона була відкрита для підписання країнами в 1989 році, насьогодні 51 країна ратифікувала її. Конвенція встановлює загальні стандарти і правила, які вимагають від учасників прийняти законодавчі, фінансові, технічні, освітні та інші заходи з боротьби з допінгом у спорті.

Європейська конвенція про запобігання насильству

Конвенція спрямована на запобігання та контроль над насильством та хуліганською поведінкою глядачів під час спортивних змагань, а також на забезпечення безпеки глядачів під час спортивних заходів. Конвенція була ратифікована 41 державою. Вона стосується всіх видів спорту в цілому, але особливо футболу. Конвенція зобов'язує держави вживати практичних заходів по запобіганню і контролю над насильством. Вона також встановлює заходи для виявлення та переслідування правопорушників.

Параолімпійські ігри

Параолімпійські ігри є спортивними змаганнями для людей з обмеженими фізичними можливостями, в тому числі людей з ампутованими кінцівками, людей з ослабленим зором, які страждають паралічем нижніх кінцівок і людей з церебральним паралічем. Параолімпійські ігри стартували в 1948 році, а з 1952 року Параолімпійські ігри почали проводити в ті ж роки, що й Олімпійські ігри. Зимові Параолімпійські ігри були вперше проведені в 1976 році. Перші справжні ігри відбулися паралельно з Олімпійськими іграми в 1988 році в Сеулі, Південна Корея, де спортсмени мали параолімпійське село та використовували олімпійські об'єкти для змагань. Керування паралімпійцями здійснюється Міжнародним параолімпійським комітетом (МПК), вони визнані і підтримуються Міжнародним олімпійським комітетом (МОК) і регулюються комітетом (МПК).

На шляху до культури прав людини

Незважаючи на те, що ми всі спілкуємося по-різному і в різних культурах і «субкультурах», ми все ж таки, в першу чергу, людські істоти і в цьому сенсі актори і гравці в універсальній культурі, культурі прав людини. Це культура, в якій люди знають і поважають свої власні права, а також права інших, несуть відповідальність за свою гідність і гідність інших і діють згідно з принципами прав людини.

Тут не досліджується питання створення нової культури або нової ідеології, філософії, але підтримується кожна культура для інтеграції принципів прав людини у закони, політичні системи і культурні практики. Можливо, для початку доречно буде роздивитися світ навколо нас все-таки через призму прав людини і після цього вже діяти.[23] Такий спосіб правильний, тому що захист і заохочення прав людини не є специфікою якоїсь окремої культури, релігії або етнічного походження: такий шлях повинен об'єднувати нас всіх всупереч нашим різним культурам і етнічному походженню.

Посилання

[1] «Генерація змін, молоді та культури», Доповнення молоді до положення ЮНФПА у Всесвітній доповіді з народонаселення, 2008: www.unfpa.org/webdav/site/global/shared/documents/publications/2008/swp_youth_08_eng.pdf

[2] ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_334_en.pdf

[3] Еме-Фернан-Давід Сезе, мартінікський письменник, у виступі на Всесвітньому конгресі Чорних письменників і художників в Парижі: www.wsu.edu/gened/learnmodules/top_culture /quotations-on-culture

[4] Он-лайн словник з етимології: www.etymonline.com/index.php?term=culture

[5] Зауваження загального порядку №21 до статті 15, пункт. 1 (а) Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права Комітету з економічних, соціальних та культурних прав, 2009

[6] Т-Комплект з навчальної бази Ради Європи та Європейської комісії, 2002 рік: www.youth.partnership-eu.coe.int

[7] Європейська спортивна хартія, Рада Європи, 1993

[8] Асоціація з освіти в галузі прав людини: www.hrea.org/index.php?base_id=157

[9] www.un.org/en/documents/udhr/i www2.ohchr.org/english/law/cescr.htm

[10] Сфера права, Ресурсний центр з прав людини, розділ 5 модуль 17: www1.umn.edu/humanrts/edumat/IHRIP/circle/modules/module17.htm

[11] portal.unesco.org / EN /ev.php-URL_ID = 13147&URL_DO=DO_PRINTPAGE & URL_SECTION=201.html

[12] www.un.org/esa/socdev/unpfii/documents/DRIPS_en.pdf

[13] Ейтон-Шенкер Діана, «Виклик прав людини», Департамент ООН з питань громадської інформації DPI/1627/HR 1995: www.un.org/rights/dpi1627e.htm

[14] Амін Маалуф, В ім'я ідентичності: Насильство і потреба належати, Нью-Йорк: видання Аркада, 2000.

[15] Олімпійська хартія, Міжнародний олімпійський комітет, 2011: www.olympic.org/Documents/olympic_charter_en.pdf

[16] Для отримання додаткової інформації див: www.homelessworldcup.org/

[17] Подивитись більш детальну інформацію можна тут: www.un.org/sg/mop/gwa.shtml and http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=4049&URL_DO=DO_ TOPIC&URL_SECTION=201.html

[18] Для отримання додаткової інформації див: www.sportsansfrontieres.org

[19] conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=018&CL=ENG

[20] www.coe.int/t/dg4/intercultural/Source/Pub_White_Paper/White%20Paper_final_revised_EN.pdf

[21] http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?CL=ENG&NT=135

[22] http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=120&CM=1&DF=18/08/2009&CL=ENG

[23] Цікаве обговорення цієї проблеми в галузі прав людини освіти на форумі: www.hrea.org/lists/hr-education/markup/msg01188.html

Вправи до теми:
Виборча компанія
Узи співпраці
Голосувати чи не голосувати
Переговори з профспілками

Демократія

Ніхто не народжується хорошим громадянином, жодна країна не народжується демократичною. Ці процеси продовжують розвиватися протягом всього життя. Молоді люди повинні бути включені в цей процес з самого народження.

Кофі Аннан

Що таке демократія?

«Народом людей, волею народу і для народу»

Авраам Лінкольн

Слово демократія походить від грецького слова «демос», що означає «народ», і «кратос», тобто влада, тому демократія може розглядатися як «влада народу»: спосіб правління, який залежить від волі народу.

Існує так багато різних моделей демократичного уряду в усьому світі, тому іноді простіше зрозуміти в чому полягає ідея демократії, ніж в чому її суть. Демократія — це не самодержавство чи диктатура, де править одна людина, і це не є олігархія, де правителями є невелика частина суспільства. Щоб правильно зрозуміти, варто сказати, що демократія це навіть не є «влада більшості», якщо це означає, що інтереси меншин ігноруються повністю. Демократія, принаймні в теорії, є уряд, що діє від імені всіх людей, відповідно до їх «волі».

? *Якщо демократія – це влада народу, чи є реальні демократії у світі?*

Чому демократія?

Ідея демократії полягає в двох ключових принципах, які допомагають пояснити її цінність:

1. **Індивідуальна автономія:** ідея, яка говорить, що ніхто не повинен підкорятися правилам, які нав'язані іншими. Люди повинні мати можливість контролювати своє життя (в межах розумного).
2. **Рівність:** ідея, суть якої заключається в тому, що кожна людина повинна мати таку ж можливість впливати на рішення в суспільстві, у якому вона живе, як і інші члени цього суспільства.

Ці принципи є досить привабливими і вони допомагають пояснити, чому саме демократія є такою популярною. Звичайно, ми вважаємо справедливим те, що ми повинні мати стільки ж шансів, як й інші, на встановлення загальних правил життя!

Проблеми виникають, коли ми розглядаємо, яким чином принципи можуть бути реалізовані на практиці, тому що нам потрібен механізм для прийняття рішення, як саме вирішувати суперечливі думки. Система демократичної влади пропонує простий механізм, адже демократія, як правило, це — «влада більшості», але влада більшості може означати, що інтереси деяких людей ніколи не враховуються. Найбільш реальним способом представлення інтересів всіх людей є спосіб прийняття рішень на основі консенсусу, мета якого полягає у пошуці спільних точок зору та інтересів.

? *Які існують переваги та недоліки прийняття рішень на основі консенсусу, в порівнянні з використанням принципу більшості? Яким чином приймаються рішення у вашій молодіжній групі?*

Розвиток демократії

Історія походження

Стародавнім грекам приписують створення найпершої демократії, хоча були, напевно, більш ранні приклади існування примітивної демократії в інших частинах світу. Грецька модель була створена у 5 столітті до н.е., в місті Афіни. Серед моря автократії та олігархії, які були нормальними формами правління того часу — афінська демократія виділялась серед інших.

Однак, у порівнянні з тим, як ми розуміємо демократію сьогодні, афінська модель мала дві важливі відмінності:

1. Вона мала пряму форму демократії, іншими словами: замість того, щоб обирати представників управління від імені народу, «народ» самостійно зустрічався, обговорював питання уряду, а потім реалізовував узгоджену політику.

2. Така система була можливою частково тому, що «народ» був дуже обмеженою категорією. Ті, хто міг безпосередньо брати участь — це була невелика частина населення, так як жінки, раби, іноземці, і, звичайно, діти, були виключені. Кількість людей, які брали участь, однак, набагато більша, ніж в сучасній демократії: можливо, 50 тисяч чоловіків займалося безпосередньо політикою, тоді як суспільство налічувало близько 300 тисяч чоловік.

? *Які переваги та недоліки прямої демократії?*

Демократія в сучасному світі

Сьогодні існує так багато різних форм демократії і демократичних країн у світі. Немає двох однакових систем і жодна із систем не може бути прийнятою як «модель». Існують президентські і парламентські демократії, федеральні або унітарні демократії; демократії, які використовують пропорційну систему голосування, і ті, які використовують мажоритарну систему; демократії, які одночасно є монархіями, і так далі.

Одна річ, яка об'єднує сучасні системи демократії і яка також відрізняє їх від стародавньої моделі, — це участь у політиці представників народу. Замість того, щоб брати участь безпосередньо у законотворчій діяльності, сучасні демократії використовують вибори, щоб вибрати представників, які будуть керувати державою від імені народу. Така система відома як представницька демократія. Вона претендує на звання «демократичної», тому що базується на основі двох принципів зазначених вище: рівності всіх (одна людина — один голос), а також на праві кожної людини на деяку міру особистої автономії.

КЛЮЧОВІ ДАТИ

15 вересня
Міжнародний день демократії
19 вересня
День виборчого права

Демократія — не закон більшості, але захист меншості.

Альбер Камю

Хоча демократії мають спільні риси, не існує єдиної моделі демократії.

Резолюція ООН про розвиток і зміцненні демократії (A/RES/62/7)

«Право голосувати не є привілеєм. У двадцять першому столітті, презумпція в демократичній державі повинна бути на користь включення ... Будь-яке відхилення від принципу загального виборчого права ризикує підірвати демократичну обґрунтованість законодавчого органу, обранців і закони, які вони публікують».

Рішення Європейського суду (Херст проти Великобританії)

? *Що повинен зробити обраний представник народу, щоб переконати, що він або вона є достойним представником тих, хто обрав його або її?*

Вдосконалення демократії

Люди часто говорять про країну, що вона «стає» демократією, як тільки вона починає проводити відносно вільні і відкриті вибори. Але демократія включає в себе набагато більше, ніж просто вибори, і дійсно є сенс подумати про те, що необхідно для народу, а не про інституційні структури чи структури голосування, коли ми намагаємося зрозуміти, в чому суть демократичної країни. Демократію потрібно розглядати як те, що може певною мірою бути менше або більше, а ніж те, що існує або ні.

Демократичні системи можуть бути створені більш відкритими, більшою мірою відображати бажання народу, більш оперативно реагувати на ці бажання. Іншими словами, необхідно покращувати демократію, акцентуючи увагу саме на значенні «народ», долучаючи до прийняття державних рішень більше людей, та вдосконалюючи інше значення демократії — «влада» або «воля», надаючи людям більше реальної влади. Боротьба за демократію протягом всієї історії зазвичай зосереджена на одному з вище зазначених елементів.

Сьогодні в більшості країн світу жінки мають право голосу, але боротьба за право голосу жінки була завершена порівняно недавно. Нова Зеландія, кажуть, є першою країною в світі, в якій ввели загальне виборче право в 1893 році, хоча тут жінкам надали право балотуватися до парламенту лише в 1919 році. Багато країн спочатку надали жінкам право голосувати, і лише через кілька років дозволили їх балотуватися на виборні посади. Саудівська Аравія надала жінкам право голосувати на виборах лише в 2011 році.

Сьогодні навіть у розвинених демократичних державах існують й інші верстви суспільства, які зазвичай включають в себе іммігрантів, робочих мігрантів, ув'язнених і дітей, яким не надається право голосу, хоча багатьом із них доводиться сплачувати податки і всі зобов'язані підкорятися законам держави, в якій вони живуть.

Ув'язнені і права голосу

Ув'язнені мають право голосу в 18 країнах Європи.

- Права ув'язнених голосувати обмежені в 20 країнах, в залежності від таких речей як термін ув'язнення або тяжкість вчиненого злочину, або виду виборів.
- У 9 європейських країнах ув'язнені не мають права голосувати взагалі.
- Право голосу ув'язнених, Фонд Бібліотеки Стандартна Примітка SN/PC/01764, останнє оновлення в 2012 році, http://www.parliament.uk/briefing-papers/SN01764
- У справі Херста проти Сполученого Королівства в 2005 році, Європейський суд вирішив, що універсальна заборона для ув'язнених у праві голосування у Великобританії є порушенням статті 3 Протоколу № 1 до Європейської конвенції, яка говорить, що:

«Верховні Договірні Сторони зобов'язуються проводити вільні вибори з розумною періодичністю шляхом таємного голосування в умовах, які забезпечуватимуть вільне вираження думки народу у виборі законодавчої влади».

? *Чи можна за певних умов виправдати виключення певних прошарків населення з демократичного процес?*

Демократія та участь у ній

Найбільш ймовірним шляхом участі у державотворенні є голосування, чи то балотування на виборах і як результат можливість стати представником від народу. Демократія, однак, набагато глибше та ширше поняття, ніж просто голосування, існує безліч інших способів взаємодії з політикою і урядом в демократичному суспільстві. Ефективне функціонування демократії, по суті, залежить від звичайних людей, які повинні використовувати різні засоби демократії, наскільки це можливо. Якщо люди голосують тільки один раз на 4 чи 5 років, або не голосують взагалі і після цього більше нічого не роблять між виборами, то уряд дійсно не можна назвати «народним». Важко сказати, що така система є демократичною.

У мене немає ніяких формул для витіснення диктатора або побудови демократії. Все, що я можу запропонувати — це забути про себе і думати тільки про людей. Це завжди люди, завдяки яким трапляються різні речі.

Корасон Акіно

Ви можете прочитати більш детально про шляхи участі у державотворенні в розділі про Громадянство та Участь. Ось кілька ідей, можливо, той мінімум, який може знадобитися для членів парламенту, щоб мати можливість діяти демократично:

- Будьте інформовані про те, що відбувається і що приймається в уряді «від імені народу» і, зокрема, про рішення та дії, що приймають та роблять ваші власні представники.
- Висловлюйте свої думки за допомогою ваших представників у парламенті або ЗМІ, або за допомогою груп, що працюють з конкретних питань. Без зворотного зв'язку з «народом» лідери можуть приймати рішення тільки відповідно до їх власної волі і пріоритетів.
- Якщо певне рішення видається недемократичним, або спрямоване прав людини, або навіть коли ви просто відчуваєте, що воно є негативним, докладіть зусиль, щоб ваша думка була почута, і тоді політика може бути переглянута. Найбільш ефективний спосіб зробити це, ймовірно, шляхом об'єднання з іншими людьми, вашими однодумцями.
- Голосуйте, якщо у вас є можливість. Якщо люди не голосують, то члени уряду від народу обираються неефективно.

? *Ви коли-небудь брали участь в одному із цих способів (або в інших)?*

Демократія і права людини

Зв'язок між правами людини і демократією глибокий і рухається у зустрічних напрямках: кожен в деякій мірі залежить від іншого, і є неповним без іншого.

Кожна людина має право брати участь в управлінні своєю країною безпосередньо або через вільно обраних представників.

Стаття 21, частина 1, Загальна декларація прав людини

Насамперед, значення рівності та автономії — також цінні права людини, а також право брати участь в управлінні державою саме по собі є правом людини. Стаття 21 Загальної декларації прав людини (ЗДПЛ) говорить нам, що «Воля народу повинна бути основою влади уряду»: тому демократія — насправді єдина форма правління, яка сумісна з правами людини.

Проте «демократія» також є неповною без акцентування на повазі до прав людини. Беручи участь в управлінні державою по-справжньому, практично неможливо обійтися без людей та дотримання і поваги до їх основних права. Розглянемо такі приклади:

1. **Свобода думки, совісті і релігії** (Загальна декларація прав людини, стаття 18). Це одне з перших прав, які необхідні в демократичному суспільстві: люди повинні мати можливість вільно мислити, щоб розуміти, що важливо для них, не будучи покараними за це. Уряди протягом всієї історії намагалися обмежити це право, тому що вони боялися, що якщо люди почнуть думати про інші форми правління, то це поставить під загрозу існуючу систему. Таким чином, вони обмежили людей у мисленні, щоб у них не було «неправильних» думок. (Такі люди відомі як в'язні сумління). Проте, суспільство без плюралізму думок не тільки є нетолерантними, але й обмежує свої можливості розвиватися в нових і, можливо, поліпшених напрямках..

2. **Свобода вираження** (Загальна декларація прав людини, стаття 19). Важливо не тільки бути в змозі думати, що ви хочете, але і бути в змозі висловити цю думку вголос,

якою б вона не була. Якщо люди не мають можливості обговорювати свої погляди з іншими людьми, або представляти їх у засобах масової інформації, то яким чином вони можуть «взяти участь» в державотворенні? Їх думка по суті є неважливою для суспільства.

Демократія не визнає сходу чи на заході; демократія — це просто воля народу.

Ширін Ебаді

3. **Свобода мирних зборів і асоціацій** (Загальна декларація прав людини, стаття 20). Це право дозволяє вам обговорювати ідеї з іншими людьми, які є вашими однодумцями, а також формувати групи за інтересами, або влаштовувати збори з метою протесту проти рішень, з якими ви не згодні. Можливо, така діяльність є іноді незручною для урядів, однак вона важлива для того, щоб різні погляди були почуті й прийняті до уваги. Якраз у цьому і полягає суть демократії.

Це тільки три напрямки прав людини, які нерозривно пов'язані з ідеєю демократії, але будь-яке порушення інших прав людини також є приводом для того, щоб люди мали змогу брати участь в державотворенні. Бідність, погане здоров'я або відсутність домівки — все це також є причинами, щоб голос людей був почутий і взятий до уваги, а також вплинув на вибір уряду. Такі порушення прав є просто неможливими для особи, обраної до уряду.

? *Наскільки добре вшанують ці три «демократичні» права (перераховані вище) у вашій країні?*

Демократія — це не те, коли ви голодний або бездомний, або не маєте медичної допомоги, або ваші діти не можуть ходити до школи; навіть якщо у вас є голос, така демократія не є ефективною.

Сьюзан Джордж, французького відділення Асоціації з оподаткування фінансових операцій для допомоги громадянам.

Проблеми з демократією

Апатія виборців

Протягом багатьох років існувало занепокоєння з приводу стану демократії, особливо в більш розвинених демократичних країнах. Одна із причин цього базується на зниженні рівня участі громадян у виборах, це вказує на відсутність інтересу в участі державотворенні з боку громадян. Низька явка виборців ставить під питання легітимність так званих демократично обраних урядів, які в деяких країнах насправді обираються меншістю від загального числа виборців.

Вибори і апатія

- З моменту перших виборів 1979 року, явка на виборах до Європейського парламенту падає з кожним роком. Так у 2009 р. тільки 43% виборців віддали свій голос, а в деяких країнах явка становила лише 34%.
- У національних виборах по всій Європі явка коливається від дещо більше ніж 50% в деяких країнах до більш ніж 90% в інших.
- Деякі країни Європи, наприклад, Греції та Бельгії в Європі, зробили голосування обов'язковим. У таких країнах явка, очевидно, набагато вища, ніж у середньому по країнах, де голосування не є обов'язковим.

? *Який відсоток виборців проголосувало на останніх виборах у вашій країні?*

Хоча це, безумовно, проблема, що люди все частіше не в змозі брати участь у виборах, існують деякі дослідження, які вказують, що участь у різних формах, наприклад, групах тиску, громадянських ініціативах, консультативних органах і так далі, можуть фактично збільшити показник явки та покращити результативність виборів. Ці форми участі так само важливі для ефективного функціонування демократії, як і явка виборців на виборах, а то навіть і не більше.

Демократія і громадянська участь

Так звана арабська весна, коли маси людей (багато хто з них молоді) вийшли на вулиці, щоб висловити своє невдоволення урядом, показавши новий рівень активності громадян у країнах, які традиційно не вважаються демократичними. У Європі, а також навіть у більш традиційних демократіях, з'являється «влада народу», що знайшла нове життя: студенти протестували в багатьох країнах проти кроків, зроблених урядами — нав'язати додаткову плату за освіту. Профспілки вивели людей на вулиці на знак протесту проти скорочень робочих місць зважаючи на економічні проблеми. Крім того, автономні групи активістів винайшли нові творчі форми демонстрації запобіганню зміни клімату, влади великих корпорацій, відміну ключових державних послуг, а також проти репресивних заходів поліції.

Правління більшості

Меншість, можливо, права, а більшість завжди не права.

Генрік Ібсен

Є дві проблеми, які особливо заплутано пов'язані з поняттям представницької демократії, і ці інтереси стосуються меншин. Перша проблема полягає в тому, що інтереси меншин найчастіше не представлені через виборчу систему: це може статися, якщо їх кількість занадто мала, щоб досягти мінімального рівня, необхідного для будь-якого подання. Друга проблема полягає в тому, що навіть якщо їхня кількість представлена у законодавчому органі, вони будуть мати меншість представників, і через це вони не можуть мати змогу зібрати необхідну кількість голосів, щоб перемогти представників більшості. З цих причин демократію часто називають «правилом більшості».

Правило більшості, яке не підкріплене гарантією прав людини для всіх, може призвести до прийняття рішень, які шкідливі для меншин, а також це означає, що рішення «воля народу» не може мати правдивого обґрунтування. Основні інтереси меншин, як і більшості повинні бути захищені в будь-якій демократичній системі шляхом дотримання принципів прав людини, підкріплених ефективним правовим механізмом, незалежно від волі більшості.

? *Якщо більшість населення виступає за позбавлення деяких людей їхніх прав людини, як ви думаєте «народ має це вирішувати»?*

Підйом націоналізму

Про демократію краще думати як про процес демократизації.

Патомакім, Тейванен

Пов'язана з цим проблема є тривожною тенденцією в Європі по відношенню до підтримки вкрай правих партій. Ці партії часто грають на націоналістичних почуттях і орієнтовані на «некорінних» членів населення, особливо на осіб, які шукають притулку, біженців та членів релігійних меншин, а іноді використовують і насильницькі способи. Захищаючись, такі партії часто звертаються за підтримкою такого населення і кажуть, що висловлюють демократичний принцип, що вони представляючи думку великої кількості людей. Проте, коли присутнє насильство в будь-якій формі, і де не поважають права кожного члена суспільства, тут є мало що є спільного з демократичними принципами.

Залежно від масштабів проблеми і певного культурного контексту, можливо необхідно обмежити право на свободу вираження думки окремих груп, незважаючи на важливість цього права для демократичного процесу. У більшості країн, наприклад, є закони проти підбурювання до расової ненависті. Ці питання розглядаються Європейським судом, у якості прийняття обмеження свободи вираження думок, для виправдання необхідності захисту прав інших членів суспільства, або структури самого суспільства.

? *Чим націоналізм відрізняється від расизму?*

Молодь і демократія

Молоді люди часто навіть не мають права голосу, отож як вони можуть бути частиною демократичного процесу? Багато людей хотіли відповісти на це питання, сказавши, що молоді люди не готові бути частиною процесу і що тільки тоді, коли їм виповниться 18 років (або в будь-якому віці, коли їхня країна дає їм право голосу), вони зможуть долучитися до нього.

Насправді багато молодих людей стають політично активними задовго до того, як отримують право голосу. Певним чином вплив такої діяльності може бути значно потужнішим, ніж їхнє право голосу, яке вони отримують пізніше (можливо, цей голос буде використаний, а можливо, і не раз на 4 чи 5 років). Політики часто стурбовані появою «голосу молоді», що спонукає їх, можливо, більше прислухатимуться до проблем молоді.

Багато молодих людей залучені до екологічних груп, або інших протесних угрупувань проти війни, проти корпоративної експлуатації, або проти дитячої праці. Проте, одним з найбільш важливих способів, коли молоді люди можуть почати брати участь у житті спільноти і долучитися до політичної діяльності, є доручення саме на місцевому рівні: тут вони будуть більш обізнані про конкретні питання, які викликають стурбованість у них і тих, з ким вони контактують, також вони будуть мати більше можливостей для здійснення безпосереднього впливу. Демократія — це не тільки національне або міжнародне питання: потрібно почати з наших власних околиць!

Молодіжні організації є одним із способів, за допомогою якого молодь отримує досвід і практикується в демократичному процесі, а, отже, відіграють важливу роль в демократії, якщо, звичайно, вони є незалежними і демократичними у своєму функціонуванні!

? *Якщо 16-річний вважається досить зрілим, щоб одружитися і отримати роботу, чи може він або вона проголосувати мати право голосу?*

Робота Ради Європи

Ми будемо прагнути до нашої спільної мети — сприяти розвитку демократії та належному управлінню найвищої якості на національному, регіональному та місцевому рівнях для всіх наших громадян.

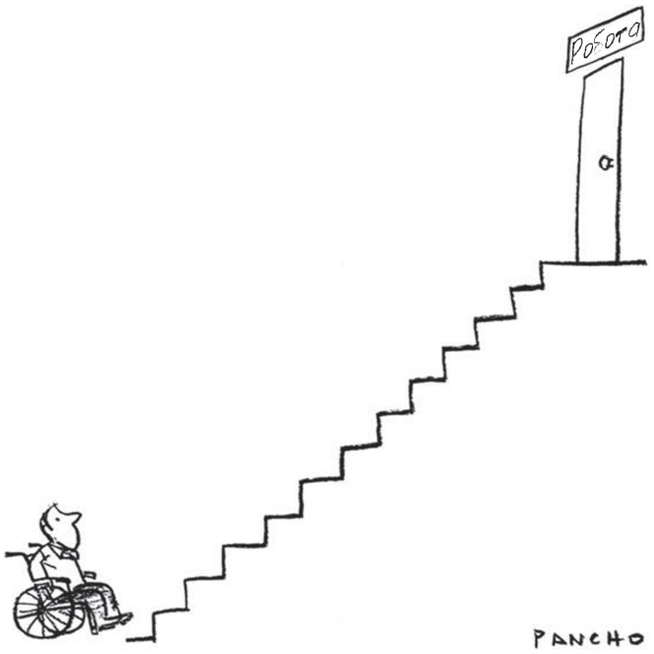
План дій Варшавського саміту Ради Європи (2005 р.)

Демократія є однією з основних цінностей Ради Європи разом з правами людини і верховенством права. Рада Європи має низку програм і публікацій, у яких розглядається процес вдосконалення та майбутнє демократії. У 2005 році Форум За майбутнє демократії був заснований Третім самітом глав держав і урядів Ради Європи. Метою Форуму є «зміцнення демократії, політичних свобод та участі громадян шляхом обміну ідеями, інформацією і прикладами найкращої активності». Нарада Форуму проходить щорічно і об'єднує близько 400 учасників з 47 держав-членів Ради Європи та держав-спостерігачів.

Підтримка розробки та впровадження стандартів демократії здійснюється Європейською комісією за демократію через право (також відома як Венеціанська комісія), яка є консультативним органом Ради Європи з конституційних питань. Комісія була особливо активною в справі надання допомоги в розробці нових конституцій або законів на рахунок конституційних судів, виборчих кодексів, прав меншин і нормативно-правової бази, що стосується демократичних інститутів.

На додаток до цієї нормотворчої діяльності, Рада Європи сприяє розвитку демократії та її цінностей за допомогою програм з демократичної участі, з навчання щодо демократичного громадянства і участі молоді, тому що демократія — це набагато більше, ніж голосування на виборах!

Інвалідність та стигматизація у зв'язку з інвалідністю

Вправи до теми:
Змініть свої окуляри
Різна заробітна плата
Я хочу працювати
Шукайте можливості
Спорт для всіх

Що таке інвалідність?

Не існує загальноприйнятого визначення поняття «інвалідність», хоча було багато різних спроб, щоб вивести єдине значення цього слова. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) у своїй Міжнародній класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я (МКФ) враховує соціальні аспекти інвалідності і не розглядає інвалідність тільки як явище «медичної» або «біологічної» дисфункції. ВООЗ визначає два ключових поняття таким чином:

Вада: Будь-яка втрата або аномалія психологічної, фізіологічної функції чи структури або функції тіла, наприклад, параліч або сліпота.

Інвалідність: Будь-яке обмеження або відсутність (внаслідок вади) здатності виконувати діяльність у порядку або в межах, що вважаються нормальними для людини.[1]

Інвалідність не є індивідуальною характеристикою, а скоріше комплексом умов, багато з яких створені соціальним середовищем.

Міжнародна класифікація функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я, 2002 р., (ВООЗ)

Конвенція ООН про права інвалідів (2006 р.) стверджує, що «поняття інвалідність розвивається і що інвалідність є результатом взаємодії між людьми, котрі мають порушення зі здоров'ям, і бар'єрами в ставленні і середовищі, які заважають їх повній і ефективній участі в житті суспільства нарівні з іншими». Відповідно до статті 1 «до інвалідів відносяться ті, хто має довгострокові фізичні, розумові, інтелектуальні або сенсорні вади...»[2]. Ступінь, в якій ці вади роблять когось недієздатними, залежить від рівня бар'єрів, з якими вони стикаються в суспільстві.

Недавня позиція, зайнята міжнародними організаціями, полягає в тому, що наявність інвалідності є наслідком динамічної взаємодії, з одного боку, між здоров'ям людини та іншими особистими факторами (такими як вік, стать, особистість або рівень освіти) і з іншого — соціальним і фізичним середовищем, в якому вони виявляються. Цей підхід називають «соціальною моделлю інвалідності».

Хто такі інваліди?

Інвалідність є питанням прийняття. Якщо ти можеш робити хоча б одну річ на відмінно, то ти комусь знадобишся.

Мартіна Навратілова

За оцінками ВООЗ, понад мільярд людей, близько 15% населення земної кулі, мають деяку форму інвалідності[3] і тільки близько 5% з них мають вроджену інвалідність. За інформацією Програми розвитку ООН (ПРООН)[4], 80% людей з обмеженими можливостями проживають в країнах, що розвиваються. За оцінками Світового банку, 20% найбідніших людей в світі є інвалідами.[5]

Люди з обмеженими можливостями називаються численною меншиною в світі, але, на відміну від багатьох меншин, ця завжди має відкрите членство: кожен з нас може стати її членом в будь-який час внаслідок нещасного випадку, хвороби або старіння. Таким чином, інвалідність є частиною людського існування. У переважній більшості випадків інвалідність вважають наслідком соціальних, економічних чи політичних чинників, аварії або збройного конфлікту. В даний час може існувати більше факторів, які сприяють збільшенню випадків інвалідності, у тому числі забруднення навколишнього середовища, ВІЛ/СНІД та наркоманія. Інвалідність — це також питання розвитку через його двосторонній зв'язок з бідністю: інвалідність може збільшити ризик бідності, а бідність може збільшити ризик інвалідності[6]. У 50% випадків інвалідності можна запобігти, вони, безпосередньо, пов'язані з бідністю[7].

Відповідно до інформації ВООЗ, приблизно 10% дітей світу та молоді, це приблизно 200 мільйонів, мають сенсорні, інтелектуальні чи слухові вади.

Групи всередині громади інвалідів можуть мати спільну соціально-культурну історію. Деякі групи мають спільну мову, наприклад, американську чи французьку мову жестів, шрифт Брайля або навіть деякі спеціальні терміни, які вони використовують, щоб говорити про інвалідність або про себе. Вони часто поділяють звичаї і традиції, такі як святкування просвітництва в питаннях інвалідності й гордості. Сьогодні інвалідів часто розглядають як певну культурну групу в різноманітних сферах життя суспільства. Культура інвалідності може визнавати і вітати життя людей з обмеженими можливостями, аргументуючи це тим, що це не обов'язково щось трагічне, і їх не слід вважати меншовартісними.

? *Чи можете ви назвати фільми або книги, які демонструють зміни в житті людей з обмеженими можливостями? Чи у позитивному руслі вони зображують інвалідність?*

Інвалідність як питання прав людини

Держави повинні сприяти зміні негативних стереотипів, які все ще існують у суспільстві, в питаннях, що стосуються шлюбу, сексуальної відмінності і батьківства інвалідів, особливо дівчаток і жінок-інвалідів.

Стандартні правила ООН, що стосуються забезпечення рівних можливостей для інвалідів

Право на життя є основним правом людини, проте впродовж всієї історії були часи, коли життя людей з обмеженими можливостями було під загрозою, тому що їх життя вважалося менш цінними, ніж життя «нормальних» людей. Теорія соціального дарвінізму і пов'язаний з нею рух євгеніка просували ідею, що людський «генофонд» може бути покращений шляхом втручання людини, і відігравали головні ролі у маркуванні людей з обмеженими можливостями, як «гірших». Євгеніка досягла свого піку в нацистській Німеччині, в результаті чого сталося вбивство більш ніж 200 000 людей з обмеженими можливостями, деякі з них були першими жертвами концтаборів під час Другої світової війни[8]. Хоча цей рух значною мірою дискредитований, ідеї та практика євгеністів присутні в різних формах і в сучасному житті, так й досі практикується примусова стерилізація та селективний аборт. Негативна євгеніки — це термін, що стосується практики демотивації та профілактики людей, які вважаються «непридатними» для розмноження. З розвитком медичної науки нео-євгенічні переконання знаходять нових прихильників. Пренатальний скринінг і амніоцентез дають майбутнім батькам повноваження вирішувати, «хто повинен і хто не повинен населяти світ».

Примусова стерилізація в Європі

П'ять груп, що борються за права людини, об'єдналися проти примусової стерилізації жінок з обмеженими можливостями у Франції. У серпні 2011 року вони представили письмові коментарі[9] Європейському суду з прав людини у справі Гауер та інших проти Франції[10], яку розпочали п'ять молодих жінок з психічними розладами, які були стерилізовані без їх відома та згоди. Позивачки стверджували, що були порушені їх права на сімейне життя, одруження і право бути вільними від принизливого ставлення та дискримінації, як це закріплено в Європейській конвенції з прав людини. Коаліція з п'яти груп очікує від суду винесення позитивного рішення, і, таким чином, бажає зміцнити незалежність рішень жінок-інвалідів щодо свого репродуктивного здоров'я. Справа на момент написання статті була ще не вирішеною

Право вибору?

Рух за права інвалідів порушив ряд питань щодо «селективних абортів», або абортів на підставі порушення розвитку плоду. У той час як жіночий рух за права, апелюючи до цінностей свободи і самостійності жінок, як правило, визнає безумовне право жінок на аборт, борці за права інвалідів дуже рішуче виступають проти селективних абортів. Вони стверджують, що майбутніх батьків потрібно забезпечити об'єктивною та неупередженою інформацією стосовно можливої інвалідності майбутньої дитини і їм має бути запропонована відповідна підтримка. Якщо б вищезазначена інформація була б доступною то цілком імовірно, що менше жінок хотіли б перервати плід через інвалідність. Стандартні правила ООН, що стосуються забезпечення рівних можливостей для інвалідів (1993 р.), пройшли певний шлях до визнання не тільки права інвалідів на статеві відносини та батьківство, але й необхідність ліквідації упереджень суспільства щодо цього питання. Конвенція ООН про права людей з обмеженими можливостями визнає права на свободу від тортур та жорстокого поводження, ставлення з повагою до приватного і сімейного життя, право засновувати сім'ю і бути вільним від дискримінації за ознакою інвалідності.

? *Чи слід дозволяти батькам перервати вагітність зважаючи на вади плоду? Що в такому випадку може вважатися вадами?*

Рух за права інвалідів

Все більше активні і добре організовані рухи за права інвалідів стоять за парадигмою кардинальної зміни — зміни від розгляду інвалідності, як особистої трагедії до сприйняття інвалідності як питання прав людини. Робота подібних рухів керується підходом «Нічого про нас — без нас» є зміщенням політики від медичної моделі до моделі соціальних і гуманітарних прав, що базується на принципі: від «пацієнта» до громадянина. Ключове питання полягає в тому, що люди з обмеженими можливостями повинні мати ті ж самі права, що й особи, які не є інвалідами, і що дискримінація за ознакою інвалідності повинна бути оголошена поза законом.

Медичні та соціальні моделі інвалідності

До 1970 року, люди з обмеженими можливостями розглядалися як результат медичної невдачі і жертви обставин, що заслуговують на жалість. Вони були головними характеристиками «медичної моделі» інвалідності, яка безпосередньо пов'язувала проблему з особистістю і передбачала, що тільки медичне «лікування» могло позбавити цієї проблеми.

В 1960 році, відбулися великі зрушення в мисленні проти цієї домінуючої моделі, спочатку в США, саме з «незалежного живого руху». Зсув парадигми вбачає вирішення проблеми інвалідності в реструктуризації суспільства та усуненні бар'єрів. Це розуміння інвалідності називають соціальною моделлю. Вона зосереджена на усуненні бар'єрів, формуванні позитивного ставлення і переконанні, що закони і політика надають підтримку у здійсненні повноцінної участі і недискримінації. Це говорить про те, що індивідуальні та колективні недоліки, яких зазнають люди з обмеженими можливостями, в основному є результатом складної форми інституційної дискримінації, яка так само глибоко вкорінена в нашому суспільстві, як і сексизм або расизм.

Медична модель запитує:	Соціальна модель запитує:
Що з вами не так?	Що не так із суспільством? Які соціальні, економічні, політичні та/або екологічні умови потрібно змінити, щоб полегшити повну реалізацію всіх прав людей з обмеженими можливостями?
Ваші труднощі в розумінні людей виникають, головним чином, через проблеми зі слухом?	Ваші труднощі в розумінні людей виникають, головним чином, в результаті їх нездатності спілкуватися з вами?
Ви переїхали сюди через вашу проблему зі здоров'ям?	Які недоліки у вашій оселі змусили вас переїхати сюди?
Чи заважає вам ваша проблема зі здоров'ям/інвалідністю виходити в люди так часто або настільки, наскільки ви хотіли б?	Чи транспортні або фінансові проблеми заважають вам виходити в люди, так часто або настільки, наскільки ви хотіли б? [12]

КЛЮЧОВІ ДАТИ

3 грудня
Міжнародний день інвалідів
Другий четвер жовтня
Всесвітній день зору

Я не люблю людей, які намагаються відволікти моє розуміння. Вони схожі на людей, які при розмові з вами намагаються скоротити свої кроки, щоб задовольнити ваші; лицемірство в обох випадках однаково дратує.

Хелен Келлер, сліпа активістка та автор

Базуючись на правовій основі підхід до інвалідності, спрямований на розширення прав і можливостей інвалідів та забезпеченні їх активної участі у політичному, економічному, соціальному і культурному житті, в спосіб, в який поважає та який враховує їх відмінності.

Управління Верховного комісара ООН з прав людини

Медична модель, на сьогодні, все ще дійсно переважає в багатьох країнах, а соціальна модель не є загальноприйнятою і не так широко застосовується. Незважаючи на безперечно важливий акцент на соціальних факторах, соціальна модель може не звертати уваги на деякі важливі особисті чинники, наприклад біль, яка стосується тяжкої форми інвалідності. Один активіст руху інвалідів висловився так: «Ми можемо стверджувати, що упередження суспільства і його неспроможність задовольнити потреби, що виникають внаслідок інвалідності, робить нас неспроможними, але заперечення особистого досвіду інвалідності, зрештою, означатиме бути в змові з нашим почуттям пригніченості».[13] Активісти руху інвалідів визнають, що соціальна модель повинна виходити за рамки, заявляючи, що «інвалідність створюється навколиш-нім середовищем». Вони стверджують, що важливо розглядати людей з обмеженими можливостями не як пасивних жертв погіршення якості медичного обслуговування і не як пасивних жертв навко-лишнього середовища. Швидше за все, вони повинні сприйматися як активні агенти з повними правами на права і здатні здійснювати автономію над власним життям.

Системи соціального захисту часто заважають людям з обмеженими можливостями підтримувати контроль над своїм власним життям. Замість цього вони повинні сприяти активній участі людей з обмеженими можливостями. Однак це повинно відбуватися в поєднанні з визнанням того, що люди з обмеженими можливостями мають право на соціальну підтримку, незалежно від їх потенційного внеску в суспільство. Включення людей з обмеженими можливостями також вимагаєвведення в дію політики та програм, котрі усували б бар'єри і гарантували здійснення цивільних, культурних, економічних, політичних і соціальних прав.

Рівність і недискримінація

Всесвітня конференція з прав людини підтверджує, що всі права людини та основні свободи є універсальними і тим самим, безумовно, стосуються інвалідів.

Декларація Всесвітньої конференції з прав людини,1993 рік

Більшість сьогоднішніх проблем з правами людини, що стосуються інвалідності, пов'язані з дискримінацією. Люди з обмеженими можливостями мають право на ті ж самі права, що і люди, які не є інвалідами, але їх можуть прямо і непрямо дискримінувати та виключати з майже кожної сфери життя.

Це може відбуватися через соціальні упередження, або через структурні проблеми в суспільстві, або через порушення їх власного здоров'я. Це означає, що вони часто потребують позитивних зрушень від суспільства, якщо вони хочуть мати рівні бути його громадянином. Зокрема, це може стосуватися таких сфер, як доступ до інформації, охорона здоров'я, освіта та зайнятість. Позитивні дії мають бути спрямовані на пошук можливостей для представництва певних груп, які традиційно страждають від дискримінації, з метою створення більш рівноправного суспільства.

Розумне пристосування

Недопущення дискримінації включає в себе поняття розумного пристосування, яке повинне застосовуватися для людей з обмеженими можливостями. Розумне пристосування» означає внесення, коли це потрібно (в конкретному випадку), необхідних і доречних модифікацій і коректив, що не стають неспівставним чи невиправданим тягарем для цілей забезпечення реалізації або здійснення інвалідами нарівні з іншими всіх прав людини й основоположних свобод»[14]. Таке розумне пристосування застосовується, наприклад, у випадках, коли людина з інвалідністю забезпечується правом на індивідуальні рішення і доступ до інформації, транспорту, робочого місця, коштів і послуг. Його загальна мета полягає в тому, щоб полегшити участь людини у житті суспільства.

Інвалідність та документи щодо прав людини

Ви можете знайти повний список ключових інструментів, що передували Конвенції ООН про права інвалідів http://www.hrea.org

Інвалідність не згадується в жодному з ключових міжнародних документів з прав людини, розроблених до 1961 року, аж до моменту коли була прийнята Європейська соціальна хартія — перший міжнародний договір, що включав явне положення, що стосуються прав людей з обмеженими можливостями. В доповнення до Загальної декларації прав людини, наступні ключові документи досить конкретно стосуються прав людей з обмеженими можливостями:

1971 рік — Декларація про права розумово відсталих осіб [15]

1975 рік — Декларація про права інвалідів

1982 рік — Всесвітня програма дій стосовно інвалідів
1983–1992 роки — Міжнародне десятиріччя інвалідів
1993 рік — Стандартні правила Організації Об'єднаних Націй щодо забезпечення рівних можливостей для інвалідів
1993 рік — Віденська декларація з прав людини
2006 рік — Конвенція ООН про права інвалідів (КПІ ООН)

Створення багатьох ключових документів з прав людини було викликане появою рухів за права інвалідів. У той час, як основні міжнародні документи з прав людини мають значні можливості для розширення і захисту прав інвалідів, ці можливості все ще не є повністю реалізованими. Це стало головною причиною для створення нової Конвенції ООН про права інвалідів.

Перед набуттям чинності Конвенції про права інвалідів ООН Конвенція про права дитини була єдиним правовим документом ООН, який чітко заборонив дискримінацію щодо інвалідності.

Конвенція ООН про права людей з обмеженими можливостями

Конвенція була прийнята в 2006 році і є першим юридично обов'язковим міжнародним документом ООН щодо інвалідності, який встановлює мінімальні стандарти, яких повинні дотримуватися уряди, щоб інваліди ефективно використовували своїгромадянські, політичні, економічні і соціальні права. Конвенція прямо визнає інвалідність як питання прав людини. Хоча Конвенція не створює нових прав, вона конкретно забороняє дискримінацію інвалідів щодо доступу до всіх сфер життя, в тому числі до правосуддя, прав на освіту, медичне обслуговування і доступу до транспортування. Факультативний протокол до Конвенції про права інвалідів ООН дозволяє подавати скарги, які повинні бути представлені в КПІ комітетом окремих осіб і і містити факти, які підтверджують порушення державами-учасницями цього Протоколу[16].

Починаючи з 2006 року 105 держав ратифікували і 153 держав підписали КПІ ООН; Факультативний протокол до Конвенції про права інвалідів ООН має 90 підписів та 63 ратифікації. (Дані станом на вересень 2011 р.)

Конвенція підкреслює більш високий ризик бідності людей з обмеженими можливостями, і підкреслює численну випадки дискримінації, з якою стикаються меншини, жінки або дівчата з інвалідністю. Важливо відзначити, що Конвенція підкреслює унікальне зобов'язання активно залучати громадські організації інвалідів до її реалізації. Стаття 3 Конвенції визначає набір загальних принципів, які служать для тлумачення та імплементації Конвенції:

- Повага до притаманного людині достоїнства і індивідуальної незалежності, а також
- свобода робити свій власний вибір і незалежність осіб
- Відсутність дискримінації
- Повне і ефективне залучення та включення в суспільство
- Повага відмінностей і прийняття інвалідів як частини людського різноманіття і частини людства
- Рівність можливостей
- Доступність
- Рівність між чоловіками і жінками
- Повага до здібностей дітей-інвалідів та повага до права дітей-інвалідів на свою індивідуальність.

Особливе занепокоєння викликає той факт, що часто інші люди приймають рішення стосовно людей з інвалідністю. Стаття 12 КПІ ООН прагне виправити цей підхід, визнаючи правоздатність людей з інвалідністю і закріпивши заходи з підтримки їх права здійснювати свою правоздатність, наприклад, за рахунок усунення практики призначення опікунів, які приймають рішення від імені інвалідів, та, натомість, надавати підтримку людям з інвалідністю, щоб вони могли приймати свої власні рішення. Виконання статті 12 є необхідною умовою для реалізації деяких інших прав, передбачених Конвенцією, таких, як право на участь у політичному житті, доступ до правосуддя або право мати сім'ю.

Міжнародний союз інвалідів сприяє ефективній імплементації Конвенції про права інвалідів ООН у всьому світі за рахунок скоординованої участі представницьких організацій людей з обмеженими можливостями.[17]

Рада Європи та права інвалідів

Рада Європи є однією з провідних установ з прав людини в сфері інвалідності. Її Європейська соціальна хартія (1961 р.) містить чіткі положення про права інвалідів на самостійність, соціальну інтеграцію та участь у житті суспільства.

Європейська соціальна хартія, стаття 15

З метою забезпечення інвалідів, незалежно від їхнього віку та характеру і походження їхньої інвалідності, ефективним здійсненням права на самостійність, соціальну інтеграцію та участь у житті суспільства, Сторони зобов'язуються, зокрема:

1. вжити необхідних заходів для забезпечення інвалідів орієнтуванням, освітою та професійною підготовкою, коли це можливо, у межах загальних програм або, коли це видається неможливим, у державних або приватних спеціалізованих закладах;
2. сприяти їхньому доступові до роботи усіма засобами, які можуть заохочувати роботодавців приймати на роботу інвалідів.

«План дій щодо сприяння правам і повній участі людей з обмеженими можливостями в суспільстві: покращення якості життя людей з обмеженими можливостями в Європі 2006–2015 років» Ради Європи визначає конкретні дії, які повинні здійснити держави-члени в таких сферах як: участь у політичному і громадському житті, освіті, охороні здоров'я або підвищенні рівня обізнаності. Він має важливі комплексні аспекти: жінки та дівчата з обмеженими можливостями, діти з обмеженими можливостями, люди з з обмеженими можливостями, які потребують значної допомоги, старіння людей з обмеженими можливостями та люди з обмеженими можливостями які належать до груп меншин. План дій також розглядається в якості політичного інструменту для надання допомоги державам-членам у застосуванні на практиці КПІ ООН і, в кінцевому рахунку розглядати проблеми інвалідності, як важливий напрямок у всіх політичних сферах держав-членів Ради Європи.

Політика і дії ЄС стосовно інвалідності

Одна з кращих кампаній Європейського форуму з проблем інвалідності, Свобода пересування, закликає до активних дій, щодо усунення бар'єрів, з якими стикаються люди з обмеженими можливостями на всій території ЄС під час подорожі, в доступі до основних товарів і послуг, транспорту, освіти, роботи чи інформації. www.edf-feph.org

На рівні Європейського Союзу, діє Європейський форум з проблем інвалідності (EDF) — європейська парасолькова організація, що представляє інтереси 80 мільйонів людей з обмеженими можливостями та лобіює разом з іншими визнання прав осіб з обмеженими фізичними можливостями. Результатом є конкретне посилання на дискримінацію за ознакою інвалідності в Амстердамському договорі та Директиві ЄС про рівне ставлення в сфері зайнятості, яка забороняє дискримінацію у сфері зайнятості за ознакою інвалідності і заохочує до розумного пристосування.

Стаття 26 Хартії ЄС про основні права (2000 р.) визнає і поважає право людей з обмеженими можливостями на отримання вигоди від заходів, покликаних забезпечити їх незалежність, соціальну та професійну інтеграцію та участь у житті суспільства. У 2010 році Європейська Комісія прийняла Європейську стратегію інвалідності на період 2010-2020, яка спрямована на розширення прав і можливостей людей з обмеженими можливостями, щоб вони могли повною мірою брати участь в житті суспільства і в європейській економіці.

Психологічні бар'єри будуть існувати до тих пір, поки більшість людей все ще бачитиме інвалідність, а не особистість.

Карина Чупіна

Європейський Союз ратифікував Конвенцію ООН про права інвалідів, ставши першою регіональною інтеграційною організацією, що підписалася під договором з прав людини[18]. Всі установи і агентства ЄС повинні схвалити цінності Конвенції в усіх сферах їхньої компетенції, забезпечуючи першочерговість питання інвалідності, від транспорту до зайнятості і від інформаційних і комунікаційних технологій до розвитку співпраці. Вони також повинні забезпечити доступність своїх будівель, політики зайнятості та комунікацій.

Що таке недієздатність?

Недієздатність не завжди очевидна, вона не має неонової вивіски в наших думках і діях, кажучи «Ми в даний час недієздатні», але її від цього не менше.

Активіст руху інвалідів

Недієздатність може бути визначена як дискримінаційне, гнітюче, образливе ставлення, що виникає з переконання, що люди з фізичними обмеженнями гірші ніж інші. Недієздатність відноситься до упереджень, стереотипів, або «інституційної дискримінації» щодо людей з обмеженими можливостями. Основна проблема недієздатності (також відома як вада або інвалідність[19]) полягає в тому, що її не так просто визначити. У багатьох випадках люди не розуміють, що вона існує. В недієздатності, насамперед, йдеться про ставлення людей: це відноситься не тільки до свідомої дискримінаційної поведінки, але і до того, як люди несвідомо ставляться до людей з обмеженими можливостями. Несвідому частину дискримінаційного ставлення набагато важче визначати, ніж свідомі акти дискримінації, але обидва фактори потрибують однакового вирішення у питаннях боротьби за права людини.

Переважна більшість людей сказала б, що вони не проти людей з обмеженими можливостями, і це може бути правдою. Проте більшість, як і раніше, не вважають людей з обмеженими можливостями за звичайних, і не можуть оцінити перешкоди, які існують у суспільстві та заважають інвалідам жити «нормальним» життям. Наприклад, деякі люди використовують місця для паркування, зарезервовані для людей з обмеженими можливостями, в результаті чого водію-інваліду, можливо, доведеться повернутися додому. Інва-лідність пронизує всі верстви суспільства. Свідома дискримінація інвалідів широко поши-рена з економічних міркувань (наприклад, дискримінація при прийомі на роботу), але саме несвідома інвалідність, в результаті незнання або загального нерозуміння своїх прав, дає більше при-водів для занепокоєння. Її можна показати в «ставленні апартеїду», тобто думки суспільства, що інклюзивне планування не має великого значення, оскільки люди з порушеннями опорно-рухового апарату мають свої власні окремі будівлі та споруди і транспортні засоби. Дискримінація людей з вадами також виражається у поширеному використанні окремих входів в громадські будівлідля інвалідів. Дієздатне середовище має забезпечити літній людині, матері з маленькими дітьми та іншим з тимчасовими або постійними порушеннями опорно-рухового апарату рівноправний доступ до торгових центрів та інших державних установ або будівель.

Кожна людина має право на амбіції і відповідальність, щоб спробувати досягти їх настільки, наскільки вона в змозі.

Саймон Стівенс[20]

? *Які сфери існування вашого місцевого середовища були б недоступними для вас, якби б ви стали інвалідом?*

Молодь та інвалідність

Статистика показує, що у всьому світі налічується від 180 до 220 мільйонів молодих людей з обмеженими можливостями і майже 80% з них живуть в країнах, що розвиваються.[21]

Врахування інтересів інвалідів є процесом оцінки впливу наслідків на людей з обмеженими можливостями будь-яких планованих заходів, включаючи законодавство, політику та програми, у всіх сферах і на всіх рівнях.[22] Важливо працювати в напрямку актуалізації питання інвалідності у всіх сферах молодіжної діяльності. Дискримінація за інвалідністю і молодь повинні бути ключовими елементами в розробці будь-якої політики. З метою розробки ефективної політики особи, які приймають рішення, повинні знати більше знань про проблеми інвалідності, і молодь з обмеженими можливостями повинна сама брати участь у процесі прийняття рішень. Цього можливо досягти тільки шляхом встановлення більш тісних партнерських взаємовідносин державних установ з організаціями інвалідів.

www.ifhohyp.org
www. youngvoices.lcdisability.org
www.pinedafoundation.org
www.wfdys.org
www.edf-feph.org

Виклик тут полягає в тому, що існує небагато організацій, які представляють інтереси молодих інвалідів або якими керують молоді люди з обмеженими можливостями. На міжнародному та регіональному рівні до найбільш активних представників, що опікуються питаннями інвалідності та молоді належать: Міжнародна федерація молоді з вадами слуху, Голоси молодих інвалідів імені Леонарда Чешира, Мережа африканської молоді з обмеженими можливостями, Фонд Пінеда справах для молоді, Молодіжний сектор Всесвітньої федерації глухонімих та Молодіжний Комітет Європейського форуму з питань інвалідності.

Міжнародна федерація молоді з вадами слуху (МФМВС)

МФМВС — це міжнародна неурядова організація національних та регіональних молодіжних організацій, присвячених молодим людям зі слабким слухом у всьому світі. Федерація працює над поліпшенням якості життя молодих людей зі слабким слухом і забезпечує рівні права для них на всіх рівнях життя суспільства. МФМВС активно співпрацює з Радою Європи, наприклад, в організації навчальних сесій для молодих людей зі слабим слухом, і в декількох випадках виступала членом Консультативної ради у справах молоді Ради Європи. Інші заходи Федерації включають міжнародні літні табори, навчальні програми, семінари і курси англійської мови для молоді з вадами слуху.

Європейський форум з проблем інвалідності
Комітет у справах молоді був створений у 2000 році з метою врахування інтересів молоді в усіх стратегіях Європейського форуму з проблем інвалідності і підвищення поінформованості про потреби молоді з обмеженими можливостями в рамках Європейського форуму з проблем інвалідності та ЄС. «Молоді та інваліди: Щоденні проблеми», видання Комітету Європейського форуму з проблем інвалідності молоді, проливає світло на перешкоди, з якими стикаються молоді люди з обмеженими можливостями в різних сферах життя, від статевого життя, освіти до працевлаштування.

Право на освіту

Протягом багатьох десятиліть спеціалізовані школи для інвалідів вважалися інструментом сегрегації, і їх критикували за те, що часто були нижчого рівня в порівнянні із загальноосвітніми школами. Виникало багато суперечок з приводу переваг і недоліків роздільного навчання і спеціалізованих шкіл, обліку як противаги врахування інтересів інвалідів в системі загальної освіти. Незалежно від результатів цієї дискусії, молоді люди з обмеженими можливостями та їх сім'ї повинні мати право вибору між спеціальними і загальноосвітніми школами зважаючи на конкретні потреби дитини. Однієб з ключових переваг інклюзивної освіти є те, що інтеграція учнів інвалідів і не інвалідів у перші роки навчання в школі може допомогти запобігти упередженням і сприяти загальному включенню інвалідів у суспільство.

Деякі з основних проблем, що стоять перед дітьми та молоддю з обмеженими можливостями, — це недоступність шкільних закладів або навчальних матеріалів, нестача персоналу для навчання інвалідів з конкретними потребами, пряма і непряма дискримінація. Для дітей та молоді з обмеженими можливостями в школах, загальноосвітніх або спеціалізованих, повинні бути створені можливості для навчання життю і навичкам соціального розвитку, що необхідні для рівноправної їх участі в освіті, підтримці однолітків і наставництві, доступі до технологій і новітніх методик.

Неформальна освіта і активне навчання, в її рамках, може бути більш інклюзивним для людей з обмеженими можливостями, на відміну від формальної системи освіти. У зв'язку з обмеженими можливостями в рамках спеціальних освітніх систем або в соціальній ізоляції відсутність соціальних зв'язків або навичок іноземної мови є більш поширеними серед людей з обмеженими можливостями, ніж серед їх однолітків, які не є інвалідами. Ці фактори роблять неформальну освіту особливо важливою для людей з обмеженими можливостями, оскільки вони можуть допомогти сформувати необхідні життєві навички, які, можливо, не були надані їм формальною освітою. Існує також необхідність більшого включення аспекту інвалідності в звичайних навчальних курсах шляхом включення заходів, які могли б надати користувачам зв'язок з вимірами, які можливо, ніколи не зустрічалися раніше, або сприяють участі молодих інвалідів у навчальних курсах з врахуванням інтересів інвалідів.

Проект взаємообміну

Erasmus Student Network (ESN), Молодіжна Агора і Європейський форум з проблем інвалідності створили проект взаємообміну за підтримки Ради Європи, щоб зробити ESN доступним для студентів з обмеженими можливостями на всіх рівнях своєї діяльності. Проект, що реалізовувався в 2009–2010 навчальному році, спрямований на збільшення кількості студентів по обміну з обмеженими можливостями та створення найкращих для них умов під час їх перебування за кордоном. Подальший проект з новими партнерами був розпочатий в 2010 році. Дізнайтеся більше на сайті www.exchangeability.eu.

Право на участь в суспільному, політичному та культурному житті

За оцінками ЮНЕСКО, 98% дітей з обмеженими можливостями в країнах, що розвиваються, не відвідують школу і 99% з дівчаток-інвалідів є неграмотними.

Участь у житті суспільства, як правило, розглядається молоддю з обмеженими можливостями, як ключ до їх спільної мети, яка полягає в досягненні повної інтеграції з визнанням їх особливих потреб і прав. Багато молодих людей з обмеженими можливостями хотіли б брати участь у діяльності організацій із захисту своїх прав, якщо це було б можливо. В організаціях з захисту своїх прав молоді люди мають можливість зустрітися один з одним виходячи із спільних інтересів. Молоді люди з обмеженими можливостями не завжди мають такі можливості через фізичні і психологічні бар'єри[23].

Бар'єрами на шляху до більш широкої участі є відсутність на місцевому або національному рівні структур представлення інвалідів та їх проблем. Відсутність інформації є ще одним бар'єром. Інформація про те, чи є фізичний доступ до будівлі, або чи є кошти для людей з поганим слухом або сліпих часто відсутня або недоступна. Ця відсутність

інформації про доступність — або іноді страх недоступності — часто заважає людям з обмеженими можливостями брати участь в подіях.

Однією із перешкод для участі є самоідентифікація: чи люди сприймають себе як «інваліди» або як члени «меншості». Деякі інваліди не хочуть бачити себе в якості меншості, оскільки це має негативний прихований зміст для них. Інші не вважають себе інвалідами, а вбачають себе членами конкретних мовних і культурних меншин. З точки зору політичної участі, у праві голосу відмовлено багатьом людям з обмеженими можливостями, позбавлених правової дієздатності, або коли процедури голосування є недоступними.

Коли справа доходить до участі та інтеграції людей з обмеженими можливостями, роль засобів масової інформації у підвищенні обізнаності про права інвалідів та зміни ставлення до них, має вирішальне значення. Засоби масової інформації часто зображують людей з обмеженими можливостями, як таких, що перебувають в тій чи іншій крайності: або дуже бідних, тих хто потребує жалю, або їх вшановують як героїв, які наважуються жити. Таке зображення тільки сприяє формуванню стереотипів інвалідів, а не розумінню, що вони утворюють групу, таку ж цікаву і різноманітну, як і будь-яка інша група в суспільстві.

Це була можливість, що мала значення, а не інвалідність, яка є словом, використання якого мене не виводить із себе.

Мерлі Метлін, глуха акторка і лауреат премії Оскар

Без бар'єрів, без кордонів

У буклеті САЛТО «Без бар'єрів, без кордонів»[24] йдеться про те, як здійснювати міжнародні спільні проекти для молодих людей з та без ознак інвалідності. Він містить конкретні поради та рекомендації для роботи з молоддю та організаторами проекту, що стосуються, наприклад того, як взаємодіяти з людьми з різними формами інвалідності, як фінансувати молодіжні проекти або як організувати навчальні курси для них.

www.salto-youth.net/rc/inclusion

Посилання

[1] www.un.org/esa/socdev/enable/dis50y10.htm

[2] Примітка: термін «вада» більше не вважається відповідним або таким, що пов'язаний з сучасним розумінням людини з обмеженими можливостями. Надання переваг у вживанні певних термінів серед осіб з обмеженими можливостями і серед географічних регіонів можуть відрізнятися. Окремі побажання людей з обмеженими можливостями повинні максимально враховуватися.

[3] Всесвітня організація охорони здоров'я, «Обмежені можливості та здоров'я, інформаційний лист № 352», 2011 р.: www.who.int/mediacentre/factsheets/fs352/en/index.html

[4] Організація Об'єднаних Націй, 2008, «Врахування інтересів інвалідів в програмі розвитку (E/CN.5/2008/6)»: www.un.org/disabilities/documents/reports/e-cn5-2008-6.doc

[5] Організація Об'єднаних Націй, 2006, «Деякі факти про осіб з обмеженими можливостями», Міжнародна Конвенція з прав людей з обмеженими можливостями: www.un.org/disabilities/convention/pdfs/factsheet.pdf

[6] Всесвітня організація охорони здоров'я, «Міжнародний звіт з питань, пов'язаних з людьми з обмеженими можливостями», 2011: www.who.int/disabilities/world_report/2011/report/en

[7] Департамент міжнародного розвитку Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії (ДМР) 2000 р., «Інвалідність, бідність і розвиток», ДМР, Велика Британія

[8] Mckee, Barbara, Disabled and the holocaust: Disabled Persecution, 2004: www.eastrenfrewshire.gov.uk/holocaust/holocaust_remembrance_2004_-_other_victims/holocaust_remembrance_2004_-_disabled___the_holocaust.htm

[9] Письмові зауваження, надані Центром з репродуктивних прав, Європейським форумом інвалідів, Міжнародним центром з правового захисту прав людини (Interights), Міжнародною спілкою інвалідів, Центром захисту осіб з психічними розладами, 16 серпня 2011 р.: http://mdac.info/sites/mdac.info/files/Gauer%20v%20%20France_Submission_ECHR_FINAL.pdf

[10] Європейський суд з прав людини, «Репродуктивні права, інформаційний лист», 2011: www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/4B7D24F7-F9EF-4749-B16B-68E650B95C5A/0/FICHES_droits_procr%C3%A9ation_EN.pdf

[11] Департамент ООН з економічних і соціальних питань (ДЕСП), 1994

[12] Oliver, Michael, Understanding Disability: From theory to practice, 1996, Macmillan: Basingstoke.

[13] Morris, Jenny, Pride Against Prejudice: Transforming Attitudes to Disability, 1991, Видавництво Women's Press: Лондон.

[14] Керівництво для парламентарів, № 14, 2007 р, Від ізоляції до рівності. Усвідомлення прав людей з обмеженими можливостями, ООН та Міжпарламентська спілка: www.un.org/disabilities/default.asp?id=212

[15] Термін «розумово відсталий» більше не використовується, і не відповідає сучасному розумінню інвалідності.

[16] www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/CRPDIndex.aspx

[17] www.internationaldisabilityalliance.org

[18] Прес-реліз Європейського форуму з питань інвалідності, 05 січня, 2011 р: www.edf-feph.org/Page_Generale.asp?DocID=13855&thebloc=26586

[19] Примітка: «аблеїзм» визнаний деякими експертами та дослідниками кращим терміном, оскільки він включає не лише інвалідність, але й формує термін дискримінації інвалідів, що тісно пов'язаний з інвалідністю.

[20] www.simonstevens.com

[21] Нарада високого рівня ООН з питань молоді, «Молодь з обмеженими можливостями». Інформаційний лист: http://social.un.org/youthyear/docs/Fact%20sheet%20youth%20with%20disabilities.pdf

[22] Carol Miller та Bill Albert, «Mainstreaming disability in development: lessons from gender mainstreaming», 2005: www.dfid.gov.uk/r4d/PDF/Outputs/Disability/RedPov_gender.pdfp

[23] «Молодь з обмеженими можливостями: щоденні проблеми рівності», Публікація Комітету Європейського форуму з питань інвалідності, 2009 р.: www.edf-feph.org/Page.asp?docid=18486&langue=EN

[24] «Без перешкод, без обмежень», Ресурсний центр SALTO-YOUTH, 2008: www.salto-youth.net/downloads/4-17-913/NoBarriersNoBorders.pdf

Психіатричний центр захисту прав інвалідів разом з партнерськими організаціями розпочали кампанію з просування права людей з обмеженими можливостями брати участь у голосуванні: www.savethevote.info.

Вправи до теми:
Мечеть у Сліпвілі
Доступ до лікарських засобів
Всі рівні — всі різні
Віруючі
Можна увійти?
Різна заробітна плата
Досить!
Героїні та герої
Я хочу працювати
Мовний бар'єр
Поговоримо про секс
Шлях до країни рівності
Відповідь расизму
Шукайте можливості
Зроби крок вперед
Хто я?
Робота та діти

Дискримінація та нетолерантність

Дискримінація та нетолерантність

Що таке дискримінація і нетерпимість?

Дискримінація — в усіх її можливих формах і проявах — є однією з найбільш поширених форм насильство та порушення прав людини. Вона зачіпає мільйони людей щодня, і її дуже важко розпізнати. Дискримінація і нетерпимість — тісно пов'язані між собою поняття. Нетерпимість — це відсутність поваги до вчинків та переконань, що відрізняються від своїх власних. Вона також стосується відторгнення людей, яких ми сприймаємо як інших, наприклад, членів іншої соціальної чи етнічної групи, або людей з іншою політичною чи сексуальною орієнтацією. Нетерпимість може проявлятися у широкому діапазоні дій, починаючи з уникання таких людей, мовної ненависті, і закінчуючи тілесними травмами або навіть вбивствами.

Дискримінація проявляється, коли до людей ставляться менш прихильно, а ніж до інших людей в подібній ситуації тільки тому, що вони відносяться, або сприймаються як такі, що належать, до певної групи чи категорії людей. Людей можуть дискримінувати через їх вік, інвалідність, етнічну приналежність, походження, політичні переконання, расу, релігію, стать чи гендер, сексуальну орієнтацію, мову, культуру та з багатьох інших причин. Дискримінація, яка часто є результатом забобонів, робить людей безпорадними, заважає їм стати активними громадянами, обмежує розвиток їх навичок і в багатьох ситуаціях доступ до роботи, послуг з охорони здоров'я, освіти або житла.

Дискримінація має прямі наслідки для тих людей і груп, які зазнають дискримінації, але вона також має непрямі і глибинні наслідки для суспільства в цілому. Суспільство, в якому дозволяють або з терпимістю ставляться до дискримінації, це суспільство, де люди позбавлені можливості вільно та у повній мірі розкрити потенціал, як свій власний, так і суспільства в цілому.

У цьому розділі описуються види дискримінації, як вона впливає на права людини, а також заходи та ініціативи, які проводяться, або повинні бути проведені, з метою протидії

нетерпимості та дискримінації і поширення культури миру та дотримання прав людини. Деякі з найбільш поширених форм дискримінації, такі, як дискримінація за ознакою інвалідності, статі або релігії, описані більш детально в інших розділах даної глави.

Принципи рівності і недискримінації закріплені у Загальній декларації прав людини: «Всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах» (стаття 1). Ця концепція рівності в гідності та правах вбудована в сучасну демократію, так держави зобов'язані захищати різні меншини та вразливі групи від нерівного поводження. Стаття 2 закріплює свободу від дискримінації: «Кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, викладені в цій Декларації, без будь-яких винятків».

Держави-члени Ради Європи також затверджують неприпустимість дискримінації у статті 14 Європейської конвенції з прав людини. Ця стаття забороняє дискримінацію тільки в тому, що стосується користування правами, викладеними у Конвенції. Протокол № 12 до ЄКПЛ був складений, щоб забезпечити більш сильне, окреме право на рівність і загальну заборону дискримінації: «Користування будь-яким правом, визнаним законом, повинно бути забезпечено без дискримінації за будь-якою ознакою...»[1] Таким чином, цей протокол розширює сферу ЄКПЛ, оскільки він охоплює дискримінацію будь-якого законного права, навіть якщо це право не прописане в Конвенції.

? *Чи ратифікувала ваша країна Протокол № 12 до ЄКПЛ?*

Пряма та непряма дискримінація

Дискримінація може здійснюватися у прямий та непрямий спосіб. Пряма дискримінація характеризується наявністю наміру дискримінувати людину чи групу людей, наприклад, коли бюро з працевлаштування відхиляє претендента циганської національності, або компанія з нерухомості не надає квартир іммігрантам. Непряма дискримінація має місце, коли нібито нейтральна умова, критерій, або практика де-факто ставить окрему особу чи представників певної меншини у невигідне, порівняно з іншими, становище. Приклади можуть бути різними: від мінімального зросту критерію на посаду пожежних (що виключає більшою мірою жінок, ніж чоловіків) до універмагів, що не приймають на роботу людей з покритою головою. Ці, на вигляд нейтральні, правила, насправді можуть створити непропорційно великі перешкоди членам певних соціальних груп. Пряма і непряма дискримінація заборонена договорами з прав людини; непряма дискримінація часто є більш поширеною і її важче довести, ніж пряму дискримінацію.

? *Чи ви коли-небудь відчували дискримінацію в свою адресу?*

Структурна дискримінація

Структурна дискримінація базується на способі організації нашого суспільства. Сама система ставить у невигідне становище певні групи людей. Структурна дискримінація реалізується через норми, процедури, форми відносин і поведінки, які створюють перешкоди для досягнення реальної рівності або рівних можливостей. Структурна дискримінація часто проявляється у вигляді інституційної упередженості, механізмів, які постійно діють на користь однієї групи і дискримінують іншу або інші. Це такі випадки, коли дискримінація є результатом не переконань індивідуума про людину або групу людей, а дій інституційних структур, правових, організаційних та інших. Щоб побороти структурну дискримінацію, треба зробити її видимою, оскільки ми часто зростаємо з нею, як з чимось самоочевидним і безперечним.

Існування структурної дискримінації перешкоджає державі обрати політику, яка розглядає не тільки правову базу, але й інші стимули з урахуванням моделей поведінки і роботи різних установ. Освіта в галузі прав людини може бути одним з варіантів вирішення цієї проблеми.

Ключовим елементом у структурній дискримінації є не намір, а ефект утримання групи меншин в підлеглому стані.

Фред Пінкус

КЛЮЧОВІ ДАТИ

27 січня
Міжнародний День пам'яті жертв Голокосту
21 березня
Міжнародний день боротьби за ліквідацію расової дискримінації
8 квітня
Міжнародний день ромів
17 травня
Міжнародний день боротьби з гомофобією та трансфобією
20 червня
Всесвітній день біженців
2 серпня
Міжнародний день пам'яті жертв геноциду ромів і сінтів
9 листопада
Міжнародний день проти фашизму та антисемітизму
16 листопада
Міжнародний день толерантності
18 грудня
Міжнародний день мігрантів

Стверджувальна дія

Структурна нерівність — це стан, який виникає, коли певні групи користуються нерівноправним становищем по відношенню до інших груп, у результаті нерівного відношення до їх ролей, функцій, прав і можливостей. Боротьба з дискримінацією повинна вийти із судів та увійти до сфери освіти та політики.

Мір'яна Найчевська, Голова Робочої групи експертів ООН з проблеми осіб африканського походження

У деяких випадках преференційне або позитивне відношення до людей, що належать до певних груп, може бути застосовано як спроба пом'якшити, або відшкодувати збитки, завдані структурною дискримінацією. Стверджувальні дії, які іноді називають «позитивною дискримінацією», не тільки дозволяються, але навіть вітають протидію нерівності. Наприклад, економічні відмінності між сільськими і міськими районами можуть призвести до різного доступу до послуг. Це може привести до нерівності, якщо не вжити особливих дій, щоб врівноважити вплив початкового економічного дисбалансу. У таких випадках преференційне відношення необхідне, щоб забезпечити реальну рівність, а не викликати нерівність.

Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації передбачає, що програми стверджувальних дій можуть знадобитися країнам, які ратифікували конвенцію, щоб виправити систематичну дискримінацію. Такі заходи, однак, «ні в якому разі не тягнуть за собою збереження нерівних або особливих прав для різних расових груп після досягнення цілей, за для яких вони були введені».

Мульти дискримінація

Кожен з нас належить до або ідентифікується за декількома соціальними групами. Коли маєш справу з будь-якою конкретною соціальною групою, важливо бути в курсі внутрішньої неоднорідності групи і потенційних мульти підстав для дискримінації. Ці мульти ідентифікації означають не тільки більше ймовірностей для дискримінації але також можуть відбуватися у декількох напрямках: наприклад, циганська лесбіянка може зазнавати мульти дискримінації як з боку гетеросексуальних не-циган, в той же час вона може бути предметом гомофобії в циганській громаді та предметом расистського ставлення в ЛГБТ-спільноті. У більшості випадків мульти дискримінації зазнають так звані видимі меншини — жінки і люди з обмеженими можливостями.

Більшість та меншини

Про цивілізацію слід судити по тому, як вона поводиться з меншинами.

Махатма Ганді

Дискримінація зазвичай чиниться більшістю проти меншин, хоча також існує дискримінація від меншин. Перебування в більшості є статичною або динамічною ситуацією, залежно від багатьох факторів. Коли ми на стороні переможців у результаті демократичних виборів, ми в більшості в результаті наших переконань, рішень, або, наприклад, за підсумками голосування. Якщо наші переконання змінились, або партія, яку ми підтримуємо, програла на наступних виборах, наш статус більшості вже не діє. Є більш статичні позиції більшості і меншості, коли один або кілька аспектів нашої ідентичності (національності, релігії, сексуальної орієнтації, статі, способу життя, інвалідності) представлені групою, яка складає менше (як правило, набагато менше), ніж 50% всього населення даної географічної одиниці.

Демократії вразливі до «тиранії більшості»: ситуації, в якій влада більшості настільки репресивна, що вона повністю ігнорує потреби і бажання представників меншин. Система прав людини не тільки захищає громадян від гніту особи або невеликої групи осіб, але також є засобом захисту для меншин від більшості.

? *Чи можете ви назвати когось, хто ніколи не зазнає дискримінації?*

Роль стереотипів і упереджень

Дайте мені упередження і я переверну світ.

Габріель Гарсіа Маркес

Стереотип — це узагальнююче переконання або думка про ту чи іншу групу людей, наприклад, що підприємці амбітні, державні службовці не мають почуття гумору, або що жінки мають довге волосся і носять спідниці. Основною функцією стереотипів є спрощення реальності. Стереотипи, як правило, засновані або на якомусь особистому досвіді, або на враженнях, що ми набули в період ранньої дитячої соціалізації від дорослих, оточуючих нас вдома, в школі або через засоби масової інформації, які потім стають узагальненнями для всіх людей, яких можна поєднати за якоюсь ознакою.[3]

«Всі уявлення є викривленнями чи то в одній формі чи то в іншій».

Едвард Саїд

Упередження — це судження, як правило, хибне, яке ми робимо про іншу людину або інших людей, не знаючи їх. Так само, як стереотипи, упередження виникають як частина нашого процесу соціалізації. Одна з відмінностей між стереотипом і забобоном полягає в тому, що, коли ми маємо досить інформації про людину або конкретну ситуацію, ми залишаємо наші стереотипи. Упередження ж працюють як екран, через який ми сприймаємо будь-який шматок реальності: так, лише інформації зазвичай не достатньо, щоб позбутися упередження тому, що упередження змінюють наше сприйняття реальності; ми будемо розглядати лише інформацію, яка підтверджує наше упередження, і не помітимо або «забудемо» все, що його спростовує. Упередження, таким чином, дуже важко подолати, якщо вони суперечать фактам, ми краще заперечимо факти, ніж саме упередження («але він не справжній християнин», «вона є винятком»).

Дискримінація і нетерпимість часто засновуються на, або виправдовуються упередженнями і стереотипами щодо людей і соціальних груп, свідомо чи несвідомо вони є практичним виразом упереджень. Структурна дискримінація є результатом увічнених форм упереджень.

Форми нетерпимості та дискримінації

Ксенофобія

Оксфордський словник англійської мови подає таке визначення терміна «ксенофобія»: «патологічно нав'язливий страх стосовно іноземців або іноземних країн». Інакше кажучи, це означає відразу до чужинців або іноземців; це ірраціональне почуття, тому що воно не обов'язково базується на прямому конкретному досвіді з виникнення загрози з боку іноземців. Ксенофобія є упередження, пов'язане з помилковим сприйняттям того, що люди з інших країн, груп, культур або ті, хто говорять іншими мовами, є загрозою.

Ксенофобія тісно пов'язана з расизмом: чим більше чужинець сприймається як «інший», тим, як правило, сильніші страхи і негативні почуття. Ксенофобія є однією з найбільш поширених форм і підстав для дискримінації і це кидає виклик правам людини.

? *Хто є об'єктом ксенофобії у вашому суспільстві?*

Расизм

Забобони косять, коли дивляться, і брешуть, коли говорять.

Лор Жюно, герцогиня д'Абрантес

Деякі упередження можуть перетворюватися на ідеологіъ і корм для ненависті. Однією з них є ідеологія расизму. Расизм включає дискримінаційну або образливу поведінку щодо людей через їх уявну «неповноцінність». Існує поширене переконання, що є людські раси в межах людського виду, які відрізняються своїми фізичними відмінностями. Наукові дослідження показують, однак, що «людські популяції не є однозначно і чітко розмежованими, біологічно окремими групами»[4], і що раса — це уявне поняття або соціальний конструкт. Всі люди належать до одного виду і, отже, не має сенсу говорити про «раси».

Вплив расистських ідеологій був руйнівним для людства; вони виправдовували рабство, колоніалізм, апартеїд, насильницьку стерилізацію та анігіляцію народів. На цьому базувалися нацистські ідеології та програми знищення євреїв та інших «неповноцінних народів».

На жаль, расизм і зараз присутній в сучасних європейських суспільствах і політиці. Хоча раса більше не сприймається як біологічна категорія і тільки одиниці вірять зараз у «вищі раси» із спадковим правом мати владу над тими, хто вважається «нижчою расою». Вплив расизму існує і приймає різні форми, такі як культурний расизм або етноцентризм, віра в те, що деякі культури, як правило, свої власні перевершують інші, або не сумісні з іншими культурами, традиціями, звичаями та історією.

Міжнародний день боротьби з расовою дискримінацією

Відзначається 21 березня в пам'ять про різанину у Шарпевіле в 1960 році, коли поліція відкрила вогонь і вбила 69 людей під час мирної демонстрації проти законів апартеїду в Шарпевіле, Південна Африка.
UNITED — Європейська мережа проти нацизму і антисемізму. Це, Європейська мережа проти націоналізму, расизму, фашизму та на підтримку мігрантів і біженців координує загальноєвропейський тиждень, присвячений цій даті, з метою поширення терпимості і рівних прав, а також вітання різноманітності в Європі.[7]

Дискримінація, ксенофобія і расизм дуже поширені в різних частинах світу: в Індії налічується близько 160 мільйонів далітів (недоторканих), що страждають від кастової системи. У Сполучених Штатах Америки раса є ключовим фактором у застосуванні смертної кари[5]. Лікарні Чехії, Словаччини та Угорщини практикували недобровільну стерилізацію циганських жінок в 21 столітті[6].

Багато урядів широко використовують практики депортації та нерівного поводження з мігрантами, а також структурну дискримінацію щодо певних етнічних меншин, таких як цигани, що живить ксенофобію і приховані расистські почуття. Регулярними випадками в багатьох державах-членах Ради Європи є злочини, мотивовані ненавистю, які підтримуються расистською ідеологією.

? *Чи можете ви назвати останні випадки насильства на ґрунті расизму у вашій країні?*

Антисемітизм

Антисемітизм можна визначити як «ворожість до євреїв як релігійної або [етнічної] меншини, що часто супроводжується соціальною, економічною та політичною дискримінацією»[9]. Антисемітизм був широко поширений в європейській історії аж до наших днів. Наприкінці XIX сторіччя єврейські громади в Росії регулярно ставали жертвами погромів — організованих систематичних дискримінаційних актів насильства проти єврейської громади з боку місцевого населення, часто за пасивної згоди або активної участі сил правопорядку, які заохочувалися антисемітською політикою уряду. Напади на єврейські громади часто траплялися також в інших європейських країнах, у тому числі, наприклад, у Франції та Австрії.

Підйом фашизму у першій половині XX століття приніс багатьом євреям у Європі ще важчі випробування, оскільки антисемітизм став частиною панівної ідеології. Це стосується не тільки фашистських режимів та партій, що співпрацювали прямо чи непрямо з німецьким нацистським режимом під час Голокосту, але й інших суспільств та систем на які вплинули расистські ідеології.

Під час Голокосту, вчиненого нацистською Німеччиною та її союзниками під час Другої світової війни і відомого також як Шоа (єврейське слово, що означає «спустошення», «горе»), приблизно 6 мільйонів євреїв були системно знищені тільки тому, що вони були євреями.

Після перемоги більшовицької революції погроми у Радянському Союзі припинилися, але антисемітизм продовжував існувати у різних формах, у тому числі у формі насильницького переселення, конфіскації майна та показових судових процесів. При комуністичних режимах антисемітизм також часто приховувався під офіційною антисіоністською політикою.

Сьогодні антисемітизм залишається широко розповсюдженим в Європі, навіть якщо в деяких випадках, його важко розпізнати чи визнати. В останні роки паплюжать єврейські цвинтарі, євреї досить часто стають мішенями ненависті, або навіть фізичних розправ. Дослідження регулярно демонструють поточні високі рівні антисемітизму серед основних європейських суспільств у супроводі поодиноких підйомів.

Расизм набув нового апплуау вигляді здорового вирішення актуальних політичних проблем. Звичайно, ми не називаємо це расизмом. Ми називаємо це антитерористичною або імміграційною політикою.

Алана Лентіні[8]

Європейська комісія проти расизму та нетерпимості (ЄКРН) відзначає, що це є тривожною тенденцією у Європі. Незважаючи на всі зусилля, до антисемітизму «продовжують заохочувати, відкрито або приховано, певні політичні партії і лідери, у тому числі не тільки екстремістські партії, але і деякі основні партії»[10], і в багатьох випадках певні верстви населення ставляться терпимо або навіть приймають ці програми.

? *Що відбувалося з єврейським народом у вашій країні під час Другої світової війни?*

Молодь, що працює проти антисемітизму

Рух проти нетерпимості (Іспанія)
Студенти Вищої Школи перефарбували картини «Герніка» Пікассо і зібрали їх на великій стіні, щоб показати, що фатальні реалії минулого присутні тут і зараз. Під час цього процесу символи, що були використані в малюнку та його відношення до Голокосту і погрому Кришталевої ночі, були пояснені аудиторії.

Центр Голокосту (Росія): Міжнародні конкурси «уроки Голокосту — шлях до толерантності»
З 2002 року цей центр проводить меморіальні програми та міжнародні освітні заходи щодо толерантності та Голокосту, в тому числі щорічний конкурс для студентів і викладачів з Росії, інших країн Європи та СНД, Ізраїлю та США.

Резолюція 1563 (2007) Парламентської асамблеї Ради Європи закликає країни-членів запровадити кримінальну відповідальність та/або таке законодавство, яке засуджує антисемітизм, в тому числі та не визнає Голокост, незалежно від того, що він скоєний окремими особами, групами або навіть політичними партіями[11].

Агентство з основних прав (The Fundamental Rights Agency, FRA) Європейського союзу публікує огляди ситуацій щодо антисемітизму в державах-членах. У даному описі ситуації з антисемітизмом в ЄС у 2010 році Агентство відзначає, що «більшість держав-членів не мають офіційних або навіть неофіційних даних і статистики щодо антисемітизму». Агентство визнало важливість освіти з питань Голокосту як засобу вирішення антисемітизму, і за ці роки ініціювало та провело декілька спільних проектів у цій сфері[12].

Дискримінація циганів: Ромофобія і протицигански настрої

Назва цигани або рома є колективною назвою для дуже різноманітної етнічної групи людей, які ідентифікують себе як члени різних підгруп на основі, наприклад, поточного чи минулого географічного положення, діалекту і місцерозташування. У Європі живе близько 10 мільйонів ромів. Кілька груп живуть як кочівники, які не мають постійного місця проживання, але більшість тепер живе осіло: існують урбанізовані групи циган, а також багато з них живуть в більш-менш ізольованих районах, або окремих невеликих містах, або селах, цигани присутні практично у всіх європейських країнах.

Протицигански настрої можуть бути визначені як специфічна форма расизму, ідеологія расової переваги, форма дегуманізації і узаконеного расизму проти ромів. «Вона заснована, з одного боку, на уявних страхах, негативних стереотипах і міфах, а, з іншого — на запереченні чи стиранні з суспільної пам'яті довгої історії дискримінації ромів»».[13]

Дискримінація ромів має глибоке коріння і є загальною реальністю по всій Європі. Як зазначив Комісар Ради Європи з прав людини, існують тенденції по всій Європі, що сильно нагадують нацистську ідеологію і міркування щодо ромів, такі як побоювання за безпеку і здоров'я населення. Риторика криміналізації всього ромського населення також дуже поширена по всій території країн-членів.[14]

Оскільки роми, швидше за все, зазнають дискримінації, представники народності цього народу є більш уразливими по відношенню до збройних конфліктів, природних катастроф або економічних криз. У багатьох країнах роми ставали жертвами жорстоких расистських груп (у Болгарії, Угорщині, Італії, Румунії і так далі) і були вбитими. Роми потрапляли під перехресний вогонь у збройних конфліктах у колишній Югославії. Вони часто живуть у відокремлених та ізольованих селах.[15] Багато молодих ромів ростуть у ворожому соціальному середовищі, отримуючи підтримку і визнання лише в їх власній

сім'ї та громаді. Вони позбавлені багатьох основних прав, таких як освіта або охорона здоров'я або мають обмежений доступ до них.

? *Який відсоток складають роми серед населення вашої країни?*

Депортація румунських і болгарських циган в 2010 році

У 2010 році французький уряд оголосив переслідування незаконних таборів ромів, які нещодавно мігрували до Франції, і відправив кілька тисяч їхніх жителів назад до Румунії і Болгарії, стверджуючи, що ромські поселення є основним джерелом злочинності і порушення громадського порядку. Комітет ООН з ліквідації расової дискримінації жорстко розкритикував репресії у Франції і сказав, що расизм і ксенофобія переживають «значний сплеск». Водночас, опитування громадської думки продемонструвало, що 65% французів підтримали жорстку позицію уряду[16]. Європейський комітет з соціальних прав одноголосно констатував, що примусові виселення ромів являють собою порушення прав, передбачених у переглянутій Європейській соціальній хартії, в тому числі свободу від дискримінації та право на житло.[17]

Порраймос геноцид європейських ромів, скоєний нацистами і їх союзниками між 1933 і 1945 роками. За оцінками, число жертв коливається, за різними джерелами, від половини до 2 мільйонів, що означає втрату до 70% від довоєнної кількості населення ромів.

? *Що типово повідомляють про ромів у ваших місцевих новинах?*

В суспільстві поступово зростає розуміння проблеми і турбота про ромів. Десятиліття інтеграції ромів 2005–2015 рр. є безпрецедентним політичним зобов'язанням європейських урядів з поліпшення соціально-економічного становища та соціальної інтеграції ромів.[19] Дії та програми молоді також сприяли протидії нетерпимості та упередженням і стереотипам щодо ромів, з якими багато хто з нас зростав. Міжнародна кампанія Типовий ром?, наприклад, звертається до стигматів та стереотипів, як корінних причин соціальної ізоляції ромів.[20]

Вплив на молодих людей [Ромофобії] включає пасивність, розчарування, маргіналізацію, а також взаємні стереотипи і страхи взаємодії з іншими у зв'язку із сегрегацією і неправильними уявленнями про «інших», а також відсутність можливостей для взаємодії.[18]

Рада Європи почала працювати проти дискримінації ромів у 1969 році, прийнявши перший офіційний текст про «ситуацію циган та інших кочівників в Європі». У 2006 році Рада Європи почала ромську кампанію «Доста!», зусилля з поширення обізнаності, що спрямоване на об'єднання не-ромів з ромськими народностями.

У 2010 році Страсбурзька Декларація про ромів була прийнята на засіданні високого рівня, в декларації держави-члени домовилися про пріоритетність дій для недискримінації та соціальної інтеграції ромів, в тому числі активному залученні ромів.

У 2012 році Молодіжний сектор Ради Європи, разом з європейськими мережами та організаціями ромів, ініціював план дій в інтересах ромської молоді з метою підвищення їх участі в європейській політиці щодо ромів та молоді, а також задля протидії наслідкам дискримінації ромської молоді.

Європейська Комісія проти расизму та нетерпимості також звертає увагу на становище ромів в Європі, його загальна рекомендація 13 (2011) про боротьбу з ромофобією та дискримінацією щодо ромів підкреслює, що ромофобія є «особливо стійкою, сильною, рецидивуючою і поширеною формою расизму», і закликає уряди боротися з ромофобією в галузі освіти, зайнятості, житла та здоров'я, і боротися з расистським насильством і злочинами проти ромів.

Європейський Союз також все частіше визнає необхідність протидіяти наслідкам дискримінації ромів у державах-членах. У квітні 2011 року Європейська комісія

опублікувала «Рамкову угоду ЄС для національних стратегій інтеграції ромів до 2020 року»[21], в якій говориться, що «незважаючи на деякий прогрес, досягнутий як у державах-членах, так і в ЄС в цілому, в останні роки мало що змінилося в повсякденній ситуації для більшості ромів».

Роми — справжні європейці.

Гюнтер Грасс

Релігійна нетерпимість

Свобода релігії та релігійної терпимості є базовими цінностями, що присутні в кожній європейській країні, але акти дискримінації на основі релігії ще не зникли. Релігійна нетерпимість часто пов'язана з расизмом і ксенофобією, зокрема з антисемітизмом та ісламофобією. Якщо в минулому Європа характеризувалася конфліктами і дискримінацією між протестантами і католиками, римською і православною «офіційними» церквами і незгодними групами, сьогодні політичні відмінності між християнськими конфесіями стали менш важливими. У той же час багато релігійних громад, що знаходяться на позиціях меншин, продовжують процвітати по всій Європі, в тому числі — бахаїсти, буддисти, кришнаїти, індуїсти, іудеї, мусульмани і растафаріанці. Це зростаюче релігійне розмаїття часто ігнорується також, як і мільйони нерелігійних європейців.

Більш детальну інформацію про дискримінацію на основі релігії можна знайти в розділі, присвяченому релігії і вірі.

Релігійна нетерпимість і дискримінація часто пов'язані з расизмом і ксенофобією, а значить, як правило, пов'язані з різними видами дискримінації.

? *Які релігійні меншини існують у вашій країні?*

Дискримінація за гендерною ідентичністю, статтю, сексуальною орієнтацією

Дискримінація за гендерним фактором включає дискримінацію жінок (ця форма називається також сексизмом, чи дискримінацією за ознакою статі) і трансгендерну дискримінацію транссексуалів, чия гендерна ідентичність не відповідає або культурно не пов'язана з їхньою визначенною статтю. Дискримінація за ознакою сексуальної орієнтації впливає на гомосексуальних і бісексуальних людей. Оскільки нерівноправність між жінками та чоловіками детально обговорюється в розділі, присвяченому гендерним питанням, тут ми тільки розглянемо інші форми гендерно- або секс- дискримінації.

Гомофобія часто визначається як «ірраціональний страх перед і відраза до гомосексуальності, лесбіянок, геїв, бісексуалів і транссексуалів (ЛГБТ[22]), засноване на упередженнях, подібно до расизму, ксенофобії, антисемітизму та сексизму»[23], а також до людей, які сприймаються як ЛГБТ. Якщо це почуття спрямоване проти транссексуалів, це називається «трансфобією». Різні тоталітарні режими 20-го століття зробили гомофобію частиною їхньої політичної ідеології, такі як нацизм у Німеччині, сталінізм у Радянському Союзі, чи фашизм в Іспанії. Тим не менш, демократичні режими в Європі виправдовували гомофобні законодавства, називали гомосексуальність патологією та криміналом, що призводило до структурної дискримінації ЛГБТ протягом тривалого часу. Сьогодні дискримінація ЛГБТ досі відбувається у всіх суспільствах в Європі, незважаючи на те, що багато держав прийняли антидискримінаційне законодавство. Багато ЛГБТ не можуть повною мірою користуватись своїми загальними правами людини, ризикують стати жертвами злочинів на ґрунті ненависті, не можуть отримати захист від вуличних нападів співвітчизників.

У багатьох частинах світу ЛГБТ зазнають різних форм насильства, які варіюються від словесних нападок до вбивств. У багатьох країнах світу, практика гомосексуалізму досі вважається злочином, і в деяких з них карається позбавленням волі або смертною карою[24].

Коли я був в армії, мені дали медаль за вбивство двох чоловіків і звільнили за любов до одного.

Епітафія на могилі Леонарда Матловіча, гея і ветерана війни

ЛГБТ часто позбавляють їхніх прав людини, наприклад, права на працю, коли роботодавці їх звільняють або дискримінують через їхню сексуальну орієнтацію або гендерну ідентичність. Право на безпеку та особисту недоторканність є ще одним правом,

61% молодих геїв, лесбіянок, бісексуалів і транссексуалів з 37 європейських країн заявили, що вони зазнали упередженого ставлення та/або дискримінації в школі, і 51% — в їхніх сім'ях. 38% респондентів заявили, що вони відчували упередження та/або дискримінацію в громаді, до якої вони належали і 30% — у колі друзів.[25]

яке дуже часто порушується, коли (молоді) люди зазнають знущань у школі, або утисків на робочому місці. Гомосексуальні пари в багатьох країнах Європи відчувають дискримінацію в таких сферах, як право на вступ до шлюбу, право створювати сім'ю і брати прийомну дитину.

? *У яких сферах життя ЛГБТ зазнають дискримінації у вашій країні?*

Діяльність Ради Європи

Європейський суд з прав людини часто грає роль першопрохідця у застосуванні санкцій проти гомофобії. У ряді випадків суд встановив, що дискримінація в галузі кримінального права щодо статевих зносин за згодою між дорослими у приватному середовищі суперечить праву на повагу до приватного життя, встановленому статтею 8 ЄКПЛ (Даджеон проти Великобританії, 1981; Норріс проти Ірландії, 1988; Модінос проти Кіпру, 1993). Суд був насправді першим міжнародним органом, що зазначив, що кримінальні закони щодо сексуальної орієнтації порушують права людини, і має найдовшу і найбільшу юридичну практику з вирішення випадків, що стосуються сексуальної орієнтації. Він також розглядав кілька випадків, пов'язаних з усиновленням дитини одиноким батьком або матір'ю.

У 2011 році Комісар Ради Європи з прав людини опублікував свою доповідь про дискримінацію за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. У доповіді привітав прогрес, досягнутий в галузі прав ЛГБТ у більшості країн-членів, заявивши що «патологізація і криміналізація гомосексуальності в Європі, очевидно, належать минулому». У той же час в доповіді наголошується, що серйозні проблеми залишаються в багатьох областях прав людини ЛГБТ, і це особливо щодо стосується прав транссексуалів.[26] Рада Європи створила підрозділ з питань ЛГБТ з метою упорядкування роботи з ЛГБТ. Він був оголошений першою в своєму роді міжнародною міжурядовою установою і сигналізував про важливість питань ЛГБТ в рамках загальних прав людини в Європі.

www.iglyo.com
www.ansoblog.wordpress.com

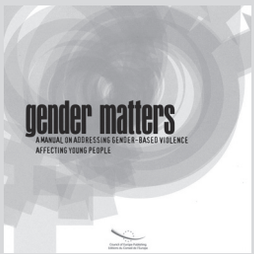
Освіта, як формальна, так і неформальна, відіграє центральну роль у зменшенні та ліквідації упереджень щодо ЛГБТ. Тільки через освіту можна боротися та знищувати упередження. Програми Європейських молодіжних центрів і Європейського молодіжного фонду регулярно проводять освітні заходи та тренінги заняття в галузі прав для підготовки кадрів та активістів для боротьби з гомофобією. До них відносяться навчальні заняття, організовані у співпраці з молодіжними організаціями, такими як Міжнародна організація лесбіянок, геїв, бісексуалів, транссексуалів, нетрадиційної молоді та студентів (IGLYO) та Асоціація Північних і Полярно-Балтійських ЛГБТ студентських організацій (Anso).

Протидія дискримінації

Освіта

Є кілька заходів для боротьби з дискримінацією і расизмом, що включають:

- юридичні дії задля забезпечення дотримання права на недопущення дискримінації
- освітні програми, що підвищують обізнаність щодо механізмівупереджень і нетерпимості, їх впливу на дискримінацію та пригнічення людей; а також сприяють розумінню різноманітності та заохочують терпимість
- діяльність громадянського суспільства, що засуджує дискримінацію і упередженість, протидіє злочинам на ґрунті ненависті та мовної ворожнечі, надає допомогу жертвам дискримінації або сприяє змінам у законодавстві.

Гендерні питання
У 2007 році молодіжний сектор Ради Європи опублікував посібник з гендерних питань, щоб допомогти педагогам та молодіжним лідерам працювати з молоддю над питаннями гендеру та гендерного насильства.

Педагоги визнають необхідність розвитку в кожній людині толерантного і недискримінаційного ставлення і створення навчального середовища, яке визнає вигоди від різноманітності, а не ігнорує її. У рамках цього розвитку ті, хто працює з дітьми або молоддю, а також самі діти і молодь повинні усвідомити свою власну і чужу дискримінаційну поведінку. Наприклад, в галузі прав людини, освітня діяльність може допомогти учасникам розвинути

розуміння і співчуття, з одного боку, і стійкість і впевненість у собі — з іншого, щоб люди могли уникнути, запобігти або протистояти дискримінації.

Міжкультурне навчання являє собою процес вивчення різноманітності, і є центральним підходом в європейській молодіжній роботі. У молодіжній сфері Ради Європи міжкультурне навчання представлено як «процес соціального виховання, спрямованого на заохочення позитивних відносин між людьми і групами з різними культурними традиціями»[27], що сприяє взаємній повазі та солідарності.

Навчальний посібник «Усі різні — усі рівні» був розроблений Радою Європи з метою підвищення обізнаності та боротьби з расизмом, антисемітизмом, ксенофобією та нетерпимістю. www.coe.int/compass

Міжнародна система прав людини

Організація Об'єднаних Націй

Одним з основних інструментів боротьби з дискримінацією в рамках системи ООН є Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, яка зобов'язує держави, які її підписали, до ліквідації расової дискримінації. Конвенція включає в себе механізм індивідуальних скарг, і контролюється Комітетом з ліквідації расової дискримінації (КЛРД), що складається з незалежних експертів. Усі держави-члени зобов'язані подавати регулярні доповіді Комітету, який, в свою чергу, надає свої скарги і рекомендації державам-членам у вигляді «заключних зауважень». Комітет складається з трьох механізмів зі своїми контролюючими функціями: процедур раннього попередження, розгляду міждержавних скарг та розгляду індивідуальних скарг.

Інші конвенції ООН стосуються дискримінації конкретних груп такі, як Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації жінок або Конвенція про права інвалідів.

Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ)

ОБСЄ є регіональною організацією безпеки і складається з 56 держав-членів з трьох континентів (у тому числі всі держав-членів Ради Європи). ОБСЄ також бере участь у боротьбі з усіма формами расизму, ксенофобії та дискримінації, включаючи антисемітизм і дискримінацію християн і мусульман. Одним з інститутів ОБСЄ є Варшавське Бюро демократичних інститутів і прав людини, яке:

- збирає і поширює інформацію та статистичні дані про злочини на ґрунті ненависті
- сприяє передовому досвіду в боротьбі з нетерпимістю і дискримінацією
- сприяє державам-членам у складанні та перегляді законодавства про злочини, мотивовані нетерпимістю і дискримінацією.

ОБСЄ має Верховного комісара у справах національних меншин, мандат якого включає в себе ідентифікацію та пошук швидких рішень для зняття напруженості, пов'язаної з проблемами національних меншин.

Політики ЄС щодо боротьби з дискримінацією

Відповідно до статті 21.1 Хартії основних прав Європейського Союзу, «будь-яка дискримінація за будь-якою ознакою статі, раси, кольору шкіри, етнічного чи соціального походження, генетичних особливостей, мови, релігії або переконань, політичних або інших поглядів, приналежності до національних меншин, майнового стану, народження, інвалідності, віку чи сексуальної орієнтації, забороняється».

Ми ... визнаємо, що рабство і работоргівля є злочином проти людства ... і є одним з важливих джерел і проявів расизму, расової дискримінації, ксенофобії і пов'язаної з ними нетерпимості.

З Дурбанської декларації та Програми дій[28]

У ЄС існує кілька директив по боротьбі з дискримінацією. Директива расової рівності забезпечує рівне ставлення до людей, незалежно від їх расового чи етнічного походження. Рамкова директива рівності зайнятості забороняє дискримінацію на робочому місці за ознакою інвалідності, сексуальної орієнтації, релігії або переконань, а також за віком. Рівність чоловіків і жінок передбачена в двох директивах, в одній — з питань праці та зайнятості, в інший — з питань доступу до товарів і послуг[29].

Законодавство ЄС також вимагає, щоб кожна держава-член мала спеціальний національний орган з питань рівності, до якого можна звернутися за порадою і підтримкою.

Питання навколо відмови у наданні притулку біженцям, загибелі багатьох мігрантів на кордонах ЄС, ісламофобії і депортації циган, продовжують розділяти членів Європейського Союзу та заплямовувати репутацію стосовно антидискримінаційних зусиль. Загрозу правам людини також походить від політичних партій при владі, які фактично проводять дискримінаційне законодавство. Ці проблеми можуть бути усунені лише шляхом комплексної політики, в тому числі молодіжної політики в сфері недискримінації та боротьби з расизмом і нетерпимістю.

Рада Європи

www.coe.int/ecri

Боротьба з расизмом і нетерпимістю стала основою для створення Ради Європи в 1949 році і залишається одним з пріоритетів сьогодні. На додаток до Європейської конвенції з прав людини та інших конвенцій, Рада створила конкретні інструменти для боротьби з расизмом, дискримінацією та нетерпимістю. У 1993 році була створена Європейська Комісія проти расизму та нетерпимості в якості незалежного органу з прав людини, щоб контролювати ситуацію щодо расизму, расової дискримінації, ксенофобії, антисемітизму і нетерпимістю в кожній державі-члені задля конкретних рекомендацій своїм урядам і загальних рекомендацій, адресованих всім державам-членам.

У той час як Комісія проти расизму і нетерпимості є головним органом Ради Європи з боротьби з расизмом і нетерпимістю, інші органи і відомства, такі як, Комітет міністрів, Парламентська асамблея, Уповноважений з прав людини, Консультативний комітет з Рамкової конвенції про захист національних меншин і Європейський суд з прав людини, також сприяють досягненню цієї мети.

Рамкова конвенція про захист національних меншин визнає, що «захист національних меншин та прав і свобод осіб, що належать до цих меншин, є невід'ємною частиною міжнародного захисту прав людини» (стаття 1). Країни-учасниці конвенції зобов'язуються гарантувати національним меншинам право на рівність перед законом, а також в усіх галузях економічного, соціального, політичного та культурного життя; забезпечення їх права на свободу мирних зібрань, асоціацій, вираження думок, слова, совісті і релігії, а також дозволяє членам національних меншин підтримувати, розвивати та зберігати свою культуру. Вона також забороняє примусову асиміляцію.[30]

Сегрегація ромських дітей в Чеській Республіці, засуджена ЄКПЛ[31]

«Заявниками були школярі циганського походження, які були розміщені у «спеціалізованих школах», призначених для учнів з обмеженими можливостями навчання. Вони стверджували, що до них ставилися інакше, ніж до дітей не-циганського походження в сфері навчання, вони були безпідставно переведені до спеціалізованих шкіл, де вони отримали значно гіршу освіту, ніж ту, що надається в звичайних початкових школах, в результаті чого вони були позбавлені доступу до середньої освіти, окрім освіти у центрах професійної підготовки». Суд встановив порушення статті 14 (заборона дискримінації) сукупності разом із статтею 2 Протоколу № 1 (право на освіту).[32]

? *Які державні органи несуть відповідальність за боротьбу з дискримінацією у вашій країні?*

Європейські молодіжні політики традиційно роблять сильний наголос на міжкультурному навчанні та боротьбі з расизмом і упередженнями. «Порядок денний 2020», основний документ з питань молодіжної політики Ради Європи, який робить особливий акцент на «запобіганні та протидії всім формам расизму та дискримінації за будь-якою ознакою» і визнає міжкультурне навчання методом неформальної освіти, «що особливо стосується сприяння міжкультурному діалогу і боротьбі з расизмом і нетерпимістю»[33]. Одним з найважливіших заходів молодіжної роботи та молодіжної політики проти дискримінації стала європейська молодіжна кампанія «Усі різні — усі

рівні», яка мобілізувала молодь проти расизму, антисемітизму, ксенофобії та нетерпимості і задля сприяння різноманітності та правам людини. Тисячі молодих людей взяли участь у різних заходах кампанії по всій Європі.

Біла книга з міжкультурного діалогу «Жити разом у рівності та гідності» була схвалене Радою Європи в 2008 році і містить керівні принципи та аналітичні і методологічні інструменти для просування міжкультурного діалогу між політиками і практиками. Це сприяє міжкультурним підходам до управління культурним розмаїттям, на основі поваги до людської гідності, і об'єднує «нашу спільну людяність і загальну долю».

www.coe.int/dialogue

Незважаючи на широкий спектр існуючих інструментів та ксенофобією та дискримінацією, ворожість по відношенню до іноземців, порушення прав меншин, високий рівень агресивного націоналізму і банальних форм дискримінації є повсякденною реальністю в більшості суспільств усієї Європи. Ось чому так важливо сьогодні бути активними і творчими в заохоченні різноманіття, рівності, недискримінації та прав людини.

Посилання

1 Протокол № 12 до Конвенції з питань захисту прав людини і основоположних свобод

2 Mario Peucker, «Racism, xenophobia and structural discrimination in sports», Доповідь країни, Німеччина, Бамберг, 2009 р, стор. 26: www.efms.uni-bamberg.de/pdf/RACISM_in_SPORT_2010.pdf

3 Освітній пакет «Усі різні-усі рівні» — «Ідеї, ресурси, методи і діяльність, що спрямована на неформальну міжкультурну освіту молоді та дорослих» (оновлене видання), Рада Європи, 2005 р.

4 Наприклад, див. Твердження Американської антропологічної асоціації щодо «Раси»: www.aaanet.org/stmts/racepp.htm

5 Расизм і виконання законодавства, Видавництво Amnesty International, 2001 р, AI індекс: 40/020/2001: www.amnestymena.org/Documents/ACT%2040/ACT400202001en.pdf

6 Lydia Gall, Coercive Sterilisation — an Example of Multiple Discrimination, 2010: www.errc.org/cikk.php?page=10&cikk=3564

7 www.unitedagainstracism.org

8 Alana Lentin, «Committed to Making a Difference. Racism, antisemitism, xenophobia, and intolerance and their impact on young people in Europe» (звіт симпозіуму), 2006 р.

9 Третій новий міжнародний словник Вебстера

10 Європейська Комісія проти расизму та нетерпимості (ЄКРН). Загальна рекомендація № 9: Боротьба проти антисемітизму, червень 2004 р, CRI(2004)37.

11 http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta07/eres1563.htm

12 http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/Antisemitism_Update_2010.pdf

13 Valeriu Nicolae, ergonetwork: www.ergonetwork.org/antigypsyism.htm

14 «Погляди щодо прав циган», Меморандум Комісара ООН з прав людини https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1631909

15 Dosta! Загальна інформація з кампанії. www.dosta.org/en/node/55

16 Запитання та відповіді: Вигнання циган Франції, стаття BBC www.bbc.co.uk/news/world-europe-11027288

17 Резолюція CM/ResChS(2011)9 Колективна скарга № 63/2010 https://wcd.coe.int

18 Ingrid Ramberg, «Committed to Making a Difference. Racism, antisemitism, xenophobia, and intolerance and their impact on young people in Europe» (звіт симпозіуму), 2006 р.

19 Див. більш детальну інформацію на www.romadecade.org

20 Див. більш детальну інформацію на www.typicalroma.eu

21 http://ec.europa.eu/justice/policies/discrimination/docs/com_2011_173_en.pdf

22 Гермафродити або інтерсекси (різні умови, в яких людина народжується з репродуктивною або сексуальною анатомією, яка не відповідає стандартному визначенню жіночої чи чоловічої статі) та особи, які ідентифікують себе «тими, хто сумнівається (квірами)», можуть асоціювати себе з ЛГБТ-спільнотою, яка потім іменується, як ЛГБТІК для позначення лесбійок, геїв, бісексуалів, ітрансґендерів і квірів.

23 Резолюція Європейського парламенту щодо гомофобії в Європі (P6_TA(2006)0018), 18 січня 2006 р., www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2006-0018&language=EN

24 Міжнародна асоціація геїв і лесбійок (ILGA) «Державна гомофобія», травень 2009р.: www.ilga.org/statehomophobia/ILGA_State_Sponsored_Homophobia_2009.pdf

25 «Соціальна ізоляція молодих лезбійок, геїв, бісексуалів і ітрансґендерів (ЛГБТ) у Європі», проект ILGA-Europe/IGLYO, квітень 2006 р., www.iglyo.com/content/files/2006-Report-SocialExclusion.pdf

26 www.coe.int/t/Commissioner/Source/LGBT/LGBTStudy2011_en.pdf

27 Equipe Claves, посилання на «Intercultural Learning in European Youth Work: Which Ways Forward?», Ingrig Ramberg (ред.), Рада Європи, 2009 р.

28 Міжнародна Конференція ООН проти расизму, расової дискримінації, ксенофобії та нетерпимості: www.un.org./WCAR/durban.pdf

29 Директиви (2000/43/EC), (2000/78/EC), (2006/54/EC) і (2004/113/EC), відповідно.

30 Рамкова Конвенція з питань захисту національних меншин, http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/157.htm

31 Судова справа «D.H. та інші проти Чеської Республіки» (Позивна заява № 57325/00), Суд, Страсбург, 13 листопада 2007 р.: www.asil.org/pdfs/ilib071214.pdf

32 60 річниця Європейської Конвенції з прав людини: права циган, 2010 р, Рада Європи

33 Заключна декларація: Майбутнє молодіжної політики Ради Європи: ПРОГРАМА до 2020 р, 8-ма Конференція Міністрів з питань молоді в Раді Європи, Київ, 2008 р: www.coe.int/t/dg4/youth/ig_coop/8_cemry_declaration_EN.asp

Вправи до теми:
Права дитини
Освіта для всіх?
Як багато нам потрібно?
Нехай кожен голос буде почутий
Моє життя — не шоу
Шлях до країни рівності
Планується оновлення

Освіта

Освіта — це процес, за допомогою якого суспільство передає акумульовані знання, вміння та цінності від одного покоління до іншого. В ширшому розумінні освіта включає в собі будь-яку дію чи досвід, які мають формотворчий вплив на спосіб мислення, характер чи фізичну спроможність людини. Вона має фундаментальний вплив на можливості і потенціали як окремих осіб, так і громад щодо забезпечення розвитку, а також соціально-економічних успіхів. Освіта — це один з ключових факторів розвитку, а також розширення можливостей людей. Освіта дає людям знання та інформацію, а також сприяє зміцненню почуття самоповаги і впевненості у собі, реалізації власного потенціалу.

Освіта одночасно є одним і правом людини і необхідним інструментом для реалізації її інших прав. Відкриваючи широкі можливості, право на освіту є головним інструментом, за допомогою якого економічно і соціально маргіналізовані групи дорослих і дітей можуть позбутися бідності і знайти можливість повноправно приймати участь в житті своїх громад. Освіта відіграє життєво важливу роль у розширенні можливостей жінок, у захисті дітей від непосильної і небезпечної праці та сексуальної експлуатації, у заохоченні прав людини та демократії, у захисті навколишнього середовища та у контролі за зростанням чисельності населення.
Зауваження загального порядку 13 про право на освіту за Статтею 13 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права[1]

? *Як освіта впливає на формування вашого мислення, почуття та дії сьогодення?*

Освіта в усьому світі

Укладаючи Цілі розвитку тисячоліття у 2000 році, Організація Об'єднаних Націй мала на меті стимулювати розвиток шляхом поліпшення соціальних і економічних умов у найбідніших країнах світу. Ціллю №2 Цілей розвитку тисячоліття (далі — ЦРТ) є забезпечити до 2015 року дітей (як хлопчиків, так і дівчат) у всьому світі загального доступу до початкової шкільної освіти. Ціль №3 ЦРТ є сприяння гендерній рівності та розширенню прав та можливостей жінок шляхом усунення гендерної нерівності у сфері освіти. Щороку надається звіт, який демонструє всебічну оцінку прогресу на сьогоднішній день.

Відповідно до звіту ЦРТ 2010 року[2]:

- Набір у початкові школи продовжує зростати, досягнувши 89% в країнах, що розвиваються і 96% — у розвинутих частинах світу.
- Кількість дітей молодшого шкільного віку, які не відвідують школи знизилась з 106 млн у 1999 році до 69 млн у 2008 році.
- Змінилася загальна картина у гендерному плані щодо населення, яке не відвідує школу: частка дівчаток в цій групі знизилася з 57% до 53% у глобальному масштабі у період з 1999 по 2008 рік.
- Дані 42 країн показують, що сільські діти не ходять до школи в два рази частіше, ніж діти, які проживають у міських районах.
- Діти з обмеженими можливостями в усьому світі стикаються з більш обмеженими можливостями, ніж їх однолітки, які не є інвалідами. Навіть у деяких країнах, які ближчі в досягненні мети універсальної початкової освіти для всіх, діти-інваліди складають більшість тих, кого виключають.

«Дайте волю потенціалу дитини, і ви зміните світ».

Марія Монтессорі

Одна з найважливіших цілей освіти — навчити людей читати і писати. Як компонент базової освіти і основи для навчання грамотність сприяє підвищенню людських можливостей і надає переваги не тільки окремій людині, але і для родини, громади і суспільства. Грамотність допомагає людині подолати бідність і розширити її участь у житті суспільства. Інститут статистики ЮНЕСКО (ЮІС) слідкує за поставленими цілями ЦРТ щодо досягнення грамотності людей. Згідно зі звітом ЮІС «Грамотність дорослих та молоді: Глобальні тенденції в гендерному паритеті«[3], 796 млн дорослих (віком від 15 років і старше) в усьому світі не вміли читати і писати в 2008 році. З усієї кількості дорослого населення, яке не вміє читати та писати, приблизно три чверті проживає в Південній Азії та країнах Африки на південь від Сахари. Загальний рівень грамотності дорослого населення становить 83%, на відміну від 76% у 1990 році. Найбільший прогрес відбувся у Північній Африці та Східній та Південній Азії, із збільшенням на 20% і 15% відповідно.

Освіта і жінки

8 вересня проголошено Міжнародним днем грамотності ЮНЕСКО, рішення прийнято 17 листопада в 1965 року. Грамотність і розширення прав і можливостей жінок було темою Міжнародного дня грамотності у 2010 році. В світі все ще нараховується більше, ніж половина дівчат з 67,4 млн. дітей, які не відвідують школу і дві третини з 796 млн дорослих жінок, які не вміють писати. «Інвестиції в грамотність жінок приносить дуже високі результати: поліпшує життєдіяльність, призводить до кращого здоров'я матері і дитини, сприяє доступу дівчаток до освіти. Коротко кажучи, грамотність жінок має позитивний хвильовий ефект на всі показники розвитку», — зазначає генеральний директор ЮНЕСКО Ірина Бокова у своєму посланні з нагоди Міжнародного дня грамотності у 2010 році.

? *Як ви думаєте, чому неграмотних жінок вдвічі більше ніж чоловіків?*

Освіта як право людини

Право на освіту є основою самої ідеї прав людини. У 1948 році в Загальній декларації прав людини було проголошено, що безкоштовна і обов'язкова початкова освіта є одним з основних прав людини. Однак освіта розглядається не тільки як право, але є інструментом для повної і ефективної реалізації інших прав людини. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, який набув чинності у 1976 році і був ратифікований 160 країнами[4], підтвердив право на освіту в якості юридично обов'язкового зобов'язання. Стаття 13 є найдовшою з положень Пакту й найширшою та найгрунтовнішею статтею про право на освіту в міжнародному праві в галузі прав людини.

Якщо ви плануєте щось робити протягом року — сійте рис; якщо ви плануєте щось робити протягом десяти років — садіть дерева; якщо ви плануєте щось робити протягом усього життя — навчайте людей.

Китайське прислів'я

Стаття 13

1. Держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають право кожної людини на освіту. Вони погоджуються, що освіта повинна спрямовуватись на повний розвиток людської особи та усвідомлення її гідності і повинна зміцнювати повагу до прав людини і основних свобод. Вони, далі, погоджуються в тому, що освіта повинна дати можливість усім бути корисними учасниками вільного суспільства, сприяти взаєморозумінню, терпимості і дружбі між усіма націями і всіма расовими, етнічними та релігійними групами і сприяти роботі Організації Об'єднаних Націй по підтриманню миру.
2. Держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають, що для повного здійснення цього права:

(a) початкова освіта повинна бути обов'язкова і безплатна для всіх;

(b) середня освіта в її різних формах, включаючи професійно-технічну середню освіту, повинна бути відкрита і зроблена доступною для всіх шляхом вжиття всіх необхідних заходів і, зокрема, поступового запровадження безплатної освіти;

(c) вища освіта повинна бути зроблена однаково доступною для всіх на основі здібностей кожного шляхом вжиття всіх необхідних заходів і, зокрема, поступового запровадження безплатної освіти;

(d) елементарна освіта повинна заохочуватися або впроваджуватися по можливості для тих, хто не проходив чи не закінчив повного курсу початкової освіти;

(e) має активно проводитися розвиток мережі шкіл усіх ступенів, повинна бути встановлена задовільна система стипендій і повинні постійно поліпшуватися матеріальні умови викладацького персоналу.

3. Держави, які беруть участь у цьому Пакті, зобов'язуються поважати свободу батьків і у відповідних випадках законних опікунів обирати для своїх дітей не тільки запроваджені державними властями школи, а й інші школи, що відповідають тому мінімуму вимог щодо освіти, який може бути встановлено чи затверджено державою, і забезпечувати релігійне та моральне виховання своїх дітей відповідно до власних переконань.
4. Жодна частина цієї статті не повинна тлумачитись у розумінні приниження свободи окремих осіб та установ створювати навчальні заклади і керувати ними при незмінній умові додержання принципів, викладених у пункті 1 цієї статті, і вимоги, щоб освіта, яку дають у таких закладах, відповідала тому мінімуму вимог, що його може бути встановлено державою.

«Той, хто відчиняє двері в школу, зачиняє двері у в'язницю».

Віктор Гюго

Право на освіту закріплено в багатьох інших документах з прав людини, в тому числі Конвенції про права дитини, а також в різних регіональних договорах (наприклад, Європейська соціальна хартія, або Африканська хартія прав людини і прав народів, або переглянута Арабська хартія) у конвенціях, спрямованих на конкретні групи людей (наприклад, Конвенції про права інвалідів або Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок).

Всі документи з прав людини в значній мірі ґрунтуються на знаннях та освіті людини щодо її стандартів і цілей. У преамбулі Загальної декларації прав людини визнано це, там де сказано, що «загальне розуміння цих прав і свобод має величезне значення для повного виконання цього зобов'язання» і це сприяє загальній повазі і дотриманню прав людини. Це означає, що освіта в галузі прав людини має важливе значення для побудови світу, в якому поважають права людини.

Освіта повинна бути наявною, доступною, прийнятною (зрозумілою) та адаптованою. Концепція цих чотирьох принципів була розроблена Катаріною Томашевські, спеціальним доповідачем ООН з питань освіти.

- **Наявність:** освіта є безкоштовною і оплачується урядом; наявна відповідна інфраструктура, в тому числі і штат підготовлених вчителів.
- **Доступність:** система повинна бути не дискримінаційна і доступна для всіх, необхідно вжити певних заходів, щоб незахищені категорії громадян також мали доступ до освіти.
- **Прийнятність:** зміст освіти повинен бути актуальним, недискримінаційним і враховувати культурні особливості, також повинна гарантуватися якість.
- **Можливість адаптації:** освіта може розвиватися відповідно до мінливих потреб суспільства, і система повинна бути адаптована до місцевих умов.

Уряди повинні поважати, захищати і реалізовувати право на освіту, зробивши освіту наявною, доступною, прийнятною та адаптованою. Проте, існують й інші суб'єкти в освітньому процесі, у тому числі й діти, які отримують користь від прав на освіту і, як передбачається, повинні відповідати обов'язковим вимогам освіти це — батьки дитини, які є «першими педагогами» і несуть відповідальність за забезпечення контролю над дитиною та процесом її навчання.

? *Чи є освіта доступною для всіх у вашій країні?*

Освіта і дискримінація

Принцип недискримінації щодо освіти відноситься до ряду проблемних питань.

1. По-перше, освіта, на всіх рівнях, повинна бути наявною і доступною для всіх без дискримінації.
2. По-друге, надання освіти, її якість і зміст має підтримувати недискримінацію.
3. По-третє, сама система освіти має бути спрямована на виховання поваги та терпимості.

Стосовно першого питання Загальна декларація прав людини встановлює такі цілі, що початкова освіта повинна бути безкоштовною і обов'язковою. Технічна і професійна освіта повинна бути загальнодоступною, а вища освіта повинна бути однаково доступною для всіх на основі здібностей кожного. Комітет ООН з економічних, соціальних і культурних прав підтвердив, що зобов'язання недискримінації щодо освіти поширюється на всіх осіб, що проживають на території держав-учасниць, включаючи і негромадян, і заявив, що «здійснення права на елементарну освіту не обмежується за віком або статтю, вона поширюється на дітей, на молодь та дорослих, у тому числі літніх людей».[5] Комітет визнав право доступу до державної освіти на недискримінаційній основі в якості мінімального основного зобов'язання держав щодо права на освіту. Забезпечення недискримінації з точки зору доступу до освіти вимагає, щоб стереотипні перспективи, наприклад ті, що перешкоджають праву дівчаток або знедолених груп населення на доступ до освіти, були подолані.

Друга проблема пов'язана з ідеєю, що сама освіта має працювати в недискримінаційній формі. Комітет з економічних, соціальних і культурних прав підкреслює «прийнятність» як найважливішого аспекту здійснення права на отримання освіти. Важливо, щоб якість освіти була еквівалентною в усіх державних навчальних закладах того ж рівня. В окремих навчальних закладах, де навчаються певні групи людей (наприклад, двох статей або релігійні чи етнічні групи), якість викладацького складу, а також шкільні приміщення та обладнання мають бути еквівалентними.

? *Чи ставляться до хлопчиків і дівчаток однаково в освітніх установах у вашій країні? Якщо ні, то в чому полягає відмінність у відношенні?*

Питання щодо інтегрованого роздільного навчання гаряче обговорюється в останні роки. Право інклюзивної освіти визнається в міжнародному праві прав людини. У Конвенції ООН про права інвалідів прямо говориться, що освіта дітей-інвалідів має бути

«Якщо дискримінація неповністю викрита, їй не можливо ефективно протистояти».

Катаріна Томашевськи

«Чому суспільство відчуває відповідальність тільки за виховання дітей, а не за виховання всіх дорослих будь-якого віку?»

Еріх Фромм

КЛЮЧОВІ ДАТИ

8 вересня
Міжнародний день грамотності
5 жовтня
Всесвітній день вчителя

Якщо ви думаєте, що освіта коштує дорого, купуйте невігластво.

Анонім

інклюзивна. Проте, інклюзивна освіта не повинна обмежувати учнів з обмеженими можливостями або особливими потребами, а також маргінальних людей, в тому числі етнічні меншини. Освітнє середовище з різноманітними людьми йде на користь усім, також це допомагає розвивати чутливість до потреб інших тим самим підвищує соціальну інтеграцію та терпимість.

? *Чи існують у вашому суспільстві ізольовані школи? Для кого?*

Стосовно третього питання Загальна декларація прав людини свідчить, що освіта повинна бути направлена на повний розвиток людської особистості, прав людини і миру. Конвенції про права дитини додає поваги до навколишньої природи. Грамотність, як компонент базової освіти та основи для навчання впродовж життя, є ключем до підвищення людського потенціалу, однак право на освіту охоплює набагато більше. Освіта є підготовкою людини до «свідомого життя у вільному суспільстві в дусі розуміння, миру, терпимості, рівноправності чоловіків і жінок та дружби між усіма народами, етнічними, національними і релігійними групами і особами з корінного населення».[6] Її ключова роль полягає у боротьбі з екстремізмом і радикалізацією, а також у сприянні соціальній згуртованості подолання гендерних та інших стереотипів, розвиток поваги до плюралізму і зміцнення здатності людей ефективно брати участь у демократичних і плюралістичних суспільствах. Така роль освіти набирає все більшого і більшого визнання.

Ми всі маємо право на освіту, яка спрямована на формування і підтримку культурних прав людини. Ми маємо бути в змозі дізнаватися про права людини і вчитися у середовищі, де поважають права людини. Це саме те, чим є освіта в галузі прав. Таким чином, ми можемо підсумувати, що право на освіту включає в себе право на освіту в галузі прав людини також.

Право на освіту включає в себе право на освіту в галузі прав людини

Як вже говорилося вище, документи з прав людини гарантують право на освіту для всіх, але це не є представляється можливим без забезпечення рівності можливостей. На додаток до вільного доступу до освіти і для всіх без дискримінації може знадобитися прийняття тимчасових спеціальних заходів для підтримки вразливих груп або окремих осіб в отриманні рівних можливостей. Наприклад, додаткова допомога може бути необхідна людям з розумовими чи фізичними вадами, або просто з труднощами у навчанні, а також для членів соціально незахищених або маргінальних груп чи етнічних меншин, що стикаються з мовними чи культурними бар'єрами.

Освіта та вразливі групи людей в Європі

Хоча в багатьох документах з прав людини набирає обов'язкової сили право кожного на освіту без будь-якої дискримінації, насправді ж реальність така, що не всі можуть користуватися цим правом в однаковій мірі. Є деякі соціальні групи, право на освіту яких порушується частіше, ніж інших людей. Експерти Ради Європи виділили три основні групи молодих людей, які особливо вразливі в системах освіти:

1. вихідці з малозабезпечених сімей
2. ті, чиї батьки малоосвічені
3. етнічні меншини, іммігранти і люди без місця проживання (так звані «мандрівники»).

У Європі, згідно з офіційними статистичними даними, опублікованими Євростатом[8], відсоток тих, хто кинув навчання серед молодих людей у віці від 18 до 24 років склав 14,4% у 2009 році. Це означає, що більше шести мільйонів чоловік, або кожен сьомий закінчує школу і має лише неповну середню освіту або навіть менше. У 14 держав-членів, однак, цей показник перевищує середній європейський. Найбільш високі темпи росту відсотку тих, хто кинув навчання на Мальті (36,8%), в Португалії (31,2%) та в Іспанії (31,2%). Як найбільша етнічна меншина в Європі, цигани є особливо уразливими до порушень прав людини в галузі освіти. Соціальні обмеження, злидні, мовні труднощі та культурні відмінності можуть перешкодити їм повною мірою скористатися освітою юридично доступною для

всіх. У деяких країнах циганських дітей часто зараховують в «особливі» класи або школи, незважаючи на відсутність будь-яких психічних чи навчальних відмінностей. Відповідно до звіту ЮНЕСКО[9] 50% циганських дітей не можуть отримати початкову освіту. Початкова освіта є обов'язкова згідно з міжнародним правом, тому зацікавлені сторони повинні докласти всіх зусиль для забезпечення дотримання цього.

? *Чи можете ви назвати інші групи, не перераховані в цьому списку, які особливо вразливі у вашій місцевості?*

Сьогоднішні вимоги до освіти

Що робити, якщо ми виявимо, що наш нинішній спосіб життя несумісний з нашим покликанням стати повноцінною людиною?

Пауло Фрейре

У 1996 році комісія ЮНЕСКО назвала сім головних видів протиріч, які існують в світі і впливають на рівень освіти в 21 сторіччі[10]:

1. Протиріччя у відносинах між глобальним і місцевим
2. Протиріччя у відносинах між універсальним і індивідуальним
3. Протиріччя у відносинах між традицією і сучасністю
4. Протиріччя у відносинах між духовним і матеріальним
5. Протиріччя між довгостроковими і короткостроковими міркуваннями
6. Протиріччя між конкуренцією та рівністю можливостей
7. Протиріччя між неймовірним розширенням знань і можливістю людини засвоїти їх.

Як стратегію, яка може допомогти вирішити ці проблеми, ЮНЕСКО виділило «чотири стовпи» навчання:

1. **Навчитися жити разом:** Зокрема це означає, що освіта має зміцнювати у студентів навички та здібності, необхідні для їхнього життя і взаємопорозуміння з іншими людьми; для вирішення конфліктів; для колективної праці і планування з іншими загальних цілей і спільного майбутнього; для поваги плюралізму і різноманітності (наприклад, гендерна, етнічна приналежність, релігія і культура), а також для активної участі у житті суспільства.
2. **Навчитися пізнавати:** Це означає, що освіта має допомогти студентам оволодіти методами пізнання: основними засобами навчання комунікації та усного мовлення, грамотності, постановці і вирішенню задач; щоб отримати як загальні, так і глибинні знання в кількох областях; щоб зрозуміти права та обов'язки, а найголовніше, щоб навчитися вчитися.
3. **Навчитися діяти:** Освіта повинна допомогти студентам здобути професійні навички та знання в соціальній та психологічній сферах, які дозволять їм приймати обґрунтовані рішення в різних життєвих ситуаціях, працювати у сфері соціальних і трудових відносин, брати участь у місцевих і глобальних ринках праці, застосовувати технічні інструменти для задово-лення основних потреб, а також поліпшити якість свого життя та життя інших людей.
4. **Навчитися бути:** Освіта повинна сприяти розвитку особистості і щоб люди могли діяти з більшою самостійністю, тверезим судженням, з критичним мисленням та особистою відповідальністю. Ціль навчання повинна бути спрямована на розвиток всіх аспектів людського потенціалу: до них відносяться пам'ять, мислення, естетичний смак, духовні цінності, фізичні можливості та навички спілкування; здоровий спосіб життя, включаючи заняття спортом і правильний відпочинок, шанування власної культури; володіння етичними та моральними норми; здатність говорити і захищати себе, життєву стійкість.

Взаємодоповнюючі значення формальної та неформальної освіти

Оскільки наш світ змінюється все швидше, набуття нових навичок і вмінь стає дуже важливим і це дозволяє нам більш ефективно реагувати на нові вимоги. Існує два ключових поняття, які включені в європейську освітню політику: «навчання впродовж всього життя» і «навчання суспільства». Ідея полягає в створенні суспільства, де людям відкриваються можливості для розвитку та вдосконалення їхніх вмінь протягом усього життя. З одного боку, формальні

системи освіти повинні стати більш відкритими і гнучкими, щоб задовольнити цей попит. З іншого — неформальна освіта, з її широким спектром методик і гнучких підходів, може адаптуватися швидше і легше, як до мінливих потреб суспільства так і окремих учнів.

? *Яким чином неформальна освіта використовується у вашій громаді?*

Проте неформальну освіту рідко визнають на тому ж рівні, як формальну шкільну освіту, як то в адміністративному відношенні, так і в сприйнятті людей. Дві ключові проблеми неформальної освіти полягають у забезпеченні її якості та перевірки компетентності. Визнання та затвердження неформального навчання стало проблемою в європейських політичних ініціативах також. На сьогодні існує більш широке визнання не тільки ролі формальної освіти, а й значення багатьох можливостей, пропонованих неформальною освітою, тобто програм за межами формальної системи освіти. Такі програми часто менджують неурядові організації, в тому числі молодіжні.

У 1998 році Європейська конференція міністрів, відповідальних за питання молоді визнала нефор-мальну освіту пріоритетом Ради Європи і підкреслила важливість визнання і валоризації вмінь, набутих в рамках неформального навчання. Партнерство між Європейською комісією та Радою Європи у сфері молоді координує стратегії цих двох організацій та їхніх партнерів для визнання неформальної освіти, зокрема за допомогою загальних паперових «шляхів визнання»[11].

Експерти у сфері освіти говорять про важливість «кордонів перетину» між формальною і неформальною освітою, сприяння комунікації та співпраці, яка допоможе синхронізації освітньої діяльності, а також створення середовища навчання, яке забезпечить учням ряд можливостей.

Роль Ради Європи

Рада Європи підтримує співпрацю між її 47 державами-членами у багатьох сферах, включаючи і освіту. Загальна мета полягає у розробці узгодженого бачення ролі освіти, з особливим акцентом на захисті та заохоченні прав людини, демократії та верховенства закону, а також можливості освітніх товариств брати участь у міжкультурному діалозі. Програма базується на широкому баченні освіти, яке охоплює обидва ключові поняття цінності і вміння. Загальні проблеми визначені, рішення запропоновані і приклади кращих практик поширені.

Програма Ради Європи Песталоцці відкриває можливості для професійного розвитку, обміну та співробітництва для вчителів, шкільних адміністраторів та представників організацій громадянського суспільства.

Держави-члени затвердили кілька важливих текстів, які забезпечують спрямованість і стимул для дій на національному рівні та шляхи поширення досвіду кращих практик та підвищення стандартів по всій Європі. До них відносяться Хартії Ради Європи з освіти для демократичного громадянства і освіті з прав людини (CM/Rec (2010) 7), Рекомендація про сприяння і визнання неформальної освіти / навчання молодих людей (CM/Rec (2003) 8), Рекомендація Комітету міністрів державами-членами про виховання циган і кочівників в Європі (CM/Rec (2009) 4), рекомендація про громадську відповідальність за вищу освіту та дослідження (CM/Rec (2007) 6) та Рекомендація з міжкультурного діалогу і різноманіття у викладанні історії (CM/Rec (2011) 6E).

Ще однією сферою співпраці є право на якісну освіту, розвиток політики та практики щодо права на освіту для кожної людини, як права, що робить якісну освіту передумовою для повного використання інших прав людини. Ця робота включає в себе визначення громадської відповідальності щодо права на якісну освіту, усвідомлення, захист та заохочення до різноманітності за допомогою здійснення права на якісну освіту.

Роль неурядових організацій

Роль неурядових організацій має вирішальне значення у поширенні права на освіту та інших прав, що пов'язані з освітою. Серед них — профспілки, союзи студентів, вчителів та батьків, які мають незамінні функції, особливо на місцевому та національному рівні.

На європейському рівні молодіжні організації знайшли способи бути почутими стосовно питань освіти. Отож, студентські організації, такі як AEGEE — Європейський студентський форум, Європейський студентський союз (ESIB) і Організаційне бюро європейських студентських спілок (OBESSU), є європейською платформою національних шкіл студентських організацій та об'єднань, що діють в системі загальної середньої освіти та середньої професійної освіти. Ці організації докладають зусилль для сприяння обміну інформацією, досвідом і знаннями між студентськими організаціями і вони відіграють важливу роль у представлені думки студентів у Європі. Як і інші молодіжні та студентські організації, вони працюють безпосередньо межі задля припинення дискримінації в європейських освітніх системах, з метою сприяння підвищенню якості та доступності надання освіти в Європі.

http://www.obessu.org/
http://www.esib.org/
http://wwww.aegee.org
http://youthforum.org
http://www.dare-network.eu/
http://www.hrea.org

Європейський молодіжний форум, основна платформа молодіжних організацій в Європі, яка визначає освіту, як стратегічний пріоритет молодіжної політики. Він закликає до цілісних підходів в системі освіти, які є зрозумілими і до підтримки якості формальної освіти, неформальної освіти та позаформального навчання. Основна увага форуму акцентується на «побудові реального безперевного навчання для життя та впродовж життя суспільства, в якому цінуються всі форми навчання, де молоді люди можуть взяти на себе відповідальність за свій освітній шлях і де молодіжні організації визнаються як найбільш важливі провайдери якості неформальної освіти для молодих людей».[12]

СД мережа — Демократія та освіта з прав людини в Європі — це загальноєвропейська мережа неурядових організацій та інших організацій, покликана підвищувати авторитет освіти з питань демократичного громадянства і освіти в галузі прав людини, сприяти транскультурному і транснаціональному співробітництву та підвищенню якості освіти в цих сферах. Однією з їхніх ініціатив є Дні синхронізованої дії (SynAct), які проходять щороку поруч з Днем прав людини (10 грудня).

www.dare-network.eu

Асоціація з навчання прав людини (HREA) є міжнародною неурядовою організацією, яка підтримує навчання в галузі прав людини, підготовку активістів і професіоналів, розробку навчальних матеріалів та програм, творчі спільноти за допомогою онлайн технологій (наприклад, список розсилки HREA).

www.hrea.org

Посилання

1 13ауваження 13 загального порядку про право на освіту в Статті 13 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права, 08/12/99. E/C.12/1999/10, пункт. 1 ; http://www.unhchr.ch

2 Звіт 2010 Цілей розвитку тисячоліття, www.un.org/millenniumgoals/pdf/MDG Report 2010 En r15 -low res 20100615 -.pdf

3 Грамотність дорослих та молоді: Глобальні тенденції в гендерному паритеті, УІС факти, від вересня 2010, № 3, виданий Інститутом статистики ЮНЕСКО www.unesco.org/education/ild2010/FactSheet2010_Lit_EN.pdf

4 Станом на серпень 2011

5 Загального порядок № 13 статті 13 ICECSR, 08/12/99. E/C.12/1999/10, пункт. 24.

6 Конвенція про права дитини, документ ООН A/44/49 (1989), пункт. 29(1)(r)

7 Заохочення рівності можливостей в галузі освіти, Доповідь Спеціального доповідача з питання про право на освіту, Кішоре Сінгх, GE.11 — 12940, 18 квітня 2011: www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/17session/A-HRC-17-29.pdf

8 Звіт засідання Комісії Європейського Парламенту, Ради Європейського економічного та соціального комітетів та Комітету по регіонах; Курс з раннього закінчення школи: Ключовий внесок до плану програми у Європі до 2020 року, ec.europa.eu/education/school-education/doc/earlycom_en.pdf

9 Дошкільне виховання та освіта — регіональна доповідь — Європа і Північна Америка, ЮНЕСКО, WCECCE/Ref.4, 27 серпня 2010; unesdoc.unesco.org/images/0018/001892/189211e.pdf

10 Освіта: прихований скарб, ЮНЕСКО, Париж, 1996 рік. www.see-educoop.net/education_in/pdf/15_62.pdf

11 http://youth-partnership-eu.coe.int

12 www.youthforum.org

Вправи до теми:
З явища
Увага, ми все бачимо!
Нерозлучні друзі.
Пальці та долоні
Перша шпальта
Мака-китобої
Повість про два міста
Павутина життя

Навколишнє середовище

Права людини та навколишнє середовище

Спасіння світу лежить у людському серці, у людській спроможності міркувати, в людській лагідності і у людській відповідальності. Ми все ще перебуваємо під впливом згубного і марного переконання, що людина є вершиною світобудови, а не просто частиною її... Ми все ще не знаємо, як поставити моральність попереду політики, науки та економіки. Ми все ще не здатні зрозуміти, що єдиним справжнім стрижнем всіх наших дій — якщо вони мають бути моральними — є відповідальність. Відповідальність є дещо вище, ніж моя родина, моя країна, моя фірма, мій успіх.

Вацлав Гавел

Діоксин — стійка біоакумулятивна токсична речовина, що виникає під час виробництва ПВХ і вінілу, розпадається поступово і тривалий час розповсюджується по планеті, накопичуючись у жирових тканинах та збільшуючись у концентрації під час просування за харчовим ланцюгом. Інколи діоксин у небезпечній концентрації знаходять навіть у тканинах полярних ведмедів та в грудному молоці ескімосів.[1]

Коли вам пропонують висловитися щодо «навколишнього середовища», про що ви думаєте у першу чергу? Опубліковані у Євробарометрі відповіді включають наступне: кліматичні зміни, забруднення міст, захист природи, катастрофи, що виникли в результаті людської діяльності, такі як нафтові розливи, промислові аварії, землетруси, повені й інші природні катастрофи і також використання природних ресурси. Не дивує й той факт, що проблемні питання кожної країни дуже відрізняються, наприклад, забруднення Балтійського моря хвилює громадян Прибалтійських держав, а громадян Мальти і Болгарії хвилює забруднення повітря.

Масштабна занепокоєність станом навколишнього середовища виникла зовсім недавно. В різних культурах протягом історичного розвитку існували різні релігійні та філософські традиції стосовно відносин між людиною і всім іншим природним світом. У так званому «розвинутому» світі до останнього часу найбільш поширеним було відношення владарювання та експлуатації. І лише на початку 1960-х широка громадськість почала звертати серйозну увагу на той рівень руйнування, що ми завдаємо навколишньому середовищу.

Люди розуміють, що ми не можемо викидати наші відходи, сподіваючись на те, що вони зникнуть самі по собі. Очевидно, що все, що відбувається в одному місці, має вплив на інше, і щоб ми не робили — копали шахти, спилювали дерева, будували або обробляли землю — наші дії мають наслідки, як локальні, так і глобальні, зараз і у майбутньому. Тому наша турбота про навколишнє середовище не може бути відокремлена від турботи про людство

і має базуватися на принципах рівності, права і відповідальності. Нижче приведено декілька прикладів того, як вплив на навколишнє середовище пов'язаний з правами людини:

Повітря

Повітря, яким ми дихаємо, може бути забруднене, наприклад, промисловими або транспортними викидами а також від побутового палива та паління тютюну. Інші атмосферні забруднення складаються з малоактивного озону та мікроорганізмів, пов'язаних з вуглекислим газом. У Європейському регіоні ВОЗ[2] вплив твердих домішок в атмосфері скорочують середню тривалість життя кожної особи в середньому на 1 рік. Погіршення якості повітря порушує право на життя і на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я.

Вода

Світові запаси питної води вичерпуються заради задоволення потреби зростаючої кількості населення не лише у споживанні для пиття і санітарних умовах, а й в зростаючому виробництві харчів, промислових процесів та рекреаційної діяльності.[3]

У 2011 році 1,1 млрд людей — кожен сьомий — не мав доступу до безпечного та належного водопостачання, що є очевидним фактом порушення прав людини на життя та здоров'я. За підрахунками ВОЗ 1,8 млн людей — в більшості це діти віком до 5 років, які проживають у країнах, що розвиваються — щороку вмирають від діарейних захворювань, що виникли в результаті небезпечної води.

Питання безпеки людини все більш загострюється в той час, як кількість води зменшується. Суперечки можуть бути як усередині країни, наприклад, як було в 2010 році в Нью Делі, Індія, де нерегулярне постачання води, яке з часом зовсім припинилося, привело до жорстких протестів, навіть з декількома постраждалими. Крім цього, суперечки можуть виникати і між країнами, що пропускають або утримують потік води у напрямку до країни-сусіда, який знаходиться внизу за течією, і використовують це у якості політичного інструменту, для актів агресії або тероризму.[4]

Земля

Близько однієї третини світової поверхні землі використовується для землеробства і мільйони акрів природних екосистем щорічно видозмінюються.[6]

За оцінюванням всесвітніх лісових ресурсів, проведеним у 2010 році Всесвітньою продовольчою організацією (ФАО/FAO), щорічно загальні збитки світових лісів становлять 7.3 млн гектарів (18 млн акрів). Різні способи землеробства занадто забруднюють навколишнє середовище і є нераціональними. Сучасні методи ведення сільського господарства не потребують значної кількості людської праці, тому люди вимушені мігрувати до міст у пошуках роботи. У 2007 році, вперше в історії, більш ніж половина людства проживала в міських районах[7]. Земля також відбираються для шахт і інших промислових об'єктів, тоді як транспортна система пошкоджує поверхню землі, насуваючись на дику природу. Щодо прав людини, то всі ці зміни можуть привести до порушення права на приватну власність, на бажану роботу, право на їжу та участь у культурному житті і багато інших.

? *Яким чином повітря, вода та земля забруднюються у навколишньому середовищі де ви живете?*

Ми живемо на земній кулі, яка є скінченною по своїй природі і де все взаємно пов'язане іншим, наприклад, через харчові ланцюги і кругообіг води та геологічні цикли. Природа має здатність певною мірою відновлюватися, але серйозні порушення у згаданих циклах, наприклад, через забруднення, невластиву практику землеробства, іригаційні проекти або надмірний вилов риби, дестабілізують природний баланс. Ядерні катастрофи в Чорнобилі та Фукусімі, загибель дерев у Чорному Лісі в Німеччині внаслідок кислотних дощів, запустелення земель у південній Іспанії, пересихання Аральського моря в Узбекистані та проект дамби Ілісу в Туреччині — це все приклади того, як людство у процесі свого розвитку завдає шкоди екологічному базису всієї економічної діяльності і життю взагалі.

КЛЮЧОВІ ДАТИ

22 березня
Всесвітній день водних ресурсів
23 березня
Всесвітній день метеорологів
21 травня
Всесвітній день культурного різноманіття в ім'я діалогу і розвитку
22 травня
Міжнародний день біологічного різноманіття
5 червня
Всесвітній день охорони навколишнього середовища
17 червня
Всесвітній день боротьби з опустеленням і посухою
11 липня
Всесвітній день народонаселення
Друга середа жовтня
Міжнародний день зменшення наслідків стихійного лиха
16 жовтня
Всесвітній день продовольства
6 листопада
Міжнародний день запобігання експлуатації навколишнього середовища під час війни та збройних конфліктів

Світ не належить нам, земля не належить нам. Це наш скарб, який ми зберігаємо для майбутніх поколінь.

Африканське прислів'я

Кліматичні зміни

Приклади порушень прав людини, пов'язаних з навколишнім середовищем, можна переглянути на сайті: www.righttoenvironment.org

«Погіршення якості навколишнього середовища планети Земля та істотне збільшення ступеня та частоти стихійних лих, таких як циклони, повені та засухи, значною мірою загострюють людську уразливість щодо відсутності продовольчої безпеки, слабкого здоров'я, і відсутності стабільних засобів існування».

Програма Організації Об'єднаних Націй по довкіллю (ЮНЕП/UNEP).

Згідно з Четвертим Експертним Звітом[8] Міжурядової комісії з проблем кліматичних змін (IPCC), «за останні декілька років, наукові дослідження та знання в області кліматичних змін значно просунулися уперед і підтверджують, що існуюче потепління клімату на Землі відбувається у зв'язку із людською діяльністю такою, як спалювання вуглеводного палива. Потепління клімату на Землі вже має значні наслідки і очікується, що майбутній вплив виявиться ще більш масштабнішим та руйнівним». Ступінь вірогідності даного прогнозу має підтвердження на 90%.

Всі країни району басейна річки Дунай розробляють національні плани організації діяльності та міжнародного співробітництва у Міжнародній Раді захисту річки Дунай з метою досягнення до 2015 року природоохоронних задач, визначених у Водної Рамкової директиви ЄС.[5]

Спалювання вуглеводного палива — це головна людська діяльність, що сприяє зміні клімату. Під час горіння паливо вивільняє в атмосферу Землі вуглекислий газ, водні пари, метан та оксид азоту. Там ці гази уловлюють сонячну енергію, що й спричиняє глобальне потепління. Іноді цей процес називають «парниковим ефектом». Вуглекислий газ є найбільш важливим парниковим газом, тому що він надовго затримується в атмосфері. Поточні рівні атмосфери вже давно перевищили природний рівень вуглекислого газу за останні 650 000 років. Ефект занадто є занадто серйозним: 11 з 12 років за період з 1995 по 2006 були серед 12 найбільш жарких років за показником глобальної температури поверхні, що є рекордом з 1850 року (початку індустріалізації).[9] Ось деякі з вже існуючих та очікуваних найближчим часом наслідків глобального потепління:

Зміна рівня моря. Підвищення рівня моря затопить деякі невеликі, низько розташовані острівні держави та завдасть ризику затоплення мільйонів людей. Проникнення солоної води негативно вплине на розташовані на низькому рівні сільськогосподарські землі. Вплив вже відчувається у різних регіонах світу, особливо на південно-східних тихоокеанських островах та в Південно-Східній Азії.

Погодні катаклізми. Повені, засуха та урагани будуть відбуватися частіше і з більшою руйнівною силою.

Вимирання. Якщо глобальна температура підніметься на два градуси за Цельсієм, то передбачається, що 30% всіх видів тварин, які живуть на землі, опиняться під загрозою вимирання.[10]

Брак продуктів харчування. Із зростанням температури і зміною характеру розподілу кількості опадів врожай значно зменшиться у таких регіонах, як Африка, Близький Схід та Індія.

Брак води. Зміна характеру розподілу кількості опадів приведе до виникнення засухи або повеней. Менша кількість води залишиться доступною.

Захворювання. З підвищенням температури такі захворювання як малярія, захворювання Західного Ніла, лихоманка денге та річкова сліпота перемістяться до інших територій.

Руйнування уразливих ділянок. Пошкоджені території, такі як перетруєні пасовиська, знелісснені гірські схили і еродований орний грунт, стануть більш вразливими ніж раніше до змін клімату.[11]

Екологічні біженці. Кліматичні зміни, разом з екологічними проблемами, змусять велику кількість людей мігрувати або шукати притулку зважаючи на зміни, що відбуватимуться у навколишньому середовищі.

? *Чи можете ви визначити будь-які наслідки кліматичних змін, що вже вплинули на вашу країну?*

Питання рівності

Результати кліматичних змін нерівномірно відчуваються у світі. За даними Міжурядової комісії з проблем кліматичних змін (IPCC), більш за всіх страждатимуть найбідніші в світі люди. Нації, що розвиваються, у наслідок їх географічного положення, низького прибутку, слабких інституцій та залежності від діяльності, що сама залежить від кліматичних умов, наприклад, землеробство, відсутність ресурсів для адаптації (наприклад, вирощування різних типів зернових, що підходять для більш або менш засушливих умов).

Інший аспект питання рівності — як розподілити витрати на екологічну компенсацію, наприклад, витрати на перехід на сучасні технології, що спалюють пальне більш ефективно, або перехід на відновлювані джерела енергії, такі як вітер, вода або сонячна енергія. Розподіл обов'язків був основним наріжним каменем на 17-й Конференції учасників Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату, що проходила у Дурбані в 2011 році, й досі викликає труднощі серед учасників переговорів.

Питання рівності пов'язані з ідеями справедливості і багато людей кажуть про ідею кліматичної справедливості, маючи на увазі «концепцію поступової ліквідації та пом'якшення нерівномірного тягаря обов'язків, спричинених кліматичними змінами. Кліматична справедливість — це однакове відношення до всіх людей і свобода від дискримінації, створення методів і проектів, що вирішують питання кліматичних змін і систем, що створюють такі зміни та дискримінацію».[12]

Кліматичні зміни можуть бути найбільшою погрозою для тривалого добробуту населення і, без сумніву, потребують негайного вирішення. Проте концентрація лише на кліматичних змінах може привести до небажаних наслідків: бо інші екологічні проблеми, такі як забруднення, надмірний вилов риби або урбаністичний розвиток, не отримають належної уваги, тому що вся увага буде привернута до кліматичних змін, коли насправді інші проблеми також потребуватимуть вирішення. Гарний приклад такої ситуації — це коралові рифи. Підвищення температури води, зростання рівня моря та ацидифікація океанів викликані кліматичними змінами, безперечно несуть потенційну погрозу кораловим рифам і відповідно, правам тих людей, які заробляють собі на життя або проводять своє дозвілля там. Проте, вже існуючі загрози забруднення, осідання у зв'язку з надмірним стоком в результаті сільськогосподарської діяльності, надмірним виловом риби, яка годується рифами, колекціонування таких риб, равликів та коралів акваріумістами-любителями, видобуток коралів для створення цементу та дорожнього насипу — це лише невелика низка існуючих небезпек, що можуть зруйнувати рифи ще задовго до того, як на них, через 70 років, вплинуть кліматичні зміни.[13]

Починаючи з першої хвилини Нового року, тоді як американська родина 2 січня сідає вечеряти, вони вже витратили на кожну особу стільки вуглеводневого палива, скільки родина з Танзанії витрачає протягом цілого року.

Ендрю Сіммс

Кліматичні зміни — це реальна загроза міжнародному мирному співіснуванню та безпеці.

Пан Гі Мун

Зростання населення

У 1804 році у світі був лише 1 млрд людей, у 1927 р. — 2 млрд; у 1959 р. — три млрд; у 1974 р. — чотири млрд; 1987 рік — п'ять млрд; шість млрд — у 1998 році; сім млрд — у 2011 році. Швидке зростання відбулося завдяки комбінації позитивних змін, наприклад, покращеним побутових умов, харчуванню і охороні здоров'я, які надали людям можливість жити довше та народжувати більше дітей, які доживають до зрілого віку. Проте ми живемо на планеті, ресурси якої не є нескінченими і зріст населення спричиняє значне навантаження на навколишнє середовище заради забезпечення навіть самих елементарних потреб у розміщенні, їжі та воді.

Кліматичні зміни не повинні перетворитися з незручної правди на зручного цапа-відбувайла для пригнічення інших людей.

Кейт Брандер та інші[14]

Розмірковуючи про той тиск, що спричиняється на навколишнє середовище, у формулі необхідно враховувати не лише числа, а й життєві цикли і структуру споживання. Заможні нації, більшість яких проживає в Європі становить лише 20% від усього населення планети, їх відповідно до стандартів життя, вживають більш ніж 70% ресурсів планети. Тому й населення — це також питання рівності.

Якщо ми не можемо стабілізувати клімат і не можемо стабілізувати населення, тоді на Землі не існуватиме екосистеми, яку ми можемо врятувати.

Інститут глобального моніторингу

? *Китай зменшив рівень народжуваності, примусово здійснюючи політику однієї дитини у родині. Чи вважаєте ви, що такі дії китайської влади виправдані? Чи чули ви про інші методи зменшення рівня народжуваності?*

Вирішення проблемних питань

Люди не єдині живі істоти на Землі, а поводяться нібито це саме так.

Автор невідомий

Враховуючи той фат, що вся людська діяльність впливає на навколишнє середовище, постає питання, як нам найкраще захистити навколишнє середовище, яке нас утримує.

Один підхід — робити це за допомогою міжнародних договорів по окремим питанням. ООН погодила кілька угод та декларацій про захист навколишнього середовища, наприклад, про забруднення повітря, біорізноманітність, біобезпечність, запустелення, вимираючі види, забруднення від судноплавства, тропічну деревину, заболочені землі і китобійний промисел.[15]

Міжнародні дії щодо захисту озонового шару шляхом згортання виробництва хлорфторвуглецю (ХФУ/CFC) та інших озоно-руйнуючих хімікатів, виявилися швидкими та дуже ефективними. Монреальський Протокол щодо речовин, які руйнують озоновий шар, вступив у силу в 1989 році; як результат — озоновий шар має поступово поновлюватися.[16]

Можливо, на сьогоднішній день єдиний найбільш успішний міжнародний договір — це Монреальський Протокол.

Кофі Аннан

Інший приклад — це Кіотський Протокол (затверджений у 1997 р., вступив в дію у 2005 р. і закінчився у 2012 р.), згідно якого країни дають конкретні зобов'язання зменшити свої викиди парникових газів. Кіотський Протокол важливий, тому що він заснований на принципах справедливості та рівності передумов про «спільні, проте диференційовані обов'язки». Іншими словами, промислові країни мають платити більше, тому що об'єми їх викидів на душу населення зазвичай у 10 разів вищий, ніж в середньому у країнах, що розвиваються.

Так як у 2012 році закінчилася дія Кіотського протоколу виникає потреба у створенні нової міжнародної системи — договірної та ратифікованої — яка буде продовженням програми та поступово покращить ситуацію щодо зменшення викидів парникових газів. Для цього необхідне поновлення політичної відповідальності усіх сторін і тих, які підпишуть протокол, і тих, які не підпишуть.

Міжурядова Комісія зі зміни клімату (IPCC)

IPCC — провідний міжнародний орган з оцінювання кліматичних змін. Комісія була заснована Програмою ООН з питань навколишнього середовища (ЮНЕП/UNEP) та Всесвітньою метеорологічною організацією (ВМО/WMO) з метою надання світові, на основі існуючих знань, чисто наукової оцінки кліматичних змін та їх потенційного впливу на екологію та соціально-економічний стан.

IPCC — міжурядовий та науковий орган. На сьогоднішній день 194 країни ООН та ВМО являються членам IPCC, яка розглядає та оцінює останню наукову, технічну та соціо-економічну інформацію, отриману з усього світу та таку, що має відношення до розуміння кліматичних змін. Завдяки своїй науковій та міжурядовій природі, IPCC втілює унікальну можливість надати на розгляд керівництва повноцінну та збалансовану наукову інформацію. Відповідно робота цієї організації є стратегічною і у той же час політично нейтральною і ніколи політично регламентуючою.

IPCC не проводить жодних досліджень чи кліматичних спостережень, пов'язаних з даними чи параметрами. Тисячі вчених усього світу добровільно надають результати своїх робіт до IPCC.

Права та обов'язки

Стокгольмська Декларація, прийнята у 1972 р. на Конференції Організації Об'єднаних Націй з навколишнього довкілля[17], може вважатися відправною точкою підходу до захисту навколишнього середовища на основі права. Декларація сформулювала принцип про те, що «людина [повинна мати] має основне право на свободу, рівність і сприятливі умови життя в довкіллі, якість якого дозволяє вести гідне і процвітаюче життя, вона несе головну відповідальність за охорону і поліпшення довкілля на благо нинішнього і майбутніх поколінь».

Чи можливо кожному в світі вести гідне і процвітаюче життя у відповідних умовах без руйнівних наслідків для навколишнього середовища? Якщо так, то яким чином? Руйнування довкілля може бути, значною мірою, як результатом економічного занепаду, так і розвитку. Наприклад, відсталість та подальша бідність призводять до вирубки лісів, так як населенню необхідно видобувати дров'яне паливо для приготування їжі та обігріву. Маючи недостатню кількість пасовиськ, вони знищують периферійні сільськогосподарські землі, що веде до дезертифікації. Неадекватна обробка стічних вод та нагромадження сміття ведуть до зменшення кількості питної води. Відсутність відповідної освіти підриває прагнення нації мати більш чисте навколишнє середовище. Розвиток, з іншого боку, атакує навколишнє середовище іншим чином. Економічні досягнення стимулюють знищення

лісів та переселення етнічного населення і максимальну експлуатацію природних ресурсів. Індустріалізація забруднює повітря, воду та атмосферу токсичними та хімічними викидами під час виробництва та споживання, і все це робиться в ім'я прогресу.[18]

У 1989 році Брунтлендська доповідь» Міжнародної комісії ООН з навколишнього середовища і розвитку намагалася намагалася вирішити внутрішні протиріччя між навколишнім середови-щем та розвитком через принцип сталого розвитку, що визначається як «розвиток, який задовольняє потреби сьогодення, не наражаючи на ризик здатність майбутніх поколінь задовольняти їх власні потреби». Доповідь слугувала основою для проведення у 1992 році Конференції ООН про навколишнє середовище та розвиток (також відому, як зустріч на вищому рівні по проблемам Землі) на якій було прийнято Декларацію Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища і розвитку. Декларація (відома як «Порядок денний на XXI вік») була планом дій, які уряди, організації та окремі особи мали виконати на глобальному, національному або місцевому рівні у кожній сфері, де людина здійснює вплив на навколишнє середовище. Ще одним підсумком зустрічі в Ріо стала Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату (РКЗК/UNFCCC). РКЗК/UNFCCC забезпечує універсальну концепцію міжурядових зусиль щодо вирішення викликів, які поставили перед нами кліматичні зміни.

Головна відмінність між Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату РКЗК/UNFCCC та Кіотського Протоколу полягає у тому, що у той час, як Конвенція закликає промислові країни стабілізувати викиди парникових газів, Протокол зобов'язує їх це зробити.

Орхуська Конвенція

Орхуська Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля була погоджена Європейською економічною комісією ООН у 1998 році. Конвенція була ратифікована у 40 країнах та Євросоюзом. Це перший міжнародний договір, що визнає право «кожної людини нинішнього та прийдешніх поколінь на життя в навколишньому середовищі, сприятливому для її здоров'я та добробуту». Документ також визнає право на доступ до інформації з питань навколишнього середовища, участь у вирішенні екологічних питань та доступ до незалежних судів по відношенню до рішень з питань навколишнього середовища. Незважаючи на той факт, що конвенцію було ратифіковано лише країнами Європи та Центральної Азії та слабкий механізм моніторингу, цей документ має глобальну значимість завдяки поєднанню питань навколишнього середовища з правами людини.[19]

Підхід з позицій прав людини, який би гарантував головну роль принципів справедливості і рівності прав та обов'язків, багатьма вважається перспективним кроком вперед на шляху до захисту навколишнього середовища. Проте протягом багатьох років активісти та інші учасники екологічного руху стверджували, що цієї умови недостатньо. Їх точка зору полягає в тому, що якщо людське життя та здоров'я є метою захисту навколишнього середовища, тоді навколишнє середовище може бути захищено внаслідок та лише у тій мірі, що необхідна для захисту людини. Наприкінці 2009 року Всесвітня народна конференція з питань кліматичних змін та прав Матері Землі, в Болівії, направила на розгляд в ООН Універсальну Декларацію Матері Землі (2010). Стаття 2 проголошує, що «Мати Земля має право на існування, продовження циклу життя, збереження своєї самобутності структур, функцій та процесів, які підтримують всі форми життя».

Рух на захист навколишнього середовища може лише тоді вижити, якщо він стане рухом за справедливість. Як суто рух за охорону довкілля він або помре, або перетвориться у корпорацію «зелений камуфляж». Кожен, хто справді опікується довкіллям, не витримає такої ролі. Проте він має безмежні можливості як екологічний, так і справедливий рух.

Вандана Шива

Екоцид — злочин проти природи

Екологічні катастрофи, такі як Севезо у 1976 році, Бхопал у 1984, Чорнобиль у 1986, розлив стічних вод в Іспанії в 1998 та вибух нафтової платформи Deep Water Horizon у 2010 році, дійсно призвели до значних судових процесів. Проте ні майбутні покоління, ні навколишнє середовище самі по собі ніколи не з'являлися в суді під час розгляду справ.

Переконливі докази можуть змусити бізнеси, що завдають масштабної екологічної шкоди, прийти до суду. Термін «екоцид», що означає будь-які значні руйнування та знищення природного довкілля, було введено в обіг після гербіцидної катастрофи в Південно-Східній Азії, що мала місце під час війни у В'єтнамі. У квітні 2010 р. юрист з Великобританії Поллі Хіггінс запропонував ООН визнати екоцид міжнародним злочином проти миру наряду з геноцидом, злочинами проти людства, воєнними злочинами та злочинами агресії, за які мають представати перед Міжнародним кримінальним судом.

Створення терміна [злочин] «екоцид (еко-вбивство)» також необхідно, як і існування терміну «людиновбивство». Як існує термін для позначення тих, хто забирає життя людини, так має існувати термін для тих, хто вбиває природу.

Жаїм Давід Фернандес Мірабаль, Міністр навколишнього середовища, Домініканська Республіка

Британії знадобилась половина ресурсів цієї планети, щоб досягнути процвітання. Скільки планет знадобиться Індії для розвитку?

Махатма Ганді

Роль Ради Європи

Рада Європи першим пунктом свого порядку денного ставить питання самодостатнього сталого розвитку. Її політика полягає в тому, що економічний прогрес не має погоджуватися на компроміс щодо ключових статків людства: якості навколишнього середовища і ландшафту, прав людини і культурної різноманітності і демократії. Рада Європи вважає кліматичні зміни найбільш серйозною екологічною проблемою, з якою світ стикнувся сьогодні. Вона визнає значення їх наслідків для прав людини та діє на двох фронтах: збереження природних ресурсів і біорізноманітність та захист відмінностей і життєвості багатьох світових культур. Звідси слідує, що культурний компонент сталого розвитку потребує паралельних зусиль для розвитку культури соціальної та екологічної відповідальності та захисту культурного різноманітності.

Своїми діями Рада Європи допомогла сформувати в Європі відповідне правове поле на підтримку біорізноманітності, територіального планування і управління ландшафтом та самодостатнього сталого територіального розвитку на основі комплексного використання культурних та природних ресурсів. Екологічна Програма Ради Європи, розпочата у 1961 році, розробила Європейську конвенція про ландшафти, Конвенцію про охорону дикої фауни і флори природних місць існування в Європі та Рамкову Конвенцію про значення культурної спадщини для суспільства. Також Рада Європи ввела Європейський диплом територій, що знаходяться під особливою охороною. Створений у 1965 році, диплом видається територіям, що охороняються внаслідок їх видатних наукових, культурних або естетичних якостей; такі території також мають бути предметом, що підлягає збереженню, що можна поєднати разом з програмою сталого розвитку.

Посібник Ради Європи з прав людини та навколишнього середовища містить багато інформації про слухання справ Європейського Суду з прав людини і вплив, який мала Європейська соціальна хартія у відношенні до питань охорони

Робилося декілька спроб додатковим протоколом внести до Європейської Конвенції з прав людини право на здорове навколишнє середовище проте, вони не були успішними. Точка зору противників полягає в тому, що Європейський Суд з прав людини може розглядати справи про злісне порушення збереження навколишнього середовища відповідно до статті 8 (приватне та родинне життя) Європейської конвенції про захист прав людини (ECHR).

? *Чи необхідно внести право на здорове навколишнє середовище до Європейської конвенції про захист прав людини? Convention on Human Rights?*

Європейський Суд з прав людини

Декілька осіб успішно виносили питання, пов'язанні з навколишнім середовищем, на розгляд Суду на підставі того, що негативні екологічні фактори виявилися причиною порушення одного з їхніх прав людини, які захищає Європейська конвенція про захист прав людини. Судова практика включає втручання в право на життя, право на повагу особистого та родинного життя, а також дому, право на справедливий суд та доступ до суду, право отримувати та поштрювати інформацію та ідеї, право на ефективні захисти правового захисту та право на мирне володіння своєю власністю.

Хамер проти Бельгії

Рішення Європейського Суду з прав людини від 27 листопада 2007 року
Позивачка володіла будинком, збудованим її батьками на лісовому угідді, де не дозволялося будівництво. Судову справу було розпочато проти неї внаслідок того, що вона володіла будинком, збудованим з порушенням відповідного лісового законодавства і судді визнали, що їй належить відновити землю до її первинного стану. Будинок було примусово зруйновано. Позивач скаржилась на порушення її права на особисте життя.
Вперше Суд вирішив, що незважаючи на той факт, що навколишнє середовище прямо не захищене в Конвенції проте само по собі воно є цінністю в якій як суспільство, так і державні органи мають живий інтерес. Економічні міркування і навіть право на власність, не мають виходити на перший план у питаннях охорони навколишнього середовища, зокрема, коли ця сфера законодавчо регулюється державою. Таким чином, державні органи були зобов'язані діяти з метою захисту навколишнього середовища.[20]

Участь молоді

У першому Розділі ми описували поняття «про, за допомогою та заради» освіти з прав людини і стверджували, що знання, навички та відношення до захисту прав людини можна отримати лише за допомогою досвіду. «Почніть з того, де є молодь» — ось найкраща мантра працівника з молоддю, а яке місце може бути кращим для початку, а ніж участь в акціях на захист навколишнього середовища? Наприклад, розпочати можна із занепокоєності місцевої групи місцевою дорогою або проектуванням будівництва, що позбавить їх ігрового поля, а може, вони бажають дізнатися, як вони можуть зменшити викиди парникових газів чи зробити свої домівки, школи і коледжі та молодіжні клуби більш екологічно безпечними. На регіональному та національному рівнях вони можуть впливати на публічні дискусії та політичні дебати, наприклад, пишучи листи, показуючи вистави та організовуючи демонстрації.

Захист та інформування про стан навколишнього середовища — це одне з найважливіших завдань молодіжних організацій у всій Європі, більшість з яких навіть ставить його на перше місце. Існує декілька Європейських молодіжних організацій та рухів, які у своїй роботі спираються на захист навколишнього середовища і права людини, підкреслюючи, що екологічна освіта і діяльність не мають кордонів. В програмі Європейських Молодіжних Центрів, відповідна діяльність також поширюється і на питання, які здаються далекими але, насправді, близькими та дуже пов'язаними між собою, — це питання безпечної їжі, екологічної справедливості, самодостатнього сталого розвитку і кліматичних змін.

Можливості для молоді існують і на міжнародному рівні. РКЗК/UNFCCC, визнаючи важливість участі молоді, поширила статус і кількість учасників — представників молоді. Поширений статус дозволяє молоді отримувати офіційну інформацію, приймати участь у зборах і вимагати виділення часу для промов. Шістнадцяті збори, що відбулися у Канкуні, Мексика, відвідало близько 500 молодих делегатів, активістів та представників молодіжних організацій з усього світу.

Тому що молодь більш поінформована щодо питань і більш зацікавлена у тривалій сталості, навколишнє середовище — це одна з сфер, у якій ви маєте стати лідером.

Звіт Молоді Світу, 2003 р. [21]

Дбаєте про майбутнє? Піклуйтеся про ліс!

За ініціативи Молодь і Навколишнє середовище Європи (YEE), розпочатої у 2011 році і об'єднавшої молодь з Албанії, Чеської Республіки, Фінляндії, Португалії, Росії і Великобританії, що організувала кампанію, яка закликає молодь мобілізуватися на захист лісів по всьому світові. Кампанія має на меті підвищити обізнаність про загрозу, що існує для світового лісу, закликає молодь до дій, допомогає їм відкрити для себе місцеві ліси та надає їм можливість піклуватися про свої місцеві ліси. http://www.yeenet.eu

Корисні організації і посилання

Earth Charter (Хартія Землі) — декларація про основні етичні принципи для будівництва справедливого, сталого і мирного світового суспільства у 21-му сторіччі: www.earthcharterinaction.org

Worldwatch (Глобальний моніторинг), дослідження глобальних екологічних питань: www.worldwatch.org

UNite to Combat Climate Changes (ООб'єднаємось, аби подолати кліматичні зміни)– кампанія ООН, яка закликає суспільство усього світу об'єднатися та діяти без зволікання, аби подолати кліматичні зміни: www.unep.org/unite/

Світові статистичні данні у реальному часі: www.worldometers.info

Calculate your carbon footprint (Підрахуй свій вуглецевий відбиток). Онлайн програма на кількох мовах, безкоштовна та проста у використанні: www.carbonfootprint.com

Трохи більше половини (53%) громадян ЄС кажуть, що за останні півроку вони робили якісь дії, аби подолати кліматичні зміни; сортування і переробка сміття — найбільш поширений спосіб, утримання від купівлі виробів одноразового використання, купівля місцевих та сезонних виробів.[22]

Climate justice (Кліматична справедливість): Мережа організацій і рухів з усього світу, присвячена боротьбі за соціальну, екологічну та гендерну справедливість: www.climate-justice-now.org

Масивне центральне джерело даних і зручний спосіб порівняння національних статистичних даних: www.nation-master.com

Відносини між молоддю та кліматичними змінами детально представлені у **Звіті ООН Молоді Світу за 2010 рік.**

Friends of the Earth International (Міжнародні друзі Землі) — одна з найбільших світових громадських екологічних мереж. Вони проводять кампанії з найбільш актуальних екологічних та соціальних проблем сьогодення: www.foei.org

350.org світовий громадський рух, що працює над вирішенням проблем кліматичної кризи: www.350.org.

У Вікіпедії також представлено перелік найбільш відомих екологічних організацій залежно від їх організаційного типу (міжурядові, урядові і неурядові), які поділено на країни: www.wikipedia.org

Посилання

1 www.healthybuilding.net/pvc/facts.html

2 Європейський регіон ВОЗ включає 53 країни-учасниці. Повний перелік можна переглянути на сторінці 8 брошури ВОЗ/Європа: www.euro.who.int/data/assets/pdf_file/0017/122912/who_office_brochure-UK-www.pdf

3 www.unwater.org

4 Подробиці дивись на: www.worldwater.org

5 www.icpdr.org/icpdr-pages/river_basin_management.htm

6 «World Land Use Seen As Top Environmental Issue», Science Daily, www.sciencedaily.com/releases/2005/08/050808065021.htm

7 www.unfpa.org

8 www.greenfacts.org/en/climate-change-ar4

9 IPCC, «Atmospheric Вуглекислий газ», IPCC Fourth Assessment Report: Climate Change 2007, www.ipcc.ch/publications_and_data/ar4/wg1/en/ch2s2-3.html#2-3-1

10 www.direct.gov.uk

11 www.righttoenvironment.org

12 www.climate-justice-now.org

13 L.M. Brander, et al, «The Economic Impact of Ocean Acidification on Coral Reefs», Economic and Social Research Institute, working paper no. 282, February 2009.

14 K. Brander, et al, «The value of attribution», Nature Climate Change, Vol. 1, May 2011, p 70.

15 Подробиці дивись на: www.unescobkk.org/rushsap/resources/shs-resources/environmental-ethics-resources/environmental-treaties

16 http://science.nasa.gov/science-news/science-at-nasa/2006/26may_ozone/

17 www.unep.org/Documents.Multilingual/Default.asp?documentid=97&articleid=1503

18 www.unescap.org/drpad/publication/integra/volume2/malaysia/2my04a.htm

19 www.coastalwiki.org; www.unece.org

20 www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/0C818E19-C40B-412E-9856-44126D49BDE6/0/FICHES_Environnement_EN.pdf

21 www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/ch05.pdf

22 http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_372_en.pdf

Гендер

Вправи до теми:
Різна заробітна плата
Домашні справи
Героїні та герої
Поговоримо про секс
Шлях до країни рівності
Хто я?
Робота та діти

Деякі ключові поняття

Стать впливає на всіх у комплексі, досить тонкими і явними способами. Наша стать і гендерна ідентичність є складовими елементами людської природи. Терміни стать, рід, гендерна ідентичність і сексуальність мають різні значення, які часто плутають.

Мільйони людей в Європі зазнають дискримінації, стигматизації і навіть є жертвами насильства через їх фактичну або усвідомлену сексуальну орієнтацію або гендерну ідентичність.

Томас Хаммарберг, Комісар Ради Європи з прав людини[1]

Стать відноситься до біологічних і фізіологічних особливостей, які відрізняють чоловіків і жінок. Нас визначають як чоловіків і жінок при народженні, що стає соціальним і юридичним фактом з цього моменту. Деякі люди народжуються з нетиповими комбінаціями фізичних особливостей (характеристик тіла), що, як правило, відрізняє хлопчиків від дівчаток на момент народження. Ці особи можуть бути віднесені до поняття «інтерсекс». Часто лікарі виконують негайну операцію на тілі людини (або незабаром після народження), щоб «виправити» тіло, часто без згоди відповідної особи або батьків. Це постійно піддається критиці інтерсексуальними активістами. Вони посилаються на принцип 18 Джокьякартських принципів (документ, розроблений групою міжнародних експертів з прав людини) в якому міститься заклик до держав: «Вжити всіх необхідних законодавчих, адміністративних та інших заходів для забезпечення того, щоб тіло дитини незворотно не змінювали медичними процедурами в спробі нав'язати гендерну ідентичність без повної, вільної і усвідомленої згоди дитини відповідно до її віку і зрілості і, щоб керуватися принципом, що найкращим інтересам дитини повинно бути надано першочергове значення».

Рід відноситься до соціально-побудованого набору очікувань, поведінки і діяльності жінок і чоловіків, з якими вони асоціюються на основі їх статі. Соціальні очікування щодо будь-якого заданого набору гендерних ролей залежать від конкретного соціально-економічного, політичного і культурного контексту і зазнають впливу інших факторів, в тому числі раси, національності, класу, сексуальної орієнтації та віку. Гендерні ролі вивчаються і значно різняться в межах і між різними людськими суспільствами і змінюються з плином часу.

Ми спілкуємося з моменту нашого народження. Ми розвиваємося, ростемо і дізнаємося про те, як вести себе відповідно до очікуваних норм суспільства, в якому ми живемо, під значним впливом нашої сім'ї, школи, роботи, ЗМІ, нових інформаційних технологій та масової культури. Соціалізація є важливим процесом для становлення функціональних членів групи людей. Проте, не кожне повідомлення, яке ми отримуємо в рамках нашої соціалізації, можна вважати корисним для себе чи для суспільства. Гендерна соціалізація може обмежити хлопчиків і дівчаток у вивченні своїх талантів і інтересів і більш повного розкриття свого потенціалу. Крім того, часто нереалістичні і суперечливі очікування можуть викликати внутрішні конфлікти, психологічні проблеми і небажання, або неспроможність задовольнити ці очікування може призвести до певних форм покарань іншими.

Гендерна ідентичність відноситься до статі, до якої, на думку самої особи, вона належить, яка може або не може бути такою ж, як стать, яка їй була визначена при народженні. Це відноситься до глибокого усвідомлення внутрішнього і індивідуального досвіду людини кожної статі і включає в себе особисті почуття тіла і інші вираження, наприклад одяг, мову і манери.

Транссексуал — це загальний термін, який часто використовується для опису широкого спектра ідентичності та досвіду; це поняття, як правило, відноситься до осіб, які мають гендерну ідентичність, що відрізняється від статі, визначеної їм при народженні, і тих людей, які хочуть, щоб їх гендерну ідентичність сприймали по-іншому, відмінну від статі, визначеної при народженні. Транссексуали є фізичними особами, чиє гендерне вираження і/або гендерна ідентичність відрізняється від звичайних очікувань, заснованих на фізичній статі, з якою вони народилися і яка була юридично зареєстрована для них при народженні.

Сексуальна орієнтація описує зразок емоційного і сексуального потягу до чоловіків, жінок, обох або ні тих ні інших. Орієнтація не пов'язана з гендерною ідентичністю, наприклад, транссексуальна людина може бути гетеросексуалом або геєм таким же чином, як інша людина може бути гетеросексуалом або геєм. Тим не менше, ці два аспекти ідентичності часто пов'язані між собою людьми і впливають на те, як сприймають лесбіянок, геїв, бісексуалів і транссексуалів (ЛГБТ).

Пара виховує «безстатеву» дитину

В Швеції пара вирішила виховувати свою двохрічну дитину «безстатевою». Вони нікому не розповідали, чи Поп хлопчик чи дівчинка, за винятком декількох людей, які міняли підгузник Попа. Вони хотіли, щоб дитина мала можливість рости вільно і без примусу до конкретної гендерної форми.[2]

? *Що ви думаєте про рішення пари, щоб зберегти стать Попа в таємниці?*

Питання прав людини, пов'язані зі статтю і родом

Гендерна рівність є одним з основних прав людини. Тим не менш, люди часто зазначають, що їх права як людини порушуються на підставі їх гендерної ідентичності і сексуальної орієнтації. Деякі з ключових питань відносяться до участі, гендерного насильства, збройних конфліктів і злиднів, а також сексуальних і репродуктивних прав.

Участь

Дискримінація за ознакою статі, гендерної ідентичності і сексуальної орієнтації поширена у всьому світі. Це особливо обмежує ступінь, в якій жінки і ЛГБТ здатні брати участь у житті суспільства. Значні перешкоди для повної і рівноправної участі існують у сфері освіти, зайнятості та політичному і громадському процесах прийняття рішень.

У всьому світі дівчата мають менший доступ до освіти, ніж хлопчики; 60% країн мають менше дівчаток, ніж хлопчиків у системі початкової та середньої освіти.[3] Хоча в більшості європейських країн існує рівна кількість хлопчиків і дівчаток у сфері освіти — і справді, часто, більше жінок у вищій освіті — гендерний паритет це тільки один крок на шляху до повної гендерної рівності. Часто є й інші бар'єри до повної участі дівчаток. Дівчатка можуть заохочуватись до вивчення деяких предметів (наприклад, мистецтво і гуманітарні науки більше ніж до точних наук і техніки), що розглядається як більш відповідні для домінуючих гендерних стереотипів. Цілком імовірно, що це призводить до відмінностей у досягненнях. Наприклад, в Європі досягнення дівчаток мають низькі оцінки в галузі науки і техніки, а хлопчики не досягають таких результатів у здібностях читання.[4] В школах широко поширене сексуальне знущання і переслідування.

Хоча в останні десятиліття у законодавстві було досягнуто значного прогресу, що сприяє гендерній рівності в сфері зайнятості, особливо в Європі, але на практиці нам ще необхідно пройти довгий шлях, щоб досягти викорінення дискримінації на робочому місці. Жінки часто зазнають дискримінації на роботі, яку вони можуть отримати, у питаннях оплати праці і підвищення їх до керівних посад. Наприклад, чоловіки Європейського Союзу в середньому заробляють на 17,5% більше, ніж жінки на тих же роботах.[5] Жінки можуть також відчувати сексуальні домагання і знущання в офісі або повинні миритися з жінкофобними жартами і ставленням колег. Деякі жінки втратили можливість на підвищення зарплатні та кар'єрного зростання з причини вагітності або материнства. Сімейні обов'язки не розподілені в рівних частках між чоловіками і жінками, як результат жінки мають більше кар'єрних перерв і вони працюють неповний робочий день частіше, ніж чоловіки. Це може вплинути на їх пенсійні права при виході на пенсію.

? *Як ставляться до дівчаток/хлопчиків або жінок/чоловіків у вашій місцевості?*

Жінки недостатньо представлені в політичному процесі. Незважаючи на те, що вони складають приблизно половину населення земної кулі, тільки 18,4% представниць національних парламентів і 17 глав держав і урядів у всьому світі становлять жінки.[6] У лютому 2011 року було тільки дві жінки на посаді глав держав і дві жінки глави урядів у Європейському Союзі, а також гендерний баланс в національних парламентах складав 24% жінок і 76% чоловіків[7]. Жінки становлять лише 3% президентів найбільших компаній Європи.[8]

> Тільки тоді, коли жінки повною мірою візьмуть участь у процесі прийняття рішень та організаційного будівництва їх перспектива буде по-справжньому інтегрованою. Поняття демократії тільки по-справжньому буде чітко зрозумілим тільки коли прийняття політичних рішень будуть розподілено однаково між чоловіками і жінками і буде гарантована повна участь жінок в інституційній розбудові.
>
> *Наві Піллей, Верховний комісар ООН з прав людини [9]*

ЛГБТ зазнають дискримінації та стигматизації через їх дійсну або передбачувану сексуальну орієнтацію або гендерну ідентичність. Гомофобні і трансфобні відносини є загальними і над ЛГБТ часто знущаються в школі, вони піддаються дискримінації на робочому місці і не беруть участі у громадському та політичному процесах прийняття рішень. Національні ЗМІ або лідери місцевих та національних громад також можуть зображати ЛГБТ шкідливими для національної ідентичності, сім'ї або релігії. ЛГБТ-групам та організаціям іноді заборонено або не дається можливості створювати організації, висловлювати свої погляди чи організовувати демонстрації. Трансгендерні люди відчувають значні перешкоди в тому, щоб їх бажана стать була офіційно визнаною.[10]

«Х» на даний час є варіантом статі в австралійських паспортах

Тепер австралійські паспорти матимуть три гендерних варіанти — чоловічий, жіночий і невизначений — для усунення дискримінації щодо транссексуалів і гермафродитів ... Інтерстатеві люди, які мають неоднозначні біологічні характеристики, зможуть зазначати свою стать в паспортах як «Х». Трансгендерні люди, чиї сприйняття своєї ж статі йдуть в розріз з їх біологією, зможуть вибрати, чи є вони чоловіками чи жінками, якщо їх вибір підтверджується заявою лікаря. Трансгендерні люди не можуть вибрати «Х»[11].

КЛЮЧОВІ ДАТИ

8 березня
Міжнародний жіночий день
17 травня
Міжнародний день боротьби з гомофобією і трансфобією
19 листопада
Міжнародний день чоловіків
25 листопада
Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства над жінками

? Яка ваша думка стосовно австралійських паспортів, що дозволяють обрати «X», як свою стать?

Європейські країни мають різні ступені оцінки рівності шлюбу. Деякі держави зупинили преференційний режим для гетеросексуальних пар, в той час як інші тільки забезпечують обмеження або неможливість до вступу у шлюб одностатевих пар або пар, де одна або обидві особи є транссексуалами і вони можуть бути розглянуті як особи однієї і тієї ж статі. Всиновлення біологічної дитини партнера в якості другого з батьків, або всиновлення як гей батьком продовжує зазнавати перешкод, хоча Європейський суд з прав людини у 2008 році у випадку Е.Б. проти Франції, встановив, що Франція порушила Європейську конвенцію з прав людини, не дозволивши усиновлення лесбіянкою, по причині того, що вона була одинокою гетеросексуалкою[12]. Це звичайна практика, коли всиновлення негетеросексуальним прийомним батьком є автоматично неприйнятним.

? Якщо дискримінація за ознакою статі в таких місцях, як школи та місце роботи є незаконною, чому вона продовжується?

Гендерне насильство

«Насильство над жінками» означає будь-який акт насильства на гендерному підґрунті, що призводить, або може заподіяти фізичну, статеву чи психологічну шкоду або страждання жінкам, включаючи погрози здійснення таких актів, примус або довільне позбавлення свободи у громадському або особистому житті.

Декларація ООН про ліквідацію насильства щодо жінок

Гендерне насильство включає, але не обмежується насильством відносно жінок і дівчат. Насильство над жінками є одним з найбільш серйозних форм гендерного насильства в Європі. Жінки і дівчата відчувають різні форми насильства, включаючи насильство в сім'ї, зґвалтування і сексуальне насильство, нанесення каліцтв жіночим геніталіям (FGM), вбивства з мотивів «честі», торгівлю людьми, вбивство немовлят жіночої статі і статевих вибіркових абортів. Насильство щодо жінок і дівчат зберігається у всіх суспільствах світу і впливає на всі соціальні групи. Транссексуали надзвичайно вразливі до насильства за ознакою статі через їх зовнішність, одяг та інші характеристики, які часто не відповідають очікуванням суспільства чоловіків і жінок.

Насильство в сім'ї, яке може приймати форму емоційного, фізичного або сексуального насильства, особливо часто впливає не тільки на жінок і чоловіків, що беруть у цьому участь, а й на дітей у сім'ї, які є свідками цього або самі стають головними жертвами через помилку, помсту кривдника або тому, що вони намагаються захистити свою матір.

Статистика стверджує

- Принаймні одна з трьох жінок у всьому світі була побита, примушена до сексу або іншого насильства протягом свого життя її кривдником був, як правило, хтось із знайомих.[14]
- Залежно від Європейської країни від 20% до 50% жінок є жертвами насильства в сім'ї.
- За оцінками, від 100 до 150 мільйонів дівчат і жінок у всьому світі в даний час живуть з наслідками нанесених каліцтв жіночим геніталіям, що включає часткове або повне видалення жіночих статевих органів з немедичних причин. Вона має багато шкідливих наслідків для здоров'я і є визнаною на міжнародному рівні як порушення прав людини жінок і дівчат.[15]

? Велика частина насильства за статевою ознакою як і раніше вважається «особистою справою». Як це відношення впливає на жертв, винних і свідків насильства?

Насильство в підліткових відносинах викликає серйозне занепокоєння в Європі, наприклад, недавнє дослідженняу Великобританії показало, що 25% дівчаток і 18% хлопчиків від 13 до 17 років переживали деяку форму фізичного насильства у стосунках.[13]

Проституція продовжує залишатися спірним питанням навіть у рухах, що борються за жіночі права. Вона багатьма розглядається, як одна з форм насильства, тоді як інші лобіюють повне визнання проституції професією з усіма правовими наслідками. Аналогічний розкол існує на політичному рівні. Деякі країни, такі як Швеція, сприймають проституцію поза законом як злочин, повія вважається жертвою, і покупець стає винним, як і всі інші, хто отримує вигоду у фінансовому відношенні. У ряді інших країн проституція вважається послугою, і вона може бути здійснена за певних правових обмежень.

Висвітлення торгівлі людьми

Щороку мільйони людей стають жертвами торгівлі людьми в усьому світі, сучасної форми работоргівлі. Більшість жертв становлять молоді жінки і діти, яких продають з метою сексуальної експлуатації. Це є серйозною проблемою в Європі. Зросла кількість жінок і дітей, що ввозяться до Європейського Союзу з Центральної та Східної Європи. Більше ніж 140000 жертв потрапляють до торгівлі людьми в Європі і немає будь-яких ознак щодо зменшення цієї цифри.[16]

Конвенція Ради Європи протидії торгівлі людьми набула чинності у лютому 2008 році. До вересня 2011 року Конвенція була підписана 43 державами-членами. Конвенцію заснувала Групу експертів по боротьбі з торгівлею людьми (ГРЕТА), яка стежить за імплементацією Конвенції через загальні доповіді і доповіді країн.

У зв'язку з прихованим характером досліджень про проституцію є відносно мало. Однак дослідженнями було встановлено, що більше 90% повій відповіли, що вони негайно кинули б заняття проституцією, якби мали таку можливість, чітко акцентуючи на сильному зовнішньому тиску, що змушує їх залишитися на цій «роботі». Крім того, в більшості випадків заняття проституцією було необґрунтованим рішенням дорослої людини: більше 90% жінок, що займаються проституцією зазнавали сексуального і/або фізичного насильства у дитинстві, а середній вік початку заняття проституцією становить 14 років.

Насильство щодо ЛГБТ також дуже поширене. Жінки можуть бути зґвалтовані з ціллю «вилікувати» їх лесбіянство; людей б'є поліція або вони стають жертвами жорстоких нападів на вулиці, яким влада не в змозі запобігти або покарати. Насильство також направлене на людей, які сприймаються як відмінні від гетеросексуальної орієнтації.

Ціле покоління молодих людей не мали поняття, хто вони такі без зброї в руках. Кілька поколінь жінок стали вдовами, були зґвалтованими, бачили як зґвалтували їх дочок і матерів, та як вбивали і були вбитими їхні діти.

Лейма Гбові[19]

? *Які наслідки гендерного насильства над конкретними особами?*

Збройні конфлікти

У сьогоднішніх збройних конфліктах близько 90% жертв — це цивільні особи, більшість з яких складають жінки і діти. Крім того, жінки відчувають особливі форми порушення прав людини під час конфлікту, включаючи конкретні і руйнівні форми сексуального насильства (у тому числі військової проституції і насильницької вагітності), що часто застосовуються в рамках політичної чи військової стратегії.

Нобелівська премія за ненасильництво і безпеку жінок

Леймах Гбові, активістка за мир з Ліберії, була нагороджена у 2011 році Нобелівською премією миру за роль у мобілізації жінок з різних етнічних і релігійних груп, щоб покласти край громадянській війні в Ліберії. Вона вивела жінок на акції протесту проти війни і насильства і організувала секс-страйк, який тривав протягом декількох місяців, щоб змусити чоловіків отямитися і покласти край збройному конфлікту.

Нобелівська премія миру була розділена з Таваккул Карман, журналісткою і активісткою із Ємену, за її провідну роль у боротьбі за права жінок, за демократію і мир в Ємені, а також спільно з президентом Ліберії Елен Джонсон-Серліф за її роль у побудові миру і розвитку прав жінок.

Нобелівський комітет процитував резолюцію Ради Безпеки ООН 1325, прийняту в 2000 році, в якій говориться, що жінки і діти зазнають великої шкоди через війну і політичну нестабільність, і що жінки повинні мати більший вплив і роль у миротворчій діяльності.

Гендерне насильство в ході збройних конфліктів часто орієнтоване на цілі громади, оскільки воно прагне принизити, домінувати і посіяти страх серед всіх членів певної групи. Хоча жінки і дівчата складають більшість жертв такого насильства за ознакою статі, чоловіки також є мішенню. Наприклад понад 8000 боснійських мусульманських чоловіків і хлопчиків були вбиті під час геноциду у Сребрениці в 1995 році.[18] Збройні конфлікти створюють гендерні стереотипи у суспільстві, перетворення мужності до «оборонця», «захисника» або «агресора» і жіночності, до «жертви» і «вразливості».

Сексуальне насильство під час війни є одним з найбільших замовчувань історії.

Елізабет Рен і Елен Джонсон-Серліф, автори доповіді ООН «Жінки, війна, мир»

? *На вашу думку, чому гендерне насильство настільки поширене в збройних конфліктах?*

Бідність

Жінки виконують 66% роботи в світі, виробляють 50% їжі але заробляють 10% від доходу і володіють 1% власності.

Міжнародний дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ)[20]

Економічна рівність має вирішальне значення для досягнення справжньої гендерної рівності. Проте, за деякими оцінками, жінки складають більше 70% бідного населення світу. Жінки, як правило, виконують нижче оплачувану роботу і часто працюють на небезпечних робочих місцях у неофіційному секторі економіки з обмеженими правами і низьким рівнем доходів. Відсутність рівного доступу та якості освіти означає, що вони, як правило, мають мало кваліфікацій і навичок, які впливають на тип роботи, яку вони можуть забезпечити. Економічна залежність також може грати ключову роль у відносинах і може бути пов'язана з насильством у сім'ї. У господарствах пар або сімей найбільш неоплачувані домашні справи є відповідальністю жінок і старших дівчат. Насправді одружені чоловіки вважаються найнадійнішою робочою силою, що пояснюється тим, що роботодавці припускають, що одружені чоловіки практично не мають побутових або сімейних обов'язків, тому що за це відповідальні їхні дружини. Через високі зарплати і кращі варіанти кар'єри ці чоловіки і отримують фінансову винагороду за неоплачувану роботу своїх партнерок.

? *Які можуть бути причини бідності, що мають непропорційні наслідки для жінок?*

Сексуальні та репродуктивні права

Репродукція використовується, свідомо чи ні, як засіб управління жінками, щоб обмежувати їх можливості і зробити їх підпорядкованими чоловікам.

Доктор Нафіс Садік, Фонд народонаселення ООН

Забезпечення сексуальних і репродуктивних прав має важливе значення для досягнення рівності статей. Занадто часто жінки мають мало або взагалі не мають контролю над своїми сексуальним та репродуктивним здоров'ям. Боротьба проти контролю чоловіків над жіночим тілом ведеться у всіх суспільствах і є одним з ключових способів за рахунок якого досягається і підтримується чоловіче соціальне, політичне та культурне домінування.

Відсутність контролю за цими правами призводить до серйозних порушень прав людини, наприклад, до примусових шлюбів, примусу зберігати вагітність або до примусових абортів і стерилізації. Транссексуали також змушені пройти через стерилізацію, щоб мати право на нову стать, яка визнається державами у випадку, коли вони переходять від однієї статі до іншої. Жінки також часто позбавлені доступу до послуг у галузі репродуктивного здоров'я, у тому числі до абортів серед жінок, що завагітніли в результаті зґвалтування або інцесту або де вагітність становить серйозну небезпеку для їх життя або здоров'я. Доступ до безпечної, доступної материнської охорони здоров'я та інформації про сексуальне і репродуктивне здоров'я мають важливе значення для прокладання шляху до реальної гендерної рівності.

Стать і робота з молоддю

Гендерні питання
Гендерні питання — це посібник, що стосується питань гендерного насильства над молоддю, опублікований Радою Європи. Досвід використання посібника показує, що освіта з прав людини є ефективним інструментом у вирішенні питань гендерної рівності і більш конкретно, гендерного насильства.

Роботи з молоддю часто дає унікальний і важливий безпечний простір для молодих чоловіків і жінок, щоб обговорити і поділитися своїми думками та досвідом щодо гендерної рівності та розділу статті. Молоді люди часто не в змозі поставити відверте запитання і обговорити такі тонкі теми зі своїми сім'ями, і їм може сприяти у цьому позаформальне навчання. Відкритість і свідомість середовища роботи з молоддю можуть забезпечити сприятливе середовище навчання для розширення прав і боротьби зі стереотипами.

Дуже важливо ознайомитися з гендерними питаннями, які існують, напевно, майже в будь-якій молодіжній групі. Наприклад, хтось може мати прямий або непрямий досвід домашнього насильства або хтось може ніяковіти через свою стать або знущання, бо їх дійсна чи уявна гендерна ідентичність не вписується у прийняті соціальні норми. Дуже важливо мати під рукою список організацій та джерел, де можна отримати консультації з цих питань. Так само важливо бути готовим оскаржити дискримінаційне ставлення до жінок або ЛГБТ про яке повідомляє молодь на сесіях. Важливо також використовувати питання гендерної проблематики як інструмент при прийнятті рішень щодо тем, учасників і методів, які будуть використовуватися.[21]

Дуже важливим кроком є рух від визнання прав до їх закріплення. Педагог з прав людини має поважати всі відмінності індивідуальних потреб і реакцій жінок. Без такого ставлення освіта з прав людини може стати ще однією формою маніпуляції або гноблення жінок. Освіта є ключем до утвердження гендерної рівності, оскільки вона включає в себе способи, якими суспільство передає правила, знання і навики.

Багато міжнародних молодіжних організацій в Європі організували заняття у співпраці з європейськими молодіжними центрами, робота яких зосереджена на різних аспектах статі та гендерної рівності. Навчальні сесії дозволяють молодим людям глибше вивчати питання і отримувати корисні знання для того, щоб в подальшому ефективно працювати стосовно цих питань всередині і за межами організації, яку вони представляють.[22]

16 днів активних дій проти гендерного насильства

Якщо ви хочете зробити щось проти гендерного насильства, ви можете приєднатися до міжнародної кампанії під назвою 16 днів проти гендерного насильства, яка почалася в 1991 році. Учасники обрали дати 25 листопада — Міжнародний день боротьби з насильством щодо жінок і 10 грудня — Міжнародний день прав людини для того, щоб символічно пов'язати насильство над жінками та права людини і підкреслити, що таке насильство є порушенням прав людини. З 1991 року більш ніж 3700 організацій приблизно в 164 країнах взяли участь у Кампанії 16 днів.[23]

? *Як би вирішили дискримінаційне ставлення за ознакою статі, сексуальної орієнтації у вашій групі?*

Захист прав людини, пов'язаних зі статтю

> Злочини та інциденти на ґрунті гомофобії часто показують високу ступінь своєї жорстокості і нелюдського поводження. ... Також дуже ймовірно, що вони призводять до смерті. Трансгендерні особи здаються ще більш уразливими в рамках даної категорії.
>
> *Звіт ОБСЄ*[17]

Усі міжнародні договори з прав людини однаково стосуються чоловіків і жінок в рівній мірі. Втім, визнаючи, що жінки і дівчата особливо вразливі до порушень прав людини, в 1979 році Генеральною Асамблеєю ООН була прийнята Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW). CEDAW визначає дискримінацію щодо жінок і встановлює, що має бути зроблено національними урядами для боротьби з нею. 187 країн світу підписали цей договір, в тому числі всі європейські країни.

Жінки ООН є організацією Організації Об'єднаних Націй з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок. Вони підтримують міжурядові органи і уряди в розвитку гендерної політики та стандартів і їх реалізації на практиці. Жінки ООН визначають пріоритети п'яти питань на тій підставі, що вони є основоположними для гендерної рівності, і прогрес у цих сферах може розблокувати прогрес по всіх напрямах. Мова йде про сфери насильства над жінками, миру і безпеки, керівництва та участі, економічних прав і можливостей, а також національного планування та бюджетування.

ООН все більше підтримує права людини для ЛГБТ. Не існує жодного юридично обов'язкового міжнародного договору з прав ЛГБТ. Проте в 2006 році група міжнародних експертів з прав людини підготувала набір принципів за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. Джокьякартські принципи охоплюють широкий спектр міжнародних стандартів у галузі прав людини і встановлюють їх ставлення до питань сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності.

Гендерна рівність і боротьба з дискримінацією за ознакою гендерної ідентичності та сексуальної орієнтації займають центральне місце в Раді Європи і ЄС. В травні 2011 року Рада Європи зробила значний крок, відкривши та підписавши Конвенцію про запобігання та боротьбу з насильством над жінками та насильством в сім'ї[24]. Ця Конвенція є першим юридично обов'язковим документом у світі, що створює всеохоплюючі правові рамки для запобігання насильству, захисту жертв і кладе край безкарності винних. Вона визначає і кримінальну відповідальність за різні форми насильства над жінками, у тому числі примусового шлюбу, нанесення каліцтв жіночим геніталіям, переслідування, фізичного та психологічного насильства і сексуального насильства. Вона також передбачає створення міжнародної групи незалежних експертів для контролю за її імплементацією на національному рівнях.

Неурядові організації також беруть активну участь у захисті прав жінок та прав ЛГБТ як на міжнародному, так і на національному рівні. Жінки Європи проти насильства (WAVE) — це європейська базова організація, членами якої є більшість країн географічної Європи. Вона підтримує в режимі онлайн європейську базу даних НУО, які можна знайти за географічним положенням, галуззю знань і сферою діяльності. Європейське жіноче лобі (EWL) є другою базовою організацією, а також є гарною відправною точкою для пошуку потрібної інформації, результатів наукових досліджень і контактів з регіональними, національними або місцевими НУО, що працюють у різних сферах, що стосуються прав жінок або гендерних питань, що стосуються жінок.

Співпраця цивільних, державних та приватних партнерів для скорочення насильства в сім'ї

В рамках своєї програми громадянської відповідальності угорська компанія Vodafone у співпраці із Асоціацією захисту прав жінок, місцевою поліцією і двома іншими приватними компаніями, що надають технічну підтримку, розпочала реалізацію програми для запобігання актам насильства в сім'ї. Пілотна програма, починаючи з 2011 року, використовує 30 пристроїв, які будуть посилати аварійні сигнали і точне положення жінки, що знаходиться в небезпеці, при натисканні кнопки через мережу Vodafone. В результаті жінки, що постраждали від тієї чи іншої форми насильства, можуть очікувати більш швидкого реагування поліції.

Організації, пов'язані з ЛГБТ, включають соціальні групи та групи підтримки, а також професійні організації та групи підтримки в рамках основних релігійних організацій чи політичних партій. Міжнародна асоціація лесбіянок, геїв, бісексуалів, транссексуалів і гомосексуальної молоді та організації студентів (IGLYO) заснована на членстві однолітків під керівництвом більш ніж 50 організацій-членів. Вона працює у напрямку просування цінностей прийняття та недискримінації, а також розширення участі молодих ЛГБТ і гомосексуалістів у демократичному процесі прийняття рішень і співпрацює з іншими молодіжними організаціями такими, як національні молодіжні ради, європейські студентські організації та європейські молодіжні політичні організації. IGLYO організовує ознайомчі сесії і конференції, а також активно бере участь у лобіюванні на політичному рівні.

Посилання

[1] Дискримінація за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності в Європі, Ради Європи, червень 2011 р.; http://www.coe.int/t/Commissioner/Source/LGBT/LGBTStudy2011_en.pdf

[2] Докладніше: http://www.thelocal.se/20232/20090623/

[3] Дайджест Глобальної освіти 2010 http://www.uis.unesco.org/Library/Documents/GED_2010_EN.pdf

[4] Гендерні відмінності в результатах освіти: Вивчення поточної ситуації та заходи, вжиті в Європі, 2009 р. http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/120EN.pdf

[5] Європейська комісія http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=681&langId=en

[6] Жінки ООН http://www.unifem.org/gender_issues/democratic_governance/facts_figures.php (статистика станом на 2008 р.).

[7] Європейська Комісія http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=681&newsId=1031&furtherNews=yes

[8] Європейське жіноче лобі http://www.womenlobby.org/spip.php?rubrique36&lang=en

[9] Промова з нагоди Міжнародного жіночого дня 2011 року; http://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=10810&LangID=E

[10] В тому ж місці.

[11] «X» — на даний час варіант статі в австралійських паспортах, 15 вересня 2011 року; http://www.msnbc.msn.com/id/44532536/ns/travel-news/t/x-now-gender-option-australian-passports/

[12] Докладніше: http://www.time.com/time/world/article/0,8599,1706514,00.html

[13] http://www.empowering-youth.de/downloads/speech_barter.pdf

[14] Жінки ООН http://www.unifem.org/gender_issues/violence_against_women/facts_figures.php

[15] Всесвітня організація охорони здоров'я http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs241/en/index.html

[16] Факти про торгівлю людьми, Офіс ООН з питань боротьби з наркотиками і злочинністю на основі цифр 2010 року; http://www.unodc.org/documents/human-trafficking/UNVTF_fs_HT_EN.pdf

[17] Злочини на ґрунті ненависті в регіоні ОБСЄ — Інциденти і відповідальність, Річний звіт за 2006 рік, Організація з безпеки і співробітництва в Європі, 2007 рік; http://www.osce.org/odihr/26759

[18] http://www.gendercide.org/case_srebrenica.html

[19] Леймах Гбові, Нехай будуть могутніми наші повноваження (New York: Beast Books, 2011р.), написані з Керол Mithers, с. 168.

[20] Гендерна рівність — The Big Picture, UNICEF, 2007.

[21] Ресурс з обліку гендерної проблематики: Гендерна рівність і освіта, Ульріка Еклунд в Койоте, Issue No. 2., May 2000

[22] Звіти про ці навчальні сесії доступні тут: http://www.coe.int/t/dg4/youth/Training/Study_sessions/Study_sessions_reports_en.asp

[23] Докладніше http://16dayscwgl.rutgers.edu/

[24] Повний текст конвенції див. http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/HTML/DomesticViolence.htm

Глобалізація

Навіть якщо більшість із нас має уяву, що собою являє глобалізація, її концепція є складною, а її зв'язки з правами людини численні.

> *Термін «глобалізація» використовується для опису цілого ряду економічних, культурних, соціальних і політичних змін, які сформували світ за останні 50 з гаком років, від знаменитої великої революції в сфері інформаційних технологій до зменшення національних та геополітичних кордонів що постійно розширюються, транснаціонального переміщення товарів, послуг і капіталу. Зростаюча гомогенізації споживчих смаків, зміцнення і розширення корпоративної влади, різке збільшення багатих і бідних, «Мак-Дональдизація» їжі і культури, а також зростання скрізь ліберально-демократичних ідей — це все в тій чи іншій формі відноситься до глобалізації*[1].
>
> Шалмалі Гуттал

> *Глобалізація може бути описана як більш тісна економічна інтеграція всіх країн світу в результаті лібералізації та подальшого збільшення об'єму і різноманітності міжнародної торгівлі товарами і послугами, падіння цін на транспорт, зростання інтенсивності міжнародного проникнення капіталу, величезне зростання глобальної робочої сили і прискореного поширення технологій у світовому масштабі, зокрема зв'язку.*
>
> Парламентська Асамблея Ради Європи

Незалежно від того, яке визначення ми вибираємо для ідентифікації, глобалізація сьогодні має вплив практично на всі основні сфери життя і соціальної організації. Глобалізація є скрізь, вона має як негативні, так і позитивні аспекти.

Глобалізація, начеб то, несе відповідальність за порушення прав людини, з одного боку але з іншого — дозволяє рухам за права людини протистояти крайнощам та негативному впливу. Глобалізація призводить до низьких цін, що виплачуються фермерам за їх зернові і збільшує стимул створювати незадовільні умови праці, включаючи використання дитячої праці.

Вправи до теми:
Доступ до лікарських засобів
Всі рівні — всі різні
Історія Ашика
Увага, ми все бачимо!
Нерозлучні друзі.
Пальці та долоні
Перша шпальта
Як багато нам потрібно?
Мака-китобої
Боротьба за багатство та владу
Планується оновлення
Тероризм
Павутина життя
Коли настане завтра

Кожна людина має право на соціальний і міжнародний порядок, при якому права і свободи, викладені в цій Декларації, можуть бути повністю здійснені.

ЗДПЛ, стаття 28

Ми знаємо, що людський стан є універсальним, що ми поділяємо схожі пристрасті, страхи, потреби і мрії але це не має нічого спільного із «знищенням» національних кордонів у результаті необмеженого руху капіталу.

Едуардо Галеано

Відносини в галузі торгівлі та економічної політики повинні працювати з метою підвищення рівня життя, забезпечення повної зайнятості та значного і постійно зростання обсягу реального доходу та ефективного попиту.

Угода про створення Світової організації торгівлі

Однак глобалізація також дозволяє створити такий рівень зв'язків, що призводить до виникнення глобальних правозахисних рухів, наприклад, до створення чесної торгівлі, для зменшення використання дитячої праці і поширення культури універсальних прав людини.

? *Чи можете ви навести один позитивний і один негативний приклад глобалізації із вашого власного досвіду?*

Вплив глобалізації

В економічній сфері глобалізація асоціюється з розвитком капіталізму як економічної системи, часто на основі віри в саморегулювання ринків. Глобалізація сприяла розвитку економічної свободи і нібито підняла рівень життя в усьому світі, навіть якщо у відносному вираженні розрив між багатими і бідними зростає.

Глобалізація пов'язана з розвитком міжнародної торгівлі і глобального розподілу виробництва товарів і послуг за рахунок скорочення бар'єрів у міжнародній торгівлі, таких як тарифи, експортні мита і імпортні квоти та скорочення обмежень на пересування капіталу та інвестицій.

Глобалізація процесів аутсорсингу і периферії прискорюється. Транснаціональні корпорації (ТНК) можуть інтенсивно використовувати невеликі і середні підприємства, за найнижчою можливою ціною на світовому рівні через аутсорсинг. Для малих та середніх підприємств можливо важко протистояти глобальній конкуренції та забезпечити права своїх працівників. ТНК не так легко притягнути до відповідальності за порушення прав людини, за умови коли корпорація юридично зареєстрована в одній державі, в той час як вона веде свою діяльність в іншій.

Глобалізація також вплинула на приватизацію комунальних підприємств і товарів, таких як вода, здоров'я, безпека і навіть управління в'язницями. Нещодавно інші товари, такі як насіння або ліки, були віднесені до економічних благ і інтегровані в торгові угоди.

Глобалізація зробила свій внесок у розвиток корпоративної соціальної відповідальності і в занепокоєння про підзвітність недержавних суб'єктів, таких як транснаціональні корпорації за їх діяльність, зокрема за негативний вплив на довкілля, на громади і так далі. Сьогодні ми можемо також побачити збільшення кількості компаній, що розробляють кодекс поведінки своєї діяльності. Споживчі бойкоти і кампанії також змусили ТНК бути більш уважними до соціальної відповідальності та ризику щодо їхньої репутації.

Глобальні міжнародні економічні інституції

Міжнародні угоди «вільної торгівлі» включають складну комбінацію лібералізації та протекціонізму в багатьох важливих випадках (зокрема, у фармацевтиці), що дозволяє мегакорпораціям отримувати величезний прибуток через монополістичні ціни на ліки, які були розроблені з істотним внеском державного сектора.

Ноам Хомський

Міжнародний валютний фонд (МВФ) надає консультації з питань політики та фінансування для країн-членів, що зазнають економічних труднощів, а також працює з країнами, що розвиваються, щоб допомогти їм досягти макроекономічної стабільності і скорочення бідності. Умови МВФ являють набір стратегій або «умов», які МВФ вимагає в обмін на фінансові ресурси. Права людини не інтегровані або інтегровані дуже мало в політику Міжнародного валютного фонду, основними питаннями роботи якого є економічний і валютний порядок.

Світовий банк надає кредити країнам, що розвиваються, з метою скорочення масштабів бідності, приймаючи рішення щодо зобов'язанням сприяти іноземним інвестиціям, міжнародній торгівлі та полегшенню капіталовкладень. Маючи важливий вплив на країни, що розвиваються, і навіть незважаючи на те, що він представляє 186 країн, Світовим банком керує невелика кількість економічно сильних країн. У 1990-ті роки Всесвітній банк і МВФ формували політику, яка включала дерегуляцію та лібералізацію ринків, приватизацію і зменшення розміру державного сектора.

Світова організація торгівлі (СОТ) є організацією, яка контролює і лібералізує міжнародну торгівлю. Створена у 1995 році, СОТ займається регулюванням торгівлі між країнами-членами, забезпечує основу для переговорів та оформлення торгових угод і процес вирішення спорів, спрямованих на забезпечення дотримання учасниками угод СОТ.

? *Який вплив має глобалізація на вашу організацію або школу?*

У **політичній сфері** зросло занепокоєння впливом внутрішніх подій однієї країни на іншу. Це призвело до наслідків, таких як зовнішня політична підтримка лідерів, які в іншому випадку користуються малою внутрішньою легітимністю. Концентрація економічної і фінансової влади призводить до зниження впливу національних політичних діячів і впливу на демократичні процеси. Сукупна нерівність у розподілі багатства збільшує нерівність, напруженість у суспільстві і загрожує ефективному доступу всіх до соціальних прав. Багато торговельних угод вирішуються урядами без будь-якої участі громадськості у процесі прийнятті рішень. Інтереси прав людини рідко враховуються у торгових угодах, навіть якщо ці угоди можуть мати вплив на права людини.

Однак, глобалізації також приписують підтримку поширення демократії і більшої обізнаності щодо прав людини. Незважаючи на величезні технологічні прогалини, їх політичні наслідки включають демократизацію ЗМІ через сайти соціальних мереж, в результаті чого організовуються рухи для підвищення політичної відкритості, щоб покласти край безкарності корупції і зловживанню владою, а також для поліпшення політичного представництва.

В **сфері культури** глобалізація пов'язана з розвитком мереж зв'язку, зі знанням і з ідеологічним дискурсом навколо глобалізації, як необхідного кроку на шляху до глобального щастя.

Глобалізація зумовила розвиток загального способу життя і споживчих звичок. Культурна глобалізація також впливає на висвітлення у ЗМІ, в результаті чого людські трагедії потрапляють до нашої пильної уваги і відбувається мобілізація сумління світу в світлі величезних потоків населення. «Глобалізація ЗМІ» також призвела до того, що великі монополії контролюють наші ключові глобальні засоби масової інформації з усіма ризиками упередженості і необ'єктивності, які вони можуть мати.

Глобалізація посилила розвиток іншого відчуття спільноти, наприклад існування цифрових спільнот. Вона також сприяла обміну і досконалості в галузі мистецтва і дала імпульс для появи нових музичних жанрів і фьюжину в приготуванні їжі! Все більше людей стають обізнаними в культурній глобалізації, тому ми стурбовані тим, що ми споживаємо, наприклад умовами праці та навколишнім середовищем при яких виробляються продукти, які ми купуємо.

В умовах глобалізації міжкультурний діалог став потребою для міжнародної солідарності, а також для загальної поваги прав людини. Чи не в останню чергу глобалізація викликала розвиток опору культур до глобалізації і рухів до «іншого світу».

У **соціальній сфері** глобалізація суттєва вплинула на рівні і умови зайнятості та на соціальні права працівників. Глобальна конкуренція, яка супроводжується переселенням і оффшорингом, підштовхує компанії переносити виробництво в країни, де зарплати та соціальний захист працівників є більш низькими. В результаті профспілки і робітники в багатших країнах «змушені» погоджуватися на менш сприятливі умови, які часто називають соціальним демпінгом.

Профспілки були одними із найбільш зацікавлених і активних критиків процесів глобалізації. Конференція профспілок Європейського Союзу, наприклад, закликала дотримуватися засад, які підтримують сталий розвиток. Вони повинні включати:

- багатосторонні структури для захисту мігрантів
- багатосторонні структури для сприяння соціальному захисту
- багатосторонні структури для просування гідної і справедливої роботи як ключового інструменту для зменшення бідності
- багатосторонні структури для захисту прав працівників, безпеки харчових продуктів, здоров'я, освіти, гендерної рівності і повної самостійності жінок.[2]

КЛЮЧОВІ ДАТИ

22 березня
Всесвітній день водних ресурсів
7 квітня
Всесвітній день здоров'я
1 травня
День міжнародної солідарності трудящих
2-га субота травня
Всесвітній день справедливої торгівлі
21 травня
Всесвітній день культурного різноманіття в ім'я діалогу та розвитку
5 червня
Всесвітній день охорони навколишнього середовища
20 червня
Всесвітній день біженців
1-а субота липня
Міжнародний день кооперативів
11 липня
Всесвітній день народонаселення
9 серпня
Міжнародний день корінних народів світу
12 серпня
Міжнародний день молоді
1-й понеділок жовтня
Всесвітній день Хабітат (Міжнародний день житла)
7 жовтня
Всесвітній день дій за гідну працю
16 жовтня
Всесвітній день продовольства
17 жовтня
Міжнародний день боротьби з бідністю
9 грудня
Міжнародний день боротьби з корупцією
18 грудня
Міжнародний день мігрантів
20 грудня
Міжнародний день людської солідарності

Чому б [ще] це в Сполучених Штатах податкам на одяг, виготовлений бангладеським виробником бути в двадцять разів більше, ніж податки на одяг, зроблений у Сполученому Королівстві? Чому б [ще] це, країнам, які вирощують дев'яносто відсотків світової продукції какао-бобів, виробляти лише п'ять відсотків шоколаду у світі?

Арундаті Рой

Краща глобалізація?

Ми вважаємо, що домінуюча ідея глобалізації повинна перейти від менш вузької зайнятості питаннями ринків до більш широкої зайнятості питаннями людей. Соціальний вимір глобалізації стосується роботи, здоров'я та освіти, однак він виходить далеко за межі цього. Це вимір глобалізації, яку відчувають люди в своєму повсякденному житті і діяльності: сукупність їх прагнень для демократичної участі і матеріального благополуччя. Краща глобалізація є ключем до кращого і безпечного життя людей усього світу в 21 столітті.

МОП, Всесвітня комісія з соціальних аспектів глобалізації

Критика шляху глобалізації — це організоване ставлення до людей, як до сторони глобалізації, що ігнорується. У той час, як капітал і товари користуються зростаючою свободою пересування, свобода пересування людей не користується якимось послабленням умов. Незважаючи на це, глобалізація супроводжується збільшенням міграції, легальної та нелегальної, або з економічних причин, або через екологічні катастрофи.

Сьогодні глобалізація не обмежується вищезгаданими явищами. Важливим аспектом, включеним до глобалізації, є стан глобального навколишнього середовища з проблемами виснаження озонового шару, зменшення біорізноманіття, погіршення земель, забруднення повітря і води, екологічних катастроф, розливів нафти, повеней, засух через зміни клімату, поводження з відходами, розповсюдження ядерної зброї, вирубка лісів і так далі. Це також впливає на маси людей і, як наслідок впливу глобалізації на навколишнє середовище та може спричиняти потоки біженців.

Стандарти справедливої торгівлі

Стандарти справедливої торгівлі — це набір мінімальних стандартів для соціально відповідального виробництва і торгівлі, які мають на меті підтримку розвитку бідних і маргінальних дрібних фермерів і робітників плантацій. Стандарти справедливої торгівлі стосуються трьох сфер сталого розвитку: соціального, економічного та екологічного.

З точки зору соціального розвитку, фермерські організації повинні мати демократичну структуру і прозоре управління для забезпечення ефективного контролю її членами; організація повинна також мати потенціал для сприяння соціально-економічному розвитку своїх членів без будь-якої дискримінації.

Критерії економічного розвитку забезпечують здатність організації ефективно експортувати свою продукцію і ефективно адмініструвати премії чесної торгівлі (гроші виплачуються на вершині ціни узгодженої чесної торгівлі для інвестицій у соціальні, екологічні проекти чи проекти економічного розвитку) на прозорій і демократичній основі від імені своїх членів.

Критерії екологічного розвитку покликані зробити охорону навколишнього середовища невід'ємною частиною управління фермерським господарством. Є правила, що захищають фермерів і робітників, пов'язаних з використанням хімічних речовин, розміщенням відходів та охороною природних ресурсів. Стандарт також забороняє використовувати генетично модифіковані організми.[3]

Глобалізація

Європейська конфедерація профспілок (ЄКП) засуджує соціальні умови щодо умов переміщень компаній і розвиток «точно в момент виготовлення» в рамках міжнародних мереж аутсорсингу, зростання неформальної складової економіки, зростання невпевненості в робочих місцях і наступ на профспілкові права і ведення колективних переговорів, ситуація, що викликає особливе занепокоєння в зонах експортної переробки.

Виконавчий комітет ЄКП

У відповідь на фінансово-економічну глобалізацію багато представників громадянського суспільства виступають проти недостатнього регулювання прав великих багатонаціональних корпорацій, а також проти негативного впливу торгових угод і дерегулювання фінансових ринків — кожен з них сприяє порушенню прав людини, безпеку робочих місць, шкоді навколишньому середовищу і навіть підриває здатність національних урядів у підтриманні цих стандартів. Ці групи та особи сприяють тому, що вони називають «глобалізацією з людським обличчям». Це різко відрізняє її від економічної глобалізації, в рамках якої компанії знехтували людьми і правами людини.

Цей міжнародний рух, який зазвичай називається антиглобалізаційним або рух за зміни глобалізації, об'єднує профспілки, екологічні неурядові організації, політиків, правозахисників, науковців, жіночі організації та всіх, хто зацікавлений у створенні більш справедливого світу, який, відповідно до їх переконань, не може існувати до тих пір, доки дерегулювання та глобальна конкуренція торгівлі є основними цінностями економічного співробітництва і розвитку.

Гасло «Думай глобально, дій локально» стало відомою фразою про те, що стало локальним рухом. Фраза була вперше використана в контексті навколишнього середовища стосовно міського планування але швидко поширилася на сфери соціальної справедливості та освіти, а також вказує на підвищення рівня обізнаності про всі зв'язки між місцевими діями, місцевими рішеннями і використанням або зловживанням глобальних ресурсів. Локальний рух можна розглядати як відповідь, наприклад, глобалізації економіки, де вплив на довкілля або порушення прав людини пов'язані з виробництвом продукту, може відбутися в іншій країні, ніж в країні де відбулася покупка. Водночас, можливості цього руху стають все більш глобальними і можуть бути використані для подальших місцевих цілей.

Енергія руху за альтернативну глобалізацію полягає в її внутрішньому різноманітті та в багатократності цілей.

Боавентура де Суза Сантос[5]

Усвідомлення проблем глобалізації значно збільшилося за останні десятиліття і зросли вимоги до більшої підзвітності міжнародних органів. Рішення, які раніше, приймалися урядами, банківськими і торговими органами, міжнародними організаціями та державними установами за закритими дверима, в даний час відкриті і інтенсивно обговорюються публічно. Обурення і протести також стали глобальним явищем, протести відбуваються на кожному континенті[4].

Всесвітній соціальний форум (ВСФ)

ВСФ визначається як відкрите місце зустрічі, де громадські рухи, мережі, НУО та інші організації громадянського суспільства, на відміну від неоліберализму, зібралися разом, щоб продовжити свої роздуми і обговорити ідеї демократично, сформулювати пропозиції, вільно поділитися своїм досвідом створити мережу для ефективних дій. З першої світової зустрічі в 2001 році він прийняв форму постійного світового процесу пошуку і побудови альтернатив неоліберальної політики. Всесвітній соціальний форум також характеризується плюралізмом і різноманітністю, є неконфесійним, неурядовим і позапартійним. Всесвітній соціальний форум не є ні групою, ні організацією. ВСФ сприяв створенню багатьох регіональних соціальних форумів, а також місцевих та національних соціальних форумів.

? *Як глобалізація може бути «гуманізована»?*

Глобалізація і права людини

Глобалізація сама по собі не порушує прав людини; головною її турботою є те, що вона негативно впливає на реалізацію загальних прав людини в усьому світі. Ці проблеми включають в себе зобов'язання в галузі прав людини з недержавних суб'єктів, наприклад транснаціональних компаній, посилені тим, що національні уряди у зв'язку з економічною і політичною глобалізацією мають більш обмежений контроль над соціально-економічними процесами. Інший приклад стосується першості, яку повинні мати урядові рішення щодо питань прав людини, які знаходяться під питанням, особливо коли економічна політика урядів залежить від ринкових коливань та дій іноземних інвесторів, а також врегулювання торгових суперечок.

Освіта та розширення прав і можливостей жінок у всьому світі, не може не привести до більш турботливого, толерантного, справедливого і мирного життя для всіх.

Аун Сан Су Куй

Деякі з прав людини, що поставлені на карту перед обличчям глобалізації:

- Права на рівність і гідність і недискримінацію, наприклад через погане здоров'я та умови безпеки для працівників у країнах, що розвиваються
- Права на здоров'я, харчування і житло, зокрема шляхом введення торгових бар'єрів у країнах, що розвиваються, або через купівлю орних земель в країнах Африки та Азії для виробництва експортних культур або біопалива
- Право на працю, наприклад, через вивезення промисловості в країни з дешевою робочою силою і де можуть застосовуватися нижчі соціальні стандарти
- Права на життя, наприклад, за допомогою торгових угод, які роблять недоступними ліки для людей в бідних країнах
- Право на володіння майном, наприклад, через виселення у випадках великих інфраструктурних проектів, таких як будівництво гребель або трубопроводів
- Право на здоров'я і здорове довкілля, наприклад, шляхом концентрації небез-печних відходів у країнах, що розвиваються, або через відсутність міжнародного консенсусу щодо дій в сфері зміни клімату, які будуть вживати уряди

Сьогодні, коли глобалізація об'єднує нас все більше, якщо ми проігноруємо небезпеку деяких людей, вони скоро стануть небезпечними для всіх.

Мухаммед Ель-Барадей

- Право на захист від шкідливих форм роботи та експлуатації, наприклад, з боку урядів, що терпимо ставляться до шкідливих форм роботи, щоб не втратити інтерес іноземних інвесторів
- Права корінних народів на їх культуру і розвиток, наприклад, через вирубки лісів і/або сильного забруднення, які руйнують території, на яких живуть корінні громади, промислової експлуатації їх земель і експропріації.

Угоди СОТ часто мають наслідки для прав людини, навіть якщо вони не обов'язково згадують права людини. Наприклад, угода СОТ про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРІПС), прийнята у 2001 році, містить вимоги про те, що закони держав повинні відповідати за захист авторських прав, у тому числі в таких секторах, як фармацевтична промисловість та інших патентах. Для держав, які не мають фінансових ресурсів для оплати патентованих лікарських препаратів або можливості виробляти свої власні дженерики, ця вимога вступає в протиріччя з правом на здоров'я (і зобов'язаннями тієї ж держави в цьому відношенні).

У 2004 році Всесвітня комісія МОП з соціального виміру глобалізації оприлюднила доповідь «Справедлива глобалізація: створення можливостей для всіх», в якій заявила про необхідність поваги до прав людини в процесі глобалізації. Комісія визначила 9 заходів, які необхідно дотримуватися для досягнення цієї мети:

Акцент на людях. Вимоги людей повинні бути виконані: повага їх прав, культурної самобутності і самостійності; гідна праця та розширення прав і можливостей місцевих громад, в яких вони живуть. Гендерна рівність має важливе значення.

Демократична і ефективна держава. Держава повинна мати можливість керувати інтеграцією у світову економіку, а також забезпечити соціальні та економічні можливості і забезпечення.

Сталий розвиток. Повинні бути забезпечені взаємодоповнюючі основи економічного розвитку, соціального розвитку та охорони навколишнього середовища на місцевому, національному, регіональному і глобальному рівнях.

Продуктивні і справедливі ринки. Установи повинні сприяти розвитку можливостей і підприємництва в умовах нормально функціонуючої ринкової економіки.

Справедливі правила. Світова економіка повинна пропонувати рівні можливості та доступ для всіх країн і визнавати різноманітність у національних можливостях і потребах розвитку.

Глобалізація із солідарністю. Глобалізація має допомогти подолати нерівність як всередині країн, так і між країнами і сприяти ліквідації бідності.

Більша підзвітність перед людьми. Державні і приватні суб'єкти повинні нести демократичну відповідальність за політику, яку вони переслідують і дії, які вони виконують.

Більш глибокі партнерські відносини. Діалог і партнерство між суб'єктами в глобалізації — міжнародні організації, уряди і парламенти, ділові кола, профспілки, громадянське суспільство — як найважливіший демократичний інструмент.

Ефективна Організація Об'єднаних Націй. Сильніша і ефективніша багатостороння система для створення демократичної, законної і узгодженої основи для глобалізації.[6]

Хто несе відповідальність?

Amnesty International, наприклад, виступала проти дій нафтотрейдера Trafigura. У 2010 році компанія Trafigua була визнана винною голландським судом у доставці небезпечних відходів в Амстердам, приховуючи їх природу і їх експорт на Берег Слонової Кістки. В результаті 15 людей загинули і понад 100 тисяч звернулися за медичною допомогою, отримавши безліч проблем зі здоров'ям. Цікаво, що голландське переслідування зосереджене тільки на події в Нідерландах. Його ігнорування впливу від скидання відходів в Кот-Д'Івуарі відображає проблему переслідування дій компаній за кордоном.

Це відповідь на безперешкодний пошук переваг, в результаті чого правозахисне співтовариство досягло успіхів у кількох сферах прав людини, наприклад, роз'ясненні права на розвиток, розвиток можливості судового розгляду економічних, соціальних і культурних прав і розвиток принципів Глобального договору ООН.

Десять принципів Глобального договору ООН[7]

Принцип 1: Ділові кола мають поважати та дотримуватись підходу щодо захисту міжнародно-визнаних прав людини;
Принцип 2: Ділові кола не повинні брати участь у порушенні прав людини.
Принцип 3: Ділові кола мають підтримувати принцип свободи асоціацій та визнавати право на колективний
Принцип 4: Ділові кола мають підтримувати ліквідацію усіх форм примусової та обов'язкової праці;
Принцип 5: Ділові кола мають підтримувати ліквідацію дитячої праці;
Принцип 6: Ділові кола мають підтримувати ліквідацію дискримінації при прийомі на роботу та в професійній діяльності.
Принцип 7: Ділові кола мають підтримувати обережний підхід до екологічних завдань;
Принцип 8: Ділові кола мають реалізовувати ініціативи щодо підтримки посилення екологічної відповідальності;
Принцип 9: Ділові кола мають заохочувати розроблення та розповсюдження екологічно безпечних технологій.
Принцип 10: Ділові кола мають боротися проти усіх видів корупції, включаючи здирництво та хабарництво.

Негативний вплив фінансової кризи 2008 року на права людини, як результат глобальних фінансових рухів, було відзначено Комісаром Ради Європи з прав людини під час візиту до Португалії у травні 2012 року. «Через фіскальні заходи жорсткої економії, що реалізуються і дотепер у Португалії, надмірно страждають права людей найбільш уразливих соціальних груп, особливо дітей, літніх людей та циган. Португалія є державою-учасницею Європейської соціальної хартії, відповідно до якої вона зобов'язалася ефективно захищати всіх осіб, які живуть або ризикують, живучи в ситуації соціальної ізоляції і бідності. Зайнятість, житло, освіта і соціальна та медична допомога є життєво важливими соціальними правами, які не можуть бути проігноровані навіть у період економічної кризи», — сказав Нільс Муйжніекс. Комісар із занепокоєнням відзначив, що понад 20% дітей і літніх людей живуть на межі бідності.

Земля одна, але світ не один. Дехто споживає ресурси Землі зі швидкістю, яка залишає дуже мало для майбутніх поколінь. Інші, ще більша кількість людей, споживають занадто мало і живуть з перспективою голоду, бідності, хвороб та ранньої смерті.

Гру Брундтланд

? *Ви знаєте, де ваш мобільний телефон був розроблений, виготовлений, зібраний і упакований?*

Молодіжні організації та глобалізація

Глобалізація і молодь

Молоді люди у зв'язку з їх переходом до дорослого життя ще більш уразливі до коливань економічного, соціального, культурного і політичного порядку, ніж інші групи у суспільстві. Доповідь ООН Світова молодь 2011 року[8] показала, що в 2010 році глобальний рівень безробіття серед молоді склав 12,6%, що значно перевищує глобальний рівень безробіття серед дорослих, який становить 4,8%. У 2011 році близько 152 млн молодих робітників жили в сім'ях, які були за межею бідності, включаючи 24% від загального обсягу працюючих бідних. Перехід до дорослого життя займає більше часу. Особливо кидається в очі жіноче безробіття серед молоді, яке становить 39,4% на Близькому Сході і 34,1% — у Північній Африці. У 2011 році в країнах, що розвиваються, проживало 87% молоді світу, яка часто має неповну зайнятість і працює у неофіційному секторі економіки в поганих умовах.

Глобалізація для молодих людей, хоча і не для всіх, означає більше інформації, більше можливостей для того, щоб побачити більше мобільності, різноманітності у виборі культури і способу життя, і більше можливостей для розвитку мереж по всьому світу зі своїми однолітками для висловлення солідарності. Молоді люди беруть активну участь у рухах щодо зміни глобалізації багато молодіжних організацій, з глобальною присутністю, намагаються стати активними героями процесів і партнерств щодо більш справедливої глобалізації.

Я повністю загубився в супермаркеті, я більше не можу щасливо здійснювати покупки в магазинах, я прийшов сюди через ту спеціальну пропозицію гарантування особистості

Зіткнення

The poorest 48 countries have debts totalling USD168 billion, whilst for the poorest 128 countries it is over USD 3.7 trillion.[11] Meanwhile the world's billionaires — just 497 people (approximately 0.000008% of the world's population) — are worth some USD 3.5 trillion.[12]

У 2004 році Молодіжний сектор Ради Європи організував молодіжний захід під назвою Наскільки великий ваш світ? — Європа, Молодь та Глобалізація. 317 молодих людей з 83 країн зібралися разом, щоб обговорити свій досвід і сприйняття життя в умовах глобалізації, а також позиції Європи в світі і розробити ефективні дії у відповідь на наслідки глобалізації, з метою сприяння ефективному управлінню та захисту людської гідності в усьому світі. Учасники відзначили відсутність доступу до соціальних прав, наприклад, роботи і освіти, і гідного рівня життя, як основної проблеми. Учасники заходу підкреслили особливу відповідальність Європи як регіону, який отримує велику користь від економічної глобалізації і як такий, що може «дозволити собі» бути будинком ліберальних демократій як приклад для інших частин світу, а також звернули увагу на сприйнятті молодих людей як активістів на сьогоднішній день, а не розглядали їх як суб'єктів майбутнього, в якому і дорослі більше не зможуть утримувати владу.[9]

Стажування в Європі

У контексті глобалізації молоді люди знаходяться під великим тиском жорсткої конкуренції на ринку праці, а також використовують практику як можливість для підвищення їх компетентності. Провівши опитування майже 4000 стажерів по всій Європі, Європейський молодіжний форум звернув увагу на дуже важливу сферу для молодих людей в Європі, тобто сферу стажування. 25% сказали, що вони отримали відповідну винагороду і 37% сказали, що вони завершили три і більше стажувань. Один стажер, який завершив у цілому чотири стажування, підсумував свій досвід: «Роботодавці знають, що можуть піти, не заплативши стажеру, тому що випускники «потребують» досвіду, і, як наслідок, роботодавці очікують когось, хто з початкового рівня роботи знатиме все вже в перший день».[10]

Молодіжний активізм за справедливу глобалізацію набирає форми навчальних та інформаційно-просвітницьких кампаній, акцій протесту, кампаній, публікацій та страйків. Вони можуть бути ініційовані особами, окремими організаціями або великими коаліціями. Вони можуть бути місцевими, національними або міжнародними. Річна програма діяльності Європейських молодіжних центрів регулярно включає діяльність молодіжних організацій, які виступають за глобалізацію людства. Нижче наведені лише деякі приклади дій молодіжних організацій.

Європейська координація Via Campesina (ECVC)

www.eurovia.org

ECVC об'єднує організації фермерів і аграрних робітників, що виступають за іншу харчову і аграрну політику на основі більшої законності, справедливості, солідарності та стійкості.

Федерація молодих європейських зелених — глобальний порядок денний (FYEG)

www.fyeg.org

FYEG об'єднує молоді екологічні і зелені політичні групи зі всієї Європи. У своїй загальній політичній заяві FYEG демонструє занепокоєння з приводу впливу транснаціональних компаній на навколишнє середовище і відсутність демократичного управління в установах, таких як Світовий банк, МВФ і СОТ, одночасно вимагаючи введення податку Тобіна на спекулятивні грошові перекази і введення контролю демократичних інституцій за проектами інфраструктури для транспорту, енергетики, телекомунікацій.

Міжнародний Рух «Соколи» — Соціалістичний інтернаціонал виховання (IFM — SEI)

www.ifm-sei.org

IFM — SEI розробив в 2011 році проект Волонтерство проти бідності з метою створення сильної мережі молодих добровольців з Африки, Азії, Європи і Латинської Америки для підвищення обізнаності про молодіжну бідність і боротьбу за гідну працю.

Міжнародна цивільна служба — добровільні трудові табори (SCI)

www.sciint.org

SCI організовує добровільні проекти вже більше 90 років як засіб просування і формування культури миру, одночасно підтримуючи місцеві громади. Щороку тисячі добровольців працюють в міжнародних добровільних проектах, організованих у багатьох країнах у всьому світі.

Всесвітня асоціація дівчат-гайдів і дівчаток-скаутів — Глобальний Фонд Дівчат

www.theglobalgirlsfund.com/en/home

Ця ініціатива спрямована на сприяння змінам життя дівчат і молодих жінок у всьому світі шляхом надання їм цінних навичок, знань і можливостей. Фонд націлений здобути 10 мільйонів фунтів стерлінгів до червня 2014 року для створення і розвитку відповідних проектів і програм, які забезпечуватимуть кожній дівчині можливість здійснити повне дослідження її потенціалу.

Посилання

1

2 Шалмалі Гуттал,«Глобалізація» в розвитку на практиці, vol. 17 no. 4/5, August 2007, pp. 523-531 www.jstor.org/stable/25548249 Постанова Виконавчого комітету ЄКП з соціальних аспектів глобалізації, 2005р.: www.etuc.org/a/365

3 Фонд чесної торгівлі: Стандарти чесної торгівлі. www.fairtrade.org.uk/what_is_fairtrade/fairtrade_certification_and_the_fairtrade_mark/fairtrade_standards.aspx

4 en.wikipedia.org/wiki/List_of_Occupy_movement_protest_locations

5 www.forumsocialmundial.org.br/dinamic/us/boaventurapor.php

6 Адаптація з Справедливої глобалізації: створення можливостей для всіх, Міжнародна організація праці, Женева, 2004р.

7 www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/TheTenPrinciples/index.html

8 «Зайнятість молоді: Перспективи молоді в отриманні достойної роботи в час змін «: http://unworldyouthreport.org/index.php

9 Рада Європи, 2005 рік: www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Publications/2005_How_Big_is_your_world.pdf

10 Європейський молодіжний форум, розповіли інтерни: http://issuu.com/yomag/docs/yfj_internsrevealed_web

11 Ювілейна кампанія боргів 2008р.

12 www.globalissues.org/article/26/poverty-facts-and-stats

Richard Falk, Опір «Глобалізації зверху» через «Глобалізацію знизу» в редакції Дж.Біллса, Глобалізація і політика опору, Basingstoke: Palgrave, 2001

Global Finance Magazine: www.gfmag.com

Міжнародна рада у справах політики з прав людини, «Права людини в глобальній економіці, Доповідь з колоквіуму «, Женева: ICHRP,

2010, доступна за адресою: www.ichrp.org/files/documents/185/210_human_rights_global_economy_colloquium_report.pdf

Наомі Кляйн, Без логотипа: спрямування на забіяк, London: Flamingo, 2000

Шалмалі Гуттал, «Глобалізація» в розвитку на практиці, vol. 17 no. 4/5, August 2007

Здоров’я

Вправи до теми:
Доступ до лікарських засобів
А які в нас альтернативи?
Домашні справи
Наше майбутнє
Хвилиночку!
Поговоримо про секс
Боротьба за багатство та владу
Спорт для всіх
Насильство у моєму житті
Павутина життя

«Серед найбільш важливих свобод, що ми можемо мати — це свобода від неминуче поганого стану здоров’я і від незворотності смертності».[1]

Амартія Сен

Всесвітня організація охорони здоров’я (ВООЗ) визначає здоров’я як «стан повного фізичного, душевного і соціального благополуччя, а не тільки як відсутність хвороб і фізичних дефектів».[2]

Людство досягло значного прогресу у поліпшенні стану здоров’я в світі. Ми дізналися, як лікуватися і контролювати хвороби, які раніше вбивали мільйони людей. Ми поліпшили доступ до води та санітарії, а також створили складні системи охорони здоров’я. Наші знання і досвід в галузі охорони здоров’я швидко зростають і у нас є більше ресурсів для здоров’я, ніж будь-коли раніше.

Проте прогрес в сфері охорони здоров’я надзвичайно нерівний. Дитина, що народилася сьогодні в Швеції, може прожити більше 80 років, але менше ніж 72 роки, якщо вона народилася в Бразилії, і менше ніж 63 роки, якщо вона народилася в Індії, і менше ніж 50 років, якщо народилася в Лесото. В Ірландії ризик смерті жінки під час вагітності або пологів становить від 1 до 47 600, а в Афганістані це — від 1 до 8. Наша тривалість життя і здоров’я може різко відрізнятися в залежності від того, де ми живемо і ростемо, проте значні нерівності стосовно здоров’я існують не тільки між країнами, а й всередині країн. Дитина, що народилася в Калтоні, в районі шотландського міста Глазго, може очікувати прожити на 28 років менше, ніж інша дитина, що живе в Лензі, шотландському селі всього тільки за 13 кілометрів далі. У Болівії діти, народжені від жінок без освіти, мають 10% шансів померти у віці до 1 року, в той час як дитина, народжена жінкою, принаймні, з середньою освітою, становить 0,4% шансів померти до 1 року. У Великобританії темпи смертності дорослого населення в бідних кварталах в 2,5 рази вищі, ніж у менш неблагополучних районах.[3]

Драматична диспропорція у стані здоров’я, яку виявила статистика, не може бути пояснена біологією. Відмінності щодо здоров’я між країнами і всередині країн є результатом соціально-економічної політики, яка визначає середовище, в якому люди народжуються, ростуть, живуть і працюють.[5] Диспропорції у стані здоров’я несправедливі і їх можна уникнути. У більшості випадків це навіть не питання економічного зростання. Хоча економічне зростання має важливе значення для розвитку, без рівного розподілу ресурсів, зростання національної економіки може навіть поглибити нерівності стосовно здоров’я. ВООЗ зазначає, що деяким країнам, що розвиваються, таким як Куба, Коста-Ріка, або Шрі-Ланка, вдалося добитися хорошого рівня здоров’я, незважаючи на відносно низьке

національне економічне зростання.[6] Боротьба з диспропорціями у здоров'ї є питанням соціальної справедливості та прав людини.

Глобальне зобов'язання щодо здоров'я для всіх проголошується у Декларації про цілі розвитку тисячоліття. Наші уряди пообіцяли домогтися восьми цілей щодо зменшення бідності до 2015 року. Однак, ці глобальні зусилля не будуть можливі без активної участі громадянського суспільства. Люди повинні знати свої права і обов'язки своїх урядів; необхідно, щоб напрямки соціально-економічної політики, які створюються або реформуються урядами, не поглиблювали диспропорції у стані здоров'я. Здоров'я — це не тільки прагнення до благополуччя, а це — право людини.

Право на здоров'я

Право на здоров'я визнається в численних міжнародних та регіональних договорах, починаючи із Загальної декларації прав людини (стаття 25) в тому числі в Міжнародному пакті про соціально-економічні права (стаття 12), в Конвенції про права дитини (стаття 6, 24), в Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (стаття 10, 11, 12, 14) і в Європейській соціальній хартії.

Право на здоров'я не слід розуміти як право бути здоровим: неможливо забезпечити захист від усіх можливих причин поганого стану людського здоров'я. Це право для всіх без дискримінації на користування різними послугами, установами та речами, а також мати відповідні умови життя, щоб бути здоровим, настільки це є можливим. Право на здоров'я включає в себе не тільки послуги медико-санітарної допомоги, а й умови, що визначають наше здоров'я, в тому числі: доступ до безпечної питної води, належної санітарії та житла, достатнє харчування, здорові умови роботи і умови навколишнього середовища, а також доступ до освіти та інформації, пов'язаних із здоров'ям.[7]

Право для всіх без дискримінації на користування різними послугами, установами і товарами, а також відповідними умовами життя, що необхідні для того, щоб почуватися більш здоровим.

? *Чи повинні всі мати право на медичну допомогу незалежно від їхнього статусу та статку?*

Відповідно до міжнародних договорів з прав людини, медичні послуги та пільги повинні бути доступними, наявними, прийнятними і мати відповідну якість для всіх без дискримінації.

У вересні 2010 року Рада з прав людини ООН ухвалила резолюцію про визнання доступу до води та санітарії, як право людини.

Наявність означає, що громадські об'єкти охорони здоров'я, товари та послуги, а також програми повинні бути доступні в достатній кількості в межах країни.

Доступність означає, що медичні заклади, товари і послуги повинні бути фізично і економічно доступними для всіх без дискримінації там повинна бути забезпечена можливість щодо пошуку, одержання і поширення інформації, що стосується питань здоров'я. Наприклад, медичні установи для молоді повинні бути поряд з територією, дже живуть молоді люди (у тому числі сільські райони та малі міста), і там має бути громадський транспорт, який дозволяє людям легко дістатися до медичного закладу. Прийомні години мають бути зручними для молодих людей. Медичні установи повинні бути безкоштовними або дуже дешевими, так, щоб молоді люди могли собі дозволити користуватися ними. Інформація, пов'язана із здоров'ям, в тому числі про сексуальне і репродуктивне здоров'я, повинна бути легко доступною для молодих людей без будь-якої дискримінації.

Прийнятність означає, що товари і послуги повинні бути культурно прийнятними і відповідати принципам медичної етики. Наприклад, лікарі та медсестри повинні бути навчені тому, як говорити з молоддю та дітьми. Атмосфера в медичному центрі повинна забезпечувати підтримку та неупередженість щодо молодих людей.

Якість означає, що медичні заклади, товари і послуги повинні відповідати науковим та медичним вимогам і бути якісними[8].Наприклад, інформація про стан здоров'я має бути науково обґрунтованою, а послуги і також лікарські засоби мають бути хорошої якості.

КЛЮЧОВІ ДАТИ

24 березня
Всесвітній день боротьби проти туберкульозу
7 квітня
Всесвітній день здоров'я
31 травня
День боротьби з тютюнопалінням
1 грудня
Всесвітній день боротьби зі СНІДом

«... здоров'я, нарешті, буде розглядатися не як бажане благословення, а як одне з прав людини, за яке необхідно боротися».

Кофі Аннан

Чи особи, які шукають притулку та люди без документів мають доступ до медичної допомоги там де ви живете?

Участь

www.ifrc.org
http://www.schoolsforhealth.eu/
www.youthpeer.org
www.ifmsa.org

Ще одним важливим аспектом права на здоров'я є активна та поінформована участь населення, в тому числі молодих людей, у прийнятті рішень пов'язаних із здоров'ям на громади, національному та міжнародному рівнях.9 Комітет ООН з економічних, соціальних і культурних прав пояснює, що «держави-учасники повинні забезпечувати безпеку і сприятливе середовище для підлітків, що передбачає можливість брати участь у прийнятті рішень, що впливають на їх власне здоров'я, формувати необхідні для життя навички, набувати потрібну інформацію, отримувати поради, і домовлятися щодо умов здорового способу життя, який вони обирають».[10]

Молоді люди можуть і повинні бути стратегічними партнерами в діяльності або програмах, які стосуються проблем із здоров'ям. Є цілий ряд міжнародних організацій і мереж, які працюють в партнерстві з молоддю з різних тем, пов'язаних зі здоров'ям, у тому числі: Міжнародна федерація товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, Європейська мережа шкіл зміцнення здоров'я, Молодіжна освітня мережа, Міжнародна федерація асоціацій студентів-медиків та інші.

Європейський молодіжний форум також підкреслює роль молодіжних організацій, як основних зацікавлених сторін в розробці політики в галузі охорони здоров'я, що стосується молоді. У їхньому програмному документі 2008 року про здоров'я і благополуччя молодих людей зазначається: «Вони [молодіжні організації] є хорошим простором, щоб організовувати консультації серед молоді, і вони є найбільш представницькими органами, щоб висловлювати стурбованість у широкому діапазоні серед молоді. Багато молодіжних організацій мають певні повноваження в галузі охорони здоров'я, а отже, є відповідно, адекватними партнерами для цих консультацій[11].

Як ви можете брати участь у прийнятті рішень, пов'язаних зі здоров'ям, у вашій громаді або країні?

Підзвітність

Права людини вимагають від урядів звітування про свої дії: щоб демонструвати, пояснювати і обґрунтовувати те, якдержава виконує свої зобов'язання щодо права на здоров'я.
НУО та активісти по всьому світу використовують різні методи, щоб вимагати підзвітності щодо права на здоров'я, в тому числі кампанії засобів масової інформації, подання альтернативних доповідей міжнародним договірним органам, подання скарг до національного, регіонального та міжнародного судів, захист права на здоров'я на національних і регіональних виборах, а також активно беруть участь в ініціативах з моніторингу.

Як ви домагаєтесь підзвітності уряду вашої країни стосовно дотримання права на здоров'я?

Європейська соціальна хартія — Стаття 11 — Право на захист здоров'я

З метою забезпечення ефективного здійснення права на охорону здоров'я, Договірні Сторони зобов'язуються самостійно або у співробітництві з громадськими чи приватними організаціями, вживати відповідних заходів, спрямованих зокрема на:
1. усунення, у міру можливості, причини слабкого здоров'я;
2. забезпечити діяльність консультативно-просвітницьких служб, які сприяли б поліпшенню здоров'я і підвищенню особистої відповідальності у питаннях здоров'я;
3. запобігати, у міру можливості, епідемічним, ендемічним та іншим захворюванням, а також нещасним випадкам.

Право на здоров'я та Європейська соціальна хартія

У Європі право на здоров'я закріплене у Європейській соціальній хартії. Основна стаття, яка фокусується на праві на здоров'я, це стаття 11, яка зобов'язує європейські держави вживати заходів щодо зміцнення здоров'я та забезпечення медичною допомогою у разі хвороби.

Дотримання Хартії контролюється Європейським Комітетом з соціальних прав. Кожного року Комітет розглядає доповіді, які надаються державами-учасниками і вирішує, чи ситуація в країні щодо права на здоров'я та інших соціальних та економічних прав відповідає Європейській соціальній хартії чи ні. Крім цього, деякі європейські організації та національні НУО можуть направляти колективну скаргу проти держави до Комітету..

Рада Європи та здоров'я

На додаток до подальшої роботи з моніторингу та реалізації Європейської соціальної хартії, Рада Європи надає допомогу державам-членам у реалізації підходу «здоров'я та права людини для всіх», з урахуванням кількості меншин та вразливих груп спільно з Комітетом експертів щодо належного управління у галузі охорони здоров'я. Європейський директорат з якості лікарських засобів та охорони здоров'я сприяє правам людини на доступ до високоякісних лікарських засобів шляхом узгодження та координації стандартизації, регулювання та контролю якості лікарських засобів, переливання крові, трансплантації органів, фармацевтичних препаратів та фармацевтичної допомоги.

Ні! — поганому здоров'ю для бідних людей

Рада Європи, Політика в галузі охорони здоров'я, сайт

У галузі біоетики, що постійно змінюється, Рада Європи прагне знайти баланс між свободою досліджень та захистом фізичних осіб. Європейська конференція національних комітетів з етики сприяє співробітництву між національними органами етики у державах-членах і грає важливу роль у розвитку дискусії з питань, що виникають внаслідок розвитку біомедичних і медичних наук. Конвенція про права людини та біомедицину, що відбулася у місті Ов'єдо (Іспанія) у 1997 році встановила основні принципи біомедичної етики. З того часу вже було прийнято три додаткові протоколи, що стосуються заборони клонування людини, трансплантації органів та біомедичних досліджень.

Молодь і здоров'я

Вести здоровий життя для кожного — це своє. В цілому можна погодитися, що здоровий спосіб життя — це те, що дозволяє людині жити життям яке б сприяло фізичному і психічному благополуччю. Для молодих людей існують різні фактори ризику, на які вони наражаються протягом усього дитинства і юності, які часто можуть призвести до поганого харчування, відсутності фізичної активності та/або наркоманії, всі з них мають наслідки, що можуть тривати протягом усього їхнього життя.

Для молодих людей, які починають працювати дуже рано в житті, є професійні ризики для здоров'я, які іноді також можуть призвести до життєвих наслідків. По всій Європі молоді люди, принаймні більш імовірно на 50%, ніж літні люди, можуть отримати травму на роботі, а також існує більша ймовірність, що вони страждатимуть від професійних захворювань.[12]

«Якщо ми, як медичні працівники, або вчителі, або студенти, або державні службовці, не відчуваємо, що ми і групи та організації, до яких ми належимо, мають право змінювати політику, яка впливає на наше життя, або на життя оточуючих нас людей, задля чого нам вставати вранці?

Гілл Уолт[4]

Молодіжна політика Ради Європи також визнає благополуччя молодих людей як важливу мету молодіжної політики в рамках Порядку денного 2020 року стосовно молодіжної політики Ради Європи. Що стало наслідком факту, що в останні роки в багатьох європейських країнах зросла тривожна тенденція споживання алкоголю, наркотиків та тютюну серед молоді в поєднанні з погіршенням перспектив соціально-економічного самостійності.

Тютюн: У глобальному масштабі 5,4 мільйона чоловік вмирають від тютюнової епідемії кожен рік — більше, ніж від ВІЛ/СНІДу, малярії та туберкульозу разом взятих. У Європі куріння є причиною до 21% всіх випадків смерті. У середньому 24% молодих людей у віці 15 років палять щотижня[13].

? *Чи повинен тютюн бути визнаним незаконним?*

АКТИВНІСТЬ — тверезість, дружба і мир — це європейська організація, яка об'єднує молодих людей, які вирішили жити тверезо, поділяють бачення «демократичного, різноманітного і мирного світу, вільного від алкоголю та інших наркотиків, де будь-яка людина може жити, використовуючи свій повний потенціал». www.activeeurope.org

Алкоголь: За даними ВООЗ, споживання алкоголю в Європі в два рази перевищує середньосвітові показники. Алкоголь є другим за величиною чинником ризику смерті та інвалідності серед дорослих і найбільшим фактором ризику для молодих людей. У Європі алкоголь є причиною 618000 випадків смерті в рік. Надмірне вживання призводить не тільки до поганого стану здоров'я, але й до втрати продуктивності в галузі освіти і на робочому місці, злочинної шкоди та насильства.[14]

Наркотики: За даними Управління Організації Об'єднаних Націй у справах наркотиків і злочинності у 2009 році від 155 до 250 мільйонів людей у всьому світі, або 3,5–5,7% населення у віці 15–64 років хоча б раз вживали заборонені наркотики. Курці марихуани становлять найбільшу кількість незаконних споживачів наркотиків, однак з точки зору шкоди здоров'ю на вершині знаходяться ті, що вживають опіум.[15]

? *Чи знаєте ви, які наслідки надмірного вживання молодими людьми алкоголю та незаконних наркотиків?*

Ожиріння: За даними ВООЗ, 30–80% дорослих в Європі і близько 20% дітей і підлітків мають надлишкову вагу і 7% страждають від ожиріння.16 Ожиріння створює ризики для серцево-судинних захворювань, діабету, ортопедичних проблем і психічних розладів. Звіти показують, що дискримінація, залякування і дражніння можуть бути як причинами, так і наслідками збільшення ваги.[17]

Занадто просто сказати, що кожна людина сама повністю відповідає за своє здоров'я, а отже, якщо вона починає палити, їсти нездорову їжу або вживати наркотики, це її вибір. Звинувачення жертви є популярним підходом щодо «вирішення» данної проблеми і, на жаль, такий підхід реалізується у політиці і програмі охорони здоров'я в ряді європейських країн. Фахівці в галузі охорони здоров'я вважають, що якщо політика в галузі охорони здоров'я буде ігнорувати існуючу диспропорцію і фокусуватиметься тільки на кампаніях освіти та медико-санітарної інформації, то величезна кількість людей не зможе скористатися своїм правом на здоров'я. Наприклад, доповідь ВООЗ по боротьбі з ожирінням в Європі показує, що діти з сімей з низьким соціально-економічним статусом і низьким рівнем освіти обирають менш здорову їжу, ніж діти з сімей з більш високим рівнем освіти і більш високим соціально-економічним статусом..[18]

? *Як ви думаєте, чому відносно більш забезпечені групи суспільства мають менше шансів їсти нездорову їжу або страждати наркоманією?*

Інші елементи, які можуть призвести до нездорової поведінки, це цінності і життєві цілі, які в даний час культивуються в суспільстві і оприлюднені в ЗМІ. Західні промислово розвинені суспільства все частіше вибирають життєві цілі, такі як фінансовий успіх, популярність, влада, престиж, соціальний статус та споживання. Рекламні кампанії часто підводять молодих людей до думки, що вони не досить гарні, якщо вони не мають новий гаджет або модний одяг, не п'ють новий тип напою, або не мають ідеального волосся або досконалого тіла, що демонструє телебачення. Величезний тиск, стосовно того, щоб добре виглядати і мати нові речі, негативно впливає на розумове і фізичне здоров'я молоді. ВООЗ визначила знущання, низьку самооцінку, соціальний тиск, труднощі у спробах впоратися зі стресом і гламуризацію худорлявості в засобах масової інформації як фактори ризику, що спричиняють розвиток розладів харчової поведінки, таких як анорексія і булімія.[19]

Заборона на нульовий модельний розмір

У 2006 році на Мадридському тижні моди були заборонені моделі, які важать нижче норми. Мілан також прийняв таке саме рішення безпосередньо після цього. Організації охорони здоров'я та групи громадянського суспільства проводили кампанію, що мала обмежений успіх, в інших містах. Іспанська заборона почала діяти в результаті смерті двох молодих моделей в Південній Америці, які вмерли від голоду та анорексії..[20]

Сексуальне і репродуктивне здоров'я

Сексуальне і репродуктивне здоров'я часто включають чутливі та спірні питання для молоді, їхніх сімей і медичних працівників. Підлітки і молоді люди стикаються з багатьма проблемами, пов'язаними з їхнім сексуальним та репродуктивним здоров'ям. Зважаючи на статеве дозрівання і швидкий психологічний розвиток молодих людей, через який вони проходять, вони уразливі до тиску з боку суспільства та своїх однолітків у виборі ризикованої для здоров'я поведінки, яка часто включає ризиковану сексуальну поведінку. У багатьох суспільствах сексуальність підлітків є дуже спірним питанням і люди часто запитують, чи повинні молоді люди отримувати статеве виховання поза сім'єю, або чи повинні молоді люди у віці до 18 років отримувати анонімні консультації або лікування без дозволу на це їхніх батьків. Сексуальне і репродуктивне здоров'я також впливає на жінок і чоловіків по-різному.

? *Які погляди існують у вашій країні, що можуть негативно позначитися на сексуальному та репродуктивному здоров'ї молоді?*

Сексуальне і репродуктивне здоров'я в цифрах

- Кожну хвилину у світі, принаймні, одна жінка вмирає при пологах, або від ускладнень, пов'язаних з вагітністю, а це означає, що помирає 529000 жінок в рік.[21]
- За оцінками Фонду народонаселення ООН, принаймні, 200 мільйонів жінок у всьому світі хочуть використовувати але не мають доступу до безпечних і ефективних методів планування сім'ї.
- Більше чверті жінок, які завагітніли, щороку роблять аборти, більшість з цих абортів робляться таємно і здійснюються в небезпечних умовах.[22]
- Згідно з дослідженням, проведеним в 2008 році, 33,4 мільйона чоловік живуть з ВІЛ/СНІДом, переважна більшість з яких у країнах з низьким і середнім рівнем доходу.[23] Молоді люди (15–24 років) становлять приблизно 40% від всіх нових випадків ВІЛ-інфекції у всьому світі.

Захворювання стає порушенням права людини, коли воно виникає, тому що держава не може поважати, захищати або виконувати зобов'язання у галузі прав людини.24 Наші держави зобов'язані зробити все можливе, щоб захистити нас від поганого стану здоров'я, у тому числі такі заходи, як забезпечити освіту в галузі сексуального та репродуктивного здоров'я, відповідні консультації, доступні і якісні медичні послуги, а також програми боротьби зі стигмою, дискримінацією і небезпечною культурною практикою.

***K.L. проти Перу* і свобода від жорстокого і нелюдського поводження**

K.L., 17-річна дівчинка була вагітна аненцефальним плодом (плід з частковою або повною відсутністю головного мозку, що не виживе при народженні або помре протягом декількох годин або днів після народження). Хоча перуанський закон про аборти дозволяє робити аборт у разі, коли життя або здоров'я матері знаходиться в небезпеці, K.L. було відмовлено в аборті і вона повинна була народити дитину і годувати її грудьми протягом чотирьох днів, поки вона була жива.

У 2005 році Комітет ООН з прав людини прийняв рішення, що Перу порушило право K.L. бути вільною від жорстокого, нелюдського і такого, що принижує гідність поводження (стаття 7 Міжнародної конвенції про громадські та політичні права) та право на недоторканність приватного життя (стаття 17). Комітет ухвалив, що держава повинна була забезпечити під час і після вагітності «медичну та психологічну допомогу, необхідну в конкретних обставинах її випадку».[25]

Психічне здоров'я

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) визначає психічне здоров'я як «стан благополуччя, в якому людина може реалізувати свій власний потенціал, справлятися зі звичайними життєвими стресами, може продуктивно і плідно працювати, і мати можливості робити внесок у життя своєї спільноти».[26]

За даними ВООЗ, кожна четверта людина в світі буде вражена психічним або неврологічним розладом в якийсь момент її життя.[27] Молоді люди особливо схильні до ризику розвитку психічних порушень у процесі переходу від залежного до самостійного або дорослого життя. Нові потреби і зміни, такі як статева зрілість, нові відносини, покидання батьківського дому вперше, фінансова нестабільність, зайнятість чи освіта, пов'язані з тривогою, можуть викликати високі рівні стресу, що може призвести до

«Непотрібні хвороби і страждання знедолених, в бідних чи багатих країнах, є результатом того, як ми організовуємо наші відносини у суспільстві».

Мішель Мармот[30]

психічних розладів. Певні розлади, такі як депресія, шизофренія, розлади харчової поведінки та зловживання психоактивними речовинами, визначені як такі, що беруть свій початок в молодому віці.[28] На додаток до цього, самогубство є другою за значимістю причиною смерті серед дітей і молодих людей у віці 10–24 років по всьому світу.

Підраховано, що тільки 10–15% молодих людей з проблемами психічного здоров'я отримують допомогу від професіоналів.[29] Тому дуже важливо не тільки мати доступні послуги з охорони психічного здоров'я, але й навчати широку громадськість щодо існуючої професійної допомоги, а також боротися зі стигматизацією та стереотипами, які заважають молодим людям звертатися за допомогою.

? *Чи знаєте ви де молода людина може отримати дружню до молоді допомогу, з охорони психічного здоров'я там, де ви живете?*

Бідність і доступ до лікарських засобів

Державними витратами на здоров'я в країнах з високим і низьким рівнями доходів в основному виграють багаті, а не бідні. Більше 90% світового виробництва лікарських засобів споживає тільки 15% населення земної кулі. Наприклад, в період з 1975 по 2004 роки на світовому ринку були схвалені 1556 нових ліків. Тим не менше, тільки 21 з них були спеціально розроблені для тропічних захворювань і туберкульозу, хоча на ці захворювання припадає 11,4% глобального тягаря хвороб.[31] Тропічні хвороби, такі як малярія, проказа, хвороба Шагаса та інші, називають забутими хворобами, тому що незважаючи на те, що вони впливають на більше ніж один мільярд людей у всьому світі, про них часто забувають, тому що вони є характерними для найбідніших та найбільш відокремлених спільнот.[32] За оцінками, в країнах, що розвиваються, пацієнти повинні сплачувати 50–90% вартості основних лікарських засобів з власної кишені.

Щороку більше 100 мільйонів стають бідними, тому що вони повинні сплачувати свої рахунки за охорону здоров'я.[33]

Майже два мільярди людей у всьому світі не мають доступу до основних лікарських засобів. Висока вартість ліків є однією з основних причин чому люди, які їх потребують, не можуть отримати доступу до необхідних їм ліків. Спеціальний доповідач Організації Об'єднаних Націй з питання про право на здоров'я стверджує, що поліпшення доступу до існуючих лікарських засобів може рятувати 10 мільйонів життів щороку.[34]

Дженерики

Один з найкращих способів знизити ціни і збільшити доступ до медикаментів — дозволити і сприяти поширенню дженериків. Дженерики — це копія запатентованих фармацевтичних продуктів. Дженерики такі ж ефективні, як і їхні фірмові аналоги; проте найбільша різниця полягає в ціні. Дешевше виготовити дженерики, тому що виробники не повинні покривати витрати на винаходи ліків та чисельні заходи з безпеки та ефективності клінічних випробувань. Завдяки низькій ціні дженерики часто є єдиними ліками, до яких люди, які живуть у бідності, можуть отримати доступ.

Фармацевтичні компанії стверджують, що дженерики зменшують їхній прибуток, і як наслідок впливають на їх здатність інвестувати в дослідження і розробку нових ліків. Для того, щоб допомогти фармацевтичним компаніям, які досліджують нові ліки повернути гроші, які вони витратили на створення ліків і дати їм можливість отримати прибуток від винаходу, вони отримують патент. Патент або право інтелектуальної власності — це набір ексклюзивних прав, наданих державою винахіднику для того, щоб виготовляти, використовувати, продавати і пропонувати на продаж або імпортувати винахід. Дія патенту, зазвичай, триває протягом двадцяти років і протягом цього періоду інші компанії не можуть виробляти, продавати, пропонувати продавати або імпортувати запатентовані ліки.

? *Чи мають фармацевтичні компанії обов'язки в галузі прав людини?*

Питання інтелектуальної власності створило величезну напругу між глобальними Північчю і Півднем. Розвинені країни виступали за права фармацевтичної промисловості запатентувати свої ліки. Країни, що розвиваються, стверджували, що глобальні стандарти

інтелектуальної власності будуть перешкоджати їх розвитку, тому що вони не були добре підготовлені отримувати вигоду від таких стандартів. Міжнародна угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРІПС) вступила в силу в 1995 році і знаходиться у компетенції Світової організації торгівлі (СОТ). Угода здійснила величезний вплив на виробництво лікарських препаратів, таким чином країни, що розвиваються, отримали перехідний період і їм було дозволено продовжувати розробки дженериків до 2000 року, а для найменш розвинених країн було надано перехідний період до 2016 року для фармацевтичних патентів і нерозкритої інформації.[35]

Вплив прав інтелектуальної власності на право на здоров'я

«Наслідком ТРІПС є те, що нові, більш досконалі препарати доступні тільки в тих країнах, які мають можливість покрити їх високу вартість. [...] Побутує думка, що якщо існує здатність забезпечити ефективне але недороге лікування з допомогою дженериків в боротьбі зі СНІДом в країнах, що розвиваються, то аморально не допускати виробництво ліків, які врятують мільйони життів».[36]

AVERT — міжнародна благодійна організація по боротьбі з ВІЛ та СНІДом (www.avert.org)

За даними організації Лікарі без кордонів (MSF), багато країн, що розвиваються, перебувають під тиском для запровадження більш жорстких умов щодо їхніх патентних законів, ніж передбачено згідно з угодою ТРІПС. Незважаючи на те, що країни, які розвиваються, не зобов'язані за міжнародним правом посилювати свої патентні закони, дуже часто у них немає вибору, оскільки обмежувальні положення включені в торговельні угоди зі США чи ЄС.[37]

Як реакція на переговори щодо створення зони вільної торгівлі між ЄС та країнами Азії та Латинської Америки, MSF розпочала кампанію під назвою Європа! Руки геть від нашої медицини.

Ви можете дізнатися більше про кампанію за адресою: www.msfaccess.org

Посилання

1 Amartya Sen, «Health in Development,» Бюлетень Всесвітньої організації охорони здоров'я (1999р.): 77:620.

2 Преамбула до Конституції Всесвітньої організації охорони здоров'я, затверджена на Міжнародній конференції з питань охорони здоров'я, Нью-Йорк, 19-22 червня 1946 р; підписана 22 липня 1946 р. представниками 61 країни (Архівні документи Всесвітньої організації охорони здоров'я, №. 2, стор. 100), введена в дію 07 квітня 1948 р.

3 Комісія з соціальних детермінант здоров'я, усунення недоліків покоління: рівність у питаннях здоров'я, що забезпечується за рахунок соціальних детермінант здоров'я. Заключний звіт (ВООЗ: 2008 р.).

4 Gill Walt, Health Policy: an introduction to process and power, p.

5 Прес-реліз, http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2008/pr29/en/index.html

6 Те саме.

7 Комітет з економічних, соціальних і культурних прав, Загальний коментар 14, Право на найвищий досяжний рівень здоров'я (2 сесія, 2000 р.). Текст див. в документі ООН E/C.12/2000/4 (2000): A Compilation of General Comments and General Recommendations Adopted by Human Rights Treaty Bodies, U.N. Doc. HRI/GEN/1/Rev.6 at 85 (2003).

8 Загальний коментар 14, посилання 7, стаття, пункт 12.

9 Загальний коментар 14, посилання 7, стаття, пункт 11.

10 Загальний коментар 14, посилання 7, стаття, пункт 23.

11 Європейський форум з питань молоді, 2008 р., Директива з питань охорони здоров'я і благополуччя молоді, стор. 14.

12 http://osha.europa.eu/en/priority_groups/young_people

13 http://www.euro.who.int/en/what-we-do/health-topics/disease-prevention/tobacco/facts-and-figures

14 Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) (2010 р.) Передова практика в оцінці коштів, витрачених на алкоголь — Рекомендації для подальшого дослідження.

15 Управління ООН з наркотиків та злочинності (2010 р.), Всесвітній звіт з питань наркотичної залежності, 2010 р.

16 ВООЗ (2007). Проблема ожиріння у Європі та стратегії боротьби з ним, ВООЗ, стор. 1.

17 ВООЗ (2007). Проблема ожиріння у Європі та стратегії боротьби з ним, ВООЗ, стор. 158.

18 ВООЗ (2007). Проблема ожиріння у Європі та стратегії боротьби з ним, ВООЗ.

19 ВООЗ (2004) Профілактика психічних розладів: ефективне лікування і його методи.

20 http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/1540595/Fashion-leaders-refuse-to-ban-size-zero-models.html

21 http://www.who.int/research/en/

22 Фонд народонаселення ООН; http://www.unfpa.org/rh/planning.htm

23 http://www.who.int/research/en/

24 Paul Hunt, Judith Bueno de Mesquita. (2005 р.) The Right to Sexual and Reproductive Health, Ессекський Університет.

25 K.L. v. Peru, Communication No. 1153/2003, U.N. Doc. CCPR/C/85/D/1153/2003, 2005.

26 ВООЗ (2005) Зміцнення психічного здоров'я: концепції, нові дані, практика: доповідь Всесвітньої організації охорони здоров'я, Департамент психічного здоров'я та токсикоманії у співпраці з вікторіанським Фондом зміцнення здоров'я і Університетом Мельбурн. ВООЗ. Женева.

27 ВООЗ (2001) Психічне здоров'я: Нове розуміння, нові сподівання.

28 ВООЗ (2010) Зміцнення психічного здоров'я молоді — внесок у майбутнє.

29 ВООЗ (2010) Зміцнення психічного здоров'я молоді — внесок у майбутнє.

30 Marmot, M. Health in an unequal world. Lancet, (2006) p. 2,081.

31 http://www.dndi.org/index.php/media-centre.html?ids=6

32 http://www.who.int/neglected_diseases/en/

33 Доповідь з сприяння розвитку і захисту усіх прав людини, громадянських, політичних, економічних, соціальних і культурних прав, включаючи право на розвиток, 31 березня 2009 р, A/HRC/11/12.

34 Доповідь спеціального доповідача з питань прав кожної людини на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я, 11 серпня 2008 р., A/63/263, стор.15.

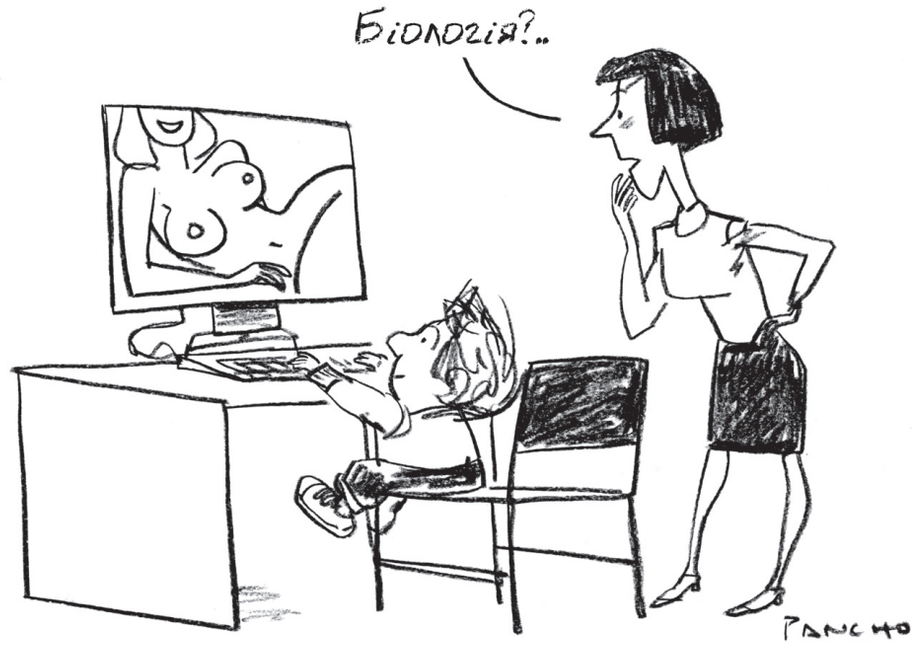
35 http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm7_e.htm

36 http://www.avert.org/generic.htm

37 http://www.msfaccess.org/main/access-patents/introduction-to-access-and-patents/trips/going-beyond-trips-trips-plus-provisions/

Вправи до теми:
Увага, ми все бачимо!
Перша шпальта
Нехай кожен голос буде почутий
Планується оновлення
Коли настане завтра
Де ви стоїте?

Засоби масової інформації

Роль засобів масової інформації

«Кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення; це право включає свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань та свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів.»

Стаття 19, Загальна Декларація прав людини

Засоби масової інформації охоплюють «традиційні» мовні ЗМІ, на зразок телебачення, радіо, кіно, компакт-дисків або DVD-дисків; друковані ЗМІ та інші інформаційні ресурси, зокрема Інтернет разом з іншими віртуальними послугами на зразок World Wide Web. Засоби масової інформації є важливими і набули надзвичайної значущості в нашому суспільстві, тепер навіть важко уявити собі життя без телебачення, електронної пошти, сайтів обміну відео-інформацією, інтернет-порталів новин або блогів. Їх традиційна роль своєрідного вікна у світ постійно зростає. Засоби масової інформації набули нових функцій, вони виступають у якості форуму, що сприяє соціальній взаємодії та спілкуванню; завдяки ЗМІ можна купувати або продавати будь-які товари, ЗМІ дозволяють отримати доступ до будь-якої інформації, вони дозволяють розмістити власний медіа-контент.

Протягом довгого часу традиційні засоби масової інформації, відомі під назвою «четверта влада» за аналогією з трьома традиційними гілками влади демократичного режиму (законодавчої, виконавчої та судової) союзниками держави, допомагали представникам громадськості отримати відповіді на питання політичного характеру. Проте, виступаючи на Всесвітньому соціальному форумі в Порту-Алегрі, Бразилія, в 2003 році Ігнасіо Рамоне, журналіст і професор університету, заявив, що, оскільки звичайні засоби масової інформації перебувають у володінні транснаціональних компаній, вони перетворилася на ворога: ЗМІ дозволяють експлуатувати і пригнічувати людей, а не захищати їх[1]. Деякі люди ставляться до Інтернету як до п'ятої влади, оскільки саме інтернет ресурси конкурують з традиційними засобами масової інформації в обговоренні проблем, виконуючи при цьому роль сторожового пса, а також канали створюють нову можливість для організації громадської діяльності.

Посилена влада ЗМІ, зокрема Інтернету, сприяє підвищенню обізнаності та залученості, а також розширенню доступу до інформації, але існує небезпека виникнення певних труднощів. ЗМІ посилюють співчуття та глобальну активність у сфері прав людини, але разом з тим виникає загроза появи ненависті, стереотипів та дезінформації. Особливо вразливими до онлайн-ризиків є діти та молодь.

Деякі виміри мінливого характеру ЗМІ:

- Сьогодні з метою отримання необхідної інформації ми значно менше довіряємо більш традиційним засобам масової інформації на зразок газет, телебачення і радіомовлення, більше, натомість, надаємо перевагу інтернет-виданням, супутниковому телебаченню, блогам та соціальним медіа. Ми навертаємось за інформацію до громадських журналістів та дикторів, і не лише тих, котрі працюють за фахом. Це впливає на нашу соціальну і політичну свідомість. Інформатизація спричинює зміни в тактиці, яку використовували репресивні уряди, адже вони боялися ймовірних наслідків інформаційної революції.

Вираження політичного протесту в засобах масової інформації

Під час Празької весни 1968 року, заклик до свободи преси та слова поширювався через передачі Чеського радіомовлення. Іранська революція 1979 року розвивалася за рахунок поширення запису виступів на контрабандних касетах. Звістка про масові протести, що проходили у 1989 році в Китаї на площі Тяньаньмень, поширилася факсом. Помаранчева революція, що відбувалася в Україні у 2004-2005 роках набула розголосу шляхом застосування Інтернету та мобільних телефонів. На кінець десятиліття, інструменти для соціального протесту перемістилися на сторінки Фейсбук та інші соціальні мережі, на зразок Ютуба (YouTube) і Твітера (Twitter). Яскравим прикладом цього виступають протести в Ірані після виборів 2009 року, революції в Тунісі та Єгипті в 2010 та 2011 роках, а також інші акції протесту в Північній Африці та арабському світі.

- Швидкий розвиток телекомунікаційних та інформаційних технологій змінив саму природу ЗМІ, вони стають невід'ємною частиною подій, що відбуваються. Пряма трансляція перетворилася в нову подію. Ми можемо бачити в реальному часі не тільки футбольні матчі, але й інциденти з проявами насильства, які відбуваються по сусідству або у віддаленому куточку світу.
- Комерціалізація придушує різноманіття програм, а також програм, що стосуються меншин, альтернативної культури та субкультур. Гонитва за високими рейтингами глядачів і слухачів проявляється в манері викладу новин і поточних подій. Новини, відбір документальних матеріалів, пропонованих засобами інформації своїй аудиторії, часто характеризуються як тривіальні, дивні і скандальні. Існує менше бажання покривати витрати суспільних дикторів інформаційних мереж, які тепер змушені переходити до комерціалізації.
- Глобальні мережі телекомунікацій служать не тільки як засоби для надання та отримання інформації, але й перетворюють інформацію на одну з найбільш дорогоцінних активів і базу нової глобальної інформаційної економіки. Ті, хто володіють більшим обсягом цих активів разом із відповідною інфраструктурою, мають величезні економічні важелі, які можуть бути перетворені в політичний, а також дипломатичний вплив.
- Розвиток комунікаційних технологій і далекосяжні мережі ЗМІ змінив наш спосіб життя. Люди витрачають значну частину свого робочого і вільного часу сидячи перед моніторами. Дистанційне працевлаштування та електронне навчання поширюється швидкими темпами в усьому світі. Батьки переймаються за своїх дітей, в яких зростає пристрасть до телевізора, відео-ігор, мобільних телефонів або соціальних мереж, але в той самий час дорослі так само відчувають залежність від ЗМІ, хоча й вид ЗМІ, яким надається первага, може відрізнятися.

Європейські підлітки у віці 12-17 років проводять по 9,1 години на тиждень в Інтернеті, на відміну від 11,4 годин, проведених людьми віком 18 років і старше, не рахуючи професійного чи академічного використання.[2]

? *Як змінилося ваше медіа-споживання відтоді, як ви були дитиною?*

Засоби масової інформації та права людини

Свобода самовираження

Одним з прав людини, яке найтісніше пов'язане із ЗМІ, ймовірно, вважається право на свободу переконань та їх вираження.

Свобода вираження думки, як підтверджено у документах з прав людини, охоплює право на отримання або поширювання інформації, право на мовчання, право на

формування власних думок, скажімо право на вибір власного одягу, головних уборів, музики, літератури і кіно; воно охоплює художнє вираження, політичну та комерційну мову, академічну свободу та право на свободу слова журналістів. Цей спектр дає чітко зрозуміти, наскільки важливим це право є для людей, що дозволяє досягти самореалізації та гідності, знайти сенс життя, сприяє розвитку індивідуальності. Ця свобода також має важливе значення для громад і спільнот, що мають на меті досягнення прогресу, впровадження рівності, демократії та самоврядування. Свобода вираження думки важлива сама по собі і є передумовою для здійснення цілого ряду інших прав і свобод.

Уряд завжди намагався здійснювати певний контроль над засобами масової інформації та / або над доступом до засобів масової інформації з метою впливу на маси, щоб отримати їх підтримку або зупинити опозицію від певних дій. Однак, в значній мірі контрольовані ЗМІ забирають у людей соціальну обізнаність, знання про глобальні події, достовірний аналіз, а також інформацію про стан економіки, політичні події та соціальні факти.

Державний контроль за ЗМІ може здійснюватися дуже цілеспрямовано, наприклад, шляхом сканування інтернет-трафіку або телефонних розмов в ім'я національної безпеки. В інших випадках, уряди намагаються повністю закрити доступ до конкретної інформації. Свідченням цього виступають наступні події: закриття мережі мобільного зв'язку в Ірані в середині 2009 року та в Єгипті наприкінці 2010 року, глушіння радіостанцій, супутникового телебачення і видворення журналістів із зон конфліктів. Скажімо, в 2009 році журналістам було наказано залишити північно-західну провінцію Сіньцзян в Китаї, з метою уникнення висвітлення в ЗМІ проявів етнічного насильства там.

ЮНЕСКО веде підрахунок журналістів, убитих при виконанні ними своїх професійних обов'язків. Наприклад, у 2011 році 56 журналістів було вбито на роботі під час виконання професійних обов'язків.[4]

Контроль над ЗМІ з боку урядів викликає занепокоєння в Європі. В 2011 році в Угорщині був прийнятий закон про ЗМІ, що уповноважував державний орган наглядати за всіма ЗМІ, включаючи приватних постачальників контенту, накладати штрафи і припиняти діяльність або закривати ЗМІ на підставі певних нечітко визначених принципів. У ряді інших європейських країн дифамація досі є підставою для притягнення до кримінальної відповідальності. Журналістів можуть посадити до в'язниці, якщо вони опубліковують або говорять про факти або думки, які можуть будь-кого образити. У своїх рішеннях, пов'язаних зі справами про дифамацію, Європейський суд з прав людини неодноразово заявляв, що «...винесення вироку про тюремне ув'язнення представників преси суперечить правам на свободу слова журналістів... у якості винятку виступають випадки, в яких спостерігається порушення основоположних прав людини, наприклад, у випадках ненависті, вираженої агресії або закликів до насильства ...»[3].

Якщо ми не віримо в свободу вираження думки людей, яких ми зневажаємо, то ми не віримо в неї взагалі.

Ноам Хомський

Європейський суд з прав людини доклав чимало зусиль на шляху до закріплення рамкових засад щодо ступеня вираження свободи слова відповідно до статті 10 (2). Суд визнав, що це право є «однією з головних передумов створення демократичного суспільства»[5] і що журналістська свобода слова дозволяє застосовувати «ступені перебільшення або навіть провокації»[6], навіть, якщо це може «ображати, шокувати або викликати занепокоєння у населення».

Десять загроз свободи слова

Чотири міжнародні спеціальні доповідачі з питань свободи вираження думки щороку оприлюднюють спільну декларацію. У своїй декларації за 2010 рік вони визначили наступні десять ключових загроз для свободи вираження думки[7]:

1. Механізми державного контролю над ЗМІ.
2. Кримінальна відповідальність за наклеп.
3. Насильство над журналістами.
4. Обмеження прав на інформацію.
5. Дискримінація права на свободу вираження поглядів та думок.
6. Комерційний тиск.
7. Виклики, які стосуються підтримки публічних і громадських ЗМІ.
8. Безпека і свобода вираження думки.
9. Свобода вираження думки в Інтернеті.
10. Доступ до інформаційно-комунікаційних технологій.

Право на інформацію

Право на інформацію або право знати означає говорити про те, що широка громадськість повинна мати можливість брати участь у вільному потоці інформації і знати, що відбувається навкруги. Відповідно до Міжнародного пакту громадянського і політичного права, право на свободу висловлювання думок «передбачає свободу пошуку, отримання і поширення інформації та будь-яких ідей, незалежно від кордонів ...». Пошук та доступ до необхідної інформації свідчить про право людини на інформацію.

Засоби масової інформації, газети і журнали (друковані або віртуальні) та програми новин на телебаченні вважаються одними з основних джерел отримання інформації. Засоби масової інформації можуть надавати достовірну інформацію власній аудиторії за умови, якщо є гарантія безперешкодного доступу до всієї інформації. Люди повинні мати вільний доступ до інформації, якою володіє влада. Крім того, в сучасному інформаційному суспільстві рівноправний доступ до освіти, професійної підготовки, науки, техніки та зайнятості може бути забезпечений, за умови виключення нерівності у доступі до інформації.

? *Як ви розумієте право на знання?*

Суперечливі права людини, пов'язані зі ЗМІ

Свобода вираження думки може вступити в конфлікт з іншими правами людини. До однієї групи прав людини належить право на конфіденційність, яке включає свободу від втручання в особисте і сімейне життя, житло і особисту кореспонденцію, а також право на захист честі та репутації. Так, ЗМІ часто звинувачують у порушенні приватного життя знаменитостей завдяки публікації їхніх особистих фотографій та оприлюднення інформації про їх приватне життя без отриманої на це згоди.

Крім того, існує ризик виникнення конфлікту між свободою вираження думки і забороною дискримінації у випадках, де реалізація прав свободи спрямована для розпал агресії і містить прояви мовної ворожнечі. Мовна ворожнеча може мати значний і більш руйнівний вплив при поширенні через засоби масової інформації. Існує міжнародний консенсус, відповідно до якого мовна агресіяповинна бути заборонена законом, такі заборони мають переважати гарантії свободи вираження думки.

Свобода вираження думки не є абсолютним правом. Відповідно до статті 29 Загальної декларації права людини, реалізація прав і свобод може бути обмежена, якщо вони загрожують належному визнанню і повазі до прав і свобод інших осіб. Відповідно до статті 10 Європейської конвенції про захист прав людини (ЄКПЛ) реалізація права на свободу вираження думки з огляду на те, що вони відповідають основним обов'язкам і відповідальності громадян, може підлягати встановленими законом формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету та неупередженості правосуддя.

Питання, яке привернуло суттєву увагу за останні роки — є питання обмеження висловлювання власних думок з релігійних питань, всупереч правам людини на свободу думки, совісті і релігії. Вони звернули увагу на важливість принципів, належну практику та етику у сфері журналістики. Численні організації, у тому числі міжурядові, на зразок Ради Європи чи ЮНЕСКО, мережі по типу Альянсу незалежної преси Ради Європи, а також НУО, а саме «Стаття 19», розробилили етичні принципи та професійні посібники щодо звітності, які б відповідали стандартам в галузі прав людини або закликали б зацікавлені сторони до обговорення таких стандартів. Тим не менше, з іншого боку спостерігається певне побоювання, адже немає впевненості у тому, що уряди не зловживають анти-екстремістським законодавством з метою обмеження законних способів вираження думок.[11]

КЛЮЧОВІ ДАТИ

8 лютого
День безпечного Інтернету
12 березня
Всесвітній день боротьби з цензурою в інтернеті
3 травня
Всесвітній день свободи преси
28 вересня
Міжнародний день права знати
21 листопада
Всесвітній день телебачення

Свобода буде позбавлена будь-якої ефективності, якщо люди не матимуть доступу до інформації. Доступ до інформації є основоположним в рамках демократичних засад.

Спеціальний доповідач ООН Абід Хуссейн

Як і вільні ринки, свобода слова може мати шкідливі наслідки, якщо вона абсолютно необмежена.

Лорд Паттен[9]

За даними Комітету Міністрів Ради Європи, мова ворожнечі охоплює всі форми самовираження, які поширюються, підбурюють, сприяють або виправдовують расову ненависть, ксенофобію, антисемітизм або інші форми агресії, що призводять до нетерпимості і відсутності толерантності.[10]

Вільні, незалежні і плюралістичні ЗМІ, що мають право на вільне поширення інформації та вираження думки, є одним з основних елементів будь-якої функціонуючої демократії.

Томас Хаммарберг[12]

Іншим ключовим питанням, яке часто піднімається активістами з питань свободи слова — є важливість плюралізму ЗМІ. Медіа-плюралізм відрізняється від поняття «баланс» у ЗМІ, яке іноді може суперечити правам людини. Розглядаючи питання порушення прав людини, чи маємо ми звертатися до порушника прав людини заради того, щоб бути неупередженим? Повідомляючи про зміну клімату чи обов'язково повинні «враховувати» думки тих, хто вважає це проявом багатої уяви?

Однак, медіа плюралізм виступає проти централізованого права власності на засоби масової інформації небагатьма, що спричинює масове занепокоєння в результаті «незбалансованого» висвітлення подій, політичних компромісів та заперечення права голосу інших. Крім того, плюралістичні ЗМІ можуть протистояти трьом основним спокусам: маніпуляції ЗМІ з боку політиків в обмін на хороше прикриття, медіа маніпуляції кращих фінансових установ і банків в обмін на менш суворий контроль їх діяльності та інформаційні маніпуляції ЗМІ під час виборів.

? *Як виглядає медіа платформа у вашій країні? Хто володіє основними засобами масової інформації? Чи спостерігаються прояви плюралізму ЗМІ?*

Управління Інтернетом і Рада Європи

Інтернет являє собою глобальну систему взаємопов'язаних комп'ютерних мереж, робота яких не є централізованою. Це робить Інтернет глобальним форумом для свободи вираження, але в той самий час виникає питання щодо відповідальності та управління.

У результаті постійного розвитку інформаційного суспільства, перед міжнародними організаціями постає виклик захисту і підтримки принципів прав людини в онлайн середовищі. Для вирішення цих питань Рада Європи розробила різні конвенції та рекомендації. Одним з таких документів є Конвенція про інтернет-злочинність (2001 року), що спрямована на захист інтернет мережі від несанкціанованих та традиційних злочинів за допомогою нових технологій. Додатковий протокол до цієї Конвенції закликає до притягнення до кримінальної відповідальності за виявлення проявів расистського та ксенофобського характеру, вчинених через комп'ютерні системи.

Ще одним важливим інструментом є Конвенція про доступ до офіційних документів (2008 року), яка гарантує право кожного, без дискримінації за будь-якою ознакою, за запитом мати доступ до офіційних документів, які знаходяться у розпорядженні органів державної влади.

Влада ЗМІ може бути неправильною, особливо контексті за умови надзвичайної зосередженості засобів масової інформації на заваді плюралізму і демократії.

Комітет Міністрів, Рада Європи[13]

З метою захисту свободи слова та інших прав і принципів людини в нових умовах ЗМІ, Рада Європи працює разом з іншими зацікавленими сторонами над управлінням Інтернетом. Комітет Міністрів ухвалив 10 принципів для управління Інтернетом14 і запропонував нове бачення ЗМІ15, відповідно до якого сайти соціальних мереж, онлайн ігор або інформаційні сайти, отримали право на свободу ЗМІ та обов'язки, відповідно до статті 10 ЄКПЛ, і запропонував рамки співпраці для держав-членів з метою збереження глобального, стабільного та відкритого Інтернету, як засобу захисту свободи вираження думки і доступу до інформації.16 Важливість свободи слова засобів масової інформації заради встановлення демократії було підтверджено в «Декларації про захист і свободу зібрань та асоціацій з питань управління приватними інтернет-платформами та провайдерами Інтернет-послуг».[17]

Десять принципів управління Інтернетом

Принципи, прийняті Комітетом Міністрів Ради Європи 21 вересня 2011 року:

1. Захист усіх основоположних прав і свобод та затвердження їх універсальності, неподільності, взаємозалежності та взаємозв'язку.
2. Забезпечення всебічної участі урядів, представників приватного сектора, громадянського суспільства, технічного співтовариства та користувачів.
3. Підтвердження обов'язків держав у відповідності до міжнародних питань державної політики, пов'язаних з Інтернетом.
4. Розширення прав і можливостей користувачів Інтернету з метою реалізації основних прав і свобод та забезпечення участі у заходах з питань управління Інтернетом.

5. Універсальність Інтернету, визнана глобальним характером Інтернету та можливістю загального доступу.
6. Цілісність Інтернету його завдяки забезпеченню безпеки, стабільності, надійності та стійкості.
7. Збереження децентралізованого характеру відповідальності за щоденне управління Інтернетом.
8. Збереження відкритих стандартів та інтероперабельності Інтернету, а також його завершеної природи.
9. Забезпечення максимально можливого доступу до інтернет-контенту, програм та послуг.
10. Збереження культурної та мовної різноманітності Інтернету.

Значний відсоток Інтернет контенту є незаконним, або завдає шкоди, або підриває саму основу прав людини та людської гідності.

Довідник грамотності в Інтернеті[18]

Засоби масової інформації та молодь

Засоби масової інформації та інформаційно-комунікаційні технології відіграють важливу роль в житті молоді і виступають у якості одних з основних чинників, які сформували нинішнє покоління молодих людей. Багато дітей вважаються цифровими аборигенами: вони зростають у середовищі, де IT-технології є частиною повсякденного життя і вони навчаються використовувати цифрові пристрої перш, ніж вони починають ходити або говорити. В результаті чого виявилося, що навіть їх структура мозку відрізняється від структури мозку представників попередніх поколінь! Проте існування такого цифрового розриву між молоддю та поколінням їх батьків було поставлене під сумнів.19 Деякі дослідження показали, що цифровий розрив не залежить від віку, а від доступу та можливостей.[20]

Я б хотіла виглядати як Сінді Кроуфорд.

Сінді Кроуфорд, «супермодель»

Молоді люди, як правило, витрачають години кожного дня, дивлячись телевізор, граючи в онлайн ігри, спілкуючись в чатах, блогах, слухаючи музику, відправляючи свої світлини і шукаючи друзів, людей, з якими можна спілкуватися в онлайн. Цей віртуальний світ може запропонувати, як нові можливості, так і підводні камені. Використання електронних, цифрових та інтернет-ЗМІ мають численні позитивні наслідки: вони розважають, виховують і розвивають навички спілкування. Тим не менш, вони також можуть нашкодити молодим людям і спільнотам, залежно від їх способу використання Інтернету. Вплив засобів масової інформації, будь-то передача чи прямий ефір є спірним, однак дослідники помітили такі побічні ефекти:

Мир — це не просто віддалена мета, яку ми шукаємо, а засіб, за допомогою якого ми приходимо до цієї мети.

Мартін Лютер Кінг молодший

- **Час, проведений перед телевізором:** існує думка, що надмірне проведення часу перед екранами телевізорів призводить до проблем із сном та незадовільної успішності в школі.
- **Насильство:** існує очевидний взаємозв'язок між насильством, висвітленим у ЗМІ та подальшою агресивною та насильницькою поведінкою.
- **Стимулювання споживчого інтересу:** реклама в її різних формах була звинувачена у маніпулюванні аудиторією.
- **Цінності:** спостерігається тенденція для молодих людей менше думати про себе і дотримуватися цінностей, встановлених засобами масової інформації.
- **Стереотипи:** ЗМІ були звинувачені у збереженні шкідливих або нереалістичних соціальних стереотипів, особливо гендерних ролей та національних характеристик.
- **Самооцінка:** розважальні ЗМІ мають зростаючий вплив на стиль, ідентичність та індивідуальність молоді. Ідеали, пов'язані з рольовими моделями, запропоновані ЗМІ, спричинюють розчарування у молодих людей і знижують їх рівень самооцінки, оскільки практично неможливо відповідати таким ідеалам. Тиск бути «ідеальним» часто призводить до проблем зі здоров'ям, зокрема до розладів харчування.

Інформація — це кисень демократії. Якщо люди не знають, що відбувається в їхньому суспільстві, якщо їхні дії, або дії тих, хто керує ними, приховані, тоді вони не можуть приймати безпосередню участь у справах цього суспільства. Проте інформація не є лише необхідністю для людей,це невід'ємна частина належного державного управління.

СТАТТЯ 19, агітація НУО щодо прав на свободу вираження[8]

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій відкриває величезні можливості, але в той самий час становить загрозу для дітей та молоді. Наприклад, вони можуть бути байдужими до розкриття власних персональних даних, які можуть бути використані для небажаної реклами та надання приміщення для інтернет-«хижаків». Сучасні інформаційні технології, як і будь-які інші технології, можуть бути використані для образливих цілей,

на зразок сексуальних домагань, сексуальних залякувань, гомофобних нападів та інших форм гендерного насильства, спричинених словесними нападами або зловживанням фото або відео. Самі молоді люди іноді використовують неконтрольований інтерактивний простір для відправки жорстоких повідомлень і принизливих фотографій своїх однолітків.

Бути критичним до джерел в епоху інформаційного достатку — це одна з найважливіших навичок, яку необхідно розвивати. Проте з приходом «Web 2.0» (веб-додатків, які полегшують обмін інформацією і дозволяють користувачам взаємодіяти та співпрацювати один з одним у ролі творців контенту, що створюється користувачами) необхідно розробити кодекс норм та правил поведінки для користувачів Інтернету та повідомити про небажані наслідки наших онлайн-дій. Цілком зрозуміло, що коли справа доходить до обміну особистою інформацією про себе або інших, багато людей не знають про те, наскільки публічним і довговічним є все, що викладається в Інтернет.

«Вбивають нас тихо» — це серіал, створений Жан Кільбурн, прихильницею медіаосвіти, демонструє, як рекламні носії сприяють спотворенню та руйнуванню ідеалу жіночності.[21]

Одна з відповідей на ці питання полягає в тому, щоб навчити людей стати більш критичними та досвідченими користувачами ЗМІ. Медіаосвіта спрямована на те, щоб зробити усіх громадян, особливо молодь, обізнаними про силу засобів масової інформації і забезпечити для них можливості розрізняти інформацію хорошої та поганої якості, визначати щирі та ненависні повідомленнями. Медіаосвіта може допомогти аудиторії навчитися бути вибірковими, а не уразливими для реклами, а також підтримувати он-лайн безпеку та належний рівень конфіденційності.

Захист і розширення прав і можливостей дітей є пріоритетним завданням на порядку денному Ради Європи. В Рекомендаціях щодо розширення можливостей дітей у новому інформаційному та комунікаційному середовищі» (2006 р.) говориться про те, що держави-члени повинні мати узгоджені стратегії інформаційної грамотності і навчання, які б сприяли розширенню прав і можливостей дітей та їх педагогів і допомогли краще використовувати інформаційні та комунікаційні послуги і технології. Важливість до заохочення навчання інтернет-навичкам та грамотності підтверджена в іншій Рекомендації (2009 року), в якій міститься заклик до держав-членів щодо розвитку та сприяння, у співпраці з представниками приватного сектора та громадянського суспільства, розробленню стратегії для захисту дітей від змісту і поведінки, що несе ризик завдання шкоди, і одночасно оберігає їх активну участь у новому інформаційно-комунікаційному середовищі.

Посилання

[1] Сеневіратне Калінгі, «Глобал Медіа — Час для створення п'ятої влади,» TerraViva онлайн, 2003: http://ipsnews.net /fsm2003/27.01.2003/nota26.html

[2] Ерік Пфаннер, «ТВ досі тримає підлітків», The New York Times, 13 грудня 2009, з посиланням на дослідження, проведеного Forrester, дослідницькою фірмою: www.nytimes.com/2009/12/14/business/media/14iht-cache14.html

[3] Наприклад Справа Cumpănă і Мазар проти Румунії, скарга №. 33348/96, постанова, Страсбург, 2004:www.5rb.com/docs/Cumpana%20and%20Mazare-v Romania%20ECHR%2017%20Dec%202004.pdf

[4] Для отримання додаткової інформації див. «ЮНЕСКО пам'ятає убитих журналістів»: http://portal.unesco.org

[5] Хендісайд проти Великобританії, 1979

[6] Прага і Обершлік проти Австрії, 1995

[7] «Десята річниця, Спільна декларація: Десять Основних завдань на свободу вираження думки в наступному десятилітті»: www.article19.org/data/files/ pdfs/standards/tenth-anniversary-joint-declaration-ten-key-challenges-to-freedom-of-express.pdf

[8] «Право суспільства знати: принципи зі свободи інформації законодавства», стаття 19, Лондон, 1999, с. 1:www.article19.org

[9] Кріс Паттен, лорд Барнс, голова ВВС Цільова мова на суспільство редакторів, щорічна конференції, «Етика і журналістика після Ньюс оф зе уорлд, 13 листопада 2011: www.bbc.co.uk/bbctrust/news/speeches/2011/ethics_journalism.shtml

[10] Вебер Анна, Керівництво по ненависті, видавництво Ради Європи, 2009 рік

[11] Дізнайтеся більше на СОВА Центру інформації та аналізу, Неправомірне антиекстремістське законодавство у лютому 2011: http://www.sova-center.ru/en/misuse

[12] Права людини і зміна медіаландшафту, Видавництво Ради Європи, 2011

[13] Рада Європи, Комітет міністрів, «Рекомендація CM / Rec (2011) 7 Комітету Міністрів державам-членам про нове поняття ЗМІ, 21 вересня 2011»

[14] Заява Комітету міністрів про принципи, що стосуються управління Інтернетом, 21 вересня 2011

[15] Рекомендація на нове поняття ЗМІ, 21 вересня 2011

[16] Рекомендація щодо захисту і заохочення універсальності, цілісності та відкритості Інтернету, 21 вересня 2011

[17] Декларація про захист свободи вираження думок і свободи зборів і асоціацій щодо приватних компаній інтернет-платформ та інтернет-сервіс-провайдерів, 7 грудня 2011

[18] Джанет Річардсон та ін.., Посібник про інтернет-грамотність, Рада Європи, 2006

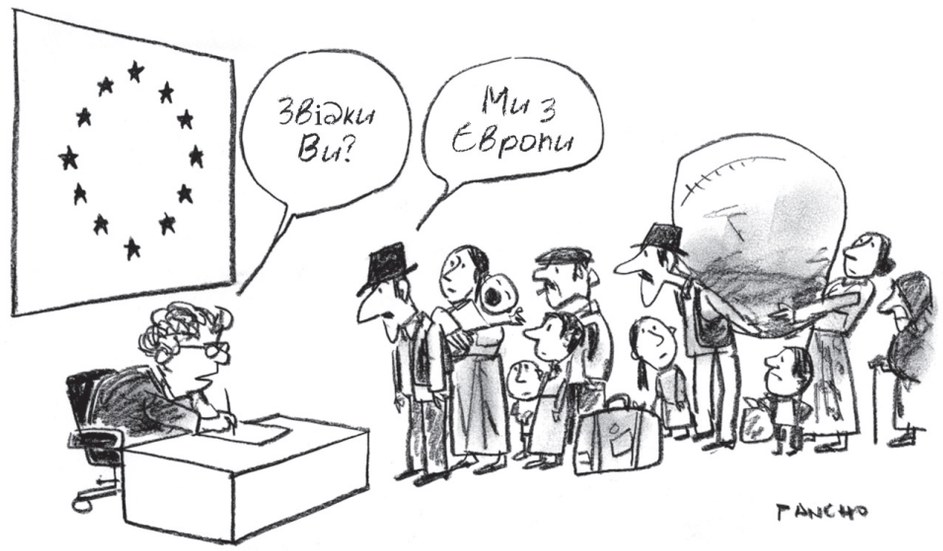
[19] Докладніше: Ван Слайко Тимофія, цифрові аборигени, цифрові іммігранти: Деякі думки від Generation Gap; http://technologysource.org/?view=article&id=77

[20] Наприклад Браун С. і Черневіц Л., Розвінчання цифрового аборигену: за цифровий апартеїд, до цифрової демократії, журнал Computer Assisted Learning, том 26, випуск 5, сторінки 357-369, жовтень 2010

[21] Дізнатися більше про «Вбивайте нас м'яко 4», останню частину на www.mediaed.org/cgi-bin/commerce.cgi?preadd=action&key=241#filmmaker-about

[22] Рекомендація про заходи щодо захисту дітей від шкідливого змісту та поведінки, а також сприяння їх активній участі у інформаційно-комунікаційному середовищі, 8 липня 2009

Міграція

Вправи до теми:
З явища
Можна увійти?
Мовний бар'єр
Чахал проти Великобританії

Міграція та мігранти

«На думку археологів, майже всі люди на Землі є мігрантами, оскільки людство виникло в Африці близько 200 тисяч років тому, а потім розповсюдилося по всьому світу — до Європи, Азії, Австралії та Південної Америки.... На сьогодні зафіксовано близько 200 мільйонів мігрантів у всьому світі. Проблеми і можливості, що пов'язані з міграцією, активно обговорюються політиками і простими людьми в усьому світі. Ми могли б назвати XXI століття віком мігрантів»».

Борис Альтнер, журналіст[1]

Люди постійно переїздять в сьогоднішньому глобалізованому світі. Міграція руйнує традиційні кордони між культурами, етнічними групами і мовами, і розвиває різноманітність, культурні та економічні багатства. Міграція також сприймається багатьма, як виклик або, навіть, як погроза. Це виклик механізмам захисту прав людей, які борються за повне виконання прав усіх людей, в тому числі й мігрантів, оскільки права мігрантів часто порушуються.

Ми просимо дати притулок для тих, хто був принижений.

Пабло Неруда

Міграція — це процес переміщення або через міжнародні кордони, або в межах однієї країни, що включає будь-які пересування людей, незалежно від причин. Дати визначення терміна «мігрант» не так легко. За даними Європейського комітету з питань міграції, термін «мігранти» використовується... для позначення, залежно від контексту, емігрантів, мігрантів, що повертаються назад у свою країну, іммігрантів, біженців, переселенців та осіб з числа іммігрантів і/або членів етнічної національні меншості, яка утворилася через імміграцію»[2].

Міжнародна організація з міграції (МОМ) визначає термін «мігрант» як такий, що «стосується всіх випадків, коли рішення про міграцію приймається добровільно для особистої зручності без впливу зовнішнього примусового фактора».[3]

Ці два визначення, що вказані вище, відображають умовну відмінність між добровільними і вимушеними мігрантами. У разі добровільної міграції люди залишають свої власні домівки за власним бажанням, в основному через так звані «фактори

тяжіння», наприклад, ширші можливості для кар'єрного росту, навіть якщо варіантів вибору іноді дуже небагато. Вимушена міграція, в основному, спричинена такими «факторами тяжіння», як переслідування, війна або голод, коли люди хочуть уникнути порушень своїх основоположних прав. Однак завжди є поєднання наявних факторів тяжіння і відштовхування. Багато мігрантів залишають свою країну як з економічних причин, так і намагаючись уникнути порушення своїх прав. Навіть економічні мігранти можуть вважатися вимушеними мігрантами, коли вони хочуть уникнути ситуацій, в яких порушуються їх економічні права.

Для Управління Верховного Комісара Організації Об'єднаних Націй у справах біженців (УВКБ ООН) біженці та безпритульні становлять окрему групу людей, тому що вони залишили свої будинки через серйозні загрози їх життю і свободам. УВКБ ООН попереджає про те, що існує ризик стирання тієї межі, що відокремлює біженців від інших груп мігрантів, які переїхали з однієї країни в іншу з економічних чи соціальних причин, або заради того, щоб підвищити рівень свого життя, в той час як біженці змушені бігти, щоб врятувати своє життя або зберегти свої свободи.[4]

? *Як міграція впливає на країну? Чи є це країна призначення, країна походження або транзитна країна?*

У цьому посібнику термін «мігрант» використовується в широкому сенсі, маючи на увазі всіх людей, які залишили свої домівки на тривалий час. Тим не менше, у разі потреби можна розділити цей термін за відмінними формами міграції. Крім того, слово «міграція» буде використовуватися для позначення міжнародної міграції, якщо не вказано інше.

Види міграції

Впізнай себе в ній і в ньому, які не схожі на тебе і мене.

Карлос Фуентес

Форми міграції можуть відрізнятися відповідно до різних факторів, наприклад мотиви міграції, правовий статус мігрантів або тривалість перебування.
Деякі загальні категорії мігрантів:

- **Тимчасові трудові мігранти** (також відомі, як гастарбайтери)
- **Висококваліфіковані мігранти**, що виїхали заради кар'єри: фахівці, які переміщуються в межах внутрішнього ринку праці транснаціональних корпорацій та міжнародних організацій
- **Нерегулярні** (недокументована, нелегальна міграція) мігранти: люди, які в'їжджають у країну без необхідних документів та дозволів
- **Вимушені мігранти:** біженці, шукачі притулку, або люди, змушені переселятися через такі зовнішні фактори, як збройні конфлікти або екологічні катастрофи
- **Члени родини:** люди переселяються до своїх близьких родичів, які вже мігрували
- **Мігранти, які повернулися:** люди, які повернулися до своєї країни походження після довгого перебування в інший країні.

Біженці, безпритульні та вимушені переселенці в межах своєї країни користуються особливим захистом згідно з міжнародним законодавством. УВКБ ООН визначає ці групи наступним чином.
Біженець — «це той, хто не може або не хоче повернутися до країни свого походження в силу достатньо обґрунтованих загроз стати жертвою переслідувань за ознакою раси, релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань».[5]
Безпритульні — «особи, які потребують міжнародного захисту, чиї вимоги для формального статусу біженця досі не визначені».[6]
Вимушені переселенці в межах своєї країни — люди, «яких змусили або зобов'язали втекти або покинути свої будинки чи місця постійного проживання, зокрема в результаті або з метою уникнення збройного конфлікту, масових проявів насильства, порушень прав людини або природних чи техногенних катастроф, та які не перетинали міжнародно визнаних державних кордонів».[7]

Існує ще одна група, члени якої наштовхуються на аналогічні проблеми і порушення прав людини, хоча вони, можливо, зовсім не змушені змінювати своє місце проживання: особи

без громадянства. Є люди, які не вважаються громадянами будь-якої держави, тому вони не можуть користуватися правами, передбаченими лише для громадян держави. Є безліч причин, з яких будь-яка особа може втратити громадянство, у тому числі, розпад таких країн, як Радянський Союз чи Югославія, або створення нових країн через деколонізацію. За оцінками, 12 мільйонів людей в світі не мають громадянства. УВКБ ООН згідно вимог Генеральної Асамблеї ООН зобов'язане запобігати і скорочувати кількість людей, що не мають громадянства, в усьому світі і захищати права людей без громадянства.

Міграція сьогодні

Зазвичай, дискусії щодо міграції починаються з позиції промислово розвинутих капіталістичних країн, зосереджуючи увагу на міграційних потоках між розвиненими країнами і країнами, що розвиваються. Проте переважна більшість мігрантів переміщується в межах своєї країни. Кількість внутрішніх мігрантів приблизно в чотири рази перевищує кількість міжнародних мігрантів. Більше того, навіть якщо ми говоримо про людей, які перетинають міжнародні кордони, велика частина таких міграцій відбувається між країнами з аналогічним рівнем розвитку. Приблизно 60% мігрують між країнами, що розвиваються, або між розвиненими країнами, і лише 37% міжнародних мігрантів переїздять з країн, що розвиваються, до розвинених, а 3% мігрантів переїздять з розвинених країн до тих, що розвиваються.[9] Що стосується біженців, дисбаланс навіть є ще більш виразнішим, оскільки у країнах, що розвиваються, зареєстровано 4/5 усіх біженців у світі. Таким чином, надання допомоги безпритульним та біженцям у світі найбільш необхідне у деяких найбідніших країнах світу.

Глобальні тенденції[10]

- Загальна кількість міжнародних мігрантів зросла приблизно з 150 мільйонів за 2000 рік до 214 млн людей у 2010 році, 57% міжнародних мігрантів з країн з високим рівнем доходів.
- Хоча кількість мігрантів у відсотках від усього населення світу залишається стабільною за період з 2000 по 2010 роки, кількість грошей, які мігранти відправили додому, різко зросла. Формальні і неформальні грошові перекази до країн, що розвиваються, не можуть перевищувати трьохкратну суму офіційної допомоги в цілях розвитку.
- Частка біженців серед мігрантів знизилася з 8,8% у 2000 році до 7,6% у 2010 році.
- За оцінками, близько 36 мільйонів людей були переселені у зв'язку з екологічною катастрофою в 2008 році.
- 43,7 мільйона людей у всьому світі були примусово переселені через конфлікти і переслідування в 2010 році, це найбільша цифра за більш ніж 15 років. Сюди відносилися 15,4 мільйона біженців, 27,5 млн вимушених переселенців в межах своєї країни і більше 837 500 безпритульних.
- 44% біженців і 31% безпритульних становили діти у віці до 18 років у 2010 році. 15 500 клопотань про надання притулку було подано з боку самотніх або розлучених з батьками дітей в тому ж році.

Міграція в Європі

Згідно звіту МОМ «Світова міграція у 2010 році» Європа дала притулок 73 млн мігрантам, це одна третина мігрантів у всьому світі за 2010 рік.[11] Російська Федерація є найважливішою, як країна походження і країна призначення, з більш ніж 12 мільйонами людей, які народилися у країні, але зараз живуть за кордоном, і 12 мільйонами народжених за кордоном, що живуть зараз у Росії.[12]

Серед мігрантів загальна кількість біженців в кінці 2010 року склала 1,6 мільйона людей. Європа отримала 11 500 клопотань про надання притулку від одиноких або розлучених з батьками дітей, що становить 74% таких клопотань, поданих в цьому році, і 5400 осіб було визнано біженцями, або їм було надано додаткову форму захисту.[13] Основними країнами призначення для біженців були Франція, за нею йде Німеччина, в той час як основною

КЛЮЧОВІ ДАТИ

20 червня
Всесвітній день біженців
18 грудня
Міжнародний день мігрантів

«Ми визнаємо, що міграція продовжує рости — це обумовлено віковою гонитвою за кращим життям, а також через таке більш зрозуміле явище, як зміна клімату...»

Пан Гі Мун, Генеральний секретар ООН.[8]

Міжнародна організація з питань міграції є міжурядовою організацією, що займається гуманною та впорядкованою міграцією в інтересах усіх людей шляхом надання послуг та консультацій урядам і мігрантам.

www.iom.int

країною походження була Сербія (включаючи Косово) в 2010 році.[14] Водночас, населення Сербії найбільш розкидане по всій Європі, з більш ніж 228 000 вимушеними переселенцями в межах своєї країни і 73600 біженцями, відповідно до даних УВКБ.

Існує велика кількість вимушених переселенців у межах своєї країни в Європі, в тому числі понад 600 000 на Балканах, а також близько 1,1 млн у Вірменії, Азербайджані, Грузії та Російській Федерації.[15] Відсутність громадянства, зокрема в результаті розпаду колишнього Радянського Союзу, залишається проблемним питанням. Точна кількість людей, які не мають громадянства в країнах Східної Європи, не відома, можливо, ця цифра перевищує 120 000.[16]

? *Скільки людей емігрують з вашої країни щорічно? Куди вони направляються? Чому?*

Кожен вповноважений мати усі права і свободи, викладені в цій Декларації, без будь-яких відмінностей.

Загальна декларація прав людини

Міграція та права людини

Право на вільне пересування в межах та за межами країни визнається у Загальній декларації прав людини. У статті 13 йдеться про те, що «кожна людина має право на свободу пересування і проживання в межах кордонів кожної держави» і «кожна людина має право покинути будь-яку країну, включаючи свою країну, а також повертатися до своєї країни». Тим не менше, немає ніяких міжнародних документів, в яких вибір своєї країни проживання визнано правом людини.

Як і всі люди, мігранти володіють правами людини. Положення щодо інструментів захисту прав людини поширюються на всіх, в тому числі на мігрантів. Проте, часто існує великий розрив між правами, які гарантує закон міжнародних прав людини для біженців, безпритульних, трудящих мігрантів та інших подібних груп, і реаліями з якими вони стикаються. Їх права часто порушуються, у тому числі право на життя, свободу і безпеку.

Особлива вразливість мігрантів пов'язана з їх імміграційним статусом: вони перетнули міжнародні кордони, щоб в'їхати в іншу країну, громадянами якої вони не являються і в якій вони можуть, як правило, залишитися жити і працювати легально тільки з письмової згоди влади країни. Вони чужі у суспільстві приймаючої країни, тому вони можуть не знати місцевої мови, законів чи соціальних звичаїв, що послаблює їх здатність знати і відстоювати свої права. Вони можуть піддаватися дискримінації на роботі і в повсякденному житті, зіткнутися з проявами расизму і ксенофобії, а також стати жертвами злочину, здійсненого на основі упередженого ставлення.

Мігранти, що в'їжджають до транзитної країни або країни призначення без необхідних документів (або втратили свій правовий статус пізніше), можуть бути затримані на тривалий період представниками регулюючих органів і зазнавати нелюдського або принизливого ставлення до себе, не маючи доступу до правової допомоги. Нелегальні мігранти також можуть наразитися на зловживання та експлуатацію з боку роботодавців, агентів міграційних служб, корумпованих чиновників і злочинних угруповань. Жінки можуть легко стати об'єктом сексуальної експлуатації. Контрабандисти і торговці людьми часто використовують нелегальних мігрантів.

? *Які права мігрантів найчастіше порушуються у вашій країні?*

Захист прав мігрантів: міжнародні інструменти і механізми

Існує цілий ряд документів і механізмів, що забезпечують виконання прав мігрантів, в тому числі інструменти, які покликані захищати певні групи мігрантів.

Право на притулок. Захист біженців

Право на захист від переслідувань визнається як право людини згідно Загальної декларації прав людини. Це право є основоположним у Конвенції про статус біженців, прийнятої

Організацією Об'єднаних Націй в 1951 році[17], а її Протокол, що вступив в дію 1967 року, став універсальним стандартом прав на отримання притулку.

Ця Конвенція, яка також відома як Женевська конвенція, є основним елементом захисту біженців. Вона спирається на ряд основоположних принципів, в першу чергу, на заборону дискримінації, кримінального покарання і заборону примусового повернення біженців. Принцип кримінального покарання означає, що людина, яка виїжджає з території, де її життю чи свободі загрожує небезпека через її расу, віросповідання, громадянство, належність до певної соціальної групи або політичні переконання, і подає до влади клопотання про захист відразу після її в'їзду до країни-учасниці Конвенції, не може бути покарана за незаконний в'їзд або перебування у чужій країні. Заборона примусового повернення біженців означає, що особа, яка потребує притулку і захисту, не може повертатися через кордон до тієї країни, в якій її життю загрожує небезпека або порушується її право на свободу за причинами, зазначеними вище. Відповідно до Конвенції, міграція біженців може обмежуватися лише у певному обсязі.

14-й Далай-Лам
Гійом Аполлінер
Олександр Грехем Белл
Джозеф Конрад
Альберт Ейнштейн
Анна Франк
Ісмаїл Кадаре
Генрі Кіссінджер
Аятолла Хомейні
Карл Маркс
Рігоберта Менчу
Жан Рено

були біженцями.

У 1950 році Генеральна Асамблея ООН заснувала Управління Верховного Комісара Організації Об'єднаних Націй у справах біженців (УВКБ), завдання якого полягає в наданні кожному права на вимогу притулку. УВКБ ООН веде і координує міжнародну діяльність, спрямовану на захист біженців, і контролює виконання прав, передбачених у Конвенції.

Група, яка потребує особливого захисту, — це діти, особливо неповнолітні без супроводу дорослих, оскільки вони є особливо уразливими до порушень своїх прав. УВКБ ООН видало спеціальні довідники для міграційних органів з метою врахування нагальних інтересів дитини[18]. Комісар Ради Європи з захисту прав людини закликав уряди враховувати погляди та інтереси дітей-біженців в офіційних положеннях.[19]

Міграція людей через зміни клімату, яка також зветься екологічною міграцією, є відносно новим явищем, тому виникають нові проблеми, що пов'язані з порушенням прав людини. Кліматичні біженці не можуть отримати статус біженця згідно Женевської Конвенції; можливий захист на даний момент для них — це вид на проживання, що надається на гуманітарних основах. Права кліматичних біженців розглядаються як нові права, що з'являються.

Згідно результатів оцінки, 10 мільйонів людей з Африки були змушені мігрувати протягом останніх двох десятиліть через опустелювання або погіршення умов навколишнього середовища.

? *Чи екологічні мігранти повинні користуватися рівним захистом на рівні з біженцями?*

Захист трудових мігрантів

Спеціальний доповідач з питань захисту прав мігрантів

Комісія ООН з прав людини призначила в 1999 році спеціального доповідача з питань захисту прав мігрантів «з метою вивчення способів і засобів подолання існуючих труднощів, що перешкоджають всебічному та ефективному захисту прав людини цієї вразливої групи».[20] Спеціальний доповідач Габріела Родрігес Пісарро заявила, що є «прогалина у міжнародній юриспруденції захисту прав людини в цій галузі. Цілком універсальна система захисту біженців означає, що порушення їх громадянських і політичних прав можуть бути визнані і виправлені... Тим не менше, порушення економічних, соціальних і культурних прав не визнані і можуть стати серйозним приводом для людей, щоб покинути місця свого походження».[21]

Міжнародна конвенція ООН про захист прав усіх трудящих-мігрантів і членів їх сімей, прийнята в 1990 році, є найбільш комплексною міжнародною угодою у сфері міграції і захисту прав людини. Проте, станом на серпень 2011 року, лише 44 країни ратифікували її, але жодна країна з високою кількістю іммігрантів ще не зробила цього. Що стосується членів Ради Європи, тільки Азербайджан, Албанія, Боснія і Герцеговина та Туреччина ратифікували її. Конвенція не створює нових прав для мігрантів, але забезпечує доступ до медичного обслуговування та належні умови праці, однакові з громадянами цієї держави. Конвенція проголошує, що всі мігранти повинні мати доступ до мінімального рівня захисту. Вона вимагає від держав вжити заходів для запобігання незаконного переміщення, а також працевлаштування мігрантів в кризовій ситуації, але в Конвенції також підкреслено, що основні права нелегальних мігрантів повинні гарантовано виконуватися.

«Міграція є природним явищем, яке було в минулому, існує сьогодні і буде існувати завтра. Міграція нагадує мені хвилі на морі: такі ж самі припливи, кругообіг і глибинні течії. І кумедним є те, що деякі політики стверджують, що вони у змозі зупинити ці хвилі».

Анастасія Денисова, активістка у боротьбі за права людини

Важливе питання, яке тісно пов'язане з міграцією та захистом прав людини, — це торгівля людьми. Оскільки можливості людей мігрувати юридично обмежені, вони часто ризикують і звертаються до посередників, які можуть скористатися їх становищем, наприклад, оплачувати витрати на міграцію в обмін на те, що мігрант працюватиме виключно на торговця людьми.

Стаття 4 Європейської конвенції про захист прав людини (ЄКПЛ) суворо і категорично забороняє рабство і примусову працю. Рада Європи прийняла Конвенцію щодо протидії торгівлі людьми (чинну з 2008 року), що зобов'язує держави запобігати торгівлі людьми, переслідувати торговців людьми та захищати жертв торгівлі людьми. Через прихований характер цієї справи ніхто не може точно встановити, скільки людей у світі стали жертвами торгівлі людьми, але згідно з оцінками, статистика становить від декількох сотень тисяч до декількох мільйонів. У Європі більш ніж 140 000 людей стали жертвами торгівлі людьми, багато людей були змушені займатися проституцією.[22] Мігранти, які стали жертвами торгівлі людьми, можуть опинитися в ситуації, схожій на рабство, у випадку, коли їхні паспорти конфіскували або вони *фактично* трималися під замком.

Захист осіб без громадянства

Статус апатридів (осіб без громадянства) регулюється Конвенцією ООН про статус осіб без громадянства[23], прийнятою в 1954 році, а також Конвенцією ООН про скорочення апатридизму[24]. УВКБ ООН, що зобов'язане захищати права апатридів, працює з урядами, іншими установами системи ООН та громадянським суспільством для вирішення цієї проблеми.

Міграційна політика ЄС

Шенгенські угоди (1985, 1990 рр.) передбачають вільне пересування і необмежене подорожування громадян з країн, які входять до Шенгенської зони (на даний момент це 22 держави-члени Європейського Союзу, а також Ісландія, Норвегія, Ліхтенштейн і Швейцарія), вони можуть жити, вчитися або працювати, де забажають. Тим не менш, анулювавши старий прикордонний контроль, ЄС створив ще більш суворіший «кордон», щоб захистити свою територію.

Загальна політика міграції та надання притулку стійко розвинулася серед країн-членів ЄС через значні міграційні рухи і сучасний спосіб життя людей у Європі. Шенгенська система з її механізмами контролю кордонів, Дублінською конвенцією (1997р.) та регулюючим документом з контролю міграції у країнах третього світу, що дозволяють легко контролювати і депортувати небажаних мігрантів, які в'їжджають до однієї з держав-членів Шенгенської зони, значно скоротили кількість людей, що шукають притулку, однак через це сильно зросла кількість нелегальних мігрантів.

Аналогічний безвізовий режим існує в деяких країнах Співдружності незалежних держав (у тому числі в усіх державах пострадянського простору, крім країн Балтії та Грузії), тому багато мігрантів з Афганістану та інших країн Центральної Азії використовують цей спосіб для в'їзду до Росії або України як країни призначення, або як транзитної країни до ЄС.

Дублінський Регламент Європейського Союзу

У Дублінському Регламенті (на зміну попередній Дублінській конвенції) визначено держави-члени ЄС, які відповідають за розгляд клопотань про надання притулку біженцям. У цьому Регламенті встановлено базу даних відбитків пальців осіб, які шукають притулку, яка називається EURODAC. Біженці повинні подати клопотання про надання притулку в країні первинного в'їзду до ЄС, до якої вони прибули і де зняли їх відбитки пальців. Особи, які шукають притулку, можуть бути повернуті до іншої країни-члена ЄС, якщо вони зможуть довести, що вони в'їхали до ЄС через цю країну (повітряним, наземним або водним транспортом), або подали клопотання про надання притулку у цій чи іншій державі. Територія, на яку розповсюджується Дублінський Регламент, була розширена до таких країн, як Норвегія, Ісландія і Швейцарія, які не входять до ЄС.
У цій системі величезну увагу приділено питанню міграції у тих кількох країнах ЄС, які, згідно свого географічного розташування, більш імовірно можуть стати країнами першого в'їзду для осіб, які шукають притулку.

ЄС дуже сподівається, що сусідні країни заборонять в'їзд людей через свої кордони. Завдання контролювати кордони ЄС поступово переходить до країн походження мігрантів або транзитних країн. Відправлення мігрантів у центри утримання правопорушників під вартою в деяких країнах в межах і за межами ЄС (навіть в Африці), а також депортація стали стандартною практикою в Європі, через це права людини стали порушуватися більше. Критики стверджують, що в той час, як Європа намагається сформувати «спільну територію» для гарантій свобод, справедливості і безпеки, вона створює ізольовану підгрупу громадян з нижчого класу з держав, які не є членами ЄС і започатковує «Фортецю Європи».

Згідно з даними, зібраними групою контролю «Європейська Фортеця», станом на 8 серпня 2011 року з 1988 року померло щонайменше 17 738 осіб, які намагалися потрапити до Європи.[25]

Візові вимоги до громадян, які прибувають з неєвропейських країн, стали дуже суворими, в той час як на перевізників накладаються дуже великі штрафи за транспортування нелегальних пасажирів. Те саме відбувається у країнах Східної Європи. Дуже жорстка політика, що ведеться у багатьох європейських країнах, може змусити іммігрантів повернутися до незаконних способів проникнення до Європи. Вони часто стають жертвами організованих груп торговців людьми. Більшість з них ніколи не потрапляє до Європи, а деякі гинуть в дорозі.

Мігранти — не злочинці

«Вони прибувають з-за океану в хитких і небезпечних човнах, багато з них гине по дорозі, а їх тіла, як тіла людей, чия особистість не встановлена, плавають біля європейських берегів. Вони перетинають країни, ховаючись в задній частині вантажних автомобілів контрабандистів, проїжджаючи тисячі кілометрів в жорстких і небезпечних умовах. Вони знаходять способи, щоб незаконно перетнути сухопутні кордони, або проходять прикордонний контроль з підробленими документами.... Європейські країни, як правило, вважають, що такі люди становлять «загрозу безпеці». Прагнучи захистити свої кордони, вони накладають кримінальну відповідальність на цих мігрантів, тримають їх в тюремних умовах, і депортують їх якомога швидше навіть до країн, де їм загрожує переслідування та тортури. Ці іноземці не злочинці, вони винні тільки в тому, що прагнуть до кращого життя, хочуть знайти добру роботу або, в найгіршому випадку, шукають захисту від переслідування. Всі мігранти мають право на загальні права людини і їх слід поважати».

Томас Хаммарберг, Комісар з захисту прав людини Ради Європи[26]

Коли мігранти досягають кордонів Європи, вони наражаються на іншу небезпеку, в тому числі можуть бути затримані і депортовані. Відповідно до Європейського законодавства про захист прав людини, державам не забороняється затримувати нелегальних мігрантів. Стаття 5(1)(f) ЄКПЛ дозволяє «законний арешт або затримання особи з метою заборони її недозволеного в'їзду до країни, чи особи, щодо якої провадиться процедура депортації або екстрадиції».

Інструменти і механізми Ради Європи, які застосовуються для мігрантів

Згідно ЄКПЛ, держави-члени Ради Європи гарантують виконання прав, викладених у Конвенції, не лише перед своїми громадянами, але й перед кожною людиною в межах її юрисдикції.

Дублінський регламент використовувався багаторазово Європейським Судом з прав людини. Наприклад, у справі M.C.C. проти Бельгії та Греції (2011 р.) Суд встановив, що Бельгія порушила ЄКПЛ, повернувши афганського безпритульного до Греції, де умови утримання і життя були нелюдськими і такими, що принижують гідність, а клопотання з проханням про надання притулку не було розглянуто належним чином через недоліки системи для біженців; Бельгія знала про ці умови, але все ж депортувала його. Оскільки Греція не єдина країна, що не забезпечила належних умови утримання, «Дублінську систему» ЄС було поставлено під сумнів, оскільки вона заснована на помилковій передумові, що держави-члени ЄС усі є безпечними і в змозі впоратися з справами біженців.

Багато інших скарг також пов'язані з депортацією іноземців. У справі Бадера та інших проти Швеції (2005 р.) Суд встановив, що якщо заявник буде депортований до Сирії, йому загрожуватиме реальний ризик отримати відверту відмову у справедливому судовому розгляді і винесення потенційного смертного вироку. Тому Суд постановив, що Швеція

Дитина і лише дитина повинна бути на першому місці. Він або вона має всі права дитини, виконання яких гарантується Конвенцією Організації Об'єднаних Націй про захист прав дитини, а також іншими міжнародними інструментами захисту прав людини.

Доповідь ПАРЄ, 2011 р. Комітет з міграції, біженців і переміщених осіб[27]

не виконала свого обов'язку захищати права кожного на життя відповідно до Конвенції. У справі Д. проти Сполученого Королівства (1997 р.) Суд розглянув справу людини, яка помирала від СНІДу, через депортацію до країни, в якій вона точно не зможе отримати доступ навіть до основної медичної допомоги, яку вона вимагала відповідно до статті 3. Тому Суд прийняв рішення, що депортація в цьому випадку була правопорушенням. У справі Нолан і К. проти Росії (2009 р.) Суд встановив, що примусове розлучення з одинадцятимісячним сином через заборону на в'їзд заявника до Росії є порушенням права на повагу до сімейного життя.

У Конвенції Ради Європи про правовий статус трудящих-мігрантів (1977 р.) встановлені основоположні права для трудящих-мігрантів і членів їх сімей, а також згідно Конвенції забезпечується їх соціальний розвиток і благополуччя. Рада Європи протягом багатьох років видала багато рекомендацій щодо впорядкування національних положень, що стосуються надання притулку, підвищення кваліфікації посадових осіб, відповідальних за процедури надання притулку, затримання осіб, які шукають притулку, повернення осіб, яким відмовили у наданні притулку, а також надання додаткового і тимчасового захисту.

До Парламентської Асамблеї Ради Європи (ПАРЄ) відноситься Комітет з міграції, біженців і переміщених осіб. Діяльність цього Комітету спрямована на аналіз найбільш проблематичних галузей за які він несе відповідальність, включаючи, серед іншого, питання, що пов'язані зі становищем неповнолітніх без супроводу дорослих, значення міграції у демографічних процесах, а також захист мігрантів та біженців. У своїй доповіді за 2011 рік Комітет висловив занепокоєння з приводу відсутності національного законодавства і керівництва щодо захисту дітей, які не мають офіційних документів на право проживання у країні, та закликав держави-члени Конвенції здійснити відповідні законодавчі заходи і усунути такі перешкоди, як адміністративні обмеження, дискримінацію або недостатню обізнаність, з метою забезпечення повного виконання цих прав у житті.

Інтеграція мігрантів у Європі

Расизм, ксенофобія і анти-іммігрантські настрої процвітають у багатьох країнах. Мігранти легко стають мішенню для расистів або ксенофобних політиків, які звинувачують мігрантів у соціально-економічних проблемах, що виникають в їх громадах. «Мігрантофобія» стала серйозною проблемою, що перешкоджає інтеграції та взаєморозумінню та призводить до відчуження і насильства, спрямованого стосовно мігрантів в багатьох європейських країнах. Багато видатних політиків, у тому числі глави великих європейських держав, стверджують, що мультикультуралізм має негативний вплив.

Терор проти «мультикультуралізму»

Андерс Берінг Брейвік, норвезький правий екстреміст, зізнався у бомбардуванні урядових будівель в Осло, Норвегія, в результаті якого загинули 8 людей, а також у масовому розстрілі в таборі Ліги трудової молоді Лейбористської партії на острові Утойя, де він убив щонайменше 68 людей, в основному підлітків, 22 липня 2011 року. Брейвік оголосив себе християнином, який консервативно виступає проти мультикультуралізму.

Міжкультурне спілкування дозволяє нам рухатися вперед разом, ставитися до різних особистостей конструктивно і демократично на основі загальних універсальних цінностей.

Біла книга з міжкультурного діалогу

Європа стоїть перед необхідністю впровадження важливих демографічних змін, враховуючи культурні відмінності, характерні для міграційних рухів. Існуючі підходи до інтеграції і до контролю за культурними відмінностями ставляться під сумнів. «Як ми вже розуміємо, мультикультуралізм дозволяє паралельним громадам розвиватися всередині однієї держави... Це необхідно припинити», — стверджував Турбйорн Ягланд, Генеральний секретар Ради Європи.[28] Якщо мультикультуралізм має негативний вплив, то яке рішення необхідно прийняти? Відповіддю може бути те, що називається «інтеркультуралізмом», який забезпечує виконання особистих прав кожного, без будь-якої дискримінації. У інтеркультурному суспільстві люди мають право на збереження своєї етнічної, культурної та релігійної приналежності, а інші повинні бути терпимими до такої приналежності.

Проте, уся громада має дотримуватися стандартів прав людини і культурні відмінності не можуть сприйматися, як привід для порушення прав інших груп. Такий підхід забезпечує максимальну терпимість до вибору окремої особи і мінімальну підтримку ідей, які можуть підірвати саме ці основи демократичного суспільства.

? *Як ви вважаєте, чи справедливе також для мігрантів прислів'я: «Коли ти в Римі, роби як римляни»?*

У 2008 році Рада Європи прийняла Білу книгу з міжкультурного діалогу — «Жити разом у рівності й гідності», у якій стверджується від імені урядів 47 держав-членів Ради Європи, що наше спільне майбутнє залежить від здатності захищати і розвивати права людини, що закріплені в Європейській конвенції з прав людини, підтримувати демократію і виконувати закони та розвивати взаєморозуміння. В ній доводиться, що міжкультурний підхід створює орієнтовану на майбутнє модель управління міжкультурними відмінностями. Якщо йдеться про втілення в життя певної європейської ідентичності, вона має спиратися на спільні фундаментальні цінності, повагу до спільної спадщини і культурного різноманіття, а також на поважання гідності в однаковій мірі для кожної людини».[29]

Центр адаптації та освіти для дітей-біженців

Цей центр є одним з проектів Комітету «Громадянське сприяння» НУО, що створений у 1996 році, коли багато біженців з Чечні тікали від війни і вирушали до Москви. Московські школи, порушуючи закон, відмовилися прийняти учнів, чиї батьки не мають офіційної реєстрації у столиці. Багато молодих людей почали вчити дітей, яких не прийняли до школи. У 2001 році цьому Комітету вдалося побороти таку дискримінацію, але все ж таки потреба в такому центрі не зникла: багато дітей-мігрантів, які зазнали стресу, потребують додаткового навчання.

Молодь і міграція

Молоді люди історично складають велику частку мігрантів. Проте, перспективи для молоді рідко беруться до уваги під час національних та міжнародних дебатів з питань міграції. Потреби молодих мігрантів повинні більше враховуватися, та необхідно визнати їх значення в європейському суспільстві. У Рамковому документі Ради Європи з молодіжної політики — Порядок денний 2020 р. — особлива увага приділяється підтримці молоді, яка працює з молодими біженцями, шукачами притулку та переміщеними особами.

З одного боку, молодь користується позитивними аспектами мобільності та використовує такі Європейські програми, як Erasmus Mundus, Європейська добровільна служба ЄС, Рада Європи та інші суб'єкти, включаючи молодіжні організації. З іншого — молоді мігранти стикаються з багатьма проблемами. За оцінками, в Європі близько 12 мільйонів молодих людей народилися і виросли в суспільствах, до яких їх батьки не належать. Хоча вони зросли в цих країнах, багато з них все ще вважаються іммігрантами.

Міжкультурний діалог відіграє важливу роль у боротьбі з нетерпимістю та сприяє взаєморозумінню. Освітні програми як у формальній, так і неформальній сфері спілкування та робота молоді є ефективними інструментами для розвитку міжкультурних компетенцій, розширення обізнаності про проблеми міграції та представлення етнічної, релігійної, мовної та культурної відмінності як джерела розвитку, а не як проблеми.

«Міжкультурні методи освіти... повинні впроваджуватися в школах з метою розвитку компетенції студентів для міжкультурних діалогів».

Рагузька Декларація Європейсько — арабської молодіжної конференції у справах молоді, міграції та розвитку[30]

18 грудня

18 грудня — це не тільки Міжнародний день мігранта, але і назва бельгійської організації, діяльність якої спрямована на те, «щоб права всіх мігрантів визнавалися і ефективно захищалися, а також щоб створити середовище для мігрантів, в якому вони б відчували себе повноправними учасниками у будь-якому суспільстві».[33] Організація «18 грудня» організовує міжнародну радіотрансляцію щороку в Міжнародний день мігрантів для об'єднання громад мігрантів всього світу, а також, щоб відзначити досягнення мігрантів і розповісти про свої проблеми за допомогою активного залучення радіостанцій і організацій з усього світу. У 2010 році всього 147 станцій з 49-ти країн на 4-х континентах брали участь у цій події.

Європейський молодіжний форум опублікував програмний документ з питань молоді і міграції[31] в 2008 році, акцентуючи увагу на ситуації дітей-мігрантів, особливо неповнолітніх дітей, розлучених з їхніми батьками або опікунами, оскільки вони особливо схильні до ризику зловживання і їх також часто затримують в контексті порушення Конвенції ООН про права дитини та Рекомендацій Парламентської асамблеї Ради Європи «Про захист і надання допомоги дітям, розлученим з батьками і шукаючим притулку»[32]. Молодіжний сектор Ради Європи спільно з УВКБ ООН також започаткували проект про права та інтеграцію дітей, розлучених з батьками та біженців перехідного віку, що шукають притулку.

Багато організацій, залучених до вирішення питань мігрантів, шукають партнерів. «Голоси молодих біженців» у Європі докладають зусиль, щоб об'єднати і зміцнити голоси молодих біженців та їхніх організацій в Європі. Їх діяльність включає підвищення потенціалу для молодих біженців та їх організацій, пропаганду і агітацію, зміцнення глобальних і регіональних мереж молодих біженців, забезпечення доступу до важливої інформації і обмін передовим досвідом.

Європейська рада з біженців та вигнанців, Загальноєвропейський союз, що включає близько 70 організацій з 30 країн світу, спрямовані на заохочення до нового ставлення до проблем біженців у Європі на основі активної політичної діяльності та даних досліджень. Вона працює для зміцнення контактів між неурядовими організаціями, які надають допомогу біженцям, шляхом створення мереж і запровадження різних заходів. Вони також проводять навчальні курси щодо законодавства з питань біженців для юридичних консультантів та юристів з різних країн Європи.

Посилання

1 Борис Альтнер. Вік мігрантів (російською мовою) http://www.rosbalt.ru/main/2006/06/28/258300.html

2 Європейський комітет з питань міграції, домашня сторінка, http://www.coe.int/t/dg3/migration/European_committee_on_Migration/default_en.asp

3 Глосарій з міграції, МОМ, http://www.iom.int/jahia/webdav/site/myjahiasite/shared/shared/mainsite/published_docs/serial_publications/Glossary_eng.pdf

4 Внесок УВКБ ООН у Глобальний форум з міграції та розвитку (Брюссель, 9–11 липня 2007 року), http://www.unhcr.org/468504762.pdf

5 Конвенція і Протокол щодо статусу біженців, УВКБ ООН, http://www.unhcr.org/3b66c2aa10.pdf

6 Глобальні тенденції 2009р: Біженці, шукачі притулку, депортовані, переміщенці в межах країни та особи без громадянства, УВКБ ООН, http://www.unhcr.org/4c11f0be9.html

7 Керівні принципи внутрішнього переміщення, ООН, http://www.unhcr.org/43ce1cff2.html

8 Звертання до Глобального форуму з міграції та розвитку, 10 липня 2007 року.

9 Доповідь про розвиток людини 2009, ООН, 2009; http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2009_EN_Complete.pdf

10 Джерела: Факти і цифри, МОМ (http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/facts-and-figures/lang/en); Контроль розвитку стихійного лиха в контексті зміни клімату, Управління ООН з координації гуманітарних питань (ОСНА), Центр контролю міграцій всередині країни (IDMC) і Норвезька рада у справах біженців, 2009; (http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/(28http InfoFiles)29/12E8C7224C2A6A9EC125763900315AD4/$file/monitoring-disaster-displacement.pdf); УВКБ, Глобальні тенденції 2010 (http://www.unhcr.org/4dfa11499.html)

11 Звіт з міграції в усьому світі, МОМ, 2010, http://migration.ucdavis.edu/mn/more.php?id=3668_0_5_0

12 Звіт з міграції в усьому світі, МОМ, 2010, http://publications.iom.int/bookstore/free/WMR_2010_ENGLISH.pdf

13 УВКБ http://www.unhcr.org/4dfa11499.html

14 УВКБ http://www.unhcr.org/4d8cc18a530.html

15 http://www.coe.int/t/dg4/sport/sportineurope/ballonsrouges_en.asp

16 УВКБ http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/page?page=49e48d1e6

17 Ця конвенція часто згадується як «Женевська конвенція», хоча вона не є однією з Женевських конвенцій, які мають справу з допустимою поведінкою у разі війни.

18 Рекомендації УВКБ ООН щодо врахування насущних інтересів дитини, 2008 р; http://www.unhcr.org/4566b16b2.html

19 http://commissioner.cws.coe.int/tiki-view_blog_post.php?postId=71

20 Комісія з резолюції прав людини 1999/4, http://ap.ohchr.org/documents/E/CHR/resolutions/E-CN_4-RES-1999-44.doc

21 Доповідь Спеціального доповідача пані Габріели Родрігес Пісарро, 2000р., http://www.unhchr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/0/a88193001b1c7492802568a3005c421e/$FILE/G0010036.pdf

22 Інформаційний бюлетень з питань торгівлі людьми, Управління ООН з наркотиків і злочинності на основі статистики за 2010 р, http://www.unodc.org/documents/humantrafficking/UNVTF_fs_HT_EN.pdf

23 http://www2.ohchr.org/english/law/stateless.htm

24 http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/6_1_1961.pdf

25 http://fortresseurope.blogspot.com

26 Документ з викладенням позиції про права мігрантів з неврегульованим статусом, 24 червня 2010 р, https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=1640817

27 Незареєстровані діти-мігранти з неврегульованим статусом: реальна причина для занепокоєння, 2011р., Парламентська асамблея http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/Doc11/EDOC12718.pdf

28 Рада Європи попереджає про мультикультуралізм, газета Файнэншел Таймс (Велика Британія), 16 лютого 2011 р.; http://www.ft.com/intl/cms/s/0/72c02d9a-39c6-11e0-8dba-00144feabdc0.html#axzz1bhKInsit

29 http://www.coe.int/t/dg4/intercultural/source/white%20paper_final_revised_en.pdf

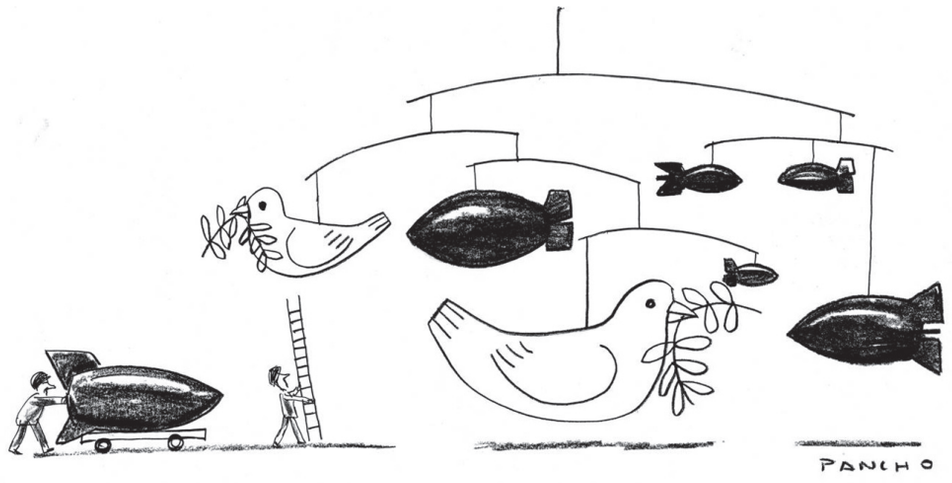
30 http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Documents/2010_Ragusa_Declaration_en.pdf

31 Програмний документ з питань молоді та міграції //Європейський молодіжний форум, 2008р

32 http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta05/erec1703.htm

33 18 грудня — Щорічний звіт за 2010 р, http://www.december18.net/sites/default/files/d18_annual_report_2010.pdf

Мир та насильство

Вправи до теми:
Можна увійти?
Чахал проти Великобританії
Домашні справи
А які в нас альтернативи?
Нерозлучні друзі.
Пальці та долоні
Теги для запам'ятовування
Моє життя — не шоу
Електростанція
Відповідь расизму
Тероризм
Кидання каміння
Насильство у моєму житті
Коли настане завтра

Насильство: визначення поняття та приклади

Що таке насильство?

Насильство — це комплексне поняття. Часто під насильством розуміють використання сили або погрозу, результатом якої може стати тілесне пошкодження, матеріальний та моральний збиток, позбавлення можливостей або навіть смерть. Воно може бути фізичне, вербальне або психологічне. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ/WHO) визначає насильство як «навмисне застосування фізичної сили або влади, здійснене або у вигляді загрози, направлене проти себе, проти іншої особи, групи осіб або спільноти, результатом якого є (або є висока вірогідність цього) тілесні ушкодження, смерть, психологічна травма, відхилення в розвитку або різного роду збиток».[1] Це визначення підкреслює навмисність та розширює поняття додаючи до нього дії, що виникли внаслідок відношень з владою.

Широке розуміння насильства включає не лише пряме «поведінкове» насильство, а й структурне насильство, яке частіше відбувається несвідомо. Структурне насильство виникає внаслідок несправедливих та нерівноправних соціальних та економічних структур та проявляє себе наприклад, в бідності та позбавленні можливостей будь-якого типу.

Існують різні характеристики форм насильства. Одна з таких класифікацій включає:

- пряме насильство, наприклад, фізичне або поведінкове насильство, таке як війна, залякування, домашнє насильство, ізоляція або тортури, структурне насильство, наприклад, бідність та позбавлення можливостей користу-вання основними ресурсами та правами; деспотичні системи, що поневолюють, залякують і ображають дисидентів а також усіх бідних, слабких та знедолених
- культурне насильство, наприклад, знецінення та знищення окремої людської ідентифікації та способу життя, такі прояви насильства як сексизм, етноцентризм, расизм та колоніальна ідеологія, інші форми моральної ізоляції, що виправдовують агресію, домінування, нерівність і пригноблення.

? *Чи існують випадки прямого, структурного та/або культурного насильства у вашому суспільстві? В чому вони проявляються?*

Щорічно на планеті виробляється 8 мільйонів одиниць легкої зброї.
Щорічно на кожну людину на планеті виробляється 2 кулі.
2 з 3 людей, вбитих під час озброєного насильства, помирають у «мирних» країнах.
На кожну вбиту під час озброєного насильства особу припадає 10 постраждалих.

Розрахункові показники з сайту www.controlarms.org

Порушення прав людини сьогодні — це причина завтрашніх конфліктів.

Мері Робінсон

Насильство у світі

> Кожного року більш ніж 1,6 мільйона людей у всьому світі втрачають життя у зв'язку з насильством. На кожну особу, яка вмирає в результаті насильства припадає багато інших людей, які отримали ушкодження та страждають через велику кількість різних фізичних, сексуальних, репродуктивних та розумових проблем зі здоров'ям. Насильство кладе тяжку ношу на національну економіку в секторах охорони здоров'я, правопорядку та зниження продуктивності праці.
>
> Всесвітня організація охорони здоров'я[2]

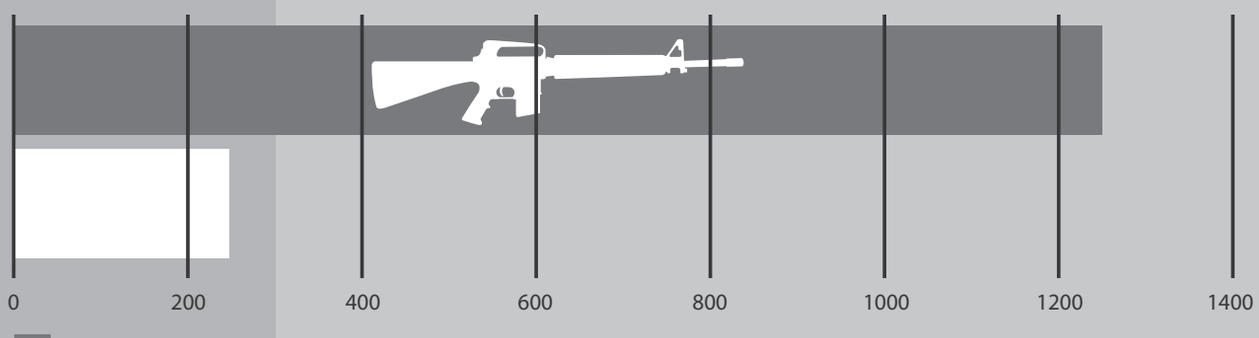
Структурна та культурна форми насильства зазвичай глибше проникають у суспільства, коли їх вже сприймають успадковано і невід'ємно. Такий тип насильства триває довше, і тому поступово має такі ж наслідки, як і пряме насильство або у деяких випадках, навіть призводить до протилежного, коли пригноблені використовують пряме насильство у відповідь. Недостатні можливості для навчання в неблагополучних районах, обмежений вільний час для іноземців, шкідливі умови праці у деяких галузях промисловості і т.п. є проявами структурного та культурного насильства, яке має безпосередній вплив на можливість людей користуватися своїми правами. При цьому такі форми насильства рідко визнаються як порушення прав людини. Нижче представлені деякі приклади різних форм насильства, які існують по всьому світові. І такі випадки не поодинокі. Більше інформації про наслідки озброєних конфліктів ви можете знайти у розділі «Війна і Тероризм» та інших розділах цього посібника.

Витрати на озброєння, торгівля зброєю і насильство

Безперечно, виробництво і торгівля зброєю — це одна з найбільших загроз миру і не в останню чергу завдяки економічним, фінансовим та соціальним розмірам виробництва зброї. Виробництву та експорту зброї часто сприяють економічні причини, і мало хто звертає увагу, який вплив це має на питання миру та безпеки. Світові витрати на озброєння постійно зростають; у 2010 р. світ витратив на зброю приблизно 1230 млрд євро. База даних Стокгольмського міжнародного інституту дослідження миру (СІПРІ)[3] вказує, що США (530 млрд євро) є найкрупнішим воєнним розтратником, далі йде Китай (90 млрд Євро) і три Європейські країни: Великобританія і Франція (44,7 млрд євро), та Росія (44 млрд євро).

Міжнародне бюро миру оцінює, що річна вартість досягнення Цілей Розвитку Тисячоліття (ЦРТ) складає 248 млрд євро, що приблизно становить 20% від всесвітніх витрат на озброєння.

Всесвітні військові витрати у 2010 році

? *Скільки коштів країна вашого проживання щорічно витрачає на виробництво та закупівлю зброї?*

Організація економічного співробітництва і розвитку (OECP)/Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) підрахувала, що кожного року під час озброєного насильства вбивають щонайменш 740 000 жінок, чоловіків, молоді та дітей; більшість з постраждалих живуть у бідності. Переважна більшість озброєних вбивств відбуваються не на війні, проте від озброєних конфліктів продовжує збільшуватися кількість смертей. На додаток, велика кількість людей отримує травми під час озброєного насильства і тривалий час страждають від них. Згідно даних Міжнародної Амністії/Amnesty International, приблизно 60% випадків порушень прав людини, зафіксованих організацією, були з використанням малокаліберної або легкої зброї.[4]

Контроль торгівлі зброєю

Світове громадянське товариство «Контроль Зброї» — це організація, що виступає за укладання міжнародної угоди з обов'язковою юридичною силою, яка зупинить передачу зброї та бойових запасів. Кампанія підкреслює, що внутрішні закони країн не змогли адаптуватися до зростаючої глобалізації торгівлі зброєю. Тому що різні частини зброї виробляються в різних місцях і передаються до інших країн для подальшої зборки. «Контроль Зброї» закликає укласти «куленепробивну» Угоду про Торгівлю Зброєю, яка б змусила б уряди країн відповідати за незаконний обіг зброї. www.controlarms.org

Залякування

Однією з форм міжособового насильства є — залякування. Залякування — це форма насильства, що травмує молодь, але дуже часто вона навіть не вважається проявом насильства. Залякування проявляється в агресивній поведінці, що повторюється, з наміром скривдити іншу особу. Воно може бути фізичним, психологічним або у вигляді вербальної агресії. Залякування може відбуватися будь-де під час людської взаємодії: у школі, на роботі або в іншому громадському місці. Залякування може бути прямим, при зіткненні обличчям до обличчя або непрямим, наприклад, розповсюдження через Інтернет пліток та образ. Хоча й важко отримати чітку статистику, дослідження показує, що залякування — це наростаюча проблема. Часто жертви не наважуються розповісти про це, і тому надзвичайно важко виявити такі прояви і підтримати жертв залякування.

Чи законні тілесні покарання?

Тілесні покарання найбільш поширена форма насильства проти дітей, яка є порушенням їх прав людини. У минулому деякі доводили, що ляпанець є нешкідливою формою покарання, батьківським способом виховання, при цьому інші вважали, що це жорстока форма фізичного покарання. Кампанія Ради Європи «Підніміть руку проти ляпанця» спровокувала серйозні дебати у країнах-членах ЄС і змусила дотримуватися прав людини і виступити проти такої практики.

Більше інформації про стать та гендерне насильство можна знайти у розділі «Гендер», Глава 5 та в посібнику «Питання статевої ідентичності», www.coe.int/compass

Гендерне насильство

Гендерне насильство одна з найбільш розповсюджених форм структурного та культурного насильства. Воно присутнє у кожному суспільстві, а його наслідки віртуально впливають на все людство. За ствердженням ЮНФПА/UNFPA, гендерне насильство «не тільки відображує, а й збільшує нерівність між чоловіками і жінками, порушує здоров'я, честь, безпеку і самостійність його жертв. Воно охоплює велику кількість порушень прав людини, в тому числі розпусні дії відносно дітей, зґвалтування, домашнє насильство, сексуальні образи та переслідування, торгівля жінками та дівчатками, деякі небезпечні традиції. Будь-яке з цих знущань може залишити глибокі психологічні травми, та нашкодити загальному здоров'ю жінки або дівчинки, її репродуктивному та сексуальному здоров'ю, а у деяких випадках навіть призвести до летального кінця»[5].

Гендерне насильство не обов'язково має бути фізичним. Насправді, молодь частіше страждає від вербального насильства, найчастіше мішенню для цього виступають представники ЛГБТ/LGBT (молоді) чоловіки та жінки.

У той час, коли суспільства, де правлять чоловіки, виправдовують володіння легкою зброєю, посилаючись на необхідність захищати беззахисних жінок, насправді, жінкам більше загрожує насильство, коли їх родина та суспільство озброєні.

Барбара Фрей[6]

Кожен має право, індивідуально або разом з іншими, працювати на користь захисту і здійснення прав людини і основних свобод на національному й міжнародному рівнях.

Стаття 1 Декларації ООН про правозахисників

В конфліктних ситуаціях жінки найбільш вразливі, тому й виникають нові форми насильства проти жінок. Це може бути групове зґвалтування, примушення до сексуальних дій, вимушена вагітність або сексуальне рабство. Під час озброєних конфліктів поляризація гендерних ролей збільшується, жінки розглядаються як об'єкт війни та завойованих територій.

Насильство проти правозахисників

Дослідження питань прав людини і повідомлення про їх порушення, навчання людей про права людини і проведення кампаній за справедливість може виявитися небезпечною роботою. Правозахисники — це люди, які особисто або разом з іншими, сприяють розвитку та захищають права людини за допомогою мирних та ненасильницьких засобів. Зважаючи на особливості своєї роботи правозахисники можуть зазнавати різних форм насильства, серед яких побиття, незаконний арешт або свавільна смертна кара, тортури, смертельні погрози, переслідування та дискредитація, або обмеження їх свободи висловлювання та права на мирні зібрання.

Корисна інформація для правозахисників: www.frontlinedefenders.org/ www.amnesty.org/en/ human-rights-defenders, www.ohchr.org, http://www.civilrightsde- fend- ers.org

У 2000 році ООН призначила Спеціального доповідача, основна місія якого полягала у підтримці правозахисників у їх виконанні Декларації про правозахисників 1998 року «Захист» правозахисників включаючи як безпосередній захист самих захисників, так і їх права захищати права людини. Спеціальний доповідач розшукує, отримує, вивчає та реагує на інформацію про ситуації із правозахисниками, сприяє ефективному виконанню Декларації та надає рекомендації щодо стратегій захисту правозахисників.[7]

? *Наскільки вільно та безпечно можна повідомити про/або виступати проти порушення та зневажання прав людини у вашій країні?*

Якщо поглянути на них [конфлікти] і відкинути поверхневі рівні релігії та політики, дуже часто це лише питання отримання доступу до ресурсів, намагання контролювати ці ресурси та намагання вирішити, як поділити такі ресурси.

Вангарі Маата

Боротьба за ресурси

У ході історії питання володіння або контроль природних ресурсів, таких як вода, орна земля, нафтопродукти, метали, природний газ і так далі, дуже часто розпалювали насильницькі конфлікти. Спустошення деяких ресурсів і обмежена кількість інших, таких як вода або орна земля, мають стати найбільш поширеними проблемами у зв'язку із зростанням споживання та кліматичними змінами. Це може створити напруження у регіональних або міжнародних відносинах, які потенційно можуть призвести до насильницьких конфліктів.

? *Як ваша країна бере участь у змаганні за обмежені ресурси?*

Мирне співіснування, безпека та права людини

Війна і насильство неминуче ведуть до невизнання прав людини. Будування культури прав людини — це передумова для досягнення миру. Стабільний, довготривалий мир та безпека можуть бути отримані тільки тоді, коли всі права людини будуть реалізовані. Будування та забезпечення культури миру — це спільний виклик для усього людства.

Що таке мирне співіснування?

Культура миру буде досягнена, коли громадяни світу зрозуміють глобальні проблеми, матимуть навички для вирішення конфліктів та ненасильницької боротьби за справедливість, жити за міжнародними стандартами прав людини та рівності, поважати культурну різноманітність, цінити Землю та один одного. Таке знання може бути отримано лише у результаті систематичної освіти миру.

Світова Кампанія за мирну освіту з Гаазького Заклику до Миру

FIAN — міжнародна організація з прав людини, яка виступає за підтримку реалізації права на їжу. www.fian.org

Заява вищезазначеної кампанії пропонує більш широке тлумачення миру: мирне співіснування означає не лише відсутність насильницьких конфліктів, а й наявність справедливості і рівності, а також поваги до права людини та Землі.

Йохан Гальтунг, всесвітньо відомий норвезький вчений і дослідник, визначив два види миру. «Негативний мир» означає відсутність війни, відсутність озброєних конфліктів між державами або усередині держав. «Позитивний мир» означає не лише відсутність війни або озброєних конфліктів, але і створення умов для рівності, справедливості і розвитку.

Сама по собі відсутність війни не гарантує того, що люди перестануть страждати від психологічного насильства, репресій, несправедливості та відсутності можливості скористатися своїми правами. Саме тому мир — це не тільки негативний мир.

Поняття мирного співіснування включає важливий культурний аспект. Традиційно для багатьох людей «західного світу», мир сприймається як щось зовнішнє, тоді як в інших культурах це поняття радше належить до внутрішнього миру (спокою у нашому розумі та душі). В традиціях Майя, наприклад, мир визначається як ідея благодіння і дуже схожа з ідеєю гармонійного балансу між різними сферами життя. Отже, мир необхідно сприймати як поєднання внутрішнього і зовнішнього процесів, які впливають на нас.

Безпека людини

Поняття, яке тісно пов'язано з мирним співіснуванням і насильством, — це безпека людини, що визнає взаємозв'язок між насильством і позбавленням можливостей будь-якого виду. Це стосується захисту як окремих осіб, так і суспільства в цілому, від прямої загрози фізичного насильства, а також непрямої небезпеки, що виникає в результаті бідності та інших форм соціальної, економічної або політичної нерівності, а також природних катастроф та хвороб. Країні може не загрожувати зовнішня атака або внутрішній конфлікт, проте вона може бути небезпечною, якщо, наприклад, в неї не вистає можливості встановити верховенство права, якщо значна кількість населення змушена голодувати або знищена хворобою, або якщо у людей не має навіть предметів першої необхідності чи можливості скористатися своїми правами людини.

Безпека людини доповнює права людини, тому що вона бере під контроль ситуації, що серйозно загрожують правам людини та підтримує розвиток систем, що дають людям структурні елементи, «цеглини» виживання, гідності та фундаментальних свобод: свобода від нужди, свобода від страху та свобода діяти самостійно. Для досягнення цього вона використовується дві основні стратегії: охорона та розширення прав і можливостей. Охорона не лише захищає людей від прямої небезпеки, а й намагається розвивати норми, процеси і інституції, що забезпечують безпеку. Розширення прав надає людям можливість розвивати свій потенціал та ставати повноправними учасниками процедури прийняття рішень. Охорона і розширення прав та можливостей посилюють один одного і вони обидва потрібні.

? *Як небезпека впливає на молодь, з якою ви працюєте?*

Мирне співіснування, як право людини

Мир — це спосіб співіснування, коли всі члени суспільства можуть користуватися своїми правами людини. Це важливий елемент реалізації всіх прав людини. Мир — це продукт прав людини: чим більше суспільство сприяє, захищає і виконує права своїх людей, тим вищі шанси в приборканні насильства та мирного вирішення конфліктів.

Проте, зростає сприйняття миру як права людини самого по собі, як права людини, що з'явилося або, як частини так званого колективного права.

Значною мірою міцний зв'язок між міжнародними правами людини і правом на мирне співіснування пояснюється тим, що відсутність миру веде до великої кількості порушень прав людини.

Загальна декларація прав людини (ЗДПЛ) визнає, наприклад, право на безпеку та свободу (стаття 3); забороняє тортури, нелюдське або принижуюче людську гідність поводження і покарання (стаття 5) та закликає до міжнародного порядку, при якому права і свободи, викладені в цій Декларації, можуть бути повністю виконані (стаття 28). Міжнародний пакт про цивільні і політичні права забороняє пропаганду війни та «виступ на користь національної, расової чи релігійної ненависті, що являє собою підбурювання до дискримінації, ворожнечі або насильства» (стаття 20).

КЛЮЧОВІ ДАТИ

12 лютого
День червоної руки
21 березня
Міжнародний день боротьби за ліквідацію расової дискримінації
15 травня
Міжнародний день відмови від несення військової служби з релігійних міркувань
29 травня
Міжнародний день миротворців ООН
4 червня
Міжнародний день дітей — жертв насильства
26 червня
Міжнародний день ООН на підтримку жертв тортур
6 серпня
День Хіросіми
21 вересня
Міжнародний день миру
2 жовтня
Міжнародний день ненасильства
10 жовтня
Всесвітній день проти смертної кари
24–30 жовтня
Тиждень роззброєння
9 листопада
Міжнародний день проти фашизму та антисемітизму
11 листопада
Міжнародний день науки в ім'я миру
25 листопада
Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства над жінками
2 грудня
Міжнародний день боротьби за скасування рабства

Ненасильство — це верховний закон життя.

Індійське прислів'я

Всі люди мають право на національні та інтернаціональні мир та безпеку.

Африканська Хартія прав людини і народів, Стаття 23

Право на мирне співіснування у Раді ООН з прав людини

«Рада з прав людини
1. Стверджує, що люди нашої планети мають священне право на мир;
2. Також стверджує, що збереження права людини на мир і сприяння його виконанню є основним обов'язком всіх Держав;
3. Підкреслює важливість миру для сприяння і захисту всіх прав людини для всіх;
4. Також підкреслює, що той глибокий розком, що розділяє людське суспільство на багатих і бідних і постійно зростаюча прірва між розвинутим світом і тим, що розвивається, становлять основну загрозу глобальному процвітанню, миру, правам людини, безпеці і стабільності;
5. Далі підкреслює, що мир і безпека, розвиток і права людини є наріжними стовпами системи Об'єднаних Націй і принципів колективної безпеки і благополуччя; ...»[11]

Протилежність насильства це не є відсутність ненасильства, це — право. Коли людина має моральне право, право переконувати, право робити добро, їй не потрібне насильство.[9]

Нельса Лібретад Курбел[10]

Право на мирне співіснування також визнано законодавчо в деяких регіональних документах, а саме: Африканська Хартія прав людини і народів та Азіатська Хартія прав людини. Створення Ради Європи, само по собі, було засновано на переконаннях, що «зміцнення миру на засадах справедливості та міжнародного співробітництва є життєво важливим для збереження людського суспільства та цивілізації».

Декларація Сантьяго про право людини на мир, прийнята Міжнародним конгресом з прав людини на мир у 2010 році, є одним з найбільш детальних документів про мирне співіснування як право людини. Декларація визнає окремих осіб, групи, народи та усе людство власниками «невід'ємного права» на справедливий, стійкий і тривалий мир» (ст. 1), а «Держави, окремо та разом, або як учасники багатосторонніх організацій», як основні відповідальні особи за право людини на мир». Крім цього, декларація закликає до надання права на освіту «про мир та в ім'я миру і всіх інших прав людини», як складову частину права на мирне співіснування, тому що «освіта та соціалізація для миру є неодмінною умовою для втрати воєнних навиків і побудови ідентичності, позбавленої насильства». Право на безпеку людини і право на життя у безпечному здоровому середовищі, «в тому числі свобода від страху і нужди», також виходять на перший план як складові елементи «позитивного миру». Інші напрямки права на мир — це право на непокору і на відмову від несення військової служби з релігійних міркувань, право на супротив і протидію пригнобленню, право на роззброєння.

Безпека людини — це дитина, яке не вмерла, хвороба, що не розповсюджується, робота, якої не позбавляють, етнічне напруження, що не вибухає актами насильства, дисидент, якого не змусили замовчати. Безпека людини не є питаннями зброї — це питання людського життя і гідності.

Звіт про розвиток людини, 1994 р.

В декларації ціла стаття присвячена правам жертв, до яких входить право домагатися справедливості і відміні обов'язків, що обмежують право людини на мир.

? *На практиці, що для вас означає право людини на мирне співіснування?*

Легальне (державне) насильство

Не все насильство нелегальне і нелегітимне. Насильницькі дії іноді необхідні для захисту прав людини від інших людей. Мені може знадобиться застосувати фізичну силу для самозахисту; я очікую, що поліцейський в екстремальних умовах може прибігти якоюсь мірою до насильства, аби захистити мене чи мою родину від насильства інших людей. Моє право людини на безпеку передбачає, що держава і її агенти захищають мене від насильства. Структура прав людини передбачає, що насильницькі дії з боку держави або представників влади виправдні (іноді навіть необхідні) за умови, що вони організовані та виконуються в рамках прав людини, в тому числі, поважають права жертви.

Всі особи мають право на мир аби вони могли цілком розвинути свої можливості, фізичні, інтелектуальні, моральні і духовні, не будучи при цьому мішенню для насильства будь-якого роду.

Азіатська Хартія прав людини, 1998 р., параграф 4.1

Це викликає питання про першість деяких прав людини над іншими: право на життя — це чисте право людини, проте у багатьох випадках людей у наслідок їх дій жорстоко наказують або вбивають.

Історичні приклади свідчать, що громадянські рухи привнесли зміну та кращі можливості для людей аби використовувати свої права. Проте мирний рух дуже часто жорстоко придушується поліцією або армією, подавляючи право людей на свободу волевиявлення та свободу асоціацій. Рух «Арабська весна», ініційований у 2011 році, показав, як молодь Туніса, Єгипту та інших арабських країн зібралася і мирно вимагав дотримання своїх прав людини, але був жорстоко атакований і арештований державними озброєними силами, у результаті чого багато хто з них втратив своє життя.

? *Коли, на вашу думку, озброєне втручання поліції є виправданим?*

З точки зору прав людини, позбавлення людини свободи у наслідок її кримінального злочину не позбавляє властивої їм гуманності. Ось чому заходи, які держава застосовує проти людей, які скоїли насильство проти інших, не мають бути самочинними і необґрунтованими, вони повинні поважати гідність, властиву людині, повинні захищати таких людей від тортур та нелюдського, принижуючого гідність людини поводження або покарання. Однією з цілей затримання є соціальна реабілітація ув'язнених.

Недоїдання — це означає, що людина не має достатньо їжі. Це не означає що не має достатньо чого їсти.

Амартіа Сен

Верховенство права і захист прав і свобод людини — це найважливіші принципові гарантії ефективної і справедливої системи кримінального правосуддя. Однак, захищаючи невинних[12], слідчий ізолятор і тюрма, на жаль, дуже часто стають місцями, де порушуються права людини: відповідно до стандартів прав людини, зокрема Конвенцією з прав дитини, для молодих злочинців передбачається спеціальний механізми реабілітації, такі як «закони, процедури, органи влади і інститути, що спеціально застосовуються до дітей, які підозрюються, звинувачені, визнані як такі, що порушили кримінальне право» (ст. 40). Але так не завжди буває. За ствердженням Міжнародної тюремної реформи, те, як ограни влади поводять себе з молодими злочинцями, може привести до тривалих фізичних і психологічних захворювань. Наприклад, пагубний вплив агресивної поведінки у місцях позбавлення волі, розлука з родиною та ізоляція від суспільства можуть підірвати ідею реабілітації та підштовхнути їх до подальших кримінальних вчинків. За підрахунками ЮНІСЕФ/UNICEF, сьогодні у всьому світі більше одного мільйона дітей знаходиться під вартою.

Я проти насильства, тому що коли воно з'являється аби зробити добро, добро буде лише деякий час, а зло, яке воно принесло, залишиться назавжди.

Ганді

? *Чи може позбавлення волі бути ефективним засобом реабілітації та освіти дітей і молоді, які вчинили кримінальне правопорушення?*

Смертна кара

Смертна кара заборонена Європейською конвенцією з прав людини і Міжнародним пактом про цивільні і політичні права (Протокол 1). Заборона смертної кари не виправдовує порушення прав людини. Вона базується на принципі, що не можна подолати насильство ще більш жорстоким насильством. Заборона смертної кари — це проголошення безгрішної справедливості: історія свідчить, що іноді можливі юридичні помилки і тоді виникає ризик страти невинної особи. Крім цього, заборона смертної кари — це свідчення віри в право на життя і гідність та справедливий суд.

В 2011 році 1 923 людей в 63 країнах було засуджено до смертної карм, і них 676 приговорів було приведено в дію у 20 країнах. Проте ця цифра 676 осіб не враховує можливі тисячі (за оцінками Міжнародної Амністії) страчених в Китаї.[13]

Міжнародна тюремна реформа — це міжнародна недержавна організація, що працює над тюремною реформою і реформою кримінального правосуддя у всьому світі.

www.penalreform.org

Білорусь — єдина європейська країна, де в 2012 році ще виконуються смертні вироки. За ствердженням Міжнародної Амністії, білоруським звинуваченим з камери смертників лише за декілька хвилин до їх страти повідомили про смертний вирок. Його було виконано вистрілом у потилицю. Родину повідомили лише після страти, а місце поховання досі тримається у таємниці.

Молодь і культура мирного співіснування

Трансформація конфлікту, примирення, освіта про мир та пам'ять є лише частиною дій, що несуть надію на життя, вільне від насильства, і культуру миру. Ми маємо навчатися враховуючи досвід минулого і намагатися не повторювати жахливі вчинки проти людства, які пережили попередні покоління. У деяких частинах світу ще відбуваються локальні війни і озброєні конфлікти. Приємно усвідомлювати, що ми не беззахисні і маємо інструменти для ліквідації насильства. І саме молодь відіграє важливу роль у цих змінах.

Тільки суспільства, що засновані на принципах демократії, верховенства права і прав людини, можуть забезпечити стійкі і тривалі стабільність і мир.

Турбьорн Ягланд, Генеральний Секретар Ради Європи

Рада Європи працює над створенням сприятливих умов для соціальної справедливості і запобігання ескалації насильницьких конфліктів, війн і терористичної діяльності. Організація заохочує політичних лідерів і громадянське суспільство будувати та плекати культуру миру замість культури насильства, крім цього вона проводить роз'яснювальну роботу щодо ціни насильства, перспектив мирного майбутнього, важливості демократії і демократичних навичок, а також сприяє поширенню гуманізму, людської гідності, свободи та солідарності.

Молодіжний сектор Ради Європи має більше 40 років досвіду роботи у сфері міжкультурного навчання, трансформації конфлікту і освіти з прав людини.

Затвердження Комітетом Міністрів Ради Європи Білої книги з Міжкультурного діалогу «Жити разом у рівності й гідності», підтвердило політичну важливість цих підходів та акцентувало увагу на необхідності діалогу між культурами для розвитку і безпеки мирних суспільств.

7-ма Конференція Європейських Міністрів у сфері молоді (Будапешт, 2005 р.) була присвячена молодіжній політиці у питаннях відповіді на насильство. У заключній декларації міністри, серед іншого, погодили, що важливо дати оцінку всім формам насильства та їх впливу на людей, необхідно розвивати стратегії, що запобігають насильству та визнати молодь як рушійну силу, здатну запобігти насильству, «виховуючи їх почуття відповідальності та активно підтримуючи їх участь та співпрацю» у цій сфері. Декларацією також визнається освіта з прав людини як важливий напрям щодо запобігання насильству.

Подивіться в очі свої забобонам! Замість того щоб балакати про них, просто зустріньте їх.

Посібник Організатора Живої Бібліотеки[14]

Конференція Міністрів була кульмінацією проекту проти насильства у щоденному житті, результатом якої виявилась значна кількість різноманітних освітніх документів та ініціатив, щодо запобігання насильству та вирішення конфліктів, серед яких і Посібник для організаторів «Жива Бібліотека».

Як посли миру, ми повинні стати очима та вухами Ради Європи як в нашій країні, так і в Європі.

Злата Харитонова, учасниця руху «Молодіжні посли миру»

Молодіжний сектор Ради Європи також виступив з ініціативою та підтримав молодіжні проекти щодо вирішення конфліктів та підтримки освіти миру. Молодіжний Табір Миру, що розпочав свою діяльність з 2004 року, збирає разом молодь з різних конфліктуючих регіонів і запрошує їх до участі у діалозі заради розуміння, що всі вони мають спільні цінності та досвід, часто дуже неприємний. Програма допомагає молодіжним лідерам виявити та здолати забобони, агресивну та виняткову форми націоналізму, та провести міжкультурне навчання і освіту в галузі прав людини. Для деяких з учасників це їх перший життєвий досвід, коли вони особисто розмовляють з молоддю з «протилежної сторони». Зараз табір щорічно збирається у Європейському молодіжному центрі та іноді на території країн-учасниць.

Багатоманіття освіти мирного співіснування

Після Молодіжного Табору Миру у 2011 році шість учасників з Ізраїлю та Палестини вирішили продовжувати і надалі зустрічатися на лінії припинення вогню або так званій, «зеленій лінії». Щомісяця різна молодь з обох боків збиралася увечері для дискусій, розповідей особистих історій і просто розважитися. Як збірна група, вони приймали участь у громадському житті з обох боків лінії, і кожного разу це була інша громада з іншої сторони, проте завжди така, що якимось чином постраждала від існуючого конфлікту.

Проект Молодіжні Посли Миру, ініційований у 2011 році, залучає молодіжних лідерів до спеціальних місцевих проектів молодіжної освіти миру. Мета таких проектів — трансформування конфліктних ситуацій у їх реальності. Проект базується на основні мережі спеціально навченої молоді, яка посилює присутність та підтримує цінності Ради Європи на територіях та у громадах, що зазнали наслідків конфлікту.

Ліквідація ненависті

За останні два роки вулиця Прийеполье багатонаціонального міста в Сербії була розписана «поганими» графіті, наповненими словами ненависті до іноземців та людей іншого віросповідування (мусульман та ортодоксів). Більшість графіті були написані хлопцями з двох різних хуліганських угруповань. Мій проект об'єднав 10 хлопчаків, віком 14–18 років, з хуліганів та етнічних/ релігійних меншостей, які за допомогою графіті зроблять ненависницькі надписи у місті. Під час виконання цього проекту буде вестися зйомка документального фільму про побудову миру. Цей проект повинен допомогти створити міцний базис для побудови миру, взаєморозуміння і толерантності.

Ідо Садіковіч, організація JUMP, Сербія (проект Молодіжні Посли Миру)

Інтернет мережа за мирне співіснування

Пропонуємо ознайомитися з деякими прикладами креативності та серйозності, з якою працюють будівники миру та правозахисники.

Воюючі сторони за мир — рух, що об'єднав палестинців та ізраїльтян, які приймали активну участь у витку насильства, а зараз борються за мир. www.cfpeace.org

Пошук спільної землі реалізовує програми з трансформації конфліктів. www.sfcg.org

Відповідаючи на конфлікт проводить тренінги з трансформації конфліктів. На їх веб-сторінці можна знайти натхненні приклади та рекомендації для проведення тренінгів. www.respond.org

Глобальне партнерство за недопущення озброєних конфліктів — світова мережа, що домагається нового міжнародного консенсусу переходу від реагування до недопущення насильницьких конфліктів. www.gppac.net

Об'єднана мережа молодих будівників миру — це мережа організацій молодіжних лідерів, що працює у напрямку встановлення мирного суспільства. www.unoy.org

Посилання

1 Всесвітній звіт про насильство та здоров'я, ВОЗ 2002, Женева, стор. 5: http://whqlibdoc.who.int/hq/2002/9241545615.pdf

2 www.who.int/violence_injury_prevention/violence/en/

3 Стокгольмського міжнародного інституту дослідження миру (СІПРІ): www.sipri.se

4 http://ccntrclarms.crg/wcrdpress/wp-ccntent/uplcads/2011/03/killer_facts_en.pdf

5 www.unfpa.org/gender/насильство.htm

6 Звіт про досягнуті результати Барабари Фрей, Спеціального доповідача ООН, «Prevention of human rights violations committed with small arms and light weapons», UN Doc. /CN.4/Sub.2/2004/37, 21 Червня 2004, параграф 50

7 Джерело інформації: www.ohchr.org/EN/Issues/SRHRDefenders/

8 Evans, A., Resource scarcity, fair shares and development, WWF / Oxfam, Проект документа, 2011

9 З фільму Барріо Де Паза

10 Нелса Лібертад Курбело — у минулому монахиня, посередник серед вуличних банд Еквадору

11 Генеральна Асамблея ООН, 15 липня 2011р., Документ A/HRC/RES/1/7/16 Ради з прав людини

12 На основі цілей системи кримінального правосуддя Великобританії, див.: http://ybtj.justice.gov.uk/

13 Міжнародна Амністія, статистика смертних вироків

14 Don't judge a book by its cover — Посібник організатора Живої Бібліотеки, Abergel R. Та інш., Рада Європи, публікація 2005 р.

Бідність

Вправи до теми:
Змініть свої окуляри
Боротьба за багатство та владу
Зробіть крок вперед
Де ви стоїте?

Величезний розрив у розділенні на багатих і бідних підтримується владою.

Ален Бадью

Існує тісний зв'язок між бідністю і правами людини. Віденська декларація та Програма дій Всесвітньої конференції 1993р. з прав людини стверджує:

> Широко розповсюджена крайня бідність перешкоджає повному та ефективному виконанню прав людини; її негайне скорочення і остаточна ліквідація повинні залишатися першочерговим завданням для міжнародного суспільства.

Наш світ дуже нерівний. Згідно даних, найбагатша людина в світі за статистикою 2010 р. заробляє 15 мільярдів євро. Щоб зрозуміти, наскільки шокуючою цифрою є ця «зарплата», давайте розглянемо річний внутрішній валовий продукт (ВВП) деяких країн. У 2009 році ВВП Афганістану з населенням 29 млн становив 10 млрд євро; ВВП Грузії з населенням 4 млн склав 8 млрд євро.[1] Ми живемо в світі, в якому мільярдер заробляє за рік стільки, скільки становить річний ВВП цілої країни. Приголомшлива нерівність і бідність торкається не тільки регіони, що розвиваються, а й багаті країни. У Європі все ще є багато безпритульних, які сплять на вулицях, сімей, які виселяють, тому що вони не можуть дозволити собі сплатити за оренду, дітей, які не отримують достатнього харчування, а також літніх людей, які намагаються зберегти тепло у своїх будинках взимку. Бідність — це проблема, яку все ж таки можна вирішити, це питання соціальної справедливості і дотримання прав людини.

Бідність можна визначити, як стан людини, що характеризується постійним або тривалим позбавленням ресурсів, можливостей, вибору, безпеки і влади, необхідних для того, щоб мати достатній рівень життя та інші цивільні, культурні, економічні, політичні і соціальні права.

Комітет ООН з економічних, соціальних і культурних прав[2]

Визначення і рівень бідності

Є цілий ряд способів визначення і встановлення ступеню бідності. Використання різних способів збору та аналізу статистичних даних зумовлює не тільки відмінності у визначеннях і встановленні рівня бідності, але й також призводить до визначення різних підходів у боротьбі з бідністю. Бідність, зазвичай, поділяється на абсолютну або відносну бідність. В обох випадках визначено поріг бідності, або межа бідності, а люди, які знаходяться нижче цієї межі, вважаються бідними.

Абсолютна бідність

Абсолютна бідність (також її називають крайньою бідністю) — це відсутність достатніх ресурсів для забезпечення основних життєвих потреб, в тому числі питної води, їжі або відсутність доступу до медичного обслуговування. Межа бідності часто встановлюється на основі доходів: коли дохід людини або сім'ї нижче певного рівня, який вважається прожитковим мінімумом, ця людина або сім'я вважаються бідними.

Світовий банк на сьогодні дає визначення абсолютної бідності як такої, при якій людина живе менш, ніж на 1,25 $ (приблизно 0,9 €) на день.[3] За оцінками Світового банку в 2005 році 1,4 млрд людей жили в умовах абсолютної бідності. Статистика абсолютної бідності, згідно даних Світового банку, безсумнівно, найчастіше повідомляється засобами масової інформації, а також використовуються при здійсненні діяльності урядів та НУО. Однак, у той час як Світовий банк стверджує, що абсолютна бідність скоротилася з 1980-х років, багато науковців[4] критикують методику оцінки Банку і заявляють, що статистика абсолютної бідності недооцінена.

КЛЮЧОВІ ДАТИ

17 жовтня
Міжнародний день боротьби з бідністю
5 грудня
Міжнародний день волонтерів в ім'я економічного та соціального розвитку

Селяни, які об'єдналися у міжнародний рух «La Via Campesina», щоб мобілізуватися проти розвитку бідності

У травні 2010 року представники міжнародного руху «La Via Campesina» з Європи та Латинської Америки приєдналися до демонстрантів у Мадриді і вимагали відмови від переговорів щодо підписання угоди про вільну торгівлю між ЄС і країнами Латинської Америки. Активісти стверджували, що такі угоди укладаються на користь транснаціональних корпорацій, в той час як бідність розвиватиметься й далі. Міжнародна коаліція організацій «La Via Campesina» виступає проти неоліберальної політики Світового банку, Міжнародного Валютного фонду і Всесвітньої організації торгівлі та вважає, що тільки підхід, заснований на врахуванні і виконанні прав людини, може побороти голод, бідність і зміну клімату.

Відносна бідність

У Європі бідність, як правило, вважається відносною, якщо людина або сім'я вважається бідною, а її дохід і ресурси нижчі за ті, що вважаються адекватними або соціально прийнятними для суспільства, в якому вони живуть. Бідні люди часто не можуть брати участь в економічних, соціальних і культурних заходах, які вважаються нормою для інших людей, а виконання їх основних прав може бути обмеженим.[5] Той факт, що європейські країни, як правило, враховують пороги відносної бідності при обговоренні проблем бідності, ще не означає, що немає людей, що живуть в умовах абсолютної бідності в цих суспільствах. Наприклад, 25% дітей живуть в умовах абсолютної бідності в Південно-Східній Європі та в країнах Співдружності Незалежних Держав.[6]

Міжнародний рух «La Via Campesina» представляє об'єднання селян з 70 країн Африки, Америки, Азії та Європи.

www.viacampesina.org

Життя в бідності може призвести до:

- ізоляції від сім'ї та друзів
- почуття безсилля і неможливості приймати рішення, які впливають на щоденне життя
- відсутності знань про доступну підтримку і послуги
- проблем задоволення основних насущних потреб, в тому числі забезпеченні гідним житлом, медичним обслуговуванням і навчанням у школі та можливостю отримувати освіту впродовж всього життя
- життя в небезпечному районі з високим рівнем злочинності та насильства, у несприятливих умовах навколишнього середовища або у віддаленому і ізольованому сільському районі
- відсутності можливості сплачувати за комунальні послуги та воду, тепло і електроенергію або купувати здорову їжу і новий одяг та користуватися громадським транспортом
- відсутності можливості дозволити купити собі ліки або відвідувати стоматолога
- життя без будь-яких заощаджень або резервів на випадок таких кризових ситуаціях, як безробіття або хвороба
- ризику незаконної експлуатації і примусової роботи
- ризику піддатися проявам расизму і дискримінації
- відсутності можливості брати участь у нормальному соціальному житті та дозволяти собі такий відпочинок та розваги, як, наприклад, піти до пабу, у кіно або в спортивний зал, відвідати своїх друзів або купити подарунки на день народження для членів родини.

За матеріалами Європейської мережі боротьби проти бідності (EAPN), Інтернет-сайт: http://www.eapn.eu

Розвиток людини, як підхід, пов'язаний з тим, що я вважаю основоположною ідеєю розвитку, а саме: розвиток багатства людського життя, а не багатства економіки, в якій живуть люди і яка є лише його частиною.

Амартія Сіна

Ви можете переглянути звіти з розвитку людського потенціалу на в www.hdr.undp.org/en/

Розвиток людського потенціалу — це новий підхід в боротьбі з бідністю

У 1980-х роках існувала точка зору, яка у, бідність вбачала бідніст, як відсутність доходів і стратегія боротьби з бідністю, що пов'язана з економічним розвитком. Але дана думка була суворо розкритикована багатьма науковцями, які вважали, що свобода від бідності набагато важливіше, ніж доступ до багатства. Новий підхід до боротьби з бідністю був запропонований разом з новим методом оцінки розвитку. Індекс розвитку людського потенціалу є порівняльним показником різних параметрів, що впливають на рівень життя в країні, наприклад, на тривалість життя, грамотність, освіту, стандарт життя, гендерну рівність і благополуччя дітей. Індекс розвитку людського потенціалу публікується в щорічних доповідях з розвитку людського потенціалу, розроблених в рамках Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй.

Права людини і бідність

Бідність може бути як причиною, так і наслідком порушень прав людини, а це означає, що не тільки невиконання прав людини може призвести до бідності, а й той факт, що бідність, як така, може спричинити ще більше порушення прав людини. Держави мають юридичні зобов'язання по відношенню до людей, які живуть у бідності; і всі ці зобов'язання виконуються згідно соціальних, економічних, культурних, громадянських і політичних прав людини. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права пояснює, що всі права повинні виконуватися «в індивідуальному порядку за міжнародної підтримки та співробітництва». Це не лише державна, а й міжнародна відповідальність розвинених країн, а також інших держав, які «в змозі допомогти» у боротьбі з бідністю. Таким чином, ліквідація бідності — це не благодійність або добра воля з боку найбагатших держав, це виконання зобов'язань у галузі прав людини.

Кампанія «Demand Dignity» («За поважне ставлення»)

У 2009 році «Amnesty International» започаткувала кампанію під назвою «За поважне ставлення». Кампанія, яку планувалося проводити протягом щонайменше шести років, мобілізувала людей до пошуку системи підзвітності національних та міжнародних чинників щодо порушення прав людини, які спричиняють бідність, і позбавляють людей прав і свобод. Міжнародна та державна діяльність кампанії включає семінари, концерти, фотовиставки, конференції, петиції та багато іншого.
Дізнайтеся більше про цю кампанію і про те, які заходи необхідно здійснити, на www.amnesty.org або на місцевому сайті Amnesty International.

Якщо ви прийшли, щоб допомогти мені, ви марно витрачаєте свій час. Але якщо ви прийшли через те, що ваші свободи такі, як мої — давайте працювати разом.

Лілла Уотсон, діяч образотворчого мистецтва з Австралії

? *Чи потрібно притягнути до відповідальності розвинені країни, якщо вони не допомагають у боротьбі з бідністю?*

Виконання прав людини особливо важливе для боротьби з бідністю

Враховуючи неподільність, взаємопов'язаність і взаємозалежність прав людини, всі права людини є важливими для подолання бідності. Однак деякі права визначені як такі, що особливо важливі в цьому контексті. Проект керівництв публікації ООН: згідно підходам прав людини щодо стратегій подолання бідності[7] необхідно приділяти особливу увагу наступним правам людини, при плануванні політики, спрямованої на подолання бідності:

Право на охорону здоров'я. Поганий стан здоров'я може бути причиною і наслідком бідності. Поганий стан здоров'я може вплинути на успішність дитини в школі, продуктивність праці, може призвести до безробіття і позбавити можливості брати участь у громадському та культурному житті. Водночас, життя в бідності може призвести до недостатнього харчування, посилення впливу шкідливих умов середовища на здоров'я і обмеженого доступу до медичного обслуговування, що може значно погіршити здоров'я.

Право на освіту. Надання можливості отриманти освіту є одним з найефективніших завдань у боротьбі з бідністю. Маючи освіту, бідні діти і дорослі можуть розвинути свої можливості, які допоможуть їм вийти із бідності.

Вуличні бібліотеки

У 2007 році благодійна організація «ATD Fourth World» розпочала проект «Вулична бібліотека» в Польщі. Щотижня група аніматорів йде в центр чеченських біженців у Варшаві, де близько 350 сімей зупинилися в багатоквартирному будинку в очікуванні рішення про те, чи буде їм дозволено перебування в Польщі, чи вони будуть депортовані назад до Чечні. Деякі діти не ходять до школи, тому група аніматорів відкрила вуличну бібліотеку в їх районі.

Ви можете дізнатися більше про цей проект на www.atd-fourthworld.org

Право на гідну працю. Для бідності характерні неадекватні і небезпечні засоби для існування характерні для бідності. Через те, що бідні люди мають обмежені можливості у пошуку роботи, вони часто працюють на тимчасових, низькооплачуваних, нелегальних робочих місцях і виконують роботу в небезпечних і шкідливих для здоров'я умовах. Вони більш ризикують зазнати жорстокого поводження і переслідування з боку співробітників і мають менше можливостей домогтися відшкодування, ніж інші. Багато з них опинилися в пастці і працювали в небезпечних умовах та були залучені до таких нелегальних робіт, як секс індустрія, експлуатація дитячої праці, підневільна праця й інші роботи умови яких подібні до рабства.

Відсутність роботи турбує мене. Мої діти були голодні, і я сказав їм, що рис готується, поки вони не заснули від голоду.

Літній чоловік з Бедса, Єгипет[8]

? *Чи мінімальна зарплата у вашій країні достатня, щоб жити гідно?*

Право на достатнє харчування. Життя в бідності може призвести до голоду і недоїдання, що впливає на здатність дітей та дорослих бути успішними в школі або на роботі. Фізичні та психологічні наслідки позбавлення права на якісну їжу ще більше посилюють бідність.

Час мислити глобально а діяти локально

Розвинені країни не захищені від голоду і недоїдання. У 2009 році 115 мільйонів людей були на межі бідності в Європейському Союзі.[10] Однією з ініціатив, спрямованих на боротьбу з голодом і недоїданням, є Європейська федерація продовольчих банків (FEBA), яка об'єднує 240 продовольчих банків у Європі. У 2010 році європейські продовольчі банки зібрали 359 960 тонн продовольчих товарів та у співпраці з іншими організаціями і соціальними службами роздали їх 4,9 млн людей. Продовольчі банки співпрацюють у боротьбі з продовольчою бідністю, соціальною ізоляцією і витратою грошей, і закликають до солідарності. Всі члени команди з FEBA — добровольці, які до цього часу виконували різні обов'язки в наданні ділових, соціальних послуг, працюючи в співтовариствах.

Знайдіть ваш місцевий продовольчий банк на www.eurofoodbank.eu

? *Чи є у вашому суспільстві люди, які не можуть дозволити собі трьохразове харчування?*

Право на забезпеченість житлом. Право на забезпеченість житлом є правом кожної людини отримати безпечне і надійне житло, в якому вона могла б жити в мирі та гідності. Найбідніші люди живуть у бідних районах у невідповідних житлових умовах або є безпритульними. Вони можуть зіштовхнутися із проблемами переповненості людьми, забруднення, шуму, і можуть не мати доступу до питної води, медичних послуг або можливості опалення. Бідні люди часто живуть у віддалених і небезпечних районах, які, як правило, не подобаються іншим. Незадовільні житлові умови та безпритульність є результатом бідності, і можуть призвести до ще більшого розвитку бідності і ізоляції від суспільства.

Хоча в світі виробляється достатньо їжі, щоб нагодувати всіх, в 2011 році майже 1 млрд дітей, чоловіків і жінок засинали голодними щоночі.

Звіт щодо світових катастроф[9]

Залучення безпритульних до кримінальної діяльності

У 2011 році угорський парламент затвердив закон, який дозволяє позбавляти волі тих осіб, які визнані винними за те, що сплять у громадських місцях двічі за півроку. В своєму інтерв'ю угорський міністр внутрішніх справ заявив, що уряд буде розчищати громадські місця від жебраків і всіх тих, хто може погіршити вам настрій...»[11]. Новий закон, згідно якого періодичне проживання в громадських місцях є правопорушенням, був прийнятий незважаючи на те, що відповідні послуги не доступні для людей, які не мають належного житла в багатьох містах Угорщини.

Бідність — це як жити у в'язниці, в рабстві, чекаючи на звільнення.

Людина з Ямайки[12]

Там, де немає безпеки, — немає життя.

A person
Людина з Сомалі[13]

? *Як питання безпритульних вирішується у вашій громаді?*

Право на особисту безпеку. Бідні люди, як правило, стикаються з численними формами небезпеки. На додаток до фінансової, економічної та соціальної незахищеності, вони часто піддаються смертельним загрозам, домаганням, залякуванню, дискримінації та фізичному насильству з боку держави та недержавних суб'єктів. Як правило, вони живуть в районах з найбільш високим рівнем злочинності і є менш захищеними з боку поліції.

Право з'являтися в публічних місцях без сорому. Право з'являтися у суспільстві без сорому встановлено на основі таких декількох інших прав людини, як право на недоторканність приватного життя, на достатній одяг, право брати участь у культурному житті і жити гідно. Бідних людей часто відсторонюють та ізолюють. Життя в бідності може негативно вплинути на самооцінку людини і не дозволяє з'являтися в громадських місцях без сорому і брати активну участь у громадському та культурному житті.

Банк, який кредитує тільки бідних

У 2006 році Нобелівська премія миру була спільно присуджена Мухаммаду Юнусу і Гремін Банку «за їхні зусилля, спрямовані на економічний і соціальний розвиток з самих низин».
Гремін Банк був заснований Юнусом у м. Бангладеш у 1976 році. Банк працює виключно для бідних, і більшість з його позичальників становлять жінки. Це дозволяє давати мікрокредити на довгий строк, не вимагаючи застави. Метою цієї програми є надання фінансових послуг для бідних верств населення, щоб допомогти їм досягти гідного життя і надати освіту своїм дітям. Навіть жебраки можуть отримати невеликі суми кредитів без будь-яких процентних платежів.

Право рівного доступу до правосуддя. Бідні особливо вразливі до дискримінації в правосудді. Бідні люди часто не можуть отримати захист у суді, оскільки вони не мають достатньо грошей, щоб оплатити послуги адвоката. І навіть у випадках, якщо доступна безкоштовна юридична допомога, бідні люди все одно можуть бути недостатньо поінформованими і впевненими в тому, що вони знайдуть справедливість через суд. На додаток до цього, досвід показує, що бідних людей частіше звинувачують у злочинній поведінці, а їх гарантії бути визнані невинними, швидше за все, будуть зневажатися.

? *Як ви думаєте, бідняк і багатий користуються рівним правом захисту в судах у вашій країні? Якщо ні, яким чином можливо забезпечити рівний захист?*

Бідність — це біль; він відчувається, як хвороба. Він атакує людину не лише матеріально, а й морально. Він роз'їдає гідність і доводить до суцільного відчаю.

Жінка з Молдови[14]

Політичні права і свободи. В результаті дискримінації, бідні люди часто не мають інформації, можливості та досвіду, які необхідні для активної участі в прийнятті політичних рішень. Вони або повністю ізольовані або мають дуже обмежений доступ до політичних органів. Виконання політичних прав і свобод бідних людей має важливе значення для боротьби із соціальною ізоляцією та бідністю.

? *Як інтереси бідних людей представлені при прийнятті рішень у вашій громаді?*

Право людини на розвиток

Декларація про право на розвиток, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН в 1986 році, була першим міжнародним інструментом, в якому йдеться виключно про право на розвиток. У цьому документі пропонується підхід, розроблений на основі прав людини, спрямований на розвиток людини і боротьбу з бідністю. Незалежний експерт ООН з питань захисту прав на розвиток, д-р Арджун Сенгупта, заявив, що ліквідація бідності є важливим елементом у просуванні та реалізації розвитку людини, як одного з прав людини, а також наголосив на необхідності надання доступу до таких сфер обслуговування, як охорона здоров'я, освіта, житло та харчування для бідних з метою підвищення їх потенціалу, щоб вийти з бідності.

$\overrightarrow{R_TD}=(HR_1+HR_2+HR_3+\ldots HR_N)xG$

Сенгупта далі пояснює, що право на розвиток (R+D) можна розглядати як вектор різних прав, включаючи право на харчування, право на доступ до медичних послуг, право на освіту, право на забезпечення житлом та інших економічних, соціальних, культурних, цивільних і політичних прав разом з економічним розвитком (G). Право на розвиток буде виконуватися тільки у випадку, якщо всі права людини (HR) будуть виконуватися або якщо принаймні одне право буде виконуватися, а інші права не будуть порушуватися. Якщо деякі права виконуються в той час, як окреме право порушується, не може бути й мови про повне виконання прав людини на розвиток.[16]

Право людини на розвиток

1. Право на розвиток є невід'ємним правом людини в силу якого, кожна людина, як і всі інші, має право брати участь в, робити свій внесок до, і користуватися правом на економічний, соціальний, культурний і політичний розвиток, причому всі права людини та основні свободи повинні повністю виконуватися.

Стаття 1 Декларації про право на розвиток[15]

Бідність і цілі розвитку тисячоліття ООН

У вересні 2000 року керівники світових країн прийняли Декларацію цілей розвитку тисячоліття Організації Об'єднаних Націй, закликаючи нації до міжнародного партнерства з метою ліквідації крайньої бідності до 2015 року і встановили ряд цілей, які стали називатися «Цілі розвитку тисячоліття» (ЦРТ). Перша ціль спрямована безпосередньо на подолання бідності, а інші сім цілей також тісно пов'язані з бідністю та її усуненням.

Слідкуйте за виконанням цілей розвитку тисячоліття на http://www.un.org/millen-niumgoals/

Цілі розвитку тисячоліття наступні:

- Ціль 1: Подолання бідності і голоду
- Ціль 2: Забезпечення доступу до загальної початкової освіти
- Ціль 3: Забезпечення гендерної рівності і виконання прав жінок
- Ціль 4: Зменшення дитячої смертності
- Ціль 5: Поліпшення здоров'я матерів
- Ціль 6: Боротьба з ВІЛ/СНІДом, малярією та іншими захворюваннями
- Ціль 7: Сталий розвиток довкілля
- Ціль 8: Глобальне партнерство для розвитку

Спеціалісти з питань захисту прав людини на розвиток стверджують, що для виконання ЦРТ уряд повинен враховувати всі принципи прав людини (наприклад, недискримінації, участі, підзвітності і прозорості) в національній стратегії розвитку. Саміт з питань ЦРТ проводився в 2010 році для аналізу виконання ЦРТ. У Рішенні, прийнятому Генеральною Асамблеєю, ще раз підтверджено, що «загальні основоположні цінності, включаючи свободу, рівність, солідарність, терпимість, повагу до всіх прав людини, повагу до природи і спільну відповідальність, мають найважливіше значення для досягнення Цілей розвитку тисячоліття».[17]

Розподіл світових ресурсів є завданням неурядових організацій, які виступають за чіткий розподіл таких природних ресурсів, як нафта і вода, в інтересах населення всього світу, а також за доступність таких основних товарів і послуг, як харчування, доступність житла і охорона здоров'я для всіх людей. Дізнайтеся більше на: www.stwr.org

Молодь і бідність

Згідно статистики багатьох країн, молодь, яка виросла у бідності, як правило, більш уразлива: така молодь, швидше за все, має поганий стан здоров'я, не отримала освіту, має незадовільну поведінку, успішність у школі була поганою, молоді дівчата з бідних сімей часто рано вагітніють, не мають досвіду і амбіцій, їх робота низькооплачувана, багато з них безробітні і залежать від організацій соціального забезпечення. Бідність, безпосередньо, зумовлює невиконання прав людей: бідність спричиняє позбавлення прав на освіту, на участь у прийнятті суспільних рішень, на відпочинок і дозвілля, на участь у громадському житті, а також на інші цивільні і політичні права.

За даними «Євростат» — статистичної бази даних Європейського союзу за 2010 рік — більше 20% дітей і молоді віком до 24 років живуть на межі бідності в ЄС. Це означає, що кожна п'ята молода людина живе в сім'ї, дохід якої складає менше 60% від середнього показника доходів у державі.[18]

У 2010 році Європейський Молодіжний Форум у своєму стратегічному документі з питань молоді і бідності вказав, що однією з основних причин бідності молоді в Європі є важкий перехід до самостійного дорослого життя. В цьому стратегічному документі зазначено, що молодь, яка залишає домівки своїх батьків, більш імовірно зазнає бідності[19]. Ті, хто живуть зі своїми батьками або сімейні пари без дітей, менше зазнають ризику жити у бідності, ніж молодь, що живе поодинці, матері-одиначки або батьки-одинаки. Згідно опитуванням організації «Євробарометр», яка проводила опитування населення серед людей 15–30 років[20], більшість опитаних вказала, що молодь залишається зі своїми сім'ями довше, ніж раніше через фінансові причини.

ENTER! — Доступ до соціальних прав для всієї молоді

Молодіжний сектор Ради Європи започаткував проект «Enter!» у 2009 році для сприяння соціальній інтеграції молоді. Цей проект передбачав довгостроковий навчальний курс, який надав 33 керівникам з питань молоді та працівникам у справах молоді компетенції для підтримки молоді з неблагополучних районів і захисту їх соціальних прав. Слухачі цього курсу також розробили спеціальні проекти для молоді в рамках їх громад, включаючи розвиток потенціалу, боротьбу з дискримінацією в школах та ініціативи, що спрямовані на боротьбу з геттоізацією та насильством. Дізнайтеся більше на www.coe.int/enter

? *Що ви можете особисто зробити, щоб скоротити бідність у вашій громаді?*

Порушення права на житло

У 2006 році Європейська федерація національних організацій, що працюють з безпритульними (FEANTSA), подала позов до суду проти Франції (Колективний позов № 39/2006), стверджуючи, що Франція не забезпечила права на житло для всіх людей, зокрема, для тих, хто найбільше того потребує. Європейський Комітет з питань захисту соціальних прав прийняв рішення, що Франція порушила права на житло, передбачені статтею 31 переглянутої Європейської соціальної хартії. Комітет прийняв своє рішення[21] на основі шести причин, в тому числі «невиконання існуючих заходів, пов'язаних з наступним: невідповідні житлові умови; запобігання виселенню; скорочення кількості безпритульних, надання соціального житла найбільш бідним верствам населення; розподіл соціального житла, а також дискримінація туристів».[22]

Діяльність Ради Європи, спрямована на подолання бідності

Рада Європи бореться з бідністю шляхом зміцнення соціальної згуртованості, а також запобігає та протидіє соціальній ізоляції. Європейська конвенція з прав людини, яка гарантує цивільні і політичні права людини, доповнюється Європейською соціальною хартією (ESC), прийнятою в 1961 році і переглянутою в 1996 році, яка гарантує соціальні та економічні права людини. Відповідно до статті 30, «кожна людина має право на захист від бідності та соціального відчуження».

Доповідач Лука Волонте повідомив Парламентську Асамблею в 2011 році, що бідність і соціальна ізоляція за останній час значно зросла в державах-членах Ради Європи. Це ставить під загрозу повне виконання основоположних прав людини для зростаючої кількості людей, а також соціальну згуртованість європейських суспільств. Він нагадав, що бідність можна подолати тільки шляхом розширення можливостей для бідних верств населення[23]. На основі цього звіту Асамблея прийняла резолюцію і закликала країни-члени враховувати думки людей, що живуть у бідності: розробити нові форми управління та брати участь в об'єднанні і розширенні прав і можливостей людей і суспільства, які страждають від бідності, а також сприяти соціальній інтеграції всіх людей...»[24], У Порядку денному 2020[25] — заключне рішення Ради Європи з молодіжної політики — наголошується, що отримання освіти, роботи, забезпечення гідних умов життя, участь в культурних, спортивних та творчих заходах, а також ведення діалогу між поколіннями і солідарність є основними засобами соціальної інтеграції.

Дотримання вимог Європейської соціальної хартії моніториться Європейським Комітетом з питань захисту соціальних прав.

Мене часто запитують, що є більш серйозною формою порушення прав людини у світі сьогодні і моя відповідь однозначна: це крайня бідність.

Мері Робінсон, колишній Верховний Комісар ООН з питань захисту прав людини

Нарівні з рабством і апартеїдом бідність не є природною. Це штучне явище і його можна подолати так само, як рабство і апартеїд, оскільки бідність не природна. Вона штучна, її можна побороти і усунути за допомогою діяльності людей.

Нельсон Мандела

Посилання

[1] Порівняльний аналіз на основі даних, отриманих з Forbes.com і Світового банку data.worldbank.org

[2] Бідність і Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, E/C.12/2001/10., 2001р.www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/%28Symbol%29/EC12.2001.10.En

[3] Ця сума визначається на основі «паритету купівельної спроможності», що означає, скільки грошей у цій державі необхідно, щоб купити той же самий набір товарів, які можна придбати в США за 1,25 доларів.

[4] Див Редді Санджай Г. і Погге Томас У., 2005р, як не враховувати інтереси бідних верств населення, Колумбійський університет, видання 6.2.3 від 29 жовтня.

[5] На підставі визначення поняття бідності Єврокомісії, опублікованого в Спільній доповіді з питань соціальної ізоляції, 2004 р.

[6] Сетхи Дінеш та ін., Європейська доповідь з запобігання дитячого травматизму, 2009 р., www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0003/83757/E92049.pdf

[7] Управління Верховного Комісара Організації Об'єднаних Націй з питань захисту прав людини, принципи і керівництва з правозахисного підходу для Стратегій боротьби з бідністю, HR/PUB/06/12

[8] Нараян Дипа та інші, Заклик до змін, Голоси бідних, Том II, 2000 р., Світовий банк, ст..34;

[9] Кнайт Ліндсі (ред.) доповідь про стихійні лиха світу, 2011р., Міжнародна федерація товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця www.ifrc.org/PageFiles/89755/Photos/307000-WDR-2011-FINAL-email-1.pdf

[10] На основі даних «Євростат»

[11] Хут Гергей, Пінтер Шандор: Nem ismerek tabutémát, Magyar Hírlap онлайн, 27 липня 2010 р. (угорською мовою) www.magyarhirlap.hu/interju/pinter_sandor_nem_ismerek_tabutemat.html

[12] Заклик до змін, див. вище, стор. 236

[13] Заклик до змін, див. вище, стор. 152

[14] Хто-небудь чує нас? Див. вище, стор. 6

[15] www.un.org/documents/ga/res/41/a41r128.htm

[16] Сенгупта Арджун, право людини на розвиток, Доповідь незалежного експерта з питань захисту прав людини на розвиток www.unhchr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/0/78e0cb0e6e6ea624c1256961004f7a98/$FILE/G0015327.pdf

[17] Виконання обіцянки: об'єднання для досягнення Цілей розвитку тисячоліття, 2010 р, Резолюція Генеральної Асамблеї ООН; www.un.org/en/mdg/summit2010/pdf/outcome_documentN1051260.pdf

[18] Євростат http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/income_social_inclusion_living_conditions/data/main_tables

[19] Стратегічний документ Європейського молодіжного форуму, 2010р., з питань молоді і бідності; www.endpoverty.eu/IMG/pdf/eyf-young-people-poverty-en.pdf

[20] Опитування серед молодих людей у віці від 15–30 в Європейському Союзі — Резюме, Flash EB № 202, 2007р., http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_202_sum_en.pdf

[21] Резолюція PM/ResChS (2008)8 Комітету Міністрів Ради Європи, https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CM/ResChS%282008%298&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383

[22] Права на житло: Нова постанова Ради Європи, прес-реліз, 5 червня 2008 року, FEANTSA, www.feantsa.org/files/housing_rights/Instruments_and_mechanisms_relating_to_the_right_to_housing/Collective%20complaints/2008June_PR_FEANTSAvs¬France.pdf

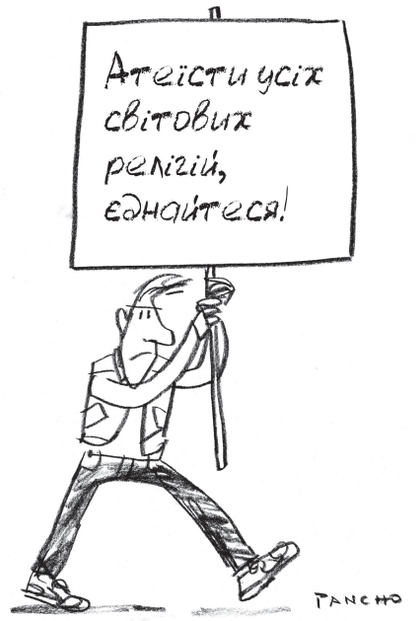
[23] Волонте Лука, Боротьба з бідністю, док. 12555; http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/WorkingDocs/Doc11/EDOC12555.HTM#P18_58

[24] Боротьба з бідністю, Резолюція 1800 (2011р.) Парламентської Асамблеї http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta11/ERES1800.htm http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta11/ERES1800.htm-P7_33

[25] Майбутнє молодіжної політики Ради Європи: Порядок денний 2020, декларація 8 — ї конференції міністрів Ради Європи у справах молоді, 2008р.; www.coe.int/t/dg4/youth/Source/IG_Coop/Min_Conferences/2008_Kyiv_CEMRY_ Declaration_en.pdf

Регілія та віра

Вправи до теми:
Мечеть в Сліпвілі
Віруючі
Сила квітів
Планується оновлення
Хронологія
Хто я?

Що таке релігія та віра?

Всі релігії, мистецтва і науки є гілками одного дерева. Всі ці устремління спрямовані на покращення життя людини, щоб підняття його зі сфери простого фізичного існування, вести людину до свободи.

Альберт Ейнштейн

Віра — це стан розуму, коли ми вважаємо щось справжнім, хоча ми не впевнені на 100%, або ми не в стані довести це. Кожен має уявлення про життя і світ, в якому він живе. Взаємодоповнюючі переконання можуть утворювати системи вірувань, які можуть бути релігійними, філософськими чи ідеологічними.

Релігії — це системи вірувань, які спрямовують людство до духовності. Наступне визначення з Вікіпедії містить хороший огляд багатьох аспектів релігії:

> Релігія — це набір культурних систем, систем цінностей і світоглядів, які встановлюють відношення людства до духовності, а іноді й до моральних цінностей. Багато релігій мають розповіді, символи, традиції і священні історії, які призначені давати сенс життя або пояснювати походження життя чи Всесвіту. Вони, як правило, виводять мораль, етику, релігійні закони або бажаний спосіб життя від своїх ідей про космос і людську природу. [...] Багато релігій мають організовану поведінку, духовенство, визначення того, що являє собою дотримання чи членство, зібрання мирян, регулярні зустрічі або послуги для цілей шанування божества або для молитви, святі місця (або природні або архітектурні) і/або писання. Практика релігії може також включати проповіді, поминання діяльності бога або богів, жертвоприношення, фестивалі, свята, транс, присвяти, похоронні церемонії, шлюбні церемонії, медитацію, музику, мистецтво, танець, громадську службу або інші аспекти людської культури. Тим не менш, є приклади релігій, у яких деякі або багато з цих структурних аспектів, переконань або практик відсутні.[1]

Віра в духовному вимірі життя існувала з незапам'ятних часів. Багато людських суспільств залишили нам історичні свідчення про свої системи вірувань, будь то поклоніння сонцю, богам та богиням, знанням добра і зла чи священні поклоніння. Стоунхендж, статуя Будди в Баміані, собор Альмудена в Мадриді, Улуру в Еліс-Спрінгс, сади Бахаї у Хайфі, Фудзіяма, священна гора Японії, Кааба в Саудівській Аравії або Золотий храм в Амрітсарі, всі несуть заповіт людського досвіду духовності, яка може бути об'єктивною реальністю чи результатом людського прагнення до пояснення сенсу життя і нашої ролі у світі.

У простому розумінні, релігія описує «ставлення людей до того, що вони вважають священним, сакральним, святим, духовним чи божественним».[2] Це зазвичай супроводжується набором організованих обрядів, які виховують спільноту людей, які поділяють цю віру. Як вже говорилося вище, віра є більш широким терміном і вона також включає в себе «зобов'язання, які заперечують вимір існування за межами цього світу».[3]

Релігії та інші системи вірувань у нашому середовищі впливають на нашу ідентичність, незалежно від того, чи вважаємо ми себе релігійними або духовними, чи ні. Водночас, в інших частинах нашої ідентичності, нашої історії, наш підхід до інших релігій і груп, що розглядається, як «інший», впливатиме на те, як ми інтерпретуємо релігію або систему переконань.

? *Які релігії практикуються у вашій країні?*

Релігії та пов'язані з ними соціальні та культурні структури зіграли важливу роль в історії людства. Як ментальні структури, вони впливають на те, як ми сприймаємо навколишній світ і цінності, які ми приймаємо або відхиляємо. Як соціальні структури, вони забезпечують допоміжну мережу і почуття приналежності. У багатьох випадках релігії стали основою структур влади і переплітаються з ними. Історія, давня та новітня, містить багато прикладів «теократичних» держав, будь то християнської, індуїстської, мусульманської, єврейської або іншої релігії. Поділ між державою і релігією з'явився не так давно і застосовується лише частково: є офіційні державні релігії у Європі та де-факто державні релігії. У більшості випадків це не створює особливої проблеми, поки це стримується за рахунок цінностей терпимості.

Статистика стосовно прихильників релігії або переконань ніколи не може бути досить точною, враховуючи динамічний характер цієї моделі, а також той факт, що багато людей серед нас живуть в умовах, інколи відсутня свобода релігії та переконань. Тому наведені нижче статистичні дані призначені для того, щоб проілюструвати різноманітність глобальної картини. Цифри вказують приблизну кількість прихильників найбільших релігій[4]:

Традиційна африканська та діаспорна:	100 мільйони
Бахаїзм:	7 мільйонів
Буддизм:	376 мільйонів
Као Дай:	4 мільйони
Китайська традиційна релігія:	394 мільйони
Християнство:	2,1 мільярда
Індуїзм:	900 мільйонів
Іслам:	1,5 мільярда
Джайнізм:	4,2 мільйона
Іудаїзм:	14 мільйонів
Нео-Язичництво:	1 мільйон
Споконвічно-корінні (племінні релігійні, етнічні релігійні або анімісти):	300 мільйонів
Растафаріанство:	600 тисяч
Синтоїзм:	4 мільйони
Сикхізм:	23 мільйони
Спіритизм:	15 мільйонів
Тенріїзм:	2 мільйони
Унітарна-Універсалізм:	800 тисяч
Зороастризм:	2,6 мільйона

Кількість світських, нерелігійних, агностиків і атеїстів оцінюється в 1,1 мільярда осіб.

КЛЮЧОВІ ДАТИ

27 січня
День пам'яті жертв Голокосту
21 березня
Міжнародний день боротьби за ліквідацію расової дискримінації
15 травня
Міжнародний день відмови від несення військової служби з релігійних міркувань
21 травня
Всесвітній день культурного різноманіття в ім'я діалогу та розвитку
9 серпня
Міжнародний день корінних народів світу
21 вересня
Міжнародний день миру
16 листопада
Міжнародний день день толерантності

Я вважаю нерелігійних людей першопрохідниками.

Анандабаї Жоше, перша індуїстська жінка і перша індійська жінка, яка отримала медичний ступінь

Кожен диктатор використовує релігію як опору, щоб зберегти себе при владі.

Беназір Бхутто

? *Які релігії пропущені у цьому списку?*

Різні релігії і вірування давно існували в європейському регіоні. Під час деяких історичних періодів Європа надала притулок переслідуваним релігійним групам і сприяла процвітанню різноманіттю релігій та вірувань. Однак, в інших випадках європейські країни стали жертвами фанатизму і були занурені в «релігійні війни», приміром Тридцятилітня війна у 1618–1648 роках, яка призвела до вбивства однієї третини населення континента.

Неправильне використання та зловживання релігійними аргументами призвело до виправдовування жахливих конфліктів і війн, переслідувань і нетерпимості. Незалежно від того, як ми розуміємо цю історичну спадщину, в Європі існує широкий спектр релігій і вірувань, які вони мають і матимуть вплив на наші суспільства. Таким чином, релігія і віра є важливими факторами, які слід враховувати у зв'язку з молоддю та молодіжною роботою, тому що прямо або непрямо вони впливають на особистість і почуття приналежності молодих людей.

Свобода релігії або переконань у документах з прав людини

Кожна людина має право на свободу думки, совісті і релігії; це право включає свободу змінювати свою релігію або переконання і свободу сповідувати свою релігію або переконання як одноособово, так і разом з іншими, прилюдним або приватним порядком в ученні, богослужінні і виконанні релігійних та ритуальних обрядів.

Загальна декларація прав людини, стаття 18

Ніколи не нав'язуйте іншим те, що ви б не обрали для себе.

Конфуцій

Пізніше це було підтверджено в Міжнародному пакті про громадянські і політичні права, а також у ряді регіональних обов'язкових документів з прав людини, в тому числі в Африканській хартії прав людини і народів (стаття 8) або в Європейській конвенції про захист прав людини та основних свобод (стаття 9).

Комітет ООН з прав людини підкреслює, що ця свобода є «далекосяжною та глибокою», що вона «охоплює свободу думки з усіх питань, особисте переконання і відданість релігії або переконанням проявляється як індивідуально, так і спільно з іншими», що свобода совісті повинна дорівнювати релігії та переконанням і захисту «теїстичних, неатеїстичних та атеїстичних переконань, а також праву не сповідувати жодної релігії або переконань».[5] Відповідно, будь-яка серйозна віра або переконання — чи є людина сикх, виступає проти полювання, пацифіст, мормон, вегетаріанець або ідеологічно підтримує рух проти зміни клімату — може бути захищена цим правом.

Ця свобода в міжнародному праві історично була зосереджена на релігійній свободі громад меншин. На сьогодні закони, що забезпечують свободу релігії та переконань більше не зосереджені на необхідності збереження статус-кво, щоб не підірвати регіональну безпеку, і наголошують на ряді проблем, включаючи недискримінацію, рівність та гідність. Ті, хто відстоюють цю свободу, мають соціальні, а також індивідуальні обґрунтування, надаючи людям можливості для (відкритого) пошуку, (енергійного) обговорення та (вільного) відстоювання переконань, які вони вибирають, окремо або разом з іншими. Досягнення сприятливих умов для цих вимог свободи вимагають не тільки невтручання за ознакою релігії або переконань з боку держави, але й позитивних заходів, які необхідно здійснити для досягнення і підтримки таких умов у суспільстві в цілому. На практиці це має включати, наприклад, можливість надавати місця поклоніння або надавати моральну і релігійну освіту.

Не робіть іншому того, що ви не хочете, щоб зробили вам.

З папірусу Давнього Єгипту

? *Чи є ви членом якоїсь релігійної громади? Як ви потрапили до неї?*

Як і всі інші права людини, ця свобода не «виділяє» інші свободи, а іноді вона вступає в протиріччя з іншими правами людини, такими як свобода думки та її вираження і

свобода від дискримінації за ознакою статі, сексуальної орієнтації. Це знайшло своє відображення, наприклад, у структурованій статті 9 Європейської конвенції про права людини: є абсолютний захист права релігійних переконань, совісті та думки, але маніфестації отримують тільки кваліфікований захист доти, доки вони не порушують інші права людини.

Не робіть іншим того, що б дратувало вас, якби з вами зробили таке інші.

Ізократ

Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод

Стаття 9

1. Кожен має право на свободу думки, совісті та релігії; це право включає свободу змінювати свою релігію або переконання, а також свободу сповідувати свою релігію або переконання під час богослужіння, навчання, виконання та дотримання релігійної практики і ритуальних обрядів як одноособово, так і спільно з іншими, як прилюдно, так і приватно.
2. Свобода сповідувати свою релігію або переконання підлягає лише таким обмеженням, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах громадської безпеки, для охорони публічного порядку, здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

Свобода релігії і переконань, у тому числі свобода змінювати релігію, має важливе значення для всіх нас в наших пошуках сенсу, нашого повного розвитку, нашої ідентичності і нашого вираження як членів громади або громад. Чи маємо ми тверду релігію або віру чи ми ще не визначилися, або навіть якщо нас не хвилює релігія або переконання, ця свобода має значення для людей і суспільств, які вони будують.

? *Чи є громади у вашій країні, які не мають такого ж рівня свободи релігії та переконань, як інші?*

Проблеми і порушення свободи релігії або віри

Протягом історії релігії багато релігійних та соціальних функцій було вбудовано в середовище, де практикувалася конкретна релігія, і вони відображені в культурі та політиці. Багато деталей літератури, поезії, мистецтва і музики, дрес-код і способи організації спільного життя були виведені з релігій. Релігія наклала сильний відбиток на культуру, який можна побачити, наприклад, на святах, на бенкетах, на весільних церемоніях, похоронних церемоніях, в паломництві, в носінні релігійних символів (наприклад, ювелірні або дрес-коди) або у фізичних змінах тіла, наприклад, чоловіче обрізання.

Вплив релігій може стати навіть сильнішим, коли країни приймають державну релігію або релігійну ідеологію. У таких ситуаціях релігія та релігійні аргументи можуть переплітатись із політичними, економічними чи соціальними міркуваннями.

Релігійні групи, як і інші групи, повинні бути толерантними до критичних публічних заяв та суперечокстосовно діяльності, навчання та вірування за умови, що така критика не означає навмисну і незаслужену образу і не є підбурюванням до порушення громадського спокою або дискримінування прихильників тієї чи іншої релігії.

Венеціанська комісія Ради Європи

Ступінь, в якій свобода думки, совісті і релігії дозволяють відмітну практику громаді віруючих, які відрізняються від іншої частини суспільства, часто обговорюється в рамках спільноти з прав людини. Приклади цього включають ставлення до жінок на релігійних керівних посадах, традиційні обряди за участю дітей, закони, що стосуються шлюбу, розлучення або поховання, заборона на зображення божественних істот або інших релігійних діячів і так далі.

У таких контекстах органи з прав людини розкритикували б шкідливу практику, незалежно від того, чи їм традиційно сприяли окремі культури, нації або релігії. Така критика — це не напад на культуру, національність або релігію, а спроба знайти баланс між правом своїх релігій і переконань та іншими правами людини, оскільки деякі з цих методів можуть призвести до серйозних порушень прав людини. Шкідлива традиційна практика включає нанесення каліцтв жіночим геніталіям, перевагу народження хлопчиків (які можуть проявитися в секс-селективних абортах, не в змозі піклуватися про новонароджених дівчаток, дискримінації в галузі освіти на користь синів, дискримінації

Відплатіть не будь-якій душі те, що ви б не приписували собі і скажіть не те, що не робите.

Бахаулла

в сфері харчування), домовлені або примусові шлюби, шлюб дітей, злочини, пов'язані з приданим і злочини виправдані «честю», виняток або обмеження деяких прав осіб, які не є прихильниками більш потужної релігійної групи в даному суспільстві, сегрегація відповідно до релігійних ознак і так далі. Така практика непропорційно зачіпає жінок і дітей: виклик традиції використовується для виправдання дискримінації на основі статі і віку. Крім того, в ряді випадків ситуації, які з точки зору прав людини є порушенням людської гідності, залишаються невизнаними, табу і безкарними. Лише деякі з цих методів засновані на релігійних приписах; той факт, що вони глибоко закріплені в культурі і традиціях, не полегшують їх ліквідації. Зміни повинні прийти через законодавчі зміни, освіту та розширення прав і можливостей.

Протягом всієї історії релігії відігравали вирішальну роль у введенні обмежень на людську діяльність з метою захисту фізичної та психологічної недоторканності і гідності інших людей. Навіть незважаючи на те, що релігійні філософії зробили свій внесок у розвиток совісті прав людини і гідності, права людини, пов'язані з релігією та переконаннями, більше не є винятками з напруженості і протиріч, які присутні в документах з прав людини, ніж інші права. Як видно у випадку шкідливої традиційної практики, іноді переконання або вірування використовуються, щоб виправдати відверту фізичну шкоду з тяжкими наслідками для здоров'я.

? *Чи є у вашій громаді/ах релігійні практики, які ви вважаєте шкідливими?*

Дискримінація і нетерпимість за ознакою релігії або переконань

Не раньте інших таким чином, як ви відчуваєте, це ранило б вас.

Уданаварга

Релігійну нетерпимість можна спостерігати на різних рівнях: серед прихильників однієї релігії (внутрірелігійна нетерпимість); між однією релігією або релігійним ставленням та іншим, що проявляється у різних формах конфліктів між особами та групами осіб (інтеррелігійна нетерпимість), у вигляді конфронтаційного атеїзму або конфронтаційного теїзму, які є нетерпимими до вільного вибору і практики інших релігій або вірувань, чи у вигляді анти-секуляризму. Релігійну нетерпимість часто плутають з ксенофобією та іншими формами дискримінації, іноді це також використовується для виправдання дискримінації.

Більшість порушень прав людини, пов'язаних зі свободою релігії і переконань, також пов'язані зі свободою від дискримінації. Дискримінація за ознакою віросповідання і переконань суперечить правам людини, але її, тим не менш, відчуває багато людей щодня по всій Європі. Той факт, що релігію часто плутають з культурою, національною та етнічною приналежністю, робить його більш складним, але і більш болючим на індивідуальному рівні: ви можете зазнавати дискримінації за ознакою релігійної приналежності, навіть якщо ви не вірите в релігію, з якою ви пов'язані.

Дискримінація і нетерпимість впливає негативно на суспільство в цілому, і особливо на молодих людей, які відчувають цей вплив. Такі наслідки включають в себе:

- Низька самооцінка
- Самосегрегація
- Внутрішнє пригнічення
- Виключення зі шкільних заходів
- Нереалізація потенціалу
- Залучення до насильницьких екстремістських ідеологій
- Виключення зі школи
- Проблеми із здоров'ям / депресія[6]

Релігійна нетерпимість також використовується для підживлення ненависті і сприяння розвитку збройних конфліктів не стільки тому, що вона є причиною конфлікту, але через те, що релігійна приналежність використовується для створення ліній поділу, як це

демонструють збройні конфлікти на Балканах і Кавказі. Наслідки міжнародного тероризму і «війни з тероризмом» були особливо руйнівними в Європі та за її межами, зокрема тому що релігійна нетерпимість змішується з ксенофобією та расизмом.

Жодна соціальна група, релігія або співтовариство не має монополії на дискримінацію. Незважаючи на те, що рівень захисту свободи релігії та переконань значно варіюється залежно від країн-членів Ради Європи, релігійна нетерпимість і дискримінація впливає на всіх в Європі.

Нетерпимість і дискримінація щодо мусульман (ісламофобія)

Особливе занепокоєння у ряді європейських країн викликає зростання ісламофобії, страх і ненависть до ісламу, що призводить до дискримінації щодо мусульман або людей, пов'язаних з ісламом. Іслам є найбільш поширеною релігією в Європі після християнства і найголовнішою релігію в різних державах-членах Ради Європи. Ворожість по відношенню до ісламу, як до релігії і мусульман, зокрема, відповідно до «війни з терором», виявила глибокі упередження проти мусульман в багатьох європейських країнах. Зі сприйняттям релігії Ісламу, пов'язаної тільки з тероризмом та екстремізмом, ісламофобія сприяла негативному ставленню до ісламу і мусульман, помилково узагальнюючи бойовий релігійний екстремізм і ультра консерватизм стосовно всіх мусульманських країн і мусульманських народів. Ця нетерпимість і стереотипне бачення ісламу проявляється в ряді напрямків, починаючи від усної чи письмової образи мусульман, дискримінації в школах і на робочих місцях, а також психологічного тиску або прямих нападів на мечеті і фізичних осіб, особливо жінок, які носять хустки. [7] У цьому контексті ЗМІ зіграли свою роль, пропонуючи часом образ мусульман, який був спотворений з хибним стереотипом і дискредитуючий.

Для всіх закон полягає в одному слові: Люби ближнього свого, як самого себе.

Святий Павло

Як і інші жертви дискримінації за ознакою релігійної приналежності, дискримінація щодо мусульман може поєднуватися з іншими формами дискримінації та ксенофобії, такі як анти-іммігрантські настрої, расизм та сексизм.

Шість поточних упереджень про мусульман

Всі однакові: мусульмани розглядаються як однакові, незалежно від їх національності, соціального класу і політичних поглядів і від того, чи вони дотримуються своїх переконань і практик.

Всі мотивовані релігією: вважається, що найважливіша річ для мусульман за будь-яких обставин є їхня релігійна віра. Тому, наприклад, якщо мусульмани вдаються до насильства, передбачається, що це тому, що їх релігія виступає за насильство.

Зовсім «інші»: мусульмани розглядаються як абсолютно «інші»: вони такі, що взагалі не мають інтересів, потреб чи цінностей, спільних з людьми, які не мають мусульманського оточення або мають їх мало.

Культурно та морально нижчий: мусульмани розглядаються як культурно і морально нижчі і схильні до ірраціонального і жорстокого, нетерпимого ставлення до жінок, презирливі до світоглядів, які відрізняються від їхніх власних, і ворожі та ненавидять «Захід» без поважної причини.

Загроза: мусульмани розглядаються як загроза безпеці, в мовчазній або відкритій підтримці міжнародного тероризму і що вони прагнуть до «ісламізації» країн, де вони живуть.

Співпраця неможлива: Як наслідок попередніх п'яти уявлень стверджується, що не існує жодної можливості активного партнерства між мусульманами і людьми інших релігійних чи культурних традицій.

Керівні принципи для викладачів по боротьбі з нетерпимістю і дискримінацією стосовно мусульман, ОБСЄ / БДІПЛ, Ради Європи та ЮНЕСКО

Антихристиянські настрої (християнофобія)

Християнофобія відноситься до кожної форми дискримінації та нетерпимості відносно деяких або всіх християн, християнської релігії або практики християнства. Як і інші форми дискримінації на основі релігії, винними можуть бути прихильники інших релігій, — часто головних релігій, в такій ж мірі, як світські установи. Ворожість щодо християн проявляється в нападах на місця відправлення культу, словесні образи і, зокрема, в країнах, де християни становлять меншість, обмеження на будівництво та іноді закриття церков чи монастирів.

Особливе занепокоєння викликає зростання нападів на християн на Близькому Сході. Рекомендація Парламентської Асамблеї з цього питання закликає, серед іншого, до необхідності «підвищення обізнаності про необхідність боротьби з усіма формами релігійного фундаменталізму і маніпулюванням релігійними переконаннями з політичних причин, які так часто сьогодні є причиною тероризму. Освіта і діалог є двома важливими інструментами, які сприяли запобіганню такого зла»[8].

? *Чи стикалися ви коли-небудь з будь-якою упередженістю по відношенню до вас через вашу релігію або вірування? Як ви відреагували?*

Антисемітизм

Чиніть з людьми так, як би ви хотіли, щоб чинили з вами і не робіть того, чтого ви не хотіли б, щоб робили вам.

Пророк Мухаммед

Антисемітизм — це ворожість по відношенню до євреїв як релігійної або етнічної групи, що часто супроводжується соціальною, економічною та політичною дискримінацією — це приклад поєднання расизму та релігійної дискримінації. Незважаючи на те, що прямою мішенню антисемітизму є єврейський народ, мотивація для дискримінації та насильства не обов'язково ґрунтується на основі іудаїзму як релігії, а на євреях як народі.

В повідомленнях правозахисних організацій регулярно заявляються про тривожні меседжі стосовно зростання числа антисемітських нападів, що супроводжуються в деяких країнах, зростанням кількості відкритих антисемітських промов на політичній арені. Події включають напади на єврейські школи, «в той час, як єврейські учні зазнали нападів, переслідувань, і постраждали на своєму шляху до школи і зі школи або в класі, в тому числі з боку своїх однокласників. Педагоги повідомляють, що термін «єврей» стало популярним лайливим словом серед молоді».[9] Таким чином, замість обмеження антисемітизму екстремістськими колами, підтримка його збільшується.

У своїй рекомендації № 9 про боротьбу з антисемітизмом, яка була прийнята в 2004 році, Європейська комісія проти расизму та нетерпимості, серед іншого, рекомендує державам-членам закріпити кримінальне законодавство, яке б передбачало покарання за антисемітські дії, такі як:

- публічний заклик до насильства, ненависті, дискримінації, публічні образи, наклепи і погрози, спрямовані на людину або групу осіб за ознакою їх дійсної або ймовірної єврейської національності або походження
- громадські висловлювання з антисемітською метою ідеології, які принижують або завдають шкоди групі осіб на підставі їх єврейської національності або походження
- публічне заперечення, тривіалізація, виправдання чи потурання Шоа та злочинам геноциду, злочинам проти людяності або військовим злочинам, скоєних стосовно осіб за ознакою їх єврейської національності або походження
- наруга і профанація єврейської власності та пам'ятників з антисемітською метою
- створення або керівництво групою, що пропагує антисемітизм.

Релігійна нетерпимість і дискримінація не обмежується антисемітизмом, християнофобією або ісламофобією. Серед багатьох інших форм дискримінації є невизнання деяких релігій та відмінності у ставленні до них. Таким чином, релігії та системи вірувань можуть бути заборонені, переслідуватися або ретельно контролюватися через їх, нібито, «релігійний» характер або їх непотрібність на підставі «незначимості».

Важливо нагадати, що свобода релігії та віри включає право змінювати релігію і право не дотримуватися релігії, або проголошувати релігію.

? *Що станеться, якщо ви вирішите прийняти релігію, відмінну від релігії вашої сім'ї і громади?*

Незважаючи на зростання і поширення проявів релігійної нетерпимості, важливо мати на увазі, що релігія і права людини є цілком сумісні і що тільки система прав людини може забезпечити свободу релігії та переконань для всіх.

Ніколи не слід робити іншому те, що, на вашу думку, шкідливо для вас. Це, коротко кажучи — правило дхарми.

Бріхаспаті, Махабхарата

В історії Європи, дійсно, багато прикладів насильства і варварства в ім'я релігії. Ці акти були здійснені і виконувалися чоловіками і жінками, які не керувалися релігійними мотивами, але мотивами людей.

На щастя, історія та реальність нашого світу також є живим свідченням оптимізму релігійного різноманіття: жодне суспільство не є монорелігійним і жодна система мислення ніколи не переважала, навіть в найбільш крайніх формах тоталітаризму. Крім того, є набагато більше прикладів людей, що приймають один одного, незважаючи на релігійні відмінності і часто об'єднаних в своїй відмінності, ніж прикладів нетерпимості.

Робота Ради Європи

Біла книга з міжкультурного діалогу «Жити разом, як рівні у своїй гідності» (2008 року) Ради Європи визнає, що ряд релігійних і світських концепцій життя збагатили культурну спадщину Європи, і наголошує на важливості міжрелігійного, внутрішньо-релігійного та іншого діалогу для просування взаєморозуміння між різними культурами. У ній також підкреслюється, що Рада Європи «залишиться нейтральною по відношенню до різних релігій водночас, захищаючи свободу думки, совісті і релігії, права і обов'язки всіх громадян, і відповідну автономію держав та релігій».[10]

Сприяння релігійній терпимості та міжконфесійному діалогу також є одним з пріоритетів молодіжної політики Ради Європи. В рамках ряду заходів, організованих у рамках кампанії «Усі різні — усі рівні» в 2007–2008 роках, були розроблені рекомендації та плани дій з розвитку міжрелігійного діалогу, зокрема в Європейській молодіжній роботі, в тому числі в Стамбульській декларації молоді про міжрелігійний та міжкультурний діалог в молодіжній роботі[12] і в Казанському плані дій.[13] Всі ці документи підкреслили вирішальну роль молоді та молодіжних організацій у сприянні змінам по відношенню до релігійної терпимості.

Сфера освіти може стати платформою для напруженості з прав людини, пов'язаних з релігією і вірою, як і в тих випадках, коли зміст освіти критикувався як такий, що обмежує свободи релігії та переконань, або у випадках, коли релігійні символи, що використовуються школами або студентами, привели до конфліктів. Водночас, освіта також є однією з найбільш важливих сфер життя, що може протидіяти стереотипам та забобонам. У цьому дусі БДІПЛ, Рада Європи та ЮНЕСКО опублікували «Посібник для викладачів по боротьбі з нетерпимістю і дискримінацією стосовно мусульман».[14] Цей документ призначений для підтримки викладачів, методистів, експертів освітньої політики, а також неурядових організацій, що діють в сфері неформальної освіти у своїй роботі проти ісламофобії.

Дізнайтеся більше про релігійне розманіття та міжкультурну освіту можна в довіднику Ради Європи для шкіл.[11]

Релігія і віра в Європейському суді з прав людини

Фольгерьо та інші проти Норвегії (2007 рік)
Батьки виграли суд у Страсбурзі справу щодо скасування обов'язкових релігійних занять однієї конкретної конфесії християнства. Суд встановив, що держава порушила статтю 2 Протоколу № 1, яка говорить: «Нікому не може бути відмовлено в праві на освіту. При здійсненні будь-яких функцій, які вона передбачає в галузі освіти і навчання, держава повинна поважати право батьків забезпечувати таку освіту і навчання відповідно до своїх власних релігійних і філософських переконань».

Лаутсі проти Італії (2011 рік)
Діти пані Лаутсі відвідували державну школу, де у всіх класах були розп'яття на стінах, що, як вважається, суперечить принципу відділення церкви від держави, за допомогою якого вона хотіла виховувати дітей. Пані Лаутсі поскаржилася в суд, що це порушення статті 9 (свобода думки, совісті і релігії) та статті 2 Протоколу № 1 (право на освіту).
Суд не знайшов у цьому порушення, це відбулося винятково через те, що питання про релігійні символи у класах було питанням, яке входить до компетенції держави, за умови, що рішення в цій галузі не призвело до форми виховання і не було нічого, щоб припустити, що влада спричинила нетерпимість по відношенню до учнів, які вірили в інші релігії, були невіруючі або хто притримувався нерелігійних філософських переконань.

Ерджеп проти Туреччини (2011 рік)
Ця справа стосувалася відмови заявника, свідка Єгови, від проходження військової служби з ідейних міркувань і його послідовних переконань з цієї причини.
Суд встановив порушення статті 9 і порушення статті 6 (право на справедливий судовий розгляд). Він запропонував Туреччині прийняти законодавство про осіб, що відмовляються нести військову службу і ввести альтернативну форму служби.

Рамкова конвенція про захист національних меншин також захищає релігію як елемент самобутності меншин. «Сторони зобов'язуються сприяти створенню умов, необхідних для осіб, які належать до національних меншин, можливості підтримувати і розвивати свою культуру, а також зберігати основні елементи їх особи, а саме їх релігію, мову, традиції та культурну спадщину «(стаття 5) і забороняє примусову асиміляцію.

Робота молоді, релігія та віра

Ніщо, що дихає, що існує, що живе, або що має сутність, або потенціал життя, не має бути знищене, або кероване, або підкорене, або ображене, або заперечене по своїй суті чи потенціалу. Так само, як печаль або біль не бажані для вас, так і все, що дихає, існує, живе, або є у вас — є сутністю життя.

Акаранга Сутра

Релігія є проблемою, з якою зіштовхується багато молодих людей в своєму повсякденному житті, дома, у громадських місцях, на роботі або в школі. Молодіжна робота може допомогти зробити релігійні відмінності фактором культурного збагачення для молодих людей, а не бути джерелом конфронтації, особливо через призму взаєморозуміння, терпимості і прийняття відмінностей.

Незалежно від того, чи молодіжні працівники працюють на місцевому, регіональному чи міжнародному рівні, вони повинні знати про потенційну роль і вплив релігії і віри на процес будь-якого моменту діяльності, а також на заплановані цілі діяльності. Прийняття різноманіття є гарною відправною точкою; чудовим способом продовження процесу є сприяння різноманітності, як джерела сили. Все більша кількість молодіжних організацій активно працюють в сфері міжрелігійного діалогу, розвитку діалогу між рівними собі і навчають бути самокритичними до власних релігійних традицій з метою підвищення розуміння.

Беручи до уваги відмінності віри і практики всередині групи до і під час вправ можна сприяти кращій атмосфері в групі з самого початку. Знання про деякі з ритуалів і практик різних релігій можуть бути дуже корисними і важливими для нормального функціонування та успішності молодіжних заходів. Врахування правил харчування, місце і час для молитви, релігійного календаря і щоденних практик різних релігійних груп (наприклад, суботники, п'ятнична молитва, Рамадан, неділя, святкові дні) можуть допомогти організаторам молодіжних заходів забезпечити спокійну атмосферу взаємоповаги, а також уникнути проблем перебування і сприяти ефективності вправ. Особливості формування місця вправ та очікування від середовища розміщення так само важливі, задля демонстрації поваги до потреб учасників групи.

Ступінь чутливості до релігійної різноманітності всередині групи буде створювати певну позитивну мотивацію і цікавість до релігійної практики та вірувань інших. Також може сприяти взаємній повазі і розумінню допомоги в подоланні будь-яких сильних забобонів, пов'язаних з релігійними віруваннями та практикою.

? *Яке значення має релігійна терпимість у вашій роботі з молоддю?*

Возлюби ближнього свого, як самого себе.

Левіт

Велика кількість роботи з молоддю базується на вірі, а також є багато конфесійних молодіжних організацій. Рада молодіжного сектора Європи тісно співпрацює з різними міжнародними релігійними молодіжними організаціями і заохочує співпрацю між ними. До навчальних занять та навчальних заходів в Європейському молодіжному центрі регулярно залучені такі організації як:

- Екуменічна Рада молоді у Європі
- Європейський альянс Християнських асоціацій для юнаків
- Європейська Рада молоді Бахаї
- Європейське Братство християнської молоді
- Європейський союз єврейських студентів
- Форум європейської мусульманської молоді та студентських організацій
- Міжнародна федерація католицьких молодіжних організацій

- Міжнародний рух католицької аграрної та сільської молоді Європи
- Міжнародна Католицька студентська молодь — Міжнародний рух студентів-католиків
- Ісламська конференція молодіжний форум для діалогу та співробітництва
- Пакс Крісті молодіжний форум
- Всесвітнє братство православної молоді «Синдесмос»
- Сирійський Всесвітній Альянс
- Європейська Асоціація молодих жінок-християнок
- Всесвітня Федерація студентів-християн

Деякі з цих організацій зібралися в рамках Європейського молодіжного форуму і створили конфесійні групи молодіжних організацій для того, щоб дізнатися один про одного, сприяти різноманітності та боротися з дискримінацією та ненавистю. Інтегровані під егідою Європейської організації колективного навчання, Європейський союз єврейських студентів, Екуменічна Рада молоді в Європі, Форум європейської мусульманської молоді та студентських організацій, Міжнародна федерація католицьких молодіжних організацій, Міжнародний рух студентів-католиків, Світова Федерація студентів-християн, розробили в 2008 році Набір інструментів з міжрелігійного діалогу в роботі з молоддю під назвою «Віри живуть разом». Набір інструментів, опублікований Європейським молодіжним форумом, містить інформацію про монотеїстичні релігії і пропонує кілька методик та вправ, щоб зрозуміти і переформатували забобони та стереотипи, пов'язані з релігією і сприяти міжрелігійному діалогу. Набір інструментів можна завантажити з Інтернет-сайту Європейського молодіжного форуму (www.youthforum.org) або з сайту організацій-партнерів.

Розглядай виграш ближнього твого, як свій власний виграш і втрати ближнього твого, як свої власні втрати.

Тай Шан Кан Ін Пйень

Посилання

[1] http://en.wikipedia.org/wiki/Religion (Станом на 9 липня 2012 р.)

[2] Релігія (2007) Британська енциклопедія на: www.britannica.com/eb/article-9063138

[3] Лінда Вудхед, з Ребеккою Катто: «Релігія і віра»: Виявлення проблем і пріоритетів. Рівність і комісія з прав людини, 2009 iii:www.equalityhumanrights.com/uploaded_files/research/research_report_48__religion_or_belief.pdf

[4] Основні релігії світу, упорядковані за числом прихильників: www.adherents.com/Religions_By_Adherents.html

[5] Зауваження загального порядку 22 Комітету ООН з прав людини за статтею 18 МПГПП

[6] БДІПЛ / ОБСЄ, Рада Європи, ЮНЕСКО, директиви для педагогів по боротьбі з нетерпимістю і дискримінацією стосовно мусульман, 2011

[7] ФПІР (Форум проти ісламофобії і расизму), за адресою:www.fairuk.org/introduction.htm

[8] Рекомендація 1957 (2011) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Насильство проти християн на Близькому Сході»

[9] ОБСЄ-БДІПЛ та Яд ва-Шем, Звертаючись до антисемітизму: чому і як? Керівництво для викладачів, 2007

[10] Рада Європи, Біла книга з міжкультурного діалогу «Жити разом, як рівні у своїй гідності», Започаткована Радою Міністрів Європи закордонних справ у своєму 118-му засіданні на рівні міністрів (Страсбург, 7 травня 2008 р.), с. 23, за адресою:www.coe.int/t/dg4/intercultural/Source/Pub_White_Paper/White%20Paper_final_revised_EN.pdf Див. також декларацію Сан-Марино 2007

[11] www.coe.int/t/dg4/education/edc/Source/Pdf/Coordinators/2006_14_CDED_ReligiousDiversity.pdf

[12] «Стамбульська молодіжна Декларація про Міжрелігійний та міжкультурний діалог в молодіжній роботі», симпозіум Міжрелігійний і міжкультурний діалог у молодіжній роботі, Стамбул, Туреччина, 27–31 березня 2007 року www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Documents/2008_Istanbul_Declaration_en.pdf

[13] «Казань План дій», Міжнародний молодіжний форум «Міжкультурний діалог і його релігійний вимір», Казань, Республіка Татарстан, Росія, 30 листопада — 4 грудня 2008 року: www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Documents/2008_Kazan_Action _Plan _en.pdf

[14] Керівні принципи для викладачів по боротьбі з нетерпимістю і дискримінацією стосовно мусульман, БДІПЛ / ОБСЄ, Рада Європи, ЮНЕСКО, 2011: www.coe.int/t/dg4/education/edc/resources

Пам’ять

Вправи до теми:
Доста!
Теги для запам’ятовування
Хронологія

Що таке Пам’ять?

Пам’ять — це те, що формує нас. Пам’ять — це те, що вчить нас. Треба розуміти, що це те, де є наше спокутування..

Естель Лафлін, людина, що пережила Голокост

Пам’ять: іменник

- Пам’ять або спогад щодо конкретної речі
- Процес запам’ятовування
- Пам’ятка або запис про деякий факт, особу тощо.

Оксфордський словник англійської мови

Грубі порушення прав людини, жорстокість, такі як Голокост, работоргівля, геноцид, війни та етнічні чистки, які не так легко забути або пробачити тим, хто це пережив. Проте, пам’ять — це більше, ніж просто згадка: спогад стосується того, щоб зберігати пам’ять живою, або, принаймні, не дозволяти собі не помічати жахи, які сталися в минулому.

Коли вшанування пам’яті здійснюється суспільством або на офіційному рівні з боку урядів, це часто означає, що людей просять згадати те, чого вони навіть не зазнавали безпосередньо самі. Жертвам або тим, хто постраждали, не потрібні такі штучні нагадування: вони, як правило, і так не спроможні це забути. Офіційне вшанування пам’яті, як правило, організоване таким чином, щоб інші в суспільстві, ті, хто не постраждали безпосередньо, були проінформовані і публічно усвідомлювали страждання жертв.

Офіційний вшанування пам’яті може допомогти тим, хто постраждав від страшної події в минулому, відчути, що суспільство в цілому визнає їхню біль, засуджує дії, що призвели до цього болю, і забезпечує певні гарантії, що такі дії не повторяться в майбутньому. Вшанування пам’яті може допомогти випадку таким чином, щоб дати відчуття завершеності жертвам, щоб дати їм можливість рухатися далі з минулого.

Проте офіційне визнання таких подій також може бути важливим для суспільства в цілому. Суспільство має «пам’ятати» свою власну історію, в тому числі ті події, які зруйнували життя багатьох, для того, щоб винести уроки з минулого і не повторювати помилок, за які потрібно нести відповідальність. Відтворене належним чином вшанування пам’яті, може слугувати як попереджувальний сигнал для суспільства: він може показати нам як людську дію або бездіяльність, фанатизм, расизм, нетерпимість і інші відносно загальні позиції, які можуть призвести за певних обставин до подій, які дійсно жахливі.

Забути не легко, навіть якщо ви хочете забути.

Містер Баїяхе, людина, що пережила геноцид в Руанді

Інформація в даному розділі охоплює проблеми, пов’язані з питанням, що повинні зробити суспільства разом, щоб пам’ятати про жахливі події, які відбулися через масові порушення прав людини.

? *Які події офіційно згадуються у вашій країні?*

Пам’ять і права людини

Немає прав людини, які прямо пов’язані з актом згадування, але тип подій, які на переконання суспільства необхідно пам’ятати, є майже завжди таким, де права людини певних груп осіб всебічно проігноровані. Ми пам’ятаємо фашистський Голокост, тому що євреї, цигани, інваліди, гомосексуалісти, люди окремих політичних переконань і люди слов’янської національності розглядалися як меншовартісні люди і майже всі вони зазнавали порушень прав людини. Ми пам’ятаємо війни, в першу чергу тому, що це часи, коли смерть спіткала обидві сторони, цивільних осіб і тих, хто брав участь у бойових діях у великому масштабі. Ми пам’ятаємо депортації чи приклади етнічної чистки не тільки тому, що були систематичні порушення прав людини, але також тому, що порушення були спрямовані на ці конкретні групи. Дані групи розглядались як неповноцінні, як люди, недостойні повного спектру прав людини. Ми пам’ятаємо геноцид, тому що все це випадки, коли ліквідація цілого народу здійснювалась навмисно. Ліквідація — страшна, але планування, намір усунути завдає удару по основних принципах прав людини: що всі люди повинні розглядатися як рівні у своїй гідності та правах.

Це проблема з винятковістю. Винятковість стає нормальною а потім занадто малою, і тоді ви повинні зробити її більш винятковою і ще більш винятковою. І кинджал, спрямований на ворога зрештою занурюється всередину, проникає в сам характер власне вашого суспільства і розриває саме те, що він, як передбачається, мав захищати.

Суддя Албі Сахс

Конвенція про запобігання злочину геноциду і покарання за нього

Стаття I Договірні сторони підтверджують, що геноцид незалежно від того, чи відбувається він у мирний, чи воєнний час, є злочином, що порушує норми міжнародного права і проти якого вони зобов’язуються вживати заходів попередження і карати за його здійснення.

Стаття II У даній Конвенції під геноцидом розуміються наступні дії, чинені з наміром знищити, цілком чи частково, яку-небудь національну, етнічну, расову чи релігійну групу як таку:

a) убивство членів такої групи;

b) заподіяння серйозних тілесних ушкоджень чи розумового розладу членам такої групи;

c) навмисне створення для якої-небудь групи таких життєвих умов, що розраховані на повне чи часткове фізичне знищення її;

d) міри, розраховані на запобігання дітородіння в середовищі такої групи;

e) насильницька передача дітей з однієї людської групи в іншу

Які права людини?

Масові порушення прав людини такого роду, які заслуговують, щоб їх пам’ятали майже завжди, пов’язані з дискримінацією, з конфліктами всередині країни, наприклад, масові депортації або етнічні чистки, як правило, легко ідентифікувати. Аспект дискримінації в Геноциді також зрозумілий. Однак що стосується війн між країнами, то ми рідко враховуємо те, ставимося ми до людей в країні «ворога» як до менш вартісних, ніж ми самі. Якщо б ми це зробили, можливо, було б докладено більших зусиль задля створення миру або проведення переговорів, ніж до застосування війни.

Однією з характеристик такого роду подій, які країни схильні пам’ятати є те, що вони спричиняють насильство всього спектру прав людини. Жертви, які померли, ті, чиє право на життя було знехтуваним, це як правило, ті, про яких офіційно пам’ятають, або офіційно підраховані. Проте, події, такі як війни або геноцид також впливають на величезну кількість інших осіб, які могли б «вижити», але які стали жертвами повільніше — що ще довго страждають після первісної події.

Голокост розглядається як парадигма для кожного виду порушення прав людини і злочину проти людяності; всі жертви враховані.

Рада Європи[1]

Коли інфраструктура країни зруйнована, або коли кількість біженців етнічної чистки переважає можливості їхнього забезпечення новою країною, кількість «жертв» збільшується. Нові методи війни залишають боєприпаси, які не детонували, які потім вбивають або калічать, залишають хімічні руїни, які є причиною хвороб, і залишають зламаною інфраструктуру, яка не може задовольнити основні потреби тих, хто, можливо, вижив.

Якщо ми не визнаємо так званих жертв страшних подій, і ми не можемо отримати точну картину загальної кількості, які могли постраждати, як тоді ми можемо оцінити наслідки таких дій? Як ми можемо точно їх «пам'ятати», і як ми можемо дізнаватися і навчатися у них задля майбутнього?

Агент Оранж

Агент Оранж широко використовувався у війні у В'єтнамі. Його вплив на навколишнє середовище і на людей відбувається і сьогодні. За оцінками 4,8 млн в'єтнамців зазнали впливу агента газу Оранж, в результаті чого 400 тисяч людей були вбиті або покалічені, а 500 000 дітей народилися з вродженими вадами. У 2010 році жертви все ще шукали справедливості і компенсації від судів в Сполучених Штатах Америки.

? *Які «підраховані» жертви Другої світової війни у вашій країні? Чи можете ви назвати когось, хто втратив життя, але не є включеним до офіційного підрахунку?*

Забуваючи права людини

Цей гріх буде переслідувати людство до кінця життя. Він переслідує мене. І я хочу, щоб було так.

Ян Карський, який повідомив про польське гетто союзникам під час війни і якому не повірили.

Коли страшні події отримують «офіційний» статус того, що суспільство ніколи не повинне забувати, люди, які вижили, або люди, які постраждали внаслідок подій, можуть мати певне відчуття втіхи, що суспільство усвідомило, що такі дії були неправильними. Вони також можуть мати деяку надію, що їх більше не розглядають як групу людей, чиї права можна проігнорувати. На жаль, багато народів в усьому світі не отримують навіть цієї невеликої втіхи: кількість страшних подій, які суспільства не пам'ятають, набагато більша, ніж тих, які ми визнаємо і вшановуємо.

Є деякі події, які запам'ятовуються, але які ми не обов'язково згадуємо або знаємо про них достеменно:

- Скільки ми дійсно знаємо про жахливі подробиці работоргівлі, кількість вбитих і жахливі умови, в яких рабів перевозили і змушували працювати?
- У всій Європі пам'ятають Другу світову війну і масове знищення євреїв, але скільки людей пам'ятають інші групи, які були мішенню нацистів? Невже ми усвідомлюємо, що відсоток населення, який втратили цигани, є не меншим, якщо не більший, ніж євреї?
- Наскільки ми визнаємо роль, яку відіграла наша власна країна у Другій світовій війні незалежно від того, на якій стороні вона воювала? Війни — це страшні часи і іноді здається, що виправдані будь-які засоби, які покладуть край війні, і перемоги над ворогом. Все ж таки є стандарти навіть під час війни, і масові бомбардування німецьких міст, де сотні тисяч мирних жителів були вбиті, безумовно порушили ці стандарти.
- Як ми сприймаємо злочини сталінізму, в тому числі масові депортації і голод?
- Хто повинен пам'ятати про них сьогодні?
- Що ми робимо задля того, щоб пам'ятати геноцид вірмен та інших християн в останні роки Османської імперії?
- Наскільки ми дійсно переймаємося тим, щоб дізнатися про наслідки колоніалізму в африканських країнах, наприклад в Конго або в Алжирі? Наскільки ми вважаємо за краще ліпше не знати усього?

Наше майбутнє величніше, ніж наше минуле.

Бен Окрі

? *Про які події, перераховані нижче, ви чули? Чи можете ви назвати інші аналогічні види злочинів, до яких була причетна ваша власна країна?*

Є й інші події, про які ледве пам'ятають взагалі, навіть у країнах, які спричиняли їх, і навіть коли страждання минулого продовжували відігравати певну роль у порушеннях прав людини і до сьогодні:

- У 1966 році Нігерія постраждала через громадянську війну і були зроблені спроби повністю звільнити Нігерію від прибічників держави Біафра. Були використані всі засоби для знищення і очищення країни від всіх слідів ігбо і східняків. Великобританія, росіяни, німці зі сходу і єгиптяни також приймали участь в тому, що призвело до вбивства і тортур мільйонів представників народу Біафри.[2]
- Населення Північної Америки до прибуття Колумба в 1492 році складало приблизно від 1 800 000 до 12 000 000. Протягом наступних чотирьох століть, його кількість скоротилася приблизно до 237 000. Багато корінних американців були вбиті безпосередньо європейськими колонізаторами, інші померли від хвороб, які були принесені колонізаторами.

  «... Європейські християнські завойовники систематично знищували аборигенів, від канадської Арктики до Південної Америки. Вони використовували війни, марші смерті, насильницькі переселення на неродючі землі, знищення основного джерела їжі — Буффало — і отруєння. Деякі європейці насправді стріляли в індіанців, використовуючи їх як мішень».[3]

- У 1885 році Конго стала частиною Бельгії згідно з указом принца Леопольда. Великі запаси каучуку допомогли зробити короля одним з найбагатших людей у світі. Але в деяких районах до 90% населення були знищені, тому що вони перешкоджали намаганню задовольнити зростаючий попит на каучук.

  «Сільських жителів били публічно, спалювали їм відрізали руки, якщо вони не виробляти достатньо гуми. Солдатам було наказано відрубувати руки всім тим, кого вони вбили як доказ того, що вони не витрачали даремно боєприпаси, які їм дали. Фактично кожен солдат повинен був представити праву руку за кожен здійснений постріл».[4]

- У 1944 році майже все населення Чечні було депортовано протягом декількох днів посеред зими. Дорога тривала 2 або 3 тижні. Їх завантажили у вагони для перевезення худоби та дозволили взяти пайок тільки на 3 дні. Від третини до половини всієї нації, як вважають, померла або по дорозі або згодом у вигнанні. Інші етнічні групи з Кавказу також постраждали через депортацію в масовому масштабі, як наприклад, поляки, волзькі німці, балтійські народи і кримські татари.

Ми лише стаємо тими, ким ми є, через радикальне і глибоко вкорінену відмову від того, що інші зробили з нас.

Жан-Поль Сартр

Депортація чеченського народу

Рекомендація Європейського парламенту на розгляд Ради щодо відносин ЄС з Росією
[Європарламент] вважає, що депортація всього чеченського народу в Середню Азію 23 лютого 1944 за наказом Сталіна являє собою акт геноциду за змістом четвертої Гаазької конвенції 1907 року та Конвенції щодо попередження та репресій злочину геноциду, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН 9 грудня 1948[5]

Захист прав людини через пам’ять

Зв’язок між пам’ятю і правами людини повинен поширюватись як назад, так і вперед в часі. Жахливі події, які були виникли через людську діяльність або бездіяльність заслуговують того, щоб їх пам’ятали, частково як в знак поваги до загиблих жертв чи осіб, які іншим чином постраждали в минулому. Проте прогнозований аспект спогаду так само важливий, але часто ним нехтують, особливо коли мова йде про необхідність визнання нашої власної ролі у спричиненні страшних подій.

Офіційна пам’ять, як правило, організовується урядами, і уряди не завжди готові визнати помилки минулого чи дії, які мали важкі наслідки з точки зору прав людини. Країни схильні пам’ятати власні перемоги і свої власні жертви, але вони дуже рідко визнають жертв інших країн. Американський генерал зробив знамениту заяву на початку конфлікту в Афганістані, що «ми не рахуємо тіла». Він мав на увазі, що ми не рахуємо афганських жертв війни, але звичайно кожна країна «рахує» свої жертви, військові або цивільні. Скільки країн, які брали участь в конфлікті в Афганістані, намагалися вести облік цивільних жертв у цій країні, не кажучи вже про облік всіх жертв?

Всі, хто сприйняв серйозно вказівку «ніколи знову» повинні запитати себе, коли ми спостерігаємо за жахами, що мають місце навколо нас у світі, чи ми використали цю фразу як початок або як кінець нашого морального занепокоєння.

Гарольд Зінн, історик

Якщо вшанування пам’яті повинна допомогти нам запобігти майбутнім масовим порушенням прав людини, ми повинні бути чесними по відношенню до себе! Ми повинні знати про офіційну політику в нашій країні, яка може призвести до порушень прав людини в інших країнах. Ми повинні визнати помилки, які ми, можливо, зробили у минулому, і звернути увагу на ті, які ми вчиняємо зараз. Тільки тоді ми винесемо урок з них.

? *Чи будь-які офіційні події чи меморіальні дні в вашій країні згадують про помилки або злочини, які були вчинені вашим власним урядом?*

Відновлення справедливості

Неможливо забути

Фашисти зруйнували наше життя, так що навіть сьогодні ми не можемо про це забути. Сьогодні ми блукаємо всією Європою, шукаючи те, що фашисти забрали в нас. Серед нас є діти, які мають циганських матерів і німецьких батьків, діти, чиї матері були зґвалтовані і вони потрапили у цей світ саме так, діти такі як J.S і A., які блукають з нами, як цигани, а не як німці. Вони також шукають місце, де вони можуть залишитися і прожитисвідоме і гідне життя.

Зефердін Йонуз

Дуже важко будувати демократію, що поважає закон, коли люди, які вчинили масові злочини не покарані і їм дозволяється гуляти по вулицях.

Human Rights Watch

Нацистський Голокост разом з Другою світовою війною є, ймовірно, найбільш «пам’ятною» подією у всій Європі. Проте, цигани, як однією з груп, яка найбільш постраждала, це люди, які потерпають від страшної дискримінації по всій Європі і зараз. За останні кілька років у багатьох державах Ради Європи ми бачили порушення прав циган, які були засуджені міжнародними органами з прав людини. Очевидно, що наші методи стосовно вшанування пам’яті голокосту — і урок з цього, був недостатнім.

Вважається, що є чотири основні елементи відновлення справедливості для жертв жахливих злочинів:

1. Визнати злочин.
2. Засудити дії, що призвели до його виникнення.
3. Надати компенсацію тим, хто вижив.
4. Пам’ятати, що трапилося, так щоб подібні дії не повторювалися.

Визнавати

Жертви, які вшануванні, це чоловіки та військові. Цвинтарі були зроблені не як місця для вшанування жертв серед жінок, дітей, біженців або тварин. Їх дизайн — вшанування смерті, але не інших життєвих почуттів бійців — страху, бруду, нудьги, а також не гумору, товариства або відставки

Соня Баттен

Визнання того, що сталося допомагає людям — особам та країнам — змиритися з минулим і допомагає їм рухатися далі в соціальному, політичному і економічному плані. Спогад може бути офіційним вибаченням з боку держави. У Південній Африці після епохи апартеїду, в Марокко, Чилі і Аргентині і в колишній Югославії процес усвідомлення своєї відповідальності за жорстокість дуже допоміг встановити істину і примирення.

Несправедливість не може бути усунена, якщо вона не визнана. Страждання циган не отримали достатнього визнання. Якби їх визнали, можливо, уряди усіх країн Європи могли б прийняти більш жорстокі заходи для надання допомоги людям, чиї спогади все ще є свіжими; можливо, вони будуть робити більше, щоб ліквідувати існуючу дискримінацію проти циган.

Засуджувати

Коли вчиняються злочини, існує необхідність провести повне розслідування і ті, хто несе відповідальність за його скоєння, повинні бути засуджені і притягнуті до суду. Після створення Міжнародного кримінального суду і можливості того, що про злочини геноциду зараз можна дізнатись, є шанс на те, що масові порушення прав людини можуть бути

розглянуті належним чином, і закінчитися засудженням. Тим не менш, важливо, щоб Суд був об’єктивним і щоб він не робив помилок, на кшталт Нюрнберзького суду, який багато людей вважає судом «справедливості переможця». Належний осуд повинен враховувати роль всіх сторін будь-якого конфлікту або будь-якого акту геноциду, незалежно від того, чи є зрозумілим для сторонніх, що одна із сторін в першу чергу була винною.

Багато хто критикував Міжнародний кримінальний трибунал, якин не визнав компанію бомбардувань НАТО колишньої Югославії (МТКЮ), незважаючи на свідчення Amnesty International та інших правозахисних організацій про те, що воєнні злочини скоювали обидві сторони.

? *Чи повинні ті, хто стверджує, що діє для захисту прав людини, бути засудженими, якщо вони також порушують права людини?*

Компенсувати

З часів Другої світової війни Німеччина прийняла ряд законів, які передбачають компенсацію для людей, які постраждали через переслідування з боку нацистів. У 1951 році Конрад Аденауер, перший канцлер Федеративної Республіки Німеччина, заявив: «Від нашого імені були скоєні жахливі злочини, що потребують відшкодування та реституції, як моральної, так і матеріальної, для людей і власності що належить євреям, які досить серйозно постраждали ... ». Тим не менше, тільки в 1979 році переслідування циган нацистами було визнане як таке, що відбувалося на расовому ґрунті. Хоча вони потім і отримали право подати заявку на компенсацію за свої страждання, багато з них уже на той час померли.

Існує більш ніж достатньо інших прикладів, наприклад, жінки, які були зґвалтовані під час воєн у колишній Югославії, і які не отримали жодної компенсації за це.

Пам’ятати

Навіть коли подія стала більш ціннісною, щоб її офіційно вшановували, і жертви були визнані як справжні жертви, то спосіб в який організоване вшанування та послання, адресоване суспільству, можуть втратити визначення як «правильні» уроки для вивчення. Якби ми дійсно належним чином вшанували рабство та інші злочини колоніальної епохи, країни, які вчинили ці злочини, не були б упевненими, що їх народ повністю обізнаний про те, в якій мірі були заподіяні страждання? Якби офіційні спогади про Другу світову війну були чесними, ми б не визнавали також військових злочинів, скоєних силами союзників? І якщо б ми пам’ятали сам голокост, хіба б ми не визнали страждання інвалідів, гомосексуалістів і циган? Тим не менше, ці три групи продовжують залишатися одними з найбільш дискримінованих по всій Європі.

? *Які, на вашу думку, були «реальні» уроки нацистського голокосту?*

Страждання євреїв добре відомі всім і визнані. Однак, крім визнання жахливих і кримінальних справ, що призвели до моральних страждань, які пережила ця група, справжні уроки про голокост безсумнівно повинні стосуватися дискримінації будь-якої групи. Дуже важливо, щоб визнаючи минулі злочини, щодо порушення прав людини колишніх жертв їх не виправдовували за, так якщо це відбувається сьогодні. В іншому випадку уроки голокосту означатимуть просто, що єврейський народ не повинен ніколи більше страждати так, як він страждав і ніхто не повинен так страждати.

Без підтвердження, засудження, компенсації і вшанування пам’яті, цілком імовірно, що пам’ять про несправедливість і масові порушення прав людини буде використовуватися задля виправдання дій. Маніпуляція колективним вшануванням з метою виконання національних політичних планів залишається серйозною загрозою по Європі. Полеміка, що виникла в Іспанії стосовно відновлення гідності жертв громадянської війни в Іспанії, і напруженість у відносинах

КЛЮЧОВІ ДАТИ

27 січня
Міжнародний день пам’яті жертв Голокосту
8 березня
Міжнародний жіночий день
21 березня
Міжнародний день боротьби за ліквідацію расової дискримінації
7 квітня
День пам’яті жертв геноциду в Руанді
1 травня
День міжнародної солідарності трудящих
5 травня
День Європи
8–9 травня
Дні пам’яті та примирення тих, хто загинув під час Другої світової війни
21 травня
Всесвітній день культурної різноманіття в ім’я діалогу та розвитку
26 червня
Міжнародний день Організації Об’єднаних Націй на підтримку жертв тортур
18 липня
Міжнародний день Нельсона Мандели
2 серпня
Міжнародний день пам’яті жертв геноциду ромів і сінтів
6 серпня
День пам’яті жертв атомного бомбардування міста Хіросіми
9 серпня
Міжнародний день корінних народів світу
23 серпня
Міжнародний день пам’яті жертв работоргівлі та її ліквідації
23 серпня
Європейський день пам’яті жертв сталінізму і нацизму
21 вересня
Міжнародний день миру
9 листопада
Міжнародний день боротьби з фашизмом і антисемітизмом
29 листопада
Міжнародний день солідарності з палестинським народом
2 грудня
Міжнародний день боротьби за скасування рабства

між та всередині країнвсередині таких як Вірменії та Туреччини щодо насильницького масового переселення та смерті внаслідок цього, а також цілеспрямовані вбивства етнічних вірмен в 1915 р. під час існування Османської імперії — це тільки два приклади ризикованості використання пам’яті для створення подальшої ворожнечі і конфлікту.

Усна історія

Усна методологія історії концентрується навколо людей як рушійної сили історії і використовує пам’ять як засіб осмислення минулого сьогодні. Шляхом співставлення особистих спогадів і розповідей різних сторін в конфлікту, усна історія фокусується здебільшого на людях з одночасним урахуванням різних поглядів на історію та підтримки примирення. Спогад для майбутнього є проектом DVV International (Німецька асоціація освіти дорослого населення), який використовує усну історію на підтримку примирення і діалогу; проект спрямований на Південно-Східну Європу, але охопив й інші регіони і партнерів, зокрема Вірменію і Туреччину та Російську Федерацію..[6]

Діяльність Ради Європи

Освіта

Ми хочемо, щоб меморіали були центрами для обміну ідеями, а не колекціями кісток.

Ілдефонс Каренгера, директор програми пам’яті і попередження геноциду в Руанді

Рада Європи, яка виникла з руїн Другої світової війни, визначила свої основні цілі з огляду на те, щоб протидіями тоталітарним ідеологіям, які домінували в першій половині 20 -го століття, та їх наслідкам: нетерпимості, поділу, відчуженню, ненависті і дискримінації. Цінності, за які виступає Рада Європи, демократія, права людини і верховенство права, є частиною превентивної післявоєнної політики, яка гарантує побудову європейського суспільства, що прагне навчитися поважати на рівні гідність усіх, без виключення серед інших речей.

З 1954 року Європейська культурна конвенція підкреслила важливість викладання історії всіх держав-членів в її європейському вимірі з метою сприяння взаєморозумінню і для запобігання подібних злочинів проти людства в майбутньому. Тема голокосту знайшла відображення саме в рамках вивчення та викладання історії Європи у проекті 20-те Століття в школах.

У 2001 році Рада Європи ввела День пам’яті жертв голокосту і запобігання злочинам проти людства, з метою розвитку і постійним викладанням цього предмета по всій Європі. Не існує якоїсь однієї конкретної дати для Європейського дня вшанування пам’яті. Кожна держава повинна вибрати дату, яка відповідає її народній історії і таким чином гарантувати, що учні знатимуть, що це відноситься до їх власної культурної спадщини, про яку йде мова.

Історичні суперечності не повинні утримувати в заручниках права людини. Одностороннє тлумачення або спотворення історичних подій не повинне приводити до дискримінації меншин, ксенофобії або відновлення конфлікту. Нові покоління не повинні бути звинуваченими в тому, що зробили їхні предки.

Томас Хаммарберг, Комісар Ради Європи з прав людини

Парламентська Асамблея регулярно закликала застосовувати різні погляди у викладанні історії. У своїй рекомендації 1880 (2009 р.) Асамблея знову підтвердила, що «історія також відіграє ключову політичну роль у сьогоднішній Європі. Вона може сприяти підвищенню взаєморозуміння, терпимості і довіри між людьми і між народами Європи або вона може стати силою, що сприятиме розділенню, насильству і нетерпимості». Викладання історії може стати інструментом для підтримки миру і примирення в конфліктних і постконфліктних зонах. Рекомендація наголошує, що може бути багато точок зору та інтерпретацій одних і тих самих історичних подій і що діє підхід з використанням декількох поглядів, який допомагає і заохочує студентів поважати різноманітність і культурні відмінності, замість звичайного викладання історії, яке «може посилити більш негативні аспекти націоналізму».

Спільна історія для Європи без ліній поділу — це історичний проект, який в даний час реалізовується істориками, розробниками навчальних програм, авторами підручників та інших педагогічних матеріалів і вчителями стажерами-вчителями з історії. Даний проект прагне підкреслити спільну історичну спадщину народів у Європи за рахунок кращого знання історичних взаємодій і співробітництва з метою запобігання конфліктам та підтримки процесів примирення.

Рада Європи вважає, що передача пам'яті про голокост та запобігання злочинам проти людства, крокують нога в ногу з розвитком її фундаментальних цінностей та міжкультурного діалогу. Пропозиції щодо дій включають спеціальні заходи, навчання керівників молодіжних рухів, молодіжних об'єднань і спеціалізованих неурядових організацій стосовно концентрації уваги на боротьбі з запереченням голокосту і ревізіонізмом. Це буде відбуватися через спеціальну підготовку для викладачів, які займаються вразливими підлітками, які перебувають у пошуках своєї ідентичності і, ймовірно, будуть впливати на виняткову демагогію або враженість жахами Голокосту. У той же час слід розглянути думку щодо використання нових засобів спілкування, які використовуються особливо молоддю для роботи в мережі і для передачі повідомлення через мультиплікаторів.

... Все можливе повинно бути зроблено в освітній сфері для запобігання повторенню або запереченню руйнівних подій, які відбулися в цьому столітті, а саме голокосту, геноциду та інших злочинів проти прав людини, етнічних чисток і масових порушень прав людини і основоположних цінностей, на які звертає особливу увагу Рада Європи.

Комітет Міністрів Ради Європи[7]

Молодь

Пам'ять має відношення й до молоді. Крім участі у збройних конфліктах, як злочинця або жертви порушень прав людини, меморіальні заходи і проекти повинні в першу чергу спрямовуватись на молодих людей, тому що саме через них повинна здійснюватись заходи примирення і діалог. Тому було створено багато міжнародних молодіжних організацій для подолання ненависті і упереджень; таким чином, міжнародна солідарність покликана замінити націоналістичні та ксенофобські погляди на світ. Створення Молодіжного франко-німецького бюро в 1963 році є прикладом примирення і ролі, яку у ньому відіграє молодь. Бюро було створене Францією та Німеччиною, щоб сприяти діалогу та обміну між французькою і німецькою молоддю, але в даний час до нього входять й інші країни.

? *Як ви вважаєте, за що в історії вашої країні ви несете відповідальність?*

Молодіжні організації є традиційно активними, прямо або опосередковано, стосовно діяльності заходів вшанування із залученням молодих людей. Організації, що представляють молодих людей, які належать до меншин в Європі, є носіями пам'яті та ідентичності цих громад. Отже, вони мають як пряму освітню функцію для своїх членів, так і відіграють роль представника меншин у ширшому суспільстві. Інші молодіжні організації беруть активну участь в інформуванні щодо підвищення обізнаності щодо порушення основних прав людини та заходів спрямованих на примирення і діалог. Як Європейський молодіжний центр, так і Європейський молодіжний фонд активно підтримують таку діяльність. До якої відноситься обізнаність та навчання про голокост, геноцид вірменів і в Руанді, співробітництво та зміцнення миру між різними громадами і участь у діалозі з «іншими сторонами» конфлікту, наприклад, в Молодіжному мирному таборі. Європейський союз єврейських студентів у співпраці з іншими організаціями ініціював серію освітніх заходів щодо геноциду, об'єднавши навчання про голокост з іншими геноцидами, в тому числі в Руанді і в Дарфурі.

План дій циганської молоді передбачає важливий аспект зміцнення ідентичності циганської молоді; він включає знання про циганську історію та мову як всередині, так і за межами циганських громад, такі заходи як Міжнародний день циган та День пам'яті геноциду сінті.

Народ без пам'яті знаходяться в небезпеці втратити свою душу..

Нгугі ва Тіонго

Ламати їх через тиск пропаганди або ламати їх з допомогою тортур. Не дозволяйте їм померти; не дозволяйте їм дійти до стану, коли вже неможливо буде поставити їм запитання.

Посібник слідчого, Камбоджа

Посилання

[1] www.coe.int/t/dg4/education/remembrance/archives/dayRemem_en.asp

[2] http://ositaebiem.hubpages.com/hub/BIAFRA-THE-FORGOTTEN-GENOCIDE

[3] www.religioustolerance.org/genocide5.htm

[4] http://globalblackhistory.blogspot.co.uk/2012/02/forgotten-history-king-leopold-and.html

[5] Європейський парламент, (2003/2230 (INI))

[6] www.historyproject.dvv-international.org

[7] Рекомендація Rec (2001) 15 Комітету міністрів державам про викладання історії в двадцять першому столітті в Європі

Війна і тероризм

Вправи до теми:
З явища
Чахал проти Великобританії
Доста!
Як багато нам потрібно?
Мовний бар'єр
Теги для запам'ятовування
Тероризм
Кидання каміння
Насильство у моєму житті

Так буде, поки основні права людини не стануть рівними для всіх, незалежно від раси,
А поки що — війна.
Так буде до тих пір,
Поки мрія про вічний мир, про всесвітню єдність,
Правило міжнародної моралі
Буде залишатися лише мрією,
Тривкою ілюзією,
Здійснення якої всі прагнутимуть,
Та ніхто ніколи не досягне.
Сьогодні ж — війна, війна.

Боб Марлі[1]

Усі члени Організації Об'єднаних Націй у своїх міжнародних відносинах утримуються від застосування сили як по відношенню до територіальної цілісності, так і по відношенню до політичної незалежності будь-якої держави, як від застосування будь-яких інших методів, що є несумісними з цілями Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 2 (4) Статуту ООН

Війна, тероризм і права людини

Воєнні дії і терористичні акти загрожують правам людини у максимальній мірі. Складно уявити собі, що права людини можуть дотримуватися тоді, коли саме життя людини явно знаходиться під прицілом або розглядається як «побічний збиток» під час масових бомбардувань, що прямо чи опосередковано призводять до травм, хвороб, страждань, знищення житла і смерті. У часи війн, особливо війни, що триває безперервно протягом кількох років, кожне право людини зазнає негативного впливу. Руйнуються системи охорони здоров'я, страждає освіта, права на житло, працю, забезпечення харчами та водою, правова система, свобода преси і висловлювань та відповідальність держави, або «ворожої» держави, за образу — всі ці права зазнають обмежень, якщо не зникають зовсім. Проте захист прав буває недостатнім і в мирний час. І певно, права дітей, жінок, національних меншин та біженців під час війни захищаються ще менше.

Захист, передбачений правами людини, не припиняє діяти під час збройних конфліктів[2].

Міжнародний суд

Війна і тероризм, насправді, являють собою повний занепад людяності; вони підривають і обмежують цінності, що лежать в основі прав людини, а разом з ними і правову систему, що повинна їх захищати. Проте і під час цього занепаду права людини продовжують діяти хай навіть у слабшому прояві. І хоча вони не дозволяють побороти все зло, вони забезпечують хоч якийсь мінімальний захист і дають хоч якусь надію на справедливість.

Війна та надзвичайний стан у країні дозволяють державам «відступити» — або тимчасово відкласти на другий план — деякі зі своїх зобов'язань щодо гарантій з дотримання прав людини. Однак певні права людини, такі як право на життя, право на свободу від тортур, жорстокого або такого, що принижує людську гідність, поводження, ніколи не можна відкладати на другий план. Ці права є основоположними і настільки

важливими, що їхнє дотримання необхідно забезпечувати, навіть коли державна безпека знаходиться під загрозою.

Європейський суд з прав людини своїм рішенням постановив у 2011 р.[3] (Аль-Скейні та інші проти Сполученого Королівства), що Сполучене Королівство порушило статтю 2 Європейської конвенції прав людини, в якій визначається право на життя, своїм поводженням з деякими представниками мирного населення під час проведення заходів безпеки в Басрі, Ірак. Це був перший випадок такого роду, коли Європейська конвенція була ефективно застосована під час війни на іноземній території, і стосовно цілого регіону. В інших випадках поводження по відношенню до ув'язнених у таборах військовополонених прирівнювалося до тортур.

Коли війна є війною?

Багато у чому війна і тероризм дуже схожі між собою. Обидва ці явища включають в себе прояви надзвичайно жорстокого насильства, обидва мотивовані політичними, ідеологічними чи стратегічними цілями, і обидва ініціюються однією групою людей проти іншої. Наслідки і війни, і тероризму є жахливими для населення, незалежно від того, чи були вони умисними чи ні. Війна має більш розповсюджений характер, її наслідки більш руйнівні та масштабні, адже будь-яка війна ведеться на рівні держав, у розпорядженні яких знаходиться цілий арсенал зброї. Терористичні угруповання рідко мають у своєму розпорядженні такі професійні та фінансові ресурси, які має держава.

Тим не менш, окрім методів та масштабів насильства війна і тероризм також по-різному розглядаються з точки зору міжнародного права. Відмінності не завжди визначені абсолютно чітко, і навіть експерти можуть дотримуватися різних поглядів щодо того, чи відносити той чи інший випадок масового насильства до тероризму, громадянської війни, масових заворушень, самозахисту, законного самовизначення або інших явищ.

? *У 20-му столітті чеченці, абхазці, курди, палестинці та ірландські націоналісти вважали, що вони ведуть війну проти колонізаторів. Національні держави завжди класифікували дії таких груп як прояви тероризму. Як ми можемо вирішити, яке з визначень є правильним?*

Проблеми з визначенням терміну «війна»

Війни інколи визначаються саме як війни через те, що вони ведуться між національними державами. Але як щодо громадянських війн або так званої «війни з тероризмом»? Іноді підставою для визначення акту війни є формальне проголошення війни, але сюди не входять бомбардувальні кампанії з малих висот, які відбуваються вже кілька років, такі як напади США на кордонах Пакистану або в зонах над Іраком, закритих для військової авіації у 1990-х роках.

Чи термін «війна» повинен включати поняття економічних і торгових війн, які можуть мати надзвичайно руйнівні наслідки для життя людей? Чи санкції є формою війни? За оцінками UNICEF, в результаті санкцій по відношенню до Іраку у 90-х роках загинуло понад півмільйона дітей (і багато дорослих).

? *Карл фон Клаузевіц, прусський генерал, визначав поняття війни наступним чином: «Отже, війна – це акт насильства, метою якого є змусити нашого противника виконати нашу волю». Чи ви погоджуєтеся з таким визначенням?*

КЛЮЧОВІ ДАТИ

12 лютого
День червоної руки (День боротьби проти залучення до воєнних дій неповнолітніх солдат)
24 квітня
День пам'яті жертв геноциду вірменів
8–9 травня
Дні пам'яті та примирення, присвячені пам'яті жертв Другої світової війни
15 травня
Міжнародний день відмови від несення військової служби з релігійних міркувань
21 травня
Всесвітній день боротьби з тероризмом
29 травня
Міжнародний день миротворців ООН
6 серпня
День пам'яті жертв атомного бомбардування Хіросіми
21 вересня
Міжнародний день миру
6 листопада
Міжнародний день запобігання експлуатації навколишнього середовища під час війни та збройних конфліктів

Ваші шанси на перемогу у боротьбі з війною не більші, ніж у боротьбі із землетрусом.

Джанетт Ренкін[4]

Що таке тероризм?

Тероризм — це цілеспрямоване залякування. Вважається, що страх змушує інших робити речі, які б вони нізащо не зробили, коли б їх не залякували.

Ігор Пріморац

Тероризм — це ще одне таке поняття, яке всі часто вживають, але ніхто не може повністю погодитися з одним єдиним чітким визначенням. Навіть експерти продовжують сперечатися щодо застосування цього терміна, адже існує більше ста різних визначень тероризму, жодне з яких не було всебічно визнано єдиним правильним.

Брак згоди щодо визначення цього поняття має цілком практичні наслідки: як приклад може послужити вже той факт, що ООН не може прийняти конвенцію про боротьбу проти тероризму, незважаючи на постійні спроби протягом 60 років, тому що держави-члени не можуть дійти згоди щодо визначення терміну «тероризм». Генеральна Асамблея ООН найчастіше вживає у своїх офіційних заявах на тему тероризму наступне визначення:

> «Злочинні акти, спрямовані чи розраховані на створення обстановки терору серед широкого загалу, групи осіб або окремих осіб у політичних цілях за жодних умов не можуть бути виправдані, якими б не були їхні мотиви (політичного, філософського, ідеологічного, расового, етнічного, релігійного чи будь-якого іншого характеру), які можуть наводитися як їхнє виправдання».[5]

Стародавні терористи

Три найбільш відомі «терористичні» групи, що існували до 18-го століття, діяли за релігійними мотивами (і усі мали назви, які прийшли до англійської мови як слова, що асоціюються з їхніми діями: фанатики відомі як зелоти (zealot — «ентузіаст, фанатик»), вбивці асасини (assassin — «найманий вбивця»), а також туги — грубі та жорстокі люди (thug — «розбійник»)).

- Сикарії, також відомі як зелоти, — єврейський рух у 1-му столітті, учасники якого намагалися вигнати римлян з території Палестини. Вони застосовували безжальні методи, зокрема змішувалися з натовпом і уражали своїх жертв ножем, а потім швидко зникали у натовпі.
- Асасини належали до середньовічної шиїтської секти, метою якої було очистити іслам. Вони здійснювали замахи на видатних релігійних лідерів, використовуючи ті ж самі методи, що й сикарії, для того, щоб привернути увагу громадськості.
- Тугами називалася група індійців, яка іноді прирівнюється до культу або секти, що діяла протягом 600 років, жорстоко вбиваючи подорожуючих шляхом удушення і за дуже специфічними правилами. Серед подібних груп ця проіснувала найдовше і була знищена у 19-му столітті в основному завдяки вербуванню учасників самої групи.

? *Чи слід класифікувати загрозу використання ядерної зброї як тероризм?*

Тероризм: класифікація

Далі представлені деякі критерії, що є важливими для визначення, чи є певна дія терористичним актом. Майте на увазі, що не всі експерти дотримуються однієї точки зору з цього питання!

- **Дія має політичну мотивацію.**
  Терористичний акт зазвичай має якусь «більшу» кінцеву мету, що має важливіше стратегічне значення, ніж негайний ефект від одного теракту. Наприклад, бомбардування цивільного населення здійснюється з метою впливу на громадську думку і тиску на уряд.

- **Дія повинна містити акт насильства або загрозу насильства.**
  Деякі люди вважають, що вже сама загроза насильства, якщо вона дійсно має місце, також може бути терактом, тому що вона викликає страх серед людей, на яких була спрямована, і такий ефект може бути використаний у політичних цілях.

Терористичний акт = еквівалент воєнного злочину в мирний час

А.П. Шмід, у звіті до Сектору із запобігання злочинності ООН у 1991 р.

- **Теракт запланований таким чином, щоб справити сильний психологічний ефект.**
  Часто вважають, що теракти мають довільний характер, проте, насправді, організатори терактів схильні до серйозного підбору цільових груп, щоб спровокувати максимальну реакцію, а також, коли це можливо, намагаються напасти на символіку пануючого режиму.

- **Тероризм — це діяльність субдержавних угруповань, а не держав.**
  Це питання, напевно, найширше дискутується у колах різних оглядачів та експертів. Національні держави схильні використовувати це положення як сутність терористичного акту, проте якщо ми обмежимо теракт до рамок субдержавних угруповань, тоді ми визнаємо той факт, що акти насильства, здійснювані державою, не можуть бути тероризмом, якими б жахливими вони не були!

- **Тероризм зачіпає певну групу цивільних громадян, що відповідає попереднім планам терористів.**
  Цей критерій теж дискутується серед багатьох експертів, оскільки він виключає можливість класифікувати як терористичний акт нападу на військовий персонал або інших посадових осіб, таких як політики чи поліцейські.

? *Чи можете ви визначити поняття «тероризм»? Як би ви відрізняли теракти від інших форм насильства?*

Чи можуть держави здійснювати терористичні акти?

Я переконаний, що найкраща і єдина стратегія, що дасть можливість ізолювати та знищити тероризм, це повага до прав людини, сприяння соціальній справедливості, підтримка демократії та відстоювання верховенство права.

Сержиу Вієйра ді Меллу

Слово «тероризм» було вперше використано для опису Епохи терору «Regime de la Terreur» («Regime de la Terreur») у Франції в останнє десятиріччя 18-го століття, і особливо у період 1793–1794 рр. за правління Максиміліана Робесп'єра. Ці роки характеризуються застосуванням насильницьких методів репресій, зокрема масових екзекуцій, які здійснював Революційний трибунал, суд, запроваджений для розгляду справ політичних злочинців. До кінця саме цієї епохи людей часто засуджували тільки на підставі підозри і без жодної претензії на справедливий суд.

Все це призводило до загальної атмосфери страху: це була держава, в якій люди більше не могли відчувати себе захищеними від загрози несподіваного та безпідставного насильства по відношенню до себе. Звідси бере свій початок концепція тероризму.

Упродовж 19-го століття поняття тероризму стало менше асоціюватися з системами державного терору, а більше — з діяльністю груп всередині держави, яка була спрямована на скинення правління. Революційні групи по всій Європі часто вдавалися до насильства, щоб скинути правителів або державні режими, які вони вважали репресивними чи несправедливими. Найпопулярнішим методом в основному було вбивство, а серед «успіхів» були вбивства російського царя, французького президента, австро-угорського імператора та італійського короля.

У 20-тому столітті, найбільш жахливому як в плані кількості жертв, так, мабуть, і в плані жорстокості методів, і уряди, і субдержавні угруповання застосовували насильство задля досягнення своїх цілей. Ініціаторами та виконавцями цілої низки цих страшних трагедій були як державні посадовці, так і субдержавні групи. Проте, під кінець століття здебільшого тільки останні стали класифікуватися як терористичні угруповання. Ці субдержавні групи є часто озброєні, фінансовані та навіть навчені іншими державами. Чи стають через це держави, які готують та підтримують ці групи, терористичними державами?

? *Чи ви вважаєте, що дії держави можуть визначатися як «терористичні», якщо вони викликають страх у населення?*

Застосування сили у міжнародному праві

Міжнародне право охоплює низку різних питань, в тому числі застосування державами сили. Інколи — як у цитаті на початку цього розділу — закон застосовується до випадків, коли одна держава використовує силу або погрожує використати силу по відношенню до іншої держави. Такі випадки зазвичай класифікуються як війни і регулюються Статутом ООН

На війні правда — перша жертва.

Есхіл

та Радою Безпеки. Іноді закон застосовується щодо способу використання сили під час війни — для з'ясування, чи є воно законним чи ні. Це в основному сфера міжнародного гуманітарного права. Однак навіть під час війни захист прав людини продовжує діяти, хоча обмеження державою певних прав можуть бути більш дозволеними, ніж у мирний час.

Війна у міжнародному праві

Статут ООН, Пакт Бріана — Келлоґа

> Високі сторони, що уклали цей пакт, офіційно заявляють від імені своїх народів, що вони засуджують вживання засобів війни для вирішення міжнародних суперечок та не визнають вживання цих засобів як інструменту національної політики у своїх відносинах з іншими.
>
> *з Пакту Бріана — Келлоґа*
> *(також відомий під назвою Договір про відмову від війни, або Паризький пакт)*

Пакт Бріана — Келлоґа був підписаний 15 державами у 1928, а пізніше ще 47 державами, і став найбільш масштабним актом в рамках миротворчих ініціатив після Першої світової війни. Хоча Пакт не відвернув як воєнні дії, що розгорнулися пізніше, так і початок Другої світової війни, він мав дуже велике значення, тому що заклав основу ідеї «злочину проти миру» і отже відіграв центральну роль у Нюрнберзькому процесі. Згідно з Нюрнберзькими принципами[6] до злочинів проти миру належить «планування, підготовка, ініціювання або ведення агресивних війн і війн, що порушують міжнародні угоди».

Офіційна відмова від ведення війни як інструмента національної політики повинна містити зауваження щодо того, що ця війна є незаконною з точки зору міжнародного права, і що ті, хто планують і ведуть таку війну [...] здійснюють такими своїми діями злочин.

З Нюрнберзького процесу

Після Нюрнберзького процесу Статут ООН став ключовою міжнародною угодою, що регулює використання сили державами-учасницями одна проти одної. Статут не забороняє війну повністю — він дозволяє державам за певних чітко окреслених обставин брати участь у війні, коли це необхідно для захисту своєї країни. Проте навіть на такі оборонні війни необхідно отримати згоду Ради Безпеки ООН, крім окремих випадків, коли необхідно вживати негайних заходів і часу для засідання Ради Безпеки не вистачає.

Обов'язок захищати (Responsibility to protect, R2P)

В останні роки деякі країни стали підтримувати ідею, що коли люди страждають від сильних утисків з боку своєї держави — наприклад, існує загроза геноциду — ООН має обов'язок мобілізувати сили з метою захисту цих людей. Це дало можливість розпочати воєнні дії проти держави, що несе відповідальність за протиправні дії. Дебати на цю тему були спричинені актом геноциду у Руанді, коли міжнародна спільнота так і не втрутилася. Війна у Косово — це перший приклад «гуманітарного вторгнення» з використанням військових засобів. Військова інтервенція НАТО у Лівії у 2011 р. була здійснена на підставі того ж принципу.

Геноцид — це дія, «що здійснюється з метою знищення, повністю або частково, національної, етнічної, расової чи релігійної групи».

Конвенція про попередження злочину геноциду та покарання за нього (1948 р.)[7]

Ідея «Обов'язку захищати» не є однозначною. Геноцид та інші подібні акти є діями із жахливими та тяжкими наслідками. Однак критики сперечаються щодо того, чи «Обов'язок захищати» може використовуватися як привід і інтервенції деяких військових і насправді не ґрунтуються на можливості виникнення «масових жорстоких злочинів», а мають більш політичний характер. Багато актів масових жорстоких злочинів не викликали дій згідно з «Обов'язком захищати», а деякі з таких дій, які були пов'язані з військовим вторгненням, здаються менш серйозними в плані небезпеки, з якою зіштовхнулися люди. «Обов'язок захищати» має ідею про те, що держави, які здійснюютьвторгнення, повинні розглянути всі інші можливі способи допомоги, перед тим як вдатися до військових дій. Не в усіх випадках зрозуміло, чи ці способи дійсно були розглянуті. Зрештою, постає питання, чи може війна, яка сама по собі є жахливим і нищівним явищем, бути належним засобом для того, щоб покласти кінець людським стражданням? Чи може бомбардування країни, разом з усіма його руйнівними наслідками, бути найкращим шляхом підтримання миру і вирішення конфлікту між двома сторонами, причини якого можуть бути набагато глибшими?

? *Чи може війна бути «кращим із двох лих»?*

Закони війни

Навіть під час війни існують певні закони, які обмежують рамки дій ворогуючих сторін, наприклад, по відношенню до поводження з військовополоненими, нападів на мирне населення або медичної допомоги пораненим. «Закони бойових дій» здебільшого регулюються міжнародним гуманітарним правом — Женевською конвенцією.

Перша Женевська конвенція

Перша Женевська конвенція була підписана 1864 р. Її ідея належить Анрі Дюнану, громадянину Женеви, який був свідком жорстокої битви під Сольферіно в Італії у 1859 р. Він був шокований нестачею допомоги пораненим, які були покинуті на полі бою на вірну смерть, та запропонував укласти міжнародну угоду, згідно з якою було б запроваджено нейтральну службу, що надаватиме гуманітарну допомогу під час війни. Його пропозиція згодом призвела до утворення Міжнародного комітету Червоного Хреста, а також до укладення першої Женевської конвенції. Конвенція передбачає гуманне і належне ставлення до потерпілих, які більше не беруть участі у військових діях, незалежно від того, на чиєму боці вони воювали.

До Женевської конвенції вносилися поправки і доповнення до 1949 р. і результатом стала четверта Женевська конвенція. Пізніше були додані три протоколи з подальшими поправками. Ці конвенції були ратифіковані повністю або частково урядами 194 держав.

Крім Женевської конвенції існують інші стандарти міжнародного гуманітарного права, зокрема Гаазька конвенція, а також низка міжнародних угод щодо зброї, яка може і не може бути використана під час війни. Впродовж 1990-х рр. коаліція неурядових організацій успішно пролобіювала міжнародну заборону виробництва та використання мін. Оттавська конвенція, або Конвенція про заборону протипіхотних мін, була прийнята 1997 р. і з того часу була ратифікована урядами 157 держав. Коаліція продовжує кампанію з метою укладення угоди щодо заборони використання касетних бомб, які, так само як і міни, залишають довгий слід руйнації навіть після закінчення війни.

Воєнні злочини

Найбільш серйозні порушення міжнародного гуманітарного права розглядаються як воєнні злочини. Воєнні злочини є настільки тяжкими, що вони вважаються кримінальними діями, за які відповідальні особи можуть бути засудженими до покарання.

Воєнні злочини

Згідно з Четвертою Женевською конвенцією (1949 р.) до воєнних злочинів (у конвенції: «серйозні порушення») належать:
«Навмисне вбивство, тортури або негуманне поводження, в тому числі біологічні експерименти, навмисне заподіяння страждань або тяжких тілесних ушкоджень, незаконне насильницьке переселення чи переведення або незаконне тюремне ув'язнення особи, чиє право захищається законом, примушення особи, чиє право захищається законом, служити у збройних силах ворожої сторони, або навмисне позбавлення особи, чиє право захищається законом, права на справедливий суд, що здійснюється за нормами закону [...], захоплення заручників, а також руйнування та присвоєння майна, не виправдане військовою необхідністю та здійснюється незаконно та безцільно»[9].

Інші дії, за які окремі особи можуть бути засудженими до покарання, це злочини проти людства, масові вбивства та геноцид. До злочинів проти людства належать тяжкі злочини по відношенню до мирного населення, такі як вбивство, зґвалтування, тортур, взяття в рабство та насильницьке переселення.

Першими судовими процесами над окремими особами були Нюрнберзький та Токійський процес над нацистськими та японськими політичними і військовими лідерами після Другої світової війни. З того часу було проведено низку спеціальних судів, наприклад, з метою вирішення конфліктів у колишній Югославії, Руанді, Камбоджі, Лівані та Сьєрра-

Леоне. У справі інших конфліктів, не менш серйозних, не було проведено спеціальних судів, що іноді викликає критику на предмет того, що рішення щодо проведення таких судів зазнало впливу політичних факторів.

Міжнародний трибунал у справах колишньої Югославії

Міжнародний трибунал у справах колишньої Югославії був створений ООН з метою порушення процесу над винуватцями тяжких злочинів, здійснених під час війн у колишній Югославії, та притягнення їх до відповідальності. Більшістю знайдених винуватців виявилися серби, і це призвело до обвинувачень в упередженому ставленні з боку деяких оглядачів. Як Міжнародна амністія, так і організація Human Rights Watch розкритикували цей міжнародний суд за відсутність розслідування низки серйозних пунктів обвинувачення проти сил НАТО, зокрема щодо бомбардування будівлі Сербського державного телебачення та залізничного мосту, коли явно було порушено права мирного населення. Звіт Міжнародної амністії щодо порушень гуманітарного права містить зауваження, що «НАТО не вжила необхідних заходів для мінімізації втрат серед цивільного населення».[10]

Ті, хто експортують війну, мають також подумати про паралельний експорт гарантій проти жорстокостей війни.

Суддя Джованні Бонелло, на процесі Європейського суду з прав людини у справі Аль-Скейні та інших проти Сполученого Королівства[11]

? *Міжнародні воєнні суди, зокрема Нюрнберзький процес, часом розглядаються як «встановлення справедливості переможцем». Як ви вважаєте, чи повинен суд судити обидві сторони, що брали участь у війні, на підставі одних і тих самих принципів?*

Міжнародний кримінальний суд

У другій половині 20-го століття мала місце ініціатива щодо утворення постійного суду для розгляду найтяжчих злочинів проти людства. 1998 р. був прийнятий Римський статут, який являв собою правову базу для створення Міжнародного кримінального суду. Цей суд розпочав свою діяльність у липні 2002 р. і знаходиться у м. Гаага в Нідерландах.

Міжнародний кримінальний суд — це перший постійний міжнародний суд, який було створено для розгляду воєнних злочинів, злочинів проти людства, геноциду та злочинів агресії. І хоча Римський статут був прийнятий урядами держав, Міжнародний кримінальний суд розглядає справи не держав, а окремих осіб, що несуть відповідальність за злочини. На 1 січня 2012 р. 119 країн приєдналися до Римського статуту Міжнародного кримінального суду, у тому числі майже всі країни Європи, але за виключенням, наприклад, США, Індії, Китаю та Росії. Суд відкрив розслідування у справі конфліктів у Судані, Кенії, Демократичній Республіці Конго, Уганді, Центральноафриканській Республіці та Лівії.

Отже, ініціювання агресивної війни — це не просто міжнародний злочин; це найвищий міжнародний злочин, який відрізняється від інших воєнних злочинів тільки тим, що акумулює у собі усе світове зло.

Роберт Джексон, головний американський обвинувач у Нюрнберзькому процесі

? *Вам спадають на думку особи, відповідальні за воєнні злочини, злочини проти людства, геноциду або злочини агресії, які можуть бути розглянуті в Міжнародному кримінальному суді?*

Тероризм в міжнародному праві

Процес розробки міжнародного законодавства щодо протидії тероризму ускладнюється різними проблемами, і в основному тим, що так складно досягти згоди щодо визначення цього терміну. Рада Європи видала низку рекомендацій[12] щодо обмежень трактування понять, щоб не порушувати інші міжнародні угоди та конвенції.

Рекомендації містять такі ключові пункти:

- Повага прав людини і верховенства права, а також заборона дискримінації.
- Абсолютна заборона тортур: «Використання тортур або жорстокого або такого, що принижує людську гідність, поводження абсолютно забороняється за будь-яких обставин…».
- Збір та обробка персональних даних повинні бути законними та відповідати поставленій меті.
- Заходи проти втручання в особисте життя повинні проводитися державою.
- Особа, що підозрюється у скоєнні терористичних дій, може бути заарештована тільки за наявності обґрунтованої підозри і має бути поінформована щодо цих причин.
- Особа, що підозрюється у скоєнні терористичних дій, має право на справедливий

судовий процес у мінімально можливі строки, що має проводитися незалежним, неупередженим судом, за порядком, встановленим законом. На таких осіб розповсюджується презумпція невинності.

- «З особою, позбавленою волі за скоєння терористичних дій, за будь-яких умов необхідно поводитися, поважаючи її людську гідність».
- «Видача особи до країни, де вона може бути засуджена до смертної кари або до тортур чи жорстокого або такого, що принижує людську гідність, поводження, не повинна допускатися».
- «Держави ніколи […] не повинні відступати від свого обов'язку захисту права на життя, яке гарантується даними міжнародними документами, від заборони тортур і жорстокого або такого, що принижує людську гідність, поводження або покарання, від принципів законності винесених вироків та заходів, а також від рішень про заборону зворотної дії кримінального законодавства».

Усі заходи, що вживаються країнами у боротьбі проти тероризму, повинні здійснюватися із урахуванням прав людини і принципу верховенства права, причому повинні виключатися будь-які випадки довільності, а також будь-яке дискримінаційне або расистське ставлення.

Рекомендації Ради Європи з питань прав людини і боротьби проти тероризму

Права людини і тероризм

Є дві ключових сфери, в яких концепції прав людини і тероризму можуть вступити у суперечку: перша, найбільш очевидна, стосується терористичного акту як такого; друга стосується заходів, які можуть бути вжиті офіційними інстанціями у процесі заходів з протидії тероризму.

Незалежно від того, як трактується поняття тероризму та незалежно від причин чи мотивацій, які стоять за ним, акт терору населення становить утиск їхньої гідності та порушення їхнього права на особисту безпеку, у кращому випадку, та порушення їхнього прав на життя — у гіршому випадку. З точки зору прав людини, ця проблема виявляється більш складною, оскільки комплекс прав людини розроблявся здебільшого для захисту окремих громадян від посягання на їхні права та свободи з боку держави. Наприклад, немає можливості подати заяву на терористичне угруповання до Європейського суду з прав людини!

Тим не менше, уряди держав мають деякі зобов'язання: по-перше, щодо захисту громадян від посягань на їхню особисту безпеку; по-друге, щодо виплати компенсацій жертвам терористичних актів; і по-третє, очевидно, щодо неможливості залучення самої держави до терористичних дій.

? *Як ви вважаєте, чи країна, яка експортує зброю, що потім використовується проти мирного населення, повинна нести відповідальність за використання зброї саме з цією метою? Чи ви знаєте, яким групам країн продає зброю уряд вашої держави?*

Постає низка питань щодо прав людини у зв'язку з боротьбою проти тероризму. І існує постійна напруга між заходами держави, що вважаються необхідними для захисту народу, і правами, які їй, можливо, доведеться обмежити, щоб це зробити.

Секретна видача злочинців

У звіті Діка Марті для Парламентської Асамблеї Ради Європи у 2006 р.[13] розглядалася підтримка, надана низкою європейських країн Сполученим штатам Америки щодо «передачі» підозрюваних у скоєнні терактів до країн, де на них очікували тортури. Згідно зі звітом, 7 країн — Швеція, Боснія і Герцеговина, Великобританія, Італія, Македонія, Німеччина і Туреччина — могли понести відповідальність за «порушення прав окремих осіб», тому що вони, будучи обізнаними, підтримали програму, результатом якої стало те, що ці особи знаходилися під арештом без належного розгляду їхніх справ у суді, часто впродовж кількох років, а також зазнавали тортур. Інші країни, зокрема Іспанія, Кіпр, Ірландія, Греція, Португалія, Румунія і Польща, були також звинувачені у «таємній змові» із США. Марті стверджує, що має докази того, що Румунія і Польща були пунктами збору ув'язнених, можна сказати, секретними центрами утримання під вартою затриманих ув'язнених.

В умовах сучасних конфліктів жінкою бути небезпечніше, ніж солдатом.

Генерал-майор Патрік Каммарт, 2008 (колишній командир миротворчої операції ООН у Демократичній Республіці Конго)

Жертви конфліктів

Війна і тероризм мають жахливий і довготривалий вплив на величезну кількість людей. Смерті під час конфліктів — це тільки один з багатьох елементів, до яких також належать психологічна травма, руйнування фізичної та економічної інфраструктури, насильницькі переміщення людей, фізичні травми, нестача у постачанні харчів, води або електроенергії, а також втрата довіри та порушення нормальних людських відносин. І вплив цього триває протягом життя наступних поколінь.

Міжнародних війн стає все менше, але активізуються громадянські війни та з'являються більш нові методи ведення війни, і через це мирне населення сьогодні знаходиться у більш-шій небезпеці і зазнає більшої кількості жертв, аніж професійні солдати. Жінки ООН підра-хували, що у сучасних конфліктах до 90% жертв складає мирне населення, більшістю якого є жінки і діти[14]. Ґвалтування та сексуальне насильство застосовується як воєнна зброя, як тактика приниження, демонстрування свого домінування та вселяння страху в суспільстві.

Жінки у збройних конфліктах

У жовтні 2000 р. Рада Безпеки ООН прийняла Резолюцію 1325 щодо проблем, з якими зіштовхуються жінки під час збройних конфліктів. Резолюція закликає жінок до участі на всіх рівнях у процесах прийняття рішень щодо врегулювання конфліктів та до миротворчої діяльності. Рада Безпеки після цього прийняла ще чотири резолюції. Ці п'ять документів мають три ключові цілі:

- Заохочення жінок до участі у процесі прийняття рішень
- Покладення краю сексуальному насильству та безкарності
- Надання системи звітності

Неповнолітні солдати

Є один факт у зв'язку з воєнними діями в останнє десятиліття, що особливо змушує замислитися, — це залучення дітей як солдатів для участі у жорстоких конфліктах. Неповнолітні солдати існують в усіх регіонах світу і беруть участь у багатьох конфліктах. Проте, ситуація найбільш критична в Африці, де діти вже в дев'ять років беруть участь у збройних конфліктах. Більшість неповнолітніх солдат має вік від 14 до 18 років. Неповнолітніх солдат набирають як до лав повстанських угруповань, так і до державних збройних сил.

Конвенція ООН з прав дитини вимагає від держав-членів гарантії, що діти віком до 15 років не братимуть участь у воєнних діях. Однак, багато хто вважає, що це надто низька вікова межа й існують ініціативи щодо підвищення цього вікового мінімуму до 18 років. Додатковий протокол до Конвенції з прав дитини щодо залучення дітей до збройних конфліктів (на листопад 2011 р. був прийнятий 143 країнами-членами) підвищив віковий мінімум до 18 років.

Європейські держави не залучають до служби в армії осіб до 17 років і не посилають у бій солдат до 18 років. Великобританія має найменший вік набору до армії — 16 років, хоча в такому віці передбачається тільки проходження тренувань. Комітет ООН з прав дитини активно критикує це рішення уряду Сполученого Королівства. Повідомляється, що у Чечні діти до 18 років служили у повстанських збройних силах.

У 2011 р. Нобелівську премію миру було присуджено трьом жінкам: Еллен Джонсон Серліф, Леймі Гбові та Тавакуль Карман «за ненасильницьку боротьбу за права і безпеку жінок та їхню участь у миротворчому процесі».

Молодь, війна і тероризм

Війна має пряме відношення до молодих людей з багатьох точок зору. Крім неповнолітніх солдат, про яких йшлося вище, молоді люди складають переважну більшість армії, особливо у країнах, в яких діє національна військова служба. Тому можна сказати, що молоді люди в першу чергу стають жертвами війни. У випадку професійних армій це часто молоді люди з досить бідних верств населення, які пішли в армію, тому що це одна з небагатьох можливостей заробити собі на задовільне існування.

Молоді люди часто залучаються терористичними угрупованнями як можливі агенти терористичних дій, незалежно від мотивації, прикладом чого є напади в Лондоні в 2005 р. Таку участь молоді часто пов'язують із життєвою стадією пошуку себе, яку переживають деякі молоді люди і яка робить їх особливо вразливими щодо екстремістських ідей та ідеалів. Молоді люди можуть також залучатися спеціально для участі в терористичних діях, прикладом чого є напади в Норвегії у 2011 р. та напади на школи на Кавказі.

Молодіжні організації традиційно відіграють важливу роль у підвищенні свідомості щодо нонсенсу війни та ціни, яку за неї платять молоді люди. Після кривавої різанини Першої світової війни було запроваджено кілька програм з примирення та обміну; багато з них існують і донині, наприклад, Service Civil International («Міжнародна громадянська служба») або Christian Movement for Peace / Youth Action for Peace («Християнський рух за мир / Молодіжні дії за мир»), які реалізують міжнародні волонтерські молодіжні проекти і табори.

Європейське бюро відмови від військової служби за ідейними міркуваннями працює над визнанням прав на відмову від військової служби за ідейними міркуваннями — права на відмову вбивати — у Європі та поза її межами.

Інтернаціонал противників війни — це міжнародний рух, створений у 1921 р., кредо якого звучить так: «Війна — це злочин проти людства. І я прийняв тверде рішення не підтримувати жодний вид війни і боротися за знищення всіх причин, що можуть призвести до війни». Ця організація пропагує ідеї ненасильства та примирення, а також підтримує тих, хто відмовився від військової служби за ідейними міркуваннями та шукачів притулку у випадках ухиляння від військової служби або дезертирства.

Що я наробив? ... Хтось втратив свого чоловіка, хтось ще — свого батька, а хтось — ненароджене маля .... Що можна взяти з усіх цих мертвих тіл? Чи це докази перемоги чи поразки? Чи ці яструби, ворони та орли посланці смерті та лиха?

Ашока

www.sciint.org
http://wri-irg.org/index.htm
www.ebco-beoc.eu

Посилання

[1] Слова Боба Марлі з пісні «War», адаптовані зі звернення ефіопського імператора Хайле Селассие I до ООН у жовтні 1963 р.

[2] Юридичні наслідки зведення стіни на окупованій палестинській території, Консультативний висновок Міжнародного суду від 9 липня 2004 р., § 106

[3] Аль-Скейні та інші проти Сполученого Королівства, Європейський суд з прав людини, Велика палата (заява № 55721/07), 7 липня 2011 р.; http://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/2011/1093.html

[4] Джанетт Ранкін була першою жінкою-членом нижньої палати конгресу США у 1917 р.

[5] Декларація ООН щодо заходів боротьби проти міжнародного тероризму, доповнення до Резолюції Генеральної Асамблеї ООН 49/60, «Заходи боротьби проти міжнародного тероризму», від 9 грудня 1994 р.

[6] Документ A/CN.4/L.2, Текст Нюрнберзьких принципів, прийнятих Комісією міжнародного права ООН, витяг з щорічника Комісії міжнародного права: 1950, т. II; http://untreaty.un.org/ilc/documentation/english/a_cn4_l2.pdf

[7] Конвенція про попередження та покарання злочинів геноциду та покарання за них; http://www.un.org/millennium/law/iv-1.htm

[8] http://www.physiciansforhumanrights.org/blog/us-ban-landmines-facts.html

[9] Конвенція (IV) про захист мирних громадян під час війни. Женева, 12 серпня 1949 р.; http://www.icrc.org/ihl.nsf/ FULL/380?OpenDocument

[10] НАТО/Федеративна республіка Югославія «Побічний збиток» або незаконні вбивства? Порушення НАТО законів війни під час операції союзних військ НАТО, Міжнародна амністія — Звіт — EUR 70/18/00, червень 2000; http://www.grip.org/bdg/g1802.html

[11] Див. Примітку 2 вище

[12] Права людини та боротьба проти тероризму, Рекомендації Ради Європи, 2005; http://www.echr.coe.int/NR/ rdonlyres/176C046F-C0E6-423C-A039-F66D90CC6031/0/LignesDirectrices_EN.pdf

[13] Підозрювані секретні арешти та незаконні міжнародні передачі за участю країн-членів Ради Європи, Парламент Ради Європи, Док. 10957, 12 червня 2006 р. http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/doc06/edoc10957.pdf

[14] http://www.womenwarpeace.org/

Вправи до теми:
Історія Ашика
Увага, ми все бачимо!
Різна заробітна плата
Я хочу працювати
Повість про два міста
Переговори з профсоюзами
Робота та діти

Праця

Порушення прав однієї людини — це порушення прав всіх людей.

Девіз, який використовується профспілками

Праця посідає важливе місце в гідному житті. Праця не тільки надає засоби до існування, але також сприяє індивідуальному розвитку та зміцнює населення і суспільство в цілому. Однак не кожна праця сприяє особистісному і професійному розвитку; тільки належна робота може забезпечити гідний спосіб життя.

Право на працю — це людський привілей, під яким найчастіше розуміють соціальні та економічні права. Розглянувши наступні параграфи, ми побачимо, що право на працю передбачає дещо більше, ніж можливість працювати.

Міжнародна організація праці

Міжнародна організація праці (МОП) була створена у 1919 році на підставі Версальського мирного договору, який поклав кінець Першій світовій війні. Належне лікування робітничого класу стало основним елементом у підтримці загального тривалого миру.

МОП стала першим спеціалізованим агентством ООН в 1946 році, і досі вона є єдиною міжурядовою організацією, в якій неурядові партнери працюють спільно з державними органами на рівних підставах. МОП — міжнародний орган, відповідальний за розробку і просування міжнародних трудових норм.

МОП підготувала ряд міжнародних конвенцій, що захищають права робітничого класу, включаючи[2]:

- Конвенція про примусову працю, 1930 р.
- Конвенції про свободу об'єднання та захист права на організацію, 1948 р.
- Конвенція про право на організацію і на ведення колективних переговорів, 1949 р.
- Конвенція про рівну винагороду, 1951 р.
- Конвенція про скасування примусової праці, 1957 р.
- Конвенція щодо дискримінації в галузі праці і занять, 1958 р.
- Конвенція про мінімальний вік для працевлаштування, 1973 р.
- Конвенція про заборону та негайні заходи щодо викорінення найгірших форм дитячої праці, 1999 р.

Без соціальної справедливості тривалий мир неможливий.

Основний закон МОП

? *Чи утвердила ваша країна ці МОП угоди?*

Право на працю

Право на гідну працю закріплено в ряді міжнародних та регіональних договорів, у тому числі Загальній декларації прав людини, міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права, конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, конвенції про права дитини, конвенції МОП, європейській соціальної хартії та хартії основних прав Європейського Союзу.

Право на працю включає в себе всі форми роботи, в тому числі оплачуваної зайнятості, підприємницької діяльності, домашньої роботи та іншої діяльності, що приносить прибуток. Під правом на працю не слід розуміти абсолютне і безумовне право на отримання роботи.[3] Замість цього, право на гідну роботу повинно розглядатися як право кожного мати можливість заробляти на життя, маючи прийнятну посаду з відповідним прибутком, соціальним і правовим захистом. Таким чином, право на гідну працю має три правових аспекти: право працювати, права на роботі і право на відповідний соціальний захист[4].

? *Якщо у вас немає роботи, чи є це порушенням вашого права на працю?*

Право на працю

Право на працю означає, що наші держави мають створити соціальне, економічне і фізичне середовище, в якому всі люди мають можливість заробити собі на життя працею, яка сумісна з їхньою гідністю.

Наприклад, з метою забезпечення права на працю, держави зобов'язані приймати і здійснювати національну стратегію зайнятості; реалізувати технічні та професійні програми підготовки; захищати працівників від незаконних звільнень; і створити закони, що захищають людей від будь-якої форми дискримінації щодо доступу до зайнятості.

Право на роботу

Кожна людина має право на приємні, справедливі і сприятливі умови праці, включаючи безпеку на робочому місці, справедливу оплату праці за рівноцінну працю, рівні можливості, нормовані години праці і відпочинку, а також на колективну організацію та укладання угод. Отже, право на гідну працю передбачає заборону на примусову працю, працю дітей та подібні до рабства умови праці.

Адекватний соціальний захист

Право на гідну працю також означає, що наші держави зобов'язані створити добре продумані і адекватні механізми соціального захисту для осіб, які постраждали від політичної або економічної кризи, і тому не можуть отримувати регулярну зайнятість.[5]

Право на працю в Європейській Соціальній Хартії Ради Європи

Європейський соціальна хартія була прийнята в 1961 році і переглянута в 1996 році. Права, гарантовані Хартією, відносяться до всіх осіб в їх повсякденному житті, у тому числі й права на працю: заборона примусової і дитячої праці, захист працівників віком від 15 до 18 років; право заробляти собі на життя вільно обраною працею; економічна та соціальна

КЛЮЧОВІ ДАТИ

1 травня
День міжнародної солідарності трудящих
12 червня
Всесвітній день боротьби за ліквідацію дитячої праці
10 грудня
День прав людини

Без роботи все життя псується. Але коли робота без душі, життя душиться і марніє.

Альбер Камю

Позбавлені важливої роботи, чоловіки і жінки втрачають причину свого існування.

Федір Достоєвський

політики, спрямована на забезпечення повної зайнятості; справедливі умови праці; захист від сексуального та психологічного переслідування; свобода створювати профспілки і проведення колективних переговорів; захист в разі звільнення, право на страйк; і право на роботу для людей з обмеженими можливостями.

Хартія передбачає механізм контролю, що базується на презентації національних доповідей державних партій (Протокол 1991), а також систему колективних скарг (Протокол 1995), який дозволяє, зокрема, профспілкам та неурядовим організаціям висувати колективні претензії до Європейського Комітету Соціальних Прав.

Європейський соціальна хартія на практиці

ІМіжнародна комісія юристів (Міжнародний Суд ООН) проти Португалії (1/ 1998)

Міжнародна комісія юристів заявила, що Португалія порушила статтю 7(1) (вимога, щодо того, що мінімальний вік для прийому на роботу становить 15 років) Європейської соціальної хартії, не контролюючи належним чином працю дітей. Вона стверджувала, що велика кількість дітей віком до 15 років працювали незаконно в багатьох економічних секторах і вони працювали в небезпечних умовах праці. Португальський уряд оскаржив цифри і стверджував, що про неоплачену діяльність в сім'ї в статті 7 не йдеться. У 1999 році Європейський комітет соціальних прав визнав порушення Португалією статті 7 і підтвердив, що заборона на роботу дітей молодше 15 також відноситься до дітей, які працюють в сімейному бізнесі.

Конфедерація незалежних профспілок Болгарії, Конфедерація праці «Подкрепа» і Європейська конфедерація профспілок проти Болгарії (32/2005)

У позові стверджувалося, що болгарське законодавство обмежує право на страйк в секторах охорони здоров'я, енергетики та зв'язку, а також для державних службовців та працівників залізничного транспорту таким чином, це не відповідає переглянутій Європейській соціальній хартії. Європейський комітет соціальних прав людини виявив, що обмеження болгарського закону права на страйк в залізничному секторі і дозволу держслужбовцям брати участь тільки в символічних акціях, які закон визначає як страйки, а також забороняючи їм колективно не працювати, являє собою порушення Хартії.[6]

Хартія основних прав Європейського Союзу

Коли Хартія основних прав Європейського Союзу стала юридично обов'язковою у грудні 2009, Європейський Союз (ЄС) набув юрисдикції над багатьма аспектами зайнятості і соціального життя, які раніше вважалися обов'язком національних урядів[7].
Право на працю забезпечується Хартією, стаття 15 якої говорить: «1. Кожна людина має право займатися роботою і продовжувати вільно обраний або прийнятий рід занять; 2. Кожен громадянин Союзу має право вільно шукати роботу, працювати, здійснювати право встановлення та надання послуг в будь-якій з країн-членів».

Крім того, права солідарності, закріплені в Хартії, включають право трудящих на отримання інформації та консультації, право на ведення колективних переговорів і дій, право на доступ до розміщення послуг, захист у разі необґрунтованого звільнення, справедливі і заслужені умови праці і заборону дитячої праці та захисту молодих людей на роботі.

Зайнятість та молодь

Треба працювати і ризикувати, якщо хочеш дійсно жити.

Вінсент Ван Гог

Мати роботу означає набагато більше, ніж отримувати кошти, щоб прогодувати себе. Це також інструмент для життєвого досвіду. У процесі роботи людина (особливо молода) розвиває багато навичок, починаючи від основних технічних навичок і до особистих навичок.

Безробіття і погані умови праці є частиною складних взаємозалежних проблем, які створюють перешкоди для повноцінного розвитку людей і збереження притаманної для них гідності. Деякі приклади цих наслідків включають нездатність безробітних дозволити собі відповідні умови проживання для себе і своїх утриманців, можливості створення великої кількості робочих місць «чорного ринку», що послаблює захищеність робітників і їх здатність захищати свої права, а також необхідність для великої системи соціального забезпечення, яка буде створена з метою надання допомоги безробітним.

«Покоління інтернів»

У 2011 році Європейський молодіжний форум продемонстрував загальноєвропейський погляд щодо життя інтернів по всій Європі, щоб дізнатися, чому останнє покоління молодих людей, здається, стало «поколінням інтернів». Опитування показує, що стажування стало нормою для європейської молоді, яка бажає здолати бар'єр роботи. Дані демонструють продовження використання стажерів в якості заміни робітників, що мають повну зайнятість і праця яких оплачується. Поширена практика щодо того, щоб кандидати на оплачувані робочі місця пройшли кілька стажувань, перш ніж стати ліквідними, здається, веде до «втраченого покоління» робітників, які ніколи не будуть в змозі повністю увійти на широкий та вибагливий ринок праці.

Інформація, яку надає Європейський молодіжний форум. Результати опитування можна дізнатись на http://bit.ly/internsrevealedresults

Один стажер, який пройшов у цілому чотири стажування, розповів про свій досвід: «Роботодавці знають, що вони можуть піти, не заплативши стажерам, тому що випускники «потребують» досвіду, і роботодавці очікують, що хтось, починаючи роботу на початковому рівні, має все знати вже в перший день». Така цитата показує, що тепер необхідно обов'язково пройти стажування, перед тим, як вийти на ринок праці, але дехто побоюється, що стажування можуть перетворитися на самостійний субринок праці, де дешева (навіть безкоштовно) праця є не тільки прийнятною але й бажаною для тих, хто її використовує.

Перехід від школи до роботи є важливим етапом для молодих людей для їх особистісного та професійного розвитку і єдиним, який має вплив на все подальше життя. Наслідки безробіття у молодому віці можуть бути серйозними. Безробіття серед молоді часто асоціюється з соціальними і медичними проблемами, такими як насильство, злочинність, самогубства та зловживання алкоголем і наркотиками.

? *Ви вже мали першу оплачувану роботу?*

Рівень безробіття серед молоді частіше вищий, ніж серед дорослих. Ця відмінність може бути значною або не дуже, в залежності від конкретної ситуації в країні.

Існують різні причини високого рівня безробіття серед молоді. Наприклад, в Європі це, зазвичай, молоді люди, які працюють за тимчасовими контрактами або які потрапили в цикл неоплачуваного і тривалого стажування.[8] Іншими причинами високого безробіття серед молоді можуть бути технічні та організаційні зміни, які створили попит на більш кваліфікованих фахівців, створили перевагу наймання більш досвідчених працівників, і криза ринку праці, яка призвела до того, що існує менше робочих місць і, отже, більше безробітних. Глобалізація і делокалізація виробництва в деяких секторах збільшили нестачу робочих місць в галузях, де праця представляє велику частку від загальних витрат. Галузь виробництва одягу та текстильної промисловості, шкіри та взуття, суднобудування та основної металургійної промисловості належать до тих, де люди втратили найбільше робочих місць в Європі за останні два десятиріччя[9].

Втрачене покоління?

Молоді люди представлені надмірно серед тих, хто має тимчасові контракти і хто частіше за інших працює у важких умовах. За даними МОП (Міжнародної організації праці), «проблема особливо гостро стоїть у країнах з високим рівнем доходу, де необхідно запобігти появі «втраченого покоління» молоді, трудові перспективи якої значно погіршилися в результаті глобальної кризи».[10]

У 2011 році рівень безробіття в Європі досягнув рекордних показників і викликав масові демонстрації і протести молоді. У червні того ж року, один з п'яти людей у віці від 16 до 24 років був безробітним у Великобританії і приголомшливі 44,3% молоді були безробітними в Іспанії, більше, ніж будь-де в Європі. У Греції рівень безробіття серед молоді склав 36%, 27,8% — в Португалії та 31,5% — в Ірландії.[11]

Робота молоді може відігравати важливу роль у боротьбі з безробіттям серед молоді. Неформальна освіта і програми, зокрема ті, які реалізовуються молодіжними організаціями та центрами для молоді, можуть допомогти молодим людям розвинути необхідні навички, щоб отримати нормальну роботу, і вони довели свою ефективність для молодих людей, які брали в них участь. Інші організації підтримують молодіжне підприємництво, а деякі навіть фінансують малі проекти, щоб допомогти молодим людям побудувати майбутнє для себе через самостійну зайнятість.

За оцінками, у 2011 році в Європейському Союзі було 7,5 млн молодих людей, які не працювали, не вчилися і не проходили підготовку.

Європейська конфедерація молодих підприємців прагне поліпшення економічної соціальної ефективності в молодому підприємництві в Європі. (www.yes.be)

Європейський молодіжний форум продовжує працювати над проблемою зайнятості як над одним з пріоритетних напрямків через аналіз ситуації у сфері зайнятості, зміцнення стратегічних партнерств та розробку політичних вимог, які підтримують становище молодих людей на ринку праці. Відповідно до Форуму, поліпшення інтеграції на ринку праці молодих людей повинно розумітися як колективна відповідальність, яка вимагає рівного залучення суб'єктів, таких як органи державної влади, соціальні партнери та молодіжні організації.[12]

Дитяча праця

МОП визначає дитячу працю як «роботу, яка позбавляє дітей їхнього дитинства, їхнього потенціалу і їхньої гідності, і що є шкідливим для їх фізичного і розумового розвитку.
Це відноситься до роботи, яка є розумово, фізично, соціально та морально небезпечною і шкідливою для дітей, і перешкоджає отриманню освіти через:

- позбавлення їх можливості відвідувати школу
- примушення їх покинути передчасно школу, або
- вимагання від них спробувати об'єднати відвідування школи з надмірно тривалою і важкою роботою».[13]

У 2010 році МОП оцінила, що було 215 мільйонів дітей у всьому світі, які були залучені до дитячої праці. Дитяча праця є неприйнятною через ряд причин. По-перше, вона залучає дітей, які занадто молоді і які повинні бути в школі. По-друге, навіть коли діти правомірно здобувають дозвіл для прийому на роботу, тому що вони проходять за мінімальними віковими критеріями, часто робота, яку вони виконують, є невідповідною для особи, яка не досягла 18-річного віку. По-третє, діти часто страждають від найгірших форм дитячої праці, таких як рабство, проституція, участь у збройних конфліктах, а також іншої роботи, яка може завдати шкоди їхньому здоров'ю, безпеці і моралі.[14]

? *Які види робіт виконують діти у вашій місцевості?*

Міжнародна організація праці вже давно присвятила свою діяльність ліквідації дитячої праці і для цього вона має ряд рекомендацій і конвенцій. Є дві основні конвенції, які конкретно стосуються дитячої праці:
Конвенція МОП про найгірші форми дитячої праці (1999 р.) вступила в силу в 2000 році. Станом на червень 2010 р., 172 країни ратифікували цю конвенцію. Конвенція визначає найгірші форми дитячої праці, такі як:

- Всі види рабства, в тому числі продаж і торгівля дітьми; примусова праця, щоб погасити заборгованості; будь-який інший тип примусової праці, в тому числі з використанням дітей у війні та збройному конфлікті.
- Будь-яка діяльність, яка сексуально експлуатує дітей, така як проституція, порнографія або порнографічні виступи.
- Будь-яка участь в незаконній діяльності, особливо виробництво або збут наркотиків
- Будь-яка робота, яка може завдати збитків здоров'ю, безпеці або добробуту дітей (так звані «небезпечні види робіт»).[15]

Конвенція МОП про мінімальний вік (1973) підкреслює обов'язок «продовжувати національну політику, спрямовану на забезпечення ефективного скасування праці дітей й поступове підвищення мінімального віку для прийому на роботу до рівня, який відповідає найповнішому фізичному та розумовому розвитку молоді».

Ніхто не може стати талановитим самостійно. Бог дає талант; робота перетворює талант у генія.

Анна Павлова

Профспілки, які працюють для робітників

Профспілки є асоціаціями працівників (є також об'єднаннями роботодавців) і їх основною метою є представляти інтереси найманих працівників роботодавцям. Право створювати і вступати в профспілки, а також право на ведення колективних переговорів — це широко визнані права людини.

Історію профспілок можна простежити з 18-го століття, коли промислова революція змушувала жінок, дітей, сільських жителів та іммігрантів працювати в якості робочої сили у великій кількості і нових видах зайнятості. Права працівників, безсумнівно, поступово покращувалися. І профспілки зіграли вирішальну роль у цьому процесі.

Міжнародний день трудящих — 1 травня

Свято Першого травня вшановує історичну боротьбу трудящих в усьому світі. Перше травня народилося з боротьби за восьмигодинний робочий день в той час, коли робітники були змушені працювати 10, 12 і 14 годин на добу. Перші дні травня 1886 року були відзначені страйками і демонстраціями в Сполучених Штатах.

Свято Першого травня швидко стало щорічною подією. У всьому світі робітники в більшості країн відзначали День трудящих Першого травня. Свято Першого травня вперше відзначили в Росії, Бразилії та Ірландії в 1891 році.

Роль профспілок була і є різноманітною по всій Європі. У деяких країнах, де існував тоталітарний режим, профспілки контролювалися та створювались органами державної влади та політичною елітою, і перетворювались на інструмент для їх жорстоких режимів. В результаті цієї історичної реальності багато людей сьогодні, як і раніше, скептично ставляться до ролі, яку можуть відігравати профспілки, і лише нещодавно працівники цих країн почали визнавати позитивну роль профспілок у боротьбі за захист своїх прав. Інші відмінності існують по всій Європі, особливо це стосується ролі та організації профспілок. У більшості країн профспілки об'єднані в конфедерації.

Солідарність

Солідарність була національним профспілковим рухом, який охопив всю Польщу протягом 1980-х. Рух було ініційовано 14 грудня 1970 року, коли робітники суднобудівної промисловості вирішили протестувати, а їх марш від суднобудівного заводу до центру Гданська був жорстоко приборканий поліцією. Влітку 1980-го багато страйків показали, що рух Солідарність пустив коріння в якості рушійної сили соціально-демократичних змін. Кількість членів Солідарності перевищила дев'ять мільйонів членів. Репресивна політика уряду стала очевидною, коли влада заборонила Солідарність, яка, таким чином, була змушена працювати приховано декілька років.

Міжнародна робоча солідарність за права людин

Також відіграє роль в боротьбі за поліпшення умов праці, профспілки відгравали (і продовжують відігравати) ключову роль у формуванні суспільних рухів і впливу соціальних змін. У 1963 році, коли режим апартеїду був ще при владі, данські портові працівники відмовилися розвантажувати корабель з Південної Африки. Так само зробили робітники в Швеції, Сан-Франциско та Ліверпуля, які на знак солідарності з пригнобленими відмовилися розвантажувати товари з Південної Африки.

У 2009 році південноафриканські портові працівники оголосили про своє рішення не розвантажувати корабель з Ізраїлю.[16] Так само зробила Асоціація шведські портових працівників[17], які вирішили блокувати всі ізраїльські кораблі до та з Ізраїлю протягом дев'яти днів на знак протесту проти нападу Ізраїлю проти «флотилії свободи» і блокади окупованого сектора Гази.

Залякування та антипрофспілкові переслідування

Міжнародна конференція профспілок (МКП), у своєму щорічному огляді, підтвердила, що профспілкових активістів вбивали в 2009 році, більшість вбивств мала місце в Латинській Америці. На додаток до вбивств, тисячі робітників об'єднались із засудженням нездорових умов праці, вимагали заробітну платню, протестували проти недостатніх заходів щодо вирішення світової фінансово-економічної кризи, їх атакували, арештовували і затримували.[18]

Я хочу, щоб ви знали, що ми стоїмо з вами як ви стояли з нами. Я хочу, щоб ви знали, що ніяка сила не може сумніватися у волі народу, коли він вірить у свої права. Коли він підвищує свій голос гучно і ясно, і бореться проти експлуатації.

Камал Аббас, генеральний координатор незалежного єгипетського Центру профспілок та робітничих послуг з повідомлення солідарності для американських робітників; 20 лютого 2011 р.

Робота навчить вас, як це зробити.

Естонське прислів'я

Відповідно до інформації МКП в Європі, незважаючи на існування законів, що захищають права спілок, об'єднання працівників все-таки зіштовхуються з репресивними тактиками робітників, такими як переведення, обкладання податком заробітної платні, звільнення, переслідування та маніпуляції.[19]

? *Чи безпечно бути членом профспілки у вашій країні?*

Корпорація дискримінує профспілкових працівників

МКП повідомила у 2009 році, що працівники підприємства Nestle Water Coolers Service в Домодєдово, Москва, створили профспілку для вирішення проблеми зниження заробітної платні і погіршення умов праці. Керівництво корпорації відреагувало, почавши антипрофспілкову кампанію: почали розподіляти роботу дискримінаційним чином, щоб члени профспілки не змогли завершити свої завдання в робочий час.[20]

Молодь і членство в профспілках

Ви можете приєднатися до Міжнародної конфедерації профспілок (МКП) або Європейської конфедерації профспілок (ЄКП) на Facebook чи слідкувати за ними на Twitter @ituc та @etuc

Профспілки докладають значних зусиль для збільшення серед їх членів — молоді. Багато осіб розробляють програму дій, яка враховує потреби і реалії молодих робітників, а також створюються відповідні структури для забезпечення активної участі молодих працівників у спілках. Участь молоді у профспілковому русі має важливе значення для вирішення питань безробіття серед молоді.

Комітет Європейської конфедерації профспілок молоді представляє молодих працівників у конфедерації. Комітет у справах молоді забезпечує, щоб перспективи для молоді були включені в різні напрямки політики і враховувалися позиції з питань, що хвилюють молодь на роботі. Через неофіційні освітні заходи, такі як навчальні сесії, конференції, семінари та кампанії, Комітет ЄКП вживає заходів для дотримання прав людини молодих працівників по всій Європі.

Операція Вілле

У 2009 році молоді профспілкові активісти у Фінляндії вирішили привернути увагу до проблеми безробіття серед молоді з використанням соціальних мереж в Інтернеті. Вони обрали випадок 26-річної Вілле Курту, яка була безробітна протягом чотирьох місяців. За кілька днів до початку операції, сторінка Facebook під назвою «Операція Вілле» мала декілька сотень членів, які вносили свої ідеї та пропозиції щодо пошуку роботи для Вілле.
У день операції, активісти сформували «патрулювання» і пішли на вулиці, щоб допомогти знайти роботу для Вілле. Навіть фінський міністр праці прийшов побажати удачі в операції. На додаток до цього, ведучий молодіжної радіостанції підхопив цю історію і передавав про хід подій година за годиною. До кінця дня операція була завершена: Вілле знайшла роботу.[21]

Посилання

[1] Стаття 3 Статуту МОП.
[2] Всі норми МОП можна розміщені тут: http://www.ilo.org/ilolex/english/convdisp1.htm
[3] GC 18, пункт 6.
[4] УВКПЛ, зниження рівня бідності, стор 31.
[5] УВКПЛ, зниження рівня бідності, стор 31.
[6] https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=1653863&Site=CM
[7] http://www.civitas.org.uk/eufacts/FSSOC/CIT4.htm
[8] ЕМФ 0076-09 Погляд на стажування.
[9] http://www.ifri.org/files/Economie/Elargissement_Veugelers.pdf
[10] Європейський молодіжний форум, 2011 стор 35 — http://issuu.com/yomag/docs/yfj_internsrevealed_web
[11] Телеграф, 9 червня 2011 року,
[12] Європейський молодіжний форум, 2008, Політика зайнятості молоді, стор 17
[13] http://www.ilo.org/ipec/facts/lang--en/index.htm
[14] Сайт МОП, http://www.ilo.org/global/What_we_do/Publications/lang--en/docName--WCMS_126685/index.htm
[15] МОП про найгірші форми дитячої праці.
[16] http://www.labournet.net/world/0902/cosatu1.html
[17] http://ibnkafkasobiterdicta.wordpress.com/2010/06/03/the-swedish-dockers ...
[18] http://www.ituc-csi.org/ituc-annual-survey.html
[19] http://survey.ituc-csi.org/+-Europe-Global-+.html
[20] http://survey.ituc-csi.org/+-Russian-Federation-+.html
[21] МКП, С Робочі місця для кращого майбутнього: посібник з практики з організації молодих людей, стор 5

Додатки

Зміст розділу

ВИБРАНІ МІЖНАРОДНІ ДОКУМЕНТИ В ГАЛУЗІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Статус ратифікації основних міжнародних документів в галузі прав людини 599

Організація Об'єднаних Націй 600

Загальна декларація прав людини (стислий виклад і повний текст) 600
Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (стислий виклад).....603
Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (стислий виклад) 603
Конвенція про ліквідацію расової дискримінації 604
Конвенція про права дитини (стислий виклад).....605
Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (стислий виклад)..... 606
Конвенція про захист усіх осіб від насильницьких зникнень (стислий виклад).....607
Конвенція про права інвалідів (стислий виклад) 607

Рада Європи..... 609

Європейська конвенція прав людини (стислий виклад і повний текст) 610
Європейська соціальна хартія (коротка презентація).....615
Рамкова конвенція про захист національних меншин (стислий виклад) 616
Європейська хартія регіональних мов або мов меншин (стислий виклад) 616
Конвенція Ради Європи про протидію торгівлі людьми 617
Хартія Ради Європи з освіти для демократичного громадянства і освіти в галузі прав людини 618

ГЛОСАРІЙ 620

Статус ратифікації головних міжнародних документів в галузі прав людини
країнами-учасниками Європейської культурної конвенції
(Статус станом на 25 травня 2012 р.)

	ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЄДНАНИХ НАЦІЙ							РАДА ЄВРОПИ						
КРАЇНИ	Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права	Міжнародний пакт про громадянські і політичні права	Конвенція про права дитини	Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації	Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок	Конвенція про права інвалідів	Міжнародна конвенція про захист усіх осіб від насильницьких зникнень	Європейська конвенція прав людини	Європейська соціальна хартія	Європейська соціальна хартія — Переглянута	Рамкова конвенція про захист національних меншин	Європейська конвенція про запобігання тортурам чи нелюдському або принижуючому гідність поводженню та покаранню	Європейська хартія регіональних мов або мов меншин	Конвенція Ради Європи про протидію торгівлі людьми
Набрання чинності	3.01.1976	23.03.1976	2.09.1990	4.01.1969	3.09.1981	3.05.2008	23.12.2010	3.09.1953	26.02.65	01.07.99	1.02.1998	1.02.1989	1.03.1998	1.02.2008
Албанія	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓		✓
Андорра		✓	✓	✓	✓			✓		✓		✓		✓
Вірменія	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
Австрія	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Азербайджан	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓		✓
Білорусія	✓	✓	✓	✓	✓									
Бельгія	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓
Боснія і Герцеговина	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
Болгарія	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓		✓
Хорватія	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Кіпр	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Чеська Республіка	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Данія	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Естонія	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓		
Фінляндія	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Франція	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓		✓
Грузія	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓		✓
Німеччина	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Греція	✓	✓	✓	✓	✓			✓		✓		✓		
Ватикан			✓	✓								✓	✓	✓
Угорщина	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Ісландія	✓	✓	✓	✓	✓			✓		✓		✓		✓
Ірландія	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓		✓
Італія	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓
Казахстан	✓	✓	✓	✓	✓		✓							
Латвія	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓
Ліхтенштейн	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Литва	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		
Люксембург	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓		✓	✓	✓
Мальта	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓		✓
Молдова	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓
Монако	✓	✓	✓	✓	✓			✓		✓		✓		
Чорногорія	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Нідерланди	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Норвегія	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Польща	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Португалія	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓
Румунія	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Російська Федерація	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓		
Сан-Марино	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓
Сербія	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Словаччина	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Словенія	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Іспанія	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Швеція	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Швейцарія	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Колишня Югославська Республіка Македонія	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓
Туреччина	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓		✓		
Україна	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Велика Британія	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Загальна декларація прав людини

(Стислий виклад)

Стаття 1
Право на рівність

Стаття 2
Свобода від дискримінації

Стаття 3
Право на життя, на свободу і на особисту недоторканість

Стаття 4
Свобода від рабства

Стаття 5
Свобода від тортур і поводження, що принижує гідність

Стаття 6
Право людини на визнання її правосуб'єктності

Стаття 7
Право на рівність перед законом

Стаття 8
Право на поновлення у правах компетентним судовим органом

Стаття 9
Свобода від безпідставного арешту і вигнання

Стаття 10
Право на справедливе публічне слухання справи

Стаття 11
Право вважатися невинною, доки винність не буде встановлена

Стаття 12
Свобода від втручання в особисте і сімейне життя, від посягання на недоторканність житла, тайну кореспонденції

Стаття 13
Право вільно покидати і повертатися у країну

Стаття 14
Право шукати притулку від переслідувань в інших країнах

Стаття 15
Право на громадянство й на його зміну

Стаття 16
Право одружуватися і засновувати сім'ю

Стаття 17
Право на володіння майном

Стаття 18
Свобода переконань і релігії

Стаття 19
Свобода думки та інформації

Стаття 20
Право на свободу мирних зборів та асоціацій

Стаття 21
Право брати участь в управлінні і у вільних виборах

Стаття 22
Право на соціальне забезпечення

Стаття 23
Право вільно вибирати роботу і входити до професійних спілок

Стаття 24
Право на відпочинок і дозвілля

Стаття 25
Право на відповідний життєвий рівень

Стаття 26
Право на освіту

Стаття 27
Право на участь у культурному житті громади

Стаття 28
Право на соціальний порядок, що викладений у цьому Документі

Стаття 29
Суспільні обов'язки важливі для вільного і повного розвитку

Стаття 30
Свобода від втручання держави, групи осіб або окремих осіб у викладені вище права

Авторське право © 1999 Ресурсний центр з прав людини Університету штату Міннесота. Розмножено с дозволу.
(Copyright © 1999 Human Rights Resource Centre, University of Minnesota. Reproduced with permission.)

Загальна декларація прав людини

Преамбула

Беручи до уваги, що визнання гідності, яка властива всім членам людської сім'ї, і рівних та невід'ємних їх прав є основою свободи, справедливості та загального миру; і
беручи до уваги, що зневажання і нехтування правами людини призвели до варварських актів, які обурюють совість людства, і що створення такого світу, в якому люди будуть мати свободу слова і переконань і будуть вільні від страху і нужди, проголошено як високе прагнення людей; і
беручи до уваги, що необхідно, щоб права людини охоронялися верховенством права з метою забезпечення того, щоб людина не була змушена вдаватися як до останнього засобу до повстання проти тиранії і гноблення; і
беручи до уваги, що необхідно сприяти розвиткові дружніх відносин між народами; і
беручи до уваги, що народи Об'єднаних Націй підтвердили в Статуті свою віру в фундаментальні права людини, в гідність і цінність людської особи і в рівноправність чоловіків і жінок та вирішили сприяти соціальному прогресові і поліпшенню умов життя при більшій свободі; і
беручи до уваги, що держави-члени зобов'язались сприяти у співробітництві з Організацією Об'єднаних Націй загальній повазі і додержанню прав людини і основних свобод; і
беручи до уваги, що загальне розуміння характеру цих прав і свобод має величезне значення для повного виконання цього зобов'язання;
ГЕНЕРАЛЬНА АСАМБЛЕЯ проголошує ЦЮ ЗАГАЛЬНУ ДЕКЛАРАЦІЮ ПРАВ ЛЮДИНИ як завдання, до виконання якого повинні прагнути всі народи і всі держави з тим, щоб кожна людина і кожний орган суспільства, завжди маючи на увазі цю Декларацію, прагнули шляхом освіти сприяти поважанню цих прав і свобод і забезпеченню, шляхом національних і міжнародних прогресивних заходів, загального і ефективного визнання і здійснення їх як серед народів держав-членів Організації, так і серед народів територій, що перебувають під їх юрисдикцією.

Стаття 1.
Всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні діяти у відношенні один до одного в дусі братерства.

Стаття 2.
Кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища. Крім того, не повинно проводитися ніякого розрізнення на основі політичного, правового або міжнародного статусу країни або території, до якої людина належить, незалежно від того, чи є ця територія незалежною, підопічною, несамоврядованою або як-небудь інакше обмеженою у своєму суверенітеті

Стаття 3.
Кожна людина має право на життя, на свободу і на особисту недоторканність.

Стаття 4.
Ніхто не повинен бути в рабстві або у підневільному стані; рабство і работоргівля забороняються в усіх їх видах.

Стаття 5.
Ніхто не повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Стаття 6.
Кожна людина, де б вона не перебувала, має право на визнання її правосуб'єктності.

Стаття 7.
Всі люди рівні перед законом і мають право, без будь-якої різниці, на рівний їх захист законом. Усі люди мають право на рівний захист від якої б то не було дискримінації, що порушує цю Декларацію, і від якого б то не було підбурювання до такої дискримінації.

Стаття 8.
Кожна людина має право на ефективне поновлення у правах компетентними національними судами в разі порушення її основних прав, наданих їй конституцією або законом.

Стаття 9.
Ніхто не може зазнавати безпідставного арешту, затримання або вигнання.

Стаття 10.
Кожна людина, для визначення її прав і обов'язків і для встановлення обґрунтованості пред'явленого їй кримінального обвинувачення, має право, на основі повної рівності, на те, щоб її справа була розглянута прилюдно і з додержанням усіх вимог справедливості незалежним і безстороннім судом.

Стаття 11.
(1) Кожна людина, обвинувачена у вчиненні злочину, має право вважатися невинною доти, поки її винність не буде встановлена в законному порядку шляхом прилюдного судового розгляду, при якому їй забезпечують усі можливості для захисту.
(2) Ніхто не може бути засуджений за злочин на підставі вчинення будь-якого діяння або за бездіяльність, які під час їх вчинення не становили злочину за національними законами або за міжнародним правом. Не може також накладатись покарання тяжче від того, яке могло бути застосоване на час вчинення злочину.

Стаття 12.
Ніхто не може зазнавати безпідставного втручання у його особисте і сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла, тайну його кореспонденції або на його честь і репутацію. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань.

Стаття 13.
(1) Кожна людина має право вільно пересуватися і обирати собі місце проживання у межах кожної держави.
(2) Кожна людина має право покинути будь-яку країну, включаючи й свою власну, і повертатися у свою країну.

Стаття 14.
(1) Кожна людина має право шукати притулку від переслідувань в інших країнах і користуватися цим притулком.
(2) Це право не може бути використане в разі переслідування, яке в дійсності ґрунтується на вчиненні неполітичного злочину, або діяння, що суперечить цілям і принципам Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 15.
(1) Кожна людина має право на громадянство.
(2) Ніхто не може бути безпідставно позбавлений громадянства або

Стаття 16.
(1) Чоловіки і жінки, які досягли повноліття, мають право без будь-яких обмежень за ознакою раси, національності або релігії одружуватися і засновувати сім'ю. Вони користуються однаковими правами щодо одруження, під час шлюбу та під час його розірвання.
(2) Шлюб може укладатися тільки при вільній і повній згоді сторін, що одружуються.
(3) Сім'я є природним і основним осередком суспільства і має право на захист з боку суспільства та держави.

Стаття 17.
(1) Кожна людина має право володіти майном як одноособово, так і разом з іншими.
(2) Ніхто не може бути безпідставно позбавлений свого майна.

Стаття 18.
Кожна людина має право на свободу думки, совісті і релігії; це право включає свободу змінювати свою релігію або переконання і свободу сповідувати свою релігію або переконання як одноособово, так і разом з іншими, прилюдним або приватним порядком в ученні, богослужінні і виконанні релігійних та ритуальних обрядів.

Стаття 19.
Кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення; це право включає свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань та свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів.

Стаття 20.
(1) Кожна людина має право на свободу мирних зборів і асоціацій.
(2) Ніхто не може бути примушений вступати до будь-якої асоціації.

Стаття 21.
(1) Кожна людина має право брати участь в управлінні своєю країною безпосередньо або через вільно обраних представників.
(2) Кожна людина має право рівного доступу до державної служби в своїй країні.
(3) Воля народу повинна бути основою влади уряду; ця воля повинна виявлятися у періодичних і нефальсифікованих виборах, які повинні провадитись при загальному і рівному виборчому праві шляхом таємного голосування або ж через інші рівнозначні форми, що забезпечують свободу голосування.

Стаття 22.
Кожна людина, як член суспільства, має право на соціальне забезпечення і на здійснення необхідних для підтримання її гідності і для вільного розвитку її особи прав у економічній, соціальній і культурній галузях за допомогою національних зусиль і міжнародного співробітництва та відповідно до структури і ресурсів кожної держави.

Стаття 23.
(1) Кожна людина має право на працю, на вільний вибір роботи, на справедливі і сприятливі умови праці та на захист від безробіття.
(2) Кожна людина, без будь-якої дискримінації, має право на рівну оплату за рівну працю.
(3) Кожний працюючий має право на справедливу і задовільну винагороду, яка забезпечує гідне людини існування, її самої та її сім'ї, і яка в разі необхідності доповнюється іншими засобами соціального забезпечення.
(4) Кожна людина має право створювати професійні спілки і входити до професійних спілок для захисту своїх інтересів.

Стаття 24.
Кожна людина має право на відпочинок і дозвілля, включаючи право на розумне обмеження робочого дня та на оплачувану періодичну відпустку.

Стаття 25.
(1) Кожна людина має право на такий життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд та необхідне соціальне обслуговування, який є необхідним для підтримання здоров'я і добробуту її самої та її сім'ї, і право на забезпечення в разі безробіття, хвороби, інвалідності, вдівства, старості чи іншого випадку втрати засобів до існування через незалежні від неї обставини.
(2) Материнство і дитинство дають право на особливе піклування і допомогу. Всі діти, народжені у шлюбі або поза шлюбом, повинні користуватися однаковим соціальним захистом.

Стаття 26.
(1) Кожна людина має право на освіту. Освіта повинна бути безплатною, хоча б початкова і загальна. Початкова освіта повинна бути обов'язковою. Технічна і професійна освіта повинна бути загальнодоступною, а вища освіта повинна бути однаково доступною для всіх на основі здібностей кожного.
(2) Освіта повинна бути спрямована на повний розвиток людської особи і збільшення поваги до прав людини і основних свобод. Освіта повинна сприяти взаєморозумінню, терпимості і дружбі між усіма народами, расовими або релігійними групами і повинна сприяти діяльності Організації Об'єднаних Націй по підтриманню миру.
(3) Батьки мають право пріоритету у виборі виду освіти для своїх малолітніх дітей.

Стаття 27.
(1) Кожна людина має право вільно брати участь у культурному житті громади, втішатися мистецтвом, брати участь у науковому прогресі і користуватися його благами.
(2) Кожна людина має право на захист її моральних і матеріальних інтересів, що є результатом наукових, літературних або художніх праць, автором яких вона є.

Стаття 28.
Кожна людина має право на соціальний і міжнародний порядок, при якому права і свободи, викладені в цій Декларації, можуть бути повністю здійснені.

Стаття 29
(1) Кожна людина має обов'язки перед громадою, у якій тільки й можливий вільний і повний розвиток її особи.
(2) При здійсненні своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві.
(3) Здійснення цих прав і свобод ні в якому разі не повинно суперечити цілям і принципам Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 30.
Ніщо у цій Декларації не може бути витлумачено як надання будь-якій державі, групі осіб або окремим особам права займатися будь-якою діяльністю або вчиняти дії, спрямовані на знищення прав і свобод, викладених у цій Декларації.

Міжнародний пакт про громадянські і політичні права

(Неофіційний стислий виклад)

- *Цей Пакт був прийнятий Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 16 грудня 1966 року і набрав чинності 23 березня 1976 року. Станом на травень 2012 року Пакт ратифікували 167 країн.*
- *Пакт поширює громадянські і політичні права і свободи, перелічені у Загальній декларації прав людини.*
- *Згідно зі Статтею 1 Пакту, країни беруть на себе зобов'язання сприяти виконанню права на* ***самовизначення*** *народів і поважати це право. У Пакті також визнається право народів* ***вільно володіти, використовувати та розпоряджатися своїми природними багатствами і ресурсами.***

Права осіб, гарантовані цим Пактом, включають:

Стаття 2
Право на ефективний засіб правового захисту у випадку порушення прав, навіть коли це порушення було вчинене особами, що діяли як особи офіційні.

Стаття 3
Рівне для чоловіків і жінок право користування всіма громадянськими і політичними правами.

Стаття 6
Право на життя, помилування чи про пом'якшення вироку.

Стаття 7
Свобода від нелюдського або принижуючого гідність поводження чи покарання.

Стаття 8
Свобода від рабства і підневільного стану.

Стаття 9
Право на свободу та особисту недоторканність і на свободу від свавільного арешту чи тримання під вартою.

Стаття 11
Свобода від позбавлення волі через борги.

Стаття 12
Право на вільне пересування.

Стаття 14
Право на рівність перед законом, право вважатися невинним, поки винність не буде доведена, і право на справедливе і публічне слухання справи безстороннім судом.

Стаття 16
Право на визнання правосуб'єктності.

Стаття 17
Право на особисте життя та його захист законом.

Стаття 18
Свобода думки, совісті і релігії.

Стаття 19
Право на свободу поглядів і вираження.

Стаття 20
Заборона пропаганди війни чи національної, расової чи релігійної ненависті.

Стаття 21
Право на мирні збори.

Стаття 22
Право на свободу асоціації.

Стаття 23
Право на одруження і право заснувати сім'ю.

Стаття 24
Права дітей (статус малолітніх, національність, реєстрація і ім'я).

Стаття 25
Право брати участь у веденні державних справ, право голосувати і бути обраним і допуск до державної служби.

Стаття 26
Право на рівність перед законом і рівний захист закону.

Стаття 27
Право осіб, що належать до етнічних, релігійних та мовних меншостей, користуватися своєю культурою, сповідувати свою релігію і виконувати її обряди, а також користуватися рідною мовою.

Пакт є обов'язковим для виконання; за його виконанням слідкує Комітет з прав людини, заснований згідно зі статтею 28.
Перший Факультативний Протокол заснував механізми подання індивідуальних скарг для Комітету з питань стратегії в області інформації, комп'ютерів і зв'язку. Станом на травень 2012 року Протокол ратифікували 114 країн.
Другий Факультативний Протокол набрав чинності в 1991 році і має на меті скасування смертної кари. Станом на травень 2012 року його ратифікували 74 країни.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права

(Неофіційний стислий виклад)

Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966) разом із Загальною декларацією прав людини (1948) і Міжнародним пактом про громадянські і політичні права (1966) складають Міжнародний Білль про права людини. Згідно із Загальною декларацією прав людини Пакти визнають, що «... ідеал вільної людської особи, яка користується громадянською і політичною свободою і свободою від страху та нужди, можна здійснити, тільки якщо будуть створені такі умови, за яких кожен може користуватися своїми економічними, соціальними і культурними правами, так само, як і своїми громадянськими та політичними правами».
Пакт набрав чинності у 1976 році і станом на травень 2012 року його ратифікували 160 країн.

Стаття 1
Усі народи мають право на самовизначення, зокрема право вільно встановлювати свій політичний статус і вільно забезпечувати свій економічний, соціальний і культурний розвиток.

Стаття 2
Кожна країна, яка бере участь у цьому Пакті, зобов'язується вжити в максимальних межах наявних ресурсів заходів для того, щоб забезпечити поступово повне здійснення визнаних у цьому Пакті прав. Права, проголошені в цьому Пакті, здійснюватимуться без будь-якої дискримінації.

Стаття 3
Держави, які беруть участь у цьому Пакті, зобов'язуються забезпечити рівне для чоловіків і жінок право користування всіма правами, передбаченими в цьому Пакті.

Стаття 4
Обмеження цих прав можуть встановлюватися лише остільки, оскільки це є сумісним з природою зазначених прав, і виключно з метою сприяти загальному добробуту в демократичному суспільстві.

Стаття 5
Жодна особа, група чи держава не мають права знищувати будь-які права, передбачені у цьому Пакті.

Стаття 6
Кожна людина має право на працю, що включає право заробляти собі на життя працею, яку вона вільно обирає або на яку вона вільно погоджується.

Стаття 7
Кожен має право на справедливі умови праці; справедливу зарплату, що забезпечує задовільне існування для них самих та їхніх сімей; рівну винагороду за працю рівної цінності; умови праці, що відповідають вимогам безпеки та гігієни; однакову для всіх можливість просуватися по роботі; відпочинок і дозвілля.

Стаття 8
Кожен має право створювати професійні спілки і вступати до них, також як і право на страйки.

Стаття 9
Кожен має право на соціальне забезпечення, включаючи соціальне страхування.

Стаття 10.
Сім'ї повинні надаватися охорона і допомога. Шлюб повинен укладатися за вільною згодою тих, хто одружується. Особлива охорона повинна надаватися матерям. Особливих заходів має вживатися щодо дітей, без будь-якої дискримінації. Дітей і підлітків має бути захищено від економічної експлуатації. Застосування їх праці в галузі шкідливій чи небезпечній для життя повинно бути заборонене. Крім того, держави повинні встановити межі віку, нижче яких користування дитячою працею забороняється.

Стаття 11
Кожен має право на достатній життєвий рівень для нього і його сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг і житло. Кожен має право на свободу від голоду.

Стаття 12
Кожен має право на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я.

Стаття 13
Кожен має право на освіту. Початкова освіта повинна бути обов'язкова і безплатна для всіх.

Стаття 14
Ті країни, що не мають обов'язкової безплатної освіти для всіх, зобов'язуються виробити план заходів, щоб забезпечити таку освіту.

Стаття 15
Кожен має право на участь у культурному житті; право на користування результатами наукового прогресу.

За виконанням Пакту слідкує Комітет з економічних, соціальних і культурних прав Організації Об'єднаних Націй.

Джерело: Ресурсний центр з прав людини Університету штату Міннесота, заснований на базі Центру ООН з прав людини, Міжнародний Білль про права людини, Інформаційний бюлетень №2.

Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації

(Неофіційний стислий виклад)

Основою міжнародної конвенції Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (КЛРД) є Декларація про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 1963 року.
Декларація відмічає чотири основні моменти:

- *Будь-яка теорія переваги, основана на расовій відмінності чи перевазі, в науковому відношенні хибна, в моральному — недозволена і в соціальному — несправедлива та небезпечна і не має жодного виправдання ні в теорії, ні на практиці;*
- *Расова дискримінація і більш того, політика уряду, що базується на расовій перевазі чи ненависті, порушує фундаментальні права людини, може привести до порушення дружніх відносин між народами, співробітництва між націями і миру та безпеки у світі;*
- *Расова дискримінація шкодить не лише тим, на кого вона направлена, але також і тим, хто її використовує;*
- *Головною метою Організації Об'єднаних Націй є світове суспільство, вільне від расової сегрегації і дискримінації, факторів, що породжують ненависть та розподіл.*

Стаття 1
Расова дискримінація — це: будь-яке розрізнення, виняток, обмеження чи перевага, основані на ознаках раси, кольору шкіри, родового, національного чи етнічного походження, метою або наслідком яких є применшення використання на рівних засадах прав людини. Політика і заходи рівних можливостей не вважаються расовою дискримінацією.

Стаття 2
Держави-учасниці осуджують расову дискримінацію і зобов'язуються невідкладно всіма можливими способами проводити політику ліквідації всіх форм расової дискримінації. Держави-учасниці зобов'язуються не чинити ніяких актів чи дій, пов'язаних з расовою дискримінацією, і гарантувати, що всі державні органи і державні установи діятимуть відповідно до цього зобов'язання. Держави-учасниці зобов'язуються не заохочувати, не захищати і не підтримувати расову дискримінацію, здійснювану будь-якими особами чи організаціями. Держави-учасниці повинні переглянути політику уряду в національному і місцевому масштабі, а також виправити або анулювати будь-які закони і постанови, що ведуть до виникнення або увічнення расової дискримінації. Держави-учасниці повинні заборонити расову дискримінацію, що її проводять будь-які особи, групи чи організації, і покласти їй кінець. Держави-учасниці повинні вживати, коли обставини цього вимагають, спеціальних і конкретних заходів з метою забезпечення потрібного розвитку і захисту деяких расових груп чи осіб, що до них належать, з тим, щоб гарантувати їм повне і рівне використання прав людини.

Стаття 3
Держави-учасниці осуджують апартеїд і зобов'язуються відвертати, забороняти і викорінювати всяку практику такого характеру на своїх територіях.

Стаття 4
Держави-учасниці осуджують всяку пропаганду і всі організації, які ґрунтуються на ідеях расової переваги. Держави-учасниці зобов'язуються вживати заходів, спрямованих на викоренення всякого підбурювання до дискримінації, і забороняють всяке поширення ідей, основаних на расовій перевазі, і акти насильства або підбурювання до таких актів, спрямовані проти будь-якої раси.

Стаття 5
Держави-учасниці зобов'язуються заборонити і ліквідувати расову дискримінацію і забезпечити рівноправність кожної людини перед законом, без розрізнення, особливо щодо здійснення прав на рівність перед судом; прав на політичну безпеку; політичних прав, зокрема права голосувати і виставляти свою кандидатуру, права брати участь в управлінні країною, так само як і в керівництві державними справами, а також права рівного доступу до державної служби; права на свободу пересування і проживання; права залишати будь-яку країну, включаючи свою власну, і повертатися в свою країну; права на громадянство; права на одруження і на обрання подружжя; права на володіння майном; права спадкоємства; права на свободу думки, совісті і релігії; права на свободу переконань і на вільне вираження їх; права на свободу мирних зборів та асоціацій; прав в економічній, соціальній і культурній галузях, зокрема: права на працю, вільний вибір роботи, рівну плату за рівну працю, справедливу і задовільну винагороду; права створювати професійні спілки і вступати до них; права на житло; права на охорону здоров'я, медичну допомогу, соціальне забезпечення і соціальне обслуговування; права на освіту і професійну підготовку; права на рівну участь у культурному житті; права на доступ до всякого місця або всякого виду обслуговування, призначеного для громадського користування.

Стаття 6
Держави-учасниці забезпечують кожній людині, на яку поширюється їх юрисдикція, ефективний захист і засоби захисту через компетентні національні суди в разі будь-яких актів расової дискримінації.

Стаття 7
Держави-учасниці зобов'язуються вжити заходів в галузях викладання, виховання та інших, в цілях боротьби з упередженістю, що веде до расової дискримінації.

Джерело: Центр ООН з прав людини і Народний рух за освіту в галузі прав людини www.pdhre.org

Конвенція з прав дитини (КПД)

(Неофіційний стислий виклад)

- Конвенція про права дитини (КПД) отримала найбільш широке міжнародне визнання серед усіх документів з прав людини, її ратифікували всі країни світу, за виключенням двох. Конвенція поєднує в одному документі весь спектр прав людини, що мають відношення до дітей — громадянських, політичних, економічних, соціальних і культурних прав. Конвенція була прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 20 листопада 1989 гору і набрала чинності у вересні 1990 року.
- У 41 статті конвенції викладені права людини, якими володіє кожна дитина у віці до 18 років і які необхідно поважати і захищати.

Стаття 1
Дитиною є «кожна людська істота до досягнення 18-річного віку», якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше.

Стаття 2
Всі права, передбачені цією Конвенцією, за кожною дитиною забезпечуються без будь-якої дискримінації.

Стаття 3
В усіх діях щодо дітей першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини.

Стаття 5
Держава поважає відповідальність, права і обов'язки батьків чи членів розширеної сім'ї.

Стаття 6
Кожна дитина має невід'ємне право на життя.

Стаття 7
Дитина має право на ім'я і набуття громадянства, а також право знати своїх батьків і право на їх піклування.

Стаття 8
Дитина має право на збереження своєї індивідуальності і громадянства.

Стаття 9
Дитина має право не розлучатися з батьками, за винятком випадків, коли компетентні органи визначають відповідно до застосовуваного закону і процедур, що таке розлучення необхідне в якнайкращих інтересах дитини.

Стаття 12
Дитина має право вільно висловлювати власні погляди з усіх питань, що торкаються дитини, причому поглядам дитини приділяється належна увага.

Стаття 13
Дитина має право вільно висловлювати свої думки; це право включає свободу шукати, одержувати і передавати інформацію та ідеї будь-якого роду.

Стаття 14
Повинно поважатися право дитини на свободу думки, совісті та релігії.

Стаття 15
Дитина має право на свободу асоціацій і мирних зборів.

Стаття 16
Жодна дитина не може бути об'єктом свавільного або незаконного втручання в здійснення її права на особисте і сімейне життя, недоторканність житла, таємницю кореспонденції або незаконного посягання на її честь і гідність.

Стаття 17
Держава забезпечує право дитини на доступ до інформації із національних та міжнародних джерел.

Стаття 18
Батьки несуть основну відповідальність за виховання і розвиток дитини.

Стаття 19
Держава вживає всіх необхідних законодавчих, адміністративних, соціальних і просвітніх заходів з метою захисту дитини від усіх форм фізичного та психологічного насильства, образи чи зловживань, відсутності піклування чи недбалого і брутального поводження та експлуатації.

Стаття 24
Дитина має право на користування найбільш досконалими послугами системи охорони здоров'я з приділенням першочергової уваги розвитку первинної медико-санітарної допомоги.

Стаття 26
Дитина має право користуватися благами соціального забезпечення.

Стаття 27
Дитина має право на рівень життя, необхідний для фізичного, розумового, духовного, морального і соціального розвитку.

Стаття 28
Дитина має право на освіту. Держава вводить обов'язкову, доступну і безплатну початкову освіту, сприяє розвиткові різних форм середньої освіти, забезпечує її доступність для всіх дітей. Шкільна дисципліна забезпечується методами, що ґрунтуються на повазі до людської гідності дитини. Освіта має бути спрямована на: розвиток особи, талантів, здібностей дитини, на виховання поваги до прав людини та основних свобод, на підготовку дитини до свідомого життя у вільному суспільстві в дусі миру, дружби, розуміння, толерантності і рівноправності, на виховання поваги до навколишньої природи.

Стаття 30
Дитина має право користуватися своєю культурою.

Стаття 31
Дитина має право на відпочинок і дозвілля, право брати участь в іграх та вільно брати участь у культурному житті та займатися мистецтвом.

Стаття 32
Дитина має право на захист від економічної експлуатації та від виконання будь-якої роботи, яка може завдати шкоди її життю та розвитку.

Стаття 33
Дитина повинна бути захищена від незаконного зловживання наркотичними засобами.

Стаття 34
Держава зобов'язана захищати дитину від усіх форм сексуальної експлуатації та сексуальних розбещень; від використання дитини з метою експлуатації у проституції або в іншій незаконній сексуальній практиці, у порнографії та порнографічних матеріалах.

Стаття 38
Держава зобов'язана вживати всіх можливих заходів з метою забезпечення захисту дітей, яких торкається збройний конфлікт, та догляду за ними.

Стаття 40
Кожній дитині, яку звинувачують у порушенні законодавства або у злочині, гарантується презумпція невинності, поки її вина не буде доведена, одержання правової допомоги при підготовці та здійсненні свого захисту, свобода від примусу щодо давання свідчень чи визнання вини, повна повага її особистого життя, а також поводження з урахуванням її віку, обставин і добробуту. Ні смертна кара, ні довічне тюремне ув'язнення, які не передбачають можливості звільнення, не призначаються за злочини, вчинені особами, молодшими 18 років.

Повний текст Конвенції і Факультативних Протоколів можна подивитися і завантажити з багатьох сайтів в Інтернеті, таких як сайт ЮНІСЕФа (www.unicef.org/crc)

Джерело: Центр ООН з прав людини і Народний рух за освіту в галузі прав людини www.pdhre.org

Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (КЛДЖ)

прийнята у 1979 році Генеральною Асамблеєю ООН, набрала чинності 3 вересня 1981 року
(Неофіційний стислий виклад)

Стаття 1
Дискримінація щодо жінок означає «будь-яке розрізнення, виняток або обмеження за ознакою статі, спрямоване на ослаблення чи зводить нанівець визнання, користування або здійснення жінками, незалежно від їх сімейного стану, на основі рівноправності чоловіків і жінок, прав людини і основних свобод у політичній, економічній, соціальній, культурній, громадській або будь-якій іншій галузі.

Стаття 2
Засуджує дискримінацію щодо жінок в усіх її формах; держави-учасниці погоджуються забезпечити правову основу, надаючи захист проти будь-якої дискримінації, і включити принцип рівноправності.

Стаття 3
Держави-учасниці погодились вжити в усіх галузях, і зокрема в політичній, соціальній, економічній і культурній, заходів, щоб гарантувати здійснення і користування правами людини і основними свободами на основі рівності з чоловіками.

Стаття 4
Дозволяє державам-учасницям вживати «тимчасових спеціальних заходів», спрямованих на прискорення встановлення рівності.

Стаття 5
Необхідність вжиття відповідних заходів з метою змінити культурні моделі поведінки, а також необхідність сімейного виховання з метою зрозуміти соціальну функцію материнства і загальної відповідальності чоловіків і жінок за виховання і розвиток дітей.

Стаття 6
Зобов'язує держави-учасниці вживати заходів для припинення торгівлі жінками та експлуатації жінок у проституції.

Стаття 7
Жінки, на рівних умовах з чоловіками, мають право голосувати, займати державні посади і брати участь у вирішенні проблем громадянського суспільства.

Стаття 8
Жінки мають однакові права з чоловіками працювати і представляти свої уряди на міжнародному рівні.

Стаття 9
Жінки мають однакові з чоловіками права набуття, зміни або збереження свого громадянства і громадянства своїх дітей.

Стаття 10
Зобов'язує держави-учасниці ліквідувати дискримінацію у галузі освіти, зокрема в професійній і професійно-технічній освіті, доступі до навчальних програм та інших засобів отримання рівної для всіх освіти, а також усунути стереотипні концепції ролі чоловіків і жінок.

Стаття 11
Звертання до держав-учасниць вжити заходів для ліквідації дискримінації у галузі зайнятості і забезпечити всі права у цій галузі, включаючи право на працю, право на однакові можливості при наймі на роботу, право на рівну винагороду, право на вільний вибір професії і гарантію занятості, право на соціальне забезпечення і захист.

Стаття 12
Вимагає від держав-учасниць вжити заходів для ліквідації дискримінації у галузі охорони здоров'я, включаючи доступ до медичного обслуговування, зокрема в тому, що стосується планування розміру сім'ї.

Стаття 13
Жінки мають рівні з чоловіками права у всіх галузях соціального і економічного життя, зокрема право на сімейну допомогу, право на одержання позик, закладів під нерухоме майно і право брати участь у заходах, пов'язаних з відпочинком, заняттям спортом.

Стаття 14
Приділяє увагу особливим проблемам, з якими зустрічаються жінки, які мешкають у сільській місцевості, включаючи сфери участі жінок у розробці і здійсненні планів розвитку, доступ до відповідного медичного обслуговування, кредитів, освіти і відповідних умов життя.

Стаття 15
Чоловіки і жінки рівні перед законом. Жінки мають законне право укладати договори, володіти майном і обирати своє місце проживання.

Стаття 16
Вимагає заходів, що забезпечують рівність у шлюбі і сімейних відносинах, зокрема, однакові з чоловіками права на одруження лише з своєї вільної і повної згоди, однакові права і обов'язки щодо дітей, зокрема право вільно вирішувати питання про кількість дітей і проміжки між їх народженням, а також про засоби, які дозволяють їм здійснити це право, і однакові права щодо власності.

Статті 17–30
Процедури звітності і застосування Конвенції.

Міжнародна конвенція про захист усіх осіб від насильницьких зникнень

(Неофіційний стислий виклад)

Стаття 1 забороняє насильницькі зникнення; *Жодні виключні обставини, якими б вони не були, чи то стан війни або загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи інший надзвичайний стан, не можуть слугувати виправданням насильницького зникнення.*

«Насильницьким зникненням», згідно зі Статтею 2 Конвенції, уважається *арешт, затримання, викрадення чи позбавлення волі в будь-якій іншій формі представниками держави чи особами або групами осіб, які діють з дозволу, за підтримки чи за згодою держави, при подальшій відмові визнати факт позбавлення волі або приховування даних про долю чи місцезнаходження зниклої особи, унаслідок чого цю особу залишено без захисту закону.*

Широко поширена чи систематична практика насильницьких зникнень у подальшому визначається у Статті 6 як злочин проти людства.

Сторони Конвенції також зобов'язуються:
- розслідувати випадки насильницьких зникнень і віддавати правосуддю відповідальних за це осіб;
- вживати заходів для кваліфікації насильницького злочину як правопорушенням в своєму кримінальному праві;
- установлювати юрисдикцію стосовно злочину насильницького зникнення, коли передбачуваний правопорушник знаходиться на її території, навіть якщо він не є громадянином чи резидентом;
- співпрацювати з іншими державами з метою забезпечення того, щоб правопорушники переслідувалися у судовому порядку чи були видані, а також підтримувати жертв насильницьких зникнень чи встановлювати місцезнаходження і повертати їх останки;
- дотримуватися мінімальних правових стандартів щодо позбавлення волі, включаючи право на оскарження у суді рішення щодо позбавлення волі;
- складати реєстр осіб, позбавлених волі, і дозволяти перевіряти його родичам і адвокату;
- забезпечити для жертв насильницького зникнення чи для тих, кому причинено безпосередню шкоду в результаті насильницького зникнення, право на отримання відшкодування завданої шкоди та компенсації. (Стаття 24.4)
- забезпечити право на відшкодування шкоди, що охоплює відшкодування матеріальної та моральної шкоди, а також, у відповідних випадках, такі форми відшкодування, як: a) реституцію; b) реабілітацію; c) сатисфакцію, зокрема відновлення гідності й доброго імені; d) гарантію неповторення (Стаття 24.5).

Виконання положень Конвенції буде регулюватися Комітетом з насильницьких зникнень, обраним її сторонами. Сторони зобов'язані подавати Комітетові упродовж двох років з моменту набрання чинності цією Конвенцією для кожної із сторін доповідь про заходи, ужиті ними на виконання своїх зобов'язань за цією Конвенцією.
Конвенція включає в себе систему додаткових скарг, згідно з якою громадяни сторін можуть звернутися до Комітету за допомогою у розшуку зниклої особи. Сторони можуть приєднатися до цієї системи у будь-який час, і можуть вийти з неї, поставивши лише підпис.

Джерело: Вікіпедія, дата звертання 25 травня 2012 р.

Конвенція Організації Об'єднаних Націй про права інвалідів

(Неофіційний стислий виклад)

Стаття 1: Мета
Мета Конвенції полягає в заохоченні, захисті й забезпеченні повного здійснення всіма інвалідами всіх прав людини й основоположних свобод. До інвалідів належать особи зі стійкими фізичними, психічними, інтелектуальними або сенсорними порушеннями, які під час взаємодії з різними бар'єрами можуть заважати їхній повній та ефективній участі в житті суспільства нарівні з іншими.

Стаття 2: Визначення
Ця стаття дає визначення деяким основним термінам, що використовуються у Конвенції, зокрема, «спілкування», «мова», «дискримінація за ознакою інвалідності», «розумне пристосування» і «універсальний дизайн».

Стаття 3: Загальні принципи
Конвенція базується на принципах поваги до гідності; недискримінації; залучення та включення; поваги до особливостей; рівності можливостей; доступності; рівності між чоловіками і жінками і поваги до прав дітей.

Стаття 4: Загальні зобов'язання
Країни повинні вжити ряд заходів, активно залучаючи інвалідів, щоб забезпечити і заохотити повну реалізацію всіх прав людини й основоположних свобод всіма інвалідами без будь-якої дискримінації.

Стаття 5: Рівність і недискримінація
Всі особи є рівними перед законом і за ним. Всі особи мають право на рівний захист закону й рівне користування ним без будь-якої дискримінації.

Стаття 6: Жінки-інваліди
Жінки-інваліди та дівчата-інваліди піддаються множинній дискримінації. Країни повинні вжити всіх відповідних заходів для забезпечення повного здійснення жінками-інвалідами всіх прав людини й основоположних свобод, викладених у Конвенції.

Стаття 7: Діти-інваліди
Діти-інваліди мають ті ж самі права людини, що і всі інші діти. В усіх діях стосовно дітей-інвалідів першочергова увага повинна приділятися вищим інтересам дитини. Діти-інваліди мають право вільно висловлювати свої погляди з усіх питань, що їх зачіпають.

Стаття 8: Просвітно-виховна робота
Країни повинні підвищувати освіченість у питаннях прав, здібностей і внеску інвалідів. Країни повинні боротися зі стереотипами і упередженістю стосовно інвалідів через проведення кампаній, освіту, органи масової інформації і виховно-ознайомчі програми.

Стаття 9: Доступність
Інваліди мають право мати доступ до всіх аспектів суспільного життя нарівні з іншими, зокрема, до фізичного оточення, до транспорту, до інформації та зв'язку і до інших об'єктів і послуг, що надаються населенню.

Стаття 10: Право на життя
Інваліди мають право на життя. Країни повинні вживати всіх необхідних заходів для забезпечення ефективного здійснення цього права інвалідами нарівні з іншими.

Стаття 11: Ситуація ризику та надзвичайні гуманітарні ситуації.
Країни повинні вжити всіх необхідних заходів для забезпечення захисту та безпеки всіх осіб з обмеженими можливостями в ситуаціях ризику, включаючи збройні конфлікти, надзвичайні гуманітарні ситуації та стихійні лиха.

Стаття 12: Рівність перед законом
Люди з обмеженими можливостями мають право на визнання в якості осіб перед законом. Люди з обмеженими можливостями володіють правоздатністю нарівні з іншими в усіх аспектах життя. Країни повинні вжити належних заходів для надання підтримки людям з обмеженими можливостями, щоб вони могли ефективно здійснювати свою правоздатність.

Стаття 13: Доступ до правосуддя
Люди з обмеженими можливостями мають право на ефективний доступ до правосуддя нарівні з іншими, в тому числі шляхом надання відповідних приміщень.

Стаття 14: Свобода і особиста недоторканність
Люди з обмеженими можливостями мають право на свободу та особисту недоторканність на рівній основі з іншими. Існування інвалідності саме по собі не може бути використане як виправдання позбавлення волі.

Стаття 15: Свобода від тортур та жорстокого, нелюдського або принижуючого гідність поводження чи покарання
Люди з обмеженими можливостями мають право на свободу від тортур та від жорстокого, нелюдського або принижуючого гідність поводження чи покарання. Ніхто не повинен піддаватися медичним або науковим дослідам без їхньої вільної згоди.

Стаття 16: Свобода від експлуатації, насильства та жорстокого поводження
Люди з обмеженими можливостями мають право на захист від всіх форм експлуатації, насильства і наруги, в тому числі на підставі статевих аспектів, в межах і за її межами дому.

Стаття 17: Захист особистої цілісності
Кожна людина з обмеженими можливостями має право на повагу на її фізичну чи психічну недоторканність на рівних основах з іншими.

Стаття 18: Свобода пересування та громадянство
Люди з обмеженими можливостями мають право на національность. Діти з обмеженими можливостями мають право мати ім'я, знати та бути доглянутими своїми батьками.

Стаття 19: Самостійний спосіб життя та залученість в місцеву громаду.
Інваліди мають право жити самостійно в громаді. Країни мусять забезпечити, щоб люди з обмеженими можливостями мали можливість вибирати, де їм жити і з ким вони живуть, і що їм надається за підтримки необхідного, щоб це зробити.

Стаття 20: Індивідуальна мобільність
Країни повинні вжити ефективних і належних заходів для забезпечення персональної мобільності для людей з обмеженими можливостями в порядку і строки, за своїм вибором, і за доступною ціною. Люди з обмеженими можливостями також мають право на доступ до якісних засобів, що полегшують мобільність, допоміжні технології та різні види послуг помічників і посередників.

Стаття 21: Свобода вираження поглядів та переконань і доступ до інформації
Люди з обмеженими можливостями мають право висловлювати свою думку, включаючи свободу давати і отримувати інформацію та ідеї всіх форм спілкування, в тому числі шляхом створення доступних форматів і технологій, жестові мови, абетки Брайля, підсилювальних і альтернативних способів спілкування, ЗМІ та всі інші доступні засоби спілкування.

Стаття 22: Недоторканність приватного життя
Люди з обмеженими можливостями мають право на недоторканність приватного життя. Інформація про людей з обмеженими можливостями, включаючи особисту інформацію та інформацію про своє здоров'я, повинні бути захищені.

Стаття 23: Повага до дому та сім'ї
Люди з обмеженими можливостями мають право одружуватися і засновувати сім'ю. Країни повинні забезпечити ефективну і відповідну підтримку для людей з обмеженими можливостями у вихованні дітей і надавати альтернативний догляд для дітей з обмеженими можливостями, де найближчі родичі не в змозі піклуватися про них.

Стаття 24: Освіта
Інваліди мають право на освіту без дискримінації. Країни повинні забезпечити, щоб люди з обмеженими можливостями могли отримати доступ до інклюзивної, якісної та безкоштовної початкової і середньої освіти у власній громаді. Країни повинні також надати відповідне житло і індивідуальну підтримку, щоб максимізувати знання і соціальний розвиток.

Стаття 25: Здоров'я
Інваліди мають право на найвищий досяжний рівень здоров'я без дискримінації. Країни повинні прийняти всі належні заходи, у тому числі заходи, які є гендерно чутливими, щоб люди з обмеженими можливостями мали доступ до того ж набору якості і рівня медичного обслуговування, який доступний для всіх інших, і які близькі до власної громади.

Стаття 26: Проживання та реабілітація
Країни повинні вжити ефективних і належних заходів для того, щоб люди з обмеженими можливостями мали право розвивати, досягати і зберігати максимальні здатності, незалежність і участь шляхом надання житлових та реабілітаційних послуг і програм.

Стаття 27: Праця та зайнятість
Люди з інвалідністю мають електронну право на працю, в тому числі права на працю в середовищі, що є відкритим, всеохоплюючим і доступним. Країни повинні вжити належних заходів з розширення можливостей зайнятості і кар'єрного росту для людей з обмеженими можливостями.

Стаття 28: Достатній життєвий рівень та соціальний захист
Люди з обмеженими можливостями мають право на достатній життєвий рівень, включаючи харчування, воду, одяг і житло, і на ефективний соціальний захист, включаючи зменшення масштабів убогості, і громадські житлові програми.

Стаття 29: Участь у політичному та суспільному житті
Люди з обмеженими можливостями мають право на участь у політичному і в суспільному житті, а також голосувати і бути обраними.

Стаття 30: Участь у культурному житті, організації дозвілля, відпочинку і спорті
Люди з обмеженими можливостями мають право на участь у культурному житті нарівні з іншими, в тому числі доступ до культурних цінностей, спектаклів і послуг, а також рекреаційних, відпочинкових та спортивних заходів.

Стаття 31: Статистика та збирання даних
Країни повинні зібрати інформацію про людей з обмеженими можливостями, за активної участі людей з обмеженими можливостями, щоб вони могли краще зрозуміти бар'єри, які вони відчувають, і реально імплементувати Конвенцію прав.

Статті 32–50
Статті 32–50 пояснюють, яким чином країни, які пов'язані Конвенцією, повинні забезпечити його повне здійснення. Вони також пояснюють відповідальність країн за те, щоб доповісти Комітету Організації Об'єднаних Націй про імплементацію Конвенції.

Джерело: Centre on Human Rights for People with Disabilities www.disabilityhumanrights.org

Європейська конвенція з прав людини та протоколи до неї

Спрощена версія вибраних статей

Короткий виклад преамбули
Уряди країн-членів Ради Європи працюють в напрямку забезпечення миру і більшої єдності на основі прав людини та основоположних свобод. Прийнявши цю Конвенцію, вони вирішують зробити перші кроки щодо забезпечення дотримання багатьох прав, закріплених у Загальній декларації прав людини.

Стаття 1 — Зобов'язання поважати права людини
Держави повинні гарантувати, що кожна людина має права, зазначені в цій Конвенції.

Стаття 2 — Право на життя
У вас є право на життя.

Стаття 3 — Заборона тортур
Ніхто ніколи не має права робити вам боляче або катувати вас. Навіть під арештом вашу людську гідність потрібно поважати.

Стаття 4 — Заборона рабства і примусової праці
Забороняється ставитися до вас як раба або примушувати вас працювати.

Стаття 5 — Право на свободу та особисту недоторканність
У вас є право на свободу. Якщо вас заарештували, у вас є право знати причину. Якщо вас заарештували, ви маєте право на суд найближчим часом, або на звільнення до часу проведення суду.

Стаття 6 — Право на справедливий суд
Ви маєте право на справедливий суд перед неупередженим та незалежним суддею. Якщо вас звинувачено у скоєнні злочину, ви невинні, поки не доказана ваша вина. У вас є право користуватися допомогою адвоката, послуги якого повинна оплачувати держава, якщо ви бідні.

Стаття 7 — Ніякого покарання без закону
Ви не можете бути визнані винним у вчиненні злочину, якщо не було закону проти нього, коли ви його вчинили.

Стаття 8 — Право на повагу до приватного і сімейного життя
Ви маєте право на повагу вашого приватного і сімейного життя, свого дому і листування.

Стаття 9 — Свобода думки, совісті і релігії
У вас є право на свободу думки, совісті і релігії. У вас є право сповідувати свою релігію вдома і в громадських місцях і змінити свою релігію, якщо ви цього хочете.

Стаття 10 — Свобода вираження поглядів
Ви маєте право відповідально говорити і писати те, що ви думаєте, і давати і отримувати інформацію від інших. Це включає свободу преси.

Стаття 11 — Свобода зібрань та об'єднань
Ви маєте право на участь у мирних зібраннях і право створювати або вступати в асоціації, включаючи профспілки.

Стаття 12 — Право одружуватися
Ви маєте право одружуватися і мати сім'ю.

Стаття 13 — Право на ефективний засіб юридичного захисту
Якщо ваші права порушені, ви можете скаржитися на це офіційно в суди чи інші державні органи.

Стаття 14 — Заборона дискримінації
У вас є ці права незалежно від кольору шкіри, статі, мови, політичних чи релігійних переконань або походження.

Стаття 15 — Відступ в надзвичайних ситуаціях
Під час війни або іншого надзвичайного стану уряд може робити речі, які порушують ваші права, але тільки в разі крайньої необхідності. Навіть тоді владі не дозволяється, наприклад, застосовувати до вас тортури або вбити вас без суду.

Стаття 16 — Обмеження політичної діяльності іноземців
Уряди можуть обмежити політичну діяльність іноземців, навіть якщо це суперечитиме статтям 10, 11 або 14.

Стаття 17 — Заборона зловживання правами
Ніщо в цій Конвенції не може бути використане, щоб обмежити права і свободи, закріплені в Конвенції.

Стаття 18 — Межі застосування обмежень прав
Більшість прав в цій Конвенції можуть обмежуватися загальним законодавством, яке застосовується до всіх. Такі обмеження дозволено тільки, якщо це продиктовано реальною необхідністю.

Статті з 19 по 51
Ці статті пояснюють, як працює Європейський суд з прав людини.

Стаття 34 — Індивідуальні заяви
Якщо ваші права, що містяться в Конвенції, були порушені в одній з договірних сторін, то спочатку ви повинні звернутися до всіх компетентних національних органів. Якщо це вам не допомогло, то ви можете звернутися безпосередньо в Європейський суд з прав людини в Страсбурзі.

Стаття 52 — Запити Генерального секретаря
Якщо Генеральний секретар Ради Європи просить цього, то уряд повинен пояснити, як його національне законодавство захищає права цієї Конвенції.

ПРОТОКОЛИ ДО КОНВЕНЦІЇ

Стаття 1 Протоколу № 1 — Захист власності
У вас є право на власність і право використовувати своє майно.

Стаття 2 Протоколу № 1 — Право на освіту
У вас є право ходити до школи.

Стаття 3 Протоколу № 1 — Право на вільні вибори
У вас є право обирати уряд своєї країни шляхом таємного голосування.

Стаття 2 Протоколу № 4 — Свобода пересування
Якщо ви на законних підставах перебуваєте в країні, то у вас є право перебувати, де ви хочете, і жити там, де ви хочете в ній.

Стаття 1 Протоколу № 6 — Скасування смертної кари
Ви не можете бути засуджений до смертної кари або страчені державою.

Стаття 2 Протоколу № 7 — Право на оскарження в кримінальних справах
Ви можете подати скаргу до суду вищої інстанції, якщо ви були засуджені за вчинення злочину.

Стаття 3 Протоколу № 7 — Відшкодування в разі судової помилки
Ви маєте право на компенсацію, якщо ви були засуджені за вчинення злочину і виявляється, що ви були невинні.

Стаття 1 Протоколу № 12 — Загальна заборона дискримінації
Ви не можете зазнавати дискримінації з боку державних органів з причин, наприклад, кольору шкіри, статі, мови, політичних чи релігійних переконань або походження.

[1] Ця спрощена версія була підготовлена Директоратом комунікації Ради Європи тільки в освітніх цілях. Єдиними текстами, які мають юридичну основу, це офіційно опубліковані версії Конвенції про захист прав людини і Основних свобод і протоколів до неї.

Європейська конвенція з прав людини

з поправками, внесеними Протоколами № 11 та 14 з моменту його набуття чинності 1 червня 2010 року.

Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод.

Рим, 4.XI.1950

Уряди, які підписали цей Протокол, будучи членами Ради Європи, беручи до уваги Загальну декларацію прав людини, проголошену Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 10 грудня 1948; беручи до уваги те, що ця Декларація має на меті забезпечити загальне та ефективне визнання і дотримання проголошених у ній прав; беручи до уваги те, що метою Ради Європи є досягнення тіснішого єднання між її членами і що одним із засобів досягнення цієї мети є забезпечення і розвиток прав людини та основоположних свобод; знову підтверджуючи свою глибоку віру в ті основоположні свободи, які становлять підвалини справедливості і миру в усьому світі і які найкращим чином забезпечуються, з одного боку, завдяки дієвій політичній демократії, а з іншого — завдяки спільному розумінню і додержанню прав людини, від яких вони залежать; сповнені рішучості, як уряди європейських держав, що є однодумцями і мають спільну спадщину політичних традицій, ідеалів, свободи і верховенства права, зробити перші кроки для забезпечення колективного гарантування певних прав, проголошених у Загальній декларації, домовилися про таке:

Стаття 1 — Зобов'язання поважати права людини

Високі Договірні Сторони повинні гарантувати кожному, хто перебуває під їх юрисдикцією, права і свободи, визначені в розділі I цієї Конвенції.

РОЗДІЛ I — ПРАВА І СВОБОДИ

Стаття 2 — Право на життя

1. Право кожного на життя охороняється законом. Нікого не може бути умисно позбавлено життя інакше ніж на виконання смертного вироку суду, винесеного після визнання його винним у вчиненні злочину, за який закон передбачає таке покарання.
2. Позбавлення життя не розглядається як таке, що вчинене на порушення цієї статті, якщо воно є наслідком виключно необхідного застосування сили:
   a) для захисту будь-якої особи від незаконного насильства;
   b) для здійснення законного арешту або для запобігання втечі особи, яку законно тримають під вартою;
   c) при вчиненні правомірних дій для придушення заворушення або повстання.

Стаття 3 — Заборона тортур

Нікого не може бути піддано тортурам або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.

Стаття 4 — Заборона рабства і примусової праці

1. Нікого не можна тримати в рабстві або в підневільному стані.
2. Ніхто не може бути присилуваний виконувати примусову чи обов'язкову працю.
3. Для цілей цієї статті значення терміна «примусова чи обов'язкова праця» не поширюється:
   a) на будь-яку роботу, виконання якої зазвичай вимагається під час призначеного згідно з положеннями статті 5 цієї Конвенції тримання в умовах позбавлення свободи або під час умовного звільнення;
   b) на будь-яку службу військового характеру або — у випадку, коли особа відмовляється від неї з мотивів особистих переконань у країнах, де така відмова визнається, — службу, яка вимагається замість обов'язкової військової служби;
   c) на будь-яку службу, що вимагається у випадку надзвичайної ситуації або стихійного лиха, яке загрожує життю чи благополуччю суспільства;
   d) на будь-яку роботу чи службу, яка є частиною звичайних громадянських обов'язків.

Стаття 5 — Право на свободу та особисту недоторканність

1. Кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом:
   a) законне ув'язнення особи після засудження її компетентним судом;
   b) законний арешт або затримання особи за невиконання законного припису суду або для забезпечення виконання будь-якого обов'язку, встановленого законом;
   c) законний арешт або затримання особи, здійснене з метою допровадження її до компетентного судового органу за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення або якщо обґрунтовано вважається необхідним запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення;
   d) затримання неповнолітнього на підставі законного рішення з метою застосування наглядових заходів виховного характеру або законне затримання неповнолітнього з метою допровадження його до компетентного органу;
   e) законне затримання осіб для запобігання поширенню інфекційних захворювань, законне затримання психічнохворих, алкоголіків або наркоманів чи бродяг;
   f) законний арешт або затримання особи з метою запобігання її недозволеному в'їзду в країну чи особи, щодо якої провадиться процедура депортації або екстрадиції.
2. Кожен, кого заарештовано, має бути негайно поінформований зрозумілою для нього мовою про підстави його арешту і про будь-яке обвинувачення, висунуте проти нього.
3. Кожен, кого заарештовано або затримано згідно з положеннями підпункту «c» пункту 1 цієї статті, має негайно постати перед суддею чи іншою посадовою особою, якій закон надає право здійснювати судову владу, і йому має бути забезпечено розгляд справи судом упродовж розумного строку або звільнення під час провадження. Таке звільнення може бути обумовлене гарантіями з'явитися на судове засідання.
4. Кожен, кого позбавлено свободи внаслідок арешту або тримання під вартою, має право ініціювати провадження, в ході якого суд без зволікання встановлює законність затримання і приймає рішення про звільнення, якщо затримання є незаконним.
5. Кожен, хто є потерпілим від арешту або затримання, здійсненого всупереч положенням цієї статті, має забезпечене правовою санкцією право на відшкодування.

Стаття 6 — Право на справедливий суд

1. Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. Судове рішення проголошується публічно, але преса і публіка можуть бути не допущені в зал засідань протягом усього судового розгляду або його частини в інтересах моралі, громадського порядку чи національної безпеки в демократичному суспільстві, якщо того вимагають інтереси неповнолітніх або захист приватного життя сторін, або — тією мірою, що визнана судом суворо необхідною, — коли за особливих обставин публічність розгляду може зашкодити інтересам правосуддя.
2. Кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено в законному порядку.
3. Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права:
   a) бути негайно і детально поінформованим зрозумілою для нього мовою про характер і причини обвинувачення, висунутого проти нього;
   b) мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту;

c) захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або — за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника — одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя;
d) допитувати свідків обвинувачення або вимагати, щоб їх допитали, а також вимагати виклику й допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення;
e) якщо він не розуміє мови, яка використовується в суді, або не розмовляє нею, — одержувати безоплатну допомогу перекладача.

Стаття 7 — Ніякого покарання без закону

1. Нікого не може бути визнано винним у вчиненні будь-якого кримінального правопорушення на підставі будь-якої дії чи бездіяльності, яка на час її вчинення не становила кримінального правопорушення згідно з національним законом або міжнародним правом. Також не може бути призначене суворіше покарання ніж те, що підлягало застосуванню на час вчинення кримінального правопорушення.
2. Ця стаття не є перешкодою для судового розгляду, а також для покарання будь-якої особи за будь-яку дію чи бездіяльність, яка на час її вчинення становила кримінальне правопорушення відповідно до загальних принципів права, визнаних цивілізованими націями.

Стаття 8 — Право на повагу до приватного і сімейного життя

1. Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.
2. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

Стаття 9 — Свобода думки, совісті і релігії

1. Кожен має право на свободу думки, совісті та релігії; це право включає свободу змінювати свою релігію або переконання, а також свободу сповідувати свою релігію або переконання під час богослужіння, навчання, виконання та дотримання релігійної практики і ритуальних обрядів як одноособово, так і спільно з іншими, як прилюдно, так і приватно.
2. Свобода сповідувати свою релігію або переконання підлягає лише таким обмеженням, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах громадської безпеки, для охорони публічного порядку, здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

Стаття 10 — Свобода вираження поглядів

1. Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств.
2. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду.

Стаття 11 — Свобода зібрань та об'єднання

1. Кожен має право на свободу мирних зібрань і свободу об'єднання з іншими особами, включаючи право створювати профспілки та вступати до них для захисту своїх інтересів.
2. Здійснення цих прав не підлягає жодним обмеженням, за винятком тих, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб. Ця стаття не перешкоджає запровадженню законних обмежень на здійснення цих прав особами, що входять до складу збройних сил, поліції чи адміністративних органів держави.

Стаття 12 — Право на шлюб

Чоловік і жінка, що досягли шлюбного віку, мають право на шлюб і створення сім'ї згідно з національними законами, які регулюють здійснення цього права.

Стаття 13 — Право на ефективний засіб юридичного захисту

Кожен, чиї права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження.

Стаття 14 — Заборона дискримінації

Користування правами та свободами, визнаними в цій Конвенції, має бути забезпечене без дискримінації за будь-якою ознакою — статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження, або за іншою ознакою.

Стаття 15 — Відступ від зобов'язань під час надзвичайної ситуації

1. Під час війни або іншої суспільної небезпеки, яка загрожує життю нації, будь-яка Висока Договірна Сторона може вживати заходів, що відступають від її зобов'язань за цією Конвенцією, виключно в тих межах, яких вимагає гострота становища, і за умови, що такі заходи не суперечать іншим її зобов'язанням згідно з міжнародним правом.
2. Наведене вище положення не може бути підставою для відступу від статті 2, крім випадків смерті внаслідок правомірних воєнних дій, і від статей 3, 4 (пункт 1) і 7.
3. Будь-яка Висока Договірна Сторона, використовуючи це право на відступ від своїх зобов'язань, у повному обсязі інформує Генерального секретаря Ради Європи про вжиті нею заходи і причини їх вжиття. Вона також повинна повідомити Генерального секретаря Ради Європи про час, коли такі заходи перестали застосовуватися, а положення Конвенції знову застосовуються повною мірою.

Стаття 16 — Обмеження політичної діяльності іноземців

Жодне з положень статей 10, 11 і 14 не може розглядатись як таке, що забороняє Високим Договірним Сторонам встановлювати обмеження на політичну діяльність іноземців.

Стаття 17 — Заборона зловживання правами

Жодне з положень цієї Конвенції не може тлумачитись як таке, що надає будь-якій державі, групі чи особі право займатися будь-якою діяльністю або вчиняти будь-яку дію, спрямовану на скасування будь-яких прав і свобод, визнаних цією Конвенцією, або на їх обмеження в більшому обсязі, ніж це передбачено в Конвенції.

Стаття 18 — Межі застосування обмежень прав

Обмеження, дозволені згідно з цією Конвенцією щодо зазначених прав і свобод, не застосовуються для інших цілей ніж ті, для яких вони встановлені.

РОЗДІЛ II — ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

Стаття 19 — Створення Суду

Для забезпечення дотримання Високими Договірними Сторонами їхніх зобов'язань за Конвенцією та протоколами до неї створюється Європейський суд з прав людини, який далі називається «Суд». Він функціонує на постійній основі.

Стаття 20 — Кількість суддів

Суд складається з такої кількості суддів, яка відповідає кількості Високих Договірних Сторін.

Стаття 21 — Посадові критерії

1. Судді повинні мати високі моральні якості, а також мати кваліфікацію, необхідну для призначення на високу суддівську посаду, чи бути юристами з визнаним рівнем компетентності.
2. Судді беруть участь у роботі Суду в особистій якості.
3. Упродовж строку своїх повноважень судді не можуть займатися жодною діяльністю, що є несумісною з їхньою незалежністю,

безсторонністю або з вимогами щодо виконання посадових обов'язків на постійній основі; усі питання, що виникають внаслідок застосування цього пункту, вирішуються Судом.

Стаття 22 — Вибори суддів
Судді обираються Парламентською Асамблеєю від кожної Високої Договірної Сторони більшістю поданих голосів за списком з трьох кандидатів, запропонованих відповідною Високою Договірною Стороною.

Стаття 23 — Строк повноважень і звільнення з посади
1. Судді обираються строком на дев'ять років. Вони не можуть бути переобрані.
2. Строк повноважень суддів спливає, коли вони досягають 70-річного віку.
3. Судді обіймають посаду доти, доки їх не замінять. Проте вони продовжують вести ті справи, які вже є в їхньому провадженні.
4. Жодний суддя не може бути звільнений з посади, якщо тільки інші судді більшістю — у дві третини голосів — не ухвалять рішення про його невідповідність установленим вимогам.

Стаття 24 — Канцелярія і доповідачі
1. Суд має канцелярію, функції та організація якої визначені Регламентом Суду.
2. Коли Суд засідає у складі одного судді, Суду надають допомогу доповідачі, які діють під керівництвом Голови Суду. Вони входять до складу канцелярії Суду.

Стаття 25 — Пленарні засідання Суду
Суд на пленарних засіданнях:
a) обирає Голову Суду та одного чи двох заступників Голови Суду строком на три роки; вони можуть бути переобрані;
b) створює палати на встановлений строк;
c) обирає голів палат; вони можуть бути переобрані;
d) приймає Регламент Суду;
e) обирає Секретаря Суду та одного чи більше заступників Секретаря;
f) звертається з будь-яким клопотанням згідно з пунктом 2 статті 26.

Стаття 26 — Одноособовий склад Суду, комітети, палати та Велика палата
1. Для розгляду переданих йому справ Суд засідає у складі одного судді, комітетами у складі трьох суддів, палатами у складі семи суддів і Великою палатою у складі сімнадцяти суддів. Палати Суду створюють комітети на встановлений строк.
2. За клопотанням пленарного засідання Суду Комітет Міністрів може, одностайним рішенням і на встановлений строк, зменшити кількість суддів у палатах до п'яти.
3. Коли суддя засідає одноособово, він не розглядає жодної заяви проти Високої Договірної Сторони, від якої цього суддю було обрано.
4. Суддя, обраний від Високої Договірної Сторони, яка є стороною у справі, є ex officio членом палати або Великої палати. У разі відсутності такого судді або якщо він не може брати участь у засіданнях, Голова Суду вибирає зі списку, поданого заздалегідь цією Стороною, особу, яка засідає як суддя.
5. До складу Великої палати входять також Голова Суду, заступники Голови, голови палат та інші судді, яких визначено відповідно до Регламенту Суду. Якщо справа передається до Великої палати згідно зі статтею 43, у Великій палаті не може засідати жодний суддя з палати, яка постановила рішення у справі, за винятком голови палати і судді, який засідав від заінтересованої Високої Договірної Сторони.

Стаття 27 — Компетенція суддів, які засідають одноособово
1. Суддя, який засідає одноособово, може оголосити неприйнятною або вилучити з реєстру справ заяву, подану згідно зі статтею 34, якщо таке рішення може бути прийняте без додаткового вивчення.
2. Це рішення є остаточним.
3. Якщо суддя, який засідає одноособово, не оголошує заяву неприйнятною або не вилучає її з реєстру справ, то цей суддя передає її до комітету або палати для подальшого розгляду.

Стаття 28 — Компетенція комітетів
1. Стосовно заяви, поданої згідно зі статтею 34, комітет може одностайним голосуванням:
a) оголосити її неприйнятною або вилучити її з реєстру справ, якщо таке рішення може бути прийняте без додаткового вивчення; або
b) оголосити її прийнятною і одночасно постановити рішення по суті, якщо покладене в основу справи питання щодо тлумачення або застосування Конвенції чи протоколів до неї є предметом усталеної практики Суду.
2. Рішення та рішення по суті, передбачені пунктом 1, є остаточними.
3. Якщо суддя, обраний від Високої Договірної Сторони, яка є стороною у справі, не є членом комітету, комітет може на будь-якій стадії провадження запросити цього суддю зайняти місце одного з членів комітету, беручи до уваги всі відповідні чинники, у тому числі те, чи заперечувала ця Сторона проти застосування процедури, передбаченої підпунктом «b» пункту 1.

Стаття 29 — Рішення палат щодо прийнятності та суті заяв
1. Якщо згідно зі статтею 27 чи статтею 28 не прийнято жодного рішення, або згідно зі статтею 28 не постановлено жодного рішення по суті, палата приймає рішення щодо прийнятності та суті індивідуальних заяв, поданих згідно зі статтею 34. Рішення щодо прийнятності може бути прийняте окремо.
2. Палата приймає рішення щодо прийнятності та суті міждержавних заяв, поданих згідно зі статтею 33. Рішення щодо прийнятності приймається окремо, якщо Суд за виняткових обставин не вирішить інакше.

Стаття 30 — Відмова від розгляду справи на користь Великої палати
Якщо справа, яку розглядає палата, порушує істотні питання щодо тлумачення Конвенції чи протоколів до неї або якщо вирішення питання, яке вона розглядає, може мати наслідком несумісність із рішенням, постановленим Судом раніше, палата може в будь-який час до постановлення свого рішення відмовитися від розгляду справи на користь Великої палати, якщо жодна зі сторін у справі не заперечує проти цього.

Стаття 31 — Повноваження Великої палати
Велика палата:
a) приймає рішення щодо заяв, поданих згідно зі статтею 33 чи статтею 34, якщо палата відмовляється від розгляду справи згідно зі статтею 30 або якщо справу було передано їй на розгляд згідно зі статтею 43;
b) приймає рішення з питань, поданих Суду Комітетом Міністрів згідно з пунктом 4 статті 46; та
c) розглядає запити про надання консультативних висновків, подані згідно зі статтею 47.

Стаття 32 — Юрисдикція Суду
1. Юрисдикція Суду поширюється на всі питання тлумачення і застосування Конвенції та протоколів до неї, подані йому на розгляд відповідно до статей 33, 34, 46 і 47.
2. У випадку виникнення спору щодо юрисдикції Суду спір вирішує сам Суд.

Стаття 33 — Міждержавні справи
Будь-яка Висока Договірна Сторона може передати на розгляд Суду питання про будь-яке порушення положень Конвенції та протоколів до неї, яке допущене, на її думку, іншою Високою Договірною Стороною.

Стаття 34 — Індивідуальні заяви
Суд може приймати заяви від будь-якої особи, неурядової організації або групи осіб, які вважають себе потерпілими від допущеного однією з Високих Договірних Сторін порушення прав, викладених у Конвенції або протоколах до неї. Високі Договірні Сторони зобов'язуються не перешкоджати жодним чином ефективному здійсненню цього права.

Стаття 35 — Умови прийнятності
1. Суд може брати справу до розгляду лише після того, як було вичерпано всі національні засоби юридичного захисту, згідно із загальновизнаними принципами міжнародного права, і впродовж шести місяців від дати постановлення остаточного рішення на національному рівні.
2. Суд не розглядає жодної індивідуальної заяви, поданої згідно зі статтею 34, якщо вона:
a) є анонімною; або
b) за своєю суттю є ідентичною до заяви, що вже була

розглянута Судом чи була подана на розгляд до іншого міжнародного органу розслідування чи врегулювання, і якщо вона не містить нових фактів у справі.
3. Суд оголошує неприйнятною будь-яку індивідуальну заяву, подану згідно зі статтею 34, якщо він вважає:
   a) що ця заява несумісна з положеннями Конвенції або протоколів до неї, явно необґрунтована або є зловживанням правом на подання заяви; або
   b) що заявник не зазнав суттєвої шкоди, якщо тільки повага до прав людини, гарантованих Конвенцією і протоколами до неї, не вимагає розгляду заяви по суті, а також за умови, що на цій підставі не може бути відхилена жодна справа, яку національний суд не розглянув належним чином.
4. Суд відхиляє будь-яку заяву, яку він вважає неприйнятною згідно з цією статтею. Він може зробити це на будь-якій стадії провадження у справі.

Стаття 36 — Участь третьої сторони
1. У всіх справах, які розглядає палата або Велика палата, Висока Договірна Сторона, громадянин якої є заявником, має право подавати свої письмові зауваження і брати участь у слуханнях.
2. В інтересах належного здійснення правосуддя Голова Суду може запропонувати будь-якій Високій Договірній Стороні, яка не є стороною в судовому розгляді, чи будь-якій заінтересованій особі, яка не є заявником, подати свої письмові зауваження або взяти участь у слуханнях.
3. У всіх справах, які розглядає палата або Велика палата, Комісар Ради Європи з прав людини має право подавати свої письмові зауваження і брати участь у слуханнях.

Стаття 37 — Вилучення заяв з реєстру справ
1. Суд може на будь-якій стадії провадження у справі прийняти рішення про вилучення заяви з реєстру, якщо обставини дають підстави дійти висновку:
   a) що заявник не має наміру далі підтримувати свою заяву; або
   b) що спір уже вирішено; або
   c) що на будь-якій іншій підставі, встановленій Судом, подальший розгляд заяви не є виправданим.

Проте Суд продовжує розгляд заяви, якщо цього вимагає повага до прав людини, гарантованих Конвенцією та протоколами до неї.
2. Суд може прийняти рішення про поновлення заяви в реєстрі справ, якщо він вважає, що це виправдано обставинами.

Стаття 38 — Розгляд справи
Суд розглядає справу разом з представниками сторін і, у разі необхідності, проводить розслідування, для ефективного здійснення якого заінтересовані Високі Договірні Сторони створюють усі необхідні умови.

Стаття 39 — Досягнення дружнього врегулювання
1. На будь-якій стадії провадження Суд може надати себе у розпорядження заінтересованих сторін для забезпечення дружнього врегулювання спору на основі поваги до прав людини, як їх визначає Конвенція та протоколи до неї.
2. Процедура, що здійснюється відповідно до пункту 1, є конфіденційною.
3. У разі досягнення дружнього врегулювання Суд вилучає справу з реєстру, прийнявши рішення, яке містить лише стислий виклад фактів і досягнутого вирішення.
4. Це рішення передається Комітетові Міністрів, який здійснює нагляд за виконанням умов дружнього врегулювання, викладених у рішенні.

Стаття 40 — Слухання у відкритому засіданні та доступ до документів
1. Слухання проводяться у відкритому засіданні, якщо Суд за виняткових обставин не вирішить інакше.
2. Доступ до документів, переданих до канцелярії, є відкритим, якщо Голова Суду не вирішить інакше.

Стаття 41 — Справедлива сатисфакція
Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливу сатисфакцію.

Стаття 42 — Рішення палат
Рішення палат стають остаточними відповідно до пункту 2 статті 44.

Стаття 43 — Передання справи на розгляд Великої палати
1. Упродовж трьох місяців від дати ухвалення рішення палатою будь-яка сторона у справі може, у виняткових випадках, звернутися з клопотанням про передання справи на розгляд Великої палати.
2. Колегія у складі п'яти суддів Великої палати приймає таке клопотання, якщо справа порушує серйозне питання щодо тлумачення або застосування Конвенції чи протоколів до неї або важливе питання загального значення.
3. Якщо колегія приймає клопотання, Велика палата вирішує справу шляхом постановлення рішення.

Стаття 44 — Остаточні рішення у справі
1. Рішення Великої палати є остаточним.
2. Рішення палати стає остаточним:
   a) якщо сторони заявляють, що вони не звертатимуться з клопотанням про передання справи на розгляд Великої палати; або
   b) через три місяці від дати постановлення рішення, якщо клопотання про передання справи на розгляд Великої палати не було заявлено; або
   c) якщо колегія Великої палати відхиляє клопотання про передання справи на розгляд Великої палати згідно зі статтею 43.
3. Остаточне рішення опубліковується.

Стаття 45 — Умотивованість рішень у справі та ухвал
1. Рішення у справі, а також ухвали про прийнятність або неприйнятність заяв мають бути вмотивовані.
2. Якщо рішення у справі повністю або частково не виражає одностайної думки суддів, кожний суддя має право викласти окрему думку.

Стаття 46 — Обов'язкова сила рішень та їх виконання
1. Високі Договірні Сторони зобов'язуються виконувати остаточні рішення Суду в будь-яких справах, у яких вони є сторонами.
2. Остаточне рішення Суду передається Комітетові Міністрів, який здійснює нагляд за його виконанням.
3. Якщо Комітет Міністрів вважає, що нагляд за виконанням остаточного рішення ускладнений проблемою тлумачення рішення, він може звернутися до Суду з метою надання відповідного роз'яснення. Рішення про звернення ухвалюється більшістю у дві третини голосів представників, які мають право засідати в Комітеті.
4. Якщо Комітет Міністрів вважає, що Висока Договірна Сторона відмовляється виконувати остаточне рішення у справі, в якій вона є стороною, він може після формального повідомлення цієї Сторони і шляхом ухвалення рішення більшістю у дві третини голосів представників, які мають право засідати в Комітеті, звернутися до Суду з питанням про додержання цією Стороною свого зобов'язання згідно з пунктом 1.
5. Якщо Суд встановлює порушення пункту 1, він передає справу Комітетові Міністрів з метою визначення заходів, яких необхідно вжити. Якщо Суд не встановлює порушення пункту 1, він передає справу Комітетові Міністрів, який приймає рішення про закриття розгляду справи.

Стаття 47 — Консультативні висновки
1. Суд може, на запит Комітету Міністрів, надавати консультативні висновки з правових питань, які стосуються тлумачення Конвенції та протоколів до неї.
2. Такі висновки не поширюються на питання, що стосуються змісту чи обсягу прав і свобод, визначених у розділі I Конвенції та протоколах до неї, чи на будь-які інші питання, які Суд або Комітет Міністрів може розглядати внаслідок будь-якого провадження, що може бути порушене відповідно до Конвенції.
3. Рішення Комітету Міністрів про подання запиту щодо консультативного висновку Суду ухвалюються більшістю голосів представників, які мають право засідати в Комітеті.

Стаття 48 — Консультативна компетенція Суду
Суд вирішує, чи належить запит Комітету Міністрів щодо надання консультативного висновку до його компетенції, визначеної в статті 47.

Стаття 49 — Умотивованість консультативних висновків
1. Консультативні висновки Суду мають бути вмотивовані.
2. Якщо консультативний висновок повністю або частково не виражає одностайної думки суддів, кожний суддя має право викласти окрему думку.

3. Консультативні висновки Суду передаються Комітетові Міністрів.

Стаття 50 — Витрати на забезпечення діяльності Суду
Витрати на забезпечення діяльності Суду покладено на Раду Європи.

Стаття 51 — Привілеї та імунітети суддів
Судді під час виконання своїх обов'язків користуються привілеями та імунітетами, передбаченими у статті 40 Статуту Ради Європи та угодах, укладених згідно з цією статтею Статуту.

РОЗДІЛ III — ІНШІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 52 — Запити Генерального секретаря
На запит Генерального секретаря Ради Європи будь-яка Висока Договірна Сторона надає роз'яснення стосовно того, яким чином її національне право забезпечує ефективне виконання будь-якого з положень цієї Конвенції.

Стаття 53 — Гарантія визнаних прав людини
Ніщо в цій Конвенції не може тлумачитись як таке, що обмежує чи применшує будь-які права людини та основоположні свободи, які можуть бути визнані на підставі законів будь-якої Високої Договірної Сторони чи будь-якою іншою угодою, стороною якої вона є.

Стаття 54 — Повноваження Комітету Міністрів
Ніщо в цій Конвенції не стоїть на перешкоді повноваженням Комітету Міністрів, наданим йому Статутом Ради Європи.

Стаття 55 — Відмова від інших засобів урегулювання спорів
Високі Договірні Сторони погоджуються, що без спеціальної домовленості вони не користуватимуться існуючими між ними чинними договорами, конвенціями або деклараціями для вирішення — шляхом звернення — спору, який виникає внаслідок тлумачення або застосування цієї Конвенції, засобами врегулювання спорів, не передбаченими цією Конвенцією.

Стаття 56 — Територіальне застосування
1. Будь-яка держава може при ратифікації чи будь-коли після цього заявити шляхом повідомлення Генеральному секретареві Ради Європи про те, що дія цієї Конвенції поширюється, з урахуванням пункту 4 цієї статті, на всі чи деякі з територій, за міжнародні відносини яких вона є відповідальною.
2. Дія Конвенції поширюється на територію або території, визначені в повідомленні, з тридцятого дня після отримання цього повідомлення Генеральним секретарем Ради Європи.
3. Однак положення цієї Конвенції застосовуються до таких територій з належним урахуванням місцевих вимог.
4. Будь-яка держава, яка зробила заяву відповідно до пункту 1 цієї статті, може будь-коли після цього оголосити від імені однієї або кількох територій, яких стосується заява, що вона визнає компетенцію Суду приймати скарги від окремих осіб, неурядових організацій або груп осіб згідно зі статтею 34 Конвенції.

Стаття 57 — Застереження
1. Будь-яка держава може при підписанні цієї Конвенції або депонуванні своєї ратифікаційної грамоти зробити застереження стосовно будь-якого окремого положення Конвенції з огляду на те, що будь-який чинний на той час на її території закон не відповідає цьому положенню. Застереження загального характеру згідно із цією статтею не дозволяються.
2. Будь-яке застереження, зроблене згідно із цією статтею, має містити стислий виклад відповідного закону.

Стаття 58 — Денонсація
1. Висока Договірна Сторона може денонсувати цю Конвенцію тільки зі спливом п'ятирічного строку від дати, коли вона стала її стороною, і через шість місяців після подання відповідного повідомлення Генеральному секретареві Ради Європи, який інформує про це інші Високі Договірні Сторони.
2. Така денонсація не звільняє заінтересовану Високу Договірну Сторону від її зобов'язань за цією Конвенцією стосовно будь-якого діяння, яке могло бути порушенням таких зобов'язань і могло бути здійснене нею до дати, від якої денонсація набирає чинності.
3. Будь-яка Висока Договірна Сторона, яка перестає бути членом Ради Європи, перестає бути і стороною цієї Конвенції на тих самих умовах.
4. Відповідно до положень попередніх пунктів, Конвенція може бути денонсована стосовно будь-якої території, на яку поширювалася її дія згідно із заявою, зробленою на підставі статті 56.

Стаття 59 — Підписання і ратифікація
1. Ця Конвенція відкрита для підписання членами Ради Європи. Вона підлягає ратифікації. Ратифікаційні грамоти передаються на зберігання Генеральному секретареві Ради Європи.
2. До цієї Конвенції може приєднатися Європейський Союз.
3. Ця Конвенція набирає чинності після депонування десяти ратифікаційних грамот.
4. Стосовно будь-якого підписанта цієї Конвенції, що ратифікуватиме її після набрання нею чинності, Конвенція набирає чинності з дня депонування його ратифікаційної грамоти.
5. Генеральний секретар Ради Європи повідомляє всіх членів Ради Європи про набрання Конвенцією чинності, про Високі Договірні Сторони, які ратифікували її, та про подальше депонування ратифікаційних грамот.

Учинено в Римі 4 листопада 1950 року англійською і французькою мовами, обидва тексти є однаково автентичними, в одному примірнику, який зберігається в архіві Ради Європи. Генеральний секретар надсилає засвідчені копії цієї Конвенції кожному підписантові.

Європейська соціальна хартія (Переглянута)

(Резюме))

Європейська соціальна хартія (переглянута) 1996 року, яка набула чинності 1 липня 1999 року, втілює в одному документі всі права, гарантовані Європейською соціальною хартією 1961 року, додатковим протоколом до неї 1988 року і додає нові права і містить поправки, прийняті Сторонами. Вона поступово замінює собою первинний договір 1961 року.

Хартія гарантує права і свободи, які стосуються всіх людей в їх повсякденному існуванні. Основні права, викладені в Хартії:

Житло:
- доступ до адекватного і доступного житла;
- скорочення числа бездомних; житлова політика спрямована на всі знедолені категорії;
- процедури щодо обмеження примусового виселення;
- рівний доступ для негромадян до соціального житла і житлових пільг;
- будівництво житла та житлові дотації, пов'язані з потребами сім'ї.

Здоров'я
- доступне і ефективне медичне обслуговування для всього населення;
- політика, спрямована на попередження захворювань, в тому числі гарантії на здорове навколишнє середовище;
- усунення ризиків професійних захворювань з тим, щоб гарантувати, що здоров'я і безпека на робочому місці передбачені законом і гарантовані на практиці;
- захист материнства.

Освіта
- безкоштовна початкова та середня освіта;
- безкоштовні і ефективні служби професійної орієнтації;
- доступ до початкової підготовки (загальна і середня професійна освіта), університетська та неуніверситетська вища освіта, професійне навчання, у тому числі підвищення кваліфікації;
- спеціальні заходи для іноземних громадян;
- інтеграція в школи дітей з обмеженими можливостями;
- доступ до освіти і професійної підготовки для осіб з обмеженими можливостями.

Зайнятість

Свобода роботи
- заборона примусової праці;
- заборона на роботу дітей віком до 15 років;
- спеціальні умови праці для дітей від 15 до 18 років;
- право заробляти собі на життя вільно обраним заняттям.

Справедливі умови праці
- економічна і соціальна політика, спрямована на забезпечення повної зайнятості;
- доступ до роботи для інвалідів;
- справедливі умови роботи щодо заробітної плати та робочого часу;
- захист у разі звільнення;
- захист від сексуального та психологічного переслідування.

Колективні права
- свобода створення профспілок та організацій роботодавців, щоб захистити економічні та соціальні інтереси; індивідуальна свобода, щоб вирішити, чи до них приєднатися чи ні;
- заохочення спільних консультацій, колективних переговорів, примирення та добровільного арбітражу;
- право на страйк.

Правовий та соціальний захист
- правовий статус дитини;
- поводження з неповнолітніми правопорушниками;
- захист від жорстокого поводження та насильства;
- заборона будь-яких форм експлуатації (сексуальної або іншої);
- правовий захист сім'ї (рівність подружжя в парі і щодо дітей, захист дітей у разі розпаду сім'ї);
- право на соціальну безпеку, соціальне забезпечення та соціальні послуги;
- право на захист від бідності та соціального відчуження;
- догляд за дітьми;
- особливі заходи щодо харчування літніх людей.

Пересування людей
- право на возз'єднання сім'ї;
- право громадян на виїзд з країни;
- процесуальні гарантії у разі висилання з країни;
- спрощення імміграційних формальностей.

Недопущення дискримінації
- право жінок і чоловіків на рівне поводження і рівні можливості в галузі зайнятості;
- гарантія для всіх громадянам та іноземців, які законно проживають та/або працюють, що всі права, закріплені в Хартії, застосовуються незалежно від раси, статі, віку, кольору шкіри, мови, релігії, переконань, національного походження, соціального походження, стану здоров'я або приналежності до національної меншини;
- заборона дискримінації на основі сімейних обов'язків;
- право інвалідів на соціальну інтеграцію та участь у житті суспільства.

Хартія передбачає механізм контролю, що базується на підставі національних доповідей держав-учасниць (Протокол 1991 року), а також систему колективної скарги (Протокол 1995 року), яка дозволяє, серед іншого, профспілкам та неурядовим організаціям подавати колективні позови.
Європейський комітет з соціальних прав (ECSR) є органом, що відповідає за контроль за дотриманням Хартії в державах, які є її сторонами.
До Комітету входить 15 незалежних і неупереджених членів, які обираються Радою Комітету Міністрів РЄ терміном на шість років з можливістю одноразового переобрання.

Рамкова конвенція про захист національних меншин

(Резюме)

Конвенція є першим юридично обов'язковим багатостороннім документом, що стосується захисту національних меншин в цілому. Її метою є захищати існування національних меншин в рамках відповідних територій Сторін. Конвенція спрямована на сприяння повній та реальній рівності національних меншин шляхом створення належних умов, що дозволяють їм зберігати і розвивати свою культуру і зберігати свою самобутність.

Конвенція встановлює принципи, що стосуються осіб, що належать до національних меншин, у сферах суспільного життя, таких як:

- Недискримінація
- Просування ефективної рівності
- Сприяння та збереження культури, релігії, мови і традицій
- Свобода мирних зібрань
- Свобода асоціацій
- Свобода вираження думок
- Свобода думки, совісті і релігії
- Право на доступ і використання засобів масової інформації
- Свобод, що стосуються мови та освіти
- Транскордонні контакти і співробітництво
- Участь в економічному, культурному та суспільному житті
- Заборона примусової асиміляції.

Механізм моніторингу Конвенції базується на звітах, які держави-учасниці зобов'язані надавати. Остаточна відповідальність за розгляд доповідей покладається на Комітет Міністрів Ради Європи, але Консультативний комітет експертів допомагає Комітету Міністрів.

Консультативний комітет складається з членів у кількості до 18 осіб, що обираються Комітетом Міністрів з кандидатів, запропонованих державами-сторонами. Не всі країни можуть мати одного зі своїх кандидатів у Комітеті. Ті кандидати, які не обрані, розміщуються в резервному списку додаткових членів. Консультативний комітет уповноважений отримувати інформацію з інших джерел, ніж доповіді держав. Наприклад, він може також організувати зустрічі з представниками влади і незалежних джерел. Консультативний комітет може також проводити поїздки в держави при розгляді їхніх доповідей, в ході якого Комітет проводить зустрічі з представниками уряду, неурядових організацій, національних меншинам, науковцями та іншими зацікавленими сторонами.

Європейська хартія регіональних мов або мов меншин

(Резюме)

Хартія розроблена, з одного боку, для захисту і сприяння розвитку регіональних мов і мов меншин, які є під загрозою як аспект культурної спадщини Європи і, з іншого — з тим, щоб забезпечити можливість носіям регіональних мов або мов меншин користуватися ними в приватному та суспільному житті. Вона охоплює регіональні мови і мови меншин, нетериторіальні мови і офіційні мови, які менш широко використовуються.

Хартія встановлює основні принципи та цілі, на яких держави повинні базувати свою політику, законодавство і практику і які розглядаються як надання необхідної основи для збереження мов.

Вісім основоположних принципів і цілі:

- Визнання регіональних мов або мов меншин як виразників культурного багатства.
- Повага до географічного району кожної регіональної мови або мови меншини.
- Необхідність рішучих дій з підтримки таких мов.
- Сприяння і / або заохочення використання таких мов, в усній і письмовій мові, в суспільному та приватному житті.
- Надання належних форм і засобів викладання і вивчення таких мов на всіх відповідних стадіях.
- Сприяння відповідним міжнаціональним обмінам.
- Заборона всіх форм несправедливого розрізнення, виключення, обмеження або надання переваг, які стосуються використання регіональної мови або мови меншини і мають за мету стримати або поставити під загрозу її збереження або розвиток.
- Сприяння державами взаєморозумінню між всіма мовними групами країни.

Крім того, Хартія встановлює ряд конкретних заходів щодо сприяння використання регіональних мов або мов меншин у суспільному житті. Ці заходи охоплюють наступні сфери: освіта, правосуддя, адміністративні органи і державні служби, ЗМІ, культурні заходи та приміщення, економічні і соціальні заходи та транскордонні обміни.

Хартія передбачає механізм моніторингу для оцінки, як Хартія застосовується у державах, які є її сторонами, з метою, у разі необхідності, надання рекомендацій для поліпшення свого законодавства, політики та практики. Центральним елементом механізму моніторингу є Комітет незалежних експертів. Цей комітет:

- розглядає періодичний звіт держав;
- за потреби розглядає ряд питань до Сторони стосовно будь-якої неясної частини звіту;
- організовує візити в держави, щоб зустрітися з органами влади, неурядовими організаціями або будь-якими іншими компетентними органами, щоб оцінити рівень застосування Хартії;
- розглядає будь-яку додаткову інформацію, представлену об'єднаннями та інших органами, що законно створені в даній державі, які зацікавлені проблемами мов;
- готує власний звіт про оцінку на підставі отриманої інформації і відправляє звіт в Комітет Міністрів, у тому числі пропозиції щодо рекомендацій, які будуть зроблені державам.

Раз на два роки Генеральний секретар Ради Європи повинен представити в Парламентській Асамблеї детальну доповідь про застосування Хартії. Це гарантує, що члени парламентів європейських країн будуть поінформовані про застосування Хартії, що дозволить їм чинити політичний тиск, в разі необхідності, з метою заохочувати національні уряди вживати відповідних заходів.

Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми

(Неофіційне резюме)

Конвенція Ради Європи про протидію торгівлі людьми (була відкрита для підписання у Варшаві 16 травня 2005 з нагоди 3-ї зустрічі глав держав і урядів Ради Європи. 24 жовтня 2007 Конвенція отримала десяту ратифікацію, розпочавши тим самим процес, в результаті якого вона набула чинності 1 лютого 2008 року. Конвенція є всеосяжним договором, зосередженим в основному на захисті жертв торгівлі людьми і гарантіях їх прав. Вона також спрямована на запобігання торгівлі людьми та судового переслідування торговців людьми. Крім того, у Конвенції передбачено створення ефективного і незалежного механізму моніторингу, здатного контролювати реалізацію зобов'язань, що містяться в Конвенції. Конвенція не обмежується членами Ради Європи; держави, що не є членами ЄС і країни-члени Європейського Союзу, також мають можливість стати учасниками Конвенції.

Мета і сфера застосування Конвенції

Конвенція базується на визнанні принципу, згідно з яким торгівля людьми є порушенням прав людини і посяганням на гідність і цілісність людської особистості. Конвенція Ради Європи є всеосяжним договором, який спрямований на:

- Запобігання торгівлі
- Захист прав людини, які є жертвами торгівлі людьми
- Для судового переслідування торговців людьми.

Конвенція застосовується до:

- всіх форм торгівлі людьми: чи то національна або транснаціональна, пов'язана або не пов'язана з організованою злочинністю
- всіх жертв: жінок, чоловіків і дітей
- незалежно від форми експлуатації: сексуальна експлуатація, примусова праця або послуги, і т.д.

Заходи, передбачені Конвенцією

- Підвищення обізнаності для осіб, які входять в групу ризику торгівлі людьми, і дії, спрямовані на переконання «споживачів», належать до основних заходів щодо запобігання торгівлі людьми.
- Жертви торгівлі людьми мають бути визнані такими, щоб уникнути трактування їх поліцією і органами державної влади як незаконних мігрантів або злочинців.
- Жертвам торгівлі людьми буде надаватись фізична та психологічна допомога і підтримка для їх реінтеграції в суспільство. Лікування, консультації та інформація, а також підтримка в реінтегруванні в суспільство — це ті заходи, які будуть надані. Жертви також мають право на отримання компенсації.
- Жертви мають право на як мінімум 30 днів, щоб відновитися і відійти від впливу торговців та прийняти рішення стосовно їх можливого співробітництва з владою. Може бути наданий поновлюваний вид на проживання, якщо їх особиста ситуація цього вимагає, або якщо вони повинні залишитися для того, щоб співпрацювати в ході кримінального розслідування.
- Торгівля буде вважатися кримінальним злочином: тому проти торговців і їх спільників порушується кримінальна справа
- Приватне життя та безпека жертв торгівлі людьми будуть захищені протягом усього судового розгляду
- Можливість криміналізації тих, хто користується послугами жертви, якщо вони знають, що людина є жертвою торгівлі людьми
- Конвенція передбачає можливість не покарання жертв за їх причетність до незаконної діяльності, якщо вони були змушені це зробити. Громадянське суспільство відіграє важливу роль в попередженні торгівлі людьми та захисті жертв. Отже, Конвенція сприяє співпраці між державними органами, неурядовими організаціями та представниками громадянського суспільства.

Моніторинг

Механізм моніторингу складається з двох основних елементів: GRETA, група незалежних експертів з питань протидії торгівлі людьми, а також Комітету Сторін, який складається з представників у Комітеті міністрів Сторін Конвенції та представників Сторін, які не є членами Ради Європи. ГРЕТА контролює виконання Конвенції, оформляє доповіді з оцінкою заходів, прийнятих Сторонами. Ті сторони, які не повною мірою дотримуються заходів, що містяться в Конвенції, повинні будуть посилити свої дії. Крім того, Комітет Сторін може також на основі доповіді GRETA надавати рекомендації Стороні.

Хартії Ради Європи з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини

Прийнята в рамках Рекомендація CM/Rec (2010)7 Комітету Міністрів

РОЗДІЛ I — ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Сфера дії

Ця Хартія стосується виховання демократичного громадянства і освіти в галузі прав людини, як це визначено в пункті 2. Вона не стосується явно таких суміжних питань, як міжкультурна освіта, освіта про рівність, освіта для сталого розвитку та миру, за винятком випадків, коли вони перетинаються і взаємодіють з вихованням демократичної громадянськості та освіти з прав людини.

Визначення

Для цілей цього Статуту:

а. «Освіта для демократичного громадянства» означає навчання, підготовку, підвищення обізнаності, інформацію, практики і діяльність, які мають на меті, за рахунок надання учням знань, навичок і розуміння, і розвитку їх ставлення та поведінки, щоб дати їм можливість здійснювати і захищати свої демократичні права та обов'язки в суспільстві, цінувати різноманітність і відігравати активну роль у демократичному житті з метою заохочення та захисту демократії і верховенства права.

б. «Освіта в галузі прав людини» означає навчання, підготовку, підвищення обізнаності, інформацію, практики і діяльність, які мають на меті за рахунок надання учням знань, навичок і розуміння і розвитку їх ставлення та поведінку, щоб дати їм можливість зробити свій внесок у будівництво та захист універсальної культури прав людини в суспільстві з метою заохочення та захисту прав людини та основних свобод.

в. «Формальна освіта» означає структуровану систему освіти і навчання, яка охоплює дошкільну та початкову, середню освіту і вищу освіту. Вона відбувається, як правило, в загальних або професійних навчальних закладах і забезпечує сертифікацію.

г. «Додаткова освіта» означає будь-яку заплановану програму освіти, спрямовану на поліпшення цілого ряду навичок та вмінь поза формальною освітньою системою.

д. «Неформальна освіта» означає довічний процес, в якому кожна людина набуває відносин, цінностей, навичок та знань від виховних впливів і ресурсів в своєму власному середовищі і від повсякденного досвіду (сім'ї, однолітків, сусідів, зустрічей, бібліотеки, ЗМІ, робота, ігри і т.д.).

Відносини між освітою в сфері демократичної громадянськості і освітою про права людини

Освіта для демократичного громадянства і освіта з прав людини тісно взаємопов'язані і взаємно доповнюють одна одну. Вони відрізняються за тематикою і обсягом, але не завданнями і практикою. Освіта для демократичного громадянства зосереджується в основному на демократичному праві і обов'язках та активній участі щодо цивільних, політичних, соціальних, економічних, правових і культурних сфер життя суспільства, в той час як освіта з прав людини пов'язана з більш широким спектром прав людини та основних свобод в кожному аспекті життя людей.

Конституційні структури та пріоритети держав-членів

Цілі, принципи і напрямки політики, що описані нижче, повинні застосовуватися:

а. з належною повагою до конституційних структур кожної держави-члена, використовуючи засоби доречні для цих структур;

б. з урахуванням пріоритетів та потреб кожної держави-члена.

РОЗДІЛ II — ЗАВДАННЯ І ПРИНЦИПИ

Завдання і принципи

Наступні завдання і принципи повинні визначати діяльність держав-членів в окресленні ними політики, законодавства і практики.

а. Мета надання кожній людині на своїй території можливості освіти для демократичного громадянства і освіти в галузі прав людини.

б. Навчання в сфері демократичної громадянськості і освіта про права людини є постійними процесами. Ефективне навчання в цій галузі включає в себе широкий спектр зацікавлених сторін, включаючи політиків, фахівців у галузі освіти, учнів, батьків, освітні установи, органи управління освітою, державних службовців, неурядових організацій, молодіжних організацій, засоби масової інформації та широкої громадськості.

в. Всі засоби виховання і навчання, офіційні чи неофіційні або неформальні, відіграють свою роль у цьому процесі навчання і цінні для розвитку цих принципів і досягнення завдань освіти.

г. Неурядові організації та молодіжні організації роблять цінний внесок у освіті в галузі демократичної громадянськості і в освіті з прав людини, зокрема, через неформальні та неофіційні системи освіти і, відповідно, необхідно надати їм можливість і підтримку для того, щоб вони забезпечували цей вклад.

е. Практика та заходи щодо викладання та навчання повинні відповідати і сприяти цінностям та принципам демократії та прав людини; зокрема, управління навчальними закладами, включаючи школи, повинне відображати і пропагувати цінності прав людини та сприяти розширенню прав і активній участі учнів, педагогічних кадрів та зацікавлених сторін, включаючи батьків.

є. Істотним елементом всього процесу освіти в галузі демократичного громадянства і освіти в галузі прав людини є сприяння соціальній згуртованості та міжкультурному діалогу і визнання цінності різноманіття і рівності, в тому числі гендерної рівності; з цією метою важливо розвивати знання, особисті і суспільні навички і розуміння, які зменшують конфлікт, підвищують знання та розуміння відмінностей між релігійними і етнічними групами, зміцнюють взаємну повагу людської гідності і спільних цінностей, сприяють діалогу і пропагують ненасильство в вирішенні проблем і суперечок.

ж. Однією з основних цілей всієї освіти демократичного громадянства і освіти з прав людини є не тільки надання учням знань, розуміння і навичок, а й надання їм готовності вжити заходів у суспільстві в інтересах захисту та розвитку прав людини, демократії та верховенства права.

з. Постійне навчання і розвиток професіоналів в галузі освіти та молодіжних лідерів, а також для самих тренерів в дусі принципів і практики освіти для демократичного громадянства та освіти в галузі прав людини є життєво важливою для забезпечення і стабільності ефективної освіти в цій галузі, і повинні відповідно бути адекватно сплановані і забезпечені ресурсами.

к. Слід сприяти партнерству і співпраці серед широкого кола зацікавлених сторін, що беруть участь у освіті в галузі демократичного громадянства і освіти з прав людини на державному, регіональному та місцевому рівнях з тим, щоб якнайкраще використати внески, у тому числі політиків, фахівців у галузі освіти, учнів, батьків, освітніх установ, неурядових організацій, молодіжних організацій, засобів масової інформації та широкої громадськості.

л. Враховуючи міжнародний характер цінностей і зобов'язань в галузі прав людини та загальних принципів, що лежать в основі демократії і верховенства права, для держав-членів важливо продовжувати і сприяти міжнародному та регіональному співробітництву в діяльності, яка охоплюється цією Хартією, та ідентифікацію і обмін передовим досвідом.

РОЗДІЛ III — ПОЛІТИКА

Формальна загальна і професійна освіта
Держави-члени повинні включати освіту для демократичного громадянства і прав людини в навчальні програми формальної освіти на дошкільному, початковому і середньому рівнях школи, а також в цілому в професійну освіту та навчання. Держави-члени повинні також продовжувати сприяти, переглядати і оновлювати освіту в галузі демократичного громадянства і прав людини в цих навчальних програмах, з тим щоб забезпечити їх актуальність та сприяти стабільності цієї галузі.

Вища освіта
Держави-члени повинні сприяти, з належною повагою до принципу академічної свободи, включенню освіти в галузі демократичного громадянства і освіти з прав людини у вищих навчальних закладах, зокрема для майбутніх фахівців в галузі освіти.

Демократичне управління
Держави-члени повинні сприяти демократичному управлінню у всіх навчальних закладах як бажаного і корисного методу управління і як практичного засобу з навчання та розуміння демократії та поваги до прав людини. Вони повинні заохочувати і сприяти за допомогою відповідних засобів активній участі учнів, працівників освіти і зацікавлених сторін, у тому числі батьків, в управлінні освітніми установами.

Навчання
Держави-члени повинні забезпечити для вчителів, інших працівників сфери освіти, молодіжних лідерів і тренерів необхідну початкову і безперервну підготовку та розвиток у сфері освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини. Це має гарантувати наявність у них глибоких знань і розуміння цілей і принципів предмета та необхідні методи викладання і навчання, а також інші ключові навички, що відповідають їх сфері освіти.

Роль неурядових організацій, молодіжних організацій та інших зацікавлених сторін
Держави-члени повинні підвищити роль неурядових організацій та молодіжних організацій у освіті в галузі демократичного громадянства і освіті з прав людини, особливо в сфері неформальної освіти. Вони повинні визнати ці організації та їх діяльність цінною частиною освітньої системи, забезпечити їх, де це можливо, необхідною підтримкою і повною мірою використовувати їхній досвід, який вони можуть внести у всі форми навчання.
Держави-члени повинні також поширювати та пропагувати освіту в сфері демократичного громадянства і освіту з прав людини для інших зацікавлених сторін, зокрема для засобів масової інформації та широкої громадськості, з тим щоб максимально збільшувати той внесок, який вони можуть зробити в цій галузі.

Критерії оцінки
Держави-члени повинні розробити критерії для оцінки ефективності програм освіти в галузі демократичного громадянства та освіти з прав людини. Зворотний зв'язок від учнів повинен бути невід'ємною частиною такої оцінки.

Дослідження
Держави-члени повинні ініціювати і заохочувати наукові дослідження в галузі освіти для демократичного громадянства і освіти з прав людини, які б критично оцінювали поточну ситуацію в цій галузі та забезпечували зацікавлені сторони, в тому числі політиків, навчальні заклади, лідерів навчальних закладів, викладачів, учнів, неурядові організації та молодіжні організації порівняльною інформацією, щоб допомогти їм оцінити і підвищити свою ефективність і поліпшити свою практику. Ці дослідження можуть включати, зокрема, дослідження стосовно програм навчання, інноваційних методів, методів навчання та розвитку систем оцінювання, в тому числі критеріїв оцінки і показників.
Держави-члени повинні поділитися результатами своїх досліджень з іншими державами-членами та зацікавленими сторонами у відповідних випадках.

Навички для сприяння соціальній згуртованості, оцінки відмінностей і трактування відмінностей і конфліктів
В усіх сферах освіти держави-члени повинні сприяти впровадженню освітніх підходів і методів навчання, які покликані вчити жити разом в демократичному і мультикультурному суспільстві і спрямовані на те, щоб учні набували знань та навичок сприяння соціальній згуртованості, цінували відмінності і рівність, зокрема, між різними релігійними та етнічними групами, і щоб вміли врегульовувати суперечки і конфлікти ненасильницьким шляхом, поважаючи права один одного, а також для боротьби з усіма формами дискримінації та насильства, особливо з залякуванням та переслідуванням.

РОЗДІЛ IV — ОЦІНКА І СПІВПРАЦЯ

Оцінка та огляд
Держави-члени повинні регулярно оцінювати стратегії і політику, які вони впроваджують стосовно цієї Хартії, та адаптувати ці стратегії і галузі політики в міру необхідності. Вони можуть робити це у співпраці з іншими державами-членами, наприклад, на регіональній основі. Будь-який член може також попросити про допомогу в Ради Європи.

Співпраця у подальшій діяльності
Держави-члени повинні, в разі необхідності, співпрацювати один з одним і через Раду Європи у процесі досягнення цілей і принципів цієї Хартії шляхом:

а. вивчення тем, що становлять спільний інтерес, та досягнення визначених пріоритетів;
б. розширення багатосторонніх та транскордонних заходів, у тому числі існуючої мережі координаторів з освіти в галузі демократичного громадянства і освіти з прав людини;
в. обміну, розвитку, класифікації та забезпечення поширення передової практики;
г. інформування всіх зацікавлених сторін, в тому числі громадськість, про цілі та імплементацію Хартії;
д. підтримки європейських мереж неурядових організацій, молодіжних організацій та фахівців у галузі освіти і співробітництва між ними.

Міжнародне співробітництво
Держави-члени повинні ділитися результатами своєї роботи в галузі освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини в рамках Ради Європи з іншими міжнародними організаціями.

Глосарій

Мета цього глосарію — дати користувачам *КОМПАСу* коротке визначення або коротке пояснення основних понять, конвенцій і термінів, які використовуються у посібнику. Із більш докладною інформацією можна ознайомитися у відповідних розділах довідкової інформації до тем в Главі 5 або скористатися Інтернетом.

Автократія: уряд з однієї людини або невеликої групи, яка має необмежену силу чи владу, або влада чи повноваження такої особи або групи.

Американська Конвенція про права людини: (Американська Конвенція) — договір з прав людини, прийнятий Організацією американських держав (ОАД) в 1969 році. Вона охоплює Північну, Центральну і Південну Америку.

Аналіз: структурована розмова між фасилітаторами та учасниками, яка дає учасникам можливість проаналізувати і оцінити те, що вони дізналися з емпіричної та рольової діяльності. У процесі учасники обмірковують те, як нове знання співвідноситься з тим, що вони вже знали, і як вони можуть скористатися цим навчанням в майбутньому.

Антисемітизм: страх, ненависть, образа, підозрілість, упередженість, дискримінація чи несправедливе ставлення до людей єврейського походження або тих, хто сповідує іудаїзм. Сучасні форми антисемітизму включають заперечення Голокосту.

Апартеїд: нелюдські вбивства, зґвалтування, тортури, поневолення або інші злочини проти людства, скоєні у контексті інституціоналізованого режиму систематичного пригноблення і панування однієї расової групи над іншою групою або групами, і здійснювані з метою збереження такого режиму.

Арабська Хартія прав людини: прийнята Радою Ліги арабських держав 22 травня 2004 року, вона стверджує принципи, що містяться в Загальній декларації прав людини, Міжнародних пактах про права людини і Каїрській декларації прав людини в ісламі.

Арбітраж: процес, при якому замість того, щоб йти до суду, сторони суперечки просять третю особу вислухати їхні аргументи, а потім прийняти рішення, якому вони згодні слідувати.

Асоціація: організація, створена групою осіб з метою досягнення певної мети. Такі організації можна також назвати громадськими організаціями, громадськими об'єднаннями та некорпоративними асоціаціями. Неурядові організації (НУО) є асоціаціями. Асоціації є основою того, що називається «громадянським суспільством».

Африканська хартія прав людини і народу: (Африканська хартія, іноді також згадується як Банжул Статут) — регіональний договір з прав людини для африканського континенту, прийнятий Організацією Африканської Єдності (ОАЄ) в 1981 році.

Біженець: той, хто в силу цілком обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознакою раси, віросповідання, громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань, перебуває за межами країни свого громадянства та не може, або в силу таких побоювань, не бажає скористатися захистом цієї країни. Термін також використовується в загальному значенні для будь-кого в становищі біженця, наприклад, для людей, що шукають притулку.

Білль про права: твердження в конституції про права людини або громадянські права, в якому перераховані заходи захисту від втручання з боку урядів. Дивіться також — Міжнародний білль про права людини.

Верховенство закону: жодна людина, будь то державний службовець, цар чи президент, не може бути вище закону. Закон однаковий для тих, хто управляє, і тих, ким управляють.

Верховний комісар з прав людини: головна посадова особа Організації Об'єднаних Націй з прав людини. Верховний комісар очолює Управління Верховного комісара з прав людини, яке було створено для підтримки механізмів ООН в галузі прав людини. (Не плутати з Комісаром з прав людини, установою Ради Європи).

Взаємозалежні: поняття відноситься до ідеї, що реалізація конкретного права людини залежить від реалізації всіх інших прав. Наприклад, ваша здатність брати участь у роботі вашого уряду безпосередньо залежить від вашого права на вираження думок, вашого здоров'я, свободи пересування і відсутності дискримінації.

Вирішення конфліктів: дії, що вживаються в короткий строк, щоб припинити насильницькі конфлікти.

Відбудова миру: (в тому числі пост-конфліктна відбудова миру); дії, вжиті в середньостроковий і довгостроковий термін для вирішення корінних причин насильницьких конфліктів.

Відхилення: заява від держави-члена договору, яка дозволяє цій державі призупинити або обмежити певні права — наприклад, під час війни. Деякі права ніколи не можуть бути відхиленні — наприклад, право на свободу від тортур.

Військові злочини: злочини, скоєні під час конфлікту, внутрішнього або міжнародного, які характеризуються серйозними порушеннями гуманітарного права та інших законів, що стосуються збройних конфліктів. Гаазькі конвенції 1899 і 1907 років разом з Женевською конвенцією 1949 року є одними з перших офіційних міжнародних законів про війни, військові злочини і гуманне поводження з жертвами війни.

Внутрішньо переміщені особи (ВПО): люди або групи людей, які були змушені покинути свої будинки або місця звичайного проживання, зокрема, внаслідок, або задля уникнення наслідків збройного конфлікту, масових проявів насильства, порушення прав людини, природних або техногенних катастроф, і які не перетинали міжнародний кордон.

Впровадження гендерних підходів: глобально визнана стратегія просування гендерної рівності. Це не самоціль, а засіб для досягнення мети гендерної рівності шляхом гарантування, що гендерні перспективи і увага до гендерних проблем будуть в центрі всієї діяльності включаючи розробку політики, розподіл ресурсів та планування, імплементацію і моніторинг програм і проектів.

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ): міжурядова організація під егідою Організації Об'єднаних Націй, яка працює для зміцнення здоров'я у всьому світі.

Гендер: соціальний конструкт, який інформує про ролі, погляди, цінності і відносини між жінками та чоловіками. У той час, як стать є поняттям біології (біологічні відмінності між чоловіками і жінками), поняття «гендеру» визначається суспільством і майже завжди означає підпорядкованість жінок чоловікам.

Геноцид: систематичне вбивство з наміром знищити, повністю або частково, групу людей через їх національність, расу, етнічну приналежність чи релігію. Крім того, заподіяння серйозних тілесних ушкоджень чи розумових розладів, і насильницька передача дітей однієї групи в іншу групу.

Глобалізація: як правило, описує процес зростаючої взаємозалежності та обміну між народами, зокрема, в економічній, соціальній і культурній сферах. Цей термін також використовується для визначення конкретної форми міжнародної інтеграції, спрямованих на виконання інтересів приватних можновладців, виробничих корпорацій і фінансових інститутів, тісно пов'язаних з впливовими державами.

Громадянство: а) правові відносини між людиною і державою в результаті чого виникають взаємні права і зобов'язання або б) використовується для опису загальних відносин між громадянами і державою, до якої вони «належать», включаючи очікувані форми поведінки і відносин.

Громадянське суспільство: відноситься колективно до добровільних громадських і соціальних організацій, асоціацій та інституцій, наприклад, зареєстрованих благодійних організацій, неурядових організацій, громадських груп, жіночих організацій, релігійних організацій, професійних асоціацій, профспілок, груп самодопомоги та правозахисних груп, що становлять основу функціонування демократичного суспільства. Громадянське суспільство розглядається як від'ємне від державних і комерційних установ ринку.

Громадянські права: (іноді відомі як громадянські свободи); категорія прав і свобод, які захищають людей від необґрунтованих дій уряду та забезпечують їхню здатність брати участь у громадянському житті держави без дискримінації та репресій.

Гуманітарне право: сукупність правових норм, що головним чином базуються на Женевських конвенціях, які захищають певних осіб в період збройного конфлікту, допомагають жертвам і обмежують методи і засоби ведення військових дій, з метою мінімізації руйнувань, загибелі людей і непотрібних людських страждань.

Декларація прав дитини: прийнята Генеральною Асамблеєю ООН в 1959 році, цей необов'язковий документ встановив десять загальних принципів, які згодом лягли в основу Конвенції про права дитини (КПД), яка була прийнята в 1989 році.

Декларація: документ, що викладає узгоджені принципи і стандарти, але він не є юридично обов'язковим. Конференції ООН, такі як Конференція ООН з прав людини у Відні 1993року та Всесвітня конференція жінок у Пекіні1995 року, як правило, видають два типа декларацій: один пишуть представники державних структур, а другий — неурядові організації (НУО). Генеральна Асамблея ООН часто видає впливові, але юридично не зобов'язуючі декларації.

Демократія: форма правління, при якій народ має повноваження на управління державою шляхом прямого референдуму або за допомогою своїх представників, обраних народом, які мають право голосу.

Держави-члени: країни, які є членами міжурядової організації (наприклад, Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи).

Державний суверенітет: ідея, що уряд має виключне законне право визначати, що робити в рамках своєї юрисдикції. Міжнародні документи з прав людини встановлюють певні обмеження суверенітету, так само, як і членство в міжнародних організаціях, таких як ЄС.

Дискримінація: будь-яка відмінність, виключення, обмеження прав, за такими ознаками, як раса, культура, етнічне походження, національність, сексуальна орієнтація, релігія, фізичні недоліки чи інші характеристики, що не відносяться до суті питання.

Договір: (використовується як синонім конвенції та угоди); офіційна угода між державами, яка визначає і змінює їх взаємні обов'язки і зобов'язання. Коли держава ратифікує договір, який був прийнятий, статті цього договору стають частиною внутрішніх правових зобов'язань держави.

Екологічні права: зазвичай використовуються для опису права людини на безпечне, здорове і екологічно сприятливе середовище. Іноді використовуються для ідентифікації «прав», що має саме навколишнє середовище — в тому числі прав тварин, рослин і екосистем пережити наслідки людських дій.

Економічний: пов'язаний з факторами, що стосуються виробництва, розвитку або управління матеріальними благами.

Економічні права: права, які стосуються виробництва, розвитку і управління матеріалами для задоволення життєвих потреб. Вони проголошені у Загальній декларації прав людини і захищаються Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права (МПЕСКП) та Європейською соціальною хартією.

Європейська конвенція про запобігання тортурам чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню: регіональний договір у галузі прав людини, прийнятий в 1987 році Радою Європи, який направлений на запобігання різним порушенням щодо людей, затриманих органами державної влади, в таких місцях, як в'язниці, центри утримання під вартою для неповнолітніх, поліцейські дільниці, табори біженців або психіатричні лікарні.

Європейська конвенція про захист прав і основоположних свобод людини (ЄКПЛ): (Європейська Конвенція, Європейська Конвенція з прав людини), регіональний договір з прав людини, прийнятий в 1950 році Радою Європи. Всі держави-члени Ради Європи є учасниками ЄКПЛ, і очікується, що нові члени також повинні ратифікувати конвенцію при першій же можливості.

Європейська культурна конвенція: (прийнята Радою Європи в 1954 році, набула чинності в 1955 році); регіональний договір, який складає офіційну основу для роботи Ради Європи з питань освіти, культури, спадщини, молоді та спорту. На додаток до Європейської Конвенції, Культурна Конвенція спрямована на захист європейської культури і розвиток взаємного розуміння та поваги до культурного розмаїття між різними народами.

Європейська Соціальна Хартія: (прийнята Радою Європи в 1962 році, переглянута у 1996 році); регіональний договір, який гарантує соціальні та економічні права людини; вона доповнює Європейську Конвенцію, яка, в основному, стосується цивільних і політичних прав.

Європейський комітет з соціальних прав: орган, відповідальний за контроль виконання державами Європейської соціальної хартії. Він складається з 15 незалежних і неупереджених експертів, які регулярно зустрічаються, щоб розглянути доповіді, представлені державами-членами Ради Європи, що підписали соціальну хартію.

Європейський парламент: це парламентська установа Європейського Союзу, що обирається напряму. Парламент має два місця зібрання — у Страсбурзі та Брюсселі. Європейський парламент налічує 736 членів (ЧЄП).

Європейський Союз (ЄС): економічний і політичний союз держав-членів, розташованих в Європі та схильних до регіональної інтеграції і соціального співробітництва. ЄС був створений підписанням Маастрихтського Трактату у 1993 році.

Європейський Суд з прав людини: знаходиться в Страсбурзі, це наднаціональний суд, заснований Європейською Конвенцією з прав людини, він провадить правовий захист останньої інстанції для людей, які відчувають, що їх права людини були порушені одним з членів Конвенції.

Європейський Суд справедливості європейських спільнот: (часто називають просто «Суд»); створений в 1952 році. Розташований в Люксембурзі, його робота полягає в тому, щоб переконатися, що законодавство ЄС тлумачиться і застосовується однаковим чином в усіх країнах ЄС, що закон є рівним для всіх. Він гарантує, наприклад, що національні суди не виносять різні рішення з однакових питань.

Женевські конвенції: чотири договори, прийняті в 1949 році Міжнародним комітетом Червоного Хреста (МКЧХ) в Женеві, Швейцарія. Вони встановлюють правила, які застосовуються у збройних конфліктах, зокрема по відношенню до лікування хворих і поранених солдатів, матросів і льотчиків, військовополонених і цивільних осіб, що перебувають під контролем противника.

Життєва позиція: набір ідей, який допомагає нам зрозуміти світ і знайти сенс і значення життя; узагальнюючий вираз для будь-яких релігійних та альтернативних течій.

Загальна декларація прав людини (ЗДПП): (Загальна декларація); прийнята генеральною асамблеєю 10 грудня 1948 року. Основний документ ООН, що встановлює стандарти і норми в галузі прав людини. Всі держави-члени домовилися підтримати Загальну декларацію. Хоча декларація повинна була бути необов'язковою до виконання, з часом її різні положення стали настільки широко визнаними, що зараз можна сказати, що вона є частиною звичайного міжнародного права.

Звичайне міжнародне право: практика, яка визнана законом, на основі звичаїв та традицій. Для того, щоб стати звичайним міжнародним правом, практика повинна відповідати двом елементам: єдина і послідовна державна практика протягом довгого часу і переконання, що така практика є обов'язковою (переконаність у правомірності). Це важливе і корисне джерело міжнародного права, оскільки воно пов'язує всі народи, незважаючи на те дали вони чи ні згоду на договір.

Злочини проти людства: широкомасштабні або систематичні акти насильства, спрямовані проти будь-якого цивільного населення. Наприклад, вбивство, винищення, поневолення, тортури, зґвалтування, сексуальне рабство, примусова вагітність, переслідування групи за ознакою раси, етносу, гендеру, серед інших: насильницьке винищення людей, злочини апартеїду, інші негуманні акти аналогічного характеру з умисним заподіянням сильних страждань або серйозних тілесних ушкоджень, або шкоди психічному чи фізичному здоров'ю.

Злочини проти миру: в міжнародному праві означає (i) планування, підготовка, розв'язання або ведення агресивної війни або війни з порушенням міжнародних договорів, угод чи гарантій; (ii) участь у загальному плані або змові, спрямованих на здійснення будь-яких з дій, згаданих у (i). Відомі як Нюрнберзькі принципи.

Зникнення: вираз використовується, коли люди зникають, тому що вони були вбиті або таємно ув'язнені урядом або іншими організаціями. Вони зникають через свої політичні погляди або діяльність, які кидають виклик несправедливому режиму або доктрині організації.

Інструмент: будь-який формальний, письмовий документ держави або держав, який викладає права, і не має обов'язкової юридичної сили (декларація), або кодує права, і є юридично обов'язковим для виконання тими державами, які його ратифікували (угода, договір або конвенція). Вони можуть бути національними чи міжнародними.

Кодифікація, кодифікувати: процес формалізації закону або прав в письмові інструменти.

Колективні права: права груп на захист своїх інтересів та ідентичності; іноді називають «правами третього покоління». Ці права існують на додаток до прав людини.

Комісар з прав людини: незалежна установа в рамках Ради Європи, якій доручено сприяти поінформованості та повазі до прав людини в державах-членах Ради Європи. Дивиться також Верховний комісар з прав людини.

Комісія з прав людини: орган ООН зараз замінений Радою з прав людини.

Комітет з прав людини: орган Організації Об'єднаних Націй, складається з 18 експертів, які збираються три рази на рік для розгляду п'ятирічних доповідей, представлених 162-ма країнами-членами ООН, про виконання Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, МПГПП.

Компетенція: здатність виконувати роботу або задачу. По відношенню до захисту прав людини, знання і розуміння, необхідні молодим людям, щоб отримати більш глибоке усвідомлення питань, що стосуються прав людини та навички, погляди і цінності, необхідні для захисту прав людини.

Конвенція: обов'язкова угода між державами; використовується як синонім договору та угоди. Конвенція сильніше за декларацію, тому що вона є юридично обов'язковою для урядів, які її ратифікували.

Конституція: набір законів, за якими здійснюється управління країною або організацією. У більшості країн конституція існує у письмовому вигляді, та вважається найвищим законом країни, що лежить в основі держави і її політичної системи. Близько чотирьох країн не мають письмової конституції, тут закон реалізується через судові рішення та прецеденти.

Корінні народи: визначаються як за територіальною приналежністю, так і за будь-якими своїми притаманними характеристиками. Вони постраждали від колонізації, завжди займають маргінальне становище у своїх державах і часто ведуть племінний спосіб життя. Багато корінних народів домагаються визнання свого статусу, як окремих народів, включаючи право на самовизнання і право контролювати розвиток своїх суспільств. Декларація Організації Об'єднаних Націй про права корінних народів, 2007.

Ксенофобія: (ірраціональний) страх перед іноземцями, особами з інших країн або іноземними речами в цілому. Ксенофобія може призвести до дискримінації, расизму, насильства і навіть збройного конфлікту з іноземцями.

Культура: широкий набір загальних поглядів, цінностей, цілей і практик, що часто основі базуються на історичних традиціях і які поділяються інституцією, організацією або групою.

Культурні права: право зберігати свою культурну ідентичність і розвиток.

ЛГБТ: акронім для лесбіянок, геїв, бісексуалів і транссексуалів.

Меншини: будь-які етнічні, мовні чи релігійні групи в державі, які знаходяться в не-домінуючому положенні, що складаються з людей, які мають почуття приналежності до цієї групи і рішуче зберігають і розвивають свою самобутність.

Мігрант: термін, який широко використовується в роботі Європейського комітету з міграції, відноситься, залежно від контексту, до емігрантів, повернених мігрантів, іммігрантів, біженців, переміщених осіб та осіб з іммігрантським корінням, та/або членів етнічних меншин, які були створені через імміграцію.

Міжкультурний: відноситься до взаємозалежності і взаємодії різних мовних та етнічних громад. Міжкультурний перспектива вимагає від нас визнати, що реальність є складною, комплексною і динамічною, і що взаємодія є невід'ємною частиною всього життя і культури.

Міжнародна організація праці (МОП): створена в 1919 році, є тристоронньою агенцією ООН, яка об'єднує уряди, роботодавців і працівників держав-членів ООН з метою сприяння гідним умовам праці в усьому світі.

Міжнародний білль про права людини: неофіційна назва для Загальної декларації прав людини (ЗДПЛ), Міжнародного пакту про громадянські і політичні права (МПГПП) та Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права (МПЕСКП) і їх необов'язкових протоколів, які, разом узяті, вважають авторитетним набором міжнародних стандартів прав людини. Це назва підкреслює значну взаємопов'язаність цих трьох документів.

Міжнародний кримінальний суд (МКС): постійний трибунал, створений в 2002 році і розташований в Гаазі, Нідерланди, для судового переслідування осіб за геноцид, злочини проти людства, військові злочини і злочини агресії. (МКС не слід плутати з Міжнародним Судом Справедливості.)

Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (МПГПП): (прийнятий в 1966 році, набув чинності в 1976 році), один з ключових міжнародних договорів з прав людини, МПГПП декларує, що всі люди мають широке коло громадянських і політичних прав, і встановлює способи контролю за повагою до них з боку держав-членів.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (МПЕСКП): (прийнятий в 1966 році, набув чинності в 1976 році), один з ключових міжнародних договорів з прав людини, МПЕСКП проголошує, що всі люди мають широкий спектр економічних, соціальних і культурних прав.

Міжнародний Суд Справедливості (МСС): (Всесвітній суд); є основним судовим органом Організації Об'єднаних Націй. Він знаходиться в Гаазі, Нідерланди, його основні функції — врегулювання правових спорів, представлених йому державами, і надання консультативних висновків з юридичних питань, переданих йому належним чином уповноваженими міжнародними органами, відомствами та Генеральною Асамблеєю ООН. (МСС не слід плутати з Міжнародний кримінальним судом.)

Міжурядові організації (МУО): організації, що спонсоруються урядами ряду країн, які прагнуть координувати свої зусилля. Організація Об'єднаних Націй є міжнародною МУО. Деякі МУО є регіональними, наприклад, Рада Європи, Організація африканської єдності, деякі з них — альянсами, наприклад, Організація Північноатлантичного договору (НАТО), а деякі створені для певної мети, наприклад, Міжнародна організація з міграції (МОМ).

Моделювання: розширена, структурована рольова гра, яка вводить учасників в незнайомі ситуації і ролі.

Моральні права: права, що походять із загальних етичних принципів, таких як чесність і справедливість.

Мультикультурність: люди різних культур, які живуть пліч-о-пліч в громаді, взаємодіють у різній мірі, але в той же час зберігають свої відмінні особливості.

Набуття чинності: процес, при якому договір стає повністю обов'язковим до виконання тими державами, які його ратифікували. Це відбувається, коли досягається мінімальна кількість ратифікацій, передбачених договором.

Навик: здатність добре виконувати діяльність або роботу, особливо, якщо ви здатні тренувати її. Здатність захищати права людини включає в себе, наприклад, навички спілкування, вирішення проблем, творчого мислення, вміння вести переговори та працювати в команді.

Невід'ємні: це права, які належать кожній людині і яких не можна позбавити ні за яких обставин.

Неонацизм: відноситься до створених після Другої світової війни крайніх правих політичних і соціальних рухів та ідеологій, які прагнуть відродити нацизм чи інший варіант, заснований на расовому або етнічному націоналізмі.

Неподільні: відноситься до важливості розглядати всі права людини як неподільне і нерозривне ціле. Людині не може бути відмовлено в конкретному праві людини на тій підставі, що це «менш важливе», ніж інше, або «несуттєве».

Нерегулярна міграція: термін, що використовується більшістю дослідників міграції натомість«незаконної», «незадокументованої» або «несанкціонованої» міграції, щоб наголосити, що жодна людина не є поза законом по суті.

Неурядові організації (НУО): організації, створені задля того,щоб бути незалежними від уряду, як правило, з ціллю лобіювання, благодійності або з активістською роллю. Деякі з них — великі і міжнародні, наприклад, Червоний Хрест, Міжнародна Амністія, скаутський рух, Варта з прав людини, Європейський молодіжний форум. Інші можуть бути невеликими і локальними, наприклад, організація з прав людей з обмеженими можливостями в конкретному місті; коаліція заохочення прав жінок в одному таборі біженців. Ви можете знайти НУО вашої країни в базі даних Ради Європи, http://ngo-coe.org

Неформальна освіта: будь-яка запланована програма освіти поза офіційними навчальними установами, яка покликана поліпшити цілий ряд навичок та компетенцій, наприклад, робота з молоддю. Неформальну освіту також співвідносять з неформальним навчанням.

Олігархія: уряд, що складається з невеликої групи впливових людей.

Омбудсмен: незалежний чиновник, як правило, призначається урядом або парламентом, який займається розслідуванням скарг, про які повідомили окремі громадяни. Слово омбудсмен походить з давньоскандинавської мови і означає «представник».

Оцінювання: структурована розмова між фасилітатором та учасниками щоб дати учасникам можливість проаналізувати і оцінити те, що вони дізналися в процесі емпіричної та рольової діяльності, обговорити те, що сталося, і як люди почувалися. Мета полягає в тому, щоб допомогти учасникам прояснити свої думки і почуття в безпечному середовищі.

Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ): орієнтована на безпеку міжурядова організація, що об'єднує практично всі країни Європи та Центральної Азії, Сполучені Штати і Канаду. Її мандат включає в себе такі питання, як контроль за озброєнням, права людини, свобода преси і справедливі вибори.

Організація Об'єднаних Націй: міжнародна міжурядова організація (МУО), заснована в 1945 році після Другої світової війни з метою підтримки міжнародного миру і безпеки, розвитку дружніх відносин між державами та сприяння соціальному прогресу, поліпшенню умов життя та прав людини.

Пакт: обов'язкова угода між державами; використовується як синонім конвенції та договору. Великі міжнародні пакти про права людини, обидва вийшли в 1966 році, це — Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (МПГПП) та Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (МПЕСКП).

Парламентська асамблея Ради Європи (ПАРЄ): розташована в Страсбурзі, ПАРЄ збирається чотири рази на рік, щоб обговорити актуальні питання, попросити європейські уряди прийняти на себе ініціативу і зробити свої доповіді. 318 представників ПАРЄ призначаються з числа 47 членів національних парламентів держав-членів Ради Європи.

Переговори: процес, при якому сторони, що сперечаються, спілкуються один з одним задля того, щоб прийти до вирішення їхньої проблеми.

Підзвітність: процес, який вимагає від уряду, щоб він показав, пояснив та підтвердив те, як він виконав свої зобов'язання перед народом.

Підписання: підписання договору є першим кроком, щоб стати учасником цього договору, який неодмінно означає крок до ратифікації. Підписуючи договір, держава висловлює намір в майбутньому прийняти всі зобов'язання, що випливають з договору, і в той же час утримуватись від будь-яких дій, що суперечать цим зобов'язанням.

Плутократія: система правління, при якій найбагатші люди в країні правлять або мають владу.

Поділ влади: поділ державної влади в різних галузях, так щоб ніхто не зміг здійснювати абсолютний контроль. Стандартно робиться поділ на законодавчу гілку влади, що приймає закони, виконавчу гілку, що виконує закони, і незалежну судову владу, що контролює виконання законів.

Позаформальна освіта: процес впродовж всього життя, в якому кожна людина формує погляди, цінності, навички та знання через повсякденний досвід, освітній вплив та ресурси в її власному середовищі (сім'я, експертна група, сусіди, ринок, бібліотека, ЗМІ, робота, відпочинок і т.д.).

Позитивна дискримінація: термін має таке ж значення, що і позитивні дії.

Політичні права: права окремих осіб на участь у політичному житті своєї громади і суспільства, такі як право обирати свій уряд.

Попередження конфліктів: дії, що вживаються в короткий термін задля зменшення очевидної напруги та/або запобігання спалаху або повторенню конфліктів із застосуванням насильства.

Посередництво: процес, при якому третя особа допомагає сторонам, що сперечаються, вирішити свій спір за допомогою дискусії, порозумітися та домовитися про рішення, яке задовольнить обидві сторони.

Права другого покоління: права, які увійшли у повсякденну мову на початку 20-го століття, в цілому охоплюють економічні, соціальні та культурні права, такі як права на достатній життєвий рівень, охорону здоров'я, житло та освіту. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права закріплює ці права. Оскільки термін передбачає ієрархію громадянських і політичних прав над економічними та соціальними правами, його використовують все рідше.

Права людини: права, що повсюдно належать всім людям. Права людини неподільні, невід'ємні, універсальні і поважають рівність і гідність кожної людини.

Права першого покоління: права, які були загальноприйнятими як права людини в 17–18-му століттях. Вони включають в себе всі цивільні і політичні права людини, такі як право голосу, право на життя і свободу, право на свободу слова, релігії та зібрань. Міжнародний Пакт про громадянські і політичні права (МПГПП), головним чином, закріплює ці права. Оскільки цей термін передбачає ієрархію громадянських і політичних прав над правами другого покоління, або економічними і соціальними правами, його використовують все рідше.

Солідарні права солідарності: дивіться — **Колективні права**.

Права третього покоління: права, які не так легко класифікувати, як цивільно-політичні чи соціально-економічні, що виникли у другій половині XX століття. Вони включають в себе: право на здорове навколишнє середовище, право на мир, право на розвиток, а також право на природні ресурси. Дивіться також — **Колективні права**.

Право на розвиток: право груп на розвиток в культурному, політичному і економічному напрямку, таким чином, щоб їх права людини та основні свободи могли бути повністю і всебічно реалізовані. Декларація ООН про право на розвиток 1986 року.

Приєднання: замінює класичний двоетапний процес підписання та ратифікації договору, який вже діє. З часу приєднання до договору держава негайно зобов'язана його виконувати. Прикладом ідеї приєднання є питання про те, чи слід Європейському Союзові приєднатися до ЄКПЛ (Європейської Конвенції з прав людини).

Природні права: права, які належать людям просто тому, що вони є людськими істотами. Також називаються невід'ємними правами, вони вважаються цілком очевидними і універсальними, та не залежать від законів, звичаїв або вірувань якоїсь конкретної культури або уряду.

Адвокація: публічна підтримка чи генерація ідеї, розробка або спосіб зробити щось.

Профспілка: асоціація працівників у певній галузі торгівлі або виробництва, яка піклується про спільні інтереси трудящих, наприклад, поліпшення умов праці. Право створювати і вступати до профспілок, а також право на колективні переговори по заробітній платі — є широко визнаними правами людини.

Рабство: практика, заснована на відносинах влади і підпорядкування, в результаті чого, одна людина володіє іншою і може використовувати працю чи інші послуги цієї людини. Сучасні форми рабства включають: торгівлю дітьми, дитячу проституцію, експлуатацію дитячої праці, використання дітей у збройних конфліктах, боргову кабалу, торгівлю людьми, примусову проституцію та примусову працю.

Рада Безпеки Організації Об'єднаних Націй (РБ ООН): один з головних органів Організації Об'єднаних Націй, що відповідає за підтримку міжнародного миру і безпеки. Він має 5 постійних членів, кожен з яких має право накласти вето на будь-яке рішення Ради Безпеки, і 10 непостійних членів.

Рада Європи: заснована в 1949 році для захисту та поширення прав людини, демократії та верховенства закону. Сьогодні до неї входять 47 держав-членів, які охоплюють практично весь європейський континент. Штаб-квартира знаходиться у Страсбурзі.

Рада з прав людини: міжурядовий орган в системі ООН, що складається з 47 держав, і відповідає за заохочення і захист прав людини по всьому світу. Рада була створена Генеральною Асамблеєю ООН у березні 2006 року на заміну Комісії з прав людини, і її основною метою є реагування на ситуації порушення прав людини і винесення відповідних рекомендацій

Рамкова конвенція: конвенція, яка встановлює принципи і норми, за якими будуть продовжені міжнародні дії, і встановлює порядок ведення переговорів для прийняття більш конкретних заходів, необхідних для вирішення питання.

Расизм: переконання, що характеристики людей знаходяться під впливом етнічної чи племінної приналежності, що члени інших груп і племен («рас») не є такими хорошими, як представники своєї групи.

Ратифікація, ратифікувати: процес, при якому законодавчий орган держави підтверджує наміри уряду шляхом підписання договору; формальна процедура, за допомогою якої держава бере на себе зобов'язання за договором після його прийняття. Після ратифікації держава стає учасником договору.

Збереження за собою права: держави можуть виключати з договору, наприклад, положення, якому вони не готові слідувати,однак, ці виключення не можуть суперечити фундаментальному значенню договору.

Розвиток потенціалу: принцип записаний в Конвенції про Права дитини (КПД), який рекомендує ширше використовувати права дитини на розвиток її пізнавальної та емоційної зрілості.

Розвиток: всебічний економічний, соціальний, культурний і політичний процес, спрямований на постійне підвищення добробуту, як всього населення, так і всіх окремих осіб на основі їх активної, вільної і конструктивної участі у розвитку та в справедливому розподілі благ отриманих в результаті їхньої діяльності. Дивиться також **Право на розвиток**.

Розширення прав і можливостей: збільшення духовної, політичної, соціальної чи економічної сили окремих осіб і громад. Вираз використовується стосовно процесу надання маргіналізованим особам і групам можливості відстоювати свої права на те, щоб повною мірою брати участь у житті суспільства за допомогою, наприклад, законодавства, підкріплюючих дій та тренінгів.

Рольова гра: коротка драма, що розігрується учасниками. Люди спираються на свій власний життєвий досвід, щоб розіграти ситуацію по ролях; рольові ігри в основному мають імпровізований характер. Мета рольової гри — дати учасникам можливість випробувати себе в різних ситуаціях і дослідити можливість вирішення проблем у безпечному середовищі.

Свобода вираження думок: свобода висловлювати думки/погляди у пресі та інших засобах масової інформації, а також отримувати та обговорювати ідеї та інформацію. Термін «свобода слова» часто використовується як узагальнення однієї або обох статей №19 і №18 Загальної декларації прав людини.

Система захисту прав людини: розвинений і взаємопов'язаний набір міжнародних і регіональних документів, що визначають права людини і створюють механізми для їх поширення та захисту.

Слухання: процес, при якому зацікавлені сторони, а також будь-які інші особи, на яких можуть вплинути наслідки, мають можливість зробити подання, задати питання або зареєструвати заперечення щодо справи. Наприклад, слухання може бути проведено відділом місцевого або національного уряду, міжнародним органом або спеціально створеною комісією.

Смертна кара: санкціоноване позбавлення життя державою як покарання за злочин. Європейська Конвенція з прав людини спочатку дозволяла застосування смертної кари, але зараз забороняє її на своїй території (протокол 6) навіть під час війни (протокол 13). Більшість країн світу скасували смертну кару.

Соціальні права: права, необхідні для повноцінної участі в житті суспільства. Загальна Декларація прав людини, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (МПЕСКП) і Європейська соціальна хартія є гарантами соціальних прав.

Спеціальний доповідач: людина, обрана органом у сфері прав людини, таким, як Рада ООН з прав людини, з метою підготовки доповіді за конкретної теми наприклад, гідне житло, дитяча проституція і дитяча порнографія, насильство щодо жінок, або щодо ситуації з правами людини в тій чи іншій країні.

Сталий розвиток: розвиток, який задовольняє потреби нинішнього покоління без шкоди для можливостей майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби. Цей термін був вперше використаний Всесвітньою комісією з навколишнього середовища і розвитку (ВКНСР), скликаною ООН в 1983 році.

Статут Організації Об'єднаних Націй: основоположна угода Організації Об'єднаних Націй. Вона була прийнята одноголосно 25 червня 1945 року і встановлює права та обов'язки держав-членів, а також органи і процедури Організації Об'єднаних Націй.

Статут: документ, який описує надання прав або привілеїв.

Стать: біологічні відмінності між чоловіками і жінками, які є універсальними і не змінюються. Вона відрізняється від гендеру, який стосується соціальних атрибутів, отриманих або придбаних протягом соціалізації в якості члена якоїсь спільноти.

Позитивні дії: дії, що вживаються державними чи приватними підприємствами, щоб компенсувати минулу дискримінацію, наприклад в освіті і роботі, дискримінацію жінок, конкретних рас, етнічних груп, релігій або інвалідів. Позитивні дії — це спеціальні тимчасові або постійні заходи, спрямовані на усунення юридичної чи фактичної нерівності у можливостях для особи та/або групи осіб реалізовувати рівні права і свободи, надані їм Конституцією Позитивні дії слід розглядати як тимчасову міру до того часу, поки рівності не буде досягнуто.

Стереотип: спрощене, узагальнене і нерідко несвідомо упереджене ставлення до людей, або ідеї, які можуть призвести до упередженості і дискримінації. Узагальнення, в якому характеристики частини групи поширюються на групу в цілому.

Стигматизація у зв'язку з інвалідністю: дискримінаційне, гнітюче або жорстоке ставлення, пов'язане з вірою в те, що люди з інвалідністю є гірші за інших.

Тіньовий звіт: неофіційна доповідь, підготовлена інститутами або окремими особами, що представляють громадянське суспільство, і передана в Комітет контролю за виконанням Договору з прав людини. Такі звіти зазвичай суперечать або додають інформацію до офіційних звітів щодо дотримання та виконання договорів, наданих урядом у рамках своїх договірних зобов'язань.

Толерантність: готовність прийняти поведінку і переконання, які відрізняються від ваших власних, хоча ви, можливо, не згодні з ними, або не схвалюєте їх. Декларація принципів толерантності (ЮНЕСКО, 1995).

Трансформація конфлікту: процес, при якому конфлікти, такі як війни та міжетнічне і міжрелігійне насильство, змінюються або трансформуються і завершуються мирним фіналом. Це довгостроковий процес, який спрямований на ліквідацію корінних причин конфлікту, а також поведінку і ставлення один до одного сторін, учасниць конфлікту.

Тренер: людина, яка готує програму навчальних вправ, наприклад, дебатів, ознайомчих поїздок, перегляду фільмів і виконання вправ Компасу для групи учасників. При виконанні завдань Компасу, тренер або вчитель у демократичному стилі працює з групою молоді та виконує роль фасилітатора.

Тренінг: процес навчання знанням, навичкам і поглядам, які вам необхідні, щоб виконати конкретну роботу або вид діяльності, наприклад, щоб ви могли захистити права людини.

Універсальність: принцип, згідно з яким, всі права людини належать кожній особі в кожній державі і суспільстві у світі.

Управління конфліктами: дії, що вживаються з головною метою запобігти вертикальній (посиленню насильства) або горизонтальній (територіальному розповсюдженню) ескалації існуючих конфліктів із застосуванням насильства.

Участь молоді: дивіться — **Участь**.

Участь: приймання участі у суспільному житті громади чи суспільства. Переглянута Європейська хартія участі молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівні — це міжнародний політичний документ, ціллю якого є сприяння участі молоді в громадському житті на місцевому рівні; вона була прийнята Конгресом Ради Європи в 2003 році.

Факультативний протокол: договір, який змінює інший договір, наприклад, шляхом внесення додаткових процедур або положень. Він називається «факультативним», тому що уряд, що ратифікував оригінальний договір, може вибрати, чи буде ратифікувати зміни, внесені до протоколу.

Фасилітатор: людина, яка готує, представляє і координує вправи за *КОМПАСом*. Фасилітатор — це той, хто «дозволяє подіям статися», хто «допомагає» надихає інших на навчання і розвиток свого власного потенціалу. Роль фасилітатора — це створення безпечних умов, в яких учасники навчаються за допомогою експериментів, досліджень, взаємного обміну. Це не справа однієї людини, лідера, який є «експертом», що дає знання іншим. Кожен повинен зростати через обмін досвідом, як учасники, так і посередники.

Фашизм: урядова система, заснована на ідеології національної або расової переваги і важливості контролю над усіма аспектами політичного, економічного і культурного життя. Він може характеризуватися насильницьким придушенням опозиції і критики, контролем над засобами масової інформації, державним контролем за промисловістю, торгівлею тощо, і агресивним націоналізмом і часто расизмом.

Формальна освіта: структурована система освіти і навчання, до якої входять дошкільна освіта, початкова та середня і вища освіта. Як правило, вона надається загальними або професійними навчальними закладами і завершується отриманням диплому.

Хартія основних прав: договір, що містить політичні, економічні та соціальні права громадян Європейського Союзу. Він пов'язує держави-члени ЄС у застосуванні законів ЄС.

Шукач притулку: людина, яка прагне міжнародного захисту і чиї прохання на отримання формального статусу біженця досі не визначені.

ЮНІСЕФ: (Дитячий фонд Організації Об'єднаних Націй); виступає на захист прав дітей, щоб допомогти задовольнити їхні основні потреби і розширити їхні можливості повністю розкрити свій потенціал. ЮНІСЕФ керується Конвенцією про права дитини і прагне встановити її в якості міжнародного стандарту поведінки по відношенню до дітей.

Юридичні права: (також законні права) — права, які закріплені законом і які можуть бути захищені в суді. Також використовується для опису прав людини, пов'язаних з судовим процесом, наприклад, право на справедливий судовий розгляд.

Юриспруденція: юридичний термін, який відноситься до збору випадків і принципів, встановлених цими випадками в певному суді, наприклад, юриспруденція Європейського суду з прав людини.